

Kálaad Zεmbî : Sɔ́ á Gúgwáan

Makaa New Testament

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Matiyô	4
Márkus	35
Lúkas	54
Yuánes	86
Misóllégú	109
Buud ó Róma	138
1 Buud ó Kórênt	152
2 Buud ó Kórênt	165
Buud ó Galátia	174
Buud ó Ifêz	180
Buud ó Filipî	186
1 Buud ó Tesaloníka	190
1 Buud ó Tesaloníka	194
1 Timotê	198
1 Timotê	200
2 Timotê	205
Fəlmôη.....	208
Fəlmôη.....	211
Wəhebərê	213
1 Pyêr.....	224
1 Pyêr.....	228
1 Yuánes	233
1 Yuánes	236
Yûdə.....	240
Yûdə.....	241
Yûdə.....	242
Mbégúlú.....	244

Matiyô

Isâ í dúgyá nê Jɔjɔ Kéel Matiyô nyê á cilê yí

Nê Matiyô, nê Márkus, nê Lúkas zê bəd Yuánes wé bwé á cilê Jɔjɔ Kéel má Yésus-Krîst. Matiyô nyê nyê á tééd fwo bul bwiing mətéédúlé má cɔg mə Yésus, nê ntáán nyé, nê byélé dé, nê ikágé byé. Nyê á bul cilê shú ná Oyúden bwé mpúg ná Yésus wé jé Cî Zembî nyê á kaag yé. Matiyô mə cwééd ciyá «Faan» cɔ jia məwúm mətɔɔn. Jɔjɔ Kéel má Matiyô ji nê jé nkúmba sâ ná nyê á sɛɛng fwámé məma kow lú mínjígúlá mí Yésus tãh icé í kaand itɔɔn:

(1) Kaand nyê á lás mbúh dé gwów yí ngə lwágwələ nda búúd bwé jéllá nê bwánd Faan má Zembî ná (lúu 5 kə kumə 7).

(2) Minjígúlá myâ váál bwé jéllá nê jaaw búúd Faan má Zembî dɔɔng yí (lúu 10).

(3) Mikanda zəngbá mí ngé lwágwələ ndímba sâ á Faan má Zembî yí (lúu 13).

(4) Cɔg á omínyɔhî í jéllá nê bə Faan má Zembî dɔɔng dé yí (lúu 18).

(5) Nê váál múúd mə jéllá nê ji mpwándéd ná Faan má Zembî í bá ntɔ yí (lúu 24 kə kumə 25).

Matiyô ngə lwágwələ nyédé Jɔjɔ Kéel dé ná Yésus ji Cî í á zə cwíy Faan ágúgwáan yí, nyê á zə sá ná buud bwé nyíig Faan dɔɔng dé, bwé bəg nê icɛg í ngé kala minjígúlá.

Impáámbá í Yésus

(Luk 3.23-38)

1 †Sá má zé tɔɔlə impáámbá í Yésus-Krîst, mbyél má *Dávid, mbyél má *Abərahám.

² †Abərahám nyê a byâ *Izaag. Izaag mú byâ *Yák-wab. Yák-wab mú byâ Yúda bənɔh omínyɔhî bé. ³ *Yúda mú byâ Fares bá Zára, nyɔɔngú wán wé Tamar. Fares mú byâ Esrom. Esrom byâ Aram. ⁴ Aram byâ Aminadab. Aminadab byâ Naáson. Naáson byâ Saləmon. ⁵ †Saləmon bá Ráhab bwé mú byâ Bowaz. Bowaz bá Rut bwé mú byâ Obəd. Obəd mú byâ Yése, ⁶ †Yése ka byâ Dávid.

Njwú-buud Dávid bá kúsé má Uri bwé mú byâ Səlɔmun. ⁷ †Səlɔmun mú byâ Robwam. Robwam byâ Abiya. Abiya byâ Azaf. ⁸ †Azaf byâ Zhwozafat. Zhwozafat byâ Zhworam. Zhworam byâ Oziyas. ⁹ †Oziyas byâ Yótam. Yótam byâ Akwaz. Akwaz byâ Ezekyas.

¹⁰ †Ezekyas byâ Manase. Manase byâ Amon. Amon byâ Zhwoziyas. ¹¹ †Zhwoziyas músə byâ Zhekoniyas bənɔh omínyɔhî bé. Ja ɔɔngú wé buud ɔ *Izəɔyél bwé á kə míkwám mí dɔɔmb dé *Babilɔn yí.

¹² Nûh Babilɔn, Zhekoniyas músə byâ Salátiyel. Salátiyel mú byâ Zorobábel. ¹³ Zorobábel byâ Abyúð. Abyúð byâ Eliyakim. Eliyakim byâ Azor. ¹⁴ Azor byâ Sadog. Sadog byâ Ashim. Ashim byâ Eliyud. ¹⁵ Eliyud

† 1:1 Rom 1.3-4; 2Tm 2.8; Mat 20.30-31 †† 1:2 Mət 21.2-3;

25.26; 29.32-30.24 † 1:3 Mət 38.29-30; Rut 4.18-22 †† 1:5

Ráhab: Zho 2.1-24

Rut 1-4 †† 1:6 2Sa 11-12

††† 1:7 2Ib 11.1-13.22 ††† 1:8 2Ib 13.23-21.20; 26.1 § 1:9 1Ib

26.1-28.27 †† 1:10 2Ib 29.1-33.25 ††† 1:11 2Ib 34.1-36.21

byâ Elyazar. Elyazar byâ Mátan. Mátan byâ Yákwab.

¹⁶ ††Yákwab byâ Yóseb, ngwúm má Mariya. Mariya wɔɔngú wé nyê a byâ Yésus, bwé dɔ jɔw ná Krîst, Cɔgye buud Zembî nyê á bwey kaag yé.

¹⁷ Ntɔ ikala í búúd í á byél wúm nê inɔ, téédúlé wé Abərahám kə jé wé Dávid. Í á bə wúm nê inɔ wúlə wé Dávid kə jé ja buud ɔ Izəɔyél bwé á kə míkwám mí dɔɔmb dé Babilɔn yí. Bíl wúm nê inɔ í á nyiŋgə byél tééd ja bwé á kə míkwám dé yí kə jé wé Krîst.

Byélé má Yésus-Krîst

¹⁸ ††Byélé má Yésus-Krîst í á bə ntəga: Nyɔɔngú yé Mariya bá Yóseb bwé á bə nê cɛɛlá bā. Nji bwé kú fwo mpúya, Mariya mú ŋwa bum nê ŋkul má Nkɛŋkɛ Shíshim. ¹⁹ Yóseb nyê mú tédəga ná a wény cɛɛlá bā wɔɔngú. Nji nda nyê á bə tətəlí muud ná nyê á cɛɛl béégya nê Mariya shwoó, kú wá nyê shwôn. ²⁰ A ngé tédəga ntɔ, *éŋgəles má Yawé mú zə lésha nê nyê ntámád ná: «Yé Yóseb Mwān má *Dávid, wo kú fúndə bálə Mariya, nəcə mwān jé nyê mwɔ dé éne ngə zhu wé Nkɛŋkɛ Shíshim. ²¹ ††A bá byâ mwámudúm, wo bá gwi-id nyê ná Yésus, nəcə nyê wé má bá cɔg kúl búúd jé nê *misəm.» ²² Sɔɔlúgú nî wəsh í á bwəma nê ciyá Zembî nyê á bwey ci mpu má *múúd micúndá yé dé yí, ná:

²³ ††Sás lú mudá njúl ná ncwíyé í bá ŋwa bum,

í mú byâ mwámudúm.

Bwé bá dɔ jɔw nyê ná Imanuwél.

§† 1:16 Luk 1.27 §†† 1:18 Luk 1.35 †† 1:21 Sôm 130.7; Mat

1.25; Luk 1.31; Mis 4.12 §† Kál lú Oyúden dé, jíná lú Yésus í ká ná

Cɔgye buud. §†† 1:23 Iza 7.14

Jíná dɔɔŋg í ká ná Zembî jisə sádfí.

²⁴Ja Yóseb má juum yí, a mú sá nda éngəles má Yawé nyə ámə cí nə nyə ná. Nyə á shwal bá Maríya, ²⁵†ñjî bá bwə kú seɛŋgya, kə jé ja Maríya má byá mwámudúm yí. Yóseb mú námə gwiid Mwân wɔɔŋg ná Yésus.

Ompuye ɔ́ isâ bwə kə gúmál Yésus

2 Yésus nyə a byél ngwála á Betülehem, shí á Yudéa, Herod ngé jwú nə lɔɔm. Ja Yésus má shîn byél yí, bɔ́l búúd bwə á zhu ngəe kɔ́mb jwɔw í dɛ cúwo yí, zə jé Yurésəlem. Buud bɔɔŋgú bwə á bə məma ómpuye ɔ́ isâ, bwə á dɛ bigas wəacén-céní. ²†Bwə á ka ngə jî ná: «Njwú *Oyúden ngə kúnɔw byél yé, jé ngow? Sə á dɛg acén-cení yé kɔ́mb jwɔw í dɛ cúwo yí. Sə má ká zə yə nyə gúmá.» ³ Lâñ nî í á ka zə tɛ Njwú-buud Herod məkuú shí, bəññ buud wá Yurésəlem bəsh. ⁴ Ntɔ́ a mú jɔw mílúlúú myá ofada nə *Oyíŋgəli ɔ́ məcɛɛ wá kúl búúd *Izəɾəyél. A mú jî bwo ná bwə jááwɛg nyə kúl í á bə ná *Kríst mə bá byél yí. ⁵ Bwə nə né ná: «Betülehem, ngwála á Yudéa.» Sâ jɔɔŋgú wə *múúd micúndə nyə á cilə yí, ná:

⁶ *Yé Betülehem, ngwála á Yudéa,
Wo kú dɛg nə wo wə mə búl cwááŋwə mɪŋgwála myá Yudéa myésh dɛ,
nəcé wúl mbyágá wə í bá bə cí ánúnî.
Nyə wə mə bá wíil kúl búúd jâm Izəɾəyél.

⁷ Ntɔ́ Herod mú jɔw ómpuye ɔ́ isâ ɔ́nɪ shwoó, ná bwə mpúg jaaw nyə baan ácén-cení wɔɔŋgú nyə á téeɛ nyínúlə ɔŋ dí yí. ⁸ Né ndéé nyə mú kənd bwo Betülehem. Nyə ná: «Kagá. Bì kəg mpu wámɔlə kúl Mwân wɔɔŋg jísə yí. Bì má ká kwey nyə, bí músə zə jaaw mə, mə bāg námə kə yə nyə gúmá.»

⁹ Ja bwə má shîn gwágɔlə njwú-buud yí, bwə mú kyey. Bwə mú kwo dɛg ácén-cení bwə á fwo dɛg kɔ́mb jwɔw í dɛ cúwo yé, a ngə kə bwo shwóg. A mú kə ná ndéé, kə jé kúl mwân nyə á bə yí, a mú shigəla cíɔŋg gwɔw. ¹⁰ Ja bwə má dɛg ntɔ́ yí, bwə mú bul shwas. ¹¹ Bwə mú nyíi njɔw, dɛg mwân bá nyɔɔŋgú yé Maríya. Bwə mú kúd məmpwoombú shí, yə mwân gúmá. Né ndéé bwə mú juw íwóle byán, ŋwa isâ í gúmá bwə á zə nə ndí yí, cwámɔlə nyə. Isâ byɔɔŋg í á bə, nə or, nə *cáá nə *mír.

¹² Né ndéé, Zembî mú kéwəli bwo ntáməd ná bwə kú ná kwo kə wə Herod. Ntɔ́ bwə mú kyey zhíí shúsúd, nyíngələ kə bwádfí.

Bwə kə shwaaw nə mwân Igípten

¹³ Ja ómpuye ɔ́ isâ bwə má shîn kyey yí, *éngəles mə Yawé mú zə lésha nə Yóseb ntáməd. Nyə ná: «Wɔɔlúg, wo ŋwág Mwân bá nyɔɔŋgú, wo wúg nə bwo wa, bí kyéyɛg, kə shwaaw shí á Igípten, nəcé Herod nyə e sɔ́ ná a gwú mwân. Bì é kə jî nún, kə wɔ́s ja mə bá cí nə bí nyíngəg zə yí.» ¹⁴ Yóseb mú wɔɔl, ŋwa Mwân bá nyɔɔŋgú námə búlu nífd, bwə mú kyey kə shwaaw shí á Igípten. ¹⁵ †Bwə á jî wu, kə jé ja Herod nyə á yə yí.

† 1:25 1.21 †† 2:2 Luk 2.4-7 Mat 27.11 †
2:6 Msh 5.2; Yuá 7.42 †† 2:15 Ozé 11.1

Sóólúgú nî wésh í á bwəma nda Yawé nyə á bwey lás wə *muud micúndə yé ná, ná: «Mə a jɔw Mwân wáam, ná a wúg shí á Igípten.»

¹⁶ Ja Herod má dɛg ná ompuye ɔ́ isâ bwə má shiig nyə yí, a mú jág gwág bɔw. A mú kənd buud bé Betülehem nə mənd má kúnə-kúnə, ná bwə kəg gwú bwábudúm bəsh, téeɛ ikény kə jé bɔɔŋg wá mimbú mímbá. Nyə á féeesh ntɔ́ bɛɛlə baan ómpuye ɔ́ isâ bwə á jaaw nyə yí. ¹⁷ Ntɔ́ sâ múúd micúndə Zheremí nyə á bwey cí yí í mú zə bwəma. Nyə á cí ná:

¹⁸ ††Buud bwə á gwág ŋkwiimbyé ngwála á Rama nə məyə nə mimbúgú mí áyíyáág.
Rashel nyə á ngə jî bwân bé,
a ngə ban nə muud kú cweel nyə mpimbə,
nəcé bwân bwə cúgé ná.

¹⁹ Mpúsə shwiy mə Herod, Yóseb njúl ná shí á Igípten, éngəles mə Yawé mú kə lésha nə nyə ntáməd. ²⁰ Nyə nə né ná: «Tɔ́wúg! Nyəŋg Mwân bá nyɔɔŋgú, wo nyíngəg nə bwo, kə shí á *Izəɾəyél, nəcé buud bwə á ngə cəel gwú Mwân wá, bwə má shîn yə.» ²¹ Yóseb mú tɔw, ŋwa Mwân bá nyɔɔŋgú, a mú nyíngə nə bwo, kə shí á Izəɾəyél. ²² Njî a mú gwág nə Mwân mə Herod bwə á dɛ jɔw nə Arkeláwos yé wə mə shúgəla nə ící yá Yudéa. A mú fúndə kələ wu. Zembî nyə á zə kéwəli nyə ntáməd, a mú kə shí á Galilé, ²³ ††kə jî ngwála á Nazarét. Í á síy ntɔ́ shú ná bwə bāg dɛ jɔw nyə ná: «Muud á Nazarét». Ntɔ́, sâ búúd ɔ́ micúndə bwə á bwey cí yí, í músə bwəma.

Iséy í Yuánes Nduu-buud

(Mak 1.1-8; Luk 3.1-18; Yuá 1.19-28)

3 Na dúl fwála dí, Yuánes Nduu-buud nyə á wɔ́s shí a shwéeshá á Yudéa. A mú ngə cúndə ná: ² ††«Céndúgá mítédúgá nəcé Faan á gwɔw mú kúnə-kúnə.»

³ †Muud micúndə Izayí nyə á shí bwey jaaw lâñ mə Yuánes nî ná:

Muud ngə cúndə shí a shwéeshád,
a ngə cí ná: «Kwámɔləgá zhíí mə Cwámɔba,
bí sá íkwún byé ná səndòŋ.»

⁴ †Káándə Yuánes nyə á dɛ bwáád yí, í á bə síyá nə mimyɔ́ mí *shamò, kandá yé á kug nə kúúdu cúdu. Nyə á dɛ də ikájalá nə kwaan. ⁵ Ntɔ́ buud ɔ́ Yurésəlem nə bɔɔŋg wá shí á Yudéa tɔɔ bɔɔŋg wá fuundú ngwɔ́ Zhurdé bəsh bwə á dɛ kə nyádfí, ⁶ kə dɛ magələ *mísəm tām buud, Yuánes músə ka dɛ duu bwo ngwɔ́ Zhurdé.

⁷ †Né ndéé, nə *Ofarizyēñ nə *Osadwisyēñ bwə á dɛ zə ŋkí bulya ná Yuánes dúúg bwo. Nda nyə á dɛg ntɔ́ ná, nyə á ka ŋkáánd nə bwo ná: «Yé iyəlɔkag íga! Bì mə bále fúndə mpimbə Zembî mə bá lwóya yí? Zé ámə kéwəli bí éne? ⁸ Wúməgá fwámé mpúmá ††, í lwágúlé ná bí mə cénd mítédúgá yí. ⁹ ††Kúgá bɛ nji dɛlə tédɔgá

†† 2:18 Zhe 31.15-16 ††† 2:23 Luk 1.26; 2.39, 51; Yuá 1.46
††† 3:2 4.17; Luk 3.3 † 3:3 Iza 40.3 †† 3:4 2Oj 1.8 ††† 3:7
iyəlɔkag: 12.34; 23.33 24.15-25,
37-39 †† Mpumə nyɔɔŋg wə misóólúgú. ††† 3:9 Luk 1.54-55; Yuá
8.39; Rom 2.28-29; 4.12

ná: “Sá bân sá bí mpwoŋ buud má *Abərahám” nəcə mə mpú jaaw bí ná Zembî ji nə ŋkul shwɔ̄ɔ̄la mák-wóogú mága, sá mwo bwân ɔ Abərahám. ¹⁰ †Mpugá ná zŋŋ í wál zə sámb míkɔ̄ɔ̄l mí ílɛ́ məshugəd. Bwə é cal ílɛ́ jêsh í ádɛ́ wúmá fwámé mpúmá yí, bwə kəl gwo kudad. ¹¹ †Mɛɛ mə ŋgə duu bí nə məjúwó shú lwólə nə bí mə cénd mítə́dɛ́gá. Nji ŋgwól múúd ŋgə zə mə mpəsə. A ji nə mpífə cɔ̄ mə. Mə ampíyáyé ná mə yílúg nyə mənɔ̄gwub mákuúd. Nywáá mə bá duu bí nə Nkɛ́ŋkɛ́ Shíshim nə kuda. ¹² †A mbid fyafɛ́ga mbwəd. A bá zə béég búúd nda bwə də fyaf ŋkwáándə ná. A ŋwa fwámé mpúmá nyé wá ŋkundád; a yíl ílwáásə, shwu kuda jí kú bwele jíma yííd.»

Nduwán má Yésus (Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Ntý Yésus nyə a wú shí á Galilê, kə ŋgwɔ̄ɔ̄ Zhurdɛ́ wə Yuánes shú ná Yuánes dúúg nyə. ¹⁴ Nji Yuánes kú magələ. Nyə nə Yésus ná: «Í yida jəla nə wo wə dúúg mə, kú bə nə mə wə dúúg wo.» ¹⁵ †Yésus mú bɛ́sa ná: «Magələg nə í yídag bə nda mə ŋgə cɔ̄ ná, nəcə í jəla nə sá jêsh í síyúg nda Zembî mə céel ná.» Yuánes músa magələ. ¹⁶ †Nji Yuánes nyə á shîn duu Yésus yí, Yésus ŋgə ná wú məjúwó dɛ́, jɔŋ í mú bāŋ. A mú dɛ́g Shíshim má Zembî í ŋgə shulə nda faf, zə ji nyə nyúúłúđ. ¹⁷ ††Námə wəla dɔ̄ɔ̄ŋgú, kəl í mú cúwo jɔŋəd, í ŋgə cɔ̄ ná: «Mwān waamə alām wə éga. Nyédɛ́ wə lām wām wêsh wúsə yé.»

Sátan mə bwówúłá Yésus (Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)

⁴ ††Shíshim mú kə nə Yésus shí a shwéeshád ná Njwú məjamb kág bwówəłə nyə. ² †Yésus mú cɔ̄ ídêw wu tāŋ mwōw məwūm mənɔ̄, nə mwásə nə bulú. A mú ka gwág zha. ³ Mása məbwə́búłán mú zə wóós nyédɛ́. Nyə nə né ná: «Nkí wo ji *Mwān mə Zembî, cífɔ̄ nə məkwóogú mága nə mə nyéég idêw.» ⁴ †Yésus mú yídá bɛ́sa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembî dɛ́ ná: Muud cugé nə ŋkul cəgə nji nə idêw. Nji muud mə cəgə nə ciyá jêsh í wú mpu mə Zembî dɛ́ yí.»

⁵ Njwú məjamb mú kə nə nyə ŋgwə́la mə Zembî. A mú kə təl nyə zhwááŋgə *Mpáánzə Zembî dɛ́ gwōw. ⁶ ††Nyə nə né ná: «Nkí wo ji Mwān mə Zembî, bídɛ́g nyúul, kə kud shí. Nəcə jí cilyá Kálaad Zembî dɛ́ ná: Zembî mə bá lésa nə *wə́ŋgəles bé shú dwō. Bwə é ŋkēny wo mábwəd shú ná kuú wō í nda bwīm bɔ̄ɔ̄gú.» ⁷ †Yésus mú bɛ́sa nə né ná: «Jí námə cilyá ná: “Wo ajéláyé nə bwówəłə Zembî woó Yawé.”» ⁸ ††Njwú məjamb mú nyiŋgə ŋwa nyə, kə nə nyə wúl məma mbúŋ dɛ́ gwōw. A mú lwágəłə nyə məfaan mēsh mā shí nə gúmá jāŋ. ⁹ Nyə nə né ná: «Nkí wo kúd mp-

woombú shí wa mádɛ́ míshúđ, yə mə gúmá, mə yə wo isá íni byēsh.» ¹⁰ †Yésus mú bɛ́sa nə nyə ná: «*Sátan, wúg mə míshúđ! Jí námə cilyá ná:

Dəgú kúd mpwoombú shí nji wə Zembî woó Yawé. Nji nyə wə wó dɛ́g yə gúmá yé.»

¹¹ Ja Njwú məjamb mə gwág ntŋni yí, a mú bíđ Yésus. Wə́ŋgəles bwə mú wóós, bwə mú ka zə sēy nə Yésus.

Mətéédúłé mə ísɛ́y mə Yésus (Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)

¹² ††Ja Yésus nyə a gwág nə bwə mə wá Yuánes mímb-wug dɛ́ yí, nyə á kə shí á Galilê. ¹³ ††Nji nyə a shígé ná kwo kə ŋgwə́la á Nazarét. Nyə á yida kə ji ŋgwə́la á Kapernawūm wúsə māŋ dɛ́ koogú, mpwə́má məshí mā Zabulon nə Neftali yí. ¹⁴ ††Yésus nyə á kə ji nŋŋ shú ná iciyá í Izayí *muud micúndə í bwəmag. Izayí nyə á cɔ̄ ná:

¹⁵ Məshí mā Zabulon nə Neftali, mɔ̄ɔ̄ŋg mɛ́ ŋgɛ́ māŋ dɛ́ má, məsə námə fuundú ŋgwɔ̄ɔ̄ Zhurdɛ́ má, kóómb Galilê íkúl ishús í njúl yí.

¹⁶ ††Buud ɔ məshí mɔ̄ɔ̄ŋgú, bwə á də ji yídɛ́gúđ. Bwə mə dɛ́g mənɔ̄kenya!

Bwə á də cəgə shwagə shwiy dɛ́. Mənɔ̄kenya mə mə kwan bwo.

¹⁷ ††Ja Yésus nyə á shîn jé Galilê yí, nyə a tééd ŋgə́lə cúndə ná: «Céndɛ́gá mítə́dɛ́gá nəcə Faan á gwōw í mú kúnə-kúnə.»

Yésus mə jōw oshweye ɔ óshū óŋɔ̄ (Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)

¹⁸ Dúl jwōw, Yésus ŋgə kyey ncindyə māŋ mā Galilê, nyə a dɛ́g omínyɔ̄ŋɔ̄ óbá, Shímun, bwə də jōw nə Pyēr yé, bá mínyɔ̄ŋɔ̄ yé André bwə ŋgə wusə wód məjúwód. Bwə á də julə oshū nə məwód. ¹⁹ A mú cɔ̄ nə bwo ná: «Bɛ́gá mə, mə é sá nə bí dɛ́g julə búud.» ²⁰ ††Námə cé nə cé, bwə mú lúgə məwód, bɛ́ nyə. ²¹ Bwə mú cɔ̄ kə shwóg. Yésus mú nyiŋgə dɛ́g bóól omínyɔ̄ŋɔ̄ óbá, Yuánes bá Zhâk, bwân ɔ Zhébedé. Bə́nɔ̄ŋ sóóŋgú wāŋ bwə á bə byóólúđ, bwə ŋgə kwambəłə məwód máŋ. Yésus mú jōw bwo. ²² Cé nə cé, bwə mú lúgə byóól dāŋ, nə sóóŋgú wāŋ, bɛ́ nyə.

Yésus mə lwag ncúlyá buud (Luk 6.17-19)

²³ ††Ná ndéé Yésus nyə á ŋgə kyey shí á Galilê nyēsh, a ŋgə jíŋgəli buud *məmpáánzə mə míŋjɛ́gúłá mə *Oyúden dɛ́, a ŋgə cúndə Jɔ̄ɔ̄ Kéél á Faan mə Zembî, a ŋgə námə lwag buud məbwəs mímbíi myēsh, tɔ̄ ijām. ²⁴ Lāŋ yé í á jwɔ̄ shí á Sirí nyēsh. Buud bwə mú zə nyə nə mímbəl myēsh, buud bwə á bə nə məvāál mə məb-was mēsh nə məvāál mə ófímal mēsh, tɔ̄ mímbúmb-wúgú, tɔ̄ wəáfudə íbwúg, tɔ̄ bɔ̄ɔ̄ŋg bwə á ŋgə lwáf nə məjamb wá. A mú lwag bwo. ²⁵ Buud bwə mú ka zə bɛ́ Yésus áncuncuma, bóól bwə ŋgə́ wú shí á Galilê,

† 3:10 7.19 †† 3:11 Luk 3.16 † 3:12 Zhe 13.24; Mat 13.30 †† 3:15 5.17; 28.19 †† 3:16 Iza 63.19; Eze 1.1-3; Yuá 1.51; Mis 7.56; Mbú 4.1; 19.11 ††† 3:17 Iza 42.1; Sôm 2.7; Mat 12.18; 17.5 ††† 4:1 Heb 2.18; 4.15 † 4:2 MmN 34.28; Mat 6.16-17 †† 4:4 Mbá 8.3 ††† 4:6 Sôm 91.11-12 †† 4:7 Mbá 6.16 ††† 4:8 5.1

† 3:10 7.19 †† 3:11 Luk 3.16 † 3:12 Zhe 13.24; Mat 13.30 †† 3:15 5.17; 28.19 †† 3:16 Iza 63.19; Eze 1.1-3; Yuá 1.51; Mis 7.56; Mbú 4.1; 19.11 ††† 3:17 Iza 42.1; Sôm 2.7; Mat 12.18; 17.5 ††† 4:1 Heb 2.18; 4.15 † 4:2 MmN 34.28; Mat 6.16-17 †† 4:4 Mbá 8.3 ††† 4:6 Sôm 91.11-12 †† 4:7 Mbá 6.16 ††† 4:8 5.1

bóólúgá shí á Dekapwól. Bóólúgá bwé mú wú Yurésalem ná shí á Yudéa, ná nyɔɔng shí nyísé ngwɔ́ɔ́ Zhurdé fanwínyí.

Fwámé mpwogé (Luk 6.20-23)

5 † ††Ja Yésus má dúg áncuncuma buud éne yí, a mú bád mbémbúhéd, kə ji shí. *Ompwíin bé bwé mú shísh nyédí.

² A mú tééd jííngúílə ntúga:

³ *Buud bwé ngé mpu ná

*mishíshim myáŋ mísə ná məbúwa wé Zembî wá, bwé má jəla,

nəcə bwé wé búsa búúd wá Faan á gwɔ́w.

⁴ ††Buud bí ná məcey mílámúd wá, bwé má jəla, nəcə Zembî mə bá cweel bwo milám.

⁵ ††Buud bwé ádé *búgəla məŋkul máŋ wá, bwé má jəla,

nəcə bwé bá lég ná shí ga.

⁶ Buud bwé ngé gwág cəg á tətəlí zha ná yēsh wá, bwé má jəla,

nəcə bwé bá jíla.

⁷ †††Buud bwé ngé gwág búúd ŋkúŋkwóŋələ wá, bwé má jəla,

nəcə Zembî mə bá námə gwág bwo ŋkúŋkwóŋələ.

⁸ †††Buud bí ná mílám fúbán wá, bwé má jəla, nəcə bwé wé bwé bá dúg Zembî.

⁹ †Buud bwé də sá ná buud bwé cəgəg ná shee wá, bwé má jəla,

nəcə bwé bá jɔ́w bwo ná «Bwán ɔ́ Zembî».

¹⁰ ††Buud bwé ngé bwəma ná cúwəlí nəcə otətəlí ɔ́ Zembî wá, bwé má jəla,

nəcə bwé wé búsa búúd wá Faan á gwɔ́w.

¹¹ †††«Ja buud bwé lwíy bí, bwé lwágələ bí cúwəlí, bwé lás ná bí lífs-lífs nəcə mə yí, bí má jəla. ¹² ††Gwágúgá məshusəg, bí kɔɔs, ná bí mə bá kə bə ná məma myəna gwɔ́w.

Nəcə ntúní námə wé bwé á sá ná *buud ɔ́ mícúndá bwé á tééd zə ná bí wá; bwé á lwágələ bwo cúwəlí.»

Kaané ca

(Mak 9.49-50; Luk 14.34-35)

¹³ †††«Bí bí ná buud námə nda ca dúsə ná idəw ná. Ŋkí ca í cwəl, ye bí bí ná ŋkul kwo sá ná í gwámúg? Mbɔ́, í cúgə ná ŋkul nyíngə sēy. Bwé yida shwu dwo shí, buud jee nyaal.»

Kaané mənkenya

(Mak 4.21-22; Luk 8.16; 11.33)

¹⁴ «Bí bí mənkenya shú búúd ɔ́ shí ga. Ngwəla wúsə mbémbúhéd dí gwɔ́w yí, í cúgə ná ŋkul bə kú nyín.

¹⁵ ††Mbií ŋgwúd ná lámba, ja bwé də jida dwo yí, bwé

† 5:1 Luk 6.20-49 †† 5:1 4.8; 14.23; 15.29; 17.1; 28.16 † 5:3 Iza 57.15; 61.1 †† 5:4 Sòm 126.5 †† 5:5 Sòm 37.11 ††† 5:7 18.33; Zhk 2.13 ††† 5:8 Sòm 24.3-5 § 5:9 Heb 12.14 †† 5:10 1Pr 3.14 ††† 5:11 10.22; Luk 6.22 †† 5:12 2Ib 36.16; Mat 23.30; Luk 6.23; Mis 7.52; Heb 11.32-38; Zhk 5.10 ††† 5:13 Mak 9.50 †† 5:15 Mak 4.21; Luk 8.16

áde kúd dwo mpíid. Bwé yida də təl dwo cé lámba dí, í ngé faan, buud ɔ́ njɔ́w bēsh bwé dúg mənkenya.

¹⁶ ††Ntɔ́, mənkenya mún má jəlá ná nyín búúd dí. Bwé dúgúg jɔ́ɔ́ mísóólúgú mín, bwé mú ságəsa Sóŋgú wún jí gwɔ́w yé.

Məcəxé má Zembî

¹⁷ †††«Bí kú ŋgə tédəga ná mə má zə nyaal Məcəxé má Moyíz ná minjííngúílá mí *búúd ɔ́ mícúndá. Mə azáyé nyaal myo, mə á yida zə sá ná mí bwəmag. ¹⁸ †††Búbələ má jaaw bí ná, té wēsh gwɔ́w ná shí í ngé ná bə yí, tɔɔ kanɡá ŋgwúd á *mbwoomb məcəxé ŋkí cúcwán í ábələ bwele wú, kə jé jɔ́w byēsh í bá fwo bwəma yí. ¹⁹ Ntɔ́ wé jí ná, múúd mə ká mpyēny cécəxé ŋgwúd, ŋkí ná á julə búúd ná bwé sáág ntɔ́, muud wɔɔŋgə mə bá bul bə bíbíyá Faan á gwɔ́wəd. Nji muud mə bá bə məcəxé, a julə búúd ná bwé sáág ntɔ́ yé, a bá bə fwámé múúd Faan á gwɔ́wəd. ²⁰ Mə mpú jaaw bí ná Zembî ji ná ŋkul magələ múúd Faan déd nji muud tətəlí yé mə cɔ́ nyɔɔng á *Ofarizyēŋ ná *Oyííngəli ɔ́ məcəxé yé.»

Sá í dúgyá ná miláməsa yí

(Mak 11.25; Luk 12.57-59)

²¹ †††«Bí a shí gwág ná bwé á cɔ́ ná odá ná: “Muud kú gwú múúd. Muud mə ká gwú múúd, bwé təl nyə kɔɔdəd.” ²² ††Nji məe mə cɔ́ ná bí ná múúd mə ká gwág mpimbə ná mínyɔɔŋ yé, a tɔ́w námə kɔɔdəd. Múúd mə ká lwíy mínyɔɔŋ yé, bwé kə ná né *Mpáanzé milésú á Zembî. Múúd mə ká jɔ́w mínyɔɔŋ yé ná mpúfú, á jəlá ná kə *Gehēn kuda á kandəgəd. ²³ Í ká wócs ná wo ŋgə kə *alatâr dí ná wo kə yé Zembî gúl sá, wo ka tédəga ná ŋgwól mínyɔɔŋ woó ŋgə gwág wo mpimbə, ²⁴ ††Lúgəg sá jɔɔŋgú ná kúnə-kúnə ná alatâr, wo tééd fwo kə kwambələ ná mínyɔɔŋ woó. Cínɔɔgú, wo mú ka tɔɔm zə yé Zembî sá wó yé nyə yí.

²⁵ †††«Ŋkí wo má byaagələ ná ŋgwól múúd ná ndéé á cɔɔl kə ná wo mpáanzé milésú, lɔɔlɔg kwambələ ná né té bí bí ná zhíid ŋgələ kə yí. Nəcə nyə a bá kənd wo wé sémbye milésú, sémbye milésú mú kənd wo wé fulísh, fulísh kə wá wo mímbwugəd. ²⁶ ††Búbələ má jaaw wo ná, wo cugé ná ŋkul wú mímbwug myɔɔŋgú, té wēsh wo afwóyé shín jəna tən nyēsh, fáda ŋgwúd kú lég yí.»

Nyá minɔɔmb

(Mat 18.8-9; Mak 9.43, 47-48)

²⁷ †††«Bí a shí gwág ná bwé á cɔ́ ná: “Muud kú sá minɔɔmb.” ²⁸ ††Nji má jaaw bí ná múdúm mə ká dúg múdá ŋkán mədúgya má wíímbələ nyə, a mə bwey sá minɔɔmb ná mudá wɔɔŋgə nyédí lámúd. ²⁹ ††Né ndéé, í ká bə ná jús dwə á mənɔɔwím í də sá ná wo sáág *səm, tɔ́g dwo, wo wusə dwo shwóg-shwóg. Nəcə í bul jəla ná wo jímbələg gúl kú nyúul gwə, ntɔ́ ná bwé wúsəg nyúul nywə ncindí kuda á kandəgəd. ³⁰ Ntɔ́ ŋkí

§ 5:16 Ifz 5.8; Flp 2.15; 1Pr 2.12 ††† 5:17 3.15; 7.12; 22.40; Rom 3.31 ††† 5:18 Zhk 2.10 ††† 5:21 MmN 20.13; Lav 24.17 18 5:22 1Yn 3.15 19 5:24 6.14-15 20 5:25 Luk 12.58-59 21 5:26 18.34 22 5:27 MmN 20.14 23 5:28 Zhb 31.1; 2Pr 2.14 24 5:29 18.8-9; Mak 9.43-47

mbwê wô á mæncwûm í dɛ sá né wo sáág sém, sám-búg wə, wo wusə wə shwóg-shwóg. Nəcé í bul jəla né wo jímbálég gúl kúl nyúul gwô, ntɔ́ né nyúul nywô ncindí í kág kuda á kandɛgəd.»

Məgwú mə bā

(Mat 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ †«Gúl ciyá jé nǎmǎ ná: “Nkí mudûm mə cɛɛl yíl mudá yé bā, á jəlá nə yé mudá wəɔŋgú fəb lú məgwú mə bā.” ³² ††Nji məɛ mə jaaw bí ná, muud yêsh mə yíl mudá yé báád, mudá kú fwo sá mínɔɔmb yé, mudá wəɔŋg mə ká ká dúl báád í, ngwúm yé wé mə cɛndal nyə né a sáág minɔɔmb. Múúd mə ká bá mudá bwé ámə yíl bā yé, muud wəɔŋg mə sá nǎmǎ mínɔɔmb.»

Nyá mənkaanə

³³ † †«Bi a shí nǎmǎ gwág nə bwé á ci nə odá ná: “Wó ká kɛɛn Zembî gúl sâ dɛ, ság sâ jɔɔŋgú kú bíd.” ³⁴ ††Nji məɛ mə jaaw bí ná bí kú ná dɛ kɛɛn tɔɔ sâ. Bi kú kɛɛn jɔŋ lə gwôw nəcé dúsə *caɔŋgə mə Zembî. ³⁵ ††Bi kú kɛɛn shí nəcé cɛnɔŋg wé á dɛ təl məkuú yé. Bi kú kɛɛn Yurúsəlem nəcé jísə dánd mə Zembî, Njwú-buud ánɛnɛ. ³⁶ Wó kú kɛɛn lúú wô, nəcé wo cúgə nə ŋkul shwɔɔɔla tɔɔ ntand shilú ngwúd nə í fúməg ŋkí nə í yíndág. ³⁷ †††Ntɔ́ ji nə wó ká ci nə wo sá gúl sâ, cɛŋg nji ná: “Haaw, mə é sá”. Wó ká ci nə wo asáyé gúl sâ, cɛŋg nji ná: “Mbô, mə asáyé”. Ciyá jêsh wó kwádɛlə na gwôw yí, í zhu wé Mbéwélú múúd.»

Muud nda dɛ bweel

³⁸ †«Bi a shí gwág nə bwé á ci nə: “Jús í cé jús, jə í cé jə”. ³⁹ ††Nji məɛ mə ci nə, muud kú kə nə lal lúú wé sɔ́l mǎbôw. Nkí muud mə nyífá wo bɔ́nɔz mbán á mæncwúmú, yég nǎmǎ nyə wúl mbán. ⁴⁰ †††Nkí muud mə ké nə wo njów mílɛsú nə a mánda wo nə wáma gwô á cwú, bídɛg a kág nǎmǎ nə kúúd. ⁴¹ Múúd mə ká zə nə mpəl zə yímbəli wo nə wo ŋkényúg nyə mbag, cé kilomáda ngwúd, wɛɛ kaág nə nyə okílo máda óbá. ⁴² Múúd mə ká gwáám wo sâ, yég nyə; nyɔɔŋg mə zé kwalád wódɛ yé, wo kú ban.»

Dúlə cɛɛl mízihíhín

(Luk 6.27-28; 32-36)

⁴³ ††«Bi a shí gwág nə bwé á ci nə: “Wó jəlá nə cɛɛl múúd yêsh jísə wo kúnə-kúnə yé, wo mpíi zhízhín wô”. ⁴⁴ †††Nji məɛ mə ci nə bí nə cɛɛlɛgá mízihíhín mín, bí jəgɛla nə Zembî shú bɔɔŋg bwé ŋgə lwágɛlə bí cúwəlí wá. ⁴⁵ †††Ntɔ́ í é mpúy nə bí búse bwán sɔ́ Sɔ́ŋgú wún jé gwôw yé. Nəcé Zembî mə dɛ sá nə yásə í fáánɛg shú buud bēsh, tɔɔ bɔɔŋg sɔ́ ányunywaə tɔɔ bɔɔŋg sɔ́

† 5:31 Mbá 24.1; Mat 19.7; Mak 10.3-4 †† 5:32 19.9; Mak 10.11-12; 1Kr 7.10-11 † 5:33 23.16-22; Zhk 5.12 †† 5:33 Ləv 19.12; Ilj 30.3 †† 5:34 Iza 66.1; Mis 7.49 ††† 5:35 Sôm 48.3 ††† 5:37 2Kr 1.17-19 § 5:38 MmN 21.24 †† 5:39 Rom 12.17 ††† 5:40 1Kr 6.7; Heb 10.34 †† 5:43 Ləv 19.18; Mat 22.39; Mak 12.31; Luk 10.27 ††† 5:44 MmN 23.4-5; Rom 12.20; 1Pr 2.20-23 Luk 6.28; 23.34; Mis 7.60; Rom 12.14; 1Kr 4.12; 1Pr 3.9 † 5:45 Ifz 5.1

abébw. A dɛ nǎmǎ sá nə mpú nywɔɔg shú búúd bēsh, tɔɔ bɔɔŋg sɔ́ átútəlí tɔɔ bɔɔŋg bwé cúgə tútəlí wá. ⁴⁶ Nkí bí mə cɛɛl nji buud bwé cɛél nǎmǎ bí wá, bí mə mpíyá nə máyé myəna? Nγαá buud bwé dɛ ŋwa otóya wá bwé dɛ nǎmǎ sá ntɔ́? ⁴⁷ Nkí bí mə dɛ báda nji omínyɔŋgú búɛn, ye gúl sâ ágúgwáan wé cí? Nγαá íkúl ishús í dɛ nǎmǎ sá ntɔ́? ⁴⁸ ††Béga mbii í jəla yí, nǎmǎ nda Sɔ́ŋgú wún jé gwôw yé, a ji mbii í jəla yí.»

Yále Zembî gúmá

⁶ †††«Ja bí mə dɛ sá misɔ́lɛgú myá Zembî yí, sɔ́gá nə í kú dɛ bə lwóyá. Bí mə ká dɛ lwóya búúd dɛ, Sɔ́ŋgú wún jé gwôw yé, kú ná kwo yə bí myəna.

² «Í ká bə nə wo yə mbúbúwá *mwaané, wo kú bəŋgɛla nə sâ jɔɔŋgú nda búúd sɔ́ mǎkəŋ bwé dɛ sá *mǎmpáanzə mə mínjɛgúla, nə mǎzhí mǎzhí nə. Bwé dɛ sá ntɔ́ nə buud bwé yég bwo gúmá. Búbálé mə jaaw bí ná, myán myəna myêsh wé míni. ³ Nji wɛɛ, ja wó yé mbúbúwá mwaané yí, ság nə mbwê mǎkɔ́l wô í bég kú mpú sá mbwê mæncwûm í ŋgə sá yí, ⁴ nəcé yána dwô í jəlá nə sɛy shwoód. Sɔ́ŋgú woó mə dɛ dúg sâ jêsh jé shwoód yé, mə bá fáágɛlə wo.»

Sálə məjəgɛla

(Luk 11.2-4)

⁵ «Ja bí mə sá məjəgɛla yí, kúgá sá nda buud sɔ́ mǎkəŋ. Bwé bul cɛɛl dɛ sá məjəgɛla, bwé tál otútəlí *mǎmpáanzə mə mínjɛgúla nə mǎzhí mǎzhí shú nə buud bwé dúg dúg bwo. Búbálé mə jaaw bí ná, myán myəna myêsh wé míni. ⁶ Nji wɛɛ, wó ká cɛɛl jəgɛla nə Zembî, kag nyíi wódɛ kúl fúm. Wó fad mbé, wo mú ka jəgɛla nə Sɔ́ŋgú woó nəcé a ji na kúl búúd bwé cúgə yí. Ntɔ́ Sɔ́ŋgú woó mə dɛ dúg ísá í shwoó byêsh yé, a bá fáágɛlə wo.

⁷ «Ja bí mə sá məjəgɛla yí, kúgá bul íciyá bí kú nə wúbúlé yí. Ikúl ishús wé í dɛ sá ntɔ́. Bwé dɛ tédɛga nə Zembî mə dɛ gwágɛlə bwo nəcé zhwoɔg íciyá. ⁸ ††Bi kú sá nda bwo, nəcé Sɔ́ŋgú wún mə dɛ bwey mpú sâ bí ŋgə jji yí, bí njúl kú fwo gwáám nyə gwo. ⁹ †††Bí sɔ́ bāŋ dɛgá jəgɛla ntúga:

“Yé Sɔ́ŋgú wúsú jé gwôw yé, jínə dwô í bég nə gúmá ntɔ́ sâ jêsh.

¹⁰ ††Jwúga byô í zég,

buud bwé bég micɛɛlá myô shí gaád, nǎmǎ nda í dɛ sɛy gwôw ná.

¹¹ †††Yág sé idêw í jəlá nə sé múús yí.

¹² †††Juug sé nə mǎbyaagɛlə mǎsú

nǎmǎ nda sé ŋgə juu buud bwé ŋgə byaagɛlə nə sé ná.

¹³ †††Wo kú bíd nə mǎbwébélán mə ntɔ́g sé ŋkul.

Sáág nə sé fáámɛg mǎbwé mə Mbéwélú múúd dɛ.

²² [Nəcé ijwúga nə ŋkul nə gúmá bíse ísá byô, kandɛgə á kandɛgə. Amen.]

§ 5:48 Ləv 19.2 ††† 6:1 23.5 †† 6:8 6.32; Luk 12.30 ††† 6:9 Eze 36.23 18 6:10 4.17; 7.21; 12.50; 18.14; 21.31; 26.39-42; Mak 3.35; 14.36; Luk 22.42; Yuá 4.34; 6.38-40; Mis 21.14 19 6:11 6.24-34 20 6:12 6.15 21 6:13 10.16-25; 24.3-28; Zhk 1.12-15; Yuá 17.15; 2Te 3.3; 2Tm 4.18 22 Míl míciyá mí ayág mí cugé nə íciyá íga.

¹⁴ †«Mpugá ná bí mé ká dɛ juu búúd nɛ iwushí byɛŋ, Sósŋgú wún jé gwów yé nyɛ bá námɛ dɛ juu bɛ nɛ iwushí bín. ¹⁵ ††Njɛ bí mé ká bɛ kú juu búúd nɛ iwushí, Sósŋgú wún nyɛ abúle námɛ juu bɛ nɛ iwushí bín.»

Ici í ídêw

¹⁶ †«Nkí bí mé ci idêw ná bí mɛ yá Zembî gúmɛ, bí ajɛláyé nɛ ngɛ ji ná shúsúlu-shúsúlu nda buud ɔ mɛkɛŋ. Buud bɔɔŋgú bwɛ dɛ nywadɛlɛ mɛŋkágɛ ná bwɛ lwóya ná bwɛ ngɛ ci idêw. Búbálɛ mé jaaw bí ná, myáŋ myána myêsh wá míni. ¹⁷ Njɛ wɛɛ, wó ká ci idêw ná wo yá Zembî gúmɛ, gusag mísh, wo kwambɛlɛ nyúul. ¹⁸ Wó jɛlá nɛ sá nɛ buud bwɛ kú mpu ná wo ngɛ ci idêw. Ntɔ Sósŋgú woó mé dɛ dúg isâ í shwoó byêsh yé, mú bá fáágɛlɛ wo.»

Fwámé byɔɔg

(Luk 12.33-34)

¹⁹ †«Kúgá ŋkúnd byɔɔg shí gaád, kúí óshê nɛ myáŋgɛlɛ í dɛ dɛ isâ yí, ijúwâl dɛ búgɛ mímpumbé dɛ júwo yí. ²⁰ ††Yidagá ŋkúnd byɔɔg gwów, kúí óshê nɛ myáŋgɛlɛ í ádé dɛ isâ yí, ijúwâl kú dɛ búgɛ mímpumbé dɛ júwo yí, ²¹ nɛcé kúí byɔɔg dwò mbwúg yí, cínɔŋg wá lâm wò í é bɛ námɛ yé.

²² †«Jús dúsɛ lámba á nyúul. Jús í ká bɛ kú nɛ bwɛs †, nyúul nyêsh bɛ mɛŋkenyad. ²³ Njɛ, mísh mwò mɛ ká bɛ ŋkí bɔw, nyúul nywò bɛ yídúgú. Ntɔ, ŋkí mísh mwò mé adúgɛ tɛɛm bɛ sâ, á wagɛwólɛ jɛŋ yídúgú!»

Búgúlalɛ Zembî

(Luk 12.22-31; 16.13)

²⁴ ††«Muud cúgɛ nɛ ŋkul sɛy nɛ omása óbá ja ŋgwúd, nɛcé nyɛ é mpíi ŋgwól, a cɛɛl ŋgwól; gúl ja nyɛ e gwág nɛ ŋgwól, a mpyɛny ŋgwól. Bɛ cúgɛ nɛ ŋkul sɛy nɛ Zembî bí ŋgɛ sɛy nɛ *mwaanɛ ja ŋgwúd.»

²⁵ ††«Má ka ci nɛ bí ná, bí kú dɛ yágɛwo cɛg jɛn ná bí é dɛ jé. Bɛ kú yágɛwo mɛnyúul mún ná bí é bwáád jé. Ngaá nɛ cɛg í ntɔ ídêw, nyúul ntɔ míkáándɛ.

²⁶ ††Mpugá dúg ínunú. Í ádé bɛ mɛmpɛg, kú mwáágɛlɛ mpúmɛ, kú nɛ sâ bwɛ wá ówaag ɔ ídêwɛd. Njɛ Sósŋgú wún jé gwów yé ngɛ wíil byo. Ngaá, bí bí nɛ mfíi cɔ ínunú byɔɔŋgú? ²⁷ Zé á na bídí jé nɛ ŋkul bɛ ná, nɛcé a ŋgélɛ yágúwó, a kwádɛlɛ jwɔw ŋgwúd nyédí cɛg dí yé?

²⁸ †«Nɛcé jé bí mé dɛ sá yágɛwo mímbwéédí yí? Mpugá dúg nda ofɛlɛwɛ bwɛ dɛ wíy mɛncugú ná. Bwɛ ádé yíŋga nɛ iséy, kú tɛŋ míkáándɛ. ²⁹ ††Njɛ mɛ mpú jaaw bí ná cɛ Sɛlɛmun nyɛ á tɛɛm jág bul bɛ nɛ gúmɛ, nyɛ a shígɛ bwɛlɛ bwáád nda ofɛlɛwɛ.

³⁰ ††Nkámúsá Zembî mɛ fwò bwééd zhizhe sâ nda akánda á jugú jé ná bwɛ é wusɛ kuda dí mán yé, ŋkámúsá nɛ bɛ. Ye bí wé nyɛ é bɛ kú bul mpu bwééd wá? Yé búúd wá tag búgɛ óga! ³¹ Kúgá dɛ yágɛwo ná:

† 6:14 5.24; Luk 6.37; Ifz 4.32 †† 6:15 18.35 † 6:16 Iza 58.5; Mat 4.2; 9.14-15; 17.21; Mak 2.18; 9.29; Luk 2.37; 4.2; 5.33; 18.12; Mis 13.2-3; 14.23; 2Kr 6.5; 11.27 †† 6:19 Zhk 5.2-3 †† 6:20 19.21; Mak 10.21; Luk 12.33 †† 6:24 6.11 †† 6:25 Flp 4.6; 1Pr 5.7 † Míl mícilyá mí ayág mí á kwádɛlɛ na ná «bí ŋgul jé?» † 6:26 10.29-31; Luk 12.6-7 †† 6:29 10j 10 † 6:30 14.31

«Sá é dɛ jé, sá é ŋgul jé, sá é bwáád jé?» ³² ††Ikúí ishús wá í dɛ ngɛ wádɛga sɔ isâ íni byêsh. Bɛ báá kúgá dɛ sɔ byo, nɛcé Sósŋgú wún jé gwów yé mɛ mpú ná í jɛ bí isâ byɔɔŋg. ³³ ††Yidagá dɛ fwo tɛl isâ í dúgyá nɛ Faan má Zembî yí shwóg, bí cɛg tútɛlɛ mísh mɛd, Zembî ka dɛ kwádɛlɛ bí isâ íni byêsh. ³⁴ ††Ntɔ bí kú yágɛwo sâ í bá sɛy mán yí, nɛcé isâ yá mán í é bá námɛ mpúy mán. Mícúŋ myá ŋkúmba jwɔw mí kwaga nɛ dɛŋ jwɔw.»

Ságá buud mɛnywa

(Luk 6.37-38, 41-42; 11.9-13; 13.25-27)

¹ ††«Kúgá dɛ jéég búúd minjagá, bwɛ bɛg námɛ dɛ bɛ kú jéég bí minjagá. ² ††Bwɛ bá dɛ jéég bí minjagá mbíi ŋgwúd bí é dɛ jéég bósí búúd minjagá yí. Nɛcé yuug bí é dɛ yigɛlɛ bósí búúd nɛ ndí yí, gwɛ námɛ wá bwɛ bá dɛ yigɛlɛ bí nɛ ndí yí. ³ Nɛcé jé wó ŋgɛ mpu dúg ntand shwú jé mínyɔŋgú woó jús dí yí, njɛ wo kú dúg mbwúŋ wé dwò jús dí yí? ⁴ Ntɛdɛlɛ wó jé nɛ ŋkul cɛ ná wo yí mínyɔŋgú woó ntand shwú júsú d yé, wɛɛ njúl nɛ mbwúŋ dwò júsú d? ⁵ Yé múúd mɛkɛŋ, fwog yí mbwúŋ wódí júsú d; ja jɔɔŋgú wé wó é ka dúg nda wó jé nɛ ŋkul yí mínyɔŋgú woó ntand shwú júsú d ná.

⁶ †«Kúgá yɛ ompyɛ isâ í Zembî, nɛcé bwɛ á bá yid zɛ kwagɛlɛ bɛ. Bɛ kú kɛl óŋkuú ijimá í mɛkwóógú má álal-kus bwɛ dɛ jɔw ná pɛrlɛ yí, bwɛ á bá nyaal byo.

⁷ ††«Gwáámbúgá Zembî, nyɛ é yá bɛ; sɔgá, nyɛ e lwò bɛ; kudɛgá mbɛ, nyɛ é juw. ⁸ Nɛcé muud mɛ gwáámb yé, nyɛ é bii. Muud mɛ sɔ yé, nyɛ é kwey. Múúd mɛ ká kudɛ mpumbé, bwɛ juw nyɛ wɛ. ⁹ Nda bí, mwán mé ká gwáámb sósŋgú bɛlɛd, ye sósŋgú nyɛ é yá nyɛ kwóógú? ¹⁰ Nkí ná a gwáámb shú, ye sósŋgú nyɛ é yá nyɛ kuwó nywá? ¹¹ ††Nkámúsá bɛ, tɛɛm bɛ nda bí búsɛ nɛ mbíya mílám ni, bí mé dɛ yá bwán búɛn isâ í ányuny-waá. Nkámúsá nɛ Sósŋgú wún a gwów, bí mé ká gwáámb nyɛ sâ ányuny-waá, a yá bɛ.

¹² ††«Ságá buud sâ jêsh bí mé cɛlɛ ná bwɛ sáág bí yí. Ntɔ wá *mbwoomb mɛcɛɛ nɛ mícilyá mí *búúd ɔ mícúndɛ mí ŋgɛ cɛ yé.»

Məzhif məsə məbá

¹³ †«Nyígá mpumbé ámámánda dí, nɛcé mpumbé í ká mícúŋ myá kandɛgɛ dí yí wúsɛ ŋkí bwaag; zhif á wu ŋkí laasɛwo. Bulyálɛ búúd bwɛ ŋgɛ kɛ wu wá. ¹⁴ ††Njɛ mpumbé ámámánda nɛ zhif ákukwowɛlɛ, í kɛnd búúd cɛg á kandɛgɛ dí. Buud bwɛ kɛ wu wá, bwɛ ábúlyáyé.»

Bwɛ dɛ mpu líf nɛ mpumɛ nyé

¹⁵ ††«Bɛ ɔ káálúgɛ nɛ *buud ɔ mícúndɛ wá mɛshígá. Bwɛ dɛ zɛ nyíi gwoonɔg jínú d, bwɛ njúl ná shɛɛ nda incwɛmbɛ, í njúl ná búsɛ ŋkí wagɛwo nda onkwɛny. ¹⁶ ††

†† 6:32 6.8 †† 6:33 10j 3.11-14; Sòm 37.4-5 †† 6:34 MmN 16.4, 19-20 †† 7:1 Zhk 4.11-12; 1Kr 4.5 †† 7:2 Mak 4.24; Rom 2.1; 14.10-12 †† 7:7 Zhe 29.12-14; Mat 18.19; 21.22; Mak 11.24; Yuá 14.13-14; 15.7; 16.24; Zhk 1.5; 1Yn 5.14-15 18 7:11 Zhk 1.17 19 7:12 5.17; Rom 13.8-10; Gal 5.14 20 7:14 Mis 14.22 21 7:15 Mbá 13.2-4; Mat 24.11, 24; Mis 20.29; 2Kr 11.13-15; 2Pr 2.1; 1Yn 4.1 22 7:16 12.33

†Bi mə bá dɛ mpu bwo nə kuú njɔɔnd wáŋ. Ye bwé dɛ mwáág məbudé ŋgwúdáánzə dí, ŋkí nə ifumbí byaag dí? ¹⁷ ††Mpugá nə fwámé lǎí í dɛ wúmə fwámé íbumə, lǎí abúbɔw í wúmə nji íbumə í abúbɔw. ¹⁸ Fwámé lǎí í cúgə nə ŋkul wúmə íbumə í abúbɔw; lǎí abúbɔw kú námə wúmə fwámé íbumə. ¹⁹ †Muud fambé mə dɛ cal lǎí jêsh í ádé wúmə fwámé mpúmə yí, a wusə gwo kudad. ²⁰ Bi mə bá ka dɛ mpu bwo nə kuú njɔɔnd wáŋ.

²¹ ††«Buud bwé ŋgə cí nə mə ná: “Yé Cwám̄ba! Yé Cwám̄ba!” ŋni, bêsh dí Zembí mə bá magulə nyédí Faan dí wá. Nji bɔɔŋg bwé ŋgə cəgə nda Sóŋŋgú wám jé gwów yé mə céel nə, bwé wə á bá magulə wá. ²² Nəcə jwów Zembí mə bá sámb búúd milésú yí, zhwoŋ buud bwé bá cí nə mə ná: “Yé Cwám̄ba! Yé Cwám̄ba! Dəgí, sá á shí cúndə micúndə mí Zembí nə ŋkul nywó. Sə yíl məjamb nə ŋkul nywó, sə sá námə zhwoŋ *məshim-bá.” ²³ ††Nji mə bá bəsa nə bwo nə ŋgəŋ ná: “Mə a shígé bwele mpu bɛ́ buud wá kú bish máççə ŋga, wúgá mə na.”»

Yuug kəŋ bá lad

(Luk 6.46-49)

²⁴ ††«Múúd mə ká gwág ləsú mə mə lás ni, a sá nda mə ŋgə cí nə, a ji nda kəŋ nyə á shumə njów kwóóŋgú d gwów yé. ²⁵ Ompú bwé á nywɔ́, mɔɔŋ wócs məncúwó d, oŋkwɔ́ bwé á kuŋg, isá ini byêsh dɛ nyífa njów wɔɔŋgú d, nji njów kú búg, nəcé nyə á shumə wə málal dí, kwóóŋgú d gwów. ²⁶ Njǎí, múúd mə ká gwág ləsú mə mə lás ni, a kú sá nda mə ŋgə cí nə, a ji nda lad nyə á shumə njów shɛ dí yé. ²⁷ Ompú bwé á nywɔ́, mɔɔŋ wócs məncúwó d, oŋkwɔ́ bwé kuŋg. Isá ini byêsh dɛ nyífa njów wɔɔŋgú d, njów í mú búg, shugəla shí nə mpuu.»

Yésus mə lwóyá ŋkúl ijuwəga

²⁸ †† †Ja Yésus mə shîn lás yí, ncúlyá buud bwé á bə cíncɔŋg wá bwé mú bul káam mbií nyə á ŋgə jǎíŋgəli yí, ²⁹ nəcé nyə á ŋgə jǎíŋgəli nə kéénd, kú bə nda *Oyǎíŋgəli ó máççə bǎŋ.

Yésus mə lwag zúzaamə

(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)

8 Yésus mú shulə, wú mbúbúŋgú d, buud bwé mú bɛ́ nyə áncuncuma. ² Bwé ŋgə shulə, wúl zúzaamə mú cúwo, shísh wə Yésus, zə kúdcəw shí, yə nyə gúmə. A mú cí nə Yésus ná: «Cwám̄ba, ŋkí wó magulə wo je lwag mə, nyúúl bə mə ná səndòŋ.» ³ Yésus mú séémb mbwə, kúnnya nə nyə, cí nə nyə ná: «Mə magulə. Nyúúl í bəg wo nə səndòŋ!» Cé nə cé, zaamə í mú shîn wú muud éne nyúúléd. Nyúúl í mú bə nyə ná səndòŋ. ⁴ ††Yésus mú cí nə né ná: «Cí wo kú jaaw múúd sá í mə sɛ́y yí. Yidagú kə lwágulə fada nda wó músə ná, wo ka

wá *mátúnəga Moyíz nyə á cilə má. Bwé mpúg nə wo mú mpwoŋé.»

Búgə mə lúlúú ózimbə təd

(Luk 7.1-10; Yuá 4.46-54)

⁵ Yésus nyə á ka kə wócs Kapernawúm. A ká námə wócs nténi, wúl lúlúú á izimbə təd í mú zə téég nyə məbwə, ⁶ nə: «Yé Cwám̄ba, sóɔl məsáal waamə mbwug kəga njów; a músə mbúbúwúgú, a ŋgə bul jug.» ⁷ Yésus músə cí nə né ná: «Mə é kə lwag nyə.» ⁸ Nji lúlúú á izimbə mú bəsa ná: «Cwám̄ba, mə ampíyáyé nə wo nyíŋg mádí njów. Jeg lás lásúg, sóɔl məsáal waamə yálúg. ⁹ Nəcə mə ji nə omása bwé ŋgə jwú nə mə wá. Mə ji námə nə ozimbə mə ŋgə jwú nə ndí wá. Nyɔɔŋg yésh mə é cí nə a kyéyug yé, a kə; nyɔɔŋg mə é cí nə a zəg yé, a zə. Mə ká cí nə lwaá dām nə í sáág gúl sá, í sá gwo.»

¹⁰ Ja Yésus mə gwág nténi yí, a mú bul bɛ́. Nyə nə buud bwé á ŋgə bɛ́ nyə wá ná: «Búbólé mə jaaw bí nə, mə afwóyé bwele dúg múúd nə fwámé búgə nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Izəŋyél dí. ¹¹ ††Mə mpú jaaw bí nə zhwoŋ ikúl í búúd í bá zhu kómb jwów í dɛ cúwo yí, zhu kómb í dɛ jímə yí, bwé zə səŋgya nə impáám̄bə bísú *Abərahám nə *Izaag, nə *Yákwab Faan á gwówú d, bəncóŋ bwé mú də dína. ¹² ††Nji buud bwé á jəla nə bə nə ŋkəw Faan a gwów dí wá, bwé bá wusəw yídúgú d tóŋ. Bwé bá bə cíncɔŋg, nji bwé ŋgə bwam nə məyá.»

¹³ ††Yésus músə cí nə lúlúú á izimbə éne ná: «Wɛɛ kag njów. Í bəg nda wó ŋgə *búgəla nə.» Námə baan dɔɔŋgú, sóɔl məsáal mú yál.

Yésus mə lwag mimbəli Pyêr dí njów

(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ ††Yésus mú ka zə kə Pyêr dí njów. A mú kə kwey nə Pyêr cii yé á mudá mbwug shí, ayóŋ nə yóŋ mə bíi nyə. ¹⁵ Yésus mú kúnnya nə nyə mbwəd. Ayóŋ nə yóŋ mú shîn nyə. A mú wɔɔl, a tééd ntág séyúəl nə Yésus.

¹⁶ Mpwó-kugú shí, buud bwé mú zə nə zhwoŋ mimbəli mí məjamb. Yésus mú ŋgə yíl bwo bów-bów míshíshim myɔɔŋgú nji nə iciyá yá mpu, a shîn námə lwag míl mímbəli myésh. ¹⁷ ††Nyə á ŋgə cəg buud ntó shú ná cúndə mə Zembí Izayí nyə á cúndə yí, í bwəmag. Izayí nyə á cí nə: «Nyə á cəg buud ó íjām, a yíl sá ofimál ó məbwəs.»

Bɛ́ŋlə Yésus

(Luk 9.57-62)

¹⁸ Dúgúla Yésus nyə á dúg buud bwé á lyɛ nyə ná kesh yí, a mú cí nə *ompwíin bé nə bəncóŋ bwé lǎínág mǎŋ kə faŋwíny. ¹⁹ Ŋgwól Yǎíŋgəli məççə mú ntág shísh zə cí nə né ná: «Yé Yǎíŋgəli, mə zə bá dɛ bɛ́ wo kúl jêsh wó bá dɛ kə yí.» ²⁰ ††Yésus mú cí nə nyə ná: «Ontɔ́ bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwān mə Múúd cugé nə ŋkúmba kúl á dúg já yí.»

† 7:16 Zhk 3.12 †† 7:17 Gal 5.19-23 † 7:19 3.10; Luk 3.9; Yuá 15.2, 6 †† 7:21 6.10; 7.24-27; 21.28-31; Rom 2.13; Zhk 1.22-25; 2.14-26 †† 7:23 25.12; 2Tm 2.19 ††† 7:24 7.21 ††† 7:28 Mak 1.22; Luk 4.32 § 7:28 11.1; 13.53; 19.1; 26.1; Luk 7.1 §† 8:4 Ləv 14.2-32; Mat 12.16; Mak 7.36; Luk 17.14

§†† 8:11 Iza 25.6 §† 8:12 13.42, 50; 22.13; 24.51; 25.30 §†† 8:13 9.22; 9.29; 15.28 §† 8:14 1Kr 9.5 §† 8:17 Iza 53.4 §†† 8:20 2Kr 8.9

²¹ †Ngwól *mpwiín má Yésus mú ci nà né ná: «Cwám-ba, fwog bíd mæ, mæ kág dæl sósngú waamâ.» ²² Yésus mú yidá bęsa nà nyæ ná: «Wæe bęg mæ. Bídúg mimbimbæ mí dólúg mimbimbæ myán.»

Yésus má nkáánd nà nkwŋ

(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yésus mú kà kàwa byóóléd, ompwiín bé bwé mú bę nyæ. ²⁴ Né ndéé nkwŋ mú zà kuŋg mán nà nkulú, ikwŋ dæ bád kà gwŋw, dæ shwi y byóóléd, nji Yésus njúl gwéd. ²⁵ Ntŋ, ompwiín bwé mú kà juumæshi nyæ, bwé nà né ná: «Cęgęg sâ, yé Cwám-ba! Sá wál zà yæ.» ²⁶ †Yésus nà bwo ná: «Wáyé mbií ifwaas ni? Búgá jín í bul ná tag é!» A músæ tŋw, nkáánd nà nkwŋ nà mán, byêsh í mú salæwo ná shæ. ²⁷ Buud bawngú bwé mú bul bî. Bwé ná: «Wáyé mbií muud ga! Taw nkwŋ taw mán í bálé sá nyæ mægwág í?»

Yésus má yíl mójamb

(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Ja Yésus má shîn líína mán, jé shí á Gadarên yí, buud obá bwé mú cúwo ban mæshwon, mójamb mé ngé lwáfælæ bwo, bwé mú zé bwæma nà nyæ. Buud bawngú bwé á dæ bul wagæwo. Kú ná nà muud nyæ á jísow ná a çý kúl bwé á dæ bæ yí. ²⁹ †Bwé mú zà nà onkwiiimbyé wá Yésus, bwé ngé ci ná: «Shé bân nà inéy, yé *Mwân má Zembî? Wo wál læel zà tæl sá cwúnd dí fwála dawngú kú fwo wós s í?»

³⁰ Na, mæma sawnz onkuú í á bæ fwámé cícé nà bwo, í ngé dæ. ³¹ Mójamb má mú ka téég Yésus mæbwê ná: «Nkí wo yíl sê wa búúd óga dí, kændúg sá nûŋ onkuú.» ³² Yésus músæ ci nà mwo ná: «Kægâ!» Mæ-jamb má mú wú búúd oní mányúúléd, kà nyii onkuú. Sawnz onkuú ni jêsh mú bumb nà mikúlé, wú kúl í á bæ mbémbéŋ dí yí, kà juwa mán, bêsh bwé mú ngul májúwó, fudæ.

³³ Né ndéé, buud bwé á ngæ baagælæ onkuú wá, bwé mú wæenzh kà kwáádó, ká bwiing búúd sá í ámæ sŋy nà onkuú yí. Bwé bwiing námó lân búúd bwé á bæ nà mæ-jamb wá. ³⁴ Buud ç ngwála bêsh bwé mú tŋ, kà bwæma nà Yésus. Ja bwé mé dúg nyæ yí, bwé mú téég nyæ mæbwê ná a wúg bwédí lwamæd.

Yésus má lwag mbúmbwúgú

(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)

9 Ntŋ Yésus mú kà kàwa byóóléd, nyiŋgá líína mán, kà nyédí ngwála. ² †A ngé námó jé, buud bwé mú zà nyédí, bwé ngé nkény mbúmbwúgú táádád. Yésus mú dúg ná buud bawngú bésæ nà fwámé búgá, a mú ci nà mbúmbwúgú ná: «Mwân waam! Sælúg lâm shí! Mæ má juu wo nà *misém myô.» ³ Ból *Oyíígúli ó mæççé bwé mú ngæ nyimbæla bwémé nà bwémé ná: «Muud é-ga ngæ *lás nà Zembî bwaasúlæ mpu.» ⁴ Yésus músæ mpu sâ bwé á ngæ téduga yí, a mú lás nà bwo ná: «Næcé jî bí má bŋw mitédúgá ntúni yí? ⁵ Jí í búl bæ

† 8:21 4.20, 22; 9.9; 19.21; Mak 1.18, 20; 2.14; 10.21; Luk 5.11, 28; 18.22; Yuá 1.43; 21.19, 22 †† 8:26 Sôm 89.10; Mat 14.30-32 † 8:29 Mak 3.11; 1Kr 15.24 †† 9:2 Luk 7.48; Sôm 103.3; Yuá 9.2

kúná-kúná? Ye cílæ nà muud ná: “Mæ má juu wo nà misém myô”, ye ná: “Wawólúg, wo kyéyęg?” ⁶ †Má ka cæl ná bi mpúg ná *Mwân mæ Múúd jî nà nkul ijuwuga ná a juu búúd nà misém myán.» Ntŋ, a mú yid wá mbúmbwúgú. Nyæ ná: «Wawólúg, wo nkényúg táádá gwô, wo nyiŋgæg kà njŋw.» ⁷ Muud wawngú mú wawól, kyey kà njŋw. ⁸ Ja áncuncuma buud mé dúg sósólúgú ni yí, bwé mú gwág íkukwendæ, bwé mú ságæsæ Zembî, næcé a yélæ búúd mbií nkúl ijuwuga nyawng.

(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ ††Yésus mú wú na, kyey. A ngé çý kúl búúd bwé dæ jána tóya yí, a mú dúg ngwól múúd njúl cínwng shí. Muud wawngú nyæ á bæ nà jíná ná Matiyô. Yésus mú ci nà nyæ ná: «Bęg mæ.» A mú tŋw, bę nyæ.

¹⁰ ††† á ka zà bæ ná, Yésus njúl njŋw a ngé dæ, zhwoŋ onwenye ç tóya nà ból ósól ó mæbŋw bwé mú námó zæ, bânŋ nyæ nà *ompwiín bé zæ dæ. ¹¹ Ja *Ofarizyên bwé á ka dúg ntúni yí, bwé á ci nà ompwiín ó Yésus ná: «Næcé jî Yíígúli wán ngé bále dæ nà onwenye ç tóya nà ból ósól ó mæbŋw yí?» ¹² Yésus mú gwág sâ bwé á ngé ci yí, nyæ nà bwo ná: «Mikanz dí mí dæ jî jwŋwæda, í dæ bæ mímbêl. ¹³ †Mpugá téduga sâ jî cilyá Kálaad Zembî dí yí ná: “Má bul jî nà buud bwé gwágúg buud çey láméd, ntŋ ná bwé dúg sâ mæ *mætúnęga.” Ntŋ jî nà mæ a shígé zæ jŋw ótútélí ç búúd. Mæ á yida zæ jŋw ósól ç mæbŋw.»

Nyá ici í ídêw

(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ ††*Ompwiín ó Yuánes Nduu-buud bwé á ka zæ wá Yésus zæ jî nyæ ná: «Sánŋ *Ofarizyên sá mé dæ ci idêw yélæ Zembî gúmé nji ompwiín bwô bân kú ci. Jí í sá ntŋ?» ¹⁵ †††Yésus mú bęsa nà bwo ná: «Ja múúd mé ŋwa bâ yí, a tæl zân, a jŋw óshwé bé; ye oshwé bé bwé yidá zæ nà mæcy láméd bânŋ muud bâ bwé njúl kúl ng-wúd? Mbŋ! Nji mól mawŋw mé ngæ zæ, bwé bá yíl bwo muud bâ yí. Mawŋw wawngú dí wé óshwé bé bwé ka bá ci ídêw. ¹⁶ Mpugá ná bwé ádé ŋwa kúl káándé ágúg-wáan †† kà wá bágá bwoodú káándéd. Næcé bágá dawng í ká juli, í tæw, í yida bweeg luun læ káándé. ¹⁷ Ntŋ námó, bwé ádé ŋwa wáan ágúgwáan kà wá bwoodú lenyad †††; lenya í é bá nyey, wáan shwi y shí, lenya ntáma. Bwé dæ wá wáan ágúgwáan í lenya í agúgwáanæd. Né ndéé, nà lenya nà mælwæg byêsh í mú çęgæ.»

Yésus má gwúmæshi shilæ mæ Zharus

(Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Yésus ngé ná lás ntúni, ngwól njwú *Oyúden mú jê. A mú kúdw shí, yæ Yésus gúmé. Nyæ nà né ná: «Súsás jâm má kúnw yæ. Mé cæl ná wo zég kà keel nyæ mb-wê, a çúgæg.» ¹⁹ Yésus mú tŋw shí bânŋ ompwiín bé bwé músæ bę nyæ. ²⁰ ††Bwé ngé ná kà, ngwól múdá mú

†† 9:6 Yuá 5.36 ††† 9:9 8.21-22 ††† 9:10 11.19; Mak 2.15; Luk 5.29; 7.34; 15.1-2; 19.7 † 9:13 Ozê 6.6; Mat 12.7; Luk 19.10 †† 9:14 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34 ††† 9:15 22.2; 25.10; Yuá 2.1-12; 3.29; Mbú 19.7 †† Na jî kúl káándé í afwóyé kà májúwó ná ndéé í juli yí. ††† Oyúden bwé á dæ sá lenya nà kúúúú cúúú. †† 9:20 Læw 15.25-27; Mat 14.36; Mak 5.27; 6.56; Luk 6.19; 8.44

læel bɛ nyə mpɛsə. Mudá mæcií mē á dɛ wú nyə nyúúléd té mímbú wúm nə mímbá. Mudá éne mú shísh Yésus mpɛsə kwonɔ, kúnnya nə nyə lwə lú káándé,²¹ a ngə téduga ná: «Mə ká jísow kúnnya nə káándé mə Yésus, mə e yál.»²² †Yésus mú yid mpɛsə, dúg mudá éne, nyə nə né ná: «Shilə wám, səlɛg lám shí. Wo mə *dúg cɛg nəcə búgə gwô.» Mudá mú yál námə cé nə cé.

²³ Yésus mú ka kə ná ndéé, kə nyíi njwú dí njów. A mú kwey, buud bwə ngə lwɔ milaag, bwo ngə sá saagəwo mímbíi mímbíi.²⁴ ††Yésus mú nkáánd nə buud nə bwə cúwóg tón. Nyə nə bwo ná: «Súsás ga í afwóyé yə, á yidá bə gwəd.» Bwə mú yida ngə cágɛlə nyə.²⁵ †Ja bwə mə shín wéesh buud ón tón yí, Yésus mú nyíi fúm, a mú bii súsás mbwəd, súsás í mú wɔɔl.²⁶ Ntɔ, lân nɔ í mú zə jwɔ shí nyɔwɔg nyésh.

Yésus mə bēny wəancím-ncím mísh

²⁷ ††Yésus mú kyey. A ngə kə ntúni, wəancím-ncím óbá bwə mú bɛ nyə nə onkwimbyé. Bwə ná: «Yé Mwân mə *Dávid, bwífgúg sə nə nkwoŋá!»

²⁸ Ntɔ, Yésus mú kə jé njów, wəancím-ncím bwə mú shísh nyédí. Yésus mú jí bwo ná: «Ye bí ngə *búgɛlə ná mə jí nə nkul sá ntɔ?» Bwə ná: «Haaw, yé Cwám̄ba, sə mə búgɛlə.»²⁹ ††Yésus músə ka kúnnya nə bwo míshúd. Nyə nə bwo ná: «Í bəg nda bí ngə búgɛlə ná.»

³⁰ †††Mísh mə músə bān bwo. Yésus mú mpu báásɛlə bwo ná: «Mpugá gwágɛlə. Bɔ kú jaaw tɔw muud sá í má bə ga.»³¹ †††Nji bwə bān, wúlə bwə á wú cínɔwɔg yí, bwə á shwal kə ngə bāngɛlə nə lân wɔwɔgɛ kúkú jésh.

Yésus mə lwag fífi

³² †Nə ndéé cúwólə bwə á cúwo tón yí, bɔ́l búúd bwə mú zə nə wúl fífi wə Yésus. Jamb í á wá nyə mənɔkədád ná a bəg fífi.³³ Yésus músə yíl muud éne jamb, a mú tééd lásúlə. Buud bwə á bə cínɔwɔg áncuncuma wá, bwə mú bul káam ná: «Sá a bwéle dúg mbií sá ga shí *Izəryél.»³⁴ ††*Ofarizyén bān, bwə mú ci ná: «A ngə yíl məjamb nə nkul mə njwú məjamb.»

Osɔ́l ó mészál bwə ngə fúfə

³⁵ †††Ntɔ Yésus nyə á ngə kə míngwála míngwála, nə məkwáádé məkwáádé. Nyə á ngə jífɔgɛli buud *mám-páanzé mə mínjífɔgɛlá mə *Oyúden dí, á ngə cúndə Jɔjɔ Kéél á Faan mə Zembí, a ngə námə lwag buud məbwas mímbíi myésh, tɔw ijám.³⁶ ††Yésus nyə á dɛ ngə dúg buud bēsh nyə á dɛ bwəma nə bwo wá. A mú gwág bwo cey lámúd nə dúgúlə né bwə á ngə cɛgə mənɔtáɔgɛlə dí, bwə mə shín námə tag nda sɔwɔz íncwəmbɛ í cúgé nə mbaagɛlə yí.³⁷ Ntɔ nyə á ci nə *ompwíin bé ná: «Dugá, idəw í má tɛ fambə mənkund mənkund, nji buud bwə

kə saag wá búsa cíg-cíg.³⁸ Ntɔ wə mə cí náaa: jəgɛlagá nə amədí fambə nə a ntífɔg buud, bwə kəg saag.»

Buud ɔ lwámá wúm nə óbá (Mak 3.13-19; 6.7-13; Luk 6.12-16; 9.1-6)

10 Ntɔ Yésus mú jów *ómpwíin wúm nə óbá bé. A mú yé bwo nkul á dɛlə yíl búúd bów-bów míshíshim, lwag məbwas mímbíi myésh, tɔw ijám.² †††Buud ɔ lwámá wúm nə óbá Yésus nyə á jów wá, mínə máɔ wə məga: tééd nə Shímun bwə á dɛ jów nə Pyér yé, kala nə mínyɔwɔ yé André; zə keel Zhák bá mínyɔwɔ yé Yuánes bwán ó Zhébedé.³ A jów námə Fílíp bá Batələmí nə Tómas bá Matiyô nwenye tóya. A jów námə Zhák, Mwân mə Alfé bá Tadé,⁴ nə Shímun kambəle lɔwɔm bá Yúdas Iskariyót, muud nyə á kusha nə Yésus yé.

⁵ †††Nə ndéé Yésus mú kənd búúd wúm nə óbá ónɔ lwámád, a mə fwo shín cwíny bwo ná: «Ja bí mə kə yí, bí kú kə ikúl í cúgé *Oyúden yíid. Bɔ kú kə míngwála mí búúd ó Samariya.⁶ †††Yidagá kə búúd ó *Izəryél dí, bwə mə jág zhíí nda íncwəmbɛ bí kú nə mbaagɛlə yí.

⁷ †††Ja bí ngə kə yí, bí ɔ kə ngə cúndə nə Faan mə Zembí mú kúnə-kúnə.⁸ Lwagɛgá mimbəl, bí gwúmushi mim-bimbə, bí lwag námə mízúzaamə, bí yíl búúd məjamb. Bí mə nwa nkul ga ashwá, kəgá námə sēy nə ndí ash-wá.⁹ Muud kú kə nə *mwaané bwúgúd, tɔw or, tɔw wúl mbií mwaané wēsh.¹⁰ †††Muud kú nwa baamətálá, nkí ishimi íbá, nkí bɔ́l ósílúfaas, nkí wagatíg, nəcə muud ngə sēy yé mə jəlá nə yéyɔw ídúw.

¹¹ «Ja bí mə jé wúl ngwála nkí wúl lɔwɔm dí yí, bí fwó sɔ nkí bí nə nkul kwey múúd jí nə lám mə báágúlé bí, bí ɔ jí nyédí kə wócs jwɔw bí mə bá cɔ yí.¹² Njów wēsh bí mə nyíi yí, bí ɔ bádá ná: “Zembí sáag nə bí bəg nə shee.”¹³ †††Nkí buud ɔ njów wɔwɔgɛ, bwə ləg bí, Zembí bəle sá nə bwə bəg nə shee. Nji nkí bwə bə kú ləg bí, Zembí kú námə sá nə bwə bəg nə shee.¹⁴ †††Búúd ɔ wúl njów nkí wúl ngwála bwə ká bə kú ləg bí, kú gwágɛlə kéel dún, ja bí mə wú cínɔwɔg yí, bí kudə fumbyá í ámə nada bí məkuú dí yí.²⁰ †††Búbálé mə jaaw bí ná, jwɔw Zembí mə bá zə sámb búúd mílészú yí, a bá jagɛlə búúd ɔ Sódóm nə Gomor ntɔ ngwála wɔwɔg.»

Yésus ngə kéwəli buud ɔ lwámá bé (Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁶ †††Owəy, mə mə kənd bí nda íncwəmbɛ mpédúgá onkweny. Bí mə jəlá nə kɛ nda onywá, bí kə nə tédúgá ngwúd nda məfəf.¹⁷ †††Dugá jí nə buud kuú kalá; bwə bá dɛ kusha nə bí məbwə mə osémbye ó mílészú, bwə dɛ fyáməsə bí mílwónɔ *mám-páanzé mə mínjífɔgɛlá mə *Oyúden dí.¹⁸ †††Bí mə bá dɛ kaad mísh mə búúd ɔ

††† 10:2 Yuá 1.40-44; Mis 1.13 ††† 10:5 Luk 10.4-12 ††† 10:5 Luk 10.33 ††† 10:6 Zhe 50.6; Mat 15.24; Mis 13.46 ††† 10:7 4.17 ††† 10:10 1Kr 9.14; 1Tm 5.18 18 10:13 Luk 2.14 19 10:14 Mis 13.51 20 Ja Oyúden bwə á dɛ kudə fumbyá məkuú dí yí, bwə á dɛ lwágɛlə nə, kúkú shí bwə ámə təl məkuú máɔ yí, bwə mə kál gwo nə buud bí cínɔwɔ wá nə bwə músə sá nyéé.²¹ 10:15 Mat 18.20; 19.1-29; Mat 11.24 22 10:16 Luk 10.3 23 10:17 24.9-14; Mak 13.9-13; Luk 21.12-19; Yuá 16.1-4 24 10:17 Mis 5.40; 2Kr 11.24 25 10:18 Mis 24-26

† 9:22 8.13; Mak 5.34; 10.52; Luk 7.50; 8.48; 17.19; 18.42; Mis 3.16 †† 9:24 Yuá 11.11-13 †† 9:25 Mak 5.41 †† 9:27 20.29-34 †† 9:29 8.13 ††† 9:30 12.16; Mak 7.36 ††† 9:31 Mak 7.36 † 9:32 12.22-24 †† 9:34 10.25; 12.24, 27; Mak 3.22; Luk 11.15, 19 ††† 9:35 4.23 †† 9:36 Ilj 27.17; Eze 34.5; Zak 10.2; Mat 14.14; 15.32; Mak 8.2

anúnî nê ojwû ó koom dí ná, nê bi kég bwaagwêlê sâ bí mê mpú shú jínê dâm yí, bí bwaagwêlê námê ikúl í cúgê Oyúden yí. ¹⁹ †Ja bwê bá dê kusha nê bí yí, bí kú bá dê yágwêwo mbíí bí mê bá dê kaad yí, kú yágwêwo íciyá í koad. Iciyá í bá námê dê jé bí cé jooŋgú, ²⁰ nêcé bí dí mê bá dê lás, Shíshim mê Sóŋŋú wên Zembî wê mê bá lás mímpu mínú.

²¹ ††«Mínycŋú mê bá kusha nê míncŋú yé nê bwê kég gwú nyê. Sóŋŋú mê bá kusha nê mwân; bwân bwê lumbêli nê obyól, ŋgê gwú bwo. ²² †Buud bêsh bwê bá mpíí bí nêcé jínê dâm. Njî, muud mê bá jísow kê wóós mêshínéd yé, a bá cêgê.» ²³ ††Bwê ká lwágwêlê bí cúwúli wúl ŋgwêla dí, fúndégá, bí kê ŋgwêla shúsú. Búbálé mê jaaw bí nê, *Mwân mê Múúd mê bá nyiŋgê zê, bí njúl kú fwo shîn jaand míŋgwêla myâ *Izêrêyêl myêsh.

²⁴ ††«Mpwíin nyê ádé bwêlê ntŋ yíŋgêli, lwaá kú ntŋ mása. ²⁵ ††Buud bwê dê dúg *ompwíin námê nda bwê dúg yíŋgêli nê, bwê dúg námê lwaá nda bwê dúg mása yé nê. Nkámúsá bwê lwíy sóŋŋú njôw nê Belêzebul, ŋkámusa nê bwân.»

Muud fúndég njî Zembî
(Luk 12.2-9)

²⁶ ††«Bí kú dê fúndê bwo; nêcé kú nê sâ á mbúdulá í bá bwên kú búgêli, ŋkí sâ á *ndímbe í bwên kú mpúy. ²⁷ Sâ mê jaaw bí yídúgúdí yí, kégá lás gwo mênkenyad. Sâ mê nyímbúli nê bí lwéd yí, kégá ŋgê cúndê gwo ík-waléminú. ²⁸ †Kúgá dê fúndê búúd bí nê ŋkul gwú njî nyúul, njî kú nê ŋkul gwú *jím wá. Yidagá fúndê Zembî. Nyê wê jí nê ŋkul gwíŋŋyá múúd ncindí, nê nyúul nê jím, a wusê byêsh kuda á kandêgêd. ²⁹ Nŋgáá nê bwê dê kusha mímbá-kwáádê mímbá sêsán *mwaanê ŋg-wúd. Têem bê ntŋ mbá-kwáádê ŋgwúdí cúgê nê ŋkul kud shí, Sóŋŋú wên kú fwo magêlê. ³⁰ ††Bí bân ntâg íŋ, Zembî mê mpú bímbí lú íntand í shilú bísé bí mílúdí yí. ³¹ Nê ndêé, kúgá dê fúndê. Mpugá nê bí mê cey Zembî lámúdí cŋ mímbá-kwáádê ŋkí bulya.

³² ††«Muud yêsh mê mágúli mê mísh mê búúd dí yé, mê é magêlê námê nyê mísh mê Dâ jí gwów yéd.

³³ ††Njî muud mê kíŋlyá mê mísh mê búúd dí yé, mê é kíŋlyá námê nyê mísh mê Dâ jí gwów yéd.»

Bêŋlê Yésus wúsê dcoomb
(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ ††«Bí kú ŋgê tédêga nê mê mê zê sá nê buud bwê cúgêg nê shêe shí gaád. Mbô! Mê azâyé sá ntŋ. Mê mê yida zê nê dcoomb. ³⁵ ††Mê mê zê wá ífêmgêga mínjôw mí búúdí, mwán nyê é lumbêli nê sóŋŋú, sás lumbêli nê nyooŋgú, cól lumbêli nê mpóómbélu. ³⁶ Nê ndêé, buud c njôw mê múúd c bwê bá lumbêli nê muud.

³⁷ ††«Múúd mê céél sóŋŋú ŋkí nyooŋgú cŋ mê yé, a cúgê nê ŋkul bê *mpwíin waamê. Nyooŋg mê céél ncwémá dé ŋkí sás dé cŋ mê yé, a cúgê nê ŋkul bê mpwíin waamê. ³⁸ ††Múúd mê ká bê kú ŋkény kwolós jé bŋ mê, a cúgê nê ŋkul bê mpwíin waamê. ³⁹ Muud mê sŋ nê a kaambêlê nê cêg jé yé, a jímbeal gwo. Nyooŋg mê jímbeal cêg jé nêcé mê yé, a mê yidá kaambêlê nê gwo.»

Légwêlê búúd ó Zembî
(Mak 9.41)

⁴⁰ ††«Muud mê lég bí yé mê lég mê. Muud mê lég ntâg mê yé mê lég múúd nyê á ntî mê yé. ⁴¹ Múúd mê ká lég *múúd micúndê mê Zembî nêcé mpúlê nê muud micúndê, muud wooŋgê mê ŋwa myéna mí jálá nê búúd c micúndê myá. Nyooŋg mê lég múúd jí tétêli mísh mê Zembî dí yé nêcé mpúlê nê tétêli muud íŋ, nyân ŋwa myéna mí jálá nê otétêli ó búúd myá.

⁴² Muud mê bá yána tco njî láá májúwó mêtálá ŋgwúdí, ŋgulal ŋgwól zhizhe muud éga nêcé bálê *mpwíin waamê yé, búbálé mê jaaw bí nê, muud wooŋgê nyê abêlê shúb myéna myâ cíncŋg.»

11 ¹⁸Yésus mê shîn cwíny *ompwíin wúm nê óbá bê ntêni. A músê kyey, kê ŋgê yê buud mín-jíŋgúlá, ŋgê cúndê bwédí míŋgwêla.

Yésus bânŋ ompwíin ó Yuánes
(Luk 7.18-35; 10.13-15)

² †Ja Yuánes Nduu-buud nyê á bê mímbwug dí yí, nyê a gwág misóólúgú *Kríst nyê á ŋgê sá myá. A mú kænd bóól ompwíin bê nê bwê kég jí Yésus nê:

³ ††«Ye wo wê muud sê ŋgê bwánd nê a bá zê yé? Ye sê kwóg ná bwánd íshús?»

⁴ Yésus mú bŋsa nê bwo ná: «Kégá jaaw Yuánes sâ bí mê gwág yí nê sâ bí mê dúg yí. ⁵ †Wêancím-ncím bwê ŋgê mpu dúgya; mímbúmbwúgú mí ŋgê kyey tétêli, mízêzaamê mí ŋgê yâl, wêakúmêlwê bwê ŋgê mpú gwág, mímbimbê mí ŋgê gwúm, íŋkúŋkwóŋhêl í búúd í mú ŋgê gwág Jjŋ Kéel. ⁶ Muud nyê é bê kú bwêma nê bcoogú mэдí yé, nywáá mê jêla.»

⁷ Ja ompwíin ó Yuánes bwê mê nyiŋgê yí, Yésus mú zê léshe nê buud bwê á bê cíncŋg áncuncuma wá; a mú cí nê bwo shú mê Yuánes nê: «Ja bí á dê kê shí a shwéeshá dí yí, bí á dê kê dúg jí? Ye gúl ká í dúgê ntêŋ nê fêfê? ⁸ Nkí í á shígê bê ntŋ, bí á dê kê dúg jí? Ye ŋg-wól múud dúgê bwáád íjímá í mímbwéédí? Mbô, buud bwê dú bwáád íjímá í mímbwéédí wá bwê dê bê mín-jôw mí ójwú-buudêd. ⁹ Ká bí á dê kê dúg jí? Ye *muud micúndê mê Zembî? Haaw, mê jaaw bí nê nyooŋg bí á kê dê dúg yé mê ntŋ ŋkwóŋ múúd micúndê mê Zembî. ¹⁰ ††Nêcé nyê wê Zembî nyê á cí nda jisá cilyá nyédí Kálad dí nê, nê: “Dêgí! Mêe mê zê kænd mbwiŋgye

† 10:19 Luk 12.11-12†† 10:21 Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53 † 10:22 5.11; Yuá 15.18†† 10:23 16.28; Mis 8.1 †† 10:24 Luk 6.40; Yuá 13.16; 15.20††† 10:25 9.34††† 10:26 Mak 4.22; Luk 8.17§ 10:28 Heb 10.31 †† 10:30 Luk 21.18††† 10:32 Mbú 3.5 †† 10:33 Mak 8.38; Luk 9.26; 2Tm 2.12 ††† 10:34 Luk 2.14 †† 10:35 Msh 7.6 †† 10:35 10.21; 24.10; Mak 13.12; Luk 21.16

§†† 10:37 Mbá 13.7-10; 33.9; Mat 19.29; Mak 10.29; Luk 18.29 §†† 10:38 16.24-25; Mak 8.34-35; Luk 9.23-24; Yuá 12.25-26 §§§ 10:40 18.5; Mak 9.37; Luk 9.48; Yuá 13.20; Gal 4.14 18 11:1 7.28 19 11:2 14.3 20 11:3 Yuá 1.15, 27; 3.31; 11.27 21 11:5 Iza 35.5-6; 26.19; 61.1; Luk 4.18 22 11:10 Mal 3.1; MmN 23.20; Mak 1.2; Luk 1.76

lâh waamé ná a kág wo shwóg kə kwambə̀lə wo zhií.»

¹¹ Yésus mú nyingə̀ cì ná: «Búbálé má jaaw bí ná, mpədégá buud bēsh bwé má byēl mímwə̀ mi búdad wá, kú ná nyɔɔŋg má fwo bwele ntɔ́ Yuánes. Nji tɛem bə̀ ntɔ́, muud má búl bə̀ zhizhe Faan á gwów dí yé, á ntɔ́ Yuánes. ¹² Ná ndeé, wúlə̀ fwála má Yuánes Nduu-buud zə̀ wóws múús hí, Faan á gwów í mú ngə̀ bə̀ sá nkúl, buud bwé ngə̀ ləl inkuŋkwanz wá, bwé wé bwé ngə̀ nwa dwo. ¹³ Mbwoomb mácxɛ nə̀ micilyá mí búúd ɔ́ mícúndá bēsh mí á ngə̀ cúndə̀ Faan má Zembí zə̀ jé baan má Yuánes. ¹⁴ †Nkí bí bússá cúnj nə̀ mə̀, mpugá ná Yuánes wə̀ jisá Eli bwé á bwiŋŋ ná a bá zə̀ yé. ¹⁵ ††Muud jí nə̀ mə̀lwə̀ má gwág yé, a gwág.»

¹⁶ «Mə̀ kág yíga kala búúd á múús nə̀ ozá? Jí nda ikágá bíss shishé ísɛɛngyá dí yí, bíl í ngə̀ kámbə̀la nə̀ bílúgá ná: ¹⁷ “Sə̀ má lwɔ́ bí ilúlwónj í ábulya məkə̀l, bí kú sáág; sə̀ má nyingə̀ wá míngwa mí shwiy, bí kú tədə̀wa.” ¹⁸ †Ntɔ́ wé á ngə̀ bə̀ éga; Yuánes nyə̀ á zə̀, kú dá ídíy-díy, a kú ngul; buud ná: “A jí nə̀ jamb.”

¹⁹ ††Mwān mə̀ Múúd má zə̀, a ngə̀ də̀, a ngə̀ ngul; bwé ná: “Nyíne nyé jisə̀ ndə̀l də̀g, ngule mə̀lwə̀g, a jí nə̀mə̀ shwé oŋwenye ɔ́ tóya nə̀ osɔ́ɔ́ ɔ́ *mísám.” Nji má jaaw bí ná fə̀g í ngə̀ nyín míssólúgú myéd ná sán.»

Yésus mə̀ nkáand nə̀ míl míngwə̀la

²⁰ Yésus nyə̀ á nkáand nə̀ buud ɔ́ míl míngwə̀la nəcə́, nyə̀ á tɛem ngə̀ ná ncúlyá *mə̀shimbá bwédí, bwé á shígé cénd mítédúgá. Nyə̀ á nkáand nə̀ bwo ná:

²¹ ††Mə̀ntágwə̀la nə̀ bí buud ɔ́ Korazín. Mə̀ntágwə̀la nə̀ bí buud ɔ́ Betusayída nə̀mə̀. Nəcə́ bímbí lú mə̀shimbá má má sɛy bídí má, má á mbəm sɛy Tir nə̀ Sidon, buud ɔ́ núnj bwé á mbəm nə̀mə̀ bwey bwáád míngkud, jí ífíí dí ná bwé cénd mítédúgá. ²² Ná ndeé, má jaaw bí ná, jwów lú cígúlé mílósú, intúgúlí í Tir nə̀ Sodom í ábúlé bul nyaan nda bí bín. ²³ ††Bí bə̀n buud ɔ́ Kapernawúm, bí ngə̀ téduga nə̀ bí mə̀ bá kə̀ gwów? Mbɔ́, bí mə̀ bá yidá shulə̀ kə̀ bə̀n mínjím. Nəcə́ bímbí lú mə̀shimbá má má sɛy bídí má, má á mbəm sɛy ngwə̀la á Sodom, nkí ngwə̀la wɔɔŋgú wúsá ná mpwogé. ²⁴ ††Gwé wə̀ má mpu jaaw bí ná, jwów Zembí mə̀ bá zə̀ sámb búúd mílósú yí, bí mə̀ bá bə̀ nə̀ intúgúlí nkí yáág ntɔ́ búúd ɔ́ Sodom.»

Mbag á yíyísa

(Luk 10.21-22)

²⁵ Yésus nyə̀ á ka lás jə̀n ja ná: «Pə̀pa, Cwámbar á gwów nə̀ shí, mə̀ yə̀ wo gúmmá nəcə́ wo á shweel ompuye bə̀nŋ buud ɔ́ fə̀g isá íga, wo yida lwágə̀lə̀ ozhizhe ɔ́ búúd. ²⁶ Haaw Pə̀pa, ntɔ́ wə̀ wó á cɛel ná í bə̀g yé.

²⁷ ††Dā nyə̀ á cwámbarə̀lə̀ mə̀ isá byésh. Kú nə̀ muud mə̀ wámbúllə̀ mpu Zembí Mwān nji Sónŋgú, kú nə̀mə̀

nə̀ muud mə̀ wámbúllə̀ mpu Zembí Sónŋgú, nji Mwān, nə̀ muud yésh Mwān má céél sá nə̀ á mpúg yé.

²⁸ ††«Bí buud bí ngə̀ wáduga nə̀ mimbə̀g mí ájjílilə̀ wá, zə̀gá mədí, mə̀ é sá nə̀ bí wógag. ²⁹ ††Magə̀lə̀gá nə̀ shé sáág iséy byám fə̀lá, bí zə̀g nwa njíígwə̀lə̀ wám. Mə̀ jí nə̀ jɔ́ lám, mə̀ kú nə̀ intúgúlí. Bí é yidá mpu yɔwə̀la, ³⁰ nəcə́ iséy byám í akwówúlayé, mbə̀g wám wé nkí yíisa.»

Yésus nə̀ məcə́x mə̀ Sábaad

(Mak 2.23-28; 3.1-6; Luk 6.1-11)

12 ††Dúll fwála í á bə̀ ná, Yésus bə̀nŋ *ompwíin bə̀ bwé á ngə̀ líina ifambé́ í *blé jwów lú Sábaad.

Ompwíin bwé á ka gwág zha, bwé mú ka ngə̀ búgə̀ mikə̀ng mí blé, ngə̀ də̀. ² ††Ofarizyéŋ bwé mú dúg sósólúgú wɔɔŋgú. Bwé mú cì nə̀ Yésus ná: «Dugé́, ompwíin bwé bwé ngə̀ sá sá mácxɛ má amágúlayé nə̀ muud sáág jwów lú Sábaad yí.» ³ ††Nji Yésus mú bə̀sa nə̀ bwo ná: «Ye bí afwóyé bwele lɔ́ sá *Dávid nyə̀ á sá ja bə̀nŋ buud bə̀ bwé á gwág zha yí? ⁴ Ná nyə̀ á kə̀ nyíi banda *mətúnuga dí, kə̀ də̀ íbúlé dí á də̀ bə̀ cì shú yə̀lə̀ Zembí gúmmá yí; í njúl ná tɔɔ nyə̀ tɔɔ buud bə̀ bwé á shígé bə̀ nə̀ zhií ná bwé də̀g byo. Ngaá, məcə́x má də̀ cì nə̀ nji ofada wə̀ bwé dúg də̀ byo, kú nə̀ ngwól múúd shús? ⁵ ††Bí má də̀ bwey lɔ́ məcə́x má Moyíz. Ngaá má ngə̀ cì ná jwów lú Sábaad ofada bwé də̀ sɛy *Mpráanzə̀ Zembí dí? Ntɔ́ jí nə̀ bwé də̀ ntɔ́ cɛɛ á jwów lú Sábaad, nji Zembí kú yá bwo mə̀bɛ́ɛ́. ⁶ Má jaaw bí ná shé músə̀ nə̀ gúll sá shé má jə̀lá nə̀ ságusə̀ ntɔ́ Mpráanzə̀ Zembí yí. ⁷ ††Kálaad Zembí ngə̀ cì ná: “Mə̀ bul jíi nə̀ buud bwé gwágúg buud cey lámúd, ntɔ́ nə̀ bwé dúg sá má mətúnuga.” Bí mbəm ngə̀ mpu gwág ciyá ní, nkí bí shígé fanda yə̀ buud ɔ́nɛ́ mə̀bɛ́ɛ́ ntɔ́. ⁸ Mpugá ná *Mwān mə̀ Múúd ngə̀ jwú nə̀ məcə́x mə̀ Sábaad.»

⁹ ††Yésus mú wú na jíni kúlləd, a kú kyey kə̀ nyíi *mpráanzə̀ mínjíígwə̀lə̀ dí. ¹⁰ A mú kə̀ kwey ngwól múúd cíncŋgú nə̀ mbwə̀ í má shín shwáám. Ofarizyéŋ bwé á ka ngə̀ sɔ́ zhií ná bwé jéég Yésus njagá, bwé á ka jí nyə̀ ná: «Ye məcə́x mə̀shé má magə̀lə̀ nə̀ bwé lwágə̀g mbəl jwów lú Sábaad?» ¹¹ ††A mú yida cì nə̀ bwo ná: «Nkí ngwól múúd á na gwoŋg jíinúdí jí nə̀ tɔw ngwúd nə̀ bə̀n, tɔw jɔɔŋgú ka kud bídí jwów lú Sábaad, ngaá nyə̀ e kə̀ bíí gwo, a bə̀n, yíl gwo bídí? ¹² Ngaá muud jí nə̀ mfíí cɔ́ tɔw? Ntɔ́ jí ná, məcə́x mə̀shé má magə̀lə̀ nə̀ sá sáág buud mənɔywa jwów lú Sábaad.» ¹³ A mú cì nə̀ muud á shwáámblə̀ mbwə̀ ná: «Kwéégúg mbwə̀.» A mú kwéég mbwə̀, í mú bə̀ mpwogé nda wúlúgá. ¹⁴ ††Na, Ofarizyéŋ bwé mú wóws tóɔn, kə̀ sá shwushwaga, sɔ́lə̀ zhií nə̀ bwé cɛɛlə̀ Yésus shwiy.

¹⁵ Ja Yésus má mpu yuug jɔɔŋg yí, a mú wú cíncŋg. Buud bwé mú bə̀ nyə̀ áncuncuma. Yésus mú ngə̀ lwag mimbəl myésh, ¹⁶ ††a ngə̀ báásə̀lə̀ bwo ná bwé kú bwele sá nə̀ buud bwé mpúg mbii váál múúd á jisá yí. ¹⁷ ††Ntɔ́

† 11:14 10j 17.1; Mal 4.5; Mat 17.12-13; Mak 9.13 †† 11:15 13.9, 43; Mak 4.9, 23; 7.16; Luk 8.8; 14.35 † 11:18 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33 †† 11:19 9.10; 11.2 †† 11:21 Tir nə̀ Sidon: 15.21; Iza 23.1-16; Amo 1.9-10; Mis 12.20 ††† 11:23 Iza 14.13, 15 †††† 11:24 10.15; Luk 10.12 † 11:25 Iza 29.14; 1Kr 1.18-29 †† 11:27 28.18; Yuá 1.18; 3.35; 10.15; 13.3; 17.2

††† 11:28 Iza 28.12 ††† 11:29 Zhe 6.16 ††† 12:1 Mbá 23.25 †† 12:2 MmN 20.8-10 ††† 12:3 1Sa 21.2-7; Lav 24.5-9 ††† 12:5 Ilj 28.9-10 †††† 12:7 9.13 †††† 12:9 Mak 2.27-28 18 12:11 Luk 13.15-16; 14.5 19 12:14 Yuá 5.16, 18 20 12:16 8.4; 9.30; Mak 7.36 21 12:17 Iza 42.1-4

kéel mé Zembî, Izayí nyə á cúndə yí, í mú bwəma. Zembî nyə á ci ná:

¹⁸ †Sól mäsáal wám wé éga, nyə wé mé á féésh yé.

A ji abábə waamə, lâm wám wésh wúsə nyədí.

Mə bá yé nyə Shíshim wám.

Nyə wé mé bá zə lwágələ ilwoŋ í búúd tətəlí mé Zembî.

¹⁹ Nyə abúlé də shuya nə buud, a kú saagəwo, kú nə muud mé bá gwádəga kál dé mənəkúmbə mé búúd dí yé.

²⁰ Nyə a búle lal lâm nda muud mé ká casələ mbwu í mé bwey lánəwə yí, tɔɔ nda muud mé jíímə ŋwíile lámba í mé shín tag yí. A bá bə nə jɔ lâm ntúni kə jé ja búúd bēsh bwə bá mpu tətəlí mé Zembî yí.

²¹ Ilwoŋ í búúd byēsh í bá ŋgə bwánd sɔ́légú yé nə búgá.

Bōw á kú nə ijuugá

(Mak 3.20-30; Luk 11.14-24; 12.10)

²² †Mprəsə na, buud bwə mú zə nə wúl mbəl wé Yésus. Jamb í á wá nyə mənəkədad nə a bəg, nyə ancímním, nyə fífi. Yésus músə yíl muud éne jamb, a mú dəgya, a mú námə lás. ²³ †Buud bwə á bə cínəŋg áncuncuma wá, bwə mú bul káam. Bwə ná: «Mwān mə *Dávid dí éga?»

²⁴ †Ja *Ofarizyēŋ bwə mé gwág ciyá jɔɔŋ yí, bwə mú shwána, bwə ná: «Muud éne ŋgə yíl məjamb nə ŋkul mə Beluzəbul, njwū məjamb.»

²⁵ Nji, Yésus mú mpu mítédúgá myán, a mú ka ci nə bwo ná: «Búúd ɔ dúl faan bwə ká bɔ́ɔg ŋgə lúmbəli bwámé nə bwámé, faan dɔɔŋg í é jɛɛ nə mpaá. Buud wá wúl ŋgwála bwə ká béégya, lúmbəli bwámé nə bwámé, ŋgwála wɔɔŋgú í shín bwəl. Ntɔ námə, búúd ɔ wúl njów bwə ká bɔ́ɔg ŋgə lúmbəli bwámé nə bwámé, njów búúd wɔɔŋgú í abúlé bwey nə jímbələ. ²⁶ Nkí *Sá-tan mé yida nyiŋgə cuwo, ŋgə yíl nyəméfwó, ntɔ jɔ nə a mé bɔɔg, faan dé í ka tɔw na ntədél? ²⁷ Nkí Beluzəbul wé ŋgə yə mə ŋkul nə mə ŋgəg yíl buud məjamb nda bí ŋgə ci ná, zə nyé ŋgə yə buud búni ŋkul nyɔɔŋgú? Ngaá bwáméfwó bwə ŋgə mpu lwágələ bí ná sán nə bí búəsə nə məbɛɛ? ²⁸ †Nji, ŋkí Shíshim mé Zembî wé ŋgə yə mə ŋkul nə mə yílég buud məjamb í, mpugá nə Faan mé Zembî í mú wa.

²⁹ †«Muud cúgé nə ŋkul nyíi njów mé ŋkunúl, déég nyə isá byé, a kú fwo figə ŋkunúl wɔɔŋgú shí, wɔɔlə nyə mənəkəda. Nji, á ká shín wɔɔlə nyə mənəkəda, a mú ka tɛem sha nyə njów.

³⁰ †«Muud mə bá kú kɛem mə yé, a ŋgə lúmbəli nə mə. Muud mə bá kú zə wá məbwə ná səná sə sééŋgəg yé, a ŋgə yida caam. ³¹ †Sá jɔɔŋg wé mé jaaw bí ná Zembî mə bá juu búúd *misəm nə *bwaasúlə mpu bwə ŋgə sá yí. Nji, múúd mə ká kə nə bwaasúlə mpu wé Shíshim, muud wɔɔŋgú nyə abúle bwele bə nə ijuugá. ³² Múúd mə ká jág lás nə *Mwān mə Múúd, Zembî

† 12:18 3.17†† 12:22 9.32-34 †† 12:23 20.30-31 †† 12:24 10.25 †† 12:28 Luk 17.21 ††† 12:29 Iza 49.24 ††† 12:30 Mak 9.40; Luk 9.50 § 12:31 12.24

juu nyə. Nji múúd mə ká jág lás nə Nkəŋkə Shíshim, muud wɔɔŋgú nyə abúle bwele bə nə ijuugá tɔɔ wa cəg ga dí, tɔɔ jɔɔŋg í ŋgə zə yíd.

³³ †«Bí mé ká ci ná líí jí fwámé líí, bí mé ci ná ibumə byé bíəsə fwámé íbumə; bí mé ká ci ná líí jí bów-bów líí, bí mé ci ná ibumə byé bíəsə bów-bów íbumə. ³⁴ ††Yé iyəłəkag íga, bí njúl íbów-bów í búúd, bí búəsə nə ŋkul cí fwámé íciyá na ntədélé? Sá múúd ŋgə bul tédəga láméd yí, gwə wə mpu yé í dé lás yí. ³⁵ Jɔɔjú múúd lâm yé wúsə nə jɔɔjú kwɔɔzú, í ka də wéeshəli jɔɔjú isá; bów-bów múúd yé lâm nə bów-bów kwɔɔzú, ka námə də wéeshəli bów-bów isá. ³⁶ †Mə mpu jaaw bí ná jwów Zembî mə bá zə sámb buud milésú yí, muud yésh mə bá tɔw kɔɔdéd nə iciyá nyə á lás ilfs-lfs yí. ³⁷ Wo bá ŋwa ŋkaam ŋkí məbɛɛ íciyá byó dí.»

Kala búúd áməkuu-mə-sɔ́mbū

(Mak 8.11-12; Luk 11.24-26, 29-32)

³⁸ ††Nə ndéé, bɔ́l *Oyíŋgəli ɔ məcɛɛ bəŋŋ bɔ́l *Ofarizyēŋ bwə mú ci nə Yésus ná: «Yé Yíŋgəli sə mé cɛel nə wó lwóg sə dúl *shimbá sə dɛgúg.» ³⁹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Mbɛɛ kala búúd í njúl ŋkí bów, nə mítédúgá olíŋgú í bélé jí nə mə lwóg bwo shimbá! Bwə abúle dɛgú dúl shimbá, nji dɔɔŋgú í á bə nə Zhwónas *muud micúndə mə Zembî yí. ⁴⁰ †Nda Zhwónas nyə á já ibulú ílɔɔ nə mimwásə mílɔɔ shú ánəni dí mwɔ́ dí nə, ntɔ námə wə *Mwān mə Múúd mə bá já ibulú ílɔɔ nə mimwásə mílɔɔ mändəlú dí cwú yé.

⁴¹ †Jwów Zembî mə bá zə sámb búúd milésú yí, buud ɔ Ninivə bwə bá tɔw tətəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə báá, bwə á cénd mítédúgá ja bwə á gwág cúndə Zhwónas nyə á cúndə yí. Dəgá, sá í ntɔ Zhwónas yí jisə wa. ⁴² ††Cí á mudá í á wú *mákɔ́l mə jwów †† yí í bá námə tɔw tətəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə nyə á gwaa zhu íjumə í shíd zə gwágələ fəg mə Səlɛmun. Dəgá, sá í ntɔ Səlɛmun yí jisə wa.

⁴³ †«Ja bów-bów shíshim í də wú múúd nyúúléd yí, í də kə ŋgə jɛɛlə məshí mə mishwéeshá ŋgələ sɔ́ wogá. Nji ŋkí í bá kú kwey wogá, ⁴⁴ í mú tédəga ná: “Mə zə nyiŋgə kə mádí njów, kúí mé á fwo də ji yí.” Í ká zə kwey njów cwúd, nji ŋgwáməlál, sá jəsh jɔ kwambəlá, ⁴⁵ †† é kə ŋwa mílúgá míshíshim zəŋgbá mí njúl nə ŋkúnd ntɔ wáméfwó, bəŋŋ bēsh bwə mú kə nyíi njów, kwambələ jiya cínəŋg. Nə ndéé, cəg mə múúd wɔɔŋgú í mú nyiŋgə jág bów, ntɔ mbií í á fwo də bə yí. Mə jaaw bí ná kala búúd abúbwə ga í bá shúgəla mbií wɔɔŋgú.»

Fwámé njów búúd mé Yésus

(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Yésus ŋgə ná lésha nə núlyá buud ntúni, nyɔɔŋgú yé bəŋŋ omínyɔɔŋgú bə bwə mú jə. Bwə músə tɔw tɔ́n, bwə ŋgə sɔ́ nə bwə lésha nə nyə. ⁴⁷ Ngwól múúd mú kə jaaw Yésus ná: «Nyɔɔŋgú woó bəŋŋ omínyɔɔŋgú bwó

† 12:33 7.16-18 ††† 12:34 3.7 †† 12:36 Zhk 3.6-10 ††† 12:38 16.1-4; Mak 8.11-12 †† 12:38 Yuá 6.30; 1Kr 1.22 †† 12:40 Zhn 2.1; Mat 27.63 ††† 12:41 Zhn 3.5 ††† 12:42 1Oj 10.1-10 ††† †† Məkɔ́l mə jwów: Ciyá ní í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ɔ́ iciyá dí. 18 12:45 2Pr 2.20

búsa na tóón, bwé ngə cɛel lésha nə wo.»⁴⁸ Yésus mú bɛsa nə né ná: «Nyɔɔngú waamə wə zə? Omínyɔɔngú báamə wə ozá?»⁴⁹ A músə séém̄ mbwə ngɛɛ *ompwíin bé dɛ. Nyə ná: «Dɛgá, nyɔɔngú waamə nə omínyɔɔngú báamə, bwé wə ɔga!»⁵⁰ †Muud yésh mə dɛ sá sá Sɔ́ngú waamə a gwɔw mə jɛ́ yé, nyə wə jɛ́ mínyɔɔngú waamə, ɛkí kɔ́l waamə ɛkí ntəg nyɔɔngú waamə.»

Kanda mbɔɔl mæmpəg

(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)

13 Nəmə jwɔw ni dɛ, Yésus nyə a wú njɔw, kə ncindye mən, kə ji shí. ² Buud bwé mú kə sɛɛngya nyádɛ ɛkí jág bulya nə ndɛé, a mú tɔw kə kəwa byóólú, kə ji shí, buud bən cínú. ³ A mú ngə kənd bwo zhwog mikanda. Nyə nə bwo ná: «Ngwól mbɔɔl mæmpəg nyə á zə kə myeeg mpəg. ⁴ Ja á mə ngə myeeg yí, nyúl mpúmá í mə shugəla zhíí nə zhíí. Inunú í mú zə, zə shín lúú nywó. ⁵ Nyúlúgá í mú shugəla shí á məkwoógú, kú nə fwámé məndəlú cínɔng. Í mú nəmə léel wéesh míngwu, nəcé məndəlú mə á shígé fifə. ⁶ Njɛ́, ja yásə í mə faan yí, míngwu mi mpwásə mí mú jígə, shín shwáas nəcé kú nə fwámé míkɔ́l. ⁷ Nyúl mpúmá í mú shugəla ibiin-bíinɛd. Ibiin-bíin byɔɔng í mú léel juwo ná ndɛé káda íkɔ́l í mpəg. ⁸ Njɛ́, nyúl mpúmá í á shugəla shí átətagú dɛ́, í mú ngə wúmə, dɛ́ga shug wúmə íbumə təd, dɛ́ga íbumə məwúm məsaman, dúlúgá məwúm məlɔ́l.»⁹ ††Yésus mú cɛ́ nə bwo ná: «Muud jɛ́ nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

Nəcé jɛ́ Yésus ngə jɛ́gəli míkanda dɛ́ yí

(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ *Ompwíin bé bwé mú shísh nyádɛ́, kə jí nyə ná: «Nəcé jɛ́ wó ngə jɛ́gəli buud míkanda dɛ́ yí.»¹¹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Jísə nəcé Zembí nyə a mə sá nə bí báá mpúg mindím̄ba myā Faan á gwɔw; njɛ́ nyə a shígé sá bɔ́lúgá ntó. ¹² †Muud jɛ́ nə baalé fəg yé, Zembí mə bá kwádələ nyə nywo, a músə bul nyíngə bə nə ndí. Njɛ́ nyɔɔngú cúgə nə ndí yé, Zembí mə bá mɛel yíl nyə búbaalé á jɛ́ nə ndí yí. ††¹³ Mə ngə jɛ́gəli bwo nə mikanda nəcé búsa bwé tɛem kənd mísh, bwé kú dúg, bwé tɛem gwágələ, bwé kú gwág kú nəmə wámələ. ¹⁴ ††Ntɔ́ kéel mə Zembí, Izayí nyə á cúnə yí, í mú bwəma shú dán. Kéel dɔɔng dɛ́ ná: Bɛ́ mə bá dɛ́ kənd məlwə, njɛ́ bí kú bwelə wámələ; bí dɛ́ kənd mísh, njɛ́ bí kú bwelə dúg; ¹⁵ nəcé kúl búúd ga í mə shín lal mílām, bwé mə shín juwal məlwə, wə búdal mísh; nə mísh mánj mə á bá dúg, məlwə mánj mə á bá gwág, mílām myánj mí á bá wámələ. Nkwungá bwé á bá cénd kuú njɔɔnd, nə ndɛé mə mú lwag bwo.»

† 12:50 6.10 †† 13:9 11.15 † 13:12 25.29 †† Na ngə cɛel cɛ́ ná: muud jɛ́ nə yéesh ná a kyey nə fəg mə Zembí yé, nyə é nyíngə bul bə nə fəg nyɔɔng; muud cúgə nə yéesh jɔɔng yé, nyə é ngə yida jím̄bal búbaalé fəg á jɛ́ nə ndí yí. †† 13:14 Iza 6.9-10; Yuá 12.40; Mís 28.26-27

¹⁶ Yésus mú cɛ́ nə *ompwíin ná: «Bɛ́ bən, mísh mún mə mə jəla nəcé mə ngə dúg; məlwə mún jəla nəcé mə ngə gwág. ¹⁷ ††Búbálé mə jaaw bí ná, zhwog *buud ɔ́ mícúndə nə otətəlí ɔ́ búúd bwé á bə nə yéesh nə bwé dúg sá bí ngə dúg yí, njɛ́ bwé áshígé dúg. Bwé á bə nə yéesh nə bwé gwág sá bí ngə gwág yí, njɛ́ bwé áshígé gwág.»

Féél-féélí á kanda mbɔɔl mæmpəg

(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ «Kagá gwágələ nda kanda mbɔɔl mæmpəg í ké ná. ¹⁹ Múúd mə ká bə ná, a gwágələ Kéel á Faan á gwɔw njɛ́ a kú wámələ, Mbúwúlú múúd nyə é zə, zə yíl nyə mpəg í ámə kə láméd yí: ntɔ́ jɛ́ nə nyínj jísə tən mpəg í á shugəla zhíí nə zhíí yí. ²⁰ Muud jísə tən nda mpəg í á shugəla shí á məkwoógú dɛ́ yé, jísə nyɔɔng jɛ́ nə, a gwág Mílésú mí Zembí, a lég myə nə məshusəg; ²¹ njɛ́ a kú nə míkɔ́l nyédɛ́ cəgə, a kú wá nadá, á bɛ́ Mílésú mí Zembí njɛ́ kúkú baan, á ká nəmə bwəma nə mən-təgəla ɛkí cúwúl nəcé Mílésú mí Zembí, a julə nyúl. ²² ††Muud jísə tən nda mpəg í á shugəla ibiin-bíin dɛ́ yé, jísə nyɔɔng á ná, a gwág Mílésú mí Zembí, njɛ́, yágəwó ísə yā mən mwɔw, nə wímbələ məbíi í mú zə káda Mílésú mí Zembí, mí mú bə nda wúmə. ²³ Muud nywáá jísə tən nda mpəg í á shugəla shí átətagú dɛ́ yé, jísə nyɔɔng á ná, a gwág Mílésú mí Zembí, a wámələ myə, a mú wúmə, dúl shug wúmə íbumə təd, dúl məwúm məsaman, dúlúgá məwúm məlɔ́l.»

Kanda bɔw-bɔw ká

²⁴ Yésus nyə á nyíngə nəmə kənd buud wúl kanda ná: «Faan á gwɔw dúsə nda lən ga: Ngwól múúd nyə á zə sá fambə, a myeeg jɔ́ mpəg ídəw. ²⁵ Njɛ́, mpwó-bulú, búúd bəsh bwé njúl ígwəd í, wúl zhízhín músə zə bɛ́ gúl bɔw-bɔw ká na fambə níɛd nə ndɛé a mú kyey. ²⁶ Ja mpəg í á kɔ́, í wá məbəga yí, bɔw-bɔw ká í á kɔ́ nəmə, í músə nyín. ²⁷ Nə ndɛé, amədɛ́ fambə osɔ́l ɔ́ məsáal bé bwé mú kə jɛ́ nyə ná: “Mása, ngəá wo á bɛ́ njɛ́ mpəg ányunywaá wódɛ́ fambə? Ká, bɔw-bɔw káá jən í ngə wú ngow?” ²⁸ A mú bɛsa nə bwo ná: “Wúl zhízhín wám wé í á jəla nə zə sá ntəni.” Bwé nə né ná: “Ye sə kəg tɛ́ yíl íkáá byɔɔng?” ²⁹ Nyə ná: “Mbɔ́! Kúgá kə. Bɛ́ á bá ngə bádəga íkáá nə fwámé ídəw, byəsh í mú ngə təw. ³⁰ †Bídúgá ídəw nə káá abúbɔw byəsh í wíyúg, kə wóós ja búúd bwé bá zə saag ídəw yí. Mə é bá cɛ́ nə buud bɔɔng nə bwé tɛédúg tɛ́ íkáá í abúbɔw, bwé wóklə byo mimbwoomb, kə bá jígal. Bwé ka tɛem zə kwós ídəw, kə wá ɛkúndád.”»

Kaané búbumə mpəg

(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ ††Yésus nyə á nyíngə kənd bwo wúl kaanə ná: «Faan á gwɔw dúsə nda búbumə *mutárud ngwól múúd nyə á myeeg nyédɛ́ fambə yí. ³² ††Búbumə jɔɔng wé í búl cwáágəwo nə bíl íbumə í mæmpəg byəsh. Njɛ́

††† 13:17 1Pr 1.10-12 ††† 13:22 1Tm 6.9-10 § 13:30 3.12; Mbú 14.14-15 †† 13:31 17.20; Luk 17.6 ††† 13:32 Eze 17.23

ja í dũ kọ yí, í dũ gwaa cọ mǝ́lǝ́gá mǝ́mpǝg mà fambǝ; í bǝ fwámé lǝ́lǝ́, inunú zǝ ji nyǝdǝ mílǝ́wǝd.»

Kaanǝ lǝvur (Luk 13.20-21)

³³ †A mú nyingǝ kǝnd wúl kaanǝ ná: «Faan á gwǝw dǝsǝ nda fuú *lǝvur. Ja múdá mé ŋwa wǝ, a fugǝ nǝ mǝmpǝ mé ŋgug bǝléd mǝlǝ́lǝ́ yí, í é sǝ né ŋgug wǝwǝg wǝsh í búndǝwǝg.»

Nǝcé jǝ Yǝsus ŋgǝ jǝǝgǝli míkaanǝd yí (Mak 4.33-34)

³⁴ ††Yǝsus nyǝ á ŋgǝ ci buud isǝ íni byǝsh míkaanǝd, nyǝ a shígé dũ bwelǝ lǝs nǝ bwo kú kǝnd kaanǝ. ³⁵ †Nyǝ á ŋgǝ sǝ ntǝ né iciyǝ í ŋgwǝl *múúd micúndǝ í bwǝmag mbií nyǝ á cilǝ yí, ná:

Mǝ bá lǝsha nǝ bwo míkaanǝd.

Mǝ bá wǝesh isǝ búúd bwǝ afwǝyǝ bwelǝ mpu té Zem-bí nyǝ á fwǝ shí yí.

Fǝ́lǝ́-fǝ́lǝ́lǝ́ á kanda bǝw-bǝw kǝá

³⁶ Yǝsus músǝ wú kǝl búúd bwǝ á bǝ áncuncuma yí, kyey kǝ njǝw. *Ompwíin bǝ bwǝ mú shísh nyǝdǝ. Bwǝ nǝ nyǝ ná: «Fǝ́lǝ́lǝ́g sǝ kanda á bǝw-bǝw kǝá í á bǝ fam-bǝ yí.» ³⁷ A mú bǝsa nǝ bwo ná: «Muud nyǝ á myǝeg jǝ mpǝg ídǝw yǝ, nyǝ wǝ *Mwǝn mǝ Múúd. ³⁸ Fambǝ wǝ shí búúd bwǝ njúl ga. Jǝ mpǝg wǝ buud bǝsǝ Faan á gwǝwǝd wǝ. Bǝw-bǝw íkǝá wǝ buud bwǝ ŋgǝ bǝ Mbǝwǝlǝlǝ́ múúd wǝ. ³⁹ Zhízhín í á bǝ bǝw-bǝw íkǝá wǝ Njwǝ mǝjamb. Saagǝlǝ bwǝ bá saag ídǝw fambǝ yí, wǝ mǝshíné mǝ shí. Buud bwǝ bá saag wǝ, bwǝ wǝ *wǝǝngǝles. ⁴⁰ ††Nda bwǝ dũ tǝ íkǝá í abǝbǝw, bwǝ jǝgal byo bǝgǝd ná, ntǝ ná mǝ wǝ í bá bǝ mǝshíné mǝ shí dǝ yǝ. ⁴¹ ††Mwǝn mǝ Múúd mǝ bá ntǝ wǝǝngǝles bǝ, bwǝ zǝ bigas Faan dé, bwǝ mú yíl búúd bwǝ ŋgǝ ndǝny bǝlǝ́ mǝlǝ́amb wǝ, nǝ bǝwǝg bǝsǝ kú bǝsh mǝcǝǝ wǝ.

⁴² †††Bwǝ kǝ kǝl bǝsh kuda ánǝnǝ dǝ. Bwǝ bá bǝ cínǝg, nǝ bwǝ ŋgǝ bwam nǝ mǝyǝ. ⁴³ †††Ntǝ otǝtǝlǝ́ ǝ búúd wǝ Zem-bí bwǝ bá dũ faan nda yǝsǝ Faan mǝ Sǝ́ǝngǝ wǝnǝd. Muud jǝ nǝ mǝlwǝ mǝ gwǝg yǝ, a gwǝg.»

Kanda jimǝ lǝ sǝ

⁴⁴ †«Faan á gwǝw dǝsǝ nda gúl jimǝ lǝ sǝ jǝsǝ shwoó dǝ gúl fambǝ yí. Muud mǝ kwey gwo yǝ a nyingǝ mpu shweel gwo. A músǝ kǝ nǝ mǝshusǝg, a kǝ kusha mǝbii mé mǝsh nǝ ndǝé a mú kǝ kusǝ fambǝ jǝwǝg.»

Kaanǝ kwǝóógǝ álal-kus

⁴⁵ «Faan á gwǝw í nyingǝ ná mǝ bǝ nda lâŋ ga: ŋgwǝl múúd nyǝ á dũ kusǝ ijimǝ í mǝkwǝóógǝ bwǝ dũ lǝlǝ́ isǝ í nyanǝgǝ nǝ ndǝ yí, ná a kǝ dũ kusha. ⁴⁶ Muud wǝwǝgǝ mú ka kwey dǝwǝg í búl bǝ nǝ mfíí cọ mǝ́lǝ́gá mǝsh yí, a músǝ kǝ kusha isǝ byǝ byǝsh nyǝ á bǝ nǝ ndǝ yí, kǝ kusǝ kwǝóógǝ dǝwǝg.»

† 13:33 1Kr 5.6; Gal 5.9 †† 13:34 13.10-17 † 13:35 Sǝm 78.2 †† 13:40 7.19; Yuá 15.6 †† 13:41 24.31; Mak 13.27 ††† 13:42 8.12 ††† 13:43 Dan 12.3; OoM 5.31; Mat 11.15 † 13:44 Flp 3.7-14

Kaanǝ wód

⁴⁷ «Faan á gwǝw í nyingǝ ná mǝ bǝ nda wód bwǝ mé wusǝ mǝjúwód yí. Í bii óshǝ mímbii mímbii. ⁴⁸ Ja í má lwǝnd yí, bwǝ mú julǝ, kǝ nǝ dwo cínǝdǝ. Bwǝ mú kǝ ji shí, fǝ́esh fwámé óshǝ, wǝ mímanǝgad. Bwǝ yíl óshǝ ǝ abǝbǝw, myaas. ⁴⁹ Ntǝ ná mǝ wǝ í bá bǝ mǝshíné mǝ shí dǝ yǝ. *Wǝǝngǝles bwǝ bá bǝǝg mímbiýa mi búúd bǝnǝŋ otǝtǝlǝ́ ǝ búúd. ⁵⁰ ††Bwǝ bá kǝl ósǝlǝ́ ǝ mǝbǝw kuda ánǝnǝ dǝ. Cínǝg mǝ bá bǝ bwo, nǝ bwǝ ŋgǝ bwam nǝ mǝyǝ.»

⁵¹ Yǝsus mú jí *ompwíin bǝ ná: «Ye bí shí mpu gwǝg isǝ íni byǝsh?» Bwǝ ná: «Haaw.» ⁵² Nyǝ nǝ bwo ná: «Gwǝ wǝ mé jaaw bí ná, Yǝǝgǝli mǝcǝǝ yǝsh mǝ jǝǝg isǝ yǝ Faan á gwǝw yǝ, a jǝ nda ŋgwǝl sǝ́ǝngǝ jǝsǝ nǝ jǝ kwǝzǝzǝ yǝ. A jǝ nǝ ŋkul wǝesh isǝ í acwǝlǝ́ nǝ í agǝg-wǝan cínǝg kwǝzǝzǝ dǝwǝgǝd.»

Buud ǝ Nazarǝt bwǝ abǝgǝlǝ́yǝ Yǝsus (Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ †††Ja Yǝsus mǝ shín jǝǝgǝli búúd nǝ mikanda míni yí, a mú wú na, ⁵⁴ ††kǝ nyǝdǝ kwǝáádǝ. A mú kǝ dũ yǝ búúd minjǝǝgǝlǝ́ bwǝdǝ *mpǝáanzǝ minjǝǝgǝlǝ́, mbií í á né buud bǝsh bwǝ á dũ kǝam, bwǝ ná: «Dǝgǝ váál fǝg nǝ dǝgǝ váál *mǝshimbǝ í á wú nyǝ ŋgow? ⁵⁵ †††Mwǝn mǝ kǝbínǝdǝ dǝ éga? Nyǝwǝgǝ dǝ Maríya? Omínyǝŋǝ bǝ wǝ *Yǝkwab bǝnǝŋ Yǝseb nǝ Shímun nǝ Yǝdǝ? ⁵⁶ ††Ngǝá, okǝlǝ́ bǝ bǝsh bǝsǝ wa sǝdǝ? Mǝma isǝ íni byǝsh í á wú nyǝ ŋgow?» ⁵⁷ ††A mú bǝ bwo kwal-bǝwǝgǝ. A mú ka zǝ cǝ nǝ bwo ná: «*Muud micúndǝ mǝ dũ ná mǝ bwǝma nǝ mpyǝŋ nǝ nyǝdǝ kwǝáádǝ nǝ nyǝdǝ njǝw búúdǝd.» ⁵⁸ Ntǝ Yǝsus nyǝ a shígé bul sǝ mǝshimbǝ cínǝg, nǝcé buud kú *bǝgǝla nyǝ.

Shwiy mǝ Yuánes Nduu-buud (Mak 6.14-29; Luk 3.19-20; 9.7-9)

14 Mwǝw mǝwǝgǝ dǝ, Herod á Tatarǝk †† nyǝ á gwǝg bwiingyǝ mǝ Yǝsus, a mú ka cǝ nǝ osǝlǝ́ ǝ mǝsǝal bǝ ná: ² †††«Yuánes Nduu-buud mǝ gwǝm. Sǝ jǝwǝg wǝ á músǝ nǝ mpífé á ŋgǝ sǝ *mǝshimbǝ ntǝnǝ ní.»

³ †††Herod nyǝ á cǝ ntǝ nǝcé nyǝ á bii Yuánes Nduu-buud, wǝlǝ nyǝ mǝŋkǝda, wǝ nyǝ mímbwug dǝ nǝcé lǝsǝ mǝ Herodyǝd, mudǝ mǝ mínyǝŋǝ yǝ Fílíp. ⁴ Nǝcé Yuánes Nduu-buud nyǝ á jum Herod ná: «Wo ajǝlǝ́yǝ nǝ ŋwa mudǝ éne ná wo bǝ.» ⁵ †††Herod nyǝ á ka dũ cǝel gwú Yuánes, nǝ a kǝ dũ fúndǝ buud nǝcé nda bwǝ á dũ gwǝzǝ Yuánes ná a jǝsǝ *muud micúndǝ ná.

⁶ Ná ndǝé, jwǝw Herod nyǝ a tǝl zan byǝlé dé yí, shilǝ mǝ Herodyǝd í á zǝ sǝág cwǝnǝd, Herod músǝ bul gwǝg nyǝ nywa. ⁷ A mú kaag shilǝ ní ná: «Mǝ é fáágǝlǝ wo sǝ jǝsh wǝ é gwǝáamb mǝ yí.» A kǝen ŋkaanǝ kaagǝlǝ nyǝ ntǝ. ⁸ Shilǝ ní músǝ bǝ íshwambǝlǝ í

† 13:50 8.12 ††† 13:53 7.28 †† 13:54 Yuá 7.15 ††† 13:55 Yuá 6.42 †† 13:57 Yuá 4.44 †† TATARǝK: Ciyǝ ní í cugé ciyǝ mǝkaa; nǝ í kǝ ná «ŋgwǝmǝna nyǝ á ŋgǝ jwú nǝ mpǝl nǝ á ŋkǝmba faan yǝ.» Dǝgǝgǝ ná mǝ Luk 3.1; 19; 9.7; Mis 13.1. ††† 14:2 16.14 ††† 14:3 Lǝw 18.16; 20.21; Luk 3.19-20 ††† 14:5 21.26; Mak 11.32; Luk 20.6

nyóóŋgê, nyə nə Njwú-buud ná: «Yég mə lúú mə Yuánes Nduu-buud yáásád wa kíkídíga.»

⁹ Njwú-buud músə gwág ŋgwóómbéúú wəŋŋgê cey lámúđ; nji nda nyə á bwey keen ŋkaanə mísh mə ójón dí ná, a mú magələ né bwə yég nyə. ¹⁰ A mú kənd múúđ njów mímbwug, kə cígə Yuánes cúnj. ¹¹ Bwə músə zə nə lúú yé yáásád, zə yə shilə ni, a músə kə nə wə, kə cwámbələ nyóóŋgê. ¹² Ompwíín 3 Yuánes bwə músə kə ŋkény kug nyúul, kə dəl. Bwə mú kə nə lân kə jaaw Yésus.

Yésus mə yə búúđ idêw

(Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15)

¹³ †Ja Yésus nyə a gwág mbii Herod nyə á ŋgə tédəga yí, nyə a wú cínŋŋg, kə kəwa byóólúđ kyey né a kə ji nyəméfwó bugád kúú búúđ bwə cúgé yí. Nji buud bwə mú mpu ntó, bwə músə zə áncuncuma, bwə ŋgə zhu míŋgwəla, bwə ŋgə kyey ncindyə nə ncindyə ŋgələ bę nyə. ¹⁴ †Ja á mə shulə byóól dí yí, a mú dęg məŋkúmbə mə búúđ mənı; a mú gwág bwo cey lámúđ, a músə lwag mimbəł myánj. ¹⁵ Ja kugú mə bii shí yí, *ompwíín bwə mú shísh nyə kúnə-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Sə búşə wa bugád, kugú námə 3ga, bíđúg məŋkúmbə mə búúđ mága, bwə kəg məkwáádə, kə kusə sà mə də.» ¹⁶ Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Í ajəláyé nə buud 3ni bwə kəg. Biméfwó, yəgá bwo sà mə də.» ¹⁷ Ompwíín nə né ná: «Sə cugé nə sà wa, nji íbəléd ítəŋ nə oshú óbá.» ¹⁸ Nyə nə bwo ná: «Zəgá mə nə byo wa.» ¹⁹ A mú ci nə buud bēsh nə bwə jíg shí ákándad. A mú ka ŋwa íbəléd ítəŋ nə oshú óbá 3ni, a bəŋ mísh gwəw, yə Zembı akıba. A músə fēy íbəléd, yə ompwíín. Ompwíín bwə músə kə kaaw búúđ. ²⁰ †Buud bēsh bwə mú də, jılə, idêw ləg. Byəŋŋg í á ləg yí, í músə lwánd məbwumú wúm nə məbá. ²¹ Buud bwə á də wá, bwə á jee bə budúm otóóshin ótəŋ, kú lı́ búdá nə ikágá.

Yésus mə kyey májúwó dí gwəw

(Mak 6.45-52; Yuá 6.16-21)

²² Námə nji í á shín yí, Yésus nə *ompwíín nə bwə kəwag byóólúđ, bwə lı́nág kə nyə shwóg mən ŋwíny tē nyə é ŋgə fwo bíđ zhwog buud bwə á bə 3ni yí. ²³ †Yésus mú shín bíđ búúđ, a músə bád mbéŋúđ nyəméfwó nə a kə jəgəla nə Zembı. Bulú mú zə yínd a njúl cínúđ nyəmé. ²⁴ Byóól dən jı́ á bə í mə wú bwúŋúđ fwámé cé. Nji ikwó í á ŋgə bul jág ntəgələ bwo nəcé ŋkwó nyə á ŋgə yida wú kóómbə bwə á ŋgə kə yí. ²⁵ †Ŋgə míŋgwúm mí kúwo mí ashúshwóógú dí, a músə zə bę bwo, a ŋgə kyey nə məkuú májúwó dí gwəw.

²⁶ †Ja ompwíín bwə mə dęg a ŋgə kyey nə məkuú májúwó dí gwəw yí, bwə mú jág bul fúndə, bwə ŋgə tédəga nə jısə *jım. Bwə músə ka ŋgə bul bwú óŋkwıimbyə nə ífwaas. ²⁷ Nji Yésus mú ləel ci nə bwo ná: «Sələgá milám shı. Mə wə éne, kúgá fúndə.»

²⁸ Pyēr mú ci nə nyə ná: «Nkí jısə wo, cıŋg nə mə kyéyŋg májúwó dí gwəw zə núŋ wóđı.» ²⁹ Yésus mú ci

nə nyə ná: «Zaág.» Pyēr mú wú byóólúđ, a músə ŋgə kyey májúwó dí gwəw, ŋgə kə wə Yésus. ³⁰ †Nji, ja á mə dęg nda ŋkwó ŋgə bul kung nə, a mú nyiŋgə bə nə ífwaas, a mú tēéd nyasələlə májúwóđ, a músə ləel kım ná: «Yé Də, cəgəg mə.» ³¹ †Yésus mú námə ləel séémb mbwə, kə bii nyə. A mú ci nə nyə ná: «Búgə gwə jí ná ŋkí tag. Nəcé jí wo ámə sá məshwán yı?» ³² Bwə músə kəwa byóólúđ, ŋkwó mú ntəgə shın. ³³ †Bəŋŋgə bwə á bə byóólúđ wá, bwə mú kúđ Yésus məbwón shı, yə nyə gúmə, bwə ná: «Wo jı́ bəle bə *Mwán mə Zembı.»

³⁴ Bwə mə shın lı́na mən, bwə mú jé lwəŋ á Genezarét. ³⁵ Buud wə kúkul jəŋŋgə bwə mə yag Yésus, bwə mú kyey nə lân mənđ mə kúnə-kúnə məshəd. Buud bwə mú zə nyə nə mimbəł myēsh. ³⁶ †Bwə mú tēég nyə məbwə ná a bíđúg nə bwə jısəwəg ŋgə kúnya nji nə *mbwaag káándə yé. Bəŋŋgə bwə á ŋgə kúnya nə nyə wá bwə mú ŋgə yál.

Məfúú mə ímpáábə nə məcęę mə Zembı

(Mak 7.1-23)

15 Bóól *Ofarizyēŋ nə *Oyíŋgəli 3 məcęę bwə á wú Yurəsəlem wá, bwə á ka shísh wə Yésus, kə ci nə nyə ná: ² †«*Ompwíín bwə ŋgə ntə məcum mə ímpáábə, bwə ŋgə də kú gusa məbwə. Jı́ í sá ntə?» ³ Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Nəcé jí bí bən ŋgə ntə mpəndı mə Zembı, bí ŋgə yida baagələ məcum mə ímpáábə yı? ⁴ †Zembı nyə á ci ná: “Gúmalúg sóŋgú woó nə nyəŋgə woó.” A nyiŋgə námə ci ná: “Múúđ mə ká lweem sóŋgú yé ŋkí nyəŋgú yé, bwə jəlá nə gwú múúđ wəŋŋgə.” ⁵ Nji bí bən bí ŋgə ci ná: “Múúđ mə ká jaaw sóŋgú ŋkí nyəŋgú ná: ‘Sə mə ámə nywá kwíínd wo nə ndé yı í músə məyəna shú mə Zembı,’ ⁶ í cúgé bwele bə múúđ wəŋŋgə obələga nə a yég sóŋgú ŋkí nyəŋgú gúmə.” Ngaá nə bí ŋgə sá nə Miləsı mí Zembı mí bəg ŋkəŋgúg, məcum mən yidá mpu yáág? ⁷ †Bı búşə nə məkəŋ! Izayı nyə á bə nə ŋkaam ja nyə á cúndə shú dúnúđ ná:

⁸ Kúú búúđ ga í ŋgə gúmal mə nji mímpu dí, milám myánj mí njúl shwóg-shwóg nə mə.

⁹ Wán ŋgələ ságəşə bwə ŋgə ságəşə mə yı wúsə ntó ŋgwas.

Bwə ŋgə yida jı́ŋgəli buud minjı́ŋgəlá myá məmpəndı mə búúđ.»

¹⁰ Yésus músə ka yid, ləsha nə buud bwə á bə cínŋŋgə áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Bényéga məlwə, mpu gwəgələ. ¹¹ †Sə í də nyıı múúđ mpu dí yı, gwə dí í də wá múúđ məlwəagəwo mísh mə Zembı dí; nji sá í də yida wú múúđ mpu dí yı, gwə wə í də wá nyə məlwəagəwo.»

¹² Ompwíín bwə mú shísh nyədı kúnə-kúnə, kə ci nə nyə ná: «Ye wo mpú nə ləsú wə ámə lás ni í ámə bul ntəgələ Ofarizyēŋ?» ¹³ A mú bęsa nə bwo ná: «Sə jēsh sóŋgú waamə nyə a shígé bę yı, í bá tēw nə mikóólə. ¹⁴ †Bíđúgá bwo. Búşə wəancım-ncım, bwə ŋgə bii bóól wəancım-ncım mbwəd nə bwə jaand nə bwo. Nkí ŋg-

† 14:13 15.32-39 †† 14:14 9.36 † 14:20 20j 4.43-44 †† 14:23 5.1; Luk 5.16 †† 14:25 Zhb 9.8 ††† 14:26 Luk 24.37

‡‡‡ 14:30 8.26 § 14:31 6.30; 8.26; 16.8; 17.20; Luk 12.28 §† 14:33 16.16; 27.54; Mak 15.39 §†† 14:36 9.20 §† 15:2 23.25; Luk 11.38-39 §†† 15:4 MmN 20.12; 21.17 §† 15:7 Iza 29.13 §†

wól áncím-ncím má jaand na ngwól, bêsh bwá é búla bííd.»

¹⁵ Pyêr músə ci na nyə ná: «Féélúg sá mpwokwoond ni.»

¹⁶ Yésus mú lás ná: «Ye bi búsa námá kú mpu gwág isá? ¹⁷ Ye bi agwágé ná sâ jêsh í nyíi múúd mpu dí yí, í də kə mwɔ́ dí, í músə cɔ́ kə bííd? ¹⁸ Nji isá í də wú múúd mpu dí yí, í də zhu lámú, byó wá í də wá múúd málwagaəwo mísh má Zembí dí. ¹⁹ †Nəcə lámú wə bów-bów mítédúgá mí də zhu yé, nə məgwú mə búud, nə mincɔmb, nə jan̄ga, nə júwo, nə yələ búúd omp-wene, nə *bwaasúlə mpu. ²⁰ Isá í dú wá múúd málwagaəwo mísh má Zembí dí wə ínì. Dálə idəw kú gusa mábwə í ádé wá múúd málwagaəwo.»

Búgá má múdá á Kanaan
(Mak 7.24-30)

²¹ Yésus músə wú na kúl nííd. A músə kə kómb shí á Tir na Sidon. ²² ††Ngwól múdá á n̄n̄, a njúl shilə Kanaan, mú ngə zə nyédí a ngə k̄im ná: «Yé Cwám̄ba, Mwân má *Dávid, bwíígúg mə ná nkwoŋú. Jamb í má jág bul bii shilə wám.» ²³ Yésus mú ji nyə kúl-kúl. *Ompwíin bwé mú shísh Yésus kúnə-kúnə, zə ci na nyə ná: «Wííngúg nyə, a ngə sá kángá bɛ́l̄ə sá nə nkwiimbyé.» ²⁴ †Yésus mú bɛsa ná: «Zembí nyə á nt̄i mə shú incwəmbé í *Izərayél, í mú ngə cwagəwa yí.» ²⁵ Nji mudá éne nyə músə zə kúd mpwóombú shí wə Yésus, jəgəla nə nyə ná: «Yé Cwám̄ba, shwɔ́gú mə.» ²⁶ Yésus mú bɛsa nə né ná: «Nywálə idəw í bwân ɔ́ njɔ́w, wusə yə ómpyə, í anywáyé.» ²⁷ Nyə nə Yésus ná: «Jísə bále bə ntɔ́. Ká, Cwám̄ba, ompyə bwé də námá cwála məmpulú má dú kud túwəli ómása dí shí má.» ²⁸ ††Yésus músə ci na nyə ná: «Mudá éga, wo ji nə fwámé búgá. Sâ wó ngə j̄i yí, í bəg námá ntɔ́.» Námá wəla dɔɔngú dí, mwân mə mudá éne músə yál.

²⁹ ††Yésus músə wú kúl nííd. A mú ngə bɛ ncindye m̄n̄ má Galil̄é ná ndé a kə bád wúl mbúnjád, kə ji shí. ³⁰ Buud bwé mú zə seengya na nyédí áncuncuma; bwé ngə zə nə buud bwé á də nyás wá, nə wəancím-ncím, nə wəakúmálwə nə buud wá ijām, nə míl zhwog mim-bəl. Bwé mú zə ngə bwííg myo Yésus dí shí məkuú, a mú ngə lwag myo. ³¹ Buud bwé á bul ngə káam íffí ngələ bále lás, buud ɔ́ íjám bwé ngə bə mpwogé, bɔɔng bwé á də nyás wá bwé ngə kyey kú ná kwo nyás, wəancím-ncím bwé ngə mpu dúg; bwé mú ngə ságəsə Zembí á Izərayél.

Yésus má nyingə yə búúd idəw
(Mak 8.1-10)

³² †††Yésus músə j̄wə *ómpwíin bə, nyə nə bwo ná: «Mə ngə gwág buud ɔ́ga nkúnkwónjálə nəcé sán̄n̄ shí má ji mwɔ́w málɔ́ɔl, bwé cúgé ná nə sâ má d̄. Mə acéélé nying bwo nt̄uni zha, bwé á bá kə tag nə mən-təmbəli zhííd.» ³³ Ompwíin bwé mú ci na nyə ná: «Sá é

sá ntədélé ná sá bəg nə bímbí lú idəw mə yə zhwog buud ɔ́ga wa bugád?»

³⁴ Yésus mú j̄i bwo ná: «Bi búsa nə íbəléd íné?» Bwé ná: «Zəngbá, nə búbaalé íshúshú.» ³⁵ Yésus músə ka ci nə buud bwé jíg shí. ³⁶ Nə ndé a músə ngə íbəléd zəngbá byɔɔngú nə oshú, a yə Zembí akíba, a f̄y byo ikúl ikúl, yə ómpwíin bə, bwé mú kə ngə kaaw buud.

³⁷ Muud yēsh mú də nə ndé jílə. Zhwog ikúl í mú lúg t̄n̄ məkúdá zəngbá. ³⁸ Buud bwé á də wá, bwé á bə buud otɔ́shin on̄, nji budúm kú l̄j búdá nə ikágá. ³⁹ A músə ka bíd nə buud bwé nyíngag, nyə mú kəwa byóóléd, kə kómb shí á Magadan.

Ofarizyēn bwé j̄i shimbá
(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)

16 [§]†Bóól *Ofarizyēn nə *Osadwisyēn bwé á zə jí Yésus njígá məbwəbúlán, bwé nə a lwóg bwo dúl *shimbá í ngə zhu gwɔ́w. ² Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Bi má də bə, bí má ká dúg mpwó-kugú ná jon d̄usə t̄t̄t̄ ná zhwuŋ, bi nə jwɔ́w á mán í bá bə ná sán̄. ³ Nkí ná, kúndə mán, bí má ká dúg jon nkí shila, bí mpu ná mpú nyə é nywɔ́. Bi má də mpu yag íyuug í jon; nji bi kú mpu yag sâ í ngə s̄y mwɔ́w mēga dí yí. ⁴ Mbɛɛ kala búúd í njúl nkí b̄wə, nə mítédúgá ol̄ínḡí í bálé jí nə mə lwóg bwo shimbá! Bwé ábúle dúg dúl shimbá, nji dɔɔng í á bə nə Zhwónas yí ^{§†}.» A músə wú na bwédí, kyey.

B̄wə Ofarizyēn bə́n̄n̄ Osadwisyēn mínj̄ígúlá
(Mak 8.14-21)

⁵ *Ompwíin bwé á wusa ngəwálə íbəléd ja bə́n̄n̄ bwé á l̄íina m̄n̄ kə fan̄winy yí. ⁶ †Yésus mú ci na bwo ná: «Jígá ncə nə *Ofarizyēn bə́n̄n̄ *Osadwisyēn *ləvur wán̄.» ⁷ ††Bwé mú ka ngə nyímbəla bwə́m̄é nə bwə́m̄é ná: «A lás nt̄uni nəcé nda sá shígé zə nə íbəléd ná.» ⁸ †Yésus mú ka mpu sá bwé á ngə tédúga yí, a mú ci na bwo ná: «Buud b̄am tagélə ná búgá j̄in éé! J̄í tédúgá wúsá bí nji nə bi shígé ngə íbəléd yí? ⁹ ††Bí má cá gwág nt̄uni yí? Ye bi anyíngəyé ná tédúga íbəléd it̄ɔn búúd otɔ́shin ot̄ɔn bwé á də yí, nə bímbí lú məb-wumú mə ikúl bí á lúg nə ndí má? ¹⁰ ††Ye bi kú tédúga íbəléd zəngbá búúd otɔ́shin on̄ bwé á də yí nə bímbí lú məkúdá mə íkúl bí á lúg nə ndí má? ¹¹ Nəcə jí bí mə cá gwág nə mə aŋḡé nə lás l̄ósú íbəléd yí? Mə ngə ci ná: “Jígá ncə nə Ofarizyēn bə́n̄n̄ Osadwisyēn ləvur wán̄.”” ¹² Bwé mú ka t̄em mpu gwág nə nyə a shígé ngə lás nə bwo l̄ósú ləvur á íbəléd. Nyə á ngə yida ci ná bwé b̄yug mínj̄ígúlá Ofarizyēn nə Osadwisyēn bwé ngə j̄ígúli myá.

Yésus jisə Mesí
(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Ja bwé mə kə jé shí á Sezaré mə Fílíp yí, Yésus mú ngə jí *ómpwíin bə ná: «Buud bwé ngə ci nə *Mwân

15:11 Mis 10.15; 1Tm 4.4; Tit 1.15 §† 15:14 23.16, 24; Luk 6.39; Rom 2.19† 15:19 Gal 5.19-21 †† 15:22 20.30-31 † 15:24 10.6; Rom 15.8 †† 15:28 8.13 †† 15:29 5.1 ††† 15:32 14.13-21 ††† 15:32 9.36

§ 16:1 12.38-39; Luk 11.16, 29-30 †† 16:1 Yuá 6.30 ††† Sā jɔɔng jísə ná Zhwónas nyə a já mwɔ́w málɔ́ɔl mwɔ́ shúd. §† 16:6 Luk 12.1 §†† 16:7 Mak 6.52 †† 16:8 14.31 †† 16:9 14.20 ††† 16:10 15.37

mə Múúd jisə zə?» ¹⁴ †Bwə mú bəsa ná: «Bóól búúd bwə ɲgə ci ná jisə Yuánes Nduu-buud, bóól nə jisə Eli, bóóólúgá nə Zheremí ɲkí ntāg ɲgwól *múúd micúndá.» ¹⁵ Nyə nə bwo ná: «Ká bi bān, bí ɲgə ci ná mə jisə zə?» ¹⁶ ††Shímun Pyêr músə bəsa ná: «Wo jisə *Kříst, *Mwān mə Zembî á kuwō» ¹⁷ Yésus músə nyiŋgə lás, nyə nə Pyêr ná: «Wεε mə jəla, yé Shímun Mwān mə Zhwónas. Muud dí nyə ámə lwágələ wo sâ wó mə ci ni. Sóóŋgú wām jisə gwów wə nyə ámə lwágələ wo gwo. ¹⁸ †Mεε mə ka jaaw wo nə wo wə Pyêr. Wo mə bále bə kwóógú. Nda bwə də lwǝ ɲjǝ kwóógú dí gwów nə, mə bá seɲɲg *Dǝ lǝ óbúgələ dām kwóógú dwō dí gwów. Tεem bə shwi y í ábúlé sá bwo sâ. ¹⁹ ††Mə bá yə wo ijuwəga yā Faan á gwów. Sâ jēsh wó bá cɛxələ shí ga dí yí, í bá ntó gwów, jǝɲɲg wó bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bə ntó gwów.» ²⁰ ††Ná ndeé, a mú ka mpu báásələ ómp-wíin nə bwə kú bwεle jaaw múúd nə a jisə Kříst.

Yésus mə bá yə, a nyiŋgə gwúm

(Mak 8.31-33; Luk 9.22-27)

²¹ ††Tééd na, a músə ka tééd jaawələ *ómpwíin bé ná í jǝ nə a kəg Yurúsəlem, nə ocúmbá buud wā lwom nə milúluú myā ofada nə *Oyǝgəli ó máccɛx bwə jəlá nə kə jǝg jugəshi nyə, bwə gwú ntāg nyə. Nji a bá gwúm shwon dí jwów lú léel. ²² Pyêr músə kə nə nyə koogú, kə lás nə nyə ná: «Mbó! Zembî kyéməg wo, Cwamba! Mbií sâ wǝɲɲgú í abúle bə nə wo.» ²³ Nji Yésus mú yid, ɲkáánd nə nyə ná: «Wúg mə na, *Sátan! Wo ji mə mə-ma bǝɲɲgú. Mitédúgá myō mí cúgə mítédúgá mí Zembî, mísə nji mítédúgá myā buud.» ²⁴ ††A músə ka ci nə ompwíin bé ná: «Nkí muud mə cɛel bɛ mə, a bəg kú jagələ nyáméfwó; a ɲkényúg kwolós jé, a bɛ mə. ²⁵ Nəcə, múúd mə ká kaambələ nə cɛg jé, a yida jimbəl gwo. Nyɲɲg mə jimbəl cɛg jé nəcə mə yé, a mə yidá kaambələ nə gwo. ²⁶ Nkí muud mə bii məbii mēsh mā shí ga nə ndeé *shishim yé jimbə, wáyé mfií nyə é bə nə ndí cínɲɲg yí? Muud ji nə ɲkul wá jí shú nə a nyiŋgəg bii shishim yé? ²⁷ †Nəcə *Mwān mə Múúd mə bá zə a ɲgə ɲkənwə na nda sóóŋgú yé, bənwǝ *wəéŋgələs, a bá zə yə búúd myəna mí mísóólúgú bwə á sá myá. ²⁸ ††Búbələ mə jaaw bí ná, bóól búúd bə́sə wá ɲga, bwə ábúle bwεle yə, bwə kú fwo dúg *Mwān mə Múúd mə zə ɲwa jiya icí jé.»

Yésus mə lwóyá mílwanə myé

(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)

17 ††Mpusə mwǝw məsaman, Yésus mú ɲwa Pyêr nə Zhāk bá mínyɲɲgú Yuánes. A mú wú nə bwo búúd dí, bwə kə bád wúl məma mbéŋéd. ² ††Nyúúl nyé mú shwǝǝla bwo míshéd, mpwoombú í mú ɲgə ɲkənwə nyə nda jwǝw, mikáándé myé mí mú ɲgə

† 16:14 14.2; 17.10-13; Mat 21.11 †† 16:16 14.33; Yuá 1.49; 11.27 † 16:18 Luk 22.32; Yuá 1.42; 21.15-17; Ifz 2.20 †† 16:19 Luk 11.52; Mat 18.18; Yuá 21.15-17 †† 16:20 17.9 ††† 16:21 17.22-23; 20.17-19; 26.2 ††† 16:24 10.38-39; Luk 14.27; 17.33; Yuá 12.25-26; 1Pr 2.21 § 16:27 Sóm 62.12; Zhb 34.11; Mat 7.23-27; 13.41; 25.31-46; Luk 13.27; Yuá 5.29; Rom 2.6; 1Kr 3.13-15; 1Pr 1.17; 2Tm 4.14; Mbú 22.12 †† 16:28 10.23; 24.34; Mak 9.1; 13.30; Luk 9.27; 21.32 ††† 17:1 5.1 § 17:2 2Pr 1.16-18; Mbú 1.16

faan nda məŋkenya. ³ Seegya nə Moyíz bá Eli bwə mə wóws, zə ɲgə lésha nə nyə. ⁴ Pyêr músə ka ci ná: «Cwamba, nywaálə ɲgələ ji wa. Nkí wó magələ, mə shumə məbānda mələwǝ, ɲgwúd shú dwō, dúl shú mə Moyíz, dúlúgá shú mə Eli.»

⁵ ††Pyêr ɲgə ná lás ntúni, seegya nji gúndá á ɲkəŋkənwə í mə zə búdal bēsh. Bwə mú gwág kəl í ɲgə wú gúndá jǝɲɲg dí ná: «Mwān waamə abábə wə é-ga. Nyédí wə lám wām wēsh wúsə yé. Ságá nyə məg-wág.»

⁶ Ja *ómpwíin bwə mə gwág kəl dǝɲɲg yí, bwə mú bul bə nə ifwaas, bwə mú wusə mənyúúl shí ombúmbudí.

⁷ Yésus músə shish, zə kúnya nə bwo, a mú ci nə bwo ná: «Béŋgá! Kúgá ná kwo gwág ífwaas.» ⁸ Bwə mú bənwǝ məmpwoombú, bwə mú dúg nji Yésus nyáméfwó.

⁹ ††Ja bənwǝ bwə mə ka ɲgə shulə wú mbéŋ dí yí, a mú lás nə bwo ná: «Ci bi kú jaaw múúd sâ bí ámə dúg yí, kə wóws ja *Mwān mə Múúd mə bá gwúm shwon dí yí.»

¹⁰ ††Ná ndeé bwə músə jí nyə ná: «Nəcə jí *Oyǝgəli ó máccɛx bwə də ci ná í jǝ nə Eli fwóg tééd zə yí?» ¹¹ A mú bəsa ná: «Jí bále bə ntó nə Eli mə jəlá nə fwo zə, zə təl ísā byēsh ícə byáŋéd. ¹² ††Sâ ɲgwúdú, mεε mə jaaw bí nə Eli nyə a shí zə. Buud bwə á shigé yag nyə, bwə á sá nyə mbií wēsh bwə á cɛel yí. Ntó nəmə Mwān mə Múúd mə bá jug məbwə máŋéd.» ¹³ Ompwíin bwə músə mpu nə Yuánes Nduu-buud wə á ɲgə ci yé.

Yésus mə yil múúd jamb

(Mak 9.14-32; Luk 9.37-45)

¹⁴ Ja bwə mə kə wóws məŋkúmbə mə búúd dí yí, ɲg-wól múúd músə zə kúd Yésus məbwón shí, jəgələ nə nyə ná:

¹⁵ «Yé Cwamba, gwágúg mwān waamə ɲkúŋkwónjələ. A də fudə ibwúg, a ɲgə bul jug. A mú də kəl nyúúl tǝ kuda dí tǝ məjúwó. ¹⁶ Mə ámə zə nə nyə *ómpwíin bwō dí, nji bwə shigé kwag lwagələ nyə.»

¹⁷ ††Yésus músə bí ná: «Wúu! yé óhááden ɲga! A bǝwǝlə bí mítédúgá e! Mə e bá kə nə bí ntúni kə wóws ɲgow? Mə é bá jisɲw bí kə kumə jáyé ja? Zəgá mə nə mwān wǝɲɲg ká.»

¹⁸ Yésus mú ɲkáánd nə jamb, í músə wú mwān nyúúléd, ncúncwəmə jǝɲɲg músə yəl nəmə cé nə cé.

¹⁹ Ná ndeé ompwíin bwə músə shish wə Yésus, zə nyímbəla nə nyə ná: «Nəcə jí sə bān shigé kwag yilələ jamb ni yí?» ²⁰ †††Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Jisə nəcə bi cugé nə fwámé búgə. Búbələ mə jaaw bí ná, í mbəmbə nə búgə tǝ nji cíg-cíg bímbí búbumə *mutárud, bí je ci nə mbéŋ ga ná: “Téwúg na, wo kəg tǝw wáádé”, mbéŋ bále kə. Sâ kú ná kwo ntǝ bi ɲkul. ²¹ †††[Nji, mbií jamb ni í də wú nji wo mə fwo mpu jəgələ nə Zembî, wo ci ídəw.]»

²² ††Ja bənwǝ bwə á ɲgə kyey shí á Galilé yí, Yésus nya á jaaw bwo ná: «Í jǝ nə *Mwān mə Múúd bāg kaanz

††† 17:5 3.17 ††† 17:9 16.20 ††† 17:10 Mal 4.5; Mat 16.14 ††† 17:12 11.14; Luk 1.17; Yuá 1.21 ††† 17:17 Mbá 32.5, 20 ††† 17:20 13.31; 14.31; 21.21; Mak 11.23; Luk 17.6 18 Míl míci-lyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. 19 17:22 16.21

mæbwê mé búúd dí, ²³ bwá bág gwú nyə. Nji a bá gwúm jwôw álél.» Ompwiín bwá músə ka bul gwág sá jwəngə cey lámúd.

Yésus mə jóná tóya

²⁴ †Ja bwá mé ka kə wóws Kapernawúm yí, búúd bwé á dɛ nwa tóya á *Mpáánzə Zembî wá bwé mú zə jí Pyêr ná: «Yííglí wún mé dɛ námə jóna tóya éga?» ²⁵ Pyêr mú magələ ná: «Haaw!»

Ja Pyêr mé kə nyíi njów yí, a kú fwo lás, Yésus mú jí nyə ná: «Shímun e, wε mé dúg né ji? Ozə bwé dɛ jóna ójwú ɔ shí otóya nə ɔngasəmân? Ye mimbyágá mí méshí máŋ, ye ijigə-jigə?» ²⁶ Pyêr mú bɛsa nə nyə ná: «Ijigə-jigə.» Yésus mú ci nə nyə ná: «Ngaá, ntó ji nə mimbyágá mí ádɛ jóna?» ²⁷ Nji, shú ná sə kú ntágələ bwo, kaág mán, kə wusə ngwéye; shú wó é tééd tí yé, wo bēny nyə mpu, wo mú kwey saŋ *mwaanê í kwágá nə tóya á buud obá yí. Wo músə nwa wə, wo kə jóna tóya waamê nə wô.»

Muud mə búl bə nə mfíi Faan mə Zembî dí yé

(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)

18 †Baan dɔwəngú dí, *ompwiín bwé á shish wé Yésus zə jí nyə ná: «Zə mé búl ná bə fwámé múúd Faan á gwówúd?» ² Yésus mú jŋw kúkágé, zə təl bwo míshúd, ³ †nyə nə bwo ná: «Búbálé mé jaaw bí ná, nkí bi mə bə kú cénd kuú njɔnd né bi bág nda ikúkágé, bi abúlé bwele nyíi Faan á gwówúd. ⁴ †Gwé wé jí ná, muud mə dúg nyáméfwó zhizhe nda kúkágé ga yé nyə wé mé bá bul bə fwámé múúd Faan á gwówúd. ⁵ †Muud mə léng ntág gúl kúkágé nda jíga jínə dām dí yé, a mé léng mə. ⁶ Nji, ikúkágé í ngə *búgəla mə íga, múúd mə ká kwal gúl bɔɔgú, í bul jəla nə bwé kəlɛg muud wɔwəngú məma kwóógú cúnjúd, bwé kəl nyə nə dwo mán, a kú ná cwánəwo.

⁷ «Nkúnkwóŋələ búúd nəcé bulyálə məbɔɔgú. Cɛg í cúgə nə nkul bə kú nə məbɔɔgú, nji nkwée muud mə kwál búúd mwo yé. ⁸ †††Ntó, í ká bə nə mbwê wô nkí kuú wô í ngə kwal wo bɔɔgú, sámbug wə, wo wúsəg wə shwóg-shwóg; nəcé í bul jəla nə wo cúgəg cɛg á kandɛgə wo njúl nə kúl mbwê nkí kúl kuú, ntɔ nə wo bəg nə məbwê nə məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandɛgə dí. ⁹ Nkí jús dwô í ngə kwal wo bɔɔgú, tífɛg dwo, wo wusə shwóg-shwóg nə wo. Í bul jəla nə wo nyíig cɛg á kandɛgə dí wo njúl nə ncwaan jús, ntɔ nə wo bəg nə mísh mwô mēsh, bwé bá kə kəl wo kuda á kandɛgəd.

¹⁰ †††«Bi ɔ bey ná bi mpyényúg gúl múmwántombú ga, nəcé mə mpú ci nə bí ná *wəngəles bán bwé təl ja jēsh mísh mə Dā jísə gwów yéd. ¹¹ †[Nəcé *Mwân mə Múúd nyə á zə cɛg buud bwé á mé jimb nə zhié wá.] ¹² Bi mə tédúgá né ji? Nkí ngwól múúd ji nə íncwəmbe təd, ngwúd í mú wú sɔɔnz dí kə ngə jéŋla. Ngaá nə nyə e lúgə byɔwəng yá məwúm ibuu nə ibuu kúl í ngə də yí,

† 17:24 MmN 30.13 †† 18:1 Luk 22.24 † 18:3 19.14; Mak 10.15; Luk 18.17 †† 18:4 23.12 †† 18:5 Luk 10.16 ††† 18:8 5.29-30 ††† 18:10 Yuá 10.11-15 † Mil micilyá mí ayág mí cugé nə icyá íga.

a fwo kə sɔ jwəng í ámə kə ngə jéŋla yí? ¹³ A ká kwey gwo, búbálé mé jaaw bí ná, nyə é bə nə məshusəg nə gwo ntɔ yá məwúm ibuu nə ibuu í shígé kə ngə jéŋla yí. ¹⁴ ††Námə mbií wɔwəngú, Sóŋgú wún jí gwów yé nyə acéélé nə gúl múmwántombú ga í jimbúg.»

Nkwambələ misém

¹⁵ †††«Nkí ngwól mínyɔŋú woó mé sá *səm, kaág lás nə nyə biná obá; á ká magələ gwág wo, wo mé sá nyə mpwogé. ¹⁶ ††Nji nkí nyə amágúléyé gwág wo, kaág jŋw múúd ngwúd nkí obá, binɔŋ bi kág lás nə nyə, í bəg nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, nə: “Nkwambələ nyēsh í jəlá nə sŋy nə owúshinəd obá nkí olóɔl”. ¹⁷ †††A ká ban nə nyə agwágé bwo, kaág jaaw *Dɔ lú óbúgəla. A ká námə ban gwág Dɔ lú óbúgəla, dúgúg nyə nda muud nyə ampúyé fwámé Zembî yé, nda nwenye tóya. ¹⁸ ††Búbálé mé jaaw bí ná, sá jēsh bí mé cɛglə shí ga dí yí, í bá bə ntó gwów. Jwəng jēsh bí mé bá wiinzh shí ga dí yí, í bá bwey bə ntó gwów. ¹⁹ ††Búbálé mé nyingə jaaw bí ná, nkí buud obá wá gwoŋg jín ni bwé mpú bwəma cúnj ngwúd shí gaád nə bwé gwáámə Zembî gúl sá, tɛem bə jí tɛem bə jí, Sóŋgú waam jí gwów yé nyə é yə bwo gwo. ²⁰ †††Nəcé kúl búúd obá nkí olóɔl bwé mé sɛɛngya shú dām dí yí, sənɔŋ nə bwo wé búśá cínɔŋg.»

Fwámé íjuugá

²¹ Pyêr nyə á ka shish wé Yésus, kə jí nyə ná: «Cwám-ba e, nkí mínyɔŋú waamə mə sá mə məbɔw, mé jəlá nə juu nyə ija iné? Ye ija zəngbá?» ²² †††Yésus mú bɛsa ná: «Mə acíyé nə wo nə kə shúg ija zəngbá, mé ci nə kə kumə məwúm zəngbá ija zəngbá. ²³ †††Gwé wé jí ná, Faan á gwów dúsə nda yuug ga: wúl njwú-buud í a zə kə sá osɔɔl ɔ məsáal bé shitɔg. ²⁴ Ja á mé ngə sá shitɔg wɔwəng yí, ngwól sɔɔl məsáal músə biil nə mpwálá nkí jág bulya *mwaanê, tən búśá nə nkul jóna nə ibwəy otóshin otóshin yí. ²⁵ Nda sɔɔl məsáal éne nyə á shígé bə nə nkul nying mpwálá nə, mása músə ci nə bwé bíig nyə nə mudá nə bwân bé bēsh, bwé kúshag bwo, tɛem bə ísá byán byēsh, mwaanê wɔwəngú zəg jóna mpwálá. ²⁶ Sɔɔl məsáal éne músə zə kəsəwa mása yé shí məkuú, zə jəgəla nə nyə ná: “Dá, jísówúg mə, mə é jə-na wo mpwálá ni nyēsh.” ²⁷ †††Nkúnkwonj í músə bii mása lám, a músə bíd nyə nə mpwálá nyēsh, kú ná jí tɛem bə sá. ²⁸ Ja sɔɔl məsáal éne mə wóws tɔŋ yí, a mə bwəma nə ngwól shwé yé bá bwé á dɛ sēy yé, nyə á bə nə nyə mwaanê nji odanarí tad. A músə bii shwé yé éne cúnjúd, yímbəli nyə ná: “Nyingúg mə mwaanê waam yēsh.” ²⁹ Shwé yé músə téég nyə məbwê ná: “Jísówúg mə, mə é jóna wo mpwálá nywô.” ³⁰ Nji sɔɔl məsáal éne kú magələ. A mú kənd shwé yé mímbwug dí shú ná a jónág nyə mpwálá nyé. ³¹ Ja bɔɔl óshwé bán bənɔŋ bwé á dɛ sēy wá bwé mé dúg sɔɔlúgú wɔwəngú yí, bwé mú bul gwág cey lámúd, bwé mú kə jaaw mása

† 18:14 6.10 ††† 18:15 Ləv 19.17; Gal 6.1 †† 18:16 Mbá 19.15; Yuá 8.17; 2Kr 13.1; 1Tm 5.19 ††† 18:17 Tit 3.10 †† 18:18 16.19; Yuá 20.23 †† 18:19 7.7 ††† 18:20 28.20 ††† 18:22 Mət 4.24 ††† 18:23 25.19 18 18:27 Luk 7.42

wán sâ í má sîy yí. ³² Ná ndéé mása músə jîw nyə, zə ci nə nyə nə: “Wo ji bów-bîw sɔɔl məsáal. Mə ámə bíd wo nə mpwólá nywô nyêsh, mə yíl lâm nəcé nda wo ámə téeğ mə məbwə nə. ³³ †Ngaá, wo ámə jəlá nə gwág shwə woó ģkúġkwóŋəłə nəmə nda mə ámə gwág wo ģkúġkwóŋəłə nə.” ³⁴ †Mása yé músə kəenzh nyə nə wəálal-məbag nə a fwóg nəmə nyiŋg nyə nyé mpwólá nyêsh. ³⁵ †Ntɔ nəmə wə Dâ á gwów mə bá dɛ sá bi yé, ģkí bi mə bé kú dɛ juu ómínyoŋə búŋ ijuugá nə bi yíl lâm kandəgə.»

Yésus nə məgwú mə bā
(Mak 10.1-12)

19 †Ja Yésus nyə á shîn lás ntúni yí, nyə á ka wú shí á Galilê, kə shí á Yudéa, Zhurdê fanwíny. ² Buud bwə á bɛ nyə nûŋ ģkí jág bulya, a mú ŋgə lwag mímbəl myáŋ, mí shîn ŋgə yál. ³ Bɔɔl *Ofarizyêŋ bwə á zə kə nyədəí, kə bwówəłə nyə, bwə nə: «Ye məççɛ míshé mə ŋgə ci nə muud ji nə ģkul yíl múdá yé bā nə mbií məbɔyaagəłə wêsh?» ⁴ †A mú bɛsa nə bwo nə: «Bɪ a fwóyɛ lɔ́ mícilyád nə ja Zembí nyə á té isá byêsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá, ⁵ ††a músə ci nə: “Nda mə mə sá bwo ntəŋí nə, mudúm mə bá lúgə sɔɔŋgú bá nyoŋŋə, a kə leedyə nə mudá yé, bá obá bwə mú bə nyúul ŋgwúdú.” ⁶ Ntɔ ji nə bwə cúgɛ ná búúd obá, bwə músə muud ŋgwúd. Muud nyə ajəłáyɛ nə ka béég sá Zembí mə laad yí.» ⁷ ††Ofarizyêŋ bwə mú nyiŋgə jí nyə nə: «Ká nəcé jí Moyíz nyɛ nyə á cilə nə múúd mə ká çeel yíl múdá yé bā, a yə nyə kálaad məgwú mə bā yí?» ⁸ Yésus mú bɛsa nə: «Moyíz nyə á magəłə nə muud jéég yíl múdá yé bā nəcé lal bí mílâm. Í á shígɛ dɛ fwo sîy ntɔ mətɛédúłéd. ⁹ †Mɛɛ mə ka jaaw bí nə, ģkí muud mə yíl múdá yé bā, mudá kú fwo sá míŋwomb.» ¹⁰ ††*Ompwíin bé bwə mú lás nə: «Nġkí ntəni wə ççɛ lɛ bā í dɛ bii múdúm yé, í yidá bul jəla nə buud bwə jíg kú béya.» ¹¹ A mú bɛsa nə bwo nə: «Buud bəsh dɛ bí nə ģkul gwág ləsú ga, nji bwoŋg Zembí mə yə ģkúł nyoŋŋə wá. ¹² Nəcə bɔɔl búúd bwə njul mimyáágə zhu byélé dánúđ; bɔɔl bwə á sîy mimyáágə kukúg; bɔɔlúgá bəŋ bwə njul nda mimyáágə shú nə bwə mpúg wá mílâm Faan á gwówúđ. Múúd jí nə ģkul gwág yé, a gwág.»

Ikúkágə
(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Bɔɔl búúd bwə á ka zə nə ikúkágə wə Yésus nə a bədəg byo məbwə, sá məjəgəłə shú dánúđ. Nji *ompwíin bwə mú lás nə bwo. ¹⁴ ††Yésus músə ci nə: «Bíđúgá ikúkágə í zəg məđí, kúgá kaambəłə nə bwo, nəcé Faan á gwów dúsə sâ á mbií búúd wán.» ¹⁵ A mú bəd bwo məbwə nə ndéé a mú çɔ́ cíŋŋəg.

† 18:33 5.7 †† 18:34 5.26 † 18:35 6.12, 15; Ifz 4.32; Kol 3.13; Zhk 2.13 †† 19:1 7.28; Luk 9.51 †† 19:4 Mət 1.27 ††† 19:5 Mət 2.24; Ifz 5.31 ††† 19:7 5.31 § 19:9 5.32; Luk 16.18 †† 19:10 1Kr 7.1 ††† 19:14 18.3

Ncwəmə á bulya məbii
(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Ngwól múúd nyə á ka shísh wə Yésus zə jí nyə nə: «Yíġgəłi, jáyɛ jɔ́ sâ mə sáág shú nə mə bəg nə çɛg á kandəgə kandəgə yí?» ¹⁷ Yésus mú ci nə nyə nə: «Nəcə jí wó zə jí mə njígá shú jɔ́ sâ yí? Muud ŋgwúd wə jí jɔ́ múúd. Nġkí wó çeel nyii çɛg dɛ ság nda məççɛ mə ŋgə ci nə.» ¹⁸ ††Nyə nə Yésus nə: «Máyɛ məççɛ?» Yésus nə: «Kú gwú múúd, kú sá míŋwomb, kú júwo, kú yə múúd mpwene sá nyə ampúyɛ yí ¹⁹ †††ġumal sɔɔŋgə woó nə nyoŋŋə woó, ka nəmə çeel múúd yêsh jisə wo kúnə-kúnə yé nda wó çéél wóméfwó nə.» ²⁰ Ncwəmə ni nə Yésus nə: «Mə ŋgə bwey bɛ məççɛ məni məsh. Gúl jí í ŋgə nā fúfə mə yí?» ²¹ ††Yésus mú ci nə nyə nə: «Nġkí wó jíŋ mpu bə nda Zembí mə çéel nə, kaá kusha isá byêsh wó jí nə ndɛ yí, wo yə mímbúbúwá *mwaanə wəŋŋə, wo ka bá kə bə nə məbii gwów; ság ntɔ wo ka zə bɛ mə.»

²² ††Nji ncwəmə dwoŋg mə gwág ntúni yí, a mú shúsəłə, a mú ntəg kyey, nəcé nyə á bə nə zhwoġ məbii. ²³ Yésus mú ci nə ompwíin bé nə: «Búbələ mə jaaw bí nə, jisə kwowəłələ nə buud bí nə məbii wá bwə nyíig Faan á gwówúđ. ²⁴ Mə nyiŋgə jaaw bí nə, í yida nywá bə kúnə-kúnə nə *shamə nyíig luun lú ndundu dɛ, ntɔ nə muud á bulya məbii nyíig Faan á gwówúđ.» ²⁵ Nji ómpwíin bwə á gwág ntúni yí, bwə á bul káam, bwə nə: «Ká zə jí nə ģkul *dúg çɛg yé?» ²⁶ ††Yésus mú kənd mísh bwədəí, a mú ci nə bwo nə: «Muud cukɛ nə ģkul sá jini jəŋ, nji Zembí nywáá ji nə ģkul sá sâ jəsh.» ²⁷ Pyêr mú ka ci nə Yésus nə: «Sə buud sá á mə shîn lúgə isá byêsh, sá zə bɛ wo wá, í bá ka bə nə sá bəŋ ntədele?» ²⁸ ††Yésus mú bɛsa nə bwo nə: «Búbələ mə jaaw bí nə, ja isá byêsh í bá bə ógúgwáan yí, ja *Mwəŋ mə Múúd mə bá ji nyədəí *caŋgə á milwanəd yí, bí báá buud ŋgə bɛ mə wá, bí mə bá ji bín ícaŋgə wúm nə íbáád, bí ka sámb íbɛend wúm nə íbá yə *Izəryəłi míləsú. ²⁹ †††Nġkí muud mə sá nə, tɔɔ minjɔ́w, tɔɔ məshí, tɔɔ omínyoŋə, tɔɔ okɔ́l, tɔɔ sɔɔŋgú, tɔɔ nyoŋŋə, tɔɔ bwəŋ, a lúgə byo shú dām, a bá nyiŋgə bíi byo, sâ ŋg-wúd ija təd; muud wəŋŋə ka bá kə çɛgə çɛg á kandəgə kandəgə dɛ. ³⁰ †††Bɔɔl ncúlyá buud bwə təl shwóg wá, bwə bá tów mpúsə, bwoŋg bwə təl mpúsə wá, bwə bá tów shwóg.»

Myəna myā bímbí ŋgwúd

20 «Faan á gwów dúsə nda lâŋ ga: ŋgwólúgá múúd nyə á bə nə fambə *vínɔyə. Muud wəŋŋə nyə á ka jɔɔg mpémán mpémán nə a ké sɔ́ búúd bwə kəg sɛy nyədəí fambə. ² Bəŋŋə bwə mú kwambəłə nə a bá jəna nə bwo *danarí ŋgwúd ģkúmba jwów nda í dɛ bwey bə nə, a músə kənd bwo ísɛyúđ nyədəí fambə. ³ Muud éne mú nyiŋgə wɔ́wɔ́ ŋgɛɛ məwəłə ibuú. A mú dúg bɔɔl ósɔɔl ɔ́ məsáal bwə njúl tām dánd kú nə sâ

§† 19:18 MmN 20.12-16; Ləv 19.18 ††† 19:19 22.39 †† 19:21 6.20; 8.21-22; Luk 12.33 †† 19:22 Sóm 62.11 ††† 19:26 Zak 8.6; Luk 1.37 ††† 19:28 25.31; Luk 22.30; 1Kr 6.2; Mbú 3.21 ††† 19:29 10.37 18 19:30 20.16; Mak 10.31; Luk 13.30

bwé saag yí. ⁴ A mú ci nà bwo ná: “Kəgá námə sêy mädí fambə, mə é yə bí sâ í jála yí.” ⁵ Búni bwé mú kə. A mú nyiŋgə wócs ɲgɛɛ tólóŋ dɛ́, a nyiŋgə námə wócs ɲgɛɛ məwəla məlɔ́ɔ́, a ɲgə námə kənd buud fambá. ⁶ ɲgɛɛ məwəla mətɔ́ɔ́n mā mṙwó-kugú, a mú nyiŋgə wócs, a mú kə kwey bóól bwé tál námə tám dənd. Nyə nà bwo ná: “Nəcə jí bí mə shínal jwṙw ncindí na kú nà sâ bí ɲgə sá yí?” ⁷ Bwé mú bɛ́sa nà nyə ná: “Nəcə kú nà muud mə ɲwá sá ísəyú.” Nyə nà bwo ná: “Kəgá námə sêy mädí fambá.”

⁸ †«Ja kugú í á zə bii shí yí, amədí fambə mú ci nà muud nyə á dɛ́ vyee nyə jú sá dɛ́ yé nà: “jwṙg ósɔ́ɔ́ɔ́ ɔ́ məsáal, wo yəg bwo myəna myán. Wo é tééd nà bɔ́ɔ́ɲgə bwé ámə shúgəla zə jé mṙmṙpúsə wá, wo ka kə shúgəla nà bɔ́ɔ́ɲgə bwé ámə tééd zə shúshwóogú wá.” ⁹ Bɔ́ɔ́ɲgə bwé á ɲwá ísəy ɲgɛɛ məwəla mətɔ́ɔ́n dɛ́ wá, bwé mú ɲwá myəna myán, muud yəsh danarí ɲgwúd. ¹⁰ Bɔ́ɔ́ɲgə bwé á tééd zə shúshwóogú wá bwé mú shish jáŋ ja, bwé ɲgə tédɛ́ɛga nə myán myəna mí é ɲwá bulya; nji bwé mú námə ɲwá muud yəsh danarí ɲgwúd. ¹¹ Ja búni bwé mə ləg bímbí dɔ́ɔ́ɲgə yí, bwé mú ɲgə cwadɛ́ga nə amədí fambá. ¹² Bwé ná: “Bɔ́ɔ́ɲgə bwé ámə zə mṙmṙpúsə wá, bwé mə sêy nji wəla ɲgwúd, wo mú yida yə bwo myəna bímbí ɲgwúd nə sá, í njúl nə sá bāŋ sá mə jíɔ́w mwásə ncindí nə lal-lal yásə.” ¹³ Amədí fambə mú bɛ́sa nə ɲgwól ná: “Wey, kwába cúgə nà. ɲgaá shwá ámə bwey bæ cúŋ nə wo é sêy mwásə ncindí, mə mú yə wo danarí ɲgwúd?” ¹⁴ ɲwagú kəw dwô, wo kyéyug. Mə cɛ́ɛl yə bíná muud a mṙmṙpúsə bímbí ɲgwúd. ¹⁵ Nə jí, mə ajəláyé nə sá byɔ́ɔ́g dām nda mə cɛ́ɛl ná? Ye wo gwág bṙw nə mə bələ nə jw lám?” ¹⁶ ††Ntɔ́ námə wə búúd wá mṙpúsə bwé bá tṙw shwóg, bɔ́ɔ́ɲgə wá shwóg tṙw mṙpúsə yé.»

Yésus mə jaaw ná a bá yə
(Mak 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ †Yésus nyə á ka ɲgə bád kə Yurúsəlem; na zhííd í, nyə á ɲwá *ompwíín wúm nə óbá bé, a wú nə bwo búúd dɛ́, bə́nɔ́ŋ kə ɲgə kyey koogú, a mú ɲgə jaaw bwo ná: ¹⁸ «Dɛ́gá, sá ɲgələ bád kə Yurúsəlem óga; mṙpugá nə *Mwān mə Múúd mə zə kə kaanz məbwə mə mílúlúú myá ofada nə *Oyííŋgəli ó məcɛ́ɛd. Bwé é cɛ́ɛlə nyə shwíy, ¹⁹ bwé mú kɛɛnzɛ́ nyə məbwə mə íkúl ishúsúnd nə bwé kəg cágələ nyə, bwé yíd nyə nə mil-wón, bwé bwambələ nyə kwolós dɛ́. Nə ndɛ́é, jwṙw áléél, a bá gwúm shwónɛ́d.»

ɲgwóombúlú mə nyɔ́ɔ́ɲgə mə bwān ó Zhébedé
(Mak 10.35-45)

²⁰ Bwān ó Zhébedé nyɔ́ɔ́ɲgə wán nyə á ɲwá bwo, bə́nɔ́ŋ ka shísh wə Yésus. Nda nyə á ɲgə kə ɲgwóombúlúd nə, nyə a kúɔ́w shí yə Yésus gúmá. ²¹ Yésus mú jí nyə ná: «Wó jí jɛ́?» Nyə ná: «Yəg bwān bām óbá óga wáda nə bwé bāg jí wo, nyíga mbwə mənɔ́wúm, nyíga mbwə məkóól, Faan dwô dɛ́.» ²² †Yésus mú bɛ́sa ná: «Bí ampúyé sâ bí ɲgə jí yí. Ye bí bí nə ɲkul ɲgul bálá mə

† 20:8 Ləv 19.13; Mbá 24.15 †† 20:16 19.30 ‡ 20:17 16.21; 27.26-31 †† 20:22 26.39; Mak 14.36; Luk 22.42; Yuá 18.11

wál zə ɲgul yí?» Bwé ná: «Haaw. Sə bí nə ɲkul ɲgul.» ²³ ††Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Jíni kóómb jí ntó. Bí é bá ɲgul bálá jám. Nji, kóómb á nə bí jíg mə nyíga mbwə mənɔ́wúm nyíga mbwə məkóól, mə dɛ́ jí nə ɲkul ɲwá wáni cígúla, jíyá byɔ́ɔ́ɲgə bísə shú bɔ́ɔ́ɲgə Sóɔ́ɲgú waamə nyə á bwey kwəməsa byo wá.»

²⁴ Ja bóól ómpwíín wúm bwé á gwág ntó yí, bwé a gwág omínyɔ́ɔ́ɲgə óbá bɔ́ɔ́ɲgə bṙw. ²⁵ Yésus mú jṙw bwo, lás nə bwo ná: «ɲgaá bí mə mṙú nə otówe ɔ́ shwóg ɔ́ íkúl ishús bwé ɲgə nɛɛɲgə ijwúga byán, ofwó búúd bwé ɲgə lwóya nji mṙpəl. ²⁶ ††Í nda bá dɛ́ bæ ntó bí bāŋ dɛ́. Nyɔ́ɔ́ɲgə yəsh mə cɛ́ɛl bæ fwó múúd gwoonɲgə jɛ́n dɛ́ yé, yídag sêy nə bóól. ²⁷ Nyɔ́ɔ́ɲgə mə cɛ́ɛl tṙw bí shwóg yé, bəg bí lwaá. ²⁸ ††Sâ jɔ́ɔ́ɲgə wə jí sá nə *Mwān mə Múúd nyəmfwó nyə a shígə zə nə bwé səyúg nə nyə. Nyə á yida zə sêy nə buud, a yána námə cɛ́ɛg jé shú nə ncúlúyá buud bwé bəg ofəlí. ²⁹»

Yésus mə lwag wəancím-ncím óbá Zheríko
(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ ††Ja bwé á ɲgə wú Zheríko yí, buud bwé á bɛ́ Yésus áncuncuma. ³⁰ †††Wəancím-ncím óbá bwé á bæ zhíí dɛ́ koogú, bwé mú gwádɛ́ga nə Yésus ɲgə cṙ. Bwé mú ɲgə kɛ́m ná: «Cwámba, Mwān mə *Dávid, bwííŋgúg sá nə ɲkwonú.» ³¹ Buud bwé á bæ áncuncuma wá bwé mú ɲgə ɲkáánd nə bwo nə bwé jíg kəl-kəl, nji bāŋ bwé mú yidá mpu bən mákəl gwṙw ná: «Cwámba, Mwān mə Dávid, bwííŋgúg sá nə ɲkwonú.» ³² Yésus mú shígəla, a mú jṙw bwo, jí bwo ná: «Bí mə jí nə mə sáág bí jí?» ³³ Bwé nə né ná: «Cwámba, ság nə mísh mósú mə bāŋúg.» ³⁴ Yésus mú bul gwág bwo cəy lámúɔ́d, a músə kúnúyá nə bwo mísh; námə cé nə cé mísh mə mú ny-ɲgə dɛ́gəya bwo, bwé mú bɛ́ nyə.

Cí Yésus mə wócs Yurúsəlem
(Mak 11.1-11; Luk 19.28-44; Yuá 12.12-19)

21 Ja bwé á ɲgə shísh kúnə-kúnə nə Yurúsəlem yí, bwé á kə wócs ɲgəé Betəfazhe, *Mbúŋ wəolivyé dɛ́. Yésus mú lwām *ompwíín óbá. ² Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dənd á shwóg nɛ́ɔ́. Í é bæ, bí ká námə jé bí kwey myɔ́ɔ́lú jakáás cɛ́ɛlá, nə mwān yé. Bí ó ciny byo, zə mə nə byo. ³ ɲkí muud mə jí bí sâ, bí bɛ́sa nə nyə ná: “Cwámba wə ɲgə jí byo.” Muud wɔ́ɔ́ɲgə nyə é leel námə bíɔ́d nə bí zəg nə byo.»

⁴ Í á sṙy ntó shú nə ciyá mə *múúd micúndé í bwə-mag ná:

⁵ ††Cígá nə buud ó Siyón ††† ná:

«Dɛ́gá, njwú wún ɲgə zə bíɔ́dɛ́.

A jí nə lám ná sheɛ, a mbəd myɔ́ɔ́lú jakáásɛ́d, cwṙ jakáás, mwān cúú ɲkəŋny mimbag dɛ́.»

†† 20:23 Mis 12.2 ††† 20:26 23.11; Mak 9.35; Luk 9.48 ††† 20:28 Iza 53.12; 1Kr 6.20; 7.23; Gal 1.4; 1Tm 2.5-6; 1Pr 1.18-19 ‡ Bwé á dɛ́ jána ɲkúmba tən shú nə ɲkúmba kwám í bəg fəlí. Tən ɲyɔ́ɔ́ɲgə wə Yésus nyə a jána nə cɛ́ɛg jé shú búúd bəsh yí. †† 20:29 9.27-30 ††† 20:30 1.1; 9.27; 12.23; 15.22; 21.9, 15; 22.41-46; Mak 10.47-48; 11.10; Luk 1.32, 69; 2.11; 18.38-39; Yuá 7.42 ††† 21:5 Iza 62.11; Zak 9.9 ††† Siyón: Nyə á bæ məma mbúŋ bwé á lwṙ ɲgwála á Yurúsəlem cíɔ́ɔ́ɲgə gwṙw yí.

⁶ Ompwíin bwé mú námé kə sá nda Yésus nyə ámə cí nə bwo ná. ⁷ Bwé mú zə nə mycólú jakáás nə mwân, bwé ngə yíl mikáándé myán ngə jeei bwo míkwonjəd. Yésus músə jí gwów. ⁸ †Bóól ncúlyá buud bwé á bə cíncɔng wá, bwé ngə taalə mikáándé myán zhíí nə zhíí, bóól bwé ngə búgə məmpúnzə mé ílíí ngə zə taalə zhíí. ⁹ ††Shwíínzhá buud bwé á ngə kə Yésus shwóg wá nə bɔɔng bwé á ngə bɛ mpúsə wá bwé á ngə wá ngwa ná:

Hosána nə Mwân mə *Dávid!

Gúmá í bəg nə nyɔɔng ngə zə jíná mə Cwámba dí yé!

Hosána jon lə gwów dí cwú!

¹⁰ Ja Yésus nyə á kumə Yurúsəlem yí, ngwəla wəsh í á tɔw otətəlí, buud bwé ngə jí ná: «Zə nyə éne?» ¹¹ †Bóól zhwog buud bwé ngə bɛsa ná: «Jísə Yésus, *muud micúndə, muud á Nazarət shí á Galilé.»

Yésus mə wííng búúd ɔ́ míkus Mpáánzə Zembí

(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-22)

¹² Yésus mú kə nyíi *Luɔ mə Zembí, a mú kə wííng búúd bwé á ngə sá mikus cíncɔng wá. A shín lwág ítəwəli í búúd bwé á ngə sá icénd í *mwaané wá, nə ishíya í bɔɔng bwé á ngə kusha məfaf wá. ¹³ ††A mú lás nə bwo ná: «Jísə cilyá Kálaad Zembí dí ná: “Bwé bá dɔ jɔw njɔw wám ná njɔw məjəgəla?” Ká bí bān mə yida sá ná í bəg daage lú íjúwál.»

¹⁴ Ná ndéé wəancím-ncím nə wa ijām bwé mú shísh nyədí na Luɔ dí cwú, a músə lwag bwo. ¹⁵ ††Nji milúlúú myá ofada nə *Oyííngəli ɔ́ məcɛɛ bwé á gwág bɔw nə *məshimbá Yésus nyə á ngə sá má, bwé gwág námə bɔw nə iyánɡá íkúkágə í á ngə wá Luɔ dí cwú yí ná: «Hosána, Mwân mə Dávid». ¹⁶ ††Bwé mú cí nə nyə ná: «Ye wo ngə námə gwág sá bwé ngə cí yí?» Nyə nə bwo ná: «Haaw. Ye bí bān bí afwóyé lɔ́ cilyá ga ná: “Wo a wéesh gúmá mímpu mí íkúkágə nə ikény í bəl dí?”» ¹⁷ Ná ndéé a mú lúgə bwo, wú ngwəla dí, kə Betaní, kúí nyə é jā yí.

Kundú figyè

(Mak 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Mpúmán mpúmán, ja nyə á ngə kə ngwəla yí, nyə á ka gwág zha. ¹⁹ †††A mú dúg shug lə *figyè njwón dí koogú, a mú shísh, a músə kə kwey nji ikáá nə ikáá. A músə cí nə figyè ná: «Wo abélé ná nyíngə bwelə wúmə tɔɔ bumá.» Cé nə cé, figyè músə shwáás. ²⁰ Ja *ompwíín bwé mə dúg ntəni yí, bwé mú bul káam, bwé jí Yésus ná: «Figyè éga mə ka leel shwáás cé nə cé ntədélé?» ²¹ †Yésus mú ntāg cí nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, bí mbəm bə nə búgə kú nə məshwán, bí sá námə sá mə mə sá figyè éga yí. Kú bə nji gwo, bí jee námə cí nə mbéng ga ná: “Téwúg na, wo kəg juwa mān”, í bále námə sɔy ntɔ.» ²² †Sá jəsh bí mə bá gwáamb məjəgəla dí nə búgə yí, bí mə bá bii gwo.

† 21:8 20j 9.13 †† 21:9 Sòm 118.26; 148.1; Mat 20.30-31 † 21:11 16.14; 21.46; 26.68; Luk 7.16 †† 21:13 Iza 56.7; Zhe 7.11 †† 21:15 20.30-31 ††† 21:16 Sòm 8.3 ††† 21:19 Luk 13.6 † 21:21 17.20; Luk 17.6 †† 21:22 7.7

Nkul ijwúga mə Yésus

(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)

²³ Yésus nyə á ka kə nyíi *Luɔ mə Zembí dí, á mú ngə yə buud minjígúla. Né ndéé, milúlúú myá ofada nə ocúmbá buud wá kɔɔm bwé mú kə nyədí kə jí nyə ná: «Nyáyé nkul wó ngə sá ísá íni nə ndí yí? Zə nyə ámə yə wo nkul nyɔɔngú?» ²⁴ A músə bɛsa nə bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí njígá. Bí mə ká bɛsa, mə mú jaaw bí nkul mə ngə sá misóólúgú míga nə ndí yí. ²⁵ Nduwán Yuánes nyə á ngə duu buud yí, í á bə nə nyáyé nkúl? Ye nkul á gwów wə Zembí, ye nkul á buud?» Bwé mú tédəga ná: «Nkí sá mə cí ná “gwów”, nyə é jí sá ná: “Ká nəcə jí bí a shígé *búgəla nyə yí?” ²⁶ ††Sá mə ká mɛel cí ná í á bə nkul á buud íí, nkwéé sá! Buud bəsh bwé ngə magələ nə Yuánes nyə á bə *muud micúndə.» ²⁷ Bwé mú bɛsa nə Yésus ná: «Sá ampúyé.» A mú námə cí nə bwo ná: «Mə ajááwə námə bí nkul mə ngə sá misóólúgú míga nə ndí yí.»

Kanda bwân óbá

²⁸ †††Yésus mú nyíngə cí nə bwo ná: «Nda wúga lân bí mə tédəga wo né jí? Ngwól múúd nyə á bə nə bwân óbá. A músə cí nə ashúshwóógú ná: “Mwân waam, kaag sɛy fambə *vínə múús.” ²⁹ Mwân mú bɛsa ná: “Mə acéélé.” Nji, mpúmpúsə, a mú cénd mítédúgá, a músə kə fambə. ³⁰ Muud éne mú lésa nə ngwól mwân mbií ngwúd. Nyān mú bɛsa ná: “Dá, mə zə kə.” Nji a kú kə. ³¹ ††Bwân óbá óníí, nyáyé mə sá nda sóɔngú wān nyə ámə cɛel ná?» Bwé mú bɛsa ná: «Ashúshwóógú.» Yésus músə cí nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, Oɔwenye ɔ́ tóya nə budá bwé jánɡá fəlí wá bwé bá cɔ bí, bwé kə kumə Faan mə Zembí dí. ³² ††Nəcə Yuánes nyə á zə bídí, zə lwágələ bí zhíí a tətəlí, nji bí a shígé *búgəla nyə. Oɔwenye ɔ́ tóya nə budá ɔ́ janɡa, báá bwé á búgəla nyə. Bí á tɛem dúg ntɔ, bí a shígé cénd mítédúgá, búgəla nyə.»

Kanda ósɔɔl ɔ́ mäsáal ɔ́ abúbɔw

(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)

³³ †††«Gwágúlégá wúl kanda. Ngwólúgá múúd nyə á bə nə shí. A mú sá fambə *vínə, wá gwo luɔngəla dí. A fáág bɛí dúlə bá nyáam mpúmə, a lwɔ cwámbə ísándálé, a mú yə búúd fambə jɔɔng məcéd. A músə kə njɔɔndəd. ³⁴ Ja məmwáágələ mə á wóɔs yí, nyə á kənd ósɔɔl ɔ́ mäsáal bé né bwé kəg nwa nyə dé kɔw lə mpúmə búúd bwé á lúg nə fambə wá dí. ³⁵ †††Nji, buud bɔɔngú bwé mú yida kə bii ósɔɔl ɔ́ mäsáal, bwé danɡələ cú ngwól, bwé gwú ngwól, bwé lúmə ngwólúgá məkwóógú ná ndéé a fudə. ³⁶ Muud fambə mú nyíngə kənd bóólúgá ósɔɔl ɔ́ mäsáal nkí bulya, cɔ wə ashúshwóógú. Buud bwé á lúg nə fambə wá bwé mú námə sá bwo nji mbií ngwúd. ³⁷ Zhúgúla zhúgúla, a músə kənd mwân yé, a ngə tédəga né bwé é gwɔɔ nyə né mwán yé. ³⁸ Ká, ja búúd bwé á lúg nə fambə wá

††† 21:26 14.5 †† 21:28 7.21 ††† 21:28 Luk 15.11 †† 21:31 6.10 †† 21:32 Luk 7.29-30 ††† 21:33 Iza 5.1-2 ††† 21:35 22.6

bwé á dúg mwân éne yí, bwé á ngə ci bwémé nə bwémé ná: “Dəgá! Muud mə bá lúg nə lúgí óni. Shé gwúgá nyə, shé bəg lúg nə lúgí jé.”³⁹ †Bwé mú ntəg bií nyə, shéenzh julə wú nə nyə fambə, kə gwú nyə ncā.»⁴⁰ Yésus mú jí bwo ná: «Ja múúd fambə mə bá zə yí, a bá zə sá búúd bəwəgú ntədel?»⁴¹ ††Bwé mú bəsa nə nyə ná: «A bá gwú búúd bəwəgú kú nə iŋkúŋkwon; a mú ŋwa fambə jé, yə búúd oshús, bəwəgú bwé bá də yə nyə dé kəw ja í jəla wá.»⁴² *Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye bi abwélé l̄j mícilyá mí Kálaad Zembí d̄f ná:

Kwóógú ólwəyē bwé á myaas yí,
dwó wé í mə bə kwóógú lú lúmwəgá ††.

Cwámə sáólúgú yé wé ni.

Jísə *sā mímibúgú sād̄f míšhúd iŋ?»

⁴³ ††Yésus mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Gwé wé mə jááw bí ná, Zembí mə bá yíl Faan dé b̄d̄f, a kə nə dwo gúl lwoŋ búúd í é bá mpu wúmə mpúmə yíid.»⁴⁴ ††[Muud mə bá b̄l kwóógú dwoŋg d̄f yə mə bá kweshəli búg; nyəwəgú kwóógú dwoŋg í bá káda yé mə bá cugəli.]»

⁴⁵ Ja mílúlú myá ofada bəŋŋ *Ofarizyēŋ bwé á sh̄n gwág mikanda míni yí, bwé á ka mpu ná bwé wé Yésus ŋgə lás nə nd̄f wá. ⁴⁶ ††Bwé mú tééd ŋgələ s̄j məzh̄f nə bwé bií nyə. Nji, bwé á ka ŋgə fúndə məŋkúmbə mə búúd nəcé buud b̄sh bwé á də ŋwa Yésus ná *muud micúndə mə Zembí.

Kanda zaŋ bā

(Luk 14.15-24)

22 Yésus nyə á nyiŋgə námə lás nə bwo míkandad ná ² ††Faan á gwəw d̄sə nda wúl njwú-buud í á kwəməsa ná a sá mwān yé zaŋ bá yí. ³ Nyə á ka kənd ósól ó mäsáal bē ná bwé kəg j̄w búúd nyə á j̄w zāŋ d̄f wá; nji buud bəwəgú bwé á shígé cēel zə. ⁴ A mú nyiŋgə kənd b̄ól ósól ó mäsáal, nyə nə bwo ná: “Kəgá ci nə buud mə ámə j̄w wá nə, mə mə sh̄n kwəməsa dí-na. Mə mə cígə ínteny ná ocúdu wá məwəŋ. Isā byēsh í mú kwəməsá, zəgá dínad.” ⁵ Nji buud bəwəgú kú b̄sh njúwúlú mə cí, bwé mú yida ŋgə bwílya, nyāŋ kə nyāđf fambə, nyāŋ kə mákíd mēd, ⁶ ††b̄ólúgú bwé bií námə *búúd ó lwámá ó cí, bwé cúg bwo ná ndēé gwú bwo. ⁷ ††Njwú-buud mú gwág mpimbə. A músə kənd ózimbi bē, kə jaŋgələ ógwúl ó búúd bəwəgú ná ndēé jígal ŋg-wála wáŋ. ⁸ A músə zə ci nə ósól ó mäsáal bē ná: “Dína í mə sh̄n bə kwəməsá, nji buud mə á j̄w wá bwé á shígé m̄piya nə nd̄f. ⁹ Kəgá mámaan məmaan, bí kəg ŋgə j̄w buud b̄sh bí é ŋgə kwey wá, bwé zəg zāŋwə.” ¹⁰ Ósól ó mäsáal óni bwé mú kə məzh̄f məzh̄f, kə ŋgə ŋwa buud b̄sh bwé á ŋgə kwey wá, t̄w mimbəwəlú t̄w ij̄j̄ í búúd. Nj̄w zāŋ í mú lwánd nə buud ná cwól.

¹¹ ††Njwú-buud mú zə nyii nj̄w zāŋ nə a zə dúg búúd bwé ámə zə njúwúlú d̄f wá. A mú ŋgə dúg ná ndēé a músə kwey ŋgwól múúd kú nə káandə zāŋ. ¹² A mú ci nə muud wəwəgú ná: “Wey e, ntədelé wo ámə

mpu zə wa kú nə káandə zāŋ yé?” Muud wəwəgú nji kúl-kəl nə kufəg, kú mpu nda á b̄səg ná. ¹³ ††Nt̄, njwú-buud mú ci nə ósól ó mäsáal bē ná: “Wálúlgá nyə məbwə nə məkuú, bí wúsəg nyə t̄ón yídúgú, kúl á bá kə bə nji a ŋgə bwam nə məyə yí.” ¹⁴ Nt̄, mpugá ná njúwúlú wúsə shú búúd ŋkí bulya, nji bəwəgú bí féeshá wá b̄sə cíg-cíg.»

Tóya mə Káázəl

(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Ná ndēé *Ofarizyēŋ bwé mú kə shwushwagád, kála s̄j nda b̄sə nə ŋkul bwéel Yésus ná a bíl̄g nə iciyá byé ná. ¹⁶ Bwé mú ŋwa b̄ól *ómpwíin bāŋ nə b̄ól búúd ó gwəwəgú í á də ságəsa ijwúga í Herod yí, bwé mú kənd bwo, bwé kə ci nə Yésus ná: «Yíggəli! Sə ŋgə mpu ná wo j̄i búbálé muud. Wo ŋgə jíggəli sə cəg á Zembí búbálé. Wo ádé námə bēemb sā b̄ól búúd bwé é ci yí, wo kú námə bə nə ifwaas nə mbií múúd wé nə ŋkul t̄w wo míšhúd yí. ¹⁷ Nt̄, jaawəg sə. Ye məcəx məshé mə ŋgə magələ ná sə jəŋag tóya mə *Káázəl, ye mə ŋgə nə magələ?» ¹⁸ Ká, Yésus nyə á bwey mpu mbíya lám wáŋ. A mú ci nə bwo ná: «Bí mə zə bwəwələ mə nəcé j̄i, yé búúd ó məkəŋ óga?» ¹⁹ Lwógá ná mə *mwaanē bwé də jəna tóya nə nd̄f yé.» Bwé mú zə nyə nə saŋ *danarí. ²⁰ A mú jí bwo ná: «Zé jí nə wəgəli mpwoombé nə jíŋə bwé á lúlə wa ga?» ²¹ ††Bwé nə né ná: «Jísə Káázəl». A mú ka ci nə bwo ná: «Yəgá Káázəl isā í Káázəl, bí yə Zembí isā í Zembí.» ²² Ja bwé mə gwág mpəsa ní yí, bwé mú bul káam bwé mú kyey, béegya nə nyə.

Osadwisyēŋ bwé láámələ Yésus

(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ ††Námə j̄wə ŋgwúd ni, *Osadwisyēŋ, buud bwé də ci ná mimbimbə mí áb̄le gwúm məshwəŋ d̄f wá, bwé á ka zə wé Yésus, zə jí nyə ná: ²⁴ ††«Yíggəli, Moyíz nyə á ci ná: “Ŋkí muud mə yə kundú, mínyəŋ yé mə jəlá nə shúgəla nə kúsə yé, a byág nyəwəgú mə yə yé mpwoŋ buud.” ²⁵ Ká gúl sā í á bə sə wa, b̄ól omínyəŋ bwé á byél zaŋgbá, budúm nə budúm. Acúmbā mú bá múdá, a mú yə. Nda nyə á yə kú nə mwān nə, a mú lúgə mínyəŋ yé nə mudá. ²⁶ Nyíne mú námə yə kú nə mwān, a lúgə ŋgwól nə mudá. Í á ŋgə kə nt̄ni ná ndēé, b̄sh zaŋgbá mbií ŋgwúd. ²⁷ Mudá mú námə zə yə bwəđf mpəsa. ²⁸ Ja búúd bwé bá gwúm yí, nyáyé á omínyəŋ zaŋgbá mə bá ka ŋwa mudá? Ngaá ná b̄sh bwé á shí bə ógwúm bē?» ²⁹ Yésus mú b̄sa nə bwo ná: «Bí ŋgə kwab nəcé bí ampúyē sā Kálaad Zembí ŋgə ci yí, bí kú námə mpu mpífé mə Zembí. ³⁰ Ja búúd bwé bá gwúm məshwəŋ d̄f yí, budúm bwé áb̄le ná bá múdá, budá nda ná kə məbáád. Bwé bá j̄i nda *wəŋgəles ó Zembí bwé njúl jəŋ d̄f ná. ³¹ Kóšmbə á mimbimbə bálə gwúm məshwəŋ d̄f, ye bí afwóyē l̄j sā Zembí nyə a lás nə bí yí? Ngaá nyə á ci ná: ³² ††Mə j̄i Zembí mə *Abura-ham, Zembí mə *Izaag, Zembí mə *Yákwab.” Nt̄ j̄i ná Zembí cugé Zembí mimbimbə, a j̄i yidá bə Zembí á bu-

† 21:39 Heb 13.12 †† 21:41 22.7 † 21:42 Sôm 118.22-23

†† kwóógú lú lúmwəgá: Í á də bə kwóógú bwé á də tééd jil mändəlúd yí, dwó wé bwé á də bə ja bwé lúm mənyuŋ mə nj̄w yí.

†† 21:43 Dan 2.34-35, 44-45 ††† Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íni. ††† 21:46 21.11; 26.4-5 § 22:2 9.15 †† 22:6 21.35

††† 22:7 21.41 †† 22:11 Mbú 19.8

§†† 22:13 8.12 †† 22:21 Rom 13.7 †† 22:23 Luk 20.27 ††† 22:24 Mbá 25.5-6; Mət 38.8 ††† 22:32 MmN 3.6

ud bwé ngá cəgə wá.»³³ Məŋkúmbə mə búud mə á ngə gwág nyə má má á ngə bul káam njíggúlá yé.

Shug lú máccə
(Mak 12.28-34)

³⁴Ja *Ofarizyēn bwé mə gwág nə Yésus mə juwal Os-adwisyēn mimpu yí, bwé mú sɛɛngya nə ndéé bwé mú kə nyádfí. ³⁵Ngwól múúd á gwoonɔŋ jáŋ njúl Nkumɛ məccəx mú zə bwówələ Yésus, nyə nə né ná: ³⁶«Yíggəli, máccəx míshé mēsh dí, dáyé í ntɔ́ mɔ́l mēsh?» ³⁷Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wó jəlá nə cɛɛl Zembî woó Yawé nə lâm wô wēsh, nə *shíshim wô wēsh, nə lúú wô wēsh. ³⁸Dúni cɛx wé í ntɔ́ mɔ́l mēsh, dwó wé í tál shwóg. ³⁹†Dɔɔŋg í ká námə nyiŋgə bə nda dwo yí, dwó wé ga: Wo cɛɛl múúd yēsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda woméfwó. ⁴⁰‡Máccəx məbá mənɪ wə māsə shug á *mbwoomb máccəx wēsh nə minjígúlá mí *búúd ɔ́ mícúndə mýēsh.»

Kríst, Mwân mə Dávid
(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹†Nda *Ofarizyēn bwé á bə sɛɛngyá nə, Yésus mú jî bwo ná: ⁴²«Bí ngə ná ci *Kríst † nə jî? A jî Mwân mə zə?» Bwé ná: «Mwân mə *Dávid.» ⁴³Yésus mú ci nə bwo ná: «Ká ntədelé Dávid nə ŋkul mə Shíshim, nyə á jîw Kríst nə Cwámba yé? Nɔ́gá Dávid nyə á ci ná: ⁴⁴‡‡Cwámba ‡‡ nyə á ci nə Cwámba wâm ná: “Jígú shí wa mǎdǎ mbwə mənɔwum, kə wóss ja mə é culəshi mízhízhín myô, wo nyaál myo nə məkuú yí!” ⁴⁵«Nkí Dávid mə bwey jîw Kríst nə Cwámba, nyə é ka bə Dávid mwân na ntədele?» ⁴⁶§Kú nə muud nyə á bə nə ŋkul bɛsa sâ yé. Tééd jwôw nɪ, muud a shígé ná bwele jí Yésus njígá.

Yésus ngə ŋkáánd nə Oyíggəli ɔ́ máccəx bəŋŋə Ofarizyēn
(Mak 12.38-40; Luk 11.39-52; 20.45-46)

23 Yésus músə ka ci nə məŋkúmbə mə búúd nə *ompwíin bé ná: ²«*Oyíggəli ɔ́ máccəx bəŋŋə *Ofarizyēn bwé njúl jiya mə Moyíz dí né bwé dúg jíggəli búúd máccəx mə Zembî. ³†Ntɔ́, ságá bwo məgwág, bí bɛ minjígúlá myán. Njɪ, bí kú ŋwa kuú njɔɔnd wán; nəcé bwé mpú nji mǎlás, kú ka dɛ sá. ⁴Bwé dɛ kɔ́ɔlə jilə-jilə mímbag, dɛ zhimb búúd záməbag; nji bwáméfwó kú súsəl tɔɔ nyiné nə bwé kwiy myo. ⁵††Misóllúgú myán myēsh mísə nji dúlə sɔ́ mísh. Bwé dɛ bweeg byán *íngwábí í máccəx ntɔ́ bɔ́l búúd byán. Bwé bul námə dɛ gweesh myán mímbwaag mi káánd. ⁶Bwé cɛɛl dɛ jɪ nji lúú túwəli dí ja bwé dú kə ídína dí yí; ja búśə *mǎmpáánzə mə minjígúlá mə *Oyúden dí yí, bwé cɛɛl kə dɛ jɪ nji íjiya yá shwóg.

† 22:37 Mbá 6.4-5 †† 22:39 Ləv 19.18; Mat 5.43; 19.19; Rom 13.9; Gal 5.14; Zhk 2.8 † 22:40 5.17; Rom 13.10 †† 22:41 20.30-31 †† Kríst: Na jisə “Mesí”, muud Zembî nyə a gwáágələ məwúdá mə íjwúga nə ndéə a nti yé. ††† 22:44 Sôm 110.1; Mis 2.33-35; 1Kr 15.27; Heb 1.13; 8.1 ††† CwámBA: Wa, jínə lú CwámBA dúśə “Yawé”, mbii í ngə wú Sôm 110.1 dí yí. § 22:46 Mak 12.34; Luk 20.40 †† 23:3 Rom 2.21-23 ††† 23:5 MmN 13.9; Mbá 6.8; Ilj 15.37-41; Mat 6.1

⁷Bwé cɛɛl nə buud bwé dúg báda bwo məbáda mə gúmə məŋkúmbə mə búúd dí. Bwé cɛɛl námə nə buud bwé dúg jîw bwo ná: *Rabi. ⁸§Njɪ bí bāŋ, kúgá sɔ́ nə buud bwé jówúg bí ná: *Rabi nəcé Rabi wún jí nji ŋg-wúd; bí búśə omínyɔŋɔ́ mpédúgá nyínú. ⁹Kúgá jîw múúd shí ga dí nə sɔ́ŋgú waamə nəcé sɔ́ŋgú wún jɪ ŋgwúd, nji nyɔɔŋg jísə gwów yé. ¹⁰Kúgá sɔ́ nə buud bwé jówúg bí nə omása, nəcé mása jisə ŋgwúd, nji *Kríst. ¹¹§††Nyɔɔŋg yēsh mə bul bə fwámé múúd mpédúgá nyín dí yé, á jəlá nə sɛy nə bɔ́l. ¹²††Muud mə bən nyáméfwó gwów yé, bwé bá səl nyə shí; nyɔɔŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwé bá bən nyə gwów.

¹³«Məntágələ nə bí Oyíggəli ɔ́ máccəx nə Ofarizyēn. Bí bí nə məkəŋ. Məntágələ nəcé bí mə laa búúd zhíí á Faan á gwów. Í músə, biméfwó kú nyii, bí kú námə nyiŋgə bíd nə bɔɔŋg bwé ngə cɛɛl nyii wá, bwé nyiiíg.

¹⁴§††«Məntágələ nə bí *Oŋkumɛ ɔ́ máccəx nə Ofarizyēn. Bí bí nə məkəŋ. Məntágələ nəcé bí ngə mánda mikúsə mí búdá nə minjów myán, bí ka dɛ sá ígwaa-gwaa í məjəgələ nə bwé dúgúg nə bí bí ijɔ́ í búúd. Bí mə bá bwəma nə intúgúlí í bá bul nyaan yí.]

¹⁵«Məntágələ nə bí Oyíggəli ɔ́ máccəx nə Ofarizyēn. Bí bí nə məkəŋ. Məntágələ nəcé bí ngə ntɔ́ míshwú ntɔ́ mǎkwamb ŋgələ sɔ́ muud ŋgwúd jí nə ŋkul cénd mítádugá zə nyii mísɔɔn wúnú. Yé. Ja bí mə ka jíga dúg mbii múúd wɔɔŋg yí, bí mú sá nə a bəg nji muud mə jəlá nə kə kuda á kandəgəd, nəcé bí é sá nə a nyiŋgəg bul sá bów-bów isá ntɔ́ bí.

¹⁶§††§†«Məntágələ nə bí, waancím-ncím bí mə tɔw shwóg nə bí mə lwágələ búúd zhíí wá, məntágələ nəcé bí ngə ci nə ŋkí muud mə keen *Mpáánzə Zembî, sâ nyə ámə keen yí, í cugé nyə yímbúlí. Njɪ, múúd mə ká keen or á Mpáánzə Zembî, sâ nyə ámə keen yí, jí nyə yímbúlí. ¹⁷Yé ímpwúfú íga, wəancím-ncím ɔ́ga! Jí í ntɔ́ gúlúgá, ye or, ye Mpáánzə Zembî í ngə sá nə or bəg or mə Zembî yí? ¹⁸§§§Bí ngə námə ci nə muud mə ká keen *alatâr, sâ nyə ámə keen yí, í cugé nyə yímbúlí. Njɪ, múúd mə ká keen sâ mə Zembî í mbwúg alatâr dí yí, sâ nyə ámə keen yí, jí nyə yímbúlí. ¹⁹Yé wəancím-ncím ɔ́ga! Jí í ntɔ́ gúlúgá, ye sâ í mbwúg alatâr dí yí, ye alatâr mə sá nə sâ jɔɔŋg í bəg shú mə Zembî yí? ²⁰Ntɔ́, muud mə kéén alatâr yé, á keen alatâr nə sâ jēsh í mbwúg alatâr dí yí. ²¹††Muud mə kéén Mpáánzə Zembî yé, á keen Mpáánzə Zembî nə Zembî muud njúl cínɔŋg yé. ²²Muud mə kéén jɔŋ lɛ gwów yé, mə keen jiya ícɪ mə Zembî nə Zembî muud njúl cínɔŋg yé.

²³†††Məntágələ nə bí Oyíggəli ɔ́ máccəx nə Ofarizyēn. Bí bí nə məkəŋ. Məntágələ nə bí nəcé bí ngə yə Zembî *ŋkɔw wúm á isá nda mǎnt nə anis nə kumín ²⁰, ikáá bí mə dɛ teegushi ídúw nə ndé yí. Njɪ bí yida mpyény mɔɔŋg máccəx mə búl ntɔ́ má, nda cəgələ nə buud tútəlí, nə gwágələ búúd cey lámú. Nə búgúlalə Zembî. Sâ bí á jəla nə sá wə nɪ, kú yida mpyény byɔɔŋg bí ngə

§† 23:8 Yuá 13.13 §†† 23:11 20.26-27; Mak 9.35; 10.43-44; Luk 9.48; 22.26 §† 23:12 Sôm 75.8; Mat 18.4; Luk 1.52; 14.11; 18.14 §† Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga. §†† 23:16 5.34-37 §†† 23:16 15.14 §§§ 23:18 MmN 29.37 18 23:21 1Oj 8.13 19 23:23 Ləv 27.30; Msh 6.8; Luk 18.12 20 MǎNT nə ANIS nə KUMÍN: Jísə ikáá bwé dɛ lugushi jáámə nə ndé yí, isá nda məsəb.

bwey sá yí. ²⁴†Yé ólwóye ɔ zhíí wéancím-ncím óga. Bì mē dē sāl málwəg, yíl ncincín jé cínɔŋg yí, nji bí minə *shamô ncindî.

²⁵††«Məntágəla nə bí Oyííŋgəli ɔ máccəŋ nə Ofarizyēŋ. Bì bí nə məkəŋ. Məntágəla nəcé bí ŋgə gusa bálá nə shúyá nji kwoŋəd, cwú nye njúl lwándúlá nə isâ í mándá nə ibów-bów isâ í mē ŋwa bí milám yí. ²⁶†Yé áncím-ncím Farizyēŋ! Fwog tééd gusa bálá cwú shú nə kwonɔ bəg námə ŋkí ŋkĕ.

²⁷«Məntágəla nə bí Oyííŋgəli ɔ máccəŋ nə Ofarizyēŋ. Bì búśə nə məkəŋ. Məntágəla nəcé bí búśə nda məsh-wonɔ bwə mē wá fēm má, ŋkí nywa dúg tóŋ, nji cwú njúl lwándúlá nə iyasé í búúd nə bíl isâ í áduđanā mim-bíí mímbíí. ²⁸†Bí búśə námə ntó, mísh mē búúd dĕ, bí ŋgə nyín nda buud búśə ótútəlí wá; í njúl nə milám mín míśə bí nə kwába nə fúlú a kú bísh máccəŋ nə cwóó.

²⁹«Məntágəla nə bí Oyííŋgəli ɔ máccəŋ nə Ofarizyēŋ. Bì búśə nə məkəŋ. Məntágəla nəcé bí ŋgə lwɔ məshwonɔ mə *búúd ɔ micúndá, bí ŋgə lugəshi ikúl otútəlí ɔ búúd bwə á dɔw yí. ³⁰††Bí ŋgə cí nə bí a mbəm bə ja impáámə bín í á cəgə yí, bí a shígé nywá dē wá məb-wə kúl bwə á dē gwú búúd ɔ micúndá yí. ³¹Ciyá jín jɔɔŋg í ŋgə bwaagələ nə bí búśə bwān ɔ búúd bwə á dē gwú buud ɔ micúndá wá. ³²Ká jì, məeləgá casələ sâ impáámə bín í á tééd yí. ³³††Bí búśə mbéé ónywā, iyələkag. Bì mə bá faam kú kə kuda á kandugə dĕ? Í bá bə ntədəle? ³⁴††Gwə wá í bá bə ná, mə é dē ntì bí buud ɔ micúndá, mə ntì búúd ɔ fəg, ntì Oyííŋgəli ɔ máccəŋ; bí mə bá gwú bóól, bí bwambələ bóól ikwolós dĕ, bí yíd bóól nə milwónɔ bídĕ məmpáánzə mē mínjĕŋgəlád, bí mə bá julya nə bóól míŋgwəla míŋgwəla. ³⁵†Bá námə dē sŷy ntəni nə ndeé, otútəlí ɔ búúd bēsh bwə á gwúyɔw wá, məcií máŋ shwiy bí mílúúd; tééd məcií mə Abel, tətəlí múúd, zə wóóś məcií mə Zakarî mə Baraki bí á gwú mpádúgá Mpáánzə Zembî nə alatâr yé.

³⁶Búbálé, mə jaaw bí nə, kala buud ga í é bwəma nə intégúlí byɔɔŋg byēsh.»

Yésus ŋgə lígya shú Yurúsəlem

(Luk 13.34-35)

³⁷«Eéé Yurúsəlem ŋgə gwú *buud ɔ micúndá éga! Eéé Yurúsəlem! Wo ŋgə sá nə, buud Zembî ŋgə ntì lwámád wódĕ wá, wo ŋgə gwú bwo nə məkwóógú! A bweyúlə mə á tééd nə mə seŋg bwān bwô nda ábiyá kúwó mə dē seŋg bwān bē məfaafəgá dĕ ná! Nji, bí kú magələ ntó. ³⁸†Ká, dəgá njów wún í zé lúg wuul. ³⁹††Nəcé mə mpú jaaw bí nə tééd námə kíkídíga, bí ákwolé ná dúg mə. Mə bá nyiŋgə nyín nji ja bí mə bá shwas mə ná: “Gúmá í bəg nə nyɔɔŋg ŋgə zə jínə mə Cwámə dĕ yé”.»

Intégúlí í bá bə yí

(Mak 13.1-37; Luk 21.5-30; 17.22-37)

24 Yésus nyə á ka kyey né a wú *Luŋ mə Zembî, cúwo tóŋ. A ŋgə kə ntəni, *ompwíin bwə mú shísh nyédĕ, kələ ceeł sá nə a dúgúg mbií málwɔga búúd bwə á lwɔ cínɔŋgú Luŋ mə Zembî má. ²†A mú yida cí nə bwo ná: «Bì mē dúg dĕ isâ íni byēsh í? Búbálé, mə jaaw bí nə, kú nə kwóógú í bá lúg í mbəd dúlúgá na gwōw. Na yēsh mə bá bə ícimí icimí.»

³A mú ka kə *Mbəŋ wəolivyē dĕ, kə jì shí. Ompwíin bē bwə mú shísh nyédĕ kə jí nyə bəńɔŋ bwámé ná: «Jaawəg sə, isâ íni í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágələ sə nə wo wál zə, nə cəg á shí ga í wál zə shín?»

⁴Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Bì ɔ bey nə buud bwə bəg shiig bí, bí mú bə bów-bów zhíí. ⁵††Nəcé buud ŋkí bulya bwə bá dē zə nə jínə dām, zə dē cí nə: “Mə wə Kríst”. Məshigə máŋ mɔɔŋg mə bá kənd zhwoɔ buud jugú. ⁶Bì mə bá dē gwág mílən mí móɔmb, bí gwádəga ncíndə dɔɔmb. Bí kú bá dē kənd mílám gwōw; í bá jii nə isâ íni í bəg. Nji tēem bə ntó, í ábəl é fwo bə məshínə mə shí. ⁷†Gúl lwon í bá lumbəli nə gúl, dúl faan lumbəli nə dúl. Zha á ifíí mpu í bá bə bíl íkúléd, shí í bá námə dē ntaŋsa bíl íkúléd. ⁸Isâ íni byēsh í bá ná bə nji mətéédəl é mə məcəy mə byéyí. ⁹††Bwə bá dē kusha nə bí nə bí bwəmag nə məntágəla, bwə dē gwú bĕ. Ilwon byēsh í bá mpíi bí nəcé jínə dām.

¹⁰††Ntó, zhwoɔ buud bwə bá jimb, bwə cwagəwa zhíí abəbówəd. Buud bwə bá bə, bóól kusha nə bóól, mpádúgá nyánúđ nji zhín nə zhín. ¹¹††Zhwog *buud ɔ micúndə ɔ məshigə bwə bá zə, zə sá nə buud ŋkí bulya bwə bəg bów-bów zhíí. ¹²†Nə ndeé, fúlú á kú bísh máccəŋ í bá ŋgə mpyáánz, zhwoɔ buud ceełí mú bá ŋgə shín. ¹³†Nji muud mə bá jísɔw kə wóóś məshínéd yé, a bá cəgə. ¹⁴†Bwə bá cúndə Jjɔɔ Kéél nì kúl jēsh shú nə ilwon byēsh í gwágúg; nə ndeé məshínə mə múśə bə.

¹⁵††Gwə wə jì nə, bí mə bá dúg ájələŋkúnkɔw múúd micúndə Danyél nyə á bwey jaaw yé. Ja á bá kə ŋwa jiyá kúl í búl bə cí yí, muud ŋgə lɔ cilyá ga yé, kə mpú gwág! ¹⁶Ja bí mə bá dúg isâ byɔɔŋg yí, buud bwə bá bə Yudéa wá, bwə bəg fúndə, kə mímbúbəŋúđ! ¹⁷††Muud mə bá bə kwáminú ²³yé kú bá shulə nə á kə njów kə ŋwa sâ. ¹⁸Nyɔɔŋg mə bá bə fambə yé, kú ná kwo kə kwáádə nə á kə ŋwa kúúd. ¹⁹Nkwéé budá bwə bá bə nə məbum, nə bɔɔŋg bwə bá ŋgə nyééŋg bwān mwōw mɔɔŋg dĕ wá! Bwə bá bul ŋkúnkwonɔ. ²⁰Jəgəlagá nə Zembî nə mitúbəg myɔɔŋg mí kú bá bə bí ŋk-wánúđ, ŋkí jwōw lú Sábaad. ²¹†Nəcé *incwaw í ntəg í bá bə mwōw mɔɔŋg dĕ mbií í abwélé bə té shí í á tééd yí. Bíl í ábəl é kwo bə mbií wɔɔŋg. ²²Í á mbəm bə

† 24:2 Luk 19.44 †† 24:5 24.24; 2Te 2.9-10; 1Yn 2.18 † 24:7 2Ib 15.6; Iza 19.2 †† 24:9 10.17-22; Yuá 16.1-4 ††† 24:9 5.11 ††† 24:10 10.35; Luk 12.52-53 ††† 24:11 7.15 18 24:12 2Tm 3.1-5 19 24:13 Mbú 13.10 20 24:14 28.19 21 24:15 Dan 9.27; 11.31; 12.11 22 24:17 Luk 17.31 23 Ja bwə á dē lwɔ minjów yí, bwə á dē mə kwáminú námə nda mənyung. Kwáminú í á dē bə ŋkí lal, buud kə dē ŋgə kyey wu gwōw, muud jee námə kə woga wu. 24 24:21 Dan 12.1; Mbú 7.14

† 23:24 15.14 †† 23:25 Mak 7.4 † 23:26 Yuá 9.40 †† 23:28 Luk 16.15 †† 23:30 5.12; Mis 7.52 ††† 23:33 3.7 ††† 23:34 1Te 2.15 † 23:35 Mət 4.8-10 †† 23:38 Eze 10.18-19; 1Oj 9.7-8 ††† 23:39 Sóm 118.26

Cwám̄ba kú cunal mwôw mé incwaw í ntug mawngû, taw muud kú faam. Nji a bá cunal mwôw mawngû nácé buud á mé bwey féesh wá.

²³ †«Ntô, nkí ngwól múúd mé ci nâ bí ná: “Dugá! Mesî jisê wa”, nkí ná: “a jisê wá”, kúgá magulê. ²⁴ †Nácé omesî ó mëshigâ nâ buud c mícúndê wâ mëshigâ bwê bá dâ wóws. Bwê bá dâ sá mæma *mëshimbá, nâ *isâ í mímbúgú mbií wúsê ná nkí gúl sâ jí nâ nkul bâ ntô, buud Zembî mé bwey féesh wá bwê bę bów-bôw zhíí. ²⁵ Bî ó bey! Mæ mé bwey jaaw bí wê ní. ²⁶ Bwê ká ci nâ bí ná: “Dugá, Mesî ji nûñ shí a shwéeshád”, bî kú kâ wu. Nkí bwê ci ná: “A ji ká nyúl fúmêd”, shwánágá, bî kú magulê, ²⁷ †nácé *Mwân mæ Múúd mæ bá zâ nda njæs í dâ yas kómb jwôw í dâ cúwo yí, í nyîn kómb jwôw í dâ jímê yí. ²⁸ †Kúli mbimbê wúsê yí, cínwng wá ómpal ó dâ sęngya yé.

²⁹ †«Í bá bæ, mwôw mé incwaw í ntug mawngû mé ká námê shîn cÿ, jwôw í bá shila ná nkwed kú ná kwo faan; nkwoond kú ná wéesheli mênkenya; wæacén-cénî bwê bá dâ bí shí; isâ byêsh bisá nâ mpífê jon dí yí í bá kúngula. ³⁰ †Ja jwngû, sâ í bá lwágulê ná Mwân mæ Múúd wál zâ yí í mú cúwo jon dî; ikûl í búúd byêsh yâ shí ga í mú ngæ tædæwa; bwê músê dúg Mwân mæ Múúd ngæ zâ míngkúndê, a zág nâ mpífê nâ milwaná. ³¹ †A bá ntî *wééngales bé nâ mæmá laag í dâ lás nâ nkulú yí, bwê zâ sęng búúd Zembî nyê á féesh wá, ikómb inÿ byêsh, tééd bíl íjumê í shíd kâ wóws bílúgád.

³² †Nwagá fęg nâ yuug bí mé dâ dúg nâ líí *figyê yí. Í dâ bæ, ja mpúnzê nyé í mú ná bud-bud, mæncuug mé agúgwáan mé ngæ kÿ yí, bí mú mpu nâ ompú bwê mú kúnê-kúnê. ³³ Ntô námê, ja bí mé bá dúg isâ byawng byêsh í ngæ sÿ yí, mpugá ná zíyê mé Mwân mæ Múúd í mú kúnê-kúnê, í mú cé máyíndê mæ nyâ. ³⁴ †Búbálé, mé jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé cÿ, isâ íni byêsh kú fwo sÿ. ³⁵ Gwôw nâ shí í bá cÿ, nji iciyá byâm kú cÿ.»

Muud mé jêlá nâ ji nkwæmæsá

(Mak 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-35)

³⁶ †«Shú sâ í dúgyá nâ jwôw nâ wæla isâ byawng í bá sÿ yí, kú nâ muud mæ mpû; tæem bæ wééngales búsé wê Zembî wá bwê ampúyê; tæem bæ Mwân nyê ampúyê; nji Sôwngú wá mé mpû. ³⁷ †Ja *Mwân mæ Múúd mæ bá zâ yí, isâ í bá sÿ námê nda í á sÿ ja mæ *Nówe dí ná. ³⁸ Shúshwóógú ná mpwñ í búdálg shí nyêsh, buud bwê á dâ dâ, dâ ngul, bwê béya, bélushi námê bwân bánê ná ndéé kâ wóws jwôw *Nówe nyê a nyíi mæma byóól dí yí. ³⁹ Buud bwê á shígé dâ bæemb taw sâ, kâ wóws ja mpwñ í á zâ janwulê bwo bêsh yí. Ntô námê wê í bá bæ ja Mwân mæ Múúd mæ bá zâ yí. ⁴⁰ Í bá bæ, budûm óbá bwê ngæ sÿ fambê, ngwúd nwiny, ngwól lúg. ⁴¹ Budá óbá bwê ngæ jí isâ kwóógú ngwúd dí, ngwúd nwiny, ngwól lúg.

† 24:23 Luk 17.23-24 †† 24:24 24.5; 7.15; Mbú 13.13-14 † 24:27 24.30, 37; 25.31; 1Kr 15.23; 1Te 3.13; 4.15; 2Te 2.1, 8; Zhk 5.7-8; 2Pr 3.4; 1Yn 2.28 †† 24:28 Zhb 39.30; Mbú 19.17-18 †† 24:29 Iza 13.10; 34.4; Azh 2.6, 21; 2Pr 3.10, 12; Mbú 6.12-14 ††† 24:30 Zak 12.10-14; Dan 7.13-14; Mat 24.27; 26.64; Mak 14.62; Mbú 1.7 ††† 24:31 13.41 1Kr 15.52; 1Te 4.16 § 24:34 16.28 †† 24:36 Mis 1.7 ††† 24:37 Mæt 6.11-13; 7.7-13; 2Pr 3.6

⁴² †«Ntô, jigá nkasê! Bî ampúyê jwôw Cwám̄ba wún mé bá zâ yí. ⁴³ †Mpugá ná amódé njôw mbêm dâ mpu wæla lû búlú júwâl í é zâ yí, nkí á dâ ji nkasê, a kú bíd ná júwâl í búgég nyê njôw, júwo ísâ. ⁴⁴ Ntô, bî mé jêlá nâ dâ ji nkwæmæsá, nácé Mwân mæ Múúd mæ bá zâ wæla bí abúlé ngæ tædæga ná nyê é zâ yí.»

(Luk 12.41-48)

⁴⁵ †«Wáyê sówl mæsáal wúsê abúgúlag a njúl nkí kę mása mé tâl ná a bég lúluú á buud c njôw a dâ yê bwo idêw wæla í jêla yí? ⁴⁶ Sówl mæsáal wawng nywá mé jêla nácé mása nyê é zâ kwey a ngæ sá iséy byé. ⁴⁷ Búbálé, mé jaaw bí ná, mása nyê é jil nyê ná a jwúg nâ bíl isâ í njôw byêsh. ⁴⁸ †Nji nkí a jisê bów-bôw sówl mæsáal, nyê é ci ná: “Cwám̄ba waamê nyê áléléé nyi ngæ”. ⁴⁹ Ná ndéé a mú ka ji yídúle búúd bánôñ bwê ngæ sÿ wá, nâ dâlê dæg, bánôñ oshwégye ó málwæg nji ngólê ngul.

⁵⁰ †Mása yé mé bá zâ wóws nyê dúl jwówúnd mæseegyâ, wæla á shígé ngæ tædæga yí. ⁵¹ †Mása nyê é yê nyê intúgúlí í ányinyaanê, a kænd nyê kúli búúd ó mækêñ bwê ngæ bwæma nâ nkêd yí; nyê é bæ cínwngú, nji a ngæ bwam nâ mæyê.»

Oncwíyê ó mæsás wûm

25 †«Ntô, Faan á gwôw í bá bæ nda lâñ ga: oncwíyê ó mæsás wûm mé á nwa málamba, zâ kâ ná mé kâ lóg múúd nyê á bæ ná a zâ bwéemb shwê wân yé.

² Mæsás wûm mænî dí, mætówn mé á bæ ilad, mætówn okêñ. ³ Mawng mé á bæ ilad má mé á nwa málamba kú bwey nwa móló mæwúndê kâ nâ mwo. ⁴ Nji okêñ bá, bwê á nwa málamba, bwê kâ námê ná ifuundú í mæwúndê ná bwê bá kâ ngæ kwádulê. ⁵ Muud nyê á bæ ná a zâ bwéemb múdá yé, nyê á shígé jÿwa zæ; mæsás wûm mænî mêsh mé mú tag nâ jiya ná ndéé mé shîn kâ gwád. ⁶ Tâñ bulú, cúndê í mú sÿ ná: “Muud bá wê zág e; kægá lóg nyê!” ⁷ Oncwíyê ó mæsás wûm mænî mêsh mé músê juum, mé ka zâ kwæmæsá málamba. ⁸ Mawng mé á bæ ilad má, mé mú ci nâ okêñ ná: “Yógá sé baalé mæwúndê, mæsú málamba mé wál jímê.” ⁹ Okêñ nâ bwo ná: “Mbô! Mæwúdá mé ákwagayé nâ shé bêsh; kægá íkúli bwê dâ ngæ kusha yí, bî kæg kusê mén.” ¹⁰ †É ilad íni í á ngæ kâ ná í kâ kusê mæwúndê yí, muud bá mú wóws. Bánôñ wawng bwê á bæ okêñ wá, bwê mú nyíi njôw zân, bwê fad mbê. ¹¹ †Mæsás mæ ilad mé á ka zâ wóws na mpúmpésá, ka zâ ngæ jÿw ná: “Mása, Mása, juwég sá mbê.” ¹² †Nyê mú yida bęsa nâ bwo ná: “Mæ ngæ ci nâ bí fwámé ci ná, mæ ampúyê bí.” ¹³ †Ntô, jigá nkasê, nácé bî ampúyê jwôw nâ wæla *Mwân mæ Múúd mæ bá zâ yí.»

Osól ó mæsáal ólól

(Luk 19.12-27)

¹⁴ †«Í bá bæ nda muud nyê á kâ njwond dí yé. Ja á mé bæ ná a zâ tí yí, a mú jÿw osól c mæsáal bé, zâ yê bwo

§† 24:42 24.44, 50; 25.13; Mak 13.33, 35; Luk 12.40; 21.36 ††† 24:43 1Te 5.1-2; 2Pr 3.10; Mbú 3.3 †† 24:45 25.21-23 †† 24:48 2Pr 3.4 ††† 24:50 24.42 ††† 24:51 8.12 ††† 25:1 Luk 12.35-36 18 25:10 9.15 19 25:11 Luk 13.25 20 25:12 7.23 21 25:13 24.42 22 25:14 Mak 13.34

mæbii mé tâŋ nda mæcé. ¹⁵†A mú ñgə yə bwo námé nda bwé á ñgə bæ nə ñkul iséy nə; a yə nyíga mimbwoomb mí mímbæesh mítóŋ, a yə nyíga mimbwoomb mímbá, a yə nyíga mbwoomb ñgwúd. Nyə a shîn yə bwo ntúni nə ndéé a músə kyey. ¹⁶ Námé ñji bwé á shîn lág *mwaanê yí, nyɔɔŋ nyə á bæ nə mimbwoomb mítóŋ yé mú kə sêy nə yé mwaanê; a músə nyiŋgá bii míl mítóŋ. ¹⁷ Nyɔɔŋ nyə á bæ nə mímbá yé mú námé nyiŋgá bii míl mímbá. ¹⁸ Nyɔɔŋ nyə á bæ nə ñgwúd yé nyə nyə á kə fáág bí mändəlúd, a mú shweel mwaanê mə mása yé cíŋŋ. ¹⁹ ††Ja fwámé fwála í á çú yí, mása nyə á ka zə ná a zə sá ósɔɔl ɔ mäsáal bé shitɔg. ²⁰ Nyɔɔŋ nyə á lág mimbwoomb mí mímbæesh mítóŋ yé mú shísh, a zág nə míl mímbwoomb mítóŋ, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbæesh mítóŋ; dægí, míl mímbwoomb mítóŋ mə á bii wé míga.” ²¹ †Mása yé mú cí nə nyə ná: “†Húŋ. Wo ji jɔɔɔ sɔɔl mäsáal abúgúlág. Wo mə bæ mə abúgúlág nə isá cíg-cíg, mə é jil wo isá í abubulyá dɛ. Zaá ji məshusəg mə mása woó dɛ.” ²² Nyɔɔŋ nyə á lág mimbwoomb mímbá yé mú námé shísh, nyə ná: “Mása, wo á yə mə mimbwoomb mí mímbæesh mímbá; dægí, míl mimbwoomb mímbá mə á bii wé míga.” ²³ Mása yé mú cí nə nyə ná: “†Húŋ. Wo ji jɔɔɔ sɔɔl mäsáal abúgúlág. Wo mə bæ mə abúgúlág nə isá cíg-cíg, mə é jil wo isá í abubulyá dɛ. Zaá ji məshusəg mə mása woó dɛ.” ²⁴ Nyɔɔŋ nyə á lág ñji mbwoomb ñgwúd yé músə námé shísh, nyə ná: “Mása, mee mə á bwey mpu ná wo ji ñkí nyaan, wó dɛ mwáágɔlə mpúmá kúl wó á shígé bɛ yí, wó dɛ shwo ídêw kúl wó á shígé myeeg mpəg yí; ²⁵ Gwé wé mə á fúndə yí, mə músə kə shweel mbwoomb mímbæesh wə mändəlúd. Ləgúg, sá gwó wə ga.” ²⁶ Mása yé mú cí nə nyə ná: “Wo ji bɔw-bɔw sɔɔl mäsáal. Wo ji mbéé ləm. Ñkí wo á mpu ná mə dɛ mwáágɔlə mpúmá kúl mə á shígé bɛ yí, mə dɛ shwo ídêw kúl mə á shígé myeeg mpəg yí, ²⁷ ñgaá, wo á jəla nə kə wá mə mwaanê waamə bāŋ dɛ, nə ja mə wóɔs yí, mə zə ñwa nyə nə məbədí gwóŋ! ²⁸ Déégúgá nyə mbwoomb mímbæesh ni, bi yəg nyɔɔŋ jí nə myo wúm yé. ²⁹ ††Nəcé muud jí nə mæbii yé, bwé bá nyiŋgə kwádɔlə nyə mwo, á mú bul bii, ñji nyɔɔŋ cúgé nə ndɛ yé, bwé bá meeé déég súsúsá á jí nə ndɛ yí. ³⁰ ††Biigá mbéé bɔw-bɔw sɔɔl mäsáal ga, bi wúsəg nyə tóŋ, kúl í bá bæ ñji a ñgə bwam nə mæyê yí.”»

Sémbyé mílászú á məzhúgúlá

³¹ †††Ja *Mwân mə Múúd mə bá zə nyədí íjwúga dɛ, bəŋŋ *wəŋgəles bēsh yí, a bá zə ji nyədí *caŋgá á milwanád. ³² Ntɔ ilwoŋ byēsh yā shí ga í bá sɛŋgya nyədí mpwóómbú. A bá béég búúd ígwoonŋ íbá nda mbaagɔlə itɔw mə dɛ béég íncwəmbə nə ikálá ná. ³³ A bá təl íncwəmbə nyədí mbwə məncwúm, ikálá nyədí mbwə məkóŋ. ³⁴ Nə ndéé Njwú-buud mə bá cí nə bɔɔŋ wā mbwə məncwúm ná: “Zəgá, bí buud Sóŋgú

† 25:15 Rom 12.6 †† 25:19 18.23 † 25:21 24.45-47; Luk 16.10 †† 25:29 13.12; Mak 4.25; Luk 8.18; 19.26 †† 25:30 8.12 ††† 25:31 16.27 ††† 25:31 Mbá 33.2; Zak 14.5; Mat 16.27; 19.28; 1Te 3.13; Yúd 14

wâm mə yə ócúncésh wá. Zəgá ji Faan déd, zə lág lúgí nyə á bwey bwíŋg bí námé ja nyə á fwɔ shí nə gwów yí. ³⁵ †Nəcé mə a gwág zha, bi á yə mə idêw; mə a gwág shwáásúle minú, bi á ñgulal mə; mə á bæ ñjŋ, bi á ñwa mə bídɛ; ³⁶ mə á bæ shushwáás, bi a bwéed mə mikáándə; mə á bwás, bi á zə dɛg mə; mə á bæ mímbwugəd, bi á kə dɛg mə.” ³⁷ Ja jɔɔŋgú wə otútəlí ɔ búúd bwé bá bɛsa nə né ná: “Cwámaba, jáyé ja sá á dɛg wo nə zha sá mú yə wo idêw, sá dɛg wo nə shwáásúle minú sá ñgulal wo yí? ³⁸ Jáyé ja sá á dɛg wo, wo ñjúl ñjŋ sá mú ñwa wo sádɛ yí; ñkí nə wo ñjúl shushwáás sá mú bwéed wo yí? ³⁹ Jáyé ja sá á mpu ná wo ñgə bwás ñkí nə wo ji mímbwugəd sá mú kə dɛg wo yí?” ⁴⁰ ††Njwú-buud mə bá bɛsa nə bwo ná: “Búbálé, mə jaaw bí nə, ja jēsh bí á sá gúl míminyŋgú jām wúl sɔɔlúgú ni yí, mə wé bí á sá wə yé.”

⁴¹ †††A músə bá cí nə bɔɔŋ wə nyədí mbwə məkóŋ ná: “Wúgá mə míshú. Bi bəsa nə məzhúgúlú mə Zembí. Kyeyugá kə kuda á kandəgə kandəgə dɛ, kuda Zembí nyə á kwəmsa shú Njwú məjamb bəŋŋ wəŋgəles bé yí. ⁴² Nəcé mə á gwág zha, bi a shígé yə mə idêw; mə á gwág shwáásúle minú, bi a shígé ñgulal mə məjúwó. ⁴³ Mə á bæ ñjŋ, bi a shígé ñwa mə bídɛ; mə shushwáás bi kú bwéed mə mikáándə; mə bwás, mə kə mímbwugəd, bi kú kə dɛg mə.” ⁴⁴ Ntɔ, bwé bá námé jí nyə ná: “Cwámaba, jáyé ja sá á bwele dɛg wo, wo ñgə yə nə zha ñkí shwáásúle minú, ñkí ntəg nə sá á dɛg wo, wo ñjúl shushwáás ñkí nə wo ñgə bwás, ñkí nə wo ñjúl mímbwugəd sá kú bish wo yí?” ⁴⁵ Ntɔ, a bá bɛsa nə bwo ná: “Búbálé, mə jaaw bí nə, ja jēsh bí á bæ kú sá ñgwól míminyŋgú waamə wúl sɔɔlúgú ni yí, mə wé bí á bæ kú sá mənɔwə mɔɔŋ yé.” ⁴⁶ ††Nə ndéé, bəni bwé bá kə intúgúlí yā kandəgə kandəgə dɛ; otútəlí ɔ búúd bāŋ bwé kə çəg á kandəgə kandəgə dɛ.»

Shwushwaga shwiŋ mə Yésus

(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

26 †††Í á zə bæ ná, ja Yésus nyə á shîn lás isá íni byēsh yí, nyə á ka cí nə *ompwíin bé ná: ² †††Bí mə mpu ná í mə lúg mwóŋ məbá ná *Páska bəg. Mpugá ná *Mwân mə Múúd mə bá kaanz shú nə bwé bāg bwambəle nyə kwólós dɛ.» ³ Milúlúú myā ofada nə ocúmbá buud wā lɔɔm bwé á ka kə sɛŋgya luŋ mə Kayíf, Ajəláci á ofada. ⁴ ††Bwé mú kə cwɔ íyuug ná bwé bii Yésus məkəŋú, gwú nyə. ⁵ Nji, bwé á ñgə cí ná: «Í ajəláyé nə sŋy fwála lɔ zāŋ, buud bwé á bá bul sá ícu-cu.»

Ñgwól múdá mə shwu Yésus labínda lúúd

(Mak 14.3-9; Yuá 12.1-8)

⁶ †††Yésus nyə á ka bæ Betanî, Shímun á zúzaamə dɛ ñjw. ⁷ Ñgwól múdá mbíd fúfuundú *aləbátrə ††† mú

§ 25:35 Iza 58.7 †† 25:40 Mik 19.17; Mat 10.40, 42; 12.50; 28.10 ††† 25:41 Yúd 7; Mbú 20.10, 15 †† 25:46 Dan 12.2; Yuá 5.29; Zhk 2.13 ††† 26:1 7.28 †† 26:2 16.21 †† 26:4 21.46 ††† 26:6 Luk 7.37-38 ††† ALƏBÁTRƏ: Nyə á bæ dúl váál kwóógú, bwé á dɛ mə ifúfuundú í bwíil nə ndɛ yí.

shísh wá Yésus. Fúfuundú jɔɔŋg í á bæ nə labínda álal-kus. Ná ndeé, Yésus ɲgə də, mudá éne mú shwu nyə labínda wɔɔŋg lúúd. ⁸Ja *ómpwíín bwə mə dúg ntəni yí, bwə mú gwág bɔw, bwə mú ɲgə lás ná: «Jí á ntámá labínda éga ntúga yí? ⁹Í áma jəla nə bwə kúshag labínda ni ɲkí lal kus, bwə mú kwíínd mímbúmbúwá nə *mwaané wɔɔŋg.» ¹⁰Yésus nyə á ka mpu nə bwə ɲgə lás ntó, a mú ci nə bwo ná: «Nəcə jí bí mə ntágúllá múdá éne yí? Sâ mánywa wə á mə sá mə ni. ¹¹†Nəcə binɔŋ mímmbúmbúwá bí é dɛ jí mwɔw mēsh, ɲji sənɔŋ bí sá ábúlé jí mwɔw mēsh. ¹²Ja nyə áma shwu mə labínda nyúúlléd ni, nyə áma bwey kwəməsa mə dɔwúlé mə bá zə dɔw yí. ¹³Búbálé, mə jaaw bí ná, kúll jēsh bwə bá cúnda Jɔɔŋg Kéel ga shí nyēsh dí yí, bwə bá námə dɛ jaaw sâ múdá éga mə sá mə yí, buud dɛ tédɛga nyə.»

¹⁴Mpúsə na, ɲgwól múúd á gwoonɲg ómpwíín wúm nə óbá, nyɔɔŋg bwə á dɛ jɔw nə Yúdas Iskariyót yé, músə kə dúgya nə milúlúú myá ofada, ¹⁵†nyə nə bwo ná: «Mə ká sá nə bí bííng Yésus, bí yə mə jí?» Bwə mú ntág lɔ misaŋ mí mwaané məwúm mállɔl, bwə yə nyə. ¹⁶Tééd baan dɔɔŋgú dí, Yúdas músə ɲgə sɔ́ fwámé fwála á jí nə ɲkul sá nə bwə bííng Yésus yí.

Yésus bə́nɔŋ ompwíín bé bwə sá Páska

(Mak 14.12-21; Luk 22.7-14, 21-23; Yuá 12.21-30)

¹⁷Jɔwɔw mətéédúlé mə zāŋ mú ka zə wɔ́s, jwɔw bwə á jəla nə tééd dələ íbəléd yá kú nə *ləvur yí, *ompwíín bwə á ka jí Yésus ná: «Wó cəel ná sá kəg kwísha dína *Páska ɲgow?» ¹⁸Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Kagá ɲg-wála, wə mbéé; bí kəg ci nə nyə ná: “Yííngúli mə ci ná baan dé í mú kúnə-kúnə. Bə́nɔŋ ompwíín bé bwə é zə sá Páska wa wódí.”» ¹⁹Ompwíín bwə á kə námə kə sá nda Yésus nyə á ci nə bwo ná, bwə mú kwísha dína Páska.

²⁰†Ja kugé í á bii shí yí, Yésus nyə á kə jí shí, bə́nɔŋ *buud ɔ lwámá wúm nə óbá bé, kálə də. ²¹Bwə ɲgə də, Yésus mú ci ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, ɲgwól múúd á na bídí nyə é kusha nə mə.» ²²Ompwíín bwə mú bul gwág sâ jɔɔŋgú cey lámú, bwə mú ɲgə jí nyə, múúd yēsh ná: «Cwámaba, ye mə?» ²³†Yésus mú bəsa ná: «Muud səná sá áma juwo məbwə shúyád yé, nyə wə nyə é kusha nə mə. ²⁴††Mwān mə Múúd nywáá, nyə é kə námə nda jisá bwey bə cilyá shú dé dí ná. ɲji məntágúla nə múúd mə kéénzh nyə yé; í á yida nywá bul jəla nə muud wɔɔŋgú kú byél.» ²⁵Ntɔ́, Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé mú námə lás, a jí nyə ná: «*Rabi e, ye mə?» Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Wo mə ci wə ni.»

²⁶††Bwə ɲgə də ntəni, Yésus mú ɲwa bəléd, a yə Zembí cúncəsh ná ndeé, a mú fēy bəléd, yə ómpwíín bé, nyə nə bwo ná: «ɲwagá, bí dəg. Nyúul nyām wə ga.» ²⁷Nə ndeé, a mú ɲwa bálá wáan, a yə Zembí cúncəsh, a yə ntág ompwíín bé, nyə nə bwo ná: «Bí bēsh ɲguləgá. ²⁸†Məcií mām wə mənɔ́, məcií mā sɔ́, mə

zə shwiy shí má, zə cé búúd ɲkí bulya, nə bwə bəg nə ijuugá í *mísə́m. ²⁹Mə jaaw bí ná, mə abúlé ná kwo ɲgul wáan ni kə wɔ́s ja shé mə bá ɲgul ncuncúmbə Faan mə Sɔ́ŋgú waam dí yí.» ³⁰††Bwə mú ka sey Zembí isəsa í gúmə nə ndeé bwə músə kyey kə *Mbúŋ wəo-livyé dí.

Pyêr nyə e káílya Yésus

(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Yuá 13.36-38)

³¹††Nə ndeé, Yésus mú ci nə *ompwíín bé ná: «Búlu ga dí, bí e lánɲwo búgəd nəcé mə. Sâ jɔɔŋgú wə jisá cilyá Kálad Zembí dí yí ná: “Mə é nyífa mbaagələ itɔw, incwəmbə í sɔɔnz í mú shín cīma.” ³²††Nji, ja mə bá gwúm yí, mə bá tééd kə Galilē, bí kə bá kwey mə nūŋ.» ³³Pyêr mú lás, ci ná: «Tɛem bə ná bɔ́lləgá bēsh bwə lánɲwo búgəd nəcé wo, mɛe mə abúlé bwele lánɲwo.» ³⁴†††Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Búbálé, mə jaaw wo ná, námə búlu ga dí, shúshwóogú nə ɲgwúm kúwo kwáágúgi, wo e káílya mə ija ilɔ́l.» ³⁵Pyêr nə né ná: «Tɛem bə ná í wɔ́s nə shwə yəg shwiy ɲgwúdu, mə kú bwele káílya wo.» Bɔ́llə ómpwíín bēsh bwə mú námə ɲgə ci ntó.

Yésus mə jəgəla nə Zembí Getsemane

(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)

³⁶††Nə ndeé, Yésus bə́nɔŋ *ompwíín bé bwə músə kumə kúll bwə dɛ jɔw nə Getsemane yí. A mú ci nə bwo ná: «Jigá wa shí, mə fwo kə wá shwóg, kə sá məjəgəla.» ³⁷A músə jɔw Pyêr nə bwān ɔ́ Zhébedé óbá, bə́nɔŋ bwə mú kə; a mú tééd ɲgələ bul gwág məcey mə lâm, mbɔɔm í ɲgə shwiy nyə nyúúlléd. ³⁸A mú ka ci nə bwo ná: «Lâm wúsə mə nə məcey ki mə é yə. Jigá ɲkasə wa shí, bí nyééləg mə.» ³⁹††A mú wú na bwédí, a ɲwá shísh shwóg, a músə kə wusə nyúul shí, a kúnd mɔwóombú mándəlú, jəgəla nə Zembí ná: «Pəpá e, ɲkí jí nə ɲkul jəla ntó, magəlag nə mə bəg kú ɲgul bálá məcey ga. Nji, í sýyúg nda wó céel ná, kú bə nda mə céel ná.» ⁴⁰A músə zə kɔ́mb ómpwíín bwə á bæ yí, a mú zə kwey bwo ígwəd. A músə lás nə Pyêr ná: «Ntɔ́ nə bí cugé nə ɲkul jí ɲkasə nə mə tɔɔ ɲji wəla ɲgwúdu?» ⁴¹†††Jigá ɲkasə, jəgəla nə Zembí, bí bəg kú biil məb-wəbəlánú. Lām wúsə nə yéesh mə kyéy jɔ́ kuú ɲjɔɔnd; ɲji nyúul í cúgé nə ɲkul kwag kuú ɲjɔɔnd wɔɔŋg.» ⁴²A músə nyiŋgə shísh shwóg ja ábɛé, kə jəgəla nə Zembí ná: «Pəpa, ɲkí tédúgá wə í cúgé nə wo yíl mə bálá ga mə kú ɲgul, í sýyúg nda wó céel ná.» ⁴³A músə nyiŋgə zə ómpwíín bé dí, zə námə nyiŋgə kwey bwo ígwəd nəcé mísh mə á ɲgə ntámə bwo. ⁴⁴†††A mú wú na bwédí, a shísh shwóg, kə sá məjəgəla ja álél, məjəgəla məmpúd á ɲgə bwey sá má. ⁴⁵†††A músə nyiŋgə zə ómpwíín bé dí, a mú ci nə bwo ná: «Ye bí bāŋ bí é bæ wa ɲji gwə nə gwə ɲji ɲgələ woga? Dəgál! Wəla í mú kúnə-kúnə, wəla *Mwān mə Múúd mə zə kaanz

† 26:11 Mbá 15.11 †† 26:15 MmN 21.32; Zak 11.12; Yuá 11.57; 13.2 † 26:17 MmN 12.1-20 †† 26:20 Yuá 13.2, 21-30 †† 26:23 Sôm 41.10 ††† 26:24 Sôm 22.7-8, 16-19; Iza 53.9 ††† 26:26 1Kr 10.16 † 26:28 MmN 24.8; Zhe 31.31; Heb 7.22; 9.15-20

† 26:30 Luk 22.39; Yuá 18.1 ††† 26:31 Zak 13.7; Mat 26.56; Yuá 16.32 †† 26:32 28.7, 16 ††† 26:34 Luk 22.33-34; Yuá 13.36-38 †† 26:34 26.75 †† 26:36 Luk 5.16; Heb 5.7-8 ††† 26:39 6.10; 20.22; Yuá 18.11; Heb 10.9 ††† 26:41 Ifz 6.18; Heb 2.18 ††† 26:44 2Kr 12.8 18 26:45 Yuá 12.23; 13.1; 17.1

mæbwê mé ósɔɔl ɔ *mísám dí yí. ⁴⁶ Tówúgá, sá kyéyug. Muud mé kusha nê mæ wê zág yé.»

Bwé bii Yésus

(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Yuá 18.3-12)

⁴⁷ Yésus ngé ná lás ntúni, seegya ná, Yúdas nyê á bæ námé gwoonɔɔ *ómpwíin wúm nê óbá dí yé mú cúwo, a ngé zæ nê mæma kínda búúd, bwó nê ikafwele nê mæbúle. Milúlúú myâ ofada nê ocúmbá buud wâ lɔɔm wê bwé á nti bwo. ⁴⁸ Yúdas, muud nyê á kusha nê nyê yé, nyê a bwey kwambúle nê buud ɔni ná: «Muud mé é kâ fúlal, sá sɔɔnya mímpu yé, nyê wê éne, bi ɔ bii nyê». ⁴⁹ Námé nji Yúdas nyê á cúwo yí, nyê a cɔ kâ nji wê Yésus, nyê nê né ná: «Rabi, wo ɔ lás ɔ!» A mú fúlal nyê. ⁵⁰ Yésus mú ci nê nyê ná: «Wey e, ság sâ wo ámæ zæ sá yí». Buud bwé mú cíg, zæ kɔ Yésus, bwé mú bii nyê.

⁵¹ Seegya ná ngwól múúd gwoonɔɔ mæ Yésus má wéem kafwele jé, taad ngwól ɔɔɔl mæsáal mæ Ajeláci á ofada, í mú sámɔ nyê lwê. ⁵² †Yésus músæ ci nê nyê ná: «Nyingág fæen kafwele gwô jiya jéd; næcé muud yêsh mæ bálán nê kafwele yé, a bá námé bwæma nê shwi y kafwæled. ⁵³ Ye wo ampúyé nê mæ ji nê ngkul gwáámɔ Dâ kwíindyá, a leel námé nti mæ mæma íkínda í *wáéngæles wúm nê íbá? ⁵⁴ Ká, nkí isâ í sɔy ntó, mícilyá myâ Kálaad Zembí mí é ka bwæma ntædelé? Sâ í ngé sɔy ga í ngé lwándúle micilyá myɔɔɔng.»

⁵⁵ ††Yésus músæ ka ci nê buud bwé á zæ bii nyê wá ná: «Bí ngé zæ nê ikafwele nê mæbúle zálæ bií mæ, mæ jisæ zhilængaané í? Ngaá nê shé á dæ bæ jwðw dësh kú ngwúd, mæ ngé jííngúli buud *Luɔ mæ Zembí dí, bi kú séémɔ mbwê ná bi má bií mæ. ⁵⁶ †Isâ íga byêsh í ngé sɔy ntúga ná isâ *búúd ɔ mícúndá bwé á cilæ yí í bwæmag.» Mpræsæ wɔɔngú, ompwíin bé bwé mú myaas nyê, bwé shín fúnda.

Yésus tæl kɔɔɔd wá Kayif

(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Yuá 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Buud bwé á zæ bii Yésus wá bwé mú kæ nê nyê wá Kayif, Ajeláci á ofada, kú *Oyíngúli ɔ méççç nê ocúmbá buud wâ lɔɔm bwé á kæ seengya yí. ⁵⁸ Pyêr nye nyê á ngé bç bwo shwóg-shwóg nê ndéé kæ wáɔs nún luɔ. A mú nyíi ná á ceel fwo wámbúle sâ í é bæ yí. A mú kæ ji shí, bænɔɔn bil ífulish kæl ngwúd.

⁵⁹ Té ni, milúlúú myâ ofada, bænɔɔn *Gwoonɔɔ ósémbye ɔ mílósú wâ Zembí jêsh bwé á ngé sɔɔ mpwene bwé yág nyê ná ndéé bwé gwú nyê yí. ⁶⁰ Nji, zhwoɔ buud bwé á tæem ngé zæ nê ijɔɔ ngé zæ nyê ompwene, í á shigé bæ nê ɔɔ sá á shwi y. Bóɔl búúd ɔ ómpwene óbá bwé mú zæ cúwo, bwé ná: ⁶¹ ††«Wey éne, nyê á ci nê a ji nê ngkul búgæ *Mpáánzæ Zembí nê ndéé á kwo sá nji mɔwól málɔɔl shumále nyúl.» ⁶² Ajeláci á ofada mú tɔw tétáli, nyê nê Yésus ná: «Wo abésáyé búúd ɔga sâ bwé ngé bwaagúle wo ni?» ⁶³ ††Yésus njúl nji kú-kú. Ajeláci mú kwo ci nê nyê ná: «Jaawug sá búbále má Zembí á

kuwô, ye wo ji *Kríst, *Mwân mé Zembí?» ⁶⁴ ††Yésus mú bçsa nê nyê ná: «Wo mé ci ɔni. Má ka jaaw bí nê tééd námé kíkidíga, bi é dúg *Mwân mæ Múúd njúl shí mbwê mæncwúm má Zembí á ngkul nyêsh dí, bi mæ bá námé dúg nyê, a ngé zæ míngúndú.» ⁶⁵ ††Ajeláci músæ nyaa míkáándé, nyê ná: «A má *lás nê Zembí bwaasúle mpu, jí shé má kwo sɔɔ owúshined yí? Bíméfwó bi má gwág nda á mé lás nê Zembí bwaasúle mpu ná. ⁶⁶ Bi mæ dúg ná ji?» Bwé ná: «A jælá nê yæ.» ⁶⁷ †Bwé mú ka ngé sey nyê mæntænd mpwóómbú, bwé ngé wá nyê ikúda; bóɔl bwé ngé té nyê mæmpóɔnz, ⁶⁸ ††bwé ngé ci nê nyê ná: «Yé Kríst, lwóg nê wo ji *muud micúndá, jaawug sá muud nyê ámæ yíd wo yé.»

Pyêr má kíílya Yésus

(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Yuá 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pyêr njúl ná na tóɔn mbaadé di, dúl sás í á dæ sêy nê Ajeláci á ofada yí, í músæ shísh nyédí zæ ci nê nyê ná: «Wo á bæ námé gwoonɔɔ mæ Yésus muud á Galilé éga dí.» ⁷⁰ Pyêr mú kíílya nyê tâm buud, nyê ná: «Mæ ampúyé sâ wó ngé ci yí.» ⁷¹ A mú ka tɔw shí, ngé kæ ngé mbê kóɔgúld. Dúl sás í á dæ námé sêy cíncɔng yí í mú yag nyê, a mú ci nê buud bwé á bæ cíncɔng wá ná: «Muud éga nyê á bæ gwoonɔɔ mæ Yésus á Nazarét dí.» ⁷² Pyêr mú kwo kíílya nyê, a keen ná: «Búbále, mæ ampúyé múúd éne.» ⁷³ Kú námé bwey, buud bwé á bæ cíncɔng wá bwé mú shísh nyédí, zæ ci nê nyê ná: «Wo ji bále bæ múúd á gwoonɔɔ jɔɔngú; kál lú lésú dwó í ngé bwey lwágúle ntó ná sán.» ⁷⁴ Pyêr mú kíílya nyê nê mæma nkaaná, nyê ná: «Nkí má bwíing ijɔɔ, nkwaal nê mæ. Mæ ampúyé múúd éne.» Námé nji nyê á ci ntúni yí, ngwúm kúwo mú kwáág. ⁷⁵ ††Pyêr mú tæduga ciyá Yésus nyê á ci nê nyê yí ná: «Shúshwóógú nê ngwúm kúwo kwáágúg, wo e kíílya mæ ija ílɔɔ.» A mú cúwo tóɔn kæ dæ súg nê yê.

Bwé ççéle Yésus shwi y

(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Yuá 18.28-32)

27 Mán mælê, ná námé mpúmán mpúmán, milúlúú myâ ofada nê ocúmbá buud wâ lɔɔm bwé mú sá shwushwaga ná ndéé bwé sámɔ ná Yésus má jælá nê yæ. ² Bwé mú wáɔlæ nyê mængæda ná ndéé bwé kæ cwámbúle ngwámæna Pilât.

Yúdas má gwíílya nyúul

³ ††Ja Yúdas muud nyê á kusha nê nyê yé má dúg ná bwé mé sámɔ ná Yésus má jælá nê yæ yí, lám í mú ce y nyê cwú nê sóɔlúgú nyê á sâ yí. A mú kæ ná a ké nyíng mílúlúú myâ ofada nê ocúmbá buud misarɔ mí *mwaanê mæwúm málɔɔl myán, ⁴ nyê nê bwo ná: «Mæ mé sê mæ kushále nê muud njúl kú nê mæbyaagúle.» Bwé mú ci nê nyê ná: «Sá abíshé. Wóó lésú ɔni.» ⁵ Yúdas mú shwu mwaanê cíncɔng shí *Mpáánzæ Zembí dí, a mú kyey kæ kæl kwoolú cúnúndé nê ndéé yæ. ⁶ Milúlúú

† 26:52 Mæt 9.6 †† 26:55 Luk 19.47 † 26:56 Mat 26.31; Luk 24.46 †† 26:61 27.40; Yuá 2.19; Mis 6.14 †† 26:63 kú-kú: Iza 53.7; Mat 27.12-14 Mat 14.33; 27.40, 43; Luk 22.70

††† 26:64 Dan 7.13; Mat 22.44; 24.30; Mak 13.26; Luk 21.27 ††† 26:65 nyaa míkáándé: Ilɔ 14.6; Esd 9.3 Læv 24.16; Yuá 19.7 § 26:67 Iza 50.6; 53.5 †† 26:68 21.11 ††† 26:75 26.34 †† 27:3 26.15

myâ ofada mí mú wásælə mwaanê wəwɔŋg, bwə ná: «Mwaanê éga jì mwaanê məcií. Í á jáláyé ná sá wáág nyə maŋga á Mpáánzə Zembî dî; məcɛɛ məsú má amágúláyé ntó.» ⁷ Bwə mú ka sá shwushwaga ná ndéé bwə mú kə nə mwaanê wəwɔŋg, kə kusə kúl shí má mɔɔl məmɸiɸ, bwə sá kúl shí jɔwɔŋgú baŋ məshwɔŋ ójɔŋ. ⁸ Sâ jɔwɔŋgú í á sá ná bwə dúg jŋw kúl shí jɔwɔŋg ná fambə məcií. Jínə dɔwɔŋg dúsə ná zə kumə múús. ⁹ †Ntó, sâ *múúd micúndə Zheremî nyə á cì yí í mú bwəma. Nəcé nyə á cì ná:

Bwə á ŋwa misaŋ mí mwaanê məwŋm məlɔɔl;
tāŋ bwān ɔ Izəɾəyēl bwə á cígə ná í kwaga nə muud wəwɔŋgú yí.

¹⁰ Bwə mú kusə kúl shí má mɔɔl məmɸiɸ nə ndí, námə nda Dá Zembî nyə á cì nə mə ná.

Yésus təl kɔɔdud wə Pilāt

(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Yuá 18.33-38)

¹¹ ††Bwə á ka kə nə Yésus wə ŋwú-buud. Njwú-buud mú ŋgə jí nyə minjígá; a mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus nə né ná: «Wo mə cì ɔni.» ¹² †Njì ja mílúlúú myā ofada nə ocúmbá buud wā lɔɔm bwə búgə Yésus lə́sú yí, Yésus kú bɛsa. ¹³ Ntó Pilāt mú jí nyə ná: «Ye wo aŋgē nə gwág isə byēsh bwə ŋgə bwaagələ wo íni?» ¹⁴ Njì Yésus kú bɛsa nə nyə tɔɔ sâ. Ngwəməna mú bul káam.

¹⁵ Ngwəməna nyə á dɛ bə ná, ja jēsh zāŋ nyísá yí, a bíd mbwug ŋgwúud, wəwɔŋg lɔɔm í ámə gwáámə nyə yí. ¹⁶ Bwə á ka bə nə wúl mbúmbén mbwug nə jínə ná Barábas. ¹⁷ Nda búúd bwə á bə sɛɛŋgá ná, Pilāt mú jí bwo ná: «Mə bídúg bí wáyé mbwug? Ye Barábas, ye Yésus jí nə jínə ná *Kříst yé?» ¹⁸ Pilāt nyə á jí ntó nəcé nyə á bwey mpu ná bwə ŋgə kusha nə Yésus zhíŋúđ. ¹⁹ ††Ja Pilāt nyə á bə a njúl jiya mílə́sú jed a ŋgə lās lə́sú mə Yésus nì, mudá yé nyə á nti nyə məcwama ná: «Wo kú tééd nyí lə́sú nříd. Muud éne jì tətəlí muud. Mə mə bul wáduga nə ntamə nyé búlú gaád.» ²⁰ ††Milúlúú myā ofada nə ocúmbá buud wā lɔɔm bāŋ bwə mə shīn bwey cwīny lɔɔm ná bwə gwááməbúg Barábas, Yésus yəg. ²¹ Ngwəməna mú lās, nyə ná: «Búud obá ógad, mə bídúg bí nyáyé?» Bwə ná: «Barábas.» ²² Pilāt mú jí ná: «Ká Yésus jí nə jínə ná Kříst éga nyə, mə sáág nyə ntədele?» Bēsh bwə mú cì ná: «Bwə bwáməbələg nyə kwolós dī.» ²³ Ngwəməna mú jí ná: «Dáyé bŋw á mə sá yí?» Bwə mú křm gwów gwów ná: «Bwə bwáməbələg nyə kwolós dī.» ²⁴ †††Pilāt mú dúg ná nyə e tɛem wá nadā, sâ í ábúlé cénd, icucu í é ŋgə yáág yáágúg. A mú ka ŋwa məjúwó, zə gusa məbwə mísh mə búúđud, nyə ná: «Muud éga cugé nə məbyaagələ, shwiy dé í adúgə mə. Í dúg bí.» ²⁵ †††Buud bēsh bwə mú magələ ná: «Nk-waal á shwiy dé bəg nə sá, kala nə bwān bú́sú.» ²⁶ †††Pilāt mú bíd bwo Barábas. A mú sá ná bwə fyámə́səg Yésus

milwónə ná ndéé a mú yə bwo nyə ná bwə kág bwambələ nyə kwolós dī.

Ozimbi bwə cágələ Yésus

(Mak 15.16-20; Yuá 19.2-3)

²⁷ Ozimbi ɔ ŋgwəməna bwə mú ka kə nə Yésus lun mə ŋgwəməna. Bwə mú jŋw ózimbi bēsh bwə zə sɛɛŋgə cínɔŋg. ²⁸ ††Bwə mú yíl nyə mikáándə, bwə bwééd nyə fwámé jud átítí. ²⁹ †††Bwə mú ŋwa isə yā məg-waagələ, bwə lwŋ *tŋm gúmə ná ndéé jil nyə lúúd, bwə wá nyə kúl mbwu məbwə məncwúməd. Bwə ka zə ŋgə kúd nyə məbwónə, ŋgə cágələ nyə, ŋgə cì nə nyə ná: «Yé Njwú *Oyúden, sá ŋgə báág nə wo.» ³⁰ †††Bwə mú sɛy nyə məntənd, bwə ŋwa kúl mbwu, dɛ nyífə nyə lúúd. ³¹ Ja bwə á ka shīn cágələ nyə ntúni yí, bwə á ka yíl nyə jud átítí, bwə bwééd nyə mikáándə myé, bwə mú kə nə nyə kələ bwambələ nyə kwolós dī.

Bwə bwambələ Yésus kwolós dī

(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Yuá 19.17-27)

³² Bwə ŋgə wú nə nyə ŋgwəla ntúni, bwə mú bwəma nə ŋgwól múúd á Sirēn nə jínə ná Shímun. Ozimbi bwə mú yímbəli nyə ná a ŋkényég Yésus kwolós. ³³ Bwə mú kə kumə kúl bwə dɛ jŋw ná Golgota yí. Jínə dɔwɔŋg í kə ná «kúl á bwundú lúu.» ³⁴ Bwə mú ŋgulal nyə wáan fəlá nə wúl myáməbə í njúl ŋkí gwul. Njì nyə á kag gwo yí, a mú ban ná nyə aŋgúlé. ³⁵ †††Bwə mú bwambələ nyə kwolós dī, bwə mú wusə mpaambə ná bwə kawəla míkáándə myé. ³⁶ Bwə mūsə ka jì shí dɛ nyéelə nyə. ³⁷ ††Shú ná buud bwə mpúg cwoomb bwə gwú nyə nə ndí yí, bwə á cilə, bwə bwambələ nyədí lúú dī gwów ná: «Muud éga wə Yésus, Njwú Oyúden.» ³⁸ †††Bwə á bwambələ bə́nɔŋ izhiləŋgaanə íbá, jígə nyədí mbwə məncwúm, jígə mbwə məkóól.

³⁹ †††Buud bwə á ŋgə cŋ cínɔŋg wá bwə á ŋgə lwíy nyə bwə ŋgə sagəsə mílúu nə məzhwámá, ⁴⁰ †††bwə ŋgə lās nə nyə ná: «Wɛɛ muud jì nə ŋkul búgə *Mpáánzə Zembî ná ndéé wo kwo sá njì mwów məlɔɔl shumələ nyúl yé, cəgəg wóméfwó na. Nkí wo jì *Mwān mə Zembî, wúg na kwolós dī shulə shí.» ⁴¹ Milúlúú myā ofada bə́nɔŋ *Oyíígəli ɔ məcɛɛ nə ocúmbá buud bwə mú námə ŋgə cágələ nyə, bwə ŋgə cì ná: ⁴² ††††Nyə á dɛ cəg buud oshú, njì a káád cəgələ nyáméfwó. Nkí a jì Njwú-buud á *Izəɾəyēl, a shúləg na kwolós dī sá búgəlág nyə. ⁴³ †††Nyə a shīn shwu nyúul ná Zembî jì nə nyə, a dɛ námə cì ná: «Mə jì Mwān mə Zembî». Ntó, ŋkí Zembî mə cɛel nyə, a cúgəg nyə ja gaád.» ⁴⁴ †††Tɛem bə izhiləŋgaanə bə́nɔŋ bwə á bə íkwolós dī yí, í á ŋgə námə lwíy nyə.

Shwiy mə Yésus

(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30)

⁴⁵ †††Yídúgú í á ka shila shí nyēsh ná ŋkwed, tééd tólóg dī kə wó́s məwəla məlɔɔl mā mpwó-kugú. ⁴⁶ ††††Ngéé

† 27:9 Zak 11.12-13; Zhe 32.8-9 †† 27:11 2.2; 27.29, 37, 42; Mak 15.2, 9, 12, 18, 26, 32; Luk 23.3, 37-38; Yuá 1.49; 12.13; 18.33, 39; 19.3, 15, 19, 21 † 27:12 Yuá 19.9; Mat 26.63 †† 27:19 Luk 23.47 †† 27:20 Mis 3.13-14 ††† 27:24 Mbá 21.6-9; Sóm 26.6 ††† 27:25 Mis 5.28 † 27:26 20.19

†† 27:28 Luk 23.11 ††† 27:29 27.11 †† 27:30 26.67 ††† 27:35 Sóm 22.19 †† 27:37 27.11 †† 27:38 Iza 53.12 ††† 27:39 Sóm 22.8; 109.25 ††† 27:40 26.61, 63 ††† 27:42 27.11 18 27:43 Sóm 22.9; Mat 26.63 19 27:45 Amo 8.9 20 27:46 Sóm 22.1

máwæla mælból dí, Yésus músæ kîm næ ñkulû ná: «Eli, Eli, lemá sabakətáni?» Ntó má ké ná: «Zembî waam, Zembî waam, wó myaas mæ ná jî?»⁴⁷ Ja bóból búúd bwé á bæ cínçng wá bwé á gwág ntó yí, bwé ná: «A ngæ jôw Eli.»⁴⁸ †Ngwól múúd wánj mú tí kúlé kæ ñwa eponzh juwo mælwæg má ábibyenzhú dí, a feen gwo líí mbwu dí, a kæ dásælæ Yésus ná a ngúlæg.⁴⁹ Bóbólúgá búúd bwé mú ci ná: «Bwándég, sé fwóg dúg ñkí Eli nyæ é zæ cug nyæ.»⁵⁰ Ja jwçngú, Yésus mú nyiŋgæ kîm næ ñkulû ná ndéé a mú nyiŋgæ kænd *jîm jé wé Zembî.⁵¹ ††Seegya ná mæmá *sanda í á dæ kalæwo *Mpáánzæ Zembî yí í mú seel títám ná cáŋ wú gwôw wóós shí. Shí í mú ntaŋæsa, mækwóógú má ñgá seel.⁵² Mæshwonj má mú ñgæ bâŋ; bóból zhwoog buud bwé á yæ bwé ñjúl buud ó Zembî wá mimbimbæ myánj mí mú gwôm.⁵³ Bwé mú wú mæshwonj máŋéð ná ndéé, ja Yésus nyæ á gwôm yí, bwé mú kæ nyíi Yurúsælem, ngwæla má Zembî. Ncúlyá buud bwé á dúg bwo.⁵⁴ †Ja lúlúú ízimbî næ bwaŋg bænóŋ bwé á ñgæ nyéelæ Yésus wá bwé má dúg nda shí í má ntaŋæsa ná, næ sâ jêsh í má sŋy yí, bwé mú bæ næ ñkuŋkúúnd, bwé mú lás ná: «Búbáilé, muud éga nyæ á bæ Mwân má Zembî.»⁵⁵ Bóbólúgá búdá ñkí bulya bwé á bæ cínçng bwé tál shwóg-shwóg ka dæ dúg. Budá bwaŋg bwé á ñgæ bæ Yésus té Galilé, bwé ñgá sêy næ nyæ.⁵⁶ Næ Mariya á Magædála, næ Mariya nyóŋgú mæ Zhâk bá Yóseb, næ nywaŋgú mæ bwân ó Zhébedé bwé á bæ gwoonjg búdá bwaŋg dí.

Bwé kæ dæl Yésus

(Mak 15.4-47; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42)

⁵⁷ ††Ja kugé í á bii shí yí, ngwól múúd næ jínæ ná Yóseb, a ñjúl bíg múúd á Arimaté músæ zæ wóós. Nyæ á bæ námæ *mpwíin mæ Yésus.⁵⁸ Nyæ á ka kæ wé Pilât, kæ jî nyæ ná á cæel ñwa mbimbæ mæ Yésus. Pilât mú lwâm búúd, bwé kæ yæ nyæ wæ.⁵⁹ Yóseb mú ñwa mbimbæ mæ Yésus, a músæ fúel wæ ndómbó ágúgwáan dí, ⁶⁰ ná ndéé a mú kæ dæl shwonj ágúgwáan nyæ á sá ná bwé bwágulæg kwóógú shú dí nyæmfwó yí. A mú bíŋgal mæma kwóógú, juwal shwonj †† ná ndéé a músæ kyey.⁶¹ Mariya á Magædála næ gúlúgá Mariya bwé á bæ bwé ñjúl cínçng næ bæendyá næ shwonj.

Ozimbî bwé kæ baagæsæ shwonj

⁶² Mán mælmæ á mpæsæ jwôw bwé dæ kwæmæsa Sábaad yí, milúlúú myâ ofada næ *Ofarizyêŋ bwé á kæ wé Pilât sámbá ⁶³ ††kæ ci næ nyæ ná: «Mása e, sé mé kæ tédæga ná muud mæshiiŋgá éne nyæ á dæ ci ja nyæ á dæ ná cægæ yí ná: “Mæ bá gwôm mpæsæ mwôw málól.”⁶⁴ †††Cifg ná buud bwé kæg baagæsæ shwonj kæ wóós jwôw áléel, *ompwíin bé bwé á bá kæ júwo mbimbæ ná ndéé bwé kæ jaaw búúd ná: “A má gwôm”; mânj mæshiiŋgá má á bá bul ntç má ashúshwóógú.»⁶⁵ Pilât mú ci næ bwo ná: «Ozimbî wé óni. Nywagá bwo, bi kæg baagæsæ shwonj nda bí mé dúg ná.»⁶⁶ Bwé mú kæ

† 27:48 Sôm 69.22 †† 27:51 MmN 26.3; Heb 10.19-20 † 27:54 14.33; 26.63; Mak 15.39 †† 27:57 Mbá 21.22-23 †† Dúgúg ivugáli í shwonj Mak 16.4 næ Yuá 11.38 dí. ††† 27:63 12.40 ††† 27:64 28.13

kwambælæ mbaagæsæ á shwonj; bwé wá máyiiŋgæ máŋ kwóógú í á bæ mpu shwonj dí yí, bwé tál ózimbî tâŋ nda isándálé ná bwé mpúg ñgæ dúg.

Yésus má gwôm

(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Yuá 20.1-10)

28 Ja Sábaad nyæ a cç yí, ná námæ mpémán mpémán á jwôw shwéndæ má dú tééd yí, Mariya á Magædála bæná ngwól Mariya bwé á weelya kæ ná bwé kæ dúg shwonj.² Seegya ná shí í mú jág ntaŋæsa næcé *éŋgæles mæ Yawé nyæ á shulæ wú gwôw, zæ bíŋgal mæma kwóógú ná ndéé a jî cínçng gwôw.³ Éŋgæles wwaŋgú nyæ á ñgæ ñkænæwa nda ñjæs, mikáándæ myé mí ñjúl ñkí jág fumæ.⁴ Isándálé í mú jág bul fúndæ, bwé mú ñgæ lilya ná ndéé bwé shîn kân nda mimbimbæ.⁵ Éŋgæles mú lás, ci næ budá ná: «Bi bâŋ, kúgá fúndæ. Mæ mpú ná bí ñgæ sç Yésus bwé á bwambælæ kwólós dí yé.⁶ †A cugé wa. A má gwôm nda nyæ á ci ná. Zægá dúg kúŋ nyæ ámæ dæ bæ a mbwúg yí.⁷ ††Ná ndéé, lælægá kæ, kæ jaaw *ómpwíin bé ná a má gwôm, a má kæ shwóg kæ bwánd bí Galilé. Nûŋ wé bíŋŋ bí é dúgga yé. Sâ má ámæ bæ ná mæ jaaw bí óni.»

⁸ Budá bwé mú læl wú shwonj dí, bwé ñjúl lâm næ ifwaas lâm næ mæshusæ. Bwé mú kæ ná bwé kæ jaaw ómpwíin bé mækâl.⁹ Seegya ná Yésus mú zæ bwæma næ bwo, nyæ næ bwo ná: «Bi ç lás ç.» Bwé mú shish nyáðí kæ kúdcw shí bí nyæ mækuú, yæ nyæ gúmá.¹⁰ ††Yésus mú ka ci næ bwo ná: «Kúgá fúndæ. Kægá ci næ bwáŋg ná bwé kæg Galilé. Nûŋ wé sánŋ bwo sá é dúgga yé.»

¹¹ Budá bwé ñjúl ná zhííð íí, bíl isándálé í má læl kæ ngwæla kæ jaaw milúlúú myâ ofada sâ jêsh í á mæ sŋy yí.¹² Milúlúú myâ ofada mí mú kæ seengya næ ocúmbá buud, bwé mú yæ isándálé fwámé bímbí lú *mwaanê,¹³ ††bwé næ bwo ná: «Bi ç bá ñgæ jaaw ná: “Wey éne ompwíin bé bwé á mæ zæ mpwó-bulú zæ júwo nyæ, sé ñjúl ígwéd.”¹⁴ ††Ñkí lâŋ wwaŋg í gwííŋg mælwé má ñgawmæna dí, sé wé má bá cweel nyæ lâm, bi bâg bæ kú bwæma næ intégúli.»¹⁵ Isándálé í mú ñwa mwaanê ná ndéé bwé mú námæ kæ ñgæ jaaw nda í á ciy ná bwé ñgég næ jaaw ná. *Oyúden bwé á ñgæ kala lâŋ wwaŋgú zæ wóós múús.

Lwámá má Yésus

(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Yuá 20.19-23; Mis 1.6-8)

¹⁶ †††*Ompwíin wôm næ ngwúd bwé á ka kæ Galilé, kæ kumæ mbûŋ Yésus nyæ á ci ná bwé bâg kæ yí.¹⁷ ††Ja bwé á dúg nyæ yí, bwé á kúd mámpwoombú shí, yæ nyæ gúmá. Njî, bwé á ñgæ bæ kú fwo mpu *búgæla ná jísæ nyæ.¹⁸ ††Yésus músæ shish bwáðí kúná-kúnæ, zæ ci næ bwo ná: «Dá Zembî má yæ mæ ñkul ná mæ jwúg næ isâ byêsh, tç ya jonj dí, tç ya shí ga.¹⁹ †††Ntç, kagá ñgæ sá ná mæ bæg næ ompwíin ikûl næ ilwonj byêsh dí, bi ñgá duu bwo jínæ má Zembî Sóŋgú, næ Mwân, næ Ñkêŋkê

§ 28:6 16.21 †† 28:7 26.32 ††† 28:10 12.50; Yuá 20.17 †† 28:13 27.64 ††† 28:16 5.1; 26.32; 28.10 †† 28:17 14.31 †† 28:18 Dan 7.14; Mat 11.27 ††† 28:19 ikûl næ ilwonj byêsh: 10.5-6; 24.14; Mak 16.15; Luk 24.47; Mis 1.8; Mbú 7.9 Mat 3.15; Mak 16.16; Mis 2.38; 8.36; 1Kr 1.13-16; Ifz 4.5; Yuá 3.22; 4.1-2; Rom 6.3-4

2Kr 13.13; Mis 2.38; 8.16; Rom 6.3, 4; Gal 3.27; Kol 2.12

Shíshim dî, ²⁰ † bî ngá jǐguli bwo ná bwé bég sâ jêsh
má á cì nà bí yí. Mpugá ná mǎ jì nà bí jwôw dêsh kǎ
kumǎ máshíné má shí.»

† 28:20 1.23; 5.2-7, 27; 11.28-30; 18.20

Márkus

Isâ í dúgyá nê Jɔɔ Kéel Márkus nyê á cilê yí

Márkus ngê lwó cɛg múud mæ Yésus. A ngê bul lwó nê Yésus jì sɔɔl mæsáal má Zembî. Nyê á zê shú ikúl nê il-wonj byêsh, kú bul bæ nji Oyúden.

Kɔw áshúshwóógú di íí, Yésus nyê á fwo kə bwəma nê məkɛgɛlɛ shwéeshá shíd, a mú ka zê tééd byé ísáy. Márkus ngê bul lwó nkul mæ Yésus, tééd nê ngálê j̄w buud nê bwé bɛg nyê, kala nê mínj̄ígúlá di, kumə nê ngálê yálɛshi buud mæbwas d̄í.

Kóómb kɔw ábée á micilyá myé di, Márkus ngê lwó nda Yésus ngé kə bwəma nê minjugú ná, nê nda nyé é kə yé a nyinjə gwúm Yurúsəlem nê.

A ká wóó s Yurúsəlem bwé ngé ləg nyê nda mæma c̄í, a kə w̄íng búúd bwé á d̄ɛ sá mikus Mpáánzə Zembî wá; a mú bwəma nê zhíng á shwiy cínɔng (lúu 11 kə kumə 13).

Jɔɔ Kéel mæ Márkus jì ná, wó ká shîn l̄ɔ dwo, wo mæm nda njwú ozimbi á mwê Róma ná: «Yésus á Nazarét nyê á bəle mpu bæ Mwân mæ Zembî.»

Cúndə má Yuánes Nduu-buud

(Mat 3.1-6, 11-12; Luk 3.1-6, 15-18)

1 †Mətéédúlé má Jɔɔ Kéel mæ Yésus-Kríst, *Mwân má Zembî wé mēga: ² †Námá nda jísé cilyá kálaad má Izayí *muud micúndə dí ná, nê:

Dugí! Mee mæ zé kænd mbwiingye lân waamə nê a kég wo shwóg kə kwambɛlə wo zhí.

³ †Jísé kál má múúd ngé cúndə shí a shwéeshád yé, a ngê cì ná: «Kwambɛləgá zhíí má Cwámba, bí sá íkwûng byé ná sændòŋ.»

⁴ †Ná ndéé Yuánes Nduu-buud nyê á zê cúwo shí a shwéeshá d̄í, a mú ngê cúndə nê buud bwé céndúg mitédúgá, bwé zê duwan, Zembî yílég misém myáŋ lámú. ⁵ Ntɔ, buud ó shí á Yudéa nê bɔɔng wá Yurúsəlem bēsh bwé á d̄ɛ kə nyédí, kə d̄ɛ magɛlə misém myáŋ tâm buud. Yuánes mú d̄ɛ duu bwo ngwɔɔ Zhurdɛ d̄í. ⁶ †Káandə Yuánes nyê á d̄ɛ bwáád yí í á bæ s̄yá nê mimyɔɔ mí *shamô, kandá yé á kug nê kúúdu cúdu. Nyê á d̄ɛ d̄ə ikájalá nê kwaan. ⁷ Nyê á d̄ɛ cúndə ná: «Ngwól múúd ngê zê mæ mpúsə, a jì nê mpífé c̄ɔ mæ. Nda mee, mæ ampíyáyé ná mæ kúdzwég shí, ciny nyê mikwoolú mí mēngwub. ⁸ Mee ngê duu bí nê mējúwó, nji nye mæ bá duu bí nê Nkɛŋkɛ Shíshim.»

Yésus mæ zé duwan

(Mat 3.13-17; Luk 3.21-22)

⁹ Mwôw mɔɔngɛ di, Yésus mú zê wóó s, a ngé wú Nazarét, shí a Galilé; Yuánes mú zê duu nyê Zhurdɛ. ¹⁰ † mú zê bæ ná, Yésus má shîn duwan, a ngé cúwo wú

† 1:1 15.39; Heb 2.3 †† 1:2 Mal 3.1; MmN 23.20; Mat 11.10; Luk 1.76; 7.27 † 1:3 Iza 40.3 †† 1:4 Luk 3.3 †† 1:6 2Oj 1.8

mējúwód íí, a mú dúg jonj mé bân, Shíshim má Zembî mú ngê shulə nda faf, zê jì nyê nyúúlé. ¹¹ ††Kál mú cúwo wú jonj dí ná: «Wo wé Mwân waamə alâm. Lâm wâm wēsh wúsə wódí.»

Sátan mæ bwówɛlə Yésus

(Mat 4.1-11; Luk 4.1-13)

¹² Ntɔ, ja Yésus nyê a shîn duwan nténi yí, kú námə bwey, Shíshim má Zembî mú cindal kænd nyê shí a shwéeshád. ¹³ A mú kə já wu mwôw mæwôm mənɔ, *Sátan ngé bwówɛlə nyê. Bəŋŋ ocúdu ó anyinyaanə wé bwé á d̄ɛ jì, *wəéngəles bwé ngé s̄yê nê nyê.

Yésus mæ tééd j̄wúlé ómpwíin

(Mat 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Bwé á ka wá Yuánes mímbwug d̄í. Yésus mú gwág, a mú kə Galilé, kə ngê cúndə Jɔɔ Kéel má Zembî. ¹⁵ Nyê ná: «Fwála í má wóó s. Faan má Zembî í mú kúnə-kúnə, céndúgá mitédúgá! *Magɛləgá Jɔɔ Kéel!»

¹⁶ Dúl jwów, Yésus ngé c̄ɔ ncindye m̄ŋ mâ Galilé, nyê a dúg Shímun bá mínyɔŋ yé André, bwé ngé wusə wód mējúwód. Bwé á d̄ɛ julə oshú nê mæwód. ¹⁷ Yésus mú cì nê bwo ná: «Bɛgá mæ, mæ é sá ná bí dúg julə búúd.» ¹⁸ ††Námə cé nê cé bwé mú lúgə mæwód, bɛ nyê. ¹⁹ Ja bwé má ŋwá shísh shwóg yí, Yésus músə nyinjə dúg Zhâk bá mínyɔŋ yé Yuánes, bwân ó Zhébedé, bwé njúl námə byóólú, bwé ngé kwambɛlə mæwód. ²⁰ Cé nê cé a mú námə j̄w bwo. Bwé mú lúgə s̄ɔŋgú wán Zhébedé bəŋŋ osɔɔl ó mæsáal byóólú, bɛ nyê.

††† 1:11 Sôm 2.7; Iza 42.1; Mak 9.7; 12.6 ††† 1:18 Mat 8.21-22

Yésus mæ lwóyá ñkûl ijwûga

(Luk 4.31-37)

²¹ Bânóŋ bwé mú kə Kapernawûm. Yésus mú fwo kə nyii *mpáánzə mínjǽgǽlá jwôw lú Sábaad, kə yə búúd mínjǽgǽlá. ²² †Buud bwé mú bul káam mbií nyə á ñgə jǽgǽli yí, nəcə nyə á ñgə jǽgǽli nə kéénd, kú bə nda *Oyǽgǽli 3 məcçç. ²³ Cínçŋg mpáánzə mínjǽgǽlá dǽ, ñgwólégá múúd nyə á bə nə bôw-bôw shíshim í də lwáfələ nyə. Cé nə cé a mú kǽm ná: ²⁴ ††«Yésus, muud Nazarét! Shé bāñ nə iney? Ye wo ámə zə jaŋgələ sê? Məe mə mpú wo. Wo wə féeshá múúd mə Zembî.» ²⁵ Yésus mú ñkáánd nə jamb. Nyə nə dwo ná: «Fadug mpu! Wúg múúd éne nyúúléd!» ²⁶ Bôw-bôw shíshim wəŋgǽ í mú juŋg múúd éne nə ñkulû, í kǽm məma ñk-wiimbyê ná ndéé wóós tóón. ²⁷ Buud bēsh bwé mú bul káam, bwé ñgə nyímbəla ná: «Jáyé ga? Míga mínjǽgǽlá mí mə bə gúgwáan é! Nə məma kéénd! A ká námə lás, təw íbôw-bôw míshíshim mí ñgə bəle sá nyə məgwág!» ²⁸ Jínə dé í mú jwǽ ləwə á Galilê wēsh dǽ.

Yésus mæ lwag ncúlyá mimbêl

(Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Yésus bāñŋ Zhâk nə Yuánes bwé mú zə wú mpáánzə mínjǽgǽlá, kə Shímun bá André dǽ ñjów. ³⁰ Í á bə, Shímun cii yé á mudá mbwúg shí, ayŋñ nə yŋñ mə bií nyə. Bwé ka leel jaaw Yésus námə ñjǽ bwé á nyii ñjów yí. ³¹ †A mú shísh mudá kúnə-kúnə, bií nyə mb-wəd, təl nyə tútəlí, ayŋñ nə yŋñ mú shwal shín. Mudá wəŋgǽ mú zə tééd séyélə nə bwo. ³² Mpwó-kugú shí, buud 3 ñgwála bwé mú zə nə mimbêl myēsh nyédǽ, təw mimbêl mí məjamb. ³³ Ntǽ bwé mú zə ñkúndəw mpumbéd ná jəd. ³⁴ ††Cínçŋg Yésus mú lwag zhwog mimbêl mí á bə nə məbwas mímbíí mímbíí myá, myēsh mí yál. A yíl námə zhwog buud məjamb, a kú bíd ná məjamb wəŋgǽ mə lásúg, nəcə mə á ñgə mpu nyə.

Yésus ñgə jaaw Jǽjǽ Kéél Galilê

(Mat 4.23; Luk 4.42-44)

³⁵ ††Ntǽ, ná mpémán mpémán, jwôw kú fwo sāñ, Yésus mú zə wəw, wóós tóón, kə gúl kúl í á shígé bə nə buud yí, kə jəgələ nə Zembî. ³⁶ Nyə ñgə ná jəgələ wu, Shímun bāñŋ bóól *ómpwíín bwé mú kə sǽ nyə. ³⁷ Ja bwé mə kwey nyə yí, bwé mú cǽ nə né ná: «Buud bēsh, bwé ñgə sǽ wo.» ³⁸ Ntǽ Yésus mú cǽ nə bwo ná: «Inkyenâ! Shé kəg mól mánd məsə wa məkoogú məkoogú má! Mə jəlá nə cúndə námə Jǽjǽ Kéél wu, nəcə sá jəŋg wə mə á zə sá yí.» ³⁹ ††Ntǽ a mú kə shí á Galilê nyēshəd, kə ñgə cúndə *məmpáánzə mə mín-jǽgǽlá mə *Oyúden dǽ, nyə ñgə yíl buud məjamb.

Yésus mæ lwag zúzaamé

(Mat 8.1-4; Luk 5.12-16)

⁴⁰ Wúl zúzaamé í á ka zə wə Yésus, zə kúd məbwón shí, téég nyə məbwə, cǽ nə nyə né, «Ñkí wó magələ wo je lwag mə, nyúúl bə mə né səndŋñ.» ⁴¹ Yésus mú gwág nyə ñkúñkwon, nyə séémb mbwə, kúnya nə né. Nyə né: «Mə magələ. Nyúúl í bég wo né səndŋñ!» ⁴² Cé nə cé jəŋgǽ zəamé í mú shín múúd éne nyúúléd. Nyúúl í mú bə nyə né səndŋñ. ⁴³ ††Yésus mú báásələ nyə, a ñgə ñkáánd ná: «Ci wo kú jaaw múúd sá í mə sŷy yí. Yidagú kə lwágələ fada nda wó músə né, wo ka wá sá Moyíz nyə á cǽ yí shú yálələ wó mə yál ni. Bwə mpúg ná wo mú mpwogé.» Cé nə cé nyə mú nyiŋg muud éne. ⁴⁵ †Yésus nyə á tɛem báásələ muud éne ntúni, muud éne nyə á kə ñgə jaaw lāñ wəŋgǽ kúl jēsh, a ñgə bāñgələ nə sá í á sŷy nə nyə yí. Sá jəŋgǽ wə Yésus nyə a shígé ná kwo bə nə ñkul né a nyíig wúl ñgwála dǽ buud bwé ñgə dúg nyə yí. Nyə á shwal də ji ñjǽ íkúl búúd bwé á shígé də bə yí. Buud yidá də wú íkəl íkəl, də zə kwey nyə cínçŋg.

Yésus mæ lwag mbúmbwúgú

(Mat 9.1-8; Luk 5.17-26)

2 Mpusə baalé mwôw, Yésus mú nyiŋgə zə Kapernawûm. Buud bwé mú zə mpu né a ji cínçŋg ñjów. ² Bwé mú zə sɛɛŋgya áncuncuma, váál á né kú nə təw cé kuú tóón balánda dǽ. Yésus mú ñgə bwiiŋg bwo Milású mí Zembî cínçŋgú. ³ A ñgə bwiiŋg ntúni, bóól búúd onǽ bwé mú zə nyédǽ, bwé ñgə ñkény mbúmbwúgú. ⁴ Bwé á shígé dúg kúl bí nə ñkul cǽ nə mbêl wán yí nəcə buud bələ áncuncuma. Bwé mú kə cúwo luun kwáminú ná bɛɛndyá nə kúl Yésus nyə á bə yí, bwé mú shul mbúmbwúgú wán cínçŋg. ⁵ ††Yésus mú dúg ná buud wəŋgǽ búəsə nə fwámé búgə, a mú cǽ nə mbúmbwúgú ná: «Mwān waam! Mə mə juu wo nə *misəŋ myô!» ⁶ Í ñjúl ná bóól *Oyǽgǽli 3 məcçç bwé á bə cínçŋg bwé ñjúl shí, bwé ñgə lás mílām dǽ ná: ⁷ «Nəcə jǽ múúd éne mə mpú lás ntúni yí? A ñgə *lás nə Zembî bwaasələ mpu. Zə ñgwól jǽ nə ñkul juu búúd misəŋ myéd kwon Zembî nyəmfwó yé?» ⁸ Yésus mú leelú mpu sá bwé á ñgə lás bwédǽ mílām dǽ yí. A mú cǽ nə bwo ná: «Nəcə jǽ bí ñgə lás ntúni bídǽ mílām dǽ yí? ⁹ Jǽ í búl bə kúnə-kúnə? Ye cǽl nə mbúmbwúgú ná: “Mə mə juu wo nə misəŋ myô”, ye cǽl nə nyə ná: “Wəwólúg wo ñwág tanǽ gwô, wo kyéyug?” ¹⁰ ††Mə ka cɛɛl ná bí mpúg ná *Mwān mə Múúd ji nə ñkul ijwûga ná a juu búúd nə misəŋ myán wa shí.» Nə ndéé a mú cǽ nə mbúmbwúgú ná ¹¹ «Mə cǽ nə wo ná wəwólúg, wo báágúg tanǽ gwô, wo nyiŋgəg, kə ñjów.» ¹² Cé nə cé, muud wəŋgǽ mú wəw, báág tanǽ jé, kyey buud bēsh bwé ñgə dúg. Bēsh bwé mú ñgə káam, bwé mí yə Zembî gúmə, bwé ná: «Sə abwélé dúg gúlúgá sá ntú-ga!»

† 1:22 Mat 7.28-29 †† 1:24 3.11 ‡ 1:31 5.41 †† 1:34 3.12
 †† 1:35 Luk 5.16 ††† 1:39 Mat 4.23

††† 1:43-44 Ləv 14.2-32; Mak 7.36; Luk 17.14 § 1:45 7.36 §†
 † 2:5 Mat 9.2 §†† 2:10 Yuá 5.36

Yésus má jŵw Lévi
(Mat 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Mpúsə cínɔŋg, Yésus mú nyingə kə ηgeé m̄n̄, áncuncuma buud ηgá bɛ nyə, a ηgá j̄ɣɔli bwo Milésú mí Zembî. ¹⁴ †Nyə ηgá kyey, a mú dúg Lévi, mwân má Alfê, ηgá s̄ey wú bwé dɛ jéna ótóra wá. Yésus mú ci nə né ná: «Bɛg mə.» A mú t̄w, bɛ Yésus. ¹⁵ ††Í á ka zə bə nə, Yésus njúl Lévi d̄í njów a ηgá də, zhwoɔ ŋwenye ɔ tóra nə b̄ól ósɔl ɔ məb̄w bwé mú námə zə, bəññɔ nyə nə ompwíin bé zə də, nəcé mimbii mi búúd myɔɔŋgú ηkí bulya mí á ηgə bɛ nyə. ¹⁶ *Oȳɣɔli ɔ máccɛ bwé á bə *Ofarizyēn wá, bwé á bə námə cínɔŋg. Bwé mú dúg ná Yésus ηgə də kɛl ηgwúd nə osɔl ɔ məb̄w nə ŋwenye ɔ ótóra. Bwé mú jí ompwíin bé ná: «Nəcə j̄ á ηgá bále də nə ŋwenye ɔ tóra nə b̄ól ósɔl ɔ məb̄w yí?» ¹⁷ †Yésus mú gwág s̄a bwé á ηgə ci yí. Nyə mú ci nə bwo ná: «Mikanz d̄í mí dɛ j̄i jwówɔda, í dɛ bə mímb̄l. Mə a shígé zə j̄w ótútəlɔ ɔ búúd. Mə á yida zə j̄w osɔl ɔ məb̄w.»

Ici í íd̄w nə m̄ngul
(Mat 9.14-17; Luk 5.33-38)

¹⁸ ††Ompwíin ɔ Yuánes bəññɔ Ofarizyēn, bwé á ηgə ci id̄w yálə Zembî gúmə. Buud bwé mú ka kə j̄i Yésus ná: «Nəcə j̄ ompwíin ɔ Yuánes bəññɔ *Ofarizyēn bwé ηgá ci id̄w yálə Zembî gúmə, wɛɛ bwô b̄n̄ kú ci yí?» ¹⁹ ††Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ja múúd má ηwa b̄a yí, a t̄l z̄n̄, a j̄w óshwá bɛ; ye oshwá bɛ bwé yidá zə nə m̄cey lámúd bəññɔ muud b̄a bwé njúl k̄l ηgwúd? Mb̄. Té w̄esh bəññɔ muud nyə ámə ηwa bá yé b̄sá yí, bwé cúgɛ nə ηkul ci d̄əl. ²⁰ Nj̄i m̄ól mw̄w má ηgə zə, bwé bá yíl bwo muud b̄a yí. Mw̄w m̄ɔŋgú d̄í ɔ óshwá bɛ bwé ka bá ci íd̄w yí. ²¹ Mpugá ná bwé ádɛ ηwa k̄l káándá ágúgwáan †† kə wá bágá bwoodú káándád; bágá d̄ɔŋg í é bá juli, í t̄w, í yida bweeg luun l̄ káándá. ²² Nt̄ó námə, muud cugé nə ηkul ηwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad ††, wáan í é bá sá nə lenya í búndúg, nə wáan nə lenya byēsh nt̄ama. Í j̄i nə bwé dúg wá wáan ágúgwáan ílenya í agúgwáanɔd.»

Yésus nə m̄ccɛ mə Sábaad
(Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ †Í á w̄ós dúlúgá jw̄w lú Sábaad d̄í nə Yésus bəññɔ ompwíin bé bwé á ηgə l̄ina ifambá í *blé, ompwíin bwé mú ka ηgə búgə mik̄ŋg mí blé. ²⁴ ††Né ndéé, b̄ól *Ofarizyēn bwé mú ci nə Yésus ná: «Dúgúg, nəcé j̄ ompwíin bwô bwé ηgá sá s̄a máccɛ má amágúlyé nə muud ság jw̄w lú Sábaad yí?» ²⁵ †††Yésus mú ci nə bwo ná: «Ye b̄i afwóyé bwelɛ l̄ s̄a *Dávid nyə á sá ja íd̄w í á fúfə nyə bəññɔ buud bé bwé ηgá gwág zha yí? ²⁶ Né nyə á kə nyii banda *m̄átúnɛga d̄í Abiyatar njúl Ajəláci á ofada, kə bále də íb̄léd í á bə ci shú yálə Zem-

† 2:14 Mat 8.21-22 †† 2:15 Mat 9.10 † 2:17 Luk 19.10 †† 2:18 Mat 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34 †† 2:19 Mat 9.15 ††† Na j̄i k̄l káándá í afwóyé kə m̄ájúwó nə ndéé í juli yí. ††† LɛNYA: Oyúden bwé á dɛ sá lenya nə kúúdu cúdu. § 2:23 Mbá 23.25 † 2:24 MmN 20.8-10 †† 2:25 1Sa 21.2-7; 22.20; Ləv 24.5-9

b̄i gúmə a yə námə búúd bɛ bwé də námə; í njúl nə m̄ccɛ mə dɛ ci nə nj̄i ofada wé bwé dúg də byo.» ²⁷ †† †††Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Zembî nyə á t̄l jw̄w lú sábaad shú m̄nywa mə múúd. Nyə á shígé kwambələ múúd nəcé jw̄w d̄ɔŋgú. ²⁸ Nt̄ó j̄i ná, *Mwân mə Múúd ηgə námə jwú nə m̄ccɛ mə Sábaad.»

Yésus má lwag búúd jw̄w lú Sábaad
(Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

³ ††Yésus mú nyingə kə nyii *mpáanzə mínj̄ɣɔl. N̄gwól múúd nyə á bə cínɔŋg nə mbwə í má sh̄in shwáám̄b. ² B̄ólúgá búúd bwé á bə námə cínɔŋg, bwé ηgá fáf nə ka Yésus nyə é lwag múúd w̄ɔŋgú jw̄w lú Sábaad. Nyə ká sá nt̄ó, bwé kə shwáman nyə. ³ Nt̄ó Yésus mú zə ci nə muud á mbwə shwáám̄bələ ná: «T̄wɔg t̄t̄əlɔ na t̄am buud!» ⁴ Yésus mú jí búúd bwé á bə mpáanzə wá ná: «M̄ccɛ máshé mə maḡlə ná j̄i í s̄yúg jw̄w lú Sábaad? Ye nə sá ság m̄nywa, ye nə sá ság m̄b̄w, ye nə sá c̄gɔg buud, ye sá gwúg?» B̄esh bwé mú j̄i nə kufɔg! ⁵ A mú c̄ŋg mpwóómb̄ú ηgə dúg b̄esh nyéd̄í mákoogú, nə mpimbə nəcé nyə a dúg nə b̄sə ηkí lal milúu. A mú ci nə muud á shwáám̄bələ mbwə ná: «Kwéégúg mbwə.» A mú kwéég mbwə, í mú bə mpwogé. ⁶ ††Ofarizyēn bəññɔ buud w̄a gwoŋg í á dɛ ságusə ijwúga í Herod yí, bwé mú nt̄ag w̄ós t̄ón, kə sá shwushwaga, s̄l̄ə zh̄í ná bwé c̄ɛlə Yésus shwiy.

Buud bwé zé wé Yésus áncuncuma
(Mat 4.23-25; 12.15-16; Luk 6.17-19)

⁷ Yésus bəññɔ *ompwíin bé bwé mú wú cínɔŋg, kə m̄n̄, buud bwé ηgá bɛ nyə áncuncuma. Búga wú shí á Galilê, b̄ólúgá wú shí á Yudéa, ⁸ búga wú ηgeé ηgwála Yurésələm, b̄ólúgá wú l̄ɔm Idume, b̄ólúgá wú c̄ndú Zhurd̄é, b̄ólúgá wú kúná-kúnə nə m̄ŋgwála myá Tir nə Sidon. Buud b̄ɔŋgú bwé á ηgə bɛ nyə áncuncuma nt̄ó nəcé bwé á ηgə gwág isá byēsh nyə á ηgə s̄a yí. ⁹ Nyə a ka ci nə ompwíin ná bwé bw̄ɣúg nyə ηkúmba bíbyól, nyə é dɛ j̄i cínɔŋg cw̄u ncúlyá buud ɔni bwé nda shúsə nyə. ¹⁰ Nəcə í á dɛ bə nə, nda nyə á dɛ lwag zhwoɔ buud nə, buud b̄esh bwé á bə nə m̄bwas wá bwé á ηgə shwɔ nə bwé kúnýá nə nyə. ¹¹ †††B̄w-b̄w míshishim ††† mí á ka dúg Yésus, mí mú kə wusə m̄nyúúl nyéd̄í shí mákuú, mí ηgá k̄m ná: «Wo wé Mwân má Zembî.» ¹² †††Nj̄i Yésus mú mpu báásələ myə nə mí kú bwelɛ sá nə buud bwé mpúg mbii váal múúd á j̄ís yí.

Yésus mə féesh búúd ɔ lwámá bé
(Mat 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Yésus mú wú na, kə bád mb̄umb̄úɣú. A mú j̄w búúd nyə á c̄el wá. Bwé mú kə nyéd̄í. ¹⁴ A mú féesh búúd w̄um nə óbá, gwiid bwo ná *buud ɔ lwámá bé,

§† 2:27 Mbá 5.14 §†† 2:27 Mat 12.1-14; Luk 13.10-17; 14.1-6; Yuá 5.1-18; 7.21-24; 9.1-16 §† 3:1 2.27-28 §† 3:6 Yuá 5.16, 18 §†† 3:11 1.24; 5.7; Mat 8.29; Luk 4.34, 41; 8.28 §†† B̄w-b̄w míshishim míni mí á dɛ j̄i buud m̄nyúúléd, buud b̄ɔŋg wá bwé á dɛ wusə m̄nyúúl shí. §§§ 3:12 1.34; Luk 4.41

ná bwé dɛ nǎmá bə nyédí koogú, a dɛ kənd bwo kə dɛ cúndə ʒɔɔ Kéél. ¹⁵ A mú nǎmá yə bwo ɲkul ná bwé kəg ɲgə yíl buud məjamb. ¹⁶ †Nyə a féésh bwo ntúga: a féésh Shímun, a mú gwiid nyə ná Pyêr, ¹⁷ a féésh Zhâk, bá mínyɔŋú yé, Yuánes, bwân ʒ Zhébedé, a mú gwiid bwo ná «Bowanerges», ntó mə ké ná «Bwân ʒ Nkél Mprú», ¹⁸ a féésh nǎmá André bəŋŋ Fílíp nə Batələmî, nə Matiyô bəŋŋ Tómas nə Zhâk, mwân mə Alfê, ná Tadê nə Shímun muud nyə á bə «Kambəle lɔɔm» yé, ¹⁹ ka zə keel Yúdas Iskariyôt, muud nyə á kusha nə Yésus yé.

Yésus bá Beluzebul

(Mat 12.24-32; Luk 11.15-23; 12.10)

²⁰ Mprésə na, Yésus mú nyiŋgə kə ɲjɔw. Buud bwé á bə áncuncuma wá bwé mú zə sɛɛŋgya cíŋɔŋg mbií á ná bəŋŋ *ompwíin bé bwé á shígé bə nə baan ná bwé dóg. ²¹ †Njɔw búúd yé í mú gwág sâ jɔɔŋgú. Bwé mú zə ná bwé zə ɲwa nyə nə ɲkul, nəcə bwé á ɲgə cɪ ná: «Lúú í cugé ná nyə mpwogé.»

²² †*Oyíŋgəli ʒ mǎcɛɛ bwé á ka shulə wú Yurésələm wá bwé mú ɲgə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «Beluzebul mə tɔw nyə lúúd. A ɲgə yíl buud məjamb nə ɲkul mə Beluzebul wɔɔŋgú, ɲjwú məjamb.» ²³ Yésus mú ka jɔw bwo ná bwé shíshúg nyédí. Nyə mú lás nə bwo kaanəd. Nyə ná: «Mbií wáyé *Sátan jí nə ɲkul wíŋŋ Sátan yí? ²⁴ Nkí buud ɔ dúl faan bwé bɔɔg ɲgə lúmbəli bwámé nə bwámé, faan dɔɔŋg í ámpúyé ná tɔw. ²⁵ Búúd ɔ wúl ɲjɔw bwé ká bɔɔg ɲgə lúmbəli bwámé nə bwámé, ɲjɔw búúd wɔɔŋg í ábúlé bwey nə jímbúlé. ²⁶ Nkí Sátan mə yida nyiŋgə cuwo, ɲgə yíl nyəmfwó, a mə bɔɔg wə ní, a cugé ná nə ɲkul tɔw, a jɛɛ. ²⁷ †Muud cugé nə ɲkul nyíi ɲjɔw mə ɲkunjúl, júwo nyə isâ byé, a kú fwo figə ɲkunjúl wɔɔŋg shí, wɔɔlə nyə mǎŋkəda. Njɪ, á ká shín wɔɔlə nyə mǎŋkəda, a mú ka tɛem sha nyə ɲjɔw. ²⁸ Búbálé, mə jaaw bí ná, *misəm myésh búúd bwé sá myá, nə bímbí lú *bwaasúla mpu dēsh bwé bá sá yí, í bá bə nə ijuugá. ²⁹ Njɪ, múúd yēsh mə bá kə nə bwaasúla mpu wə Nkɛŋkɛ Shíshim yé, nyə abúle bwele bə nə ijuugá. Nyíni múúd mə sá sám á kandugə kandugə.» ³⁰ †Yésus nyə á lás ntó nəcə bwé á ɲgə cɪ ná: «A jí nə bɔw-bɔw shíshim.»

Nyɔɔŋgú nə omínyɔŋú ʒ Yésus

(Mat 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ †††Nyɔɔŋgú mə Yésus bəŋŋ omínyɔŋú bé bwé á ka jê, bwé mú tɔw tɔɔn, ka lwám muud ná a kəg jɔw bwo Yésus. ³² Yésus nyə á ka bə mǎŋkúmbə mə búúd dí, bwé mú jaaw nyə ná: «Nyɔɔŋgú woó bəŋŋ omínyɔŋú bwé †† bí na tɔɔn, bwé ɲgə sɔ wo.» ³³ Yésus mú bɛsa nə bwo, nyə ná: «Nyɔɔŋgú waamə wə zə? Omínyɔŋú báamə wə ozə?» ³⁴ A mú kənd mísh dɛg búúd bwé á ɲgə lyɛ nyə wá, nyə ná: «Dugá, nyɔɔŋgú waamə nə omínyɔŋú báamə, bwé wə ʒga! ³⁵ †Muud yēsh mə dɛ sá

sâ Zembî mə jí yé, nyə wə jí mínyɔŋú waamə, ɲkí kɔɔl waamə ɲkí ntâg nyɔɔŋgú waamə.»

Kanda mbɔɔl mǎmpəg

(Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)

⁴ †Dúlúgá jwɔw, Yésus nyə á ɲgə nyiŋgə jíŋgəli buud, bwé ɲjúl ncindye mǎŋ. Buud bwé á ka sɛɛŋgya nyédí ɲkí jág bulya nə ndéé, a mú tɔw kə kəwa byɔɔléd, ji shí, buud bəŋ cíndú. ² A mú ɲgə jíŋgəli bwo zhwo isâ míkandad. Nyə nə bwo nyédí ɲjíŋgəlád ná: ³ «Bényúgá mǎlwə, bí mpúg gwágə! Nɔgwól mbɔɔl mǎmpəg nyə á kə myeeg mpəg. ⁴ Í á ka bə, a ɲgə myeeg í, nyúl mpumə mú shugəla zhí nə zhí. Inunú í mú zə, zə shín lúú nywó. ⁵ Nyúl mpúmá í mú shugəla shí á məkwoógú, kú nə fwámé mǎndəlú cíŋɔŋg. Í mú nǎmá leel wéesh míŋgwu, nəcə mǎndəlú mə á shígé fifə. ⁶ Njɪ, ja yásə í mə faan yí, míŋgwu mí mpwásə mí mú jígə, shín shwáas nəcə kú nə fwámé míkɔɔl. ⁷ Nyúl mpumá í mú shugəla íbiin-bíinəd. Ibiin-bíin byɔɔŋg í mú leel juwo ná ndéé káda íkɔlə í mpəg, í mú bə kú wúmə tɔɔ bumə. ⁸ Njɪ, nyúl mpúmá í á shugəla tag-tag shí dí, í mú kɔ, mpu wíy. Í mú ɲgə wúmə, dúl shug ibumə mǎwúm málɔɔl, dúlúgá mǎwúm mésaman, dúlúgá təd.» ⁹ ††Yésus mú cɪ nə bwo ná: «Muud jí nə mǎlwə mə gwág yé, a gwág!»

Féél-féélí á kanda mbɔɔl mǎmpəg

(Mat 13.10-23; Luk 8.9-15)

¹⁰ Ja á mə kə bə nyáméfwó yí, *ompwíin bé wúm nə óbá nə buud bəŋŋ bwé á bə wá, bwé mú jí nyə ná a jáawug bwo nda míkanda mí ké ná. ¹¹ Yésus mú bɛsa ná: «Zembî nyə a mə yə bí báá *ndimba á Faan dé. Njɪ buud ɔ tɔɔn bəŋ bwé é dɛ gwág ɲjɪ mikanda ¹² †shú ná bwé dɛg bə,

bwé tɛem kənd mísh, bwé kú dɛg;
bwé tɛem gwágə, bwé kú wáməbələ,
ɲkwanɔgá bwé á bá cénd kuú ɲjɔɔnd, Zembî juu bwo.»

¹³ A mú jí bwo ná: «Bí agwágé kanda ní? Ká bí é bá ka gwág mílúgá na ntədəlé? ¹⁴ Mbɔɔl mǎmpəg mə dɛ bɛ Mílésú mí Zembî. ¹⁵ Buud búśə tǎŋ nda zhí nə zhí kəl mpəg Mílésú mí Zembî í á myeegya yí, jíśə bɔɔŋg bwé á bə ná, bwé ká nǎmá shín gwág Mílésú mí Zembî, *Sátan leél ntâg nǎmá zə, zə yíl bwo mpəg í ámə kə lámúd yí. ¹⁶ Ntó nǎmá, bɔɔl búśə nda bwé dɛ lég mpəg shí á məkwoógú. Ja bwé gwág Mílésú mí Zembî, bwé téd fwo lég myə nə mǎshusug; ¹⁷ ɲjɪ bwé kú nə míkɔɔlə bwédí cəgəd, bwé kú wá nadá, bwé bɛ Mílésú mí Zembî ɲjɪ kúkəl baan, bwé ká nǎmá bwəma nə mǎntáɔl ɲkí cúwəlí nəcə Mílésú mí Zembî, bwé julə mǎnyúul. ¹⁸ Bɔɔl bwé dɛ lég mpəg íbiin-bíin dí. Bəŋ búśə ná, bwé gwág Mílésú mí Zembî, ¹⁹ †††njɪ, yágúwó isâ yə mǎŋ mwɔw, nə wímbúlé mǎbii, nə bíl zhwo iwímbúg yə cəg í mú zə káda Mílésú mí Zembî, mí mú bə nda wúmə. ²⁰ Bɔɔl báá búśə nda bwé dɛ lég mpəg shí áttətagú dí. Bəŋ búśə ná, bwé gwág Mílésú mí Zembî, bwé

† 3:16 Mis 1.13; Yuá 1.40-44 †† 3:21 3.31; Yuá 7.5 † 3:22 Mat 9.34; 10.25 †† 3:27 Iza 49.24 †† 3:30 Yuá 7.20 ††† 3:31 3.21 ††† Míl mícilyá mí ayág mí ɲgə cɪ na ná: «Nyɔɔŋgú woó bəŋŋ

omínyɔŋú bwé, nə okɔɔl bwé...» nǎmá nda mpánzə 35 í ká féel ná. § 3:35 Mat 6.10 §† 4:1 3.9 §†† 4:9 Mat 11.15 §† 4:12 Iza 6.9-10; Mat 13.14-15 §†† 4:19 1Tm 6.9-10

låg myə, bwə mú wúmə mpúmá, dúl shug wúmə íbumə məwúm málwól, dúl məwúm mäsaman, dúlúgá təd.»

Kaané lám̄ba (Luk 8.16-18)

²¹ †Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Ye bwə d̄u jida lám̄ba né bwə ké kúd dwo mpííd? Yé bwə d̄u kə t̄əl shí gwoŋú? Ngaá j̄í yida bæ ná í t̄ówúg cé lám̄ba d̄í? ²² †Kú ná s̄á á *ndím̄ba í bá bwên kú nyín, ŋkí s̄á á shwoó í bwên kú wóós m̄n̄kenyad. ²³ †Muud j̄í nə məlw̄ə má gwág yé, a gwág!» ²⁴ †A mú nyingə ci nə bwo ná: «Jigá kuú né kalé nə s̄á bí mé d̄u gwág yí! Nəcə yuug bí é d̄u yiḡəla b̄óól búúd ná nd̄í yí, gwə ná m̄mə wə bwə bá d̄u yiḡəla bí nə nd̄í yí, bwə wá m̄b̄ád̄í. ²⁵ †Muud j̄í nə baalé f̄ug yé, Zemb̄i mə bá kwád̄əla nyə nywo. Nji nyw̄w̄g cúgə nə nd̄í yé, Zemb̄i mə bá məel yíl nyə búbaalé á j̄í nə nd̄í yí.»

Kaané mp̄əg í d̄u k̄ú gwám̄éfwó yí

²⁶ Yésus mú nyingə ci ná: «Faan má Zemb̄i d̄úsə nda yuug ga. Ngwól múúd mé myeeg mp̄əg nyéd̄í fambá. ²⁷ ††Nyə e j̄á ibulú, w̄wól mímwásə. Mp̄əg j̄áá í é k̄al ná ndéé, í ŋgə w̄y gwám̄éfwó, muud nyə ámə b̄ə yé kú mpu nda í ŋgə s̄y ná. ²⁸ Shí nyám̄éfwó í s̄á nə mp̄əg k̄ȳg ík̄áá, í wá m̄əb̄əga, mpúmá lwánd m̄əb̄əga d̄í. ²⁹ Ná ndéé, ja mpúmá má t̄í yí, bwə mú saag fambá, nəcé fwála bwə j̄álá nə saag yí í mé wóós.»

Kaané búbumə mutárud (Mat 13.31-35; Luk 13.18-19)

³⁰ Yésus mú nyingə ci ná: «Shé bí nə ŋkul ci ná Faan má Zemb̄i d̄úsə nda j̄í? Shé bí nə ŋkul ȳiiga dwo nə wáyé kaaná? ³¹ D̄úsə nda búbumə *mutárud. Búbumə j̄w̄w̄g wə í búl cwáágw̄o nə bíl íbumə í m̄əmp̄əg byēsh. ³² ††Nji ja bwə b̄é gwo yí, í d̄u gwaa c̄ȳ m̄wólúgá m̄əmp̄əg m̄ə fambá; í wá míl̄w ná ŋkudá, mbií á ná in-unú bí nə ŋkul zə lw̄y maage cíw̄w̄g nyéd̄í gúḡúwád.» ³³ Míl zhwo g mikaaná mbií n̄id wə nyə á d̄u lás nə buud yé, ná m̄mə mbií bwə á bæ nə ŋkul d̄u gwág yí. ³⁴ Nyə a shígé d̄u bwelə lás nə bwo kú kənd kaaná. Nji nyə á d̄u kə féel is̄á byēsh, ja b̄ənd̄ə *ompwíin bé bwə má kə bæ bwám̄éfwó yí.

Yésus mə ŋkáánd nə ŋkw̄ (Mat 8.18, 23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Jw̄w̄w̄ ŋgwú d̄w̄w̄gú mpwól-kugú, Yésus mú ci nə *ompwíin bé ná: «Shé lífnágá m̄n̄, kə fan̄wíny!» ³⁶ Ompwíin bwə mú béégya nə áncuncuma buud, kə kwey Yésus byólú d̄. B̄ənd̄ə bwə mú kə nə dwo. M̄wólúgá m̄wól má á bæ ná m̄mə m̄əkoogú, má ŋgə b̄ə bwo. ³⁷ Bwə ŋgə kə, seegya ná məma ŋkw̄ mú tééd̄ k̄w̄ḡəla, ikw̄ í m̄əjúwó í mú ŋgə shwiy byólú d̄, byólú mú tééd̄ lwánd̄əla nə m̄əjúwó. ³⁸ Í á bæ, Yésus mbwúg bán

byólú d̄, a ŋgə j̄á, lúú mbwúg filo d̄í. Ompwíin bé bwə mú juum̄əshi nyə. Bwə nə né ná: «Yígḡəli s̄ə wál zə yə! Ye s̄á j̄w̄w̄ḡú í ac̄ȳé wo t̄w̄ s̄á?» ³⁹ †Yésus mú w̄wól, nyə ŋkáánd nə ŋkw̄. Nyə nə m̄n̄ ná: «Saləwóg, jigú né shē!» Nji nyə á shín lás nt̄úni yí, ŋkw̄ mú shwal shín, m̄n̄ bæ ná shē. ⁴⁰ Nt̄ó Yésus mú ka ci nə ompwíin bé ná: «Wáyé mbií ífwaas ni? Ye bí cúgə nə búgə nə Zem-bí?» ⁴¹ Ŋk̄w̄k̄úund í mú j̄ág bii bwo, kə jé bwə mú ŋgə nyímb̄əla bwám̄é nə bwám̄é ná: «Nyáyé múúd éga nyé! T̄w̄ ŋkw̄, t̄w̄ m̄n̄ í bálé s̄á nyə məgwág í?»

Yésus mə yíl m̄əjamb (Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)

⁵ Nt̄ó bwə mú kə wóós cíndú fan̄wíny shí á Oger-azenyé. ² Yésus mú shulə byólú d̄. A ká ná m̄mə shín t̄əl məkuú shí, ŋgwólúgá múúd mú wú m̄əshwoŋ d̄í, b̄w̄-b̄w̄ *shíshim ŋgə lwáf̄əla nyə, zə bwəma nə Yésus. ³ Muud w̄w̄w̄ḡú nyə á d̄u ji ban̄ m̄əshwoŋ. T̄w̄ muud ŋgwú d̄ nyə a shígé ná bæ nə ŋkul mə wálú lə nyə, t̄eem bæ nə mimbwagə mí íŋkwánz. ⁴ Ija ŋkí bulya bwə á d̄u t̄eem wólə nyə məbwə nə mikwoolú mí íŋkwánz, bwə wá nyə mimbwagə məkuú d̄, nji nyə á d̄u t̄í is̄á íni byēsh. T̄w̄ muud ŋgwú d̄ nyə a shígé bæ nə ŋkul mə káá ḡú lə nyə. ⁵ Bulú nə mwásə nyə á d̄u bul bæ nji ban̄ m̄əshwoŋ nə mímb̄əŋú d̄, kə d̄u k̄im, a ŋgə béw̄əli nyúúl nyé nə məkwóógú.

⁶ Nt̄ó nda nyə á dúg Yésus ná shwóg-shwóg ná, nyə á ju k̄ál, kə kúd Yésus məbwón shí, jəḡəla nə nyə, ⁷ ††a ŋgə k̄im ná: «Yésus, *Mw̄n̄ má Zemb̄i á gw̄w̄-gw̄w̄, shwə b̄n̄ nə iney? Mə jəḡəla nə wo jínə má Zemb̄i d̄í ná, wo kú t̄əl mə cwúnd̄ud.» ⁸ Nyə á jəḡəla nə Yésus nt̄úni nəcé Yésus nyə á ŋgə ci nə nyə ná: «b̄w̄-b̄w̄ shíshim, wúg nyə nyúúlú d̄.» ⁹ Yésus mú jí nyə ná: «Jínə dw̄ wə z̄é?» Nyə ná: «Jínə d̄am wə “Kínda”, nəcé s̄ə bí ŋkí bulya.» ¹⁰ Bwə mú téég Yésus məbwə ná a kú yíl bwo lw̄w̄ d̄í kənd k̄əl shús.

¹¹ Na, məma w̄w̄w̄w̄ ōŋkuú, í á ŋgə də mb̄úmb̄əŋú d̄. ¹² M̄əjamb mə mú téég Yésus məbwə ná a nyínḡálúg mwo ōŋkuú b̄w̄w̄ḡú d̄. ¹³ A mú maḡəla ná í s̄ȳȳḡ nt̄ó. B̄w̄-b̄w̄ míshíshim mȳw̄w̄ḡú, mí mú zə wú múúd w̄w̄w̄ḡú nyúúlú d̄, kə nyí ōŋkuú d̄. W̄w̄w̄w̄ ōŋkuú ni, je bæ ót̄w̄shin ób̄á, jēsh mú shwal bumb nə mik̄əl, wú mb̄úmb̄əŋú d̄, kə juwa m̄n̄ú d̄. Bwə mú ŋgul m̄əjúwó ná ndéé fudə.

¹⁴ Buud bwə á ŋgə baaḡəla ōŋkuú wá, bwə mú w̄eenzh kə ŋgə jaaw buud ŋgwəla nə mílw̄w̄ mílw̄w̄. Buud bwə mú zə, zə dúg s̄á í ámə s̄ȳ yí. ¹⁵ Bwə mú zə wóós k̄əl Yésus nyə á bæ yí. Bwə dúg múúd m̄əjamb má á d̄u lwáf̄əla yé, a njúl cíw̄w̄ḡ shí nə j̄j̄ȳ m̄ikáándə, a njúl ná m̄mə nə shē. Bwə mú bul gwág ífwaas. ¹⁶ Buud bwə á dúg s̄ólúgú í á s̄ȳ wá bwə mú jaaw bwo s̄á í ámə bæ nə muud w̄w̄w̄ḡú nə ōŋkuú yí. ¹⁷ Nt̄ó bwə mú téég Yésus məbwə ná a wúg bwéd̄í lw̄w̄w̄.

¹⁸ Ja Yésus má kə bád byólú d̄ yí, muud nyə á bæ nə m̄əjamb yé, mú téég nyə məbwə ná a ŋwág nyə nyéd̄í gwoŋḡud. ¹⁹ Nji Yésus nyə a shígé maḡəla. A mú yida ci nə nyə ná: «Kag wód̄í kwáádə kə jaaw búúd bw̄w̄ s̄á

† 4:21 Mat 5.15; Luk 11.33 †† 4:22 Mat 10.26; Luk 12.2 † 4:23 Mat 11.15 †† 4:24 Mat 7.2; Luk 6.38 †† 4:25 Mat 25.29 ††† 4:27 Zhk 5.7; Mbú 14.14-15 ††† 4:32 Eze 17.23

§ 4:39 Sóm 89.11; Mak 6.51 §† 5:7 3.11

jêsh Cwámba mé sá wo yí, nda á mé gwág wo ñkúñk-wónjé ná.»²⁰ Muud éne músə kyey, kə ñgə jaaw buud wá Dekapwól sá jêsh Yésus nyə á sá nyə yí. Bəwəng bēsh bwə á gwág wá bwə mú bul káam.

**Yésus mé gwûmushi
shilə mə Zharus**
(Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹Ja Yésus mé səw kə fañwíny byóól dē yí, buud bwə mú zə lyə nyə áncuncuma, a ñjúl ná bwúñéd. ²²Ñgwól ñjwú á *mpáanzə minjǽgúlá, nə jínə né Zharus mú wóós. Nji nyə á dǽg Yésus yí, nyə á zə kúd məbwón shí, ²³téég nyə məbwə. Nyə ná: «Súsás jām í ñgə júgəla. Mə jəgəla nə wo ná wo zəg kə keel nyə məbwə, a bəg mpwogé, a cǽgəg.» ²⁴Bá Yésus bwə mú kə, buud bwə ñgə bə bwo áncuncuma, bwə ñgə shúsə Yésus ikóómb byēsh.

²⁵Ñgwól múdá nyə á bə cínəng, məcií mə á dɛ wú nyə nyúúléd té mímbú wûm nə mímbá. ²⁶Nyə á bul dǽg cúñ ncúlyá ojwəwəda dē sǽlə ná a yál, a shín keenzh *mwaanē yé yēsh. Nji, a kú yál, bwə ñgə yida yáag yáagúg. ²⁷†Nda nyə á gwág lâñ mə Yésus ná, nyə á kə Yésus mpúsə kwonə na áncuncuma buud dē, kə kúnnya nə nyə káándə, ²⁸a ñgə tédəga ná: «Ñkí mə kúnnya nə ñji káándə mə Yésus, mə yál.» ²⁹Nji nyə á kúnnya nə nyə káándə yí, məcií tōw ntāg nyə cé nə cé, nyə mú gwádəga nyúúl nyéd ná a mə yál. ³⁰Yésus mú gwádəga ná nyúl mpífə mə wú nyə nyúúléd. A mú yág mpúsə búúd dē, jí ná: «Zə mə kúnnya mə nə káándə éne?» ³¹*Ompwíin bé bwə mú bəsa nə nyə ná: «Wo ñgə dǽg buud ɔ ñgə shúsə wo ikóómb byēsh, wo ny-ñgə jí ná: “Zə mə kúnnya nə mə káándə éne?”»

³²Nji Yésus mú ñgə kənd mísh məkoogú məkoogú ná a dǽg múúd nyə ámə sá sǽlǽgú wəwəng yé.

³³Mudá éne nyə á ñgə lilya nə ifwaas, nəcə nyə á mpu sá í ámə sǽy nə nyə yí. A mú zə wusə nyúúl shí Yésus dē mpwóómbéd, jaaw nyə bəbálé yēsh. ³⁴†Ntɔ́ Yésus mú cɪ nə nyə ná: «Shilə wām, wo mə *dǽg cəg nəcə búgə gwō. Kaág nə shee. Bwas í shínúg wo!»

³⁵Yésus ñgə ná lás ntəni, buud bwə mú wóós wúlə wə ñjwú á mpáanzə minjǽgúlá zə cɪ nə nyə ná: «Shilə wō mə yə. Wó ka kwo ñgə ntágələ Yǽgəli nə jí?» ³⁶Nji, Yésus kú bish sá bwə á ñgə cɪ yí, a mú cɪ nə Zharus ná: «Kú bəeg fúndə, bəg ñji nə búgə.» ³⁷A mú cɪ ná tɔ́ muud kú bə nyə, a ké nə ñji Pyēr nə Zhâk bá mínyonə yé Yuánes. ³⁸Ja bwə mə jé ñjwú á mpáanzə minjǽgúlá dē ñjwú yí, Yésus mú dǽg buud bwə ñgə sá saagəwo mímbii mímbii, bwə ñgə jii, bwə ñgə kîm. ³⁹†A mú nyii ñjwú, nyə nə bwo ná: «Bé ñgə jii nə ñgə sá bímbí lú saagəwo ni nəcə jí? Mwân nyə afwóyé yə, a ñgə yida já.» ⁴⁰Bwə mú yida ñgə cágələ nyə. Né ndéé a mú wéshəli bēsh tóón, lúgə ñji sǽlǽgú nə nyəwəng mə mwân, nə buud ɔ gwoong jé. Bwə mú nyii fúm, kú l mwân nyə á bə yí. ⁴¹†A mú bii mwân wəwəng mbwə. Nyə nə né ná: «Talita, kûm!» Ntɔ́ mə ké ná «Mwámuda! Mə cɪ nə wo ná: wəwəng!» ⁴²Cé nə cé, shilə wəwəng mú

wəwəng, tééd kyeyúlə, nəcə nyə á bə nə mimbú wûm nə mímbá. Ja bwə mə dǽg ntəni yí, bwə mú ñgə káam mbii á ná fəg jímb lúúd. ⁴³††Ntɔ́ Yésus mú bul báásələ bwo nə bwə kú bwiing múúd sá í mə sǽy yí. A mú cɪ ná bwə yəg nyə sá mə dē.

Buud ɔ́ Nazarēt bwə ban Yésus
(Mat 13.53-58; Luk 4.16-30)

6 Yésus mú ka wú na, bəññə *ompwíin bé bwə mú kə nyédí kwáádə. ²††Ja jwōw lú Sábaad í á wóós yí, nyə á kə *mpáanzə minjǽgúlá, kə ñgə yə buud minjǽgúlá. Ncúlyá buud bwə á ñgə gwágələ nyə wá bwə mú ñgə bul káam, bwə ñgə jí ná: «Bíga ísá í á wú nyə ñgow? Dúga váál fúg wə jí? A ñgə mpu sá dúga váál *məshimbá wa ntədélé? ³†Kábíndá á mwân mə Mariya dē éga? Mínyonə mə Zhâk, bəññə Yózes, nə Yûdə nə Shímun dē éga? Nyaá okóól bé búse wa sádí!» A mú bə bwo kwal-bəwəgú. ⁴†Yésus mú zə cɪ nə bwo ná: «*Muud micúndə mə dɛ nəmə bwəma nə mpyónə ñji nyédí kwáádə, nə nyédí məwəngú, nə nyédí ñjwú búúwəd.» ⁵Nyə a shígé bə nə ñkul sá tɔ́ *shimbá cínəng nyédí kwáádə, ñji baalé mímbəl nyə a keel məbwə, cəg myá. ⁶A mú bul káam nda búúd bwə á bə kú *búgəla nyə nə. Né ndéé a mú cǽ, ñgə kə məkwáádə mēsh mə faan dəwəngú kə ñgə yə buud minjǽgúlá.

Yésus mə lwām ompwíin wûm nə óbá
(Mat 9.35; 10.1, 5-14; Luk 9.1-6)

⁷Ja ísá íni í mə cǽ yí, Yésus mú jwə *ompwíin wûm nə óbá bé, a mú zə ñgə lwām bwo óbá óbá. A shín yə bwo ñkul á dǽlə yíl búúd bów-bów míshíshim. ⁸A báásələ bwo ná: «Ja bí mə ké yí, bí kú ñwa íbadəga í ñjəwənd, ka ñji wagatíg. Bí kú ñwa bəléd, tɔ́ baamətálá. Bí kú kə nə *mwaanē. ⁹Bé bwáád osílúfaas! Nji bí kú bwáád íshimí íbá.» ¹⁰A mú nyiñgə cɪ nə bwo ná: «Ja bí mə jé wúl ñgwəla dē yí, bí ɔ́ jí ñjwú bí ámə nyii yíid, kə jé jwōw bí mə bá lɔ́ yí. ¹¹Búúd bwə ká bá bə kú ləg bí gúl kéléd, bwə kú cəel gwág sá bí mə jááw bwo yí, bí ɔ́ bá wú cínəngú, bí kudə fumbyá í ámə nada bí məkuú dē yí. ¹²††Sǽlǽgú wəwəngú í lwágələ bwo nə bwə mə byaagələ.» ¹³Né ndéé ompwíin bé bwə mú zə kə, kə ñgə cúndə nə buud bwə céndúg mítédúgá. ¹⁴††Bwə mú nəmə yíl buud zhwoğ məjamb mə á ñgə ntágələ bwo má. Bwə gwáagələ zhwoğ mímbəl məwúwə, ñgə lwag myo.

Shwiy mə Yuánes Nduu-buud
(Mat 14.1-12; Luk 9.7-9; 3.19-20)

¹⁴††Ñjwú-buud Herod mú gwág jínə mə Yésus ñgə jag bul jwə, bǽlǽgú búúd bwə á ñgə cɪ ná: «Yuánes Nduu-buud mə gwûm, sá jəwəng wə á músə nə mpífə á ñgə sá *məshimbá ntəni ni.» ¹⁵††Bǽlǽgú ná: «Jísə Eli.»

††† 5:43 7.36 ††† 6:2 Yuá 7.15 § 6:3 Yuá 6.42 †† 6:4 Yuá 4.44 ††† Ja Oyúden bwə á dɛ kudə fumbyá məkuú dē yí, bwə á dɛ lwágələ ná, kú kú shí bwə ámə təl məkuú mán yí, bwə mə kál gwo nə buud bí cínəng wá nə bwə músə sá nyéé. †† 6:13 Zhk 5.14 ††† 6:14 8.28 †† 6:15 Luk 7.16

† 5:25 Ləv 15.25-27 †† 5:27 Mat 9.20 † 5:34 Mat 9.22 †† 5:39 Yuá 11.11-13 †† 5:41 1.31; 9.27

Bóólúgá ná: «Jísá Zembî ngwól *múúd micúndá yé, nda bɔɔɔɔg ɔ ayág.»

¹⁶ Ja Herod nyə á gwág ntó yí, nyə ná: «Yuánes Nduu-buud má á cígə cún wə éne! A má gwúm shwónɔd!»
¹⁷ †Nəcə Herod nyəmfwó nyə á nwa Herodyád, mudá má mínyɔɔɔ yé Fílíp, bā. Lésú wɔɔɔɔg wə í á sá nə Herod lwámúg buud kə bii Yuánes, wólə nyə mənjkə-da, kə wá nyə mímbwugəd. ¹⁸ Nəcə Yuánes Nduu-buud nyə á jum Herod ná: «Wo ajáláyé nə nwa mudá má mínyɔɔɔ wó nə wo bā!»
¹⁹ Herodyád nyə á ka dɛ fɛm Yuánes, a mú dɛ sɔ məzhiɛ ná a gwú nyə. Nji, yuug jé í á shígé bānda ²⁰ nəcə Herod nyə á dɛ mpu ná Yuánes jɛ tətəlí muud mísh má Zembî dɛ, a njúl muud Zembî, nyə á ka dɛ gwɔɔɔ nyə. Sā jɔɔɔg wə nyə á dɛ kɛem nyə yí. Ná ndɛé, tɛem bə ná iciyá í Yuánes í á dɛ shul nyə lámúɔ, nyə á yida námə dɛ gwágɔlə nyə nə məshusɔg.

²¹ Ná ndɛé, Herodyád nyə á zə dɛg zhíí má gwú Yuánes jwɔw Herod nyə á təl zəɔ byélé dé yí. Herod nyə á jɔw milúlúú myá lɔɔm nə myá izimbí, a jɔw námə otɔwə ɔ shwóg wə Galilə. ²² Í á ka bə, Herod bənɔɔɔ buud bɔɔɔɔgú bwé njúl shí, shilə má Herodyád mú nyí cíɔɔɔg, tɛéd sáágúlə cwánúɔ. Kuú zəɔ yé mú zə bul nyə Herod bənɔɔɔ buud ɔnɛ míshúɔ. Kə jé Njwú-buud nyə á cɛ nə nyə ná: «Jaawúg mə sá jɛsh wó céél yí, mə é fáágɔlə wo gwo.»
²³ ††A mú kaag nyə fwámé kaag ná: «Tɛem bə nə wó jɛ məma mpál á faan dām, mə é fáágɔlə wo gwo.»
²⁴ Shilə nɛ kú fwo bɛsa, a mú wólɔs tɔɔn, kə jí nyɔɔɔɔgú ná: «Mə gwáámbug jɛ?» Nyɔɔɔɔgú mú bɛsa nə nyə ná: «Gwáámbug lúú má Yuánes Nduu-buud!»
²⁵ A mú lɛel ntāg jéel nyiɔgə kə jé wə Herod, kə cɛ nə nyə ná: «Mə jɛ nə wo yég mə lúú má Yuánes Nduu-buud yáásəd wa kíkidiga.»
²⁶ Ngwóómbélú nɛ mú shul Njwú-buud lámúɔ. Njɛ nda nyə á bwey kɛen nkaanə mísh má ójón dɛ ná, nyə á shígé nywá nyiɔgə ban ná nyə ayáyé nyə sá nyə ámə gwáámbug yí.
²⁷ Námə cé nə cé, a mú kənd ngwólúgá zimbí ná: «Zaá mə nə lúú má Yuánes Nduu-buud!» Muud wɔɔɔɔgú mú kə cígə Yuánes cún.
²⁸ A mú zə nə lúú yáásəd, zə yə shilə nɛ. Shilə nɛ mú kə nə wo, kə cwáambɔlə nyɔɔɔɔgú. ²⁹ Ná ndɛé *ompwíín ɔ Yuánes bwé mú gwág sɔɔlúgú wɔɔɔɔgú. Bwé mú kə nkɛny kug nyúul má Yuánes kə wá shwónɔd.

Yésus mə yé búúɔ idəw

(Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Yuá 6.1-15)

³⁰ †Ja *búúɔ ɔ lwámá ɔ Yésus bwé á nyiɔgə yí, bwé á zə bwiing Yésus sá jɛsh bwé á kə ngə sá yí, nə sá bwé á ngə jɛɔgúli buud yí. ³¹ Yésus mú cɛ nə bwo ná: «Zəgá, shé kəg kél búúɔ bwé cúgə yí nwa ná kə woga.» Nyə á cɛ ntó nəcə buud bwé á bə cíɔɔɔg nkí bulya, bóól ɔ ngə kə, bóól ɔ ngə nyiɔgə, mbií á nə bənɔɔɔ ompwíín bə bwé á shígé bə nə fwála nə bwé dəg. ³² ††Bwé á ka kəwa byóólúɔ, kyey ná bwé kə jɛ bwéməfwó bugád kél búúɔ bwé cúgə yí. ³³ Njɛ buud nkí bulya bwé á dɛg bwé ngə kə byóólúɔ, bwé mú yag bwo. Buud bwé á ka ngə wu

míngwəla myésh dɛ, ngə kə nə mikálə, kə sámb Yésus bənɔɔɔ ompwíín bə shwóg kə tɛéd jé.

³⁴ ††Ja bwé mə shulə byóól dɛ yí, a mú dɛg mənjkúmbə mə búúɔ mənɛ, a mú gwág bwo cɛy lámúɔ nəcə bwé á bə nda sɔɔɔɔɔ íncwəmbɛ í cúgə nə mbaagɔlə yí. Ntó a mú ngə jɛɔgúli bwo isá nkí bulya. ³⁵ Nda kugú í á ka jé nə, ompwíín bwé mú kə cɛ nə nyə ná: «Sá búsə wa bugád, kugú námə ɔga. ³⁶ Bídúg búúɔ ɔga, bwé kəg íbaafə nə məkwáádə məsə wa kúnə-kúnə má, kə kusə sá má də.»
³⁷ Yésus mú cɛ nə bwo ná: «Bíməfwó yágá bwo sá má də.» Bwé mú jí nyə ná: «Sá é sá ntədélə ná sá kúsəg íbəléd kwaga nə buud ɔga? Í jɛ ódanarí †† mitəd mímbá!»
³⁸ A mú jí bwo ná: «Bí búsə nə íbəléd ínɛy? Kəgá dɛg!» Bwé mú kə lɔ. Bwé mú zə jaaw nyə ná: «Sá búsə nə íbəléd itɔɔn, nə oshú óbá.»

³⁹ Yésus mú cɛ nə bwo ná bwé jíɔg buud shí ikínda ikínda ákanda dɛ. ⁴⁰ Bwé mú zə jí shí ikínda ikínda, bíl ikínda nə buud təd, bíl nə buud məwúm mətɔɔn. ⁴¹ Ja búúɔ bwé mə shín jɛ shí yí, Yésus mú ka nwa íbəléd itɔɔn nə oshú óbá ɔnɛ, a bən mísh gwɔw, yə Zembî akí-ba. A mú fɛy íbəléd, yə ómpwíín bɛ. Bwé mú kaaw búúɔ. A mú námə kaaw oshú mbií ngwúɔ. ⁴² Buud bɛsh bwé mú də, jíɔ, idəw lúg. ⁴³ †††Ompwíín bwé mú sɛɛng íkəl í bəléd nə íkəl í óshú í á lúg yí, byésh í á lwánd məbwumú wúm nə məbá. ⁴⁴ Buud bwé á də íbəléd byɔɔɔg wá, bwé á bə budúm otɔɔshin otɔɔn.

Yésus mə kyey məjúwó dɛ gwɔw

(Mat 14.22-33; Yuá 6.16-21)

⁴⁵ Námə nji í á shín yí, Yésus nə *ompwíín bə nə bwé kəwag byóólúɔ, bwé líínag kə nyə shwóg Bətəsayída, mən fanwíny tɛ nyə é ngə fwo bíɔ zhwog buud bwé á bə ɔnɛ yí. ⁴⁶ †Yésus mú shín bíɔ búúɔ, a músə bád mbéɔɔɔ nə a kə jəgəla nə Zembî. ⁴⁷ Bulú mú zə yínd, kwey ná byóól mú tām mən, nyə mə lúg cíndú nyəmé. ⁴⁸ ††Nyə á ka dɛg nə júg í ngə bə ompwíín cún nə cún, nəcə nkɔɔ nyə á ngə yida wú kɔɔmb bwé á ngə kə yí. Ngɛe míngwúm mí kúwo mí ashúshwóógú dɛ, a músə zə bɛ bwo, a ngə kyey nə məkuú məjúwó dɛ gwɔw. Nyə á ka sá nda a cɔ bwo. ⁴⁹ †††Ja bən bwé mə dɛg a ngə kyey nə məkuú məjúwó dɛ gwɔw yí, bwé mə tədɔga nə jísə *jím, bwé mú bwú ónkwiimbyé. ⁵⁰ Nəcə bɛsh bwé á dɛg nyə, inkuɔkúúnd í mú bii bɛsh. Yésus mú lɛel cɛ nə bwo ná: «Səɔgá milám shí. Mə wə éne, kúgá fúndə!»
⁵¹ ††A mú kə kəwa byóólúɔ, kwey bwo, nkɔɔ mú ntāg shín. Bwé mú káam mbií á nə fəg dɛ jímb lúúɔ.
⁵² †††Bwé á bul káam nəcə bwé á shígé fwo mpu gwág mbií múúɔ mə Yésus. Sā jɔɔɔgú ɔ í á sá nə bwé kú wámbɔlə sá nyə á cɛel jɛɔgúli bwo ja nyə á sá nə íbəléd í búlyag yí. Bwé á bə ná nkí jíɔ milúu.

†† 6:34 Zhe 10.21; Eze 34.5; Zak 10.2; Mat 9.36; 14.14; 15.32; Mak 8.2 ††† DANARÍ: Danarí ngwúɔ í á dɛ kwaga nə myəna myá nkúmba jwɔw. ††† 6:43 20j 4.43-44 § 6:46 Luk 5.16 †† 6:48 Zhb 9.8; Luk 24.28 ††† 6:49 Luk 24.37 †† 6:51 4.39 ††† 6:52 8.16-18; Mat 16.7-9

† 6:17 Ləv 18.16; 20.21; Luk 3.19-20 †† 6:23 Est 5.3, 6; 7.2 † 6:30 Luk 6.13; 10.17 †† 6:32 8.1-10

Yésus má lwag mímbêl Genezarêt
(Mat 14.34-36)

⁵³ Bwé má shîn lífina mâñ, bwé mú jé lɔɔm á Genezarêt, bwé mú səl byɔɔl. ⁵⁴ Námé shulélə bwé á shulə byɔɔléd yí, buud bwé mú yag Yésus. ⁵⁵ Bwé mú kə nə mikélə kə ngə bəngwəla shí nyɔɔng nyêsh dî. Bwé mú ngə ñkêny mimbêl itañúd, ngə kə nə myo kúl jêsh bwé á ngə gwág ná Yésus jisə yí. ⁵⁶ †Yésus mú ngə kyey mákwáádé nə míngwəla, tɔɔ íbaafá. Buud bwé mú ngə kə bwíng mimbêl myáñ mímbaadéd, íkúl nyə é ngə cɔ́ yí. Bwé mú ngə téég nyə məbwə nə a bédúg nə bwé jiswúg ngə kúnnya ñji nə *mbwaag káándé yé. Bɔɔng bwé á ngə kúnnya nə nyə wá bwé mú ngə yâl.

Ofarizyêñ nə ijâm nə ijag
(Mat 15.1-9)

7 *Ofarizyêñ nə bɔ́lúgá *Oyíngwəli ɔ́ máccɛɛ bwé á wú Yurúsəlem, kə wə Yésus. ² †Bwé mú zə dúg nə bɔ́lúgá *ómpwíin bé bwé á dɛ də idêw məbwə nə məbwam. Ntɔ́ ji nə bwé á shígé dɛ gusa mwo mbii mácum má *Oyúden má ngə jíngwəli yí. ³ Í njúl nə Ofarizyêñ námé nda Oyúden bēsh bwé á shígé dɛ də, bwé kú fwo mpu gusa məbwə, nəcé bwé á dɛ yáág nə məcum ímpáámbə í á lúgə má. ⁴ Ja bwé nyíngə míkus dî yí, bwé cúgə nə ñkul də kú fwo gusa. Bwé á dɛ námé baagwə bilúgá ijâm nə ijag nda dúlə gusa íbalá nə mikáágə nə iwɔ́ngɔ́.

⁵ Ja Ofarizyêñ nə Oyíngwəli ɔ́ máccɛɛ bwé á dúg nténi yí, bwé mú cɪ nə Yésus ná: «Ompwíin bwó bāñ bwé aṅgē nə baagwə məcum má ímpáámbə, bwé ngə də kú gusa məbwə. Jí í sá ntɔ́?» ⁶ †Yésus mú bɛsa bwo ná: «Izayí nyə á bə nə ñkaam ja nyə á cúndə shú dɛn, bí buud ɔ́ mákəñ mbii wúsə cilyá yí, ná:

Kúl búúd ga í ngə gúmal mə ñji mímpu dî, mílām myáñ mí njúl shwóg-shwóg nə mə.

⁷ Wáñ ngəlé ságwə bwé ngə ságwə mə yí wúsə ntɔ́ ngwas.

Bwé ngə yida jíngwəli buud minjíngwəli myá məmpəndí má búúd.»

⁸ Yésus mú kwádɛlə ná: «Bí má myaas máccɛɛ má Zembî, yida nywílya nə mácum mún.» ⁹ A kwo námé cɪ ná: «Bí mə mpú dɛ ntɔ́ mpəndí má Zembî ná bí má yida baagwə məcum mún. ¹⁰ †Moyíz nyə á cɪ ná: “Gúmálúg sɔ́ngwə wɔ́ nə nyɔɔngwə wɔ́.” A nyíngə námé cɪ ná: “Múúd mə ká lweem sɔ́ngwə yé ñkí nyɔɔngwə yé, bwé jəlá nə gwú múúd wɔɔngwə.”

¹¹ «Ñji bí bāñ bí ngə cɪ ná: “Múúd mə ká jaaw sɔ́ngwə ñkí nyɔɔngwə ná: ‘Sā mə ámə nywá kwíind wo nə ndí yí í músə korban (ntɔ́ má kə nə ñkɔw nyɔɔng í músə məyá-nə shú má Zembî),” ¹² bí kú cɪndal múúd wɔɔng nə a sáág sá shú má sɔ́ngwə ñkí nyɔɔngwə. ¹³ Ngaá ntɔ́ ji nə bí ngə sá nə Milású mí Zembî mí bəg ñkúngwə, məcum mún yidá mpu yáág? Bí ngə námé nyíngə sá bí zhwog isá í abúbw!»

Isâ í dɛ wá múúd məlwaagwə yí
(Mat 15.10-20)

¹⁴ Yésus músə ka kwo yid, lésha nə buud bwé á bə cɪngwə áncuncuma wá, nyə nə bwo ná: «Bí bēsh bényúgá məlwə, mpu gwágwə. ¹⁵ †Sâ í dɛ wú tɔ́n, nyí múúd nyúúléd yí, gwé dî í dɛ wá múúd məlwaagwə mísh má Zembî dî; ñji byɔɔng í wú nyédí láméd yí, byó wá í dɛ wá nyə məlwaagwə. ¹⁶ Muud jí nə məlwə má gwág yé, nyə mpu gwág.»

¹⁷ Yésus mú lúgə áncuncuma buud. Bəññ *ompwíin bé bwé mú nyíngə kə njów. Cɪngwə bwé mú zə jí nyə ná a féélúg bwo kaanə wɔɔngwə. ¹⁸ A mú ka cɪ nə bwo ná: «Ye bí búsə námé kú mpu gwág ísâ? Ye bí agwágé nə sâ jêsh í wú tɔ́n nyí múúd nyúúléd yí, í cúgə nə ñkul wá nyə məlwaagwə mísh má Zembî dî. ¹⁹ Nəcé í ányíyé nyə láméd. Í yida kə nyə mwɔ́ dî nə ndéé í mú wɔ́s kə bííd.» (Ntɔ́ má cɛel cɪ nə idêw í cúgə nə məlwaagwə mísh má Zembî dî.) ²⁰ Nyə mú nyíngə cɪ ná: «Sâ í wɔ́s wú múúd dî yí, gwé wá í wá nyə məlwaagwə mísh má Zembî dî. ²¹ †Nəcé lám má múúd dî wə bɔ́w-bɔ́w mítédúgá mí dɛ zhu yé, nə jaṅga, nə júwo, nə məgwú mə búúd, ²² nə minɔɔmb, nə yéesh məbii, nə mbíya lám, nə məkəñ, nə asíy-síy, nə zhíñ, nə *bwaasələ mpu, nə dúlə ñkêny nyúúl, nə cɛg ímpwúfú. ²³ Isâ íni byēsh í wú lám má múúd dî cwú, byó wá í dɛ wá múúd məlwaagwə mísh má Zembî dî.»

Mudá ikúl má búgəla Yésus
(Mat 15.21-28)

²⁴ Yésus músə wú na kúl nííd. A músə kə kɔ́mb shí á Tir. Wu, nyə mú kə nyí wúlúgá njówéd, nyə ngə sɔ́ nə muud kú mpu ná nyə ji cɪngwə. Ñji buud bwé mú bəle námé mpu. ²⁵ Kú námé bwey, ngwólúgá mudá mú gwág ná Yésus má jé cɪngwə. Mudá wɔɔngwə, bɔ́w-bɔ́w shíshim í á bul bii shilə yé. Nyə á ka zə kəl nyúul Yésus dî shí məkuú. ²⁶ Mudá wɔɔngwə nyə á bə shilə Ogərêk, nyə a byél lɔɔm á Fenisî, shí á Sirí. Nyə á ka zə jəgəla nə Yésus nə a yílúg shilə yé jamb. ²⁷ Yésus mú cɪ nə nyə ná: «Fwog bíd nə bwān ɔ́ njów bwé dág nə ndéé, jílə. Nəcé ñwálə ídêw í bwān ɔ́ njów, wusə yə ómpyə, í anywáyé.» ²⁸ Ñji mudá éne mú zə bɛsa nə nyə ná: «Ká, Cwáməba, ompyə bwé dɛ námé cwála məmpulú má dɛ kud tɛwəli bwān dî shí má.» ²⁹ Ntɔ́ Yésus mú zə cɪ nə né ná: «Nda wo má mpu bə nə zény ná, nyíngəg kə wódí njów; məjamb má á ngə lwáfələ shilə wɔ́ má, má má wú nyə nyúúléd.» ³⁰ Mudá wɔɔngwə mú nyíngə, kə nyédí njów, kə kwey Mwān mbwúg shí, məjamb má má wú nyə.

Yésus má lwag akúmélwə

³¹ Mpúsə na, Yésus mú wú ngwəla á Tir, ciingya Sidon. Nyə a lífina mpál shí á míngwəla wúm kə ngəe māñ má Galilē. ³² Cɪngwə bwé mú zə nyə nə ngwól akúmélwə a njúl námé fífi. Bwé mú jəgəla nə Yésus ná a bédúg nyə məbwə. ³³ †Ntɔ́ Yésus mú zə ñwa múúd

† 6:56 Mat 9.20; Mis 5.15 †† 7:2 Mat 23.25; Luk 11.38-39; Kol 2.21-22 † 7:6 Iza 29.13 †† 7:10 MmN 20.12; 21.17

‡ 7:15 Mat 15.11 †† 7:21 Gal 5.19-21 †† 7:33 8.23

éne kə nə nyə kómb búúd bwə á shígé bə yí. A mú jil nyə inyinə málwəd, a yíl. A sey mántənd nyədí inyinəd ná ndéé a cilə múúd éne júmúd. ³⁴ Nə ndéé nyə mú yág gwów, nyə səl fəm, nyə mú ci nə muud éne ná: «Efata!» (Nt́ó má kə ná «báńúg!») ³⁵ Cé nə cé jcwńgúd, muud éne málwə má mú bāń, téémbí í mú wú júmúd. Nyə mú mpu ńgə lās. Yésus mú nyingə nə nyə, zə kwey búúd. ³⁶ †Nt́ó Yésus mú báásələ bwo ná bwə kú bwele jaaw t́o muud. Nyə á t́eem báásələ bwo nt́uni, í mú yida bə nda nyə á ńgə lwām bwo ná bwə ńgəg nə cúndə. ³⁷ †Buud bēsh bwə mú bul bī, bwə ńgə ci ná: «Isā byēsh nyə ńgə sá yí bīsə ńkí bul nywa! Nyə bále sá ná wəakúməlwə bwə gwágúg, miffíí mí lásúg!»

Yésus má nyingə yə búúd idw

(Mat 15.32-39)

8 †Mwów mwńgú di, áncuncuma buud nyə á zə seeńgya kúl Yésus nyə á bə yí. Nda bwə á shígélé bə nə sá má dē ná, Yésus mú jńw *ómpwíin bé, nyə nə bwo ná ² †«Mə ńgə gwág buud ńga ńkúńkwńhə nácé sánńh sá má ji mwów málńl, ja gaad bwə cúgé ná nə sá má dē. ³ ńkí má nying bwo nt́uni zha ná bwə kág bwədí, bwə é kə tag nə məntəmbəli zhíid, nácé bńlńgá ńkí bulya bwə ńgə gwaa zhu.» ⁴ Ompwíin bé bwə mú bęsa nə nyə ná: «Sá é wíil bwo nt́udélé ná bwə jíla wa bugád?» ⁵ Yésus mú jń bwo ná: «Bí búsa nə íbəléd íné?» Bwə ná: «Zańgbá.» ⁶ Yésus músə ka ci ná buud bwə jíg shí. Ná ndéé a músə ńwa íbəléd zańgbá bycwńgú, a yə Zembí akíba, a fēy byo ikúl ikúl, yə ómpwíin bé ná bwə kág ńgə kaaw, bwə mú kə kaaw búúd. ⁷ Bwə á bə nə búbaalé íshúshú. Nyə mú ńwa nəmá, yə Zembí akíba. Nyə nə ompwíin bé ná bwə káawəg nəmá byo. ⁸ Buud bwə mú də ná ndéé, jíla. Zhwog ikúl í mú lúg tńh məkúdə zańgbá. ⁹ Í njúl nə buud bwə á jee bə otńshin onń. Yésus mú nying búúd nə bwə kág ńgə kə. ¹⁰ Nyə shwal kəwa byńlńd, bńńńh ompwíin bé bwə mú kə shí á Dalmanuta.

Ofarizyēń bwə jń dúg sá mímbúgú

(Mat 12.38-39; 16.1-4; Luk 11.16, 29)

¹¹ ††Ja bwə má kə jé wu yí, *Ofarizyēń bwə mú zə shúsə Yésus nə minjígá mí məbwəbəlán, bwə zə jí nyə ná a lwóg bwo dúl *shimbá í ńgə zhu gwów. ¹² Yésus mú səl fəm nə mətəg má nyúul. Nyə nə bwo ná: «Nəcə jí bí kala buud ga bí ńgə céél dúg shimbá yí? Búbələ, má jaaw bí ná, kala búúd ga í ábúlé bwele dúg t́o sá!» ¹³ A mú béégya nə bwo, kwo kə kəwa byńlńd ná a líf-na, kə cíndú fanńwíny.

Ompwíin búsa nə jág

(Mat 16.5-12; Luk 12.1)

¹⁴ *Ompwíin bwə á ka wusa ńwaálə íbəléd ja bńńńh bwə á kəwa byńlń dē yí, bwə á bə nə ńj ńgwúd. ¹⁵ ††Yésus mú báásələ bwo ná: «Jígá ncə nə *Ofarizyēń *ləvur

wán, t́o yé má Herod». ¹⁶ †Bwə mú ńgə nyímbəla bwəmé nə bwəmé ná: «A lās nt́uni nácé sá cugé nə íbəléd.» ¹⁷ Yésus mú mpu sá bwə á ńgə ci yí. A mú jí bwo ná: «Nəcə jí tédúgá wúsə bí ńj nə bí shígé ńwa íbəléd yí? Jí bí má cá gwág nt́uni yí? Kú wámələ ísá! Bí anyíńgáyé ná bə nə fęg í? ¹⁸ †Bí búsa nə mísh, ńj bí kú dúg í? Bí búsa nə málwə, ńj bí kú gwág í? ¹⁹ Bí anyíńgáyé ná téduga ja má á fēy íbəléd itńon buud otńshin otńon də yí? Bí á lwándələ məbwumú mánéy nə ikúl bí á lúg nə ndí yí?» Bwə ná: «Wúm nə məbá.» ²⁰ ††Nyə ná: «Ja má á fēy íbəléd zańgbá buud otńshin onń də yí, bí á lwándələ məkúdə mánéy nə ikúl bí á lúg nə ndí yí?» Bwə ná: «Zańgbá.» ²¹ Yésus mú ci nə bwo ná: «Ká jí bí má cá gwág yí?»

Yésus má lwag áncím-ncím

²² Nt́ó bwə mú kə jé Betusayída. Buud bwə mú zə nya nə áncím-ncím, zə téég Yésus məbwə ná á kúnyág nə né. ²³ †Yésus mú zə bí áncím-ncím mwńgú mbwəd, wú nə né kwáádə. Kúl bá bwə á kə yí, nyə á ńwa məntənd, bwiid múúd éne míshúd, a bəd nyə məbwə. A mú jí nyə ná: «Ye wo ńgə ńwá dúg?» ²⁴ Áncím-ncím mú bēny mísh, nyə ná: «Mə ńgə dúg buud. Búsə nda ílí, ńj í ńgə jaand.» ²⁵ Yésus mú nyingə kwo keel múúd éne məbwə míshúd. Nyə mú yál. Nyə mpu dúg ísá byēsh ná ńgəń. ²⁶ Yésus mú ci nə nyə ná: «Nyingəg, wo kəg bídí; wo kú nyingə kə kwáádə níid.»

Yésus jisə Mesí

(Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Yésus bńńńh *ompwíin bé bwə músə cų na, kə ńgeé məkwaádə má Sezaré mə Filíp. A mú ńgə jí ómpwíin bé nńh zhíid ná: «Buud bwə ńgə ci nə mə jisə zə?» ²⁸ ††Bwə mú bęsa nə nyə ná: «Bńlńgá búúd bwə ńgə ci nə wo jisə Yuānes Nduu-buud, bńlń nə wo jisə Eli, bńlńgá bwə ńgə nəmá ci nə wo jisə ńgwól *múúd micúndə.» ²⁹ †A mú nyingə jí bwo ná: «Ká bí bāń ńgə ci nə mə jisə zə?» Pyēr músə bęsa nə nyə ná: «Wo jisə *Křst. ³⁰ ††Nə ndéé, a mú báásələ bwo ná ci bwə kú bwele jaaw múúd sá á jisə yí.

Yésus má bá yə, a nyingə gwúm

(Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ ††A mú ka tééd jńgúlíla bwo ná: «Í jń shú má *Mwān mə Múúd ná ocúmbá buud wā lńm nə milúlúú myá ofada nə *Oyíńgəli ń məcęę bwə kég jág jugəshi nyə, bwə kudəwa nyə, bwə gwú nt́ag nyə. ńj a bá gwúm shwń dē mpəsə mwów málńl.» ³² Nyə á jaaw bwo gwo ná kpwó. Pyēr músə kə nə nyə koogé, kə lās nə nyə. ³³ Yésus músə yid, dúg *ómpwíin bé, a mú ńkáánd nə Pyēr ná: «Wúg mə na, *Sátan! Mitédúgá myđ mí cúgé mítédúgá mí Zembí, mísə ńj mitédúgá myđ buud.»

† 7:36 Mat 8.4; 9.30-31; 12.16; Mak 1.44-45; 5.43; 9.9; Luk 5.14-15; 8.56 †† 7:37 Mat 1.31; Iza 35.5-6 † 8:1 6.32-44 †† 8:2 Mat 9.36 †† 8:11 Mat 12.38-40; Luk 11.16, 29-30 †† 8:11 Yuá 6.30; 1Kr 1.22 †† 8:15 Luk 12.1

§ 8:16 6.52 †† 8:18 Zhe 5.21 †† 8:20 8.8-9 †† 8:23 7.33; Yuá 9.6 †† 8:28 6.14-15; 9.11-13; Luk 7.16 †† 8:29 Mat 16.16 †† Křst: Křst mə kə ná «kwiidyə buud Zembí nyə á kaag yé.» †† 8:30 9.9 †† 8:31 9.30-32; 10.32-34

³⁴ † A mú ka j̄w ncúlyá buud bwé á bə cíncɔŋ wá bə́nɔŋ ompwíín bé, nyə nə bwo ná: «Nkí muud mə cɛel bɛ mə, a bə́g kú jagə́lə nyáméfwó; a nkényúg kwolós jé, a bɛ mə. ³⁵ Nəcé, múúd mə ká kaambə́lə nə cɔg jé, a yida jímbal gwo. Nyɔɔŋ mə jímbál cɔg jé nəcé mə nə shú Jjɔ́ Kéél yé, a faam. ³⁶ Nkí muud mə bii mábii mēsh mā shí ga nə ndéé *shíshim yé jímb, wáyé mfíí nyə é bə nə ndí cíncɔŋ yí? ³⁷ Muud j̄i nə nkul wá j̄í shú ná a nyíngə́g bii shíshim yé? ³⁸ *Mpugá nə muud mə bá gwág mə shwɔn, gwág íciyá byám shwɔn kala búúd á mitédúgá olíngí í ngə́ sá məbɔw ga dí yé, Mwân mə Múúd mə bá námə gwág nyə shwɔn ja á bá zə a ngə́ nkə́nɔw mənkə́nɔw mə Sɔ́ngú yé, bə́nɔŋ miféeshá mí wə́ngə́les yí.»

9 † A mú nyíngə́ cɪ nə bwo ná: «Búbálé mə jaaw bí ná, bɔ́l búúd búsə́ wa ɔga, bwé abúlé bwelə́ yə, bwé kú fwo dúg Faan mə Zembí mə wɔ́s nə nkul.»

Yésus mə lwóyá mílwanə́ myé

(Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Mpúsə́ mwɔw məsaman, Yésus mú ŋwa Pyēr nə Zhāk bá Yuánes. A mú wú nə bwo búúd dí, bwé kə́ bád wúl mə́ma mbé́héd, n̄j̄i bə́nɔŋ kú nə ngwól múud. Nyúúl nyé mú shwɔ́ɔla bwo míshéd, ³ mikáándə́ myé mí mú ngə́ jág bul faan nə mbii mə́fumə́ mā nə, tɔw muud cúgə́ nə nkul gusa mikáándə́ nə ndéé mí fumə́ ntɔ́. ⁴ Cíncɔŋgú, Moyíz bá Eli bwé mú wɔ́s, zə́ ngə́ lésha nə Yésus. ⁵ Pyēr músə́ ka cɪ nə Yésus ná: «*Rabi, ny-waálə́ ngə́lə́ j̄i wa. Sə́ shúmə́gá mə́banda mə́lɔ́l, ng-wúd shú dwɔ́, dúl shú mə́ Moyíz, dúlúgá shú mə́ Eli.» ⁶ Pyēr nyə́ a shígé mpu sá á cíg yí, nəcé bə́nɔŋ bɔ́lúgá *ómpwíín bwé á bul gwág ifwaas nda bwé nyē. ⁷ † See-gya n̄j̄i gúndə́ í mə́ zə́ búdal bēsh. Bwé mú gwág kál í ngə́ wú gúndə́ jɔ́wɔg dí ná: «Mwân waamə́ abábə́ wə́ é-ga. Sáɡá nyə́ mə́gwág.» ⁸ Ompwíín bwé mú ntə́g ngə́ yáɡwə́, bwé kú ná dúg tɔw muud shús, n̄j̄i bə́nɔŋ Yésus wə́ bwé á bə́.

⁹ † † Ja bə́nɔŋ bwé mə́ ka ngə́ shulə́ wú mbé́héd dí yí, a mú lās nə bwo ná: «Cɪ bí kú jaaw múúd sá bí ámə́ dúg yí, kə́ wɔ́s ja *Mwân mə́ Múúd mə́ bá gwúm shwɔŋ dí yí.» ¹⁰ Bwé mú baagələ́ cɪ n̄j̄i, n̄j̄i bwé mú ngə́ nyímbə́la bwámé́ nə bwámé́ ná: «Gwúmúlə́ mə́shwɔŋ dí á ngə́ cɪ ga, í kə́ ná j̄í?» ¹¹ † † Nə́ ndéé bwé músə́ jí nyə́ ná: «Nəcé jí *Oyíngə́lɪ ɔ́ mə́cɛɛ́ bwé də́ cɪ nə́ í j̄i nə́ Eli fwóg tēéd zə́ yí?» ¹² A mú bɛ́sa ná: «J̄í bálé bə́ ntɔ́ nə́ Eli mə́ jə́lə́ nə́ fwo zə́, zə́ təl ísə́ byēsh ícə́ byáŋúđ. Ká nəcé jí j̄ísə́ cilyá Kálaad Zembí dí nə́ bwé bá mpyēny Mwân mə́ Múúd, bwé bul jugə́shi nyə́ yí? ¹³ † Sə́ ngwúdu, mɛɛ́ mə́ jaaw bí nə́ Eli nyə́ a shí bwey zə́. Buud bwé á sá nyə́ mbíí wēsh bwé á cɛel yí, námə́ nda jí cilyá shú dé dí ná.»

Yésus mə́ yíl ngwól mwân jamb

(Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

¹⁴ Ja bwé mə́ kə́ wɔ́s *ómpwíín dí yí, bwé mú kwey mə́nkúmbə́ mə́ búúd mə́ mə́ lyɛ́ bwo, bə́nɔŋ Oyíngə́lɪ ɔ́ mə́cɛɛ́ bwé ngə́ séŋtsa mə́kəl. ¹⁵ N̄j̄i mə́nkúmbə́ mə́ búúd mə́nɪ mə́ mə́ dúg Yésus yí, bwé mú seegya, bwé mú ngə́ kə́ nə́ mikúlé, kə́ ngə́ bə́da nyə́. ¹⁶ Yésus mú jí ómpwíín bé ná: «Jáyé bínɔŋ buud ɔga ngə́ séŋtsa mə́kəl nə́ ndí yí?» ¹⁷ Na zhwoɔg buud éne dí, ngwól múúd mú bɛ́sa nə́ nyə́ ná: «Yíngə́lɪ mə́ ámə́ zə́ nə́ mwân waamə́ wóđí, wúl shíshim í mə́ sá nə́ a bə́g kú ná lās. ¹⁸ † mú ntə́g ka də́ bə́, kúl jēsh í ámə́ wɔ́s nə́ í bii nyə́ yí, í jumə́ nyə́ shí, ifúlug lwánd nyə́ mpu, a ngə́ fúgal mə́jə́, a shwal nyánə́wo. Mə́ ámə́ jí ómpwíín bwé nə́ bwé yílúg nyə́ jamb dɔ́wɔgú, bwé shígé kwag.» ¹⁹ Yésus músə́ b̄í ná: «Wúu! Yé óhááden ɔga! Mə́ e bá kə́ nə́ b̄í ntə́nɪ kə́ wɔ́s ngow? Mə́ e bá jíɔw bí kə́ kumə́ jáyé ja? Zə́gá mə́ nə́ mwân wɔ́wɔg.» ²⁰ Bwé mú kə́ nə́ nyə́. N̄j̄i shíshim n̄j̄i st í mə́ dúg Yésus yí, í mú juŋg mwân nə́ nkulú, a mú juma shí, ngə́ bíngə́lə, ifúlug í ngə́ wɔ́s nyə́ mpu. ²¹ Yésus mú jí sɔ́ngú mwân ná: «Í á tēéd nyə́ jáyé ja?» A mú bɛ́sa ná: «Í á tēéd nyə́, a njúl ná mwántombú. ²² † də́ cɛel gwú nyə́. Í də́ kəl nyə́ tɔw kuda dí tɔw mə́júwóđ ija ija. Nkí wo j̄i nə́ nkul sá gúl sá shú dé, gwágúg sá nkúnkúwóŋúlə́, kwííndúg sə́.» ²³ Yésus mú yagə́la nyə́ ná: «Nkí wo j̄i nə́ nkul!» Ntɔ́, a mú jaaw nyə́ ná: «Múúd yēsh mə́ *búgúlá Zembí yé j̄i nə́ nkul sá sá jēsh.» ²⁴ Cé nə́ cé sɔ́ngú mwân mú lās gwów gwɔw ná: «Mə́ ngə́ *búgə́la! N̄j̄i, yéɡ mə́ nkul nə́ mə́ mpúg bə́ nə́ búgá!» ²⁵ Buud bwé mú zə́ seengya áncuncuma kəl bwé á bə́ yí. Ntɔ́ Yésus mú nkáánd nə́ shíshim ábúɔw wɔ́wɔg ná: «Wo shíshim ngə́ juwo mwân mə́lwə́ nə́ mpu ga! Mə́ yímbəlɪ wo ná, wúg nyə́ nyúúlúđ! Cɪ wo kú ná bá nyíngə́ nyí nyə́ nyúúlúđ!» ²⁶ † mú k̄im nə́ nkulú, í juŋg mwân nə́ ndéé wú nyə́ nyúúlúđ. Mwân mú cɔ́ fudə́d nə́ nyágúsə́, zhwoɔg buud bwé ngə́ cɪ ná: «A mə́ yə́.» ²⁷ † † N̄j̄i Yésus mú bí nyə́ mbwə́, wɛel nyə́. Mwân mú tɔw tətəlɪ. ²⁸ Nə́ ndéé, Yésus mú kə́ nyí njɔw. Ompwíín bé bwé mú kə́ jí nyə́ wu bə́nɔŋ bwáméfwó ná: «Nəcé jí sá b̄an shígé kwag yílúlə́ shíshim n̄j̄i yí?» ²⁹ A mú bɛ́sa bwo ná, bwé də́ yíl mbíí n̄j̄i nə́ mə́jə́gə́la.

Yésus mə́ jaaw ja ábɛ́é nə́ a bá yə́, a mú gwúm

(Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ † Bwé mú zə́ lɔ́ na. Bwé líina Galilē. Yésus nyə́ a shígé cɛel nə́ buud bwé mpúg kúl bwé á bə́ yí, ³¹ nəcé nyə́ á ngə́ j̄íngə́lɪ *ómpwíín bé. Nə́ ndéé, a mú ngə́ jaaw bwo ná: «Í j̄i nə́ *Mwân mə́ Múúd b̄ag kaanz mə́bwə́ mə́ búúd dí, bwé bág gwú nyə́. N̄j̄i mpúsə́ shwiy dé, nyə́ bá j̄á shwɔŋ dí mwɔw mə́bá, a mú gwúm jwɔw álél.» ³² N̄j̄i Yésus nyə́ á tɛem ngə́ jaaw bwo ntɔ́, bwé á shígé mpu gwág. Bwé mú bul gwág ifwaas. Bwé ngə́ fúndə́ jílə́ nyə́ nə́ nyə́ féélúg bwo isə́ nyə́ ngə́ jaaw bwo yí.

† 8:34 Mat 10.38-39; Luk 14.27; 17.33; Yuá 12.25 †† 8:34 1Pr 2.21 † 8:38 Mat 10.33; Luk 12.9 †† 9:1 Mat 16.28 †† 9:7 1.11 Mbá 18.15 ††† 9:9 7.36; 8.30 ††† 9:11 Mal 4.5; Mak 8.28 § 9:13 Mat 11.14; Luk 1.17; Yuá 1.21

§† Bɔ́l bwé ngə́ cɪ nə́ ná: «Ja mwân nyə́ a dúg Yésus yí.» §†† 9:27 5.41 §† 9:30 8.31

Zé jé fwó múúd

(Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ †Ntú bwé mú kə jé Kapernawûm. Cínɔŋg bwé mú nyíi wúl njówú. Yésus mú jí ómpwíin bé nê: «Jí gwáméfwó bí ámə ɲgə sɛŋɛsa məkəl nə gwo zhíí nə zhíí yí?» ³⁴ Bwé mú jí nê kufɛg, nəcɛ zhíí nə zhíí, bwé á ɲgə shwɔ nə bwé cɛel mpu nyɔɔŋg jí bul bə fwámé múúd bwédí gwoonɲg dí yé. ³⁵ ††Ntú Yésus mú zə jí shí. Nyə jŋw *ómpwíin wúm nə óbá bé. Nyə nə bwo ná: «Múúd mə cɛél bə tŋwe shwóg á gwoonɲg jín yé, nyə jəlá nə bə múúd a mpɛsə, nyə bə nəmɛ sɔɔl məsáal á gwoonɲg jínú.» ³⁶ Nyə ká shín lás ntú, nyə mú zə ɲwa gúl kúkágə, tál bwo nyə míshú, a mú ɲwa nyə nyédí məbwád. Nyə nə bwo ná: ³⁷ †«Muud mə ləg gúl kúkágə nda jígə jínə dām dí yé, a mə ləg mə. Muud mə ləg ntəg mə yé, nyə aləgé mə, a ləg múúd nyə á ntí mə yé.»

Buud wā shédí kóómbú

(Luk 9.49-50)

³⁸ Na Yuánes mú cí nə Yésus nê: «Yíígwəli, sá ámə dúg ɲgwól múúd ɲgə balan nə jínə dwô, ɲgə yíl buud mə-jamb nə ndí. Sə ámə kə kaambələ nə nyə nə a kú ná ɲgə sá nəcɛ a cugé sádí gwoonɲg dí.» ³⁹ Yésus mú bɛsa nə nyə nê: «Kúgá dɛ kaambələ nə a kú ɲgə sá. Muud cúgə nə ɲkul balan nə jínə dām, sá *məshimbá nə ndí, nê ndéé nyə nyɲgə kə ɲgə lás nə mə ɲkí bŋw. ⁴⁰ ††Nəcɛ muud nyə aŋgɛ nə mpíi shé yé, jí shédí kóómbú. ⁴¹ Muud mə bá yána tɔɔ ɲjí láá məjúwó ɲgwú, ɲgulal bí mədí jínə nəcɛ bí bələ búúd ɔ *Kríst yé, bəbəlɛ, mə jaaw bí nê, muud wɔɔŋgɛ nyə abúle shúb myəna myá cínɔŋg.»

Səm í bul jilə

(Mat 18.6-11; Luk 17.1-2)

⁴² «Njɛ, ikúkágə í ɲgə *búgwəla mə ígə, múúd mə ká kwal gúl bɔɔgú, í bul jəla nê bwé kəlɛg muud wɔɔŋgɛ məma kwóógú cɛŋú, bwé kəl nyə nə dwo mən. ⁴³ ††Ntú, í ká bə nê mbwə wô ɲkí kuú wô í ɲgə kwal wo bɔɔgú, sámbúg wə, nəcɛ í bul jəla nê wo cúgəg cɛg á kandɛgə wo ɲjúl nə kúl mbwə ɲkí kúl kuú, ⁴⁴ ntɔ nê wo bəg nə məbwə mwô mēsh wo mú kə kuda á kandɛgə jísə kú jímə yíd. ⁴⁵ Í ká bə nê kuú wô í ɲgə kwal wo bɔɔgú, sámbúg wə, nəcɛ í bul jəla nê wo cúgəg cɛg á kandɛgə wo ɲjúl nə kúl kuú, ⁴⁶ ntɔ nê wo bəg nə məkuú mwô mēsh wo mú kə kuda á kandɛgə jísə kú jímə yíd. ⁴⁷ †††Nkí jús dwô í ɲgə kwal wo bɔɔgú, tɛíg dwo. Í bul jəla nê wo nyíig Faan mə Zembí dí nə ncwaan jús, ntɔ nê wo bəg nə mísh mwô mēsh bwé bá kə kəl wo kuda á kandɛgə. ⁴⁸ †††Cínɔŋg kuda jɔɔŋgú dí ilúmágə í dɛ də nyúul yí í ádé fudə. Kuda kú nəmɛ bwele jímə. ⁴⁹ †Mpugá nê kuda í bá wá múúd yēsh məg-wām nəmɛ nda ca í dɛ wá məgwām ídɛw dí nê. ⁵⁰ ††Ca dúšə jɔ sá. Sā ɲgwú, ɲkí ca í sɔɔmb, jí í bá nyɲgə wá

† 9:33 Luk 22.24 †† 9:35 10.43-44; Mat 20.26-27; Luk 22.26 † 9:37 Mat 10.40; Luk 10.16; Yuá 13.20 †† 9:40 Mat 12.30; Luk 11.23 †† 9:43 Mat 5.30 ††† 9:47 Mat 5.29 ††† 9:48 Iza 66.24

dwo məgwām? Bəgá nəmɛ nda jɔ ca mpédúgá búúd, bí mú kə bə nə ɲkul jí mpwogé mpédúgá bímfwó nə bímfwó.»

Yésus nə məgwú mə bā

(Mat 19.1-9; Luk 16.18)

¹⁰ ††Nə ndéé, Yésus nyə á ka wú na, kə shí á Yudéa, Zhurdɛ faŋwíny. Buud bwé mú zə áncun-cuma zə ɲkúndɔw cínɔŋg nyédí. A mú ɲgə jíígwəli bwo nda nyə á dɛ sá nê. ² Bóól *Ofarizyɛŋ bwé á zə kə nyédí, kə bwówələ nyə, bwé nê: «Ye məcɛɛ míshé mə ɲgə cí nê muud jí nə ɲkul yíl múdá yé bā?» ³ ††Ntú nyə mú bɛsa bwo ná: «Moyíz nyə a báásələ bí nê jí?» ⁴ Bwé nə nyə nê: «Moyíz nyə nyə á cilə nê múúd mə ká cɛel yíl múdá yé bā, a yə nyə kálaad məgwú mə bā.» ⁵ Yésus mú cí nə bwo ná: «Moyíz nyə á yə bí cɛɛ dɔɔŋgɛ nəcɛ lal bí milám. ⁶ ††Sā ɲgwú, ja Zembí nyə á tɛ isá byēsh yí, nyə a sá mudúm bá mudá. Ntú nyə á cí nê: ⁷ ††Nda mə mə sá bwo ntúní nê, mudúm mə bá lúgə sɔɔŋgú bá nyɔɔŋgɛ, a kə leedya nə mudá yé, ⁸ bá obá bwé mú bə nyúul ɲgwú. Ntú jí nê bwé cúgə ná búúd obá, bwé músə muud ɲgwú. ⁹ Muud nyə ajəláyé nə kə bééɛ sá Zembí mə laad yí.»

¹⁰ Ja bənɔŋ *ompwíin bé bwé mə kə wóšs ɲjów yí, bwé mú kwo jí nyə nê a féélúg bwo lésú wɔɔŋgɛ. ¹¹ ††Ntú wə nyə á cí nə bwo ná: «Nkí muud mə yíl múdá yé bā, a bá múdá shús í, muud wɔɔŋg mə sá míncɔmb mísh mə múdá nyə ámə yíl yéd. ¹² Tɔɔ mudá, á ká wú bā, a ny-ɲgə kə dúl báád í, a mə sá nəmɛ míncɔmb.»

Yésus mə bəd bwān óntombú məbwə

(Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Bóól búúd bwé á ka zə nə ikúkágə wə Yésus nê a kúnyág nə byo. Njɛ *ompwíin bwé mú lás nə bwo. ¹⁴ Nda Yésus nyə a dúg ntú nê, nyə a láməsa nə omp-wíin bé, nyə nə bwo ná: «Bídúgá ikúkágə í zəg mədí, kúgá kaambələ nə bwo, nəcɛ Faan mə Zembí dúšə sá á mbií búúd wán. ¹⁵ †††Bəbəlɛ, mə jaaw bí nê, muud yēsh nyə amágúlyé Faan mə Zembí məməgwəlá mə kúkágə yé, muud wɔɔŋgɛ cúgə nə ɲkul nyíi cínɔŋg.» ¹⁶ A mú ɲkɛny bwān bɔɔŋgú, ɲgə bəd bwo məbwə, ɲgə yə bwo ocúncəsh.

Yésus bá muud byɔɔg

(Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Yésus mú zə cɔɔ na. A ɲgə kə zhííd, ɲgwól múúd mú zə nə kúlə, zə kúɔw nyédí shwóg. A mú jí Yésus nê: «Jɔɔ Yíígwəli, jáyé jɔ sá mə sáág nê mə bíig cɛg á kandɛgə kandɛgə yí?» ¹⁸ Yésus mú yida cí nə nyə nê: «Nəcɛ jí wó jów mə nê jɔɔ múúd yí? Kú nə muud jí jɔ múúd, ɲjí Zembí nyəmfwó. ¹⁹ †††Wo mpú dí məcɛɛ mə-ga? “Wo kú gwú múúd, kú sá míncɔmb, kú júwo, kú yə múúd mpwene á sá nyə ampúyé yí, kú shíig múúd, gú-mal sɔɔŋgú woó nə nyɔɔŋgú woó.”» ²⁰ Muud éne mú

§ 9:49 Lav 2.13 §† 9:50 mpwogé: Luk 2.14; 1Te 5.13; Rom 12.18 §†† 10:1 Luk 9.51 §† 10:3 Mat 5.31 §†† 10:6 Mat 1.27 §† 10:7 Mat 2.24 §† 10:11 Mat 5.32; Luk 16.18; 1Kr 7.10-11 §†† 10:15 Mat 18.3 §†† 10:19 MmN 20.12-16; Mbá 24.14

bęsa nə nyə ná: «Yííğüli! Mə ɲgə bę məcęę məni mēsh, tēéd íkágád zə kumə múús.»²¹ †Yésus mú dúg nyə ná figá-figá, a mú gwág nyə cey lámúd. Nyə nə né ná: «Í ɲgə ná fúfə wo sà ɲgwúd. Kaá kusha isà byēsh wó jí nə ndí yí, wo yə mímbúmbúwá *mwaanē wəwɲgú, wo ka bá kə bə nə məbii gwōw; ság ntó wo ka zə bę mə.»

²² ††Muud wəwɲgú mú shúsəla nə mpésá má Yésus, a mú ntág kyey, nəcé nyə á bə nə zhwog məbii.

²³ Yésus mú ciɲg mpwóombú dúg nyédí mákoogú ná ndéé, a mú ci nə *ompwiín bé ná: «A kwowəlálə nə buud bí nə məbii wá bwə nyíig Faan má Zembí dí eé!»

²⁴ Ompwiín bé bwə mú káam ciyá jəwɲg, Yésus mú ny-ɲgə ci nə bwo ná: «Yé bwān bām! A kwowəlálə nə muud nyíig Faan má Zembí dí eé!»²⁵ Í yida nywá bə kúnə-kúnə nə *shamō nyíig faan lú ndundu dí, ntɔ nə muud á bulya məbii nyíig faan má Zembí dí. ²⁶ Njɪ bwə á gwág ntúni yí, bwə á bul káam, bwə mú ɲgə nyímbəla bwámé nə bwámé ná: «Ká zə jí nə ɲkul *dúg cęg yé?»²⁷ †Yésus mú kənd mísh bwádí, a mú ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ɲkul sá jini jāɲ, njɪ Zembí; nəcé Zembí nywáá jɪ nə ɲkul sá sà jēsh.»

²⁸ Pyēr mú ja lésú, nyə ná: «Ká, dúgí! Sə báá sá á má shín lúgə isà byēsh, sá zə bę wo.»²⁹ ††Yésus mú bęsa ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, ɲkí muud mə sá ná, tɔw minjɔw, tɔw məshí, tɔw omínyɔw, tɔw okóól, tɔw nyɔwɲgú, tɔw sóɲgú, tɔw bwān, a lúgə byo shú dām, nə shú bwiingúlə Jɔjɔ Kéél,³⁰ nyə é nyɲgə bí ísə byɔwɲg byēsh ija təd té nyə é ɲgə cęgə wa shí yí: tɔw minjɔw, tɔw məshí, tɔw omínyɔw nə okóól, nə nyɔwɲgú, nə bwān, ija təd, a bwəma námə nə cúwəlí cínɔwɲg, nə ndéé a ka bá kə cęgə kandęgə kandęgə cęg í zág yíid.³¹ ††Búól ncúlyá buud bwə tál shwóg wá, bwə bá tɔw mpésə, bəwɲg bwə tál mpésə wá, bwə bá tɔw shwóg.»

Yésus má jaaw ja álélə ná a bá yə, a mú gwúm

(Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² ††Bwə á ka ɲgə bád kə Yurúsəlem, Yésus tál shwóg, ompwiín bé bwə ɲgə bę nyə mpésə, mílām mí kəl bwo gwōw nə ifwaas. Tɔw buud bwə á ɲgə bę bwo wá, bwə á ɲgə námə bęemb. Yésus mú ɲwa *ompwiín wúm nə óbá bé, a wú nə bwo búúd dí, bánɔw kə ɲgə kyey koogú, a mú ɲgə jaaw bwo isà í bá zə sɲy nə nyə yí.

³³ Nyə ná: «Dugá, sə ɲgələ bád kə Yurúsəlem ɔga; mpugá ná *Mwān mə Múúd mə zə kə kaanz məbwə má mílúlúú myá ofada nə *Oyíğüli ɔ mácęęd. Bwə é cęęlə nyə shwiy, bwə mú kęenzh nyə məbwə má íkúl ishúsúd.³⁴ ††Bwə wə bwə bá cágələ nyə, bwə sey nyə məntənd mpwóombú, bwə fyáməsə nyə milwón, bwə mú gwú nyə. Njɪ nyə bá gwúm shwoɲ dí jwōw álél.»

Zə jí fwó múúd

(Mat 20.20-28)

³⁵ Ná ndéé, Zhâk bá Yuánes, bwān ɔ Zhébedé, bwə mú zə shish wə Yésus, zə ci nə nyə ná: «Yííğüli, sə má

† 10:21 Mat 19.21 †† 10:22 Sôm 62.11 † 10:27 Mat 19.26
†† 10:29 Mat 10.37 †† 10:31 Mat 19.30 ††† 10:32 8.31 †††
10:34 15.15-20

téég wo məbwə, ság sə sà sə é jí wo yí.»³⁶ A músə jí bwo ná: «Bí mə jii nə mə sáág bí jí?»³⁷ Bwə mú bęsa ná: «Yóg sə wáda nə sə bāg jɪ wo, nyíga mbwə məkóól, nyíga mbwə məncwúm ja wó bá kə jɪ wódí jɪya gúméd yí.»³⁸ †Yésus mú bęsa ná: «Bí ampúyé sà bí ɲgə jii yí. Ye bí bí nə ɲkul ɲgul bálá má é ɲgul yí, ɲkí nə bí duwan nduwán má é duwan yí?»³⁹ ††Bwə ná: «Haaw. Sə bí nə ɲkul ɲgul.» Yésus nə bwo ná: «Bálá mə zə ɲgul yí, bí é ɲgul gwo, tɔw nduwán mə zə duwan yí, bí é duwan námə wo.»⁴⁰ Njɪ, kóómb á ná bí jíg mə nyíga mbwə məncwúm nyíga mbwə məkóól, mə dí jí nə ɲkul ɲwa wáni cígúlá, jɪya byəwɲg bísə shú búúd í á bwey kwəməsəw wá.»⁴¹ Ja búól *ompwiín wúm bwə á gwág ntó yí, bwə á gwág Zhâk bá Yuánes bōw.⁴² Yésus mú jɔw bwo, lás nə bwo ná: «Ngaá bí mə mpú nə buud bwə ɲgə wúmə nə jɪya tɔwe shwóg íkúl ishúsú bwə ɲgə lwóya njɪ mpəl.⁴³ ††Í ajáláyé nə bə ntó bí bāɲ dí.

Nyɔwɲg yēsh mə céél bə fwó múúd gwoɲg jín dí yé, yídag sēy nə búól.⁴⁴ Nyɔwɲg mə céél tɔw bí shwóg yé, bəg búólúgá lwaá.⁴⁵ †Sə jəwɲgú wə jí sə ná *Mwān mə Múúd nyəmfwó nyə a shígé zə nə bwə séyúg nə nyə. Nyə á yida zə sēy nə buud, a yána námə cęg jé shú nə ncúlyá buud bwə bəg ofəlí ††.»

Yésus mə bēny Bartimé mísh

(Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Ntó, Yésus bəndɔw ómpwiín bé bwə mú kə kumə Zheríko. Bwə mú ɲgə lɔ ɲgwəla wəwɲgú; buud bwə á ɲgə bę bwo áncuncuma. Ngwól áncím-ncím nyə á bə zhíí dí koogú, a ɲgə gwáám bwo isà. Muud wəwɲgú nyə á bə nə jínə ná Bartimé, mwān má Timé.⁴⁷ ††Nyə mú gwág ná Yésus á Nazarét wə ɲgə cɔ éne. Ntó nyə mú tēéd ɲgələ kím ná: «Yésus, mwān mə *Dávid, bwííğügú mə ná ɲkwonɔ.»⁴⁸ Njɪ buud bwə mú ɲgə ɲkáánd nə nyə. Tɔw ntó nyə mú mpu bən kəl gwōw ná: «Yé Mwān mə Dávid, bwííğügú mə ná ɲkwonɔ.»⁴⁹ Yésus mú shigəla. Nyə ná buud ná: «Jówúgá mə nyə.» Bwə músə jɔw áncím-ncím. Bwə nə nyə ná: «Səlɔg lâm shí! Tɔwúg! A ɲgə jɔw wo.»⁵⁰ Muud éne mú wusə kúúd jé koogú. A mú bumb, ləl kə wə Yésus.⁵¹ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wó jii nə mə sáág wo jí?» Áncím-ncím mú bęsa ná: «Ye yííğüli, ság nə mə kwóg dúgya.»⁵² ††Yésus nə nyə ná: «Kaág mpwogé, wo mə *dúg cęg nəcé búgə gwō.» Cé nə cé, mísh má mú nyɲgə dúgya nyə. A músə bę nyə.

Yésus mə nyíi Yurúsəlem

(Mat 21.1-11; Luk 19.28-40; Yuá 12.12-16)

11 Ja bwə á ɲgə shish kúnə-kúnə nə Yurúsəlem yí, bwə á kə wóós ɲgée Betəfazhe, *Mbúnɔ wəolivyé dí. Yésus mú lwām *ompwiín óbá.² Nyə nə bwo ná: «Kəgá na dánd á shwóg nííd. Í é bə, bí ká námə jé, bí

§ 10:38 Mat 26.39; Mak 14.36; Luk 12.50; 22.42; Yuá 18.11 ††
10:39 Mís 12.2 ††† 10:43 9.35; Mat 23.11; Luk 9.48 †† 10:45 Mat
20.28 ††† Bwə á də jána ɲkúmba tãɲ shú ná ɲkúmba kwám í bəg
fəlí. Tãɲ nyɔwɲg wə Yésus nyə a jána nə cęg jé shú búúd bēsh yí.
†† 10:47 Mat 20.30-31 †† 10:52 Mat 9.22

kwey cwɔ̄ jakáás cɛɛlá, í njúl ná tɔ̄ muud kú fwo bwɛlɛ kəwa nyə kwoŋɔ̄d. Bí ʒ ciny gwo, zə mə nə gwo. ³ Nkí muud mə jí bí ná nəcɛ jí bí ɲgə ciny gwo yí, bí bɛsa nə nyə ná: “Cwám̄ba wə ɲgə jii gwo.” Muud wɔ̄ɲgə nyə é lɛɛl námə bíd ná bi zəg nə gwo.» ⁴ Ompwíín bwə mú kə, bwə mú kə kwey cwɔ̄ jakáás cɛɛlá kúnə-kúnə nə wúl mpumbé, njwónɔ̄ dɛ koogú. Bwə mú ciny gwo.

⁵ Bóólúgá búúd bwə á bə cínɔ̄ɲg wá, bwə mú jí bwo ná: «Jí bí ɲgə sá ní? Bí mə ciny cwɔ̄ jakáás ní nəcɛ jí?»

⁶ Bwə músə bɛsa mbií Yésus nyə ámə jaaw bwo yí. Buud bɔ̄ɲg bwə mú bíd ná bwə kəg nə ndí.

⁷ Bwə mú zə Yésus nə cwɔ̄ jakáás, bwə ɲgə yíl mikáándə myán ɲgə jɛɛl gwo kwoŋɔ̄d. Yésus músə jí gwɔ̄w. ⁸ †Ncúlýá buud bwə mú ɲgə taalə mikáándə myán zhíí nə zhíí, bóól bwə ɲgə búgə məmpúnzə mə lííí məkoogú ɲgə zə taalə zhííí. ⁹ †Shwíínzhá buud bwə á ɲgə kə Yésus shwóg wá nə bɔ̄ɲg bwə á ɲgə bɛ mpɛsə wá bwə á ɲgə wá ɲgwa ná: «Hosána! Gúmá í bəg nə nyɔ̄ɲg ɲgə zə jínə mə Cwám̄ba dɛ yé. ¹⁰ †Gúmá í bəg nə ijwúga í ɲgə zə yí, ijwúga í Dá *Dávid! Hosána jɔ̄ lə gwɔ̄w dɛ cwú!»

¹¹ Ja Yésus nyə á kumə Yurúsəlem yí, nyə á kə nyíi *Luɲ mə Zembí, a músə kənd mísh Luɲ dɛshəud. Nda í á bə mpwó-kugú shí ná, a mú cúwo tɔ̄ɲn, nyíɲgə kə nə ompwíín bɛ wúm nə óbá Betaní.

Yésus mə shwó lííí figyê

(Mat 21.18-19)

¹² Mán məlê̄m, bwə mú wú Betaní. Yésus mú ka gwág zha. ¹³ †A mú dúg shug lú *figyê shwóg-shwóg í njúl ná ɲkudə. A mú kə dúg nə ka nyə é kwey mpumə cínɔ̄ɲg. Nji, ja á mə kə wó̄s lííí dɛ shí yí, a mú kwey nji ikáá nə ikáá, nəcɛ í a shígé fwo bə baan lə mpúmá. ¹⁴ A músə cɛ nə figyê ná: «Muud nyə abúlé ná bá bwɛlɛ də tɔ̄ bumə gwô.» Nyə á ɲgə lás ntó, *ompwíín bɛ bwə ɲgə gwág.

Yésus mə wííng búúd ʒ mikus Luɲ mə Zembí

(Mat 21.12-17; Luk 19.45-48; Yuá 2.13-16)

¹⁵ Bwə mú nyíɲgə jé Yurúsəlem. Ná ndéé, Yésus mú kə nyíi *Luɲ mə Zembí, a mú kə wííng búúd bwə á ɲgə sá mikus cínɔ̄ɲg wá. A shîn lwág ítúwəli í búúd bwə á ɲgə sá icénd í *mwaané wá, nə ishíya í bɔ̄ɲg bwə á ɲgə kusha məfaf wá. ¹⁶ A ban nə muud kú ná líííina nə mbag Luɲ mə Zembí dɛ cwú. ¹⁷ †A mú ka zə yə bwo njííííí, nyə ná: Nɲgá jí cilyá Kálaad Zembí dɛ ná: «Bwə bá dɛ jɔ̄w njɔ̄w wám ná: “ɲjɔ̄w məjəgəla á ikúl nə ilwəɲ byêsh?” Ká bí bān mə yida sá nə í bəg daage lú ijúwāl.»

¹⁸ ††Milúlúú myá ofada nə *Oyííííí ʒ məcɛɛ bwə mú gwág sáólúgú wɔ̄ɲgə. Bwə mú ɲgə sɔ̄ məzhííí nə bwə gwú Yésus, nji bwə á ka ɲgə fúndə nəcɛ njííííí yé á ɲgə bul nyíi buud mílámúđ, buud ɲgə bul káam. ¹⁹ Mp-wó-kugú shí, Yésus bānɲɲ *ompwíín bɛ bwə músə wú ɲgwəla.

Njííííí búgə nə dúlə sá məjəgəla

(Mat 21.20-22)

²⁰ Mán məlê̄m, bwə mú nyíɲgə kə ɲgwəla, bwə mú dúg lííí *figyê, í mə shîn shwáás kə jé mikɔ̄ɲléd. ²¹ Pyêr mú zə tédɔ̄ga sá Yésus nyə ámə sá yí, a mú cɛ nə Yésus ná: «*Rabi! dɛgí! Figyê wó ámə shwó yé mə shwáás.»

²² Yésus mú ntəg cɛ nə bwo ná: «Búgəlagá Zembí!

²³ ††Búbálé, mə jaaw bí ná, ɲkí muud mə cɛ nə mbúɲ ga ná: “Téwúg na, wo kəg juwa mān”, a ká bə nə lâm búgə, kú ɲgə sá məshwán, í bále sɛy nda nyə ámə cɛ ná. ²⁴ †Gwə wə mə jááw bí ná, sá jêsh bí mə bá gwáám̄b məjəgəla dɛ yí, bəgá nə búgə nə bi mə bii, bí dúg í bə námə nda bí ámə gwáám̄b nə. ²⁵ ††Ja bí tál tútəlɛ ɲgə sá məjəgəla yí, ɲkí muud mə tédúgá íwushí ɲgwól múúd nyə á wush nə nyə yí, a júúg muud wɔ̄ɲgə. Ságá ntó, Sóóɲgú wún jísə gwów yé júúg námə bí nə iwushí bín.» ²⁶ ††[Nji, ɲkí bi mə bə kú dɛ juu bóól búúd íí, Sóóɲgú wún jísə gwów yé kú námə dɛ juu bí nə məbɔ̄w bí mə dɛ sá má.]

Nkul ijwúga mə Yésus í ɲgə wú ɲgow

(Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Bwə mú zə jé Yurúsəlem. Yésus mú kə ɲgə kyey *Luɲ mə Zembí dɛ cwú nə ndéé, milúlúú myá ofada nə *Oyííííí ʒ məcɛɛ nə ocúmbá buud bwə mú kə nyédí.

²⁸ Bwə mú jí nyə ná: «Nyáyé ɲkul wó ɲgə sá ísá íni nə ndí yí? Zə nyə ámə yə wo ɲkul nə wo zəg ɲgə sá byo?»

²⁹ A músə bɛsa nə bwo ná: «Mə zə námə fwo jí bí njígá. Bí mə ká bɛsa, mə mú jaaw bí ɲkul mə ɲgə sá mis-óólúgú míga nə ndí yí. ³⁰ Nduwán Yuánes nyə á ɲgə duu buud yí, í á bə nə nyáyé ɲkúl? Ye ɲkul á gwów wə Zembí, ye ɲkul á buud? Bɛsagá mə.» ³¹ Bwə mú tédɔ̄ga ná: «Nkí sá mə cɛ nə “gwów”, nyə é jí sá ná: “Ká nəcɛ jí bí a shígé *búgəla nyə yí?” ³² ††Sá mə ká məɛɛ cɛ nə í á bə ɲkul á buud íí, ɲkwéé sá! Buud bēsh bwə ɲgə magəla nə Yuánes nyə á bə *muud micúndə.» ³³ Bwə mú bɛsa nə Yésus ná: «Sá ampúyé.» Yésus mú cɛ nə bwo ná: «Mə ajááwé námə bí ɲkul mə ɲgə sá mis-óólúgú míga nə ndí yí.»

Kanda ósól ʒ məsáal ʒ abúbɔ̄w

(Mat 21.33-46; Luk 20.9-19)

12 ††Nyə á ka zə kənd milúlúú myá ofada nə *Oɲkumɛ ʒ məcɛɛ nə ocúmbá buud óni kanda. Nyə nə bwo ná: «Nɲgwól múúd nyə a sá fambá *vînyə, wá gwo luɲgəla dɛ. A fáág bííí dúlə bá nyáam mpúmá, a lwɔ̄ cwám̄bá ísándálé, a mú yə búúd fambá jɔ̄ɲg məcéd. A músə kə ɲjɔ̄ɲndɔ̄d. ² Fwála lú məm̄wáágəla dɛ, nyə á kənd ɲgwól sáól məsáal yé nə a kəg ɲwa nyə dé kɔ̄w lə mpúmá búúd bwə á lúg nə fambá wá dɛ. ³ Nji buud bɔ̄ɲgú, bwə mú yida bii sáól məsáal wɔ̄ɲgə, danɲgəla nə ndéé nyíɲg nyə məbwə məbwə. ⁴ Muud fambá mú nyíɲgə kənd ɲgwól sáól məsáal yé. Bwə mú wá nyə fáɲ lúúd, séémbəli námə nyə nə məlwíy.

† 11:8 2Oj 9.13 †† 11:9 Sôm 118.26 † 11:10 Sôm 148.1; Mat 20.30-31 †† 11:13 Luk 13.6 †† 11:17 Iza 56.7; Zhe 7.11 ††† 11:18 12.12; 14.1-2

‡†† 11:23 Mat 17.20; Luk 17.6 ‡ 11:24 Mat 7.7; Luk 11.9 ‡† 11:25 Mat 7.1; Luk 6.37 ‡†† Míl micílyá mí ayág mí cúgə nə mpánzə ní. ‡† 11:32 Mat 14.5 ‡†† 12:1 Iza 5.1-2

⁵ Muud fambá nyə á nyingə kənd muud shús. Bwə mú kə gwú nyān. Nyə mú nyingə kənd b́ól nkí bulya, bwə mú námə sá bwo nda b́oŋg wə ashúshwóógú: bwə cú búga, bwə gwú búga. ⁶ †Muud fambá nyə á ka bə nə mwān yé nyə á də bul də cēel yé. A mú ka zə jóna kənd mwān yé ẃoŋg búúd b́oŋg d́, nyə ngə téduga né gúl ja, buud ́ni bwə é gẃz nyə ná mwán yé. ⁷ Ká, ja búúd bwə á lúg nə fambá wá bwə á d́g mwān éne yí, bwə á ngə cī bwámé nə bwámé ná: “Dugá! Muud mə bá lúg nə lúgí ́ni. Shé gwúgá nyə, shé bāg lúg nə lúgí jé.” ⁸ Bwə mú zə bíi nyə, gwú nyə ná ndéé wusə ncā fambá.» ⁹ Yésus mú jí milúlúú myā ofada nə Onkumə ́ mácēx nə ocúmbá buud ́ni ná: «Nda b́, b́ mə d́g nə muud fambá mə bá zə sá jí? Mēe mə d́g ná a bá zə, zə gwú búúd bwə á lúg nə fambá wá, a mú yə búúd óshús fambá jé. ¹⁰ ††Bí afwóyé bwele ĺ micilyá mí Kálaad Zembí d́ ná:

Kwóógú ólwýe bwə á myaas yí,
dwó wá í mə bə kwóógú lú lúmgaga †.

¹¹ Cwám̄ba śólúgú yé wə ní.

Jísə *sá mímbégú sédí míshéd í?»

¹² ††Milúlúú myā ofada b́nđn *Onkumə ́ mácēx nə ocúmbá buud ́ni bwə mú tééd ngálə ś məzhíí ná bwə bíi nyə, nəcə bwə á mpu ná lésú wán wə Yésus nyə á ngə lás kandad ní. Njí, nda bwə á ngə fúndə mən̄kúm-bə mə búúd ná, bwə mú bééḡya nə nyə, bwə mú kyey.

Mwaanē tóya mə Káázel

(Mat 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Bwə mú ka ŋwa b́ól *Ofarizyēn nə b́ól búúd wá gwoon̄g í á də ságusə ijwúga í Herod yí, bwə mú kənd bwo nyédí ná bwə kág bwówulə nyə, ná ka nyə é biil nə iciyá byé. ¹⁴ Ja bwə mə jé nyédí yí, bwə mə cī nə né ná: «Yíggúli! Sə ngə mpu ná wo jí b́bálé muud. Wo ádē beemb sá b́ól búúd bwə é cī yí, wo kú námə bə nə ifwaas nə mbíi múúd wí nə ŋkul t́w wo míshéd yí. Wo ngə jíggúli sə cug á Zembí b́bálé. Nt́, jaawug sə. Ye mácēx məshé mə ngə magúlə ná ś jónág tóya mə *Káázel, ye mə aŋgē nə magúlə? Ye sá d́g jóna, ye sá nda də jóna?» ¹⁵ Ká, nyə á bwey mpu kwába ján j́oŋg, a mú cī nə bwo ná: «Bí mə zə bwówulə mə nəcə jí? Zəgá ná mə nə saŋ *danarí †, mə d́gúg.» ¹⁶ Bwə mú zə nyə nə wo. A mú jí bwo ná: «Zə jí nə vugúli mpwoombú nə jínə bwə á lúlə wa ga?» Bwə nə né ná: «Jísə Káázel.» ¹⁷ ††A mú ka cī nə bwo ná: «Yəgá Káázel isá í Káázel, bí yə Zembí isá í Zembí.» Bwə mú bul káam mpēsá nyé nýoŋgú.

Gwúmúlə búúd bwə bá gwúm yí

(Mat 22.23-33; Luk 20.27-38)

¹⁸ ††*Osadwisyēn, buud bwə də cī ná mimbimbə mí ábúle gwúm məshwon̄g d́ wá, bwə á ka zə wə Yésus, zə jí nyə ná: ¹⁹ ††Yíggúli! Moyíz nyə á yə sá cēx ná: “Nkí muud mə yə kundú, mínyoŋgú yé mə jəlá nə shúgúla nə

kúsé yé, a byág nýoŋg mə yə yé mpwon̄g buud.” ²⁰ B́ól ómínyoŋgú bwə á byél wa zaŋgbá, budúm nə budúm. Acúmbá mú bā múdá, a mú yə kú nə mwān. ²¹ Nýoŋg nyə á b́ nə nyə yé, mú bā kúsé acúmbá nyə á lúgə yí, a mú námə yə kú nə mwān. Mbíi ngwúd nə áléel, ²² nə b́ól óntombú bé bēsh, kə jé mwān á məzhúgúla. Bēsh, bwə á bā mudá ngwúd ẃoŋgú, bēsh shín yə, bwə kú lúgə mwān. Mpúsə wán, mudá ẃoŋg mú námə zə yə. ²³ Ja búúd bwə bá gwúm yí, nyáyé mə bá ŋwa mudá? Ngaá ná bēsh bwə á shí bə ógwúm bē?»

²⁴ Yésus mú b́sa nə bwo ná: «Ngaá bí mə kwab, nəcə bí ampúyé sá Kálaad Zembí ngə cī yí, bí kú námə mpu mpífə mə Zembí. ²⁵ Ja búúd bwə bá gwúm məshwon̄g d́ yí, budúm bwə ábúlé ná bā búdá, budá nda ná kə mábáád. Bwə bá jí nda *wəŋgəles ́ Zembí bwə njúl jon̄ d́ ná. ²⁶ ††Ḱómb á mimbimbə bálə gwúm məshwon̄g d́, ngaá ná Kálaad mácēx mə Moyíz d́, bí mə də ĺ kúl í ngə lwágúlə nda nyə á kwey ngwiile ŋkaŋ d́ yí. Ngaá Zembí nyə á cī nə nyə ná: “Mə jí Zembí mə *Abərahám, Zembí mə *Izaag, Zembí mə *Yákwab.” ²⁷ Nt́ jí ná Zembí cugé Zembí mimbimbə, a jí yidá bə Zembí á buud bwə ngə cugə wá. Bí ngə jág bul kwab.»

Cēx í nt́ mácēx mēsh yí

(Mat 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Ngwól Yíggúli mácēx nyə á ngə gwág nda bwə á ngə jí nyə minjígá ná. Nda nyə á d́g ná Yésus ngə mpu b́sa ná, a mú zə jí nyə ná: «Mácēx míshé mēsh d́, dáyé í tál ḿól mēsh shwóg?» ²⁹ ††Yésus mú b́sa nə nyə ná: «Cēx í tál ḿól mēsh shwóg yí, d́ ná:

Gwágúlg, Izəyél! Zembí wúsé, Cwám̄ba, jísə Zembí njí nyəméfwó.

³⁰ Wó jəlá nə cēel Zembí wó Cwám̄ba nə lám wó wēsh, nə *shíshim wó wēsh, nə lúú wó wēsh, nə ŋkul nywó nyēsh!»

³¹ ††Yésus mú nyingə cī ná: «Cēx ábēé dúsə ná:

Wo cēel múúd yēsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda woméfwó.

Kú nə t́w cēx í nt́ mání.»

³² ††Yíggúli mácēx ntāg nə nyə ná: «Haaw! Wo mə mpu lás! Sə wó ngə cī yí, jísə t́təlí. Zembí jísə njí ngwúd, kú nə ngwólúgá shús mpúsə nyə. ³³ ††Muud mə jəlá nə wá lám yé wēsh wə Zembí, a cēel nyə nə fūg nyé nyēsh, nə ŋkul nyé nyēsh. A jəlá nə cēel námə muud jí nyə kúnə-kúnə yé nda nyəméfwó. Nt́ wá jísə mpwogé, ć jígálgú Zembí ocúdu nə sálə nyə ḿól *mátúnuga mēsh.» ³⁴ ††Nda Yésus nyə á d́g ná nyə á mpu b́sa nə nyə ná, a mú cī nə nyə ná: «Í ábúlé ná gwaa nə wo ná, wo nyíg Faan mə Zembí d́.» Ná ndéé, t́w muud nyə a shígé ná nyingə jí Yésus njígá.

† 12:6 1.11 †† 12:10 Sóm 118.22-23 † kwóógú lú lúmgaga: Í á də bə kwóógú bwə á də tééd jíl mánđəlúd yí, dwó wə bwə á də b́ ja bwə lém mən̄yung mə nj́w yí. †† 12:12 11.18 †† DANARÍ: Í á bə mwaanē á Rom, bwə á də jóna tóya nə ndí yí, wo je d́g Mat

22.18-21 d́. ††† 12:17 Rom 13.7 ††† 12:18 Luk 20.27 † 12:19 Mbá 25.5-6; Mət 38.8 † 12:26 MmN 3.2, 6 ††† 12:29 Mbá 6.4-5 †† 12:31 Lev 19.18; Mat 22.39 ††† 12:32 Luk 20.39 † 12:33 1Sa 15.22; Ozé 6.6 † 12:34 Mat 22.46; Luk 20.40

Mesî bá Dávid

(Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

35 †Ntó, nda Yésus nyə á ngə jííggwəli buud *Lunə mə Zembî dí ná, nyə a jí bwo ná: «Wáyé mbií *Oyíggwəli ó mécçé bí nə nkul ci ná *Kríst jí Mwān mə *Dávid yí? 36 ††Ngaá *Dávid, nyəmэфwó, nə nkul mə Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim, mə ci ná:

Cwámba † nyə á ci nə Cwámba wām ná: “Jig shí wa mǎdǎ mbwə mǎncwūm, kə wóó s ja mə é culushi mízhízhín myô, wo nyaál myo nə məkuú yí!”

37 Dávid nyəmэфwó nyə á jŵw *Kríst nə Cwámba. Ká nyə é ka bə Dávid mwān na ntədəle?» Buud bwə á bə án-cuncuma wá bwə á bul gwág məshusug nə lésú yé.

Yésus mə kéwǎlí búud

(Mat 23.1-12; Luk 20.45-47)

38 ††Nə ndeé, a mú kə shwóg nə jííggwəlílə búúd. Nyə nə bwo ná: «Bí c káálúgə nə Oyíggwəli ó mécçé! Bwə ccel dúlə mççəla nə nŵzɔla nŵzɔla íjud, nə dúlə sɔ́ nə buud bwə dúg báda bwo məbáda mə gúmə məńkúmbə mə búúd dǎ. 39 Bwə ccel némə kə dɛ jí nji íjiya yə shwóg ja búsə *mǎmpáánzə mə mínjííggwəlílə mə *Oyúden dǎ yí; bwə ccel némə dɛ kə jí nji lúú tǎwəli dǎ ja bwə dú kə ídína dǎ yí. 40 Bwə déég míkúsə mí búdá isā byán byēsh. Bwə nyíngə dɛ sá ígwaa-gwaa í məjəgəla, lwóyálə nə búsə íjzɔ́ í búúd. Intúgǎlí byán í bá bə nkí jág bul nyaan.»

Yána mə kúsé múdá

(Luk 21.1-4)

41 ††Yésus nyə á ka kə jí nə bɛendya nə jaadé máyəna mā *Mpáánzə Zembî, a ka ngə dúg nda búúd bwə á ngə wá məyəna ná. Ofwó búúd bwə á ngə wá nkí bulya. 42 Nji wúl mbúmbúwá kúsé múdá, í á zə wá isəsán íbá, tǎn á búbaalé ífáda. 43 Yésus mú jŵw *omp-wíin bé, nyə nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí nə, mbúmbúwá kúsé múdá nɛ mə wá máyəna cɔ́ buud bēsh bwə ámə ngə wá wá. 44 ††Nəcə buud bēsh bwə ámə ngə wá ŋn, bwə ámə ngə nŵa məmpugə mā byɔɔg dǎngɛd. Ká nyə, a njúl mbúmbúwá, nyə ámə wá bímbí dēsh nyə ámə bə nə ndǎ yí, bímbí dēsh í ámə bə ná nyə é ngə cɔgə nə ndǎ yí.»

Məshíné mə shí

(Mat 24.1-14; Luk 21.5-17)

13 Nda Yésus nyə á ngə cúwo wú *Lunə mə Zembî ná, ngwól *mpwíin yé mú ci nə né ná: «Yíggwəli, fwog dúg jzɔ́ məkwóógú məni, nə məma lwɔ́yá ni!» 2 †††Yésus nyə á ka bɛsa nə né ná: «Nə jzɔ́ məkwóógú nə məma lwɔ́yá wó dúg ni, tɔ́ kwóógú ngwúd í ábúlé nyíngə lúg í mbéd na dúlúgá dǎ gwôw, mēsh mə bá shugwəla shí.»

† 12:35 Mat 20.30-31 †† 12:36 Mat 22.44 † Wa, jíná lú Cwámba dúsa “Yawé”, mbii í ngə wú Sôm 110.1 dǎ yí. †† 12:38 Luk 11.43 †† 12:41 2Oj 12.10 ††† 12:44 2Kr 8.12 ††† 13:2 Luk 19.44

3 Yésus mú ka kə *Mbúŋ wəolivyé dí, kə jí shí, ngə dúg kóómb Lunə mə Zembî. Pyêr, Zhâk, Yuánes nə An-dré, bəndŋ bwə á bə bwáméfwó wá, bwə mú ci nə nyə ná 4 «Jaawug sâ, isâ íni í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágwəlé sə ná isâ byɔɔng í wál bá ngə zə bwəma yí.» 5 Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Bí ó bɛy nə buud bwə bāg shiig bí. 6 Nəcə buud nkí bulya bwə bá dɛ zə nə jínə dām; nyān wóó s, nyə ná: “Mə wə *Kríst”. Bwə bá kənd zhwo bu-ud jugú. 7 Bí mə bá dɛ gwág mílān mí mɔ́omb, bí gwáduga ncíndə dɔ́omb, bí kú bá dɛ kənd mílām gwôw; í bá jii ná isâ íni í bəg. Nji tɛem bə ntó, í ábúlé fwo bə məshíné mə shí. 8 †Gúl lwon í bá lúmbəli nə gúl, dúl faan lúmbəli nə dúl. Shí í bá némə dɛ ntaŋsa bíl íkúlíd, zha á ifii mpu í bá bə. Isâ íni byēsh í bá ná bə nji mətéédúlé mə məcɛy mə byéyí.

9 ††«Bí ó dɛ bɛy. Bwə bá dɛ kusha nə bí məbwə mə osémbye ó mílósúd, bwə dɛ fyámusə bí mílwonj *mǎmpáánzə mə mínjííggwəlílə mə *Oyúden dǎ. Bí mə bá dɛ kaad mísh mə búúd ó anúnɛ nə ojwú ó lɔɔm dí nə, bí kəg bwaagwəlé sâ bí mə mpú shú jínə dām yí. 10 Í fwo tédé jii ná bwə cúndəg Jzɔ́ Kéél íkúl nə ilwonj byēsh dǎ. 11 †††Ja bwə bá dɛ kusha nə bí yí, bí kú bá dɛ bwey yágwəwo íciyá í kɔɔd. Bí c bá dɛ lás sâ í é bá dɛ jé bí cé jɔɔngɛd nə bí lásúg yí; nəcə bí dǎ mə bá dɛ lás, í bá dɛ bə Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim. 12 ††Mínycŋə mə bá kusha nə mínycŋə yé ná bwə kəg gwú nyə. Sóŋgú mə bá kusha nə mwān; bwān bwə lúmbəli nə obyɔ́l, ngə gwú bwo. 13 †††Buud bēsh bwə bá mpii bí nəcə jínə dām. Nji, muud mə bá jíscw kə wóó s məshínéd yé, a bá cɔgə.»

Incwaw í ntɔg í bá bə

(Mat 24.15-31; Luk 21.20-28; 17.22-23)

14 †††«Ja bí mə bá dúg ájələnkúkŋkwɔ́ mə kə nŵa jiya kúí í búl bə ci yí, muud ngə lɔ́ cilyá ga yé, ké mpú gwág! Ja bí mə bá dúg isâ byɔɔng yí, buud bwə bá bə Yudéa wá, bwə bāg fúndə, kə mímbúmbúŋɛd! 15 ††Muud mə bá bə kwáminɛ yé kú bá shulə nə a ké njów kə nŵa sâ. 16 Nyɔɔng mə bá bə fambá yé, kú ná kwo kə kwáádə ná a ké nŵa kúúd. 17 Nkwéé budá bwə bá bə nə məbum, nə bɔɔng bwə bá ngə nyééng bwān mwôw mɔɔng dǎ wá! Bwə bá bul nkúkŋkwonj. 18 Jəgəlagá nə Zembî ná isâ íni í kú bá wóó s bí nkwánú. 19 †††Nəcə *incwaw í ntɔg í bá bə mwôw mɔɔng dǎ mbií í abwélé bə té Zembî nyə á té gwôw nə shí yí. Bíl í ábúlé kwo bə mbií wɔɔng. 20 Í á mbām bə Cwámba kú cunal mwôw mə incwaw í ntɔg mɔɔngɛ, tɔɔ muud kú faam. Nji, a bá cunal mwôw mɔɔngɛ shú buud nyə á féésh ná bwə bəg bé wá. 21 †††Ntó, nkí ngwól múúd mə ci nə bí ná: “Dugá! Mesî jí wa”, nkí ná: “a jisə wá”, kúgá *magwəlé. 22 †††Omesí ó məshigə nə *buud c mícúndə wə məshigə bwə bá dɛ wóó s. Bwə bá dɛ sá *məshimbá nə *isâ í ntɔ́ búúd nk-wónj yí mbií wúsə ná nkí gúl sâ jí nə nkul bə ntó, buud

§ 13:8 2Ib 15.6; Iza 19.2 †† 13:9 Mat 10.17-22; Yuá 16.1-4 ††† 13:11 Luk 12.11-12 †† 13:12 Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53 ††† 13:13 Yuá 15.21; Mbú 13.10 †† 13:14 Dan 9.27 †† 13:15 Luk 17.31 ††† 13:19 Dan 12.1; Mbú 7.14 ††† 13:21 Luk 17.23-24 ††† 13:22 Mat 24.24

Zembî mé bwey féesh wá bwé bę bów-bów zhíí. ²³ Bî 5 bey! Mə mə bwey jaaw bî isâ byêsh wə ni.

²⁴ †«Mə jaaw bî nə mwōw mawōngū di, mwōw mə in-cwaw í ntug mawōng mə ká námə shîn c̄, jwōw í bá shi-la ná ģkwed kú ná kwo faan; ģkwoond kú ná wéeshəli mənġkenya; ²⁵ wəacén-cénî bwé bá də bí shí; isâ byêsh bisá nə mpífé jōŋ d̄í yí í bá kúnġəla. ²⁶ ††Ja jwōngū, bwé bá ka d̄ug *Mwān mə Múúd ģgá cúwo jōŋəd, a zág nə mpífé nə milwaná. ²⁷ A bá ntî *wəéŋgəles bə bwé zə sēeŋg búúd Zembî nyə á féesh wá ikómb inġ byêsh, tээéd bíl ijumə í shíd kə wós bílġgád.»

Yuug á líí figyê
(Mat 24.32-44; Luk 21.29-33)

²⁸ «Nwagá fęg nə yuug bî mə d̄ d̄ug nə líí *figyê yí. Í d̄ bə, ja mpúnzə nyé í mú nə bud-bud, məncuug mə agúgwáan mə ģgá k̄ yí, bî mú mpu nə ompú bwé mú kúná-kúnə. ²⁹ Nt̄ námə, ja bî mə bá d̄ug isâ byawōng í ģgá s̄y yí, mpugá nə z̄y yé mə *Mwān mə Múúd í mú kúná-kúnə, í mú cé m̄yíndə mə nyā. ³⁰ †Búbálé, mə jaaw bî nə, kala búúd ga í ábúlé c̄ isâ íni byêsh kú fwo s̄y. ³¹ Gwów nə shí í bá c̄, nġi iciyá byām kú c̄.

³² ††«Shú sâ í dúgyá nə jwōw nə wəla isâ byawōng í bá s̄y yí, kú nə muud mə mp̄; t̄em bə *wəéŋgəles búś wə Zembî wá bwé ampúyé; t̄em bə Mwān nyə ampúyé; nġi S̄ōŋġú wə mə mp̄. ³³ ††Bî ɔ mp̄ ji ģkasə! Nəcə bí ampúyé baan dawōngú. ³⁴ †††Í bá bə nda muud mə zə t̄í nə a kə njawnd d̄í, a lúgə njōw búúd yé, a yə óśɔɔl ɔ məsáal ģkul ģgələ sá isâ, nyə nə mbaagələ mbé nə a jíg ģkasə. ³⁵ Nt̄, jígá ģkasə! Bî ampúyé baan aməd̄í njōw mə bá zə yí. A ġi nə ģkul zə mpwó-kugú, ɔɔ tām bulú, ģkí nə ģgwúm kúwó ashúshwóógú, ɔɔ mán mə ləm. ³⁶ Sásúlgá nə a zég məseegya, zə kwey bî ģg-wád. ³⁷ Sâ mə ģgá jaaw bî ga, jísə shú buud bēsh. Jígá ģkasə!»

Shwushwaga á shwiy mə Yésus
(Mat 26.1-13; Luk 22.1-2; Yuá 11.45-53; 12.1-8)

14 ††Nə ndéé, í á lúg mwōw məbá nə *Páska nə zaŋ bwé á d̄ d̄ə íbəléd yā kú nə *l̄əvur yí í bwə-mag. Milúlúú myā ofada nə *Oyíġwəli ɔ mácsę bwé á ģgə s̄j məzhíí nə bwé bii Yésus məkəŋúd, bwé gwú nyə. ² Nəcə bwé á ģgə nyímbəla ná: «Shé ajáláyé nə bíi nyə baan lú zāŋ, ģkwaŋgá buud bwé á bá sá ícucu.»

³ †Yésus nyə á ka bə Betanî Shímun á zúzaamə d̄í njōw. Nġwól múdá mbíd fúfuundú *aləbátrə † mú shísh wə Yésus. Fúfuundú jwōng í á bə lwándúlá nə labínda álal-kus. Bwé d̄ sá labínda jwōngū nə mik̄z̄lə bí nār ††. Nə ndéé, bwé ģgə d̄ə, mudá wawōngū mú búgə fúfuundú lúú, shwu Yésus labínda lúú.

⁴ B̄ślúgá búúd bwé á bə cíwōng wá, bwé mú gwág b̄w, bwé mú ģgə lās mpəd̄úgá nyāŋ ná: «Wúga mbií yúúduġú wə jí? ⁵ Í mbəm jəla nə bwé kusha labínda ni

† 13:24 Mat 24.29 †† 13:26 Mat 24.30 † 13:30 Mat 16.28
†† 13:32 Mis 1.7 †† 13:33 14.42 ††† 13:34 Mat 25.14-15; Luk 19.12-13 ††† 14:1 11.18 § 14:3 Luk 7.37-38 †† ALƏBÁTRƏ: Nyə á bə d̄ul wáál kwóógú, bwé á d̄ mę ifúfuundú í bwəl nə ndí yí. ††† NĀR: K̄z̄lə wawōng í d̄ə mpə námə nda ntəŋgə.

odanarî mitəd milɔɔl, bwé kwíind mímbúbúbúwá nə ndí.» Bwé mú bul jum múdá wawōngū. ⁶ Yésus mú cí nə bwo ná: «Bídúgá nyə nə shee! Jí bí ģgə lúg nyə lám ntúni yí? A mə sá mə j̄j̄j̄ s̄óólúgú. ⁷ B̄inġ mímbúbúbúwá bí njul jwōw dēsh, bí bí nə ģkul sá bwo mənywa ja jēsh bí mə c̄eel yí. Nġi s̄ənġ bí sə ábúlé ġi mwōw mēsh. ⁸ Mudá éga mə sá bímbí nyə ámə kwag yí. Nyə mə bwey gwáágələ mə labínda nyúúld, shú mэдúlya mām. ⁹ Búbálé, mə jaaw bî nə, kúl jēsh bwé bá cúndə J̄j̄j̄ Kéel ga shí nyēsh d̄í yí, bwé bá námə d̄ə jaaw sá múdá éga mə sá mə yí, buud d̄ə t̄ədwəga nyə.»

Yúdas mə kusha nə Yésus
(Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Nə ndéé, Yúdas Iskariyôt, ģgwól múúd á gwoōng *ómpwíin wūm nə óbá, músə kə dúgya nə milúlúú myā ofada nə a kə kusha bwo nə Yésus. ¹¹ Nda bwé á gwág nt̄ nə, bwé mú gwág nywa. Bwé mú kaag nə bwé é yə nyə *mwaanē. Yúdas músə zə s̄j fwámé fwála á jí nə ģkul sá nə bwé bíġ Yésus yí.

Yésus bəŋŋə ompwíin bə bwé sá Páska
(Mat 26.17-29; Luk 22.7-20; Yuá 13.21-30)

¹² †††Jwōw lú *Páska *Oyúden í á ka j̄. Jwōw dawōngú wə bwé á d̄ cígə n̄cwəmbə Páska, í njúl námə jwōw á shúshwóógú á zaŋ íbəléd yā kú nə *l̄əvur yí. Nt̄ wə *ompwíin ɔ Yésus bwé á zə jí nyə ná: «Jáyé k̄l wó c̄éel ná sə kəg kwísha wo dína Páska yí?» ¹³ Yésus mú lwām ompwíin bə óbá, nyə nə bwo ná: «Kəgá ģgwəla! Bî é bwəma nə ģgwól múúd, a ģgə ģkēny káágə məjúwó. Bî ɔ bę nyə! ¹⁴ Njōw nyə é kə nyíi yí, bí cí nə aməd̄í njōw ná Yíġwəli mə cí nə wo lwóg sə k̄l bəŋŋə ompwíin bə bwé é d̄ə dína Páska yí. ¹⁵ Nyə e lwágələ bí fúm ánəŋí njōw á gwówəd, í njúl kwambələ. Cínġg wə bí é kwísha shé zaŋ Páska yé.» ¹⁶ Ompwíin bwé mú kə j̄é ģgwəla, kə kwey isâ byēsh mbií nyə á jaaw bwo yí. Bwé mú shîn kwísha dína Páska.

¹⁷ ††Ja kugú í a bii shí yí, bəŋŋə *buud ɔ lwámá bə wūm nə óbá bwé mú j̄. ¹⁸ ††Nt̄, bwé ģgə d̄ə, Yésus mú cí nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bî nə, ģgwól múúd á na bíd̄í, shénŋ ģgə d̄ə wa yé, nyə é kusha nə mə.»

¹⁹ Ompwíin bwé mú gwág sâ jwōngū c̄ey lámúd, bwé mú ģgə jí nyə ģgwúd ģgwúd ná: «Ye jísə mə?» ²⁰ Nyə mú bęsa nə bwo ná: «Jísə ģgwúd á bí buud wūm nə óbá, nywōng s̄əná ģgə juwo məbwə shúyá ģgwúd d̄í yé. ²¹ *Mwān mə Múúd nywáá, nyə é kə námə nda jísə bwey bə cilyá shú d̄é d̄í ná. Nġi m̄əntágəla nə múúd mə kéénz nyə yé; í á yida nywá bul jəla nə muud wawōngū kú byēl.»

²² Bwé ģgə d̄ə nt̄ni, Yésus mú ģwa bəléd, yə Zembî cúncəsh nə ndéé, a mú f̄y bəléd, yə ómpwíin bə. Nyə nə bwo ná: «Nwagá, bí d̄əg. Nyúul nyām wə ga.»

²³ †††Mpúsə na, nyə mú ģwa bálá wáan, yə Zembî akíba, nyə mú kala bwo. Bēsh bwé mú ģgul. ²⁴ †††Nyə mú cí nə bwo ná: «Məcíi mām wə mən̄i, məcíi m̄ə s̄j, mə zə

§† 14:12 MmN 12.1-14 §†† 14:12 MmN 12.15-20 §† 14:17 Yuá 13.2, 21-30 §† 14:18 Sóm 41.10 §†† 14:23 1Kr 10.16 §†† 14:24 Mat 26.28

shwiy shí, zə cé búúd ŋkí bulya má. ²⁵ Búbálé, má jaaw bí ná, mə abúlé ná kwo ŋgul wáan ni, kə wóós ja má bá ŋgul ncuncúmbə Faan má Zembî dí yí.»

Pyêr nyə é kífya Yésus

(Mat 26.30-35; Luk 22.33-34; Yuá 13.37-38)

²⁶ †Bwə mú ka sey Zembî isəsa i gúmá né ndéé bwə músə kyey kə *Mbúŋ wəolivyé dí. ²⁷ †Yésus mú ci nə bwo ná: «Bí e lánŋəwo búgəd nəcé mə. Sâ jəŋŋú wə jísə cilyá Kálaad Zembî dí yí ná: “Mə é nyifə mbaagələ itəw, incwəmbə í səwz í mú shîn cīma.” ²⁸ †Nji, ja má bá gwúm yí, mə bá tééd kə Galilə, bí kə bá kwey mə nūŋ.» ²⁹ Pyêr mú ci nə né ná: «Tɛem bə ná bóólégá bēsh bwə lánŋəwo búgəd nəcé wo, mɛɛ mə abúlé bwelə lánŋəwo.» ³⁰ †Ntɔ́ wə Yésus mú ci nə né ná: «Búbálé, má jaaw wo ná, wo e kífya mə ija ílɔ́ɔ́ búlú gaád, ŋgwúm kúwó kú fwo kwáág ja ábɛé.» ³¹ Pyêr mú nyiŋgə kə shwóg, mpu báásələ ná: «Tɛem bə ná í wóós né shwə yág shwiy ŋgwúdú, mə kú bwelə kífya wo». Bóól *ómpwíin bēsh bwə mú námə ŋgə ci ntɔ́.

Yésus má jəgəla nə Zembî Getsemane

(Mat 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² †Ná ndéé, Yésus bəŋŋə *ómpwíin bé bwə músə kumə kúl bwə dɛ jɔ́w nə Getsemane yí. A mú ci nə bwo ná: «Jigá wa shí, té má ké sá májəgəla yí.» ³³ A músə jɔ́w Pyêr, nə Zhâk, nə Yuánes, bəŋŋə bwə mú kə kóómb shús. Yésus mú ŋgə bə kú ná gwádɛga lám ná shɛɛ, mbəwɔm í ŋgə shwiy nyə nyúúlú. ³⁴ Nyə nə bwo ná: «Lám wúsə mə nə məcəy ki mə é yə. Jigá ŋkasə wa shí.» ³⁵ †A mú ŋwá shísh shwóg, kə wusə nyúúl shí mbúbudú. A mú jəgəla nə Zembî ná, ŋkí jí nə ŋkul bə ntɔ́, a kəndɛg nyə baan lú məcəy nə ífwaas ni shwóg-shwóg. ³⁶ †Nyə ná: «Abba! Pəpa! Sâ í ádé káád wo. Yílúg mə bálá məcəy ga! Tɛem bə ntɔ́, í kú bə nda má céél ná, nji nda wó céél ná!» ³⁷ Nyə mú wəw shí, zə kwey ómpwíin bé ólɔ́ɔ́ ígwəd. Nyə nə Pyêr ná: «Shímun! Wo ŋgə bəle kə gwəd í? Wo cugé nə ŋkul ji ŋkasə tɔɔ nji wəla ŋgwúdú?» ³⁸ †Jigá ŋkasə, jəgəla nə Zembî, bí bəg kú biil məbwbəblánú. Lám wúsə nə yéesh mə kyéy jɔ́ kuú ŋjəw; nji nyúúl í cugé nə ŋkul kwag kuú ŋjəw wəw.» ³⁹ A mú nyiŋgə shísh shwóg, kə nyiŋgə jəgəla nə Zembî, mbií nyə ámə fwo jəgəla yí. ⁴⁰ A músə nyiŋgə zə ómpwíin bé dí, zə námə nyiŋgə kwey bwo ígwəd nəcé mísh má á ŋgə ntám bwo, bwə kú ná mpu sâ bwə bí nə ŋkul jaaw nyə yí. ⁴¹ Ja áléel nyə á nyiŋgə zə yí, nyə á ci nə bwo ná: «Ja gaád, mpugá kə gwəd, bí woga! Í má shîn. Baan í má jê. Bwə zə kɛenzh *Mwân mə Múúd məbwə mə ósɔ́ɔ́ í məbɔ́w dí. ⁴² Tówúgá, sá kyéyɛg. Muud má kusha nə mə ó zág yé.»

Bwə bii Yésus

(Mat 26.47-68; Luk 22.47-55, 63-71; Yuá 18.2-24)

⁴³ Yésus ŋgə ná lás ntəni, seegya nə, Yúdas nyə á bə námə gwoong *ómpwíin wúm nə óbá dí yé mú cúwo, a ŋgə zə nə məma kında búúd, bwə nə ikafwele nə məbúle. Milúlúú myá ofada, nə *Oyíŋgəli ó məcəɛ, nə ocúmbá buud wə ləw wə bwə á nti bwo. ⁴⁴ Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə a bwey kwambələ nə buud óni ná: «Muud má é kə fúlal, sə sɔ́nya mímpu yé, nyə wə éne, bí ó bií nyə, bí ɔ́ ké né nyə kú wúya.» ⁴⁵ Námə nji Yúdas nyə á cúwo yí, nyə a ɔ́ kə nji wə Yésus, nyə nə né ná: «*Rabi!» A mú fúlal nyə. ⁴⁶ Buud óni bwə mú ntəg kɔ́ Yésus, bwə mú bií nyə. ⁴⁷ Nji, ŋgwól múúd gwoong mə Yésus má wéem kafwele jé, taad ŋgwól sɔ́ɔ́l məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwə. ⁴⁸ Né ndéé, Yésus mú zə ci nə buud óni ná: «Bí ŋgə zə nə ikafwele nə məbúle zələ bií mə, mə jisə zhiləŋ-gaanə? ⁴⁹ †Ngaá ná shé á dɛ bə jwəw dēsh kúl ŋgwúd, mə ŋgə jíŋgəli buud *Luŋ má Zembî dí, bí kú séémb mbwə ná bí má bií mə. Nji bí má bií mə ja gaád, shú ná sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwəmag.» ⁵⁰ †Ompwíin bēsh bwə mú myaas nyə, bwə shîn fúndə. ⁵¹ Wúl shwanzé í á ŋgə bɛ nyə mɛsə, í njúl nji nə *sanda nyúúlú. Nda bwə á ŋwá námə bií nyə nə, ⁵² a mú bíd sanda yé, túb shushwáás. ⁵³ Bwə mú kə nə Yésus wə Ajəláci á ofada. Milúlúú myá ofada, nə ocúmbá buud nə *Oyíŋgəli ó məcəɛ, bēsh bwə mú kə sɛɛŋgya cínəŋg. ⁵⁴ Pyêr nyə nyə á ŋgə bɛ bwo shwóg-shwóg ná ndéé kə wóós nūŋ luŋ. A mú kə ji shí, bəŋŋə bíl ífulísh, ŋgə gwáalə kuda. ⁵⁵ Té ni, milúlúú myá ofada, bəŋŋə *Gwoong ósém-byé ó mílósú wə Zembî jēsh bwə á ŋgə sɔ́ ŋjagə bwə jééŋ nyə nə ndéé bwə gwú nyə nə ndí yí. Nji, bwə á shígé kwey. ⁵⁶ †Ncúlyá buud bwə á ŋgə búgə nyə mílósú, nji isá bwə á ŋgə ci yí í kú ŋgə bwəma. ⁵⁷ Ntɔ́, bóól búúd bwə mú tɔ́w otətəlí, zə búgə nyə ná: ⁵⁸ †«Sə á gwág a ŋgə ci ná, nyə e búgə *Mpáanzə Zembî búúd bwə á lwɔ́ nə məbwə ga. Né ndéé, nyə é shumə Mpáanzə íshús nji mwəw məlɔ́ɔ́, nyāŋ í kú bə ná məbwə mə búúd wə mə shumə.» ⁵⁹ Nji bwə á tɛem ci ntɔ́, mílósú myāŋ mí á shígé bwəma. ⁶⁰ Ntɔ́, Ajəláci á ofada mú tɔ́w tətəlí mísh má buud óni, a mú jí Yésus ná: «Wo abɛsáyé búúd óga sâ bwə ŋgə bwaagələ wo ni?» Yésus njúl nji kúl-kúl, kú bɛsa tɔɔ sâ. ⁶¹ †Ntɔ́, Ajəláci mú nyiŋgə jí nyə ná: «Ye wo ji *Kríst, *Mwân má Zembî sə ŋgə gúmal yé?» ⁶² †Yésus músə bɛsa nə nyə ná: «Mə jisə nyə. Ntɔ́, bí é dúg *Mwân mə Múúd njúl shí mbwə mənɔ́wúm mə Zembî á ŋkul nyēsh dí, bí mə bá námə dúg nyə, a ŋgə zə míŋkúdú.»

⁶³ †Ajəláci músə nyə míkáandə, nyə ná: «Jí shé má kwo sɔ́ owúshined yí? ⁶⁴ Biméfwó bí má gwág nda á má *lás nə Zembî bwaasələ mpu ná. Bí mə dúg ná jí?»

† 14:26 Luk 22.39; Yuá 18.1 †† 14:27 Zak 13.7; Mak 14.50-52; Yuá 16.32 † 14:28 16.7 †† 14:30 14.72 †† 14:32 Luk 5.16; Heb 5.7-8 ††† 14:35 Yuá 12.27 ††† 14:36 10.38; Mat 6.10; Yuá 18.11; Heb 10.9 § 14:38 Ifz 6.18; Heb 2.18

§† 14:49 Luk 24.46 §†† 14:50 14.27 §† 14:56 Sóm 35.11 §†† 14:58 15.29; Mat 26.61 §† 14:61 Yésus njúl nji kúl-kúl: Iza 53.7; Mak 15.3-5 15.39 §† 14:62 Dan 7.13; Mat 22.44; 24.30; Mak 13.26; Luk 21.27 §†† 14:63 Mat 26.65

Bêsh bwé mú sámb ná á jəlá nə yə. ⁶⁵ †Nə ndeé, bɔ́ɔ́lúgá búúd wá cínɔŋg bwé mú tééd ngələ sey nyə məntənd mpwóombúd, bwé cɛɣlə nyə sá míshúd, ngə wá nyə ikúda, bwé ngə cɪ nə nyə ná: «Lwóg nə wo jɪ *muud micúndá, jaawug sá muud nyə ámə yíd wo yé.» Ifulish í mú ngə tɛ nyə məmpɔ́ɔ́nz.

Pyêr mə kɛ́ɛ́lyá Yésus

(Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Yuá 18.25-27)

⁶⁶ Pyêr njúl na shí, mbaadé dɪ, seegya né ngwól múdá mé dɛ sɛy wə Ajəláci á ofada mú wɔ́ɔ́s. ⁶⁷ Nyə mú yag Pyêr ngə gwáalə kuda, nyə dúg nyə ná figá-figá. Nyə nə né ná: «Wo éga! Wo á bə námə gwoonɔŋ mə Yésus muud á Nazarét dɛ.» ⁶⁸ Pyêr mú kɛ́ɛ́lyá nyə, nyə ná: «Mə ampúyɛ, mə agwágé sá gwáméfwó wó ngə cɛɛl cɪ yí.» Ntɔ́, nyə mú wú cínɔŋg, cúwo tɔ́ɔ́n, kə fúm í á bə mbé dɛ koogú yí, ngwúm kúwó mú kwáág. ⁶⁹ Mudá wɔ́ɔ́ng mú nyiŋgə dúg Pyêr cínɔŋgú, nyə nə buud bwé á bə nyədɛ koogú wá ná: «Muud éga jisə muud á gwoonɔŋ jáŋ.» ⁷⁰ Pyêr mú nyiŋgə kɛ́ɛ́lyá. Kú bwey ná, buud bwé á bə cínɔŋg wá, bwé mú nyiŋgə cɪ nə Pyêr ná: «Jísə búbálé nə wo jisə muud á gwoonɔŋ jáŋ, nəcé wo jisə námə múúd á Galilê.» ⁷¹ Pyêr mú kɛ́ɛ́lyá nyə nə məma ŋkaanə, nyə ná: «Nkí mə bwiiŋg ijɔ́ɔ́, ŋkwaal nə mə. Mə ampúyɛ múúd bí ngə cɪ éne.» ⁷² †Cé nə cé, ngwúm kúwó mú kwáág ja ábɛɛ. Pyêr mú tédɛga sá Yésus nyə á fwo cɪ nyə yí ná: «Ngwúm kúwó kú fwo kwáág ja ábɛɛ, wo e kɛ́ɛ́lyá mə ija ílɔ́ɔ́l.» A mú cwɛ́ɛ́l nə yá.

Yésus təl kɔ́ɔ́dɛd wə Pilát

(Mat 27.1-2, 11-31; Luk 23.1-5, 13-25; Yuá 18.28-19.16)

15 Mán mələm, ná námə mpúmán mpúmán, milúlúú myá ofada, nə ocúmbá buud wá lɔ́ɔ́m, nə *Oyíɣɛ́lɪ ɔ́ məcɛɣ nə *Gwoonɔŋ ósəmbye ɔ́ milésú wá Zembí bwé mú sɛɛŋgya nə bwé zə sámb lésú mə Yésus. Bwé mú wɔ́ɔ́lə Yésus məŋkəda, kə cwámbələ Pilát. ² †Ntɔ́ Pilát mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus mú bɛ́sa nə nyə ná: «Wo mə cɪ ɔ́ni.» ³ †Milúlúú myá ofada mí mú ngə bul búgə Yésus lésú. ⁴ Pilát mú nyiŋgə jí nyə ná: «Fwog dúg bímbí milésú bwé ngə búgə wo myá. Nə wo abɛ́sáyé?» ⁵ Yésus kú bɛ́sa tɔ́ɔ́ cɪyá. Pilát mú káam. ⁶ Pilát nyə á dɛ bə nə, ja jésh zāŋ nyísá yí, a bíd mbwug ngwúd, wɔ́ɔ́ng lɔ́ɔ́m í ámə gwáámə nyə yí. ⁷ Í á ka bə, ngwól múúd nə jínə nə Barábas bənɔ́ŋ bɔ́ɔ́l búúd bwé á sá nə buud bwé sáág miŋgáádə nə ijwú, bwé gwú múúd cínɔŋg, bwé mú ka kə mímbwugəd. ⁸ Ntɔ́, áncuncuma buud mí bád mbúŋ í dɛ kə mpáánzə milésú yí, kə jí Pilát nə nyə sáág bwo sá nyé dɛ bwey sá nə ŋkəndɛ yí. ⁹ †Pilát mú jí bwo ná: «Ye bí mə jii nə mə bídúg bí Njwú Oyúden?» ¹⁰ Nyə á cɪ ntɔ́ nəcé nyə á bwey mpu nə milúlúú myá ofada mí ngə kusha nə Yésus zhíŋjéd. ¹¹ †Ja Pilát mə jí bwo ntəni yí, milúlúú myá ofada mí mə shwúgɛlɪ lɔ́ɔ́m nə Pilát bídúg Barábas. ¹² Pilát mú kwo jí bwo ná: «Ká mə sáág nyɔ́ɔ́ng bí ngə

† 14:65 Iza 50.6; 53.5; Luk 7.16 †† 14:72 14.30 † 15:2 Mat 27.11 †† 15:3 Yuá 19.9; Mak 14.61 †† 15:9 Mat 27.11 ††† 15:11 Mis 3.13-14

jɔ́w nə Njwú Oyúden yé ntədɛlɛ?» ¹³ Bwé mú nyiŋgə kɛ́ɛ́m gwɔ́w-gwɔ́w ná: «Bwambələg nyə kwolós dɛ!» ¹⁴ Pilát mú jí ná: «Dáyé bɔ́w á mə sá yí?» Bwé mú kwo kɛ́ɛ́m gwɔ́w ná: «Bwambələg nyə kwolós dɛ!» ¹⁵ †††Nda Pilát nyə á cɛɛl cweel lɔ́ɔ́m mpimbə ná, nyə mú bíd bwo Barábas. Nyə lwám búúd nə bwé fyámúsəg Yésus milwón. Nyə mú yə bwo Yésus nə bwé kəg bwambələ nyə kwolós dɛ.

¹⁶ Ozimbi bwé mú kə nə Yésus luŋ mə Pilát dɛ cwú. Bwé mú sɛɛŋg ózimbi bəsh cínɔŋg. ¹⁷ †Bwé mú bwééd nyə káándə ícɪ atɛ́tɛ́. Bwé ŋwa kwoolú íbiin-biin, lwɔ́ *túm gúmá, jil nyə lúúd. ¹⁸ ††Bwé mú ngə bəda nyə məbáda mə cóógú ná: «Yé Njwú Oyúden, sá ngə báág nə wo.» ¹⁹ †††Bwé mú nyífa nyə mbwu lúúd, sey nyə məntənd, bwé ngə kúd məbɔ́ŋ shí nyədɛ mpwóombúd nda bwé ngə yə nyə gúmá. ²⁰ Ja bwé mə shiŋ cágɛlə nyə ntəni yí, bwé mú yíl nyə káándə ícɪ atɛ́tɛ́, bwééd nyə mikáándə myé, bwé mú kə nə nyə, kələ bwambələ nyə kwolós dɛ.

Bwé bwambələ Yésus kwolós dɛ

(Mat 27.32-44; Luk 23.26-43; Yuá 19.16-24)

²¹ ††Bwé ngə kə ntəni, bwé mú bwəma nə ngwól múúd ngə wú ífambə, Shímun, muud á Sirén, sɔ́ɔ́ngú mə Aləgəzándrə bá Rúfus. Bwé mú yímbəli nyə nə nyə ŋkénɣg Yésus kwolós. ²² Bwé mú ngə kə nə Yésus kə jé kú bwé dɛ jɔ́w nə Golgota yí. Jínə dɔ́ɔ́ng í kə ná «kú! á bwundú lúu». ²³ Bwé mú ŋwá yə nyə wáan fúlá nə mír ††† ná a ngúləg, a mú ban. ²⁴ †††Bwé mú bwambələ nyə kwolós dɛ, bwé mú wusə mpaambə nə bwé kawəla mikáándə myé, muud yésh á gwoonɔŋ jáŋ bə nə kɔ́w. ²⁵ Bwé á bwambələ nyə kwolós dɛ, jwɔ́w í mú məbaan ibuu mə mpúmán mpúmán. ²⁶ ††Bwé á cilə cwoomb bwé á gwú nyə nə ndɛ yí nyədɛ kwolós dɛ nə «Njwú *Oyúden wə éga». ²⁷ †††Bwé á bwambələ nyə kwolós dɛ, bənɔ́ŋ izhiləŋgaanə íbá, jíga jé kwolós dɛ Yésus dɛ mbwə məncwúm, jíga jéd nyədɛ mbwə məkɔ́ɔ́l. ²⁸ †††[Mícilyá mí Kálad Zembí mí á bwəma ná: «Bwé á lɔ́ nyə gwoonɔŋ ízhiləŋgaanəd.»] ²⁹ †††¹⁸Buud bwé mú ngə lɔ́ cínɔŋg, bwé ngə lwíy nyə, bwé ngə sagəsə milúu nə məzhwámá. Bwé nə né ná: «Nə wo wə éga! Wo muud jɪ nə ŋkul búgə *Mpáánzə Zembí nə ndeé wo kwo sá nji mwów məlɔ́ɔ́l shumələ nyúl yé, ³⁰ cəgəg woméfwó, shuləg, wú kwolós nífd». ³¹ Milúlúú myá ofada nə *Oyíɣɛ́lɪ ɔ́ məcɛɣ bwé mú námə ngə cágɛlə nyə, bwé ngə cɪ bwámé nə bwámé ná: «Nyə á dɛ cəg buud oshús, nji a káád cəgúlə nyéméfwó. ³² ¹⁹Yé *Kříst Njwú-buud á *Izəryə! shuləg shí kíkídɛga, sá dúgúg ná, sá ka *búgəla wo». Tɛem bə búúd bənɔ́ŋ bwé á bə íkwolós dɛ wá, bwé á ngə námə lwíy nyə.

††† 15:15 10.34 § 15:17 Luk 23.11 †† 15:18 Mat 27.11 ††† 15:19 14.65 †† 15:21 Rom 16.13 ††† mír: Nyə á bə mɔ́ɔ́l məkú! mə líí bwé á dɛ sá bɔ́ɔ́l ólabinda nə míl mímyudú nə ndɛ yí. Wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔ́w á oféél-féélí ɔ́ ɛ́cɪyá dɛ. †† 15:24 Sòm 22.19 †† 15:26 Mat 27.11 ††† 15:27 Iza 53.12 ††† Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə ɛ́cɪyá íni. ††† 15:29 Sòm 22.8; 109.25 18 15:29 14.58 19 15:32 Mat 27.11

Shwiḡ mā Yésus

(Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Yuá 19.28-30)

³³ †Yíduḡú í á ka shila shí nyêsh ná ḡkwed, tééd tólóg dĕ ka wós mǎwela mǎlǎl mā mpwó-kugú. ³⁴ ††Mǎwela mǎlǎl dĕ, Yésus músə kĕm ná ḡkulú ná: «Eli, Eli, lemá sabakutáni?» Ntǎ má ké ná: «Zembĭ waam, Zembĭ waam, wó myaas mǎ ná jĭ?» ³⁵ Ja bǎl búúd bwé á bǎ cíncḡḡ wá bwé á gwág ntǎ yí, bwé ná: «Gwágá, a ḡḡ jǎw Eli.» ³⁶ †Ngwól múúd mú tĕ kúlá, kǎ ḡwa eponzh, juwo mǎlwǎg má ábibyenzhú dĕ, a fɛen shwóg lú lǎd. A mú kǎnd ná Yésus ḡgúlǎg. Nyə ná: «Bwándúgá! shé fwógá ná dúg jĭni, ḡkí Eli nyə é zǎ shul nyə shí.» ³⁷ Yésus mú ntǎg kĕm ná ḡkulú, a mú jímal. ³⁸ ††Seegya ná mǎmá *sanda í á dǎ kalǎwo *Mpáánzǎ Zembĭ yí í mú seel tǎtám ná cáḡ wú gwǎw wós shí. ³⁹ ††Lúlúú ízimbi í á bǎ Yésus dĕ shwóg yí mú dúg mbií Yésus nyə á jímal yí, nyə ná: «Búbǎlé, muud éga nyə á bǎ *Mwǎn má Zembĭ.» ⁴⁰ †††Bǎlǎgá búdá bwé á bǎ cíncḡḡ bwé tǎl shwóg-shwóg ka dǎ dúg. Mariya á Magǎdála, ná Mariya nyǎḡḡḡ má Yózes bá Zhǎk á ntombú, zǎ keel Salúma, bwé á bǎ gwoḡḡ búdá jǎḡḡ dĕ. ⁴¹ Budá bǎḡḡḡ bwé á dǎ sĕy ná Yésus ja nyə á bǎ Galilê yí. Bǎlǎgá búdá ḡkí bulya bǎnḡḡ bwé á bád zǎ Yurúsalem wá, bwé á bǎ námǎ cíncḡḡ.

Bwé ké dǎl Yésus

(Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Yuá 19.38-42)

⁴² Ngwól múúd ná jĭné ná Yóseb, muud á Arimatê, nyə á bǎ námǎ gwoḡḡ mílúlúú myǎ kǎm dĕ. Nyə á dǎ bwánd Faan má Zembĭ. Jǎw dǎḡḡḡ, kugú í mú ḡḡ bii shí, baan bwé dǎ kwísha ísǎ yǎ Sábáad ††† yí, Yóseb wǎḡḡḡ mú kǎ ná ḡkǎḡ wé Pilát, kǎ gwáámǎ mbimbǎ má Yésus.

⁴⁴ Njĭ Pilát nyə á gwág ná Yésus má leelú yǎ yí, a mú bul bĕ. A mú jǎw lúlúú ízimbi, zǎ wǎmbǎlǎ ḡkí Yésus má ḡwá bwey yǎ. ⁴⁵ Ja á má shĭn gwág mpǎsǎ má lúlúú ízimbi yí, a mú magǎlǎ ná Yóseb kǎḡ ḡwa mbimbǎ. ⁴⁶ Yóseb mú kǎ kusə ndómbó áfufumá, nyə kǎ shul mbimbǎ shí, wǎlǎ wo ndómbó wǎḡḡḡd, kǎ dǎl shwǎḡ dĕ. Bwé á lúmǎ shwǎḡ nyǎḡḡḡ fĭfĭm mák-wóógú. A mú bĭḡḡḡ mǎmǎ kwóógú, juwal shwǎḡ. ⁴⁷ Mariya á Magǎdála bá Mariya nyǎḡḡḡ má Zhǎk, bwé mú ḡḡ mpu dúg kúl bwé á dǎl nyə yí.

Yésus má gwǎm

(Mat 28.1-8; Luk 24.1-11; Yuá 20.1-2)

16 Ja Sábáad má shĭn yí, mpwó-kugú shí, Mariya á Magǎdála, ná Salúma, ná Mariya nyǎḡḡḡ má Zhǎk, bwé mú kǎ kusə ólabínda ná bwé bá kǎ gwáágǎlǎ mbimbǎ má Yésus. ² Ná ndéé, jǎw shwéndǎ má dú tééd yí, bwé mú kǎ wós shwǎḡ dĕ ná námǎ mpǎmǎn mpǎmǎn, lúú jǎw í ḡḡ kúnḡw cwǎl. ³ Bwé

† 15:33 Amo 8.9†† 15:34 Sǎm 22.1† 15:36 Sǎm 69.22†† 15:38 MmN 26.31; Heb 10.19-20†† 15:39 1.1; 3.11; 14.61; Mat 27.54††† 15:40 Luk 8.1-3††† Jǎw lǎ Sábáad í á dǎ bǎ, tééd mpwó-kugú shí á jǎw lú fláadê, kǎ jǎ kugú á sǎsáadê. Oyúden bwé á shĭgǎ dǎ sĕy jǎw dǎḡḡḡ.

mú ḡḡ jĭ bwǎmé ná bwǎmé ná: «Zǎ nyə é kǎ bĭḡḡ shé kwóógú dǎsǎ shwǎḡ dĕ yí?» ⁴ Bwé ka bĕn mísh, bwé mú dúg mǎmǎ kwóógú ní í mbwúg koogú. ⁵ Bwé mú nyí shwǎḡ dĕ, kǎ kwey wúl shwǎnzǎ í njúl njĭnjilĭ, kǎmb á mbwé mǎncwǎm, nyə ná mikáándǎ mí áfufumá. Bwé mú bul gwág ífwaas. ⁶ †Shwǎnzǎ ní mú cí ná bwo ná: «Kúgá fúndǎ! Bĭ ḡḡ sǎ Yésus, muud á Nazarét bwé á bwambǎlǎ kwólós dĕ yé! A cúgǎ wa, a má gwǎm. Dǎgá kúl bwé á bwǎḡḡ nyə yí. ⁷ ††Nǎ ndéé, leelǎgá kǎ, kǎ jaaw *ómpwíin bǎ ná Pyêr ná a má kǎ shwóg, kǎ bwánd bĭ Galilê. Nǎw wé bĭnḡḡ bĭ é dúgya yé, námǎ nda nyə á bwiiḡḡ bĭ ná.» ⁸ Ntǎ, bwé mú wɛenzh wú shwǎḡ dĕ bwé ḡḡ lilya, mílám kú bǎ ná shɛɛ; í mú sǎ ná bwé nda jaaw tǎ muud.

Yésus má lwóyá nyúul

⁹ †††[Yésus nyə á gwǎm mpǎmǎn mpǎmǎn a jǎw lú shwéndǎ. Nyə á ka tééd lwóyá nyúul wé Mariya á Magǎdála, mudá nyə á yí mǎjamb zǎḡḡbá yé. ¹⁰ Mudá wǎḡḡḡ mú kǎ jaaw buud ó gwoḡḡ ḡ Yésus sǎ jǎḡḡḡ, nácé bwé á bǎ ná mǎcɛy mílámú, bwé ka ḡḡ jĭ. ¹¹ A mú ka jaaw bwo ná Yésus má gwǎm, nyə shí námǎ dúg nyə ná mísh mé. Njĭ, nyə á tɛem jaaw bwo ntǎ, bwé á shĭgǎ magǎlǎ.

¹² Mpǎsǎ ná, bǎlǎ ómpwíin bǎ óbá, bwé ḡḡ kǎ bwédĭ kwáádǎ, nyə mú lwóyá bwo nyúul nyé wúl mbií shús.

¹³ Buud obá bǎḡḡḡ bwé mú nyĭḡḡ ná mpǎsǎ, kǎ jaaw bǎḡḡḡ ómpwíin bwé á lǎḡḡ Yurúsalem wá, bǎḡ námǎ njĭ mǎshwǎn.

¹⁴ Gúl ja shús, Yésus mú nyĭḡḡ lwóyá nyúul nyé ómpwíin wǎm ná ḡgwúd dĕ, bwé ḡḡ dǎ. Cíncḡḡ a mú jum bwo nácé bwé á shĭgǎ *magǎlǎ kǎel búúd bwé á jaaw bwo ná a má gwǎm shwǎḡ dĕ yí. Bwé á bǎ ḡkí lal mílám. ¹⁵ ††Nǎ ndéé, a mú cí ná bwo ná: «Kǎgá shí ga nyêsh, bĭ kǎḡ cúndǎ Jǎḡ Kǎel, muud yêsh gwágúg. ¹⁶ †††Nyǎḡḡḡ má bá *búḡǎlǎ, bwé juwo nyə yé, nyə wé má bá *dúḡ cǎg yé. Nyǎḡḡḡ má bá bǎ kú búḡǎlǎ yé, nyə bá bwǎma ná intúḡúí yǎ kandǎḡ. ¹⁷ ††Ntǎ, bǎḡḡ bwé bá búḡǎlǎ wá, bwé bá dǎ sǎ *mǎshimbá: bwé bá dǎ yí búúd mǎjamb jĭné dáámǎd, bwé lás mákǎl mǎshús, ¹⁸ ††bwé bii ónywǎ ná mǎbwǎ. Nkí bwé dá gwoḡḡ, sǎ kú sǎ bwo. Bwé keel mimbǎl mǎbwǎ, mim-bǎl myǎḡḡḡ mí yǎl.»

Yésus má kǎ gwǎw

¹⁹ †††Ja Yésus má shĭn lás ná bwo ntǎni yí, a mú ḡkǎḡ kǎ gwǎw, kǎ jĭ mbwé mǎncwǎm má Zembĭ dĕ. ²⁰ †††Nǎ ndéé, *ompwíin bǎ bwé mú nyĭḡḡ, kǎ ḡḡ cúndǎ Jǎḡ Kǎel ikúl byêsh. Cwámǎ Yésus nyə á dǎ yǎ bwo ḡkul ísǎy byǎḡḡ. A lwágǎlǎ ná minjǎḡḡlǎ myǎḡ mí á bǎ tǎtǎlǎ nácé bwé á dǎ sǎ mǎshimbá.]

§ 16:6 8.31 §† 16:7 14.28; Luk 24.34 §†† Míl mícilyá mí ayág mí cugé ná impánzǎ tééd 9 kǎ kumǎ 20. §† 16:15 Mat 28.19 §†† 16:16 Mís 2.38 §† 16:17 Mís 8.7; 16.17 Mís 2.4; 10.46; 19.6; 1Kr 14 §† 16:18 ónywǎ: Luk 10.19; Mís 28.3-6 Mís 4.30; 5.16; 8.7; Zhk 5.14-15 §†† 16:19 Mat 22.44 §†† 16:20 Heb 2.4

Lúkas

Isâ í dúgyá nê Jɔɔ Kéel Lúkas nyê á cilê yí

Lúkas nyê á cilê Tyoffil kálaad éga. Njii, tɛem bæ ntó, nyê á cilê Jɔɔ Kéel shú buud bwé á shigé bæ mímbýágá mí Oyúden wá, bɔɔng bwé á dɛ lás Gɛrɛk wá. A ngə féel bwo iciyá bíś nê nkul yáág bwo gwágúelə dí yí, nê isâ í dúgyá nê ijâm nê ijag í Oyúden yí. Lúkas ngə lwó cɛg múud mə Yésus.

Nyê á bɛ icé ílɔɔl wa Jɔɔ Kéel égaád námə nda Matiyô bá Márkus.

(1) Sáal mə Yuánes Nduu-buud (3.1-20), bɛ nê nduwán mə Yésus, nê məbwébúlán nyê á bwəma nê ndí má (3.21-4.13).

(2) Cɛg mə Yésus nê sáal nyê á sá Galilê yí (4.14-9.50).

(3) Njɔɔnd Yésus nyê á kyey kálə Yurúsələm yí (9.51-19.28), nê sɔ́lúgú nyê á sá wu yí (19.29-21.38), kə kumə shwiy nyê á yə yí nê gwúmúlə nyê á gwúm shwoŋ dí yí (22-24).

Sé bí nê nkul ci né lúú ciyá á kálaad wúsə 19.10: «Mwân mə Múúd nyê á zə sɔ́ bɔɔng bwé á jímb wá, zə cɛg bwo.» Zembí mə mpú nê buud bēsh bwé ngə cɛgə kú nê nyê wá búśə njímbúlá. Gwé wé nyê á ntí Yésus-Kríst yí, nê a zég cɛg bɔɔng bēsh bwé é lág nyê wá. Yésus mə dɛ bul julə búúd bwé ngə bwəma nê mpyóŋ wá, nda: os-ɔ́l ɔ́ mísəm, ikúkágə, mímbúbúwá, mímbəl nê ojínə ɔ́ búúd.

Mətéédúlé mə cilyá

1 Yé Tyoffil lwám múúd, zhwoŋ buud bwé á mə ngə she cilə nkúmba lân á isâ í á sɛy wa sódí yí. ² Bwé á ngə jaaw isâ námə nda búúd bwé á dúg byo tééd mətéédúlé wá bwé á bwiing sé ná. Buud bɔɔngú wá bwé ngə sá iséy í bwiingúlə mílósú mí Zembí. ³ Nê ndéé mə mə ka námə kwey né mə jálá nê cilə wo isâ byɔɔngú téégyá nda í á ngə sɛy ná. Mə zé cilə na mə mə fwo mpu wámɔlə súsúsá jēsh tééd mətéédúlé. ⁴ Mə jii nê wo mpúg nê minjígúlá wó á nwa myá mí bálé bæ búbálé.

Yuánes Nduu-buud mə bá byêl

⁵ Njɔɔnd fada nyê á bæ né Zakarí ja Herod nyê á bæ njwú-buud á Yudéa yí. Fada wɔɔngú bəndŋ Abiya wé bwé á bæ jáŋ gwoong. Mudá yé nyê á bæ né Ilísabet, a njúl shilə bag ɔ́ Arɔɔn. ⁶ Bēsh obá nê mudúm nê mudá bwé á bæ otútəlí ɔ́ búúd mísh mə Zembí dɛ, bwé dúgə mpu sá Zembí mɛgwág, dɛ bɛ isâ byēsh Cwámɔlə ngə ci né í bəg yí nê mɛççé mé mēsh mbií á kú nê sá á jumúg. ⁷ Njii bwé áshigé bæ nê mwân nɛcé Ilísabet nyê á bæ kundú, bēsh obá bwé á bæ ntəg bwé mú icwúcwúúl.

⁸ Dúlúgá jwŋw dɛ í, Zakarí nyê á ngə sá iséy í fada byé nda í á bæ jwəŋgá á gwoong jáŋ né. ⁹ Ofada bwé á dɛ wusə mpaambé nê bwé féesh nyɔɔng kég nyíi *Mpaánzə Zembí yé. Bwé á ka námə wusə jíní jaá, mpaambé mú féesh Zakarí nê nyê wé kég nyíi kə jígal

*cáá. ¹⁰ Wəla lə jígalúlə cáá nɛ dɛ, buud ɔ́ kúl búúd bēsh bwé á bæ tóŋn bwé ngə jəgəla nê Zembí ¹¹ Ngwól *éngəles mə Yawé mú zə lwóya nyúúl wé Zakarí, zə tŋw nyê ngəe mbwə mənɔwúm, *alatâr bwé dɛ jígal cáá yé dí koogú. ¹² Mitédúgá mí á búbulə Zakarí lúúd nê dúgúelə nyê á dúg éngəles yí, a mú bul bæ nê ifwaas. ¹³ Njii, éngəles mú ci nê nyê ná: «Zakarí, kú bɛeg fúndə, nɛcé Zembí mə nwa mɛjəgəla mwô. Mudá woó mə bá byá wo mwámudúm, wo bá gwiid nyê nê Yuánes. ¹⁴ Wo bá bul kɔɔs nê məshusəg, nɔ́lyá buud bwé bá námə bæ nê məshusəg nê byélúlə mwân wɔɔng mə bá byél yí. ¹⁵ Nɛcé a bá bæ fwámé múúd mísh mə Zembí dɛ. Nyê abúlé bwelé ngul málwəg kú ngul gúl sá ányinyaanə. A bá bwey bæ lwándúlá nê Nkéké Shíshim a njúl ná mwə mə nyóŋgú. ¹⁶ A bá námə sá né bóól búúd wá bag ɔ́ *Izəryél bwé nyíngəg zə wé Zembí wəŋ Yawé. ¹⁷ A bá zə nê lân mə Zembí nê *shíshim nê nkul Eli nyê á bæ nê ndí yí. A bá zə sá nkɔwəbələ mpédúgá osóŋgú bəndŋ bwān. A bá námə sá né bɔɔng bwé á dɛ bæ nê məlɔwə wá bwé céndúg kú njɔɔnd, bwé bæ nê fəg á otútəlí ɔ́ búúd. Ntó, a bá kwəmɔsa Cwámɔlə kúl búúd í njúl nyê fwámé kwéeshá.» ¹⁸ Zakarí mú ci nê éngəles ná: «Mə músə cwúcwúúl, mudá waamə mə námə jaas; mə e bá wám-ɔ́l sá wó ngə ci nɛ ntədélé?» ¹⁹ Éngəles mú bɛsa nê nyê ná: «Mə wé Gabryél, mə jii mísh mə Zembí dɛ, mə ngə sɛy nê nyê. Nyê ámə ntí mə né mə zég lésha nê wo, zə jaaw wo jɔɔ məkál məní. ²⁰ Njii, nda wó mə ka

†† 1:13 1.60, 63 †† 1:15 Ilŋ 6.3; OoM 13.4-5; Luk 7.33 ††† 1:17 Mal 3.1, 23-24 (Bible Segond 4.6); Mat 17.10-13; Mak 9.13; Yuá 1.21 ††† 1:18 Mət 17.17; 18.11 § 1:19 Dan 8.16

bə kú *magələ íciyá byâm nə, wo é bə fíffí. Wo bá ji kú lás kə wós jwōw ísá mé ámə zə jaaw wo íni í bá bwəma yí. Nəcə byáá í bá bwəma dán wəlad.»

²¹ Í á bə na, kúl búúd jân í ngə bwánd Zakarí. Buud bwé mú ngə káam nə a mé bul bwey nūḡ Mpáánzə Zembî dí cwú.

²² Ja Zakarí nyə á ka cúwo tón yí, nyə á bə kú ná nə ḡkul mə lésha nə buud. Bwé mú mpu nə a shí dúg gúl sá nūḡ fúm á ci dí. Nyə á ngə fufə nji məbwə. Nyə á shwal bə fíffí. ²³ Ja nyə á shínal mé mwōw mé ísəy yá Mpáánzə Zembî yí, nyə á ka nyiḡgə kə bwədí.

²⁴ Fwála mú cḡ, mudá yé Ilísabet músə bə nə bum. A mú shwaaw tñḡ ḡḡkwoond otōḡn kú lwóya nyúul, a ḡḡgə cí ná: ²⁵ †«Sá Cwám̄ba mé sá mə wə ga. A mé ntí mísh mé mádí zə yíl mə shwōn mé á bə nə ndí búúd bām dí yí.»

Yésus mə bá byēl

²⁶ Ja bum mé wós Ilísabet ḡkwoond saman dí yí, Zembî mú kənd *éḡḡəles Gabryēl ḡḡwəla á Galilē bwé dḡ jōw nə Nazarēt yí. ²⁷ ††Nyə á kənd nyə nə a kəḡ lésha nə ncwíyē sás lú múdá í á bə wu nə Maríya yí. Sás dḡḡḡḡ í á bə nə cəḡlá bá nə Yóseb, muud á bag ḡ

*Dávid. ²⁸ ḡḡḡəles mú nyí Maríya njōw cí nə nyə nə: «Mə báág nə wo, Yawé jì nə wo, a mé sá mpaam nə jḡ lām.» ²⁹ Iciyá íni í mú sá Maríya mitédúgá búbulə lúúd. A mú ḡḡḡ jī lāmúd nə wāḡ mbií mábédá í kə nə jì.

³⁰ ḡḡḡəles mú cí nə nyə nə: «Maríya, kú bəeg fúndə. Nəcə wo mé bwəma nə ocúncəsh ́ Zembî. ³¹ †Dḡḡḡ, wo zə bə nə bum, wo bá byá mwámudūm, wo gwiid nyə nə Yésus. ³² ††A bá bə fwámé múúd. Bwé bá dḡ jōw nyə nə *Mwān mə Zembî a ḡwōw-ḡwōw. Zembî wúsú Yawé mə bá yə nyə ijwūga í mpáámbə jé Dávid. ³³ ††A bá jwú nə bag ḡ *Yákwb kandḡḡə á kandḡḡə, ijwūga byé í ábúlé bə nə məshíné.» ³⁴ Maríya mú cí nə éḡḡəles nə: «Jāḡ í bá bə ntədélé, mēē kú fwo mpu múdūm?»

³⁵ †††ḡḡḡəles mú bəsa nə nyə nə «Nkḡḡḡḡ Shíshim mə bá zə wódí, ḡkul mə Zembî a ḡwōw-ḡwōw í mú búdal wo nda gúḡwá í dḡ búdal múúd nə. Gwé wə í bá sá nə mwān wó bá byá yé mə bá bə fééshá, bwé dḡ jōw nyə nə Mwān mə Zembî. ³⁶ Dḡḡḡ, mbyēl wō Ilísabet mə zə bə nə bum ícwúúlú. A bá nāmə byá mwámudūm. Nyə muud bwé á dḡ cí nə a jì kundú yé, bum mú nyə ḡkwoond saman dí. ³⁷ †††Mpuḡ nə sá cúgé nə ḡkul bwelé ntḡ Zembî.» ³⁸ Maríya mú cí ná: «Mə jì sḡḡl māsáal mə Yawé. A sáág mə nda wó mé cí ná.» ḡḡḡəles mú kyey.

Maríya mə kə dúg Ilísabet

³⁹ Námə fwála dḡḡḡḡ dí, Maríya mú ḡwa zhíí ləlélə kə ḡḡwəla á kḡḡmb Yudéa jísé mímbḡḡḡ mímbḡḡḡ yí. ⁴⁰ A mú kə nyí Zakarí dí njōw, bəda Ilísabet. ⁴¹ Ja Ilísabet nyə á ḡwág məbédá mə Maríya yí, mwān nyə á lugəsa nyə mwḡ dí, Ilísabet músə lwánd nə Nkḡḡḡḡ Shíshim

† 1:25 Mət 30.23 †† 1:27 Mat 1.16 † 1:31 Iza 7.14; Mat 1.21; Luk 2.21; Mis 4.12 †† 1:32 Iza 9.6; 2Sa 7.16; Mat 20.30-31 †† 1:33 Dan 7.14 ††† 1:35 Mat 1.18; Luk 4.18 ††† 1:37 Mət 18.14; Mat 19.26; Mak 10.27; Luk 18.27

nə cwós. ⁴² A mú kīm məma ḡkwiimbyē, nyə ná: «Wo jì nə ibwádán ntḡ bḡlúgá búdá bēsh, mwān jì wo mwō dí yé jì nāmə nə ibwádán. ⁴³ Jí í mpú sá nə nyḡḡḡḡḡ mə Cwám̄ba waamə zəḡ mádí yí. ⁴⁴ Nəcə dḡḡḡ, nji məlwə mām mə ámə ḡwág məbédá mwḡ yí, mwān nyə ámə lugəsa mə nə məshusḡḡ mwō dí. ⁴⁵ Wēē mə jəla, wēē muud mə *búḡḡəla nə sá jēsh Cwám̄ba mə sá nə bwé jáawḡḡ wo yí í é bwəma yé.»

Maríya mə ságúsə Zembî

⁴⁶ ††Maríya mú cí ná:

Zembî waam, wo jì məma Zembî.

⁴⁷ Shíshim wām í ḡḡḡ kḡḡ nə məshusḡḡ

nəcə cḡḡḡḡ waamə Zembî.

⁴⁸ Nəcə a mə bəle nti mísh dúḡ zhizhe lwaá dé á mudā. Haaw! Tééd fwála gaád buud wā ikala byēsh bwé bá dḡ cí ná: «mēē mə jəla».

⁴⁹ Nəcə Zembî á ḡkul nyēsh mə sá mə məma ísá.

Jíné dé dūsə nə gúmə ntḡ sá jēsh.

⁵⁰ ††Lām məcəy yé wúsə nə bagə

shú búúd bwé ḡwá nyə nə fúndúḡḡ wá kə wós íkala ikala.

⁵¹ †††A mə lwóya ḡkūl nyé.

A mə sá nə buud bwé dḡ ḡḡḡny mēnyúul wá bwé cíf-magú.

⁵² †††A mə yíl ḡḡḡacid í búúd ijyia í ící byāḡḡḡ wusə shí, a bñn ózhizhe ḡ búúd ḡwōw.

⁵³ †††Buud bwé á bə nə məfúfə wá, a mə yə bwo zh-wog tḡḡḡḡ

a nyiḡḡ búúd ́ tḡḡḡ məbwə ocwū. ⁵⁴ †††A mə zə kwiid bag ḡ sḡḡl māsáal yé *Izəḡḡḡḡ,

a mə tédḡḡḡ lām məcəy yé,

⁵⁵ nda nyə á kaag impáámbə bísú

shú mə *Abərahām bəñḡḡḡ mpwḡḡ buud nyé kandḡḡə á kandḡḡə nə.

⁵⁶ Maríya bá Ilísabet bwé á já je bə ḡḡḡkwoond olḡḡl nə ndéé Maríya músə nyiḡḡḡ kə bwədí.

Byélé mə Yuánes Nduu-buud

⁵⁷ Wəla lḡ byeyí í á ka wós Ilísabet. A mú byá mwámudūm. ⁵⁸ Nə buud bəñḡḡḡ bwé á bə jāḡ baḡ wá, nə mimbyēl myé bwé mú ḡwág nə Yawé mə bul ḡwág nyə cey lámúd. Bəñḡḡḡ bwé mú ka zə taag.

⁵⁹ ††Jwōw mwān nyə a wós mwōw mwḡḡḡḡḡ yí, bwé mú zə nə bwé zə sá nyə ábīwáág. Bwé mú cēel gwiid nyə nə Zakarí nda sḡḡḡḡḡ. ⁶⁰ †††Nji nyḡḡḡḡḡ mú cí ná: «Mbḡ! Jíné dé wə Yuánes.» ⁶¹ Bwé mú cí nə nyə nə: «Muud ḡḡwúd nə ḡḡwúd cugé nə jíné lú Yuánes njōw búúd wñn wēsh dí.» ⁶² Bwé mú dḡ lésha nə sḡḡḡḡḡḡ mwān dḡ fufə nji məbwə jílə nyə jíné á céel gwiid mwān yí. ⁶³ Sḡḡḡḡḡḡ mwān mú ḡwáámbə nə bwé yéḡ nyə kwóógḡ nə a zəḡ cilə cíḡḡḡḡ. A mú cilə ná: «Jíné dé wə Yuánes.» Buud bēsh bwé mú bul káam. ⁶⁴ Seegya ntāḡ nə Zakarí mpu mə bñn, jūm mú nyə fəlí nə a je lás. A

§ 1:46 1Sa 2.1-10 †† 1:50 Sòm 103.13, 17 ††† 1:51 Mbá 5.15; 26.8 †† 1:52 Sòm 75.8; Mat 23.12; Zhk 4.6, 10 ††† 1:53 Sòm 107.9; 34.11 †† 1:54 Msh 7.20; Sòm 98.3; Mət 17.7; 22.17 †† 1:59 Mət 17.12-13 ††† 1:60 1.13

mú shwal bñn kál ñgə yə Zembî məshwúmb. ⁶⁵ Buud 3 bañ bé bwé mú bə nə fúndúgú. Né ndéé buud bwé mú ñgə bwiiñg lāñ á isá í á s̄y íni shí Yudéa á mimbəñ nyēsh. ⁶⁶ Buud bēsh bwé á gwág lāñ wəñg wá bwé á bə kú bwēle yil lām cínwəñg. Bwé mú də jī ná: «Múmwán jwəñg í bá bə jē e? Bəbálé, ñkul má Yawé í á ñgə nyīn cəg mə mwān wəñgú.»

Zakarí mə cúndə cúndə mə Zembî

⁶⁷ Mwān s̄wəñgú yé Zakarí mú lwánd nə Nkēñkē Shishim né cwó, a mú cúndə cúndə mə Zembî, nyə ná:

⁶⁸ †Gúmá nə Yawé, Zembî á *Izərayēl
nəcə a mə kwiid kúl búud jé, yil bwo mənyámád.
⁶⁹ ††A mə wéeshəli sə ñkácid cəgye
mpwəñ buud mə s̄wál məsáal yé *Dávid d̄í.
⁷⁰ †Nyə a shí bwey də jaaw kéel d̄wəñgú,
*buud ɔ micúndə bé nyə á féesh yág wá də jaaw.
⁷¹ ††Nyə á kaag nə a bá zə yil sə mənyámá mə
mízhízhíñ mísúd,
a yil sə məbwə mə b̄wəñg bwé ñgə mp̄ii sə wád.
⁷² ††A mə lwágələ nə a jī nə lām mácey nə odá;
a mə tédəga s̄y nyə á sá nə bwo yí.
⁷³ ††Nəcə nyə á k̄eən b̄bálé nə Dā *Aburāham nə í bá
bə né

⁷⁴ ††á ká shīn yil sə məbwə mə búud bwé ñgə lúmbəli
nə sə wá d̄i,

sə mə bá də yə nyə gúmə kú nə ifwaas,
⁷⁵ sə ñgə lwóya nə sə búsa buud bé,
sə ñgə cəgə tətəlí nyəd̄í míshéd,
ñgə cəgə nda búud ɔ kúl jé bwé jélá nə cəgə né,
sə bə ntó mwōw mə cəg məsú mēsh.

⁷⁶ †Múmwán, bwé bá də j̄w wo nə *muud micúndə
mə Zembî á gwōw-gwōw.

Nəcə wo bá kə Cwamba shwóg, kə kwambələ nyə zhí

⁷⁷ ††kúl búud jé í mpúg nə a ñgə zə nə a zé cəg bwo,
juu bwo nə *misəm myāj.

⁷⁸ ††Zembî wúsú jī bul bə nə lām mácey.
A mə ntí sə məñkenya mə ñgə zhu gwōw
nda m̄wəñg mə jwōw ja í də cúwo yí,

⁷⁹ ††mə zəg kwan b̄wəñg bwé ñgə cəgə yídúgú shwiy d̄í
wá,

mə zəg sá nə sə cəgəgí nə sh̄e.

⁸⁰ Mwān nyə á ka námə ñgə w̄y, *shishim yé ñgə
ñwa ñkul. Nyə á də jī məshí mā shwéeshá nə ndéé kə
wóws jwōw nyə á kə lwóya nyúul kúl búud jé d̄í yí.

Byélé mə Yésus

2 Í á zə bə mən̄i mwōw d̄i, *Káázəl Ogust nyə á cilə
né buud ɔ shí mishwun bēsh bwé kəg cilya ilāñ d̄í.
² Ilāñ bwelélə s̄y wə cí. Í á bə Kirínus njúl ñgwəm̄na á
faan lú Sirí. ³ Ntó buud bēsh bwé á ka kə ñgə cilya,
muud kə ñgwála í dúgyá nə b̄eend jé yíid. ⁴ ††Yóseb mú
némə t̄í Nazarēt faan lú Galilē, bád kə Betəlehem, ñg-

wála mə *Dávid faan lú Yudéa, nəcə nyə á bə mwān á
ñjōw búud mə Dávid. ⁵ Nyə á ñgə kə ilāñ d̄í, bá Mariya,
mudá í á bə né bá bwé zə béya yé, Mariya wəñg njúl
nə bum.

⁶ Í á ka bə, bwé njúl nūñ, fwála lə byeyí mú wóws
Mariya. ⁷ A mú byá mwān yé acúmbā, mwámudūm. A
mú wá nyə bwəmád a bwéñg nyə kúl bwé á də wá itw
id̄w nə í dúg də yí, nəcə bwé áshigé bə nə bwágə
ñjōw ójōñ.

Obaagələ 3 itw bwé dúg wéñgələs

⁸ Obaagələ 3 itw bwé á bə shí nywəñgú bwé ñgə jī
mifum t̄wñ ìbugád ñgə baagələ itw byán. ⁹ Ngwól
*éñgələs mə Yawé mú zə wóws bwo na, məñkenya
mə Cwamba mə mú lyə bwo nə məñkenya nə kesh.
Ifwaas í músə jág bií bwo. ¹⁰ Njī, éñgələs mú ci nə bwo
ná: «Kúgá fúndə, nəcə mə ñgə zə bí nə j̄j̄j̄ kéel í é sá
kúl búud jēsh məma məshusəg yí. ¹¹ ††Cəgye mə byēl
bí múús ñgwála mə *Dávid. Nyə wə *Křst Cwamba.
¹² Bī é yag nyə nə məȳgyé méga: bī é kwey kúkény í
mbwúg bwəmád kúl bwé də wá itw id̄w nə í dúg də
yí.»

¹³ Seegya nə kúdə zhwog wéñgələs wā gwōw bwé
mú zə kwey nyīn̄i bwé ñgə yə Zembî gúmə s̄səd nə:

¹⁴ ††Zembî bəg nə gúmə jōñ á gwōw-gwōwéd;
wá shí, buud Zembî mə gwág nywa wá bwé cəgəg nə
sh̄e.

¹⁵ Í mú zə bə ná, ja wéñgələs bwé mə béegya nə
bwo kə jōñ d̄í yí, obaagələ 3 itw bwé mú ci bwəmé nə
bwəmé ná: «Sə kəgá Betəlehem kə dúg s̄a í mə s̄y
Zembî mə sá nə sə mpúg ga.» ¹⁶ Bwé mú ñgə kə nə cá-
cā, bwé mú kə kwey Mariya nə Yóseb nə kúkény í mb-
wúg kúl bwé də wá itw id̄w nə í dúg də yí. ¹⁷ Ja bwé
mə dúg nyə yí, bwé mú bwiiñg s̄a éñgələs nyə ámə
jaaw bwo shú mə múmwán jwəñg yí. ¹⁸ Buud bēsh bwé
á ñgə gwág bwo wá bwé á ñgə bul káam s̄a bwé á ñgə
bwiiñg yí. ¹⁹ †††Mariya nye nyə á baagələ is̄a bywəñg
láméd, a ñgə bigas byo. ²⁰ Né ndéé obaagələ 3 itw
bwé mú nyiñgə bwé ñgə yə Zembî gúmə, ñgə yə nyə
məshwúmb nə is̄a byēsh bwé ámə gwág nə dúg yí,
nəcə í á bə námə njī nda éñgələs nyə á jaaw bwo ná.

Bwé kə nə kúkény Yésus mpáanzé

²¹ †††Ja jwōw lú mwōmb í á wóws yí, í mú bə fwála nə
bwé sáag mwān áb̄wáag. Bwé mú gwiid nyə nə Yésus,
jínə éñgələs nyə á jaaw Mariya a kú fwo ñwa bum yí.

²² †††Né ndéé í mú zə bə fwála nə bwé sáag ñgusa íci
Moyíz nyə a cí yí. Bwé mú bád kə nə mwān Yurúsəlem
kélə lwóya nyə wə Yawé, ²³ ††némə nda jē cilyá *mb-
woomb máceξ d̄í ná, ná: «Mwámudūm yēsh mə tééd
byēl yé, bwé kənd nyə koogú nə a bəg shú mə Yawé.»
²⁴ Í á jī ná bwé kəg yána il̄m̄ í *mētúnəga námə nda jē

† 1:68 Sòm 41.13; 72.18; 111.9; Luk 4.18-21; 7.16; 19.44 †† 1:69
Sòm 132.17; Mat 20.30-31 † 1:70 Rom 1.2; Iza 9.1-6; Msh 5.1-3
†† 1:71 Sòm 106.10 †† 1:72 Sòm 106.45; 105.8-9; Ləv 26.42
††† 1:73 Mət 22.16-18 ††† 1:74 Tit 2.12, 14 † 1:76 Mal 3.1; Mat
11.10; Mak 1.2; Luk 7.27 †† 1:77 Zhe 31.34 ††† 1:78 MmN 34.6;

Iza 60.1-2 †† 1:79 Iza 9.1, 5; 42.6-7; Mat 4.16 ††† 2:4 Mat 2.1;
Yuá 7.42 †† 2:11 Mat 20.30-32; Yuá 4.42; Mis 5.31; 13.23; 2Pr 1.11
†† 2:14 Iza 57.19; Mat 10.13, 34; Mak 9.50; Luk 1.79; 10.5-6; 12.51;
19.38, 42; 24.36; Yuá 4.27; Mis 10.36; Ifz 2.14, 17 ††† 2:19 2.51
††† 2:21 1.31 ††† 2:22 Ləv 12; Ilj 18.15-16 18 2:23 MmN 13.2

cilyá nda mbwoomb mǎcǎǎ dí ná, bwǎ kǎ nǎ mǎwúwo mǎbǎ ñkí icwǎ í mǎfǎf íbǎ.

²⁵ Ñgwǎl múúd nyǎ á dǎ bǎ Yurúsǎlem ná Símyon. Nyǎ á bǎ tútǎlǐ muud, nyǎ a wǎ lǎm wǎ Zembí. Nyǎ á bǎ nǎ Ñkǎǎkǎ Shíshim. Nyǎ á dǎ bwǎnd muud nyǎ á bǎ ná a bá zǎ sǎl *Izǎrǎyǎl mǎlǎm shí yé. ²⁶ Ñkǎǎkǎ Shíshim í á lwǎgǎlǎ nyǎ ntǎmǎd ná nyǎ abǎlǎ yǎ a kú fwo dúg *Kǎrist Yawé mǎ bá nti yé. ²⁷ Muud wǎwǎgǎ Ñkǎǎkǎ Shíshim í á sǎ ná a kǎg *Luǎ mǎ Zembí. Ja óbyǎl ǎ Yésus bwǎ á zǎ nǎ mwǎn Luǎ ná bwǎ zǎ sǎ nyǎ nda mbwoomb mǎcǎǎ í ñgǎ cǐ ná, ²⁸ nyǎ á ñwa mwǎn nyǎdǎ mǎbwǎd a mú yǎ Zembí cúncǎesh, nyǎ ná:

²⁹ Mǎsa, jaǎ ga í mǎsǎ wo je bíd ná lwaǎ dwǎ í yǎg ná shee

nda wǎ á cǐ ná,

³⁰ †nǎcé mǎsh mǎm mǎ mǎ dúg nda wǎ zǎ cǎg sǎ ná, ³¹ cǎgǎlǎ wǎ á kwǎmǎsa ikǎl í búúd byǎsh í ñgǎ dúg yí.

³² ††jǎsǎ mǎñkenya mǎ bá sǎ ná ikǎl íshús í mpúg wo yí,

kǎl gwǎ Izǎrǎyǎl í bǎg nǎ gúmǎ yí.

³³ Yésus sǎwǎgǎ nǎ nyǎwǎgǎ bwǎ á ñgǎ kǎam sǎ jǎsh Símyon nyǎ á ñgǎ cǐ shú dé dí yí. ³⁴ *Símyon mú bwǎdan nǎ bwo, nyǎ nǎ Mariya nyǎwǎgǎ mǎ Yésus ná:

«Mwǎn éga Zembí mǎ nti nyǎ ná a zǎg sǎ ná zhwo g buud ǎ Izǎrǎyǎl bwǎ bǎlǎg, zhwo g buud wǎl. A bá bǎ gúl sǎ mǎ Zembí í bá ntǎ búúd ñkul yí, sǎ búúd bwǎ ábǎlǎ magǎlǎ yí. ³⁵ A bá zǎ sǎ ná zhwo g buud mitǎdǎgǎ myǎñ mí mpúyǎg. Wǎe ntǎg í, mǎcǎy mǎ bá nyǎsǎlǎ wo lǎmǎd nda kafwǎe.»

³⁶ Ñgwǎl *múúd micúndǎ ámudǎ nyǎ á bǎ nǎmǎ cíwǎg ná Ana, a njúl shilǎ mǎ Fanuǎl bǎend mǎ Azer dí. Mudǎ wǎwǎgǎ nyǎ á bǎ a mǎ bul jaas. Nyǎ a béya a mú cǎgǎ nǎ ñgwǎm mǎmbú zǎñgbǎ. ³⁷ ††Nyǎ á ji kúsǎ kǎ wǎws mǎmbú mǎwúm mǎwǎmb nǎ mínǎ. Nyǎ a shíge dǎ bwǎlǎ kǎ shwǎg-shwǎg nǎ Luǎ mǎ Zembí. Nyǎ á dǎ sǎ Zembí iséy byǎ nǎ mwǎsǎ nǎ bulú a dúgǎ cǐ ídǎw, dǎ yǎ Zembí gúmǎ. ³⁸ ††Nyǎ á bǎ nǎmǎ cíwǎgǎ ja bwǎ á bǎ nǎ Yésus Luǎ yí, a mú yǎ Zembí akǎba; buud bǎsh bwǎ á ñgǎ bwǎnd ná Zembí mǎ bá zǎ yǎl Yurúsǎlem mǎnyǎmǎd wǎ, Ana nyǎ á ñgǎ jaaw lǎñ mǎ mwǎn.

³⁹ Ja óbyǎl ǎ Yésus bwǎ á shǎn sǎ isǎ byǎsh Mǎcǎǎ mǎ Yawé mǎ ñgǎ cǐ yí, bwǎ á kǎ nyǎgǎ kǎ bwǎdí ñgwǎla Nazarǎt, faan lǎ Galilǎ. ⁴⁰ Mwǎn nyǎ á kǎ nǎmǎ ñgǎ wǎy, *shíshim yé ñgǎ ñwa ñkul, a njúl mǎpaam mǎ Zembí dí.

Yésus mǎ nyǎn mpǎánzǎ Zembí a njúl kǎkǎgǎ

⁴¹ ††Obyǎl ǎ Yésus bwǎ á dǎ kǎ zǎñ pǎska dí Yurúsǎlem mbú wǎsh. ⁴² Bwǎ á kǎ nǎmǎ kwo bǎd kǎ nda fúlú í á bǎ ná, Yésus njúl mǎmbú wúm nǎ mǎmbǎ, bwǎ mú kǎ nǎ nyǎ. ⁴³ Ja zǎñ í á shǎn yí, obyǎl bé bwǎ mú nyǎgǎ. Yésus mú lǎg Yurúsǎlem bwǎ kú mǎpu. ⁴⁴ Bwǎ á ñgǎ tǎdǎga ná Yésus bǎññ buud ǎ gwoonǎg bǎsǎ zhǎfǎd. Bwǎ mǎsǎ kyey mwǎsǎ ncíndí. Ná ndéé bwǎ mú

† 2:30 Iza 52.10 †† 2:32 Iza 42.6; 49.6; 46.13 † 2:34 Iza 8.14; 1Pr 2.8 †† 2:37 1Tm 5.5; Mat 6.16-17 †† 2:38 Iza 52.9 ††† 2:41 MmN 12.1-27; 23.14-17

ka zǎ ñgǎ sǎ nyǎ mǎmbyǎl nǎ mǎmbíí myǎñ dí. ⁴⁵ Nda bwǎ áshíge kwey nyǎ ná, bwǎ mú nyǎgǎ nǎ mǎsǎwǎgǎ kǎ Yurúsǎlem. ⁴⁶ Í á kǎ zǎ bǎ, bwǎ mǎ sǎ nyǎ ná sǎ sǎ tǎñ mǎwǎ mǎlǎlǎ, bwǎ mú kǎ kwey nyǎ a njúl tǎm oyǎgǎlǎ ǎ mǎcǎǎ *Luǎ mǎ Zembí, a ñgǎ gwǎgǎlǎ bwo, a ñgǎ jí bwo minjǎgǎ. ⁴⁷ Buud bǎsh bwǎ á ñgǎ gwǎgǎ nyǎ wǎ bwǎ á ñgǎ kǎam fǎg nyǎ nǎ mǎmpǎsǎ mé. Bwǎ á ñgǎ kǎam mbíí á ná fǎg dǎ jǎmb lúúd. ⁴⁸ Ja óbyǎl bé bwǎ á dúg nyǎ yí, bwǎ á jǎg bul kǎam. Nyǎwǎgǎ mú cǐ nǎ nyǎ ná: «Mwǎn waam, jí wǎ mǎ sǎ sǎ ntǎni ní? Wo mpú ná sǎ shwǎóñgǎ sǎ mǎ ñgǎ sǎ wo nǎ mǎlǎm gwǎw?» ⁴⁹ †††Nyǎ mú cǐ nǎ bwo ná: «Bǎ ámǎ ñgǎ sǎ mǎ nǎ jí? Bǎ ampúyǎ ná mǎ jǎlǎ nǎ dǎ bǎ isǎ í Dǎ dí?» ⁵⁰ Ñjǎ bǎñ bwǎ áshíge mǎpu gwǎgǎ sǎ nyǎ á cǐ nǎ bwo yí. ⁵¹ ††Yésus bǎññ bwo bwǎ mú shulǎ kǎ Nazarǎt, a ñgǎ magǎlǎ ijwǎga byǎñ. Nyǎwǎgǎ mú baagǎlǎ isǎ íni byǎsh lǎmǎd. ⁵² †††Yésus nyǎ á kǎ ñgǎ wǎwǎ, fǎg ñgǎ kwǎdǎlǎ, mǎpaam mǎ Zembí ñgǎ kwǎdǎlǎ, a ñgǎ bǎ jǎ kǎgǎ mǎsh mǎ Zembí nǎ mǎsh mǎ búúdǎd.

Iséy í Yuǎnes Nduu-buud

(Mat 3.1-17; Mak 1.1-11)

3 Í á kǎ zǎ bǎ, ijwǎga í *Kǎázǎl Tiber í mǎ wǎws mbú wúm nǎ tǎñ dí, Pons Pilǎt mú bǎ ñgwǎmǎna á faan lǎ Yudǎa, Herod nyǎ Tatarǎk ††† á Galilǎ, mǎnyǎñ yǎ Filíp nǎ faan lǎ Ityurǎ nǎ Trakonitídí, Lisanǎyas nǎ faan lǎ Abilǎen. ² Í á bǎ Hǎna njúl Ajǎlǎcǐ á ofada, bá Kayíf. Ja jǎwǎgǎ, kǎel mǎ Zembí í á wǎws wǎ Yuǎnes mwǎn mǎ Zakarí a njúl shí a shwǎéshád.

³ †††Nyǎ á kǎ zǎ ñgǎ kyey shí nyǎsh á fundú ñgwǎwǎ Zhurdǎ, ñgǎ cúndǎ ná: «Cǎndǎgǎ mitǎdǎgǎ, bí duwan, Zembí nyǎ é juu bí nǎ *mǎsǎm mín.» ⁴ †††Í á bǎ ntǎ nda jǎsǎ cilyǎ kǎlaad mǎ *múúd micúndǎ Izayí dí ná. Nǎcé jǎsǎ ná:

Muud ñgǎ cúndǎ shí a shwǎéshád, a ñgǎ cǐ ná:

«Kwǎmbǎlǎgǎ zhǎfǎ mǎ Cwǎmba,

bǎ sǎg kwǎñ jé.

⁵ Bǎlǎlǎgǎ íbǎfǎ byǎsh,

bǎ bwǎ mǎmbǎñ mí anǎñ nǎ mí acǎg-cǎg myǎsh sǎl shí,

bǎ sǎg mǎbǎgǎ.

Sǎndǎlǎgǎ ikǎl í ákukwǎwǎlǎ, sǎ byo ná sǎndǎñ

⁶ †††muud yǎsh kǎ bá dúg cǎgǎlǎ Zembí mǎ bá cǎg búúd yí.»

⁷ †††Buud bwǎ á dǎ zǎ wǎ Yuǎnes áncuncuma zǎlǎ dǎ duwan wǎ, nyǎ á kǎ dǎ cǐ nǎ bwo ná: «Yé iyǎlǎkǎg íga! Bǎ mǎ bǎle fúndǎ mpimbǎ Zembí mǎ bá lwǎya yí? Zǎ ámǎ kǎwǎlǎ bí éne? ⁸ †††Kǎgǎ wúmǎ fwǎmé mpúmǎ ††† í lwǎgǎlǎ ná bǎ mǎ cǎnd mitǎdǎgǎ yí. Kǎgǎ bǎ ñjǎ dǎlǎ tǎdǎga ná: “Sǎ bǎñ sǎ bí mpwonǎ buud mǎ *Abǎraham” nǎcé mǎ mpú jaaw bí ná Zembí jí nǎ ñkul shwǎwǎlǎ mǎkwǎóogǎ mǎga, sǎ mwo bwǎn ǎ Abǎraham. ⁹ ††††Mpugǎ ná zǎñ í wǎl zǎ sǎmb mǎkǎlǎ mí ílǎf

††† 2:49 Yuǎ 2.16 § 2:51 2.19 §† 2:52 1Sa 2.26 §††

TATARÁK: Cilyǎ ní í cugǎ cilyǎ mákaa; ñjǎ í kǎ ná «ñgwǎmǎna nyǎ á ñgǎ jwǎ nǎ mpǎl ñǎ á ñkúmǎ faan yé». Dǎgǎgǎ nǎmǎ Mat 14.1; Luk 3.19; 9.7; Mís 13.1. §† 3:3 Mís 13.24; 19.4; Luk 24.47 §†† 3:4 Iza 40.3-5 §† 3:6 2.30-31; Mís 28.28 §† 3:7 Mat 3.7; Luk 21.5-36 §†† 3:8

məshugəd. Bwə é cal líí jêsh í ádé wúmə fwámé mpúmá yí, bwə kəl gwo kudad.»

¹⁰ Buud bwə mú zə jî nyə ná: «Sá mə jəlá nə sá jí?»

¹¹ A mú bęsa nə bwo ná: «Muud jí nə ishimí íbá yé kéénzhęg ęgwúđ yə nyɔɔɔg cúgę nə ndĕ yé. Muud jí nə idĕw yé sáág námə ntó.» ¹² Oņwenye ɔ tóya bwə mú námə zə nə bwə zə duwan. Bwə mú jî nyə ná: «Yííęli e, sá mə jəlá nə sá jí?» ¹³ Nyə nə bwo ná: «Dęgá jî búúđ nji sá mácsę mə yə bí ękul nə bi dúg jî yí, bi kú nteęęg.» ¹⁴ Ozimbi bwə mú námə jî nyə ná: «Sá bāņ sá mə jəlá nə sá jí?» Nyə nə bwo ná: «Kúgá mánda múúđ nə sá jé ękí ntāg nə bi mə lwó múúđ mpəl. Magęlęgá nə myána bwə ęgá jóna nə bí má mə jəla.»

¹⁵ Nda búúđ bwə á ęgə bwánd bwə ęgə tédęga ná Yuánes ɔ mə jéé bə Mesí ná, ¹⁶ Yuánes nyə á cí nə bwo ná: «Męe mə ęgə duu bí nə məjúwó. Nji ęgwól múúđ ęgə zə, a jî nə mpífé ɔj mə. Mə ampíyáyé nə mə cínyęg nyə mikwoólú mí męęgwub. Nywáá mə bá duu bí nə Nkęękę Shíshim nə kuda. ¹⁷ A mbid fwafęga mbwéd. A bá zə béęg búúđ nda bwə də fyaf ękwáándá nə; a ęwa fwámé mpúmá wá ękundá déđ, a yíl ílwáásá shwu kuda jí kú bwęle jímə yííd.» ¹⁸ Yuánes nyə á kwo námə ęgə jaaw bwo Jjɔ Kéel, a ęgə yáág nə bwo nə bwə mágęlęg. ¹⁹ Hí á ka zə wózs nə, nyə á jum Herod á Tatarák nəcé lésú mə Herodyád, mudá mə mínyɔɔɔ nə móól məbôw męsh nyə á də sá má. ²⁰ Herod mú kwádęlə dúl bôw cínyęg gwôw, wá Yuánes mímb-wugəd.

²¹ Hí á ka bə gúl ja ná, nda búúđ bęsh bwə á ęgə duwan ná, Yésus mú námə kə duwan. Ná ndéé, ja nyə á ęgə jęgęla yí, jɔɔ í mú bāņ, ²² Nkęękę Shíshim mú nyín nə nyúul nda fáf í mú shulə nyə nyúúlúđ. Kál í mú zhu jɔɔ đí ná: «Wo wé Mwān waamə alām. Lām wām węsh wúsə wóđf.»

Impáámhá í Yésus

(Mat 1.1-17)

²³ Ja Yésus nyə a tééd sáal dé yí, nyə á bə kala múúđ á je bə mímbú məwúm məlól. Buud bwə á ęgə tédęga ná a jî mwān mə Yóseb, Yóseb mwān mə Heli, ²⁴ Heli mwān mə Matat, Matat mwān mə Lévi, Lévi mwān mə Męlękí, Męlękí mwān mə Yanay, Yanay mwān mə Yóseb. ²⁵ Yóseb mwān mə Matatíyas, Matatíyas mwān mə Amos, Amos mwān mə Nahum, Nahum mwān mə Hęsęli, Hęsęli mwān mə Nagay, ²⁶ Nagay mwān mə Maad, Maad mwān mə Matatíyas, Matatíyas mwān mə Símęyon, Símęyon mwān mə Yósek, Yósek mwān mə Yoda. ²⁷ Yoda mwān mə Yoanan, Yoanan mwān mə Résa, Résa mwān mə Zorobábel, Zorobábel mwān mə Salátíyel, Salátíyel mwān mə Neri; ²⁸ Neri mwān mə Męlękí, Męlękí mwān mə Adi, Adi mwān mə Kosam, Kosam mwān mə Elęmadam, Elęmadam mwān mə Er. ²⁹ Er mwān mə Yésus, Yésus mwān mə Elyazar, Elyazar mwān mə Yorím, Yorím mwān mə Matat, Matat mwān

1.54-55; Mat 3.9 §§† Mpumə nyɔɔɔg wə misóólęgú. §§§ 3:9 Mat 7.19 † 3:16 Mis 1.5; 11.16; 13.25; 19.2-4; Luk 4.18 †† 3:19 Mat 14.3-4; Mak 6.17-18 † 3:21 5.16 †† 3:22 4.18 Sóm 2.7; Iza 42.1; Luk 9.35; 20.13 †† 3:27 Salátíyel: 1Ib 3.17; Esd 3.2

mə Lévi. ³⁰ †† Lévi mwān mə Símęyon, Símęyon mwān mə Yúda, Yúda mwān mə Yóseb, Yóseb mwān mə Yonam, Yonam mwān mə Eliyakim. ³¹ †† Eliyakim mwān mə Məleya, Məleya mwān mə Mena, Mena mwān mə Matata, Matata mwān mə Natan, Natan mwān mə *Dávid. ³² Dávid mwān mə Yése, Yése mwān mə Yobed, Yobed mwān mə Bowaz, Bowaz mwān mə Sala, Sala mwān mə Naáson. ³³ † Naáson mwān mə Aminadab, Aminadab mwān mə Adęmin, Adęmin mwān mə Arni, Arni mwān mə Hęsęron, Hęsęron mwān mə Fares, Fares mwān mə Yúda; ³⁴ Yúda mwān mə *Yákwab, Yákwab mwān mə *Izaag, Izaag mwān mə *Abęraham, Abęraham mwān mə Tara, Tara mwān mə Nakor; ³⁵ Nakor mwān mə Seruk, Seruk mwān mə Ragw, Ragw mwān mə Falek, Falek mwān mə Eber, Eber mwān mə Sala; ³⁶ Sala mwān mə Kaynam, Kaynam mwān mə Arfagęsaad, Arfagęsaad mwān mə Sem, Sem mwān mə *Nówe, Nówe mwān mə Lamęk; ³⁷ Lamęk mwān mə Matusalem, Matusalem mwān mə Inɔɔg, Inɔɔg mwān mə Yared, Yared mwān mə Malęleel, Malęleel mwān mə Kaynam. ³⁸ Kaynam mwān mə Inos, Inos mwān mə Set, Set mwān mə Adam, Adam mwān mə Zembí.

Sátan mə bwówúlé Yésus

(Mat 4.1-11; Mak 1.12-13)

4 †† Yésus nyə a wú Zhurdę a mə shín lwánd nə Nkęękę Shíshim ná cwóó. Nkęękę Shíshim mú kə nə nyə shí a shwéeshád. ² Njwú məjamb mú kə bwówulə nyə wu tāņ mwôw məwúm męňđ. Yésus nyə a shígé də tóɔ sá mwôw mɔɔɔgúđ ná ndéé ja mwôw mɔɔɔg mə á shín yí a mú gwág zha. ³ Njwú məjamb mú cí nə nyə ná: «Nkí wo jî *Mwān mə Zembí, cíęg nə kwóógú ga ná í nyéęg idĕw.» ⁴ †† Yésus mú yídá bęsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembí đí ná: “Muud cugé nə ękul cęgə nji nə idĕw”.»

⁵ Njwú məjamb mú kə nə nyə gwów-gwôw. A mú lwágęlə nyə məfaan mə shí mishwun męsh nji ja ęg-wúđ ná cág. ⁶ †† A mú cí nə nyə ná: «Mə é yə wo ijwúga ná wo jwúg nə məfaan máni męsh wo ęwa gúmá jāņ, nəcé mə wé jí nə byo. Mə jî nə ękul yána byo yə múúđ yęsh mə céél yə yé. ⁷ Ntó, ękí wo kúđ mpwoombú wa shí yə mə gúmá, byęsh í é bə ísá byô.» ⁸ †† Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Jí cilyá Kálaad Zembí đí ná: “Dęgú kúđ mpwoombú shí nji wé Zembí woó Yawé. Nji nyə wé wó dúg yə gúmá yé.”»

⁹ *Sátan mú kə nə nyə Yurúsalem, kə təl nyə zh-wáąņę *Mpáánzá Zembí đí gwôw. A mú cí nə nyə ná: «Nkí wo jî Mwān mə Zembí, bíđęg nyúul wú wa kə kud shí, ¹⁰ †† nəcé jí cilyá Kálaad Zembí đí ná: “Zembí mə bá lésħa nə *wəęņęgales bé nə bwə báágęlęg wo. ¹¹ Bwə é ękęny wo məbwéd, kuú wô í nda bwıim bɔɔgú.”»

¹² †† Yésus mú bęsa nə né ná: «Ciyá jisə ná: “Wo ajéłáyé nə bwówulə Zembí woó Yawé.”»

††† 3:30 Rut 4.18-22; 1Ib 2.1-14 ††† 3:31 Natan: 2Sa 5.14 § 3:33 Mat 29.35; 25.19-26; 11.10-20; 5.1-32 †† 4:1 Mat 6.16-17; Luk 4.18; Heb 4.15 ††† 4:4 Mbá 8.3 †† 4:6 Mat 28.18; Yuá 12.31 ††† 4:8 Mbá 6.13; 5.9 †† 4:10 Sóm 91.11-12 †† 4:12 Mbá 6.16

¹³ †Ja Njwū məjamb mə shîn bwówələ Yésus mimbii myésh ntúni yí, a mú kyey béégya nə Yésus, kə bwánd ja fwámé fwála í bá bə yí.

Mətээдúlé mə íséy mə Yésus

(Mat 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴ ††Yésus mú nyingə kə Galilê a njúl nə ηkul á Nkəηkə Shíshim. Jíné dé í mú ηgə jwɔ́ cínɔŋg yésh. ¹⁵ Nyə á ηgə yə buud minjǐǐgúlá *məmpáanzə mə mínjǐǐgúlá mə *Oyúden dǐ, buud bēsh bwə ηgə yə nyə gúmá.

¹⁶ Ná ndéé nyə á ka kə Nazarét wú nyə á wɔɔf wá. A mú kə nyii *mpáanzə minjǐǐgúlá jwɔ́w lú Sábaad nda nyə á dɛ bwey sá nə. Nyə á ka tɔw tútəlí nə a lɔ́ Kálaad Zembí. ¹⁷ Bwə mú yə nyə ηgwól kálaad Izayí *muud micúndə nyə á cilə yé. A mú wɛɛf kálaad nə ndéé a mú kwey kúkúl jísə cilyá ná:

¹⁸ † ††Shíshim mə Yawé wúsə mǎdǐ nəcə nyə a gwáagwələ mə məwúdə nə mə zəg bwiing mímíbúmbúwá Jɔ́jɔ́ Kéel.

Nyə á ntí mə nə mə zəg jaaw mímbwug ná: «Bí mə wú mímbwug dǐ»,

mə jaaw wəancím-ncím ná: «Mísh mə mə bān bǐ».

Nyə á ntí mə nə mə zəg fɛɛmushi búúd bwə cúgə nə ηkul shwɔ́ mənyúúl wá,

¹⁹ ††mə zə cúndə mbú Yawé mə bá lwóyá mpáam yí.

²⁰ Nyə á ka fúlə kálaad nə ndéé a mú yə fulísh á *Mpáanzə Zembí, a mú jǐ shí. Buud bēsh bwə á bə mpáanzə minjǐǐgúlá wá bwə mú mpu kənd mísh nyədǐ. ²¹ A mú tééd lásúlə nə bwo, nyə ná: «Kúkúl míci-lyá mí Kálaad Zembí bǐ ámə gwág mə ámə lɔ́ ní í mə bwəma múús.»

²² ††Buud bēsh bwə á ηgə ságusə nyə. Bēsh bwə á ηgə káam jɔ́jɔ́ íciyá í á ηgə wú nyədǐ mpu dǐ yí, bwə ηgə cí ná: «Mwān mə Yóseb dǐ éga?»

²³ A mú cí nə bwo ná: «Mə mpú nə bí é kənd mə kaanə í dɛ cí ná: “Yé jwɔ́wɛda, lwagug wóméfwó” yí. Sá á shí gwág ísə wó á sá Kapernawúm yí. Sáag nəmə byo wa wódǐ kwáádá.» ²⁴ †A mú nyingə cí ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, bwə abwélé mpu lóg múúd micúndə nyədǐ kwáádá. ²⁵ †Mə jaaw bí búbálé ná, ja Eli nyə á bə yí, ja jɔŋ í á feed tǎn mímíbú mílɔ́l nə oŋkwoond ósaman yáag-yáag zha mú bə shí nyésh yí, zhwoog mikúsé mí búdá mí á bə *Izəryəí. ²⁶ Njǐ Zembí nyə a shígé kənd Eli mikúsé myɔɔŋg dǐ! Cwú! kú bə tɔ́ ηgwúd dǐ. Nyə á yida kənd nyə Saréputa, shí í gwág nə Sidon yí, wə wúl kúsé múdá á nún. ²⁷ ††Mizúzaamə mí á bə nəmə Izəryəí ηkǐ bulya ja mə múúd micúndə Elizé nyə á bə yí. Njǐ, ηgwúd nə ηgwúd í áshígé lwəgəwa; í á bə njǐ Naaman muud á Sirí.» ²⁸ Buud bēsh bwə á bə mpáanzə minjǐǐgúlá wá bwə mú nyada nə a lásúlə ntó. ²⁹ Bwə mú tɔ́w shí, wáámə kə nə nyə ηgwéla dǐ tɔ́n, kə bád nə nyə mbéŋ dǐ gwɔ́w. Ngwéla wɔɔŋg í á bə lwɔ́yá mbéŋúd. Bwə mú kə nə nyə wu gwɔ́w nə bwə kə ságw-

† 4:13 22.3, 31 †† 4:14 4.18 † 4:18 1.68 †† 4:18 Iza 61.1-2; Mat 11.5; Luk 7.22 †† 4:18 1.35; 3.16, 22; 4.1, 14; 10.21; 24.49; Mat 1.18, 20; 3.11, 16; 4.1; 12.18, 28, 31-32; 28.19; Mak 1.8, 10, 12; 3.29; Mis 1.2, 5, 8; 2.4, 17, 18 ††† 4:19 Ləv 25.10 ††† 4:22 Yuá 6.42 † 4:24 Yuá 4.44 †† 4:25 10j 17.1, 8-16 ††† 4:27 20j 5.1-14

wo nyə wusə mbéŋ dǐ shí. ³⁰ Njǐ, nywáá mú cɔ́ bwo mpədúgá nə ndéé a mú kyey.

Yésus mə lwóyá ηkul ijwúga

(Mat 7.28-29; Mak 1.21-28)

³¹ A mú shulə kə Kapernawúm, wúl ηgwéla á faan lú Galilê. A mú dɛ yə búúd minjǐǐgúlá mwɔ́w mə ósabaad dǐ. ³² ††Buud bwə mú bul káam mbií nyə á ηgə jǐǐgúli yí, nəcə ciyá jé í á dɛ bə nə kéénd.

³³ Ngwól múúd nyə á ka bə *mpáanzə minjǐǐgúlá a njúl nə bɔ́w-bɔ́w shíshim jamb, a mú kǐm nə ηkulú ná: ³⁴ ††«Eéékýé! Yé Yésus muud á Nazarét! Shé bān nə in-ey? Ye wo ámə zə janɣwələ sə? Mɛɛ mə mpú wo. Wo wə féeshá múúd mə Zembí.» ³⁵ Yésus mú ηkáand nə jamb ná: «Fadug mpu! Wúg múúd éne nyúúléd!» Jamb í mú wusə múúd wɔɔŋg shí na tǎm buud. Í mú wú nyə nyúúléd kú sá nyə məbɔ́w. ³⁶ Buud bēsh bwə mú bul káam, bwə ηgə cí bwəmə nə bwəmə ná: «Wáyé mbií lású wí nə kéénd nə ηkul ijwúga ntúga ga? Muud éga mə ηkáand nə bɔ́w-bɔ́w míshíshim, mí wú?» ³⁷ Jíné dé í mú jwɔ́ kúkúl jésh faan dɔɔŋgúd.

Yésus mə lwag ncúlyá mimbəl

(Mak 1.29-34)

³⁸ Yésus nyə á ka wú *mpáanzə minjǐǐgúlá, a mú kə Shímun dǐ njɔ́w. Shímun wɔɔŋgɛ ayɔ́ŋ nə yɔ́ŋ nyə á bíí cii yé á mudá nə táás. Bwə mú cí nə Yésus nə a sáag sá shú déd. ³⁹ Yésus mú shísh kə jwaagəwo nyədǐ, ηkáand nə ayɔ́ŋ nə yɔ́ŋ. Ayɔ́ŋ nə yɔ́ŋ mú bíd nyə. Mudá wɔɔŋg mú wɔɔl cé nə cé tééd ntág ηgələ ηwa njugú wǎŋ.

⁴⁰ Ja jwɔ́w í á ηgə jímə yí, buud bēsh bwə á bə nə mimbəl mimbíi mimbíi wá bwə á zə nə myo wə Yésus. A mú ηgə bəd myo məbwə nə ndéé mí ηgə yál. ⁴¹ †Zh-wog buud məjamb mə á ηgə wú mə ηgə kǐm ná: «Wo jǐ *Mwān mə Zembí.» A mú ηgə ηkáand nə mwo, a kú magwələ nə mə ηgəg nə lás ntó, nəcə mə á ηgə mpu ná a jísə *Kříst.

⁴² Ja mán í á ləm yí, Yésus nyə a cúwo tɔ́n kə kúl búúd bwə áshígé bə yí. Buud bwə mú ka kə sɔ́ nyə án-cuncuma nə ndéé bwə mú kə kwey nyə. Bwə mú cɛel bíí nyə ná a kú ná kwo béégya nə bwo. ⁴³ †A mú cí nə bwo ná: «Í jǐ nə mə kág nəmə bwiing jɔ́jɔ́ Kéel á Faan mə Zembí míl míngwələd. Gwə wə nyə á ntí mə nə mə zəg sá yí.» ⁴⁴ Nyə á ka kə ηgə cúndə *məmpáanzə mə mínjǐǐgúlá mə *Oyúden mā Yudéa †† dǐ.

Yésus mə tééd jwúwələ ómpwíin

(Mat 4.18-22; Mak 1.16-20)

5 Dúl jwɔ́w, Yésus nyə á bə a tál bwúŋ lú cwoogú cínú á Genezarét; buud bwə á ka zə bul shúsə nyə ηgələ gwágwələ Milású mí Zembí. ² A mú dǐg mɔ́l mǎbá na ncindyə cwoogú. Buud ɔ́ shwey bwə á shulə mɔ́l mɔ́l wɔɔŋgúd, bwə ka ηgə gusa məwód mǎŋ. ³ Yésus mú kəwa dúl byɔ́l dɔɔŋgúd. Dǎŋ í á bə dé mə Shímun. A mú cí nə Shímun nə a wúg nə byɔ́l bwúŋúd shísh

†† 4:32 Mat 7.28-29 ††† 4:34 Mak 3.11 †† 4:41 Mak 3.11-12 †† 4:43 11.2 ††† Bǐ c kálugə, Segond ηgə cí na nə Galilê, í njúl nə í jalá nə bə Yudéa.

ngéé bwag. A mú ji shí na byóólúð ka ngə yə buud min-jííggúlá.

⁴ †Ja nyə á yow lásúla yí, nyə á ci nə Shímun ná: «Súsálúg byóól dwò kúl jí ñkí jíímə yí bi wúsəg məwóð májúwóð ná bwə julə óshú.» ⁵ Shímun mú bəsa nə nyə ná: «Mása, sé mə ntəñ búlú ncindí kú bíí tɔɔ sà. Mə zə wusə məwóð ñji nəcé wo mə ci.» ⁶ Bwə mú wusə məwóð ná ndéé bwə mú bii ncúlyá oshú, məwóð mə ñgə nyey. ⁷ Bwə mú də mas búúd ɔ gwoonjg bánj bwə á bæ dúl byóólúð wá məbwə ná bwə zəg kwíínd bwo. Bwə mú zə, bəñónj bwə mú wá óshú məbá mēsh dí ná ndéé mə mú tééd nə mə nyasəla májúwóð.

⁸ Nda Shímun Pyēr nyə á dúg ntó ná, nyə á zə kúd Yésus məbwónj shí, nyə ná: «Cwám̄ba, wúg mə kúnə-kúnə nəcé mə jí sɔɔl *misəm̄.» ⁹ Wɔɔnjg mbií bwə á bii oshú yí í á sá bəñónj buud bé bēsh ñkunjúnd. ¹⁰ Tɛem bæ Zhāk bá Yuánes bwān ɔ Zhébedé bwə á bæ buud ɔ gwoonjg ɔ Shímun wá bwə á bæ námə nə ñkunjúnd. Ná ndéé Yésus mú ci nə Shímun ná: «Kú bɛeg fúndə, tééd fwála gaád wo zə bá də julə búúd.» ¹¹ †Bwə mú zə nə mɔ́l cínú ná ndéé bwə lúgə ntəg isá byēsh, bɛ Yésus.

Yésus mə lwag zúzaamə

(Mat 8.1-4; Mak 10.40-45)

¹² Na gúl ja, Yésus nyə á bæ wúl ñgwəla dí. Ñgwól múúd nyə á bæ cínɔnjg nə zaamə nyúúlúð ná jəəd. Ja múúd wɔɔnjg nyə á dúg Yésus yí, nyə á lɛel zə jwaagə-wo kúd mpwóombé məndəlúð, jəgəla nə nyə ná: «Cwám̄ba, ñkí wó magələ wo je lwag mə, nyúúl bæ mə ná səndónj.» ¹³ Yésus mú séémb mbwə, kúnə nə nyə, ci nə nyə ná: «Mə magələ. Nyúúl í bəg wo nə səndónj!» Cə nə cé, zaamə í mú shín wú muud éne nyúúlúð.

¹⁴ †Nji Yésus mú təl nyə mpəndí ná ci a kú jaaw tɔɔ muud sá í mə sɛy yí. Nyə nə né ná: «Yidag kə lwágələ fada nda wó músə ná, wo ka wá sá Moyíz nyə á ci yí shú yálúlə wó mə yál ni. Bwə mpúg nə wo mú mp-wogé.» ¹⁵ †Lāñ mə Yésus í mú ñgə bul kyey, buud bwə mú bul ñgə sɛɛnjgə áncuncuma, ñgə zə gwágələ nyə, ñgə námə zə lwəgəwa məbwə máñ. ¹⁶ †Nji, nyə mú kə, nyəmɛfwó íkúl í áshígé bæ nə buud yí, kə jəgəla nə Zembí.

Yésus mə lwag mbúmbwúgú

(Mat 9.1-8; Mak 2.1-12)

¹⁷ Yésus nyə á ngə yə buud minjígúlá dúl jwówúð. Bóól *Ofarizyēñ nə *Onkumə ɔ máccɛx bwə á zhu mílɔɔm myēsh myā Galilē nə Yudéa, bóól zhu námə Yurúsəlem. Yésus nyə á bæ nə ñkul mə Cwám̄ba shú nə buud məbwə mə ñgəg nə yāl. ¹⁸ Ká dúg ná, bóól búúd bwə mú wɔ́s bwə ñgə ñkēny mbúmbwúgú táádéd. Bwə mú ñgə sɔ́ nə bwə nyíngál nyə njów kənd nyə kúl Yésus nyə á bæ yí. ¹⁹ Bwə áshígé ka bæ nə wú bwə nyíngálúg nyə, nəcé buud bələ áncuncuma. Bwə mú

ntəg bád nə nyə kwáminú kə cúwo luun nə ndéé bwə shul nyə nə táádé jé wə Yésus na tām buud.

²⁰ ††Yésus mú dúg nə buud bɔɔnjgú búsa nə fwámé búgá, a mú ci nə: «Amudúm, mə mə juu wo nə *misəm̄ myō.» ²¹ *Oyíggəli ɔ máccɛx bəñónj Ofarizyēñ bwə mú tééd ñgələ lás bwámé nə bwámé ná: «Wáyé múúd ñgə *lás nə Zembí bwaasúlə mpú éga? Ñgwól zə jí nə ñkul juu búúd nə misəm̄ myéd kwoñ Zembí nyəmɛfwó?»

²² Yésus músə mpú sá bwə á ngə tédəga yí, a mú lás nə bwo ná: «Ji bí ñgə ci bídí mílámúð yí? ²³ Jí í búl bæ kúnə-kúnə? Ye cələ nə muud ná: “Mə mə juu wo nə misəm̄ myō”, ye ná: “Wɔɔlúg, wo kyéyɛg?” ²⁴ ††Mə ka cɛel ná bi mpúg nə *Mwān mə Múúd jí nə ñkul ijwúga ná a juu búúd nə misəm̄ myánj wa shí.» Ntó, Yésus mú yid wə mbúmbwúgú, nyə nə nyə ná: «Mə ci nə wo ná, wɔɔlúg, wo ñkényúg táádé gwō, wo nyíngəg kə njów.» ²⁵ Námə cé nə cé, mbúmbwúgú mú wɔɔl bwə ñgə dúg, a mú ñkēny táádé jé, kyey kə njów a ngə yə Zembí gúmə. ²⁶ Buud bēsh bwə mú káam mbií á nə fəg də jímb lúúd. Bwə mú yə Zembí gúmə bwə mú bul bæ nə ífwaas, bwə mú ñgə lás ná: «Sə mə dúg *ísá í mím-bégú múús.»

Bwə ádé fəla sá ágúgwáan nə acwúlú

(Mat 9.9-17; Mak 2.13-22)

²⁷ Ja isá íni í mə shín yí, Yésus mú cúwo tɔ́n, a mú dúg ñwenye tóya bwə á də jów nə Lévi yé njúl kúl bwə á də jóna tóya yí. Yésus mú ci nə nyə ná: «Bɛg mə.»

²⁸ †Lévi mú lúgə isá byēsh, tɔw bɛ Yésus.

²⁹ ††A mú kə sá məma dína nyédí njów. Onwenye ɔ tóya nə bóól búúd bwə á kə cínɔnjg áncuncuma, bəñónj bwə mú kə də. ³⁰ *Ofarizyēñ bəñónj *Oyíggəli ɔ máccɛx bwə mú kə ñgə nyímbəla nə *ompwíín ɔ Yésus ná: «Nəcé jí bəñónj onwenye ɔ tóya nə bóól osɔɔl ɔ məbɔw bí ñgə bəle də nə ñgul yí?»

³¹ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Mikanz dí mí də jii jwówəda, í də bæ mímbəl. ³² ††Mə a shígé zə jów ótútəlí ɔ búúd ná bwə céndúg mítédúgá, mə á yida zə jów osɔɔl ɔ məbɔw.» ³³ ††Bwə mú ci nə nyə ná: «Ompwíín ɔ Yuánes báá bwə də ci idəw yələ Zembí gúmə, ompwíín ɔ Ofarizyēñ bwə də námə sá ntó; wɛe bwō bāñ ku ci.»

³⁴ ††Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Ja múúd mə ñwa bá yí, a təl zāñ, a jów óshwə bé; ye bi búsa nə ñkul sá nə oshwə bé bwə yidag zə nə məcey lámúð bəñónj muud bā bwə njúl kúl ñgwúð? ³⁵ Mb̄! Nji mɔ́l mwōw mə ñgə zə, bwə bá yíl bwo muud bā yí. Mwōw mɔɔnjgú dí ɔ óshwə bé bwə ka bá ci idəw.»

³⁶ A mú námə kənd bwo kaanə ná: «Bwə ádé nyaa káándé ágúgwáan †† ñwa kúl cínɔnjgú, kə wá bágá bwoodú káándéd. Múúd mə ká sá ntó, í é bæ, a mə nyaa káándé ágúgwáan, kúl jé kú nyíngə mpíya nə káándé á bwoodúð. ³⁷ Ntó námə, bwə ádé ñwa wáan ágúgwáan kə wá bwoodú lenyad; ñkwanjgá wáan í é sá

† 5:4 Yuá 21.2-11 †† 5:11 Mat 8.21-22 ‡ 5:14 Ləv 14.2-32; Mak 7.36; Luk 17.14 †† 5:15 Mak 7.36 †† 5:16 Mat 14.23; 26.36-46; Mak 1.35; 6.46; Luk 3.21; 6.12; 9.18, 28-29; 11.1; Mis 1.14; 2.42; 6.4; 12.5

††† 5:20 7.48; Mat 9.2 ††† 5:24 Yuá 5.36 † 5:28 Mat 8.21-22 †† 5:29 Mat 9.10 ††† 5:32 19.10 †† 5:33 Mat 6.16-17; 11.18-19; Luk 7.33-34 ††† 5:34 Mat 9.15 †† Na jí kúl káándé í afwóyɛ kə májúwó nə ndéé í juli yí.

ná lenya búndúg, wáan shwiw shí. ³⁸ Ntó, í jii ná bwé dúg wá wáan ágúgwáan ílenya í agúgwáanud. ³⁹ Muud cugé ná ñkul bə ná a shîn ñgul málwəg má má lyəñ má a nyiŋgə gwág yéesh íkwan. Mbó! Bwé dɛ ci ná málwəg má má lyəñ má wə məsə fwámé málwəg.»

Yésus nə məcɛx má Sábaad

(Mat 12.1-14; Mak 2.23-28; 3.1-6)

6 †Í á wós dúlúgá jwǝw lú Sábaad dí ná, Yésus nyə á ñgə líina ifambá í *blé. *Ompwiín bé bwé mú ka ñgə búgə mikəñg mí blé, ñgə nyaməsə ná ndéé ñgə də. ² ††Bóólúgá búúd wə gwoonj *Ofarizyēñ bwé mú lás nə bwo ná: «Nəcé jí bí ñgə sá sá məcɛx má amágúlayé ná muud sáág jwǝw lú Sábaad yí?»

³ †Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ye bi afwóyé bwelə lɔ sá *Dávid nyə á sá ja bəññ buud bé bwé á gwág zha yí?»

⁴ Ná nyə á kə nyii banda *mátúnəga dí, ñwa ibəléd í á dɛ bə ci shú yələ Zembí gúmá yí də, a yə nəmá búúd bé bwé də. Í ñjúl ná məcɛx má ñgə ci ná ñji ofada wə bwé á jəla nə dɛ də byo, kú nə ñgwól múúd shús.» ⁵ A mú ci nə bwo ná: «Mwān mə Múúd ñgə jwǝw nə məcɛx mə Sábaad.»

⁶ †Í á nyiŋgə bə dúlúgá jwǝw lú Sábaad dí ná, Yésus nyə a nyii *mpáanzə minjǝgúla, a mú dɛ yə búúd minjǝgúla. Ñgwól múúd nyə á bə cínəñgə nə mbwə mənəcwum shwáambúla. ⁷ *Oyǝgəli ɔ məcɛx bəññ Ofarizyēñ bwé mú ñgə fáf Yésus ná bwé dúg ñkí nyə é lwag múúd jwǝw lú Sábaad, bwé shwəman nyə.

⁸ Yésus mú bwey mpu mítádúgá bwé á ñgə tédəga bwédí mílamúdí myá. A mú ci nə muud á mbwə shwáambúla ná: «Tǝwúg tútəlí, wo kəg tǝw na tām buud.» Muud wəñgə mú kə, kə tǝw. ⁹ Yésus mú ci nə buud ná: «Mə shílə ná bí ná ye məcɛx má magələ ná sə sáág mənywa jwǝw lú Sábaad, ye ná sə sáág məbǝw, ye ná sə cúgəg buud, ye ná sə gwúg?» ¹⁰ A mú cñgə mp-wóombú ñgə dúg bəsh nyádí məkooogú ná ndéé nyə nə muud á shwáambúla mbwə ná: «Kwéégúgə mbwə.» A mú kwéégə mbwə, í mú bə mpwogé. ¹¹ ††Onkumə ɔ məcɛx bəññ Ofarizyēñ bwé mú bə nə impimbə nda bwé é cwíil. Bwé mú ñgə séñusa məkəl bwətmé nə bwətmé ñgəla sɔ sá bí nə ñkul sá Yésus yí.

Yésus nə féesh búúd ɔ lwámá bə

(Mat 10.1-4; Mak 3.13-19)

¹² ††Í á zə bə na dúl fwála dí ná, Yésus nyə a bád mbúmbúñúd kə jəgəla nə Zembí. Nyə a shínal bulú ncindí a ñgə jəgəla. ¹³ Ja mán í á ləm yí, nyə a jǝw omp-wíin bé a mú féesh wum nə óbá cínəñgə, a mú gwiid bwo ná *buud ɔ lwámá. ¹⁴ ††Í á bə, nə Shímun nyə á gwiid ná Pyēr yé, nə André mínyəñə mə Pyēr wəñgə, nə Zhāk nə Yuánes, nə Fílíp, nə Batələmí, ¹⁵ nə Matiyô, nə Tómas, nə Zhāk mwān mə Alfê, nə Shímun nyə á bə kaambələ ləwə yé, ¹⁶ nə Yúdas mwān mə Zhāk, zə keel Yúdas Iskariyôt muud nyə á zə kusha nə Yésus yé.

† 6:1 Mbá 23.25 †† 6:2 MmN 20.8-10 † 6:3 1Sa 21.2-7; Ləv 24.5-9 †† 6:6 Mak 2.27-28 †† 6:11 Yuá 5.16, 18 ††† 6:12 5.16 ††† 6:14 Mis 1.13; Yuá 1.40-44

Yésus nə lwag mímbə

(Mat 4.24-25; Mak 3.7-11)

¹⁷ Yésus nyə á ka shulə wú nə bwo mbúñúd zə tǝw kúl í á bə mbwaanzələ yí. Ncúlyá *ompwiín bé nə kúda zhwog buud bwé á bə cínəñgə áncuncuma bwé ñgə zhu Yudéa yəsh nə Yurúsələm, bóól zhu fundú māñ á kóómb míñgwəla myá Tir nə Sidon. ¹⁸ Buud bəññgə bwé á zə ná bwé zə gwágələ Yésus zə ñgə lwəgəwa məbwas máñ. Bəññgə bəw-bəw míshishim mí á dɛ təl cwúnd dí wá bwé ñgə yál. ¹⁹ †Buud bəsh bwé á ñgə sɔ nə bwé kúnýá nə Yésus nəcé nyúl ñkúl í á ñgə wú nyédí ñgə lwag bwo bəsh.

Yésus nə yə búúd minjǝgúla

(Mat 5.1-12, 39-48; 7.1-12, 16-21)

²⁰ †††Yésus mú bəñ mísh dúg *ómpwiín bé, a mú ci nə bwo ná:

Bí buud ɔ məbúwa bi mə jəla, nəcé Faan mə Zembí dí shú dún.

²¹ ††Bí buud bí ñgə gwág zha kidíga wá, bi mə jəla, nəcé bi mə bá bə nə jílá.

Bí bəññ bí ñgə jii məyə kidíga wá, bi mə jəla, nəcé bi mə bá bə nə məshusəg.

²² †††Buud bwé bá mpíi bə, bwé ban ná bi kú ná dɛ sɛɛŋgya nə bwo, bwé lwíy bə, bwé ñwa mínə mún nda sá nyéé nəcé bi ñgəla bə *Mwān mə Múúd. Ja í bə nə bí ntó yí, bi mə jəla. ²³ ††Jwǝw í bə nə bí ntó yí, gwágúgə nywa, bí kǝw nə məshusəg,

nəcé bi mə bá kə bə nə məma myəna gwǝw. Mpugá ná nda bwé ñgə sá bí ni, ntó nəmá wə ímpáambə byán í á dɛ sá *buud ɔ mícúndə yé.

²⁴ ††Ká məntágəla nə bí buud ɔ kúm, nəcé wún təw wəsh ɔ bí bí nə ndí ni.

²⁵ †††Məntágəla nə bí buud bí nə jílá wá, nəcé bi mə bá bə nə zha.

Məntágəla nə bí buud bí ñgə gwo kidíga wá, nəcé bi mə bá tədəwa, bí jii məyə.

²⁶ †††Məntágəla nə bí ja búúd bəsh bwé fáág bí, ci nə bí ñji mənywa yí.

Mbí ñgwúd wəñgə nəmá wə ímpáambə byán í á dɛ sá buud ɔ mícúndə wə məshíigə yí.

²⁷ «Nji, mɛɛ mə ci nə bí buud bí ñgə gwágələ mə wá ná, cɛɛləgá mizhízhíñ mún, bí sá bəññ bwé ñgə mpíi bí wá mənywa. ²⁸ Bwádánúgá nə buud bwé shwó bí wá, bí jəgəla nə Zembí shú bəññ bwé ñgə cúg bí wá.

²⁹ ††††Ñkí muud mə nyífə wo bóónz mbáñúd, yəg nəmá nyə wúl mbáñ. Ñkí muud mə mándá wo nə kúud gwô, wo kú kaambələ nyə nə wáma gwô á cwú. ³⁰ Ñkí muud mə gwáambə wo sá, yəg nyə; nyəñgə mə mándá wo nə sá gwô yé, bídúg a kəg nə gwo. ³¹ Sága buud sá bí mə céél ná bwé sáág bí yí.

§ 6:19 Mat 9.20 †† 6:20 Mat 5-7 ††† 6:20 Zhk 2.5 †† 6:21 Mbú 7.16-17; Zhe 31.25; Sòm 126.5; Iza 61.3 ††† 6:22 Mat 5.11; Yuá 16.2; Mis 5.41; 1Pr 4.14 †† 6:23 Mat 5.12 †† 6:24 Mat 19.23-24; Zhk 5.1 ††† 6:25 1Kr 4.8 ††† 6:26 Zhk 4.4; Zhe 5.31 ††† 6:29 Rom 12.17; 1Kr 6.7

³² «Nkí bî má dɛ cɛɛl nji buud bwá céél námá bí wá, buud bí nɛ nkul ka lɔ bí ntɔdelé? Nɔgáá ná osóɔɔɔ ɔ *mísám bwá dɛ námá cɛɛl nji buud bwá céél bwo wá? ³³ Nkí bî má sá búúd mɛnywa nji bɔɔɔɔɔ bwá sá námá bí mɛnywa wá, buud bí nɛ nkul ka lɔ bí ntɔdelé? Nɔgáá ná osóɔɔɔ ɔ mísám bwá dɛ námá sá ntó? ³⁴ Nkí bî má dɛ kænd íkwálá nji wú bí má bwánd nɛ búgá ná bwá é ny-
ing bí wá, buud bí nɛ nkul ka lɔ bí ntɔdelé? Nɔgáá ná osóɔɔɔ ɔ mísám bwá dɛ námá kænd íkwálá nji wú bwá dɛ nying bwo tɛn ngwúd wá?

³⁵ †«Bî bân, cɛɛlɔgá mizhízhín mín, dɔgá sá búúd mɛnywa, bí dɛ yɛ búúd ikwálá kú bwánd ná bwá nyíngɔg bí. Ntɔ, Zembî má bá yɛ bí mɛma myána; í é mpúy ná bî búúsá bwân ɔ Zembî a gwów-gwów. Nɛcé nywáá jî nɛ jɔ lâm tɛem bɛ shú búúd bwá aɔgɛ nɛ yɛ nyɛ akíba wá, tɛem bɛ shú bɔɔɔɔɔ wá mbiya milâm. ³⁶ Dɔgá lwóya lâm ínkúnkwonɔɔ nda Sónɔgɔ wɛn má dɛ lwóya lâm ínkúnkwonɔɔ ná.

³⁷ †«Kúgá dɛ jéég búúd minjagá, bwá ka námá bá dɛ bɛ kú jéég bí minjagá. Kúgá dɛ yɛ búúd intúgúlí í mábɛɛ mán, bwá ka námá bá dɛ bɛ kú yɛ bí intúgúlí í mábɛɛ mún. Dɔgá juu búúd nɛ mábɛɛ mán, bwá ka námá bá dɛ juu bí nɛ mún mábɛɛ. ³⁸ †Dɔgá sá yána, bwá bân námá dɛ sá bí yána. Bwá bá dɛ shwu bí isâ mɛma kwáám káándád, í njúl njinyá, bwá san í ngó sɔw. Nɛcé yuug bí é dɛ yigɛla bɔɔɔɔɔ búúd ná ndí yí, gwé námá ɔ bwá bá dɛ yigɛla bí nɛ ndí yí.»

³⁹ †Yésus mú námá kænd bwo kaaná ná: «Ngwól áncím-ncím jî nɛ nkul jaand nɛ ngwól? Nɔgáá ná bêsh bwá é búla bíííí?» ⁴⁰ †Mpwíín nyɛ ádé bwele ntɔ yíííí; nji, *mpwíín má mpú nɔw njííííí yé má dɛ námá bɛ nda yííííí.

⁴¹ «Nɛcé jí wó ngó mpu dɛg ntand shwú jí mínyɔɔɔ wó jús dɛ, nji wo kú dɛg mbwún wé dwó jús dɛ yí?

⁴² Ntɔdelé wó jí nɛ nkul cí ná wo yíl mínyɔɔɔ wó ntand shwú júsú d wɛ kú dɛg mbwún wúsé wo dwó júsú d yí? Yé múúd məkəɔ, fwog yíl mbwún wódí júsú d; ja jɔɔɔɔ wé wó é ka dɛg nda wó jí nɛ nkul yíl mínyɔɔɔ wó ntand shwú júsú d ná.

⁴³ «Fwámé líí dɛ í dɛ wúmá íbumá í abúbɔw; líí abúbɔw kú námá wúmá fwámé íbumá. ⁴⁴ Líí jêsh í dɛ mpúy íbumá d. Bwá ádé mwáág ífumbí ngwúdáanzé dɛ, kú saag mábudé ngwunú d. ⁴⁵ Jɔjɔ múúd lâm yé wúsə nɛ jɔjɔ kwɔɔɔ, í ka dɛ wéeshɛli jɔjɔ ísâ; bów-bów múúd yé lâm nɛ bów-bów kwɔɔɔ, ka námá dɛ wéeshɛli bów-bów ísâ. Sâ múúd ngó bul tédɔgá lámú d yí, gwé wé mpu yé í dɛ lás yí. ⁴⁶ †††Bí ngó jów má ná Cwámá! Cwámá! Ká nɛcé jí bí búúsá kú sá sâ mé ngó cí yí? ⁴⁷ Muud yêsh má zé mádí zé gwágɛlɛ lésú má ngó lás ga, a sá nda má ngó cí ná, muud wɔɔɔɔ jísə mbií múúd má zé lwágɛlɛ bí ga. ⁴⁸ A jî nda muud má sá ná, ja á zé shumá njów yí, a tédé fáág shí ná fáág fáág fáág, a mú kə təl mífím kwóógú d. Ja mɔɔɔ i wóós yí, kwunɔgú tɛem dɛ nyífa njów wɔɔɔɔ d, í kú bwele shwágɛsa, nɛcé í bəlɛ fwámé shumyá. ⁴⁹ Nji, nkí muud

mə gwágú lɛsú má ngó lás yí, a kú sá nda má ngó cí ná, a jisə nda muud má shumá njów mətág dɛ kú fáág ná ndé kə təl mífím kwóógú d yé. Kwunɔgú má ká nyífa njów wɔɔɔɔ d, í búg shugɛla shí ná mpuu.»

Yésus má lwag sɔɔl mäsáal má wúl lúlúú ózimbi (Mat 8.5-13; Yuá 4.46-54)

⁷ †Ja Yésus nyɛ a shín lás lésú yé nɛ wêsh kúl búúd í ngó gwág yí, nyɛ á kyey kə Kapernawúm. ² Wúl lúlúú múúd í á dɛ jwú nɛ ozimbi tɛd yí í á bə nún, lwaá dé á lâm í á ngə bwas nkí yáág ná í zé yə. ³ Lúlúú ózimbi ní í á ka gwádɔgá Yésus. A mú kænd búbaalé ocúm-bá buud wá *Oyúden ná bwá kág jəgɛla nɛ nyə ná a zəg lwag nyə lwaá dé. ⁴ Ocúmbá buud bɔɔɔɔɔ bwá mú kə wóós wé Yésus, kə bul bul tédé nyə məbwə ná: «Muud éne má jəla ná wo kwííndúg nyə, ⁵ nɛcé á cɛɛl lwon búúd jísú, nyə wé nyə a lwɔ sá *mpáanzé min-jííííí ná yísú.»

⁶ Yésus mú nɔw zhíí, bəńɔɔ bwá mú kə. Ná bwá wál bá kə kumə njów, lúlúú ózimbi mú kænd óshwá bə ná bwá kág cí nɛ Yésus ná: «Cwámá, kú bul ntágɛlɛ nyúú, nɛcé má ampíyáyé ná wo nyíííí mádí njów.

⁷ Gwá wé má shígé kwey tətəlí ná má zəg məmɛfwó zə bwəma nɛ wo yí. Jeg lás lásúg, sɔɔl mäsáal waamé yálúg. ⁸ Nɛcé má jî nɛ omása bwá ngó jwú nɛ má wá. Má jî námá nɛ ozimbi má ngó jwú nɛ ndí wá. Nyɔɔɔ yêsh má é cí ná a kyéyɔg yé, a kə; nyɔɔɔ má é cí ná a zəg yé, a zə. Má ká cí nɛ lwaá dām ná í sáág gúl sâ, í sá gwo.»

⁹ Yésus nyɛ á faag njwú ozimbi éne ja nyɛ á gwág á má lás ntúni yí. A mú yid dɛg búúd bwá á ngə bɛ nyə áncuncuma wá, nyə nɛ bwo ná: «Má jaaw bí ná má afwóyé bwele dɛg múúd nɛ fwámé búgá nda nyíga, tɛem bə kúl búúd *Ízəɔyél dɛ» ¹⁰ Buud bwá á zə lwámád wá bwá mú nyíngə, kə njów má lúlúú ózimbi, bwá mú kə kwey sɔɔl mäsáal mú mpwogé.

Yésus má gwúmɛshi mwân má wúl kúsé múdá

¹¹ Yésus nyɛ á ka kə ngwála á Nayín, bəńɔɔ *ompwíín bə ná bɔɔɔ zhwoɔ buud ɔ bwá á ngə kə. ¹² †Bwá ngéle shísh ngéé mpumbé ngwála, dɛg ná, buud bwá ngó kə nɛ mbimbə ná bwá kə dɛl. Í á bə cúgá lí mwân, nyɔɔɔɔ njúl kúsə. Zhwoɔ buud ɔ ngwála bwá á ngə lúgal nyə.

¹³ Cwámá nyɛ á bul gwág cey lâm mwo dɛ ja nyɛ á dɛg kúsé múdá wɔɔɔ yí. A mú cí nɛ nyə ná: «Kú ná ngə jî.» ¹⁴ A mú shísh kə kúnɔw nɛ tɔɔ. Buud bwá á ngə nkény wá bwá mú shígɛla. Yésus mú lás ná: «Mwá ncwámá, juumúg! Mé cí nɛ wo ntó.» ¹⁵ †††Mbimbə mú wɔɔ jî njínjílí, tédé ntág ngéle lás. Yésus mú nɔw nyə nyíng yə nyóɔɔɔ.

¹⁶ †Buud bəsh bwá mú bə nɛ nkunúúnd. Bwá mú ngə yə Zembî məshwúmb bwá ngó cí ná: «Məma *múúd micúndé má wóós sádí. Zembî má zə kwiid kúl

† 6:35 yə búúd ikwálá: Ləv 25.35-36 †† 6:37 Mat 6.14-15; Mak 11.25-26 † 6:38 Mak 4.24 †† 6:39 Mat 15.14 †† 6:40 Mat 10.24-25 ††† 6:46 Mat 7.21 ††† 6:46 Mal 1.6

§ 7:1 Mat 7.28 †† 7:12 10j 17.17 ††† 7:15 10j 17.22-23 †† 7:16 1.68; 19.44 Mat 16.14; 21.11, 46; 26.68; Mak 6.15; 8.28; 14.65; Luk 7.39; 9.8, 19; 22.64; 24.19; Yuá 4.19; 6.14; 7.40; 9.17

búúd jé.»¹⁷ Lân má Yésus í mú ñgə kala ná ndéé í mú kyey Yudea yēsh nə cínɔŋg məkoogú məkoogú yēsh.

Yésus bá Yuánes Nduu-buud

(Mat 11.2-19)

¹⁸ Yuánes Nduu-buud nyə á ka gwág misóólégú míni myēsh nə *ompwíin bé. Nyə á ka jŋw óbá cínɔŋgú,¹⁹ a mú kənd bwo wə Yésus né bwə kəg jŋ nyə ná: «Ye wo wə muud sé ñgə bwánd ná a bá zə yé? Ye sé kwóg ná bwánd íshús?»²⁰ Ompwíin ́ Yuánes bwə mú kə wós wə Yésus, bwə mú ci nə nyə ná: «Yuánes Nduu-buud ñgə nti sé ná sé zəg jŋ wo ná: “Ye wo wə muud sé á ñgə bwánd ná a bá zə yé, ye sé kwóg ná bwánd íshús?”»

²¹ Námə fwála dɔɔŋgú dɪ, Yésus mú lwag zhwog buud məbwas, shínal íjám, yíl májamb, bēny zhwog wəancím-ncím mísh. ²² †A mú bəsa nə buud Yuánes nyə á nti wá ná: «Kəgá jaaw Yuánes sâ bɪ má dɛg yí nə sâ bɪ má gwág yí. Wəancím-ncím bwə ñgə mpu dɛgɔya; mimbúmbwúgú mí ñgə kyey tətəlí, mizúzaamə mí ñgə yál, wəkúmélwə bwə ñgə mpú gwág, mimbimbə mí ñgə gwúm, ñkúñkwóŋhəl í búúd í mú ñgə gwág Jjɔɔ Kéel. ²³ Muud nyə é bə kú bwəma nə bɔɔgú mádɛ yé, nywáá má jəla.»

²⁴ Ja búúd Yuánes nyə á nti wá bwə má nyíngə yí, Yésus mú zə lésa nə buud bwə á bə cínɔŋg áncuncuma wá; a mú ci nə bwo shú má Yuánes ná: «Ja bɪ á dɛ kə shí a shwéeshá dɛ yí, bɪ á dɛ kə dɛg jɛ? Ye gúl ká í dɛgú ntəŋ nə fəfə? ²⁵ Nkí í á shígé bə ntɔ, bɪ á dɛ kə dɛg jɛ? Ye ñgwól múud dɛgú bwaád íjimá í mímbwéedí? Mbɔ, buud bwə dɛ bwaád íjimá í mímbwéedí dɛ cɛgə cɛg əlal-ŋkul wá bwə dɛ bə mínjɔw mí ójwú-buudɛd. ²⁶ Ká bɪ á dɛ kə dɛg jɛ? Ye *muud micúndə má Zembí? Haaw, má jaaw bɪ ná nyɔɔŋg bɪ á kə dɛ dɛg yé má ntɔ ñkwóŋ múud micúndə má Zembí. ²⁷ ††Nəcə nyə wə Zembí nyə á ci nda jisə cilyá nyədɛ Kálaad dɛ ná, ná: “Dɛgí! Mə zə kənd mbwiingye lân waamə ná a kəg wo shwóg kə kwambələ wo zhiɛ.”

²⁸ Má ka jaaw bɪ ná, mpədúgá buud bēsh bwə má byél mímpwɔ mi búdad wá, kú nə muud mə ntɔ Yuánes. Nji tɛem bə ntɔ, muud mə bul bə zhizhe Faan má Zembí dɛ yé, á ntɔ Yuánes. ²⁹ † †Buud bēsh tɛem bə óŋwenye ɔ tóya bwə á ñgə duwan wə Yuánes wá, báá bwə á ñgə magələ ná Zembí jɪ tətəlí. ³⁰ Nji, *Ofarizyēŋ bəncŋŋ *Oŋkumə ́ məcɛɛ bəŋ buud bwə á ban ná bwə adúwáné wə Yuánes wá, bwə á ban sâ Zembí nyə á yagələ shú dán dɛ yí.

³¹ «Mə kág ná yiiga kala búúd á múús nə ozə? Mə kág ci ná búəs ntədəle? ³² Búsə nda ikágə bísə shishɛ ísɛŋgyá dɛ yí, bíl í ñgə kəmbəla nə bílúgá ná: “Sə mə lwɔ bɪ ilúlwón í ábulya məkəl, bɪ kú sáág; sé mə nyíngə wá míngwa mí shwiɔ, bɪ kú jɪ”. ³³ † ††Ntɔ wə í ñgə bə éga; Yuánes Nduu-buud nyə á zə, kú də ídɛy-dɛy, kú ñgul málwəg; bɪ ná: “A jɪ nə jamb.” ³⁴ †††Mwán mə Múúd má zə, a ñgə də a ñgə ñgul, bɪ ná: “Nyíni jisə ndəl dəg, ñgulə məlwəg. A jɪ námə shwə oŋwenye ɔ tóya nə osóol

† 7:22 4.18-19; Mat 11.5 †† 7:27 Mal 3.1; MmN 23.20; Mak 1.2; Luk 1.76 † 7:29 Mat 21.32 †† 7:29 3.7, 12 †† 7:33 Mat 9.14; Mak 2.18; Luk 5.33 ††† 7:33 1.15 ††† 7:34 Mat 9.10

ɔ *mísəŋm.”³⁵ Nji buud bēsh bwə ñgə bɛ fɛg má Zembí wá bwə ñgə lwó ná jisə jɔɔ sâ.»

Yésus má juu ñgwól múdá

³⁶ †††Ñgwól *Farizyēŋ nyə a jŋw Yésus ná a kəg nyədɛ ñjɔw bá bwə kə də. Yésus mú kə nyii ñjɔw má Farizyēŋ wɔɔŋgú kə ñwa jiya shú dála. ³⁷ †††Ñgwól múdá nyə á dɛ bə sɔɔl *mísəŋm cínɔŋg ñgwála, nyə á ka mpu ná Yésus jɪ wá Farizyēŋ éne, a ñgə də. Ká dɛg íí, mudá wɔɔŋgú má wós, a zág nə labínda fúfuundú *aləbátrə †† dɛ.

³⁸ A mú zə tɔw Yésus mpəsə, ñgəe kóɔmb məkuú. A mú dɛ jɪ, dɛ bweesh Yésus məkuú nə məzhwíle ná ndéé a fim nyə mwo nə shilú jé, a músə ñgə ywó nyə mwo nə mpu, a nywɔ mwo labínda. ³⁹ †††Ja Farizyēŋ nyə a jŋw Yésus yé nyə á dɛg sɔɔlúgú wɔɔŋg yí, nyə á ñgə lás nyədɛ lámú d ná: «Muud éga mbəm bə *múúd micúndə má Zembí, ñki a má mpu múdá ñgə kúnɔya nə nyə éga mbií múdá á jisə yí, a mpu ná a jisə sɔɔl misəŋm.»

⁴⁰ Yésus mú lás ci nə nyə ná: «Shímun e, má cɛel jaaw wo gúl sâ.» Shímun ná: «Yíígɛli, jaawég.» ⁴¹ †††Ñgwól múúd nyə á bə nə buud obá bwə mbíd nyə mpwəlá; ñgwól nə mpwəlá odanarí mitəd mitɔɔn, ñgwólúgá nə odanarí məwúm mətɔɔn. ⁴² †††Nda bwə áshígé bə nə *mwaanə bwə nyíngə nyə yé ná, nyə á shwal bíd bwo nə mpwəlá nyɔɔŋg. Búud obá óñí d, nyáyé nyə é bul cɛel múúd mpwəlá wán yé? ⁴³ Shímun mú bəsa ná: «Mə tédúgá ná í é bə nyɔɔŋg á má bíd nə məma mpwəlá yé.» Yésus nə nyə ná: «Wo má samb mbií í jəla yí.»

⁴⁴ †††Yésus mú yid wə mudá, nyə nə Shímun ná: «Wo má dɛg múdá éga? Mə ámə nyii wa wódɛ ñjɔw, wo shígé shwú mə məjúwó məkuúd; nji nywáá, a má gusa mə məkuú nə məzhwíle mé, a fim mə mwo nə shilú jé. ⁴⁵ Wo shígé námə ywó mə mpu; nji nywáá, tɛ nyə ámə nyii wa yí, a jɪ nji a ñgə ywó mə məkuú. ⁴⁶ †††Wo shígé nywɔ mə məwúd lúúd; nji nywáá má nywɔ mə labínda məkuúd. ⁴⁷ Gwə wə má ká jaaw wo ná, misəŋm myé mí á tɛem bulɔya nda jɛ, a má bii íjuugá yá misəŋm myɔɔŋg myésh; gwə wə á búl bə nə cɛelí nə mə yí. Nəcə, muud bwə dɛ juu nə isə cíg-cíg yé a dɛ námə bə nə cɛelí cíg-cíg.» ⁴⁸ ††††A músə ci nə mudá ná: «Wo má bə nə íjuugá nə misəŋm myə.» ⁴⁹ Buud bwə á bə dína dɛ wá bwə mú ñgə lás bwədɛ mílámú d ná: «Nyáyé múúd éga nyé? A bálé juu múúd nə misəŋm?» ⁵⁰ ††††Yésus mú ci nə mudá ná: «Wo má *dɛg cɛg nəcə búgə gwə. Wɛe kaág ná shɛɛ.»

Kanda mbɔɔl məmpəg

(Mat 13.1-9; Mak 4.1-9)

8 Mpəsə isə íni, í á zə bə ná, Yésus nyə á ñgə kyey míngwála nə məndú d ñgə jíí gɛli buud, a ñgə cúndə Jjɔɔ Kéel á Faan má Zembí. *Buud ɔ lwámá bɛ wúm nə óbá bwə á ñgə lúgal nyə,² ††††nə búól búdá nyə

§ 7:36 11.37 †† 7:37 Mat 26.6-7; Mak 14.3 ††† ALƏBÁTRƏ: Nyə á bə dúl váál kwóógú, bwə á dɛ mɛ ífúfuundú í bwíl nə ndɛ yí. §† 7:39 7.16 §†† 7:42 Mat 18.27 †† 7:44 Mət 18.4; 1Tm 5.10 §† 7:46 Sòm 23.5 §†† 7:48 5.20; Mat 9.2; Mak 2.5 §†† 7:50 Mat 9.22 §§§ 8:2 23.49, 55-56; 24.1-10; Mat 27.55-56, 61; 28.1, 8-10; Mak 15.40-41, 47; 16.1, 8

á yíl məjamb wá, nə bǝ́l nyə á lwag wá. Í á bə, nə Maríya bwə á dɛ jǝw nə Mədalína məjamb zəŋgbá mə á wú yé, ³ nə Yuána mudá mə Kúsa nyə á dɛ vyee júš isâ í Herod dɛ yé, nə Səsána, nə bǝ́l búdá. Budá bɔɔŋg bwə á dɛ ŋgə kwíínd Yésus bə́nɔ́ŋ buud ɔ lwámá bé nə məbii máŋ.

⁴ Buud bwə á ka zə sɛɛŋgɔya ŋkí jág bulya, bwə ŋgə wú míŋgwəla myésh, ŋgə zə nyédí. A mú zə lás nə bwo kandad ná: ⁵ «Ŋgwól mbɔɔl məmpəg nyə á zə kə myeeg mpəg. Ja á mə ŋgə myeeg yí, nyúl mpúmá í mə shugəla zhíí nə zhíí. Buud bwə mú nyaal nywo nə məkuú, inunú í zə ntāg shīn lúu. ⁶ Nyúl kə shugəla kwóógúđ, í mú kǝ́ ná ndéé í mú shwáás nəcé kú nə məbwaas. ⁷ Nyúl mú shugəla íbiin-bíinəd. Bə́nɔ́ŋ íbiin-bíin bwə mú kǝ́ ná ndéé íbiin-bíin í mú káda nywo. ⁸ †Njíf, nyúlégá mú kə shugəla jǝjǝ shíd, í mú kǝ́, í wúmə, bumə ŋgwúd wúmə íbumə təd.» A mú cɪ nə bwo ná: «Muud jǝ́ nə məlwə mə gwág yé, a gwág.»

Féél-féélí á kanda mbɔɔl məmpəg

(Mat 13.10-23; Mak 4.10-20)

⁹ *Ompwíin bé bwə mú jí nyə nda kanda wɔɔŋg í kə ná. ¹⁰ ††A mú bɛsa nə bwo ná: «Zembí nyə a mə sá nə bǝ́l báá mpúg mindím̄ba myā Faan dɛ; nji a sá nə bǝ́l bāŋ bwə ŋgəg gwág nji mikaanə; bwə bəg, bwə tɛem kənd mísh, bwə kú dɛg; bwə tɛem gwágələ, bwə kú wámələ.

¹¹ «Kanda ní í kə ntəga: Mpəg wə Milésú mí Zembí. ¹² Buud búśə ka bə tāŋ nda zhíí nə zhíí wá, jísə bɔɔŋg bwə dɛ gwág, nji Njwú məjamb mú zə, zə yíl bwo Milésú mí Zembí lámúđ, nə bwə á bá *búgəla nə ndéé bwə *bə nə cɛg. ¹³ Bɔɔŋg búśə tāŋ nda kwóógúđ gwów wá, nyísə bɔɔŋg búśə ná, ja bwə gwág Milésú mí Zembí, bwə ləg myə nə məshusəg; nji bwə kú nə mikǝ́lɔ́lɔ́ bwədɛ cɛgəđ, bwə dɛ búgəla nji kúkúł baan. Bwə ká bwəma nə məkəgələ, bwə julə mənyúul. ¹⁴ †Mpəg í á shugəla íbiin-bíin dɛ yí, jísə buud búśə nə, bwə ká shīn gwág Milésú mí Zembí, bwə kə, yágəwó nə tɔɔm nə məlugə mə cɛg í mú káda bwo, bwə nda wúmə mpúmá nə ndéé í tɛ. ¹⁵ Mpəg í á shugəla shí áttətagú dɛ yí, nyísə buud báá búśə nə, bwə gwág Milésú mí Zembí nə jǝ́ mílām myā tətəlɪ, bwə bii myə, bwə mú wúmə mpúmá nəcé bálə nə zény.

Kaanə lám̄ba

(Mak 4.21-25)

¹⁶ ††«Muud cugé nə ŋkul sá ná, a jida lám̄ba kə kúd mpwo dɛ, ŋkí nə a kə təl dwo shí gwoŋg. Bwə dɛ yida təl lám̄ba cé lám̄ba dɛ ná buud bwə nyíi njǝw wá bwə dúgúg məŋkenya. ¹⁷ ††Kú nə sá á *ndím̄ba í bá bwən kú búgəli, ŋkí sá á shwoó í bwən kú mpūy, kú wóɔs məŋkenyad. ¹⁸ ††Bɪ ɔ́ ka dɛ bey nə mbii bí mə dɛ gwágələ isâ yí. Mpugá nə muud jǝ́ nə baalé fəg yé, Zembí mə bá kwáđələ nyə nywo. Nji nyɔɔŋg cúgə

nəmə fwo bə nə ndí yé, Zembí mə bá məel yíl nyə búbaalé á ŋgə *búgəla nə a jǝ́ nə ndí yí.»

¹⁹ Nyɔɔŋgə mə Yésus bə́nɔ́ŋ omínyɔŋgú bé bwə músə jē nə bwə zə nyédí. Nji, bwə a shígé bə nə ŋkul mə shísh nyə kúnə-kúnə nəcé buud bulúlə bulya. ²⁰ Bwə mú ka jaaw Yésus ná: «Nyɔɔŋgə woó bə́nɔ́ŋ omínyɔŋgú bwə búśə na tǝ́n, bwə ŋgə jǝ́ dɛg wo.» ²¹ ††A mú bɛsa nə bwo ná: «Nyɔɔŋgə waamə nə omínyɔŋgú báamə wə buud bwə ŋgə gwág Milésú mí Zembí bwə ŋgə sá nda mí ŋgə cɪ ná.»

Yésus mə cweel ŋkwǝ́

(Mat 8.18, 23-27; Mak 4.35-41)

²² Í á bə dúlúgá jwówúđ nə, Yésus mə kəwa byóólúđ bə́nɔ́ŋ ompwíin bé, a mú cɪ nə bwo ná: «Sá línágá māŋ mēga kə faŋwíny.» Bwə músə wú bwúŋúđ kə bwag. ²³ Yésus mú kə gwəd ompwíin bé bwə ŋgə júgə. Məma ŋkwǝ́ músə zə kuŋg māŋ, məjúwó mə mú lwándəla byóólúđ, í mú bə bwo ŋkí wagəwo. ²⁴ †Ompwíin bwə mú kə juuməshi nyə ná: «Mása, Mása, sə wál zə yə.» A músə juum, a ŋkáánd nə ŋkwǝ́, ŋkáánd nə ikwǝ́ í məjúwó, byésh í mú cwaaləwo, māŋ mə mú bə nə shɛɛ. ²⁵ A mú cɪ nə bwo ná: «Búgə jín jǝ́ ŋgow?» Íŋkuŋkúúnd í mú bii bwo, bwə ŋgə bul bɛ. Bwə mú ŋgə nyímələ bwəmə nə bwəmə ná: «Nyáyé múúd éga nyɛ! A ká nəmə lás, tɔɔ ŋkwǝ́, tɔɔ məjúwó í bálé sá nyə məg-wág í?»

Yésus mə yíl njumbəlu məjamb

(Mat 8.28-34; Mak 5.1-20)

²⁶ Bwə mú kə səl byóól shí á Ogerazenyé, nə bɛendya nə Galilé. ²⁷ Yésus ŋgə nəmə wú byóólúđ tǝw shí, ŋgwól múúd a ŋgwəla mú zə bwəma nə nyə. Muud wɔɔŋgə nyə á bə nə məjamb. Bwəyələ nyə á bwə dɛ ji shush-wáás, kú ji mínjǝw, dɛ ji nji məshwoŋ dɛ. ²⁸ †Dúgələ múúd éne nyə á dɛg Yésus yí, nyə a bwú ŋkwíimbyə a mú zə búla nyə shí məkuú. A músə kɛm ná: «Yé Yésus *Mwān mə Zembí á gwów-gwów, shwə bāŋ nə iney? Mə jəgəla nə wo, kú bɛeg təl mə cwúndəđ.» ²⁹ Nəcé Yésus nyə a lás nə bǝ́w-bǝ́w shíshim mpəl dɛ ná í wúg muud wɔɔŋg nyúúlúđ. Í á dɛ bád nyə ija ija, bwə dúgə wóɔlə nyə nə mikwoolú mí íŋkwánz, dɛ wá nyə mimb-wagə məkuúđ shú nə bwə baagələ nyə. Nji nyə á dɛ tɛ isâ íni byésh, jamb í mú dɛ kə nə nyə íkúł í á dɛ bə kú nə buud yí. ³⁰ Yésus mú jí nyə ná: «Jínə dwo wə zə?» Nyə ná: «Jínə dām wə Kínda,» nəcé ncúlyá məjamb mə á bə nyə nyúúlúđ. ³¹ Məjamb mə mú tɛéŋ Yésus məb-wə ná a kú cɪ nə bwo mpəl dɛ ná bwə kəg bɛ ncíməđ. ³² Na, məma sɔɔnz óŋkuú í á bə í ŋgə də cínɔŋg mbúŋúđ. Məjamb mə mú tɛéŋ Yésus məb-wə ná a mágələg nə mə kəg nyíi óŋkuúđ. A mú magələ. ³³ Məjamb mə músə wú múúd éne dɛ, kə nyíi óŋkuúđ. Dǝ́ lú óŋkuú dɔɔŋg dɛsh mú dad wú mbúŋúđ kə juwa māŋ nə ndéé fudə. ³⁴ Buud bwə á ŋgə baagələ óŋkuú wá, dúgələ bwə mə dɛg sá í ámə cǝ́ yí, bwə mú wɛenzh kə ŋgə jaaw buud ŋgwəla nə mílɔɔm mílɔɔm. ³⁵ Buud bwə mú wú kwáádə zə, zələ dɛg sá í ámə cǝ́ yí. Bwə mú zə

† 8:8 Mat 11.15 †† 8:10 Mat 13.14-15 † 8:14 1Tm 6.9-10 †† 8:16 11.33; Mat 5.15 †† 8:17 12.2; Mat 10.26 ††† 8:18 Mat 25.29

††† 8:21 11.28 § 8:24 Sôm 89.11 §† 8:28 Mak 3.11

kwey múúd májamb má á wú éne a njúl nē mikáándá nē fwámé fúg, a njúl Yésus shí mēkuú. Bwé mú gwág ínkunjúnd. ³⁶ Buud bwé á dúg sǒlígú í á s̄y wá bwé mú jaaw bwo nda njumbúlu wac̄ng í á *dúg c̄g ná. ³⁷ Nē ndé, zhwoḡ buud bēsh wá shí Ogerazenyē bwé mú zē, zē c̄i nē Yésus nē a kyéyug wú bwédí shíd, nēcé í á bē fwámé ínkunjúnd í má bii bwo. Yésus mú nyingē kēwa byǒlíd, nyingē nē mpúsē. ³⁸ Muud nyē á bē nē mājamb yé, mú téég nyē mēbwé nē a ḡwág nyē nyédí gwoongud. Yésus mú yidá nying nyē ná: ³⁹ «Nyíngág kē wódí njǒw kē jaaw s̄a jēsh Zembí má sá wo yí.» A músē kyey, lǐna ḡgwála wēsh a ḡgá jaaw s̄a jēsh Yésus má sá nyē yí.

Yésus má gwúmēshi shilē mā Zharus

(Mat 9.18-26; Mak 5.21-43)

⁴⁰ Nyingǎlē Yésus nyē á nyingē yí, buud bwé á shwas nyē áncuncuma, nēcé í á bē bwé ḡgá bwánd nyē. ⁴¹ Ká dúg nē, ḡgwól múúd nē jíná nē Zharus, a njúl njwú á *mpáánzē minjǐgúlá, má zē nē ndé zē kúd mēbwón shí, téég Yésus mēbwé nē a kág nyii nyédí njǒw. ⁴² Muud wac̄ngú nyē á bē nē súsású ḡgwúd nē ḡgwúd í njúl nē mimbú wúm nē mímbá. Súsású jwac̄ngú í á ḡgá júgēla.

Ja Yésus má tē njwac̄nd kálē wu yí, buud bwé mú zē ḡgá shúsē nyē ikǒmb byēsh.

⁴³ †ḡgwól múdá nyē á bē cínwng mēc̄í má á dē wú nyē nyúúléd tē mímbú wúm nē mímbá. Mudá wac̄ngú nyē á kēenzh mēbii mé mēsh mínjǒw mí mábyan d̄í njí a kú yál. ⁴⁴ ††Nyē á ka shísh wé Yésus ḡgē mpúsē kwon, a mú kúnya nē nyē lwé lú káándá, mēc̄í t̄w ntāg nyē.

⁴⁵ Nē ndé Yésus mú c̄i ná: «Zé má kúnya nē mē éne?» Buud bēsh bwé mú ḡgá kǐllyá nē ndé Pyēr mú c̄i ná: «Mása, buud bwé ḡgá bē wo áncuncuma bwé ḡgá shúsē wo.» ⁴⁶ Yésus mú c̄i ná: «ḡgwól múúd má kúnya nē mē. Mē má gwádēga nyúl mpífē má wú mē nyúúléd.» ⁴⁷ Mudá éne mú mpu nē a cugé ná shwoód. A mú zē a ḡgá lilya, zē wusē nyúúl shí Yésus d̄í mp-wóombú, zē jaaw búúd bēsh s̄a í á mē sá nē a kúnýag nē Yésus yí, a jaaw nēmá nda nyē á mē yál cé nē cé ná. ⁴⁸ †Yésus mú c̄i nē nyē ná: «Shilē wām, wo má *dúg c̄g nēcé búgá gwō. Kág nē shē.»

⁴⁹ A ḡgá ná lās ntēni, muud mú wǒs wúlē wé njwú á mpáánzē minjǐgúlá, zē jaaw nyē ná: «Súsású gwō má yē, kú ná bēeg ntágulē Yǐguli.» ⁵⁰ Yésus mú gwág, a mú c̄i nē Zharus ná: «Kú bēeg fúndē, bég njí nē búgá, nyē é c̄gē.» ⁵¹ Ja Yésus má kē wǒs njǒw yí, a mú ban nē ḡgwól múúd shús kú nyii, njí Pyēr nē Yuánes nē Zhák nē sǒngú mwân nē nywac̄ngú mwân. ⁵² ††Bēsh bwé á ḡgá j̄i súsású jwac̄ngú, ḡgá tēdēwa. Yésus mú c̄i ná: «Kúgá ḡgá j̄i, nyē afwóyē yē, a ḡgá yida j̄a.» ⁵³ Nda bāḡ bwé á mpu nē súsású mē yē ná, bwé á yida ḡgá cágulē Yésus. ⁵⁴ ††Yésus nywáá mú bii súsású mbwéd, a mú c̄i gwǒw-gwōw ná: «Mwân, wac̄lúg!» ⁵⁵ *J̄im mē mwân mú nyingē zē nyē nyúúléd, a mú wac̄l cé nē cé.

† 8:43 Lāv 15.25-27 †† 8:44 Mat 9.20 † 8:48 Mat 9.22 †† 8:52 Yuá 11.11-13 †† 8:54 Mak 5.41

Yésus mú c̄i nē bwé yág nyē s̄a má dē. ⁵⁶ ††Obyǒl c̄ mwân bwé mú bul káam. Yésus mú báásulē bwo nē c̄i bwé kú jaaw múúd s̄a í á mē c̄y yí.

Yésus má kænd búúd c̄ lwámá bē

(Mat 10.1-14; Mak 6.6-13)

9 ††Yésus nyē á ka j̄w *buud c̄ lwámá wúm nē óbá, a mú yē bwo ḡkul nē kēénd á dúlē yíl búúd mē-jamb, nē ḡkul á dúlē lwag bwo mēbwās. ² †A mú kænd bwo nē bwé kég ḡgá cúndē Faan má Zembí, kē ḡgá lwag mimbēl. ³ ††A mú c̄i nē bwo ná: «Bí kú ḡwa íbadē-ga í njwac̄nd, t̄w wagat̄ig, t̄w baamētálá, kú kē nē bēléd, kú kē nē mwaanē; muud kú bwáád íshimí íbá. ⁴ Bí s̄ j̄i njǒw b̄í á mē nyii yíid, b̄í ka bá tē cínwngú kē shwóg. ⁵ ††Búúd bwé ká bá bē kú lág b̄í wúl ḡgwála d̄í, b̄í wú cínwngú, b̄í kudē fumbýá í á mē nada b̄í mēkuú d̄í yí. †† Sǒlígú wac̄ngú í lwágulē bwo nē bwé má byaagulē.» ⁶ Buud c̄ lwámá b̄wac̄ngú bwé mú kyey, ḡgá kē mílc̄w m̄lc̄w, ḡgá kē bwiiḡ J̄j̄j̄ Kéel, bwé ḡgá lwag buud k̄l j̄ēsh.

Herod má jág Yésus

(Mat 14.1-2; Mak 6.14-16)

⁷ ††Herod á tatarāk †† mú gwág ís̄a byēsh í á ḡgá s̄y yí. A mú bē kú ná mpu s̄a á tédégág yí, nēcé bǒl búúd bwé á ḡgá c̄i nē Yuánes má gwúm; ⁸ bǒl nē Eli wé má nyingē lwóya nyúúl éne; bǒl nē ḡgwól *múúd micúndá ayág wé má gwúm éne. ⁹ ††Herod mú c̄i ná: «Mē wé mē a cígē Yuánes c̄y. Nyáyé múúd nye mē búl gwádēga ntúga éga?» A mú ka ḡgá s̄y nē a dúg Yésus.

Yésus má yé búúd idēw

(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44)

¹⁰ †††*Buud s̄ lwámá bwé á ka nyingē. Bwé mú zē jaaw Yésus s̄a j̄ēsh bwé á sá yí. Yésus mú ḡwa bwo, b̄ánḡ bwé wú búúd d̄í, kē bwáméfwó ḡgē ḡgwála bwé d̄ú j̄w nē Bet̄sayída yí. ¹¹ Ncúlyá buud bwé mú mpu nē bwé ḡgá kē nūḡ, bwé mú bē nyē áncuncuma. Yésus mú lág bwo, a mú ḡgá bwiiḡ bwo ís̄a í dúgyá nē Faan má Zembí yí, a ḡgá lwag b̄wac̄ngú bwé á ḡgá j̄i luug wá.

¹² Ja kugú má bii shí yí, buud c̄ lwámá wúm nē óbá bwé mú shísh wé Yésus zē c̄i nē nyē ná: «C̄ig nē bwo nē bwé nyingēg, bwé kég ḡgá já mēkwáádē nē ibaafá yá wa kúná-kúná, bwé kē s̄y s̄a má dē nēcé sē b̄í wa bugád.» ¹³ A mú c̄i nē bwo ná: «Bíméfwó yágá bwo s̄a má dē.» Bwé nē nē ná: «Sé cugé nē s̄a, njí íbēléd it̄w nē oshú óbá. Ka njí nē s̄améfwó sē má kē kusē búúd s̄-ga bēsh idēw, í ka tēem kwaga nē bwo.» ¹⁴ Buud bwé á bē cínwngú jē bē budūm ot̄wshin ot̄w. Yésus mú c̄i nē *ompwíin nē bwé j̄ilēg bwo shí ikinda ikinda, kında

††† 8:56 Mak 7.36 ††† 9:1 10.1-12 § 9:2 11.2 §† 9:3 22.35 §†† 9:5 Mis 13.51 §† Ja Oyúden bwé á dē kudē fumbýá mákuú d̄í yí, bwé á dē lwágulē ná, kúkul shí bwé á mē t̄l mákuú mán yí, bwé má k̄l gwo nē buud b̄í cínwngú wá nē bwé músē s̄a nyē. §†† 9:7 9.19 §† TATARÁK: Ciyá ní í cugé ciyá mákaa; njí í ká ná «ḡg-wám̄na nyē á ḡgá j̄wú nē mpál n̄j̄ á ḡkúmba faan yé». Dúgúg námá Mat 14.1; Luk 3.1, 19; Mis 13.1. §† 9:9 23.8 §†† 9:10 Mat 15.32-39 §†† 9:10 6.13; 10.17

jêsh nê buud je bə məwûm mətɔɔn. ¹⁵ Bwə mú nəmá sá ntɔ́, shîn jil búúd bēsh shí. ¹⁶ A mú ka ηwa íbəléd itɔɔn nê oshú óbá ónì, a bəñ mísh gwɔ́w, yə Zembî akí-ba. A mú fêy byo yə ómpwíín bē bwə kə ηgə yə buud. ¹⁷ †Buud bēsh bwə mú də, jílə, idəw lúg. Bwə mú sɛɛηg íkúl í á lúg yí, wá məbwumúd t̄ñ məbwumú wûm nê məbá.

Yésus jisə Mesî

(Mat 16.13-21; Mak 8.27-31)

¹⁸ †† í á ka zə bə, a mə kə koogú kə jəgəla nə Zembî, ompwíín bē bwə mú kə sɛɛηgya nə nyə. A mú jí bwo ná: «Buud bwə ηgə ci nê mə jisə zə?» ¹⁹ †Bwə mú bɛsa ná: «Bɔ́ɔ́l búúd bwə ηgə ci nê wo jisə Yuánes Nduu-buud, bɔ́ɔ́lúgá nê wo jisə Eli, bɔ́ɔ́lúgá nê wo jisə ηgwól *múúd micúndə ayág mə gwúm yé.» ²⁰ ††A mú ci nə bwo ná: «Ká bi b̄ñ b̄ñ ηgə ci nê mə jisə zə?» Pyêr mú bɛsa ná: «Wo jisə *Kříst Zembî nyə á ntì yé.»

Buud bwə bɛ Kříst wá bwə bá nəmá jug

(Mat 16.24-28; Mak 8.34-9.1)

²¹ ††Yésus mú mpu báásələ bwo ná ci bwə kú bwele jaaw múúd ntɔ́. ²² †††A mú ka jaaw bwo ná: «Í j̄i shú má *Mwân mə Múúd nê ocúmbá buud wá lɔɔm nê milúlúú myá ofada nê *Oyíígəli ɔ́ mécɛɛ bwə kəg jág jugəshi nyə, bwə kudəwa nyə, bwə gwú nt̄g nyə. Nj̄i a bá gwúm shwoŋ d̄í jwów lú léel.» ²³ †††A mú ci nə bēsh ná: «Nkí muud mə cɛel bɛ mə, a bəg kú jagələ nyəməfwó; a ηkényúg kwolós jé jwów dēsh, bɛ mə. ²⁴ Nəcé, múúd mə ká kaambələ nə cəg jé, a yida jímبال gwo. Nyɔɔŋ mə jímبال cəg jé nəcé mə yé, a faam. ²⁵ Nkí muud mə bii məbii məēsh mā shí ga, nj̄i a yə, nkí nt̄g nə a ntámá cəg jé, wáyé mfíí nyə é bə nə ndí cínɔŋ yí? ²⁶ †Mpuɡá nə muud mə gwág mə shwôn, gwág íciyá byám shwôn yé, Mwân mə Múúd mə bá nəmá gwág nyə shwôn ja á bá zə a ηgə ηkəñəwa məñkəñəwa mə nê nə məñkəñəwa mə Sɔ́ɔ́ŋgú, bəñɔŋ míféeshá mí *wəñgəles myé d̄í yí. ²⁷ ††Búbálé mə jaaw b̄ñ ná, bɔ́ɔ́l búúd búśə wa ɔ́ga, bwə abúlé bwele yə, bwə kú fwo d̄úg Faan mə Zembî.»

Yésus mə lwóyá mílwanə myé

(Mat 17.1-8; Mak 9.2-8)

²⁸ ††† í á ka zə bə, Yésus mə shîn lás lésú nì, mwɔ́w mə mú c̄j je bə mwɔɔmb, nyə á ηwa Pyêr nə Yuánes nə Zhâk. Bəñɔŋ bwə mú bád mbéŋgú gwɔ́w kə jəgəla nə Zembî. ²⁹ †††Ja nyə á ηgə jəgəla yí, mpwoombú nyé í á shwɔ́ɔ́la, mikáándə myé mí mú bə nkí fumə, mí ηgə faan nda njəs. ³⁰ Seegya ná buud obá, Moyíz bá Eli bwə mú bwə ηgə lésha nə nyə. ³¹ †††Moyíz bá Eli bwə á lwóyá mənyúúl mílwanád. Bwə mú ηgə lésha nə Yésus

† 9:17 20j 4.43-44 †† 9:18 5.16 † 9:19 9.7-8; Luk 1.17; 7.16 †† 9:20 Mat 16.16; Luk 22.67 †† 9:21 9.36 ††† 9:22 9.43-45; 17.25; 18.31-34; 24.6-7 ††† 9:23 14.27; 17.33; Mat 10.38-39; Yuá 12.25-26; 1Pr 2.21 § 9:26 12.9; Mat 10.33; 2Tm 1.8; 2.12 †† 9:27 Mat 16.28 ††† 9:28 5.16 †† 9:29 2Pr 1.16-18 ††† 9:31 9.22; 13.33

shú shwiy á bá kə yə Yurésələm yí. ³² ††Na nyə á bə, Pyêr bəñɔŋ buud ɔ́ gwoonŋ bē bwə mú ígwád nê cúg. Bwə á ka juum, bwə mú d̄úg Yésus ηgə jág ηkəñəwa, buud obá bwə ηgə lésha nə nyə. ³³ ††Ja Moyíz bá Eli bwə á ηgə bēegya nə Yésus yí, Pyêr nyə á ci nə Yésus ná: «Mása, nywaálə ηgələ ji wa. Sə shúməgá məbanda məlɔɔl, ηgwúd shú dwô, dúl shú mə Moyíz, dúlúgá shú mə Eli.» Nyə a shígé mpu s̄a nyə á ηgə ci yí.

³⁴ ††A ηgə ná lás ntúni, seegya ná gúndə í mə zə búdal bēsh. Inkunjúúnd í mú bíi bwo ja bwə mə d̄úg gúndə mə búdal bwo yí. ³⁵ ††Kál í mú wú gúndə jɔɔŋ d̄í ná: «Mwân waam mə á fēēsh wə éga. Ságá nyə məgwág.» ³⁶ †††Ja kál í mə shîn lás ntúni yí, bwə mú d̄úg Yésus nj̄i nyəməfwó. Bwə mú j̄i ókúl-ókúl. Bwə á j̄i mwɔ́w mwɔŋgú kú jaaw tɔɔ muud s̄a bwə á d̄úg yí.

Yésus mə lwag wúl mbəl jamb

(Mat 17.14-21; Mak 9.14-27)

³⁷ ††Jwɔ́w í á bɛ cínɔŋ yí, bwə mə shulə wú mbéŋ d̄i, buud bwə mú zə bwəma nə nyə áncuncuma. ³⁸ ††Ká gwág í, ηgwól múúd mə k̄m na məñkúmbə mə búúd d̄í ná: «Yíígəli, mə jəgəla nə wo, kəndəg mísh d̄úg mwân waamə d̄í. Mə j̄i nə nyə nj̄i ηgwúd éne. ³⁹ ††Jamb í d̄ə bii nyə, a mú d̄ə k̄m, ifúlug í d̄úgə wɔ́s nyə mpud. Jamb í d̄ə jugəshi nyə nê ndéé í ka tɛem zə ηgə bíd nyə í mə fwo líd̄əga. ⁴⁰ ††Mə ámə jəgəla nə *ompwíín bwô ná bwə yílúg nyə jamb dɔɔŋgú, bwə shígé kwag.» ⁴¹ ††Yésus músə káam ná: «Wúu! yé óhááden ɔ́ga! A bɔ́wúlə bí mitádúgá e! Mə e bá kə nə b̄ñ ntúni kə wɔ́s ηgow? Mə é bá j̄isɔw bí kə kumə jáyé ja? Zaá mə nə mwân woó wɔɔŋg.» ⁴² ††Mwân ηgə shísh wə Yésus í, jamb mú kad̄ə wo nyə shí, ηgə jág sagəsa nyə. Yésus mú ηkáánd nə jamb, a lwag mwân nê ndéé a nyiŋg kənd nyə wə sɔ́ɔ́ŋgú. ⁴³ †††Dúgúlə búúd bēsh bwə á d̄úg misɔ́ɔ́lúgú mí Zembî yí, bwə á káam nt̄ɔ́ ηkúl.

Buud bēsh bwə ηgə ná káam is̄ə byēsh Yésus nyə á ηgə sá yí, nyə mú ci nə ompwíín bē ná: ⁴⁴ ††Mpuɡá gwágúlə lésú mə zə lás ga: *Mwân mə Múúd wál bá zə kaanz məbwə mə búúd̄d.» ⁴⁵ †††Nj̄i b̄ñ bwə á shígé mpu gwág lésú wɔɔŋgú, í á bə bwo shwílyá nê bwə kú gwág nda í kə ná. Bwə á ka ηgə fúndə jílə nyə lésú wɔɔŋgú.

Zə mə nt̄ɔ́ bɔ́ɔ́l

(Mat 18.1-5; Mak 9.33-37)

⁴⁶ ††Bwə mú zə tēéd sēŋúsálə mákəl nê bwə cɛel mpu nyɔɔŋg j̄i bul bə fwámé múúd bwəd̄í gwoonŋ d̄í yé. ⁴⁷ ††Nj̄i Yésus nyə á bwey mpu s̄a bwə á ηgə tād̄əga bwəd̄í mílámú d̄ yí. A mú ηwa gúl kúkágə, t̄l nyəd̄í kúnə-kúnə. ⁴⁸ ††A mú ci nə bwo ná: «Muud mə ləg kúkágə ga j̄ínə d̄am d̄í yé, a mə ləg mə. Muud mə ləg nt̄g mə yé, nyə aləgé mə, a ləg múúd nyə á nt̄i mə yé. Mpuɡá nê muud mə ηwá nyəməfwó zhizhe mpádúgá nyíñ yé, nyə wə j̄i fwámé múúd nt̄ɔ́ bɔ́ɔ́l.»

†† 9:32 Yuá 1.14 †† 9:35 3.22; Mbá 18.15 ††† 9:36 9.21 ††† 9:43 9.21-22 ††† 9:45 18.34 18 9:46 22.24-26 19 9:48 10.16; 22.26; Mat 10.40; 20.26-27; Mak 10.43-44; Yuá 13.20

Muud mə bé kú lúmbəli yé ngə magələ

(Mak 9.38-41)

⁴⁹ Yuánes mú ka zə lás ci nə: «Mása, sə ámə dúg ng-wól múúd ngə balan nə jínə dwô, ngə yíl buud məjamb nə ndí. Sə ámə ka kaambələ nə nyə nə a kú ná ngə sá nəcé a cugé sádí gwoonj dî.» ⁵⁰ †Yésus mú yidá bəsa nə nyə nə: «Kúgá də kaambələ nə a kú ngə sâ, nəcé muud nyə aŋgê nə mpíi bí yé, ji bídí kómbúd.»

⁵¹ ††Fwála í á bə nə Yésus mə zə bá nkāŋ wú shí ga dî yí í á ngə shísh. Ntú Yésus nyə á ŋwa cígúla nə tɔɔ jí tɔɔ jí a ké Yurúsəlem. ⁵² †Nyə á ka lwām bóól búúd nə bwə kəg nyə shwóg. Bwə mú ŋwa zhí, kə nyíi dúl dánd á Samariya dî nə bwə ké kwəməsa, Yésus bāg kə shigəla cíncŋg. ⁵³ Nji, buud ɔ dánd dɔncŋgú bwə mú ban nə bwə alógé nyə nəcé nyə á ngə kə ŋgə Yurúsəlem. ⁵⁴ ††Nda *ómpwíin bé Zhāk bá Yuánes bwə á dúg ntú ná, bwə á ci nə nyə nə: «Cwamba, ye wó jii nə sá jówúg kuda í shúləg wú gwōw zə cumbal jígal bwo?» ⁵⁵ Yésus mú yid, ŋkáand nə bwo, ††[nyə nə: «Bí ampúyé wɔncŋg shíshim í ngə shwambələ bí ni.»] ⁵⁶ Bwə mú ŋwa zhí kə dúl dándúd.

Bəǵlə Yésus

(Mat 8.19-22)

⁵⁷ Bwə ngə kyey zhí nə zhi, ngwól múúd mú ci nə Yésus ná: «Mə zə bá də bə wo kú jésh wó bá də kə yí.»

⁵⁸ Yésus mú ci nə nyə nə: «Ontú bí nə miku, inunú nə maage, nji *Mwān mə Múúd cugé nə ŋkúmba kú á dúg já yí.» ⁵⁹ A mú ci nə ngwól múúd nə: «Bəg mə.» Nyíni nə né nə: «Cwamba, fwog bíd mə, mə kəg dəl sóŋgú waamə.» ⁶⁰ Yésus mú ci nə nyə nə: «Bídúg mímbimbə mí dúləg mímbimbə myāŋ. Wəe, kaág ngə bwíiŋg buud Faan mə Zembî.» ⁶¹ †††Ngwól múúd mú námə ci nə nyə nə: «Cwamba, mə zə bə wo. Nji bwándúg nə mə fwóg kə jəna nə njów búúd wām.» ⁶² †††Yésus mú ci nə nyə nə: «Múúd mə ká ŋkēny ɔɔɔg nə á waad fambə, a nyiŋgə yág dúg mpəsə, muud wɔncŋgú cugé nə mfíi Faan mə Zembî dî.»

Yésus mə kənd búúd məwūm zəŋgbá lwámád

(Mat 9.37-38; 10.7-16; 11.21-24)

10 †Ja Cwamba nyə a shín lás isâ íni yí, nyə a cwéed *ómpwíin məwūm zəŋgbá nə óbá † a mú kənd bwo nə bwə ngəg nə kə óbá óbá íkú byésh nyóméfwó nyə á jəla nə kə yí. ² Nyə a lás nə bwo ná: «Dəgá, idūw í mə tɛ fambə məŋkund məŋkund, nji buud bwə ké saag wá búsə cíg-cíg. Ntú wə mə cí nəə: jəgəlagá nə amədə fambə nə a kəndəg buud, bwə zəg saag. ³ Kəgá, mə mə kənd bí nda bwán ɔ íncwəmbə mpédúgá oŋkweny. ⁴ †††Muud kú kə nə *mwaanə ŋkí kwáám. Muud kú ŋwa bóól osílúfaas; muud kú kə ji məbədád zhí nə zhi.

† 9:50 11.23; Mat 12.30 †† 9:51 24.50-51; Mat 19.1; Mak 10.1; Mis 1.9 † 9:52 10.33 †† 9:54 2Oj 1.10, 12 †† Míl micilyá mí ayág mí cúgə nə icyá íni. ††† 9:61 1Oj 19.20 ††† 9:62 11.2; Flp 3.13 § 10:1 9.1-6 §† Míl micilyá mí ayág mí ngə ci nə bwə á bə nji məwūm zəŋgbá. §†† 10:4 22.35; 2Oj 4.29

⁵ ††«Njów wəsh bí mə nyíi yí, fwogá ci nə: “Zembî sáag nə bí bəg nə shee.” ⁶ Nkí ngwól muud á nə shee ji cíncŋgú, məbədá mún mə kə nyədə; ŋkí ntú dî, mə nyiŋgə zə bídí. ⁷ †††Bí ɔ ji njów wɔncŋgú, bí də də nə ŋgul ísâ bwə é də yə bí yí, nəcé sóɔl məsáal mə jəlá nə bə nə myəna. Bí kú bá də kyey mínjów minjów. ⁸ Ngwəla wəsh bí é nyíi buud ləg bí yí, bí ɔ dá ísâ bwə yə bí cíncŋg yí, ⁹ †††bí ɔ lwag mímbəl myā cíncŋg, bí jaaw bwo nə Faan mə Zembî í mú bí kúnə-kúnə. ¹⁰ Wɔncŋg ngwəla bí mə nyíi buud kú ləg bí yí, bí kə tām dánd kə lás nə: ¹¹ †††Sə mə kudə yə bí fumbyá a ngwəla wún í ámə nada sə məkuú dî yí. Nji mpugá nə Faan mə Zembî í mə shísh kúnə-kúnə.” ¹² †††Mə mpú jaaw bí nə jwōw Zembî mə bá zə sámb búúd míləsú yí, a bá jagələ búúd ɔ Sódóm ntú ngwəla wɔncŋg. ¹³ †††Məntəgəla nə bí buud ɔ Betəsayída námə. Nəcé bímbí lú *məshimbá mə mə wóɔs bídí má, mə á mbəm wóɔs Tir nə Sidon, buud ɔ nūŋ bwə á mbəm námə bwey bwáad míŋkud ji ífí dî nə bwə cénd mítdúgá. ¹⁴ Nə ndéé, cígúlé míləsú dî, intúgúli í Tir nə Sodom í ábúlé bul nyaan nda bí bín. ¹⁵ †††Bí bāŋ buud ɔ Kapernawūm, bí ngə tédəga nə bí mə bá kə gwōw? Mbō, bí mə bá yidá shulə kə bāŋ mínjím. ¹⁶ †††Muud mə gwágúli bí yé, mə gwágələ mə. Muud mə bé kú gwágələ bí yé, mə bə kú gwágələ mə. Muud mə bé ntāg kú gwágələ mə yé, a mə bə kú gwágələ múúd nyə á ntí mə yé.»

Ompwíin bwə mə kə nyiŋgə nə məshusəg

(Mat 11.25-27; 13.16-17)

¹⁷ †††Ompwíin məwūm zəŋgbá nə óbá ²⁰ bwə mú kə nyiŋgə nə məshusəg bwə ngə ci nə: «Cwamba, tɛem bə məjamb mə ámə ngə bə nə məgwág nə sá ja sá ámə ngə lás nə mwo jínə dwô dî yí.» ¹⁸ †††A mú ci nə bwo ná: «Mə á ngə dúg *Sátan ngə kud wú gwōw nda njəs. ¹⁹ †††Mə mə yə bí ŋkul ijwūga nə bí nyááləg onywā nə wəcəlaafə nə məkuú, bí nyaal námə mpífə mə múúd ngə lúmbəli nə bí yé ²³ nyésh, sá kú sá bí. ²⁰ †††Nji bí kú bul gwág məshusəg nə məjamb ngələ magələ ijwūga bín, yidagá gwág məshusəg nə mínə mún bələ cilyá gwōw joŋ dî.» ²¹ †††Námə wala dɔncŋgú dî, Yésus mú kɔɔs nə məshusəg mə Nkəŋkə Shíshim, a mú ci nə: «Pəpa, Cwamba á gwōw nə shí, mə yə wo gúmə nəcé wo á shweel ompuye bəncŋg buud ɔ fəg isâ íga, wo yida lwágələ ozhizhe ɔ búúd. Haaw Pəpa, ntú wə wó á cɛl nə í bəg yé. ²² †††Dā nyə a cwambələ mə isâ byésh. Kú nə muud mə mpú Zembî Mwān, nji Sóŋgú; kú námə nə muud mə mpú Zembî Sóŋgú, nji mwān nə muud yésh mwān mə céél sá nə a mpúg yé.» ²³ A mú yág dúg ómpwíin bé, ci nə nji bwo ná: «Bí bāŋ mísh mún mə mə jəla nəcé mə ngə dúg isâ bí ngə dúg íni. ²⁴ †††Búbələ

§† 10:5 2.14 §†† 10:7 1Tm 5.18; 1Kr 9.6-14 §† 10:9 11.2 §† 10:11 Mis 13.51; 18.6 §†† 10:12 Mat 10.15 §†† 10:13 Iza 23.1-16 §†† 10:15 Iza 14.13, 15 18 10:16 9.48; Mat 18.5; Mak 9.37; Yuá 13.20 19 10:17 9.10; Mak 6.30 20 Míl micilyá mí ayág mí ngə ci nə bwə á bə nji məwūm zəŋgbá. 21 10:18 Yuá 12.31; Mbú 12.9 22 10:19 Sóm 91.13 23 MÚÚD NGƏ LÚMBƏLI NƏ BÍ YÉ: Wa jisə Sə-tan. 24 10:20 MmN 32.32; Flp 4.3; Mbú 3.5 25 10:21 4.18; Mat 11.25 26 10:22 Mat 11.27 27 10:24 1Pr 1.10-12

má jaaw bí ná, zhwog *buud ɔ mícúndé nà minjwú-buud mí á cɛel dɛg sâ bí ngá dɛg yí, nji mí áshígé dɛg. Bwá á cɛel gwág sâ bí ngá gwág yí, nji bwá áshígé gwág.»

Kanda Jɔɔ múúd á Samariya

(Mat 22.34-40; Mak 12.28-31)

²⁵ †Ka dɛg ná, ngwól *Nkumɛ mæcɛɛ má zə bɔwɔwɛlə nyə jɪ nyə ná: «Yííɔgɛli, má sáág jí né má léɔgɔg cɛg á kandɔgə kandɔgə?» ²⁶ Nyə ntəg nə né ná: «Jí jí cilyá *mbwoomb mæcɛɛ dí yí? Wó dɛ lɔ́ cínɔɔg nə jí?» ²⁷ †A mú bɛsa ná: «Wó jəlá nə cɛel Zembí woó Yawé nə lâm wô wêsh, nə *shíshim wô wêsh, nə nkul nywô nyêsh, nə lúú wô wêsh. Wo cɛel námé múúd yêsh jisá wo kúná-kúnə yé nda woméfwó.» ²⁸ †Yésus nə né ná: «Wo má bɛsa mbií í jəlá yí. Sáág ntɔ wo bəg dɛ cɛg.» ²⁹ Nyɛ, cɛelɔlə lwágɔlə ná a jí tɔtəlí, a mú jí Yésus ná: «Muud jí má kúná-kúnə wə zə?»

³⁰ Yésus mú nyiŋgə lás, a mú cɪ ná: «Ngwól múúd nyə á ngə wú Yurúsəlem ngə shulə kə Zheríko. Izhilɔŋ-gaanə í mú bií nyə zhíí, déég nyə isə byé byêsh, yíd nyə ná ndéé lúgə nyə cíg-cíg ná á fudə. ³¹ Í mú jé ná ngwól fada kyéyɔg zhíí nyɔɔɔgɔd. A mú dɛg múúd wɔɔɔgɔ, a mú cɔ́ lúú təl gwôw. ³² Ngwól *Levit mú námé zə wóws kúɪ jɔɔɔgɔd, a dɛg múúd éne, a cɔ́ lúú təl gwôw. ³³ †Nji ngwól múúd á Samariya ngə námé kyey yé njɔɔnd í, a mú wóws kúɪ múúd éne nyə á bə a mb-wúg yí. Ja á má dɛg nyə yí, lâm mú bul cey nyə cwú. ³⁴ A mú shísh kúná-kúnə, a lwag nyə məfəŋ nə məwúdə nə wáan ná ndéé a shín wóɔlə. A mú nkəny nyə bəd nyədí jakáás dí, kə nə nyə njɔw ójɔŋ kə kweemb nyə. ³⁵ Mán mələm, muud á Samariya mú nyə ódanarí obá, yə múúd njɔw ójɔŋ. Nyə nə né ná: “Kweembɔgɔ má muud éga. Bímbí dêsh wo é kwo kɛɛnzɔ shú dé yí, má é zə nyiŋg wo ja má é nyiŋgə yí”». ³⁶ Yésus mú jí ná: «Búúd olóɔɔ ɔni bêsh dí, nyáyé nyə á bə muud ízhilɔŋgaanə í á yíd yé kúná-kúnə yé?» ³⁷ Yííɔgɛli mæcɛɛ ná: «Jísə nyɔɔɔg nyə á gwág nyə cey lámúd yé.» Yésus mú cɪ ná nyə ná: «Kaág, wo kəg sá ntɔ.»

Lān má Mááta bá Mariya

³⁸ †Ja Yésus bənɔŋ *ompwíin bə bwá á ngə kyey yí, bwá á kə nyíi dúl déndú. Ngwól múdá nyə á bə dénd dɔɔɔg dí né Mááta, a mú léɔg bwo nyədí njɔw. ³⁹ Mudá wɔɔɔg nyə á bə nə mínyɔŋɔ nə Mariya. Nyə á zə jí Cwámɔa shí məkúú, dɛ gwágɔlə lésú yé. ⁴⁰ Mááta nyɛ nyə á ngə yííngə nə zhwog iság-ság shú ójɔŋ. A mú ka zə, zə cɪ ná Cwámɔa ná: «Ja Mariya má yida bíd ná má ngəg nə sɛy məméfwó ga, sâ jɔɔɔg í acíyé wo sâ? Cííng nə nyə ná a zəg kwiid mə.» ⁴¹ Cwámɔa mú bɛsa nə nyə ná: «Mááta, Mááta, wo ngə kənd lâm gwôw ngə ntágɔlə nyúúɪ nə zhwog isá. ⁴² Sâ jí nə mfíi yí jí nji ng-

wú. Mariya má féésh sâ í búɪ nywa yí, muud nyə abéle kwo nywa nyə gwo.»

Yésus má jííɔgɛli ómpwíin məjəgɔla

(Mat 6.9-13)

11 ††Dúl jwôw dí, Yésus nyə á bə gúl kúkúɪɪd a ngə jəgɔla. Ja nyə á yɔw jəgɔlálə yí, ngwól *mpwíin yé mú cɪ ná nyə ná: «Cwámɔa, jííɔgɛli sə jəgɔlálə nda Yuánes nyə a jííɔgɛli bə ómpwíin ná.» ² ††Yésus mú cɪ ná bwo ná: «Ja bí má bá dɛ jəgɔla yí, bí ɔ bá dɛ cɪ ná:

Pɛpa,
Jínə dwô í bəg nə gúmə ntɔ sâ jêsh.
Ijwúga byô í zəg.

³ †Yəg sə idəw í jəlá nə sə yí jwôw dêsh.

⁴ Juug sə *misəm misú

nəcé sə ngə námə juu buud bwə ngə byaagɔlə nə sə wá.

Wo kú bíd ná məbwəbúɪán má ntɔ sə nkul.»

⁵ A mú nyiŋgə cɪ ná bwo ná: «Shé fwógá ná cɪ ná ngwól múúd na bídí jí nə yé shwə. Muud wɔɔɔgɔ kə kə wə shwə yé mpwó-bulú kə cɪ ná nyə ná: “Wey e, kwalɔg ná má ibəléd ilóɔɔ ⁶ nəcé ngwól shwə waamə ngə zhu njɔɔnd dí, a má wóws má ká njɔw má kú nə sâ má yé nyə.” ⁷ †Shé fwógá ná cɪ ná shwə yé má bɛsa nə nyə nŋ njɔw dí cwú ná: “Kú zə ntágɔlə má, sənŋ njə bəwə sə má bwey já shí, má cugé nə nkul wɔɔɔ zə yə wo ibəléd.” ⁸ Má jaaw bí ná, tɛem bə ná a cugé nə nkul wɔɔɔ zə yə nyə ibəléd ná a jí shwə yé, nyə é wɔɔɔ nəcé ngwól sálə kánɔgá ngwóómbúɪú, nyə é zə yə nyə sâ jêsh á ngə gwáámɔa yí.

⁹ ††«Mɛɛ má ka cɪ ná bí ná: Gwáámɔgá Zembí, nyə é yə bɛ; sɔ́gá, nyə e lwó bɛ; kudəgá mbɛ, nyə é juw.

¹⁰ Nəcé muud má gwáámɔa yé nyə é bii, muud má sɔ́ yé nyə é kwey, múúd má ká kudə mpumbé, bwə juw nyə wə. ¹¹ Nyáyé sɔ́ɔngɔ mwān na bídí gwoonɔg dí jí nə nkul sá ná mwān yé gwáámɔa nyə shú, a yidá yə nyə kuwó nywá yé? ¹² Nkí ntəg ná Mwān yé gwáámɔa nyə kíí, a yidá yə nyə acólaafə? ¹³ Nkámúsá bɛ, tɛem bə nda bí búsə nə mbiya mílām ni, bí má dɛ yə bwān búɪ isá í ányunywaə. Nkəməsa nə Dā á gwôw; nkí bí má gwáámɔa nyə Nkəŋkə Shíshim, a yə bí.»

Yésus má lwag ákúməlwə a fíí

(Mat 9.32-34; 12.22-30; Mak 3.22-27)

¹⁴ ††Yésus nyə á ngə yíl muud jamb í á wá nyə məŋkədad ná a bəg fíí yí. Í á ka bə ná, ja jamb í á wú yí, muud wɔɔɔgɔ nyə a tɛéd lásɔlə, buud bêsh bwə mú ngə káam. ¹⁵ Bóɔɔl búúd wá cínɔɔgɔ bəŋ bwə mú yidá cɪ ná Beluzəbul ¹⁶ wə ngə yə Yésus nkul ná a ngəg nə yíl buud məjamb. ¹⁶ ††Bóɔɔlúgá bwə mú zə nə njígá məb-wəbúɪán wə Yésus, zə cɪ ná a wééshúg bwo gúl *sâ í ntɔ́ búúd nkwón yí, í ngə zhu gwôw. ¹⁷ Nyɛ mú mpu mítédúgá myán, a mú ka cɪ ná bwo ná: «Búúd ɔ dúl faan bwə ká bóɔɔg ngə lúmbɔli bwəmé nə bwəmé, faan

† 10:25 18.18; Mat 19.16; Mak 10.17 †† 10:27 Mat 22.37, 39 † 10:28 Ləv 18.5; Rom 10.5; Gal 3.12; Yuá 13.17 †† 10:33 múúd á Samariya: Mat 10.5; Luk 9.52; 17.11, 16; Yuá 4.9, 39-40; Mis 1.8; 8.1, 5, 14-17, 25; 9.31 †† 10:38 Yuá 11.2; 12.2-3

††† 11:1 5.16 ††† 11:2 Ijwúga byô: 4.43; 9.2, 62; 10.9, 11; 17.21; 19.11; Mis 1.6-8; 19.8; 28.23, 31 § 11:3 12.22-32 †† 11:7 18.5 ††† 11:9 Mat 7.7 †† 11:14 Mat 9.32-34 ††† Beluzəbul wə Njwú ibów-bôw í míshíshim. †† 11:16 Mak 8.11; Mat 16.1

doɔŋg í é jɛɛ ná mpaá. Búúd ɔ wúl njów bwé ká bósɔg ngə lumbəli bwámé nə bwámé, njów búúd wɔɔŋg jimb. ¹⁸ Bí ngə cɪ ná Belzebub wə ngə yə mə ŋkul ná mə ngəgə nə yil buud məjamb. Ntɔ jɪ ná *Sáatan mə yida ny-ŋgə cuwo, ngə yil nyáméfwó. Ká dé faan í é ka tɔw na ntədeɪ? ¹⁹ Nkí Belzebub wə ngə yə mə ŋkul ná mə ngəgə yil buud məjamb nda bí ngə cɪ ná, zə nye ngə yə buud bɛn ŋkul nyɔɔŋgú? Nyaá bwáméfwó bwé ngə mpu lwágələ bí ná sán ná bi búsa nə məbɛɛ? ²⁰ †Nji, ŋkí nyinə mbwə mə Zembí wə í ngə yə mə ŋkul ná mə yilúg buud məjamb í, mpugá ná Faan mə Zembí í mú wa. ²¹ ††Ja ŋkuŋkúl múúd wí nə fwámé isá í dósmb í ngə baagələ njów yé yí, muud cugé nə ŋkul kúnnya nə məbii mé. ²² Nji múúd mə ntɔ nyə ŋkul yé mə ká námə zə, zə figə nyə shí déég nyə məkwɔɔ mə dósmb á də *búgəla má, muud wɔɔŋg mú ka tɛem ŋwa məbii mé ngə kaaw buud. ²³ †Muud mə bá kú kɛem mə yé ngə lumbəli nə mə. Muud mə bá kú zə wá məbwə ná sáná sá sééŋgug yé, a ngə yida caam.»

Yésus mə yə búúd minjɛgúla mimbií mimbií (Mat 12.43-45)

²⁴ «Ja bɔw-bɔw shíshim í də wú múúd nyúúléd yí, í də kə ngə jɛɛla məshí mā mishwéeshá ngələ sɔ wogá. Nji ŋkí í bə kú kwey wogá, í mú téduga nə: «Mə zə nyiŋgə kə mádí njów kúl mə á fwo də jɪ yí.» ²⁵ Í ká zə kwey njów ngwáməlá, sá jəsh jɔ kwambəlá, ²⁶ †† é kə ŋwa mílúgá míshíshim zəŋgbá mí njúl nə ŋkúnd ntɔ wáméfwó, bəŋŋ bəsh bwə mú kə nyii njów, kwambələ jɪya cíŋŋg. Ná ndéé, cug mə múúd wɔɔŋgú í mú nyiŋgə jág bɔw, ntɔ mbií í á fwó də bə yí.»

²⁷ Í á ka zə bə, Yésus ngə lás ntúni, ngwól múdá mú wéeshəli kál məŋkúmbə mə búúd dé cɪ nə nyə ná: «Múdá nyə á byá wo nyééŋg wo yé nywáá mə jəla.»

²⁸ ††Yésus nye mú cɪ ná: «Buud bwə ngə gwág Milésú mí Zembí wá, bwə ngə sá nda mí ngə cɪ ná, bwó wə bwə mə jəla.»

²⁹ †††Buud bwə á ka ngə sɛɛŋgya ŋkí bulya. Yésus mú cɪ nə bwo ná: «Mɛɛ kala búúd í njúl ŋkí bɔw, í bálé jɪ ná mə wéeshúg bwo gúl *sá í ntɔ búúd ŋkwón yí! Bwə abúlé dɛg gúl sá í ntɔ búúd ŋkwón yí, nji jɔɔŋg í á bə nə Zhwónas yí. ³⁰ †††Nda Zhwónas nyə á bə sá í á ntɔ buud ɔ Ninivə ŋkul ná, ntɔ námə wə *Mwân mə Múúd nyə é bə sá í ntɔ búúd ɔ kala ga ŋkul yé. ³¹ ††Jwɔw Zembí mə bá zə sámb búúd mílésú yí, Cɪ á mudá í á wú *mákwól mə jwɔw †† yí í bá tɔw tətəlí yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə nyə á gwaa zhu íjumə i shíd zə gwágələ fɛg mə Səlɛmun. Dɛgá, sá í ntɔ Səlɛmun yí jisə wa. ³² †††Buud ɔ Ninivə bwə bá námə tɔw tətəlí, yə kala búúd ga məbɛɛ. Nəcə báá bwə á cénd mítédúgá ja bwə á gwág cúndə Zhwónas nyə a cúndə yí. Dɛgá, sá í ntɔ Zhwónas yí jisə wa. ³³ †††Muud cugé nə ŋkul sá ná, a jida lámba ná ndéé a kə shweel dwo shí tɔwəli. Í də bə a yi-

da təl dwo cé lámba dé ná buud bwə nyii njów wá bwə dɛgúg məŋkenya. ³⁴ Jús dwó dúsə lámba á nyúúl nywó. Jús dwó í ká bə kú nə bwas í, nyúúl nywó nyəsh bə məŋkenyad. Nji, jús dwó í ká bə ŋkí bɔw, nyúúl nywó bə yidúgú. ³⁵ Ntɔ, wo ɔ bey nə məŋkenya məsə wódí má mə bəg yidúgú. ³⁶ Nkí nyúúl nywó nyəsh í bə məŋkenya dé kú nə kúkúl jisə yidúgú yí, nyúúl nywó nyəsh í faan nda ja lámba í kwan wo nə məŋkenya mə yí.»

Yésus mə lás nə Ofarizyēn bəŋŋ Onkumɛ ɔ məcɛɛ (Mat 23; Mak 12.38-39)

³⁷ †††Ja Yésus nyə a shín lás yí ngwól *Farizyēn nyə a jɔw nyə ná a kəg də nyádí njów. Yésus nyə á ka námə kə, kə jɪ shí kələ də. ³⁸ ††Farizyēn éne mú káam ná Yésus nyə a shígé sá ŋgusa bwə də sá shúshwóógú ná bwə zəg də yí. ³⁹ Cwáməba mú cɪ nə nyə ná: «Bɪ bəŋ Ofarizyēn bí mə də sá ná bí gusa kwon bálá nə kwon shúyá, cwú nye njúl bí lwándúlá nə isá í mándá, nə bɔw-bɔw isá. ⁴⁰ Yé ilad íga! Nyaá nə muud nyə á sá tɔɔn yé, nyə námə wə nyə a sá cwú? ⁴¹ ††Yidagá kɛenzh isá bísə cwú yí, yə mímbúbúwá, isá byəsh í mú bə bí ŋkí ŋkɛ. ⁴² †††Məntágəla nə bí Ofarizyēn nəcé isá nda mânt nə ru ††† nə bíl íkáá í də byəsh, bí ngə yə Zembí *ŋkwə wúm á isá byɔɔŋgú, bí yida mpyeny cəgələ nə buud tətəlí nə cɛəlɛlə Zembí. Í njúl ná sá bí má jálá nə sá wə ni, kú yida mpyeny byɔɔŋg bí ngə bwey sá yí. ⁴³ †††Məntágəla nə bí Ofarizyēn nəcé bí mə cɛəl kə də jɪ nji íjɪya yá shwóg ja bí búsa *məmpáanzə mə mínjɛgúla mə *Oyúden dé yí; bí mə cɛəl námə ná buud bwə dɛg bəda bí məbədá mə gúmá məŋkúmbə mə búúd dé. ⁴⁴ Məntágəla nə bí nəcé bí búsa nda məshwon məsə kú nə məyɛyɛ; buud bwə də kyey mwo gwɔw kú mpu.»

⁴⁵ Ngwól *Ŋkumɛ məcɛɛ mú bɛsa nə Yésus ná: «Yíɛgəli, ja wó ngə lás ntúni ni, wo ngələ námə lwíy sá ɔni.» ⁴⁶ Yésus mú cɪ ná: «Məntágəla nə bí *Onkumɛ ɔ məcɛɛ námə, nəcé bí mə də zhimb búúd jilə-jilə mímbag záməbag, í njúl ná biméfwó bí ádé bwele səsəl nyinə ná bí mə kwiid bwo nə ŋkényúəl myo. ⁴⁷ ††Məntágəla nə bí nəcé bí ngə lwɔ məshwon mə *búúd ɔ mícúndə ímpáámbə bɪn í á də gwú yí. ⁴⁸ Ntɔ jɪ ná bí ngə bwaagələ misɔ́lúgú mí ímpáámbə bɪn, bí ngə gwág myo nywa. Bəŋ bwə á gwú, bí mú zə lwɔ məshwon. ⁴⁹ ††Gwə wə jɪ ná, Zembí nyə á cɪ fúg nyé dé ná: «Mə bá də kənd bwo buud ɔ mícúndə nə *buud ɔ lwámá. Bwə bá də gwú bɔ́l wá cíŋŋgú, bwə lwágələ bɔ́lúgá cúwúli. ⁵⁰ Bwə bá də sá ntɔ shú ná kala búúd ga í bəg tɔw kɔɔd dé nəcé məcɪí mə búúd ɔ mícúndə bəsh bwə á gwúyɔw tɛéd mətɛédúlé mə shí wá. ⁵¹ †††Í bá bə, tɛéd məcɪí mə Abel zə wɔ́s mí mə Zakarí nyə á gwúyɔw mpédúgá *alatâr nə Njɔw Zembí yé.» Haaw. Mə mpú jaaw bí ná kala búúd ga í bá tɔw kɔɔd dé nəcé məcɪí mɔɔŋg. ⁵² †††Məntágəla nə bí Onkumɛ ɔ məcɛɛ

† 11:20 17.21 †† 11:21 Iza 49.24 † 11:23 9.50; Mak 9.40
†† 11:26 2Pr 2.20 †† 11:28 8.21 ††† 11:29 Mat 16.2-4; Mak 8.12; Yuá 6.30 ††† 11:30 Zhn 2.1 § 11:31 10j 10.1-10 ††
Məkwól mə jwɔw: Ciyá ni í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkwə á oféél-féélí ɔ icyá dé. ††† 11:32 Zhn 3.5 †† 11:33 8.16; Mak 4.21

§†† 11:37 7.36 †† 11:38 Mak 7.2-4; Mat 15.2 †† 11:41 12.33
§§† 11:42 Mat 23.23; Luk 18.12 §§† MĀNT NƏ RU: Jísə íkáá bwə də lugushi jáámb nə ndí yí, isá nda məsəb. §§§ 11:43 20.46; Mak 12.38-39 18 11:47 Mis 7.52 19 11:49 6.13 20 11:51 Mət 4.8-10; 2Ib 24.20-22 21 11:52 Mat 16.19

nacé bi a má mánda juwuga jí nà ñkul juw búúd mbé nà bwé bág nà mpúyá yí. Biméfwó bi anyíyí mpúyá wacɔngú, bí kú námá nyingá bíd nà bɔɔng bwé ñgá cɛɛl nyíi wá, bwé nyíig.»

⁵³ †Ja Yésus nyà a wú ñjw wacɔng dí cúwo tón yí, *Oyíigweli ó máccɛ bəndɔ Ofarizyēn bwé á ñgə nándələ nyə nə zhwog mishíli ñgə jī nyə isā mimbii mimbii, ⁵⁴ bwé ñgə bwéél nə a lásúg gúl sà abúbɔw.

Buud bwé jəlá nə fúndə ñji Zembí

(Mat 10.26-33; 12.32; 10.19-21)

12 †Ja jɔɔngú, buud bwé á sɛɛngya ñkí jág bulya mbií bwé cúgə nə ñkul lɔ yí, bɔ́l bwé ñgə nyaal bɔ́l. Yésus mú ka zə fwo tɛéd lás nə *ompwíin bé nə: «Jigá ncə nə *Ofarizyēn *lɔvur wán, ntɔ́ jī nə kwába búśə nə ndɛ́ yí. ² Kú nə sà á mbúduhá í bá bwən kú búgɔli, ñkí sà á shwoó í bwən kú mpúy. ³ Gwə wə jí nə, sà jəsh bí má lás yídúgú yí, í bá gwíig mənkenyad; jɔɔng bí má nyímbúhá nə muud lwəd kúl fúm yí, bwé bá ñgə cúnɔdə gwo íkwálúminúd.

⁴ «Mə cí nə bí oshwə bām nə, kúgá dɛ fúndə búúd bí nə ñkul gwú ñji nyúul kú ná kwo sá gúl sà mpúśə wacɔng wá. ⁵ †Mə zə lwágɔlə bí muud bí má jəlá nə fúndə yé. Fúndəgá muud jí nə ñkul ijwúga nə a gwú múúd, a kənd námə nyə kuda á kandɔgə dí yé. Haaw, mə ñgə cí nə nyə wə bí má jəlá nə fúndə yé. ⁶ Nyaá nə bwé dɛ kusha mímbá-kwáádə mitɔɔn ífáda íbá? Tɛem bə ntɔ́, Zembí nyə awúsáyé tɔɔ mbá-kwáádə ñgwúd. ⁷ †Bi bəñ ntəg í, Zembí mə mpú bímbí lú íntand í shilú bíśá bí mílúúd yí. Nə ndɛ́, kúgá dɛ fúndə. Mpugá nə bí má cey Zembí lámúɔ cɔ́ mimbá-kwáádə ñkí bulya.

⁸ «Mə jaaw bí nə muud yəsh mə mágɔlə mə mísh mə búúd dí yé, *Mwān mə Múúd mə bá námə magɔlə nyə mísh mə *wəéngəles ó Zembí dí. ⁹ †Nji, nyɔɔng mə kíílyá mə mísh mə búúd dí yé, Mwán mə Múúd nyə é kíílyá námə nyə mísh mə wəéngəles ó Zembí dí. ¹⁰ Muud yəsh mə bá jág lás nə Mwān mə Múúd yé má bá bə nə ijuugá. Nji nyɔɔng mə bá kə nə *bwaasúlə mpu wə Nkɛ́ñkɛ́ Shíshim yé nyə abúle bə nə ijuugá.

¹¹ †Ja bwé bá dɛ kə nə bí *məmpáánzə mə mínjígúhá má *Oyúɔɔn dí, nə ósəmbye cə mílúsú dí, ñkí ójwú ó lɔɔm dí yí, bi kú bá dɛ yágəwo mbií bí má bá shwɔ́ mənnyúul yí, kú yágəwo íciyá í kɔɔd. ¹² Nacé Nkɛ́ñkɛ́ Shíshim mə bá dɛ jígɔli bí lósú bí má bá dɛ lás yí cə jɔɔngú.»

Fwámé móbii

(Mat 6.25-34)

¹³ Njwól múúd nyə á ka lás mənɔkúmbə mə búúd dí nə: «Yíigweli, cíig nə mínyɔɔn waamə nə a káawug sá məbii sɔ́ɔngú wúsú nyə a lúgə sə nə ndɛ́ má.» ¹⁴ Yésus mú cí nə nyə nə: «Muud éga, zə nyə a təl mə nə mə dúg sámb bí mílúsú dɛ kaaw bí mənɔkw?» ¹⁵ †A mú cí nə bəsh nə: «Bi ó bey, bi cə káálúgə nə ñkɔ́g. Nacé,

muud tɛem bə nə məbii mənɔkund mənɔkund í, cɔg jé í cúgə móbii dí.»

¹⁶ A mú zə kənd bwo kanda, nyə nə: «Wúl kúkúm í á bə nə məshí; məshí mɔɔng mə á ka zə wéeshəli nyə zhwog məbii. ¹⁷ A mú ka zə ñgə jī lámúɔ nə: “Mə cugé nə kúl mə é ñkúnd məbii mām yí. Mə é ka sá ntɔɔl?” ¹⁸ A mú cí nə: “Mə zə sá ntɔɔga: mə zə cɛég ífwɔ́ɔ́ byām, mə lwɔ́ byɔɔng í búl bwaag yí, mə mú ñkúnd *blé waamə nə məbii mām cíɔɔng. ¹⁹ †Mə músə cí nə lám wām nə: Yé lám, wo mú nə zhwog məbii mə ñkúndú nə wo é dɛ balan nə mwo mimbú mimbú. Wogagú ja gaád, wo dóg wo ñgul wo zhwiimbya.” ²⁰ Zembí mú cí nə muud wacɔngú nə: “Yé lad, ñkí mə yíl wo cɔg gwó búlú gaád isā wó mə shín ñkúnd íni í bə isā í zə?”»

²¹ Yésus mú cí nə: «Muud mə dɛ ñkúnd məbii shú nyóméfwó, kú nə məbii mə jəlá mísh mə Zembí dí yé, nda í dɛ bə nə nyə wə ní.»

²² †Yésus mú cí nə *ompwíin bé nə: «Mə ka cí nə bi nə, bi kú dɛ yágəwo cɔg jín nə bí é də jí. Bi kú yágəwo mənnyúul mən nə bí é bwáád jí. ²³ Cɔg í ntɔ́ ídɔw, nyúul ntɔ́ míkáándə? ²⁴ †Mpugá dúg íñkwálɔñkwə. Í ádé bɛ məmpəg, kú mwááɔgɔlə mpúmə, í cúgə nə ífwɔ́ɔ́, kú nə owaag cə ídɔw. Nji, Zembí ñgə wíil byo. Nkəməsa nə bí, bi búśə nə mfíi cɔ́ íñkwálɔñkwə. ²⁵ Zə á na bídí jí nə ñkul bə nə, nacé a ñgələ yágəwó, a kwádɔlə jwɔw ñg-wúd nyádí cɔg dí yé? ²⁶ Nkí bí cugé nə ñkul sá súsúsá acíg-cíg, bi mə ka dɛ yágəwo bíl nacé jí?

²⁷ †«Mpugá dúg nda ófúláwa bwé dɛ wíy nə. Bwé ádé yíngə nə iséy, kú tɔñ míkáándə. Nji mə mpú jaaw bí nə cí Səlɔmun nyə á tɛem jág bul bə nə gúmə, nyə a shígə bwele bwáád nda ofúláwa. ²⁸ †Nkámúsá Zembí mə fwó bwééd zhizhe sà nda akánda jí nə bwé é wusə kuda dí mán yé, nkəməsa nə bí; bi wə nyə é bul mpu bwééd wá. Yé búúd wə tag búgə óga! ²⁹ Nji bi báá, kúgá dɛ sɔ́ sà bí é də yí nə sà bí é ñgul yí; kúgá dɛ yágəwo. ³⁰ Ikúl ishús yə shí mishwun wə í dɛ ñgə wádɔga sɔ́ isā íni byəsh. Bi báá kúgá dɛ sɔ́ byo, nacé Sɔ́ɔngú wún mə mpú nə í jii bí isā byɔɔngú. ³¹ Yidagá dɛ təl isā í dúgyá nə Faan mə Zembí yí shwóg, Zembí ka dɛ kwádɔlə bí isā íni.

³² †«Yé sɔ́ɔ́ɔ́zú íncwəmbe, kúgá fúndə tɔɔ sà nacé Sɔ́ɔngú wún nyə á gwág nywa nə a yə bí Faan dé.

³³ †Kushagá məbii mən bi kááwug mimbúbúwá *mwaané wacɔng. Kwəməsagá mimaŋga mí ábúle bwele cɔ́g myá, ñkúndúgá məkwɔ́ɔ́ mə bá bə kú bɔ́ɔ́g má gwɔw kúl íjúwál í cúgə nə ñkul kumə, oshé kú námə də yí. ³⁴ Nacé kúl byɔɔg dún mbwúg yí, cíɔɔng wə lám wún í é bə námə yé.»

Məcum mə jɔ́ɔ́ sɔ́l məsáal

(Mat 24.43-51)

³⁵ †«Yáásúləgá wəáfígəsa, bí ji ñkasə. ³⁶ †Bəgá nda buud bwé ñgə bwánd mása wán nə a ñgə wú zaŋ bá dí wá. Bwé ñgə bwánd nə ja nyə é wɔ́s yí, á ká námə

† 11:53 20.20 †† 12:1 Mat 16.6; Mak 8.15 † 12:2 8.17; Mak 4.22 †† 12:5 Heb 10.31 †† 12:7 21.18 ††† 12:9 9.26; Mak 8.38 ††† 12:11 21.14-15; Mat 10.19-20; Mak 13.11 § 12:15 1Tm 6.9-10

§† 12:19 Sôm 49.20 §†† 12:22 11.3 §† 12:24 Sôm 147.9 §†† 12:27 1Oj 10 §† 12:28 Mat 14.31 §† 12:32 Iza 41.14; Luk 22.29 §†† 12:33 Mat 6.19; 6.20; Luk 11.41; 18.22; Mis 2.45; 4.34-37; Kol 3.1-2 §§† 12:35 Mat 25.1 §§§ 12:36 Mbú 3.20

kudə mbê, bwə 37 juw. 37 Məlwaa mə bá bə nə, mása wəŋ ká wócs, a zə kwey bwo bwə njúl oŋkasə má, məlwaa mawŋg má mə mə jəla. Bəbəlė, mə jaaw bɛ nə, ja mása mə kwéy bwo ntó yí, nyə é yáásələ yé áfigusa a jilú bwo shí nə bwə dág, nyə mú ka sēy nə bwo. 38 Nkí mása mə wócs tām bulú nkí ŋgwúm kúwó ashúsh-wóógú dɛ, a kwey məlwaa mə ŋgə bwánd ntó, məlwaa mawŋg má mə jəla. 39 †Mpu gá nə amədə njów mbəm dɛ mpu wəla júwál í é zə yí, a kú bɛd nə júwál búgəg nyə njów júwo ísá. 40 ††Ntó, bɛ mə jəlá nə dɛ ji ŋkwəməsá, nəcə *Mwān mə Múúd mə bá zə wəla bɛ ábəlė ŋgə tédɛgə nə nyə é zə yí.»

41 Pyēr músə ka ci ná: «Ləsú wó ŋgə lās nɛ, ye í ŋgə dúgya nji nə sə, ye í dɛgyá nə buud bēsh?» 42 †Cwamba mú bɛsa ná: «Dáyé kəlag dəsə abúgəlag í njúl nkí kɛ mása mə təl nə í bəg lúlúú á osóɔɔɔ c māsáal í dɛ yə bwo idəw wəla í jəla yí? 43 Sɔɔɔl māsáal wawŋg nywáá mə jəla nəcə mása nyə é zə kwey í ŋgə sá iséy byé. 44 Bəbəlė, mə jaaw bɛ nə, mása nyə é jil nyə nə á jwúg nə bíl ísá í njów byēsh. 45 Nji nkí sɔɔɔl māsáal mə yida ná: “Cwamba waamə nyə álexelē nyiŋgə”, a mú ka ji yidúle ósɔɔɔɔ c māsáal wá budá nə wa budúm, nə délə dəg, nə ŋgulələ ná ndeé shwág ii, 46 mása yé mə bá zə wócs nyə dúl jwówú d məsee gyá, wəla á shigé ŋgə tédɛgə yí. Mása nyə é yə nyə intúgúli í ányinyaanə, a kənd nyə kúli búúd c məkəŋ bwə ŋgə bwəma nə ŋkú d yí. 47 ††Lwaa dɛ ná, í ŋgə mpu sá mása yé ŋgə jii yí nji í kú kwəməsa, í kú sá nda mása mə jɛ nə, lwaá dɔwŋg í dɛ bwəma nə bígə áyiyáag. 48 Dɔwŋg dɛ ná, í kú mpu sá mása ŋgə jii yí, í mú ŋgə sá ísá í jəlá nə bígə yí nyə é bwəma nə bígə kú bul yáag. Muud yēsh bwə dɛ yə ísá nkí bulya yé, nyə námə wə bwə dɛ gwáamb nkí bulya yé. Nyawŋg bwə dɛ yə ísá kú nə ŋkágúlé yé nyə námə wə bwə dɛ jii nkí bulya yé.

Yésus mə yé búúd minjígúla

(Mat 10.34-36; 16.1-4; Mak 8.11-13; Mat 5.25-26)

49 «Mə á zə nə mə zə jida kuda shí gaád. Mə mú námə ka jii nə kuda jɔwŋg í jidɛg. 50 ††Mə jəlá nə duwan wúl nduwán, lám í cúgə mə nə shɛɛ té nduwán wawŋg í afwóyɛ bə yí. 51 ††Bɛ ŋgə tédɛgə nə mə á zə sá nə buud bwə cəgəg nə shɛɛ shí ga dɛ? Mbɔ! Mə jaaw bɛ nə mə mə yidá zə nə mbéégí dɛ. 52 ††Nəcə í zə bá dɛ bə nə buud otóɔɔɔ bwə ŋgə cəgə njów ŋgwú dɛ, bwə béégya; olóɔɔɔ lúmbəli nə óbá, óbá lúmbəli nə olóɔɔɔ. 53 ††Mbéégí mənəkwámú í bá bə; sɔɔɔŋgú lúmbəli nə mwān, mwān lúmbəli nə sɔɔɔŋgú; nyawŋgú lúmbəli nə sás dɛ, sás lúmbəli nə nyawŋgú yé; mpɔɔɔmbəlú á mudá lúmbəli nə cɔɔɔ, cɔɔɔ lúmbəli nə mpɔɔɔmbəlú á mudá.»

54 Yésus nyə á ci námə nə buud bwə á bə áncuncuma wá ná: «Bɛ mə dɛ bə ja bɛ mə dɛg ŋkú dɛ í mə bád kóɔɔmb jwów í dɛ jímə yí, ŋgaá bɛ ci nə mpú mə zə ny-wɔ; mpú nywɔ námə? 55 Ja ŋkwɔ mə dɛ kuy wúlə ŋgɛɛ *mákwól mə jwów sɛ yí, ŋgaá bɛ mə dɛ ci nə yásə í é yáag, yásə yáag námə? 56 Bɛ bɛ nə məkəŋ. Bɛ mə dɛ

mpu yag íyug i shí nə ya gwów; ká nəcə jɛ bɛ ampúyɛ yag sá í ŋgə sɛy mwów mága dɛ yí?

57 «Biméfwó bɛ cugé nə ŋkul mpu sámb nə: “Tútəlí wə éga.” Nəcə jɛ? 58 Nkí wo mə byaagələ nə ŋgwól múúd nə ndeé a ŋgə kə nə wo wə sémbye milésú, sɔɔɔg nə wo kwámbəlagɛ nə nyə zhííd. Nəcə nyə a bá kə nə wo wə sémbye milésú nə ndeé sémbye milésú mú kənd wo wə fulísh, fulísh kə wá wo mímbwugəd. 59 Mə mpú jaaw wo nə wo cugé nə ŋkul wú mímbwug myawŋgú d wo kú fwo tɔ wəŋ jɔwŋg kə wócs fáda á məshínéd.»

Buud bwə jəlá nə cénd mítédúgá

13 Bóól búúd bwə mú zə wócs ja jɔwŋgú d zə jaaw nyə sá Pilát nyə a sá bóól búúd c Galilé yí. Nə nyə a gwú bwo, a fəla məcíí máŋ nə məcíí mə ílám í *mátúnəga byán. 2 Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Ye bɛ mə tédúgá nə buud c Galilé bɔwŋg bwə á jɛɛ ntó nəcə bwə bulələ bul sá *mísám ntɔ bóólúgá búúd c Galilé bēsh iɛ? 3 ††Mbɔ! Mə yida ci nə bɛ nə nkí bɛ mə bə kú cénd mítédúgá, bɛ bēsh mə bá námə jɛɛ mbií ŋgwú dɛ wawŋg. 4 Nkí ntəg nə ye buud wúm nə mwawmb cwám-bə á Siloy í á káda í shín gwú wá, bəŋ c bwə á bul bə nə məbyaagələ ntɔ bóól búúd c Yurésələm bēsh? 5 Mbɔ! Mə yidá ci nə bɛ nə nkí bɛ mə bə kú cénd mítédúgá, bɛ bēsh mə bá námə jɛɛ mbií ŋgwú dɛ wawŋg.»

6 ††A mú námə kənd bwo kanda ga ná: «Ŋgwól múúd nyə á bə nə *figyɛ təl nyədəí fambə *vinya. Nyə á ka kə sɔɔɔ mpumə líí jɔwŋgú d a kú kwey. 7 A mú ci nə muud nyə á dɛ baagələ nyə fambə yé ná: wo mə dɛg iɛ? Mimbú mílól c míga, mə ŋgə sɔɔɔ mpumə wa figyɛ é-gaád mə kú kwey. Cígálúg gwo. Í é ŋgə fánda laa shí na ntó ŋgwas ná jɛ? 8 ††Mbaagələ fambə mú bɛsa nə nyə ná: “Mása, fwog ná kwo bɛd gwo mbú gaád. Mə e fáag na məkoo gú məkoo gú, mə shwu məndəlú mə kund, 9 ja jɔwŋg wə í bá jee wúmə yí. Nkí í ka námə bá nyiŋgə bə kú wúmə, wo ka bá cal.”»

Yésus mə lwag ŋgwól múdá jwów lú sábaad

10 ††Dúl jwów lú Sábaad iɛ, Yésus nyə á bə nyúl *mpáanzə minjígúla dɛ. Nyə á ŋgə yə buud minjígúla. 11 Ŋgwól múdá nyə á ka bə cínwŋgú nə wúl shíshim í á sá nə a jámúg mbəmbelí té mímbú wúm nə mwawmb, kú bwelə sɔg bə tətəlí. 12 Ja Yésus nyə á dɛg mudá wawŋg yí, nyə a jɔw nyə ci nə nyə ná: «Muda, wo mə wú mənəyámá mə jám gwò dɛ.» 13 A mú bəd nyə məb-wə, mudá mú sɔg námə cé nə cé, a mú yə Zembí gúmá. 14 ††Njwú á mpáanzə minjígúla mú gwág bów nə Yésus mə jág sá nə lwagələ múúd jwów lú sábaad. A mú láməsa nə buud ná: «Mwów búúd bəsə nə ŋkul sēy má mēsə mwów mēsaman. Zəgá dɛ lwəgəwa mwów mawŋgú d; kú bə jwów lú Sábaad.» 15 ††Cwamba mú bɛsa nə nyə ná: «Bɛ bɛ buud c məkəŋ. Ŋgaá bɛ mə dɛ bə jwów lú Sábaad muud yēsh ciny nteny jé nkí kabəlí jé kúli í dɛ də yí kə nə gwo kə ŋgulal gwo

Mə jwów: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkwə á oféél-féélí c íciyá dɛ. †† 13:3 Sóm 7.13 †† 13:6 Mat 21.19; Mak 11.13 †† 13:8 2Pr 3.9, 15 †† 13:10 Mak 2.27-28 †† 13:14 MmN 20.9-10 †† 13:15 14.5; Mat 12.11-12

† 12:39 Mat 24.43 †† 12:40 Mat 24.42 † 12:42 19.17-19 †† 12:47 Zhk 4.17 †† 12:50 Mak 10.38 ††† 12:51 2.14 ††† 12:52 14.26; 21.16; Mat 24.10; Mak 13.12 † 12:53 Msh 7.6 †† məkóól

məjúwó? ¹⁶ †Ká, ηkəmɛsa nə shilə bag ɔ *Abərahām *Sátan nyə a mə wólə té mímbû wûm nə mwɔɔmb é-ga. Ye í shígé jəla nə nyé ηkádá nyɔɔŋ í wílnzhəg jwɔw lú Sábaad?» ¹⁷ Ja Yésus nyə á ci ntó yí, buud bēsh bwé á dɛ lúmbəli nə nyə wá bwé á bə nə shwôn nə ηkwed. Bóólúgá zhwoɡ buud bēsh bwé á bə nə məshusəg nə *isá í mímbúgú Yésus nyə á ηgə sá yí.

Yésus mə lwágələ búúd Faan mə Zembî míkaanəd

(Mat 13.31-33; Mak 4.30-32)

¹⁸ A mú ka ci nə: «Faan mə Zembî dúsə nda jí e, mə kág ná yǐga dwo nə jí? ¹⁹ †Dúsə nda búbumá *mutárəd múúd mə ηwá kə mɛɛg nyédí fambá yí. Ja í dɛ kǔ yí, í dɛ gwaa, bə fwámé lílí, inunú zə lwɔ maage nyédí mílɔwəd.» ²⁰ A mú nyiŋgə ci nə: «Mə yǐgag ná Faan mə Zembî nə jí? ²¹ †Dúsə nda fuú *ləvur. Ja múdá mə ηwa wə, a fugə nə məmpíí mə ηgug bələd málól yí, í é sá nə ηgug wɔɔŋ wəsh í búndɔwəg.»

Mpumbé ámámánda

(Mat 7.13-14, 22-23; 25.10-12)

²² Yésus nyə á ka ηgə líina miŋgwəla nə mənd a ηgə yə buud minjǐgúla, a ηgə kə ηgəé Yurúsəlem. ²³ Ngwól múúd mú ka ci nə nyə nə: «Cwámba, ye nji búbaalé buud wə bwé bá *dúg cəg?» Cwámba mú ci nə ²⁴ «Yáágúgá nə bɪ nyíig mpumbé ámámánda dɛ. Nəcə mə jaaw bí nə zhwoɡ buud bwé bá sǔ nə bwé nyíig, nji bwé ábɛle nyíi. ²⁵ †Ja ámádxí njɔw mə bá wɔɔl zə fad mbé bí lúg tóɔn yí, bɪ mə bá tээd kudələ mbé bɪ ηgə ci nə: “Mása, juwúg sə mbé”. A bá ci nə bí nə: “Mə ampúyé bí dún shug.” ²⁶ Bɪ mú bá ci nə nyə nə: “Ngaá nə shé á dɛ də dɛ ηgul kəl ηgwúd? Wo á dɛ námə yə buud minjǐgúla sədxí íkúlúd.” ²⁷ †Nyə nə bí nə: “Mə ηgə ci nə bí fwámé ci nə, mɛɛ mə ampúyé bí dún shug. Wúgá mə na, bɪ á ηgə bɛ məzhíí mā olíŋgí.”»

(Mat 8.11-12)

²⁸ «Ja jɔɔŋgú, bɪ mə bá dúg *Abərahām nə *Izaag nə *Yákwab bəndəŋ *buud ɔ mícúndə bēsh bwé njúl Faan mə Zembî dɛ, bɪ bəŋ bɪ njúl tóɔn. Bɪ mə bá ka bə cíɔŋgú nji bí ηgə bwam nə məyə. ²⁹ Buud bwé bá zhu kóɔmb jwɔw í dɛ cúwo yí, zhu kóɔmb í dɛ jíma yí, zhu *máncwúm mə jwɔw †† nə *mákóól mə jwɔw ††, bwé zə ji shí zə də dína Faan mə Zembî dɛ. ³⁰ †Ntɔ, bóól ncúlyá buud bwé təl shwóg wá, bwé bá tɔw mpésə, bɔɔŋgə bwé təl mpésə wá, bwé bá tɔw shwóg.»

Yésus nə Herod

³¹ Námə wəla dɔɔŋgú, bóólúgá *Ofarizyēŋ bwé mú shísh zə ci nə Yésus nə: «Kyeyúg, wúg wa nəcé Herod ηgə cɛel gwú wo.» ³² A mú ci nə bwo nə: «Kəgá ci nə muud kwába wɔɔŋgə nə: “Dəgí mə ηgə yíl buud mə-jamb mə ηgə lwag mimbəl múús nə mán. Mə bá

† 13:16 bag ɔ Abərahām: 1.54-55, 73; 3.8; 19.9 †† 13:19 Eze 17.23; Mat 13.31 † 13:21 Mat 13.33 †† 13:25 Mat 25.11-12 †† 13:27 2Tm 2.19 ††† məncwúm mə jwɔw: Í kə nə Nord; wo é kwey féél-féélí yé ηkwə á oféél-féélí ɔ íciyá dɛ. ††† məkóól mə jwɔw: Í kə nə Sud; wo é kwey féél-féélí yé ηkwə á oféél-féélí ɔ íciyá dɛ. † 13:30 Mat 19.30

casələ ísəy byám wəŋ mánúd”. ³³ Nji í jii nə mə kəg shwóg múús nə mán nə wəŋ mán. Nəcə í cúgə nə ηkul bə nə *muud micúndə bwəmagí nə shwiy kəl shúsúd, nji Yurúsəlem.»

Yésus mə gwág cey Yurúsəlem lámúd

(Mat 23.37-39)

³⁴ «Eéé Yurúsəlem ηgə gwú buud ɔ mícúndə éga! Eéé Yurúsəlem! Wo ηgə sá nə, buud Zembî ηgə ntɪ lwámád wódí wá, wo ηgə gwú bwo nə məkwóógú! A bweyúla mə á tээd nə mə sɛɛŋgə bwān bwō nda ábiyá kúwó mə dɛ sɛɛŋgə bwān bə məfaafúgə dɛ ná! Nji, bɪ kú magələ ntɔ. ³⁵ †Ká, dɛgá njɔw wən í zə lúg cwúdwəgú. Nəcə mə mpú jaaw bí nə tээd námə kíkídíga, bɪ ákwolé ná dúg mə. Mə bá nyiŋgə nyín nji ja bí mə bá shwas mə nə: “Gúmá í bəg nə nyɔɔŋgə ηgə zə jínə mə Cwámba dɛ yé.”»

Yésus mə lwag mbəl jwɔw lú Sábaad

14 ¹ ††Í á ka zə bə dúl jwɔw lú Sábaad nə, Yésus nyə á kə wúl lúlúú *Ofarizyēŋ dɛ njɔw kələ də. Ja nyə á kə nɪ, Ofarizyēŋ bwé á ηgə fáf nyə. ² Ka dúg nə, ηg-wól múúd nyə á bə a njúl Yésus dɛ shwóg, muud wɔɔŋgú ηgə bwəs səg məjúwó. ³ Yésus mú lás ci nə *Oŋkumɛ ɔ məcɛɛ bəndəŋ Ofarizyēŋ nə: «Ye məcɛɛ míshé mə ηgə magələ nə sə lwágəgə buud jwɔw lú Sábaad, ye mə aŋgə nə magələ ntɔ?»

⁴ Bwé mú ji ókúl-ókəl nda bɛsa. Yésus mú ηwa mbəl, lwag nyə nə ndéé a mú bíd nyə nə a kəg. ⁵ ††A mú ci nə Oŋkumɛ ɔ məcɛɛ bəndəŋ Ofarizyēŋ nə: «Zə jí nə ηkul bə na bídxí nə, mwān yé, ηkí ntəg nteny jí í kud taamb dɛ, a kú lɛel cáas kə yíl gwo nəcé í bələ jwɔw lú Sábaad yé?» ⁶ Bwé mú bə kú nə ηkul nə bwé bɛsa nə nyə.

Zembî wə mə dɛ bəŋ búúd gwɔw

⁷ ††Yésus nyə a dúg nə buud bwé á bə féeshá nə bwé zəg də wá, bwé á ηgə féesh jíle nji íjiya í gúməd; a mú kənd bwo kaanə nə: ⁸ ††«Ja múúd mə jɔw wo zəŋ báád yí, kú kə ηwa jiya gúmə. Wo ampúyé ηkí nyə ámə jɔw námə ηgwól múúd mə jálá nə gúmə ntɔ wo yé. ⁹ Ja múúd wɔɔŋgú nyə e wóɔs yí, bwé é ci nə wo nə: “Yəg nyə jiya”, í njúl nə bwé ámə jɔw bína bēsh. Wo é ka ηgə kə nə shwôn kə ηwa jiya wəampyal-kogú. ¹⁰ Yidagú sá nə, ja bwé jɔw wo yí, kaág ηwa jiya wəampyal-kogú shú nə ja múúd nyə ámə jɔw wo yé mə wóɔs yí, a cǐg nə wo nə: “Wey e, shíshíg zə ηwa fwámé jiya”. Ja jɔɔŋgú, wo é bul ηwa gúmə mísh mə búúd bíndəŋ bí ámə bə féeshá wád. ¹¹ ††Nəcə, muud mə bəŋ nyáméfwó gwɔw yé, bwé bá səl nyə shí; nyɔɔŋgə mə səl nyáméfwó shí yé, bwé bá bəŋ nyə gwɔw.»

¹² Yésus mú námə ci nə *Farizyēŋ nyə a jɔw nyə yé nə: «Ja wó céél yə búúd idəw ηkí dína yí, kú ηgə jɔw os-hwə bwō ηkí omínyɔŋgú bwō nə mimbyél myō. Nda ηgə jɔw buud ɔ kúm bíndəŋ búésə məbwugúlu wá. Nda ηgə

†† 13:35 Sóm 118.26; Eze 10.18-19 ††† 14:1 Mak 2.27-28 †† 14:5 13.15-16; Mat 12.11 ††† 14:7 20.46 †† 14:8 Mik 25.7 †† 14:11 Mat 23.12

jǽw mbií búúd wǽwǽgǽ, nǽcé bwé á bá námǽ jǽw wo jánj ja, í mú bæ né bwé má nyiŋg wo sǽ wó á sǽ bwo yí. ¹³ †Nji, ja wó sǽ dína yí, jǽwǽg mímbúbúwǽ ná ǽ á ijǽm, ná buud bwé dǽ nyésh wǽ ná wǽancím-ncím. ¹⁴ Wó kǽ sǽ ntǽ, wǽé má jǽla, nǽcé bwé cúgé ná sǽ bwé nyiŋg wo mǽnywa mwó ná ndǽ yí. Zembí nyǽ é bá nyiŋg wo mwo jwǽw á bá gwúmǽshi ótǽtǽl ǽ búúd yí.»

Kanda mǽma zǽn

(Mat 20.1-14)

¹⁵ ††Ngwǽl múúd á buud bwé á ngǽ dǽ wǽ, ja á mé gwág ntǽni yí, a mú cǽ ná Yésus ná: «Muud má bá dǽ idǽw Faan má Zembí dǽ yé nywǽá má jǽla.» ¹⁶ Yésus mú cǽ ná nyǽ ná: «Ngwǽl múúd nyǽ á kwǽmǽsa ná a sǽ mǽma dína; a mú jǽw búúd ŋkí bulya. ¹⁷ Nyǽ á ka kǽnd sǽl mǽsǽal yé ja wǽla lǽ dína í á wǽs yí, ná a kǽg cǽ ná buud nyǽ á jǽw wǽ ná: “Zǽgǽ, isǽ byésh í mú mitéégǽ.” ¹⁸ Nji, bǽsh bwé mú ngǽ yida lwǽgǽlǽ ná bwé cúgé ná fwǽla ná bwé kǽg dínad. Ashúshwóógǽ ná: “Mǽ má kúnǽw kusǽ fambǽ, í jǽ ná má kǽg dǽg gwo, má jǽgǽla ná wo, bídǽg ná má bǽg kú zǽ.” ¹⁹ Ngwǽl ná: “Mǽ má kúnǽw kusǽ mímbǽág mí ínteny íbǽ íbǽ tǽn mimbǽág mitǽwǽn; má kǽ sheé myo, má jǽgǽla ná wo, bídǽg ná má bǽg kú zǽ.” ²⁰ Ngwǽlǽgǽ ná: “Mǽ má kúnǽw bá múdá, gwé wé má cúgé ná ŋkul zǽ ná ndǽ yí.”

²¹ † «Sǽl mǽsǽal mú nyiŋgǽ zǽ wé mása yé zǽ jaaw nyǽ nda búúd ǽni bwé áma ngǽ bǽsa ná. Mǽsa mú gwág mpimbǽ. A mú cǽ ná sǽl mǽsǽal yé ná: “Nǽ cá. Kaág wa ngwǽla íkǽl búúd bwé dǽ sǽngǽya yí, ná mínjwǽng mínjwǽng kǽ ngǽ ngǽ mimbúbúwǽ ná ǽ á ijǽm, ná wǽancím-ncím ná bǽwǽng bwé ngǽ nyésh wǽ wo zǽg ná bwo wa.” ²² Ná ndǽé sǽl mǽsǽal mú zǽ jaaw nyǽ ná: “Mǽsa, í má bæ nda wó áma jǽ ná. Nji fwǽla dǽsǽ ná njǽw.” ²³ Mǽsa músǽ cǽ ná nyǽ ná: “Kaág mǽzhǽ mǽzhǽ ná ífambǽ kǽ ngǽ yǽmbǽli buud ná bwé zǽg nyíi, njǽw í lwǽndǽg má. ²⁴ †Mǽ jaaw bí ná buud má áma jǽw wǽ, ngwǽl ná ngwǽl nyǽ ákǽgǽ tǽw sǽ mádǽ dínad.”»

Bǽlǽ mpwǽlǽ mǽ Yésus í cúgé tagǽ-tagǽ sǽ

(Mat 10.37-38)

²⁵ Zhwog mǽngkúmbǽ má búúd má á ngǽ kǽ sǽmbǽ ná Yésus. A mú yid cǽ ná bwo ná: ²⁶ ††«Ŋkí muud má zǽ mádǽ a nda cǽel má ntǽ sǽngǽgǽ bá nyǽwǽgǽ, ntǽ múdá yé, ntǽ bwǽn bǽ, ntǽ ómínjwǽng bǽ ná okǽl bǽ, a kú cǽel má ntǽ námǽ cǽg jǽ gwǽmǽfwó, muud wǽwǽgǽ cúgé ná ŋkul bæ *mpwǽlǽ waamǽ. ²⁷ ††Muud má bá kú ŋkǽny kwolós jǽ nyǽmǽfwó ngǽ bǽ má yé, a cúgé ná ŋkul bæ mpwǽlǽ waamǽ.

²⁸ «Zǽ jǽ ná ŋkul sǽ ná bídǽ ná ja á céel lwǽ cwǽmbǽ yí, a tééd nji lwǽlǽ kú fwo jǽ shí fwo bála tǽn á jǽlǽ ná kǽenzh yé? A jǽlǽ ná fwo bála, a dǽg ŋkí a jǽ ná bímbí lǽ mábii á jǽ ná ŋkul lwǽ njǽw ná ndǽ shínal má. ²⁹ Nǽcé í á bá bæ ná a shínal ím njǽw ná ndǽ a kú nyiŋgǽ bæ ná ŋkul má shínal málwǽga. Buud bwé bá dǽ dǽg wǽ bwé ka bá dǽ cágǽlǽ, ³⁰ dǽ cǽ ná: “Muud éga nyǽ a tééd ná a lwǽ njǽw a kú ná ŋkul má shínal ísǽy.” ³¹ † Í kwo námǽ bæ

nǽ, wǽyǽ njwǽ-buud wúsǽ ná ŋkul tǽ kǽ lúmbǽli dǽwǽmb ná wúl cǽ, a kú fwo jǽ shí faas yé? Kí á jǽlǽ ná fwo faas ŋkí nyǽ ná buud otǽwǽshin wúm a jǽ ná ŋkul lúmbǽli ná nyǽwǽng zǽg dǽwǽmb dǽ nyǽdǽ ná buud otǽwǽshin mǽwúm mábǽ yé. ³² †Ŋkí a dǽg ná a cúgé ná ŋkul lúmbǽli dǽwǽmb dǽwǽgǽ, nyǽ é bwǽy fwo kǽnd búúd, muud nyaand yé njúl ná shwǽg-shwǽg. Bwé kǽ jǽ nyǽ ná í jǽ ná bǽnǽng bwé bǽg ná shee. ³³ Ntǽ jǽ ná, muud yésh jǽ ná bídǽ ná nyǽ ayílé íam mábii méd yé, muud wǽwǽgǽ cúgé ná ŋkul bæ mpwǽlǽ waamǽ.»

(Mat 5.13)

³⁴ † «Ca dǽsǽ jǽw sǽ. Nji ŋkí ca í cwǽl, jǽ bwé é nyiŋgǽ wǽ dwo mǽgwǽm ná ndǽ yí? ³⁵ ††Kú ná sǽ. Í mú bæ kú ná mfíi tǽw shú mándǽlǽ, tǽw shú kund; bwé shwu dwo tǽwǽn. Muud jǽ ná mǽlwǽ má gwág yé, a gwág.»

Mǽshusǽg ja múúd misǽm má cénd mítǽdǽgǽ yí

15 ††Zhwog zhwog oŋwenye ǽ tóya ná búl búl ǽ *mísǽm bǽsh bwé á ngǽ zǽ wé Yésus ná bwé zǽ gwágǽlǽ nyǽ. ² *Ofarizyǽng bǽnǽng *Oyǽgǽlǽ ǽ mácéǽ bwé mú ngǽ nyímbǽla ná nyǽ ngǽ cǽ ná: «Muud éga ngǽ mpu íg buud ǽ misǽm bǽnǽng ngǽ dǽ kǽl ng-wúdá!»

Kanda ncwǽmbǽ í á jímǽ yí

(Mat 18.12-14)

³ †Yésus mú ka zǽ ngǽ bwo mpwokwoond ná: ⁴ ††«Nyǽyǽ múúd ná bídǽ jǽ ná ŋkul sǽ ná, nyǽ ná íncwǽmbǽ tǽd, ngwǽl á cǽngǽng jímǽ, a kú sǽ gwo yé? Ngǽá ná nyǽ e ígǽ byǽwǽng yǽ mǽwúm íbuú ná íbuu bugád, a fwo kǽ sǽ jǽwǽng í áma jímǽ yí ná ndǽé kǽ wǽs ja nyǽ é kwey gwo yí? ⁵ A kǽ kwey gwo, ngǽá ná nyǽ é bæ ná mǽshusǽg, a bǽd gwo zámǽbag ⁶ a mú nyiŋgǽ kǽ njǽw, kǽ sǽngǽ óshwǽ bǽ ná buud bǽnǽng búsbǽ máb-wugǽlu wǽ, nyǽ ná bwo ná: “Shé sǽágǽ mǽshusǽg nácé má má kwey ncwǽmbǽ jǽm í áma jímǽ yí?” ⁷ Mǽ jaaw bí ná mǽshusǽg má bá námǽ bæ ntǽ jǽng dǽ ná muud *mísǽm ngwǽl má cénd tǽdǽgǽ yé, ntǽ mbií másbǽ ná ŋkul bæ ná otǽtǽl ǽ búúd mǽwúm íbuú ná íbuu bwé ŋgǽ ná jǽ céndǽlǽ tǽdǽgǽ wǽ.

Kanda saŋ mwaanǽ í á jímǽ yí

⁸ † «Shé fwǽgǽ ná nyiŋgǽ cǽ ná ngwǽl múdá ngǽ bæ ná misaŋ mí *mwaanǽ wúm, ngwǽl mú jímǽ. Ngǽá ná nyǽ é jida lámǽba, a wǽámǽlǽ njǽw ngǽ mpu sǽ saŋ ná ndǽé kǽ wǽs ja nyǽ é kwey wǽ yí? ⁹ Ja á kwéy yí, ngǽá ná nyǽ é sǽngǽ bǽ óshwǽ ná budǽ bǽnǽng búsbǽ máb-wugǽlu wǽ, nyǽ ná bwo ná: “Shé sǽágǽ mǽshusǽg nácé má má kwey saŋ mwaanǽ wǽm í áma jímǽ yí?” ¹⁰ Gwé wé má jáaw bí ná mǽshusǽg má dǽ bæ *wǽngǽles ǽ Zembí dǽ ja múúd *mísǽm ngwǽl má cénd mítǽdǽgǽ yí.»

† 14:13 Mbá 14.29 †† 14:15 13.29 † 14:24 22.30 †† 14:26 12.51-53; 18.29; Mat 10.37 †† 14:27 9.23; Mat 16.24; Mak 8.34

††† 14:35 Mat 11.15 ††† 15:1 Mat 9.10 § 15:3 Yuá 10.11-15 †† 15:4 Eze 34.11, 16

Kanda mwân á caamú-caamû

¹¹ †Yésus mú nyingə ci ná: «Ngwól múúd nyə á bæ nə bwán óbá budúm nə budúm. ¹² Á ntombú mú ci nə sósŋgú ná: “Pəpa, yég mə nyām ŋkəw lú məbii mə jéla nə bæ nə ndí yí”. Sósŋgú wánj mú kaaw bwo məbii mé. ¹³ ††Baalé mwōw mə mú cŋ, mwân á ntombú mú kusha nyé ŋkəw lú məbii ná ndéé a mú kyey kə wúl ləw á shwóg-shwógú. A mú kə gwiimb cəg nŋ nə ndéé shŋn caam byəw dé. ¹⁴ Ja nyə á shŋn kəenzh kúm dé yí, məma zha mú zə wós ləw wəwŋgú. Mwân éne mú zə bæ məfúfəd. ¹⁵ A mú zə kə nyí ísáyéd wə wúl mbyágá á shí nyəwŋg. Muud wəwŋgú mú kənd nyə nyédí məshíd kə də wífl nyə oŋkuú. ¹⁶ Ja nyə á ŋgə wífl oŋkuú bəwŋg yí, nyə á də bæ nə yéesh ná a dé mímwag mi mpúmé óŋkuú bəwŋg bwé á də də myá, nji kú nə muud mə yé nyə.

¹⁷ †A mú zə nying lām, zə tédəga ná: “A zhwoɡ idêw ósəl c məsáal c sósŋgú waam bēsh búésə nə ndí yí e! Məe mə ŋgə fudə nə zha wa? ¹⁸ Mə zə nyingə kə wə sósŋgú waamə. Mə é kə ci nə nyə ná: Pəpa, mə á mə sēm nə Zembí, mə sēm nə wo. ¹⁹ Mə ampíyáyé ná nə wo ŋwág mə nə mwân woó. Nywag mə nda ŋgwól səl məsáal woó.” ²⁰ Mwân éne mú zə tí kə wə sósŋgú.

«A mú ŋgə kə nə ndéé sósŋgú mú dúg nyə a ŋgə ná gwaa zə. A mú bul gwág nyə cey lámúd. A mú kə nə kélé kə shwi y nyə nyúúléd kúlal nyə. ²¹ Mwân mú ci nə sósŋgú ná: “Pəpa, mə á mə sēm nə Zembí, mə sēm nə wo. Mə ampíyáyé ná nə wo ŋwág mə nə mwân woó”. ²² Sósŋgú mú ci nə ósəl c məsáal bé ná: “Nə cá! Zəgá nə káándé í búl bæ káándé gúmé yí, zə bwéed nyə. Wágá nyə lwondó mbwéd, bí wá nyə osílúfaas məkuú. ²³ Bí ka námə zə nə mwā nteny a wónŋ zə cígə tŋ ləm, sé dég, sé zhwiimbya. ²⁴ †Nəcə mwân waam éga nyə á yə, a mə gwúm; nyə á jímb, a mə nyŋn.” Bwə mú téed zŋn.

²⁵ †Í á bæ na mwân a cúmbá njúl ífambá. Ja nyə á ka ŋgə nyingə yí, a mú ŋgə zə, zə wós kúná-kúnə nə njów, a mú gwág íbwaməgə-bwáməg nə isusa. ²⁶ A mú jŋw ŋgwól mwā mpáánzə zə jŋ nyə sá í ŋgə cŋ yí. ²⁷ Mwā mpáánzə mú jaaw nyə ná: “Mínyəwŋ wóó mə wós. Shwóŋgú nyə ámə cígə mwā nteny á wónŋ nəcé mínyəwŋ wóó mə nyingə zə mpwogé.” ²⁸ Mwân a cúmbá mú gwág bŋw, a ban nə nyə anyíyé njów. Sósŋgú mú cúwo tón kə téég nyə məbwə. ²⁹ A mú ci nə sósŋgú ná: “Mə mə sēy nə wo mimbú mimbú kú bwelə mpyēny ciyá gwō təw ŋgwúd. Nji, wo abwélé yə mə təw nji mwā təw nə sánŋ oshwə bām sé zhwiimbyag. ³⁰ Nji, mwân wóó nyə á shŋn kə kəenzh wo byəw dwō kélə ŋgə cəgə nə budá ɔ jaŋga éga, ja á mə wós yí, wo mə cígə nyə mwā nteny a wónŋ.” ³¹ Sósŋgú mú ci nə nyə ná: “Mwân waam wo njul nə mə wa mwōw mēsh isā byām bísa isā byō. ³² Nji í ámə jŋ ná sé zhwiimbyag nəcé mínyəwŋ wóó éne, mə ŋgə dúg nyə na nda nyə á yə nə ndéé a mə gwúm; nyə a jímb, a mə nyŋn.”»

Kanda kəlag á iŋkwífl

16 Yésus nyə á nyingə ci nə *ompwíin bé ná: «Ngwól múúd byəw nyə á bæ nə kəlag. Í mú zə búgəli wə muud éne nə kəlag dəwŋgú í ŋgə caam nyə məbii. ² Muud byəw mú jŋw kəlag zə ci nə nyə ná: “Wəwŋg lŋ mə ŋgə gwág ga wí né jŋ? Zaá shitəgə, mə wámბúlég nda wó ŋgə kyey nə iséy byō ná.” ³ Kəlag mú zə lás lámúd ná: “Ja Mása mə zə yil mə íkəlag dí ga, mə e sá ntədel? Mə cugé nə ŋkul nə mə kəg fəle məndəlú, bə məmpəg. Sálə námə shwōn nə mə bəg muud mŋwóómbú. ⁴ Mə mə mpu sá mə zə sá yí. Í jŋ ná ja bwə é yil mə íkəlag dí yí, mə bəg nə buud bwə é də ŋwa mə bwédí wá.” ⁵ Buud bwə á ŋgə bæ nə Mása yé məmpwélá wá, a mú ŋgə jŋw bwo ŋgwúd ŋgwúd. Nyə nə ashúshwóógú ná: “Wo mbid Mása waamə mpwélá tŋn?” ⁶ Muud mpwélá ná: “Mə mbid nyə məwúdə məfwánda wúm †.” Kəlag mú ci nə nyə ná: “Ləgúg, fəb lú mpwélá dwó wə ga; jigú shí wo lééləg cilə nə məfwánda məwúm mətəwŋ.” ⁷ Nyə nə ŋgwól ná: “Wəe jŋ nə mpwélá tŋn?” Nyŋn ná: “Iyuug í *blé təd.” Nyə nə né ná: “Ləgúg, fəb lú mpwélá dwó wə ga. Ciləg nə məwúm mwəwmb.” ⁸ †Mása músə yə kəlag á iŋkwífl nə məshwúmb nəcé a sálə sósŋgú məkyé. Nəcə í ŋgə nyŋn nə buud bwə ŋgə bə cəg á shí ga wá bwə ŋgə bul kyé mpédúgá nyŋn ntŋ bəwŋg búésə búúd c məŋkənyə wá.»

⁹ Yésus mú nyingə ci nə: «Məe mə ci nə bí né, bal-anəgá nə *mwaané iŋkwífl ŋgə cəg məshwə nə ndí: ja bí mə bá bæ məfúfə dí yí, oshwə bún bəwŋg bwə bəg ŋwa bí məbanda mā kandəgə kandəgə dí ††.

¹⁰ ††Muud mə báágúlé ísúsésá í acíg-cíg kú teeg búúd məbwón yé, nyə é baagələ námə ísā í anŋn kú teeg búúd məbwón. Muud mə tég búúd məbwón ísúsésá í acíg-cíg dí yé, nyə é teeg námə búúd məbwón ísā í anŋn dí. ¹¹ Nkí bí mə téed teeg búúd məbwón ja bí mə bálán nə mwaané iŋkwífl yí, zə nyə é yə bí mwaané á fwámé a kú bæ nə məsəs lámúd yé? ¹² Bí mə ká téed teeg búúd məbwón nə sá ŋkán, zə nyə é yə bí jəwŋg í jéla nə bæ sá jŋn yé? ¹³ Lwaábələ cúgə nə ŋkul sēy nə omása obá ja ŋgwúd, nəcé nyə é mpíi ŋgwól, a cēl ŋgwól; gúl ja nyə e gwág nə ŋgwól, a mpyēny ŋgwól. Bí cúgə nə ŋkul sēy nə Zembí bí ŋgə sēy nə mwaané ja ŋgwúd» ¹⁴ *Ofarizyēn, nda bwə á də bul cēl mwaané ná, bwə á ŋgə gwágələ lésú nŋ wēsh bwə ŋgə cəgə Yésus. ¹⁵ †A mú ci nə bwo ná: «Bí ŋgə cēl lwóya mísh mə búúd dí ná bí búésə otətəl c búúd, nji Zembí mə mpú mílām mín; nəcé sá búúd bwə dúg nə fwámé sá yí, Zembí nyə mə dúg gwo sá nyé. ¹⁶ *Mbwoomb məcəgə nə micilyá mí *búúd c mícúndé mí á ŋgə cwŋny buud zə shúg wəla mə Yuánes. Kálə wú fwála mə Yuánes í, Jjŋ Kéel á Faan mə Zembí wó í ŋgə bwiŋgya, muud yésh ka ŋgə nádəwo nə ŋkul nyé nyésh ná á ŋwa kəw cŋwŋg. ¹⁷ Jisə ŋkí fwanəwo nə gwōw nə shí í cŋg, ntŋ nə

†† MƏFWÁNDA WŪM: *Iciyá i gərək í ŋgə ci gúl sá nda olitres 2100.*

†† 16:8 Ifz 5.8 ††† Mósł məkəl mə ŋgə ci na ná: *Zembí bəg ŋwa bí nyédí njów kandəgə kandəgə.* ††† 16:10 19.17-19; *Mat 25.21-23* § 16:15 *Mat 23.28*

gúl lúlándé kanjá á mbwoomb máccɛɛ í jímbug.

¹⁸ †Muud yêsh mæ yíl múdá yé bá a nyíngə bā múdá shús yé, mæ sá mínɔɔmb. Muud mæ bā múdá bwé ámə yíl bá yé, mæ sá mínɔɔmb.»

Kanda múúd byɔɔg bá Lazâr

¹⁹ «Ngwól múúd nyə bə nə byɔɔg, a dúgə bwáád míkáándé mí álal-kus ófwó búúd bwé dɛ bwáád myá. Nyə á dɛ cɛgə cɛg əyíyáág, dɛ sá ídína jwɔw dɛsh.

²⁰ Gúl ntágúlá-ntágwəla múúd nə Lazâr, nə nyúúl mæfəŋ mæfəŋ, í á dɛ já múúd byɔɔg wɔɔŋg dɛ mpumbéd.

²¹ Lazâr nyə á dɛ bə nə yéesh nə a dé mæmpulú má á dɛ kud wú múúd byɔɔg dɛ tɔwəli dɛ yí. Nji, ompyê bwé á dɛ zə jáal nyə mæfəŋ. ²² Ntágúlá-ntágwəla í á ka yə; *wəéŋgəles bwé mú kə nə nyə kə jéég *Abərahā dɛ bədəd. Muud byɔɔg mú nəmá yə, a mú dɔw. ²³ Kə wóɔs nūŋ baŋ mínjīm, muud byɔɔg mú kə bwəma nə cwúnd. A njúl ŋkááŋgə dɛ ntəni, a mú bən mísh, a mú dúg

Lazâr njóóg Abərahā bədəd. ²⁴ A mú kámb Abərahā, nyə nə: “Eéé Pəpá Abərahā, bwííggúg mæ nə ŋkwoŋú. Kəndúg Lazâr kəg juwo nyiné mbwə májúwód zə cweel mæ jūm; miŋgwíile míga mí ŋgə sá mæ ŋkááŋgə mbíya.” ²⁵ Abərahā mú cɪ nə nyə nə: “Mwān waam, wo á shí bə nə tɔɔm ja wó á ŋgə cɛgə yí, Lazâr nyə ŋgə bwəma nə micúŋ. Ja ga dɪ, Lazâr micúŋ myé mí mæ cwaaləwo, wɛɛ mú cwa bwəma nə ŋkááŋgə.

²⁶ Sá í búl bə yí jɪ ntəg nə məma bí ncímə jísə shé wa tətám nə buud bwé céél wú wa zə nūŋ wá bwé cúgə nə ŋkul líína; bɔɔŋg bwé céél wú nūŋ zə kəga wá bwé kú líína.” ²⁷ Muud byɔɔg mú cɪ nə: “Pəpə, nda jɪ ntó nə, mæ jəgəla nə wo: kəndúg Lazâr njów mæ sɔ́ŋgú waamə.

²⁸ Omínyɔŋə bām búə nūŋ ótɔɔn. A kəg lās nə bwo nə bwé ɔ́ bɛy, bwé kú bá zə wa kəl mæ jɪ cwúnd dɛ ga.”

²⁹ †Abərahā mú cɪ nə nyə nə: “Omínyɔŋə bwó búə nə Məccɛɛ mæ Moyíz nə micilyá mí *búúd ɔ́ mícúndé, bwé bɛg myo.” ³⁰ Muud byɔɔg nə: “Nda bə ntó, Pəpá Abərahā. Nji, ŋkí muud mæ wú mínjīm kə lésha nə bwo, bwé é cénd mítédúgá.” ³¹ Abərahā mú cɪ nə nyə nə: “Ŋkí bwé bá kú bɛ micilyá mí Moyíz bəŋŋə buud ɔ́ mícúndé, mpug nə muud tɛem gwúm mínjīm kə lésha nə bwo, bwé ábúlé magələ lāŋ yé.”»

Yésus mæ yə búúd minjígúla

17 Yésus mú kwo cɪ nə *ompwíin bé ná: «Cɛg í cúgə nə ŋkul bə kú nə kwal-bɔɔgú. Nji, ŋkwéɛ muud mæ bə bɔ́l kwal-bɔɔgú yé. ² Í yidá nywa nyə nə bwé kəlɛg nyə məma kwóógú cúnéd kəl nyə nə dwo māŋ, ntɔ́ nə a kwálɛg ŋgwúd á ikékágé iga bɔɔgú. ³ Bɪ ɔ́ bɛy. Ŋkí mínɔɔŋə woó mæ sām nə wo, jumúg nyə. A ká cénd mítédúgá, wo juu nyə. ⁴ Ŋkí ŋkúmba jwɔw a sām nə wo ija zəŋgbá, a dɛ nəmá zə wódí ija zəŋgbá zə dɛ cɪ nə: “Mə mæ cénd téduga,” juugú nyə.»

⁵ †Buud ɔ́ lwámá bwé mú cɪ nə Cwámba ná: «Kwádúlag sá búgə.» ⁶ †Cwámba mú cɪ nə: «Bɪ mbəm bə nə búgə tɔɔ nji cíg-cíg bímbí búbumə *mutárəd, bí

je cɪ nə líí sikomɔr ga nə: “Munúg kə tɔw māŋ”, líí sá bí mægwág. ⁷ Zə á na bídí jɪ nə ŋkul sá nə ŋkí a mbid lwaá dé í dɛ waad nyə ifambə ŋkí ntəg nə í dɛ wíil nyə iwoó, lwaá dɔɔŋg ŋgə wóɔs wúlə ísáyúđ, nyə nə lwaá ná:

“Lɛɛlúgú zə jɪ shí zə də?” ⁸ Ye nyə áyidayé cɪ nə nyə nə: “Kwəməsag mæ idəw, wo yáásələ áfigəsa zə sɛy nə mæ. Mə ká shín də mæ ŋgul, wo ka tɛem də nə ŋgul gwó ja?” ⁹ Ye nyə e lɔ́ lwaá dé nə nyə nə sá ísá byésh nyə ámə lwám nyə nə a sáág yí? ¹⁰ †Ntɔ́ nəmá wə jísə shú dúnúđ yé. Ja bí mæ shín sá sá jésh bwé ámə lwám bí nə bí sáág yí, ŋwagá biméfwó ná: “Sá búəsa ozhizhe oɔɔl ɔ́ məsáal wá kú nə mfíí, sá mæ sá nji sá í ámə bə nə sá sáág yí.”»

Wúl zúzaamə í zə yə Yésus akíba

¹¹ Yésus nyə á ŋgə kyey Samariya nə Galilê, ŋgə kə Yurúsələm. ¹² ††Ja nyə á ŋgə nyíi dúl dánd dɛ yí, mizúzaamə wúm mí á zə nə mí zə bwəma nə nyə, nji mí mú tɔw shwóg-shwóg kú fwo kumə nyéđí. ¹³ Mí mú bən məkəl gwɔw cɪ nə nyə nə: «Yé Yésus, éé yé mása, bwííggúg sə nə ŋkwoŋú.» ¹⁴ ††Yésus mú dúg bwo, a mú cɪ nə: «Kəgá lwóya mənuyúul ófada dɛ.» Bwé mæ ka nəmá ŋgə kə nə bwé kə ófada dɛ, bwé mú yál zhííđ, mənuyúul bə bwo nə səndòŋ. ¹⁵ Ngwólúgá nywáá, ja á mæ dúg nə a mæ yál yí, a mú cuwəli nyíngə, a mú ŋgə zə a ŋgə lās gwów-gwów ŋgə yə Zembí gúmə. ¹⁶ †A mú zə kəl nyúul Yésus dɛ shí məkúú, kúd mpwoombú shí yə Yésus akíba. Nyāŋ nyə á bə muud á Samariya. ¹⁷ Yésus mú cɪ nə: «Ngaá nə bəsh wúm bwé ámə yál? Ká bɔ́l ibuu búəsa ŋgow? ¹⁸ Ntɔ́ nə bwé bəsh dɛ, kú nə muud mæ zə yə Zembí gúmə nji nɔ́ŋ muud éga á?» ¹⁹ †A mú cɪ nə nyə nə: «Tɔ́wúg wo kyéyug wo mæ *dúg cɛg nəcé búgə gwó.»

Mbí Mwān mæ Múúd mæ bá zə yí

(Mat 24.26-27; Mak 13.21-22)

²⁰ *Ofarizyēŋ bwé á jɪ Yésus nə: «Faan mæ Zembí í bá ka zə jáyé ja?» A mú bɛsa nə bwo nə: «Faan mæ Zembí í abúlé zə nda gúl yaŋgá-yāŋga sá búúd bwé bá beny yí. ²¹ ††† abúlé bə sá nə bwé cɪ nə: “Gwé wé jɪ wa ga”, ŋkí nə: “Gwé wé jɪ wáádé mí!” Nəcé Faan mæ Zembí dəsə na bídí.»

²² †A mú cɪ nə *ompwíin nə: «Mɔ́l mwów mæ bá bə, bí mæ bá gwág yéesh nə bí mæ dúg *Mwān mæ Múúd nə ijwúga byé tɔɔ nji jwɔw ŋgwúd, nji bí kú dúg. ²³ ††Bwé bá dɛ cɪ nə bí nə: “Dəgá nyə wáádé,” gúl ja nə: “Dəgá nyə wa.” Bí kú bá dɛ kə, bí kú bɛ, ²⁴ nəcé, jwɔw Mwān mæ Múúd mæ bá zə yí, a bá zə nəmá nda njəs í dɛ yas wú bíga íjumə kə wóɔs bíga dɛ nə. ²⁵ †Nji í bá fwo jɪ nə a bāg bul jug, kala búúd ga í ban nyə.

(Mat 24.37-39)

²⁶ «Mwów Mwān mæ Múúd mæ bá zə má, isá í bá sɪy nəmá nda í á sɪy ja mæ *Nówe dɛ ná. ²⁷ Buud bwé á dɛ də, dɛ ŋgul, bwé béya, bélushi nəmá bwān bāŋ nə

†† 17:10 1Kr 9.16-17 ††† 17:12 Ləv 13.46 ††† 17:14 Ləv 14.2-32; Mat 8.4; Mak 1.44; Luk 5.14 § 17:16 10.33 †† 17:19 Mat 9.22 ††† 17:21 11.2, 20; Mat 12.28 †† 17:22 21.7-24 ††† 17:23 Mat 24.23-25; Mak 13.21-23 †† 17:25 9.21-22

† 16:18 Mat 19.9; Mak 10.11-12; 1Kr 7.10-11 †† 16:29 2Tm 3.16 † 17:5 6.13 †† 17:6 Mat 13.31; 21.21; Mak 11.23

ndeé kə wócs jwōw Nówe nyə a nyii məma byóól dí yí. Mṙəŋ í mú zə byaləga nə buud nə ndeé jaŋgələ ísā byēsh. ²⁸ †Ntó námə wə í á bə mwōw mə Lót dí yé. Buud bwə á də də, də ŋgul, bwə də sá mikus, də bə məm-pəg, shumə mínjōw. ²⁹ Nji jwōw Lót nyə a wú Sódóm yí, Zembî nyə a sá nə kuda nə fumbýá ágúgwō í nywōg nda mpú, zə jaŋgələ búúd bēsh. ³⁰ Mbií ŋgwúd wəŋg námə wə í bá bə ja Mwān mə Múúd mə bá lwóya nyúúl yí.

(Mat 24.17-18; Mak 13.15-16)

³¹ †† «Jwōw dəŋg í bá bə ná, muud mə bá bə kwáminú †, kú bá shulə nə a ké ŋwa sâ. Nywəŋg mə bá bə fambá yé, kú ná námə kwo kə kwáádá. ³² ††Bí ɔ tédúgá sâ í á bə nə mudá mə Lót yí. ³³ ††Muud mə bá sū nə á kaambələ nə cəg jé yé, a bá jímbal gwo. Nywəŋg mə jímbál cəg jé nəcé mə yé, a mé yidá kaambələ nə gwo.

(Mat 24.40-41)

³⁴ «Má jaaw bí ná, í bá bə búlú jəŋg dí nə buud óbá bwə mbwúg gwəŋé ŋgwú, ŋgwúd mə bá ŋwiny, ŋgwól lúg. ³⁵ Budá óbá bwə ŋgə jí isā kú ŋgwúd dí, ŋgwúd mə bá ŋwiny, ŋgwól lúg. ³⁶ [Budúm óbá bwə bá bə fambá, ŋgwúd mə bá ŋwiny, ŋgwól lúg.] ††» ³⁷ ††Ompwíin bwə mú jí nyə ná: «Cwám̄ba, sâ jəŋg í bá sīy ŋgow?» A mú bəsa nə bwo ná: «Kú! mbimbə í bá bə yí, cínəŋg wə ómpal ó bá sēŋgya yé.»

Kanda kúsə múdá bá sémbye milésú

18 ¹ Yésus nyə á jɪ zə lwágələ bwo nə bwə dúg jəgəla ja jēsh kú teeg mənyúul. Gwə wə nyə á kənd bwo kanda ga yí. ² Nyə á cɪ ná: «Ŋgwól sémbye milésú nyə á bə wúl ŋgwəla dí kú fúndə Zembî, kú bish tɔɔ muud. ³ Wúl kúsə múdá í á bə námə ŋgwəla wəŋg dí, í mú də zə cɪ nə sémbye milésú éne ná: «Ŋgwól múúd ŋgə lumbəli nə mə, kyeməg mə.» ⁴ Sémbye milésú nyə á ka də ban məlú məlú nə nyə alásé lésú yé wəŋg.

«Nji a mú zə cɪ ná: “Tɛem bə nə mə afúndəyɛ Zembî mə kú námə bish tɔɔ muud †, ⁵ ††mə zə kyem kúsə múdá ga nəcé mə mə gwág nyə káŋgá. Nyə a bá bul zə ntágələ mə lúu.”» ⁶ Cwám̄ba mú cɪ nə *ompwíin ná: «Bí mə gwág sâ sémbye milésú á olíŋgɛ éne mə cɪ yí? ⁷ Nkəm̄sa nə Zembî, ŋkí buud bɛ nyə á mə féésh wá bwə jiiya nyédí nə mwásə nə bulú, yé nyə é sá nə bwə cáag bwánd? ⁸ Má jaaw bí ná nyə é lɛel kyem bwo nə máás. Nji, ja *Mwān mə Múúd mə bá zə yí, ye a bá ná zə kwey búgə shí ga dí e?»

Kanda Farizyēŋ bá ŋwenye tóya

⁹ Bóól búúd bwə də téduga nə búsa otətəlí, bwə ŋwa bóólúgá mpyóŋ nə mpyóŋ. Yésus nyə á ka kənd kanda shú dáŋgəd, nyə ná: ¹⁰ «Buud obá bwə á zə kə *Luŋ mə Zembî nə bwə kə jəgəla nə Zembî. Ŋgwól nyə á bə

*Farizyēŋ, ŋgwólúgá nyə ŋwenye tóya. ¹¹ Farizyēŋ nyə a tōw tətəlí a mú də jəgəla nyáméfwó dí ná: “Yé Zembî, mə yə wo cúncəsh nəcé mə cugé nda bóólúgá búúd. Bí ijúwāl, bwə cɛel olíŋgɛ, nə mincəmb, tɛem bə nda ŋwenye tóya éga, mə cugé nda nyə. ¹² ††Má də cɪ ídəw ija íbá ŋkumba shwéndɛ; mə də jəna *ŋkəw wúm á sâ jēsh mə bí yí.” ¹³ ††Ŋwenye tóya nywáá nyə a tōw shwóg-shwóg. A kú námə she bən tɔɔ mpwoombú ná a yág ŋgɛe jəŋ dí; nyə á yida də *bí mbwə bəd dí a ŋgə cɪ ná: “Yé Zembî, bwíŋgúg mə nə ŋkwəŋú, mə jɪ sɔɔl *misám.” ¹⁴ ††Má jaaw bí ná á məzhúgúlá éga nyə á kə nyédí njōw Zembî mə sá nə a bəg tətəlí nyédí míshúd, kú bə ashúshwóogú nyə. Nəcé, muud mə bən nyáméfwó gwōw yé, bwə bá səl nyə shí; nywəŋg mə səl nyáméfwó shí yé, bwə bá bən nyə gwōw.»

Yésus mə bwádan nə ikúkágə

(Mat 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵ Bóól búúd bwə á zə námə nə ikúkény wə Yésus ná a kúnyág nə byo. *Ompwíin, nda bwə á dúg ntó ná, bwə mú lás nə bwo. ¹⁶ Yésus nywáá mú jōw bwo, nyə ná: «Bídúgá ikúkágə í zəg mədí, kúgá kaambələ nə bwo, nəcé Faan mə Zembî dúsə sâ á mbií búúd wāŋ. ¹⁷ ††Búbálé, mə jaaw bí ná, muud yēsh nyə amágəláyé Faan mə Zembî məməgəlá mə kúkágə yé, muud wəŋgɛ cúgə nə ŋkul nyii cínəŋg.»

Cí á bulya məbii

(Mat 19.16-26; Mak 10.17-27)

¹⁸ ††Wúl cɪ *Oyúden í á jí Yésus ná: «Jjɔ Yíŋgəli, jáyɛ jɔ sâ mə sáag nə mə bíig cəg á kandəgə kandəgə yí?» ¹⁹ Yésus mú yida cɪ nə nyə ná: «Nəcé jí wó jōw mə ná jɔjɔ múúd yí? Kú nə muud jí jɔ múúd, nji Zembî nyáméfwó. ²⁰ ††Wo mpú dí məcɛɛ məga? “Wo kú sá míncəmb, kú gwú múúd, kú júwo, wo kú yə múúd mp-wene á sá nyə ampúyɛ yí, wo gúmal sɔɔŋgú woó nə nywəŋgú woó.”» ²¹ Cɪ nə Yésus ná: «Mə ŋgə bə məcɛɛ mənɪ mēsh, tédú wú íkágəd zə kumə múús.» ²² ††Ja Yésus mə gwág ntəni yí a mú cɪ nə nyə ná: «Sâ ŋgwúd í ŋgə ná fúfə wo: kaá kusha ísā byēsh wó jí nə ndí yí, wo kaaw mímbúmbúwá *mwaané wəŋgɛ, wo ka bá kə bə nə məbii gwōw; ság ntó wo ka zə bə mə.»

²³ Cɪ wəŋg mú shúsəla nə mɛsá mə Yésus, nəcé nyə á bə nə zhwoŋ məbii. ²⁴ Yésus mú dúg ††[nə a mə shúsəla], a mú cɪ ná: «A kwowəlálə nə buud bí nə məbii wá bwə nyíig Faan mə Zembî dí eé. ²⁵ Í yida nywá bə kúnə-kúnə nə *shamō nyíig luun lú ndundu dí, ntɔ ná muud á bulya məbii nyíig Faan mə Zembî dí.»

²⁶ Buud bwə á ŋgə gwágələ Yésus wá bwə á ŋgə cɪ ná: «Ká zə jí nə ŋkul *dúg cəg yé?» ²⁷ ††A mú bəsa nə bwo ná: «Ísā í ntɔ múúd ŋkul yí, Zembî nywáá jɪ nə ŋkul sá byo.» ²⁸ Pyēr mú cɪ ná: «Sə báá sá á mə lúgə ísā byēsh, sá zə bə wo.» ²⁹ ††A mú cɪ nə bwo ná: «Búbálé,

† 17:28 Mət 19.24-25 †† 17:31 Mat 24.17-18; Mak 13.15-16

† Ja bwə á də lwō minjōw yí, bwə də mɛ kwáminú námə nda mənyung. Kwáminú í á də bə ŋkí lal, buud kə də ŋgə kyey wu gwōw, muud jee námə kə woga wu. †† 17:32 Mət 19.26 †† 17:33 9.24; Mat 16.25; Mak 8.35 ††† Sá jisə cilyá wa mpánzə ga dí yí, míl mícilyá mí ayág mí cúgə nə gwo. ††† 17:37 Zhb 39.30 § 18:1 11.2; Rom 12.12; Flp 4.6; Kol 4.2; 1Te 5.17 †† 18:5 11.7-8

§†† 18:12 11.42; Mat 6.16-17; 23.23 §† 18:13 5.8; Sóm 51.3, 5 §†† 18:14 Sóm 51.19; Mat 23.12 †† 18:17 Mat 18.3 §† 18:18 10.25 ††† 18:20 MmN 20.12-16 ††† 18:22 12.33; Mat 8.21-22 ††† Nə A mə SHÚSƏLA: Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə icyá ínɪ. 18 18:27 Zak 8.6; Luk 1.37 19 18:29 14.26; Mat 10.37

mə jaaw bí ná, ŋkí muud mə lúgá tɔɔ nǰw, tɔɔ mudá, tɔɔ omínyɔŋɛ, tɔɔ obyɔl, tɔɔ bwān shú Faan mə Zembî, ³⁰ nyə é nyiŋgə bii ísá byɔɔŋg byēsh ŋkí bulya té nyə é ŋgə cɛgə wa shí yí, a bá námə cɛgə kandɛgə kandɛgə cɛg í zág yíid.»

Yésus mə jaaw nə a bá yə
(Mat 20.17-19; Mak 10.32-34)

³¹ †Yésus nyə á ka ŋwa *ompwíin wúm nə óbá bé, a mú ci nə bwo ná: «Dɛgá, sə ŋgálə bád kə Yurésalem ɔ́-ga. Isá byēsh *búúd ɔ́ micúndə bwé á cilə shú mə *Mwān mə Múúd yí í zə kə bwəma. ³² A zə kə kaanz məbwə mə íkúl ishúsú, a bwəma nə cóógú, buud cúg nyə, bwo sey nyə məntənd nyúúlú. ³³ Bwé é fyáməsə nyə milwón, bwé gwú nyə. Nji, a bá gwúm jwǰw álél.» ³⁴ ††Bāŋ bwé áshígé ŋgə mpu gwág nda lésú wɔɔŋg í á ŋgə kə ná. Í á bə bwo sá shwoó, bwé kú wámwələ sá Yésus nyə á ŋgə ci yí.

Yésus mə lwag áncím-ncím
(Mat 20.29-34; Mak 10.46-52)

³⁵ Í á ka zə bə ná, ja Yésus nyə á ŋgə shísh Zheríko yí, ŋgwól áncím-ncím nyə á bə zhíí dɛ́ koogú, a ŋgə gwáám b buud *mwaané. ³⁶ Nyə á ka gwág buud bwé ŋgə cǰ áncuncuma, a mú jǰ ná: «ǰí í ŋgə cǰ yí?» ³⁷ Bwé mú jaaw nyə ná Yésus á Nazarét wé ŋgə cǰ éne. ³⁸ †A mú kǰm ná: «Yésus Mwān mə *Dávid, bwííǰgú mə ná ŋkwonú!» ³⁹ Buud bwé á ŋgə kyey mpwoombú gwoonǰ dɛ́ wá bwé mú ŋkáánd nə nyə ná a jǰg kúl-kúl. Nye mú yidá mpu bǰn kál gwǰw ná: «Mwān mə Dávid, bwííǰgú mə ná ŋkwonú.» ⁴⁰ Yésus mú tǰw, a mú ci nə bwé zəg nə nyə. Ja áncím-ncím mə zə wǰs nyə kúnə-kúnə yí, Yésus mú jǰ nyə ná ⁴¹ «Wó jǰ ná mə sáág wo jǰ?» Nyə ná Yésus ná: «Cwámba, mísh məm mə kwóg dǰgya.» ⁴² ††Yésus mú ci nə nyə ná: «Mísh mwó mə kwóg dǰgya. Wo mə *dǰg cǰg nəcé búgə gwó.» ⁴³ Námə cé nə cé, mísh mə mú kwo dǰgya nyə. A mú ŋgə bɛ́ Yésus a ŋgə yə Zembî gúmá. Buud bēsh bwé á dǰg sǰǰlǰgú wɔɔŋg wá bwé mú ŋgə yə Zembî məsh-wúmb.

Zashé mə cénd mítédúgá

19 Nə ndéé Yésus mú nyíi Zheríko, a mú ŋgə líina ŋgwála. ² ŋgwól múúd nyə á bə cínɔŋg nə Zashé, a njúl ŋwənyə tóya, a mbíd zhwog məbii. ³ Nyə á ŋgə sǰ ná a dǰg Yésus; nǰi nyə a shígé bə nə ŋkul mə dǰg nyə nəcé buud bwé á bə áncuncuma, Zashé nye njúl ntāg wúlə-wúlə. ⁴ A mú ju nə kúlə kə shwóg kə bád sikomǰr † dɛ́ shú nə a bāg dǰg Yésus ja á bá cǰ cínɔŋg shí yí.

⁵ Ja Yésus nyə á zə wǰs kúkúl jɔɔŋg dɛ́ yí, nyə a bǰn mísh a mú ci nə Zashé ná: «Zashé, lɛɛlǰg shulə nəcé í jǰ ná mə jǰg wódí nǰw múús.» ⁶ Zashé mú lɛɛl shulə, a

† 18:31 9.21-22 †† 18:34 9.45 † 18:38 Mat 20.30-31 †† 18:42 Mat 9.22 †† sIKOMǰR: Jísə dúl váál líí í á dɛ́ bul bə mb-waanzulə shí á Yudéa (10j 10.27; 1Ib 27.28; 2Ib 1.15; 9.27), tɔɔ shíshín á Zhurdé dɛ́ (Luk 19.4); bwé á dɛ́ námə sá məbǰǰmbú nə ndɛ́. Buud ɔ́ Iǰipten bwé á dɛ́ bɛ́ líí jɔɔŋg (Sóm 78.47).

mú kə lǰg Yésus nə məshusɛg. ⁷ ††Nda búúd bwé á dǰg ntǰ ná, bēsh bwé á ŋgə nyímbəla ná: «A mə kə nyíi kə jǰ múúd misəm dɛ́ nǰw!» ⁸ ††Zashé nywáá mú tǰw tǰtəlí ci nə Yésus ná: «Cwámba e, mə zə kaaw məbii məm tǰtám nə cáŋ, mə yə mimbúbúwá dúl kɔw. ŋkí mə a shí ntāg mánda múúd nə sá jé mə nyiŋg nyə gwo ija inǰ.» ⁹ †Yésus músə ci nə: «Zembî mə cǰg búúd ɔ́ nǰw ga múús, nəcé a jǰ námə múúd á bag mə *Abərahā. ¹⁰ ††Nəcé *Mwān mə Múúd nyə á zə sǰ bɔɔŋg bwé á jǰmb wá, zə cǰgushi bwo.»

Kanda mísanǰ wúm

¹¹ ††Buud bwé mú gwág lésú Yésus nyə á lás yí. Yésus mú kə nə lésú shwóg kənd bwo kanda nəcé bwé á ŋgə tǰdɛgə ná, nda a mú kúnə-kúnə nə Yurésalem ná Faan mə Zembî í zə nyín. ¹² ††Ntǰ Yésus mú ci nə: «ŋgwól múúd nyə a byél nǰw mícǰ dɛ́. Nyə á ka zə bə ná a kə nyúl shí a shwóg-shwógú d bwé kə tál nyə Njwú-buud nə ndéé a mú nyiŋgə. ¹³ Ja á mə bə ná a zə tǰ yí, a mú jǰw ósǰɔɔ ɔ́ məsáal bé wúm, zə yə bwo *mwaané, muud yēsh sán mína †† ŋgwúd; nyə nə bwo ná: “Ŋgəgá nə sá omákíd nə mwaané éne té mə é bə nǰɔɔnd dɛ́ yí.”

¹⁴ ††Nji, nda búúd ɔ́ lɔɔm yé bwé á dɛ́ mǰii nyə ná, bwé á kənd buud nyədɛ́ mǰúsə kə jaaw ná: “Sə acéélé nə muud éne jwúg nə sá.”

¹⁵ «Ja bwé á shín tál nyə nǰwú-buud yí, nyə á ka nyiŋgə. A mú zə wǰs, a mú jǰw ósǰɔɔ ɔ́ məsáal bé nyə á kaaw mwaané wá nə bwé zəg lwágwələ nyə nda mákíd mánǰ mə á kyey ná. ¹⁶ Ashúshwóógú mú zə wǰs, nyə ná: “Mása, san wó í á mə sá nə mə bíig misanǰ wúm.”

¹⁷ ††Njwú-buud mú ci nə nyə ná: “Théŋ, wo jǰ jǰǰ sǰɔɔ məsáal. Wo mə bə mə abúgúlag nə súsúsá ácíg-cíg. Mə mə yə wo ijwúga nə wo jwúg nə miŋgwəla wúm.” ¹⁸ Sǰɔɔ məsáal ábɛé mú námə zə, nyə ná: “Mása, san wó í á mə sá nə mə bíig misanǰ mitǰɔɔn.” ¹⁹ Njwú-buud mú námə ci nə nyə ná: “Mə mə yə námə wo ijwúga nə wo jwúg nə miŋgwəla mitǰɔɔn.”

²⁰ «Ŋgwól mú námə zə, nyə ná: “Mása, san wó wé ga. Mə a fúlə wo nábúkən dɛ́ nə ndéé mə baagwə. ²¹ Mə á ŋgə fúndə wo nəcé wo jǰ muud ŋkú; wó dɛ́ ŋwa sá jǰ né wo dɛ́ wo á bwííǰ yí, wo dɛ́ saag ísá bíisə nə wo dɛ́ wo á bɛ́ yí.” ²² Njwú-buud mú ci nə nyāŋ ná: “Mə zə sámb wo lésú wó na wódí íciyád. Wo jǰ bǰw-bǰw sǰɔɔ məsáal. Wo á ŋgə mpu nə mə jǰ muud ŋkú, mə dɛ́ ŋwa ísá bíisə nə mə dɛ́ mə a bwííǰ yí, mə dɛ́ saag ísá bí né mə dɛ́ mə á bɛ́ yí. ²³ Ká nəcé jǰ wó áshígé kə wá mə mwaané waamə bāŋ dɛ́, nə ja mə wǰs yí, mə zə ŋwa nyə nə məbədí gwǰw yí?” ²⁴ A mú ci nə buud bwé á bə cínɔŋg wá ná: “Déégúgá nyə san nǰ bi yéǰ nyɔɔŋg jǰ nə misanǰ wúm yé.” ²⁵ Bwé mú ci nə nyə ná: “Cwámba, á bwey fwo bə nə misanǰ wúm.” ²⁶ ††Mə mǰi jaaw bí nə muud jǰ nə baalé yé, Zembî mə bá kwádulə nyə. Nji

††† 19:7 Mat 9.10 ††† 19:8 MmN 21.36; Eze 33.14-16 † 19:9 13.16; Mis 16.31 †† 19:10 Eze 34.16; Mat 9.13; Mak 2.17; Luk 5.32; 1Tm 1.15 ††† 19:11 11.2; Mis 1.6 †† 19:12 Mak 13.34; Mis 1.11; 2.33-36 ††† San mína ŋgwúd í á dɛ́ bə odanarí tǰd. †† 19:14 Mis 4.17; 5.28; 13.44-46; 28.25-28 †† 19:17 12.42-44; 16.10 ††† 19:26 Mat 25.29

nyɔɔɔɔ cúgɛ nɛ ndí yé, Zembî mɛ bá mɛel yíl nyɔ búbbaalê á jí nɛ ndí yí. ²⁷ “Ná ndéé mizhízhíhí myâm mí á ban nɛ mɛ kú jwú nɛ bwo wá, zɛgá nɛ bwo wa, zɛ cígɛ bwo mɛcúɔɔ mɛ ɔgɛ dúg.” ²⁸ Ja Yésus nyɔ á shín lás ntúni yí nyɔ á tɔw shwóg ɔwa zhíí kálɛ Yurúsalem.

Yésus mɛ zɛ nyíi Yurúsalem

(Mat 21.1-9; Mak 11.1-10; Yuá 12.12-19)

²⁹ Í á ka zɛ bɛ, Yésus nyɔ á ɔgɛ shísh kúná-kúnɛ nɛ Betufazhe nɛ Betanî, a mú kɛ wɔ́s ɔgɛé mbúɔɔ bwo dú jwú nɛ *Mbúɔɔ wóolivyé yí. A mú lwâm *ómpwíín óbá. ³⁰ Nyɔ nɛ bwo ná: «Kɛgá na dɛnd á shwóg ɔwɔ́d. Í é bɛ, bí ká nɛmá jé bí kwey cwɔ́ jakáás cɛɛlá, í njúl nɛ tɔɔ muud nyɔ á bwélé kɛwa gwod. Bí sɔ́ ciny gwo, zɛ mɛ nɛ ndí. ³¹ Nkí muud mɛ jí bí nɛ nɛcɛ jí bí ɔgɛ ciny gwo yí, bí bɛsa nɛ nyɔ ná: “Cwámɛba wé ɔgɛ jí gwo.” ³² Buud nyɔ á lwâm wá bwé mú kɛ, kɛ nɛmá kwey ísâ nda nyɔ á cɛ ná. ³³ Ja bwé mɛ ciny cwɔ́ jakáás yí, wɛamádí bɛ bwé mú cɛ nɛ bwo ná: «Bí mɛ ciny gwo nɛcɛ jí?» ³⁴ Bwé ná: «Cwámɛba wé ɔgɛ jí gwo.» ³⁵ Bwé mú zɛ Yésus nɛ cwɔ́ jakáás jɔɔɔɔ, bwé ɔgɛ yíl mikáándɛ myán ɔgɛ jɛel gwo kwoɔɔɔ, bwé mú jil Yésus gwɔ́w. ³⁶ Yésus mú ɔgɛ kɛ jakáás dí, buud bwé ɔgɛ taalɛ mikáándɛ myán zhíí.

³⁷ Ja nyɔ á ɔgɛ shísh kúná-kúnɛ nɛ Mbúɔɔ wóolivyé yí, ompwíín bɛsh bwé á bɛ áncuncuma wá bwé mú bɛ nɛ mɛshusɛg, bwé mú ɔgɛ yɛ Zembî mɛshwúmb gwɔ́w-gwɔ́w nɛcɛ mɛma misóólúgú mí ɔkúl bwé á dúg myá. ³⁸ ††Bwé mú ɔgɛ cɛ ná:

Gúmá í bág nɛ Njwú-buud ɔgɛ zɛ jíná mɛ Cwámɛba dí yé.

Jon í bág nɛ shɛɛ,
gúmá jon lɛ gwɔ́w dí cwú.

³⁹ Bóólúgá *Ofarizyɛn bwé á bɛ na mɛɔkúmbɛ mɛ búúd dí wá bwé mú cɛ nɛ Yésus ná: «Yííɔɔlɛ, wo aláɛ nɛ ompwíín bwɔ́ nɛ bwé yɔ́wɛg kímáɔɔ?» ⁴⁰ †A mú bɛsa nɛ bwo ná: «Má jaaw bí nɛ ɔkí bwé jí kál-kál, mɛk-wóóɔɔ kím.»

Yésus mɛ gwág cɛy Yurúsalem lámúɔ

⁴¹ ††Yésus nyɔ á ɔgɛ shísh ɔgwéla nɛ ndéé ja nyɔ á dúg wɛ yí, nyɔ á jí yé nɛ gwágúɔɔ wɛ cɛy lámúɔ. ⁴² ††A mú cɛ ná: «Eéé! Jwúw gaád wo mbɛm mpu nda wó jélá nɛ sɔ́ nɛ wo jííng nɛ shɛɛ né! Ká jisɛ wo shwílyá, mísh mwó kú dúg. ⁴³ Nɛcɛ mól mwów mɛ bá bɛ wo nɛ mizhízhíhí myô mí bá laá wo nɛ mímýgɛ, mí lyɛ wo nɛ dɔɔɔɔ, shúsɛ wo ikóóɔɔ byésh. ⁴⁴ ††Bwé bá caam wo nɛ bwân bwô, lúgɛ wo shí nɛ shí kú nɛ tɔɔ kwóóɔɔ í mbád dúlúgáád. Í bá bɛ wo ntɔ́ nɛcɛ wo á shígɛ mpu fwála Zembî nyɔ á zɛ nɛ á zɛ cɛgɛshi wo yí.»

Yésus mɛ wííng búúd sɔ́ míkus Mpáánzɛ Zembî

(Mat 21.10-16; Mak 11.11, 15-18; Yuá 2.13-17)

⁴⁵ Ná ndéé, Yésus mú kɛ nyíi *Luj mɛ Zembî, a mú kɛ wííng búúd bwé á ɔgɛ sá mikus cínɔɔɔ wá, ⁴⁶ ††nyɔ nɛ

bwo ná: «Jísɛ cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Njów wâm í bá bɛ njów mɛjɔgɔɔla.” Bí bân mɛ yida sá nɛ í bág daage lú íjúwá!»

⁴⁷ ††Nyɔ á ka dɛ yɛ buud minjííngúɔɔ Luj mɛ Zembî jwúw dɛsh. Ná ndéé, nɛ Milúlúú myá ofada, nɛ *Oyííngɔɔlɛ sɔ́ mɛcɛɛ, nɛ mícɛ mí kúl búúd mí mú ɔgɛ sɔ́ nɛ mí gwú nyɔ. ⁴⁸ ††Njɛ bwé áshígɛ mpu nda bwé sáág nɛ, nɛcɛ mɛɔkúmbɛ mɛ búúd mɛsh mɛ á dɛ gwágúɔɔ nyɔ nɛ lám wɛsh.

Nkul ijwúga mɛ Yésus í ɔgɛ zhu ɔgɛ

(Mat 21.23-27; Mak 11.27-33)

20 Í á bɛ dúl jwúwɔ́d ná, Yésus ɔgɛ yɛ buud min-jííngúɔɔ *Luj mɛ Zembî, a ɔgɛ jaaw Jɔ́ɔ Kéel, see-gya nɛ milúlúú myá ofada, nɛ *Oyííngɔɔlɛ sɔ́ mɛcɛɛ, nɛ ocúmbá buud bwé mɛ wɔ́s. ² Bwé mú jí nyɔ ná: «Jaawɛg sɛ. Nyáyɛ ɔkúl wó ɔgɛ sá ísâ íni nɛ ndí yí? Zɛ nyɔ á mɛ yɛ wo ɔkúl nyɔɔɔɔɔ?» ³ A mú bɛsa nɛ bwo ná: «Má zɛ nɛmá fwo jí bí njígá. ⁴ Nduwán Yuánɛs nyɔ á ɔgɛ duu buud yí, í á bɛ nɛ nyáyɛ ɔkúl? Ye ɔkúl á gwów wá Zembî, ye ɔkúl á buud?» ⁵ Bwé mú tɛdɛga ná: «Nkí sɛ mɛ cɛ ná: “gwów”, nyɔ é jí sɛ ná: “Ká nɛcɛ jí bí á shígɛ *búgɔɔla nyɔ yí?” ⁶ ††Sɛ mɛ ká mɛel cɛ ná í á bɛ ɔkúl á buud íí, kúl búúd jɛsh gwú sɛ nɛ mɛkwóóɔɔgú, nɛcɛ bɛsh bwé ɔgɛ magɔɔlɛ nɛ Yuánɛs nyɔ á bɛ *muud micúndɛ.» ⁷ Bwé mú bɛsa nɛ bwé ampúyɛ kúl í á ɔgɛ wú yí. ⁸ Yésus mú cɛ nɛ bwo ná: «Má ajááwɛ nɛmá bí ɔkúl mɛ ɔgɛ sá misóólúgú míga nɛ ndí yí.»

Kanda ósɔ́ɔɔ sɔ́ mɛsáal sɔ́ abúɔ́bɔ́w

(Mat 21.33-46; Mak 12.1-12)

⁹ ††Yésus nyɔ á ka kɛnd buud kanda ga ná, «Njwól múúd nyɔ á sá fambɛ *vínyɛ a mú yɛ búúd fambɛ jɔɔɔɔ mɛcɛd. A músɛ kɛ njɔɔnd dí nɛ nyɔ é já fwámɛ fwála. ¹⁰ ††Fwála lú mɛmɛwááɔɔlɛ dí, nyɔ á kɛnd ɔgɛwól sɔ́ɔɔ mɛsáal yé nɛ á kág ɔwa nyɔ dé kɔw lɛ mpúmá búúd bwé á lúg nɛ fambɛ wá dí. Njɛ buud bɔɔɔɔɔ bwé mú kɛ danɔɔlɛ cú sɔ́ɔɔ mɛsáal nɛ ndéé nyíng nyɔ mɛb-wɛ mɛbwɛ. ¹¹ Muud fambɛ mú ɔwa cígúɔɔlɛ nɛ á nyíngɛ nɛmá kɛnd ɔgɛwól sɔ́ɔɔ mɛsáal yé. Bwé mú nɛmá kɛ danɔɔlɛ cú nyân, séémbɔlɛ nyɔ nɛ mɛlwíy nɛ ndéé nyíng nyɔ mɛbwɛ mɛbwɛ. ¹² Muud fambɛ nɛ á nyíngɛ nɛmá kɛnd sɔ́ɔɔ mɛsáal álɛel. Bwé mú kɛ wá nyân mɛfɛn nɛ ndéé bwé wííng nyɔ.

¹³ ††«Muud fambɛ mú ka zɛ cɛ ná: “Má sáág nɛ e? Mɛ zɛ kɛnd mwân waam mɛ búɔ́l cɛel yé, ka bwé é gwɔ́ɔ nyɔ.” ¹⁴ Ká, buud bwé á lúg nɛ fambɛ wá, dúgúɔɔlɛ bwé á dúg *Mwân mɛ Múúd fambɛ mɛ wɔ́s yí, bwé á nyím-bɔlɛ bwámɛ nɛ bwámɛ ná: “Muud mɛ bá lúg nɛ lúgí wá éne. Shé gwúgá nyɔ shé bág lúg nɛ lúgí.” ¹⁵ Bwé mú jul wú nɛ nyɔ fambɛ, kɛ gwú nyɔ ncâ.» Yésus mú jí bwo ná: «Muud fambɛ mɛ bá sá búúd jóni ntɛdel? ¹⁶ ††Ngaá nɛ á bá zɛ gwú bwo nɛ ndéé á ɔwa fambɛ yɛ búúd oshús?»

† 19:36 20j 9.13 †† 19:38 Sòm 118.26; Luk 2.14 † 19:40 Aba 2.11 †† 19:41 21.20-24 †† 19:42 Mbá 32.29; Luk 2.14 ††† 19:44 1.68; 21.6; Mat 24.2; Mak 13.2 ††† 19:46 Iza 56.7; Zhe 7.11

§ 19:47 21.37; 22.53; Mat 26.55; Mak 14.49; Yuá 18.20 †† 19:48 20.19; 22.2 ††† 20:6 Mat 14.5 †† 20:9 Iza 5.1-2 ††† 20:10 2Ib 36.15-16 †† 20:13 3.22 †† 20:16 21.20-24

Ja búúd bwé á gwág á mé ci ntó yí, bwé á lás ná: «Mbô! Í cúgé nà ñkul bə ntó!»¹⁷ †Yésus mú dóg bwo ná figá-figá, a mú jí bwo ná: «Micilyá míga mí ké ná jí? Kwóógú ólwóye bwé á myaas yí, dwó wá í mé bə kwóógú lú lúmuga ††. ¹⁸ †Muud mə bá búl kwóógú dɔɔɔg dɛ yé mə bá kweshəli búg; nyɔɔɔg kwóógú dɔɔɔg í bá káda yé mə bá cugəli.»¹⁹ †Oyííḡəli ɔ́ məcɛɛ bəñɔɔ milúlúú myá ofada bwé á mpu ná lésú wáɔ wé Yésus nyə á ngə lás kaanəd ni. Bwé mú tééd ngəlá sɔ́ məzhíí ná bwé bii nyə námə wəla dɔɔɔgɛd. Nji bwé á ka ngə fúndə məɔkúm-bə mə búúd.

Otówə ɔ́ shwóg ɔ́ Oyúden bwé bwéél Yésus
(Mat 22.5-22; Mak 12.3-17)

²⁰ †Ná ndéé bwé mú ngə baagəsə Yésus. Bwé kə kənd búúd ná bwé kág nda buud wá tútəlí. Bwé ká dɛ bwéél ná ka bwé é gwág gúl ciyá í ajəláyé yí, bwé kusha nə nyə, a bə mənámá mə ngwəməna dɛ, nyədɛ mɔ̀pəl dɛ. ²¹ Buud bwé mú zə jí Yésus ná: «Yííḡəli! Sə ngə mpu ná lésú wə nə njííḡəlá wə bísa tútəlí. Wó dɛ námə dóg búúd nji nda njííḡəlá wə wí ná. Wo ngə jííḡəli sə cɛg á Zembí búbálé. ²² Ntó, jaawɛg sə. Ye məcɛɛ məshé mə ngə magələ nə sə jənáɔ tóya mə *Káázəl, ye mə aɔgɛ nə magələ?»
²³ Ká, Yésus nyə á bwey mpu məkəɔ mán, a mú ci nə bwo ná: ²⁴ «Lwógá ná mə saɔ *dananí ††. Zə jí nə vɛgəli mɔ̀woombú nə jínə bwé á lúlə wa ga?» Bwé ná: «Jísə Káázəl.»²⁵ ††Nyə ntəg nə bwo ná: «Ntó, yágá Káázəl isə í Káázəl, bí yə Zembí isə í Zembí.»²⁶ Bwé mú kú nə sá bwé júmɛg Yésus mísh mə búúd dɛ yí; bwé mú bul káam mɔ̀ɛsá ni, bwé shwal fad mímpu.

Osadwisyəɔ́n bwé bwéél Yésus
(Mat 22.23-33; Mak 12.18-27)

²⁷ †Gúl bəbaalé *Osadwisyəɔ́n, buud bwé dɛ ci nə mimbimbə mí ábúle gwúm məshwəɔ́n dɛ wá, í á ka zə wé Yésus, zə jí nyə ná: ²⁸ ††«Yííḡəli, Moyíz nyə á yə sə cɛɛ ná: “Nkí muud mə yə kundú, mínyɔɔɔɔ yé mə jəlá nə shúgəla nə kúsə yé, a byág nyɔɔɔɔg mə yə yé mɔ̀wəɔ́n buud.”²⁹ Bóól ómínyɔɔɔɔ bwé á byél wa zəɔgbá budúm nə budúm. Acúmbá mú bə múdá, a mú yə kú nə mwān. ³⁰ Nyɔɔɔɔg nyə á bɛ nə nyə yé mú nwa múdá, ³¹ álél nwa námə nyə, nə ndéé bəsh zəɔgbá bwé á nwa mudá wɔɔɔɔgɛ, bwé ngə yə kú byá mwān. ³² Zhúgəlá zhúgəlá, mudá mú námə yə. ³³ Ja búúd bwé bá gwúm yí, nyáyé mə bá ka nwa mudá? Nɔgáá nə bəsh bwé á shí bə ógwúm bɛ?»
³⁴ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Buud wá cɛg ga bwé ngə bə, budúm bə búdá, budá kə məbáád. ³⁵ Nji, bɔɔɔɔg bwé bá nyín nə bwé jəlá nə gwúm bwé cɛgə cɛg í zág wá, bwé ábúle dɛ sá məbá: budúm nda ná bə

† 20:17 Sóm 118.22 †† KWÓÓGÚ LÚ LÚMUGA: Í á dɛ bə kwóógú bwé á dɛ tééd jí l mánɔ̀lúú yí, dwó wá bwé á dɛ bɛ ja bwé lúm mənyuɔɔg mə njíw yí. † 20:18 1Pr 2.8 †† 20:19 19.48 †† 20:20 11.53-54 ††† DANARÍ: Í á bə mwaanə á Rom bwé á dɛ jəna tóya nə ndɛ yí (wo je dóg Mat 22.18-9). ††† 20:25 Rom 13.7 † 20:27 Mis 4.1-2; 23.6-8 † 20:28 Mbá 25.5-6; Mət 38.8

búdá, budá nda ná kə məbáád. ³⁶ ††Bwé ábúle ná námə bə nə ñkul yə, nəcə bwé bá bə nda *wəɔngəles. Bwé bá bə bwān ɔ́ Zembí nəcə í bá bə bwé mə wú shwiy dɛ kə cɛgɛd. ³⁷ ††Kóómb á mimbimbə bálə gwúm məshwəɔ́n dɛ, Moyíz nyə a lwágələ ntó ja nyə á kwey ngwiile nkaɔ dɛ yí; nyə á jɔ́w Cwámba nə Zembí mə *Abərahám, Zembí mə *Izaag, Zembí mə *Yákwb. ³⁸ Ntó jí nə Zembí cugé Zembí mimbimbə, a jí yidá bə Zembí á buud bwé ngə cɛgə wá. Ntó jí shú déd nə bəsh bwé ngə cɛgə.»
³⁹ ††Bóólúgá *Oyííḡəli ɔ́ məcɛɛ bwé mú lás ci ná: «Yííḡəli, wo mə mpu lás.»⁴⁰ ††Bwé áshígé ná nyiɔgə bwele jí Yésus tɔɔ njígá ngwúd nə ngwúd.

Ye Mesí jí mwān mə Dávid
(Mat 22.41-46; Mak 12.35-37)

⁴¹ ††A mú ci nə bwo ná: «Ntədelé búúd bwé mɔ̀pú dɛ ci nə *Kríst jí mwān mə Dávid yé? ⁴² ††Nɔgáá Dávid nyə á ci nyədɛ kálaad Osóm dɛ ná: Cwámba †† nyə á ci nə Cwámba wām ná: “Jig shí wa mэдɛ mbwə məncwúm, ⁴³ kə wóós ja mə é culəshi mízhízhíɔ́ myō, wo nyaál myo nə məkuú yí!”
⁴⁴ Nkí Dávid mə bwey jɔ́w *Kríst nə Cwámba, nyə é ka bə Dávid mwān na ntədelé?»
⁴⁵ Yésus mú ci nə *ompwíin bə buud bəsh bwé ngə gwág ná: ⁴⁶ ††«Bí ɔ́ káálúgə nə Oyííḡəli ɔ́ məcɛɛ bwé céél dɛ mɛɛla nə ngwɔ́ɔla ngwɔ́ɔla íjud wá, bwé céél námə nə buud bwé dóg bəda bwo məbədá mə gúmá məɔkúmbə mə búúd dɛ wá, bwé námə wé bwé céél dɛlə kə jí nji íjiya yá shwóg ja búśá *məmpáánzə mə mínjííḡəlá mə *Oyúden dɛ yí, nə dɛlə dɛ jí nji lúú tɛwəli dɛ ja bwé dɛ kə ídina dɛ yí. ⁴⁷ Bwé dɛ dééɔ́ míkúsə mí búdá isə byán byəsh ka dɛ sá igwaa-gwaa í məjəgəla nə bwé dɛgɛg nə búśə íjɔ́ɔ́ í búúd. Intəgəlí byán í bá bə ñkí jág bul nyaan.»

Yána mə kúsə múdá
(Mak 12.41-44)

21 ¹⁸ Yésus nyə a bəñ mísh a mú dóg ofwó búúd bwé ngə wá məyəna mán jaadə məyəna mə *Mɔ̀páánzə Zembí dɛ. ² A mú námə dóg wúl mbúbmbúwá kúsə múdá ngə wá isəsán íbá. ³ Yésus mú ci ná: «Búbbalé, mə jaaw bí nə, mbúbmbúwá kúsə múdá ni mə wá məyəna cɔ́ búúd bəsh. ⁴ ¹⁹ Nəcə buud ɔ́ni bwé ámə ngə wá ɔ́ni, bwé ámə ngə nwa məmpugə mə byɔɔg dāɔɔd. Ká nyə, a njúl mbúbmbúwá, nyə ámə wá bímbí dəsh í ámə bə nə nyə é ngə cɛgə nə ndɛ yí.»

Luj mə Zembí í bá cīim
(Mat 24.1-3; Mak 13.1-3)

⁵ Bóól búúd bwé á ngə faag *Luj mə Zembí bwé ngə ci nə məlwóga mə cíɔɔɔg məsə nə jɔ́ɔ́ məkwóógú, jɔ́ɔ́
†† 20:36 1Yn 3.1-2 †† 20:37 MmN 3.2, 6 ††† 20:39 Mak 12.32 †† 20:40 Mat 22.46; Mak 12.34 †† 20:41 Mat 20.30-31 ††† 20:42 Sóm 110.1; Mis 2.33-35 ††† CwámBA: Wa, ja ashúsh-wóógú jísə “Yawé”, mbii í ngə wu Sóm 110.1 dɛ yí. ††† 20:46 11.43; 14.7 18 21:1 20j 12.10 19 21:4 2Kr 8.12

isâ búúd bwé á ngə yə Zembî yí í ngə kwádələ ijɔɔ. Nda bwé á ngə faag ntó ná, Yésus mú cí ná: ⁶ †«Sâ bɛ́ ngə dɛ́g ɛ́kí nywa ní í bá cɛ́m jêsh, dúl kwóógú í ábɛ́lé lúg na í mbád dúl gwɔw.» ⁷ ††Bwé mú ka jí nyə ná: «Yííggəli, jâŋ sâ í bá bə jáyé ja? Jí í bá ka lwágələ sé ná í wál zə sɛ́y?»

Yésus mə jaaw nda məcɛy mə bá tééd ná

(Mat 24.4-8; Mak 13.5-8)

⁸ Yésus mú cí ná bwo ná: «Bí ɔ́ bɛy ná buud bwé bəg zə kənd bɛ́ jugú. Nəcə buud ɛ́kí bulya bwé bá dɛ zə ná jínə dām zə cí ná: “Mə wə *Kříst,” bwé ná: “Wəla í mə wóós.” Bɛ́ kú bá dɛ bɛ́ bwo. ⁹ Ja bɛ́ mə bá dɛ gwág milánj mí mɔ́omb yí, bí kú bá dɛ gwág wagəwo. Bɛ́ tɛem gwág ná buud bwé mú ngə sá miŋgáádə ná ijwú, bɛ́ kú bá gwág wagəwo. Nəcə í bá jii ná isâ byəwəng í ngəg ná tééd fwo sɛ́y; nji, í ábɛ́lé lɛel bə məshíné mə shí.» ¹⁰ †A mú nyiŋgə cí ná bwo ná: «Gúl lwoŋ í bá lumbəli ná gúl, dúl faan lumbəli ná dúl, ¹¹ shí í bá dɛ jág ntaŋəsa, zha á ifíi mpu ná okwaag-jumə ɔ́ məbwas í bá dɛ bə íkəl íkəl, isâ í áwuwaŋəwə ná məma isâ í ntɔ́ búúd fəg yí í bá dɛ zhu gwɔw joŋ dɛ́.»

Zembî mə bá kwíínd

(Mat 10.17-22; 24.9-14; Mak 13.9-13)

¹² ††«Nji, shúshwóógú ná isâ íni byêsh í bəg, bwé bá dɛ bii bɛ́, dɛ lwágələ bɛ́ cúwəlí, bwé bá dɛ kusha ná bɛ́ məbwe mə wəamədə wə *məmpáanzə mə mínjíggúlá mə *Oyúden, bwé wá bɛ́ mímbwugəd. Bí mə bá dɛ kaad mísh mə ójwú ɔ́ lɔ́om ná buud ɔ́ anɛ́nɛ́ dɛ́ nəcə jínə dām. ¹³ Nji sɔ́lɔ́gú wəwəng wêsh í bá bə shú ná bí kəg bwaagələ sâ bɛ́ mə mpú shú dām yí. ¹⁴ ††Bweyɛgá wá mílúúd ná bí ajəláyé ná bá dɛ kwəməsa mbii bɛ́ mə bá dɛ shwɔ́ mənyúúl yí. ¹⁵ Məməfwó mə bá dɛ yə bɛ́ iciyá í lésú ná fəg mbii í bá dɛ bə ná, buud bəsh bwé bá dɛ lumbəli ná bɛ́ wá, ngwúd ná ngwúd kú tɛ́ sâ bɛ́ mə cí yí, ngwúd ná ngwúd kú wá iciyá í oŋkwafad. ¹⁶ †††Obyəl bún bwəməfwó, tɔ́ omínyəwə bún, tɔ́ mim-byəl mín ná oshwə bún bwé bá dɛ kusha ná bɛ́, bwé sá ná bɛ́ bɔ́l ɛ́kí bulya bí bwəmag ná shwiy. ¹⁷ Buud bəsh bwé bá mpíi bɛ́ nəcə jínə dām. ¹⁸ †Nji, sâ í ábɛ́lé sá bɛ́ tɔ́ bíbíyá. ¹⁹ ††Bí ɔ́ bá jíswə kə wóós məshínéd, bí mú bá cəgə.

(Mat 24.15-22; Mak 13.14-20)

²⁰ †††«Nji, ja bɛ́ mə bá dɛ́g ígwoong í dɔ́omb í mə lyɛ Yurúsəlem ná kesh yí, bí ɔ́ bá mpu ná Yurúsəlem wál zə cɛ́m. ²¹ Ná ndéé, buud bwé bá bə Yudéa wá bwé bəg fúndə kə mímbúmbənyéd! Bəwəng bwé bá bə tām ng-wəla wá, bwé bəg wú; bəwəng bwé bá bə mpəsə milɔ́om wá, bwé kú bá zə ngwəla. ²² ††Nəcə mwəw məwəng mə bá bə mwəw Zembî mə bá zə yə búúd intɛ́gúlí má, sâ jêsh Mícilyá mí ngə cí yí í bá bwəma. ²³ Nkwéé budá bwé bá bə ná məbum, ná bəwəng bwé bá ngə nyééŋg

† 21:6 19.44 †† 21:7 17.22-24 † 21:10 Mak 13.8 †† 21:12 Mat 10.17-22; Yuá 16.1-4 †† 21:12 Mis 12.1-4; 18.12-17; Mis 24-26 ††† 21:14 12.11-12 ††† 21:16 Msh 7.6; Mat 10.35; Luk 12.52-53 † 21:18 1Sa 14.45; Mat 10.30; Luk 12.7 †† 21:19 Mbú 13.10 ††† 21:20 19.41-44; 20.16; Mat 22.7 †† 21:22 Mbá 32.35; Ozé 9.7

bwān mwəw məwəng dɛ́ wá! Bwé bá bul ɛ́kúŋkwəŋ. Nəcə məntəgəla mə bá bul bə lɔ́om dɛ́, mpimbə mə Zembî í bá bii kúl búúd ga. ²⁴ Bɔ́l bwé bá gwúyəw ná ikafwəle, bɔ́l kə míkwámúd íkúl byêsh í cúgə Oyúden dɛ́; íkúl í cúgə Oyúden í bá yád Yurúsəlem, tagələ nyaal nyə ná ndéé kə kumə məshíné mə jwəŋga dāŋ.»

Ja Mwān mə Múúd mə bá bə ná a wál zə yí

(Mat 24.29-36; Mak 13.24-32)

²⁵ †††«*Məshimbá mə bá wóós jwəw ná ɛ́kwoond ná wəacén-cénid. Shí í bá bə ná, ilwoŋ í bá bə ífwaasəd, muud kú wəwəf nəcə māŋ mə bá sá məma ncíndə, íkwɔ́ bul juŋgya. ²⁶ Buud bwé bá ngə kân ná fúndɛ́gú ngələ bwānd cúgə í bá wóós shí mishwun yí, nəcə isâ byêsh bísé ná mpífə joŋ dɛ́ yí í bá kúŋgəla. ²⁷ ††Ja jəwəŋgú, bwé bá ka dɛ́g *Mwān mə Múúd ngə zə míŋkúddú, a zág ná mpífə ná milwanə. ²⁸ Ja isâ byəwəng í bá tééd ngələ sɛ́y yí, bí ɔ́ bá sɛ́g mənyúúl íjyad, bɛ́ bən milúu nəcə í bá bə wəla bɛ́ mə bá zə wú mənyámád yí í mú kúnə-kúnə.»

²⁹ A mú kənd bwo kaanə ná: «Nwagá yuug ná *figyé ná bíl ílɛ́ byêsh. ³⁰ Ja məncuug mə agúgwāan mə ngə kɔ́ yí, ngəá bí mə dɛ́ mpu cíwəng ná ompú bwé mú kúnə-kúnə. ³¹ Ntɔ́ nəmə, ja bɛ́ mə bá dɛ́g isâ byəwəng í ngə sɛ́y yí, mpugá ná Faan mə Zembî í mú kúnə-kúnə.

³² «Búbəlɛ́, mə jaaw bɛ́ ná, kala búúd ga í ábɛ́lé cɔ́, isâ íni byêsh kú fwo sɛ́y. ³³ Gwəw ná shí í bá cɔ́, nji iciyá byām kú cɔ́.»

Ompwíin ɔ́ Yésus bwé jəlá ná dɛ́ ji ɛ́kwəməsá

³⁴ ††«Bí ɔ́ bɛy ná milām mí kəg bá wamba bɛ́ məzarə ná iŋguləga ná zhwiimbyálə ná cəg dɛ́ ná ndéé, jwəw dəwəngú zə bá byaləga ná bɛ́ ³⁵ nda wód í dɛ́ byaləga ná cúdu ná. Nəcə jwəw dəwəng í bá bii búúd ɔ́ shí mishwun ɔ́ga bəsh. ³⁶ †††Jigá ɛ́kasə, bɛ́ dɛ́ jəgəla ná Zembî ja jêsh shú ná bí bəg faam isâ byəwəng byêsh dɛ́, bí mú bá kə wóós ótətəlí mísh mə *Mwān mə Múúd dɛ́.»

³⁷ †††Yésus nyə á dɛ́ sá ná, mwásə wêsh a ji *Luŋ mə Zembî a ngə yə buud mínjíggúlá; mpwó-bulú, a kə mbúmbúŋ á wəolivyé kə cíŋgəli búlu wu. ³⁸ Buud bwé á ka dɛ́ zə nyədə cíwəng Luŋ ná kúndə mán zə dɛ́ gwágələ nyə.

Yúdas mə kusha ná Yésus

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2)

22 †††Wəla lə *Páska í á ngə shísh. Páska nyə á bə zarə bwé á dɛ́ də íbɛ́léd yá kú ná *ləvur yí. ² ¹⁸ Milúluú myá ofada bəŋŋə *Oyíggəli ɔ́ məcɛɛ bwé á ngə sɔ́ məzhiɛ́ ná bwé gwú Yésus, bwé á ka ngə fúndə məŋkúmbə mə búúd.

(Mat 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ ¹⁹ Yúdas bwé á dɛ́ jəwə ná dúl jínə ná Iskariyót yé, a njúl ngwól múúd á gwoong *ómpwíin wúm ná óbá, *Sátan mú nyí nyə láméd. ⁴ Yúdas músə zə kə, kə

††† 21:25 Sóm 46.3-4; Mat 24.29 †† 21:27 Mat 24.30 †† 21:34 Iza 24.17; 1Te 5.1-3 ††† 21:36 Mat 24.42; Mbú 6.17 ††† 21:37 19.47; 22.39 ††† 22:1 MmN 12.1-20 18 22:2 19.48 19 22:3 4.2, 13; 10.18; 22.31, 53

lésha nā milúlúú myā ofada bānōḡ ojwū wā buud bwé á dā baagwēlā *Luḡ má Zembī wá. A mú kē lwágwēlā bwo nda nyā é sá ná bwé bíig Yésus ná. ⁵ Bwé mú gwág nywa, bānōḡ bwé mú bā cūḡ ná bwé é yā nyā *mwaanē. ⁶ Yúdas mú ka ḡḡá sḡ fwámé fwála á jī ná ḡkul sá ná bwé bíig Yésus mēḡkumbā mē búúd kú mpu yí.

Ompwíin ó Yésus bwé kwēmusa Páska

(Mat 26.17-19; Mak 14.12-16)

⁷ ḡwōw lú zāḡ bwé dā tééd dālé íbēléd yā kú ná *lāvur yí í mú ka wōs. Jwōw dāḡḡḡ wé bwé dā cígā ncwām-be *Páska yí. ⁸ Yésus mú lwām Pyēr bá Yuánes ná: «Kagá kwísha sá dína Páska, sá bāḡ kē dā.» ⁹ Bwé mú jī nyā ná: «Wo ḡḡā cēel ná sá kēḡ kwísha gwo ḡḡow?» ¹⁰ Nyā ná bwo ná: «Kagá, ja bī é nyíi ḡgwála yí, bī é bwāma ná ḡḡwól múúd ḡḡé ḡkēny káágé mējūwó; bī ó bē múúd wāḡḡḡ kē wōs ḡjōw nyā é nyíi yí. ¹¹ Bī mú cī ná muud ḡjōw ná: “Yíḡwēli mē cī ná wo lwóg sá kúí bānōḡ *ompwíin bē bwé é dā dína Páska yí.” ¹² Nyā e lwágwēlā bī fúm ánūnī ḡjōw á ḡwōwūd, í ḡjúl kwambēlá. Cínḡḡ wé bī é kwísha shé zaḡ Páska yé.» ¹³ Ompwíin bwé mú kē ḡgwála, bwé mú kē kwey ísā námé nda nyā á jaaw bwo ná. Bwé mú kwísha dína Páska.

Dína mē Cwámba

(Mat 26.20-29; Mak 14.17-25)

¹⁴ ḡḡā wēla lū dína í á wōs yí, Yésus nyā á kē jī shí, bānōḡ *buud ó lwámá bē. ¹⁵ A mú cī ná bwo ná: «Má áma bul jī ná sēnōḡ bī sá dōḡ *Páska éga té má afwóyé bwāma ná cūḡ yí. ¹⁶ Má jaaw bī ná mē abulé ná kwo dā ídēw í Páska kē wōs ja Zembī mē bá fééḡ sōólḡḡ á cínḡḡ nyóḡí Faan dí yí.» ¹⁷ Ná ndéé, a mú ḡḡā bálá, a yā Zembī akíba, a mú cī ná: «ḡwagá bálá mēlwēḡ ga bī kááwēlag mpédḡḡá nyín. ¹⁸ Má jaaw bī ná, tééd kíkídíga mē áḡḡuléé ná wāan nī; mē bá kwo ḡḡul gwo ḡjī ja Faan mē Zembī í bá zē tōw yí.»

¹⁹ Ná ndéé a mú ḡḡā bēléd, a yā Zembī akíba ná ndéé, a mú fēy bēléd, a yā ómpwíin, nyā ná bwo ná: «Nyúúl nyām í má kaanz shú dēn dí wé ga. Dḡḡá sá sōólḡḡ ga, dā tédḡḡá mē.» ²⁰ Námé mbií ḡḡwūdú, ja bwé má shīn dā yí, a mú námé ḡḡā bálá wāan, yā bwo, nyā ná bwo ná: «Bálá ga jīs sḡ á ḡḡḡwāan í zé sīy mē-cíí mām dí yí. Nécé mēcīí mām mē zé shwiy shí, zē cé bī.

²¹ †«ḡjī, dḡḡá, muud nyā é kusha ná mē yé jī wa, sēnōḡ ḡḡā dā. ²² Nécé *Mwān mē Múúd mē zé kē nda cēḡlá mē Zembī wí ná. ḡjī mēntāḡwēla ná múúd mē kēénzh nyā yé!» ²³ Bwé mú ḡḡā sēḡḡsa mēkēl bwámé ná bwámé, ḡḡá jī ná zé nyā e sá sōólḡḡ wāḡḡḡ ná mpédḡḡá nyāḡḡd?

Fwámé múúd mpédḡḡá buud ó lwámá

(Mat 20.25-28; Mak 10.42-43)

²⁴ ††*Buud ó lwámá bwé á sēḡḡsa mēkēl ná bwé cēel mpu nyāḡḡ jī bul bā fwámé múúd bwédí gwoḡḡ dí yé. ²⁵ Yésus mú cī ná bwo ná: «Míci myā ikúl ishús mí

† 22:7 MmN 12.6 †† 22:14 6.13 † 22:20 MmN 24.8; Zhe 31.31; Zak 9.11; Rom 11.27; 2Kr 3.6; Gal 4.24; Heb 8.6; 9.12 ††

ḡḡā nteḡḡ ijwūga byāḡ; buud ó mpēl bwé ḡḡā yida jī ná buud bwé ḡwág bwo ná ijḡḡ í búud. ²⁶ ††† ajáláyé ná bā ntó bī bāḡ dí. Nyāḡḡ yēsh mē céél bul bā fwó múúd gwoḡḡ jīn dí yé, yídag bā nda nyā wé má bul bā mwántombú; nyāḡḡ mē tōw bī shwóg yé séyḡḡ ná bōólḡḡ. ²⁷ †††† Mpédḡḡá muud ḡjúl shí ḡḡā dā yé ná nyāḡḡ ḡḡá sēy ná nyā yé, zé jī fwámé múúd? ḡḡā ná nyāḡḡ ḡjúl shí ḡḡā dā yé? ḡjī, mē mē má yídá ḡḡā jīya sōól mēsaal mpédḡḡá nyín.

²⁸ «Bī báá, bī mē kyey ná mē zē wōs wēla lú mēkḡḡwēlā dām dí. ²⁹ Ná ndéé mē jī ná ḡḡul yā bī Faan mē Zembī nda Dā nyā á yā mē dwo ná. ³⁰ ††† Mē jī ná ḡḡul sá ntó shú ná bī bāḡ dā ná ḡḡul mēdí tūwēli dí ja mē bá bā mēdí Faan dí yí, bī jī námé ícaḡḡéd sām bī bēend wūm ná íbā yā *Izūrāyēl mīlēsú.»

Pyēr mē bá kīlyā Yésus

(Mat 26.33-34; Mak 14.29-30)

³¹ †††† Yésus mú cī ná Pyēr ná: «Shímun, Shímun, *Sá-tan mē ḡwáám ḡkúl ná a zé fyá bī ná mēwbēlān nda múdá mē dā fyá máwūdā ná. ³² †††† ḡjī mē mē áma jēḡwēla shú dwō dí ná búḡḡ ḡwō í bēḡ kú tag. Ná ndéé, wo ó bá ka lēlēshi ómínḡḡḡ bō ja wó é bá cénd kuú ḡḡḡnd yí.» ³³ Pyēr mú cī ná nyā ná: «Cwámba, mē jī kwééshá ná tōw mím bwug shwé kē, tōw shwiy shwé bēsh yā.» ³⁴ †††† Yésus mú cī ná nyā ná: «Pyēr, mē jaaw wo ná shúshwóḡḡ ná ḡḡwūm kúwó kwááḡḡḡ wo e kīlyā ija ílōól ná wo ampúyé mē.»

Wēla lū ḡwáná

(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)

³⁵ †††† A mú cī ná bwo ná: «Ja mē á lwām bī kú ná *mwaanē, kú ná mēkwáám, kú ná osílúfaas yí, jī í á fúfā bī?» Bwé ná: «Kú ná sā.» ³⁶ A mú cī ná bwo ná: «Í zé yídá bā ja ga dí ná, ḡkí muud jī ná mwaanē, a ḡḡā; ḡkí muud jī ná kwáám, a ḡḡā; muud cūḡ ná kafwēle yé kusha kúúd jé, kusā kafwēle. ³⁷ †††† Nécé mē jaaw bī ná micilyá míga mí jēlá ná bwāma cḡḡ jām dí. Micilyá mí ná: “Bwé á sēḡḡ bānōḡ izhilḡḡaaná.” Ntó jī ná, sā í dḡḡyá ná mē yí í jēlá ná sīy nda í jī ná.» ³⁸ Bwé mú cī ná nyā ná: «Cwámba, dḡḡí ikafwēle íbā wa.» Nyā ná bwo ná: «Bím bī ní í jēla.» ³⁹ ††††† A mú cūwo tōón, kē *Mbūḡ wóolivyē nda nyā á dā bwēy sá ná. *Ompwíin bē bwé mú bḡ nyā.

Yésus mē jēḡwēla ná Zembī Getsemāne

(Mat 26.30-46; Mak 14.26-42)

⁴⁰ Ja bwé mē kē wōs kúkwíl jōḡḡ dí yí, Yésus mú cī ná *ompwíin ná: «Jēḡwēlagá ná Zembī, bī bēḡ kú biil mēb-wābēlānūd.» ⁴¹ Nyē, a músā nywá shish shwóg-shwóg ná bwo, cé bḡḡl dí ná ḡḡul shúḡ yí. A mú kúd mēbwónḡ shí, tééd ḡḡólē jēḡwēla ná Zembī, ⁴² ††††† nyā ná: «Pēpa, ḡkí wó cēel, yílḡḡ mē bálá mēcēy ga! ḡjī, kú bā nda mē jī

22:21 Yuá 13.2, 21-30 †† 22:24 9.46-48 ††† 22:24 Mat 18.1; Mak 9.33-34 ††† 22:26 9.48; Mat 23.11; Mak 9.35 † 22:27 Yuá 13.4-5, 12-17 †† 22:30 Mat 19.28 ††† 22:31 22.3 †† 22:32 Mat 16.18; Yuá 21.15-17 ††† 22:34 22.61; Mat 26.75; Mak 14.72 †† 22:35 9.2-3; 10.4 †† 22:37 Iza 53.12 ††† 22:39 5.16 ††† 22:39

ná, í sýýug nda wó céel ná.»⁴³ [Ná ndeé, ηgwól *éngøales mú wóós zhúlə gwōw, zə ηgə lələshi nyə.⁴⁴ Ifwaas í shwiý í mú bul bií nyə, a mú bul nyiηgə jəgəla nə Zembî, gúnj í mú də wú nyə nyúúléud nda ibəbəl í məcíí də kud shí.] †

⁴⁵ A músə yow jəgəlalə, a bñn zə kóómb ómpwíín bwə á bə yí. A mú zə kwey ná məcəy mə lâm mə má kənd bwo ígwəd. ⁴⁶ A mú cì nə bwo ná: «Né jì! Bí ηgə já? Wəcləgá, bi jəgəlag, bi bəg kú biil məbwəbúlánúđ.»

Bwə zə bii Yésus

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-52)

⁴⁷ Yésus ηgə ná lás ntúni, seegya ná məma kında búúđ mə cúwo, Yúdas təl bwo shwóg. Yúdas nyə á bə námə muud á gwoonη *búúđ ɔ lwámá wúm nə óbá yé mú shísh wə Yésus, zə fúlalú nyə. ⁴⁸ Yésus mú cì nə nyə ná: «Yúdas, ntó ná wo zə kusha nə *Mwān mə Múúđ mǎfúləla dí?» ⁴⁹ Ja búúđ bəññη Yésus bwə á bə gwoonη wá bwə á dūg sá í á ηgə sýy jəwηg yí, bwə á jí nyə ná: «Cwáməba, ye sé gwánág nə ikafwəle?» ⁵⁰ ηgwól mú wéem kafwəle jé, taad ηgwól sɔɔl məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwə á mbwə məncwúm. ⁵¹ Yésus mú cì nə: «Yəwəgá ntúni». A mú kúnnya nə muud éne lwə, í mú yál. ⁵² Yésus mú lás nə milúlúú myā ofada bəññη ojwú wā buud bwə á də baagələ *Luη mə Zembî wá nə ocúmbá buud, nyə ná: «Bí ηgə zə nə ikafwəle nə məbúle zələ bií mə, mə jisə zhiləηgaaná? ⁵³ ††Ngaá ná shé á də bə jwōw dēsh kúl ηgwúđ Luη mə Zembî dí, bi kú séémb mbwə ná bi mə bií mə. Njì, wəla dñn wə mə wóós ga, wəla mə *Sátan muud mə də kuηg máyídúgúđ yé.»

⁵⁴ Bwə mú bií nyə, kə nə nyə ná ndeé kə nyíi njów mə Ajəláci á ofada. Í á bə, Pyēr ηgə bə bwo nə fwámé cé.

Pyēr mə kíílyá Yésus

(Mat 26.69-75; Mak 14.66-72)

⁵⁵ Bwə á ka jida kuda tām mbaadə bwə mú sseηgya zə jì shí; Pyēr mú námə zə jì cínəηg bwədí. ⁵⁶ Dúl sás í á də sēy nə Ajəláci á ofada yí í mú dūg nyə na mēηkenya mə kudad. Sás dəwηg mú mpu shimal dūg ná ndeé a mú cì nə: «Muud éga nyə á bə námə gwoonη mə Yésus dí.» ⁵⁷ Pyēr mú kíílyá nyə, nyə ná: «Amuda, mə ampúyé múúđ éne.» ⁵⁸ Fúfwálá mú cɔ, ηgwól múúđ mú nyiηgə cì nə Pyēr ná: «Wo jì námə ηgwól múúđ wáη.» Pyēr nə né ná: «Muud éga, kú bə mə.» ⁵⁹ Fwála mə cɔ je bə wəla ηgwúđ ntúni, ηgwól múúđ mú nyiηgə zə báásələ ná: «Jí ntó, muud éga bəññη Yésus wə bwə á bə. Ngaá a jì námə muud á Galilê?» ⁶⁰ Pyēr mú cì nə: «Mə ampúyé sá wó ηgə cì yí.» Pyēr ηgə ná lás ntúni, ηgwúm kúwó mú kwáág. ⁶¹ †Cwáməba mú yid dūg Pyēr nə shi shi. Pyēr mú tédəga ciyá Yésus nyə ámə cì nə nyə yí ná: «Shúshwóógú nə ηgwúm kúwó kwáágúg múús í, wo e kíílyá mə ija ilɔɔl.» ⁶² Pyēr mú cúwo tóñ kə də nyēsh nə yē. ⁶³ Buud bwə á bə bwə mbíd Yésus wá bwə

á ηgə cágələ Yésus, bwə ηgə yíd nyə. ⁶⁴ ††Bwə á cəgələ nyə sá míshúđ ka ηgə cì nə nyə ná: «Lwóg nə wo jì *muud micúndə, jaawəg sé muud nyə ámə yíd wo yé.» ⁶⁵ Bwə mú ηgə jág lás nə nyə bíl íciyá í mǎlwíy.

Bwə ηwa cígúlá nə Yésus mə jəlá nə ya

(Mat 26.62-66; Mak 14.60-65)

⁶⁶ Mán məlēm, gúfúgá ocúmbá wā kúl búúđ, nə milúlúú myā ofada nə *Oyíígəli ɔ məcəξ bwə á sseηgya. Bwə mú zə nə Yésus bwədí *Gwoonη ósəmbye ɔ mílósú wā Zembî dí. ⁶⁷ ††Bwə mú cì nə nyə ná: «Nkí wo jisə *Kríst, jaawəgú sə». Nyə nə bwo ná: «Mə tεem jaaw bí, bi ámagəlayé. ⁶⁸ Mə jí námə bí njígá na, bi ábξsayé mə. ⁶⁹ ††Njì, téeđ kíkidíga, *Mwān mə Múúđ nyə é kə jì shí mbwə məncwúm mə Zembî á ηkul nyēsh dí.» ⁷⁰ ††Bēsh ntāg ná: «Ntó jì nə wo jì *Mwān mə Zembî?» Nyə nə bwo ná: «Bíméfwó bí ηgə cì ntó, mə jisə nyə.» ⁷¹ Bwə mú ntāg cì nə: «Jí shé mə kwo sɔ owúshined yí? Sáméfwó mə gwág á mə lás.»

Yésus mə ké kaad wə Pilāt

(Mat 27.11-14; Mak 15.2-5)

23 Gúfúgá búúđ jēsh mú tōw kyey kə nə Yésus wə Pilāt. ² †Kə wóós nūη, bwə mú ηgə búgə nyə lésú ná: «Sə ámə kwey múúđ éga ηgə sá nə lwoη búúđ jisú mitédúgá mí ηgəg nə búbulə mílúúđ, a ηgə cì né nyə wə jisú Mesí, Njwú-buud; a ηgə sá nə bwə kú jəna *Káázəl tóya.» ³ Pilāt mú jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú *Oyúden?» Yésus mú bəsa ná: «Wo mə cì óni.» ⁴ Pilāt mú cì nə milúlúú myā ofada nə məηkúmbə mə búúđ ná: «Mə akwéyé nə muud éga mə shwey wōη.» ⁵ Bwə mú cì nə nyə ná: «A ηgə shwambələ kúl búúđ jisú. A mə ηgə yə bwo minjígúlá wú Galilē, wóós Yúdəa zə kumə wa.» ⁶ Ja Pilāt mə gwág ntúni yí, a mú jí ηkí Yésus jì muud á Galilē. ⁷ †Nda nyə á mpu ná Yésus jì muud á faan lú íjwúga mə Herod ná, nyə á cì nə bwo ná bwə kəg nə nyə wə Herod. Í á bə Herod njúl Yurúsələm mwōw məwηgúđ.

Yésus mə ké kaad wə Herod

⁸ ††Herod nyə á bul bə nə məshusəg ja nyə á dūg Yésus yí. Nəcə bwey nyə á də bwey sɔ nə a dūg nyə nə isá nyə á də gwág shú dé dí yí. Nyə á ηgə bwánd nə búgə ná Yésus nyə e sá dúl *shimbá a mú dūg. ⁹ A mú jí Yésus zhwog minjígá, njì Yésus kú bəsa. ¹⁰ Milúlúú myā ofada bəññη *Oyíígəli ɔ məcəξ bwə á bə cínəηgú bwə ηgə búgə Yésus mílósú nə ηkúđ. ¹¹ ††Herod bəññη ifulish byé bwə ηgə ηwa nyə mpyóη nə mpyóη, ηgə cágələ nyə. Bwə mú bwéed nyə jɔjɔ jud ná ndeé nyiηgə nyə ná bwə kəg nə nyə wə Pilāt. ¹² Herod bá Pilāt buud bwə á də bə nə ifəməga wá, bwə mú cəξ shwə jwōw dəwηgúđ.

21.37; Mat 26.30; Mak 14.26; Yuá 18.1 §§§ 22:42 Mat 6.10; 20.22; Mak 10.38; Yuá 12.27-28 † Sā jēsh jisə cilyá wa ímpánzə íga dí yí, míl mícilyá mí ayág mí cúgə nə byo. †† 22:53 19.47; 22.3 † 22:61 22.34; Mat 26.34; Mak 14.30

†† 22:64 7.16 †† 22:67 9.20; Yuá 10.24-25 ††† 22:69 Dan 7.13; Sòm 110.1; Mis 7.56 ††† 22:70 Mat 26.63; Luk 1.32-35 § 23:2 20.20-26 †† 23:7 3.1 ††† 23:8 9.9 †† 23:11 Mat 27.28; Mak 15.17; Yuá 19.2

Yésus má nyingə kə kaad wə Pilāt

¹³ Pilāt mú sɛɛŋg mílúlúú myâ ofada, nə micî nə buud bɛsh, ¹⁴ a mú ci nə bwo ná: «Bí ámə zə nə muud éga mǎdǎ ná a ŋgə shwúgǎli kúl búúd jín. Ká dɛgá, mə mé jí nyə minjígá bi ŋgə gwág. Mɛɛ má kwey nə a cugé nə tɔɔ wŋə ísâ byêsh bí ŋgə cɛɛl bwaagǎlə nyə yíid.

¹⁵ Herod má kwey námə ná a cugé nə məbyaagǎlə, gwá wə á má nyingə nti sá nyə yí. Ntɔ́ ji nə muud éga nyə asáyé gúl sâ shwiy. ¹⁶ Mə zə yə nyə intúgǎlí ná ndéé mə bíd nyə.»

Bwə ban Yésus, cɛɛl Barábas

(Mat 27.15-26; Mak 15.6-15)

¹⁷ †[Pilāt nyə á dɛ bə nə fúlú ná zan] *Páska í ká bə, a bíd búúd wúl mbwug.] ¹⁸ †Bɛsh bwə mú kɛm ja ŋgwúd ná: «Gwúg nyə. Yidag bíd sá Barábas.» ¹⁹ Barábas wɔɔŋgǎ nyə á kə mímbwug dǎ nɛcé bwə á sá ná buud bwə sáág minjígáád nə ijwú, bwə gwú námə múúd. ²⁰ Pilāt mú kwo lésha nə buud bwə á ŋgə shwəman Yésus wá gúl ja ná, nywáá má cɛɛl bíd nyə. ²¹ Bwə mú kɛm ná: «Bwambǎlɛg nyə kwolós dǎ, bwambǎlɛg nyə kwolós dǎ.» ²² Pilāt mú nyingə ci nə bwo ja áléɛl ná: «Dáyé bŋw á má sá yí? Mə akwéyé ná a má shwey wŋə í jǎlá nə shwiy yí. Mə zə sá nə bwə fyámúság nyə mil-wŋə ná ndéé mə bíd nyə.» ²³ Bwə mú nyingə kɛm ná a bwambǎlɛg Yésus kwolós dǎ, ŋkwiimbyé ŋgə yáág yáágúg. ²⁴ Pilāt mú ŋwa cígǎlá ná a zə sá sâ bwə ŋgə jí yí. ²⁵ A mú bíd múúd bwə á ŋgə gwáámɔ́ yé, muud nyə á kə mímbwug dǎ nɛcé ciŋú-cində nə mɛgwú mə múúd yé; a mú yə bwo Yésus nə bwə kəg sá nyə nda bwə dúg ná.

Bwə kə nə Yésus kwolós dǎ

(Mat 27.31-38; Mak 15.20-28; Yuá 19.16-24)

²⁶ Ja bwə á ka ŋgə kə nə Yésus yí, bwə á bii Shímun á Sirɛn ŋgə wú ífambə, bwə mú zhimb nyə kwolós ná a ŋkényúg, ŋgə bɛ Yésus. ²⁷ Zhwog buud wá kúl búúd, nə budá bwə á ŋgə bɛ, bwə ŋgə *bí məbwə íbɔd dǎ †, bwə ŋgə tǎdɔ́wə. ²⁸ Yésus mú yid dúg búdá bɔɔŋgǎ, a mú ci nə bwo ná: «Kúgá jí mə, jígá biméfwó nə bwân búɔn, ²⁹ †nɛcé í bá wǔs ná buud bwə bá ci ná: “Mikundú mí búdá myá mí mé jəla, bá buud bwə abwélé ŋwa məbum, kú bwɛɛ nyééŋg bwân wá.” Mwŋw búúd bwə bá lás ntɔ́ má mé ŋgə zə. ³⁰ †Ná ndéé bwə bá ci nə mimbúŋ ná: “Kádágá sâ,” bwə nə ŋkwúndúgǎ ná: “Shweeləgá sâ.” ³¹ †Nkámúsá ná bwə fwó sá líí á búɔ́ nda bwə ŋgə sá ga, jân í bá bə nə fumbə ntɔ́dɛɛl?» ³² Ja bwə á ŋgə kə nə Yésus yí, bwə á ŋgə námə kə nə míl mímǎwǎli mí búúd mímbá nə bwə kə gwú bəńŋə.

Bwə bwambǎlɛ Yésus kwolós dǎ

(Mat 27.33-36; Mak 15.22-24)

³³ †Ja bwə má kə wǔs kúl bwə dɛ jŋw nə «Bwundú lúú» yí, bwə mú bwambǎlɛ Yésus kwolós dǎ, bəńŋə mimbúwǎli mí búúd mímbá myɔɔŋg, nyíga jé kwolós dǎ Yésus mbwə məncwúm, nyíga jéd nyéđí mbwə məkǔl. ³⁴ †[Ná ndéé Yésus mú lás ná: «Pɛpa, juug bwo, nɛcé bwə ampúyé sâ bwə ŋgə sá yí.»] Bwə mú wusə mpaambə shú kaawǎlə míkáándə mí Yésus. ³⁵ †Zhwog buud bwə á bə bwə tǎl dɛ dúg.

Mbúwǎli múúd í cénd mítǎdúgá

Micî mí mú ŋgə cágǎlɛ Yésus, ŋgə ci ná: «Nyə á dɛ dǎ cɛgɔshi buud í, a cɛgɔg nyəméfwó, ŋkí a jí *Kríst, muud Zembí nyə a féésh yé.» ³⁶ †Ozimbi bwə á ŋgə námə cágǎlɛ nyə; bwə mú shísh nyéđí kə yə nyə məl-wəg mə ábibyenzhú. ³⁷ †Bwə ná: «Nkí wo jí Njwú *Oyúden, cɛgɔg wóméfwó.» ³⁸ Bwə á cilə cilyá, bwambǎlɛ nyə wə ŋgɛ lúúd gwów ná «Njwú Oyúden wə éga.» ³⁹ Wúl mbúwǎli í á bə námə jé kwolós dǎ yí mú jág lás nə nyə ná: «Ngaá wo wə jí Kríst? Cɛgɔg wóméfwó wo ka námə cɛg sâ.» ⁴⁰ Wúl mbúwǎli mú fɛɛl, jum nyə ná: «O! Wo jí námə intúgǎlí nda nyə, wo ka bə kú fúndə Zembí? ⁴¹ Shwə bəŋ mə jəla nə intúgǎlí íga, nɛcé shwə a sá námə ísâ í jǎlá ná shwə bág nə intúgǎlí yí. Ká nye, nyə abwélé sá sâ abúbdŋw.» ⁴² A mú ci nə Yésus ná: «Yésus, wo ɔ bá tǎdɔ́gá mə ja wó bá zə nə ijwúga byó yí.» ⁴³ †Yésus mú ci nə nyə nə: «Búbálé, mə jaaw wo ná, shwə é bə múús *Paradis.»

Shwiy mə Yésus

(Mat 27.45-51; Mak 15.33-37)

⁴⁴ †Jwŋw í á bə í mú ŋgɛ tǎlɔ́g dǎ, yídúgǎ í á shila shí nyésh nə ŋkwed kə wǔs məwəla məlǔɔ́l mə mpwó-kugǎ, ⁴⁵ jwŋw í mə shwaaw, *sanda í á dɛ kalɔ́wo *Mpáanzə Zembí yí í mú seɛl tǎtám ná cáŋ. ⁴⁶ †Yésus mú kɛm gwów-gwŋw ná: «Pɛpa, mə mé keɛl *jím jâm wódí məbwəd.» Ná ndéé a mú jímal.

(Mat 27.51-56; Mak 15.38-41)

⁴⁷ †Ja lúlúú ízimbi mə dúg ísâ í á ŋgə sŋy yí, a mú yə Zembí gúmá, nyə ná: «Búbálé, muud éga nyə á bə tǎtǎlí muud.» ⁴⁸ Buud bɛsh bwə á ŋgə zə nə mikéłé áncuncuma ná bwə zə dúg lugə-lugə sâ wá, ja bwə má dúg ísâ í á ŋgə sŋy yí, bwə mú ŋgə nyingə bwə ŋgə *bí məbwə íbɔd dǎ nə məcɛy mə lám. ⁴⁹ †Buud bɛsh bəńŋə Yésus bwə á bə nə wŋgǎ wá nə budá bəńŋə bwə á ŋgə kyey té wúlə Galilə wá bwə á bə bwə tǎl shwóg-shwóg ka dɛ dúg.

⁵⁰ Ná ndéé, ŋgwól múúd nə jíńə ná Yóseb mú zə wǔs, a njúl tǎtǎlí muud nə jŋjŋ lám, a njúl námə muud á gwoŋg mílúlúú myâ lɔ́ɔm. ⁵¹ Nyə á bə muud Arimaté,

†† 23:33 Iza 53.12 § 23:34 Sòm 22.19; Mat 5.44; Luk 6.28; Mis 7.60 †† Isâ bísé cilyá íyuug íga dǎ cwú yí í cúgə bǔl ókáláad wá yágúđ. ††† 23:35 Sòm 22.8 §† 23:36 Sòm 69.22 ††† 23:37 Mat 27.11 †† 23:43 2Kr 12.3 §† 23:44 Amo 8.9 ††† 23:46 Sòm 31.6; Mis 7.59 ††† 23:47 tǎtǎlí muud: Mat 27.19; Mis 3.14; 7.52; 22.14 ††† 23:49 8.2-3; Sòm 38.12

† Micilyá míni mí cúgə bǔl ókáláad wá yágúđ. †† 23:18 Mis 3.13-14 † bí məbwə íbɔd dǎ: Bílə məbwə bɔd dǎ í á dɛ lwágǎlə ná muud mə bul gwág sá í ŋgə sŋy yí cɛy lámúđ. †† 23:29 21.23 †† 23:30 Ozé 10.8; Mbú 6.16 ††† 23:31 1Pr 4.17

nyə a shígé bə cúnə nə cígúlá bwə á nwa yí nə sâ jêsh bwə á ngə sá yí. Nywáá nyə á ngə ji a ngə bwánd Faan mə Zembî. ⁵² Nyə á ka kə wə Pilât, kə gwáámb nyə mbimbə mə Yésus. ⁵³ A mú shul yíl mbimbə kwolós dǵ, a fúlə wə ndómbó dǵ nə ndéé kə wá nyúl shwonj bwə á bwagələ kwóógú dǵ yí, í njúl bwə nda fwo bwəle bwííng wúl mbimbə cíncɔng cwú. ⁵⁴ Jwǵw dɔncɔng í á bə ntàg jwǵw bwə dú kwəməsa Sábaad yí, kwəməsálə wɔncɔng í á shí námə tééd.

⁵⁵ †Budá bəncɔng Yésus bwə á dɛ ngə kyey té wúlə Galilé wá bwə á ngə bɛ Yóseb kə wócs shwonj dǵ, kə dúg nda nyə á wá mbimbə mə Yésus cíncɔng ná. ⁵⁶ ††Bwə mú nyíngə, bwə kə kwəməsa isâ í ámpə-mæcud nə olabínda. Bwə mú woga jwǵw lú Sábaad nda cɛɛ í á ngə cɪ ná.

Yésus mə gwúm (Mat 28.1-8; Mak 16.1-8)

24 Jwǵw shwéndə mə dú tééd yí, ná námə mpúmán mpúmán, bwə á ká zə kə nə olabínda bwə á kwəməsa wá shwonj dǵ. ² Bwə mú kə kwey ná məma kwóógú í ámə dɛ juwal shwonj yí í músə í mbwúg koogú. ³ Bwə mú nyí shwonj dǵ, nji, bwə kú kwey mbimbə mə Cwáməba Yésus. ⁴ Í mú zə bə, bwə ngə ná ntíya, seegya nji buud obá bwə mú bwə tál bwo na kúnə-kúnə, bwə njúl nə mikáándə mí ngə nkənəwa. ⁵ Inkuñkúúnd í mú shwiy búdá nyúúúú, bwə mú kúd məmpwoombú shí. Buud obá bɔncɔng bwə mú cɪ nə bwo ná: «Nəcé jí bí mə zə sǵ múú d ngə cəgə yé mímbimbə dǵ yí? ⁶ ††A cugé wa, a mə gwúm. Tédúgágá nda nyə á lás nə bí bincɔng njúl Galilé ná. ⁷ Ngaá nyə á cɪ ná í jii ná *Mwān mə Múú d káánzəg məbwə mə búú d c *mísəmhú d, bwə bwəmbələ nyə kwolós dǵ nə ndéé a mú gwúm jwǵw áléel.» ⁸ Budá bwə mú nyíngə téduga lésú wɔncɔng.

⁹ ††Nə ndéé bwə mú wú shwonj dǵ kə bwíing *búú d c lwámá wúm nə ngwú d isâ íni byésh, bwə bwíing námə bǵl *ómpwíin bēsh. ¹⁰ Í á bə, nə Maríya á Magúdála, nə Yuána, nə Maríya nyɔncɔngú mə Zhāk, nə bǵlúgá bəncɔng bwə á bə wá. Bwə á ngə bwíing buud c lwámá isâ byɔncɔng, ¹¹ nji buud c lwámá bwə á ngə nwa bwo nda buud bwə ngə cɪ isâ bí sǵ kú nə wúmbulé yí, bwə áshígé magələ lân wán. ¹² Nji, Pyêr mú tǵw, a mú kə nə kú lə shwonj dǵ. A mú bǵɔlə, a mú dúg nji obándáshí bwə á dɛl Yésus nə ndí wá. A mú nyíngə kə njǵw a ngə káam sâ í ámə sɛy yí.

Ompwíin óbá bwə bwəma nə Yésus zhíí Imawus

¹³ Í á bə ná, jwǵw ngwú d dɔncɔngú, *ompwíin c Yésus obá bwə á ngə kə dánd bwə á dɛ jǵw ná Imawus yí. Wúlə Yurúsələm kə wu í á jee bə okílomáda wúm nə óbá ††. ¹⁴ Bwə á ngə kə bwə ngə lésha mpédúgá nyán, ngə bwíing isâ byésh í á sɛy yí. ¹⁵ Í mú kə wócs ná, bwə ngə kə ntúni bwə ngə lésha ngə faas íí, Yésus

nyəméfwó mú zə kwey bwo, bəncɔng bwə mú ngə kə. ¹⁶ Nji mísh máng mə á bə nda gúl sâ í á ngə ntágələ, bwə áshígé yag nyə. ¹⁷ A mú cɪ nə bwo ná: «Myáyé mílán bí ngə zə bwíingya zhíí nə zhíí míga?» Bwə mú shigələ, bwə ngə nyín nda bwə mə shúsələ nə zh-wuñú. ¹⁸ Nyɔncɔng nyə á bə nə jínə ná Kleyopas yé mú bɛsa ná: «Nji wo wə jí nə wo njúl Yurúsələm wo kú mpu isâ í mə sɛy mwǵw mǵga dǵ yé?»

¹⁹ ††A mú jí bwo ná: «Byáyé isâ?» Bwə ná nyə ná: «Isâ í dúgyá nə Yésus á Nazarét yí! Muud nyə á bə *muud micúndə yé, misǵlúgú myé nə iciyá byé í dúgə bə nkí lal nkúl mísh mə Zembî nə mísh mə búú d bēsh dǵ. ²⁰ Wo afwóyé gwág nda milúlúú myá ofada nə otǵwe c shwóg bú sǵ bwə á kusha nə nyə ná a yég, bwə bwəmbələ nyə kwolós dǵ ná? ²¹ †Sá á ngə bwánd nə búgə ná nyə wə nyə é zə yíl *Izəryéil mányámád. Nji í áshígé ná bə ntǵ. Múús jii jwǵw áléel bwə shínələ sá isâ byɔncɔngú. ²² Í mə meel nyíngə bə, bǵl búdá wá sǵdǵ gwoong bwə mə zə ntágələ sǵ milúú, ná bwə ámə kə shwonj dǵ mpúmán mpúmán, ²³ bwə shígé kwey mbimbə yé cíncɔng; bwə mú zə jaaw ná bwə ámə dúg *wəéngələs, wəéngələs bɔncɔng bwə mú jaaw bwo ná Yésus ngə cəgə. ²⁴ ††Bǵl búú d c gwoong jí sǵ bwə shí námə kə shwonj dǵ, bwə kə kwey isâ nda búdá bwə ámə jaaw ná; nji nyə, bwə shígé dúg nyə.»

²⁵ ††Nye mú ka zə lás nə bwo ná: «A bí mə bə nə shúg e! A bí caálə *magələ ná isâ búú d c micúndə bwə á cɪ yí bí sǵ bú bǵl e! ²⁶ Ngaá ná í á jii ná *Kríst júgəg ntúni ná ndéé a mú nyíngə nwa gúmə jé?» ²⁷ ††A mú ka zə sá ná bwə mpúg isâ í dúgyá nə nyə yí, nda Kálad Zembî ngə cɪ ná, tééd nə Micilyá mí Moyíz kala nə mí mí búú d c micúndə. ²⁸ Bwə mú ngə shísh kúnə-kúnə nə dánd bwə á ngə kə yí. Yésus nyə mú sá nda a cǵ kə nə njɔncud shwóg. ²⁹ Bwə mú yáág nə nyə ná a kú cǵ, bwə nə nyə ná: «Jig wa sǵdǵ, kugú mə bii shí, jwǵw í mú bul kə.» A mú nyíi njǵw ná a jii cíncɔng bwédǵ. ³⁰ Í mú zə bə ná, ja bəncɔng bwə mə zə jii shí ná bwə də yí, Yésus mú nwa bələd, a mú bwádan nə gwo, a mú fɛy gwo a yə bwo. ³¹ Mísh mə mú ka tɛem bəng bwo ná ndéé bwə mú yag nyə. Nji, a mú jímb bwo míshú d. ³² ††Bwə mú ngə cɪ bwəmé nə bwəmé ná: «Ja nyə ámə ngə lésha nə sǵ zhíí nə zhíí ngə féég sǵ micilyá mí Kálad Zembî yí, ngaá ná milám mí ámə ngə bə sǵ ná gwǵǵ-gwǵǵ nə fwámé yéesh í?» ³³ Bwə mú tɛ njɔncud námə wəla dɔncɔngú d nyíngə kə Yurúsələm. Bwə mú kə kwey *búú d c lwámá wúm nə ngwú d bəncɔng buud bwə á zə sɛngəgə nə bwo wá. ³⁴ ††Bwə mú kə jaaw bwo ná jí sǵ bú bǵl ná Cwáməba mə gwúm, Shímun shí dúg nyə. ³⁵ Bwə mú bwíing bwo sâ í ámə bə nə bwo zhíí nə zhíí yí nə nda bwə ámə kə yag Yésus ja nyə ámə fɛy bələd ná.

Yésus mə lwágələ ompwíin bé nyúul

³⁶ ††Bwə ngə bwíing bwo gwo ntúni, Yésus mə cúwo, zə tǵw bwo tútám, a mú cɪ nə bwo ná: «Sələgá milám

† 23:55 8.2-3 †† 23:56 Mm 20.10 † Mat 28.2 ngə cɪ ná éngələs wə nyə a bíngal kwóógú dɔncɔngú kənd koogú. Dúgúg ivəgəli í shwonj Mak 16.4 nə Yuá 11.38 dǵ. †† 24:6 9.21-22 †† 24:9 Mak 16.10-11; Luk 8.2-3 ††† Osətád məwúm məsaman.

††† 24:19 7.16 § 24:21 1.68; 2.38 †† 24:24 24.12; Yuá 20.3-10 ††† 24:25 24.45 †† 24:27 24.44 ††† 24:32 24.45 †† 24:34 Mak 16.7; 1Kr 15.4-5 †† 24:36 1Kr 15.5 Luk 2.14

shí.»³⁷ †Məma yáág-yáág íŋkuŋkúúnd í mú shwiy bwo nyúúúúú, bwə ɲǝ́ dǝ́g ná *jím wə́ bwə́ mə́ dǝ́g ni. ³⁸ A mú cì nə́ bwo ná: «Jí bí ɲǝ́ búbulə́ yí? Jí bí ɲǝ́ bə́ nə́ məshwán mílámúú yí? ³⁹ Dǝ́gǝ́gǝ́ məbwə́ nə́ məkuú máam. Jísə́ mpú bə́ mə wə́ éga. Kúnyágá nə́ mə, dǝ́gǝ́gǝ́. Jím í ádǝ́ bə́ nə́ ífúndə́ nə́ iyasə́ nda bí ɲǝ́ dǝ́g mə́ nə́ ndǝ́ éga.» ⁴⁰ Nyə́ á ɲǝ́ cì ntúni a ɲǝ́ lwágǝ́lə́ bwo məbwə́ nə́ məkuú mé. ⁴¹ ††Bwə́ á bə́ bwə́ mú nə́ məshusǝ́g, bwə́ ɲǝ́ káam, ɲǝ́ bwə́ kú fwo mpú *búgǝ́la. A mú cì nə́ bwo ná: «Bí cugé nə́ sâ mə́ dǝ́ wa?» ⁴² Bwə́ mú yə́ nyə́ kúí shú mbufá. ⁴³ A mú ɲwa gwo, a mú də́ bwə́ ɲǝ́ dǝ́g. ⁴⁴ †A mú cì nə́ bwo ná: «Sâ mə́ á bwey də́ jaaw bí ja shé á də́ bə́ yí ʒni; mə́ á də́ jaaw bí ná isâ bísə́ cilyá shú dām Cǝ́ǝ́ mə́ Moyíz dí nə́ micilyá mí *búúúú cǝ́ mícúndə́ nə́ osòm dí yí byēsh í jə́lá nə́ bá sǝ́y.» ⁴⁵ ††A mú bēny bwo fǝ́g ná bwə́ gwágǝ́gǝ́ mí-cilyá mí Kálad Zembî. ⁴⁶ ††A mú cì nə́ bwo ná: «Jísə́ cilyá Kálad Zembî dí ntǝ́ga “Kríst mə́ bá jug ná ndéé a

† 24:37 Mat 14.26; Mak 6.49 †† 24:41 Yuá 21.5, 10; Mis 10.41
‡ 24:44 24.27; Yuá 5.39 Mis 7.9-10, 25-27, 35, 37-39; Yuá 5.46 Iza 52.13-53.12; Ozê 6.2 Sôm 22.69 †† 24:45 24.25-27, 32; Yuá 20.9 †† 24:46 9.21-22; Mat 26.56; Mak 14.49; 1Kr 15.3-4; Mis 17.2-3; 28.23

gwúm jwŏw áléelə́d, ⁴⁷ ††bwə́ ka bá də́ cúndə́ jínə́ déd nə́ buud bwə́ céndǝ́g mitə́dǝ́gǝ́, Zembî mú juu bwo. Cúndə́ wə́wə́g í bá tééd Yurúsə́lem í mú kala ílwoŋ byēsh.” ⁴⁸ †††Bí wə́ búśə́ ówúshined wá isâ byə́wə́g. ⁴⁹ ††Nə́ ndéé, mə́ bá ntǝ́ bí sâ Dâ nyə́ á kaag bí yí. Bí bāŋ jigá wa ɲgwə́la kə́ kumə́ ja mpífə́ í bá zhu gwŏw, bí zə́ lwánd nə́ ndǝ́ yí.»

Yésus mə́ ké gwŏw

⁵⁰ †††A mú wú nə́ bwo ɲgwə́la kə́ nə́ bwo kúnə́-kúnə́ nə́ Betanî. Kə́ wóśs nŭŋ, a mú bēn məbwə́ bwádan nə́ bwo. ⁵¹ A ɲǝ́ bwádan nə́ bwo ntúni, a mú ɲǝ́ béégya nə́ bwo, ɲǝ́ ɲkāŋ kə́ gwŏw. ⁵² ††Bāŋ bwə́ mú kúdcw shí yə́ nyə́ gúmə́ ná ndéé bwə́ mú nyiŋgə́ kə́ Yurúsə́lem nə́ məshusǝ́g mílām ná cwóó. ⁵³ ††† Bwə́ mú kə́ ji *Luŋ mə́ Zembî kú ná kwo wú, də́ sǝ́gǝ́sə́ Zembî.

††† 24:47 3.3; Mis 1.8; 5.31; 11.18; 17.30-31; 20.21; Rom 15.19
†††† 24:48 Mis 5.32; Yuá 15.26-27 § 24:48 Mis 1.8, 22; 2.32; 3.15; 4.33; 10.39-41; 13.31 §† 24:49 4.18 §†† 24:50 9.51; Mak 16.19; Mis 1.9; 3.21 §† 24:52 Mis 1.12; Yuá 14.28; 16.22 §†† 24:53 Mis 2.46; 5.12

Yuánes

Isâ í dúgyá nã Jɔjɔ Kéel Yuánes nyã á cilã yí

Yuánes nyã á bæ sámhá búúd ɔ lwámá wúm nã óbá ɔ Yésus dɛ. Nyã á bæ mpwíín Yésus nyã á bul cœl yé (13.23; 21.20), mínyɔŋɛ mã Zhâk, bwã á bæ bwán ɔ Zhébedé (Mat 4.21).

Kálaad éga ngã salan nã bɔɔŋg Matiyô nã Márkus nã Lúkas bwã á cilã wá. Yuánes ngã jii ná buud bwã mpúg nã Yésus-Kríst jisã Mwân mã Zembî. Sá bí nã ŋkul ci ná lúú ciyá á kálaad wúsã 20.31: «Mëshimbá mészã cilyá wa mã mészã shú ná bi mágɛlãg nã Yésus jisã Kríst, Mwân mã Zembî, bí mã kã magɛlã ntó bí bæ nã cɛg jínã déd».

Tééd lúú 2 kã wóós 12 dɛ, Yuánes mã lwágɛlã mëshimbá zãŋgbá Yésus nyã a sã, búúd bwã ngã kãam mã.

Mëshimbá mɔɔŋg mã sã ná sã mpúg nã Yésus jì búúbalé Mwân mã Zembî.

Tééd lúú 13 kã wóós 21 dɛ, Yuánes ngã bwiing nda Yésus nyã á ngã kwãmusa ná a zã bá wú shí ga dɛ ná. A lwágɛlã mæcwûŋg Yésus nyã á cwîny ompwíín bé shú cɛg á mpúsã shwiy mã (13-16). A lwágɛlã námã nda Yésus nyã á jægɛla nã Zembî bæd nyã ompwíín bé mæbwéd ná (17). Yuánes mã nyiŋgã námã lwágɛlã nda búúd bwã á bii Yésus, bwã gwú nyã ná (18-19). A nyiŋgã námã lwágɛlã nda Yésus nyã a gwúm, a lwóya nyúúl ná ompwíín bwã dúgúg nyã bwã mú bæ nã ŋkul mænýúúléd (20-21).

Ciyá í á nyee muud

1 †Mátéédúlé mã isã byêsh dɛ, Ciyá †† í á bwey bæ, Ciyá bá Zembî wã bwã á bæ. Ciyá jɔɔŋg í á bæ ntãg Zembî. ² Bá Zembî wã bwã á bæ mátéédúlé mã isã byêsh dɛ. ³ †Gwã wã í á té isã byêsh; kú nã tɔɔ sã wo é kwey ná Ciyá dɛ í á té yí. ⁴ Cɛg í á bæ Ciyá jɔɔŋg dɛ, cɛg jɔɔŋg í njúl mæŋkenya ngãlã kwan buud. ⁵ †Mæŋkenya mã á ngã faan yídúgú; nji, yídúgú í áshígé magɛlã lóg mæŋkenya.

⁶ †Ngwól múúd nyã á bæ ná Yuánes, Zembî wã nyã á ntã nyã. ⁷ Yuánes nyã á zã ná a zóg bwiing sã í dúgyá nã mæŋkenya mɔɔŋg yí, shú nã buud bësh bwã búgúlag nãcé bwiingyá jɔɔŋg. ⁸ ††Nyã dɛ nyã á bæ mæŋkenya; nyã á yida zã bwiing sã í dúgyá nã mæŋkenya yí.

⁹ ††Mæŋkenya mɔɔŋg mã á bæ fwámé mæŋkenya, mã ná, ja mã zã shí ga dɛ yí, mã zã kwan búúd bësh. ¹⁰ Ciyá í á bæ shí gaád, gwã námã wã í á té shí ga; nji, buud ɔ shí ga bwã á shígé yag gwo. ¹¹ Í á zã búúd bé dɛ, nji buud bé nda magɛlã lóg gwo. ¹² †Nji, búúd báá bwã á lóg gwo, bwã *búgɛla jínã dé wá, nyã á yã bwo ŋkul ná bwã bóg bwán ɔ Zembî. ¹³ †Bãŋ bwã mã byêl, kú bæ byélé í ngã wú mácií dɛ yí, kú námã bæ vãál búúd bwã dú ngã byá nã yéesh jãŋ yí, nda nyiŋgã bæ ná muud nyã ámã jii ná a byá mwân; bwã mã byêl byélé á ná Zembî wã mã byá bwo.

† 1:1 Mæt 1.1-2.4; Yuá 17.5; Flp 2.6; 1Yn 1.1-2; Mbú 19.13-16
 †† «Ciyá» ní wã Kríst (Wo jì nã ŋkul dúg Yuánes 1.14). † 1:3 1.9-10; 5.26; 1Kr 8.6; Kol 1.16-17; Heb 1.2; Mbú 3.14 †† 1:5 Mæt 1.3-4 †† 1:6 Mat 3.1 ††† 1:8 1.20 ††† 1:9 8.12; 17.25; 1Yn 2.8
 † 1:12 1Yn 3.1; Gal 3.26; 4.5 †† 1:13 3.3, 5-6; 1Pr 1.23; 1Yn 3.9

¹⁴ ††Ciyá í á ka nyee muud, í á cɛgã wa sãdɛ. Cɛg jé í á bæ cɛg mílwanã, mpaam nã mpaam, obúbálé nã obúbálé. Sá á beny mílwanã myé, mí njúl mílwanã mí Mwán mã byêl cúgã mwɔ mã Sóŋgú dɛ yé. ¹⁵ ††Yuánes nyã á bwiing lãŋ yé, a lás gwów-gwów ná: «Muud mã á jaaw bí wã éne. Nyã wã mã á ci yé, ná: muud ngã zã mædɛ mpúsã; nji, a mã tãw mã shwóg, nãcé nyã wã nyã a tééd fwo bæ nã mã. Muud wɔɔŋg wã éne» ¹⁶ Sá bësh sã á mã bæ nã kɔw nyédɛ zhwog tɔɔm dɛ, a ngã cɛgã nã sã nji mpaam nã mpaam. ¹⁷ ††Nãcé Moyíz nyã á zã nã *mbwoomb mæcɛɛ, Yésus-Kríst zã nã mpaam nã obúbálé. ¹⁸ ††Muud nyã abwélé dúg Zembî. Nji, Cúgã lú Mwán dé nyãméfwó mã jéég bæd dɛ, dúús námã Zembî yí, dwã wã í á sã ná Zembî mpúyúg.

Yésus mã tééd ísý

(Mat 3.1-12; Mak 1.2-8; Luk 3.15-17)

¹⁹ ††Oyúden bwã á kænd ofada nã *Olevít kã shilã Yuánes ná: «Wo wã zã?» A mú ka bwiing bwo sã Yésus jísã yí. ²⁰ ††Nyã á mpu mæm ná: «Mæe dɛ jísã *Kríst.» Nyã á mpu mæm ntó kú shwána. ²¹ ††Bwã á ka námã jì nyã ná: «Ká wo wã zã? Ye Eli?» Nyã ná: «Mbô, mã dɛ Eli.» «Ye wo wã *Muud micúndã ††?» Nyã ná: «Mbô».

²² Bwã mú ka ci nã nyã ná: «Ká wo wã zã? Sá kæg bɛsa

††† 1:14 Gal 4.4; Flp 2.7; 1Tm 3.16; Heb 2.14; 1Yn 4.2

Mat 17.2; Yuá

2.11; 1Yn 1.1-3 ††† 1:15 1.24-27, 30; 5.31-34, 36 ††† 1:17 7.19; MmN 31.18 †† 1:18 6.46; 14.8-9; MmN 33.20; Mat 11.27; 1Tm 6.16; 1Yn 4.12 ††† 1:19 5.33 ††† 1:20 3.28 ††† 1:21 Mat 2.14; Yuá 6.14 ††† Oyúden bwã á ngã bwánd ná Zembî mã bá ntã bwo ngwól Múúd micúndã njúl nda Moyíz; Moyíz nyãméfwó nyã á jaaw bwo ntã. (Mbã 18.15-18).

nə buud bwé á mæ nti sá wá ná jí? Woméfwó ηgə cí ná wo wé zé?» ²³ †A mú bęsa nə bwo nə: «Mə wé kál í ηgə cúndə shí a shwéeshád yí, ηgə cí ná: “Súgúgá zhií mə Cwám̄ba í bág títəlí” nómə nda múúd micúndə Izayí nyə á cí ná.» ²⁴ †Ofada nə Olevít bwé á kəndəw wá bwé á bə *Ofarizyēη. ²⁵ †Bwé mú ka jí nyə ná: «Nkí wo dɛ́ Kríst, wo kú bə Eli, wo kú nyiηgə bə múúd micúndə, nəcé jí wó ηgə duu buud yí?» Yuánes mú bęsa nə bwo ná ²⁶ «Mεε mə ηgə duu buud məjúwód. Nji ηgwól múúd jí na mpédúgá nyínúđ, bí ampúyé nyə. ²⁷ †A ηgə zə mǎđí mpúsə, mə ampíyáyé ná mə cínyug nyə mik-woolú mí máηgwub məkuúđ.» ²⁸ †Sá ní í á ηgə s̄y Bə-taní, Zhurdɛ́ fanwíny, kúl Yuánes nyə á ηgə duu buud yí.

²⁹ †Ná ndeé, mán mǎlǎm, Yuánes nyə a dúg Yésus ηgə zə nyédí, a mú cí ná: «Dəgá, *Mwān Ncwəmbe mə Zembí wé éga, nyə wé mə zé yíl búúd ɔ shí ga *sám wán. ³⁰ ††Ngaá mə a cí ná: “Muud ηgə zə mǎđí mpúsə; nji, nyə wé nyə a tǎéd zə nə mə, nəcé nyə wé nyə a tǎéd fwo bə nə mə.” Nyə wé mə á ηgə cí yé. ³¹ Mə a shígé fwo də mpu nyə. Nji, nda í á jí ná bag ɔ *Izəryéł bwé mpúg nyə ná, gwé wé mə á zə ηgə duu buud məjúwód yí.» ³² ††Yuánes nyə á bwaagələ ná: «Mə a dúg Shíshim ηgə shulə wú gwōw nda faf nə ndeé zə jí nyə nyúúlúđ. ³³ Mεε mə a shígé fwo də mpu nyə ɔ; nji muud nyə á nti mə ná mə zég ηgə duu buud məjúwód yé nyə á bwey jaaw mə ná: “Muud wó bá dúg Shíshim mə shulə zə jí nyúúlúđ yé, nyə wé mə bá də duu búúd Nkɛ́ηkɛ́ Shíshimud.” ³⁴ †Mεε mə a shí ntāg dúg, mə ηgə bwaagələ ná nyə wé jí Mwān mə Zembí.»

Ompwíin wé ashúshwóógú
(Mat 4.18-22)

³⁵ Í á ka zə bə mán mǎlǎm, Yuánes bǎnɔη bóól *ómp-wíin bé óbá bwé njúl námə na, ³⁶ †a mú dúg Yésus ηgə cɔ, a mú cí ná: «Dəgá, *Mwān Ncwəmbe mə Zembí wé éga.» ³⁷ Ompwíin óbá ɔɔηgə bwé mú gwág s̄a Yuánes nyə á ηgə cí yí ná ndeé bwé mú kə ηgə bę Yésus. ³⁸ Yé-sus mú yid, a mú dúg bwé ηgə bę nyə, a mú jí bwo ná: «Bí ηgə s̄ɔ jí?» Bwé nə né ná: «*Rabi, wó də jí ηgow?» (Rabi mə ké ná «Yíggəli.») ³⁹ Nyə ntāg nə bwo ná: «Zəgá kə dúg». Bwé mú ka kə dúg kúl á də jí yí, ná ndeé, bwé mú jí cíɔηgə nyédí jwōw ɔɔηgəđ. Í á bə jwōw í mú ηgəε məwəla mənɔ́ mǎ mpwó-kugú.

⁴⁰ ††Ompwíin óbá bwé á gwág s̄a Yuánes nyə á ηgə cí yí ná ndeé bwé mú bę Yésus wá, ηgwólúgá nyə á bə André mínyɔηɛ mə Shímun Pyēr. ⁴¹ ††Nyə á ka tǎéd kə wé mínyɔηɛ yé Shímun, kə cí ná nyə ná: «Sé mə bwə-ma nə Mesí (jínə ɔɔηgə í ké ná Kríst).» ⁴² ††A mú kə nə nyə wé Yésus. Yésus mú də dúg Shímun ná ndeé a mú cí ná nyə ná: «Ngaá nə wo wé Shímun, shwóóηgú ná Yuánes; wo bá zə də jwōw nə Séfas» (jínə ɔɔηgə í ké ná Pyēr).

† 1:23 Iza 40.3 †† 1:25 1.33; Mat 21.25 † 1:27 1.15; Mis 13.25 †† 1:28 10.40; Mat 3.13 †† 1:29 1.36; Iza 53.6-7; 1Pr 1.19; 1Yn 2.2; Mbú 5.6 ††† 1:30 1.15 ††† 1:32 Mat 3.16 § 1:34 Mwān mə Zembí: 1.49; 5.18-23; 10.36; 11.27; 20.31; Mat 3.17; 27.54; Mis 9.20 †† 1:36 1.29 ††† 1:40 Mat 4.18-20 †† 1:41 4.25 ††† 1:42 Mat 10.2; 16.18

⁴³ Mán mǎlǎm, Yésus nyə a ηwa cígúlá ná a ké Galilé. A mú bwəma nə Fílíp, a mú cí ná Fílíp ná: «Bęg mə.» ⁴⁴ Fílíp nyə á bə muud á Bətəsayída, dǎnd mə André bá Pyēr.

⁴⁵ †Fílíp mú ka kə wé Natanaél kə cí ná nyə ná: «Sé mə bwəma nə Yésus á Nazarét, mwān mə Yóseb bwé ηgə cí ókálaad ɔ mǎcɛɛ mə Moyíz nə ɔɔηgə ɔ *búúd ɔ micúndəđ yé.» ⁴⁶ Natanaél mú cí ná Fílíp ná: «Ye s̄a ányunywaá jí nə ηkul zhu Nazarét?» ⁴⁷ Fílíp mú ka cí ná nyə ná: «Zaá kə dúg». Yésus mú dúg Natanaél ηgə zə, a mú cí ná: «Dəgá, muud éga jí fwámé mwā *Izəryéł, kú yíl, kú bəd.» ⁴⁸ Natanaél mú jí nyə ná: «Wεε mə mpú mə na ntǎdel?» Yésus mú bęsa ná: «Mə á mǎ ηgə bwey dúg wo, wo njúl ná shug lú *figyē di, biná Fílíp kú fwo lésha.» ⁴⁹ ††Natanaél mú cí ná: «Rabi, wεε jí Mwān mə Zembí, wεε jí Cí á Izəryéł.» ⁵⁰ Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Wo mə *búgəla nəcé mə jaawələ wo ná mə á ηgə bwey dúg wo, wo njúl ná shug lú figyē di; mpug nə wo bá dúg ísá í bá nyiηgə bul bə í anúní yí.» ⁵¹ A mú nyiηgə cí ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, bí mə bá dúg jōη ná bagá, *wəéηgəles ɔ Zembí bwé dúgá bád də shulə *Mwān mə Múúd nyúúlúđ.»

Shimbá á Kana

2 ††Mpúsə mwōw məbá, ηgwól múúd nyə á ηwa bá ηgwéla á Galilé bwé jōw nə Kana yí, bwé á ka sá zaη. Mariya á nyɔɔηgú mə Yésus nyə á bə cíɔηg. ² Bwé á jōw námə Yésus ná a kég zāη nyɔɔηgúđ, ɔɔ *ompwíin bé. ³ Í á ka zə bə, mǎlwəg ka zə fúfə, Yésus nyɔɔηgú mú ka zə cí ná nyə ná: «Dəgí, bwé cúgé ná nə mǎlwəg.» ⁴ ††Yésus mú cí ná nyə ná: «Amuda, shwé bāη nə inéy? Wəla dām í afwóyé wóws.» ⁵ Nyɔɔηgú mú cí ná osɔɔl ɔ mǎsáal ná: «Bí ɔ sá s̄a jēsh nyə é cí ná bí sáág yí.» ⁶ †††Na jí ná, idɔɔla ísaman í á bə í tál na, *Oyúden bwé á də balan nə byo dúlə gusa míηgusa mí íci. Idɔɔla byɔɔηg í á bə cīgá nə məkwóógú, í njúl ná dɔɔla ηgwúđ je kə ílwuηgá í májúwó ηkí mwɔɔmb ηkí wūm nə íbá. ¹⁸⁷ Yésus mú cí ná osɔɔl ɔ mǎsáal ná: «Lwándúłəgá məjúwó na ídɔɔla íñíđ.» Bwé mú lwándúłə byo nə cwóó. ⁸ A mú nyiηgə cí ná bwo ná: «Kagá dɔɔlə ja níđ bí kég yə múúd ηgə sá dína yé.» Bwé mú dɔɔlə, kə yə nyə. ⁹ Muud nyə á ηgə sá dína yé mú kagələ məjúwó mə mə shín nyεε mǎlwəg mǎni; nyə a shígé mpu kúl mǎlwəg mɔɔηg mə á ηgə wú yí, osɔɔl ɔ mǎsáal báá, buud bwé á dɔɔlə məjúwó wá, bwé ηgə mpu. ¹⁰ A mú jōw múúd nyə á ηwa bá yé zə cí ná nyə ná: «Ja bwé də sá ídína yí, bwé də tǎéd fwo yə búúd mǎlwəg mə búl nywa má, ka zə shúgəla nə mɔɔηg mə abúlé nywa má ja búúd bwé mú ηgə shwág yí. Ká wεε wo á mǎ nyiηgə baagələ mǎlwəg mə anyun-nyaá zə wóws wəla ga di?»

† 1:45 Mbá 18.15; Iza 9.5; 42.1-4; Eze 34.23; Msh 5.1-3 †† 1:49 1.34; 12.13; Mat 27.42 ††† 2:1 4.46 ††† 2:4 7.6, 30; 8.20; 12.23; 13.1; 17.1; Luk 22.53 ††† 2:6 Mak 7.3-4 18 Na jí je bə ól-itre məwūm mwɔɔmb ηkí tǎđ.

11 †*Shimbá Yésus nyə a tééd sá wəni, nyə a sá dwo ngwəla á Galilê bwə jów ná Kana yí lwóya milwané myé, ompwíin bé bwə mú *búgəla nyə.

12 ††Ja isá íni í má shîn yí, a mú shulə kə Kapernawúm, bəññ nyəwəgə yé nə omínyəwə bé nə ompwíin bé. Nji, bwə á jǐ wu nji búbaalé mwōw.

Yésus mə wǎng búúd ɔ mikus Luŋ mə Zembî
(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Luk 19.45-48)

13 †Nda zāŋ Páska í á bə í mú kúnə-kúnə ná, Yésus nyə á ka bád kə Yurúsəlem. 14 A mú kə kwey ná, nə bu-ud bwə á ngə kusha inteny wá, nə bəwəgə bwə á ngə kusha itəw nə məfəf wá, nə bəwəgə bwə á ngə sá icénd í *mwaanə wá bwə mə kə ji nə mikus *Luŋ mə Zembî. 15 A mú ŋwa míkwoolú sá lwónə ná ndeé wǎng yil bēsh Luŋ mə Zembî, wǎng nəmá itəw nə inteny. A mú ngə lwágəmə omwaanə búúd bwə á ngə sá icénd wá, shîn lwág itəwəli byāŋ. 16 ††Nyə nə buud bwə á ngə kusha məfəf wá ná: «Yílúgá isá íga wa. Kúgá ŋwa njów mə pəpa nda watála.» 17 ††Ompwíin bé bwə mú tédəga nda jǐ cilyá Kálaad Zembî dí ná, ná: «Ceelí mə ngə ceeł njów wó yí, í ngə gwə mə láméd nda kuda».

18 ††Oyúden bwə mú zə lās nə nyə ná: «Wo ngə zə sá isá íni ná wo mə fwo ka lwágələ sá dáyé *shimbá?»

19 ††Yésus nə bwo ná: «Caaməgá *Mpáanzə Zembî ga, mə nyiŋgəg lwə bi nywo nji mwōw máləɔl.» 20 *Oyúden ná: «Jǐ! Mpáanzə ni, məlwəga mé mə á ŋwa buud mim-bú məwúm mánə nə mísaman, wəe mə ci ná wo é lwə nywo nji mwōw máləɔl?» 21 †Ndug nyúul nyé wə nywáa nyə á ngə jów ná Mpáanzə yí. 22 ††Ompwíin bé bwə á kə nyiŋgə tédəga ləsú Yésus nyə a lās wəwəgə ja nyə gwúm yí, bwə mú *magələ Mícilyá myā Kálaad Zembî, *magələ nəmá ləsú yé.

23 ††Í á ka ngə bə na ná, ja Yésus nyə á bə zāŋ Páska dí Yurúsəlem yí, zhwoɡ buud bwə á *búgəla jínə dé nə dúgələ məshimbá nyə á ngə sá má. 24 Nji Yésus nyə a shígé ngə shwu nyúul nə bwo, nəcé nyə á ngə mpu bēsh. 25 Í áshígé nyiŋgə jǐ nə muud zəg jaaw nyə ná mbéé jǐ ntəga, keeł jǐ ntəga. Nyəmfəwó nyə á ngə mpu sá jǐ múúd láméd yí.

Yésus bá Nikodēm

3 ††Ngwól múúd nyə á ka bə gwoongə *Ofarizyēŋ dí nə jínə ná Nikodēm; nyə á bə nəmá tówe shwóg *Oyúden. 2 ††Muud éne nyə á ka kə dóg Yésus mpwóbulú kə ci nə nyə ná: «*Rabi sə ngə mpu ná wo jǐ yǎgəli ngə zhu wə Zembî yé. Nəcə, muud cugé nə ŋkul sá *məshimbá wó ngə sá méga ŋkí Zembî nyə ayáyé nyə ŋkul.» 3 ††Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Búbálé, mə jaaw wo ná, ŋkí muud mə bə kú byél byélé ágúgwáan †, a cugé nə ŋkul dóg Faan mə Zembî.» 4 Nikodēm mú

jǐ nyə ná: «Ntədəlé cwúcwúul múúd jǐ nə ŋkul nyiŋgə byél yé? Ye a jǐ nə ŋkul nyiŋgə nyii nyóŋgə mwō dí ja ábēé ná ndeé a mú nyiŋgə byél?» 5 ††Yésus mú bəsa ná: «Búbálé, mə jaaw wo ná, ŋkí muud mə bə kú byél zhíí á məjúwó nə Shíshim dí, a cugé nə ŋkul nyii Faan mə Zembî dí. 6 ††Byeyí á shí ga í də byá míshwun, byeyí á Shíshim byá *shíshim. 7 Kú káam nə mə ci nə wo nə bi mə jələ nə byél byélé ágúgwáan. 8 ††Ŋkwə mə də kuŋg kəl á kúŋg yí, wo ngə gwág ncíndə nyé, nji wo nda mpu kóomb á ngə zhu yí nə kóomb á ngə kə yí. Ntə nəmá wə jǐ nə muud mə byél byélé Shíshim yé.»

9 Nikodēm mú ci nə nyə ná: «Jǎŋ jǐ nə ŋkul bə na ntədəł?» 10 Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Wəe muud ngə jǎgəli bwán ɔ *Izərayél yé wo ampúyé isá íni?»

11 ††Búbálé, mə jaaw wo ná, sə ngə lās sá sə mə mpú yí, sə ngə bwiŋgə sá sə á dóg yí, nji bí nda magələ sá sə ngə bwiŋgə yí. 12 ††Ja mə lās nə bí isá yā shí ga, bí nda *magələ yí, bi búsa nə ŋkul magələ yā gwōw na ntədəł? 13 ††Mpugá nə muud nyə afwóyé bád kə joŋ dí gwōw, nəmá nji *Mwān mə Múúd, nyə muud nyə á zhu gwōw yé. 14 ††Nə ndeé, nəmá nda Moyíz nyə a bñ wəgəli nywā gwōw shí a shwéeshád ná, í jǐ nə bwə bág nəmá bñ Mwān mə Múúd gwōw, 15 ††shú ná muud yésh mə bá *búgəla nyə yé bág *bə nə cəg á kandəgə kandəgə. 16 ††Nəcə, Zembî nyə á ceeł buud ɔ shí ga nə mbíya yáag-yáag ceeł, váal á ná, nyə a yána Cúgə lú Mwán dé nə muud yésh mə búgəla nyə yé bág bə kú ya, a yidag bə nə cəg á kandəgə kandəgə. 17 ††Mpugá nə Zembî nyə a shígé nti Mwán yé shí ga dí ná a zəg yə búúd intégəlí, í a yida bə ná a zəg sá nə buud bwə fáaməg. 18 ††Muud mə búgəlá nyə yé nyə ányingəyé ná bwəma nə intégəlí; muud mə yidá bə kú búgəla yé, intégəlí byé í mə bwey bə; í mə bwey bə nəcé a mə bə kú búgəla Cúgə lú Mwán mə Zembî. 19 ††Dəgá, Zembî nyə a sá nə sémye míləsú í mpúyúg, nyə a sá ntəga: nyə á nti məŋkenya shí ga dí, buud bwə mú yida ceeł məyídégú cə məŋkenya. Bwə á sá ntə nəcé bəw bwo misóólégú. 20 ††Jǐ nə muud yésh mə də sá məbəw yé mə də mpii məŋkenya, nyə ádé kə kəl məsú yí, a fúndə ná misóólégú myé mí á bá búgəli. 21 ††Muud nywáa ngə bə obúbálé yé mə də kə kəl məŋkenya məsú yí, í nyíniúg nə a ngə sá misóólégú myé váal Zembî ngə jǐ yí.»

Yuánes Nduu-buud bá Yésus

22 ††Ja isá íni í má shîn yí, Yésus mə zə kə shí á Yudéa, bəññ *ompwíin bé. A mú kə ji nə bwo wu, a ngə duu buud. 23 Í á bə, Yuánes ngə nəmá duu buud Inəñ, kúnə-kúnə nə Salím, nəcé məjúwó mə á bə wu ŋkí bulya. Buud bwə á ka də kə, də kə duwan. 24 ††Na nyə á bə bwə kú fwo wá Yuánes mímbwugəd. 25 Ompwíin ɔ Yuánes bəññ ngwól *Yúden bwə á ka zə séŋəsa məkəl shú sá í dúgyá nə ŋgusa yəbá yí. 26 ††Bwə mú kə wə Yuánes kə

† 2:11 Shimbá: 2.23; 3.2; 4.54; 6.26; 11.47-48; 20.30; Mis 2.22; Rom 15.19 †† 2:12 Mat 4.13 † 2:13 6.4; 11.55; 12.12; MmN 12.1-14 †† 2:16 Luk 2.49 †† 2:17 Sóm 69.10 ††† 2:18 2.11 ††† 2:19 Mat 26.61; 27.40; Mis 6.14 § 2:21 1Kr 6.19 †† 2:22 1.45; 12.16; 14.26; Luk 24.6-8, 27 ††† 2:23 2.11; 6.29; 7.31; 8.30; 9.38; 10.42; 11.45; 12.42; 20.29, 31; 16.9 §† 3:1 Nikodēm: 7.50; 19.39 §†† 3:2 Mat 22.16; Yuá 2.11 †† 3:3 1.13 §† Kúl jēsh sá

ngə ci ná: «byél byélé ágúgwáan» yí, bǔǔl bwə ngə ci ná «byél byélé á gwōw». §†† 3:5 Tit 3.5 §†† 3:6 6.63 §§ 3:8 Ekl 11.5 18 3:11 3.32; 8.26 19 3:12 12.32; 14.1-3; 17.5 20 3:13 Mik 30.4; Rom 10.6 21 3:14 Ilŋ 21.9; Yuá 8.28; 12.32-34; 18.32 22 3:15 20.31 23 3:16 3.36; 5.24; Rom 8.32; 1Yn 3.1; 4.9-10; 5.11, 13 24 3:17 12.47 25 3:18 5.22 26 3:19 8.12 27 3:20 Ifz 5.11-13 28 3:21 1Yn 2.4 29 3:22 4.1-2 30 3:24 Mat 4.12; 14.3 31 3:26 1.29-34

ci nə nyə ná: «*Rabi, dɛgí, muud bíná bi á bə Zhurdɛ faŋwíny wó á ɲgə bwaagələ lán yé yé, a ɲgə duu buud, buud bēsh bwə mú ɲgə kə nyáđí.»²⁷ †Yuánes mú bɛsa ná: «Muud cugé nə ɲkul bə nə sâ, Zembî kú fwo yə nyə.²⁸ ††Biméfwó bí búsa mə owúshined ná mə á ci ná: “Mɛɛ dí jísá *Kříst, mɛɛ ji ɲji muud Zembî nyə á nti Kříst dí shwóg yé.”²⁹ †Muud mə ɲwá bá yé, nyə wə jí nə mudá; shwə yé təl cínɔɲgɛ ɲgə gwágɛlə nyə yé, nyə é bul bə nə məshusɛg ja á gwág kəl mə múúd bá yí. Váál məshusɛg dɔɔɲg wə mə jí nə ndí yí, məshusɛg ntɔ ɲji.³⁰ † jii ná jíná mə Yésus ɲgəg nə jwɔ, mɛɛ dām ɲgə jímb jímbúg.

³¹ ††«Muud ɲgə zhu gwów yé ɲgə cɔ buud bēsh; nyɔɔɲg ɲgə zhu shí yé ji nəmá ɲji muud a shí, a lás námə ɲji sâ í dúgyá nə shí yí. Muud ɲgə zhu gwów jon dí yé ɲgə cɔ buud bēsh.³² ††A ɲgə bwaagələ sâ nyə á dúg yí nə sâ nyə á gwág yí, ɲji, buud bwə áɲgɛ nə maɲələ sâ á ɲgə bwaagələ yí.³³ Muud mə mágúlé bwaagələlə wɔɔɲg yé mə lwágələ ná Zembî jí búbálé.³⁴ Nəcə muud Zembî nyə á nti yé mə dɛ lās ícýá í Zembî; nəcə, Zembî mə yé nyə Shíshim kú nə minjí.³⁵ ††Dâ mə cɛel Mwán, nyə a mə bəd nyə isâ byésh məbwəd.³⁶ †††Muud mə *búgúla Mwán mə Zembî yé ji nə cɛg á kandɛgə kandɛgə; muud mə bán ná nyə abúgúlayé *Mwán mə Zembî yé nyə abúle *dúg cɛg, mpimbə mə Zembî yida nada nyə cɛgud.»

Yésus bá mudá á Samariya

4 †Yésus nyə á ka zə mpu ná *Ofarizyɛn bwə mə gwádɛga né a mú ɲgə bul bə nə *ompwíin ntɔ Yuánes, a ɲgə duu buud ntɔ nyə.² †Nji, Yésus nyəméfwó nyə a shígé ɲgə duu buud, ompwíin wə bwə á ɲgə duu.³ †Ná ndéé, Yésus nyə á ka zə wú Yudéa ná a ké Galilé.⁴ †Né ndéé, í á jii ná a líínág Samariya.⁵ ††A mú kə wócs ɲgwəla á Samariya bwə dɛ jɔw ná Sikâr yí, ɲgwəla wɔɔɲg í ɲjúl kúnə-kúnə nə fambə *Yákwab nyə á yə mwán yé Yóseb yí.⁶ Bwúɲ mə Yákwab í ɲjúl cínɔɲg. Yésus nyə á ka bə a mə tag nə ɲjɔɔnd, a mú kə ji shí bwíinde lú taambud. Í á bə na, jwów í mú ɲgɛɛ tólóg dɛ.⁷ †A ɲjúl na ntəni, ɲgwól mudá á Samariya mú wócs ná a zə dɔ məjúwó. Yésus mú ci nə nyə ná: «Yəg mə məjúwó mə ɲgul.»⁸ † Á á bə ompwíin bwə mə kə ɲgwəla ná bwə kə kusə ídɛw.⁹ ††Mudá á Samariya mú ci nə Yésus ná: «Ná jii? Wo mwá *Yúden, wo bále gwáamb mə shilə Samariya məjúwó? Jân í ámə té na ntədel?» Mɲugá ná *Oyúden bəñɔɲ nə buud ɔ Samariya bwə ádɛ bə nə wɔɲgú.¹⁰ †††Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wo ampúyé sâ Zembî mə yána yí, wo kú mpu múúd ɲgə gwáamb wo məjúwó yé. Wo mbəm mpu, ɲki wo wə mə yida gwáamb nyə məjúwó, a mú yə wo məjúwó má cɛg.»¹¹ † Mudá mú ci nə nyə ná: «Cwámba, taamb jí nə gwaálə shí, wo ntəg kú nə dɔɔla; wo é ka ɲwa məjúwó

mâ cɛg ɲgow?¹² ††Ye wó bul bə fwámé múúd ntɔ mpáambá jísú Yákwab muud nyə á yə sə taamb ga yé? Nyəméfwó nyə á ɲgul məjúwó má wa, bwán bé ɲgul námə, tɔɔ iwoo byé.»¹³ ††Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Muud yésh mə ɲgúl məjúwó mɛga yé, nyə é nyiɲgə gwág shwáásúle minú;¹⁴ ††nji, muud mə bá ɲgul məjúwó mə bá yə nyə yé, nyə abúle nyiɲgə bwele gwág shwáásúle minú, məjúwó mɔɔɲg mə bá bə nyə bwúɲ í bá dɛ wéeshəli məjúwó cé cɛg.»¹⁵ †††Mudá ná: «Cwám-ba, yəg mə məjúwó mɔɔɲgə mə bág bə kú ná nyiɲgə gwág shwáásúle minú, mə nda ná bá nyiɲgə jii ná mə zə dɔ məjúwó wa.»¹⁶ † Yésus nə nyə ná: «Kaá jɔw ɲg-wúm woó, biná zəg.»¹⁷ † Mudá ná: «Mə cugé nə ɲg-wúm.» Yésus nə né ná: «Wo mə mpu ci ná wo cugé nə ɲgwúm.»¹⁸ † Nəcə wo a mə bə nə ogwúm otɔɔɔ, nyɔɔɲg wó jí nə ndí ja gaád yé cugé ɲgwúm woó. Wo mə bwi-ɲg búbálé na.»¹⁹ †††Mudá mú ci nə nyə ná: «Cwám-ba, mə dúg ná wo ji *muud micúndá.²⁰ ††††Odâ bwə á dɛ yə Zembî gúmá wa mbúɲ gaád; bi bāɲ mə ci ná Yurúsəlem wə búúd bwə kəg dɛ nyə gúmá yé.»²¹ † Yésus mú ci nə nyə ná: «Amuda, *magələg sâ mə cí yí. Dúl wəla í bá zə bə, í bá bə, bi kú ná dɛ yə Dâ gúmá wa mbúɲ gaád, kú námə nyiɲgə bə Yurúsəlem.²² ††Bí ɲgə kənd gúmá kú bí ampúyé yí; sə bāɲ sə ɲgə kənd kú sə mə mpú yí, nəcə cɛgəshilə Zembî ɲgə cɛgəshi buud yí í ɲgə cɲgya Oyúden dí.²³ ††Nji, dúl wəla í bá zə bə, wəla dɔɔɲg ntəg námə wəga, wəla á né fwámé búúd bwə yə Dâ gúmá wá bwə é yə nyə gúmá nə *shíshim nə obúbálé. Váál búúd i yə nyə gúmá ntɔ wə Dâ ɲgə sɔ yí.²⁴ † Zembî ji shíshim, buud bwə yə nyə gúmá wá bwə jəlá nə yə nyə gúmá nə shíshim, nə obúbálé.»²⁵ †††Mudá mú ci nə nyə ná: «Mə mpú ná Mesí zag, nyə wə bwə ɲgə jɔw ná *Kříst yé. Ja á bá ntəg zə yí, a bá zə jaaw sə isâ byésh.»²⁶ ††Yésus ntəg nə né ná: «Mə wɔɔɲg wə ɲgə lésha nə wo éga.»

²⁷ † Ompwíin bé bwə mú ntəg wócs, bwə mú ɲgə káam ná Yésus ɲgə lésha nə mudá; ɲji, tɔɔ muud nyə a shígé jí nyə ná: «Wo ɲgə jii jí?» ɲki ntəg ná: «Nəcə jí wó ɲgə lésha nə nyə yí?»²⁸ † Mudá mú lúgə dɔɔla jé na, kyey kə kwáádə kə jɔw búúd ná: ²⁹ ††«Zəgá kə dúg ɲgwól múúd mə jaaw mə sâ jésh mə á sá yí, ye í cúgé je bə Kříst í?»³⁰ † Buud bwə mú tí kwáádə, kə kóɔmb Yésus nyə á bə yí.

³¹ † Té ni, ompwíin bwə mú ɲgə jəgəla nə Yésus ná: «*Rabi, daág.»³² † Nyə ntəg nə bwo ná: «Mɛɛ ji ná mə dəg ídɛw bí ampúyé yí.»³³ † Ompwíin bwə mú ɲgə ci bwəmé nə bwəmé ná: «ɲgwól múúd nyə ámə zə yə nyə bíl ídɛw?»³⁴ ††Yésus nə bwo ná: «Ídɛw byám wə mə sáag sâ múúd nyə á nti mə yé mə jíí yí.³⁵ ††Ngaá bí ɲgə ci ná í mə lúg ɔɲkwoond onɔ ná fwála bwə jəlá nə saag ífambə yí í wócsúg í? ɛhɛɛ. Mɛɛ mə ka ci ná: Kəndɛgá mísh bí dúgúg, ídɛw í mə shín wɛy ífambə, í mú fwála lú məsaag.³⁶ † Muud məsaag mú ɲgə bwey ɲwa myəna, a ɲgə sɛɲg mpumə shú cɛg á kandɛgə

† 3:27 19.11; 1Kr 4.7; Heb 5.4 †† 3:28 1.20; Mal 3.1; Mat 11.10 † 3:29 Mat 9.15 †† 3:31 8.23; 15.19; 1Yn 4.5 †† 3:32 3.11 ††† 3:35 5.20; 10.17; 13.3; 14.10; 17.2; Mat 11.27; 28.18 ††† 3:36 3.16 § 4:1 3.22 §† 4:4 4.9; Luk 9.52; 17.11, 16; Mis 8.4-25 §†† 4:5 Mət 33.19; 48.22 §† 4:9 2Oj 17.29-41; Esd 4.1-3; Mat 10.5; Luk 9.52-53 §†† 4:10 4.26; 7.37

§† 4:12 8.53 §† 4:13 6.35; 7.37 §†† 4:15 6.34 §†† 4:19 9.17; Mat 21.46 §§§ 4:20 Mbá 12.5-14; Sòm 122.1-5 18 4:22 Iza 2.3; Abd 17; Rom 9.3-4 19 4:23 3.3-8; 2Kr 3.17; Flp 3.3 20 4:25 1.41; 4.29; 7.26; 11.27 21 4:26 9.37 22 4:29 Mat 12.23 23 4:34 6.38; 8.28; 12.49-50; 14.31; 15.10; 17.4 24 4:35 Mat 9.37; Mbú 14.14-20

kandæg; ná ndeé, mbɔɔl mæmpæg bá bēsh muud mæsaag bwé gwág mæshusæg mbií ngwūd. ³⁷ †Wúl kaaná í dɛ cɪ ná: muud mə bɛ mpæg yé, nə yé; nyɔɔng mə sáag yé, nə yé. Sâ kaaná wɔɔng ngə cɪ yí jɛ búbálé. ³⁸ Mə á kænd bí nə bi kəg saag ídɛw kúl bí áshígé wéend gún yí. Bóól bwé á sɛy, bwé wéend gún; bi bān mú kə saag ígún byánúɔd.»

³⁹ Zhwoɔg buud wā ngwəla Samariya wɔɔng bwé á *búgəla Yésus nəcé bwaagəlɛlə múdá nyé á bwaagəlɛ nə: «A mə jaaw mə sâ jēsh mə á sá yí». ⁴⁰ Nə ndeé, ja búúd ɔ Samariya bwé á zə wóws wə Yésus yí, bwé á jəgəla nə nyə ná a jíg na bwəɔɔ; a mú ja cínɔngú mwɔw məbá. ⁴¹ Buud bwé mú nyiŋgə jág bul zə búgəla nəcé ngələ gwág ciyá jé. ⁴² ††Bwé mú ngə cɪ nə mudá nə: «Sá ngə búgəla ja gaád nəcé sámfəwó sá mə gwág nyə nə məlwə məsú, kú ná nyiŋgə bə nəcé bwiŋgəlɛ wə, sá mə ka mpu nə nyə wə jɛ bále bə Cəgye á shí ga.»

Yésus mə lwag gúl ncúncwəmə

⁴³ Mprəsə mwɔw məbá məni, Yésus nyə á zə tí na, kə Galilɛ, ⁴⁴ † njúl nə nyəmfəwó nyə á bwey bwaagəlɛ nə: «Bwé ádɛ gúmal *múúd micúndə mə Zembí nyédɛ kwáádə». ⁴⁵ Nji, ja nyə á wóws Galilɛ yí, buud ɔ Galilɛ bwé á jɛend nyə nəcé bwé á shí dɛg sâ jēsh nyə á sá Yurúsəlem fwála lɛ zān yí. ⁴⁶ †† Nyə á ka nyiŋgə kə Kana á Galilɛ, wú nyə á sá nə məjúwó mə nyéég məlwəg wá. Wúl lúlúú ósɔɔl ɔ məsáal ɔ Njwú-buud í a bə Kapernawúm, nyə á ka bə nə mwán ngə bwə. ⁴⁷ Muud éne nyə á ka gwág nə Yésus mə wú Yudéa, a mə wóws Galilɛ. A mú kə nyédɛ, kə jəgəla nə nyə nə a shúləg kə, kə lwag nyə mwán, nəcé, nyə á ngə bə nə a zə yə. ⁴⁸ †† Yésus mú cɪ nə nyə ná: «Bí mə ká bə kú dɛg *məshimbá nə *isâ í mímbúgú, bí kú *búgəla?» ⁴⁹ Lúlúú ósɔɔl ɔ məsáal mú cɪ nə nyə ná: «Lɛlɛg kə té mwán nyə afwóyɛ yə mə yí». ⁵⁰ Yésus mú cɪ nə nyə ná: «Jeg kə, mwán woó ngə cəgə.» Muud éne mú *magəlɛ ciyá Yésus nyə á cɪ nyə yí, a mú kyey. ⁵¹ A ngə ná ka shulə kə, ósɔɔl ɔ məsáal bɛ bwé mú zə bwəma nə nyə, zə jaaw nyə nə mwán yé ngə cəgə. ⁵² A mú jɛ bwo wəla bwə í ámə shín mwán yí, bwé mú jaaw nyə ná: «Nyúú í ámə mpwambəwo nyə nəkugú wəla ngwūd á tām mwásə.» ⁵³ ††† Sɔɔngú mwán mú yag nə wəla dɔɔng dɛ wə Yésus nyə ámə cɪ nə nyə ná: «Mwán woó ngə cəgə» yí; nə nyə, nə njów yé wəsh bwé mú búgəla.

⁵⁴ † Shimbá ábɛé Yésus nyə a sá ja nyə á wú Yudéa nyiŋgə zə Galilɛ óni.

Mbúmbwúgú á Bétésda

5 Ja isâ íni í mə shín yí, *Oyúden bwé mú zə bə nə zaŋ. Yésus nyə á ka nəmə kə Yurúsəlem zān nyɔɔngúɔd. ² Gúl cwoogú í á ka dɛ bə nūŋ Yurúsəlem, bwé dɛgú jɔw gwo heburə dɛ ná Bétésda. Cwoogú jɔɔng í á dɛ bə nə mənyíngúlé st mətɔɔn, í njúl kúnə-

† 4:37 Msh 6.15 †† 4:42 1Yn 4.14 † 4:44 Mat 13.57 †† 4:46 Mat 8.5-13 †† 4:46 2.1-11 ††† 4:48 Mak 13.22; 1Kr 1.22 ††† 4:53 2.23 † 4:54 2.11 †† ††† MƏNYÍNGÚLÉ: Sâ sá ngə jɔw ná nyíngúlé ni í cúgɛ zhizhe mpumbé; jisə milwoŋ mí məmpin mimbá, bwé ka wá kwáminú gwɔw nə gúgúwá bəg.

kúnə nə mpumbé bwé á gwiid nə Mpumbé Itɔw yí.

³ Ncúlyá mimbəl mí a ka dɛ já na mənyíngúlé məniɔd, nə wəancím-ncím, nə wə á íbúgúlé í məkuú, nə bɔɔng bwé á bə nə bíl íkú í nyúú í mə shwáamb wá. ^{st††} [Bwé á dɛ já cínɔngú dɛ bwánd nə məjúwó mə búswəg.

⁴ Nəcé, ngwól *éngəles nyə á dɛ shulə cwoogúɔd bíl íja, dɛ zə busal məjúwó. Nə ndeé, mbəl í bwéle kəl nyúú cwoogúɔd ja á mə busal yí, í yál, tɔɔ nə dé bwə í á bə dáyé váál.]

⁵ Ngwól múúd nyə á ka bə cínɔngú, bwə mə ji nyə nyúúɔd mimbú məwúm məlɔɔl nə mwɔɔmb. ⁶ Yésus mú dɛg muud éne mbwúg; nda Yésus nyə á mpu nə a mə bwey nə bwə ná, a mú jɛ ná: «Ye wó cɛel yál?»

⁷ Mbəl wɔɔng mú bɛsa nə nyə ná: «É yé Cwámba, mə cugé nə muud mə kúl mə cwoogúɔd ja məjúwó mə ngə busəla yí. Í dɛ bə, mə ngə ná nywá kə, ngwól múúd nyə wáá mə lɛel kə.» ⁸ †† Yésus mú cɪ nə nyə ná: «Wɔɔlúg, wo báágúg tanɔg gwɔ, wo kyéyug.» ⁹ ††† Muud wɔɔngú mú yál nəmə cé nə cé, a mú báág tanɔg jé nə ndeé tééd njɔɔnd. Isâ íni í á ngə sɛy jwɔw lɛ Sábaad.

¹⁰ †† Oyúden bwé mú ka cɪ nə muud nyə á yál éne ná: «Sábaad wə éga, jisə wo cɪ nə wo kú nkény tanɔg gwɔ.»

¹¹ A mú bɛsa nə bwo ná: «Muud nyə ámə lwag mə yé nyə ámə cɪ nə mə ná: “Njwag tanɔg gwɔ wo kyéyug”».

¹² Bwé nə né ná: «Nyáyé múúd nye nyə ámə cɪ nə wo ná: “Njwagú tanɔg gwɔ wo kyéyug” éne?» ¹³ †† Nji, muud nyə á yál yé nyə a shígé ná mpu múúd wɔɔngú; í á bə Yésus mə nyɔɔw cínɔngú búúd bwé á bə áncuncuma wá.

¹⁴ †††† Ja fwála í á cɔ yí, Yésus mú kə kwey múúd éne *Lun mə Zembí, a mú cɪ nə nyə ná: «Wey, wo mə yál dɛ? Wo kú ná nyiŋgə sá *səm, wo a bá bwəma nə sá í búl yáág yí.» ¹⁵ †††† Muud éne mú kə jaaw Oyúden nə Yésus wə nyə ámə lwag nyə. ¹⁶ Oyúden bwé mú tééd nə bwé lwəgəla Yésus cúwəlí, nəcé a sálə sɔɔlúgú ni jwɔw lɛ Sábaad.

¹⁷ Nji Yésus nyə á bɛsa nə Oyúden bɔɔngú ná: «Dā ngə ná sɛy zə wóws fwála gaád; mɛɛ mə séy nəmə.» ¹⁸ ††††† Ja nyə á mɛel cɪ ntəni yí, Oyúden bwé mú nyiŋgə bul sɔ nə bwé gwú nyə; kú bə nji nəcé á dɛ yád Sábaad í, nyə á nyiŋgə nəmə cɪ nə Zembí jɛ Sɔɔngú yé, ntɔ jɛ nə a ngə təl nyəmfəwó cé ngwūd nə Zembí.

Nkul ijwúga mə Yésus

¹⁹ †† Yésus nyə á ka bɛsa nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí nə, Mwán cugé nə nkul sá sâ nə lúú yé, a sá nəmə nji sâ á dɛg Dā mə sá yí. Sâ jēsh Dā mə sá ntāg yí, Mwán mə sá nəmə gwo. ²⁰ †† Nəcé Dā ngə cɛel Mwán, a ka ngə lwəgəla nyə sâ jēsh á ngə sá yí; a bá nəmə lwəgəla nyə misɔɔlúgú mí nyiŋgə ntɔ míga myá, bí ka bá káam. ²¹ ††† Mpuɔgá nə, Dā mə dɛ gwúməshi búúd, dɛ nyiŋgə yə bwo cəg; mbií ngwūd wɔɔngú, Mwán mə dɛ nəmə sá nə, muud á cɛel yə cəg yé, a yə nyə. ²² †††† Dā nyə asámbé tɔɔ muud lósú, nyə a mə yida yə Mwán

††† Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá bisə na mpédúgá iyuug íbá íni yí. †† 5:8 Mat 9.6-7 ††† 5:9 5.16, 18; 7.21-22; 9.14; Mak 2.27-28 †† 5:10 MmN 20.8-10; Zhe 17.21-22 †† 5:13 6.15; 11.54; 12.36; Mat 8.18; 13.36 ††† 5:14 Mat 9.2; Zhk 5.16 ††† 5:15 9.11 ††† 5:18 sɔ nə bwé gwú nyə: Mat 14.5; Yuá 7.1, 25; 8.37, 40; 11.53 1.34; 3.3, 5; 8.16-19; 10.17-18, 29-38; 14.8-11, 20, 28; 15.9-10; 16.27-28; 17.1-26

ηkul ná a dúg cígal mílósú myêsh. ²³ †A sá ntó ná buud bêsh bwé gúmálúg Mwân nda bwé gúmál Dâ ná. Muud mæ bá kú gúmál Mwân yé, nyæ agúmálé námé Dâ muud nyæ á nti Mwân yé. ²⁴ ††Búbálé, mæ jaaw bí ná, muud mæ gwágúlé ciyá jâm a *búgœla múúd nyæ á nti mæ yé, a mú næ cœg á kandœgæ kandœgæ; nyæ abúle ny- ingœ bwœma nœ intúgúlí, a mæ yida wú shwiy dí kœ cœgœd. ²⁵ †Búbálé, mæ jaaw bí ná, dúl wœla í bá zœ bœ, wœla dœœng ntâg námé wœga, wœla mímbimbœ mí bá gwág kœl mæ *Mwân mæ Zembí yí. Bœœng bwé bá ntâg gwág dwo wá, bwé bá *bœ nœ cœg. ²⁶ ††Mpugá ná, Dâ jî amœdí á cœg, a mæ ka námé sá ná Mwân bœg amœdí á cœg. ²⁷ Nda Mwân jî Mwân mæ Múúd †† ná, Dâ mæ yœ nyœ ηkul ná a dúg sámb mílósú. ²⁸ Kúgá káam sâ jœœng; nœcé dúl wœla í bá zœ bœ, wœla búúd bœsœ mœshwoj dí wá bwé bá gwág kœl mæ *Mwân mæ Múúd yí. ²⁹ †††Bœœng bwé bá bœ ná bwé á sá mœnywa wá, bwé bá gwúm mœshwoj dí, zœ lœg cœg; bœœng bwé bá bœ ná bwé á sá mœbœw wá, bwé bá gwúm mœshwoj dí, zœ bwœma nœ intúgúlí. ³⁰ †††Mœe, mæ cœgœ ná ηkul sá sâ nœ lúú wâm, mæ dœ sámb mílósú nda mæ dœ gwág nœ Pœpá ná; mæ dœ cígal mílósú tœtœlí, nœcé mæ ádé sœ ná mæ sá sâ mœ jî yí, nji nœ mæ sá sâ múúd nyœ á nti mæ yé ηgœ jî yí.

³¹ †††Í mbœm bœ ná mœmœfwó wœ ηgœ bwíing lán wâm, bwíingœlœ wœœng í nda bœ sá búúd bwé mágœlœg yí. ³² Ká, muud shús wœ ηgœ bwíing lán wâm, mæ mpú ntâg nœ bwíingœlœ wœœng wúsœ búbálé. ³³ ††Bí á kœnd buud wœ Yuánes †††, nyœ á shí ntâg bwíing bí búbálé waamœ. ³⁴ Mœe mæ anœgœ ntâg bwând nœ muud bwíingœg lán wâm; mæ ηgœ yida lás ntœni shú nœ bí dúgœg cœg. ³⁵ Yuánes nyœ á bœ njidá lámœa í á ηgœ kwan yí, bí á shí ntâg jî nœ bí mœ kwœs nœ mœηkenya mœ, nji í a bœ nji búbaalé fwála. ³⁶ †††Mœe jî nœ wúl bwíingœlœ í ηgœ bwíing lán wâm, wân í ntœ wœœng Yuánes nyœ á bwíing yí. Misœólœgú Dâ nyœ á yœ mæ ηkul nœ mæ sáág myá, mæ ηgœ sá myœ, mí ηgœ bwíing lán wâm nœ Dâ wœ nyœ á nti mæ. ³⁷ †††Dâ muud nyœ á nti mæ yé nyœmœfwó ηgœ bwíing lán wâm. Bí abwélé gwág kœl dé, kú bwœle dúg mpwóómbú nyé, ³⁸ ††ciyá jé í afwóyœ ηwa jiya bídí mílámœd, nœcé bí anœgœ nœ búgœla muud nyœ á nti yé. ³⁹ †††Bí ηgœ sœ ná bí mpúg micilyá myâ Kálaad Zembí, bí ηgœ tœdœga ná bí é kwey cœg á kandœgœ kandœgœ cíœœng; í njúl nœ micilyá myœœng mí ηgœ bwíing lán wâm. ⁴⁰ Nji bí acééle zœ mœdí ná bí bœg nœ cœg. ⁴¹ †††«Mœ anœgœ nœ jî nœ buud bwé gúmálúg mæ. ⁴² Nji, mæ mpú bî, mæ mpú nœ mílâm mín mí acééle Zembí. ⁴³ Dâ wœ nyœ á nti mæ nyœdí jínœd, nji bí alœgé mæ; ηkí ηgwól múúd mæ zœ dé jínœd í, bí yida lœg nyé. ⁴⁴ †††Bí bí

nœ ηkul búgœla na ntœdelé bí ηgœ sœ gúmœ mœnyúú mí búúd dí? Bí cœgœ nœ ηkul búgœla, nœcé bí anœgœ nœ sœ gúmœ í ηgœ zhu wœ Zembí á ηgwœd nœ ηgwœd yí. ⁴⁵ †††Kúgá ηgœ tœdœga ná mæ bá shwœman bí wœ Dâ. Moyíz muud bí á mæ kœl mílâm nyœdí yé, nyœ wœ mæ bá shwœman bî. ⁴⁶ ††Nœcé, bí mbœm ηgœ búgœla Moyíz í, ηkí bí mæ búgœla námœ mæ, nœcé lán wâm wœ Moyíz nyœ á cilœ yí. ⁴⁷ ††Ká, nda bí anœgœ nœ *magœlœ micilyá myé ni, bí é ka *magœlœ íciyá byâm na ntœdelœ?»

Yésus mæ yœ ncúlyá buud idœw
(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

6 Ja ísâ íni í mœ shîn yí, Yésus mú líœna máη mœ Galilé bwé dœ námœ jœw ná Tiberyad yí, kœ faηwíny. ² †Buud bwé mú ηgœ bœ nyœ áncuncuma, nœcé bwé á ηgœ dúg a ηgœ lwag mímbœl mœshimbád. ³ †A mú ka bád mbœmbœηœd, kœ jî shí wu gwœw, bœnœη *œmpwíin bœ. ⁴ †Na jî ntâg ná, *Oyúden zan ηPáska nyán í mú kúnœ-kúnœ.

⁵ Yésus nyœ á ka kœnd mísh, a mú dúg nœ ncúlyá buud bwé ηgœ zœ nyœdí, a mú ka jî Fílíp ná: «Sœ é ka kusœ íbœléd ηgow nœ buud œga bwé dœg?» ⁶ Nyœ á jî ntó ná a gwágúle ná nda Fílíp nyœ é cí ná, nyœ á ηgœ bwœy mpœ sâ á zœ sá yí. ⁷ Fílíp mú bœsa nœ nyœ ná: «Sœ tœem kusœ íbœléd tân odanarí mítœd mímbá, í nda kwœga nœ bwo mbii á ná muud yêsh bœ ná jé kúkœl.» ⁸ ††Nyœœng *mpwíin mæ Yésus bwé á dœ jœw ná Andrœ yé, mínyœœ mœ Shímun Pyêr mú cí nœ nyœ ná: ⁹ «Gúl ncúncwœmá jî nœ íbœléd ítœœn wa, íbœléd í *orzœa, nœ oshú œbá; ká bímbí dœœng dí nœ ηkul ka sá zhwoj buud œga jî?» ¹⁰ Yésus mú cí ná: «Jíœgá buud shí.» Zhwoj ákánda nyœ á bœ kúkœl jœœngœd, buud bwé mú shîn jî shí, je bœ búúd otœœshin otœœn lœlœ nji budœm. ¹¹ ††Yésus mú ηwa íbœléd, a mú yœ Zembí akíba nœ ndœé a mú kaaw búud bwé á bœ cíœœng wá. A mú námœ sá nœ oshú ntœ, a yœ bwo bímbí bwé á jî yí. ¹² Ja búúd bwœ mæ dœ ná ndœé jíœ yí, a mú cí nœ œmpwíin bœ ná: «Kwœsœgá íkœl í mœ lœg yí, í kú bœ sâ yúúdeœg.» ¹³ Bwé mú kwœs íkœl í íbœléd í á lœg ja búúd bwé á shîn dœ yí, í mú lwând mábwœmú wœm nœ mœbá.

¹⁴ ††Ja búúd œni bwé mœ dúg Yésus mœ sá *shimbá yí, bwé mú ηgœ cí ná: «Búbálé, *muud micúndœ nyœ á bœ ná a bá zœ shí ga dí œni.» ¹⁵ ††Nda Yésus nyœ á ka mpœ ná bwé é zœ ηwa nyœ ná bwé kœ tœl nyœ njwú-buud ná, nyœ á kyey, kœ nyíngœ bád mbœmbœηœd nyœmœfwó kú nœ muud.

Yésus mæ kyey májúwœd gwœw

¹⁶ Mpwœ-kugú, *œmpwíin bœ bwé mú shulœ kœ mân. ¹⁷ Bwé mú kœwa byœólœd, tœ kœ faηwíny, Kapernawœm. Í á bœ yídeœgú í mœ bii shí, Yésus kú fwo nyíngœ sœœngœ nœ bwo sámbá. ¹⁸ Yáág-yáág ηkwœ nyœ á ka zœ kunœ, ík-

18 5:19 1.34 19 5:20 3.35 20 5:21 Rom 4.17; Ifz 2.5; Yuá 11.25 21 5:22 3.18; 5:27, 30; 9.39; 12.47-48; Mis 10.42; 1Yn 2.28 † 5:23 Flp 2.10-11 †† 5:24 3.16; 5:22; 6.35; 8.51; 10.28; 11.25-26; 14.6; 17.2; 20.31; 1Yn 2.25; 3.14 † 5:25 11.43; Mak 5.41; Luk 7.14 †† 5:26 1.4 †† Mwân mæ Múúd: Ntœ mœ kœ ná «Mesí Zembí nyœ á nti yé». (Wo jî nœ ηkul dúg Dan 7.14.) ††† 5:29 11.24 ††† 5:30 4.34 † 5:31 5.36 † 5:33 1.15, 19, 34 †† Lán ní í jœlá nœ bœ sá í ηgœ sœy Yuá 1.19-27 nœ 3.22-30 dí yí. † 5:36 10.25, 38; 14.10-11; 15.24, 27 †† 5:37 1.34; MmN 20.19; Mbá 4.12 † 5:38 16.9 † 5:39 Luk 24.27, 44; Mis 13.27; 17.11; 2Tm 3.15-16; 1Pr 1.10-11 †† 5:41 7.18 †† 5:44 5.41

††† 5:45 Mbá 31.24-29 18 5:46 Mbá 18.15, 18; Luk 24.27; Yuá 6.14; Mis 3.22; 7.37 19 5:47 Luk 16.29-31 20 6:2 Mat 6.25; Yuá 2.23 21 6:3 mbœmbœηœd: Mat 5.1; 15.29; Mak 3.13; 6.46; Luk 22.39 22 6:4 2.13 23 6:8 Andrœ: 1.40; 12.22; Mat 4.18; Mak 13.3 24 6:11 21.9, 13 25 6:14 Mbá 18.15, 18; Yuá 1.21; 2.11; 5.46; 7.40; Mis 3.22-23 26 6:15 5.13; 18.36

wɔ̄ tɔ̄w mán̄ nê shwuu. ¹⁹ Bwê mú ka ngə júgə nê ndeé, ja bwê mé kə shwóg je bə ókílomáda otɔ̄ɔn̄ ñkí ósaman † yí, bwê mú dúg Yésus ngə kyey mǎjúwó dǎ gwɔ̄w, a ngə shísh kúná-kúnə nə byɔ̄ɔl dǎn̄; bwê mú gwág íkukwendé. ²⁰ Yésus mú cɪ nə bwo ná: «Mə wê éne, kúgá fúndə.» ²¹ Bwê mú cɛel ñwa nyə byɔ̄ɔléd, ñji byɔ̄ɔl mú lɛel kumə bwún̄, kúl bwê á ngə kə yí.

Idêw yâ cɛg

(Yuá 3.14-16; 1Yn 5.10-13; 1Kr 11.23-26)

²² Mán̄ mǎlê̄m, ncúlyá buud bwê á lég gúl kóómb mán̄ wá, bwê mú dúg nê byɔ̄ɔl í á bə cínɔ̄ngú ñji ng-wúduɔ̄gú, dwó ntâg wê í á kə nə *ompwíin̄ yí, Yésus nyə a shígé bád byɔ̄ɔl dɔ̄ɔngú; ompwíin̄ bwê á kə bwéméfwó. ²³ ††Ñji, mǔóllé gá mǔóllé mǔóllé mǔóllé mǔóllé wú Tiberyad, nyiŋgə zə kúná-kúnə nə kúl Cwám̄ba nyə á yə Zembí akíba nê ndeé bwê mú də yí. ²⁴ Ncúlyá buud óni bwê mú dúg nə tɔ̄ɔ Yésus, tɔ̄ɔ ompwíin̄ bɛ bwê cúgɛ cínɔ̄ng. Bwê mú ntâg bád mǔóllé mɔ̄ɔngú kə Kapernawúm, kə sɔ̄ Yésus. ²⁵ Bwê mú kə kwey nyə nún̄ mán̄ faŋwíny, bwê mú shilə nyə ná: «*Rabi, wo ámə ka zə kúga jáyɛ ja?» ²⁶ †Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Búbálé, mǎ jaaw bí nê, bí aŋgɛ nə sɔ̄ mǎ nɛcé *mǎshimbá bí ámə dúg má, bí ngə sɔ̄ mǎ nɛcé bí ámə də íbɛléd nê ndeé jí̄l. ²⁷ ††Kúgá ngə yáág nê bí bég nə idêw í dɛ kaag yí, yidagá yáág shú byɔ̄ɔng í kwíind nê muud cúgɛg cɛg á kandɛgə kandɛgə yí; byó wə *Mwân̄ mǎ Múúud mǎ bá yə bí yí. A bá yə bí byo nɛcé a ñi nyɔ̄ɔng Dâ nyə a wá mǎyiigyé mǎ íjwúga yé.» ²⁸ Bwê mú ka cɪ nə nyə ná: «Yáág nə misɔ̄ɔllé gú mí Zembí wə ntɔ̄del, sá sáág jí̄?» ²⁹ ††Yésus nə bwo ná: «Yáág nə sɔ̄ɔllé gú mǎ Zembí wúsə nê bí búgúllá gú muud Zembí nyə á nti yé.» ³⁰ Bwê nə né nê: «Wo mǎ fwo sá jáyɛ sá í ntɔ̄ buud fɛg nê sá dúgúg nê ndeé sá mú *búgúla wo? Wáyɛ sɔ̄ɔllé gú wo mǎ fwo sá yí? ³¹ †††Osɔ̄ɔllé gú búsú bwê á dɛ də *má-na ja bwê á bə shí a shwéeshá dǎ yí, nǎmǎ nda jí̄ cilyá Kálaad Zembí dǎ nê: “Nyə á yə bwo idêw í á ngə zhu jɔ̄ng dǎ yí.” ³² Yésus mú cɪ nə bwo ná: «Búbálé, mǎ jaaw bí nê, Moyíz nǎmǎ dǎ nyə á yə bí idêw í á dɛ zhu jɔ̄ng dǎ yí, Sɔ̄ɔllé gú waam wə mǎ yə bí fwámé idêw í ngə zhu jɔ̄ng dǎ yí. ³³ †††Fwámé idêw í Zembí bisə byɔ̄ɔng í wú jɔ̄ng dǎ, zə yə búúud ɔ̄ shí cɛg yí.» ³⁴ †Bwê nə né nê: «Cwám-ba, dɛg yə sá idêw byɔ̄ɔngú ja jêsh.»

³⁵ ††Yésus mú cɪ nə bwo ná: «Mɛɛ jisə idêw yâ cɛg. Muud mǎ zə mǎdí yé, nyə abúle nyiŋgə bwele gwág zha, muud mǎ búgúllá mǎ yé, nda nyiŋgə bwele gwág shwáásúlə minú. ³⁶ †††Mə shí jaaw bí nê, bí mǎ dúg mǎ, ñji bí aŋgɛ nə *magulə. ³⁷ ††Búúud bêsh Dâ mǎ yə mǎ wá bwê é zə mǎdí; mǎ abúle ntâg wíŋng múúud mǎ zə mǎdí yé. ³⁸ †††Nɛcé, mɛɛ mǎ á shulə wú gwɔ̄w nê mǎ zə sá sá múúud nyə á nti mǎ yé ngə jí̄ yí, kú bə sá mǎ ngə jí̄ yí. ³⁹ ††Muud nyə á nti mǎ yé, sá á ngə jí̄ yí jisə nê, mǎ kú jí̄mbal tɔ̄ɔ muud ngwúud á sámbá búúud nyə á yə mǎ

yí, mǎ bág yida gwúmɛshi bwo jwɔ̄w á mǎzhúgúllá. ⁴⁰ †††Mə ngə cɪ nê sá Dâ ngə jí̄ yí jisə nê, muud yêsh mǎ dúg Mwân, a búgúla nyə yé, a bég nə cɛg á kandɛgə kandɛgə; mǎ ka bá gwúmɛshi nyə jwɔ̄w á mǎzhúgúllá.»

⁴¹ *Oyúden bwê á ka ngə cwadɛga nə Yésus, nə a cǐlə nê: «Mə wê jisə idêw í á wú jɔ̄ng dǎ yí.» ⁴² †††Bwê á ngə cwadɛga ná: «Ñgaá nyə wə Yésus mwân mǎ Yóseb? Sə mǎ mpú dǎ sɔ̄ɔllé gú bá nyɔ̄ɔngú? Ká, a zə ngə cɪ nê: “Mɛɛ jisə idêw í á wú jɔ̄ng dǎ yí.”»

⁴³ Yésus mú cɪ nə bwo ná: «Kúgá ngə cwadɛga biméfwó nə biméfwó. ⁴⁴ Muud cugé nə ñkul zə mǎdí tɛ Dâ, muud nyə á nti mǎ yé, nyə afwóyɛ julə nyə yí. Dâ ká nǎmǎ ka julə múúud í̄, muud mú zə mǎdí, mǎ ka bá gwúmɛshi nyə jwɔ̄w á mǎzhúgúllá. ⁴⁵ †††Ñgaá jí̄ cilyá Kálaad Zembí dǎ nê: “Bêsh bwê bá ñwa mínjǎngúllá wə Zembí”. Kagá mpu nê muud yêsh mǎ gwág Dâ, a ñwa njǎngúllá yé yé, nyə é zə mǎdí. ⁴⁶ ††††Ntɔ̄ jí̄ nê muud nyə abwéllé dúg Dâ; nǎmǎ ñji muud nyə á zhu wə Zembí yé, nywáá wə nyə a dúg Dâ. ⁴⁷ Búbálé, mǎ jaaw bí nê, muud mǎ búgúla yé jisə nə cɛg á kandɛgə kandɛgə.

⁴⁸ †††Mə wə jisə idêw yâ cɛg. ⁴⁹ ††††Sɔ̄ɔllé gú bín bwê á dɛ də mána ja bwê á bə shí a shwéeshá dǎ yí, ñji bwê á shí yə. ⁵⁰ Idêw í ngə wú jɔ̄ng dǎ yí byáá, í ngə zə nê, muud mǎ də byo yé kú bá yə. ⁵¹ Mə wə jisə idêw yâ cɛg í ngə wú jɔ̄ng dǎ yí. Múúud mǎ ká də idêw byɔ̄ɔngú, a bá cɛgə kandɛgə kandɛgə. Idêw mǎ é yána yí bisə mishwun myâm, mǎ é yána myo shú nê buud ɔ̄ shí ga bwê bég nə cɛg.»

⁵² Oyúden bwê mú ka bə nə zhuyâ bwémé nə bwémé bwê ngə shilə ná: «Nyíga nyə ñi nə ñkul yə sá mishwun myé na ntɔ̄delé nê sá dǎg?» ⁵³ †††Yésus mú cɪ nə bwo ná: «Búbálé, mǎ jaaw bí nê, bí mǎ ká bə kú də míshwun mi Mwân mǎ Múúud, bí mǎ ká bə kú ñgul mǎcǐí mǎ, bí kú *bə nə cɛg. ⁵⁴ Muud mǎ də míshwun myâm ñgul mǎcǐí mǎm yé músə nə cɛg á kandɛgə kandɛgə; mǎ bá gwúmɛshi nyə jwɔ̄w á mǎzhúgúllá. ⁵⁵ Nɛcé, mishwun myâm mǐsə mpu bə idêw, mǎcǐí mǎm mǎngul.

⁵⁶ †††Muud mǎ də míshwun myâm, ñgul mǎcǐí mǎm yé mǎ nada nə mǎ, mǎ mǎ ñwa jiyá nyédí lámúud. ⁵⁷ Nda Dâ á cɛg nyə á nti mǎ nê, á ngə ntâg sá nê mǎ cúgɛg nê, muud mǎ də mǎ yé, mǎ wə mǎ é ngə sá nê a ngəg nə cɛgə. ⁵⁸ Idêw í á wú jɔ̄ng dǎ yí byáá í cúgɛ nda idêw ímpáámbé bín í á də yí. Bân̄ bwê á də, ñji bwê á shí yə. Muud mǎ də bíga yé, nywáá mǎ bá cɛgə kandɛgə kandɛgə.»

⁵⁹ †††Lású Yésus nyə lás ja nyə á ngə yə buud mínjǎngúllá wəni, nyə á ngə yə buud mínjǎngúllá myɔ̄ɔngú *mpáanzá mínjǎngúllá á Kapernawúm.

⁶⁰ Ja ompwíin̄ bɛ bwê á gwág lású yé wɔ̄ɔng yí, bóól ñkí bulya bwê á cɪ nê: «Wúni lású í bul nyaan, muud cugé ná nə ñkul ngə nyiŋgə gwágulə wə.» ⁶¹ Yésus mú mpu nê ompwíin̄ bɛ bwê ngə cwadɛga, a mú jí̄ bwo ná: «Lású wâm í mǎ kwal bí bɔ̄ɔngú? ⁶² †††Bí mbê̄m ka mɛel

† Osetâd mǎwúm mǎbá nə ótɔ̄ɔn̄, ñkí ntâg mǎwúm mǎlɔ̄ɔl.
†† 6:23 6.11† 6:26 2.11†† 6:27 6.35 †† 6:29 2.23 †††
6:31 Sôm 78.24; MmN 16.4, 31; Yuá 6.49 ††† 6:33 6.41, 51 § 6:34
4.15; Mat 6.11 †† 6:35 4.13-14; 6.48-58; 7.37 ††† 6:36 16.9; 20.29
§† 6:37 17.2, 24 ††† 6:38 4.34; Mat 26.39 †† 6:39 10.28; 17.12;
18.9

§† 6:40 5.24; 6.44, 54; 11.24 ††† 6:42 Mat 13.55 ††† 6:45 Iza
54.13 ††† 6:46 1.18 18 6:48 6.35; Mbú 2.17 19 6:49 6.31 20
6:53 Mat 26.26-28; 1Kr 10.16; 11.23-26 21 6:56 15.4-5 22 6:62
Mis 1.9-11

dúg Mwân mə Múúd ngə bád kə kúl nyə á fwo dɛ bwey bæ yí, í ka bæ nə? ⁶³ †Shíshim mə Zembî wə í dɛ sá nə muud cúgəg, ŋkul mə múúd í ádé kwíínd tɔɔ sâ. Lású mə ngə lás nə bí ni wúsə shú nə Shíshim mə Zembî í zəg bídí zə yə bí cəg. ⁶⁴ ††Nji, bǔól búúd wā na bídí bwə aŋgē nə magələ mə.» Yésus nyə á ci ntúni nəcə, tééd jwów nyə á tééd yələ búúd minjǐgǐlálá yí, nyə á bwey ngə mpu buud bwə áshígé ngə magələ nyə wá, a bwey námə mpu múúd mə bá kusha nə nyə yé. ⁶⁵ Nyə á nyiŋgə námə ci nə bwo nə: «Muud cugé nə ŋkul zə mádí, Dā kú fwo sá nə nyāŋ zəg.» ⁶⁶ Tééd na fwála nííd wə zhwog ompwíín bé bwə á wú nyádí gwoonŋ dí kú ná nyiŋgə ngə kyey nə nyə yí. ⁶⁷ †Yésus nyə á ka ci nə wa wúm nə óbá nə: «Bí báá bí akyéyé?» ⁶⁸ Shímun Pyêr mú bəsa nə nyə nə: «Cwám̄ba, sá é ká nyiŋgə kə wə zə? Wɛɛ jǐ nə iciyá í dɛ yə búúd cəg yí. ⁶⁹ Sə mə magələ, sə mə mpu ntāg nə wo jisə Nkəŋkə múúd mə Zembî.» ⁷⁰ Yésus mú bəsa bwo nə: «Ngaá mə wə mə a féesh bí buud wúm nə óbá? Ká dɛgá, ŋgwól á na bídí jisə nə jamb.» ⁷¹ ††Nyə á ngə ci Yúdas, mwān mə Shímun Iskariyót; nəcə, Yúdas nyə á tɛem bæ muud á sámbá ómpwíín wúm nə óbá, nyə á bæ nə nyə wə mə bá kusha nə Yésus.

Omínyɔŋɛ ɔ Yésus kú nə búgá
(Yuá 5.44; 15.18-19; Mat 10.16)

7 ††Ja isâ íni í má shîn yí, Yésus mú kə ngə kyey Galilê. Nyə a shígé cɛel kə Yudéa, *Oyúden bwə á ngə sǔ nə bwə gwú nyə. ² ††Í á bæ ntāg íí, Oyúden zaŋ nyáŋ bwə á dɛ jǔw nə Zaŋ məbanda ††† yí í mú kúná-kúná. ³ Yésus omínyɔŋɛ bé bwə mú ci nə nyə nə: «Wúg wa wo kəg Yudéa, *ompwíín bwǔ bwə kəg námə dúg mísǔlǔgǔ wó ngə sá myá. ⁴ Ja múúd mə cɛél nə bwə mpúg nyə yí, nyə ádé nyiŋgə ngə sá isâ ishwoó ish-wo. Məma mísǔlǔgǔ wó ngə sá míni, í jǐi nə wo lwóyág myo bəl-bəl dí.» ⁵ ††Í á bæ na, omínyɔŋɛ bé bwəmfwó nda *búgəla nyə. ⁶ ††Yésus mú bəsa nə bwo nə: «Fwála dām í afwóyé bæ; bí bāŋ bí búśə nə fwála ija byēsh.» ⁷ †††Buud ɔ shí ga bwə cúgé nə ŋkul mpíi bí; bwə ngə mpíi mē, nəcə mə ngə bwaagələ bwo nə bǔw bwo mísǔlǔgǔ. ⁸ Bí báá kagá, mɛɛ mə akéé zāŋ nííd, nəcə fwála dām í afwóyé bwəma. ⁹ Ja nyə á shîn ci nə bwo nténi yí, nyə á lúg Galilê.

Yésus zāŋ dí Yurúsəlem

¹⁰ Yésus nyə á ka námə zə bád kə zāŋ dí omínyɔŋɛ bé bwə mə bwey kə. Nyə á kə nda muud ngə shwaaw yé, kú bæ bəl-bəl dí. ¹¹ ††Oyúden bwə á ngə sǔ nyə zāŋ dí, bwə ngə jǐi nə: «A jǐi ngow?» ¹² Buud bwə á ngə bul lás lású yé íkínda dí; bǔól bwə ngə ci nə: «A jǐi jǔ múúd», bǔólǔgǔ nə: «Mbǔ. A ngə yida kəl buud jugú.» ¹³ †††Nji,

isâ íni byēsh í á ngə bæ, muud kú cwéed nyə nə kpwǔ, bwə ngə fúnda *Oyúden.

¹⁴ Zaŋ í á ka zə wǔs tútám ††. Yésus mú bád kə Luŋ mə Zembî kə ngə yə buud minjǐgǐlálá. ¹⁵ ††Oyúden bwə mú ngə káam nyə nə: «Muud éga nyə á mpu dɛga bímbí lú kwas ntədélé nye nda sá shikúl?» ¹⁶ †††Yésus mú bəsa bwo nə: «Njǐgǐlálá mə ngə jǐgǐli yí í áŋgē nə zhu məmfwó dí; í ngə zhu wə muud nyə á ntǐ mə yé. ¹⁷ Múúd mə ká cɛel sá sâ Zembî mə jǐí yí, a ka mpu ŋkí njǐgǐlálá wām í ngə zhu wə Zembî, ŋkí mə ngə té wo nə lúu. ¹⁸ †††Muud mə dɛ té íbwíiŋgá nə lúu yé, a dɛ sǔ nə gúmá í kəg nyádí; nji, muud mə sǔ nə gúmá í kəg wə muud nyə á ntǐ nyə yé, nywáá jisə tətəlí, a cugé nə məshǐgá. ¹⁹ ††††Ngaá Moyíz nyə a shí yə bí *mbwoomb máccɛɛ? Nji, kú nə tɔɔ muud ngə baagələ mwo. Nəcə jǐ bí ngə sǔ nə bí mə gwú mə yí?» ²⁰ ††Buud bwə mú bəsa nə nyə nə: «Jamb í ngə ntāgələ wo. Zə ngə sǔ nə a gwú wo?» ²¹ †††Yésus mú bəsa nə bwo nə: «Mɛɛ mə a sá nji sǔlǔgǔ ²⁰ ŋgwú, í má tí bí məkuú shí. ²² †††Ngaá Moyíz nyə á ci nə bí dúg sá ábiwáág, í njúl nə nyə dí nyə a tééd dúlə sá ábiwáág, odā wə bwə á tééd. Nji, nda Moyíz nyə á ci nə bí dúg sá nə, bí mú dɛ sá ábiwáág wɔɔŋgǔ tɔɔ jwów lú Sábaad. ²³ ††Bí mə magələ nə bí é dɛ sá ábiwáág jwów lú Sábaad, nəcə bí acéélé caam cɛɛ mə Moyíz; ká nəcə jǐ bí mə gwág bǔw ja mə lwág múúd ncíndí jwów lú Sábaad yí?» ²⁴ ††Kúgá ná dɛ ŋwa isâ nji váál bí ngə dúg yí, dɛgá ŋwa isâ váál í jǔla yí.»

²⁵ ††Bǔól búúd ɔ Yurúsəlem bwə á ka ngə ci nə: «Ngaá muud bwə ngə sǔ nə bwə gwú wə éga?» ²⁶ ††Ká dɛgá, nywáá ngə lás bəl-bəl dí, bwə nda ci nyə tɔɔ sâ. Ye micí mísú mí mə mpu fwámé mpu nə nyə wə jisə *Kríst e? ²⁷ ††Sá bāŋ sá mə mpú kúl múúd éga ngə zhu yí, í njúl nə, ja Kríst mə bá zə yí, muud nyə abúle mpu kúl á bá zhu yí.» ²⁸ ††Nə ndé, Yésus ngə yə buud minjǐgǐlálá *Luŋ mə Zembî, a mə shwal ci gwów-gwów nə: «Bí mə mpú mə ɛɛ? Bí mpu námə kúl mə ngə zhu yí! Ká mə a shígé zə nə lúu wām, muud nyə á ntǐ mə yé jisə abúgǐlág; nji bí ampúyé nyə. ²⁹ Mɛɛ mə mpú nyə, mə ngə zhu nyádí, nyə wə nyə a ntǐ mə.» ³⁰ ††Nji nyə á lás nténi yí, bwə mú ngə sǔ məzhǐ nə bwə bíi nyə; nji, muud nyə a shígé kúnnya nə nyə, í á bæ wəla dé kú fwo wǔs. ³¹ ††Í á ka bæ na mǎŋkúmbə mə búúd mǎni dí nə, bǔól ŋkí bulya bwə á *búgəla nyə; bwə mú ngə ci nə: «Ja Kríst mə bá zə yí, ye a bá nyiŋgə bul sá *məshimbá cǔ múúd éga?»

Bwə cɛel bíi Yésus

³² *Ofarizyēŋ bwə á ka gwág buud bwə ngə nyímbəla ntǔ lúu mə Yésus dí. Bǎnǔŋ mílúlúu myā ofada bwə mú kǎnd ífulísh nə bwə kəg bíi nyə. ³³ †††Yésus mú ci nə: «Sǎnǔŋ bí é ngə na bæ fúfwálá nə ndéé, mə mú kə wə

† 6:63 3.5-8; 2Kr 3.6 †† 6:64 13.11; 16.9 † 6:67 Mat 16.15-20; Mak 1.24 †† 6:71 12.4 †† 7:1 5.18 ††† 7:2 Ləv 23.33-34; Mbá 16.13-15 ††† Zaŋ məbanda í á dɛ bæ, Oyúden dɛ jǐi məbanda dí, dɛ tédɛga váál Zembî nyə á ngə baagələ bwo ja bwə á ngə cəgə məbanda dí shí a shwééshá yí. Dúgúg vɛgǐli fǎb 486. § 7:5 16.9 †† 7:6 2.4 ††† 7:7 15.18; 16.33; 17.14; Mat 10.22; 24.9; 1Yn 3.13 †† 7:11 11.56 ††† 7:13 9.22

†† Zaŋ í á dɛ já mwǔw zaŋgbá; tútám zaŋ jisə mwǔw málǔl shwóg, mwǔw málǔl mpús. †† 7:15 Mat 13.54; Luk 2.47 ††† 7:16 12.49; 14.10 ††† 7:18 5.41; 8.50; 12.43 ††† 7:19 1.17; Mis 7.53; Rom 2.17-24 18 7:20 8.48 19 7:21 5.9 20 Yésus ngə ci lwagələ nyə á lwag muud jwów lú Sábaad yí (Yuá 5.5). 21 7:22 Mat 17.9-14; Ləv 12.3 22 7:23 5.9 23 7:24 8.15 24 7:25 5.18 25 7:26 4.25; 18.20 26 7:27 9.29 27 7:28 8.55; 17.8, 21, 25 28 7:30 2.4; 7.44 29 7:31 2.23 30 7:33 8.14 31 7:33 13.33; 16.5

muud nyə á nti mə yé. ³⁴ †Bi mə bá sɔ́ mə, kú kwey, nəc é bɛ́ cugé nə ɲkul bá kə kúl mə bá bə yí.»
³⁵ *Oyúden bwə mú ɲgə ci bwámé nə bwámé ná:
 «Nɲgow á bá ka kə ná sá nda bá kwey nyə éne? Ye a bá kə búúd búsbú bwə á mə kə ɲgə ji mílɔ́ɔm mí Ogərək dɛ́ wá, kə ɲgə yə Ogərək minjǝ́gúlá? ³⁶ A cí nə “Bi mə bá sɔ́ mə, kú kwey, nəc é bɛ́ cugé nə ɲkul bá kə kúl mə bá bə yí.” Ntɔ́ mə kə ná ji?»
³⁷ †Jwɔ́w á məshíné, jwɔ́w zān í ká dɛ́ busɔ́la *yí, Yé-
 sus nyə a tɔ́w tútəlí a mú ci gwɔ́w gwɔ́w ná: «Nkí muud ɲgə gwág shwáásúlə minú, a zəg mǝ́dɛ́ zə ɲgul.
³⁸ Muud mə búgúlá mə yé, məjúwó mǝ́ cɛg mə é dɛ́ júg wú nyə lámúnd nda miɲgwɔ́ɔ́, námə nda Kálaad Zembí ɲgə ci ná.» ³⁹ †Ja nyə a ɲgə lás ntɔ́ yí, nyə á ɲgə ci Nkɛ́ɲkɛ́ Shíshim í á bə ná, buud bɛ́sh bwə bá *búgɔ́la nyə wá bwə bá lág yí; í á bə, Nkɛ́ɲkɛ́ Shíshim kú fwo zə nəc é Yésus nyə a shígé fwo ɲwa gúmá.

Buud icé íbá

⁴⁰ †Í á ka bə, ja búúd bwə á gwág lésú yé ni yí, bɔ́lɔ́ bwə á ɲgə ci ná: «Búbálé, muud éga wə jísá *Múúd micúndá ††; ⁴¹ bɔ́lɔ́ bān ná: «Kríst wə éne», bɔ́lɔ́lgá ka ɲgə ci ná: «Kríst cugé nə ɲkul zhu Galilê. ⁴² ††Ngaá Kálaad Zembí ɲgə ci gúl kúkúlúnd ná *Kríst mə bá zhu mpwɔɲ buud mə *Dávid dɛ́? Ntɔ́ ji ná a bá zhu Dávid dɛ́ dǝ́nd, Betəlehəm.» ⁴³ Buud bwə mú bə íc é íbá lúu mə Yésus dɛ́. ⁴⁴ Bɔ́lɔ́lgá bwə mú ɲgə jii ná bwə bii nyə; ɲji, muud nyə a shígé kúnnya nə nyə.
⁴⁵ Ifulish í mé ka kə nyiɲgə. Mílúlúú myâ ofada bəndɔ́n *Ofarizyēn bwə mú jii bwo ná: «Bi mə bə kú zə nə nyə? Nəc é ji?» ⁴⁶ Ifulish ná: «Muud nyə afwóyé bwele lás nda muud éne.» ⁴⁷ Ofarizyēn ntāg ná: «Bi mə námə bíd nə a kúlɛg bí jugú ɛ́ɛ́? ⁴⁸ Ye bi mə fwo bwele dúg wúl cí ɲkí ɲgwól Farizyēn mə *búgúlá nyə? ⁴⁹ Zhwog buud bí ɲgə dúg bwə ɲgə *búgɔ́la nyə ɔ́ni bwə ámpúyé mǝ́cɛ́ɛ́, búsbə nə məlweemyâ.» ⁵⁰ †Nikodēm muud nyə á fwo kə wə Yésus yé nyə á bə sámbá mící míniɛ́d; a mú ka ci nə bwo ná: ⁵¹ ††«Ye mǝ́cɛ́ɛ́ mǝ́sú mə magɔ́lə ná shé yəg muud məbɛ́ɛ́ a kú fwo kaad, sá mpu sá nyə ámə sá yí?» ⁵² Bwə nə né ná: «Wo á zhu námə Galilê? Fwog ná mpu faas, wo ákweye ná ɲgwól múúd micúndá nyə a mə bwele zhu Galilê.» ⁵³ ††[Bwə mú bwélya, ɲgə kə bwádɛ́ míɲjɔ́w.

Mudá nyə á biil míncɔ́mb dɛ́ yé

8 Yésus nye mú kə mbúmbúɲ á wəolivyé.
² †Ná námə mpémán mpémán, a mú nyiɲgə kə *Luɲ mə Zembí, buud bɛ́sh bwə mú kə nyédɛ́. A mú ji shí, tééd ɲgálə yə bwo minjǝ́gúlá. ³ Nə ndeé, *Oyǝ́gɔ́li ú mǝ́cɛ́ɛ́ bəndɔ́n *Ofarizyēn bwə mú ɲgə zə nə ɲgwól

† 7:34 8.21; 13.36 †† 7:37 Ləv 23.36; Yuá 4.10, 14; Mbú 22.17
 † Zān í á fwo dɛ́ ɲgə sɔ́y tǝ́n mwɔ́w zāngbá kú fwo kyeesg, í ka kə busɔ́la jwɔ́w lú mwɔ́ɔmb (Wo ji nə ɲkul dúg sá ni Ləv 23.36). †† 7:39 14.16; 17.1 †† 7:40 6.14 ††† Oyúden bwə á ɲgə bwánd ná Zembí mə bá nti bwo ɲgwól Múúd micúndá ɲjúl nda Moyíz; Moyíz nyəmɛ́fwó nyə á jaaw bwo ntɔ́. (Mbá 18.15-18). ††† 7:42 Iza 11.1; Msh 5.1-2; Mat 20.30-31 § 7:50 3.1-2 †† 7:51 Mbá 1.16-17; 17.6 †† Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə impánzá tééd 7.53 kə kumə 8.11. †† 8:2 Mat 26.55

múdá nə a mə biil míncɔ́mbɔ́d. Bwə mú zə nə nyə zə tál cwánúnd, ⁴ bwə nə Yésus ná: «Yǝ́gɔ́li, mudá éga nyə ámə biil a ɲgə sá míncɔ́mb. ⁵ ††Moyíz nyə á yə sá ɲkul *mbwoomb mǝ́cɛ́ɛ́d ná sá dúg lúmə váál búdá ɔ́ga mǝ́kwóógú ná ndeé bwə fudə. Ká wɛɛ́ mə ci ná ji?»
⁶ †Bwə á jii nyə ntúni bwə ɲgə bwéel ná, ka nyə é ci gúl ciyá á líliɲgɛ́ ná ndeé bwə ɔ́ kə shwəman nyə. Nji, Yésus mú nyɔ́w shí, a mú ɲgə cilə nə nyinó jé mándəlúnd. ⁷ †Bān bwə mú ɲgə yáág ɲgə jii nyə. Nə ndeé, a mú bən, a mú ci nə bwo ná: «Muud nyə abwélé sá *sə́m na bídɛ́ sámbád yé téédúg ɲkɛ́ny kwóógú lúmə nyə.» ⁸ A mú nyiɲgə nyɔ́w shí, ɲgə cilə mándəlúnd. ⁹ ††Ja búúd ɔ́ni bwə mə gwág nda Yésus mə ci nə bwo ná, bwə mú ɲgə nyɔ́w ɲgwúnd ɲgwúnd ná ndeé bɛ́sh, tééd ɔ́cúmbá wǔs ɔ́ntombú. Yésus mú lúg na nyəmɛ́fwó nə mudá tál cwánúnd. ¹⁰ Nə ndeé, Yésus mú nyiɲgə bən, a mú ci nə mudá ná: «Amuda, bwə mú ɲgow? Kú nə muud mə sámb nə wó jəlá nə yə?»
¹¹ †††Mudá ná: «Cwámaba, kú nə muud.» Yésus ntāg nə nyə ná: «Mə asámbé námə. Kyeyúg, ɲji, wo kú ná nyiɲgə sá sém.»]

Yésus, məɲkenya mə shí ga

¹² †††Yésus mú nyiɲgə lás nə buud ná: «Mə wə jísá məɲkenya mə ɲgə kwan buud wə shí ga má. Muud mə bɛ́ mə yé nyə abúle bwele kyey yídúgúnd, a bá yida bə nə məɲkenya mə cɛg.» ¹³ †Ja *Ofarizyēn bwə mə gwág ntɔ́ yí, bwə mú ci nə nyə ná: «Womɛ́fwó ɲgə bwiing lān wə ntúni kú nə muud mə bwáágɔ́lə? Jini bwiingyá cúgə sá búúd bwə mǝ́gɔ́lɛg yí.» ¹⁴ †A mú bɛ́sa bwo ná: «Tɛem bə ná məmɛ́fwó mə bwiing lān wām, bwiingyá jām jísə sá búúd bwə mǝ́gɔ́lɛg yí; mə mpú kúl mə ɲgə wú yí, nə kúl mə ɲgə kə yí. Bi bān bi ámpúyé kúl mə ɲgə wú yí, nə kúl mə ɲgə kə yí. ¹⁵ †Bí ɲgə sámb mílésú ɲji váál dún á buud; mɛɛ́ mə asámbé tɔ́ɔ́ muud lésú. ¹⁶ Í ká ntāg bə ná mə sámb lésú, sémbyé wām bə tútəlí, nəc é mə cugé məmɛ́fwó, sá Dā muud nyə á nti mə wə búsbə. ¹⁷ †Ngaá jísə cilyá mǝ́cɛ́ɛ́ múnúnd ná buud bwə jəlá nə magɔ́lə bwiingyá á buud obá? ¹⁸ †Mə ɲgə bwiing lān wām, Dā muud nyə á nti mə yé ɲgə námə bwiing.» ¹⁹ †Bwə mú ka ci nə nyə ná: «Shwóóɲgú ji ɲgow?» Yésus nə bwo ná: «Bi ámpúyé tɔ́ɔ́ mə, tɔ́ɔ́ Sóóɲgú waamā. Bi mbəm mpu mə, ɲki bi mə mpu námə Sóóɲgú waamā.»

²⁰ †Yésus nyə á ɲgə lás ntúni a ɲgə yə buud minjǝ́gúlá *Luɲ mə Zembí, a ɲjúl kúl kúm í á bə yí, muud kú séém mbwə ná á bii nyə. Bwə á shígé bii nyə nəc é í á bə wəla dé kú fwo wǔs.

††† 8:5 Mbá 22.22-24 †† 8:6 Mat 22.15 †† 8:7 Mbá 17.7; 13.10 ††† 8:9 Mat 22.22 ††† 8:11 5.14 ††† 8:12 1.5, 9-10; 3.19; 9.4-5; 11.9-10; 12.35-36, 46; Iza 49.6; Mat 5.14; Luk 2.32; 2Kr 4.4, 6; Ifz 5.8-14; 1Yn 1.5-7; 2.8; 3.14 18 8:13 5.31-32 19 8:14 3.2; 7.28-29, 33-36; 8.21-22, 42; 13.1, 33; 16.5, 10, 28; 17.8; 20.17 20 8:15 7.24 21 8:17 Mbá 19.15 22 8:18 5.36; 1Yn 5.9 23 8:19 5.18; 16.3 24 8:20 2.4

Yésus mə zé kyey

²¹ †Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Mə zé kyey, bi mə bá s̄ə mə, nji bi mə bá yə bi njúl nə *səm wún. Bi cugé nə ŋkul kə kúl mə zé kə yí.» ²² *Oyúden bwé mú ŋgə ci ná: «Ja á ŋgə ci ná: “bí cugé nə ŋkul kə kúl mə zé kə yí” ni, ye a zé gwíílya nyúúl?» ²³ ††A mú ci nə bwo ná: «Bí bāŋ bi búsa buud ɔ shí ga, mee jisə muud a gwōw. Bi bāŋ shug dún dúsə wa shí gaád, mee shug dām cugé wa shí gaád. ²⁴ †Gwé wə mə ámə cí nə bí ná bi mə bá yə nə misəm mín yí. Nəcə, bí mə ká bə kú *magulə ná mə jisə ††, bi mə bá yə nə misəm mín.» ²⁵ Bwé mú jī nyə ná: «Wo wə zé?» Yésus mú bəsa bwo ná: «Mə jisə nda mə ŋgə bwey jaaw bí té sá ámə tééd yí ná. ²⁶ Mə jī nə zhwog isə mə lás nə bī, nə byɔɔŋg bísə ná mə sámbúg yí. Nji, muud nyə á nti mə yé jisə búbálé, mə ŋgə ntāg jaaw buud s̄ə mə á gwág nə nyə yí.» ²⁷ Bwé á shígé gwág na né nyə á ŋgə ci Zembí Sóŋgú. ²⁸ ††Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Ja bí mə bá b̄n *Mwān mə Múúd yí, bi mə bá ka mpu né mə jisə ††, mə ŋgə nə sá tɔɔ s̄ə nə lúu wām, mə ŋgə lás námə nda Dā nyə a jíf̄geli mə ná. ²⁹ Sá muud nyə á nti mə wə búsa. Nyə a shígé lúgə mə məmé, nəcə mee mə d̄ə sá nji s̄ə á jí nə ŋkul magulə yí.»

³⁰ †††Ja Yésus nyə á ŋgə lás ntúni yí, zhwog buud bwé á *búgula nyə.

Nə bwán ɔ Abərahám, nə bwán ɔ Njwū məjamb

³¹ †Yésus nyə á ka ci nə *Oyúden bwé á *búgula nyə wá ná: «Bí mə ká nada mǎdí íciyá di, mpu né bi búsa wám̄ulə bə *ómpwíin bām, ³² bí ka mpu óbúbálé, óbúbálé ɔɔŋgú ka bá sá ná bi bág ofulí.» ³³ ††Bwé mú bəsa nə nyə ná: «Sá búsa mpwəŋ mə *Abərahám, sá abwélé bə mǎlwaa mə múúd. Nəcə jí wó mpú ci nə sá ná: “Bí ka bá bə ofulí” yí?» ³⁴ †††Yésus mú bəsa bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, muud yésh mə sá *səm yé, jisə lwaá lú misəm. ³⁵ ††Lwaá í ádé ntāg jī njōw kandugə, mwān a njōw nywáá mə d̄ə jī kandugə kandugə. ³⁶ †††Nə ndéé, Mwān mə Zembí mə ká yíl bí mǎnyámád í, bí bə fwámé ofulí. ³⁷ ††Mə mpú né bi búsa mpwəŋ mə Abərahám; ká bí ŋgə s̄ə ná bi mə gwú mə, nəcə kéel dām í áŋgə nə jəla nə bī. ³⁸ Mee ŋgə jaaw s̄ə mə á dúg wə Dā yí; bi bāŋ ŋgə ntāg sá isə bí á gwág nə sóŋgú wún yí.» ³⁹ ††Bwé mú bəsa nə nyə ná: «Sóŋgú wúsú wə Abərahám.» Yésus ntāg nə bwo ná: «Í mbəm bə ná sóŋgú wún wə Abərahám í, ki bí ŋgə sá mis-³⁹ sóŋgú Abərahám nyə a sá myá. ⁴⁰ Ká d̄əgá, bi mú ŋgə c̄el gwú mə, í njúl ná mee mə jaaw bí búbálé mə á gwág nə Zembí yé. Abərahám nyə a shígé sá ntú. ⁴¹ †††Bí ŋgə sá misóŋgú mí sóŋgú wún.» Bwé mú ci nə nyə

† 8:21 8.14 †† 8:23 3.31 † 8:24 13.19 †† Ciyá ni í jalá nə bə sá Zembí nyə á ci kúl nyé á lésa nə Moyíz yí. (Wo jī nə ŋkul dúg MmN 3.14, nə Iza 48.12.) Yésus ŋgə lwágulə ná nyə wə Zembí. †† 8:28 3.14; 4.34; 5.18 ††† Váál ŋgwúd nə 8.24 nə 8.58: á c̄el ci nə «Bí mə bá mpu múúd mə jí yé.» ††† 8:30 2.23 † 8:31 14.15; 15.8 † 8:33 Mat 3.9; Rom 4.12 ††† 8:34 Rom 6.16, 20; 2Pr 2.19 †† 8:35 MmN 21.2 ††† 8:36 Gal 5.1 † 8:37 5.18 †† 8:39 8.33 ††† 8:41 Mbá 32.6; Iza 63.16

ná: «Sá cugé bwān wā tóŋn, sá búsa nə sóŋgú ŋgwūd jī Zembí.» ⁴² †††Yésus nə bwo ná: «Í mbəm bə nə sóŋgú wún wə Zembí, ki bí ŋgə c̄el mə, nəcə ja mə jí wa ga, mə á zhu nyádí. Mə a shígé ntāg zə nə lúu wām, nyə wə nyə á nti mə. ⁴³ Ká nəcə jí bí ŋgə nə gwág lású wām yí? Jisə nəcə bí cugé nə ŋkul gwágulə kéel dām. ⁴⁴ †††Sóŋgú wún wə Njwū məjamb, bí ka námə ŋgə c̄el sá isə sóŋgú wún mə dú gwág yéesh yí. A jī ŋgwúl bu-ud tééd mǎtéédúléd; a cugé nə ŋkul bwele bwiiŋg óbúbálé, nəcə óbúbálé bwé cugé nyádí cugəd. Yé bwiiŋgúlə íj̄j̄ í bwey námə d̄ə nyín ná a jī amǎdí íj̄j̄, nəcə a jī mbiya njínj̄j̄, nyə wə íj̄j̄ sóŋgú. ⁴⁵ Ká bí ŋgə nə búgula mə nəcə mee ŋgə jaaw bí óbúbálé. ⁴⁶ 18Zá á na bídí jí nə ŋkul máalə mə ná mə mə s̄əm yé? Ká, mee ŋgə jaaw bí óbúbálé, bi mə ban ka *magulə mə nə jí? ⁴⁷ 19Múúd mə ká bə yé mə Zembí, a gwágulə mǎkéel mə Zembí. Ká bi bāŋ bi agwágúləyé, nəcə bí cugé ɔɔŋg wə Zembí.»

⁴⁸ 20Oyúden bwé mú bəsa nə nyə ná: «Sá shí mpu ci nə wo jī mwā Samariya, nə wo jī nə jamb.» ⁴⁹ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Mee cugé nə jamb, mee ŋgə gúmal Sóŋgú waamə, bi bāŋ kú gúmal mə. ⁵⁰ 21Mee mə ŋgə nə s̄ə ná mə ŋwa gúmal. Muud ŋgə s̄ə ná mə bág nə gúmal yé jisə, nyə wə mə d̄ə cígal mǎlósú. ⁵¹ 22Búbálé, mə jaaw bí ná, múúd mə ká b̄ə íciyá byām, a kú bá bwele yə. ⁵² Bwé nə né ná: «Sá mə ka mpu ja gaád nə wo jī nə jamb. Abərahám nyə á yə, *buud ɔ micúndə yə; w̄e mə ci ná: múúd mə ká b̄ə íciyá byām, a kú bá bwele yə. ⁵³ 23W̄e mə bul bə fwámé múúd nt̄ə sóŋgú wúsú Abərahám muud nyə á yə yé? Wó nt̄ə námə búúd ɔ micúndə buud bwé á ŋgə yə wá? Wo ŋgə c̄el ci nə wo jī jí?» ⁵⁴ Yésus mú bəsa ná: «Mə ká ŋgə ŋwa gúmal məmǎf̄wó, í bə ntú cwag. Dā wə ŋgə sá ná mə ŋwág gúmal, nyə muud bí ŋgə kudə ibud ná: “A jisə Zembí wúsú” yé. ⁵⁵ 24Bí ampúyé ntāg námə nyə. Mee mə mpú nyə. Mə ká ci nə mə ampúyé nyə, mə bə njín-⁵⁵ j̄j̄ nda bī. Ká mee mə mpú nyə, mə ŋgə ntāg námə b̄ə íciyá byé. ⁵⁶ Sóŋgú wún Abərahám nyə á bwey kɔɔs nə məshusug nə tédúgálə nə a bá dúg jwōw mə bá wócs yí; nyə a shí námə dúg jwōw ɔɔŋgú, a kɔɔs ntāg nə məshusug.» ⁵⁷ Ja Oyúden bwé mə gwág ntúni yí, bwé mú ci nə nyə ná: «Wo afwóyé kumə mímbú məwúm mǎtɔɔn, wó ci nə wo a dúg Abərahám í?» ⁵⁸ 25Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, Abərahám nda námə fwo bə, mə jisə 26.» ⁵⁹ 27Oyúden bwé mú ntāg ŋk̄eny mǎkwóogú ná bwé lúmalə nyə; Yésus mú shwaaw nə ndéé, nyɔɔs cúwo tóŋn.

Yésus mə lwag áncím-ncím

9 Yésus ŋgə c̄ə ntúni, a mú dúg ŋgwól múúd nə nye nyə a byél a njúl áncím-ncím. ² 28*Ompwíin bwé mú jī Yésus ná: «*Rabi, ja múúd éne nyé á byél áncím-ncím ni, í á bə nəcə *səm mə zé, ye nyəmǎf̄wó s̄əm yé,

††† 8:42 1Yn 5.1 ††† 8:44 Mət 3.1-5; 1Yn 2.4; 3.8 18 8:46 2Kr 5.21; 1Pr 2.22; 1Yn 3.5 19 8:47 10.27; 18.37 20 8:48 4.9; 7.20; 10.20; Mak 3.21-22 21 8:50 7.18 22 8:51 5.24 23 8:53 4.12 24 8:55 4.34; 7.28-29 25 8:58 1.1; 17.5 26 Váál ŋgwúd nə 8.24 nə 8.28. 27 8:59 10.31 28 9:2 MmN 20.5; Eze 18.20; Luk 13.2, 4

ye obyðl bé?»³ †Yésus mú bęsa ná: «Í á shígé bæ nácé sám, mbð; kú bæ tɔɔ sém yé, kú námé nyingə bæ sám obyðl bé. Í á yida bæ ná buud bwé dúgúg sá Zembî jí nə ŋkul sá yí na nyədí. ††Í jí nə shé sáág iséy í múúd nyə á nti mə yé, té mwásə wúsə ná yí. Bulú í zag, muud cugé ntəg nə ŋkul sēy mpwó-bulú. †Té mə jí ná wa shí ga dí yí, mə wé jí mənkenya mə ŋgə kwan buud wá shí ga má.»

⁶ †Ja nyə á shîn ci ntúni yí, a mú sey mántənd shí, a fugə mwo nə məndəlú nə ndéé, a bwiid áncím-ncím ish wáfá byɔɔŋg míshúd. † A mú ci nə nyə ná: «Kyeyúg kə gusa cwoogé bwé jŋw nə Siloy yí» (Siloy mə ké ná: «muud lwámá»). Ancím-ncím mú kə, kə gusa nə ndéé a mú nyingə a ŋgə dúgya. † Nə ndéé, nə buud bənɔŋ bwé á dɛ bæ məbwugúlu wá, nə bɔɔŋg bwé á dɛ dúg a dúgə gwáám b buud isá wá, bwé mú ŋgə kə məshwán ná: «Muud éga dí nyə á dɛ jí wá a dúgə gwáám búúd isá yé?»⁹ Í á ka bæ, bɔ́l bwé ŋgə ci ná: «Jísə nyə», bɔ́lúgá ná: «Mbð! A yida bęɣla nyə.» Nyəmfwó mú ŋgə ci ná: «Jísə mə.»¹⁰ Bwé mú jí nyə ná: «Ntədelé mísh mə ámə bāŋ wo yé?»¹¹ Nyə nə bwo ná: «Muud bwé ŋgə jŋw nə Yésus yé nyə ámə fugə ish wáfá bwiid mə míshúd, a mú ci nə mə nə mə kəg gusa Siloy. Mə ámə ka námə kə, kə gusa nə ndéé, mísh mə mú dúgya mə.»¹² Bwé mú shilə nyə ná: «Muud wɔɔŋgú jí ŋgow?» Nyə ná: «Mə ampúyé.»

¹³ Bwé mú kə nə muud nyə á dɛ bæ ancím-ncím éne *Ofarizyēŋ dí. ††Jŋwŋw Yésus nyə á fugə ish wáfá bwiid múúd éne míshúd ní í á bæ ntəg jŋwŋw lú Sábaad.

¹⁵ Ofarizyēŋ bwé mú námə jí múúd éne váál mísh mə ámə dúgya nyə yí. A mú bęsa nə bwo ná: «Nyə ámə bwiid mə ish wáfá míshúd nə ndéé, mə mú kə gusa, mə músə ntəg dúgya.»¹⁶ ††Ja bwé mə gwág ntɔ yí, bɔ́l Ofarizyēŋ bwé mú ci ná: «Muud nyə ámə sá sá ní yé nyə aŋgə nə wú wə Zembî. Dəgá, nyə agúmálé jŋwŋw lú Sábaad.» Bɔ́lúgá ná: «Ye sɔɔl misəm jí nə ŋkul sá mbií *shimbá ní?» Bwé mú bæ nə mbéégí mpédúgá nyán.

¹⁷ †Bwé mú nyingə jí áncím-ncím ná: «Wəe ŋgə dúg nə muud nyə ámə bēny wo mísh éne jí ntədel?» Nyə ná: «A jí *muud micúndə mə Zembî.»

¹⁸ Njí, *Oyúden bwé mú sá məshwán nə muud éne nyə a shígé bæ áncím-ncím nə ndéé mísh mə mú dúgya nyə. Bwé mú ntəg kənd búúd kə jŋw obyðl bé, † zə jí bwo ná: «Ye mwān wún bí mə dɛ ci nə nyə a byél ancím-ncím wə éga? Ka ntədelé a mú ŋgə dúgya yé?»

²⁰ Obyðl bwé mú bęsa ná: «Sə mə mpú nə mwān wúsú wə éne, nə nyə a byél ancím-ncím. † Njí, váál í mə zə wɔ́s ja gaád nə a ŋgəg nə dúgya yí, sə bāŋ sə ámpúyé; sə kú námə mpu múúd nyə ámə bēny nyə mísh yé. Shiləgá nyəmfwó, a bęsag, a cugé ná mwántombú.»

²² ††Obyðl bwé á bęsa ntúni nácé bwé á fúndə Oyúden. Oyúden bwé á bwey tŋw cŋŋ nə ŋkí muud mə məm nə Yésus jí *Křst í, bwé yíl múúd wɔɔŋg *mpáánzə min-jíŋgúlad. † Gwə wə bwé á shwal ci ná: «Shiləgá

nyəmfwó, a cugé ná mwántombú, nyəmfwó bęsag sá í dúgyá nə nyə yí.»

²⁴ Ofarizyēŋ bwé mú nyingə jŋw múúd nyə á dɛ bæ ancím-ncím éne ja ábeé zə ci nə nyə ná: «Yəg Zembî gúmá. Sə mə mpú nə muud nyə ámə lwag wo éne jí sɔɔl misəm.»²⁵ Nyə nə bwo ná: «Ŋkí a jí sɔɔl misəm óo, mēe mə ampúyé. Mēe mə mpú ní sá ŋgwūd ná: mə á dɛ bæ ancím-ncím, mə mú ŋgə dúgya ja gaád.»²⁶ Bwé mú nyingə jí nyə ná: «Nyə ámə sá wo jí? Ntədelé nyə ámə bēny wo mísh yé?»²⁷ Nyə nə bwo ná: «Ŋgá mə shí bwey jaaw bí, bí nda gwág. Bì mə cēel nə mə nyingəg jaaw bí ja ábeé? Bì wál námə cēel zə bæ ómpwíin bé?»²⁸ Bwé mú lwíy nyə nə ndéé bwé ná: «Wo wə jí *mpwíin yé. Sə báá, sə bęsə ómpwíin ɔ́ Moyíz. ††Sə mə mpú nə Zembî nyə a lésa nə Moyíz, sə ámpúyé nyíni nyēe ŋgə zhu wá.»³⁰ Muud nyə á dɛ bæ ancím-ncím yé mú ci ná: «Mə káám nə bí ampúyé á ŋgə zhu wá; ká nywáá mə bēny dí mə mísh í. ††Sə mə mpú nə Zembî nyə ádə magələ məjəgəla mə ósɔɔl ɔ́ misəm. Njí, muud ŋgə yə Zembî gúmá yé, á ŋgə sá sá Zembî mə jí yé, Zembî magələ məjəgəla mé. † Sə abwélé námə fwo gwág nə muud mə bēny áncím-ncím a byélé mísh. †††Í mbəm bæ nə muud éne nyə aŋgə nə wú wə Zembî, a kú bæ nə ŋkul mə sá tɔɔ sá.»³⁴ ††Bwé mú bęsa nə nyə ná: «Wəe mbéé sá í á byél misəmúd ncindí nə ncindí yí, wó cēel zə yə sə minjíŋgúlad?» Bwé mú ntəg wíŋg nyə.

³⁵ Yésus mú gwág nə bwé ámə wíŋg múúd éne. A mú kə bwəma nə nyə, a mú jí nyə ná: «Ye wo búgúlad *Mwān mə Múúd?»³⁶ Nyə nə Yésus ná: «Cwáməba, Mwān mə Múúd wə zə nə mə búgúlag nyə?»³⁷ ††Yésus nə né ná: «Nyə wə wó ŋgə dúg á ŋgə lésa nə wo éga.»³⁸ Muud éne mú ci ná: «Cwáməba, mə mə *búgəla.» A mú kúd mpwóómbú shí na wə Yésus.

³⁹ ††Nə ndéé, Yésus mú ci ná: «Mə á zə shí ga dí nə mə zə sámb ŋkúmba lésú. Sémbyé lésú wɔɔŋg wúsə nə mə zə sá nə wəancím-ncím bwé dúgyág, buud bwé ŋgə dúgya wá bæ wəancím-ncím.»⁴⁰ ††Búbaalé Ofarizyēŋ bwé á bæ cínɔŋg wá bwé mú gwág á mə ci ntɔ, bwé mú shilə nyə ná: «Ntɔ jí nə sə bí námə wəancím-ncím?»⁴¹ †††Yésus nə bwo ná: «Bì mbəm bæ wəancím-ncím, bí kú bæ nə misəm. Ká bí ŋgə ci ná: “Sə ŋgə dúgya”, sém wún í mə nada.»

Jjɔɔ mbaagələ itɔw

10 «Búbálé, mə jaaw bí ná, múúd mə ké ŋkáál itɔw dí yé mə ká bæ kú nyíi mpumbéd, a yida kə kyey zhí shúsú, kə ntɔ kɔ́gúlad gwɔw, nyíni múúd jisə juwál, a jisə zhiləŋgaanə. † Muud nywáá mə nyíi mpumbé dí yé, mbaagələ itɔw wə éne. † Í dɛ bæ, muud mə dɛ baagəsə mpumbé yé juw nyə mpumbé, itɔw í mú gwág mbaagələ wán kəl. A mú ŋgə jŋw itɔw byé, jŋw tɔw jēsh nə jínə dé, a mú kə nə byo tɔ́n. † †Ja á mə shîn cúwál byēsh tɔ́n yí, a kə tŋw byo shwóg, í ka ŋgə bę nyə nácé í ŋgə yag kəl dé. † Itɔw í cúgə nə ŋkul bwele

† 9:3 11.4 †† 9:4 5.17 † 9:5 8.12 †† 9:6 Mak 8.23 †† 9:8 Mis 3.10 ††† 9:14 5.9 ††† 9:16 7.43; 9.33; 10.19 § 9:17 4.19 §† 9:22 7.13; 12.42; 19.38; 20.19

§†† 9:29 7.27; 8.14 §† 9:31 Sòm 66.18; Mik 15.29; Iza 1.15 §†† 9:33 3.2 §† 9:34 9.2 §† 9:37 4.26 §†† 9:39 5.22 §§† 9:40 Mat 15.14; 23.26 §§§ 9:41 15.22 18 10:4 10.27; Mbú 14.4

bɛ njínə muud, í yida ngə túb nyə, nəcé í ádé yag məkəl má ójínə ɔ búúd.» ⁶ †Yésus nyə á nwa bwo mp-wokwoond ni, nji bwə á shígé wámɔlə sá nyə á ngə cɛel ci yí.

⁷ Nə ndéé, a mú ka nyingə ci ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, mɛ wə jís mpumbé nkáál itɔw. ⁸ †Buud bəsh bwə á tééd zə nə mə wá búəsə ijúwál, izhiləngaanə, itɔw í áshígé gwágɔlə bwo. ⁹ †Mə wə jísə mpumbé. Muud mə kyéy mádí yé nyə e dúg cɛg; nyə é dɛ nyíi, dɛ cúwo, a kwey ídúw. ¹⁰ Juwál í dɛ zə nji ná í zó júwo, zə gwú, zə caam. Mɛ mə á zə shú nə buud bwə bág nə cɛg, bwə bág nə gwo kú nə minji.

¹¹ †«Mə wə jísə jɔjɔ mbaagɔlə itɔw. Jɔjɔ mbaagɔlə má dɛ kɛenzh cɛg jé shú itɔw byé. ¹² †Nyɔɔng mbaagɔlə mə séy nji shú *mwaané yé, a cugé fwámé mbaagɔlə itɔw, a mpú ná itɔw í cugé nyə byé yí; á dɛ bə, á ká dúg nkweny ngə zə, a myaas itɔw, a túb; nkweny mú zə ngə bii itɔw, itɔw í ngə ciima. ¹³ A sá ntɔ nəcé a ngə sɛy ibamba, itɔw í acyé nyə lámú.

¹⁴ †«Mɛ wə jísə jɔjɔ mbaagɔlə itɔw, mə mpú itɔw byám, itɔw byám mpu mə, ¹⁵ †námə nda Dá mə mpú mə, mə mpu námə nyə ná. Má kɛenzh cɛg jám shú itɔw. ¹⁶ †Mə jɪ námə nə bíl itɔw, byán í cugé wa nkáál gaád. Í jɪ ná mə kyéyng námə nə byo, í é gwágɔlə kəl dām nə ndéé ɔɔnz mú bə ngwúdú, mbaagɔlə námə ngwúdú. ¹⁷ †Dá mə cɛel mə nəcé mə kɛenzh cɛg jám nə mə bá nyingə nwa gwo. ¹⁸ †Muud nyə adéégé mə cɛg jám; məmɛfwó wə má kɛenzh gwo. Mə jɪ nə nkul mə kɛenzh cɛg jám, mə nə nkul mə nyíngə nwa gwo: wáda Dá nyə á yə mə wə cí.»

¹⁹ †Lású Yésus nyə á ngə lás ni í á sá mbéégí mpédúgá *Oyúden. ²⁰ †Bóólúgá nkí bulya bwə á ngə ci ná: «Jamb í má bii nyə, í mú ngə sá ná a lásúg ílɛs-lɛs; kúgá ná ngə gwágɔlə nyə.» ²¹ Bóólúgá ná: «Ílɛs-lɛs í jamb dí ín; jamb í cugé nə nkul bwele bény áncím-ncím mísh.»

Bwə kudəwa Yésus

²² Zan ifúb mpáánzə [†] í á ngə sɛy Yurúsəlem, í á bə fwála lə nkwan. ²³ †Yésus nyə á ka bə *Luɔj má Zembí, a ngə kyey kəl bwə á gwiid ná Nyíngúlé ^{††} má Sóləmun dí, a kə, a zə, a kə, a zə. ²⁴ †Oyúden bwə á ka kə lyɛ nyə, kə jɪ nyə ná: «Wo é ka bá səl sá milám shí jáyé ja? Nkí wo wə jísə *Kríst, jaawɛg sə ná kpwɔɔ.» ²⁵ †Yésus mú bɛsa bwo ná: «Mə a shí bwey jaaw bí nji bí ngə shwána. Misóólúgú mə ngə sá jínə má Dá dí myá mí ngə námə lwágɔlə ntɔ. ²⁶ †Mí ngə tɛem lwágɔlə ntɔ, bí

† 10:6 16.25 †† 10:8 Zhe 23.1-2; Eze 34.2-3 † 10:9 14.6; Sòm 23.2; Eze 34.14 †† 10:11 jɔjɔ mbaagɔlə itɔw: Sòm 23.1; Eze 34.11-16; Zhe 23.3; Mat 18.12-14; Heb 13.20; Mbú 7.1 15.13; Rom 5.8; 1Yn 3.16 †† 10:12 Mis 20.29 ††† 10:14 10.27; 2Tm 2.19 ††† 10:15 Mat 11.27 † 10:16 11.52; Iza 56.8; Eze 34.23-24; 1Pr 2.25 †† 10:17 3.35; 5.18 ††† 10:18 4.34 †† 10:19 9.16 ††† 10:20 8.48 †† Bwə á dɛ tédɔga jwów Yúdas Makabé nyə á nyingə fúb alatár á Mpáánzə yí, nyə a sá gwo ngeé mbú 164 Yésus kú fwo byél. †† 10:23 Mis 3.11 ††† Sá sé ngə jɔw ná nyíngúlé ni í cugé zhizhe mpumbé; jísə milwoɔj mí mámpij mimbá, bwə ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bág. ††† 10:24 Luk 22.67 ††† 10:25 5.36 18 10:26 16.9

ngə shwána shwánág, nəcé bí cugé mádí ɔɔnz itɔw dí. ²⁷ †Itɔw byám í dɛ gwágɔlə kəl dām; mə mpú byo, í dɛ bɛ mə. ²⁸ †Mɛ ngə ntág yə byo cɛg á kandɔgə kandɔgə, í ábúlé bwele yə, muud nyə abúle námə bwele déég mə byo mbwəd. ²⁹ Dá muud nyə á yə mə byo yé mə ntɔ múúd yésh nkúlud; muud cugé nə nkul déég nyə sá mbwəd. ³⁰ †Sá Dá sá búəsə nda muud ng-wúd.»

³¹ †Oyúden bwə mú nyingə nkény məkwoógú ná bwə gwú nyə nə ndí. ³² Nji, Yésus mú jɪ bwo ná: «Mə má lwágɔlə bí jɔjɔ misóólúgú mí ngə zhu wə Dá myá, bí má cɛel gwú mə nə wáyé?» ³³ †Oyúden bwə mú bɛsa nə nyə ná: «Sá acééle gwú wo nə jɔjɔ sóólúgú; sá má yida cɛel gwú wo nəcé wo ngə lás nə Zembí *bwaasúle mpu; wɛe njúl muud, wo ngə bále ci ná wo jɪ Zembí.»

³⁴ †Yésus mú feel ná: «Ngaá cilyá wúsə bídí kálaad mɛɛɛdí ná: “Bí búəsə ozembí” ³⁵ Na mə lwágɔlə ná buud Zembí nyə á ngə lás nə ndí wá, Kálaad Zembí mə jɔw bwo ná ozembí. Ká jɪ? Muud nyə ajáláyé nə yíl sá Kálaad Zembí ngə ci yí. ³⁶ †Bí bân bi mə sá ná, mə muud Zembí nyə a féesh, a mú nti shí ga dí yé, bí má ci ná mə ngə *lás nə Zembí bwaasúle mpu nəcé mə ngəlwə bwaagɔlə ná mə jɪ Mwân mə Zembí. ³⁷ Nkí mə aɔgɛ nə sá misóólúgú mí Dá, shwánágá mə. ³⁸ †Nji, nkí mə ngə sá myo, bí tɛem ngə shwána mə, *magɔlɔgá misóólúgú; bí má ká magɔlə myo, bí yag, bí mpu námə ná Dá njul mádí, mə njúl wə Dá.» ³⁹ †Nji bwə á gwág nténi yí, bwə mú nyingə sɔ nə bwə bii nyə, a mú faam.

⁴⁰ †A mú nyingə lífna kə Zhurdɛ faɔwíny, kúl Yuánes nyə á fwo ngə duu buud yí, a mú kə jɪ wu. ⁴¹ †Zhwog buud bwə mú dɛ zə nyédí. Bwə mú dɛ ci ná: «Yuánes nyə a shígé bwele sá tɔɔ *shimbá; nji, sá jésh nyə á ci shú má múúd éga yí jísə búbálé.» ⁴² †Zhwog buud bwə mú *búgɔla Yésus kúkúl ɔɔngú.

Shwiý má Lazâr

11 ³¹ Ngwól múúd nyə á bə ná Lazâr, muud á Betanî, lɔɔm má Maríya bá mínyɔɔhú shilə Mááta. Lazâr éne nyə á ka bwás. ² Lazâr nyə á bwás éne nyə á bə ncwúm má Maríya, Maríya nyə á gwáagɔlə Yésus labínda məkuúd, a fim mwo nə shilú yé. ³ †Maríya bá Mááta bwə á ka kənd Yésus məkəl ná: «Cwámba, muud woó ngə bwás.» ⁴ †Ja Yésus nyə á gwág məkəl máni yí, nyə á ci ná: «Bwas ni í cugé bwás shwiý, í yida bə bwás í é sá ná Zembí nwág gúmá yí, í ka námə sá ná *Mwân mə Zembí nwág gúmá.» ⁵ Yésus nyə á dɛ bul cɛel Mááta bá mínyɔɔhú shilə Maríya, nə Lazâr. ⁶ Nə ndéé, nyə á tɛem gwág nə Lazâr ngə bwás íf, nyə á fwo nyingə cíngɔli mwɔw məbá kúl nyə á bə yí. ⁷ Mpusə mwɔw məbá mɔɔngú, a mú ka ci nə *ompwíin bé ná: «Shé nyingəgá kə Yudéa.» ⁸ †Ompwíin nə nyə ná: «*Rabi, Oyúden bwə má nywá fwo kúncɔw gwú wo nə

19 10:27 8.47; 10.3, 14 20 10:28 5.24; 6.39 21 10:30 5.18; 17.21 22 10:31 11.8 23 10:33 Ləv 24.16; Mat 26.65 24 10:34 Sòm 82.6 25 10:36 1.34 26 10:38 10.25 27 10:39 7.30; 8.20 28 10:40 1.28 29 10:41 1.29-34; 3.27-28 30 10:42 2.23 31 11:1 12.1-3; Luk 10.38-39 32 11:3 11.36 33 11:4 9.3; 17.1 34 11:8 8.59; 10.31

mækwóógú nūη Yudéa, wó ceeł némá nyiηgə kə wu?»
 9 †Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Ngaá mwásé wí nə məwəla wūm nə mábá? Múúd mə ká ηgə kyey məwəla mawəηg dī, nyə abúle ηgə mága, nəcé nyə é ηgə dúg iηgúηgəη yā shí ga. 10 Njī, múúd mə ká kyey mpwóbulú, nyə é ηgə mága, nəcé kú nə iηgúηgəη lámúđ.»
 11 ††Ja nyə á shīn cī ntúni yí, nyə ná: «Shwé wúsú Lazâr mə kə gwəd, njī, mə é kə juuməshi nyə.» 12 Ompwíin ntāg ná: «Cwám̄ba, ηkí Lazâr mə kə gwəđ dī, nyə é yāl.»
 13 Í á bə, Yésus ηgə ceeł cī nə Lazâr mə yə, bāη bwé ηgə dúg nə a ηgə cī gwó múúd mə də ja ná á woga nyúúł yí. 14 Yésus mú ka jaaw bwo nə kpwó ná: «Lazâr mə yə. 15 Mə gwág nywa nəcé mə shígé bə ja nyə ámə yə yí, sá jwəηg í é sá nə bī búgúłág. Nə ndeé, iηkyená kúł á jī yí.»
 16 †Tómas bwé á də némá nyiηgə jīw nə Wáás yé mú ka cī nə bóól ómpwíin ná: «Íηkyená, shén̄η Cwám̄ba bēsh kág némá yə.»

Yésus jī cəg

17 Ja Yésus mə kə wóós yí, a mə kə kwey nə Lazâr mə bwey dɔw mwōw mən̄η. 18 Nda wúłə Betanī kə Yurúsəlem wúsé jee bə ókilómáda ółół †† ná, 19 zhwog *Oyúden bwé á kə dúg Mááta bá Maríya, kə cweel bwo milám nə shwiy mə ncwūm wāη. 20 Ja Mááta nyə á gwág nə Yésus mə zə wóós yí, nyə á ləel kə, kə bwəma nə nyə, Maríya nye njúl ná shí, njōw. 21 ††Mááta mú ka cī nə Yésus ná: «Yé Cwám̄ba, wo mbēm bə wa, ηkí ncwūm waamé shígé yə. 22 Njī, tɔw kíkídíga, mə mpú ná Zembī nyə é yə wo sā jēsh wó é gwáám̄b nyə yí.» 23 Yésus mú cī nə nyə ná: «Ncwūm woó mə bá gwūm.»
 24 †††Nyə nə Yésus ná: «Mə mpú ná a bá gwūm ja búúd bwé bá gwūm jwów á məzhúgúł yí.» 25 †††Yésus mú cī nə nyə ná: «Mə wé mə də gwūməshi búúd, də nyiηgə yə bwo cəg. Muud mə *búgúłá mə yé, a tēem yə, a bá nyiηgə cəgə. 26 Muud ηgə ntāg cəgə yé ká *búgúla mə, a kú bá bwelə yə. Ye wo *magúłə ntó?» 27 †Mááta ná: «Haaw Cwám̄ba. Mə mə magúłə nə wo jisə *Kríst, *Mwān mə Zembī nyə á zə shí ga dī yé.» 28 Ja Mááta mə shīn cī ntúni yí, a mə kyey kə jīw mínyɔwə shilə Maríya, kə nyímbəla nə nyə ná: «Cwám̄ba mə wóós, a ηgə jīw wo.» 29 Njī Maríya nyə á gwág ntúni yí, nyə a tōw nə máás kə wé Yésus. 30 Í á bə, Yésus kú fwo nyíi bəη lɔwəđ, a njúl ná kúł Mááta nyə á kə bwəma nə nyə yí. 31 Oyúden bən̄ηη Maríya bwé á bə njōw bwé ηgə ceeł cweel nyə lám wá bwé mú dúg á tów nə máás cúwo tóón. Bwé mú bę nyə, bwé ηgə dúg nə a kə jīi shwóηəđ. 32 ††Maríya mə kə kumə kúł Yésus nyə á bə yí; njī nyə á dúg Yésus yí, nyə á wusə nyúúł shí Yésus dī shí məkuú, nyə ná: «Yé Cwám̄ba, wo mbēm bə wa, ηkí ncwūm waamé shígé yə.» 33 Yésus mú dúg Maríya bən̄ηη Oyúden bwé á ηgə lúgal nyə wá bwé ηgə jīi, mbɔɔm mú shwiy nyə nyúúłəđ, mitédúgá búbulə nyə lámúđ. 34 A mú jī ná: «Bī á dəl nyə ηgow?» Bwé nə né ná: «Zaá kə dúg, yé Cwám̄ba.» 35 †††Yésus mú ntāg jīi.

† 11:9 8.12; 12.35-36 †† 11:11 Mat 9.24 † 11:16 Mak 14.31; Rom 6.8 20.24 †† Osətād wūm nə ótɔɔn. †† 11:21 11.32 ††† 11:24 5.29; 6.40, 54; Dan 12.2 ††† 11:25 5.21, 24; 8.51 § 11:27 1.34; 4.25 †† 11:32 11.21 ††† 11:35 Luk 19.41

36 Oyúden bwé mú ηgə cī ná: «Bī mə dúg í, nyə á bul ceeł nyə ęę.» 37 ††Bóólúgá wā bwədí sámbád bāη bwé mú ηgə cī ná: «Ngaá muud éga wə nyə a bēny ancím-ncím mísh? Ká a shígé dī bə nə ηkul sá nə Lazâr kú yə.»

Yésus mə gwúmúshí Lazâr

38 †††Yésus mbɔɔm mú nyiηgə shwiy nyúúłəđ, a mú kə kúł bwé á dəl Lazâr yí. Shwoη í á bə ku, mbwagúłá kwóógúđ, bwé ka fad nə dúł kwóógú. 39 Yésus mú cī ná: «Yílúgá kwóógú.» Mááta á kóól mə múúd nyə á yə yé mú cī ná: «Ey Cwám̄ba, a mə dɔw mwōw mən̄η múús, a mú ηgə mpə.» 40 Yésus mú ka cī nə nyə ná: «Ngaá mə shí cī nə wo nə wó ká *búgúla, wo e dúg nda Zembī nyə é ηwa gúmá ná.» 41 Bwé mú ka yíl kwóógú. Yésus mú bēn mpwóómbú, a mú lás ná: «Ye Dā, mə yé wo akíba nəcé wo ámə magúłə məjəgúla mām. 42 ††Haaw. Mə ámə bwey ηgə mpu nə wó də magúłə məjəgúla mām ja jēsh. Mə ámə yida lás shú nə zhwog buud bwé mə lyx mə úga bwé mpúg nə wo wé wo ámə nti mə.» 43 Ja á mə shīn lás ntúni yí, a mú kēm nə ηkulú ná: «Lazâr, cúwóg tóón.» 44 ††Muud nyə á bə mbimbə yé mú cúwo tóón, a njúl nə obándáshi ηg-wóólá məkuú nə məbwəd, mpwóómbú ηgwóólá nə kúł káándé. Yésus mú cī nə buud ná: «Wiinzhəgá nyə isā íni bī bíđúg nyə, a kəg.»

Ciηú-cindê ná Yésus yág

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

45 †††Zhwog *Oyúden bwé á zə wé Maríya wá, bwé á dúg sā Yésus nyə a sá yí, bwé mú *búgúla nyə. 46 Njī, bóólúgá bwé á kə *Ofarizyēη dī, kə jaaw bwo sā Yésus nyə a sá yí. 47 †††Milúłúú myā ofada bən̄ηη Ofarizyēη bwé mú sēηg *Gwoonηg ósémbye ó mílésú wā Zembī, kə cī ná: «Muud éga ηgə bul sá *məshimbá. Shé mə sá ntədel? 48 Shé mə ká bíđ nə a ηgég nə kə shwóg í, buud bēsh bwé é búgúla nyə nə ndeé, buud ɔ Róma bwé zə ntāg í, zə búgə Mpáánzə íshé, bwú némá lɔwə íshé.» 49 †††Ngwól múúd wāη nə jínə nə Kayíf í, nyə muud nyə á bə Ajəláci á ofada mbū wɔwəηg dī yé mú cī ná: «Bī agwágé tɔw sā na lésú níđ. 50 Bī adúgé nə í yida bə bí nə mfíí nə muud ηgwūđ yég shú kúł búúd jēsh ncindī, lɔwə í nda ję wēsh í?» 51 Lésú nyə á lás wɔwəηgú, nyə a shígé lás nə lúu yé. Í á yida bə nə, nda nyə á bə Ajəláci á ofada mbū wɔwəηg dī ná, nyə a lás tāη *muud micúndé nə í á jīi nə Yésus yég shú lɔwə wēsh; 52 ††kú némá bə njī shú lɔwə wáméfwó, a yé shú nə bwān ó Zembī búśá ícīmí ícīmí wá bwé sééηgyag bə sā ηg-wūđ. 53 †††Jwōw ni wé bwé á ηwa cigúłá nə bwé gwú Yésus yí. 54 †††Yésus nye mú yɔw ηgálə kyey bəl-bəl dī kúł Oyúden búśá yí; a mú kə kóómb lɔwə jisə ηgeē shí a shwéeshá dī yí, bən̄ηη *ompwíin bē kə ji dānd bwé á də jīw nə Ifrēm yí.

55 †††Í á ka zə bə, nda *Páska Oyúden nyə á bə kúnə-kúnə ná, zhwog buud bwé á ηgə wú məkwáádé

§† 11:37 9.6 §†† 11:38 20.1; Mat 27.60 §† 11:42 12.30 §† 11:44 20.6-7 §†† 11:45 2.23 §†† 11:47 2.11; Mat 26.3-5; Mís 4.16 §§§ 11:49 18.14 18 11:52 10.16 19 11:53 5.18 20 11:54 5.13; 7.1 21 11:55 2.13; Ilη 19.11-20; 2Ib 30.17-18

máñéd ngə bád kə Yurúsəlem nə bwə ké ngə gusa miŋgusa mi yəbá †. 56 ††Bwə á ka ngə sɔ́ Yésus nə ndeé, kúí bwə á bə *Luŋ má Zembí yí, bwə á ngə shilə bwəmé nə bwəmé ná: «Bi mə dúg ná ji? Nyə ajeyé zə zāñ dɛ.» 57 Í á bə, milúlúú myā ofada bəññŋ Ofarizyēñ bwə má cɪ ná í bəg ná: «Muud nyə é mpu kúí Yésus nyə é bə yí, bágúíłəg, bwə kəg bii nyə.»

Labínda má Mariya
(Mat 26.6-13; Mak 14.3-9)

12 †† á ka zə bə, í má lúg mwōw māsaman ná *Pás-ka *Oyúden zəg bə, Yésus má kə Betaní, dənd má Lazār Yésus nyə a gwūmushi yé. 2 ††Bóól búúđ ɔ́ dənd dɔ́wŋgú bwə á ka sá dína lúu má Yésus dɛ. Mááta nyə á bə a ngə sá milwámá dína jɔ́wŋgúđ, Lazār njúl sámbá búúđ bəññŋ Yésus bwə á ngə də wád. 3 ††Mariya mú ka ŋwa labínda álal-kus bwə á sá nə fwámé nār †† yé. Nyə á ŋwa labínda ni kúí njwəmbɔ́, zə gwáágulə Yésus məkuúđ nə ndeé a mú fím nyə mwo nə shilú jé; məcud má labínda má mú lwánd njów wəsh. 4 †††Ngwól *mpwíín mə Yésus nyə á bə cínɔ́wŋg ná Yúdas Iskariyót, mpwíín nyə á bə nə nyə wə má bá kusha nə Yésus yé. Ja Yúdas éne mə dúg nda Mariya nyə á gwáágulə Yésus labínda nār ná, a mə cɪ ná 5 ††Jí bwə ámə bə kú kusha labínda éga odanarí †† mitəd milɔ́ɔ́l nə ndeé bwə kwíínd mímbúmbúwá nə ndé yí? 6 Nyə a shígé cɪ ntúni ná a baam nə mímbúmbúwá. Nyə á cɪ ntó nəcé nyə á bə juwāl; nda nyə á dɛ bii maŋga *mwaané nə, nyə á dɛ júwo mwaané cínɔ́wŋg. 7 †††Yésus mú cɪ ná: «Bídúg múdá éne ná shee. A mə sá sɔ́lúgú ni, ŋgələ bwey tédəga nda bwə bá dɛl mə nɛ. 8 ††Nəcé bi é dɛ ji nə mímbúmbúwá mwōw mēsh, nji sənñŋ bí sá ábúlé ji mwōw mēsh.» 9 †††Na nyə á bə, kúđə zhwoŋ Oyúden bwə má gwág ná Yésus ji Bətaní; bwə á ka ngə kə wu, kú bul bə nji shú dɛ, bwə á ngə nəmə kə nə bwə ké dúg Lazār nyə á gwūmushi yé. 10 Nə ndeé, milúlúú myā ofada mí mú ŋwa cígúíá nə bwə jəlá nə gwú nəmə Lazār, 11 †††nəcé sá í á bə nə nyə yí í á sá nə kúđə zhwoŋ Oyúden bwə bégyág nə bwo, yidá kə, kə *búgula Yésus.

Yésus mə nyíi Yurúsəlem
(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)

12 Mán mələm, ncúlyá buud bwə á zə zāñ dɛ wá bwə mú gwág ná Yésus ngə zə Yurúsəlem. 13 ††Bwə mú ngə ŋwa máñ má ləndú nə ndeé, kə ləg nyə bwə ngə kím ná:
Hosána! Gúmé í bəg nə nyɔ́wŋg ngə zə jínə má Cwám-ba dɛ yé,
Njwú-buud á Izəryéł.

14 Yésus mú kwey mwā jakáás, a mú kəwa gwo gwōw nda Kálaad Zembí ngə cɪ ná, ná:
15 †††Yé shilə Siyōn †††, kú fúndə.
Dəgí njwú woó ngə zə.
A mbəd cwɔ́ jakáás dɛ.
16 †††*Ompwíín ɔ́ Yésus bwə áshígé fwo wámələ sá í á ngə sɛy yí fwála dɔ́wŋgúđ. Bwə á ka kə tédəga gwo ja Yésus nyə á ŋwa gúmə yí; bwə mú mpu nə í á bə cilyá shú má Yésus, sɔ́lúgú wɔ́wŋg nəmə wə bwə á sá nyə yí. 17 ††† á bə na, ncúlyá buud bwə á bə ja nyə á jōw Lazār gwūmushi nyə yí, bwə ngə bwiñŋ lán yé.
18 Haaw. Bwə á ngə zə bwəma nə nyə nəcé bwə á gwág nə nyə a sá *shimbá dɔ́wŋgú. 19 19Ntó, *Ofarizyēñ bwə mú ka ngə cɪ bwəmé nə bwəmé ná: «Bi mə dúg í? Bi cugé nə ŋkul sá sá. Dəgá lɔ́w wəsh ngə kə nyədí!»

Gúmə má Yésus

20 Búbaalé Ogərək bwə á bád nəmə zə Yurúsəlem nə bwə zə yə Zembí gúmə zāñ nííđ. 21 20Bwə á ka kə dúgya nə Fílíp á mwā Bətəsayída, kə jī nyə ná: «Mása, sə ngə cɛel dúg Yésus.» 22 Fílíp mú kə jaaw André, bá bəsh bwə mú kə jaaw Yésus. 23 21Yésus mú bəsa nə bwo ná:
«Wəla mə wóós, wəla *Mwān mə Múúđ mə jəlá nə ŋwa gúmə yí. 24 22Búbələ, mə jaaw bí nə, bumə mpəg í ámə kə məndəlúđ yí, í ká kə ji kú yə, í bwēn gwəməfwó. Í ká yə, í wúmə íbumə məŋkund məŋkund. 25 Muud mə ny-wíílyá nə cəg jé yé nyə e jímbal gwo; muud mə yidá bə kú nywíílyá nə cəg jé wa shí ga dɛ yé, nyə é baagulə gwo kandəgə kandəgə. 26 23Nkí muud mə cɛel sýa nə mə, a bə mə, í mú bə nə, kúí mə jísə yí, muud ngə sýa nə mə yé bə nəmə cínɔ́wŋg. Múúđ mə ká sýa nə mə, Dā yə nyə gúmə.
27 24«Nda bí mə dúg éga, mitədúgá mí mə búbulə mə lámúđ. Ká mə cɛg nə ji? Nə Dā, ság nə mə fááməg nə cúŋ ngə zə ga? Mbō. Mə á yida zə nə mə zəg bwəma nə cúŋ wɔ́wŋg. 28 25Dā, ság nə jínə dwō í ŋwág gúmə.» A ká nəmə shīn lās ntúni, kəl mú wú jɔŋ dɛ ná: «Mə má sá, mə é nyiŋgə nəmə sá.» 29 Buud bwə á bə cínɔ́wŋgú áncuncuma wá bwə á gwág kəl dɔ́wŋgú, bwə mú cɪ ná jísə njum-mpú; bɔ́lúgá nə ngwól *éŋgəles má lésəha nə Yésus. 30 Yésus mú ka cɪ ná: «Kəl ní shígé lās na shú dām, í ámə yida bə shú dún. 31 26Nəcé shí ga í zə bwəma nə sémbyé míləsú kíkidíga, cɪ á shí ga wusɔ́w tóón. 32 27Mee, ja mə bá wú shí gaád bəñwə gwów yí, mə bá julə búúđ bəsh mədí.»
33 28Ja Yésus nyə á ngə cɪ ntúni yí, nyə á ngə lwágulə váál shwiy á bá yə yí. 34 29Zhwoŋ buud óni bwə mú bəsa ná: «Sá á jííŋ *mbwoomb məcéxé dɛ ná *Kríst mə bá cəgə kandəgə kandəgə. Wó nyiŋgə zə jaaw sə ná í bá jii nə Mwān mə Múúđ búñwúg gwów, ntó nyə wə ji? Mwān mə Múúđ 30 wɔ́wŋg wə zə?» 35 31Yésus mú bəsa bwo ná: «Məŋkenya məsə ná wa bídí nə fúfwálá.

† Oyúden bwə á dɛ sá miŋgusa nə bwə gusa miləm myánj shú zələ də Páska. †† 11:56 7.11 † 12:1 11.1-2 †† 12:2 Luk 10.40 †† 12:3 Luk 7.37-38 ††† NÁR: jísə wúl kɔ́ɔ́l á dɛgá mpə nəmə nda ntanga. ††† 12:4 Yúdas Iskariyót: 6.71; 13.2, 27; 18.2; Mat 10.4 § 12:5 Iza 58.7; Mat 19.21; Zhk 2.15-16 §† DANARÍ: Danarí ngwúđ í á dɛ kwaga nə myəna myā ŋkúmba jwōw. §†† 12:7 19.40 §† 12:8 Mbá 15.11 §†† 12:9 11.43-44 §† 12:11 11.45 §† 12:13 Sòm 118.26; Mat 27.42; Yuá 1.49

§†† 12:15 Zak 9.9 §†† Siyōn: Nyə á bə məma mbəñ bwə á lwɔ́ ŋgwəla á Yurúsəlem cínɔ́wŋg gwów yí. §§§ 12:16 2.22; 17.1 18 12:17 11.42-45 19 12:19 11.48 20 12:21 1.44; Luk 19.3; 23.8 21 12:23 2.4; 12.16 22 12:24 Mat 10.39; 16.24-25; 1Kr 15.36 23 12:26 14.3; 17.24 24 12:27 12.23; Mat 26.38 25 12:28 17.1; Mat 3.17; 17.5 26 12:31 5.22; 14.30; 16.11 27 12:32 3.14 28 12:33 18.32 29 12:34 Sòm 89.37; 110.4; Eze 37.25; Yuá 12.23; 3.14

Ngəgá nə kyey té bí búśá ná nə mənkenya yí, yídúgú í kú bá zə byaluga nə bí; nəcə, muud mə kyéy yídúgú yé nyə ádé mpu kúl á ngə kə yí. ³⁶ †Ngəgá nə *búgəla mənkenya té mənkenya məsə ná bídí yí, bí ngəg nə bə bwān ó mənkenya.» Ja Yésus nyə a shīn lás nə bwo ntúni yí, nyə a béégya nə bwo, a mú kə shwaaw.

Buud bwé á búgúlayé Yésus

³⁷ ††Yésus nyə á tɛem sá bímbí lú *máshimbá məní buud bwé ngə dúg íí, buud bwé áshígé *búgəla nyə. ³⁸ †Sâ jəwəg í á sá né ciyá mé Izayí *muud micúndé í bwámag. Nyə á ci né:

Cwámba, zé nyə a búgəla kéel sé á ngə bwiiŋg yí?

Zé Cwámba nyə a lwágələ mpífə nyé yé?

³⁹ Gwé wé í sá né buud óni bwé bág kú búgəla sâ Izayí nyə á ci yí.

⁴⁰ †Zembí nyə a shwu bwo ncím míshéd, a lələshi bwo milâm, nəcə mísh máŋ mé á bá dúg, milâm myáŋ mí á bá wámələ, bwé á bá cénd kuú njəwənd, né ndéé mə mú lwag bwo.

⁴¹ †Izayí nyə á lás ntó nəcə nyə á bwey dúg milwané mí Yésus, a mú lás sâ í dúgyá nə Yésus yí. ⁴² ††Í á tɛem bə ntó, búól zhwoŋ buud wā sámbá ótəwə ɔ shwóg bwé á shí búgəla Yésus. Nji, bwé áshígé bə nə ŋkul məm nyə mísh mé búúd dí, bwé á ngə fúndə né *Ofarizyēŋ bwé á bá yíl bwo *mpáanzə minjígúlá. ⁴³ ††Nəcə bwé á cɛel ŋwa gúmə mísh mé búúd dí, kú bə mísh mé Zembí dí.

⁴⁴ †Nji, tɛem bə ntó, Yésus nyə á cúndə gwów-gwów ná: «Muud mə búgúlá mə yé nyə abúgúlayé nji mə, a búgúlá námé múúd nyə á nti mə yé. ⁴⁵ ††Muud mə dúg mə yé, a mə dúg námé múúd nyə á nti mə yé. ⁴⁶ ††Mec muud jísə mənkenya yé, mə á zə shí ga dí né, muud yēsh mə búgúlá mə yé bág kú nyiŋgə ngə cəgə yídúgú.

⁴⁷ ††«Muud mə gwágələ lésú mə ngə lās yé, nji a kú sá nda mə ngə ci né, mə dí mə yə nyə intúgúlí; mə áyəyé nyə intúgúlí nəcə mə a shígé zə nə mə zə yə búúd ɔ shí ga intúgúlí, mə á yida zə sá né buud ɔ shí bwé fááməg.

⁴⁸ Muud mə ká ban mə, ban lésú mə ngə lās yí, muud wəwəŋ mə bwey bə nə sâ í bá yə nyə intúgúlí yí; lésú mə ngə lās ga wé í bá yə nyə intúgúlí jwów á məzhúgúlá. ⁴⁹ ††Mə aŋgə nə lās nə lúu wām; Dā muud nyə á nti mə yé nyə a bwey lwágələ mə sâ mə bág də ci yí nə sâ mə bág də bwiiŋg yí. ⁵⁰ ††Mə mpú ntāg né sâ Dā mə cí né í bəg yí, gwé wé í də yə búúd cəg á kandəgə kandəgə. Né ndéé, sâ jēsh mə ngə lās yí, mə ngə lās nda Dā nyə á ci né mə dúg lās né.»

Ngusa mákuú

¹³ ††Í á ka zə bə, zəŋ *Páska í ngə bə ná í zé tééd íí, Yésus nyə á ngə bwey mpu né wəla í mə wóśs ná a wúg shí gaád kə wé Dā. Nda nyə á bul cɛel buud bé né, nyə á ka námé cɛel bwo kə wóśs məshíné mə cəg jé. ² ††Né ndéé, bənōŋ buud bé bwé á ka ngə də; bwé ngə də ntúni, ndug Njwú məjamb mə bwey wá Yúdas mwān mə Shímun Iskariyót tédúgá lámúd né a kúshag nə Yésus. ³ ††Né ndéé, Yésus nywáá nyə á ngə bwey mpu né Dā nyə a mə sá né a jwúg nə isā byēsh, a ngə mpu né nyə á zhu wé Dā, a zé námé nyiŋgə kə wé Dā. ⁴ ††Yésus ngə bwey mpu ntó, a mú tōw shí, yíl káandé nyə á bə nə ndí gwów yí, a mú ŋwa táwəla cəgələ kugəd. ⁵ A mú shwu májúwó bíshim dí, tééd ngələ gusa *ompwíin bé məkuú, ngə fim nə táwəla nyə á cəgələ kug dí yé.

⁶ Í mú zə wóśs né a gúsag Shímun Pyēr mé məkuú. Shímun Pyēr mú ci nə né né: «Wo, Cwámba? Wó gusa mə məkuú?» ⁷ Yésus nə né né: «Sâ mə ngə sá ga, wo cugé nə ŋkul fwo mpu gwo kíkídíga, wo bá yida shúgəla wámələ gwo.» ⁸ Pyēr mú ci nə nyə ná: «Mbô! Wo abulé bwelə gusa mə məkuú.» Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Mə ka bə kú gusa wo məkuú, wo nda ná nyiŋgə bə múúd waamə.» ⁹ Shímun Pyēr mú ka ci nə nyə ná: «Ŋkí ntó Cwámba, kú gusa mə nji məkuú; gusag námé mə məbwə, nə lúu!» ¹⁰ ††Yésus mú ci nə nyə ná: «Muud nyə ámə bwey gusa yé mə də jii né bwé gúsag nyə nji məkuú, kú ná nyiŋgə bə nyúúl nyēsh, nəcə á bwey bə fúbán. Bì báá bí búśə ntāg mífúbán, nji kú bə bí bēsh.» ¹¹ ††Yésus nyə á ngə bwey mpu muud mə bá kusha nə nyə yé; gwé wé nyə á ci nə bwo ná: «Bì bēsh dí búśə mífúbán» yí.

¹² ††Ja Yésus nyə a shīn gusa ompwíin bé məkuú ntúni yí, nyə á nyiŋgə bwáád káandé yé né ndéé a mú nyiŋgə kə ji shí, də. A mú jī bwo ná: «Sâ mə ámə sá bí ni, yə bí mə mpú nda í kə ná? ¹³ Bì mə də dí jōw mə ná: “Yíigəli”, gúl ja ná: “Cwámba.” Bì mə də mpu sâ, nəcə mə jisə Yíigəli, mə Cwámba. ¹⁴ Ŋkí mə Yíigəli, mə Cwámba, mə mə gusa bí məkuú, bí mə jəla námə nə də sá ntó mpádúgá nyín. ¹⁵ ††Nəcə yuug wé mə mə yə bí ni. Nda mə ámə sá bí ni, dəgá síya ntó. ¹⁶ ††Búbálé, mə jaaw bí né, lwaá í ádé bwelə ntə māsə, *muud lwámá nda bwelə ntə múúd nyə ámə kənd nyə lwámád yé. ¹⁷ ††Bì mə mpu ntó wé ni; bí mə ká də sá ntó, bí mə jəla. ¹⁸ ††Mə aŋgə nə ci bí bēsh. Mə mpú búúd mə á féésh wá. Nji, í jii né sâ jí cilyá Kálad Zembí dí yí í bwəmag. Jí cilyá ná: “Muud sá ngə də səŋ ŋgwúđ yé mə tééd né a lúmbúli nə mə”. ¹⁹ ††Mə mə fwo bwey jaaw bí gwo kídíga, í kú fwo sīy, shú ná ja í bá sīy yí, bí bág *magələ ná mə jisə. ²⁰ ††Búbálé, mə jaaw bí né, muud

30 MWĀN MƏ MÚÚD: Ntó mə ké ná «Mesî Zembî nyə á nti yé. (Wo jî nə ŋkul dúg Dan 7.14.) 31 12:35 7.33; 8.12 † 12:36 5.13 †† 12:37 16.9 † 12:38 Iza 53.1; Rom 10.16 †† 12:40 Iza 6.10 †† 12:41 Iza 6.1-3 ††† 12:42 2.23; 9.22 ††† 12:43 7.18 § 12:44 5.24 †† 12:45 14.9; 5.18 ††† 12:46 12.35-36 †† 12:47 3.17; 5.22 ††† 12:49 7.16-17 †† 12:50 4.34

§† 13:1 2.4 §†† 13:2 12.4; Luk 22.3 §†† 13:3 3.35; 8.14 §§§ 13:4 Luk 12.37 18 13:10 15.3 19 13:11 6.64, 70-71 20 13:12 Mat 20.24-28; 23.8-12; Luk 22.27; 1Tm 5.10 21 13:15 1Yn 2.6; Flp 2.5; 1Pr 2.21 22 13:16 15.20; Mat 10.24 23 13:17 Zhk 1.25 24 13:18 Sóm 41.10; Yuá 17.12 25 13:19 8.24; 14.29; 16.4 26 13:20 Mat 10.40

mə ləg múúd lwámá wām yé, a mə ləg mə; muud mə ləg ntāg mə yé mə ləg múúd nyə á nti mə yé.»

Yúdas mə zé kusha nə Yésus
(Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹Ja Yésus nyə a shîn ci ntúni yí, mitédúgá mí á búbulə nyə lámúd; a mú lás ná: «Búbálé, mə jaaw bí né, ηgwól múúd á na bídí nyə é kusha nə mə.» ²²*Ompwíin bwə mú ηgə dúgya mpédúgá nyán ηgə sǝ ná bwə mpúg muud Yésus ηgə ci yé. ²³†Mpwíin Yésus nyə á dɛ bul cɛel yé nyə á bə a njúl Yésus dí koogú. ²⁴Shímun Pyêr mú ηgə nyúg nyə mpu ná: «Shíləg nyə muud á ηgə ci yé.» ²⁵Mpwíin wəwηg mú yid, jéég Yésus lúu bɛd dí jī nyə ná: «Cwám̄ba, jísə zə eé?» ²⁶Yésus mú bɛsa ná: «Mə zə juwo kúl bələd ídɛwɛd, muud mə é yə yé, muud wəwηg wə éci.» Yésus mú ηwa kúl bələd juwo ídɛw dí, yə Yúdas Iskariyôt, mwān mə Shímun. ²⁷††Njī Yésus mə yə nyə kúl bələd ni yí, *Sátan mə nyii wə Yúdas. Yésus mú ci nə nyə ná: «Lɛɛlɛg sá sá wó ηgə jī ná wo sá yí.» ²⁸Buud bwə á bə cínwηg wá, kú nə tɔw ηgwúd nyə á mpu sá Yésus nyə á ci nə nyə ntó yí. ²⁹*Nda í á bə ná Yúdas nyə á dɛ bi maŋga *mwaané ná, bǔól bwə á ηgə tédɛga ná Yésus nyə á ηgə ci nə nyə ná a kəg kusə ísá í zān, ηkí ntāg ná a kəg yə mímbúbúwá gúl sá. ³⁰Yúdas nyə nyə á shwal cúwo tǔn ja nyə á ηwa kúl bələd yí, í njúl mpwó-bulú.

³¹††Njī Yúdas nyə a cúwo tǔn yí, Yésus mú ci ná: «Mwān mə Múúd mə ηwa gúmá ja gaád, a mə sá námə ná Zembí ηwág gúmá. ³²Zembí nyəmɛfwó nyə e lwóya gúmá mə *Mwān mə Múúd, a wál námə zə lwóya gwo. ³³††Yé bwán bām, sənǔn bí sá é jī njī fúfwálá. Bi mə bá sǝ mə; ná ndéé, námə nda mə á ci nə *Oyúden ná, mə ci námə ná bí ja gaád ná: “Bí cugé nə ηkul kə kúl mə zə kə yí.” ³⁴††Mə yé bí cɛɛ agúgwāan, dúsə ná: “Ciilagá bimɛfwó nə bimɛfwó. Námə nda mə á cɛel bí nə, ciilagá bimɛfwó nə bimɛfwó. ³⁵††Sá í é sá ná buud bwə dúg mpu ná bi búsə ompwíin bām yí jísə cɛelí bí é ηgə ciila bimɛfwó nə bimɛfwó yí.”»

Pyêr nyə e kíílya Yésus
(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶†Shímun Pyêr mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba e, wo kə ηgow ée?» Yésus nə nyə ná: «Kíkídíga, wo cugé nə ηkul bɛ mə kúl mə é kə yí, wo e bá shúgwəla bɛ mə.» ³⁷Pyêr mú bɛsa ná: «Cwám̄ba, mə cugé nə ηkul ka bɛ wo kíkídíga nəc é jī? Mə jī nə ηkul kɛɛnzɔ cɛg jām shú dwò.» ³⁸††Yésus mú bɛsa ná: «Wo jī nə ηkul bəle kɛɛnzɔ cɛg gwò shú dām? Búbálé, mə jaaw wo nə, shúsh-wóógú nə ηgwúm kúwó kwáágúgi, wo e kíílya mə ija ilǔl.»

Yésus jisə zhí

14 ^{††}«Mitédúgá mí nda bɛɛg búbulə bí mílúúd. Búgúlagá Zembí, bí *búgwəla mə. ²Njǔw mə Dá

† 13:23 19.26; 20.2; 21.7, 20 †† 13:27 13.2 † 13:29 12.6 †† 13:31 17.1 †† 13:33 8.14 ††† 13:34 15.12, 17; 1Yn 2.7-8; 3.11, 23; 4.11; 2Yn 5-6 ††† 13:35 1Yn 3.14 § 13:36 8.14; 21.19 †† 13:38 18.27 ††† 14:1 14.27

wúsə nə zhwog ikúl búúd bí nə ηkul jī yí. Í mbəm bə kú bə ntó, ηki mə mə námə jaaw bí. Mə zə kə kwambələ bí jiya. ³††Ja mə bá shîn kwambələ bí jiya yí, mə bá ny-ηngə zə ηwa bí, kə nə bí. Mə bá kə nə bí nə bi bág námə bə kúl mə jísə yí. ⁴Bi mə mpú ntāg zhí í kə kúl mə zə kə yí.» ⁵††Tómas mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, sá bān nda mpu kúl wó zə kə yí, sá é ka mpu zhíí á wu ntɛdele?» ⁶††Yésus mú ci ná: «Mə wə jísə zhíí, mə obúbálé, mə cɛg. Muud cugé nə ηkul kə wə Dá kú ciŋgya mádí. ⁷††Í ká bə ná bi mə mpú mə, bi é mpu námə Sǔǔŋgú waamə. Ná ndéé, tééd kíkídíga, bi mə mpu nyə, bi mə námə dúg nyə.» ⁸Fílíp mú ci ná: «Cwám̄ba, lwóg sá Dá, bímbí dɔwηg í é jəla nə sá.» ⁹†††Yésus ná: «ǔ Fílíp! Wo afwóyɛ mpu mə? Bímbí shwə mə jī ga? Muud mə dúg mə yé, mə dúg Dá. Nəc é jī wó nyíngə ci nə mə lwóg bí Dá yí? ¹⁰†††Ye wo aŋgɛ nə *magələ nə mə jī Dá dí cwú, Dá njúl mádí cwú? Lású wəsh mə ηgə lás nə bí yí, mə aŋgɛ nə ci tɔw ciyá nə lúu wām. Dá muud njúl mádí cwú wə ηgə sá misǔǔlúgú myé. ¹¹††††Magələgá nə mə jisə Dá dí cwú, Dá njúl mádí cwú. Nywágá námə ka magələ nə dúgúlə misǔǔlúgú mə ηgə sá myá.

¹²Búbálé, mə jaaw bí ná, muud mə búgúla mə yé, a bá námə sá misǔǔlúgú mə ηgə sá myá; a bá námə sá myɔwηg mí búl nyíngə ntɔ myá. A bá sá myo nəc mə zə kə wə Dá. ¹³††Sá jəsh bí mə bá gwáám̄b nə jínə dām yí, mə bá sá gwo; ntó, Mwān mú bá sá ná Sǔǔŋgú ηwág gúmá. ¹⁴Bí mə ká gwáám̄b ¹⁹[mə] gúl sá nə jínə dām, mə sá gwo.

Yésus mə kaag ómpwíin Nkɛŋkɛ Shíshim

¹⁵††Bí mə ká cɛel mə, bi e wá mílúú məcɛɛ mām dí, ¹⁶††mɛɛ ka bá jəgwəla nə Dá. A bá nti bí ηgwól múúd mə bá zə dɛ bándɛlə bí yé, bíndɔ nyān zə bá jī kandɛgə kandɛgə. ¹⁷††Nyān wə Shíshim óbúbálé; Shíshim búúd ɔ shí ga bwə cúgə nə ηkul ləg yí. Bwə cúgə nə ηkul ləg nyə nəc bəw áŋgɛ nə dúg nyə, bwə ámpúyɛ námə nyə. Bi bān bi mə mpú nyə, nəc bíndɔ wə bússá, a bá námə ηwa jiya bídí. ¹⁸Mə abúlé lúgə bí bwān ónyulú, mə bá nyíngə zə bídí. ¹⁹††Í mə lúg búbaalé fwála, buud bwə á nyíngəyɛ ná dúg mə. Bi bān bi mə bá dúg mə mə ηgə cɛgə, bi ka ntāg bá cɛgə. ²⁰††Jǔwɔw dɔwηgú, bi mə bá mpu ná mə jī Sǔǔŋgú waam dí cwú, bi njúl mádí cwú, mə námə bídí cwú. ²¹††Nkí muud mə gwág ísá byəsh mə ηgə ci nə í bəg yí, a bɛ byo, muud wəwηg mə cɛel mə. Í njúl ntāg nə, muud mə cɛél mə yé, Dá nyə é cɛel nyə, mə mú námə cɛel nyə, mə sá nə a mpúg mə.»

²²Yúde, kú bə Yúdas Iskariyôt, mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, wo sá nə sá mpúg wo, kú sá nə buud ɔ shí ga bwə mpúg wo, ntó nyə wə ntɛdele?» ²³†††Yésus mú bɛsa ná: «Múúd mə ká cɛel mə, nyə e sá sá mə ηgə ci yí, Dá mú bá cɛel nyə; ná ndéé, sá bá zə nyádí zə jī jiya. ²⁴†††Muud nyə acéélé mə yé, nyə á bəyɛ nə məgwág nə

§† 14:3 12.26 §†† 14:5 Tómas: 20.24 †† 14:6 Heb 10.20 §† 14:7 8.19 ††† 14:9 12.45 ††† 14:10 3.35 ††† 14:11 5.18, 36; 10.37-38 18 14:13 15.16; 17.1 19 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə “mə”. 20 14:15 14.21, 23; 15.10; 1Yn 5.3; 2Yn 6 21 14:16 7.39; 14.26; 15.26; 16.7, 13; 20.22; 1Yn 3.24; 4.13; Mis 1.4; 2.4 22 14:17 1Kr 2.10-16 23 14:19 16.16; 8.14 24 14:20 5.18 25 14:21 14.15 26 14:23 Mbú 3.20 27 14:24 7.16

lósú wâm. Í njúl ná lósú bí ηgə gwág mə ηgə lás nı í áηgê nə zhu máđí, í ηgə zhu wə Dâ muud nyə á nti mə yé. ²⁵ Mə á đə jaaw bí isâ íni sənđη bí sə njúl ná. ²⁶ †Nji, muud mə bá đə zə bándwə bí yé, Nkəηkə Shíshim Dâ mə bá nti bí jínə dááməd yé, a bá jǐgəli bí isâ byēsh, a đə sá nə bí dúg tódwəg isâ byēsh mə á jaaw bí yí. ²⁷ ††Mə lúgə bí nə mətəla, mə yə bí mətəla mām. Mə ayáyé bí mwo nda búúd ɔ shí ga bwə đə yə bí nə. Mitédúgá mí nda bεεg búbulə bí mílúúd, kúgá bə nə ifwaas. ²⁸ †Bí a shí gwág mə á cı nə bí nó: “Mə é kyey, ηji mə bá nyiηgə zə.” Í mbəm bə nə bí mə cεel mə, kí bí mə gwág máshusəg nə mə zə kə wə Dâ, nəcé Dâ mə cǔ mə. ²⁹ ††Mə bwey ná jaaw bí gwo kídíga, í kú fwo s̄ty, shú nə bí bág *búgwəla ja í bá s̄ty yí. ³⁰ ††Tééd kíkídíga, mə á nyiηgəyé ná ηgə bul lésha nə b̄t, nəcé cı á shí ga ηgə zə. A cúgə yida bə nə tɔɔ zhízhí ná a sá mə sá; ³¹ †††yida jii nə buud bwə mpúg nə mə cεel Dâ, mə đə sá isâ ηji váál Dâ nyə á cǔgələ nə mə bág đə sá yí. Tówúgá shé wúgá wa!»

Fwámé shug lú kwoolú vinyə

15 ††«Mə wə jísə fwámé shug lú kwoolú *vinyə, Dâ jisə mbɔɔl. ² †L̄w wēsh í nódđ məđí í kú nə ibumə yí, a yíl wo. Wɔɔηg wēsh í ηgə wúmə yí, a kwambələ wo shú nə í nyiηgəg mpu wúmə. ³ ††Bí mə bwey ntəg bə mífúbán, minjǐgəlá mə mə jǐgəli bí myá mí mə bwey fúb b̄t. ⁴ †††Nadagá nə mə, nómə nda mə mə nada nə bí nó. L̄w líí í cúgə nə ηkul wúmə ntəni, í kú bə í nódđ kug lííđ. Nómə váál ηgwúd, bí cugə nə ηkul bə nə mpumə ηkí bí anádáyé nə mə yí. ⁵ Mə wə jísə shug lú kwoolú vinyə, bí b̄η míl̄w. Nyɔɔηg mə nádá nə mə, mə ηwa jiya nyédí lámúd yé, a bá bə nə ibumə məηkund məηkund; bí mə mpú nə bí cugə nə ηkul sá s̄ə mə kú bə. ⁶ ††Múúd mə ká bə kú nada nə mə, bwə bá wusə nyə tóɔn, a mú bə nda l̄w kwoolú vinyə í áshígé wúmə yí. Míl̄w myɔɔηg mí đə shwáás nə ndéé, bwə cwéég myo kəl kuda đí, mí kə jígə. ⁷ †††Bí mə ká nada nə mə, iciyá byām ηwa jiya bíđí mílámúd íí, bí je gwáámə s̄ə jēsh bí mə jǐí yí, í bə. ⁸ ††Zhií bí bí nə ηkul sá nə Dâ ηwág gúmə yí nyísə ná, bí bəg nə ibumə məηkund məηkund íí, lwágwələ nə bí búśə *ompwíin báámə. ⁹ ††Mə mə cεel bí nómə nda Dâ mə céél mə ná; nadagá məđí cεelíd. ¹⁰ †††Bí mə ká wá mílúu mácǔǔ mām đí, bí nada məđí cεelíd, nómə nda mə mə wá lúu məcǔǔ mə Dâ đí, mə nada nyédí cεelíd nó.

¹¹ †††«Mə mə lás nə bí ntəni nəcé mə jii nə məshusəg mām mə kálag bíđí, bí bəg nə məshusəg kú nə ηji. ¹² †††Cǔǔ dām wə: Cíilagá biméfwó nə biméfwó nómə nda mə céél bí nó. ¹³ †††Gúl cεelí í ányíηgə ntɔɔ jɔɔηg jii nə muud mə keenzh cəg jé shú óshwə bé yí. ¹⁴ ††Bí mə ká wá mílúu mácǔǔ mām đí, bí búśə oshwə bām. ¹⁵ Mə aηgə ná ηwa bí nó ósɔɔl ɔ məsáal, sɔɔl məsáal nyə ádé

† 14:26 14.16 †† 14:27 16.33; 20.19, 21 † 14:28 8.14 †† 14:29 13.19 †† 14:30 12.31 ††† 14:31 15.10; Mat 26.46 ††† 15:1 Ozē 10.1; Sôm 80.9-12 § 15:2 Mat 3.10 §† 15:3 13.10 §†† 15:4 6.56; 15.7, 10, 16; Rom 11.17-18; 2Kr 3.5; 4.7; 1Yn 2.6, 28; 3.6, 24 §† 15:6 Mat 7.19 §†† 15:7 15.16 §† 15:8 14.13; 17.1 §† 15:9 13.1; 5.18 §§† 15:10 14.15 §§† 15:11 16.22, 24; 17.13; 1Yn 1.4 §§§ 15:12 13.34; 1Yn 4.11 18 15:13 10.11

mpu s̄ə mása yé ηgə sá yí. Mə ηgə ηwa bí nə oshwə bām, mə a mə sá nə bí mpúg s̄ə jēsh mə á gwág nə Sóɔηgú waam yí. ¹⁶ ††Bí đí bí a féésh mə; mə wə mə a féésh bí, mə yə bí séy nə bí kəg, kə ηgə bə nə ibumə, ibumə byɔɔηg í jii kandəgə. Í ká bə ntó, Dâ đə bá yə bí s̄ə jēsh bí mə bá đə gwáámə nə jínə dām yí. ¹⁷ ††S̄ə mə ηgə cı nə bí sáag yí jǐ ná bí cǐlag biméfwó nə biméfwó.»

Zhíy a shí ga

¹⁸ ††«Búúd ɔ shí ga bwə ká mpíi b̄t, mpugá nə bwə á fwo nómə tééd mpíi mə. ¹⁹ ††Bí mbəm bə búúd ɔ shí ga, kí buud ɔ shí ga bwə mə cεel b̄t nə bí búśə buud b̄η. Ká, bí cugə búúd ɔ shí ga, mə a féésh bí, mə wá mbéégí mpédúgá binóη bwo, gwə wə búúd ɔ shí ga bwə ηgə mpíi bí yí. ²⁰ ††Bí ɔ tédúgá lósú mə á lás nə bí yí, nó: “Lwaá í ádé bwele ntɔɔ mása”. Kagá mpu nə ηkí bwə á lwágwələ mə cúwəlí, bwə bá nómə lwágwələ bí cúwəlí; ηkí bwə á bə nə məgwág nə lósú wâm, bwə bá nómə bə nə məgwág nə lósú wún. ²¹ ††Bwə bá đə sá bí isâ íni byēsh nəcé bí bələ búúd bām, b̄η bwə ámpúyé ntəg muud nyə á nti mə yé. ²² ††Mə a mbəm bə kú zə, zə lésha nə bwo, bwə nda bə nə *sém; ká, bwə cúgə nə kɔɔd bwə káádəg shú sém wán ja gaád yí. ²³ ††Muud ηgə mpíi mə yé ηgə mpíi Sóɔηgú waamə. ²⁴ ††Mə a mbəm bə kú sá mísóɔlúgú mə á sá bwəđí myá, mísóɔlúgú múúd nyə abwélé sá myá, bwə nda bə nə sém; ká, bwə á mə dúg mísóɔlúgú myɔɔηgú, ηji bwə ηgə mpíi sə, nə mə nə Sóɔηgú waamə. ²⁵ ††Nji, í ηgə bə ntó shú nə s̄ə jísə cilyá bwəđí mácǔǔ đí yí í bwəmag; jisə cilyá nə: “Bwə á mpíi mə kú nə s̄ə mə á sá bwo yí.” ²⁶ ††«Muud mə bá đə zə bándwə bí yé mə bá zə, nyə wə Shíshim óbúbələ mə Dâ. Mə bá ηwa nyə wə Dâ, mə nti b̄t. Ja á bá zə yí, a bá zə đə bwíiηg s̄ə í dúgyá nə mə yí. ²⁷ ††Bí, bí mə bá nómə đə bwíiηg s̄ə í dúgyá nə mə yí, nəcé shé á mə bə sámbá té mətéédúlé.»

16 «Mə ηgə bwey jaaw bí isâ íni shú nə bí nda bá bíil məbwəbúlánúd. ² †††Mpugá nə bwə bá đə yíl bí *məmpáanzə mə mínjǐgəlád. Dúl wəla í bá ntəg zə bə nə, buud bwə bá đə tédwəgə nə ja nyāη mə gwú ηg-wól a bíđí yí, a mə yə Zemb̄i gúmə fwámé yə. ³ ††Bwə bá đə sá ntó nəcé bwə áshígé mpu Dâ, kú nómə mpu mə. ⁴ ††Nji, mə ηgə bwey jaaw bí isâ íni shú nə ja wəla dɔɔηg í bá wóśs yí, bí ɔ bá tédwəgə nə mə á shí jaaw b̄t.»

Séy Nkəηkə Shíshim mə bá zə đə s̄əy yí

«Mə a shígé fwo bwey jaaw bí isâ íni mətéédúléđ nəcé sənđη bí sə á bə ná sámbá. ⁵ ††Ká ja gaád íí, mə zə kə wə muud nyə á nti mə yé, tɔɔ muud a bíđí sámbá nyə ashílé ntəg mə nó: “Wo kə ηgow?” ⁶ ††Nji, nda mə ηgə jaaw bí isâ íni nə, bí mə sh̄in bul bə nə məcəy mílámúd. ⁷ ††Nji, tεem bə ntó, mə mə jaaw bí búbələ. Í yida bə bí nə mfíí nə mə kyéyug; mə ká bə kú kə,

19 15:16 14.13; 15.7; 16.23-24; Mat 18.19; 1Yn 3.22; 5.14-15; Yuá 6.70; 13.18 20 15:17 13.34 21 15:18 7.7 22 15:20 13.16 23 15:21 16.3 24 15:22 9.41 25 15:23 Luk 10.16; Yuá 5.23; 1Yn 2.23 26 15:24 5.36 27 15:25 Sôm 69.5; 35.19 28 15:26 1.15; 5.36; 14.16; 1Yn 5.6-9 29 15:27 1.14; Mís 1.8; 1Yn 1.2; 4.14 30 16:2

muud mə bá zə də bándwəł bǐ yé kú zə bídí. Mə ká yi-
da kə, mə mú bá ntǐ bǐ nyə. ⁸ †Ja á bá ntâg zə yí, a bá zə
sá nə buud ɔ shí ga bwə mpúg iwushí búśə nə ndí
kóómb á *səm, nə otútəlǐ, nə sémyé mílǎsú yí.
⁹ ††Iwushí búśə nə ndí kóómb á səm yí bíśə nə bwə
abúgúłáyé mə. ¹⁰ Bwə nyingə bə nə iwushí kóómb á
otútəlǐ dǐ; byán bíśə nəcé mə zə kə wə Dâ, bǐ ányingəyé
ná dúg mə. ¹¹ ††Bwə ka námə nyingə bə nə iwushí
kóómb á sémyé mílǎsú; bíśə nəcé Zembǐ mə bwey
sámb Cǐ á shí ga lǎsú yé †.
¹² †«Mə jǐ ná nə zhwog isâ nə mə ngəg nə jaaw bǐ; nji,
bǐ cugé nə ŋkul jǐsɔw byo kíkídǐga. ¹³ ††Ja Shíshim á
obúbálé mə bá zə yí, a bá jaand nə bǐ ná ndéé bǐ wám-
bələ óbúbálé bēsh. Nyə abúlé də lás isâ nə lúú yé, a bá
də kala bǐ isâ bwə bá də jaaw nyə yí, a də jaaw bǐ isâ í
bá sǐy yí. ¹⁴ ††A bá sá nə mə ŋwág gúmə, nəcé a bá də
lég isâ byâm a də jaaw bǐ. ¹⁵ †Sâ jēsh Sóŋgú waam jǐ
nə ndǐ yí jǐsə sâ jâm, gwə wə mə cí ná a bá jaaw bǐ isâ
á bá lég mǎdí yí.»

Məcey mə lâm mə bá nyee məshusəg

¹⁶ ††«Í mə lúg búbaalé fwála, bǐ á nyingəyé ná dúg mə;
búbaalé fwála ká nyingə cǐ, bǐ mú nyingə dúg mə.»
¹⁷ Bóól *ómpwíin bwə mú ngə cǐ bwámé nə bwámé ná:
«Jǐ gwáméfwó á ngə cǐ yí? A cǐ ná: “Í mə lúg
búbaalé fwála, bǐ á nyingəyé ná dúg mə; gúl búbaalé
fwála kú nyingə cǐ, bǐ mú nyingə dúg mə.” Nyə ámə
fwo námə cǐ ná: “Mə zə kə wə Dâ.” Ntó mə ké ná jǐ?»
¹⁸ Bwə ná: «“Búbaalé fwála” ntó nye mə ké ná jǐ? Sə am-
púyé sâ á ngə cǐ yí.» ¹⁹ Yésus múśə mpu nə bwə
wál cǐ zə jǐ nyə mishíłǐ, a mú ka cǐ nə bwo ná: «Mə
ámə cǐ nə bǐ ná: “Í mə lúg búbaalé fwála, bǐ á nyingəyé
ná dúg mə; búbaalé fwála ká nyingə cǐ, bǐ mú nyingə
dúg mə.” Gwə wə bǐ ngə sǐ biméfwó nə biméfwó nə bǐ
mə wámwəł yí? ²⁰ Búbálé, mə jaaw bǐ ná, bǐ mə bá jǐ
máýə, bǐ tǎdɔwə, buud ɔ shí ga bāŋ bwə ngə zhwiim-
bya. Bǐ mə bá bə nə məcey mə lâm, nji məcey mɔɔŋg
mə bá nyee bǐ məshusəg. ²¹ Ja múdá wəla lə byéyí í də
wóśs yí, ŋgaá á də bə nə məcey. Ŋgaá ja á mə byâ yí
nyə ádé ná tǎdɔga mácey, a yida gwág məshusəg nə a
mə byá? ²² ††Námə mbií ŋgwúd wɔɔŋgú, bǐ búśə nə
məcey ja gaád; nji, mə bá nyingə dúg bǐ, bǐ ka bá bə nə
məshusəg; muud nyə abúle bwele déég bǐ mǎŋ
məshusəg. ²³ ††Ja jwōw dɔɔŋg í bá bə yí, bǐ abúle ná ny-
ingə jǐ mə shíłǐ tɔɔ gúl sâ nə gúl. Búbálé, mə jaaw bǐ ná,
bǐ mə ká gwáámə Dâ sâ nə jínə dām, a yə bǐ gwo.
²⁴ Wóśs nə kíkídǐga, bǐ afwóyé ná gwáámə sâ nə jínə
dām. Gwááməbúgá, bǐ é bii, məshusəg ka bə bǐ kú nə
nji.»

9.22 31 16:3 15.21 32 16:4 13.19 33 16:5 8.14 34 16:6
16.22 35 16:7 14.16 † 16:8 Mis 24.25 †† 16:9 2.23; 5.38; 6.36,
64; 7.5; 10.26; 12.37 † Yésus nyə á ngə cǐ ná: Zembǐ nyə e
lwágulə otútəlǐ bǐ nə kǎndúłə Mwān yé kwolós dǐ shú mísám mí
búúđ, nə ndéé a mú bēn ŋwa nyə gwōw nyádǐ caŋgád. †† 16:11
12.31 †† Iwushí bíśə nə buud ɔ shí ga bwə amágúłáyé ná Zembǐ
mə bwey sámb nyə lǎsú yé. ††† 16:13 14.16; 15.26; Mis 16.6-10;
1Yn 2.27 ††† 16:14 17.1 § 16:15 17.10 §† 16:16 14.19 §††
16:22 15.11 §† 16:23 15.16

Yésus mə ntǐ shí ga

²⁵ ††«Mə má ngə lás nə bǐ lǎsú nǐ wēsh ómpwok-
woond dǐ. Nji, dúl wəla í bá zə bə, wəla dɔɔŋgú, mə
abúle ná də lás nə bǐ ntó, mə bá də jaaw bǐ isâ í dúgyá
nə Dâ yí ná kpwɔɔ kpwɔɔ. ²⁶ Jwōw dɔɔŋgú, bǐ mə bá
gwáámə Dâ isâ nə jínə dām, mə acíyé nə mə bá jəgəla
nə nyə shú dún, mbô; ²⁷ nyáméfwó mə cǐel bǐ. A cǐel bǐ
nəcé bǐ á cǐel mə, bǐ magulə nə mə á wú wə Zembǐ.
²⁸ ††Mə á wú wə Dâ, mə zə wa shí mishwun; ja gaád í,
mə zə wú wa shí mishwun kə wə Dâ.»
²⁹ *Ompwíin bǐ bwə mú cǐ nə nyə ná: «Wo mə dúg í,
wo mú ngə lás ja gaád nə kpwɔɔ kpwɔɔ, kú ná nyingə
bə ómpwokwoond dǐ. ³⁰ Sə mə mpu ja gaád nə wɛɛ mə
mpú sâ jēsh, nə í ajǐyé nə muud shíłəg wo shíłǐ. Gwə
wə sə mə ka magulə nə wo a wú wə Zembǐ yí.» ³¹ Yésus
mú bǐsa nə bwo ná: «Bǐ mə ka tɛem magulə ja gaád
éǐ? ³² ††Dugá, dúl wəla í bá zə bə, í mə bwey námə bə,
wəla á nə bǐ é cǐma, muud yēsh kə jé kóómb, bǐ lúgə
mə məméfwó. Nji, mə cugé məméfwó, sá Dâ wə búśə.
³³ ††Mə ngə bwey jaaw bǐ isâ ínǐ shú nə bǐ bəg nə
mǎtəla mǎdí kwonud. Shí ga í bá lwágulə bǐ *incwaw í
ntəg; nji bǐ ɔ lwóyá íŋkán, mɛɛ mə ntǐ *mǎŋkul mǎ shí
ga.»

Məjəgəla mə Yésus

17 ††Ja Yésus nyə á shǐn lás ntúnǐ yí, nyə bēn mp-
woombú dúg gwōw a mú cǐ ná: «Ye Dâ, wəla mə
wóśs. Ság nə Mwān woó ŋwág gúmə shú nə Mwān
woó kág námə yə wo gúmə. ² ††A ŋwág gúmə shú nə a
yég buud bēsh wo á yə nyə wá cəg á kǎndəgə
kǎndəgə, nda wo á yə nyə ŋkul nə a jwúg nə buud
bēsh ná. ³ ††Cəg á kǎndəgə kǎndəgə jɔɔŋg jǐsə nə
muud mpúg wo, fwámé Zembǐ ŋgwúđ nə ŋgwúđ jǐsə
yé, ka námə mpu Yésus-Kríst muud wo á ntǐ yé. ⁴ ††Mə
mə sá nə wo ŋwág gúmə shí gaád, mə mə casulə ísəy
wo á cǐ ná mə sáág yí. ⁵ ††Dâ, mə á bwey də bə nə
gúmə wóđǐ koogú, shí nə gwōw nda fwo bə; ság ja
gaád nə mə nyíngəg bə nə gúmə jɔɔŋg wóđǐ koogú.
⁶ ††«Buud wo á féésh yə mə mpédúgá buud ɔ shí ga
wá, mə á mə sá nə bwə mpúg sâ wó jǐsə yí. Bwə á bə
buud bwō, wo á ka yə mə bwo, bwə mú gúmal lǎsú
wō. ⁷ Bwə mə mpu ja gaád nə sâ jēsh wo á yə mə yí í á
wú wóđǐ, ⁸ nəcé iciyá wo á yə mə yí, mə á yə bwo byo.
Bwə á mə bii byo, bwə á mə mpu fwámé mpu nə mə á
wú wóđǐ, bwə á mə ntâg magulə nə wo á ntǐ mə. ⁹ Mə
ngə jəgəla shú dán, kú bə shú búúđ ɔ shí ga; mə ngə
jəgəla shú búúđ wo á yə mə wá, nəcé búśə buud bwō.
¹⁰ ††Sâ jēsh mə jǐ nə ndǐ yí jǐsə sâ gwō, jɔɔŋg jēsh wó jǐ
nə ndǐ yí jǐsə sâ jâm. Buud wo á yə mə wá bwə á mə sá
nə mə ŋwág gúmə. ¹¹ ††Mə ányingəyé ná bə wa shí, mə
ngə zə nún wóđǐ, nji bāŋ búśə ná wa shí. Dâ, wo muud
‡†† 16:25 Mat 13.34 ‡† 16:28 8.14 ‡† 16:32 Zak 13.7; Mat
26.31, 56 ‡†† 16:33 7.7; 14.27; 1Yn 5.4 ‡†† 17:1 2.4; 11.4; 12.16,
23, 41; 13.31-32; 14.13; 15.8; 16.14; 17.10, 22, 24 ‡†† 17:2 3.35;
5.24; Mat 28.18 18 17:3 1Yn 5.20 19 17:4 4.34 20 17:5 1.1-2;
8.58; 17.24 21 17:6 17.26 22 17:10 15.8 23 17:11 6.39; 13.18
10.30; 17.21-23; Gal 3.28

wó ádé seeŋgya nə məbōw yé, baagələg bwo nə ŋkul nyísá wódfí jíná dí yí, ŋkul wo á yə mə yí. Baagələg bwo ntó, bwə bəg sà ŋgwūd nəmá nda mə nə wo, shwə búśá sà ŋgwūd ná. ¹²Ja sánōŋ sá á bə yí, mə á ŋgə baagələ bwo nə ŋkul nyísá wódfí jíná dí yí; mə á də baagəsə bwo ná ndéé, tɔɔ ŋgwūd nyə a shígé jimb, səsaałé nəmá nji nyɔɔŋ nyə á bə ná a bá jimb yé. Ntó, sà jí mícilyád yí í á má bwəma. ¹³†Mə ŋgə zə wódfí ja gaád; mə ŋgə ná lás lésú ga mə njúl wa shí shú ná məshusəg mām mə kálag bwədfí kú nə nji. ¹⁴††Mə á yə bwo iciyá byō, buud ɔ shí ga bwə mú ntāg mpíi bwo; bwə mpíi bwo nəcé báá bwə cúgə búúd ɔ shí ga, nəmá nda mə cúgə múúd a shí ga ná. ¹⁵†Mə acíyé ná wo yílúg bwo shí gaád, mbō. Má yida ci nə wo báagələg bwo, Mbəwúlú múúd nda sá bwo sà. ¹⁶Bwə cúgə búúd ɔ shí ga, nəmá nda mə cúgə muud a shí ga ná. ¹⁷Ság ná bwə ŋgəg nə bə obúbálé bwō, bwə ka ŋgə béégya nə məbōw; kéel dwō dúśə obúbálé. ¹⁸††Wo á nti mə shí gaád, mə zə nəmá kənd bwo shí gaád. ¹⁹Mə tál məmífwó jām cé shú ná obúbálé bwə sáag ná bwə béégyág nə məbōw.

²⁰«Mə angé nə bul jəgəla nji shú dán. Má jəgəla nəmá shú búúd bəsh bwə bá *búgəla mə nəcé lán wán wá. ²¹††Mə jəgəla nə wo ná bəsh bwə bəg sà ŋgwūd. Dā, wo jí mēdfí cwū, mə njúl wódfí cwū ††. Námá nda shwə búśá ntó ná, má jəgəla nə wo ná bwə bəg nəmá shwə dfí cwū, buud ɔ shí ga bwə mágələg nə wo á nti mə. ²²Mə a má yə bwo milwané wo á yə mə myá, nə bwə bəg sà ŋgwūd nəmá nda shwə búśá sà ŋgwūd ná, ²³í bəg ná, mə njúl bwədfí cwū, wo njúl mēdfí cwū, bwə mú bə sà ŋgwúdu váál í jəla yí, buud bwə mú mpu ná wo á nti mə, wó cəel ntāg nəmá bwo nda wó céél mə ná. ²⁴†††Dā, má jii ná kúl má jísá yí, sánōŋ buud wo á yə mə wá sə bəg, bwə bényəg milwané wo á yə mə myá. Wo á yə mə myo nəcé wo á bwey cəel mə wo nda fwo fwɔ shí nə gwōw. ²⁵†Dā, wo muud jí tətəlí yé, buud ɔ shí ga bwə ámpúyé wo, mɛɛ mə mpú wo, buud wo á yə mə óga bwə á mə mpu ná wo á nti mə. ²⁶††Mə a má sá ná bwə mpúg sà wó jísá yí, mə é nyiŋgə nəmá ŋgə sá, shú ná váál cəelí wó céél mə yí í bəg bwədfí ícəg dí, mə njúl bwədfí ícəgud.»

Bwə zó bii Yésus

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

18 †††Ja Yésus nyə a shín ci ntúni yí, nyə á kyey, bənōŋ *ompwíin bé bwə mú ntɔ Kédron, kə faŋwíny; gúl fambá í á də bə nūŋ, bənōŋ ompwíin bé bwə á də bwey kə cíŋŋg. ²††Na jí ná, Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə á bwey də mpu kúkúl jɔɔŋgú, nəcé Yésus nyə á kə də seeŋgya nə ompwíin bé wu ija ija. ³†††Milúlúú myā ofada bənōŋ *Ofarizyēŋ bwə á ka kənd kínda ózimbí nə ifulísh ná bwə kəg bii Yésus. Bwə á ka ŋwa imɔɔs nə məlámba nə məkwɔɔ mə dómb.

† 17:13 15.11 †† 17:14 7.7; 8.23 † 17:15 Mat 6.13; 2Te 3.3; 1Yn 5.18 †† 17:18 20.21 †† 17:21 5.18; 17.11 ††† Váál á ná, ŋkí muud mə nyíi mə nyúúúlúú, a kwey wo; ŋkí a nyíi wo nyúúúlúú, a kwey mə. ††† 17:24 12.26; 17.5 § 17:25 1.9-10; 8.55; Mat 11.25-27 †† 17:26 17.6 ††† 18:1 Mat 26.36 †† 18:2 12.4; Luk 21.37; 22.39 ††† 18:3 7.32, 45

Yúdas mú ŋwa bwo, bənōŋ bwə mú kə fambá jɔɔŋgú. ⁴Yésus nyə á ŋgə bwey mpu sà í zə bə nə nyə yí; a mú ka shísh bwədfí, kə jí bwo ná: «Bí ŋgə sɔ zə?» ⁵Bwə ná: «Sə ŋgə sɔ Yésus á Nazarēt.» Nyə nə bwo ná: «Mə wə é-ga». Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, bənōŋ buud ōni bwə njúl sámbá. ⁶Í á ka bə, Yésus ká nəmá ci nə bwo ná: «Mə wə éga», seegya nji bwə mú ŋgə cúculə nə mikwoŋ ná ndéé kə ŋgə búla shí. ⁷Yésus mú nyiŋgə jí bwo ná: «Bí ŋgə sɔ zə?» Bwə ná: «Sə ŋgə sɔ Yésus á Nazarēt.» ⁸Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə shí ci ná: “Mə wə éga”. Nkí mə wə bí ŋgə sɔ yé, bídfúgá búga, báá bwə kəg.» ⁹††Yésus nyə á ci ntó shú ná ciyá nyə á fwo bwey ci yí í bwəmag; nyə á fwo bwey ci ná: «Buud wo á yə mə wá, mə a shígé jímbal tɔɔ ŋgwūd.» ¹⁰††Nə ndéé, Shímun Pyēr nyə á bə nə kafwele. A mú wéem gwo, taad ŋgwól sɔɔl məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámb nyə lwə á mbwə məncwúm. Sɔɔl məsáal wɔɔŋg nyə á bə nə jíná ná Málkus. ¹¹†††Nji, Yésus mú ci nə Pyēr ná: «Fɛɛnəg kafwele gwō kúl í də jí yí. Ye mə bəg kú ŋgul bálá Dā mə yə mə yí?» ¹²Nə ndéé, nə kínda ózimbí, nə tówe shwóg wán, nə ifulísh í *Oyúden bwə mú bii Yésus, wóɔlə nyə məŋkəda.

Bwə kə nə Yésus wə Hána

(Mat 26.57-58; Mak 14.53-54; Luk 22.54)

¹³†††Bwə mú tééd fwo kə nə nyə wə Hána, cíi mə Kayíf muud nyə á bə Ajəláci á ofada mbú wɔɔŋg dí yé.

¹⁴††††Kayíf wɔɔŋg wə nyə á ci nə *Oyúden ná í yida bə nə mfíí ná muud ŋgwūd yəg shú kúl búúd jəsh ncindí yé.

Pyēr mə kílyá Yésus

(Mat 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵†††Shímun Pyēr bá ŋgwól *mpwíin bwə á ŋgə bə Yésus kúl bwə á ŋgə kə nə nyə yí. Kálə wóśs Ajəláci á ofada dí njōw, mpwíin éne nywáá bənōŋ Yésus bwə mú nyíi, nəcé Ajəláci á ofada nyə á də mpu mpwíin wɔɔŋg. ¹⁶Pyēr nye nyə a lúg tóŋ, kúnə-kúnə ná mpumbé. Mpwíin Ajəláci á ofada nyə á də mpu éne mú zə tóŋ, zə lésħa nə mudá nyə á də baagələ mpumbé yé ná ndéé nyiŋgal Pyēr cwū. ¹⁷†††Mudá nyə á də baagələ mpumbé yé mú ci nə Pyēr ná: «Ngaá wo jí nəmá mpwíin mə múúd éne.» Pyēr ná: «Kú bə mē! Mə cugé mpwíin yé.» ¹⁸Ośɔɔl ɔ məsáal bənōŋ ifulísh bwə á bə bwə má jida kuda máág, ka ŋgə gwáalə, nəcé yōŋ. Pyēr nyə á ka nəmá ŋgə gwáalə kuda cíŋŋg bwədfí.

Ajəláci á ofada mə shílə Yésus mishílí

(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹Ajəláci á ofada mú ŋgə shílə Yésus mishílí mí dū-gyá nə *ompwíin bé nə minjífúgúlá nyə á də jíŋgúli myá. ²⁰†††Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Mə á də lás nə buud bəsh ná kpwɔɔ-ɔkpwɔɔ, mə á də yə buud minjífúgúlá ja jəsh *məmpáanzə mə minjífúgúlád nə *Luŋ mə Zembí dí, kúl *Oyúden bəsh bwə á də seeŋgya yí, mə a shígé

§† 18:9 6.39 †† 18:10 Luk 22.36, 38 ††† 18:11 Mat 20.22; 26.39 ††† 18:13 18.24; Luk 3.2 †††† 18:14 11.49-50 18 18:15 Mat 26.28 19 18:17 18.25 20 18:20 7.14, 26; 6.59; Mat 4.23; 26.55; Mis 26.26

de lás mæshwoó mæshwoó. ²¹ Næcé jí wó zé ηgæ jí mæ mishíli yí? Shílag búúd bwé á de gwág mæ wá sâ mæ á de lás yí, bwé mpû sâ mæ á de ci yí.» ²² †Ja gúl fulish má gwág Yésus má bęsa ntúni yí, a má tí Yésus bóónz, a bâm nê nyê nê: «Wo bęsa nê Ajeláci á ofada ntúni?» ²³ Yésus mú bęsa ná: «Nkí mæ áma jag lás íí, lwóg sâ mæ áma jág ci yí. Ká, ηkí mæ áma mpu lás íí, næcé jí wó yíd mæ yí?» ²⁴ ††Hána mú ci nê bwé kág nê Yésus wé Kayif, bwé mú kâ nê nyê, a njúl mánkædad.

Pyêr mæ kwo kífya Yésus

(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵ Na nyê á bæ, Shímun Pyêr ηgæ gwáalæ kuda. Bwé mú ci nê nyê ná: «Ngaá wo jí námá *mpwíin yé?» Pyêr mú kífya nyê, nyê ná: «Kú bæ mē! Mæ cugé mpwíin yé.» ²⁶ †Ngwól sóól mæsáal má Ajeláci á ofada, a njúl nê byél nê muud Pyêr nyê áma sám b lwé yé, mú máalæ nyê ná: «Ngaá mæ shí dúg bíná nún fambá?» ²⁷ Pyêr mú námá nyíngæ kífya nyê, ηgwúm kúwó í wé kwáág ntæg.

Bwé ké nê Yésus wé Pilât

(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Ná ndéé, bwé mú wú nê Yésus wé Kayif, kâ nê nyê luη mæ ηgwámæna. Í á bæ mán í mé ηgæ lâm. Nji, bwé áshígé nyíi luη, ná bwé á bá lweegushi ícug ná ndéé bwé kú ná nê zhí bwé dé *Páska. ²⁹ Pilât mú wú luη kâ kwey bwo tóón, nyê nê bwo ná: «Bí ηgæ ci nê muud éga nyê áma sá jí?» ³⁰ Bwé mú bęsa nê nyê ná: «Sá áma zæ yæ wo nyê ntúni ntó a kú sá sâ?» ³¹ ††Pilât mú ci nê bwo ná: «Nwagá nyê, biméfwó bí kág sám b nyê lésú váal mæcęę mún má ηgá ci yí.» *Oyúden ná: «Mæcęę mæsú má ángé nê yæ sé ηkul ná sé gwúg muud.» ³² ††Ciyá ní í mú bwæma nê lwólæ Yésus nyê á bwey lwágwælé váal shwiy á jéla nê bá yæ yí.

³³ Pilât mú nyíngæ nyíi luη. A mú jów Yésus, jí nyê ná: «Ye wo jisæ Njwú Oyúden?» ³⁴ Yésus mú bęsa ná: «Ye wo ηgæ ci ntúni nê lúú wô, ye bóól búúd bwé áma jaaw wo ntó shú dâm?» ³⁵ †††Pilât mú bęsa nê nyê ná: «Ye mæ jí mwâ Yúden? Lwóm wô nê milúlúú myâ ofada mí áma zæ nê wo zæ yæ mæ; wo áma sá ná bwo jí?» ³⁶ †††Yésus mú bęsa ná: «Íjwúga byâm í cúgé yâ shí ga; í mbêm bæ ntó, kí buud bâm bwé mé zæ lúmbúlid, zæ kaambælæ nê Oyúden ná bwé nda bii mæ. Ká, íjwúga byâm í cúgé yâ wa.» ³⁷ †††Pilât mú ci nê nyê ná: «Ntó jí ná wo jí Njwú-buud íí?» Yésus ná: «Wo má ci, mæ jí Njwú-buud. Nkí mæ á zæ byél shí gaád íí, í á bæ shú ηkúmba sâ: ná mæ zág lwágwælé búúd sâ bwé jów ná obúbálé yí. Buud bęsh búsé búúd wâ obúbálé wá bwé de gwágwælé sâ mé cí yí.» ³⁸ Pilât mú jí ná: «Jí jí ná obúbálé yí?»

Bwé sám b nê Yésus yág

(Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25)

Nji nyê á ci ntúni yí, a mú nyíngæ wú luη cúwo tóón, kâ ci nê Oyúden ná: «Mæ mæ adúgé ná múúd éga má sá gúl sâ mæbęę bí má jíí nyê shwiy nê ndí yí.» ³⁹ Nji, í

† 18:22 19.3; Mis 23.2 †† 18:24 18.13 † 18:26 18.1, 10; Mat 26.51 †† 18:31 19.6 †† 18:32 3.14; Mat 20.19 ††† 18:35 1.11 ††† 18:36 6.15 † 18:37 3.32-33; 8.47; 1Tm 6.13; 1Yn 4.6

de bwey bæ ná mæ dúg bíd bí mbwug ηgwúde fwála læ Páska; ná ndéé, ye bí mæ jíí ná mæ bídúg bí Njwú *Oyúden?» ⁴⁰ Bęsh bwé mú nyíngæ kím ná: «Mbô! Kú bæ nyê! Yidagú bíd sé Barábas!» Barábas éne nye njúl zhilηngaané.

19 Ná ndéé, Pilât mú kâ, kâ sá nê bwé fyámúsæg

Yésus milwón. ² ††Ozimbi bwé mú ηwa ísâ yâ mægwaagulé, bwé lwú *túm gúmá ná ndéé jil Yésus lúú; bwé mú námá bwééd nyê káándá ící atítíí. ³ †††Bwé mú de shísh nyédí de zæ ci ná: «Yé Njwú Oyúden, sá ηgæ báág nê wo»; bwé mú ηgæ nyífé nyê mæmpóónz. ⁴ †††Pilât mú nyíngæ wú luη, cúwo tóón kâ ci nê Oyúden ná: «Mæ zæ sá nê bwé zág yæ bí nyê; nji mpugá nê mæ adúgé ηkúmba sâ á má sá yí.» ⁵ Bwé mú zæ nê Yésus tóón a njúl nê túm gúmá á mægwaagulé nê káándá ící atítíí. Pilât nê bwo ná: «Dugá, muud wé é-ga.» ⁶ †††Dúgúlé mílúlúú myâ ofada bônŋŋ ífulish bwé á dúg Yésus yí, bwé á zæ jí kímólæ ná: «Bwambælæg nyê kwólós dŋ, bwambælæg nyê kwólós dŋ.» Pilât mú ci nê bwo ná: «Nwagá nyê, biméfwó bí bwámbælæg nyê kwólós dŋ, mæ mæ adúgé ηkúmba sâ á má sá yí.»

⁷ †††Oyúden bwé mú feel ná: «Sé búse nê dúl cęę, dwó wé í ηgá ci ná á jéla nê yæ, næcé a ηgæ jaaw nyúúl ná a jí Mwân mæ Zembí.» ⁸ Ja Pilât nyê a gwág ntó yí, nyê á bul nyíngæ gwág íkukwendæ. ⁹ †††A mú nyíngæ kâ luη kâ ci nê Yésus ná: «Wo á zhu ηgow?» Yésus kú bęsa.

¹⁰ Pilât ntæg nê nyê ná: «Wó yida ban ná wo ayálané mæ? Wo ampúyé ná mæ jí nê ηkul mæ bíd wo, mæ jí námá nê ηkul mæ sá nê bwé bwámbælæg wo kwólós dŋ?» ¹¹ †††Yésus mú bęsa nê nyê ná: «Í mbêm bæ Zembí kú yæ wo ηkul nywŋŋgú, wo kú sá mæ sâ. Gwé wé jí ná, muud nyê áma zæ nê mæ wódí yé má jág bul byaagulé.» ¹² †††Tééd fwála ní dí, Pilât nyê á ηgæ sŋ zhíí ná a bíd Yésus, Oyúden bwé mú ηgæ kím ná: «Wó ká bíd nyê, sé mpu ná wo cugé shwé mæ *Káázæl. Næcé muud yêsh mæ ηwá ící nê bwey yé má lwágwælé ná a jí zhízhíŋ má Káázæl.»

¹³ Nji Pilât nyê gwág ntúni yí, nyê a cúwo nê Yésus tóón, a mú kâ jí jiya nyê á de cígal mílésú yí, kúí bwé á de jów nê Mbaadé á mækwóógú mækwóógú yí, hebærð dí ná Gabáta. ¹⁴ Na í á bæ í njúl jwów bwé dé kwæmæsa *Páska yí, jwów í mú ηgæ tólóg dŋ. Pilât mú ci nê Oyúden ná: «Dugá Njwú-buud wún.» ¹⁵ Bwé mú ηgæ kím ná: «Nji shwiy, nji shwiy. Bwambælæg nyê kwólósæd.» Pilât ná: «Mæ bwámbælæg Njwú-buud wún kwólós dŋ?» Milúlúú myâ ofada mí mú bęsa ná: «Sé búse nê Njwú-buud nji Káázæl.» ¹⁶ A mú ka yæ bwo Yésus ná bwé kág bwambælæ nyê kwólós dŋ.

Bwé bwambælæ Yésus kwólós dŋ

(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)

Bwé mú ka bii Yésus, kyey nê nyê. ¹⁷ Nyæmfwó mú ηgæ ηkény kwólós jé, ηgæ wú ηgwála, ηgæ kâ kúí bwé jów ná «Kúí á bwundú lúú» yí, hebærð dí ná «Golgota.»

† 19:2 Luk 23.11 †† 19:3 18.22 † 19:4 18.38; Luk 23.4 †† 19:6 18.31 † 19:7 Læv 24.16; Mat 26.63-65; Yuá 1.34; 5.18 † 19:9 Mat 26.62-63; 27.12, 14 †† 19:11 10.18 †† 19:12 18.37; Luk 23.2; Mis 17.7

¹⁸ Bwé mú kə bwambələ nyə kwolós dí wu, bəññə bóól búúd obá, nyíga jé kwolós dí ká, nyíga jé dí ká, Yésus jéd tətám. ¹⁹ Pilát nyə á ka cilə bəbóómbúud bwé kə bwambələ Yésus dí lúú kwolós dí ná: «Yésus á Nazarēt, Njwú *Oyúden.» ²⁰ Ncúlyá Oyúden bwé á lú bəbóómbú jəwəg, nəcə kúl bwé á bwambələ Yésus kwolós dí yí í á bə kúnə-kúnə nə ηgwəla, cilyá í á bə ntəg heberə dí, nə laté dí, nə gərək dí. ²¹ Milúlúú myā ofada ́ Oyúden mí mú cì nə Pilát ná: «Kú bəeg cilə ná: “Njwú Oyúden”. Yidagú cilə ná: “Muud éga nyə á cì nə á jì Njwú Oyúden”.» ²² Pilát mú cì nə bwo ná: «Sā mé mé cilə yí, gwé wé mé mé cilə yí.»

²³ Ja ózimbì bwé á shīn bwambələ Yésus kwolós dí yí, bwé á ka ηwa mikáándə myé bwé kaaw mənəkəw mənñ, muud nyé ηkəw, muud nyé. Í mú ka lúg wáma jé á cwú. Jāñ í á bə sýyá ncindí, wú gwəw wóós shí kú nə leedyá. ²⁴ †Ozimbì bwé mú ka cì bwəmé nə bwəmé ná: «Shé kúgá nyaa, shé yidagá jwə bya, dúg múud nyə é ηwa yé». Í mú sýy nda gúl kúkúl mícilyá mí Kálaad Zembí í ηgə cì ná, ná: «Bwé á kawəla mikáándə myām nji, bwé á jwə bya shú mbwéédí wām». Ntəni wé ózimbì bwé á sá yé.

²⁵ †† á bə, nyəwəgú yé bá mínyəñú bwé təl nyə kúnə-kúnə nə kwolós, nə Mariya mudá mé Klópas, nə Mariya á Magədála. ²⁶ *Yésus mú dúg nyóóngú, *mpwíin Yésus nyə á də cəel yé təl nyə kúnə-kúnə. A mú cì nə nyəwəgú ná: «Dəgí Muda, mwān woó wé éga.» ²⁷ A mú námə cì nə mpwíin ná: «Dəgí nyəwəgú woó.» Tééd wəla nē dí, mpwíin wəwəgú mú ηwa nyóóngú mə Yésus, kə jil nyédí.

Shwiý mə Yésus

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸ ††Ja í má shīn bə ntəni yí, Yésus ηgə mpu nə isā byēsh í má shīn cishəli, nyə á ka cì ná: «Mə ηgə gwág shwáásúlə miné»; ciyá jəwəg í mú sá nə sá í á bə cilyá Kálaad Zembí dí yí í bwəmag wáál í jəla yí. ²⁹ ††Nyúl mpíí í á bə í təl nə məlwəg mə ábibyenzhú; bwé mú ηwa eponzh, juwo cínəwəg məlwəg mə ábibyenzhú dí, ka fəen mbúbwə *ízop dí. Bwé mú ka kənd gwo kə dásulə nyə. ³⁰ Nji Yésus nyə á ywó məlwəg mə ábibyenzhú mənì yí, nyə ná: «Súsúsá jēsh í má bə.» A mú jweeg lúu, a mú nyiηg kənd *jīm jé wé Zembí.

Məcií nə məjúwó

³¹ †††Na nyə á bə, í njúl jwəw bwé dú kwəməsa Sábaad yí. *Oyúden bwé áshígé ka cəel nə mimbəmə mí jíg ík-wolós dí kə wóós jwəw lú Sábaad. Í á ηgə ntəg bə nə nyāη Sábaad nyə é cə bóólúgá bēsh ††. Ná ndéé, bwé á ka kə jī Pilát nə a yəg bwo ηkul nə bwé búgəg buud ́ni məkuú, ka yíl bwo íkwolós dí. ³² Ozimbì bwé mú kə, kə búgə áshúshwóógú məkuú, búgə námə ábēé. ³³ Ja bwé á kə wóós wé Yésus yí, bwé mú kwey nə a mə bwey yə, bwé nda ntəg búgə nyə məkuú. ³⁴ †Ngwól zimbì mú yí-

† 19:24 Sòm 22.19 †† 19:25 Mat 27.55-56; Luk 23.49 † 19:26 13.23 †† 19:28 Sòm 22.16 †† 19:29 Sòm 69.22 ††† 19:31 Mbá 21.22-23 ††† Nyə é cə bóólúgá bēsh nəcə á bwəmalə nə Páska. † 19:34 1Yn 5.6

da ηwa kwəw, juwo nyə ntəg lú mwə dí, məjúwó nə məcií mé ́ júg ntəg. ³⁵ ††Muud ηgə bwiiηg isā ini yé nyə a dúg byo nə mísh mé. Bwiiηgúlə á ηgə bwiiηg yí wúse nda óbúbálé bwé ηgə magələ ná; a mpú nə a ηgə bwiiηg sá jísə búbálé yí. A ηgə bwiiηg gwo shú nə bí búgúlag námə. ³⁶ ††† á sýy ntəni nə sá jé cilyá Kálaad Zembí dí yí í bwəmag, ná: «Təw yasə jé ηgwúud nə ηgwúud í áshígé bwele búg.» ³⁷ ††† nyiηgə námə bə cilyá Kálaad Zembí dí ná: «Bwé bá dúg múúd bwé á cúwal nyúúl yé.»

Bwé ké dəl Yésus

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ †††Ngwól múúd nyə á də bə Arimaté nə Yóseb, nyə á də bə *mpwíin mə Yésus shwoód a dúgə fúndə *Oyúden. Ja ózimbì bwé á shīn kə búgə buud ́ íkwolós məkuú bwé juwo Yésus kwəw ntəg lú mwə dí yí, Yóseb nyə á ka wé Pilát ná Pilát yəg nyə wáda nə a kəg yíl mbimbə mə Yésus kwolós dí. Pilát mú magələ. Yóseb mú kə ηwa mbimbə mə Yésus. ³⁹ ††Nikodēm muud nyə á fwo kə wé Yésus gúl búlú dí yé mú námə zə, a mbíd bíl íkáá í labínda bwé á də jwə nə aloēs †† yí fəlá nə mīr ††. Fəlá wəwəg wēsh í á jee bə okílo məwūm málóol. ⁴⁰ †††Yóseb bá Nikodēm bwé á ka ηwa mbimbə mə Yésus, bwé fúle wo nə obándáshi, wá ólabínda, wáál Oyúden bwé dú sá ja bwé dúl mbimbə yí. ⁴¹ Gúl fambá í á də bə nūη kúl Yésus nyə á bə kwolós dí yí, nyúl shwəñ njúl cínəwəgú gúgwáan, bwé kú fwo bwele dəl múúd cwú. ⁴² Nda jwəw dəwəg í á bə jwəw bwé dú kwəməsa Sábaad yí ná, bwé á shwal wá mbimbə mə Yésus shwoη nyəwəgú nəcə í á bə kúnə-kúnə.

Ompwíin bwé ké dúg shwoη

(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

20 Jwəw shwénde mə dú tééd yí, ná námə yídúgú yídúgú, Mariya á Magədála nyə á kə shwoη dí. A mú kə kwey kwóógú kú ná nyiηgə bə kúl í á ηgə juwal shwoη yí. ² †††A mú kə nə kúlə wé Shímun Pyēr bá nyəwəg *mpwíin Yésus nyə á də cəel yé. A mú kə jaaw ná: «Bwé mə yíl Cwáməba shwóñəd, sá ámpúyé kúl bwé mə kənd nyə yí.» ³ Pyēr mú cúwo tóón, ηgwól mpwíin cúwo námə, bwé mú kə kúl bwé á dəl Yésus yí. ⁴ Bēsh obá bwé á ηgə kə nə mikúlə, nji, ηgwól nyə á ηgə bul ju cə Pyēr, a mú kə tééd kumə shwoη dí. ⁵ A mú bəwə, a mú dúg nji obándáshi bwé á dəl Yésus nə ndí wá bwé mbwúgú. Nji nyə a shígé nyí shwoη dí cwú. ⁶ ††Shímun Pyēr nyə á ηgə bə nyə, a mú zə wóós jé ja, a nyí shwóñəd. A mú də dúg óbándáshi bwé á bə bwé mb-wúg cínəwəg wá. ⁷ A mú námə də dúg kúl káándə bwé á wóólə mbimbə lúu nə ndí yí, jāñ í á shígé bə kúl óbándáshi bwé á bə yí, í á bə yé fúlá, í mbwúg jé kóómb. ⁸ Na, ηgwól mpwíin, nyəwəg nyə á tééd wóós yé,

† 19:35 15.27; 21.24 ††† 19:36 Sòm 34.20-21; MmN 12.46 †† 19:37 Zak 12.10; Mbú 1.7 ††† 19:38 9.22 †† 19:39 3.1-2 †† †ALOÉS: Í á bə labínda bwé á də gwáágulə mimbəmə yé. ††† mīr: Nyə á bə móól məkúl mə líí bwé á də sá bóól ólabínda nə míl mímyudú nə ndí yí. Wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ́ icyiá dí. ††† 19:40 12.7 ††† 20:2 13.23 18 20:6 11.44

mú ka zə nyíi shwónɔd, a mú dúg, a mú *magɔlə. ⁹ ǀ á bə nəcə bwə áshígé fwo mpu wámbɔlə sá í á bə míci-lyád yí, ná Yésus mə jəlá nə bá gwúm. ¹⁰ Ja ómpwíín bwə á shín dúg ntúni yí, bwə á ka nyiŋgə kə bwədí.

Mariya á Magɔdála mə dúg Yésus

(Mak 16.9-11)

¹¹ Mariya nyə a lúg tóón, shwon dɛ kúnə-kúnə a ɲgə jii. Nyə á ka nɛmə kə bɔɔlə shwon a ɲgə jii. ¹² A mú dúg wéɲgəles obá nə mikáándə mí áfufumə bwə ɲjúl kúł mbimbə mə Yésus í á bə í mbwúg yí, nyíga ɲgɛ kóómb lúú, nyíga ɲgɛ kóómb məkuú. ¹³ †Wəéɲgəles bwə mú jii nyə ná: «Amuda, jɛ wó ɲgə jii yí?» Nyə nə bwo ná: «Bwə mə yíl Cwám̄ba waamə wa, mə ampúyɛ kúł bwə mə kənd nyə yí.» ¹⁴ †A ɲgə ná lás ntúni, a mú yid, a dúg ntāg Yésus təl, ɲji a kú mpu ná jísə nyə. ¹⁵ Yésus mú ci nə nyə ná: «Amuda, jɛ wó ɲgə jii yí? Wo ɲgə sɔ zə?» Mariya mú tédɔga nə muud mə dɛ sɛy cínɔɲgú fambá wə ɲgə jii nyə ntúni éne. A mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba, ɲkí wo wə wo ámə yíl nyə, jaawɔg mə kúł wo ámə kə kənd nyə yí, mə kə ɲwa nyə.» ¹⁶ Yésus mú jɔw nyə nə jínə dé ná: «Mariya.» A mú yid wə Yésus ci nə nyə heburə dɛ ná: «Rabúni», ntó mə kə ná «Yííɲgəli.» ¹⁷ †Yésus mú ci nə nyə ná: «Kú kúnya nə mə, nəcə mə afwóyɛ bád kə wə Sóɲgú waamə. Yidagú kə jaaw ómínyɔɲɔ bām ná mə zə bád kə wə Sóɲgú waamə jísə nɛmə Sóɲgú wún yé, wə Zembí waamə jísə nɛmə Zembí wún yé.» ¹⁸ Mariya á Magɔdála músə kə jaaw *ómpwíín ná: «Mə ámə dúg Cwám̄ba», a mú ntāg jaaw bwo nda Cwám̄ba nyə ámə ci ná.

Ompwíín bwə dúg Yésus

(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)

¹⁹ †Námə mpwó-kugú á jwɔw ɲgwúd nə ɲgwúd ɲi, jwɔw shwénde mə dɛ tɛéd yí, *ompwíín bwə á bə ɲjɔw. Bwə á ɲgə jii nə mimpumbé minjuwɔlə, ɲgələ fúndə *Oyúden. Seegya ná, Yésus mə cúwo, zə tɔw bwo tɛtám, a mú ci nə bwo ná: «Səłəgá milám shí.» ²⁰ ††Ja á mə ci ntúni yí, a mú lwáɲlə bwo məbwə nə ntúg lú mwɔ. Ompwíín bwə mú bul gwág məshusəg nə dúgúlə Cwám̄ba. ²¹ †††Yésus mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Səłəgá milám shí. Námə nda Dā nyə á nti mə ná, mə ka námə kənd bɛ.» ²² †Ja á mə shín ci ntúni yí, a mú yámb bwo ɲgúł, nyə ná: «Ləgúgá ɲkɛɲkɛ Shíshim; ²³ †buud bí mə bá dɛ juu nə *misəm wá, bwə bá dɛ ləg ijuugá; bɔɔɲg bí ábúle dɛ juu wá, bwə ábúle dɛ ləg ijuugá.»

Yésus bá Tómas

²⁴ ††Na, Tómas, ɲgwól múúd á buud wúm nə óbá, ɲɔɔɲg bwə á dɛ námə nyiŋgə jɔw nə Wáás yé, nyə a shígé bə ja Yésus nyə á zə wóós *ómpwíín bə dɛ ɲi.

²⁵ Bóól ómpwíín bwə á ka jaaw nyə ná: «Sə báá sə ámə

† 20:9 Sòm 16.10-11; Luk 24.26-27; Mis 2.25-31; 1Kr 15.4 †† 20:13 20.2 † 20:14 21.4; Luk 24.16 †† 20:17 ómínyɔɲɔ bām: Rom 8.29; Heb 2.11-12 †† 20:19 9.22; 14.27; 20.1 ††† 20:20 19.34; 20.25, 27 ††† 20:21 17.18 § 20:22 14.16 §† 20:23 Mat 18.18 §†† 20:24 Tómas: 11.16; 14.5; 20.27; 21.2

dúg Cwám̄ba». Nyə mú ci nə bwo ná: «Mə jii ná mə dúgúg məluun mə məsún nyədí məbwəd, mə wá ny-ínə cínɔɲgú, mə juwo mbwə kúł bwə á juwo nyə kwɔɔ ntúg lú mwɔ dɛ yí. Té mə afwóyɛ dúg íyuug byɔɔɲg yí, mə cugé nə ɲkul *magɔlə.» ²⁶ †† á ka bə, ja shwénde ncindí nyə a bwəma yí, ompwíín ɔ Yésus bwə á nyiŋgə bə seɲgyá ɲjɔw, bəndɔ Tómas jāɲ ja. Seegya ná, Yésus mə zə, zə tɔw bwo na tɛtám, mimpumbé mí ɲjúl min-juwɔlə, a mú ci nə bwo ná: «Səłəgá milám shí.» ²⁷ Nyə ntāg nə Tómas ná: «Ntiíɲg nyínə mbwə gwó wa, dɔgí məbwə mām; ntiíɲg mbwə zə wá wa mədɛ ntúg lú mwɔ dɛ, yɔwɔg ɲgələ sá məshwán, magəłəg.» ²⁸ Tómas mú bɛsa nə nyə ná: «Cwám̄ba waamə nə Zembí waam.» ²⁹ †††Yésus mú ci nə nyə ná: «Wo mə ka magɔlə nəcə wo dúgúlə mə! Buud bwə ɲgə magɔlə bwə kú fwo dúg mə wá, báá bwə mə jəla.»

³⁰ ††Yésus nyə a sá námə móól zhwog məshimbá ompwíín bə bwə ɲgə dúg; māɲ mə cúgɛ cilyá wa kálaad é-gaád. ³¹ ††Mɔɔɲg məsə cilyá wa má məsə shú nə bí máɲgəłəg ná Yésus jisə *Kríst, *Mwān mə Zembí, bí mə ká magɔlə ntó bí *bə nə cɔg jínə dɛd.

Ompwíín zəɲgbá bwə dúg Yésus

21 Ná ndéé, fwála í á zə cɔ; Yésus mú námə nyiŋgə zə lwóya *ompwíín bə nyúul ncindye mán Tiberyad. Í á bə ntúga: ² nə Shímun Pyér, nə Tómas bwə á dɛ námə nyiŋgə jɔw nə Wáás yé, nə Natanaél muud á Kana faan lú Galilə, nə bwān ɔ Zhébedé, nə bóól ómpwíín bə óbá bwə á bə bwə ɲjúl. ³ ††Shímun Pyér mú zə ci nə bóól ná: «Mə zə kə shwey óshú». Bwə ntāg nə né ná: «Shé mə zə kə.» Bwə mú kə, kə kəwa byóóléd. ɲji, bwə áshígé bii tɔɔ shú búłú ɲíɛd. ⁴ †††Ná ndéé, ja mán í mə zə ɲgə ləm yí, Yésus mú zə, zə tɔw cínú, ompwíín nda mpu ná jísə nyə. ⁵ A mú ci nə bwo ná: «Nááá, bwān e, bí á bəyɛ nə búbaalé óshú na?» Bwə ná: «Mbɔ.» ⁶ ††††Nyə nə bwo ná: «Wusəgá wód dún kóómb byóól á mbwə mənɔwúm, bí é bii óshú.» Bwə mú wusə, wód í mú bii óshú bímbí á nə bwə kú ná nə ɲkul júgə. ⁷ †††††Mpwíín Yésus nyə á dɛ cɛel yé mú ci nə Pyér ná: «Cwám̄ba wə éne!» ɲji Shímun Pyér nyə a gwág nə jísə Cwám̄ba yí, nda nyə á bə shushwáás nə, a mə bwáád mikáándə, mə kəł nyúul məjúwó. ⁸ Bóól bwə mú ɲgə zə nə byóól bwə ɲgə julə oshú lwándúla wódúnd nə cwóó. Bwə áshígé bul bə shwóg-shwóg nə bwúɲ, í á jee bə ɲji omáda təd. ⁹ Ja bwə mə wóós cínú yí, bwə mú kwey kuda máág, oshú bwə mbéd cínɔɲg, nə ibəléd. ¹⁰ Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá nə bóól óshú bí mə bii óni.» ¹¹ †††††Shímun Pyér mú nyiŋgə kəwa byóóléd, a mú kə julə wód lwándúla nə məma óshú təd nə məwúm mətɔɔn nə ólól. Oshú bwə á tɛem bə ntúni, wód í áshígé nyey. ¹² Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá də.» Tɔɔ muud nyə áshígé jii nyə ná: «Wo wə zə?» Bəsh bwə á ɲgə bwey mpu ná jísə Cwám̄ba. ¹³ †††††Ná ndéé, Yésus mú shísh, a ɲwa ibəléd yə bwo,

§† 20:26 20.19 §†† 20:29 1Pr 1.8 §† 20:30 1.14; 2.11 §† 20:31 3.15; 1Yn 5.13 §†† 21:3 Luk 5.5 §†† 21:4 20.14; Luk 24.16 §§§ 21:6 Luk 5.5-7 18 21:7 13.23; Mat 14.29 19 Okudé mitəd mimbá. 20 21:11 Luk 5.6 21 21:13 6.11; Mat 14.19; 15.36

a ηwa námə óshù yə bwo. ¹⁴ †Na nyə á bə ja aléel Yésus lwóyálə nyúúl ómpwíín bé dí ja nyə á shîn gwûm yí.

Yésus bá Pyêr

¹⁵ ††Ja bwə mə shîn də yí, Yésus mú jî Shímun Pyêr ná: «Shímun mwâ mə Yuánes, ye wó cɛel mə cɔ́ bímbí bú-ga bwə céél mə yí?» Shímun ná: «Haaw, Cwám̄ba. Wo mpú ná mə cɛel wo.» Yésus ntâg nə nyə ná: «Wíílúg mə bwán ɔ́ nɔwəmbɛ bām.» ¹⁶ Yésus mú nyingə jî nyə ja ábɛé ná: «Shímun mwâ mə Yuánes, ye wó cɛel mə?» Nyə ná: «Haaw, Cwám̄ba. Wo mpú ná mə cɛel wo.» Yésus nə né ná: «Bəg mə mbaagwələ incwəmbɛ.» ¹⁷ Yésus mú nyingə jî nyə ja aléel ná: «Shímun mwâ mə Yuánes, ye wó cɛel mə?» Pyêr mú bə nə məcəy mə lâm nə Yésus jíla nyə ja aléel ná: «Ye wó cɛel mə?» A mú ntâg bɛsa ná: «Cwám̄ba, wo mpú isâ byêsh, wo mpú ntâg nə mə cɛel wo.» Yésus mú cɪ nə nyə ná: «Wíílúg mə incwəmbɛ byâm.» ¹⁸ †Búbálé, mə jaaw wo ná, ja wó á dɛ bə nɔwəmə yí, woméfwó wo á dɛ cɛɛlə kandá, wo kə kúł wó céel kə yí. Ja wó bá bə cwúcwúúl yí, wo bá dɛ tɛéeg məbwə, buud oshús dɛ cɛɛlə wo kandá, kə nə wo

† 21:14 20.19, 26 †† 21:15 *Wíílúg mə bwán ɔ́ nɔwəmbɛ bām*: 10.14-16; *Mis* 20.28; *1Pr* 5.2 ‡ 21:18 2Pr 1.14

kúł wó shígé cɛel kə yí.» ¹⁹ ††Na nyə á bə ná, Yésus nyə á ηgə lwágwələ mbíí shwiy Pyêr mə bá yə yí, shwiy í bá yə Zembí gúmə yí. Ja nyə á shîn ka jaaw nyə ntó yí, nyə á ka cɪ nə nyə ná: «Bɛg mə.»

²⁰ ††Pyêr nyə á ka yid, a mú dúg *mpwíín Yésus nyə á dɛ cɛel yé ηgə zə nyódɛ mpús, mpwíín nyə á jágəwo Yésus bəd dí ja bwə á ηgə də yí, jî nyə ná: «Cwám̄ba, zə nyə é kusha nə wo?» ²¹ Ja Pyêr mə dúg mpwíín éne yí, a mə jî Yésus ná: «Nyíga nye mə bá shúgwəla ntədel?» ²² Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Mə ká cɪ nə a bág cəgə kə wóɔs ja mə bá nyingə zə yí, jí í dúg wo cínɔɔg yí? Wɛɛ bɛg mə.» ²³ Tɛéd fwála nɪ dí, lâɔj mú kyey óbúgwəla bêsh dí nə mpwíín wəɔɔgú nyə abúle yə. Í ηjúl ná Yésus nyə a shígé cɪ nə Pyêr ná mpwíín wəɔɔgú nyə abúle yə, nyə yida cɪ ná: «Mə ká cɪ nə a bág cəgə kə wóɔs ja mə bá nyingə zə yí, jí í dúg wo cínɔɔg yí?»

²⁴ †††Mpwíín wəɔɔg wə ηgə bwíing isâ íga, nyə wə nyə á cilə byo; sə mə mpú ntâg nə bwíingwələ yé wúsə nda óbúbálé bwə ηgə magwələ ná. ²⁵ ††† Bíl ncúlyá isâ Yésus nyə a sá yí bísə. Byêsh í á mbəm ηgə kə mícilyá dɪ, shí ga bə bíbilyá shú ókáláad ɔ́ mícilyá myɔɔɔg.

†† 21:19 13.36 ††† 21:20 13.23, 25 †††† 21:24 15.27; 19.35 †††† 21:25 20.30

Misóólúgú

Isâ í dúgyá nà kálaad Misóólúgú yí

Misóólúgú mí búúd ɔ lwámá, jisə cilyá ábeé mə Lúkas Kálaad Zembî dî. A ηgə jaaw váál búúd ɔ lwámá ɔ Yésus bwə á bwiing Jɔɔ Kéel yí.

Mətéédúlé mə kálaad mə lwágələ sə nə Yésus nyə á bwəndə fəg shú Dɔ dé, nyə á ka jaaw bwo fəg nyɔɔnyə nə sán sán (1.8): «bi mə bá ləg ηkúl í bá zhu wə Nkəŋkə Shíshim, zə bídí, bi músə bá bwiing lán wām, tééd Yurúsəlem, kala Yudéa, kə kumə Samariya, kə wós ijumə í shí byəsh dî.»

Kálaad Misóólúgú ji ka bə nə məma məŋkɔw məbá:

(1) Ja Yésus mə shín kə gwów yí, a mə nti búúd bé Nkəŋkə Shíshim nyúúléd jwów lú Pantekôt. *Dɔ mə Zembî í mú tééd Oyúden dî (1.1–12.25), í mú ka ηgə bwaag.

(2) Jɔɔ Kéel nyə á kə námə nə ndé kə kumə Róma, shug lú lɔɔməd (13.1–28.31). Tééd lúu 13, Pwòl wə ηgə bul nyín: í bul bə mínjɔɔnd milɔɔ nyə a sá myá.

Kyeyá lə Jɔɔ Lán í á ηgə kyey ntúni kú bish məkwowəla ni í cúgé nji sáal búúd ɔ lwámá bəndə oshwə bán; í bul bə nə Nkəŋkə Shíshim wə nyə á ηgə sá nə Dɔ mə Zembî í ηgəg nə bwaag.

Zembî nyə á kaag buud Nkəŋkə Shíshim

¹ Tyofil, mə a tééd cilə kálaad ashúshwóógú nə mə bwiing sá jəsh Yésus nyə a sá yí, nə jɔɔnyə jəsh nyə á jífəli yí tééd mətéédúlé ² kə wós jwów nyə á bən kə gwów yí. Jwów dɔɔnyə, nə ηkul á Nkəŋkə Shíshim, nyə á fwo shín lwágələ *buud ɔ lwámá bé nyə á féesh wá sá bwə jéla nə bá sá yí. ³ Búúd ɔ lwámá bé bɔɔnyə dī wə nyə á lwóya nyúul mpəsə micúnyə nə shwiy dé yí. Nyə a lwágələ bwo iyuuug mimbíi mimbíi nə a jisə kuwó, bwə ηgə dúg nyə tən mwów məwóm mənɔ, a ηgə bwiing bwo isâ í dúgyá nə Faan mə Zembî yí.

⁴ Í á ka zə bə, dúni jwówéd í, bəndə bwə ηgə də, a mú báasələ bwo ná: «Bí kú bá tí məkuú Yurúsəlem, bí ɔ bá fwo bwánd sá Dā nyə á kaag yí, sá bí á gwág nə mə yí.» ⁵ Nyə nə bwo ná: «Yuánes nyə nyə á duu buud nə məjúwó, bí bən bi mə zə bá duwan nə Nkəŋkə Shíshim námə mwów məgaád.» ⁶ Bəsh bwə mú ka jī nyə cún ηgwúd ná: «Cwamba e, ye ja gaád wə wó zə kwo tál íjwúga yá *Izəryél yí?» ⁷ A mú cɔ nə bwo ná: «Bi dí bí nə bi mpúg məfwála nə ija Dā nyəmfwó nyə á təl yí. ⁸ Nji, bi mə bá ləg ηkúl í bá zhu wə Nkəŋkə Shíshim, zə bídí, bi músə bá bwiing lán wām, tééd Yurúsəlem, kala Yudéa, kə kumə Samariya, kə wós ijumə í shí byəsh dî.»

Yésus mə kə gwów

(Luk 24.50-53)

⁹ Ja nyə á shín lás nə bwo ntúni yí, bwə ηgə dúg nyə, a mú ηkən kə gwów, ηkúdu mú shweel nyə, mísh mán mə kú ná dúg nyə. ¹⁰ Bwə ηgə ná dúg ηgə jɔɔ dī wú nyə á kə wá, seegya nə buud obá bwə mə wós bwo na koogú, bwə njúl nə mimbwéedí mí áfufumə. ¹¹ Buud óni bwə mú cɔ nə bwo ná: «Yé búúd ɔ Galilə, jí bí mə ká bwən na dɔ dúg jɔɔ dī yí? Yésus mə bən kə jɔɔ dī béegya nə bi éne, nyə é bá námə kwo zə mbií ηgwúd bi ámə dúg a ηgə kə jɔɔ dī ni.»

¹² Ntú, bwə mú tí njɔɔnd wúlə mbəmbənyə á wəo-livyé, kələ Yurúsəlem, cínɔnyə jisə cé zhíí múúd mə kyéy jwów lú sábaad yí. ¹³ Ja bwə mə wós Yurúsəlem yí, bwə mú bád fúm á njów dī gwów, kəl bwə á dɔ sɛnyə yí, nə Pyér, nə Yuánes, nə Zhâk bá André, nə Fílíp bá Tómas, nə Batələmí bá Matiyô, nə Zhâk á mwân mə Alfê, nə Shímun nyə á bə gwoonyə á məcey mə lɔɔm dī yé, nə Yúda mwân mə Zhâk. ¹⁴ Bəsh bwə á dɔ sá zény məjəgəla lām ηgwúd, bəndə búú búdá, nə Mariya nyɔɔnyə mə Yésus, nə omínyɔɔnyə ɔ Yésus.

Bwə féesh jilá mə Yúdas

¹⁵ Dúl jwówéd ntúni, obúgəla bwə mə sɛnyə je bə tən buud təd nə məwóm məbá, Pyér nyə á tów shí, a

† 1:1 Luk 1.1-4 †† 1:2 10.41; 13.31; 28.23; Luk 24.36-42, 46-51; 1Tm 3.16 † 1:4 Luk 3.16; 24.49; Yuá 14.16 †† 1:6 Luk 24.21 †† 1:7 Mak 13.32 ††† 1:8 Luk 24.47-48 1.21-22; 2.32; 3.15; 5.32; 10.39; Yuá 15.27

‡‡‡ 1:9 Luk 24.51; Yuá 6.62; 1Pr 3.22 § 1:10 Luk 24.4 †† 1:11 Luk 21.27; Mbú 1.7 ††† 1:12 Luk 24.52 †† Cɛɛ mə Moyíz í á dɔ cɔ nə ηkí muud mə cɛɛl sá njɔɔnd jwów lú Sábaad í, a kú ntɔ kilómáda ηgwúd. ††† 1:13 Luk 6.14-16 †† 1:14 Luk 23.49

mú ci nà bwo ná: ¹⁶ †«Bwááŋg 3, Nkèŋkè Shíshim nyà a lás mpu má *Dávid dɛ, sà jɔɔŋg jísə cilyá shú má Yúdas. Nyə wə nyə á ŋgə kə nə buud bwə á kə bii Yésus wá. Í á jii ná sà jísə mícilyá mí Kálaad Zembí dɛ yí í bwəmag. ¹⁷ Yúdas nyə á bə námə gwoonŋg jísúd, Zembí nyə a yə námə nyə ŋkɔw sáal gaád. ¹⁸ ††Nji, *mwaanɛ bwə á jəna nə nyə nə a sáag olíŋŋɛ nyə á sà wá, nyə á kusə shí nə mwaanɛ wɔɔŋg. Nyə á ka kə kadəwa shí cínɔŋg mbúm-budí, a mú kɔɔd tām kug, isəg nə incuwa cīm shí nə shí †. ¹⁹ Buud ɔ Yurúsəlem bəsh bwə á shí mpu sà jɔɔŋg, ná ndɛɛ bwə á gwiíd shí nyɔɔŋg nə Akélɛdama, ntɔ má kə ná “Shí mæcií”. ²⁰ ††Mpuɡá ná jísə cilyá kálaad osóm dɛ ná: “Dənd dɛ í lúgúg wuul, muud kú ná bá ji cínɔŋg”. Í njúl námə kwo bə cilyá ná: “Nɔwól múúd ŋwág jiya jé”.

²¹ ††«Ntɔ, sə búə nə bɔɔl búúd wa, buud sənɔŋ bwo sə á dɛ ŋgə jaand ja sənɔŋ Cwámba Yésus sə á bə gwoonŋg yí, ²² tɛéd nduwán má Yuánes Nduu-buud kə kumə ja nyə á bən kə jɔŋ dɛ yí. Í jii ná ŋgwól múúd á cínɔŋg zəg sɛɛŋgya nə sə, sənɔŋ zə ŋgə bwiing gwúmúə Cwámba nyə a gwúm yí.» ²³ Bwə mú lwágələ búúd obá, nə Yóseb nyə á bə nə dúl jínə nə Barsábas, bwə dɛgə námə nyiŋgə jɔw nə Yustos yé, nə Matiyas. ²⁴ ††Nə ndɛɛ, buud bwə mú jəgəla nə Zembí ná: «Cwámba e, wo muud mə mpú mílám mí búúd bəsh yé, lwóg sə nyɔɔŋg wó má féésh wa búúd obá ɔga dɛ yé, ²⁵ a zəg ŋwa jiya wa sáal *búúd ɔ lwámád, nəcə Yúdas nywáá nyə á myaas jiya jɔɔŋg, a kə ŋwa jɔɔŋg í á jəla nə nyə yí.» ²⁶ ††Bwə mú jwɔ bya shú búúd obá bɔɔŋg, mpaambá í mú féésh Matiyas, bwə músə sɛɛŋg nyə nə buud ɔ lwámá wúm nə ŋgwúd.

Nkèŋkè Shíshim má shulə jwɔw lú Pantekòt

2 [§]Ja jwɔw lú Pantekòt í á wóɔs yí, bəsh bwə á bə bwə njúl kəkəl ŋgwúd. ² Seegyá nə nyúl ncíndə mú zhu gwɔw námə nda ja məma ŋkwɔ mə dɛ kuŋg yí. Ncíndə nyɔɔŋg í mú lwánd njɔw bwə á bə yí wəsh nə cwóɔ. ³ ††Nə ndɛɛ bwə mú dɛg bíl isá í ŋgə wóɔs nda məjúm mə kuda. Isá byɔɔŋg í mú ŋgə bɔɔg ŋgə kə badəwo muud yəsh nyúúlú. ⁴ ††Bəsh bwə mú lwánd nə Nkèŋkè Shíshim ná cwóɔ, bwə mú tɛéd ŋgələ lás mɔɔl məkəl nda Shíshim í á ŋgə sá nə bwə lásúg nə. ⁵ Í á bə *Oyúden bwə njúl Yurúsəlem, Oyúden bwə mə wá lám wə Zembí wá, bwə á zhu ílwoŋ í búúd byəsh bíə jɔŋ dɛ shí yí. ⁶ Ja sà ni mə gwíŋg lɔɔm nə lɔɔm yí, búúd bwə mú zə sɛɛŋgya bwə kú mpu sà bwə cíg yí nəcə muud yəsh ŋgələ gwág obúgəla bwə ŋgə lás kəl lú byélé dɛ. ⁷ ††Fug í á jimb bwo mílúúd, bwə ŋgə jág bul káam, bwə mú ŋgə ci nə: «Ngaá nə búúd bwə ŋgə lás ɔga bəsh búə buud wə Galilé? ⁸ Ká ntədelé í mpú zə bə nə sə ŋgəg nə gwág bwə ŋgə lás məkəl mäsú, muud yəsh yag kəl lú byélé dɛ yé? ⁹ Nə Oparət,

† 1:16 Sòm 41.10 †† 1:18 Mat 27.3-8 † Bwɔɔdagí lán ga nə wɔɔŋg wúsə Mat. 27.5 yí. †† 1:20 Sòm 69.26; 109.8 †† 1:21 Luk 1.2; 3.21; 24.51 ††† 1:24 Yuá 2.24-25 ††† 1:26 Mik 16.33 § 2:1 Ləv 23.15-21; Mbá 16.9-11 †† 2:3 Luk 3.16 ††† 2:4 bwə mú lwánd nə Nkèŋkè Shíshim ná cwóɔ: 4.31; 6.3, 5; 7.55; 8.17; 10.44; 11.15, 24; 13.9; 15.8; 19.2, 6 4.31; 10.45-46; 19.6; 1Kr 12.10; 14.2-12 †† 2:7 1.11

nə buud ɔ Medí nə bɔɔŋg wə Elam, nə bɔɔŋg bwə dɛ ji Məzhuputamí nə Yudéa, nə bɔɔŋg wə Kapados námə, nə Pɔŋ nə Azí, ¹⁰ nə Frizhí, nə Paməfilí námə, nə Igípten, nə məfaan mə Libí mā ŋgɛə ŋgwəla Sirén, nə buud bwə ámə zhu Róma wá, ¹¹ fwámé Oyúden, nə ojɔŋ bwə á zə nyí míəɔɔn Oyúden dɛ wá, nə buud ɔ Kəřɛt nə Arabí. Ntədelé sə ŋgə gwág buud ɔga bwə ŋgə bwiing məma misóólúgú mí Zembí sɛdɛ məkəl mə byélé dɛ yé?» ¹² ††Bəsh fug í á jimb mílúúd, bwə kú ná mpu sà bwə cíg yí. Bwə mú ka ŋgə ci bwəmə nə bwəmə nə: «Jáyé í má bə ga?» ¹³ Bóólúgá bəŋ bwə mú ŋgə cágələ obúgəla, bwə nə: «Bwə mə lwánd nə məl-wəg.»

Pyər mə lás kaand

¹⁴ Pyər bəŋŋ *buud ɔ lwámá wúm nə ŋgwúd bwə mú ka zə tɔw tām buud. Pyər mú bən kəl gwów-gwɔw, lás nə bwo ná: «Yé *Oyúden nə bi bəsh buud bí ŋgə ji Yurúsəlem wá, bi ɔ mpú nti məlwə kəga mədɛ, bi mə jəlá nə mpu sà ga. ¹⁵ Buud ɔga bwə ŋgə nə fudə nə məlwəg nda bí ŋgə ci nə. Ngaá nə jwɔw dúsə ná nji məwəla ibuu mā mpémán mpémán. ¹⁶ Í yidá bə nə sà Zhuwél *muud micúndə nyə á jaaw yí, gwə wə í mə bwəmə ga, nyə á ci nə:

¹⁷ ††Í bá bə ná, mwɔw mā məzhúgələ, mə bá shwu múúd yəsh Shíshim wām. Zembí mə ci ntɔ. Bwān bən wə budúm nə wə budá bwə bá cúndə mícúndə myām, məncwámá mún mə dɛg *məntamə mə á mísh ná bagə ††, icwúcwúul bín dɛg məntamə.

¹⁸ Jé ntɔ. Mə bá shwu ósɔɔl ɔ məsáal bām Shíshim wām mwɔw mɔɔŋgəd, tɔɔ osɔɔl ɔ məsáal wá budúm, tɔɔ wə budá, bəsh bwə mú bə búúd ɔ micúndə.

¹⁹ Mə bá wéeshəli *isá í mímbəgú gwów jɔŋɔd, mə sá *isá í ntɔ búúd ŋkwóŋ yí shí mishwun. Í bá bə, nə məcií nə kuda, nə ŋgúdə yíle, ²⁰ shúshwóógú nə mwásə mə Cwámba í zəg wóɔs, məma mwásə əŋkəŋkəŋwə wɔɔŋg, jwɔw í bá shwɔɔla bə yídúgú, mbyól bə məcií. ²¹ ††Nə ndɛɛ, múúd yəsh mə bá kīm jɔw jínə mə Cwámba yé, a bá cəgə.

²² ††«Bag ɔ *Izəřəyél, gwágəlógá sà mə ŋgə ci yí. Zembí nyə a wéeshəli bí *məshimbá nə isá í mímbəgú nə isá í ntɔ búúd ŋkwóŋ yí. Nyə a wéeshəli byo məbwə mə Yésus á Nazarét dɛ nda bí mə bwéy mpu ná. Ntɔ ji nə Zembí nyə á mpu lwóya nə nyə wə nyə á nti bí Yésus á Nazarét wɔɔŋg, ²³ ††Zembí mú sá nə bi bíig muud wɔɔŋgə námə nda nyáméfwó Zembí nyə á ŋwa cígúla nə, nda nyə á bwey mpu ná. Bi á kusha nyə nə buud búə kú bish məcəxə wá, bí sá nə bwə gwúg nyə,

§†† 2:12 1Kr 14.23 †† 2:17 Zhu 3.1-5 †† NTAMÉ Á MÍSH NÉ BAGÓ: Wāŋ mbií ntamé í dɛ bə wo kú kə gwəd. ††† 2:21 22.16; Rom 10.13 ††† 2:22 Luk 24.19; Yuá 3.2; Mís 2.43; 4.30; 5.12-16; 6.8; 14.3; 15.12; 19.11-12; Rom 15.19; Heb 2.4 ††† 2:23 3.15; 4.28; 7.52; Luk 23.33; 1Te 2.15

bwé músə bwambələ nyə kwolós dí. ²⁴ †Nji, Zembí nyə a gwúmushi nyə, a fəemushi nyə nə shwi y nəcə shwi y í á shígé nywá bə nə ŋkul máánd nyə kandəgə.

²⁵ ††Dávid nyə á wámələ cí shú déd nə:

Mə á də dóg Cwámba mádí shwóg ja jēsh, nəcə a jisə mádí mbwə mənəwúm shú nə sá kú bwelə fwágə sə mə.

²⁶ Ntó, lám wám wúsə nə məshusəg, júm dām í ŋgə kɔɔs nə jámbá.

Ka nyiŋgə bul bə nə ifúndə byām í bá ŋgə woga nə búg,

²⁷ †nəcə wo abúlé sá nə mə kág myeesh baŋ mίνjím, wo abúlé bíd nə jɔjɔ sɔɔl məsáal wə kág bwo shwóŋəd.

²⁸ Wo a sá nə mə mpúg məzhií mə cəg, wo bá lwándələ mə nə məshusəg ja mə bá dóg wó yí.

²⁹ ††«Bwááŋg, magələgá nə mə jááwəg bí nə kɔwɔɔ ná, mpáámbé íshé *Dávid nyə a shí yə, nyə á dɔw, shwong nyé nyísə ná wa sádí zə wóɔs múús. ³⁰ ††Nji, nda nyə á bə muud micúndə ná, nyə á bwey mpu ná Zembí nyə á kaag nyə, a keen búbálé ná a bá jil ŋgwál mwân yé, məbyá mé má nyəméfwo, a bá jil nyə nyádí jiya ící dí. ³¹ †††Nyə á bwey dóg ná Yésus mə bá gwúm, gwúmúələ wɔwŋg wə nyə á ŋgə cí ja nyə á lás nə: “Bwé á shígé myaas nyə baŋ mίνjím, nyúúl nyé í á shígé bwo shwóŋəd”.

³² †††«Yésus wɔwŋg, Zembí nyə á gwúmushi nyə, sə bēsh sá bú sə owúshinəd wá lán wɔwŋg. ³³ ††Mbwə mənəwúm mə Zembí í á bən nyə gwów. Nkəŋkə Shíshim Zembí nyə á kaag yé, a mə lóg nyə wə Dá, a mə shwu sá nyə, gwé wə bí ŋgə gwág bí ŋgə dóg nə sá ga. ³⁴ ††Dávid nyəméfwo nyə a shígé kə gwów, nji nyə á cí nə:

Yawé nyə á cí nə Cwámba wám nə:
 “Jig shí wa mádí mbwə mənəwúm
 kə wóɔs ja mə é culushi mízhízhí myó,
 wo nyaál myo nə məkuú yí!”

³⁶ †††Yé bag ɔ Izurəyél bēsh, bí mə jəlá nə ka mpu kú nə məshwán nə Yésus bí á bwambələ kwolós dí yé, Zembí mə sá nə a bəg Cwámba, a bə *Kríst.»

Obúgəla 3 Yésus 3 ashúshwóógú

³⁷ ††Kaand ni nyə á kwiy buud milám, bwé mú jī Pyēr bəŋŋ *buud ɔ lwámá nə: «Bwááŋg e, sá sáág ntədélé?» ³⁸ †††Pyēr mú bəsa nə bwo nə: «Céndúgá mitédúgá, muud yēsh dúwanəgí jínə mə Yésus-Kríst dí, Zembí jwúg bí nə *misəm mίν. Ntó, bí mú lóg yána mə Zembí, yána dɔwŋg wə Nkəŋkə Shíshim. ³⁹ ††Nəcə ŋkaagə mə Zembí í dúgyá nə bí, nə bwân búŋ, nə bɔɔl búúd bēsh bú sə óshwóg-óshwóg wá, bímbí dēsh Zembí mə bá jŋw yí.»

† 2:24 3.15; Luk 24.5 †† 2:25 Sòm 16.8-11 † 2:27 13.35 †† 2:29 10j 2.10; Mis 13.36 †† 2:30 2Sa 7.12-13, 16 ††† 2:31 Sòm 16.10 ††† 2:32 1.8 § 2:33 Mbwə mənəwúm mə Zembí: 2.34; 3.13; 5.30-34; 7.55-56; Mak 16.19; Luk 20.42; 22.69; Rom 8.34; Ifz 1.20; Kol 3.1; Heb 8.1; 1Pr 3.22
 1.4; Yuá 14.16-17; 15.26 †† 2:34-35 Sòm 110.1; Luk 20.42-43; Heb 1.13 ††† 2:36 3.15 §† 2:37 16.30; Luk 3.10, 12, 14 §†† 2:38 3.19; Luk 3.3 †† 2:39 Iza 57.18-19; Ifz 2.17

⁴⁰ Pyēr mú námə kwo ŋgə lás nə bwo bíl zhwoɡ iciyá na, ŋgə cwíny bwo, nyə nə bwo nə: «Túbúgá wú na kala búúd á lílŋgí nífd.»

⁴¹ ††Buud bwé á magələ kaand yé wá, bwé á duwan. Jwów dɔwŋg, buud bwé á kwídəli *Dɔ lú óbúgəla dí kúnə-kúnə buud otóɔshin olɔɔl. ⁴² Obúgəla bēsh bwé á də sá zény bəxələ mίνjígúlá mí búúd ɔ lwámá, zény cəg sɛɛŋgí á omínyɔw, zény dúlə féya búléd, nə zény dúlə ji ísɛŋgyá í májəgəlad. ⁴³ Buud bēsh bwé á bə nə gwóɔgə, buud ɔ lwámá bwé ŋgə bul sá *ísá í mímbúgú nə *ísá í ntɔ búúd ŋkwón yí. ⁴⁴ †††Buud bēsh bwé á *búgəla wá bwé á də bə kúŋ ŋgwúd, bwé sɛɛŋg isá byáŋ də bí byo sɛɛŋgí. ⁴⁵ Bwé á ŋgə kusha məbii máŋ nə isá byáŋ, bwé ka də kawəla *mwaané wɔwŋg nəmə nda múúd yēsh nyə á bə nə məyáŋgan nə. ⁴⁶ †††Bēsh bwé á də sá zény kələ *Luŋ mə Zembí jwów dēsh məbí ŋgwúd; bwé də féya búléd mίνjów mίνjów, bwé də də ídəw byáŋ nə məshusəg, kú nə muud mə ŋkény nyúul. ⁴⁷ †††Bwé də ságə sə Zembí, bɔɔl búúd bēsh də ŋwa bwo nə məjilə. Cwámba nyə á də cəg buud jwów dēsh, a də kwádələ bwo *Dɔ dí.

Pyēr bá Yuánes bwé lwag mbúmbwúgú

3 ¹⁸Pyēr bá Yuánes bwé á ka zə kə *Luŋ mə Zembí wəla lú májəgəla dí, məwəla məlɔɔl má mpwókugú. ² ¹⁹Ŋgwál múúd nyə á byél mbúmbwúgú. Buud bwé á ka də ŋkény nyə jwów dēsh də kə jil nyə mpumbé Luŋ bwé də jŋw nə: «Jɔ Mbē» yí, a ka də gwáámb búúd bwé kə Luŋ wá kwíindyá. ³ Múúd éne nyə á ka dóg Pyēr bá Yuánes bwé ŋgə bə nə bwé zé nyii Luŋ, a mú gwáámb bwo kwíindyá. ⁴ Pyēr bá Yuánes bwé mú dóg nyə nə figə-figə, bwé nə né nə: «Ntiŋ mísh kəga.» ⁵ Muud éne mú kənd mísh bwédí a ŋgə tédəga nə a zé lóg gúl sá. ⁶ Pyēr músə cí nə nyə nə: «Mə cugé nə *mwaané, mə kú nə or. Sá mə jí nə ndí yí, gwé wə mə yé wo yí. Jínə mə Yésus-Kríst á Nazarét dí, tówúg tútəlí wo kyéyug!» ⁷ Nə ndéé a mú bí nyə mbwə mənəwúm, búŋ. Námə cé nə cé, məkuú nə məcəgəlu mə músə lal múúd éne. ⁸ ²⁰A mú sáanz tów tútəlí nə cədek. A mú téed ŋgələ kyey. A mú kə, bəŋŋ bwo bwé mú kə nyii Luŋ mə Zembí, a ŋgə kyey, a ŋgə ków, a ŋgə ságə sə Zembí. ⁹ Buud bēsh bwé mú dóg nyə a ŋgə kyey, a ŋgə ków, a ŋgə ságə sə Zembí, ¹⁰ bwé ŋgə mpu yag nyə nə muud nyə á də ji mpumbé Luŋ bwé də jŋw nə Jɔ Mbē, a dógə gwáámb búúd mik-wíindyá yé, nyə wə éne. Bwé mú ŋgə jág bul káam sá í mə sŋy yí, ikukwende bí bwo. ¹¹ ²¹Muud éne nyə á shígé ná kwo béégya nə Pyēr bá Yuánes. Buud bēsh bwo mú zə nə mikúlé kú ná mpu sá bwé cíg yí, zə lyə bwo na wú bwé á bə kúŋ bwé á gwiid nə Nyiŋgúlé ²² mə Səl-mun yí.

§† 2:41 2.47; 4.4; 5.14; 6.1, 7; 8.4; 11.21, 24; 12.24; 13.49; 16.5; 19.20; 21.20; 2Te 3.1 §†† 2:44 4.32-35 §†† 2:46 Luk 24.53 §§§ 2:47 2.41 18 3:1 10.3, 9, 30 19 3:2 14.8 20 3:8 14.10; Yuá 5.14 21 3:11 5.12; Yuá 10.23 22 Nyiŋgúlé: Sá sá ŋgə jŋw nə nyiŋgúlé ní í cugé zhizhe mpumbé; jisə milwoŋ mí mámpir mimbá, bwé ka wá kwáminú gwów nə gúgúwá bəg.

Pyêr mə lās kaand

12 Nda Pyêr nyə á dúg ntúni né, nyə á ka lās nə buud, nyə ná: «Yé bag ɔ *Izərayêl, nəcə jí bí ngə bul káam sá í má s̄yí ni yí? Jí bí ngə dúg sá né nkaamə námə nda nkul nyísú wə í má sá né muud éga kyéyug tútəlí yí, nkí ntāg né sá bulúlə wá milām wə Zembí wə í má sá yí? 13 †Zembí má *Abərahám, Zembí má *Izaag, Zembí má *Yákwab, Zembí odá má sá né s̄ɔl mäsáal yé Yésus bég nə gúmá. Yésus bí bān bí á kəenzh yé, bí á ban mísh má Pilāt dí yé, í njúl ná Pilāt nywáá nyə á ngə cəel bíd nyə. 14 Bì á ban muud Zembí nyə a féésh yé, tútəlí muud, bí yidá jí ná Pilāt gwágúg ngwúl buud nkúnk-wónúgə, a bíd nyə. 15 ††Muud nyə a té cəg yé, bí bān bí a gwú nyə, Zembí nywáá mú gwúməshi nyə. Sə búsa owúshined wá lān wəng. 16 †Nəcə búgúlálə Jínə má Yésus í, Jínə dɔwng í má lələshi múúd bí má dúg, bí má bwey mpu éga. Búgúlálə Yésus wə í má sá né a yálúg fwámé yāl nda bí bēsh má dúg éga. 17 ††Né ndeé, bwaang, mə mpú ná s̄ólúgú wēsh bínđn otówe ɔ shwóg bún bí á sá yí, í á bə nəcə íjág. 18 ††Njì, Zembí nyə á bwey jaaw mímpu mi *búúd ɔ micúndə bé bēsh dí ná *Kríst yé má bá bwəma nə micúŋ né ndeé a yə, sá jɔwng wə í má bwəma ntúni ni. 19 ††Kagá cénd mítédúgá, bí cénd kuú njɔwng, ja jɔwngú Zembí mú jímbal *mísəm mín; 20 bí má ká sá ntó Cwámba mə bá sá né bí bég ná bud-bud, a ntí bí Yésus nyə á féésh ná a bég Kríst wún yé. 21 Í jì ná Yésus wəngú fwóg ji jɔŋ dí kə wóss ja ísá byēsh í bá kwo s̄yí ógúgwáán yí. Zembí nyə á ngə jaaw ntó mímpu mí búúd ɔ micúndə bé nyə á féésh yág wá. 22 ††Nəcə Moyíz nyə a shí ci né: “Cwám-ba Zembí mə bá ntí bí ngwól múúd micúndə nda mə, a njúl mbyágá á kúl búúd jín. Bì ɔ bá gwágulə nyə sá jēsh nyə é bá ci bí yí. 23 Muud yēsh mə bá bə kú gwágulə múúd micúndə wəng yé, nyə abúle ná bə málán mā kúl búúd jishéd, a bá gwúyɔw.” 24 †Buud ɔ micúndə bēsh, tééd wə Samyéł kala nə wəng bēsh bwé á zə nyédí mpəsə wá bwé á shí bwey dɛ bwiing lān á mwōw mága. 25 ††Bì búsa bwān ɔ búúd ɔ micúndə, bí á ngə námə byél Zembí njúl nə sɔ nə impáambə bín. Nyə a sá sɔ jɔwngú ja nyə á ci nə Abərahám ná: “Mínjów mí búúd myā shí ga myēsh mí bá dɛ ləg ibwádán mpwəŋ buud nywō dí.” 26 ††Shú dɛn wə Zembí nyə á tééd wéeshəli s̄ɔl mäsáal yé yé, a nté nyə né a zəg bwádan nə bí, a sá né muud yēsh yówəg bów-bōw fúlú.»

Bwé zə bii Pyêr bá Yuánes

4 †††Pyêr bá Yuánes bwé ngə ná lésha nə buud ntúni, nə ofada, nə njwú á buud bwé á dɛ baagələ *Luŋ má Zembí wá, nə *Osadwisyēŋ bwé mú zə wóss, 2 ††bwé ngə bul gwág bōw nə Pyêr bá Yuánes ngələ yə

† 3:13 2.33; 7.32; MmN 3.6, 15; Luk 23.13-23 †† 3:15 2.23-24; 4.10; 5.30-31; 10.39-40; 13.30; 17.31; Heb 2.10 † 3:16 Mat 9.22 †† 3:17 Luk 23.34; 1Tm 1.13 †† 3:18 5.42; Luk 24.27, 44-46 ††† 3:19 2.38 ††† 3:22 Mbá 18.15, 19; Mis 7.37 † 3:24 3.18 †† 3:25 Mat 12.3; Gal 3.8, 16 ††† 3:26 13.46; 18.6; Rom 1.16 †† 4:1 Osadwisyēŋ: 5.17; 23.8; Luk 20.27 ††† 4:1 Luk 22.4, 52 †† 4:2 2.24; 4.33; 17.18; 26.23

buud minjígúgúla ngə jaaw né buud bwé bá gwúm nda Yésus nyə a gwúm ná. 3 ††Buud ɔni bwé mú bii Pyêr bá Yuánes kə fad bwo mímbwug dí né bwé bá lās lāsú wán mpwó-mwásə. Nəcə í á bə kugú má bii shí. 4 †††Njì, b̄ólúgá ncúlyá buud bwé á gwág kéel wá, bwé á *búgəla. Tān obúgəla í mú bád kə kumə kúnə-kúnə otósshin otóɔn. †††

Pyêr bá Yuánes bwé zə tōw kɔwɔd

5 Mán mələm, otówe ɔ shwóg, nə ocúmbá buud, nə *Oyífəli ɔ məcəɟ bwé á bə Yurúsəlem wá bwé mú zə sɛɛngya. 6 Ajəláci á ofada bwé á dɛ jɔw ná Hána yé nyə á bə cínɔng, nə Kayíf, nə Yuánes, nə Aləgəzándrə, nə mimbyél myēsh myā wəájəláci wá ofada. 7 †††Bwé mú zə nə Pyêr bá Yuánes zə təl bwo cwánéd na búúd ɔni dí. Bwé mú ngə jí bwo mishíli. Bwé nə bwo ná: «Bì áma sá s̄ólúgú wún ni nə nyáyé nkul? Bì áma cwééd jínə má zə?» 8 18Ntó, Pyêr njúl lwándúla nə Nkəŋkə Shíshim mú ka zə bəsa nə bwo ná: «Yé otówe ɔ shwóg wá kúl búúd, yé ocúmbá buud, 9 sá təl kɔwɔ dí múús nəcə sá sálə mbəl múúd mənywa. Bí ngə jí sá sá sá áma sá shú ná a bég mpwogé yí. 10 19Bì bēsh nə bag ɔ *Izərayêl bēsh, mpugá nə muud bí ngə dúg éga má bə mpwogé jínə má Yésus-Kríst á Nazarēt dí, Yésus bí á bwəmbələ kwólós dí yé. Nyə wə Zembí nyə a gwúməshi yé, nyə wə má sá né muud éga bég mpwogé nda a təl éga. 11 20Nəcə Yésus jisə “kwóógú bí olwəye bí á myaas yí, dwó wə í má shúgəla kwóógú lú lúməga 21 yí”. 12 22Kú nə ngwól múúd jí nə nkul yíl búúd məbōw dí yə bwo cəg yé, njì nyə. Nəcə kú nə dúl jínə lú múúd sá má jálá nə *dúg cəg nə ndí wa shí mishwun yí.» 13 Buud ɔni bwé mú bul káam dúgúlə ná Pyêr bá Yuánes bwé ngə lās ná kpwɔɔ-kpwɔɔ. Bwé á bul káam nəcə mpúlə ná Pyêr bá Yuánes búsa ozhizhe ɔ búúd kú mpu kwas, njì í ngə yida mpúy nə búsa buud ɔ gwoong mə Yésus. 14 Nda bwé á ngə námə dúg muud nyə á yāl éne təl na bwédí koogú ná, bwé á shígé ná kwo bə nə sá bwé c̄. 15 23Bwé mú ci nə Pyêr bá Yuánes ná bwé wúg na *mpáanzə mílész á Zembí dí, bwé cúwóg t̄ɔn. Osém-bye ɔ mílész bwé mú ka ngə sɔ sá bwé c̄ng nə bwo yí. 16 24Bwé ná: «Sə ság buud óga ntədél? Jísə mpu bə ná bwé má sá *shimbá. Í cugé ná kwo bə shwoó, buud ɔ Yurúsəlem bēsh bwé má mpu ntó, sá cugé nə nkul sá məshwán. 17 25Njì, í á jəláyé ná lān ni í kwágagí nə muud yēsh. Ntó, sá mpúg yáásələ bwo mələwə ná ci bwé kú ná kwo lésha nə muud nə jínə má Yésus.»

18 Bwé mú jɔw bwo, zə mpu yáásələ bwo mələwə ná ci bwé kú ná kwo lésha nə muud nə jínə má Yésus, nkí ná bwé kwo jígəli búúd gúl sá jínə dɔwngú. 19 Pyêr bá Yuánes bwé mú bəsa nə bwo ná: «Biméfwo faasəgá. Ye í jəla mísh má Zembí dí ná sá yídag gwág nə bí, kú

†† 4:3 5.18 ††† 4:4 2.41 ††† Tān ni nyisə l̄lə njì budúm nə budúm. ††† 4:7 Luk 20.2 18 4:8 2.4 19 4:10 3.6; 3.15 20 4:11 Sòm 118.22; Luk 20.17; 1Pr 2.4-7 21 KWÓÓGÚ LÚ LÚMƏGA: Kwóógú bwé á dɛ tééd jil mändəlúd yí, dwó wə bwé á dɛ bə ja bwé lú m mənyung mə njów yí. Bwé á dɛ lwə mbii sá ngə dúg mələwəgá má shiméd múús yí. (Sá ga jisə námə Mat 21.42.) 22 4:12 Mat 1.21; 1Kr 3.11 23 4:15 5.34-35 24 4:16 Yuá 11.47 25 4:17 5.28-29, 40

gwág nà Zembî? ²⁰ Sá bân sá cugé nà ñkul yow bwi-
ingúel sá sá á dúg nà gwág yí.» ²¹ Buud c gúfúgá
ósémbye c mílású bwé mú kwo mpu báásulə bwo ci ná
ndéé, bwé músə bíd bwo kú sá bwo sá. Bwé dúg nà ñkí
bwé yé bwo intúgúlí, í bōw, nəcə buud bēsh bwé á ñgə
bul ságusə Zembî nà sá í á sŷy yí. ²² Muud nyə á yál
shimbád yé wəwə nyə á bə kala múúd í mē cŷ mimbū
məwūm mənŷ yí.

Obúgəla bwé jəgəla nà Zembî

²³ Pyēr bá Yuánes, ja buud ōni bwé á bíd bwo yí, bwé
á kə búúd bán đí, kə jaaw bwo ləsú wēsh milúlúú myā
ofada nà ocúmbá buud bwé á lás nà bwo yí. ²⁴ †Nda
bwé á gwág ləsú wəwə ná, bēsh bwé á bēn məkəl
jəgəla nà Zembî lám ñgwúd bwé ná: «Mása, wo wə wo
a sá gwōw nà shí nà mān nà isā byēsh bí cínwə yí.
²⁵ ††Wo wə wo á balan nà ñkəŋkə Shíshim lás mpu mé
səwəl məsáal woó mpáám bə jí sū *Dávid đí, ci ná:

Nəcə jí ilwəŋ í búl cugəla ntúga yí?
Nəcə jí ikúl í búl wá mílúú mítédúgá mí kú nà wúm-
búlé đí yí?
²⁶ Ojwú c shí bwé mə sɛɛŋgya,
otówe c shwóg bwé bédəga ná
bēsh bwé zə lúmbəli nà Cwámba á shí nyēsh bá Kríst
yé.

²⁷ †Nəcə Herod bá Pons Pilāt bwé mə bəle zə sɛɛŋgya
nə ikúl í cúgə *Oyúden yí nà Dŷ mə *Izəŕəyēl. Bwé mə
zə sɛɛŋgya wa ñgwəla gaád nà bwé zə lúmbəli nà Yé-
sus, jŷjŷ səwəl məsáal wō wó á gwágulə məwúdə yé.
²⁸ ††Bwé sá ná isā byēsh í bwəmag nda wó á bwey űwa
cígúlá nà ñkul nywō nà tédúgá woó ná í bāg bə ná.
²⁹ ††Cwámba e, ntiig mísh ja gaád wo dūgúg nda bwé
ñgə cɛel juwal sá ná. Ság nà osəwəl c məsáal bwō bwé
bwiŋŋəg kēel dwō ná kpwəw-kpwəw. ³⁰ ††Shéémbúg
mbwə wō, mimbəl mí ñgəg nà yāl, *isā í ntŷ búúd ñk-
wón yí nà *isā í mímbúgú í ñgəg nà sŷy Jínə mə Jŷjŷ Səwəl
məsáal woó Yésus đí.»

³¹ †††Ja bwé á shīn jəgəla yí, kúkúl bwé á bə yí í mú
ntəŋsə, bēsh bwé mú lwánd nà ñkəŋkə Shíshim ná
cwəw, bwé mú ñgə bwiŋŋ Milású mí Zembî nà kpwəw-
kpwəw.

Obúgəla bwé cəgə nà isā byán sɛɛŋgí

³² †Ncúlyá buud bwé á *búgəla wá bwé á ñgə cəgə
lám ñgwúd, nà tédúgá ñgwúd. Kú nà muud nyə á ñk-
wandəwa nà mé məbii yé. Bēsh bwé á dɛ balan nà
məbii mán sɛɛŋgí. ³³ *Buud c lwámá bwé á ñgə bwiŋŋ
lān gwúmúelə Cwámba Yésus nyə a gwúm nà məma
ñkúl yí, Zembî ñgə bul lwágulə bēsh məma mpáam
nyé. ³⁴ Kú ná nà muud á *Dŷ lú óbúgəla nyə á kwo bə
nə məyánŋan. Bəwə bēsh bwé á bə nà məshí ñkí min-
jŷw wá, bwé á ñgə kusha myo, dɛ zə nà *mwaanē
wəwə ³⁵ dɛ zə bwéŋg búúd ō lwámá shí məkuú. Bwé ka
dɛ kaaw búúd nda məyánŋan mə á dɛ bə ná. ³⁶ Ntŷ,

† 4:24 MmN 20.11; Sôm 146.6 †† 4:25 Sôm 2.1-2 † 4:27
Herod: Luk 23.7-11 Luk 23.1 †† 4:28 2.23 †† 4:29
Ifz 6.19 ††† 4:30 2.22 ††† 4:31 2.4 § 4:32 2.44-45; 6.1; Luk
14.33; 18.22

ñgwól múúd á Shíprə ná Jínə ná Yóseb, nyə á bə mwā
*Levīt, búúd c lwámá bwé á kwo gwiid nà Barnábas.
Jínə dəwəŋ í kə ná «Muud mə dū bándulə búúd yé».
³⁷ Nyə á bə nà fambə. Nyə á ka kusha gwo. A mú zə nà
mwaanē wəwə zə bwéŋg búúd ō lwámá shí məkuú.

Lān mə Ananíyas bá mudá yé Safira

5 Nji, ñgwól múúd nà Jínə ná Ananíyas bá mudá yé
Safira bwé á zə tōw cūŋ. Muud éne mú námə zə
kusha dúl bii dé. ² ††Nə ndéé bá mudá yé bwé mú tōw
cūŋ, a mú béég ñgwól *mwaanē, a bwéŋg shú dé. A
músə kə nà ñgwól kə bwéŋg *búúd c lwámá shí məkuú.
³ †††Pyēr mú ka jí nyə ná: «Ananíyas, jí í sá ná *Sátan
jwúg nà lám wō wēsh wó mú shweel ñgwól mwaanē
wo ámə kusha shí yé, wo zə shiig ñkəŋkə Shíshim?
⁴ Ngaá ná shí í ámə bə shí nywō? Ja wó ámə ka ntāg
kusha nywo yí, ngaá ná mwaanē wəwə nyə ámə bə
mwaanē woó? Ntədélə wó ámə mpu wá wəni tédəga
lámúđ yé? Ká, buud đí wó ámə shiig wá, Zembî wə wó
ámə shiig yé.» ⁵ Nji Ananíyas nyə a gwág iciyá íni yí,
nyə á shwal kadəwa shí a mú fudə. Ifwaas í mú bul bii
búúd bēsh bwé á ñgə gwág lān ni wá. ⁶ Məncwəmə mə
á tōw shí, fúlə nyə ná ndéé bwé mú kə dəl.

⁷ Fwámé fwála í mú cŷ, je bə məwəla mələwəl ntəni.
Mudá mə Ananíyas mú nyii njŷw, a kú mpu sá í ámə sŷy
yí. ⁸ Pyēr mú jí nyə ná: «Jaawúg sə. Ye bímbí ga wə bí
ámə kusha shí nyín yí?» Nyə ná: «Haaw. Bímbí dəwəŋ
wə ni.» ⁹ ††Pyēr mú ka ci nà nyə ná: «Nəcə jí bí ámə
mpu tōw cūŋ ná bi mə zə shweenzh Shíshim mə
Cwámba yí? Dəgí, búúd bwé ámə kə dəl ñgwúm woó
wá, bwé mú na mpumbéd məni. Bwé é kə námə nà
wo.» ¹⁰ Námə cé jəwəgú, a mú kadəwa na Pyēr đí shí
məkuú, a mú fudə. Məncwəmə mə ñgə námə nyii
njŷw, mə mú kwey nyə mbimbə. Bwé mú kə nà nyə kə
dəl ñgwúm đí koogú. ¹¹ Ifwaas í mú bul bii búúd bēsh,
təw bəwəŋ wā *Dŷ lú óbúgəla, təw bəwəŋ bwé á ñgə
gwág nji lān wá.

Buud c lwámá bwé sá zhwoŋ məshimbá

¹² †††Buud c lwámá bwé á ñgə sá zhwoŋ *isā í ntŷ
búúd ñkwón yí, nà *isā í mímbúgú məñkúmbə mə
búúd đí. Bēsh bwé á bə cūŋ ñgwúd, bwé njúl kúl bwé á
gwiid nà Nyíngúlé ^{9†} mə Sələmun yí. ¹³ Muud nyə a
shígé ná kwo kə sɛɛŋgya nà bwo. Nji, zhwoŋ buud bwé
á ñgə bul ságusə bwo. ¹⁴ ††Buud ñkí bul bulya bwé á
ñgə *búgəla Cwámba, nà budúm nà budá, bwé mú zə
ñgə kwéđəli gwoŋŋ đí, ¹⁵ †††mbii í á wóws ná buud bwé
á ñgə zə nà mimbəl itáádə nà itəŋúđ, ñgə zə bwéŋg
koogú lə njwón. Bwé á ñgə sá ná ja Pyēr nyə e cŷ yí, ka
shishim jé í é kúnya nà wúl mbəl cínwə. ¹⁶ Buud bwé á
kə cíg wú mílwə myā kúnə-kúnə nà Yurəsəlem, bwé
ñgə zə nà mimbəl nà bəwəŋ buud məjamb mə á təl
cwúnd đí wá, bēsh bwé mú ñgə zə yāl.

§† 5:2 4.35 §†† 5:3 Yuá 13.2 §† 5:9 1Kr 10.9 §†† 5:12 2.22;
3.11 §† Nyíngúlé: Sá sá ñgə jŷw ná nyíngúlé ni í cúgə zhizhe
mpumbé; jisə milwəŋ mí məmpin mimbá, bwé ka wá kwáminú
gwəw nà gúgúwá bəg. §† 5:14 2.41 §†† 5:15 19.11-12; Luk 4.40

Buud ɔ lwámá bwé zé bwəma nə zhíj

17 †Ajəláci á ofada, nə bóól búúd wá ηkɔɔmú *Osad-wisyēŋ bə́nɔ́ŋ bwé á bə cə́ŋ wá bwé á ka zə mpíi *buud ɔ lwámá váál áwuwagəwə. 18 Bwé mú bíi bwo, kə wá bwo njɔw mímbwug íjwú dɛ́. 19 ††Ngwól *əŋgəles mə Yawé músə zə mpwó-bulú, zə juw mímpumbé myá njɔw mímbwug, wéeshəli búúd ɔ lwámá tóón, nyə nə bwo ná: 20 «Kəgá nyíi *Luŋ mə Zembí, bí kəg bwiing búúd sá jəsh í dəgyá nə cəg ágúgwáan ga yí.» 21 Nji bwé á gwág ntəni yí, bwé á kə nyíi Luŋ mə Zembí ná námə mpémán mpémán, bwé mú ηgə yə buud min-jíígúlá.

Ajəláci á ofada nə buud bə́nɔ́ŋ bwé á bə cə́ŋ wá bwé mú sɛɛŋg *Gwoonŋ ósəmbye ɔ míləsú wá Zembí nə sɛɛŋgyá milúlúú mí bag ɔ Izəɾəyēl. Bwé mú kənd búúd njɔw mímbwug nə bwé kəg ηwa búúd ɔ lwámá.

22 †Ifulish í mə wóós wu, bwé kú kwey búúd ɔ lwámá njɔw mímbwug. Bwé músə nyingə, zə jaaw bwo nə

23 «Sá ámə kə kwey njɔw mímbwug í njúl fwámé feedyá, isándélé í təl ηgə baagələ. Nji ja sə ámə juw yí sə shígé kwey múúd cwú.» 24 ††Ja njwú á buud bwé á də baagələ Luŋ mə Zembí wá bə́nɔ́ŋ milúlúú myá ofada bwé mə gwág ntəni yí, fəg í mú jímb bwo mílúú. Bwé mú ηgə jí nə ntó nyə wé ntədel?

25 Ngwól múúd mú zə jaaw bwo ná: «Nááá, buud bí ámə wá mímbwug dɛ́ wá bwé təl kúga Luŋ mə Zembí, bwé ηgə yə buud minjíígúlá». 26 ††Nə ndéé, njwú á Luŋ mə Zembí bə́nɔ́ŋ ifulish bwé mú kə ηwa bwo. Nji, bwé á ηgə zə nə bwo nə shɛɛ kú cúg bwo, bwé ηgə fúndə nə buud bwé á bá gwú bwo nə məkwóógú. 27 Bwé mú zə nə bwo zə təl mpwoombú gúfúgá ósəmbye ɔ míləsú. Ajəláci á ofada mú tééd jílə bwo mishíli.

28 ††Nyə ná: «Ngaá sá á shí bwey təl bí ci nə bí kú ná ηgə jíígəli buud jínə níí. Nji, ja ga, bí mə lwándələ njíígúlá wún Yurúsəlem yəsh. Bí ηgə námə cɛɛl yə sə mpwene shwi y mə múúd éne.» 29 Pyēr bə́nɔ́ŋ buud ɔ lwámá bwé mú bəsa ná: «Sə mə jəlá nə sá məgwág nə Zembí, kú bə búúd. 30 ††Zembí odá nyə a gwúməshi Yésus bí á gwú nə məbwə mún bwambə́lələ nyə kwólós dɛ́ yé. 31 Nji, Zembí nywáá nyə a mə bə́n nyə nə mbwə məncwúm yé, a təl nyə amədí á sá jəsh, təl námə nyə Cəgye buud shú ná buud ɔ *Izəɾəyēl bwé céndúg mítédúgá, Zembí mú juu bwo nə *misəm myáŋ. 32 †Sá búsə owúshined wá isá byɔɔŋgə, nə sə, nə Nkəŋkə Shíshim Zembí nyə á yə buud bwé ηgə sá nyə məgwág wá.» 33 Buud ɔ gúfúgá ósəmbye ɔ míləsú bwé mú jág nyada nə mbíi lésú ní. Bwé nə bwé zə gwú búúd ɔ lwámá.

34 ††Nji, ηgwól *Farizyēŋ á *Gwoonŋ ósəmbye ɔ míləsú wá Zembí, nyɔɔŋgə bwé á də jíw nə Gamalyel yé, nyə á bə yíígəli məcəx, buud bəsh bwé dúgə bul gwóŋ nyə. A mú zə tɔw, nyə ná bwé fwóg wéeshəli búúd ɔ́n tóón fúfwálá. 35 A mú ka zə ci nə buud bé ná: «Bag ɔ Izəɾəyēl, bí ɔ káálúgə nə sá bí mə céél sá búúd ɔ́ga ní.

† 5:17 4.1-2 †† 5:19 12.7-10 † 5:22 12.18-19 †† 5:24 4.1 †† 5:26 Luk 20.19; 22.2 ††† 5:28 4.17-19; Mat 27.25 ††† 5:30 3.15 † 5:32 1.8; Yuá 15.26-27 †† 5:34 Gamalyel: 22.3

36 †††Nəcé, í afwóyé námə bwey, Tədas nyə á wóós wa, zə jaaw nyúúl nə ndéé buud je bə mitəd minŋ zə bə nyə. Nji, a mú gwúyɔw, buud bwé á bə nyə wá bəsh bwé mú cəma, jəŋ í mú shín. 37 †††Mpəsə wɔɔŋgə, Yúdas á Galilē mú námə zə wóós mwəw ílən í á ηgə sɛy yí. A mú námə zə julə ncúlyá buud. Nji, ja nyə á yə yí, buud bəsh bwé á bə nyə wá bwé mú námə shín cəma. 38 Gwə wə mə cí nə bí nə, fwogá yíl mílām búúd ɔ́ga dɛ́, bí bíd bwo nə shɛɛ. Nəcé, ηkí mítédúgá myáŋ nə sóólúgə wáŋ í ηgə zhu búúd dɛ́, mí é shín jímb míməfwó. 39 Í ká yida bə nə í ηgə zhu wə Zembí, bí cugé nə ηkul caam bwo. Bí ɔ bey ná bí bəg lúmbəli nə Zembí.» Bwé mú gwág nyə, 40 †††bwé mú jíw búúd ɔ lwámá, zə fyáməsə bwo milwón nə ndéé bwé mú təl bwo ci nə bwé kú ná ləsha nə buud jínə mə Yésus dɛ́. Bwé mú ntəg bíd bwo.

41 ††Buud ɔ lwámá bwé mú wú mpwóombú Gwoonŋ ósəmbye ɔ míləsú wá Zembí dɛ́. Bwé mú ηgə kə bwé ηgə bul gwág nywa nə bwé mə mpíya nə cúgə jínə mə Yésus dɛ́. 42 ††Bwé á shígé yɔw bwiingələ Jɔɔ Kéél mə Kríst Yésus. Bwé á də bwiingə dwo jwəw dəsh, tɔɔ Luŋ mə Zembí, tɔɔ mínjɔw minjɔw.

Bwé zə təl ójaákwon

6 †††Ja *ómpwíin bwé á zə ηgə bul bulya yí, mílɛ́gya mí á zə bə. *Oyúden bwé á janəwo nə cəg Ogəɾék wá bwé á ηgə tədwə nə Wəhebərə. Nəcé mikúsə myáŋ mí á ηgə bwəma nə mpyón məŋkɔw mə ídəw mə jwəw dəsh dɛ́. 2 *Buud ɔ lwámá wúm nə óbá bwé mú sɛɛŋg ómpwíin bəsh, zə ci nə bwo ná: «Í ajəláyé nə sə dúg təl bwiingələ Míləsú mí Zembí, fwo də zə kaaw ídəw. 3 †††Gwə wə jí nə, bwaanŋ, sɔ́gá buud zəngbá na mpédúgá nyínd, bɔɔŋgə búúd bwé ηgə bwiingə lən wáŋ nə búsə ijɔ́ i búúd wá, bwé njúl lwándúla nə Shíshim nə fəg wá, sə təlúg bwo ísəy í kaawələ məbiid. 4 Sə bən sə é ka wá mílúú nji məjəgəla dɛ́ nə bwiingələ kéel dɛ́.» 5 Buud bəsh bwé mú magələ tédúgá wɔɔŋgə. Bwé mú féesh Itiyen a njúl lwándúla nə búgə nə Nkəŋkə Shíshim nə cwó. Bwé féesh námə Fílíp, nə Prokor, nə Nikanor, nə Timonə nə Parəmenas, zə bəd Níkwalá muud Antyósh nyə á nyíi míswɔn Oyúden dɛ́ yé. 6 †††Bwé mú kə nə bwo búúd ɔ lwámá dɛ́, buud ɔ lwámá bwé mú jəgəla nə Zembí, bwé mú bəd bwo məbwə. 7 18Míləsú mí Zembí mí mú ηgə kə shwóg nə shwóg, tənŋ ompwíin í ηgə kwídəli Yurúsəlem, ncúlyá ofada bwé mú magələ búgúlalə Yésus.

Bwé zə bíi Itiyen

8 19Itiyen nyə a bə lwándúla nə mpaam mə Zembí nə ηkul nə cwó. A mú ηgə sá *isá í mímbégú nə məma *isá í ntó búúd ηkwón yí, buud bəsh bwé ηgə dúg. 9 Bóól búúd bə́nɔ́ŋ Itiyen bwé mú zə səŋsə məkəl. Í á bə bóól búúd wá *mpáánzə mínjíígúlá á buud bwé á wú məlwáá dɛ́ wá, bwé njúl buud ɔ Sirén nə Aləgəzan-

††† 5:36 21.38 †† 5:37 Luk 2.2; 13.1-2 ††† 5:40 4.18; 5.28 †† 5:41 Luk 6.22-23; 1Pr 4.13 †† 5:42 *Kríst Yésus: 9.22; 17.3; 18.5, 28; Luk 24.25-27 ††† 6:1 2.45; 4.35 ††† 6:3 1Tm 3.7-13 ††† 6:6 13.2-3; 14.23; 1Tm 4.14; 2Tm 1.6 18 6:7 2.41 19 6:8 2.22

drî, zə keel *Oyúden bwə á zhu Silisî nə Azî wá. ¹⁰ †Nji, bwə á shígé bə nə ñkul mə kwag Itiyen nəcə nyə á ñgə lás nə fəg Nkəñkə Shíshim á ñgə yə nyə yí. ¹¹ ††Bwə mú kusə búúd nə bwə zəg máalə Itiyen nə: «Sá amə gwág múúd éga ñgə *lás nə Moyíz bá Zembî bwaasúle mpu.» ¹² Bwə mú shwambəle búúd bēsh, nə ocúmbá buud, nə *Oyíígəli ó məcəxə bwə mú zə bii Itiyen, kə nə nyə mpáánzə milésú á Zembî dī. ¹³ †Bwə mú kwəməsa bóól ówúshined wā məshīgā nə bwə kəg máalə ná: «Muud éga mə dū jág lás nə kúl í búl bə ci yí, nə Məcəxə mə Moyíz ja jēsh. ¹⁴ Sáméfwó sá amə gwág á ñgə ci nə Yésus á Nazarēt mə bá caam *Mpáánzə Zembî, a cénd íjām nə ijag yā odá Moyíz nyə a lúgə yí.» ¹⁵ Buud bēsh bwə á bə *Gwoonjg ósémbye ó milésú wā Zembî dī wá bwə mú ñgə dúg Itiyen ná figə-figə, bwə mú dúg ná mpwoombú nyé nyísə nda mpwoombú *éngəles.

Itiyen mə lás kaand

7 Ajəláci á ofada mú jí nyə né: «Ye sâ bwə ñgə ci wó ñí jísə bándá bə ntó?» ² ††Itiyen mú bəsa ná: «Yé bwááñg, yé ódā, gwágúlgá. Mpáámbe íshé *Abərahám ñjúl ná shí á Məzhuputamî, a kú fwó kə ji Sharañ, Zembî á milwané nyə a lwóya nyúúl nyédí, ³ †zə ci nə nyə né: “Wúg wódí shíd, wo béégya nə ñjów búúd wó, wo kəg shí mə bá lwágəle wo yíid.” ⁴ †††Ntó, Abərahám mú wú shí Okalədyé dī, a mú kə ji Karañ. Mpúsə shwiy mə sóóñgú, Zembî mú yíl nyə wu, nté nyə wa shí bí ñjúl múús ga. ⁵ †††Nji nyə a shígé yə nyə ñkəw wa shí gaád, kú námə bə tó bímbí múúd ji nə ñkul tēl kuú yí. Nyə á yida kaag ná í é bá bə shí nyé, mpwoñ buud nyé ka bá shúgəla nə nywo. Í á bə cínəñgú Abərahám ñjúl kú fwo bə nə mwān. ⁶ †Zembî mú ci nə nyə né: “Mpwoñ buud nywó í bá kə ji ízhaa shíd. Buud ó wu bwə bá sá bwo məlwaá bwə cúg bwo tññ mimbú mitəd minñ. ⁷ Nji, lwoñ búúd í bá wá bwo məlwaá dī ñí, mə bá yə gwo intúgúlí, bag dwó í mú bá shwub, í mú zə wa shí gaád, zə dū yə mə gúmá.” ⁸ †Zembî músə sá bá sɔ. Sɔ jəñgú mə məyígyé wə ábiwáág. Ntó Abərahám mú byá *Izaag a sá nyə ábiwáág jwōw lú mwəwmb mpúsə byélé. Izaag byá *Yákwab, sá námə nyə ntó. Yákwab byá námə ímpáámbe í á fwɔ íbēend wūm nə íbá íshé yí, a sá námə byo ábiwáág. ⁹ †††Impáámbe bíshé íni í á ka zə shíñ Yóseb. Bwə mú kusha nə nyə ná a kəg Igípten. Nji, Zembî nyə á bə nə nyə. ¹⁰ ††A mú ñgə sey yíl nyə *íncwaw í ntəg byəñg byēsh dī ná ndéé a kə yə nyə fəg mísh mə Farawōñ ñjwú-buud á Igípten dī, a sá ná Farawōñ gwágúg nyə nywa láméd. Farawōñ mú təl nyə ñgəwəməna á Igípten yēsh, tēem bə nyáméfwó Farawōñ dī ñjów. ¹¹ †††Məma zha músə zə bə Igípten yēsh dī, kumə Kanaan, incwaw í ntəg bul yáág, ímpáámbe í íshé kú ná nə sâ bwə dág. ¹² Nda Yákwab nyə a gwádəga ná idūw bíse Igípten ná nyə á ka kənd im-

† 6:10 6.3; Luk 21.15 †† 6:11 Mat 26.59-61 † 6:13 18.13; 21.28; Zhe 26.11 †† 7:2 22.1 †† 7:3 Mət 12.1; Heb 11.8-10 ††† 7:4 Mət 11.31; 12.4 ††† 7:5 Mət 12.7 † 7:6 Mət 15.13-14 †† 7:8 Mət 17.9-14; 21.2-4; 25.26; 29.31-30.24; 35.16-18 ††† 7:9 Mət 37.11, 28; 39.2, 21 †† 7:10 Mət 41.37-44 ††† 7:11 Mət 41.54; 42.1-2, 5

páámbe í íshé wu ja ashúshwóógú. ¹³ †††Ja bwə á kwo kə ja ábēé yí, Yóseb músə kə bágəle bwo nyúúl, Farawōñ músə zə mpu mpwoñ buud nyə á zhu yí. ¹⁴ †††Yóseb músə ka zə sá ná bwə kəg ñwa sóóñgú Yákwab nə ñjów buud yé wēsh tññ buud məwūm zəñgbá nə ótóon. ¹⁵ Yákwab músə zə shulə kə Igípten, nyə á kə yə wu, bəñññ ímpáámbe bíshé. ¹⁶ †††Bwə á nyíñgə nə bwo, kə dəl Síkem, shwoñ Abərahám nyə á kusə bwān ó Imor dī nə *mwaanē yí.

¹⁷ ††††Njkaagə Zembî nyə á kaag Abərahám yí í á ñgə bə ná í zə bwəma. Nda wəla dəññg í á ñgə shísh ná, kúl búúd jé í á ñgə zə bulya, í ñgə bul mpyáánz nūñ Igípten. ¹⁸ Kúl mə Abərahám í á ñgə mpyáánz ntó nə ndéé kə wóós ja wúl ñjwú-buud í á ñwa íjwúga yí, wəññg ñjwú-buud í á shígé mpu Yóseb yí. ¹⁹ ††††Njwú-buud wəññg í á ka zə cəgə nə mpwoñ buud íshé məshīgā dī. A mú cúg ódā nə bów-bów lám nyə á bə nə ndí yí nə ndéé a sá ná bwə ñgəg nə myaas íkékény byáñ í ñgəg nə fudə. ²⁰ †††Fwáálá dəññg wə Moyíz nyə a byél yí. Zembî nyə á ka gwág nyə nywa láméd, obyól bē bwə mú wíll nyə bwédí ñjów tññ ñkwoond olóol, ²¹ nə ndéé, ja bwə á ka námə kə myaas nyə yí, sás mə Farawōñ mú cwéég nyə, zə baagəle nyə tññ nda yé mwān. ²² Moyíz mú nyíñgəla mpúyá á Igípten wēsh dī ná ndéé á mú zə bə ñkácíd íciyá nə mísóólúgú.

²³ ††††Ja nyə á zə bə nə mimbú məwūm mənñ yí, tédúgá í mú wóós nyə láméd ná a kəg dúg ómínyəñt bē Bag ó *Izərayél. ²⁴ A mú dúg ñgwól mwān Igípten ñgə sá ñgwól mwān Izərayél. Moyíz mú kēem mwān Izərayél, a cú mwān Igípten. ²⁵ Nyə á ñgə tédúga ná kúl jé Izərayél bwə é mpu ná Zembî mə zé balan nə nyə, zə cəg bwo. Nji, bwə á shígé mpu ntó. ²⁶ Jwōw í á bɔ yí, a mú kə kwey bwān ó Izərayél óbá bwə ñgə shuya. A mú ka cēel bēég bwo ná bwə jíg ná shee, nyə nə bwo ná: “Bí búsə omínyəñt, nəcə jé bí ñgə síya yí?” ²⁷ Nji, nyəññg nyə á ñgə sá ñgwól yé mú láməsa nə nyə, nyə ná: “Zé nyə á təl wo cí né wo dúg sámb sé milésú?” ²⁸ Wó cēel zə gwú mə nda wó amə gwú mwān Igípten nə kugú ná?” ²⁹ †††Nji Moyíz nyə a gwág nténi yí, nyə a túb, a mú kə ji shí á Madyan. Wu wə nyə á byá bwábudūm óbá yé.

³⁰ ††††Njə á ji wu mimbú məwūm mənñ, ñgwól *éngəles mə Cwámbe mú zə lwóya nyə nyúúl míñgwiiled, míñgwiile mí ñgə mañ kwasa dī nūñ shí a shwééshá á mbúmbúñ Sinayí. ³¹ Moyíz mú káam sâ nyə á ñgə dúg jəñgú. A mú ka shísh ná a kə mpu dúg. Kál mə Cwámbe í mú gwííng í ñgə ci ná ³² “Mə óñí, mə Zembî ímpáámbe byó, Zembî mə Abərahám, Zembî mə Izaag, Zembî mə Yákwab.” Moyíz mú tééd lilyálə, a kú ná kwo sɔ ná a mpúg dúg. ³³ Nə ndéé, Cwámbe mú ci nə nyə ná: “Yílúg məñgwiile məkuúd nəcə kúl shí wó təl ñí í músə nda mə. ³⁴ Mə mə ntí mísh, mə mə dúg bów dēsh bwə ñgə sá kúl jām Igípten yí. Mə mə gwág

† 7:13 Mət 45.1, 3, 16 †† 7:14 Mət 45.9-10, 18; 46.6-7, 27 ††† 7:16 Mət 23.3-16; 49.29-30; 50.13; Zho 24.32; Heb 11.9, 13 ††† 7:17 MmN 1.7-8 †††† 7:19 MmN 1.10-11, 22 18 7:20 MmN 2.2-10; Heb 11.23 19 7:23 MmN 2.11-15; Heb 11.24-27 20 7:29 MmN 2.15, 21-22; 18.3-4 21 7:30 MmN 3.1-10

nda bwé ngá leegya ná. Mə mə shulə ná mə zə cəg bwo. Kagú kə ja gaád, mə mə kənd wo Igipten.”

³⁵ †«Əngəles nyə á lwóya nyúúl kwasa dí yé, Zembî nyə á kənd nyə, a kə təl Moyíz cî, təl nyə cəgye. Í njúl ná bwé á ban Moyíz wəwəg, bwé jî nyə ná: “Zə nyə á təl wo cî ná wo zəg də sámb sé milésú?” ³⁶ ††Moyíz wəwəg wə nyə á kə yíl bwo málwaá dí Igipten yé, a ngə sá *isá í mímbúgú ná *isá í ntɔ́ búúd ŋkwón yí wu, tɛem bə ja bwé á lɛina mənə mə atɛtɛ yí, tɛem bə ja bwé á ngə kyey shí a shwéeshá dí tən mimbú məwúm mənɔ́ yí. ³⁷ †Nyə wə nyə á cî nə Bag ɔ́ Izəwəyél ná: “Zembî mə bá ntɛ bí ŋgwól *múúd micúndə nda mə, a njúl mbyágá á kúl búúd jín.” ³⁸ ††Moyíz wəwəg wə nyə á bə mpédúgá əngəles nyə á ngə lésa nə nyə yé bənɔ́ odə, ja kúl búúd jishé í á sá gúfúgá mbəŋ Sinayí shí a shwéeshád yí. Nyə wə a lóg milésú myá cəg wə əngəles, a kalá yə shé. ³⁹ ††Njɛ, odá bwé á shígé cɛel sá nyə məgwág. Bwé láməsa nə nyə, milám də nyiŋgə kə nji Igipten.

⁴⁰ ††Bwé mú cî nə Arɔɔn ná: “Ság ozembî bwé é də tɔw sé shwóg wá. Sé bən sá ampúyé ná sá í mə bə nə Moyíz muud á kə yíl sé Igipten yé.” ⁴¹ Bwé mú lúlə mwə nteny tən zembî áyadúg, bwé sá nyə *mətúnəga nda Zembî, bwé sá məshusəg gúmálələ sá bwé amə sá nə məbwə məny yí. ⁴² ††Zembî nyə á ka ntəg yid bwo kwon, a mú sá nə bwé nyiŋgúlag ngələ yə wəacén-cení wə jon gúmá. Sá jɔwəg wə jisə cilyá kálaad búúd ɔ́ micúndəd ná:

Bag ɔ́ Izəwəyél,
ye bi á cígə mə ocúdu
ŋkí ná bi á sá mə *mətúnəga
mímbú məwúm mənɔ́ bí á bə shí a shwéeshá dí myá?

⁴³ Ngaá ná bi á yida də ŋkəny banda mə Molok §,
nə yuug ácén-cení bí á sá shú mə Zembî wən Refan yí?

Ngaá ná bi á yida də kúd məmpwoombú mändəlúd
də yə mbeé íyuug í zembî bí á sá yí gúmá?
Sá jɔwəg wə í sá nə mə bəg kənd bí mikwám dí
shwóg-shwóg cɔ́ *Babilɔn.

⁴⁴ ††Njɛ, ja odá bwé á bə shí a shwéeshá dí yí, bwé á shí bə nə banda í á də lwágələ nə Zembî jisə bwédí yí. Muud nyə á də lésa nə Moyíz yé nyə á cî nə né ná a kəg sá banda dɔwəgú, a bə yuug nyə á dúg yí. ⁴⁵ ††Odá bwé á shí ngə kala banda dɔwəgú íkala i búúd byəsh í á ngə byél yíid. Bɔwəg bənɔ́ Yeshuwa bwé á ntɔ́ shí Zembî nyə a wíŋg wəamədí yí, bwé á kə nəmə nə dwo wu, í mú jɛ wu kə wós fwála mə *Dávid.

⁴⁶ ††Zembî nyə á bul cɛel Dávid wəwəgú. Ntɔ́ Dávid mú jî Zembî né a ság nyə mpaam ná a lwəg bag ɔ́ Yákwab njów Zembî. ⁴⁷ ††Sələmun wə nyə á yida lwə nyə njów. ⁴⁸ ††Njɛ, Zembî a gwəw-gwəw nyə ádí jɛ mɛnjów

† 7:35 MmN 2.14; 3.2 †† 7:36 MmN 7.3; 14.21-29; 16.1-17.16; Ilɔ 14.33; 20.1-11 † 7:37 3.22-23 †† 7:38 MmN 19.1-20.17; Mis 7.53; Gal 3.19 †† 7:39 Ilɔ 14.3 ††† 7:40 MmN 32.1-8 ††† 7:42 Amo 5.25-27 Ləv 18.11 § Mán məbada mə a də bə, bwé laad káandə mbií á ná bwé ká wəef í bə banda. †† 7:44 banda í á də lwágələ nə Zembî jisə bwédí yí: MmN 25.9, 40 ††† 7:45 Zho 3.14-17; 18.1; 2Sa 6 †† 7:46 Sòm 132.1-5 ††† 7:47 2Sa 7.5-7; 1Oj 6.1-38 †† 7:48 17.24-25

məbwə mə búúd mə amə lwə myá, nəmə nda múúd micúndə nyə á cî ná. ⁴⁹ ††Nyə á cî ná:

Jon dəsə jiya ícɛ jəm.
Shí nyisə kəl mə də təl məkuú yí.
Wáyé njów bí bí nə ŋkul lwə mə yí?
Cwámba mə shílə ntɔ́.

Ngow mə jɛ nə ŋkul kə woga yé?
⁵⁰ Ngaá ná mə wə mə a sá isá inɛ byəsh?

⁵¹ ††«Bi búsa nə núŋ. Bí ngə sá Zembî məlwə. Bi búsa nji bi ɔ́ də sá ngáádə nə Ŋkəŋkə Shíshim, nəmə nda impáámbə bín í a də sá ná. ⁵² ††Nyáyé múúd micúndə impáámbə bín í á shígé lwágələ cúwəlí yé? Bwé á də gwú bɔwəg bwé á də bwey zə jaaw nə Tətəlí Muud mə bá zə wá. Tətəlí muud wəwəgú wə bí á kəenzh, bí mú gwú yé. ⁵³ ††Bi buud bí á ləg *mbwoomb məcɛɛ wəəngəles bwé á yə bí má, nə məmpəndí məsh mǎ cínɔwəg wá, bi abɛɛyé mwo.»

Bwé gwú Itiyen

⁵⁴ ††Njɛ búúd ɔ́ gúfúgá ósəmbye ɔ́ milésú bwé á gwág iciyá inɛ yí, bwé á shwal gwág Itiyen yáag-yáag mpimbə, bwé ngə fugal məjə. ⁵⁵ ††Itiyen nye, lwándúlá nə Ŋkəŋkə Shíshim ná cwóó, mú kənd mísh jon dí, a mú dúg mənəkənəwa mə Zembî, Yésus təl Zembî mbwə məncwúm. ⁵⁶ ††A mú cî ná: «Dəgá, mə ngə dúg jon í mə bən. *Mwən mə Múúd təl Zembî mbwə məncwúm.» ⁵⁷ Bwé mú bwú məma ŋkwimbyé, bwé ngə fad məlwə mən; bəsh nə lám ngwúdú, bwé shwal kə shwi yə nyúúlúd. ⁵⁸ ††Bwé julə wú nə nyə ngwəla, kə lúmə nyə məkwóógú. Buud bwé á ngə sá sóólúgú wəwəg wá bwé á yíl iwáma byən kə bwíŋg gúl ncúncwəmə shí məkuú. Ncúncwəmə jɔwəg wə Sól. ⁵⁹ ††Bwé ngə lúmə Itiyen məkwóógú ntúní, Itiyen mú jɔw Zembî, nyə ná: «Cwámba Yésus, ləgúg *jím jəm.» ⁶⁰ ††Nə ndéé, a mú kúd məbwón shí, a kəm nə ŋkulú ná: «Cwámba, wo kú lɔ́ bwo *səm bwé ngə sá ga.» Njɛ nyə á shín cɛ ntúnɛ yí, a mú yə.

Sól mə zə jugəshi Dɔ́ lú óbúgəla

8 ²⁴Sól nyə á bə cən nə buud bwé á gwú Itiyen wá. *Dɔ́ lú óbúgəla í á bə Yurəsəlem yí í á zə bul bwəma nə cúwəlí mwəw məwəgú. Obúgəla bəsh bwé mú shín nyungəla wú Yurəsəlem, kə məshí mǎ Yudəa nə Samariya; í lúg cínɔwəg nji *buud ɔ́ lwámá. ² Bóól búúd bwé á wá milám wə Zembî wá bwé á kə dəl Itiyen, bwé sá nəmə nyə shwi yə mbií áyíyáag. ³ ††Sól nye nyə á ngə yáag ná á jaŋgələ Dɔ́ lú óbúgəla. Nyə á də ngə nyí mɛnjów mɛnjów, də ngə bii óbúgəla, budá nə budúm, də kə wá bwo mímbwugəd.

‡ 7:49 Iza 66.1-2 †† 7:51 MmN 32.9; 33.5; Zhe 4.4; Rom 2.28-29 Iza 63.10; Eze 2.3-5 ††† 7:52 Luk 11.47-48 ††† 7:53 7.38; Heb 2.2 18 7:54 Sòm 37.12; 112.10 19 7:55 Mat 26.64; Mis 2.33 20 7:56 10.11; Luk 3.21; Yuá 1.51 21 7:58 22.20 22 7:59 Sòm 31.6; Luk 23.46 23 7:60 Luk 23.34 24 8:1 8.4; 11.19 25 8:3 9.1, 13, 21; 22.4-5; 26.9-11; 1Kr 15.9; Gal 1.13

Jɔ̀ɔ̀ Kéél í zə kə Samariya

⁴†Buud bwé á ciima Yurúsalem wá bēsh bwé á ngə kə məzhíí məzhíí, bwé ngə bwiing Jɔ̀ɔ̀ Kéél á lân má Yésus. ⁵ Ntɔ̀, Fílíp nyə á shulə kə wúl ngwəla á Samariya, a mú kə bwiing buud ɔ̀ wu lân má *Kříst.

⁶ Buud ɔ̀ wu bēsh bwé mú kənd milām ísá Fílíp nyə á ngə ci yííd, muud ngwúd nə ngwúd kú sá nún nəcə bwé á ngə gwádɛga *məshimbá nyə á ngə sá má, bwé ngə námé dúg mwɔ̀. ⁷ †Nəcə zhwoɔ̀ buud bwé á bə nə məjamb wá, məjamb mé á dɛ wú mé ngə křim məma óŋkwiiimbyé, mimbúmbwúgú nə bɔ̀ɔ̀ng bwé á dɛ nyēsh wá bwé ngə yál. ⁸ Ngwəla wɔ̀ɔ̀ng wēsh í mú bə nə məma məshusəg.

⁹ Í njúl nə ngwól múúd nyə á dɛ bə ngwəla wɔ̀ɔ̀ngéd nə jíné nə Shímun. Muud wɔ̀ɔ̀ngɛ nyə á dɛ sá májig, buud bēsh wá Samariya bwé mú dɛ bul káám nyə, nye mú námé dɛ jaaw nyúul nə á bul bə. ¹⁰ Buud bēsh, tééd ozhizhe kə kumə məma fwámé búúd, bēsh bwé á dɛ ŋwa Shímun nə gwɔ̀ɔ̀gə, bwé ná: «Muud éne jisə ŋkul mé Zembí, ngwɔ̀ng bwé dɛ ci né í búl ntɔ̀ yí.» ¹¹ Bwé á kənd milām nyédí nəcə nyə á bwey bul sá né bwé káámúg nyə nə misóólúgú mí jamb myé. ¹² †Nji, ja bwé á *magələ Jɔ̀ɔ̀ Kéél Fílíp nyə á ngə bwiing bwo shú Faan mé Zembí nə shú jíné má Yésus-Kříst yí, bwé á ngə duwan, nə budúm nə budá námé. ¹³ Shímun wɔ̀ɔ̀ngɛ nyəméfwó nyə a *búgəla námé, a mú duwan. A mú zə nada nə Fílíp kú ná béégya nə nyə, a ngə dúg məma ísá í ntɔ̀ búúd ŋkul yí nə məshimbá mé á ngə s̄y má, a ngə bul káam.

Pyêr bá Yuánes bwé kə Samariya

¹⁴ *Buud ɔ̀ lwámá bwé á bə Yurúsalem wá bwé á ka gwág nə buud ɔ̀ Samariya bwé má lóg Milósú mí Zembí. Bwé mú kənd Pyêr bá Yuánes wu. ¹⁵ Bāŋ, ja bwé á shulə kə Samariya yí, bwé á jəgəla nə Zembí shú nə obúgəla wá wu bwé lógúg Nkɛŋkɛ Shíshim. ¹⁶ †Nəcə, í á bə cíɔ̀ngú, Nkɛŋkɛ Shíshim kú fwo shulə ɔ̀ múúd ngwúd d̄í. Bwé á yida shín ngə duwan jíné má Cwám-ba Yésus d̄í. ¹⁷ Nə ndéé, Pyêr bá Yuánes bwé mú ngə bəd bwo məbwə, bwé mú ngə lóg Nkɛŋkɛ Shíshim.

¹⁸ †Shímun nyə á ka dúg nə buud bwé ngə lóg Nkɛŋkɛ Shíshim ja buud ɔ̀ lwámá bwé bəd bwo məbwə yí, a mú ka zə nə *mwaané nə a zə yə Pyêr bá Yuánes, ¹⁹ nyə nə bwo ná: «Yágá námé mə ŋkul ni, muud yēsh má é bəd məbwə yé lógúg Nkɛŋkɛ Shíshim.» ²⁰ Nji, Pyêr mú yidá ci nə nyə ná: «Bíná mwaané woó bēsh nə mpaá, nəcə wó ámə tédɛga nə bwé dɛ kusə yána má Zembí nə mwaané. ²¹ †Wo cugé nə ŋkɔ̀w wa sá gaád, kú nə ɔ̀w sá, nəcə lám wó í cugé tətəlí nə Zembí. ²² Céndúg bów-bów tédúgá wó ni, wo jəgəlag nə Zembí, ka nyə é juu wo nə yuug í ámə wóɔ̀s wo lámúd ni. ²³ Mə dúg nə byó íwímbúg í má bul yáág. Olíŋgɛ bwé má bíí wo kwám.» ²⁴ ††Shímun mú bɛsa ná: «Bíméfwó

jəgəlagá nə Zembí shú dām nə ɔ̀w sá ngwúd bí mé ci na ni í kú bə nə mə.»

²⁵ Pyêr bá Yuánes bwé mú shín lwóya búgə jáŋ, bwiing kéel mə Cwám-ba nə ndéé bwé mú nyiingə kə Yurúsalem. Bwé mú ngə bwiing Jɔ̀ɔ̀ Kéél zhíí nə zhíí zhwoɔ̀ milɔ̀ɔ̀m myá Samariya d̄í.

Muud Ityopí má zə lóg Jɔ̀ɔ̀ Kéél

²⁶ Ngwól *éŋgəles mə Yawé mú zə lás ci nə Fílíp ná: «Kyeyúg kə ngəe *məkóól má jwɔ̀w, zhíí í dɛ shulə wú Yurúsalem kə Gaza, zhíí nyísá kú jwɔ̀ɔ̀la búúd yí.» ²⁷ †Fílíp mú námé tí njɔ̀ɔ̀nd kú fadələ. Ndug nə ngwól múúd Ityopí, a njúl myáágə, a njúl lúlúú ósɔ̀ɔ̀ ɔ̀ məsáal ɔ̀ cí mudá á Ityopí bwé á dɛ jɔ̀w nə Kandás yé, muud wɔ̀ɔ̀ngɛ njúl kəlág məbii mə cí mēsh d̄í, nyə á kə Yurúsalem kələ yə Zembí gúmá; ²⁸ nyə á ngə nyiingə a njúl nyédí mətúwa d̄í, a ngə lɔ̀ kálaad má *múúd micúndə Izayí. ²⁹ Shíshim mú ci nə Fílíp ná: «Shíshúg kə kumə mətúwa énd.» ³⁰ Fílíp mú ləel kə, a mú gwág múúd éne ngə lɔ̀ kálaad má múúd micúndə Izayí. Fílíp mú jī nyə ná: «Ye wo ngə mpu gwág sá wó ngə lɔ̀ ni?» ³¹ Muud éne mú bɛsa ná: «Mə é ka mpu gwág na ntədélé muud nda fwo lwágələ mə?» A mú jɔ̀w Fílíp ná a kəwag mətúwa d̄í kə jī nyédí koogú. ³² †Kúkú mícilyá mí Kálaad Zembí nyə á ngə lɔ̀ wə ga:

Nyə á bə nda ɔ̀w bwé ngə kə nə nd̄í nə bwé kə cígə yí,

námé nda mwá nɔ̀wəmbɛ bwé ngə sámb mimyɔ̀ yí. Nyə a shígé bēny mpu nə a lás.

³³ Bwé á séémbəli nyə, bwé nyaal nyə ŋkaam nyé nə məkuú.

Zə j̄í nə ŋkul bá bwiing lân á mpwoŋ buud nyé yé? Kú nə muud!

Bwé á sámb nyə jé cəg shí gaád.

³⁴ Myáágə mú jī Fílíp ná: «Mə jəgəla nə wo, féélúg mə, zə múúd micúndə ngə ci yé? Ye nyəméfwó, yə muud shús?» ³⁵ †Fílíp mú ka zə tééd lásələ. A mú zə bwiing nyə Jɔ̀ɔ̀ Kéél mə Yésus téédələ na kúkú mícilyá n̄í. ³⁶ †Bá bwé mú ngə kə nə ndéé bwé mú kə wóɔ̀s júwó. Myáágə mú ci nə Fílíp ná: «Dəgí, məjúwó wə má-ga. J̄í í ntágələ nə mə kú duwan yí?» ³⁷ †Fílíp mú ci nə nyə ná: «Nkí wo *búgəla nə lám wó wēsh, wo je duwan.» Nyə ná: «Mə má *magələ ná Yésus-Kříst jisə *Mwān má Zembí.» ³⁸ A mú ci nə bwé tálúg mətúwa. Bēsh obá bwé mú shulə məjúwód, nə Fílíp, nə myáágə. Fílíp mú duu nyə. ³⁹ †Ja bwé á ngə sɔ̀w wú məjúwód yí, Shíshim mə Yawé í a ŋkēny Fílíp kyey nə nyə, myáágə kú ná nyiingə dúg nyə. Nji, a mú kə nə njɔ̀ɔ̀nd yé shwóg nə məshusəg. ⁴⁰ †Fílíp mú kə bə nji Azot. A mú ngə bwiing Jɔ̀ɔ̀ Kéél mánd nə mánd nə ndéé kə wóɔ̀s Sezaré.

Sól mə zə bə mbúgəla mə Yésus

9 ††Na í á bə Sól, nye ngə ná cwambələ *ompwín ɔ̀ Cwám-ba, a ngə gwú bwo. Nyə á ka kə wə Ajələci á

† 8:4 2.41 †† 8:7 Mak 16.17; Luk 9.1 † 8:12 28.23 †† 8:16 19.1-6 †† 8:18 6.6 ††† 8:21 Ifz 5.5 ††† 8:24 MmN 9.27-28

§ 8:27 Iza 18.7; 56.3 † 8:32 Iza 53.7-8 †† 8:35 Luk 24.27
 §† 8:36 Mat 28.19 ††† Mil micilyá mí ayág mí cugé nə icyá íga.
 §† 8:39 10j 18.12 † 8:40 21.8 ††† 9:1 8.3

ofada, ² †nə Ajəláci yəg nyə kálaad mə yə nyə ŋkul nə a kəg Damás, a kəg ŋgə dɛg *məmpáánzə mə mín-jííǵǵlá mə *Oyúden mə nūŋ. A ká kwey búúd bwə ŋgə bɛ zhií mə Cwám̄ba, a bii bēsh tɔɔ budúm tɔɔ budá, a wɔɔlə bwo mən̄kəda, a kə nə bwo Yurúsəlem. ³ ††Nyə á ka kə nə ndéé ŋgə shísh kúnə-kúnə nə Damás, a mú seegya n̄ji mən̄kenya mə mə zhu jon dɛ zə kwan kúł nyə á bə yí. ⁴ A mú kadəwa shí, a mú gwág kəl í ŋgə cɪ nə nyə ná: «Sól, Sól, nəcé jɛ wó búł lwágələ mə cúwúł ntəni yí?» ⁵ †Nyə ntāg nə: «Wo zə e, Cwám̄ba?» Cwám̄ba nə né ná: «Mə Yésus, mə wə wó ŋgə lwágələ cúwúł yé. ⁶ Sā ŋgwúd, wɔɔlúg, wo kúməg ŋgwəla, bwə é jaaw wo sá wó jálá nə sá yí.» ⁷ Buud ɔ gwoon̄g bə bwə á shigəla, bwə shwal ji ókúł-ókúł, fəg jímb bwo mílúúd. Bwə á ŋgə gwág n̄ji kəl í ŋgə lás, bwə kú dɛg múúd nyə á ŋgə lás yé. ⁸ ††Sól músə wɔɔl shí, mísh mə njúl nyə nə bagə n̄ji a kú ŋgə dɛg. Bwə mú bíí nyə mbwəd kə nə nyə kə kumə Damás. ⁹ Nyə a já mwɔw málɔɔl, mísh kú dɛgya nyə, a kú də, a kú ŋgul.

¹⁰ Ŋgwól múúd nyə á bə Damás nə jínə nə Ananíyas, a njúl *mpwíín mə Yésus. Muud wɔɔŋg mú dɛg *ntamə á mísh nə bagə, Cwám̄ba ŋgə jɔw nyə ná: «Ananíyas!» Nyə ná: «Cwám̄ba, mə wə éga.» ¹¹ ††Cwám̄ba mú cɪ nə nyə ná: «Tɔwúg, wo kəg njwón̄g bwə də jɔw nə “njwón̄g á tətəlí” yí, kə sɔ Sól muud á Tárəs nūŋ njɔw mə Yúdas. A ŋgə jəgəla nəmə nda mə ŋgə lás éga.

¹² †††Nyə ámə dɛg ntamə á mísh nə bagə, muud bwə jɔw nə Ananíyas yé mə nyíi njɔw zə bəd nyə məbwə nə mísh mə dɛgyág nyə.» ¹³ Ananíyas mú bɛsa ná: «Cwám̄ba, mə mə bul gwádəga múúd éne, bímbí lú məbɔw á mə sá buud bwə Yurúsəlem yí. ¹⁴ Tɛem bə wa nyəmfwó, mílúúú myā ofada mí á yə nyə ŋkul nə a zəg bíí búúd bēsh bwə ŋgə k̄im jɔw jínə dwə wá.»

¹⁵ †††Cwám̄ba mú cɪ nə nyə ná: «Kaág, nəcé mə mə fɛésh múúd éne nə a bəg mə sá ísəy shú nə ikúł í cúgɛ Oyúden yí nə ojwú-buud bāŋ nə Bag ɔ *Izərayél bwə mpúg jínə dām. ¹⁶ †Məmfwó mə é lwágələ nyə bímbí lú minjugú á bá jug shú dām myá.»

¹⁷ ††Ananíyas mú kə, kə nyíi njɔw, bəd nyə məbwə, cɪ nə nyə ná: «Sól mwaŋg, Cwám̄ba Yésus wo á bwəma nə nyə zhíí d ŋgə zə wa yé, nyə ámə ntɛ mə shú nə mísh mwə mə nyíŋgəg dɛgya, wo lwándɛg nə Nkɛŋkɛ Shíshim.» ¹⁸ Bíł ísá í mú shugəla wú nyə míshúd í njúl nda ífəfá. Mísh mə mú nyíŋgə dɛgya nyə nə ndéé a mú shwal duwan. ¹⁹ Nə ndéé, a mú də ídɛw, ŋkul í mú kwo wɔɔs nyə nyúúłud. Bənd̄ŋ ompwíín wā Damás bwə á ji baalé mwɔw. ²⁰ ††Kú nəmə kwo ləŋg fwála, Sól mú shwal ŋgə kə məmpáánzə mə mínjǵǵlá mə Oyúden dɛ, kə ŋgə cúndə nə Yésus jisə *Mwān mə Zembí. ²¹ ††Buud bēsh bwə á ŋgə gwág nyə wá bwə á ŋgə káam mbií á nə fəg də jímb lúúd, bwə ŋgə cɪ ná: «Ngaá nə buud bēsh bwə á də k̄im jɔw jínə ga Yurúsəlem wá muud éga wə nyə á lwágələ bwo njugú yé? Ngaá nə nyə á zə wa

nə a zə bíí bɔɔŋg wā wa, a wɔɔlə bwo mən̄kəda kə nə bwo mílúúú myā ofada dɛ?»

²² †††N̄ji Sól nywáá nyə á ŋgə yáág nə jaawúł Jɔɔ Kéel yáág yáágɛg, a də fad Oyúden wā Damás mimpu nə dɛlə mpu lwágələ bwo nə Yésus wə jisə *K̄ríst. ²³ †††Ja fwámé baalé mwɔw mə á cɔ yí, Oyúden bwə á cwɔ yu-ug nə bwə gwú nyə. ²⁴ Sól mú mpu shwushwaga jɔɔŋg. Bwə á bə bwə mú ŋgə baagəsə mimpumbé mí ŋgwəla ††† mwásə nə bulú nə bwə gwú nyə. ²⁵ Nda ómpwíín bə bwə a mpu ntɔ nə, bwə á ŋwa nyə gúl búłúd, wá kú dád, bwə mú ntɛŋgəli nyə nyuŋg dɛ gwɔw kə shul tɔɔn.

²⁶ †††Kə wɔɔs Yurúsəlem, Sól nyə á cɛel kə sɛŋgya nə bɔɔl ómpwíín. N̄ji, bēsh bwə á ŋgə fúndə nyə, bwə kú fwo *magələ nə a músə mpwíín. ²⁷ †††Barnábas músə ŋwa nyə, kə nə nyə *búúd ɔ lwámá dɛ. A kə bwiing bwo nda Sól nyə á dɛg Cwám̄ba zhíí d nə, nə nda Cwám̄ba nyə á lás nə nyə ná, nə nda nyə á bwiing kɛel Damás jínə mə Yésus dɛ kú fúndə muud ná. ²⁸ Tééd ja jɔɔŋg, Sól bənd̄ŋ buud ɔ lwámá bwə mú bə dɛga gwoon̄g, bənd̄ŋ bwə mú ŋgə kyey ŋgwəla nə ŋgwəla, a ŋgə bwi-ing kɛel á jínə mə Cwám̄ba, kú fúndə mísh mə búúd.

²⁹ Nyə á də nəmə ləsha nə Oyúden bwə á janəwo nə cɛg Ogərɛk wá, bənd̄ŋ də nəmə sɛŋsə məkəl. N̄ji, bān bwə mú sɔ nə bwə gwú nyə. ³⁰ †††Nda ómínyɔŋg wā búgə bwə á mpu ntɔ nə, bwə á kə nə nyə Sezaré, bwə mú kənd nyə Tárəs. ³¹ *Dɔ lú óbúgəla í á ka ŋgə cɛgə nə shee Yudéa yēsh, nə Galilé, nə Samariya, gwoon̄g í ŋgə lal búgəd, obúgəla bwə ŋgə gwɔɔ Cwám̄ba. Nkɛŋkɛ Shíshim ŋgə sá nə buud ŋkí bul bulya bwə zəg ŋgə nyíi gwoon̄gud.

Pyêr mə lwag Ene, gwûmushi Tabita

³² Í á ka zə bə, Pyêr ŋgə kyey kələ ŋgə dɛg obúgəla, nyə á ka nəmə shulə kə dɛg bɔɔŋg wā Lida. ³³ A mú kə kwey ŋgwól múúd nūŋ nə Ene. Muud wɔɔŋg nyə á bə mbúmbwúgú, a mə já shí t̄n̄ mimbú mwɔɔmb. ³⁴ Pyêr mú cɪ nə nyə ná: «Ene, Yésus-K̄ríst mə lwag wo. Wɔɔlúg wo báágúg t̄n̄ gwə.» Nəmə cé nə cé, Ene mú wɔɔl. ³⁵ Buud bēsh bwə á bə Lida nə mbwaanzələ shí á Saroná wá bwə mú dɛg nyə, bwə mú cénd kuú njɔɔnd, yid wə Cwám̄ba.

³⁶ Ŋgwól *mpwíín á mudá nyə á bə Zhwópe nə jínə nə Tabita. Jínə dɔɔŋg í kə nə Dórúkas. ¹⁹ Mudá wɔɔŋgə nyə á bul də sá jɔɔɔ mísóólúgú, a də bul yə mímbúm-búwá isá. ³⁷ Í á ka zə bə mən̄i mwɔw dɛ nə Tabita nyə á kwas nə ndéé a mú yə. Bwə mú gusa nyə nə ndéé kə bwiíng fúm á njɔw dɛ gwɔw. ³⁸ Ompwíín bwə á ka gwág nə Pyêr ji Lida, Lida njúl kúnə-kúnə nə Zhwópe. Bwə mú kənd búúd obá kə téég nyə məbwə ná: «Oshwon! Lɛlɛgú zə kúga, kú neela.» ³⁹ Pyêr mú nəmə t̄w shí, bənd̄ŋ buud ɔni bwə mú kə. Ja nyə á kə wɔɔs yí, bwə á

††† 9:22 5.42 †† 9:23 23.12 †† 9:23 2Kr 11.32-33 ††† MIMPUMBÉ MÍ NGWƏLA: Bwə á də lwɔ m̄ingwəla, bwə sá məma nyuŋg lyɛ ŋgwəla wəsh, bwə ka lɛgə m̄impumbé búúd ɔ jálá nə də nyíi ŋgwəla myá. ††† 9:26 9.3-6, 20; Gal 1.18 ††† 9:27 Barnábas: 4.36-37; 11.22-30; 12.25; 13.1-4, 7, 43-50; 14.12, 20; 15.2-12, 22, 35-39; 1Kr 9.6; Gal 2.1, 9, 13 18 9:30 11.25; Gal 1.21 19 Dórúkas: Ciyá Dórúkas í kə nə mpindú.

† 9:2 19.9, 23; 22.4; 24.14, 22; 28.22 †† 9:3 Aba 3.3-4; 1Tm 6.16; 2Kr 4.4, 6 † 9:5 1Kr 15.8 †† 9:8 13.11 †† 9:11 21.39; 22.3 ††† 9:12 Mak 8.23-25 ††† 9:15 13.2; 22.21; 23.11; 26.1; 27.24; Rom 1.5 † 9:16 20.23; Luk 21.12; 2Kr 11.23-28 †† 9:17 19.6 ††† 9:20 17.2; Luk 22.70 †† 9:21 8.1; 9.13-14

kə nə nyə fúm á gwówúd. Mikúsə myēsh mí mú zə nə mæyə nyédí, zə ngə lwágulə nyə ijud nə ikúúd Dórakas nyə á dɛ laad bwo ja bə́nɔ́ŋ bwə́ á bə́ yí. ⁴⁰†Pyêr mú wéeshəli búúd bēsh tóón, a mú kúd məbwónə shí, a jəgəla nə Zembí nə ndéé a mú yid kóómb gwoŋú mbimbəd, a ci ná: «Tabita, wə́wólúg.» Tabita mú bēny mísh, a mú dúg Pyêr, a músə wə́wól ji njínjilí. ⁴¹Pyêr músə bíi nyə mbwəd, təl nyə tətəlí. A músə jŋw óbúgəla nə mikúsə, a yə bwo nyə kuwó. ⁴²Sā jəwŋ í mú mpúy Zhwópe yēsh, zhwoŋ buud bwə́ mú *búgəla Cwám̄ba. ⁴³††Pyêr nyə á ji cínəwŋ Zhwópe fwámé zhwoŋ mwów, a njul njów mə Shímun nyə á dɛ sá ísáy í ikúúdú í cúdú yé.

Ísáy nə misóólúgú mí Kɔ́rənēy

10 ††Ngwól múúd nyə á bə́ Sezarē nə jínə nə Kɔ́rənēy. Nyə á bə́ lúlúú ózimbi təd, kínda ózimbi ánúní dí, kínda bwə́ á dɛ jŋw nə «kínda Itali» yí. ²Muud wə́wŋŋə nyə á kənd lám wə́ Zembí, bə́nɔ́ŋ njów yé wēsh dɛ bul gwóŋ Zembí. Nt́, nyə á dɛ bul sá buud wə́ kúl *Oyúden mikwíindyá, a dɛ jəgəla nə Zembí ja jēsh. ³Dúl jwŋw, ngəe məwəla məlɔ́l mā mpwó-kugú, nyə a dúg *ntamə́ á mísh nə bagə́, a dúg *éngəles mə́ Zembí mə́ zə nyíi nyə njów, zə́ jŋw nyə ná: «Kɔ́rənēy.» ⁴Kɔ́rənēy mú dúg nyə nə́ figə́-figə́ nə́ ndéé nda ífwaas í á bii nyə ná, a mú ci ná: «Nə́ jí e, Cwám̄ba?» Engəles nə né ná: «Mə́jəgəla mwō nə́ mikwíindyá wó ngə́ kwíind buud myá mí mə́ wóós wə́ Zembí, Zembí nyə́ awúsáyé myo. ⁵Nt́, kəndúg búúd Zhwópe ja gaád, bwə́ kə́g jŋw ngwól múúd jí nūŋ nə́ Shímun bwə́ dɛ́ jŋw nə́ dúl jínə́ nə́ Pyêr yé, ⁶a njul wə́ ngwól múúd mə́ dɛ́ sá ísáy í ikúúdú í cúdú yé, bwə́ dɛ́ nəmə́ jŋw muud wə́wŋŋ nə́ Shímun. Njów yé wúsə ncindye m̄ŋ.» ⁷Ja éngəles nyə á zə́ ləsha nə́ nyə ní nyə á kyey yí, Kɔ́rənēy nyə á jŋw olwə́bələ́ óbá, nə́ ngwól zimbi á bə́wŋŋ bwə́ á bul sēy nə́ nyə wá, a njúl nə́ nyə a mə́ wá lám wə́ Zembí. ⁸A mú shín bwíiŋŋ bwo sá́ jēsh nə́ ndéé a mú kənd bwo Zhwópe.

Pyêr mə́ ké́ wə́ Kɔ́rənēy

⁹Mán mə́ləm, buud ɔ́nɔ́ bwə́ ngə́g bwə́ mú kúnə́-kúnə́ nə́ Zhwópe, Pyêr mú bád kwáminú † ná a ké́ sá mə́jəgəla. Í á bə́ ngəe tólóg dí. ¹⁰A mú gwág zha nə́ yéesh nə́ á də́. Í á bə́ bwə́ ngə́ ná jáám̄b idə́w, seegya a músə nda *shíshim yé mə́ wú nyédí nyúúlúú. ¹¹††A mú dúg jəŋ í mə́ b̄ŋ, gúl sá nda *sanda í kəl mə́lwə́ mə́nɔ́ dí, í ngə́ shulə́ wú jəŋ dí ngə́ zə́ shí. ¹²††Sá jəwŋ í á bə́ nə́ mímbíi mí ócúúú myēsh: nə́ bə́wŋŋ wə́ mə́kuú mə́nɔ́, nə́ bə́wŋŋ bwə́ dɛ́ julə́ mímwə́ shí wá, nə́ inunú yə́ gwów cínəwŋ cwú. ¹³A mú gwág kəl í ngə́ ci nə́ nyə ná: «Pyêr, tówə́g wo gwúg isá́ ínɔ́ wo də́g!» ¹⁴Pyêr mú bə́sa ná: «Mb̄, Cwám̄ba. Nə́cə́ mə́ abwélé́ də́ sá́ jí nə́ nyéé mísh mə́ Zembí dí yí, ngí sá́ íci.» ¹⁵†Kəl í mú nyíngə́ kwo

lās ci nə́ nyə ná: «Sá́ Zembí mə́ fúb yí, wəe kú bəeg nyíngə́ ci nə́ jisə́ sá́ abə́bōw.» ¹⁶Í á sá́ ntúnɔ́ ija ilóól, sá́ jəwŋ í mú ngə́ŋ kə́ gwów. ¹⁷Pyêr fəg mə́ jímb lúúú nə́ sá́ nyə́ ámə́ dúg ní nda í kə́ ná, ndug buud Kɔ́rənēy nyə́ ámə́ lwám wá, bwə́ mə́ sɔ́ njów mə́ Shímun nə́ sɔ́ sɔ́, bwo mə́ kwey, bwə́ təl mpumbéd. ¹⁸Bwə́ mú jŋw búúú ɔ́ njów, jí bwo Shímun bwə́ dɛ́ jŋw nə́ dúl jínə́ nə́ Pyêr yé ngí cínəwŋ wə́ á dɛ́ ji yé. ¹⁹††Pyêr ngə́ ná ca téduga nda sá́ nyə́ ámə́ dúg yí í kə́ ná, Ngə́ŋkə́ Shíshim mú ci nə́ nyə́ ná: «Də́gí, buud olóól bwə́ ngə́ sɔ́ wo. ²⁰Tówə́g wo shúləg, bíɔ́ŋ bí kə́g. Wo kú zhízhigə́ nə́cə́ mə́ wə́ mə́ ámə́ ntí bwo.»

²¹Pyêr músə́ shulə́ kə́ bwə́mə́ nə́ buud bə́wŋŋ, nyə́ nə́ bwo ná: «Mə́ wə́ éga, mə́ muud bí ngə́ sɔ́ yé. Jí bí ámə́ zə́ sá́ yí?» ²²Bwə́ nə́ né ná: «Kɔ́rənēy wə́ nyə́ ámə́ ntí sá, Kɔ́rənēy á lúlúú ózimbi təd, a jí tətəlí muud, a gwóŋ Zembí, lwəŋ buud *Oyúden jēsh í ngə́ jaaw lāŋ yé ngí nywa. Ngwól Engəles mə́ Zembí nyə́ á zə́ ci nə́ nyə́ ná a jŋwə́g wo, wo kə́g nyédí njów, a kə́g gwə́gə́lə́ sá́ wó é bwíiŋŋ nyə́ yí.»

²³††Pyêr mú nyíngal bwo njów, bə́nɔ́ŋ bwə́ mú já. Mán mə́ləm, a mú wə́wól, bə́nɔ́ŋ bwə́ mú kə́. Bóól ómínyəŋ wə́ Zhwópe bwə́ mú kə́ ləgal nyə́.

²⁴Jwŋw í á kwo bə́ yí, bwə́ mú kumə́ Sezarē. Kɔ́rənēy nyə́ á ngə́ bwánd bwo, a mə́ shín sēng mímbýél myé nə́ bə́ óshwə́ ɔ́ abúgúlag. ²⁵††Ja Pyêr nyə́ á bə́ nə́ a zə́ nyíi njów yí, Kɔ́rənēy nyə́ á ləelú kə́ səl nyə́mífwó shí, kúúw Pyêr shí mə́kuú nyə́ yə́ gúma. ²⁶Pyêr mú bēn nyə́, nyə́ nə́ né ná: «Búnə́g, mə́ jí nəmə́ múúd nda wo.»

²⁷Bá bwə́ mú ngə́ ləsha nə́ ndéé kə́ nyíi njów. A mú kə́ kwey nə́ zhwoŋ buud bwə́ ámə́ sēngya. ²⁸†††Pyêr mú ci nə́ bwo ná: «Bí mə́ mpú ná mwā́ Yúden jí ci kú sēngya nə́ mwān ilwəŋ, kú nəmə́ shísh nyə́ kúnə́-kúnə́. Njí, Zembí mə́ lwə́gə́lə́ mə́ nə́ mə́ ajə́láyé nə́ dúg ngwól múúd nda sá́ jí nə́ nyéé mísh mə́ Zembí dí yí, ngí sá́ íci. ²⁹Gwə́ wə́ í ámə́ sá́ ná, njí mə́ ámə́ gwág njúwúlú yí, mə́ ámə́ zə́ kú nə́ oŋkwafad. Né ndéé, mə́ ngə́ ka cəel mpu sá́ bí ámə́ jŋw mə́ nə́ ndí yí.» ³⁰†††Kɔ́rənēy mú bə́sa ná: «Í mə́ sá́ mwów mə́nɔ́ múús, mə́ á ngə́ sá́ mə́jəgəla ngəe mə́wəla mə́lɔ́l mā mpwó-kugú mə́dí njów, mə́ mú dúg njí ngwól muud təl mə́ mpwóómbéd nə́ mikáándə́ mí áŋkə́ŋkə́nə́wə́, ³¹a ngə́ ci nə́ mə́ ná: “Kɔ́rənēy, Zembí mə́ magə́lə́ mə́jəgəla mwō, nyə́ awúsáyé míkwíindyá wó ngə́ kwíind buud nə́ ndí myá. ³²†††Kəndúg búúd Zhwópe bwə́ kə́g jŋw wo Shímun jí nə́ dúl jínə́ nə́ Pyêr yé. A njul njów mə́ Shímun mə́ dɛ́ sá́ ísáy í ikúúdú í cúdú yé, ncindye m̄ŋ.” ³³Nt́ nəmə́ mə́ á ka ləelú kənd buud kə́ jŋw wo yé. Wo mə́ mpu sá́ nə́ zə́lə. Né ndéé, sə́ bēsh sə́ təl mísh mə́ Zembí dí ja gaád nə́ sə́ mə́ gwə́gə́lə́ sá́ jēsh Zembí nyə́ ámə́ lwám wo nə́ wo jááwəg sə́ yí.»

† 9:40 Mak 5.40-41 †† 9:43 10.6, 32 † 10:1 10.30-33 †† 10:1 27.1, 3; Luk 7.2, 5 †† KWÁMINÚ: Ja bwə́ á dɛ́ lwə́ minjŋw yí, bwə́ dɛ́ mɛ́ kwáminú nəmə́ nda mə́nyuŋg. Kwáminú í á dɛ́ bə́ ngí lal, buud kə́ dɛ́ ngə́ kyey wu gwów, muud jee nəmə́ kə́ woga wu. ††† 10:11 7.56 ††† 10:12 Ləv 11.1-47; Eze 4.14 § 10:15 Mak 7.15, 19

§† 10:19 11.12; 13.2, 4; 15.28; 16.6; 20.22-23; 21.4, 11 §†† 10:23 10.45; 11.12 §† 10:25 14.13-15; Mbú 19.10 §†† 10:28 10.15; Gal 2.12 §† 10:30 10.1-8 §† 10:30 1.10; Luk 24.4 §†† 10:32 9.43

Pyêr mæ lás kaand

³⁴ †Pyêr mú ka zə lás, nyə ná: «Búbálé, mæ má mpu ná Zembî nyə a dé dúg búúd mæmpwoombú. ³⁵ ††Jísə nji ná muud yêsh mæ gwǝǝ Zembî a sá tútəlí yé, tɔɔ a ji jáyé lwoŋ búúd dí, Zembî mæ gwág nyə nywa tɛem bæ nə a ji jáyé kúl búúd dí, tɔɔ jáyé dí. ³⁶ †Nyə á kænd bag ɔ *Izəryəîl məkál. A bwiing bwo Jǝǝ Kéél ná buud bwá mú nə ŋkul jee cəgə nə Zembî ná shɛɛ nəcé Yésus-Kríst, nyə wə jí Cwámba á buud bɛsh. ³⁷ Bî mæ mpú mæma sâ í á ŋgə s̄y tɛéd Galilê kə wóws Yudéa mpúsə nduwán Yuánes nyə á ŋgə cúndə yí. ³⁸ ††Bî mæ mpú ná Zembî nyə a gwáagwə Yésus á Nazarét Shíshim, yə nyə mæma ŋkúl. Yésus wəŋgə nyə á ka ŋgə kə íkəl íkəl, ŋgə sâ buud mənywa, ŋgə lwag bəŋgə bɛsh Njwú mæjamb nyə á ŋgə lwágwə cúŋ wá, nəcé Zembî nyə á bæ nyédí. ³⁹ †Sá bāŋ sá á shí dúg sâ jêsh nyə á sá shí *Oyúden nə Yurésəlem yí, nyə muud bwá á bwambwə kwólós dí bwá gwú yé. ⁴⁰ Zembî nyə a gwúmushi nyə jwōw álél, a sá ná a lwóyag nyúul. ⁴¹ ††Nji, nyə a shígé lwóya nyúul kúl búúd jêsh dí, í á bæ nji sá owúshined Zembî nyə á bwey féesh wá. Mpúsə gwúmúwə nyə á gwúm yí, sánŋə sá á də, sá ŋgul. ⁴² †††Nyə a lwām sá ná sá cúndəg kéel, sá bwaagwə nə nyə wə Zembî nyə a təl nə a bāg sámb míkuwó nə mimbimbə milású yé. ⁴³ †*Buud ɔ mícúndə bɛsh bwá ŋgə bwiing lāŋ yé ná muud yêsh mæ *búgwəlá nyə yé a bæ nə ijuugá í *mísəmə nəcé jínə dé.»

⁴⁴ ††Pyêr ŋgə ná lás ntúní, Nkɛŋkɛ Shíshim mú shulə wə buud bɛsh bwá á ŋgə gwáagwə lású yé wá. ⁴⁵ Obúgwəla bwá á bæ misýá mí ábiwáag wá, bəŋgə bɛsh bəŋŋə Pyêr bwá á bæ gwoŋgə wá, bwá mú káam mbií á nə fəg dɛ jimb lúud. Bwá á jág bul káam ná Zembî má bəle yə búúd bwá cúgé Oyúden wá Nkɛŋkɛ Shíshim. ⁴⁶ Nəcé bwá á gwág buud bəŋgə bwá ŋgə lās məkəlú, bwá ŋgə ságwə Zembî. Ntɔ wə Pyêr nyə á ka cí ná: ⁴⁷ †††«Ye sá nyíŋgəg ban nə buud óga ná bwá kú duwan, í njúl ná bwá má lág námə Nkɛŋkɛ Shíshim nda sá?» ⁴⁸ ††A mú lwām ná bwá dúwanwəgí jínə má Yésus-Kríst dí. Bwá mú cí nə nyə ná bəŋŋə bwá kwóg ná já baalé mwōw.

Pyêr ŋgə bwiing sâ Zembî nyə á sâ yí

11 Nə *buud ɔ lwámá nə obúgwəla wə Yudéa bwá á ka gwág ná ikúl í cúgé *Oyúden yí bwá má námə lág Milású mí Zembî. ² Ja Pyêr nyə á ka bád kə Yurésəlem yí, buud ɔ ábiwáag bwá á ka kə lámusa nə nyə. ³ ††Bwá nə né ná: «Wo má kə nyíi búúd wá kú ábiwáag dí, binŋə də ídŋw səŋ ŋgwúd». ⁴ Pyêr mú ka zə tɛéd jaawwə bwo sâ í á cǝ yí nə oféél-féélí bɛsh, nyə ná ⁵ ††«Mɛɛ mæ á bæ Zhwópe. Mæ ŋgə jəgwəla nə Zembî, mæ mú seegya nji mæ músə nda *shíshim wām mé wú

† 10:34 Rom 2.11; Zhk 2.1 †† 10:35 Yuá 9.31 † 10:36 Iza 52.7; Rom 3.25-26; 5.1; 2Kr 5.18; Kol 1.20; Mbú 19.16 †† 10:38 Luk 4.18; 13.16; Yuá 3.2 †† 10:39 3.15 ††† 10:41 1.4; Luk 24.30-31, 41-43; Yuá 21.12-13 ††† 10:42 17.31; Rom 14.9; 2Tm 4.1; 1Pr 4.5 § 10:43 13.38; Zhe 31.34 †† 10:44 2.4 ††† 10:47 8.36 §† 10:48 19.5 ††† 11:3 10.28; Gal 2.12 †† 11:5 10.11-20

médí nyúuléd. Mæ mú dúg *ntamə á mísh nə bagə, gúl sâ nda *sanda í njúl ŋgwóólúwə məlwə mənŋ í ŋgə shulə wú gwōw ŋgə zə mэдí. ⁶ Má á ka kænd mísh, mæ mpu dúg sâ jəŋgə, mæ mú dúg nə cíŋŋə cwú í á bæ, nə ocúdu wá məkúú mənŋ nə bəŋgə wá jugú, nə bəŋgə bwá dɛ julə mímwə shí wá, nə inunú yá gwōw. ⁷ Mæ mú námə gwág kəl í ŋgə cí nə mæ ná: “Pyêr, tówúg, wo gwúg isâ íni wo dág!” ⁸ Mæ ná: “Mbō, Cwámba. Nəcé sâ jí nə nyéé mísh má Zembî dí yí, nə sâ íci í abwélé kə mэдí mpud.” ⁹ Kəl í mú nyíŋgə lās nə mæ ja ábɛé í ŋgə wú gwōw ná: “Sâ Zembî má fúb yí, kú bɛɛg nyíŋgə cí ná jísə sâ abúbōw.” ¹⁰ Í á sá ntɔ ija ilóɔ, sâ jəŋgə jêsh mú ŋkāŋ kə gwōw. ¹¹ Ka seegya ná, námə wəla dəŋgə dí, buud olóɔ bwá mú wóws njōw sá á bæ yí, bwá ŋgə zhu Sezarê, nə bwá á mæ ntɛ bwo mэдí. ¹² Shíshim mú cí nə mæ nə sánŋə kəg, mæ nda zhízhigə. Bóól obúgwəla ósaman bwá mú zə, sánŋə mú bɛ búúd bəŋgə nə ndéé bwá mú kə nə sá njōw má múud bí ŋgə cí éne. ¹³ A mú jaaw sá nda nyə á dúg *éŋgəle təl nyə njōw ŋgə cí nə nyə ná: “Kændwəg búúd Zhwópe bwá kəg jōw Shímun bwá dɛ jōw nə dúl jínə ná Pyêr yé, ¹⁴ ††nyə é zə bwiing wo kéel í é yə wo cəg nə njōw wō wəsh yí”. ¹⁵ †††Mæ á ka námə tɛéd ná má bwiing bwo kéel, seegya nji Nkɛŋkɛ Shíshim má shwiy bwo nyúuléd námə nda í á bæ nə sá mətɛédúlé †† dí ná. ¹⁶ †††Mæ mú tédwəga ciyá Cwámba nyə á cí yí ná: “Yuánes nyə á ŋgə duu buud nə məjúwó, bî bāŋ bî é duwan nə Nkɛŋkɛ Shíshim”. ¹⁷ Ntɔ, ŋkí Zembî má yə búúd yána dé nda nyə a yə námə sá ja sá á *búgwəla Yésus yí, mæ wə zə ná mæ sáag ŋgáádə nə Zembî?» ¹⁸ ††Ja bwá á gwág ntúní yí, bwá á saləwo, bwá mú ságwə Zembî, bwá ná: «Ntɔ ji ná Zembî mé yə ikúl í cúgé Oyúden yí zhí ná bwá céndúg mítédúgá bwá ŋwa cəg.»

Jǝǝ Kéel í zə kə íkúl ishúsú

¹⁹ ††Ja bwá á gwú Itiyen yí, mæma lúmbúlí í á zə bɛ obúgwəla, bwá mú shín ciima, ŋgə kə íkəl íkəl kə kumə Fenisí, nə Shíprə nə Antyósh. Bwá á ŋgə bwiing nji *Oyúden kéel. ²⁰ ††Nji, bóól búúd bwá á bæ cíŋŋə bwá njúl buud ɔ Shíprə nə buud ɔ Sirén. Bāŋ bwá á kə kumə Antyósh, bwá mú bwiing Ogərək Jǝǝ Kéél mæ Cwámba Yésus. ²¹ ††Cwámba nyə á ŋgə kwíind bwo nə ŋkul nyé, zhwoŋ buud bwá mú *búgwəla, bwá cénd kú njəŋnd, yid wə Cwámba. ²² *Dǝ lú obúgwəla á Yurésəlem í á ka gwádwəga lāŋ wəŋgə. Bwá mú kænd Barnábas wu Antyósh. ²³ ††Barnábas wəŋgə, ja nyə á jé Antyósh a dúg nda Zembî nyə a lwóya mpaam nyé ná, nyə á bul bæ nə məshusəg, a mú cwíny obúgwəla bɛsh ná bwá jíig gwoŋgə mæ Cwámba dí nə milām myán myésh. ²⁴ Nyə á bæ jǝ múud, a njúl lwándúwə ná jǝǝ Shíshim nə búgə ná cwó. Bóólúgá ncúlyá buud bwá mú kwídúli Dǝ lú obúgwəla dí.

§† 11:14 16.31 §†† 11:15 2.4 §†† Jwōw lú Pantekót. (Dúgúg Mis 2.4.) §†§ 11:16 1.5 18 11:18 13.48; 14.15, 27; 15.4, 12, 22-29; 17.12; 18.5-11; 19.8-10; 20.21 19 11:19 8.1-4 20 11:20 Yuá 7.35 21 11:21 2.41 22 11:23 13.43; 14.22; 15.32; 16.40; 18.23; 20.1, 28-31

²⁵ †Barnábas nyə á ka kə Tárus né a ké ŋwa Sôl. ²⁶ Nda nyə á kwey nyə né, nyə á zə nə nyə Antyósh. Bá bwé mú já cínɔŋgú mbû ncindí, bwé ŋgə sɛɛŋgya nə Dɔ lú óbúgɔla, bwé ŋgə yə ncúlyá buud minjǐŋgú. Nûŋ Antyósh wə *ompwíin bwé á tééd gwiidɔw nə okristen yé.

²⁷ †† á ka zə bə na dúl baan dɛ né, bóól *búúd ɔ mícúndə bwé á shulə wú Yurúsəlem kə Antyósh. ²⁸ †Ŋg-wól á bwo, nə jínə né Agabus, músə zə lás nda Shíshim nyə a lwágɔlə nyə né. A mú jaaw nə məma yáág-yáág zha í bá bə shí nyésh dɛ. Zha nyɔɔŋg í á shí námə bə fwála Klóod nyə á bə Káázəl yí. ²⁹ ††Ntɔ, ompwíin bwé mú ŋwa cígúla né bwé zə sɛɛŋg míkwiindyá, muud yésh wá bímbí á jɛ nə ŋkul wá yí, bwé kənd bɔɔŋg óbúgɔla wá Yudéa. ³⁰ Bwé á sá námə ntɔ, bwé mú kənd Barnábas bá Sôl nə mikwiindyá, bwé kə yə ócúm-bá buud wá Yudéa.

Enɔɔles mə ké yíl Pyêr mímbwugɔd

12 Baan dɔɔŋgú Njwú-buud Herod nyə a tééd né a zə ŋgə jugɔshi bóól búúd ɔ *Dɔ lú óbúgɔla. ² A mú gwú Zhák mínyɔŋɔ mə Yuánes nə kafwele. ³ Nda nyə á dúg né *Oyúden bwé á ŋgə gwág nywa sá jɔɔŋg né, nyə á ka námə bii Pyêr, í njúl fwála lú zaŋ bwé dɛ də íbɔléd yá kú nə *ləvur yí. ⁴ ††Nyə á bii nyə ntúni, a mú kə wá nyə mímbwug dɛ, a təl íkínda í ízimbí inɔ né í báágɔlɔg nyə, kínda ízimbí jésh nə ozimbí onɔ. Nyə a ŋgə tédɔga né a bá ka zə təl nyə kɔɔd dɛ tām buud ja zāŋ *Páska í bá cɔ yí. ⁵ †††Pyêr nyə á ka bə mímbwugɔd. Dɔ lú óbúgɔla dāŋ, ŋgə báásɔlə məjəgɔla ŋgélə jəgɔla nə Zembí shú déd kú yɔw.

⁶ Búlú í á bə né Herod mə bá təl Pyêr kɔɔd dɛ nda mán yí, Pyêr nyə á bə a mbwúg gwəd ŋgwóólíla mánkəda nə mikwoolú mí íŋkwánz mímbá. Nyə a bə a mbwúg mpədúgá ózimbí obá, isándálé í təl mpumbéd. ⁷ †††Ka seegya né ŋgwól *éŋgəles mə Yawé mə jé, kú fúm jɔɔŋg mə shwal bə nə məŋkenya né ŋgəŋ. Enɔɔles mú yíd Pyêr bugúlu dɛ, juumɔshi nyə, nyə nə né ná: «Nə cá! Wɔɔlúg!» Mikwoolú mí íŋkwánz mí mú shugɔla wú Pyêr məbwəd. ⁸ Enɔɔles mú kwo cí nə nyə né: «Cɛɛlɔgú kanda wo bwáád məŋgwub.» A mú námə sá ntɔ. Enɔɔles ná: «Bwáádúg kúúd gwô, wo bɛg mə.»

⁹ Pyêr mú cúwo tón ŋgə bɛ éŋgəles, a kú fwo mpu magɔlə né sá éŋgəles ŋgə sá yí jisə búbálé. Nyə á ŋgə ŋwa nda *ntamə á mísh né bagə. ¹⁰ Ja bwé mə cɔ cé isándálé ashúshwóógú, bwé cɔ ábɛé yí, bwé mú jé njuwɔg íŋkwánz á ŋgɛ ŋgwála. Njuwɔg wɔɔŋg mú juw bwo wəméfwó. Njɛ bwé á wóɔs tón kə njwón dɛ yí, éŋgəles mú kyey, béegya nə Pyêr. ¹¹ Fug mú zə Pyêr lúúd, a mú cí ná: «Mə mə ka mpu já gaád búbálé né Cwámba nyə ámə ntɛ éŋgəles yé, zə tí yíl mə məbwə mə Herod dɛ né mə fáamɔg nə sá Oyúden bwé ŋgə jɛ sá mə yí.» ¹² †Nda nyə á shín mpu ntɔ né, nyə á ka kə njɔw mə Mariya nyɔɔŋgú mə Yuánes bwé á kwo dɛ jɔw nə Márkus yé. Cínɔŋg wə zhwog buud bwé á bə bwé

† 11:25 9.30 †† 11:27 13.1; 15.32 † 11:28 21.10 †† 11:29 12.12, 25; Rom 15.26; 1Kr 16.1; 2Kr 8.4; 9.2, 12; Gal 2.10 †† 12:4 4.3 ††† 12:5 Zhk 5.16 ††† 12:7 5.19 § 12:12 Yuánes bwé á kwo dɛ jɔw nə Márkus yé: 12.25; 13.13; 15.37; Kol 4.10

mə sɛɛŋgya, bwé ŋgə jəgɔla nə Zembí yé. ¹³ Nyə á ka kudə mbé. Ŋgwól sɔɔl məsáal mudá nə jínə né Rôd mú shísh mbéd kə gwágɔlə. ¹⁴ A mú yag Pyêr kəl né ndéé, a kú fwo juw mbé, a mú yida nyiŋgə nə kúlé nə məshusɔg kə jaaw búúd né Pyêr təl na mbéd tón. ¹⁵ Bwé mú cí nə né ná: «Wo jɛ lad». Nyɛ mú námə bwaagɔlə né a ŋgə jaaw búbálé. Bwé ná: «Enɔɔles yé wə éne.» ¹⁶ Pyêr mú nyiŋgə bul kudə mbé. Bwé mú juw, bwé mú dúg nyə, fug mú jimb bwo mílúúd. ¹⁷ Nyɛ mú fəfə bwo mbwə nə bwé jíg kúl-kúl. A mú bwiŋg bwo nda Cwámba nyə ámə yíl nyə njɔw mímbwug wéeshəli nyə tón né. A mú cí nə bwo ná: «Kəgá jaaw Zhák bəŋŋ bóól bwááŋg bəsh». A músə kyey kə kəl shúsú.

¹⁸ †††Ja mán í á ləm yí, ózimbí məkuú mə á təw shí nə á Pyêr, bwé kú mpu sá í ámə sɛy yí. ¹⁹ Herod mú kənd búúd məsɔɔŋgú, nji bwé kú kwey Pyêr. A mú təl isándálé kɔɔdɔd né ndéé a mú lwám buud nə bwé gwúg byo. Herod músə shulə wú Yudéa kə Sezaré, kə jɛ wu.

Enɔɔles mə zə sá né Herod yəg

²⁰ Herod nyə á ka zə bə nə mbíya zhwunə nə buud ɔ Tir nə bɔɔŋg wá Sidon. Nda búúd bɔɔŋg bwé á mpu né məbii mán mə á dɛ bul zhu lɔɔm mə Herod né, bwé á ka tɔw cún né bwé jəlá nə kə dúg nyə, a sáág né bəŋŋ bwé jíg né shee. Bwé mú kə kwambɔlə nə mwá mpáánzə ††† yé Blastos né a sáág né bəŋŋ Herod bwé bwəmag. ²¹ Jwɔw lú mpwəmə dɔɔŋgú, Herod mú bwáád míkáándə mí ící myé né ndéé a mú kə jɛ jɛyá ící dɛ. A mú ka zə lás nə buud ɔni kaand. ²² ††Buud ɔni bwé mú shwal wá yáŋgá né: «Dúni kəl dúsə nji kəl lú Zembí, kú bə kəl lú múúd.» ²³ Ka seegya né ŋgwól *éŋgəles mə Yawé mə yíd nyə nəcə a bəlé kú yə Zembí gúmə jé. A mú yə, mishwóómbú dələ nyə.

²⁴ †††Mílísú mí Zembí myáá mí mú námə ŋgə kə nji shwóg nə shwóg. ²⁵ ††Barnábas bá bāŋ Sôl bwé mú shín sá lwámá bwé á kə Yurúsəlem yí né ndéé bwé mú nyiŋgə. Ja bwé nyiŋgə nɛ, bwé mú kə nə Yuánes bwé á kwo dɛ jɔw nə Márkus yé.

Nkɛŋkɛ Shíshim mə féesh Sôl bá Barnábas

13 ††Dɔ lú óbúgɔla í á bə Antyósh yí í á bə nə *buud ɔ mícúndə nə oyíŋgɔli. Barnábas nyə á bə cínɔŋg, nə Símyon bwé á kwo dɛ jɔw nə Nizher yé, nə Lusyus múúd á Sirên, nə Manaen bá cí Herod á tatarák ††† bá wɔɔf kú ŋgwúd yé, nə Sôl. ² †††Dúl jwɔw bwé á ŋgə sá míɔɔɔn bwé ŋgə cí idúw yí, Nkɛŋkɛ Shíshim nyə á cí nə bwo ná: «Təlúgá mə Barnábas bá Sôl koogú, bwé zə kə sá sáal mə mə féesh bwo né bwé sáág yí.» ³ †††Nə ndéé, bwé mú jəgɔla nə Zembí bwé ŋgə cí idúw, bwé mú bəd Barnábas bá Sôl məbwə, bwé mú bíd bwo nə bwé kyéyug. ⁴ †††Ja Nkɛŋkɛ Shíshim mə kənd

† 12:18 5.22-24 ††† MWÁ MPÁÁNZÉ: Mwán wɔɔŋgú nyə á bə kágə mílwámá á fúm mə Herod. †† 12:22 Eze 28.2 ††† 12:24 2.41 †† 12:25 11.29-30 †† 13:1 11.27 ††† TATARÁK: Ciyá ní í cugé ciyá mákaa; nji í kə né «ŋgwəməna nyə á ŋgə jwú nə mpál nɔ á ŋkúmba faan yé». Dúgúg námə Mat 14.1; Luk 3.1, 19; 9.7. ††† 13:2 9.15; 10.19; 22.19; Gal 1.15-16 ††† 13:3 6.6 18 13:4 10.19; 15.39

Barnábas bá Sôl lwámád ntúni yí, báá bwé mú shulè kə Seləsi, bwé mú nwa byóol cǝ kə kóómb nkwamə † á Shíprə.

⁵ †Bwé á kə wóós Salaminə, ngə bwiing Milésú mí Zembî *məmpáanzə mə minjǝgúlá mə *Oyúden dǝ, bwé ngə kə nə Yuánes tǝn kágə mílwámá. ⁶ Bwé mú lǝina nkwamə nyɔɔng nyésh ná ndéé kə wóós ngwəla á Pafos. Bwé á kə kwey ngwól mwā Yúden nūn Pafos nə jínə ná Bar-Yésus, a njúl muud ncidə, *muud micúndə á məshǝgā. ⁷ Bar-Yésus éne bá ngwəməna Serzhus Polus wə bwé á ngə cǝgə. Ngwəməna nywáá njúl nə fǝg, nyə á kə jǝw Barnábas bá Sôl nəcə nyə á bə nə məma yéesh ná á gwág kéel mə Zembî. ⁸ †Nji, Elimas †† mú ngə laa bwo, a ngə yida cǝel shwúgəli ngwəməna nə a kú *búgəla. Jínə lú Elimas í kə ná muud ncidə. ⁹ Sôl, bwé jǝw nə Pwól yé, mə lwánd nə Nkǝnkǝ Shíshim ná cwóó mǝsə ka dǝg Elimas ná figé-figé, ¹⁰ a mú lás nə nyə ná: «Yí! Njé məkə́nə nə məshǝgā éga, yé mwān mə Njwú məjamb, yé múúd jǝ kú cǝel otútəlí é-ga! Wo ayówé ngələ cǝel ntáma jǝjǝ íyuug í Cwámba? ¹¹ ††Wo zə dǝg ja gaád. Mbwə mə Zembî í mə bii wo. Wo zə fwo bə áncím-ncím, kú ná dǝg məngkenya mə jwǝw. Wo é ji ntó fwámé fwála.» Pwól ká nəmá shín lás ntúni, gúndə nə yídúgú í mú shulə Elimas míshéd, a mú ngə lyǝda kəkəl ngwúd ngə sǝ muud bíig nyə mbwád yé. ¹² Nji ngwəməna nyə á dǝg sá í á síy ni yí, nyə shwal bə mbúgəla, njǝgúlá nyə á gwág shú mə Cwám-ba yí í mə bí nyə.

Pwól Antyósh á Písidí

¹³ ††Pwól bənǝnǝ buud ó gwoong bé bwé mú kəwa byóólúđ Pafos, kə Perzhe kóómb shí á Paməfilí. Yuánes mú kə béégya nə bwo nūn, nyə mú nyingə kə Yurúsəlem. ¹⁴ ††Bān bwé mú tí Perzhe, ngə kə nə ndéé kə wóós Antyósh á Písidí. Bwé mú kə nyíi *mpáanzə minjǝgúlá dǝ jwǝw lú Sábaad, kə ji shí. ¹⁵ †Ja lǝlə *mbwoomb məcǝǝ nə micilyá mí búúd ɔ micúndə í á shín yí, otówe ɔ shwóg wə mpáanzə minjǝgúlá bwé mú cǝ nə bwo ná: «Bwaang, nkí bǝ bésə nə gúl sá bí bí nə nkul bándwələ búúd nə ndé yí, lásúgá ja gaád.»

¹⁶ Pwól mú tǝw tútəlí, a fǝfə bwo mbwə, a mǝsə lás ná: «Nə bag ó *Izərayél nə bɔɔng bwé ngə gwǝjǝ Zembî wá, bǝ ɔ gwágúlé mə. ¹⁷ †Zembî á kúl búúd Izərayél jísú ga nyə a féesh osóngú búsú. Nyə a sá nə kúl búúd jísú í kág bul mpyáanz nūn jiya á Igípten dǝ. Ná ndéé nyə a yíl bwo nūn nə mbwə nkúl yé. ¹⁸ ††A mú ngə jísɔw bwo shí a shwéeshá dǝ kə wóós je kumə mimbú məwúm məñǝ. ¹⁹ ††A mú jaŋgələ ílwonǝ í búúd zaŋgbá shí á Kanaan ná ndéé a yə ódā shí nyán tǝn lúgí ²⁰ ††shú mimbú kúnə-kúnə mitəd minǝ nə məwúm mətǝɔn.

«Mǝsə wɔɔngú a mú dǝ wéeshəli bwo osémbye ɔ mílósú ná ndéé zə wóós fwála mə *múúd micúndə

Samyél. ²¹ ††Ja jɔɔngú bwo mú jǝ nə bwé bég nə wán njwú-buud. Zembî mú yə bwo Sawul mwān mə Kís a njúl mbyágá á bəend mə Bənzhamǝ. Sawul mú jwú nə bwo tǝn mimbú məwúm məñǝ. ²² ††Zembî mú yíl nyə, a mú tǝl bwo *Dávid njwú-buud. Dávid wɔɔng wə Zembî nyə á bwiing lǝn yé ná: “Mə mə dǝg nə Dávid mwān mə Yése jisə muud mə kwaga nə tédúgá wām yé, nyə wə mə bá dǝ sá sá jésh mə bá dǝ jǝ nə a sáág yí.”

²³ ††Nyədəí mǝwəng buud dǝ wə Zembî nyə a lwándúlé mǝ yé, a wéeshəli Yésus cǝgye buud á Izərayél yé.

²⁴ ††Shúshwóógú ná cǝgye wɔɔng zǝg, Yuánes nyə a zə jǝgəli kúl búúd Izərayél jésh nduwán tǝn yuug ná bwé mə cénd mítédúgá. ²⁵ ††Ja Yuánes wɔɔngú nyə á ngə shínal sáal dé yí, nyə á ngə cǝ nə buud ná: “Bí ngə ná tédúga nə mə wə zə? Mə cugé múúd bí ngə tédúga ná mə jísə yé. Nji, ngwól múúd zag mədí mǝsə. Mə am-piyáé ná mə cǝnyəng nyə mikwoolú mí mángwub məkuúd.” ²⁶ Bwááŋg bēsh, tɔɔ mǝwəng buud mə

*Abərahám tɔɔ bí bɔɔng bí ngə gwǝjǝ Zembî wá, shé wə Zembî nyə á ntí kéel á cǝg dɔɔng wá. ²⁷ †Buud ó Yurúsəlem bēsh nə otówe ɔ shwóg bǝn bwé á shígé mǝ Yésus. Bwé á yida cǝǝlə nyə shwiy. Ntú, bwé á sá ná iciyá í búúd ɔ micúndə shé mə dǝ lǝ ósábaad bēsh dǝ yí í bwəmag. ²⁸ ††Em bə nda bwé á shígé kwey nyə nə məbǝǝ nə a yég nə, bān bwé á cǝ nə Pilát nə a gwúg nyə. ²⁹ ††Námə nji bwé á shín sá isá byésh í á bə cilyá Kálaad Zembî dǝ shú dé dǝ yí, bwé á shul yíl nyə lǝđ bwé kə wá nyə shwónǝd. ³⁰ ††Nji, Zembî nyə a gwúməshi nyə. ³¹ ††Nyə a lwóya nyúúl məlú məlú, buud bəndón bwé á zhu Galilé bád kə Yurúsəlem wá bwé á

ngə dǝg nyə. Buud bɔɔng wə bwé mǝsə owúshined bé kúl búúd jésh dǝ. ³² ††jǝjǝ kéel dɔɔng nəmá wə sə ngə bwiing bí yí, nkaagə Zembî nyə a kaag odā yí. ³³ Zembî nyə a sá nə nkaagə nyɔɔng í zǝg bwəma nə sə bwān gwúməshilə nyə á gwúməshi Yésus yí. Sā jɔɔng wə jísə cilyá Sóm ábēé dǝ yí, ná: “Wo jǝ mwān waamə, mə mə byā wo múús”. ³⁴ ††ntó. Zembî nyə a gwúməshi nyə ákandəg, a kú ná bá kwo bwo. Ntú wə nyə á cǝ yé, ná: “Mə bá yə bí jǝjǝ isá mə á kaag Dávid yí, mənkəagə mə cúgé nə nkul salan má”. ³⁵ ††Gwə nəmá wə á ngə báásələ gúl kúkəl cilyá dǝ ná: “Wo abúlé bíđ nə jǝjǝ sɔɔl məsáal wə kég bwo shwónǝd”. ³⁶ ††Dávid nywáá nyə a shí sá mítédúgá mí Zembî fwála déđ. A mú yə, a dɔw nə osóngú bé, a bwo. ³⁷ Nji, nyɔɔng Zembî nyə a gwúməshi yé nywáá nyə a shígé bwo. ³⁸ ††Bwaang bí mə jəlá nə mǝ ntó nə nyə wə mə sá nə bí gwágúg kéel ijuugá í *mísə mǝn. Məcǝǝ mə Moyíz bí á dǝ bǝ má mə á shígé sá nə bí ngəg nə bə otútəlí. ³⁹ ††Nji Yésus wə jísə nə muud yésh mə búgúlá nyə yé, a bə tútəlí ncindí nə ncindí. ⁴⁰ Bǝ ó bey nə sá búúd ɔ micúndə bwé á cǝ yí, í bwəmag nə bí. Bwé á cǝ ná:

⁴¹ ††Bí buud ɔ mǝyón, dǝgá,

† 13:21 1Sa 8.5, 19; 10.21; 11.15 †† 13:22 1Sa 16.12; 13.14 †† 13:23 Iza 11.1; Rom 1.3; Mbú 5.5 †† 13:24 Luk 3.3 †† 13:25 Luk 3.15-16 18 13:27 3.17 19 13:28 Luk 23.4, 14-15, 21-23 20 13:29 Luk 23.50-56 21 13:30 3.15 22 13:31 1.3, 8 23 13:32 Sóm 2.7; Rom 1.3-4 24 13:34 Iza 55.3 25 13:35 Sóm 16.10 26 13:36 2.29 27 13:38 10.43; 15.10 28 13:39 Rom 4.25; 6.7; 10.4 29 13:41 Aba 1.5

† NKWAMÉ: Nyísə bwádə lú shí tútám məjúwó. †† 13:5 17.2 † 13:8 2Tm 3.8 †† ELIMAS: Dúl jínə dé wə Bar-Yésus. †† 13:11 9.8; 22.11 ††† 13:13 13.5; 15.38 ††† 13:14 17.2 † 13:15 15.21 †† 13:17 MmN 1.7; Mbá 5.15 ††† 13:18 MmN 16.35; Ilŋ 14.33-34; Mbá 29.4 †† 13:19 Mbá 7.1; Zho 14.1 ††† 13:20 OoM 2.16; 1Sa 3.20

káámúgâ, bi jímbúg!
Nacé, té bí ngə ná dúgya yí,
mə zə bá sá gúl sâ bi ngə dǝg,
sâ jí ná nkí bi mə gwág nji lân
bí kú *magələ yí.»

⁴² Ja Pwôl bá Barnábas bwə á cúwo tóón yí, búúd bwə á jəgəla nə bwo nə bwə bəg kwo zə bwiing bwo lân ngwúd ni Sábaad mə bá bə yé. ⁴³ †Ja buud bwə á bwílya yí, fwámé bímbí lú *Oyúden nə bǝǝl búúd bwə á wá milám mǝccə wán dǝ wá bwə á bə Pwôl bá Barnábas bəññə kə ngə lésha. Pwôl bá Barnábas bwə mú ngə wá bwo nkul milámúd nə bwə wág icəg byán mpaam mə Zembí dǝ.

⁴⁴ ††Sábaad nyə á bə yé, buud bwə á zə sɛɛngya je bə buud c ngwəla bəsh nə bwə zə gwágələ kéel mə Cwámba. ⁴⁵ Nda bǝǝl Oyúden bwə á dǝg bímbí lú ncúlyá buud bəccəg nə, bwə á ka zə mpii Pwôl bá Barnábas vǝál áwuwaəwə, bwə mú ngə shwána bwo, ngə lwíy bwo. ⁴⁶ †Pwôl bá Barnábas bwə mú mpu jaaw bwo kú nə ifwaas nə: «Í á jəla nə bi wə téédúg gwág Milésú mí Zembí. Nda bí bəñ mə ka ban myo nə, bi mə lwágələ nə bi ampíyáyé nə cəg á kandəgə kandəgə. Ntǝ, sá bəñ mə zə lésha nə ikúl í cúgə Oyúden yí. ⁴⁷ ††Nacé Cwámba nyə á cǝ nə sǝ nə: “Mə mə tǝl wo nə wo bəg mǝñkenya mâ ilwoŋ, nə wo kəg nə cəg kə wǝǝs íjumə í shíd”.»

⁴⁸ ††Nji ikúl ishús í á gwág ntǝni yí, bwə á bul bə nə mǝshusəg bwə ngə sǝgəwə kéel mə Cwámba. Bəccəg bwə á bə féeshá nə bwə dǝgúg cəg á kandəgə kandəgə wá bwə mú bə óbúgəla. ⁴⁹ ††Kéel mə Cwámba í á kyey ləccə wəccəg wəsh. ⁵⁰ Oyúden bwə á ka shwambələ fwámé búdá c ləccə bwə á dǝ gwǝz Zembí wá. Bwə mú zə lwágələ Pwôl bá Barnábas cúwǝlí nə ndéé bwə wáamb bwo kə ntǝ mǝñji mí shí nyán. ⁵¹ ††Pwôl bá Barnábas bwə mú kudə fumbyá məkuú mǝñyú dǝ shú dán, báá bwə mú kə Ikóniyum. ⁵² *Ompwíin bwə mú lúg lwándúlá nə mǝshusəg nə Nkǝñkǝ Shíshim nə cwǝǝ.

Pwôl bá Barnábas Ikóniyum

14 ††Í á ka bə, ja bwə á wǝǝs Ikóniyum yí, Pwôl bá Barnábas bwə á kə mpáanzə mǝñjǝgúla. Bwə á kə lésha nə buud mbíí á nə *Oyúden nə Ogərək nkí bul bulya bwə *magələ búgə. ² ††Bəccəg Oyúden bwə á shígé magələ búgə wá, bwə mú zə sá nə ikúl í cúgə Oyúden yí bwə shíngúg óbúgəla. ³ ††Nji, Pwôl bá Barnábas bəñ bwə á ji cǝccəgú fwámé mwǝw, bwə ngə lás kú nə ifwaas. Bwə á ngə bul ŋwa nkul wə Cwámba. Cwámba ngə nǝmə magələ kéel bwə á ngə bwiing yí, a ngə yə bwo nkul, bwə ngə sá *isâ í ntǝ búúd nkwoŋ yí, nə *isâ í mímbúgú. ⁴ Buud c ngwəla bwə mú béegyá ígwoong íbá, gúl í ngə bə ishwambələ í Oyúden, gúl í

† 13:43 11.23 †† 13:44 17.2 † 13:46 3.26; 18.6 †† 13:47 Iza 49.6 †† 13:48 11.18 ††† 13:49 2.41 ††† 13:51 18.6; Luk 9.5 § Ja Oyúden bwə á dǝ kudə fumbyá məkuú dǝ yí, bwə á dǝ lwágələ nə, kú kú shí bwə ámə tǝl məkuú mǝñ yí, bwə mə kǝl gwo nə buud bí cǝccəg wá, nə bwə mǝsə sǝ nyéé. §† 14:1 17.2 ††† 14:2 13.45 §† 14:3 2.22

ngə magələ *buud c lwámá. ⁵ ††Nə Oyúden, nə bǝǝl búúd bwə cúgə Oyúden wá, nə otǝwə c shwóg bǝñ bwə mú zə sá yuug nə bwə jugəshi búúd c lwámá, bwə lúmə bwo mǝkwóógú. ⁶ ††Nda búúd c lwámá bwə á mpu yuug jəccəg nə, bwə mú túb kə Lístrə nə Dérbə, mǝngwəla myá Likawəní, nə cǝccəg mǝkoogú mǝkoogú. ⁷ Bwə mú kə ngə bwiing Jǝzǝ Kéel wu.

Pwôl bá Barnábas Listrə

⁸ ††Ngwól múúd nyə á bə nǝñ Lístrə kú bwele tǝw tǝtǝlí nə məkuú mé. Nyə a byél mbúmbwúgú, nyə a shígé bwele kyey. ⁹ Dúl jwǝw, muud wəccəg nyə á ka ngə gwágələ nda Pwôl nyə á ngə lás nə. Pwôl mú dǝg nyə nə figə-figə, a mú dǝg nə muud éne ji nə búgə nə a ji nə nkul yál. ¹⁰ Pwôl mú cǝ nə né gwǝw-gwǝw nə: «Tǝwúg tǝtǝlí nə məkuú mwǝ». Muud éne mú sáanz, a mú tééd ngələ kyey. ¹¹ ††Buud bwə á bə cǝccəg wá bwə mú dǝg sǝ Pwôl mə sá yí. Bwə mú ngə lás gwǝw-gwǝw kǝl lú Likawəní dánýd nə: «Ozembí bwə mə bə nda buud nə ndéé bwə mə shulə zə sǝdǝ». ¹² Bwə mú ngə jǝw Barnábas nə Zəs, Pwôl nyə nə Hermes †† nǝcə nyə wə nyə á dǝ bə nə ciyá lésú. ¹³ ††Buud bwə á dǝ *búgəla Zəs wá bwə á dǝ bə nə mpáanzə ngéé nyíngúlé ngwəla dǝ. Fada á yébé wəccəgú mǝsə ŋwa mǝngwú mǝ nteny nə ikəlgú-kəlgú í dǝ lugəshi dǝnd lú zǝñ yí, bəññə buud bwə mú zə kə ngéé nyíngúlé ngwəla. Bwə á cǝel kə cǝgə inteny nə bwə sǝ Pwôl bá Barnábas *mǝtúnəga nda ozembí.

Pwôl bá Barnábas bwə jǝgəli búúd fwámé Zembí

¹⁴ Ja *búúd c lwámá, Barnábas bá Pwôl bwə mə gwág ntǝ yí, bwə mú nyaa mǝkáándə ¹⁸, bwə mú sáanz kə nə onkwimbyé tǝm buud, ¹⁵ ¹⁹bwə nə: «Buud óga, jáyé ni? Sǝ búwə nǝmə búúd nda bí. Sǝ ngə yida bwiing bí Jǝzǝ Kéel nə bi bídúg isâ í íkás íni, bi cǝndúg kuú nkwoŋd yid wə Zembí á kuwǝ. Nyə wə nyə a té gwǝw nə shí, nə mǝñ nə isâ byésh bí sǝ cǝccəg yí. ¹⁶ ²⁰Nyə á ka yida bí dǝ té zhúlə yág nə ilwoŋ í búúd byésh í ngəg nə bə byán ijám nə ijag, ¹⁷ ²¹nji nyə kú bí dǝ ngələ lwágələ nə a jisə, a ngə nǝmə sá bwo mpaam. Ntǝ nǝmə wə á ngə ntǝ bí ompú bwə ngə zhu gwǝw yé, a ngə yə bí mǝfwála mǝmpəg mə jǝla nə bugəban yí, a yə bí zhwoŋ idəw, a lwándələ bí mǝshusəg mǝlámúd». ¹⁸ Nji, bwə á tǝem lás nə buud óni ntǝni, buud óni bwə á shígé lǝel magələ nə bwə bí dǝ sálə bwo *mǝtúnəga.

¹⁹ ²²Bǝǝl *Oyúden bwə mú zə wǝǝs bwə ngə zhu Antýósh nə Ikóniyum. Bwə mú zə kwambələ nə buud nə ndéé bwə mú lúmə Pwôl mǝkwóógú nə lúmə lúmə, bwə julə nyə shí nə shí nə ndéé kə wusə bugád. Bwə á tǝdǝga nə a mə yə. ²⁰ Nji, *ompwíin bwə mú kə lyə nyə.

§†† 14:5 14.19; 2Tm 3.11 §† 14:6 Mat 10.23 §† 14:8 3.2 §†† 14:11 28.6 §†† Nə Zəs nə HERMES: Ogərək bwə á ngə tǝdǝga nə Pwôl bá Barnábas búwə ozembí. §§§ 14:13 10.25-26; Dan 2.46 18 NYAA MIKÁÁNDÁ: Oyúden bwə á dǝ nyaa mǝkáándə jaá mpimbə mə bul bii lâm yí. 19 14:15 MmN 20.11; 1Kr 8.4-6 20 14:16 17.30 21 14:17 Sôm 147.8; Zhe 5.24 22 14:19 14.5; 13.50; 17.13; 2Kr 11.25

Pwól mú wɔɔl, a mú nyingə kə ηgwəla. Mán mələm, a músə kyey kə Dərbə, bá Barnábas.

²¹ Bwə mú kə bwiing Jjɔ Kéél nūη Dərbə né ndeé bwə mú bə nə ompwíin fwámé bímbí. Bwə músə nyingə kə Lístrə, cɔ́ kə Ikóniyum kə wóos Antyósh. ²² †Bwə á ηgə wá ompwíin ηkul mílámúd, bwə ηgə cwíny bwo né bwə sáág zény búgə. Bwə á ηgə lwágələ bwo né bwə mpúg ná: «Sé mé jəlá nə ηgə bwəma nə *incwaw í ntəg, sá ηgə ntɔ́ ηgə ntɔ́ ηgə ntɔ́ né ndeé sé mú ka nyí Faan mé Zembí dɛ.» ²³ ††Bwə á ηgə sá ná, *Dɔ́ lú óbúgəla dēsh dɛ, bwə féesh bwo ocúmbá buud, bwə ci idəw jəgəla nə Zembí, bwə mú ηwa bwo cwámbələ Cwámba wán bwə á *búgəla yé.

Pwól bá Barnábas bwə nyingə kə Antyósh

²⁴ Bwə mú lífina Pisidí, kə kumə Paməfilí, ²⁵ bwə bwiing kéel mé Zembí Perzhe né ndeé bwə mú shulə kə Antalya. ²⁶ †Kələ wú Antalya, bwə mú ηwa byóól kə Antyósh wú bwə á zhu ja mpaam mé Zembí í á féesh bwo né bwə sáág sáal bwə mé sá yí. ²⁷ ††Ja bwə á kə jé yí, bwə á sɛɛng *Dɔ́ lú óbúgəla, jaaw bwo sá jēsh Zembí nyə á yə bwo ηkul né bwə sáág yí, bul bə né ndeé nda Zembí nyə a mé juw zhɛ né ikúl í cúgə *Oyúden yí í mágələg búgə ná. ²⁸ Bə́nɔ́η *ompwíin bwə mú ji na fwámé məma fwála.

Sɛɛngyá á Yurúsəlem

15 †Bóól búúd bwə á shulə wú Yudéa zə ηgə jíígwəli óbúgəla ná: «Nkí bí mə bá kú síya ábiwáág nda Cɛɛ mé Moyíz í ηgə ci ná, bí cugé nə ηkul *dúg cəg.» ² ††Buud bɔɔngú bə́nɔ́η Pwól bá Barnábas bwə mú zə séηsə mákəl, í mú sá fwámé zhuyā. Cígúla í mú zə bə né Pwól nə Barnábas, nə bóól óbúgəla bwə kəg nə lə́sú wɔɔng Yurúsəlem kə lwágələ *buud ɔ́ lwámá bə́nɔ́η ocúmbá buud. ³ *Dɔ́ lú óbúgəla í músə kənd bwo. Bwə mú lífina Fenisí nə Samariya, bwə ηgə bwiing buud nda ikúl ishús í mé cénd mítədúgá ná. Sā jɔɔng í mú ηgə bul sá bóól óbúgəla məshusəg. ⁴ ††Ja bwə mé kə jé Yurúsəlem yí, nə Dɔ́ lú óbúgəla, nə buud ɔ́ lwámá, nə ocúmbá buud, bēsh bwə mú ləg bwo. Bāη bwə músə jaaw bwo bímbí dēsh Zembí mé balan nə bwo sáal dé dɛ yí. ⁵ Bóól óbúgəla bwə á bə ηkɔɔmú *Ofarizyēη dɛ wá bwə mú báásələ ná í ji né ikúl í ηgə cénd mítədúgá yí í ηgəg nə síya ábiwáág, bwə bɛ nə́mə Məcɛɛ mé Moyíz. ⁶ Buud ɔ́ lwámá nə ocúmbá buud bwə mú ka zə sɛɛngyá, zələ faas lə́sú wɔɔng. ⁷ †Buud bwə mú nə́mə bul séηsə mákəl. Ntɔ́, Pyēr mú ka zə lás. Nyə ná: «Bwaang, bí mé bwey mpu né Zembí nyə a féesh mə wa bídí mwɔw mé ashúshwóógú dɛ, a kənd mə né mə kəg bwiing ikúl ishús Jjɔ́ Kéél, bwə búgəlag. ⁸ ††Nyɛ muud mə mpú mílám mí búúd yé, nyə a lwágələ ná a mé magələ ikúl, a yə bwo Nkə́ηkə́ Shíshim nə́mə nda nyə á yə sé ná. ⁹ ††Nyə a shígé wá mbéégí mpədúgá sənɔ́η ikúl. Nyə a fúb nə́mə bwo mílám nəcé bwə bə́lə nə búgə. ¹⁰ ††Nəcé jí bí é ka zə shweenzh Zembí, zə

zhimb *ómpwíin məma mbag wúsə né tɔɔ impáámbá bísu, tɔɔ séméfwó sé á shígé bə nə ηkul mə jísw yí?

¹¹ Njɛ sé ηgə *magələ nə sé mé dúg cəg mpáam mə Cwámba Yésus dɛ, ntɔ́ nə́mə wə jí nə ikúl yé.» ¹² ††Buud bēsh bwə mú ji ókəl-ókəl, ka gwágələ Barnábas bá Pwól, gwágələ nda Zembí nyə á balan nə bwo, *isā í ntɔ́ búúd ηkwón yí nə *isā í mímbúgú í ηgə sɛy ikúl ishús dɛ ná. ¹³ Ja bwə mé shín bwiing yí, Zhāk mú ka zə lás, nyə ná: «Bwaang, bí ɔ́ gwágəlé mə. ¹⁴ Shímun mé kúnɔw shín jaaw sé nda Zembí nyə a sá ná: ná nyə á kənd mísh ikúl ishúsú d kə féesh búúd bwə ηgə bɛ jíńé dé cínɔng wá. ¹⁵ Sóólúgú wɔɔng í bwəma nə sá *búúd ɔ́ mícúndé bwə á ci yí. Nəcé jísw cilyá Kálad Zembí dɛ ná: ¹⁶ ††Mpəsə isā íni, mə bá kwo zə lwɔ́ banda mə *Dávid. Mə bá sɛɛng íbúgələ yā cínɔng né ndeé mə kwo təl banda dɔɔng tətəlí.

¹⁷ Ja jɔɔngú, buud bēsh bwə bá sɔ́ Cwámba. Haaw, buud ɔ́ ílwoη byēsh mə á jɔw ná í bɛg jíńé dām yí.

Ntɔ́ wə Cwámba nyə á ci yé. ¹⁸ A mé sá íyuug byé sé mé bwey mpu wúlə yág yí. ¹⁹ ††Sā jɔɔng wə mé mə dúg ná, ilwoη í búúd í ηgə cénd kuú njɔɔnd ηgə yid wə Zembí yí, sé ajəláyé nə wá bwo məkwowəla cəgud. ²⁰ ††Njɛ, sé cíləg bwo né bwə sásúlég məlwəagəwo mé ózembí ɔ́ áyadúg, nə məl-waagəwo mə jaŋgələ múúd biná kú nə bā, nə məl-waagəwo mə dələ cúdu nyə ámə yə məcií kú shwi yé, nə dələ məcií. ²¹ ††Sə mé mpú né tééd íkala í búúd í ayág óbwiingyɛ ɔ́ lāη ɔ́ Moyíz bəsə míngwəla myéshud. Mwɔw mə Sábaad mēsh dɛ, bwə lɔ́ mícilyá myé *mám-páánzə mé mínjíígwəlá mēshud.»

²² ††Ntɔ́, nə buud ɔ́ lwámá, nə ocúmbá buud, nə Dɔ́ lú óbúgəla dēsh bwə mú dúg ná bwə jəlá nə féesh bóól búúd bə́nɔ́η Pwól nə Barnábas bwə kəg Antyósh. Bwə músə kənd bóól fwámé búúd wā Dɔ́: nə Yúdə bwə á dɛ nə́mə jɔw nə Barnábas yé, nə Sílas. ²³ Bwə mú kənd bwo nə kálad éga ná:

Sə, buud ɔ́ lwámá nə ocúmbá buud nə bóól óbúgəla bēsh, sé mé bəda bí óbúgəla bí cúgə Oyúden wá, bí bɔɔng búsə Antyósh nə Sirí nə Silisí wá. ²⁴ †Sə mé gwág kúga né bóól búúd búsú bwə á zə nə mínjíígwəlá myán nūη bídí zə sá né mítədúgá mí búbúlég bí mílámúd. Sé dɛ sé á nti bwo. ²⁵ Gwə wə sé bēsh sé ámə bə cúnə né sé mé féesh búúd bwə zəg nūη bídí, bə́nɔ́η Barnábas bá Pwól omínyɔŋə búsú wā cɛelí, ²⁶ buud bwə á mé kɛenzh ícəg byán shú jíńé mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst wá. ²⁷ Sé mə ka nti bí Yúdə bá Sílas né bwə zəg báásələ jaaw bí sá sé ηgə cílə ga. ²⁸ ††Nə Nkə́ηkə́ Shíshim, nə sé, sé mé dúg ná sé ajəláyé nə zhimb bí wúl mbag, sé mə cílə bí njɛ isā bí cúgə nə ηkul kwanz yí: ²⁹ bí mé jəlá nə sásələ ocúdu buud bwə ámə cígə shú ózembí ɔ́

15:4 15.12 § 15:7 10.1-43 †† 15:8 2.4; 10.44 ††† 15:9 10.35 §† 15:10 15.19; Gal 2.16; 3.10-12; Ifz 2.5-8 ††† 15:12 2.22 †† 15:16 Amo 9.11-12; Iza 45.21 §† 15:19 Gal 5.3 ††† 15:20 15.29; 21.25 1Kr 8.1-13; 10.23-33

Ləv 18.6-18 Ləv 17.15

Ləv 17.10-14 ††† 15:21 13.15 ††† 15:22 11.18; 16.4 18 15:24 Gal 1.7; 5.10 19 15:28 10.19; 15.20; Luk 11.46

† 14:22 11.23 †† 14:23 6.6; Tit 1.5 † 14:26 13.1-2 †† 14:27 11.18; 15.12 †† 15:1 Ləv 12.3; Gal 5.2 ††† 15:2 Gal 2.1-10 †††

áyadéúg wá, bi kú dɛ dɛ mácií, kú dɛ cúdu nyə ámə yə məcií kú shwiy yé, bí kú dɛ sá jaŋga. Bi mə ká dɛ sásələ ísá íní, í bə bí mpwogé. Bi 3 jì nɛ shɛɛ.

³⁰ Yúdə bá Sílas bəññɛ Pwól nə Barnábas bwə mú béégya nə obúgɛla, bwə mú shulə kə Antyósh. Bwə mú kə sɛɛŋg obúgɛla, yə bwo kálaad. ³¹ Bwə mú lɔ́ kálaad nə ndɛé a mú wá bwo ŋkul mílámúɗ, bɛsh bwə mú bul bə nə məshusɛg. ³² †Nda Yúdə bá Sílas bwə á bə *buud ɔ́ micúndə nɛ, bwə á ka námə kwo dɛ lɛsha nə obúgɛla, dɛ cwíny bwo, dɛ wá bwo ŋkul mílámúɗ. ³³ Bwə á jì cínɔŋgú fwámé fwála nə ndɛé obúgɛla bwə mú jóna nə bwo nɛ bwə nyíŋgəg nɛ shɛɛ kə kwey búúd bwə á nti bwo wá. ³⁴ ††[Njì Sílas mú kwey nɛ nyə anyíŋgáyé, nyɛ má jì wu.]

³⁵ Pwól bá bāñ Barnábas bwə á jì námə cínɔŋg Antyósh. Bəññɛ bɔ́l obúgɛla bwə ŋgə yə buud min-jiŋgɛlá, bwə ŋgə bwiíŋg jɔ́jɔ́ lān á kéel mə Cwám̄ba.

³⁶ Mpúsə baalé mwɔw, Pwól mú cɪ nə Barnábas nɛ: «Shwə nyíŋgəg ná kə ŋgə dúg omínyɔŋgú búsu míŋg-wála myésh shwə á bwiíŋg kéel mə Cwám̄ba myá. Í jì nɛ shwə mpúg nda bwə mú ŋgə bə nɛ.» ³⁷ †Barnábas nyə á ka námə jì nɛ bwə kág nə Yuánes nyə á bə nɛ dúl jínə nɛ Márkus yé. ³⁸ ††Pwól nyɛ mú dúg nɛ bwə ajéláyé nə kwo kə nə muud nyə á fwo kə mpáŋgɛlə bwo nə iséy, kə béégya nə bwo Pamɛfíli yé.

³⁹ ††Bwə mú sɛŋusa məkəl nɛ ndɛé bwə mú béégya. Barnábas mú ŋwa Márkus, báá bwə mú ŋwa byóól kə Shíprə.

Pwól mə zə nyíŋgə kyey, bá Sílas

⁴⁰ †††Pwól nyɛ mú féésh Sílas nɛ bá bwə kə. Obúgɛla bwə mú jɔw Cwám̄ba nɛ a jaándɛg nə bwo mpáam nyéd. ⁴¹ Pwól mú jaand Sirí nə Silisí, a ŋgə wá mɛɗɗ mə obúgɛla ŋkul mílámúɗ.

16 †††A mú kə wóós Dərbə, kumə Lístrə. A mú kə kwey ŋgwól *mpwíin nūñ nə jínə nɛ Timotê. Timotê wɔɔŋgɛ nyɔɔŋgɛ njúl shilə *Yúɗen mbúgɛla Yésus, sɔ́ɔŋgɛ nyɛ njúl mwá Gɛrɛk. ² †Obúgɛla wá Lístrə nə Ikóniyum bwə á ŋgə bwiíŋg lāñ mə Timotê nə a jì jɔ́ múúd. ³ ††Pwól nyə á ka cɛɛl nə bá bwə kə. A mú ŋwa nyə, a sá nyə ábɛwáág nəcé ŋgələ bɛɛmb *Oyúɗen wá shí nyɔɔŋg nəcé nda bwə á bwey mpu nə sɔ́ɔŋgɛ jisə mwá Gɛrɛk nɛ. ⁴ †††Míŋgwála myésh bwə á ŋgə kə myá, bwə á ŋgə kala obúgɛla micígɛlá *búúd ɔ́ lwámá nə ocúmbá buud wá Yurésələm bwə á ŋwa myá, bwə ŋgə təl obúgɛla məkuú shí nɛ bwə bɛg micígɛlá myɔɔŋg. ⁵ ††Mɛɗɗ mə obúgɛla mə mú ŋgə lal, buud bwə ŋgə kwídɛli jwɔw dɛsh. ⁶ †††Pwól nə gwoonɔŋ jé bwə mú lífina Frizhí nə shí á Galátia lífina lífínág nəcé Nkɛŋkɛ Shíshim nyə a shígé magɛlə nɛ bwə bwiíŋgɛg kéel Azí. ⁷ †Ja bwə mə kə wóós íjumə í Mishí yí, bwə mú ŋwá kə Bitiní, njì Shíshim mə Yésus kú magɛlə. ⁸ †Bwə mú ka lífina Mishí nɛ ndɛé kə wóós Truwás. ⁹ †Gúl búlú dɛ, Pwól mú dúg

*ntamə á mísh nɛ bagə, ŋgwól múúd Masedwān təl ŋgə téeŋ nyə məbwə nɛ: «Zaá Masedwān, zə kwíind sə.» ¹⁰ †Nda nyə á dúg ntó nɛ, sá á shwal zə sɔ́ nɛ sá mə kə Masedwān, sá ŋgə mpu búbálé nɛ Zembí ŋgə jɔw sá wu nɛ sá kág bwiíŋg kéel. ¹¹ †Sá mú ŋwa byóól Truwás, sá kə nɛ tɛɛŋ kə wóós Samotaras. Mán mələm sá 3 kumə Neyapolis. ¹² †Tɛl cínɔŋgú sá mú kə Filipí, ŋgwəla ashúshwóógú á mpál shí Masedwān. Filipí wɔɔŋgɛ njúl ŋgwəla ózhul ɔ́ Róma, sá mú jì cínɔŋgú baalé mwɔw. ¹³ ††Jwɔw lí Sábaad sá mú cúwo wú ŋgwəla, kə bwūñ lí ŋgwɔ́, wú sá á tédɛga nɛ bwə á kwambələ ŋkúmba kəl shú məjəgɛla wá. Sá á ka bə sá njúl nūñ, sá ŋgə lɛsha nə budá bwə á sɛɛŋgya cínɔŋg wá. ¹⁴ †††ŋgwól múdá nə jínə nɛ Lidiya nyə á zhu ŋgwəla á Tiyaṭír, nyə á dɛ kusha ijimə í míkáándə mí atɛtɛ; mudá wɔɔŋgɛ nyə á dɛ gwɔ́ɔ́ Zembí. A mú dɛ gwágɛlə Pwól nɛ ndɛé Cwám̄ba mú bɛny nyə lám nə a mágɛləg lésú mə Pwól. ¹⁵ †††Ja múdá éne nyə á ka duwan nə buud ɔ́ njɔw bɛ bɛsh yí, nyə a téeŋ sə məbwə nɛ: «Nkí bi mə kwey nɛ mə jì mbúgɛla mə Cwám̄ba, zəgá jì mɛdɛ njɔw.» A mú yímbɛli sá nɛ sá mágɛləg.

Sáal mə Pwól bá Sílas Filipí

¹⁶ †††A kə zə bə, dúl jwɔw sá ŋgə kə kúl sá á dɛ jəgɛla yí, dúl sás mú zə bwəma nɛ sə. Sás dɔɔŋg í á dɛ sá íséy í məlwaá. Nyə á bə nə jamb lí lweendí, lweendí jɔɔŋg dúgə yə buud bwə á bə nə nyə wá zhwog məbii.

¹⁷ †††Sás dɔɔŋg mú zə ŋgə bɛ Pwól, a ŋgə kɛm gwów-gwów nɛ: «Buud 3ga búse osóól ɔ́ məsáal 3 Zembí á gwów-gwów. Bwə ŋgə jaaw bí zhií á cɛg.» ¹⁸ †††Nyə á ka námə dɛ sá ntúni mwɔw ŋkí bulya nɛ ndɛé Pwól mú lwádɛga nyə, a mú yid dúg nyə mpúsə, a mú lás nə jamb nɛ: «Jínə mə Yésus-Kríst dɛ, mə yímbɛli wo nɛ wo wúg múdá éne dɛ!» Shíshim músə námə cúwo cé nə cé. ¹⁹ †Nda búúd bwə á bə nə nyə wá bwə á dúg nɛ búgə jáŋ bwə dɛ bə nə məbii yí í mə jimb nɛ, bwə mú bii Pwól bá Sílas, wádɛgə kə nə bwo ósəmbye 3 mílɛsú dɛ wú buud bwə á dɛ sɛɛŋgya tām dánd wá. ²⁰ †††Bwə mú kə lwóya bwo ótɔwe ɔ́ shwóg dɛ, kə shwəman bwo nɛ: «Buud 3ga bwə mə təl sá ŋgwəla nɛ shwu. Bāñ bwə njúl *Oyúɗen, ²¹ bwə ŋgə zə jíŋgɛli buud məfúlú mə ajéláyé nɛ sá buud ɔ́ Róma sá bwéleg magɛlə má.» ²² †††Buud bwə á bə cínɔŋg áncuncuma wá bɛsh bwə mú shwal mpii bwo. Ótɔwe ɔ́ shwóg bwə mú tɛ bwo míkáándə, bwə lwām buud nɛ bwə yídúg bwo nə mil-wónɔ. ²³ †Bwə mú danɔgɛlə cú bwo na nɛ ndɛé bwə kə wusə bwo njɔw mímbwug, bwə nə mása á njɔw mímbwug nɛ: «Wo ɔ́ mpú ŋgə baagɛsə sá buud 3ga.» ²⁴ †Njì mása á njɔw mímbwug nyə á gwág ntúni yí, a kə ntág fad bwo kúl fúm dɛ cwú, a wá bwo mímbwagə məkúúd.

²⁵ †††Ngeé tām bulú, Pwól bá Sílas bwə mú ŋgə jəgɛla nə Zembí bwə ŋgə sey isəsa gúmálələ Zembí. Bwə á ŋgə sá ntó míl mímbwug myésh mí ŋgə gwágɛlə bwo.

²⁶ †††Seegya nɛ shí í mú jág ntaŋusa mbii á nɛ mənyunɔ

† 15:32 11.23, 27 †† Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga.
‡ 15:37 12.12 †† 15:38 13.13 ††† 15:39 13.4 †††† 15:40 14.26
‡‡ 16:1 14.6 Rom 16.21; 1Kr 4.17; Flp 2.19; 2Tm 1.5
§ 16:2 6.3; Flp 2.20, 22 †† 16:3 Gal 2.3-5; 1Kr 9.20 ††† 16:4
15.22-29 ††† 16:5 2.41 ††† 16:6 10.19

§† 16:13 17.2 †† 16:14 17.4 ††† 16:15 8.36 ††† 16:16
19.24 ††† 16:17 19.15; Luk 4.34, 41 18 16:18 3.6 19 16:20 17.6
20 16:22 2Kr 11.25; 1Te 2.2

mə njǝw mímbwug mə ɲgə shwágəsa məshugəd. Mimpumbé myēsh mí mú námə lɛɛl shín juw, mimbwug myēsh məɲkəda shín sémb. ²⁷ †Mása á njǝw mímbwug músə juum. A mú dúg mímpumbé nə bagə, a mú ntág wéem kafwɛɛ nə a gwílyá nyúul, a ɲgə tédəga nə mimbwug mí mə shín túb. ²⁸ Pwól músə ka kɛm nə ɲkulú nə: «Kú sá wóméfwó məbǝw. Sá bēsh sá búsə wa.» ²⁹ Mása á njǝw mímbwug mú jǝw buud nə bwé zəg nyə nə məlámba. A mú ɲgə lilya, a mú fwágəwa kə, kə búla Pwól bá Sílas shí məkuú, ³⁰ ††a mú ɲwa bwo kə nə bwo tǝn kə jǝ bwo nə: «Omása e, mə sáág jí shú nə mə dúgúg cəg?» ³¹ Bwé mú bəsa nə nyə nə: «Búgúlag Cwámba Yésus, wo bāg *dúg cəg, nə woméfwó nə njǝw wǝ wēsh.» ³² Bwé mú bwiiɲg bwo kéel mə Cwámba, nə nyə nə buud ɔ njǝw bé bēsh. ³³ †Námə wəla dɔɔɲgú, tām bulú, mása á njǝw mímbwug mú kə nə bwo kə gusa bwo məfəɲ nə ndé, nə nyə nə buud ɔ njǝw bé bēsh bwé mú duwan. ³⁴ A mú kə nə bwo nyádí njǝw kə yə bwo idəw. Nə nyə nə njǝw yé wēsh bwé mú kɔɔs nə məshusəg nəcé bwé búgúlalə Zembí.

³⁵ Ja mán í á lâm yí, otǝwe ɔ shwóg bwé á ka kənd ifulsh kə cǝ nə mása á njǝw mímbwug nə: «bídúg búud ǝnǝ bwé kəg.» ³⁶ A mú kə jaaw Pwól nə: «Otǝwe ɔ shwóg bwé mə ntǝ búud zə cǝ nə mə nə mə bídúg bí, bí kyéyug. Ntǝ, bí báá, cúwógá tǝn bí kəg nə shee.» ³⁷ †Na wá Pwól mə cǝ nə bwo nə: «Bwé ámə yíd sá tām buud kú námə jí sá kɔɔd, í njúl nə sá búsə buud ɔ Róma. Bwé mú wusə sá mímbwugəd. Ja gaád bwé cɛɛl zə bíd sá nyima buud kú mpu. Mbǝ! Í ábəyé ntǝ! Bwáméfwó bwé zəg bíd sǝ!» ³⁸ Ifulsh í mú kə jaaw otǝwe ɔ shwóg icyá íni byēsh. Bwé mú bul bə nə ifwaas nə gwágələ nə buud bɔɔɲg búsə buud ɔ Róma. ³⁹ Bwáméfwó bwé mú kə cweel bwo milám, wéeshəli bwo tǝn, bwé mú jəgəla nə bwo nə bwé kyéyug wú ɲgwəla wɔɔɲgəd. ⁴⁰ †Pwól bá Sílas bwé mú wú njǝw mímbwug bwé mú kə Lidiya dí njǝw. Bwé mú də cwíny obúgəla nə ndé bwé músə kyey.

Sáal mə Pwól Tesaloníka nə Beré

17 ††Bwé mú líina Amfípolis nə Apoloniya, bwé kə wós Tesaloníka wú *Oyúden bwé á bə nə *mpáánzə minjǝgúla wá. ² ††Pwól mú kə bwəma nə Oyúden bɔɔɲgú námə nda nyə á də bwey sá nə. Bənǝ bwé mú jí mwǝw mə Sábaad məlǝl, a ɲgə lésha nə bwo, ³ ɲgə jígəli bwo nda mícilyá mí Kálad Zembí mí ɲgə cǝ nə. Nə: «Í á jəla nə *Kríst júgəg nə ndé a yə, a mú gwúm.» Nyə nə bwo nə: «Kríst wɔɔɲg wá Yésus mə ɲgə bwiiɲg bí éga.» ⁴ †Bóólúgá Oyúden bwé mú magələ njǝgúla wɔɔɲg. Bwé mú sɛɛɲgya gwoonɲg nə Pwól bá Sílas. Bóól zhwoɲg Ogərək bwé á də gwǝz Zembí wá bwé mú námə sá ntǝ, tɛem bə námə bóól ncúlyá fwámé búdá wá cǝɔɲgú. ⁵ ††Nji, Oyúden bwé mú zə

† 16:27 12.18-19 †† 16:30 2.37; 11.14; Yuá 6.28-29 † 16:33 16.15 †† 16:37 22.25-29; 23.27 †† 16:40 11.23 ††† 17:1 1Te 2.1-2 ††† 17:2 9.20; 13.5, 14, 44; 14.1; 16.13; 17.10, 17; 18.5, 26; 19.8-9; 28.17 † 17:3 3.18 †† 17:4 13.50; 16.14; 17.17 ††† 17:5 Yason: Rom 16.21

jág shǝ ɲgə. Bwé mú kusə wəáməshé-mbéshe wá nyaan milám bwé á də jí ntǝ kú nə iséy wá, bwé zə shwambələ búud nə ndé təl ɲgwəla nə shwu. Bwé músə kə Yason dí njǝw nə bwé kə bí Pwól bá Sílas, zə nə bwo tām buud. ⁶ ††Nda bwé á shigé kwey bwo nə, bwé mú bí Yason bənǝ bóól obúgəla, kə nə bwo ójwú ɔ lɔɔm dí bwé ɲgə kɛm nə: «Məɲkúmbə mə búud mə ɲgə wá zhizɔɔm shí nyēsh myá mí mə wós wa. ⁷ ††Yason nyə a bəle ləg bwo nyédí njǝw, í njúl nə bwé ɲgə nə bísh məcɛx mə Káazel, bwé ɲgə yida cǝ nə wúl Njwú-buud íshús wúsə, nə wá wá Yésus.» ⁸ Oɲkwiiɲbyé bāɲ ǝnǝ bwé mú kənd buud milám gwǝw tɔɔ ojwú ɔ lɔɔm bēsh. ⁹ Ojwú bwé á zə bíd Yason bənǝ bóól obúgəla ǝnǝ njǝ bwé mə fwo wá myəna kwiidələ mányúul.

¹⁰ ††Obúgəla bwé mú lɛɛl kənd Pwól bá Sílas Beré bulú nə bulú. Ja bāɲ bwé á kə wós Beré yí, bwé á kə mpáánzə minjǝgúla. ¹¹ ††Oyúden wá Beré bwé á bə nə jǝ milám ntǝ bɔɔɲg wá Tesaloníka. Báá, bwé á ləg kéel nə məjigəwa, bwé mú də bigas mícilyá mí Kálad Zem-bí jwǝw dēsh shú nə bwé dúg mpu ɲkǝ minjǝgúla mí Pwól mǝsə tətəlí. ¹² ††Zhwoɲg buud bāɲ bwé á *búgəla, nə bóól zhwoɲg budá Ogərək, fwámé búdá, nə zhwoɲg budúm námə. ¹³ ††Ja Oyúden wá Tesaloníka bwé á gwág nə Pwól mə kə námə bwiiɲg Milésú mí Zembí Beré yí, bwé á tǝ námə kə wu, kə wá zhizɔɔm, kə sá nə buud mitédúgá mí búbuləg mílúud. ¹⁴ Obúgəla bwé mú ntág lɛɛl ɲwa Pwól kənd nyə kóɔmb á mǝɲ. Sílas bá bāɲ Timoté bwé mú lúg Beré. ¹⁵ Buud bwé á kə lúgal Pwól wá bwé á kə nə nyə kə kumə Atén, bāɲ bwé mú nyiɲgə. Pwól mú ntǝ bwo nə məkəl shú mə Sílas bá Timoté nə bwé lééləg kə kwey nyə.

Sáal mə Pwól Atén

¹⁶ Ja Pwól nyə á ɲgə bwánd Sílas bá Timoté Atén yí, lâm í á bul cɛy nyə cwú nə dúgələ nə buud ɔ ɲgwəla wɔɔɲgú bwé á ɲgə gwǝz zhwoɲg ivəgəli í ózembí ɔ áyadúg. ¹⁷ ††Nyə á ka də kə *mpáánzə minjǝgúla kə də lésha nə bwo nə bóól búud bwé á də gúmal Zembí wá, a də námə kə jwǝw dēsh tām dənd kə də lésha nə buud á kwéy wú wá. ¹⁸ ††Bóól məma wəáfaas mitédúgá bwé á də námə lésha nə nyə, bwé njúl buud ɔ Epikyur nə bɔɔɲg ɔ Stoyik. Bóól bwé mú ka də jí nə: «Jǝ gwáméfwó lás-lás múud ga ɲgə cǝ yí?» Bóólúgá nə: «Jísə nda a ɲgə bwiiɲg lâɲ ózembí sá abwélé gwág wá.» Nəcé Pwól nyə á ɲgə bwiiɲg lâɲ mə Yésus nə gwúmələ nyə á gwúm yí. ¹⁹ Bwé á ka ntág ɲwa Pwól, kə nə nyə buud onéni bwé á də sɛɛɲgya Areyopagos dí wá. Bwé nə né nə: «Fwog ná mpu jaaw sá wó njǝgúla ágúgwáan wó ɲgə kyey nə ndí ni. ²⁰ Wo mə sá nə məlwə məsú mə gwágúg isá í agúgwáan. Sá mə cɛɛl wámələ isá byɔɔɲgú.» ²¹ Buud ɔ Atén bēsh nə ojǝɲ bwé á də jí wu wá bwé á də cǝɲgəli fwála dāɲ njǝ dǝlə ɲgə bwiiɲg nə ɲgə gwágələ miláɲ mí agúgwáan mí ɲgə kúnw wós myá.

‡ 17:6 16.20 ‡†† 17:7 Luk 23.2; Yuá 19.12 ‡† 17:10 17.2 ‡† 17:11 Yuá 5.39 ‡†† 17:12 11.18 ‡†† 17:13 14.5, 19; 1Te 2.14-16 ‡†† 17:17 17.2, 4 18 17:18 4.2; 1Kr 1.22

22 Ná ndeé, Pwól tál na tétám Areyopagos a mú ka zə lās nə buud nə: «Yé búúd ɔ Atên, mə mə dúg nə ikóómb byêsh dɛ bɪ mə jág bul cɛel yábá. 23 Nəcə ja mə mə ngə kyey bídí ngwəla ngə dúg bín isâ bí ngə yə gúmá yí, mə ámə kwey ngwól *alatâr nə cilyá ná: “Nyí-ga jɪ shú mə Zembî sá ampúyɛ é”. Sâ bí bân ngə yə gúmá kú mpu ni, gwə wə mé mə ngə zə bwiing bí yí. 24 †Zembî nyə á té shí nyêsh nə isâ bísá cínɔng yé, á jɪ Cwám̄ba á gwɔw nə shí yé, nyə ádé jɪ mǎmpáanzá búúd bwé shúmá nə məbwə má. 25 ††Sáal dé í ádé sɪy məbwə mə búúd dɛ nǎmá nda á jɪ ná buud bwé sáág nyə gúl sâ. Nyee muud ngə yə sá bēsh cɛg nə məyɔwə-da nə bíl isâ byêsh yé, sâ í cúgɛ nə ɲkul fúfə nyə.

26 *«Nyə a té ilwoŋ í búúd byêsh í ngə zhu wə muud ngwúd, nə ilwoŋ byɔɔng í jígɔ shí nyêsh dɛ. Nyə á cɛɣlə buud məfwála mə cɛg, a tál nǎmá bwo minjɪ mí mǎshí bwé ngə jɪ má. 27 ††Nyə a sá ntɔ ná buud bwé sɔ́ɔg nyə, bwé ngəg bwówəla ka bwé é kwey nyə, í njúl nə a cugé shwóg-shwóg nə sâ. 28 ††Nəcə, cɛg sá ngə cɛgə yí, í ngə zhu nyédí, nyə wə ngə sá nə sá ngəg nə kuwo, nyə wə ngə sá nə sá bég sâ sá búús yí. Sâ jɔɔng wə bɔ́l ócile ɔ ókálaad bɪn bwé á cí yí, ná: “Nəcə sá búúsə mpəg jé”. 29 †††Nda sá búúsá ka bə mpwoŋ buud nyé ná, sá ajɔ́láyé nə tédɔga nə Zembî jisə nda or ɲkí nda kwóógú bwé dɛ lúlə *mwaané nə ndɛ yí ɲkí gúl jimé kwóógú sâ búúd ɔ ikəŋ bwé yágúla nə milúu nə ndeé bwé mú caag yí. 30 †††Zembî nyə aŋgɛ ná nə kənd mísh məfwála búúd bwé á dɛ bə jág dɛ má. Njɪ, a ngə jɔw buud bēsh íkú byēsh bwo njúl yí nə bwé céndúg mítádúgá. 31 †Nyə á mə təl ɲkúmba jwɔw á bá cigal mílǎsú myá shí nyêsh sémbýé á tétəlí yí nda múúd nyə á féesh yé mə bá zə sámb nə. Nyə a lwágələ buud bēsh yuug nə nyə á féesh muud wɔɔngɔ gwúmúshílə nyə á gwúmúshi nyə yí.»

32 Njɪ bwé á gwág Pwól mə cí nə muud nyə a gwúm yí, bɔ́l bwé mú tééd ngələ cágələ nyə, bɔ́lúgá bân nə né ná: «Sé é bá kwo gwágələ wo nə lân wə nɪ gúl ja.»

33 Na wə Pwól nyə á zə béégɔ nə bwo yé. 34 Njɪ, bɔ́lúgá báá bwé á shí leedya nə nyə, bwé *búgələ. Í á bə buud nda Denis muud Areyopagos, nə mudá bwé á dɛ jɔw nə Damaris yé, nə bɔ́lúgá nǎmá na.

Sáal mə Pwól Kɔrɛnt

18 Ja isâ íni í mə shîn bə nténi yí, Pwól músə wú Atên kə Kɔrɛnt. 2 ††A mú kə kwey ngwól *Yúden nûŋ nə jínə ná Akilas, a njúl muud á Pɔŋ. Akilas éne bá mudá yé Priska bwé á ngə kúnɔw wóós, bwé ngə zhu Itálí nəcə Klóod nyə a wíing Oyúden bēsh nə bwé wúg Róma. Pwól mú sɛɛngɔ nə bwo. 3 †††Nda í á nyîn nə bǎnɔŋ bwé á jǐng váál ísɛy ngwúd ná, bǎnɔŋ bwé mú jɪ kəl ngwúd dɛ sɛy. Bwé á dɛ laad məbanda nə míkáándá ††. 4 Pwól nyə á ka dɛ kə lésha nə buud

† 17:24 7.48; Sòm 146.6; 1Oj 8.27 †† 17:25 Sòm 50.10-13 † 17:26 Mbá 32.8; Zhb 12.23 †† 17:27 Iza 55.6 †† 17:28 Mət 1.27 ††† 17:29 19.26; Iza 44.9-20 ††† 17:30 14.16; Rom 2.4 † 17:31 3.15; 10.42 †† 18:2 Akilas: Rom 16.3; 1Kr 16.19; 2Tm 4.19 ††† 18:3 20.33-34; 1Kr 4.12; 9.12-18; 1Te 2.9; 2Te 3.7-9 †† Mǎŋ məban-da mə a dɛ bə, bwé laad káándá mbii á ná bwé ká wɛɛf í bə banda.

*mpáanzá minjǐngúla dɛ mwɔw mə Sábaad mēsh, a dúgə mpu sá nə Oyúden nə Ogɔrɛk bwé mágələg kɛel. 5 ††††Ja Sílas bá Timoté bwé á wóós wúlə Masedwân yí, Pwól nyə á ka zə wá nyúul nyé nyêsh bwiingúla kɛel dɛ, a ngə mpu bwaagələ Oyúden ná Yésus wə jisə *Kɔrɛnt. 6 †††Njɪ, Oyúden bwé mú zə bul fɛm nyə, bwé dɛ jág lwíy nyə. Pwól mú ka saməsə míkáándə nyə nə bwo nə: «Mpwene wún mə jágwə nə bímɛfwó, kú bə mə. Mɛɛ mə zə ka yág kóómb búúd bwé cúgɛ Oyúden wá jaá gaád.» 7 A mú wú na kə nyí njɔw mə ngwól múúd bwé á dɛ jɔw nə Titiyos Yustos yé. Muud wɔɔngɔ nyə á dɛ gúmal Zembî, njɔw yé ni í njúl koogú lɛ mpáanzá minjǐngúla. 8 ††††Kɔrɛnt múúd nyə á bə njwú á mpáanzá minjǐngúla yé nyə a *búgələ Cwám̄ba nə njɔw yé wēsh. Zhwoŋ buud ɔ Kɔrɛnt bwé á dɛ gwág Pwól wá bwé á búgələ nǎmá, bwé mú ngə duwan. 9 †††Pwól mú dúg *ntamá á mísh nə bagé gúl búlúd Cwám̄ba ngə cí nə nyə ná: «Wo kú fúndə. Wɛɛ ngag nə lās, wo kú jɪ kúlkú, 10 nəcə mə jɪ nə wo, múúd cugé nə ɲkul kúnya nə wo ná a sá wo bɔw. Mə jɪ nə búúd ɲkí bulya wa ngwəla gaád.» 11 Pwól nyə á jɪ na mbú ncindí nə ɔŋkwoond ósaman, a ngə bwiing bwo Milǎsú mí Zembî.

12 Njɪ, ja Galiyôn nyə á bə ngwəməna íjwúga yá Róma í á təl Akayí yí, Oyúden bēsh bwé á tɔw cíŋɔ-cində nə Pwól, bwé mú bíí nyə kə nə nyə ósémbýe ɔ mílǎsú dɛ 13 ††††kə shwəman nyə ná: «Muud éga ngə shwúgəli buud nə bwé yəg Zembî gúmá mbii í yídá lúmbəli nə Məɛɛ yí.» 14 18Pwól mú nywá cɛel lās, njɪ Galiyôn mú cí nə Oyúden ná: «Í mbəm bə nə muud éne mə shwey gúl wôn ɲkí nə a mə sá gúl sâ áyíyáág, mə lég shwəman jín nda í jəla ná, yé Oyúden. 15 Njɪ, nda jisə nə bí ngə shuya shú sâ í dúgyá nə minjǐngúla mín, nə mínə mún, nə məɛɛ mún ná, bímɛfwó lásúgá isâ bín. Mə acéélé lās mbii lǎsú nɪ.» 16 A músə nyiing bwo nə bwo wúg njɔw mílǎsú. 17 Bēsh bwé mú bíí Sostɛn njwú á mpáanzá minjǐngúla, dɛ danɣələ cú nyə nǎmá na mpumbé njɔw mílǎsú Galiyôn kú bísh. 18 Pwól nyə á nyiingə kwo jɪ Kɔrɛnt fwámé zhwoŋ mwɔw nə ndeé a mú jəna nə obúgələ, a mú kəwa byóólúd kyey kə Sirí, bǎnɔŋ Akilas bá Priska. Nyə á ka kə kɛnya lúú Sanjkré nə ɲkaagə nyə á sá yí. 19 19Bwé mú kə kumə Ifɛz, Pwól mú béégɔ nə Akilas bá mudá. Nyee mú kə mpáanzá minjǐngúla kə lésha nə Oyúden. 20 Bwé mú bíí nyə nə bǎnɔŋ bwé nyág ná já fwámé mwɔw. A mú ban. 21 20A mú jəna nə bwo, nyə ná: «Nkí Zembî mə magələ, mə é bá nyiingə zə wa bídí.» A mú kəwa byóólúd kyey wú Ifɛz. 22 Bwé mú kə səl byóól Sezaré. Pwól mú bád kə, kə báda *Dɔ́ lú óbúgələ, a músə ka shulə kə Antýósh. 23 A mú jɪ wu baalé fwála nə ndeé a mú kyey. A líŋna shí Galátia a cɔ́ Frizhí, a ngə yə *ompwíin məcwûŋ ngələ wa bwo ɲkul búgəd.

†††† 18:5 11.18 ††† 18:5 3.26; 5.42 †† 18:6 13.51; 20.26 ††† 18:8 8.36 †††† 18:9 Iza 41.10; Zhe 1.8; 1Kr 2.3-4 †††† 18:13 6.13 18 18:14 23.29; 25.18-20; Yuá 18.31 19 18:19 17.2 20 18:21 Zhk 4.15

Apolos má bwiing kéel Ifêz nê Kôrênt

²⁴ †Ngwól *Yúden nê jínê ná Apolos nyê á bə muud á Aləgəzandrî, nyê á ka zə wós Ifêz. Nyê á bə nê cón lású, a njúl nêmə nê fwámé mpúyá kéel má Zembî.
²⁵ Nyê a shí jífí isâ í dúgyá nê zhiif mə Cwámba yí. Nyê á bə nê məma yéesh ísêy a mú də bwiing ísâ í Yésus, a də jífígəli byo njífígúlá á tətəlí í njúl nê nyê á mpu nji nduwán má Yuánes. ²⁶ ††Nyê á ka də bwiing kéel *mpáánzə minjífígúlá dî, kú fúndə múúd. Priska bá Aki-las bwé mú də gwágələ nyê nê ndéé bwé mú nywa nyê bwédí njów zə nyiingə mpu lwágələ nyê zhiif mə Zembî nê sán sán. ²⁷ Nda nyê á ka ngə cəel kə Akayî nê, obúgəla bēsh bwé mú wá nyê nkul láméd, bwé cilə bəng wá wu nê bwé bəng nywa nyê nê məshusəg. Ja nyê á ka kə jé wu yí, mpaam mə Zembî í mú sá nê a bəg nê məma mfií shú obúgəla. ²⁸ †Iciyá í lésú byé í á də sá nê məshwán *Oyúden bwé á də cəel sá má má bəg zhizhe. Nyê á də mpu lwágələ bwo mícilyá myá Kálaad Zembî dî nê Yésus wé jísá *Kríst.

Pwól mə ká Ifêz

19 Í á ka zə bə, ja Apolos nyê á bə Kôrênt ni, Pwól nyê a shîn lîina shí á mimbəny nê ndéé a mú shulə kə Ifêz. Nyê á ka kə kwey bóól *ómpwiín nū, ² ††mú jî bwo ná: «Ye bi a shí lág Nkənkə Shíshim ja bí á *búgəla yí?» Bwé nê nê ná: «Sá afwóyé nêmə bwele gwág nê Nkənkə Shíshim jisə.» ³ ††A mú kwo jî ná: «Wáyé nduwán bí á ka duwan yí?» Bwé ná: «Nduwán mə Yuánes.» ⁴ Pwól mú ka ci ná: «Nduwán mə Yuánes í á bə shú búúd bwé á magələ nê bwé cénd mítédúgá wá. Yuánes nyê á ngə lwágələ kúl búúd nê bwé búgúlag múúd ngə zə nyédí mpúsa yé. Muud wəngə wé Yésus.»

⁵ Nda bwé á gwág ntó nê, bwé á duwan jínê mə Cwámba Yésus dî. ⁶ ††Ja Pwól nyê á bəd bwo məbwə yí, Nkənkə Shíshim mú zə bwédí, bwé mú ngə lás mákəléd bwé ngə cúndə micúndə mí Zembî. ⁷ Bwé á je bə buud wúm nê óbá.

⁸ ††Pwól nyê á kə nyíi *mpáánzə minjífígúlá, nyê a də bwiing kéel cínəng tən onkwoond olól kú fúndə mísh mə buud, a ngə lésə nê buud, a ngə sá nê bwé mágələg sâ í dúgya nê Faan mə Zembî. ⁹ †Nda bóól bwé á ngə sá lal lúú bwé kú magələ sá nyê á ngə ci yí bwé ngə yida *lás nê zhiif mə Cwámba bwaasúlə mpu tām buud ná, Pwól nyê á ka ntəg béggya nê bwo, a nywa ómpwiín, a kə də lésə nê bwo jwów dēsh shikúl mə Tírános dî. ¹⁰ ††Nyê a sá ntó tən mimbú mímbá, í mú sá nê buud c Azî bēsh bwé gwágúg kéel mə Cwámba, təc *Oyúden təc Ogurək.

¹¹ ††Zembî nyê a wéeshəli *məshimbá mə álal-nkul məbwə mə Pwól dî, ¹² mbií í á bə nê bwé á də nywa onábəkən nê mikáándə mí á də kúnya nê Pwól myá,

bwé də báaw mímbəl nê myo, məbwə bíd mímbəl myəngə, məjamb wú.

¹³ ††Bóól onkəc c Oyúden bwé á də kyey míləcm míləcm də yíl búúd məjamb wá, bwé mú zə tééd ná bwé də jów jínê mə Cwámba Yésus ná í lwágəg min-jumbəlu. Bwé á də ci ná: «Mə yífimbúli bí jínê mə Yésus Pwól ngə cúndə yéd.» ¹⁴ Ntó, bóól búúd zəngbá bwé njúl bwán c wúl lúlúú ofada Oyúden bwé də jów nê Skéva yé, bwé á ka nêmə zə sá sóólúgú wəngə. ¹⁵ ††Ntó jamb í á zə fəel bwo ná: «Mə mpú Yésus, mə mpú nêmə Pwól, bí bəny wé ozé?» ¹⁶ Muud nyê á bə nê jamb ni yé mú ncon bwo nyúúləd, figə bēsh shí ntəc bwo nkul. Nyê a sá bwo nê ndéé bwé mú wəenzh na njów ni dî oshushwáas nê məfəny nyúúləd ná jəəd. ¹⁷ ††Buud c Ifêz bēsh, təc Oyúden təc Ogurək bwé mú gwág lāny wəngə, í mú sá bwo ifwaas nê ndéé jínê mə Cwámba Yésus í mú jwə. ¹⁸ Ncúlyá buud wá bəngə bwé á búgəla wá bwé mú zə ngə magələ məbōw mán, bwé ngə bágələ isâ bwé á də sá yí tām buud. ¹⁹ Bóól zhwog buud bwé á də sá májig wá bwé mú də zə nê okálaad bəng də zə nkúnd tām buud nê ndéé jígal. Bwé á bála bímbí lú okálaad dəngə ná í á kumə misəny mí *mwaanē otóshin məwúm mətəc. ²⁰ ††Né ndéé, kéel í á ngə mpyáánzə nê nkul mə Cwámba, misóólúgú mí ngə s̄y.

Məma zhizhəcm á Ifêz

²¹ ††Ja isâ íni í á shîn s̄y yí, Pwól mú zə bii tédúgá ná á kyey Masedwán nê Akayî kə Yurúsəlem. Nyê nê: «Ja mə bá kumə Yurúsəlem yí, í bá nêmə jî nê mə kəg Ró-ma.» ²² A mú kənd bóól ósól c məsáal bē óbá Mased-wán, nê Timoté nê Erást. Nyē mú ləngəli fwámé fwála Azî. ²³ ††Fwála dəngə wé ícucu í á zə bə shú zhiif mə Cwámba yí.

²⁴ ††Ngwól álúlə igwámúgə nê jínê nê Dəmitrî nyê á də lúlə kwóógú bwé də lúlə *mwaanē nê ndí yí, də sá ímpúmpáánzə í zembî á mudá bwé á də jów nê Artemís yé. Sâ jəngə í á də sá nê buud bwé á də sá ísəg-səg í məbwə wá bwo bíig fwámé məbii. ²⁵ Nyê á ka sēngə buud c ísəg-səg bəngə nê bóól búúd bēsh bwé də sá mbií məsáal məngə wá, a mú ci nê bwo ná: «Owəy, bi mə mpú nê ísəy íga wé í ngə yə shé məbugəbaan. ²⁶ ††Bí ngə dî gwág nda í mú ngə lés ná! Né, təc wa Ifêz təc Azî yēsh, Pwól éne mə shîn sá nê zhwog buud bwé mágələg lāny yé ná ozembî buud bwé lúlə nê məbwə wá bwé cúgə ózembî. ²⁷ Sâ jəngə í é sá nê ísəy bíbú í bəg zhizhe. Kú nêmə bul bə nji ntó, í é sá nêmə nê mpáánzə mə Artemís məma zembî á mudá í nyínúg zhizhe, buud bwé mú dúg nywo nda sâ cwag, í kú ná nyiingə bə nê gúmə Azî nê shí nyēsh bwé ngə gúmal Artemís yí.»

²⁸ Nji bwé á gwág ntəni yí, bwé mú nyada, bwé mú tééd ngələ kím ná: «Artemís á buud c Ifêz jisə sâ anəni.» ²⁹ ††Ngwəla wēsh mú shwal tōw nê shwu. Bu-

† 18:24 19:3-4 1Kr 1.12; 3:4-6 †† 18:26 17.2 † 18:28 5.42 †† 19:2 2.38; 8.16 †† 19:3 18-25; Luk 3.3-4, 16-17 ††† 19:6 2.4 ††† 19:8 17.2; 28.23 § 19:9 9.2 †† 19:10 20.18 ††† 19:11 2.22

§† 19:13 3.6; Luk 9.49-50 ††† 19:15 16.17 †† 19:17 5.11 †† 19:20 2.41 ††† 19:21 23.11; Rom 1.10, 13 ††† 19:23 9.2; 2Kr 1.8 ††† 19:24 16.16 18 19:26 17.29 19 19:29 Aristərg: 20.4; 27.2; Kol 4.10

ud bwé mú cíg kə mpáánzə iseeŋgyá. Bwé bii búúd ́ gwoonɔ ɔ Pwól, Gáyus bá Aristárɔg, buud wá Masedwân, julə kə nə bwo wu mpáánzə iseeŋgyá. ³⁰ Pwól mú ci nə a kə lwóya nyúul wu tām buud. Nji, *ompwíin bwé mú ban nə a kú kə. ³¹ Bóól búúd ɔ Azí bwé á bə os-hwé bé wá bwé mú námə kənd búúd kə téég nyə məb-wə nə a kú təl məkuú mpáánzə iseeŋgyá. ³² Í á shwal zə bə buud ŋgə kɪm ntəni, nyāŋ kɪm yé ŋkwiimbyē, nyāŋ kɪm yé. Í mú bə áfúləkumbē, bóól ncúlyá buud kú námə mpu sá gwáméfwó í ámə sēeŋg búúd yí. ³³ Bóól búúd bwé mú mpu jaaw Aləgəzándrə sá í ŋgə cɔ yí, nyə muud *Oyúden bwé á təl shwóg yé. A mú ŋgə fəfə buud mbwə nə bwé gwágúlləg, á cēel lwágələ búúd sá jísə yí. ³⁴ Nji bwé á yag nə a ji Yúden yí, buud bēsh bwé á shwal ŋgə kɪm nda ŋgwa ná: «Artemís á buud ɔ Ifēz jisə sá anəní.» Bwé á kɪm ntɔ nə ndéé je bə tāŋ məwəla məbá.

³⁵ Muud nyə á dɛ cilə isá í ŋgwəla yé mú ka zə mpu jil búúd nə shɛɛ. A mú lās nə bwo ná: «Ye búúd ɔ Ifēz, nyáyé múúd á shí ga mə jág nə nji wa Ifēz wə mpáánzə mə Artemís məma zembí á mudá nyísə yé, nji wa námə wə vɛgəli jé í á kud wú gwów yí jísə yé? ³⁶ Muud cugé nə ŋkul shwána sá jɔɔŋg. Ntɔ, bi mə jəlá nə ji nə shɛɛ bi kú jigəwa nə bi mə sá wúl sóólúgú kú fwo tédəga. ³⁷ Bí ámə zə nə buud ́ ga wa í njúl nə bwé asáyé zembí á mudá wúsú bɔw, kú námə *lās nə né bwaasúlə mpu. ³⁸ Nkí Dəmitrí bəñŋə buud ɔ iság-ság bé búsə nə lésú nə muud, ŋgaá nə mílésú mí dɛ lís njów mílésú, og-wáməna búsə námə! Bwé kág nə lésú wāŋ íshwəman dɛ. ³⁹ Nkí bi mə ka bə nə gúl sá bí ŋgə shwaag yí, í jəlá nə lís fwámé sēeŋgyád. ⁴⁰ Jɔɔŋg sə ŋgə sá múús ga jisə ojwú jee wááməb sə nə sə ŋgə wá zhizhɔɔm lɔɔməd. Sə búsə ná nə ŋkul ka jaaw búúd nə sēeŋgya ga jisə shú jɛ?» ⁴¹ Nji nyə á shín lās ntəní yí, a mú ci nə buud nə bwé bwílyág.

Pwól mə wú Ifēz

20 †Ja zhizhɔɔm ni nyə a shín yí, Pwól nyə a jów *ompwíin, a zə cwíny bwo. A mú jəna nə bwo ná ndéé a múšə tɛ kə Masedwân. ² A mú kyey məshí mɔɔŋg dɛ a ŋgə cwíny obúgəla ŋkí bulya nə ndéé a mú kə kumə shí Ogərək. ³ A mú já cínɔŋgə oŋkwoond olɔɔl. Nyə á ka bə nə a ŋwa byóól kə Sirí. Nji nda nyə á gwádəga nə *Oyúden bwé ŋgə bwéel nyə nə, a mú ny-ŋgə kə Masedwân. ⁴ †Buud ́ gwoonɔ bé bwé á bə, nə Sopater mə Pírus muud á Berē, nə Aristárɔg bá Səgun-do búúd ́ Tesaloníka, nə Gáyus á Dərbə bá Timotē, nə Tishik bá Trofím buud ́ Azí. ⁵ Bāŋ bwé á kə shwóg kə bwánd sə Truwás. ⁶ Sə bāŋ sə á ka zə tɛ ŋjɔɔnd Filipí ja mwɔw bwé á dɛ də ɪbəléd yā kú nə *ləvur mə á shín yí. Sə mú ŋwa byóól, sə já zhífd mwɔw mətɔɔn nə ndéé sə mú kə kwey bwo Truwás. Sə á ji cínɔŋgə mwɔw zəŋg-bá.

⁷ Sə á ka sēeŋgya jwɔw shwéndɛ mə dɛ tééd yí nə sə mə zə féya bəléd. Nda Pwól nyə á bə nə nyə é kyey mán mələm nə, nyə á ka ŋgə ləsha nə buud, a ka julə

† 20:1 11.23 †† 20:4 19.29 16.1 Ifz 6.21
21.29 † 20:7 2.42, 46

kaand nə ndéé kə wóos tām bulū. ⁸ Kəl sə á bə fúm á njów dɛ gwów wá, məláməba mə á bə minjidyá fwámé bímbí. ⁹ Dúl nɔwəmə á í á bə a njúl vúndəd, nɔwəmə dɔɔŋgə nə jínə nə Etíkus. Nyə á ka zə cɔ gwəd nə cúg, Pwól nyə ŋgə kə nə kaand shwóg. Nda gwə í á bul bí Etíkus nə, nyə á yəŋ wú nūŋ bádýé álél †† á njówd zə kadəwa shí. Bwé zə wēel nyə, a mə yə. ¹⁰ ††Pwól mú shulə. A mú lēelú kə, kə ŋkēny nɔwəmə ni məbwəd. A mú ci nə buud ná: «Kúgá kənd mílām gwów. Jím jé jisə ná nyə nyúúlúd.» ¹¹ Pwól mú nyiŋgə bád, a mú féy bəléd a də. A mú kə nə kaand shwóg nə ndéé mán mú ləm. A músə kyey. ¹² Bwé mú kyey nə nɔwəmə ni kuwó. Sə jɔɔŋg í á bə məma sá í á mpu yə buud ŋkul yí.

¹³ Sə mú kə shwóg, sə ŋwa byóól kə Asos wú í á bə nə sənóŋ Pwól sə é kə nyiŋgə lad gwoonɔ wá. Nyɛɛ, nyə á kyey njwónə nə njwónə nda nyə á cēel nə. ¹⁴ Pwól mú kə kwey sə Asos. Sə mú ŋwa nyə byóólúd sə músə kə Mitilēn. ¹⁵ Wúlə cínɔŋgə, sə mú kə nə byóól māŋ nə ndéé mán mələm sə mú kumə nə bēendýá nə Kyos. Jwɔw í á bɛ yí sə kumə ŋgɛé Sámos, jwɔw í á kwo bɛ yí sə mú kumə Milēt. ¹⁶ Pwól nyə á ŋgə bul jii ná a kyey māŋ nə māŋ, cɔ Ifēz kú shigəla shú nə a kú ná kwo bwey Azí. Nyə á ŋgə cáas nə ŋkí fwála dɛ nə ŋkul bə, a bə Yurəsələm jwɔw lú Pantekót.

Pwól mə jóná nə ocúmbá buud wá Ifēz

¹⁷ ††Sə njúl na Milēt í, Pwól nyə á kənd muud Ifēz kə jów ocúmbá buud wá *Dɔ lú obúgəla ́ Yésus. ¹⁸ ††Ja ocúmbá buud bwé á zə wóos nyədí yí, nyə a lās nə bwo ná: «Bi mə mpú nda mə á cɔgə nə bí mwɔw məsh tēéd jwɔw mə á wóos Azí yí. ¹⁹ Nə mə a sēy nə Cwáməba mə kú bwele ŋkēny nyúul, mə ŋgə sēy nə micúŋ nə mindɔɔlú mə á ŋgə bwəma nə ndɛ nə məlááməb *Oyúden bwé á ŋgə ndēny mə má. ²⁰ Bi mə mpú nə mə a shígé shweel gúl fwámé sá í á jəla nə kwíind bí yí, nji mə á bwiiŋg bí kéel, mə dɛ yə bí minjígúla tām buud nə bídɛ mójw, ²¹ †mə ŋgə báásələ Oyúden nə Ogərək bēsh nə bwé céndúg mítédúgá zə wə Zembí, bwé búgúlləg Cwáməba wúsú Yésus. ²² ††Ja ga, Nkēŋkē Shíshim mə bíi mə mbwug, mə wə ŋkág Yurəsələm kú mpu sá í ŋgə bwánd mə shwóg éga. ²³ ††Sə jisə yí jɛ nji nə míŋgwəla míŋgwəla, Nkēŋkē Shíshim ŋgə jaaw mə nə məŋkəda nə *incwaw í ntəg wə mə é kə bwəma nə ndɛ yí. ²⁴ ††Nji, mə adúgə cɔg jām nda gúl məma sá. Má jii nji nə mə mpúg ju kúlá mə ŋgə ju yí, mə mpu sá ísəy Cwáməba Yésus nyə á yə mə yí, ísəy í bwiiŋgúlə Jjɔɔ Kéel á mpaam mə Zembí. ²⁵ ††Ja ga, mə mpú nə bi abúlé ná kwo dúg mpwóómbé nyām, bí buud mə á ji bídɛ ŋgələ cúndə Faan mə Zembí wá. ²⁶ ††Mə ka ŋgə jaaw bí fwámé jaaw múús nə mə cugé nə məbɛxə mə ŋkúmba muud na bídɛ. ²⁷ Mə a bwiiŋg bí tédúgá mə Zembí wēsh kú shweel tɔɔ sá. ²⁸ ††Bí ɔ mpú baagələ

†† Bádýé Álél: Njów gwów í dɛ bə wúl njów mbád wúlúgád. Kúkúl í ŋgə cɔy na ni jisə, wo lɔ mójw myɔɔŋgú mílɔɔl wúlə shí kə gwów. †† 20:10 10j 17.21 ††† 20:17 18.21 ††† 20:18 19.10 † 20:21 11.18 †† 20:22 Nkēŋkē Shíshim: 10.19 ††† 20:23 21.4, 11; 9.16 †† 20:24 21.13; 2Tm 4.7 ††† 20:25 28.23 †† 20:26 18.6 †† 20:28 11.23 ††† 20:28 1Pr 5.2

bíméfwó, bí mpu námá baagələ sɔɔnz jêsh Nkêŋkê Shishim nyə á təl bí nê bí bág obaagələ yí. Bí ɔ mpú wííł Dɔ lú óbúgəla Zembí nyə á kusə nə məcií mé yí. ²⁹ †Mə mpú ná ja mə é cɔ yí, oŋkweny ɔ ányinyaanə bwə é zə nyíi na bídí. Bwə ábúle jagələ sɔɔnz jín. ³⁰ ††Bóól búúd bwə bá də wɔɔf na bídí gwoonɔŋ dí bwə də jííŋgəli bɔw-bɔw mínjígúlá də julə *ompwíín nə bwə bég bwo. ³¹ †Gwə wə mə cí nə bí ná: “Jigá ŋkasə. Bí ɔ də tédəga nə, tãŋ mimbú mílɔɔl, mə á də kéwəli muud yêsh nə bulú nə mwásə, mə nə məzhwííle míshúd.” ³² ††Nə ndeé, mə mə bəd bí məbwə mə Zembí dí, nə kéel á mpaam nyéd. Nyə wə jí nə ŋkul sá nə bí ŋgəg nə lal búgád, nyə námá wə jí nə ŋkul yə bí mənɔywa nyə á bwey kwəmsa shú búúd nyə á mə sá nə bwə bég minjêŋkê wá. ³³ ††Mə a shígé wíímb *mwaanê ŋkí or ŋkí káándə mə múud. ³⁴ Bíméfwó bí mə mpú nə ísá mə á də jii yí nə byɔɔŋg búúd ɔ gwoonɔŋ jãm bwə á də jíí yí, məbwə mãm mága mə á də sêy, mə də bii. ³⁵ ††Mə a lwágələ bí fwámé lwágələ nə ntúga wə múúd mə jəlá nə wádəga yé shú nə a kwííndúg bɔɔŋg búús kú nə mənɔkul wá. Muud tédəga námá íciyá Cwámba Yésus nyə a cwééd yí ná: “Nə muud mə yána yé, nə nyɔɔŋg mə lég yé, nyɔɔŋg mə yána ɔ jisá nə ocúncésh.” ³⁶ ††Ja nyə á shín lás ntúni yí, bəńónŋ bēsh bwə á kúd məbwónŋ shí, a músə jagəla. ³⁷ Buud bēsh bwə músə ŋgə bwawəda, bwə ŋgə kúlal nyə, bwə ŋgə kaləwo nyə cúŋúd. ³⁸ ††Bwə á bul gwág cey lámúd nəcé nda nyə á cí nə bwo ná bwə ábúle kwo dóg mpwóombú nyé ná. Bwə á ka kə lúgal nyə kə wóós byóólúd.

Pwól ŋgə kə Yurúsəlem

21 Ja sá á ka tɛ mənɔyúul na béégya nə bwo yí, sá á ka wú nə byóól dəsú bwúŋúd, sá mú bɛ zhíí tətəlí kə Kos. Mán mələm sá mú kə Rodes, sá wú Rodes kə Patara. ² Sá mú kə kwey dúl byóól ŋgə cɛel kə Fenisí, sá mú bád cíncɔŋgú kyey. ³ Sá mú ŋgə kə nə ndeé sá mú dóg Shíprə ŋgə nyín sá shwóg. Sá mú sásələ Shíprə, sá kə kómb Sirí ná ndeé sá kə səl byóól Tir wú í á bə ná í kə shul ísá wá. ⁴ †Sá á ji cíncɔŋgú mwōw zəŋgbá nəcé sá á kwey bóól óbúgəla cíncɔŋg. *Ompwíín bɔɔŋgú, Nkêŋkê Shishim í á tɔw bwo lúúd bwə mú cí nə Pwól ná á kú bád kə Yurúsəlem. ⁵ ††Nda mwōw sá á jəla nə ji cíncɔŋgú mə á shín ná, sá á tɛ ŋɔɔnd. Obúgəla bēsh nə budá nə ikágə bwə mú kə ŋgə lúgal sá kə cúwo ŋgwəla dí tóón. Ja sánónŋ mə kə wóós ncindyə mənŋ yí, sá bēsh sá mú kúd məbwónŋ shí jəgəla nə Zembí. ⁶ Sánónŋ sá mú shín jəna. Sá mú kə byóólúd, bāŋ bwə mú nyiŋgə kə kwáádə. ⁷ Sá bāŋ, tɛlə sá á tɛ Tir yí, sá á kə səl byóól Tolemays, sá bəda óbúgəla sá á kwey wú sánónŋ sá mú já jwōw ŋgwúd. ⁸ ††Mán mələm, sá mú kyey. Sá kə nə ndeé kə wóós Sezaré, sá mú kə nyíi wə Fílíp mbwiŋgye lāŋ mə Yésus nyə á bə ŋgwól múúd á buud zəŋgbá bwə á féeshɔw Yurúsəlem wá. Sá mú ji cíncɔŋg nyédí. ⁹ ††Nyə á bə nə məsás mənŋ mə njúl oncwíyē, məsás mɔɔŋg mə á də

† 20:29 Mat 7.15; Yuá 10.12 †† 20:30 Gal 4.17; 1Yn 2.19 † 20:31 19.10; 1Te 2.11-12; 2Kr 11.28 †† 20:32 26.18; 1Te 5.23-24; 2Te 1.11-12 †† 20:33 18.3 ††† 20:35 Mat 10.8 ††† 20:38 20.25

cúndə micúndə mí Zembí. ¹⁰ ††Nda sá á ji cíncɔŋgú ŋkí bwey jiya ná, ŋgwól *múúd micúndə mú wóós wúlə Yudéa, nyə nə jínə ná Agabus. ¹¹ ††A mú zə sádí, a ŋwa kandá mə Pwól, a wóólə nyáméfwó məkuú nə məbwə nə ndeé a mú cí ná: «Nkêŋkê Shishim ŋgə cí nə muud jí nə kandá éga yé, ntúga wə *Oyúden bwə é kə wóólə nyə Yurúsəlem yé, bwə kɛenzh nyə məbwə mə íkúl ishúsúd.» ¹² Nda sá á gwág ntó nə, nə sə, nə óbúgəla wə Sezaré sá bēsh sá á tég Pwól məbwə nə a kú bád kə Yurúsəlem. ¹³ ††Nə ndeé Pwól mú bɛsa nə sá ná: «Nəcé jí bí é zə bəwəli mə lām nə yé bí ŋgə jii nə yí? Mɛɛ mə ji ŋkwəmsá nə bwə wálúłəg mə mənɔkəda nŋŋ Yurúsəlem, tɔɔ bwə gwú ntāŋ mə jínə mə Yésus dí, bwə gwúg.» ¹⁴ ††Nda nyə á shígé magələ sá sá á ŋgə cí yí ná, sá á shígé námá kwo nándələ nyə, sá mú shwal cí ná: «Í síyúg nda Cwámba mə céel ná.»

¹⁵ Mpusə baalə mwōw, sá á ka kwəmsa nə ndeé sá mú kyey bádələ kə Yurúsəlem. ¹⁶ Bóól ómpwíín wə Sezaré bwə mú nyíi sádí gwoonɔŋ. Bwə mú kə nə sá wə ŋgwól muud Shíprə nyə á bwey bə *mpwíín yé nə sá jíŋŋ nyédí njōw. Muud wɔɔŋgú nyə á bə nə jínə nə Mənason.

¹⁷ Ja sá á kə wóós Yurúsəlem yí, omínyɔŋú búúsə wə búgə bwə á lég sá nə məshusɛg. ¹⁸ ††Mán mələm, Pwól mú kə nə sá wə Zhāk, ocúmbá buud bwə mú námá wóós. ¹⁹ ††Pwól mú báda bwo ná ndeé a mú ká zə jaaw bwo bímbí Zembí nyə á balan nə nyə íkúl ishúsúd yí. Nyə á ŋgə bwíiŋg sá jêsh a ŋgə féel.

²⁰ Bwə mú də gwágələ nyə nə ndeé bwə mú ságəsə Zembí, bwə mú cí nə nyə ná: «Mwaanɔŋ, wo mə dí dóg bímbí lú ncúlyá Oyúden bwə mú óbúgəla yí, bēsh milúu myánŋ mísə ná Mécɛɛ mə Moyíz dí ná tɛny.

²¹ ††Bwə mə shín gwádəga lāŋ í ŋgə kyey yí nə wo ŋgə jííŋgəli Oyúden búúsə íkúl íkúl dí wá nə bwə bídíŋg məcɛɛ mə Moyíz kú ná kwo bɛ mwo. Wo ŋgə námá cí nə bwo nə bwə kú ná ŋgə sá bwān bāŋ ábiwáág, bwə kú ná ŋgə bɛ ijām nə ijag bíús. ²² Jāŋ wə jí? Bwə é gwádəga nə wo mə zə. ²³ ††Gwə wə jí ná, ság sá sá mə zə jaaw wo ga. Bóól búúd búúsə wə ónŋ bwə ámə də ómbyúl.

²⁴ ††Wag bwo binónŋ kəg gusa ŋgusa íci, wo ka jəna mətāŋ mún məsh shú nə bwə kənyag milúu. Ja jɔɔŋg, buud bēsh bwə é mpu ná lāŋ í ŋgə kyey shú dwō dí yí wúsə ijɔɔ, wo ŋgə ná bɛ Mécɛɛ mə Moyíz. ²⁵ ††Shú bɔɔŋg búúd bwə cúgé Oyúden nji bwə á mə *búgəla Yésus wá, sá á shí bwey ŋwa mícíŋgúlá, sá mú cilə bwo nə bwə cíŋ ocúdú ɔ *mátúnəga mə ívəgəli í ózembí ɔ áyadég, bwə yɔw dɛlə də məcií, nə dɛlə də míshwun mí shígé shwiy məcií myá, bwə yɔw jəŋga.»

²⁶ ††Ntó, jwōw í á bɛ yí, Pwól nyə á ŋwa buud bɔɔŋg, bəńónŋ bwə kə gusa ŋgusa íci nə ndeé a mú ka zə nyíi *Luj mə Zembí zələ jaaw jwōw ŋgusa íci wɔɔŋg í bá shín yí, jwōw múúd yêsh mə bá lwágələ sá á kéenzh yí.

§ 21:4 10.19; 21.11 †† 21:5 20.36 ††† 21:8 6.5; 8.5, 40 †† 21:9 2.17 ††† 21:10 11.28 †† 21:11 20.23; 21.33; Rom 15.31 †† 21:13 20.24 ††† 21:14 Luk 22.42 ††† 21:18 15.13; Gal 1.19 ††† 21:19 11.18 18 21:21 ábiwáág: 16.3; Gal 3.25, 28; 5.2 19 21:23 Ilŋ 6.13-21 20 21:25 15.29 21 21:26 1Kr 9.19-23

Bwé zé bii Pwôl

²⁷Ja í á ka ngə bə né mwōw zəngbá mánì mé zé shīn yí, *Oyúden wā Azī bwé mú dǔg Pwôl *Luŋ mé Zembî dí cwû. Bwé mú shwambələ búúd bēsh né ndéé bwé mú bií nyə. ²⁸†Bwé mú ngə kīm ná: «Bag ́ *Izərayēl, oshwon, zəgá, muud éga wé ngé lúmbəli nə kúl buud jísú nə mæcɛɛ mǎsú nə Luŋ ga. A ngə lúmbəli nə sá mínjǎgúlá myé á ngé jǎgúli buud bēsh kúl jēsh yíid. Nyə a bále námé zə nyíngal Ogərək wā Luŋ, a mé wá wá málwaaɣəwo wa féeshá kúl gaád.»

²⁹†Nda bwé á ngə dǔg Pwôl bá Trofīm muud Ifēz ng-wála né, bwé á tédəga nə nyə a nyíngal nyə Luŋ. ³⁰Ng-wála wēsh í mú tōw né shwu, buud bwé mú zə wózs áncuncuma. Bwé mú bii Pwôl, bwé julə wú nə nyə Luŋ mé Zembî, bwé ləel ntāg fad mímpumbé. ³¹Nda bwé á ngə sǔ né bwé gwú nyə né, lāŋ í mú kə wózs wé lúlúú á ózimbi tóóshin í á ngə jwú cíngəng yí né: «Yurésəlem yēsh músə né shwu.» ³²Námé cé nə cé, a mú ŋwa ózimbi nə milúlúú mí ózimbi təd, bəńŋ bwé mú kə nə mikálé wú búúd bwé á bii Pwôl wá. Njì búúd bəngə bwé á dǔg lúlúú ózimbi tóóshin nə bóól ózimbi yí, bwé á yəw yídələ Pwôl. ³³Lúlúú á ózimbi tóóshin músə shish nyédí, maməsə bií nyə, cí né bwé wálələg nyə nə mik-woolú mí ŋkwánz mímbá. A mú ka ngə jī né a mpúg né muud wəngə wé zé? Jé nyé ámə sá yí? ³⁴Njì, na mənəkúmbə mə búud dí, í á bə nyāŋ ngə kīm jé, nyāŋ ngə kīm jé. Kakələ kəngə mú sá né lúlúú ózimbi kú wámələ sá í ámə sīy yí. A mú ntāg cí né bwé kəg nə Pwôl luŋəla ízəmbid.

³⁵Ja Pwôl nyə á kə kumə ícé í mékuú yā bádələ njōw yí, ózimbi bwé á ŋkēny nyə gwōw nəcé buud bwé á bə njì né bwé sá nyə bōw, ³⁶†nəcə, bēsh bwé á ngə bɛ nyə bwé ngə kīm ná: «A jəlá nə yə!»

Pwôl ngə kaad mísh mé buud ɔ bəcm dí

³⁷Ja í á ka bə né bwé wál zə nyíi nə Pwôl luŋəla ízim-bi dí yí, Pwôl mú cí nə lúlúú á ózimbi tóóshin ná: «Ye mə jì nə ŋkul cí wo ciyá?» Lúlúú ózimbi ná: «O! wo mpú də lās Gərək ǎ? ³⁸†Ntǔ jì ná wo dí mwān Igípten nyə á ndəm zə wá zhizhəcm wa né ndéé a mú kə nə izhiləŋ-gaané otóóshin onǔ shí a shwéeshá dí yé?» ³⁹Pwôl mú bɛsa nə nyə ná: «Mεε mə jì mwā *Yúden á Tárus, shí á Silisí. Mə jì muud á ngwála wúsə kú bə zhizhe ngəng-wála yí. Mé jəgəla nə wo ná wo yég mə fwála, mə fwóg ləsha nə buud ́ga.» ⁴⁰Nda bwé á magələ nə a lásúg né, Pwôl nyə á ka tōw na ícé í mékuú yā bádələ njōwéd, a mú fəfə búud mbwə. Buud bēsh bwé mú jì kúl-kəl ná kufəg. Pwôl mú tééd lásələ nə bwo kəl lú heburə dí, nyə ná:

22 «Yé bwáəng nə odā, gwágúlogá kəcm mé zə kaad bídí míshéd yí.»

²Ja buud bwé á gwág nə Pwôl ngə ləsha nə bwo kəl lú heburə dí yí, bwé á nyíngə mpu jì okúl-okəl ná kufəg. ³†«Mə jì mwān *Yúden. Mə a byél Tárus á Silisí,

† 21:28 6.13; 24.6 †† 21:29 Trofīm: 20.4 † 21:36 22.22; Luk 23.18; Yuá 19.15 †† 21:38 5.36 †† 22:3 5.34-39; 9.11

njì mə á wəcf wa ngwála gaád, mə ŋwa námé njǎgúlá wa wé Gamalyel. Njǎgúlá wəngə í á bə njǎgúlá á né mə á bɛ mæcɛɛ mə impáəmbé bishé mbií í á jəla yí. Mə a wá námé lúú ázembî dí nda mə dǔg bɛ ngé sá múús é-ga. ⁴†††Buud bēsh bwé á bɛ zhiɛ ga wá, mə a lwágələ bwo cúwəlí á shwiy. Mə á də bií bwo, də wóclə bwo, də wusə bwo mímbwugəd, təc budúm təc budá. ⁵Ajəláci á ofada nə ocúmbá buud ́ ázembî bí nə ŋkul mpu bwíng lāŋ wām. Bwé wé bwé á yə mə okálaad shú bwáəng wā Damás. Mə mú ká zə kə wu né mə ké bií bəngə wā nūŋ mə zə nə bwo wa Yurésəlem né bwé zəg bwəma nə intégúlí.

⁶§†«Í á ka bə nə mə, mə ngə shish Damás, ngεε tām mwásə, yáag-yáag mənkenya mú zhu jon dí, zə lyɛ mə. ⁷Mə mú kadəwa shí, mə mú gwág kəl í ngé cí nə mə ná: “Sól, Sól, nəcé jé wó búl lwágələ mə cúwəlí ntəni yí?” ⁸Mə mú jī ná: “Cwámba, wo zə e?” Nyə nə mə ná: “Mə Yésus á Nazarēt, mə wé wó ngé lwágələ cúwəlí yé.” ⁹Buud ́ gwoongə bām bwé á dǔg mənkenya njì bwé kú gwág kəl í á ngə lās nə mə yí. ¹⁰Mə mú cí ná: “Cwámba e, mə sáag jǎ?” Cwámba nə mə ná: “Wəcləg wo kəg Damás. Nūŋ wé bwé é kə jaaw wo sá jēsh Zem-bî mé cí nə wo sáag yí é.” ¹¹Nda mísh mé á ntāma mə nə mənəkənwə məngə né mə á ka wú na, kumə Damás buud ́ gwoongə bām bwé ngé bii mə mbwéd.

¹²«Ngwól múúd nyə á bə nūŋ né Ananíyas, nyə á də gwǔz Zembî nda mæcɛɛ mə cí né. Oyúden bēsh bwé á bə nūŋ wá bwé á də ságəsə nyə. ¹³Muud wəngə nyə á ka zə kwey mə kúl mə á bə yí, nyə nə mə ná: “Mwáəng Sól e, mísh mé bāŋəg wo.” Námé cé jəngə dí, mísh mé mú dǔgya mə, mə mú dǔg nyə. ¹⁴A mú cí nə mə ná: “Zembî odā nyə a féesh wo ná wo mpúg tédúgá yé, wo dǔg tətəlí múúd, wo gwág ləsú á mpu yé. ¹⁵Nəcə wo bá bə wúshined yé, bwíng búud bēsh isā wó mə dǔg nə byəngə wo mə gwág shú dé dí yí. ¹⁶§††Né ndéé, kú ná kwo bwánd. Tówəg, wo káməg jíné dé, wo duwan, wo mú bii íjuugá í *mísəcm myō.”

¹⁷§†«Mə á ka nyíngə kə Yurésəlem. Í á ka kə bə nūŋ dúl jōw dí, mə ngé jəgəla *Luŋ mé Zembî dí cwû, mə seegya mə músə nda *shishim wām mə wú mǎdí nyúúlúud. ¹⁸Mə mú dǔg Cwámba ngé cí nə mə ná: “Né cā! Ləeləgú cúwo wú wa Yurésəlem. Nəcə buud ́ wa bwé ámagələyé lāŋ wó é bwíng shú dām yí.” ¹⁹Mə mú cí nə né ná: “Cwámba, bwé bwey mpu nə mə á də kə *mǎmpáanzé mə mínjǎgúlá mə Oyúden dí kə də bii búud bwé á də *búgəla wo wá də wá bwo mímbwug dí, də yíd bwo nə milwón. ²⁰§††Ja gwáméfwó bwé á gwú wúshined woó Itiyen yí, mə á bə cíngəng mə ngé magələ buud bwé á ngə gwú nyə wá, mə wé mə á ngə baagələ bwo mikáándé.” ²¹§†Cwámba mú cí nə mə ná: “Káag, mεε mə zə kənd wo shwóg-shwóg, ílwon í cúgé Oyúden yíid.”»

††† 22:4 8.3; 26.9-11 ††† 22:4 9.2 § 22:6 9.1-22; 26.12-18 §† 22:6 9.3 ††† 22:16 8.35-36; 9.14 §† 22:17 Gal 1.18 §†† 22:20 7.58; 8.1 §† 22:21 9.15

Pwòl bá Lúlúú ózimbi tóóshin

²² †Buud bwé á ngə gwágwəla nyə ná ndéé zə wóóš ja nyə á cwééd iciyá ini yí, bwé mú kím gwów-gwów ná: «Jímáálúgá mbií múúd ní! A yég! Nyə ajélayé ná ji shí gaád!» ²³ Bwé mú ngə kím, bwé ngə tí mikáándá, bwé dɛ myeeg mífumbyá gwów. ²⁴ Lúlúú á ózimbi tóóshin mú ci ná bwé nyíngálúg nyə luŋgəla ízimbi dɛ, bwé kág yíd nyə ná milwón, a jááwəg sá bwé ngə shwaag ná nyə ntó yí. ²⁵ †Nda bwé á wóólə nyə ná mikwoólú mí kúúdu ná bwé zé fyáməsə nyə milwón ná, a mú jì lúlúú ózimbi təd í á bə cínəng yí ná: «Ye bi búšə ná zhié ná bi yídúg muud a njúl muud á Róma a kú námé fwo kaad lésú?» ²⁶ Lúlúú á ózimbi təd mú gwág ntəni, a mú kə jaaw lúlúú ózimbi tóóshin, nyə ná né ná: «Wo e sá ntədél! Muud éne ji bəle bə múúd ləwə á Róma!» ²⁷ Lúlúú á ózimbi tóóshin mú kə jì Pwòl ná: «Jaawəg mə. Wo ji bəle bə múúd ləwə á Rómá?» Pwòl ná: «Haaw». ²⁸ Lúlúú á ózimbi tóóshin mú ci ná né ná: «Mee mə a wá zhwoğ *mwaané shú ná bwé mágəlag ná mə bég muud á Róma.» Pwòl ná: «Mee mə ji mbyágá.» ²⁹ Buud bwé á bə ná bwé zə yíd Pwòl a lésúg wá bwé mú shín kyey. Ifwaas í mú bii lúlúú á ózimbi tóóshin ná a zélə mpu ná muud ləwə á Róma wé á mə sá ná bwé wálúlég ŋkəda éne.

Pwòl mə kaad mísh mə ósémbye ɔ míləsú wá Zembí dɛ

³⁰ Lúlúú á ózimbi tóóshin nyə á bul yáág ná a mpúg sá *Oyúden bwé á ngə bwaagələ Pwòl ná nyə ámə sá yí. Ntó, mán mələm nyə á wiinzh Pwòl məŋkəda, a jów milúlúú myá ofada ná *Gwoong ósémbye ɔ míləsú wá Zembí bəsh bwé zə seŋgya. A músə ka zə ná Pwòl zə təl bwo míshúd ná a káádəg.

23 †Pwòl mú bən mísh dɛg *Gwoong ósémbye ɔ míləsú wá Zembí, a mú ci ná: «Bwaang, mə ngə sɛy ná Zembí lám ná sán zə wóóš múús.»

² †Ananíyas, Ajəláci á ofada, mú ci ná buud bwé á bə nyə kúnə-kúnə wá ná bwé nyífég nyə bóónz mpud.

³ Pwòl mú ci ná nyə ná: «Wo ji nda mbéé fifim bwé mə shín wá fəm yí. Zembí nyə é yíd wo. Wo mə zə ji na shí ná wo zə sámb mə lésú nda mácég mə jí ná, nji wo abéyéy sá mácég mə ngə ci yí, wo yida lwám ná bwé yídúg mə.» ⁴ Buud bwé á bə cínəng wá bwé mú ci ná nyə ná: «Wo lwíy Ajəláci á ofada ɔ Zembí?» ⁵ †Pwòl ná: «Bwaang, mə shígé mpú ná jisə Ajəláci á ofada. Mə mpú ná jí cilyá Kálad Zembí dɛ ná: “Wo ajélayé ná lwíy tówe shwóg á kúl búúd gwó.”»

⁶ †Nda Pwòl nyə á mpu ná buud búšə ná Gwoong ósémbye ɔ míləsú dɛ wá búšə bóól *Osadwisyeŋ bóól *Ofarizyeŋ ná, nyə á kím cínəng cwú ná: «Bwaang, mə ji Farizyeŋ, mwán Ofarizyeŋ. Mə təl kəcwəd nəcé mə ngələ bwánd ná búgə ná mimbimbə mí bá gwúm.»

⁷ Námə nji nyə á ci ntəni yí, Ofarizyeŋ bənəŋ Osadwisyeŋ bwé mú séŋəsə məkəl, gúfúgá ósémbye ɔ míləsú í mú bóóg məŋkəw məbá. ⁸ †Nəcə Osadwisyeŋ

† 22:22 21.36 †† 22:25 16.37 † 23:1 24.16 †† 23:2 Ləv 19.15; Mat 23.27-28; Yuá 18.22-23 †† 23:5 MmN 22.27 ††† 23:6 26.5; 24.21; Flp 3.5-6 ††† 23:8 4.1-2

bāŋ bwé dɛ ci ná muud mə yə yé cugé ná ŋkul kwo gwúm, sá bwé jów ná *əngəles yí í cugé, gúl sá cugé námə ná *jím. Ofarizyeŋ bāŋ bwé dɛ magələ ísá byəwəg byésh ná bíšə. ⁹ †Í músə zə bə bwo nda zhuyá. Bóól *Oyíŋgəli ɔ mácég bwé á bə Ofarizyeŋ wá bwé mú tów ótətəlí ngə lás nda bwé tɛ mányúul, bwé ná: «Sə bāŋ sá adúgə ná muud éga ji ná gúl sá mábégé. Jí ná ŋkul bə ná wúl shíshim í ámə ləsha ná nyə, ŋkí ntəg ngwól əngəles.» ¹⁰ Zhuyá músə bul yáág. Nə ndéé lúlúú á ózimbi tóóshin mú fúndə ná bwé á bá nyaa Pwòl ná məbwə. A mú ci ná ozimbi ná bwé shúləg kə nūŋ kə yíl Pwòl kə ná nyə bwédɛ kóógəlád. ¹¹ †Búlú í á bə cínəng yí, Cwámə mú zə wóóš wə Pwòl, zə ci ná nyə ná: «Wo ɔ wá ŋkúl. Wo mə bwaagələ lāŋ wām wa Yurúsələm, í jii ná wo kág námə bwaagələ wə Róma.»

Oyúden bwé cɛel gwú Pwòl

¹² †Mán mələm, bóól *Oyúden bwé á sá shwushwaga. Bwé ci ídɛw ná məŋgul, bwé ná, ŋkí bwé agwúyé Pwòl bwé bə ná məzhúŋgəlú. ¹³ Buud bwé á sá kúdúgú jəwəg wá bwé á bə buud cɔ məwúm məŋɔ. ¹⁴ †Bwé á ka kə dúgya ná milúlúú myá ofada ná ocúm-bá buud, kə ci ná bwo ná: «Sə mə jów məzhúŋgəlú sédɛ ícəg dɛ, sə mə ci ídɛw ná məŋgul kə wóóš ja sə é gwú Pwòl yí. ¹⁵ Í jii já gaád ná bínəŋ *Gwoong ósémbye ɔ míləsú wá Zembí bi dúgyág ná lúlúú á ózimbi, a zəg ná Pwòl bídɛ ná bi mə zə faas lésú yé. Sə mə shín kwəməsa ná sə é gwú nyə a nda fwo kumə bídɛ.»

¹⁶ Pwòl táá yé í á ka gwág kúdúgú jəwəg. A músə kə nyíi luŋgəla ízimbi dɛ kə jaaw Pwòl. ¹⁷ Pwòl mú jów ngwól tówe shwóg á izimbi, zə ci ná nyə ná: «Kaág ná ncwəmə ga wé lúlúú á ózimbi tóóshin, a ji ná sá á kə jaaw nyə yí.» ¹⁸ Tówe shwóg éne mú kə ná ncwəmə ní wé lúlúú á ózimbi kə lwóya nyə ná: «Pwòl jí mímbwug dɛ yé nyə ámə jów mə, a mú ntɛ mə ná ncwəmə ga ná a zəg jaaw wo gúl sá.» ¹⁹ Lúlúú á ózimbi mú bii ncwəmə ní mbwəd kə ná nyə koogú kə jì nyə ná: «Jí wó céél jaaw mə yí?» ²⁰ A mú bəsa ná né ná: «Oyúden bwé mə shín kwəmbələ ná bwé zə ci ná wo ná wo kág ná Pwòl mán Gwoong ósémbye ɔ míləsú wá Zembí dɛ nda bwé cɛel kə faas lésú yé. ²¹ Wəe kú bá magələ. Búšə buud cɔ məwúm məŋɔ bwé ngə bwéél ná bwé gwú nyə wá. Bwé mə ci ídɛw, ci məlwəg, jów ná bwé bəg ná məzhúŋgəlú icəg byəŋéd ŋkí bwé bə kú gwú nyə. Bwé ngə bwánd nji ná wo mágəlag sá bwé cí yí, bwé mə bwey kwəməsa.»

²² Lúlúú á ózimbi tóóshin músə bíd mwán ncwəmə, nyə ná né ná: «Ci wo kú jaaw múúd ná wo mə shín zə lwəgələ mə kúdúgú ga.» ²³ A mú jów milúlúú mímbá myá ozimbi təd, nyə ná bwo ná: «Kwəməsagá ozimbi mitəd mímbá, ná bəwəg bwé dɛ ju ná ikabəlí wá məwúm zəŋgbá ná ifulísh mitəd mímbá bwé bəg zə kə Sezaré məwəla ibuú mā mpwó-bulú dɛ. ²⁴ Bwé kwəməsag námə íkabəlí shú ná bwé kág ná Pwòl a kú shwúg jús kú bwím bəwəg kə wóóš ná nyə wə ngwəwəməna Felígəs.» ²⁵ A mú cilə kálad ntəga:

§ 23:9 25.25; Luk 23.4 §† 23:11 18.9; 19.21; 27.24; 28.16, 23 §†† 23:12 9.23 §† 23:14 25.3

²⁶ Mə Klódyus Lísyas, mə cilə lwám ηgwəməna Felígús. Wo ɔ lás ɔ! ²⁷ †Muud mə ηgə ntí wo éga, Oyúden bwə ámə bíí nyə, bwə mú shîn bə nə bwə gwú nyə. Sánŋη ozimbi sə mú fəeməshi nyə nəcé sə ámə gwág nə a jì muud á Róma. ²⁸ Mə ηgə ka sɔ nə mə wámblélə cwoomb bəŋŋη bwə yə nə ndí yí, mə ámə kə nə nyə bwədí Gwoonŋ ósémbye ɔ mílósú wə Zembí dɛ, ²⁹ ††mə mú kwey nə bəŋŋη bwə ηgə séŋəsa məkəl ísá í dɛgyá nə məcɛɛ máŋ yí. A cugé nə məbɛɛ mí nə ηkul sá nə bwə gwúg nyə ηkí nə bwə wáág nyə mímbwug dɛ má. ³⁰ †Nda mə ámə ka gwádəga nə bwə ηgə bwéélə nə bwə gwú nyə ná, mə mə ka ntí wo nyə. Mə mə námə jaaw búúd bwə ηgə wáám nyə wá nə bwə zəg bwaagələ nyə məbɛɛ mé nŋη wódɛ.

³¹ Ozimbi bwə á ka sá nda ijwŋga í á bə nə, bwə mú ηwa Pwól kyey nə nyə bulú nə bulú kələ nə nyə Antipátris. ³² Mán mələm, bwə mú bíd nə bɔɔŋŋ bwə á ηgə ju nə ikabəlí wá bwə kəg nə nyə shwóg, bāŋ bwə mú nyiŋŋə nə mpəsə kə lunŋəla ízəmbid. ³³ Bɔɔŋŋ bwə á kə nə Pwól wá bwə mú kə kumə Sezarə, bwə músə yə ηgwəməna kálaad, bwə lwágələ námə nyə Pwól. ³⁴ Nŋwəməna mú lɔ kálaad nə ndéé a mú jì Pwól kóɔmb mpál shí kwáádə nyé nyísə yí. A mú gwág nə mpál shí á Silisí. ³⁵ A mú cɪ nə Pwól nə: «Mə é bá gwágələ wo ja buud bəŋŋη búésə nə lésú wá bwə bá zə yí.» A mú lwám nə bwə kəg jil nyə luŋ mə Herod dɛ.

Pwól mə kaad wə Felígús

24 †Mpəsə mwŋw mətɔɔŋ ntúni, Ananíyas, Ajəláci á ofada, bəŋŋη búól ócúmbá buud nə ηgwól lwóya bwə á dɛ jŋw nə Tertúlos yé bwə á wóɔs Sezarə. Bwə mú zə shwəman Pwól wə ηgwəməna. ² Bwə mú jŋw Pwól. Tertúlos mú tééd ηgələ búgə nyə lésú, nyə nə: «Yé lwám múúd Felígús, wo wə mə sá nə sə búlɛg mpu cɛgə nə shee nəcé wóó mbií wó ηgə kyey nə ijwŋga yí, í mə mpu kwambələ lwon buud jísú. ³ Sə ηgə lɔ wo kúkúl jēsh nə wəla dēsh shú jɔjɔ sɔólúgú wə wɔɔŋŋ. ⁴ Mə abúlé ηgə julə lwón julə kwasa, mə téég wo məb-wə nə wo gwágúlgə mə cíg-cíg námə nda wo bwéy bə nə jɔ fúlú nə. ⁵ †Sə mə kwey nə muud éga jisə ηkí jág wagəwo. Nyə wə jísú lúlúú á ηkɔɔmú buud bwə jŋw ná buud ɔ Nazarét wá, nyə wə ηgə təl *Oyúden bēsh wə shí mishwun nə shwu. ⁶ ††Nyə a sɔ námə nə a séém-bəli *Luŋ mə Zembí, sə mú ka bíí nyə. †††[Sə á jii nə sə mə lás lésú yé nda məcɛɛ məsú mə ηgə cɪ nə. ⁷ Njì Lísyas, lúlúú ózimbi tóɔshin nyə á lɛelú zə nə júdə zə déég sə nyə, ⁸ a mú cɪ nə buud bəŋŋη búésə nə lésú wá bwə zəg bɛ nyə wa wódɛ.] Ja wóméfwó wó é ηgə jì nyə mishílí mí kɔɔd yí wo é je magələ məbɛɛ məsh sə ηgə bwaagələ nyə má.»

⁹ Oyúden bwə mú mpu bwaagələ lésú ni wēsh nə ntó wə jísə yé. ¹⁰ Nŋwəməna mú yə Pwól lésú, Pwól mú cɪ nə: «Mə mpú nə wo mə kyey nə lwon jísú ga tətəlí mimbú mimbú. Mə zə kaad kɔɔd wám nə búgə. ¹¹ Mə

† 23:27 21.30-33; 22.25 †† 23:29 18.14-15; 26.31; 28.18 † 23:30 24.5-8 †† 24:1 25.2 †† 24:5 17.6 †† 24:6 21.28, 30 ††† Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə icyá íga.

ηgə kúnɔw bád kə Yurúsəlem nə mə kə yə Zembí gúmá, í afwóyé sá mwŋw wúm nə məbá. Wo jì nə ηkul je fyal sə mə ηgə cɪ ga. ¹² Bwə abwélé kwey mə Luŋ mə Zembí, ηkí *məmpáanzə mə mínjígúglá mə Oyúden dɛ, sá muud sə ηgə séŋəsa məkəl ηkí ntāg nə mə ηgə wá zhizhɔɔm ηgwəla. ¹³ Sā jēsh bwə ηgə cɪ mə ni, bwə cúgə nə ηkul lwágələ nə jísə búbálé. ¹⁴ †Njì, mə mpú magələ wódɛ míshúd nə, na zhíí bwə mə jŋw nə ηkɔɔmú ni dɛ wə mə ηgə yə Zembí á impáámbə bísu gúmá yé, mə ηgə *magələ sā jēsh jísə cilyá kálaad məcɛɛ nə ókálaad ɔ *búúd ɔ mícúndə dɛ yí. ¹⁵ †Sā bwə ηgə bwánd nə búgə nə Zembí mə bá sá yí, gwə námə wə mə ηgə bwánd nə búgə yí. Jísə nə buud bwə bá gwúm, tɔɔ bɔɔŋŋ ɔ ányunywaə, tɔɔ bɔɔŋŋ ɔ abúɔɔw. ¹⁶ ††Gwə wə jì nə, məe ηgə wá ηkul nə mitədúgá myá lâm mí búg mə tətəlí ja jēsh mísh mə Zembí nə mísh mə búud dɛ. ¹⁷ †Mə a cɪŋŋəli mimbú ηkí bulya nə ndéé mə á ka zə nə mə zə yə mímbúbúwá myá lwon buud jām mikwíindyá, mə keenzh námə ílím, ¹⁸ ja jɔɔŋŋ wə bwə á kə kwey mə Luŋ mə mə shîn fyá nyúul. Í á bə ntāg kú nə gúfúgá búud, kú nə icucu. ¹⁹ Njì gúl búbaalé Oyúden wə Azí wə bwə á bə, bwə wə búésə nə bwə zəg tŋw wo míshúd shwəman mə, ηkí búésə nə sá bwə láməsa nə mə yí. ²⁰ Nkí ntó dɛ, buud ɔga, bɔɔŋŋ bwə təl ɔga bwə jááwəg ηkí mə a shí biil nə wŋŋ ja mə á kaad *Gwoonŋ ósémbye ɔ mílósú wə Zembí dɛ yí. ²¹ ††Ye njì cilyá mə á cɪ mə təl tām kɔɔd ná: “Mə təl múús kɔɔdɛd nəcé mə ηgələ magələ nə mimbimbə mí bá gwúm” yí?»

²² †Felígús nywáá nyə á bwey bul mpu isá í dɛgyá nə zhíí Pwól nyə á ηgə bɛ yí. Nyə á ka bíd bwo nə bwə bāg shúgəla zə, nyə nə bwo nə: «Ja Lísyas lúlúú á ózimbi tóɔshin mə bá wóɔs yí, ja jɔɔŋŋ wə mə bá zə faas lésú wén yí.» ²³ †A mú cɪ nə lúlúú ózimbi təd nə a báágəlɛg Pwól, njì a bíd nə a jéég ηgə wiinzh nyúul, a kú kaambələ nə buud bé nə bwə kú zə dɛg nyə. ²⁴ Baalé mwŋw mə mú cɔ. Felígús bá mudá yé Drusíl shilə Oyúden bwə njúl ntúni, a mú jŋw Pwól nə a zəg jaaw bwo sá í dɛgyá nə búgə búgəlálə Yésus-Kríst yí. ²⁵ Njì, Pwól mú ka ηgə bul lás lésú cəgələ cəg á tətəlí, dúlə mpu bii lâm, nə lésú sémbye mílósú í bá zə sɛy yí. Felígús mú gwág íkukwende, a mú cɪ nə Pwól nə: «Fwog je nyiŋŋə jíga ja. Mə é bá kwo jŋw wo ja shús.» ²⁶ Nyə á ηgə bwánd nə búgə nə Pwól nyə é je yə nyə *mwaané. Gwə wə í á sá nə a dɛg bul jŋw nyə ija ija zə dɛ lésəha nə nyə. ²⁷ ††Mimbú mí á cɔ mímbá. Porsyus Festos mú zə cénd Felígús. Nda Felígús nyə á ηgə jì nə Oyúden bwə gwágúg nyə nywa ná, nyə á kyey a lúgə Pwól mímb-wugəɔ.

Pwól mə kaad wə Festos

25 Festos nyə á ka wóɔs mpál shí jɔɔŋgúɔ. A mú já Sezarə mwŋw məlɔɔ, a mú bád kə Yurúsəlem. ² ††Nə milúlúú myá ofada, nə otówe ɔ shwóg wá

§ 24:14 9.2 †† 24:15 23.6; 26.8; Dan 12.2; Yuá 5.28-29 †† 24:16 23.1; 1Kr 4.4; 2Kr 1.12; 2Tm 1.3 †† 24:17 11.29-30; 21.17-28 †† 24:21 23.6; 24.15 †† 24:22 9.2 †† 24:23 27.3; 28.16, 30 †† 24:27 25.9 †† 25:2 24.1

*Oyúden bwé mú zə shwəman Pwól nyədí, bwé téég nyə məbwə, ³†nə a bwííggúg bwo nə ηkwonə, a ntíígg Pwól Yurúsəlem. Í á bə bwé mə shīn cwə yuug nə bwé zə gwú nyə zhííđ. ⁴Festos mú bəsa nə bwo nə Sezarē wə Pwól jī mímbwug đí yé, nyəméfwó Festos mə zə námə kə wu. ⁵Nyə nə bwo nə: «Otówe ɔ shwóg bún bwé zəg sənónə kəg. Nkí gúl sá abúbōw í ηgə dúgya nə muud wəwəgə, bwé ka kə shwəman nyə nūη.»

⁶Festos nyə á já cínəgə bwədí mwōw mwəwəmb ηkí wūm. A músə shulə kə Sezarē. Mán məlēm nyə á kə jī jīya sémbýé mílāsúđ, a mú cī nə bwé zəg nə Pwól.

⁷†Pwól mú zə. Oyúden bwé á zhu Yurúsəlem wá bwé mú lyé nyə, bwé mú ηgə jéég nyə məma minjagə bwəméfwó bwé cúgə nə ηkul mpu bwaagələ myá.

⁸Pwól mú shwə nyúul, nyə nə: «Mə afwóyé shwey wōη nə məcəξ mə Oyúden, kú shwey wōη nə *Luη mə Zem-bī, kú shwey wōη nə *Káázəl.» ⁹Njī, Festos mú cəel sá Oyúden mənywa. A mú cī nə Pwól nə: «Ye wó magələ né mə kəndəg wo Yurúsəlem, lésú wō í kəg lís wu mə ηjúl?» ¹⁰Pwól nə: «Mə təl *mpáanzé mílāsú mə Káázəl đí. Í jī ná lésú wām í lísúg cínəgə. Mə afwóyé sá Oyúden gúl sá abúbōw, woméfwó mə bwey mpu ntó.

¹¹†Nkí jisə mpu bə nə mə jī nə məbəξ, nə mə mə sá gúl sá á shwiy, mə kú ban shwiy. Í ká yidá bə nə mə cugé nə məbəξ ísá byēsh búga bwé ηgə jéég mə íga đí, muud nyə ajáláyé nə kəenzh mə nə bwé kəg gwú mə. Mə jī ná lésú wām í kəg wə Káázəl.» ¹²Festos bənōη osəmbye ɔ mílāsú bé bwé mú đə lésə na nə ndéé a mú cī nə Pwól nə: «Wo mə jī ná lésú wō í kəg wə Káázəl, wo é ka námə kə wu.»

¹³Baalé mwōw mə mú cə. Njwú-buud Agurípa mú zə wós Sezarē, bá mudá yé Berenís nə bwé zə bəda Festos. ¹⁴†Nda bwé á já cínəgə fwámé zhwoη mwōw nə, Festos nyə á ka jaaw njwú-buud lésú mə Pwól. Nyə nə: «Felígús nyə a ləgə ηgwól múúd wa mímbwugəđ. ¹⁵Ja mə á kə Yurúsəlem yí, mílúlúú myā ofada, nə ocúmbá buud wə Oyúden bwé á shwəman muud wəwəgə, bwé nə mə mágələg nə a jī nə məbəξ. ¹⁶Mə á ka cī nə bwo nə buud ɔ Róma bwé cúgə nə ηkul kəenzh múúd nə a yəg, muud wəwəgə bənōη buud ɔ lésú bé bwé kú fwo kaad í, muud wəwəgə kú fwo bə nə fwála nə á shwə nyé nyúul. Bwé áđé sá ntó. ¹⁷Sənónə bēsh sá á ka zə wa. Mə kú námə nyηgə neela, mə mú jī jīya sémbýé mílāsúđ, mán məlēm, mə mú jōw nə bwé zəg nə muud wəwəgə. ¹⁸†Buud ɔ lésú bé bwé mú námə zə, njī ísá bwé á ηgə cī nyə yí í kú bə nə ísá í abúbōw mə mə á ηgə tédəga yí. ¹⁹Bənónə bwé á ηgə séηəsa məkəl ísá í yəbə wāηəd. Bwé á ηgə wáámə nyə nə lésú mə ηgwól múúd nə jínə nə Yésus. Muud wəwəgə nyə á yə, Pwól ka ηgə cī nə a jī kuwó. ²⁰Mə mə a shígé ka mpu sá mə sáág yí. Mə á ka jī nyə ηkí a jī nə ηkul magələ nə a kə Yurúsəlem, lésú yé kəg lís wu. ²¹Njī, Pwól mú cī nə á jī ná lésú yé í kəg wə Káázəl, nyə wə kəg sámbə wə. Mə á ka námə cī nə bwé báágələg nyə njōw mímbwug kə wós ja mə é bá kənd nyə wə Káázəl yí.» ²²†Agurípa

mú cī nə Festos nə: «Məməfwó mə cəel námə fwo gwágələ múúd éne.» Festos nə: «Wo e gwágələ nyə mán.»

Pwól mə kaad wə Agurípa

²³Ja mán í á lēm yí, Agurípa bá Berenís bwé á zə nə ísá í gúmá byēsh í đə bə ja njwú-buud í ηgə kyey yí, bwé mú zə nyíi *mpáanzé mílāsú, bənōη mílúlúú mí ózimbí nə otówe ɔ shwóg wə ηgwəla. Festos mú sá nə bwé zəg nə Pwól. ²⁴Festos mú lás nə: «Njwú-buud Agurípa nə buud bēsh búsa wa wá, bí mə đúg múúd é-ga? *Oyúden bēsh wə Yurúsəlem nə wəwəgə wə wa, bwé á shwəman nyə məđí bwé ηgə yáág nə nyə ajáláyé nə kwo cəgə. ²⁵Jām kómb đí, mə mə a shígé đúg nə a mə sá gúl sá abúbōw á jəlá nə yə nə ndé yí. Njī, nda nyə á jī ná lésú yé í kəg wə *Káázəl nə, mə á ka námə magələ nə mə é kənd nyə wu. ²⁶Njī mə cugé nə fwámé sá mə cíləg Káázəl shú lésú wəwəgə đí yí. Gwə wə mə ámə zə nə nyə wóđí nə ηkí wo e sá nə a lásúg í, mə je bíi sá mə cíləg yí. ²⁷Nəc é í bə kú nə wúmbúlé nə mə bíígg muud, mə kənd nyə, mə kú mpu lwágələ fwámé sá nyə ámə sá yí.»

26 ⁵Agurípa mú cī nə Pwól nə: «Wo músə je kaad já nīđ.» Pwól mú séémbə mbwə, a mú tééd kəwəđ.

²«Njwú-buud Agurípa, mə đúg nə í mə bul jəla mə nda mə təl wóđí mpwóombúđ múús nə mə zə kaad shú ísá byēsh Oyúden bwé ηgə máág mə íni. ³Í bul jəla nəcə wo mpu íjām nə ijag í Oyúden byēsh, wo mpu námə ísá bwé đə séηəsa məkəl nə ndé yí. Mə ka jəgəla nə wo nə wo gwágəlagə mə nə lām jísów.

⁴†«Oyúden bēsh bwé mpu cəg jām té wúlə shí. Bwé mpu nda mə á ηgə cəgə wa məđí lwonə buud đí nə wa Yurúsəlem nə. ⁵†Bwé bwey mpu nə kómb yəbə wúsúđ đí mə á bə ηkwómé í búl bə nə ηkúđ yííđ, mə á bə *Farizyēη. Nkí bwé cəel, bwəméfwó búsa nə ηkul je bwiηg lāη wām. ⁶†Mə mə zə tōw kəwəđ ja ga đí nəcə ηkaagə Zem-bī nyə á kaag odá yí, mə ηgə bwánd nywo nə búgə. ⁷Ibēend wūm nə íbá byēsh sá búsa nə ndé yí í ηgə yə Zem-bī gúmá bulú nə mwásə kú yəw. Ibēend byəwəg í ηgə bwánd ηkaagə nyəwəgə nə búgə. Yé Njwú-buud, wām bwándələ wəwəgə wə Oyúden bwé ηgə wáámə mə nə ndé ga. ⁸Nəc jī bí bāη bí cúgə nə ηkul magələ nə Zem-bī ηgə gwūməshi mímbimbə yí? ⁹†Mə mə á fwo námə đə tédəga nə mə jəlá nə bul lúmbəli nə jínə mə Yésus á Nazarēt. ¹⁰Ntó námə wə mə á đə sá Yurúsəlem yé. Məməfwó mə á đə bíi zhwoη obúgəla nə ηkul mílúlúú myā ofada mí á yə mə yí, mə đə wá bwo mímbwugəđ. Mə á đə námə bə cūη nə buud bwé á đə gwú bwo wá. ¹¹Mə á đə kyey *məmpáanzé mə mínjíggúla mə Oyúden đí, mə đə ηgə lwágələ obúgəla cúwəlí, đə yímbəli bwo nə bwé kíílyág búgə jāη. Mə á nteηg námə sóólúgú wām, mə kə đə bə obúgəla míηgwəla míshúsúđ. ¹²†Gwə wə í á sá nə mə kəg Damás, mílúlúú myā ofada mí mə yə mə ηkul nə lwámá mə kəg sá yí. ¹³Mə ηgə kə ntəni tām mwásə, yé Njwú-buud, mə mú đúg njī məma

† 25:3 23.14-15 †† 25:7 24.5-6, 13 † 25:9 24.27 †† 25:11 25.21, 25; 28.19 †† 25:14 24.27 ††† 25:18 18.14-15 ††† 25:22 Luk 21.12; 23.8

§ 26:1 9.15 †† 26:4 Gal 1.14 ††† 26:5 23.6 †† 26:6 23.6; 24.15; 28.20 ††† 26:9 8.3 †† 26:12 9.1-22; 22.5-16

məŋkenya mə mə faan cɔ́ yásó. Məŋkenya məni mə mú lyɛ sánónɔ́ buud ɔ́ gwoonɔ́g bām. ¹⁴ Sə bēsh sə mú kadəwa shí. Mə mú gwág kál í ngə lās nə mə kál lú aramyɛ́ dɛ́ ná: “Sól, Sól, nəcé jɛ́ wó búl lwágwələ mə cúwúlí ntúni yí? Mpug nə wo cugé nə ŋkul sá míngáádə nə shushwom †.” ¹⁵ Mə mú jɛ́ ná: “Wo zə e, Cwámabə?” Cwámabə ná: “Mə Yésus, mə wé wó ngə lwágwələ cúwúlí yé. ¹⁶ Nji, wáólúg, wo tówúg tətəlí nə məkuú mwō. Mə ámə zə lwóya nyúul wódɛ́ nə mə zə sá nə wo bəg mə kágé mílwámá, wo bwiing sá wó mə dúg yí nə byoonɔ́g byēsh mə bá nyiingə zə də lwágwələ wo yí. ¹⁷ Mə é cəg wo nə kúl gwō nə ikúl ishús, kúl jēsh mə é lwām wo yí. ¹⁸ ††Mə lwám wo nə wo kəg bēny bwo mísh, bwé wúg yidúgúd zə məŋkenyad, wú mpəl mə *Sátan dɛ́ zə wé Zembí. Búgə bwé é *búgwələ mə yí í é sá nə bwé ləgúg ijuugá í *mísəm myánɔ́ bwé mú ŋwa jiya, bə́nɔ́nɔ́ bə́wú bwé mú miŋkɛ́ŋkɛ́ nəcé ŋgələ búgwələ mə wá.”

¹⁹ «Ntɔ́, yé Njwú-buud Agərípa, sá mə á dúg í á zhu mə gwów yí, mə a shígé mpyēny gwo. ²⁰ †Mə á yida tééd njoonɔ́, mə tééd kə búúd ɔ́ Damás dɛ́, mə mú nyiingə kə bəonɔ́g wá Yurésələm nə bəonɔ́g wá Yudéa yēsh dɛ́, kə nəmá ikúl ishúsúd, mə kə bwiing bēsh nə bwé céndúg mítédúgá bwé cénd kú njoonɔ́ yid wé Zembí, bwé mú cəgə cəg í lwágwələ nə bwé mə cénd mítédúgá yí. ²¹ Sá jəonɔ́g wé Oyúden bwé á kə bíí mə *Luŋ mə Zembí dɛ́, bwé ngə sɔ́ nə bwo gwú mə nə ndɛ́ yí. ²² Mə ngə cəgə zə wóos múús nji nəcé Zembí, shú nə méé ngəgə nə bwiing kéel, bwiing ikúkágé, bwiing ócúmbá buud. Mə ngə bwiing nji sá *búúd ɔ́ mícúndə nə Moyíz bwé á bwey jaaw nə í bá bə yí, kú bəd sá gwōw. ²³ †† á bə nə *Křst mə jəlá nə bá jug, á jəlá nə bá bə múúd ashúshwóogú gwúmélə, á jəlá nə bá bwiing kúl jísə nə byoonɔ́g í cúgə Oyúden yí məŋkenya.»

Pwól mə cəel nə Agərípa búgúlag Yésus

²⁴ Pwól ngə kə shwóg nə kəod yé ntúni, Festos mú ŋkáánd ná: «Pwól wo jɛ́ lad. Bulúlə mpu wō ni í mə kənd wo ímpwúfúd.» ²⁵ Pwól nye mú cɪ́ ná: «Mə cugé lad ye Festos lwám múúd. Lású mə ngə lās yí wúsə fwámé ləsú, í njúl ləsú fəg. ²⁶ ††Njwú-buud mə ngə lésha nə ndɛ́ kú fúndə yé, a mpú isá ini. Mə tédúgá nə mə aŋgɛ́ nə kwab ja mə cɛ́ ntɔ́ yí, nyə ajágé tə zə sá na. Nəcé isá byoonɔ́g í á shígé də sɛ́y ishwoo mífəfəd. ²⁷ Njwú-buud Agərípa, ye wo ngə *magələ isá *búúd ɔ́ mícúndə bwé á cɪ́ yí? Haaw. Mə mpú nə wo ngə magələ byo.» ²⁸ †††Agərípa mú cɪ́ nə Pwól ná: «Í mú wo kúnə-kúnə nə wo sáág mə nə mə bəg křsten ɛ́ɛ́!» ²⁹ Pwól ná: «Í bəg ntɔ́ tə kíkídiga tə jáyé ja. Mə jəgwələ nə Zembí nə tə wo, tə buud bēsh bwé ngə gwágwələ mə múús wá bi bəg nda mə, nji bi kú yidá bə nə məŋkədə nda mə jɛ́ nə mwo éga.» ³⁰ Njwú-buud mú tów, nə ŋgwə́mənə, nə Berenis nə buud bēsh bə́nɔ́nɔ́ bwé á bə bwé njúl wá. ³¹ †††Bwé músə kə shwush-

† SHUSHWOM: Bwé á də sá wúl mbií shushwom nə líf. Bwé ká də lúma ínteny nə í kyéyug. †† 26:18 Ifz 2.2; 5.8-14; Kol 1.13 † 26:20 9.20, 28-29; Luk 3.8 †† 26:23 3.15; Iza 49.6; Luk 24.46-47; 1Kr 15.20 †† 26:26 Yuá 18.20 ††† 26:28 11.26 ††† 26:31 23.29

wagád, kə lésha ná: «Muud éne nyə asáyé tə zə sá búsa nə ŋkul gwú nyə nə ndɛ́ yí, kú nəmá bə tə zə sá bwé wálúlag nyə məŋkədə yí.» ³² ††Agərípa mú cɪ́ nə Festos ná: «Í mbəm bə muud éne kú jɛ́ ná ləsú yé í kəg wé *Káázəl, wo mbəm je bíd nyə.»

Njəonɔ́ mə Pwól kələ Róma

27 †††Ja í á zə wóos nə bwé kənd sə Italı yí, bwé á ŋwa Pwól nə míl mímbwug, bwé yə wúl lúlúú ózimbɪ təd. Lúlúú ózimbɪ wəonɔ́g í á bə nə jínə nə Zhuliyus, nyə á də sɛ́y kında ózimbɪ ánúnɪ bwé á də jɔ́w nə Kında mə *Káázəl yí. ² †††Sá á bád titíma á Adramít í á ngə kə məbwúnɔ́ mə Azí yí. Sə á bád cínəonɔ́g, mú kyey sənɔ́nɔ́ Aristárəg muud Masedwən nyə á zhu Tesaloníka yé. ³ ††Sá mú kə shulə Sidon mán mələm. Zhuliyus nyə á bə nə jɔ́ lām nə Pwól, a mú bíd nyə nə a kəg óshwé bə dɛ́, ka bwé é ngə yə nyə isá. ⁴ Sə mú tɛ́ na. Nda ŋkwə́ bwé á ngə ntágwələ sə nə, sə á ngə baag kóomb fuundú mən á Shíprə ŋkwə́ bwé á də bə bwé mú ngə cwaaləwo yí. ⁵ Sə mú ka lífna mən má Silisí nə Paməfilí, sə mú kə səl titíma Mira, mpál shí á Lisí. ⁶ Cínəonɔ́g wé lúlúú ózimbɪ wúsə nyə a dúg ŋgwól titíma á Aləgəzandrí təl nə a kə Italı yé. A mú nteəng sə titíma wəonɔ́gúd. ⁷ Sə á ngə kə ntúni, júgə cúŋ nə cúŋ, sə ngə kə togútoogú, já zhííd zhwoɡ mwōw nə ndéé sə mú kə wóos ŋgeé Kanídus. Ŋkwə́ kú bíd sə fwála nə sə shíshúg kúnə-kúnə. Sə á shwal baag kóomb fuundú mən á Kərət ŋkwə́ bwé á də bə bwé mú ngə cwaaləwo yí. Sə á ngə kə ŋgeé Salmóne. ⁸ Sə mú ngə líduga nə ngələ baag na fuundú mən nə ndéé sə mú kə wóos kúkəl bwé də jɔ́w ná: «Jɔ́jɔ́ məbwúnɔ́» yí, ŋgwə́la í njúl kúnə-kúnə nə cínəonɔ́g nji Lasaya. ⁹ †††Fwála í á bwey bul cɔ́ sə. Ka nəmá nyiingə bə nə nda wəla lú ícɪ́ í ídəw †† í á cɔ́ nə júgə í á zə bə ŋkí wagəwo. Gwə́ wé Pwól nyə á ka zə kéwəli búud, ¹⁰ nyə ná: «Owəy, njəonɔ́ ga í é bə sə ŋkí jág ŋkəngwələ. Mə dúg nə sə é jímbal mímbag míśú, tə titíma, sə je nəmá gwə́l míkug mi búúd.» ¹¹ Lúlúú ózimbɪ nye mú yida bul bə nə búgə nə njulye titíma bá amədí, a kú gwág sá Pwól nyə á cɪ́ yí. ¹² Nda bwúnɔ́ dəonɔ́g í á shígé bə jɔ́ bwúnɔ́ búud bí nə ŋkul cɛ́ŋgwəlɪ ŋkwən yí nə, zhwoɡ buud bwé mú ngə cɪ́ nə sə cɔ́g cínəonɔ́g, sə sɔ́jɔ́g nə sə kúməg Fenígús, bwúnɔ́ á Kərət, sə kəg cɛ́ŋgwəlɪ ŋkwən wu. Bwúnɔ́ dəonɔ́g dáá dúsə mbəg ŋgeé mpədúgá *məkóól mə jwōw †† nə kóomb jwōw í də jímə yí, í njúl nəmá mbəg ŋgeé mpədúgá *məncwóm mə jwōw ††† nə kóomb jwōw í də jímə yí.

Məma ŋkwə́ mə zə kuŋg mən

¹³ Gúl ŋgúnɔ́gúl í də zhu məkóól mə jwōw ††† yí í mú ngə wɔ́jə. Bwé mú téduga nə búsa nə ŋkul kə, kə wóos Fenígús. Bwé mú yíl shwamá í də sá nə titíma kú

§ 26:32 25.11-12 †† 27:1 25.12 ††† 27:2 19.29 †† 27:3 24.23; 28.2 ††† 27:9 2Kr 11.26 †† 1C1 í ídəw: Í á də bə zəŋ. Bwé á də sá zəŋ nyəonɔ́g wəla lə bwóogúd ŋkwə́ bwé njúl ŋkí yáág. †† məkóól mə jwōw: Í kə nə Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ɔ́ ícɪyá dɛ́. ††† məncwóm mə jwōw: Í kə nə Nord; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ɔ́ ícɪyá dɛ́. †††† məkóól mə jwōw: Í kə nə Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkəw á oféél-féélí ɔ́ ícɪyá dɛ́.

kyey yí, bwo mú ngə bə fuundú mân á Kərēt. ¹⁴ Kú námə bwey, məma ŋkwə bəwə də jōw nə Erakilōŋ † yé mú zhu nūŋ ŋkwaməd zə byaləga nə bwo. ¹⁵ Nda titíma í á shwal tēw nə, fwála mə kwo təl nyə yí í a shígé ná bə. Sə mú bíd, ŋkwə mú ngə kə nə sá kóómb í ajóláyé yí. ¹⁶ Sə á ka kə cǝ mpəsə ŋkwamə bəwə jōw nə Koda yí, í mú nywá laa sə ŋkwə, sə músə ka tsem balan nə bíbyóól acíg-cíg sə mə fwo bul lídəga. ¹⁷ Ofúla bəwə mú kəl bíbyóól jəwŋg titíma dǝ gwōw nə ndéé bəwə mú ngə cəǝlə mikwoolú lyə titíma nəcé bəwə á ngə fúndə nə ŋkwə nyə a bá kə nə sə nə ndéé sə kə mága bwūŋ á Sírət. Bəwə mú shul shwamá í dǝ cwánəwo yí mǝjūwód, sə mú shwal ngə kə, kú ná bə kóómb sə mə céel yí. ¹⁸ ††Jwōw í á bə yí í á bə ŋkwə ngə ná námə zhǝŋg sə. Sə mú ka tééd wusələ mímbag mǝjūwód. ¹⁹ Jwōw áléel, ofúla bwəmfəwó bəwə mú ngə wusə isá í titíma mǝjūwód nə məbwə mǝŋ. ²⁰ Sə á cəgə mwōw ŋkí bulya kú ná dǝg jwōw jəŋ dǝ, kú nə təw acén-cení, ŋj wúl mbíif yáá-gyáá ŋkwə ngə kəŋg. Sə mú shīn dǝg nə sə bāŋ sə á cəgəyé.

²¹ Í á bə námə buud bəwə mə bul já kú də. Pwōl mú ka zə tōw bwo tətám, a mú cǝ nə bwo nə: «Owey, bí a mbəm gwág sá mə a ngə cǝ yí, ŋkí sá á shígé tǝ mákuú Kərēt, sə á mbəm sásələ míga mícúŋ nə intáma. ²² Mə ka cǝ nə bí ja gaád nə bí lwóyág ŋkán. Cəg múúd í ájímbeé wa təw ngwúd. Sə jí nə ŋkul ntáma, ŋj titíma. ²³ Zembí mə gwág nə ndǝ yé, mə ngə yə gúmə yé, ng-wól *éŋgəles yé nyə ámə wóós mǝdǝ búlu gaád. ²⁴ †Nyə ámə lás nə mə nə: “Pwōl, wo kú bə nə ifwaas. Í jǝ nə wo kúməg wə *Káázel. Zembí nyə e cəg námə búúd cǝ titíma gwō nəcé wo.” ²⁵ Gwə wə mə cǝ nə bí ná, oshwə bām, lwóyágá ŋkán. Mə jǝ nə búgə nə Zembí nə isá í é bə nda nyə ámə jaaw mə nə. ²⁶ †Sə é kə mága nyúl ŋkwamə dǝ.»

²⁷ Í á ka zə bə, ŋkwə mə jǝǝla nə sə ntúni ibulú wúm nə ílól. Búlu wúm nə nǝ dǝ, sə ngə ná námə ntūŋ mân bəwə jōw nə Adriyatík má dǝ, isá í tām bulú, ofúla bəwə mú gwádəga nə sə mú kúnə-kúnə nə nyúl shí. ²⁸ Bəwə mú wusə zhwaŋgəla mǝjūwód, bəwə kwey nə í gwaa shí kə wóós ómáda məwúm mǝlól nə zəŋgbá. Sə mú shísh shwóg, bəwə mú kwo wusə zhwaŋgəla, bəwə kwey ómáda məwúm mǝbá nə mwəwəmb. ²⁹ Bəwə mú beemb nə sə á bá kə mága gúl kúkúl á məkwóógú. Bəwə mú wá məshwamá mǝnǝ bán titíma dǝ, bəwə ngə wǝmb nə mán í lééləg ləm. ³⁰ Ofúla bəwə mú ka zə bǝ tédúgá nə bəwə túb. Bəwə mú shul bíbyóól acíg-cíg mǝjūwód nda sá mə cǝ nə bəwə kə wá məshwamá má lúú titíma. ³¹ Pwōl mú cǝ nə lúúú ózimbi nə: «Ŋkí buud óni bəwə bə kú jǝ titíma dǝ, bí kú faam nə shwiy.» ³² Ozimbi bəwə mú sámb míkwoolú mí bíbyóól nə ndéé í mú wō.

³³ Té bəwə á ngə bwánd nə mán í lámég yí, Pwōl nyə á ngə cwīny buud nə bəwə dǝg ídēw. Nyə á cǝ nə bwo nə: «Í mə bə mwōw wúm nə mǝnǝ múús bí njul bí ngə bwánd, muud kú də. ³⁴ ††Mə ngə jǝ nə bí nyíŋgəg tééd ngələ dǝ, sá jəwŋg í é sá bí mpwogé. Mpugá nə muud nyə ajimbálé təw ntand shilú ngwúd wa.» ³⁵ †††Nyə á

shīn cǝ ntúni yí, nyə á ngə bəléd, a jəgəla nə Zembí nə ndéé a fēy, a mú tééd dǝlə. ³⁶ Bēsh mənyúúl mə mú lal, bəwə mú ngə ídēw ngə də. ³⁷ Sə bēsh sə á bə titíma dǝ buud mǝtəd mímbá nə məwúm zəŋgbá nə ósaman. ³⁸ Ja bəwə á shīn də jíla yí, bəwə á ka zə sǝ mǝzhǝ mə sá nə titíma ngwág yǝsa. Bəwə mú wusə ídēw mǝjūwód.

³⁹ Ja mán í á ka ləm yí, bəwə a shígé yag shí bəwə á kə wóós ni. Í á yida bə nda wúl mbwə mân í á zə shúsə cǝndú. Mbwaanzələ shǝ í á ngə nyín cǝwŋg. Wu mbwaanzələ wəwŋg dǝ wə bəwə á dǝg nə bəwə céel kə təl titíma yé ŋkí í á bə nə ŋkul sǝy ntó. ⁴⁰ Bəwə á ka wiinzh məshwamá mēsh bwo mpəŋgəla mwo mǝjūwód, bəwə wiinzh námə míkwoolú mí sá í dǝ fiinzh titíma yí, bəwə mú wəef *sanda ngúl, ngúl mú ngə kə nə titíma kóómb mbwaanzələ shǝ. ⁴¹ †††Nyə bəwə nda fwo kumə bwūŋ, titíma mú kə mága dúl kú lə shǝ í á bə mǝjūwó dǝ shí kú ngə nyín yí. Lúú titíma í mú nyí shǝ dǝ í kə yǝm. Ikwə í mǝjūwó í mú dǝ zə jiwa bán titíma dǝ nə ndéé bán titíma í mú shīn wōŋ.

⁴² Ozimbi bəwə mú dǝg nə bəwə shīn gwú mimbwug shú nə muud kú gwáág nə ndéé túb. ⁴³ Nyə nda lúúú ózimbi nyə á céel cəg Pwōl nə, nyə á cǝ nə ozimbi nə bəwə kú gwú mimbwug. A mú yida lwām nə bəwə bí nə ŋkul gwáág wá bəwə gwáágúg kə cǝndú, ⁴⁴ bəwə bəwə lǝg wá bəwə ngəg nə badəwo mǝbóómbúd, bóól íb-wí í titíma dǝ bəwə ka ngə kə cǝndú. Ntó wə bēsh bəwə á faam nə shwiy yé, bəwə mú kumə cǝndú mpwogé nə mpwogé.

Pwōl mə kumə ŋkwamə á Malta

28 Ja sə mə shīn faam nə shwiy ntúni yí, sə mú gwág nə bəwə də jōw nyāŋ ŋkwamə nə Malta. ² †Mímbyágá mí shí nyəwŋg mí á ngə sə nə dúl wáál ósəsa í cǝg kél jēsh yí. Nda mpú nyə á ngə nywə yŋŋ í ngə fafələ nə, bəwə á sǝ məma kuda, bəwə mú ngə sə bēsh nə sə kəg gwáalə. ³ Pwōl nyə á ka ŋkēny dúl bímbí lú ncaga wusə kudad. Yúul mú kə wú cǝwŋgə nə gúŋ kuda, zə bwaməsə nyə mbwəd nada. ⁴ Ja mímbýágá mí shí mí á dǝg yúul kál Pwōl mbwəd yí, bəwə á ngə lésa bəwəmə nə bəwəmə nə: «Muud éga jǝ wám-bələ bə ngwúl buud. A mə tsem faam nə shwiy mǝjūwó dǝ, myéndí í á mǝgéláyé nə a cǝgəg.» ⁵ ††Nyə Pwōl nywáá mú saməsə yúul kuda dǝ, a kú námə gwádəga təw məcəy. ⁶ †††Bāŋ bəwə á ngə tédəga nə bəwə é je dǝg Pwōl ngə gúsə, gúl ja nə bəwə é seegya ŋj a mə yəŋ kadəwa shí mbimbə. Bəwə á bwánd nə kəkəkə, bəwə kú dǝg təw sá ábúbdw í bə nə nyə. Bəwə mú cǝnd mǝtédúgá, bəwə nə: «A cǝgə zhizhe muud, a jǝ zembí.» ⁷ Ngwól kǝŋ nyə á bə kúnə-kúnə nə kúkúl bəwə á bə ni. Kǝŋ wəwŋg njúl kǝŋ mə Publíyus, lúúú múúd á ŋkwamə nyəwŋg. Publíyus éne mú ngə sə nə céelí, a mú jil sə nyédǝ kǝŋ mwōw mǝlól. ⁸ Sóŋgú yé nyə á bə a mbwúg shí nə bwás. Nyúúl í á ngə gwə nyə, a ngə námə bwás ncwú-məcíí. Pwōl mú kə nyédǝ, kə jəgəla nə Zembí, bəd nyə məbwə, a mú yál. ⁹ Í mú ka zə bə nə, míl mímbəl myā ŋkwamə nyəwŋgú mí mú ngə zə

† Ŋkwə wəwŋg mə də zhu ngəe mǝncwúm mə jwōw. †† 27:18 Zhn 1.5 † 27:24 9.15 †† 27:26 28.1 †† 27:34 Luk 12.7

††† 27:35 Luk 22.19 ††† 27:41 27.22 § 28:2 2Kr 11.27 †† 28:5 Mak 16.18; Luk 10.19 ††† 28:6 14.11

nyédí, mí ngé zə yâ. ¹⁰ Buud bəəng bwé mú bul nwa sə nə gúmá, gúmá í ngé nyín mimbíí mimbíí. Bwé á yə námé sə isâ í njəənd ja sə á kyey yí.

Pwól mə kə kumə Róma

¹¹ Sə á ji cínəng onkwoond olól. Gúl titíma á Aləgəzandrí í á cínəngli nkwan cínəng nkwané nyəəngé. Titíma jəəng mé máyigyé mé á bə yuug «Məwáás» †. Gwé wé sə á nwa kélə nə njəənd shwóg yí. ¹² Sə á kə né ndéé kə shulə Sirakús, sə mú já cínəngé mwəw málól. ¹³ Tílé sə á tí na yí, sə á ngə baag nci-indye nə nciindye né ndéé kə wós Regyo. Mán mələm, nkəŋ á məkól mé jəw †† mú kuəng. Mprésə mwəw məbá sə mú kumə Puzhwoləs. ¹⁴ Sə mú kwey ból ómínyəŋ bésú óbúgəla na. Bwé mú jəgəla nə sə nə sənəŋ sə jág mwəw zəngbá. Mprésə wəəng wé sə á kə kumə Róma yé. ¹⁵ Na, ból ómínyəŋ bésú wə Róma bwé á gwádəga nə sə ngə zə. Bwé á zə, zə bwəma nə sə Ifacilá í Apyus, bólúgá kúl bwé də jəw nə Minjəw mí ójón mílól yí. Ja Pwól nyə a dég bwé yí, nyə á yə Zembí cuncésh, nkul bul wós nyə nyúúléd. ¹⁶ †Ja sə á kumə Róma yí, bwé á bíd Pwól nə a jeg kə ji kúl á céel yí, bá ngwól zimbí nyé é də baagəsə nyə yé.

Pwól mə bwiing Jəŋ Kéel Róma

¹⁷ Mprésə mwəw málól ntúni, Pwól nyə á jəw otówe ə shwóg wə *Oyúden, bwé zə bwəma nə nyə kúl nyə á də ji yí. Ja bwé á zə səəngya yí, nyə á ka ci nə bwo ná: «Bwaəng mə a shígé shwey wəŋ nə kúl búud jíshé, kú shwey wəŋ nə ijám nə ijag ódá bwé á lúgə yí. Nji tsem bə ntó, bwé á bii mə Yurúsələm, kəenzh mə məbwə mə búud ə Róma dī. ¹⁸ ††Buud bəəng bwé á shí jī mə kəə, bwé mú kwey nə bwé bíd mə nəcə bəŋ bwé á shígé kwey mə nə məbəŋ mə mpíyá nə shwiy má. ¹⁹ ††Nji, nda Oyúden bwé á ngə ngean nə, gwé wé mé á jī nə ləshé wám í zəg wə *Káázel nə ndí yí. Nji ntó cugé nə mə jī nə məshwán nə lwəŋ búud jám. ²⁰ Sə jəəng wə mé ámə sə nə shé dəgyág nə ndí yí, shé ləsha yí. Búbələ mə jī

† Məwáás məəng wə Kastor bá Polugəs. Bwé á bə ozembí wə yóbá Ogərək. Buud bwé á də tédəga nə ozembí bəəng wə bwé á dī baagəla ofúla. †† məkól mé jəw: Í kə nə Sud; wə é kwey féél-féélí yé nkəw á oféél-féélí ó íciyá dī. † 28:16 24.23 †† 28:18 23.29 †† 28:19 25.11

məŋkəda dī nəcə sə *Izəəyél ngə bwánd nə búgə yí.» ²¹ Bwé mú bəsa nə né nə: «Sə afwóyé bii ngwól kálaad ngə wú sə Yudéa shú dwə dī, nkí ntəg nə ngwól *mínyəŋ wúsú mə zə jaaw sə wúl bəw-bəw ləŋ shú dwə dī. ²² ††Nji, sə mə jī nə woméfwó jááwəg ná sə tédúgá wə shú nyəəng nkəəmə a búgə wə mé kə nyí ni. Sə ngə gwág nə buud bwé ngə ban nywo kúl jésh.» ²³ ††Bəŋə bwé á cəŋlə nkúmba jəw bwé bá zə cínəng nyédí njəw yí. Ja jəw dəəng í á jé yí, bwé á zə bwé njúl buud nkí bul bulya. Pwól mú zə lwóya búgə jé wú mpémán wós mpwó-kugé, a ngə bwiing bwo Faan mə Zembí, a ngə sə nə bwé mágələg Yésus, a ngə bwiing bwo nə nyə wə Məcəŋ mə Moyíz nə micilyá mí *búud ə micúndə mí á ngə ci yé. ²⁴ Ból bwé mú ngə *magələ isə nyə á ngə ci yí, bólúgá kú magələ. ²⁵ Bwé á ka ngə bwílya bwé njúl məcəŋ məcəŋ. Pwól mú kwo ci bwo nji sə ngwól nə: «Sə Nkəŋkə Shíshim nyə á lās nə impáámə bíŋ mpú mə múud micúndə Izayí dī yí í mə mpu nyín. Nyə á ci nə:

²⁶ †Kaág kúl búud ni dī kə ci nə bwo ná: “Bí mə bá də kənd məlwə, nji bí kú bwelə wámələ; bí də kənd mísh, nji bí kú bwelə dūg, ²⁷ nəcə kúl búud ga í mə shín lal mílám. Bwé mə shín juwal məlwə, bwé búdal mísh; nə mísh máŋ mə á bá dūg, məlwə máŋ mə á bá gwág, mílám myán mí á bá wámələ, nkəwəngá bwé á bá cénd kuú njəənd, nə ndéé mə mú lwag bwo.”

²⁸ † «Kagá mpu nə Zembí mə kənd búud bwé cugé Oyúden wə cəg jé jəəng. Báá, bwé é gwəgələ nyə.»

²⁹ ††[Ja Pwól nyə a shín ci ntúni yí, Oyúden bwé á shwal bwílya, bwé ngə jág səŋəsa məkəl.]

³⁰ Pwól nyə á já mimbú mímbá oncindi, a ngə ji njəw nyéməfwó nyə á ngə jəna nə *mwaané yé yí, a dūgə lég búud bwé á də zə nyédí wə, ³¹ a ngə cúndə kéel á Faan mə Zembí, a ngə jəŋli buud minjəŋlá mí dūgyá nə Cwámə Yésus-Kríst myá nə kpəwó kpəwó, kú nə gúl sə í ntəgúlé nyə.

††† 28:22 9.2 ††† 28:23 1.3; 8.12; 19.8; 28.31; Luk 17.21 § 28:26 Iza 6.9-10 †† 28:28 13.46; Luk 3.6 ††† Míl micilyá mí ayág mí cugé nə iciyá íga.

Buud 5 Róma

Isâ í dúgyá nà kálad mæ Pwôl shú Róma yí

Pwôl wá nyà á cilà kálad éga kænd Dɔ̄ mæ Yésus í á bə Róma yí. Nyà á cœl jǝǝgɛli bwo váál bí nà ɲkul mpu cœgə sœɲgí, Oyúden bánɲɲ ikúl ishús yí. Shúg lə ɲǝǝgɛlá yé wá: «Zembî mæ dɛ ɲwa múúd ná tútəlí muud ja múúd mæ búgɛla yí, búgə í kwaga» (1.17). Kálad éga jɪ nà mæma mǝɲkɔw mǝlɔɔl.

(1) Tééd lúu 1 kə wós lúu 8 ɲ, Pwôl ɲgə lwágɛlə váál múúd jɪ nà ɲkul bə tútəlí mísh mæ Zembî dɛ yí. Pwôl ka ɲgə jǝǝgɛli ná buud bēsh búsə ɔsɔɔl ɔ mǝsám, tɔɔ ikúl ishús, tɔɔ Oyúden. Ná ndéé, buud bēsh búsə nà ɲkul dúg cœg ɲjɪ nà kwíindyá mæ ɲkɛɲkɛ Shishim, nəcə Yésus-Kríst wá ɲgə kə nà buud wá Zembî.

(2) Nyíngələ wú lúu 9 kə wós lúu 11 dɛ, Pwôl ɲgə lás sâ í dúgyá nà Oyúden yí. A lwágɛlə ná kúl Oyúden jēsh ncindí dɛ í á búgɛla Yésus. ɲjɪ tœem bə ntɔ, Zembî ɲgə ná jɲw bwo, nəcə á cœl bwo, búsə kúl jé.

(3) Wúlə lúu 12 kə wós 15 dɛ, Pwôl ɲgə lwágɛlə nda múúd mæ jálá nà cœgə cœg krísten ná.

Pwôl nyà a shínal kálad nà mæbádá bédálə zhwog buud (lúu 16). A cwééd mínə mæ búdá nà budúm, a sá ná sánɲɲ sá bəg kúnə-kúnə.

Mæbádá

1 †Mæ Pwôl, lwaá mæ *Kríst Yésus, mæ wá mæ cílá kálad éga. Mæ á zə bə *muud lwámá mæ Yésus nəcə Zembî nyà a jɲw mæ ná mæ bəg ntɔ, Zembî nyà a féesh mæ ná mæ bwíingɛg Jɔ̄ɔ̄ Kéel dɛ. 2 ††Bweyúlə Zembî nyà á bwey kaag buud Jɔ̄ɔ̄ Kéel dɔɔɲg, a sá ná *buud ɔ mícúndá bə bwé cíləg ɲkaagə ɲɔɔɔɲgú Kálad Zembî dɛ. 3 †Jɔ̄ɔ̄ Kéel dɔɔɲgú dúsə lân mæ mwân yé nyà á zə byêl mpwɔɲ buud mæ *Dávid dɛ yé. 4 ɲjɪ, Zembî nyà á yə nyə ɲkul á Shishim mæ Zembî ja nyə á gwúmɔshi nyə yí; cínɔɲg wá nyə á mpu lwágɛlə ná Cœgye wúsú Yésus-Kríst wɔɔɲgú jɪ *Mwân mæ Zembî yé. 5 ††Zembî nyà a féesh mæ féeshá á mpaam kwɔɲ mæ Yésus dɛ ná mæ bəg *muud lwámá yé. Lwámá wɔɔɲg wí ná mæ sáág ná ikúl byēsh í bəg nə mægwág mæ búgə, jínə dé í mú ɲwa gúmá. 6 Bɪ búsə námə búúd ɔ ikúl nə ilwɔɲ byɔɔɲgú, bí buud Zembî mæ jɲw ná bɪ bəg buud ɔ Yésus wá.

7 ††Mæ Pwôl, mæ cilə bí buud bēsh Zembî mæ búl cœl nŭɲ Róma wá. Nyà a jɲw bí ná bɪ bəg buud bɛ. Sɔ̄ɔ̄ɲgú wúsú Zembî bə Cwámba Yésus-Kríst bwé ɔ sá bí mpaam, bwé ɔ sá námə ná bɪ ɲgəg nə cœgə ná shœ.

Pwôl jɪ nà yéesh kələ Róma

8 ††Mæ tééd fwo yə Zembî waamá akíba kwɔɲ mæ Yésus-Kríst dɛ shú dɛn bɪ bēsh nəcə shí mishwun nyēsh í ɲgə gwádɛga búgə jín. 9 ††Mæ ɲgə yə Zembî gúmá nə

† 1:1 Mis 9.3-15; 26.16; Gal 1.15-16 †† 1:2 3.21; 1Pr 1.10-12 † 1:3 Mat 1.1; 20.30-31; Mis 13.33; 2Tm 2.8 †† 1:5 11.13; 15.15-18; Gal 1.1; 2.7, 9 †† 1:7 ná shœ: 5.1; 15.33; 16.20; 1Kr 7.15 ††† 1:8 16.19; 1Te 1.8 ††† 1:9 15.23; Mis 19.21; Ifz 1.16

lām wām wēsh nəcə mæ ɲgələ bwíing Jɔ̄ɔ̄ Kéel mæ mwân yé. Zembî wɔɔɲgú jɪ wúshined waamə ná mæ aɲgə nə bwelə yɔw tédúgálə bí bēsh. 10 Mæ ɲgə wá bí ja jēsh mǝjəgɛla mām dɛ; mæ ɲgə jɪ Zembî ná ɲkí á magɛlə, mæ bəg nə fwámé fwála mæ zə nŭɲ bídí. 11 Mæ jɪ bul bə nə yéesh ná mæ dúg bɪ. Mæ cœl kwíind bí nə ísâ Zembî mæ dɛ yə bwán bə zhíí a *shishim dɛ yí, bɪ mpúg lal búgə. 12 Ntɔ jɪ ná mæ ɲgə jɪ ná shé bəg kəl ɲgwúd shú ná, búgə bí bí nə ndí mæ jé námə nə ndí yí, í sáág ná shé bēsh bəg nə mægwɔ̄, bí ɲwa mwo mǝdí, mæ ɲwa námə bídí. 13 †Bwaaɲg, mæ acéélé ná bɪ bəg kú mpu ná mæ dú yigɛla ná mæ zə nŭɲ bídí. Mæ ɲgə jɪ ná séy jām í bəg námə nə mpumá bídí nda bíl ílwɔɲ dɛ. ɲjɪ, zə wós múús ɲ, mækwowɛla mæ abídé mæ ná mæ zəg. 14 ††Mæ jisə ná mæ bwíingɛg buud bēsh Jɔ̄ɔ̄ Kéel, tɔɔ buud bwé mpu cœg wá, tɔɔ buud bí kú mpu wá; tɔɔ ompuyé ɔ ísâ tɔɔ buud bwé cúgé ɔmpuyé wá. 15 Gwə wá mæ ɲgə bul jɪ ná mæ zəg námə bwíing bí buud ɔ Róma Jɔ̄ɔ̄ Kéel yí.

Jɔ̄ɔ̄ Kéel dúsə nyúl mpífə mæ Zembî

16 †††Mæ mæ aɲgə nə gwág shwôn nə bwíingɛlə Jɔ̄ɔ̄ Kéel dɔɔɲgú. Nəcə a dúsə nə nyúl ɲkúl mæ Zembî shú cœgɛlə múúd yēsh mæ *búgɛla yé, tééd nə *Oyúden kala nə Ogurék bēsh. 17 ††Nəcə ɔtútəlí ɔ Zembî ††† bwé mæ nyín Jɔ̄ɔ̄ Kéel dɛ. Muud nyə é kumə ɔtútəlí ɔ Zembî bɔɔɲg dɛ nə búgə nda jé cilyá Kálad Zembî dɛ ná. Jé cilyá ná: «Tútəlí muud mæ dúg cœg nəcə bálə nə búgə».

§ 1:13 1Kr 9.19-22 †† 1:14 Kol 3.11 ††† 1:16 2.9; Mis 13.46; 2Tm 1.8; 1Kr 1.18, 24 †† 1:17 3.21-30; 4.1-25; 10.4-13; Aba 2.4; Gal 3.9-12; Flp 3.9; Heb 10.38 ††† Mbíí Zembî mæ dɛ ci ná muud jɪ tútəlí muud yí.

Muud yêsh nyə a mə byaagələ nə Zembî

18 †Mpugá ná Zembî ngə lwóya mpimbə jé í ngə zhu gwów, a ngə nyada nə buud bwé ngə cəgə cəg á kú bîsh Zembî ngə sá olíingɣí wá, nəcé bwé ngə sá nə obúbálé bwé kú sɛy. 19 †Nacé, isâ byêsh búúd bwé jélá nə mpu shú mə Zembî dí yí, í á mə nyîn nə ngəñ, Zembî nyəmfwó nyə a mə lwó búúd byo nə ngəñ. 20 Jí ntó. Zembî ñkul nyé á kú nə nji í aŋgɛ nə nyîn; sâ gwáméfwó á jísá yí kú námá nyîn. Nji, tééd ja nyə á té shí nə gwów yí, misóólúgú myé mí ngə lwágələ ñkul nyé nə sâ gwáméfwó Zembî jísá yí. Múúd mə ká tédɔga tédúgá á fəg, a dúg. Buud bwé cúgɛ ná nə kɔɔd bí nə ñkul kaad yí. 21 †Nacé bwé á mə sá nə, bwé mə tɛɛm mpu isâ í dúgyá nə Zembî yí, bwé ayáyé nyə gúmá nə akíba mə jélá nə nyə Zembî yé. Wáñ faasúlá isâ í mú kú nə mfíí, lâm ímpwúfú wáñ í mú yídúgúđ nə ñkwed. 22 †Sâ jɔɔŋg í mə sá nə bwé bəg ilad, nji bwé ngə tédɔga nə bí nə fəg. 23 †Bwé á mə sá nə, gúmá bwé jélá nə yə Zembî jí kú bá bwele fudə yé, bwé ngə yida yə ivəgəli í isâ í dɔ bwoo yí, ivəgəli í búúd, nə ivəgəli í ínunú nə ivəgəli í ócúdu nə onywâ.

24 Gwé wé jí ná, Zembî nyə a mə bíđ bwo danɣ-dánɣ nə bwé ngəg nə bɛ íwímbúg yâ milâm myán, ngə sá misóólúgú mí áɔɔdanâ, ngə séémbəli mənyúúl mán bwáméfwó. 25 †Bwé á mə shwɔɔla obúbálé ɔ Zembî, yidá ŋwa bwo nda ijɔɔ; bwé ngə yida kənd gúmá isâ Zembî nyə á té yííd, í njúl nə Zembî muud nyə a té isâ byêsh yé, nyə wé mə jélá nə gúmá kandəgə á kandəgə! Amen.

26 †Gwé wé jí ná, Zembî nyə a mə bíđ bwo danɣ-dánɣ nə bwé bəg iyéesh í isâ í shwôn. Budá bán bwé mə bíđ sálə sóólúgú nə budúm, bwé mú yida ngə sá bwé budá nə budá, í njúl nə ntó dí Zembî nyə á kwambələ bwo nə í bág dɔ bə yé. 27 †Námá mbií ng-wúđ wɔɔŋgɔ, budúm, bwé mə lúgə nə bwé báləwəgí nə budá, bwé mú yida dɔ bə nə, ngwól múdúm yə nə yéesh shú ngwól. Bwé ngə sá isâ í shwôn, ngwól múdúm balan nə ngwól nda mudá. Cwagəwálə bwé ngə cwagəwa wɔɔŋgɔ, bwáméfwó bwé ngə námá ŋwa myəna myâ cínɔŋgɔ.

28 Ná ndéé, nda bāñ bwé abíshé nə bwé mpúg Zembî ná, Zembî nyə a mə ka bíđ bwo danɣ-dánɣ nə bwé bəg milúu kú dɔ mpu faas isâ, ka ngə sá isâ bí kú jəla yí. 29 †Bwé mú lwándúlá nə olíingɣí, nə mbíya lâm, nə yéesh məbii, nə gwɔɔlə lâm, nə zhín, nə məgwú mə búud, nə ozhuyâ, nə məkəñ, nə məfúlú kú nə wúm-búlé; bwé kyey nə ontaandé, 30 sá íkúđúgú, bwé mpíi Zembî, sá mpyón, ñkəny mənyúúl, sá bəgəwa, bul bə nə fəg sálə məbɔw dí, sá míngáádə nə obyđi bán. 31 Bwé mú kú ná bɛ məcɛɛ, kú gwág múud cey lámúđ, kú nə lâm íñkúñkwon. 32 Í njúl nə bwé ngə mpu cígúlá mə Zembî nə buud bwé sá mbií misóólúgú míni wá

bwé mpíyá nə shwi yí, bāñ bwé sá myo, bwé gwág námá búúd bwé sá myo wá nywa.

Buud bēsh bí nə məbɛɛ, ɔɔ Oyúden, ɔɔ ikúl ishús

2 ††Gwé wé jí ná, wo muud ngə yə búól búúd məbɛɛ yé, ɔɔ wo wé zé ɔɔ zə, wo cúgɛ nə kɔɔd wó jí nə ñkul kaad yí. Nacé, ja wó ngə yə búól búúd məbɛɛ wo ngə sá isâ í məbɛɛ ímpwúđ bwé ngə sá yí, wom-éfwó námá wé wo ngə yə məbɛɛ éne. 2 Sə bēsh mə mpú ná, buud bwé ngə sá mbií isâ wɔɔŋg wá, Zembî ngə sámb bwo milésú nda obúbálé bí nə. 3 Wo wé ngə yə búól búúd məbɛɛ wo ngə námá sá isâ í məbɛɛ bwé ngə sá yí; wo tédúgá nə wo bá faam, nə Zembî nyə abúle sámb wo myó milésú? 4 ††Ye nə wó yida mpyény bímbi jɔ lâm Zembî jí nə ndé yí, nə bələ á ngə bə kú láməsa yí, nə bwándúlá á ngə bwánd yí? Wo ampúyɛ nə jɔ lâm Zembî ngə bə nə ndé ni í ngə cínɔdál wo nə wo céndúg mítédúgá? 5 ††Ntó, wo mə yidá bə nji míngáádə nə míngáádə ††, mpug nə Zembî mə bá lwágələ búud bēsh mpimbə jé dúl jwówúđ. Wo ngə sá nə mpimbə jɔɔŋg í bāg bul yáag shú dwó dí. Jwów dɔɔŋgɔ, Zembî mə bá lwágələ nə á dɔ sámb buud mílésú sémbyé á tútəlí. 6 ††A bá yə múúd yēsh myəna myâ misóólúgú nyə á sá myá. 7 Bɔɔŋg bí nə zény ngələ kə shwóg ngə sá mənywa, ngə sɔɔ nə bwé ñkəñwəg, bwé bəg nə gúmá, bwé cúgəg cəg í cúgɛ nə ñkul shín yí, a bá yə bwo cəg á kandəgə kandəgə. 8 Bɔɔŋg bwé ngə yida sá míngáádə, kú magələ obúbálé wá, bwé ngə bɛ məzhií mə olíingɣí wá, Zembî mə bá gwág bwo mpimbə, a bá nyada nə bwo. 9 Buud bēsh bwé ngə sá məbɔw wá, bwé é bwəma nə *incwaw í ntəg, bwé bá bə nə yágúwó. Jini í tééd fwo dúgya nə *Oyúden, í mú námá dúgya nə Ogurék. 10 Bɔɔŋg bēsh báá bwé ngə sá mənywa wá, tééd nə Oyúden kala nə Ogurék í, bwé bá ñkəñwəwa, bwé bə nə gúmá, cəg bə bwo nə shee. 11 ††Mpugá nə Zembî nyə ádé baam nə ngwól múúd ntɔ ngwól. 12 ††Ná ndéé, bíl íkúl í búúd í áshígé bwele mpu *mbwoomb məcɛɛ; ñkí bāñ bwé sá *mísə́m, bwé bá jɛɛ. Jɛɛlə wáñ í ábúle bə shú sâ í dúgyá nə məcɛɛ yí. Bɔɔŋg bwé á mpu *mbwoomb məcɛɛ wá, bwé ká ngə sá mísə́m, bwé bá ŋwa məbɛɛ námá nda məcɛɛ mɔɔŋg mə ngə lwágələ nə. 13 Buud bwé dɔ gwágələ məcɛɛ gwágələ gwágúlg wá, bwó dí búsə otútəlí ɔ búúd mísh mə Zembî dí wá; nji, bɔɔŋg bwé ngə bɛ məcɛɛ wá, bwó wé Zembî mə bá cɔ nə búsə otútəlí ɔ búúd wá. 14 Ñkí ikúl ishús í ngə sá isâ mbwoomb məcɛɛ í ngə jí yí í njúl nə bwé áshígé lég məcɛɛ, bwé ngə sá isâ byɔɔŋgɔ nə fəg byélé. Ntó mə lwágələ nə məcɛɛ mɔɔŋg mə á bwey nyii bwé dí cəgəđ. 15 Cəg ján í lwágələ nə misóólúgú mí məcɛɛ mí bwo cilyá mílámúđ; lâm wáñ í ngə námá magələ ntó, misóólúgú mí məcɛɛ myɔɔŋg mí dɔ nyîn námá ja bwé dɔ faas isâ í məbɛɛ nə isâ í ñkáam yí. 16 ††Sâ í bá nyîn nə ngəñ jwów lú sémbyé mílésú yí

† 1:18 2.5, 8; Ifz 5.6; 2Te 2.12 †† 1:19 Zhb 12.9; Sôm 19.2-5; Mis 17.27-28; 1Kr 1.21 † 1:21 Ifz 4.17-18 †† 1:22 1Kr 1.19-20 †† 1:23 Mbá 4.16-18; Sôm 106.20 ††† 1:25 9.5 ††† 1:26 1Kr 6.9 † 1:27 Ləv 18.22; 20.13 †† 1:29 Gal 5.19-21; 2Tm 3.2-4

††† 2:1 Sôm 50.16; Mat 7.2 †† 2:4 Mis 17.30; 2Pr 3.9, 15 ††† 2:5 Iza 2.11-21 †† Məkal mə mítán mə cɔ ná nə: wo ŋgaan nə wo acéndé bɔw-bɔw kuú nɔɔnd wə. †† 2:6 1Kr 3.13-15; 2Kr 5.10; Ifz 6.8; Mat 16.27 ††† 2:11 Mis 10.34; Kol 3.25; 1Pr 1.17; Zhk 2.1 ††† 2:12 Mat 7.21 ††† 2:16 2.6; 1Kr 4.5

wáni. Nacé, Jɔɔ Kéel má ngá bwiing yí ngá ci ná, jwɔw dɔɔngú, Zembí mǎ bá nti *Kríst Yésus zǎ jaaw nda mítédúgá mísǎ búúd ishwoo mímwɔ dǎ ná.

Oyúden bwá á sá mǎlwê

17 *Wo muud jí nǎ jínǎ ná *Yúden yé, wó má jéég kwon *mbwoomb mǎcɛɛ dǎ, wo ngá nwa gúmǎ nacé wo mpúlǎ fwámé Zembí. 18 Wɛ wo mpú sǎ Zembí wɔɔngú ngá jii yí, mbwoomb mǎcɛɛ í ngá ntǎg sǎ ná wo mpúg dǎ féesh sǎ jí nǎ mfíí yí. 19 ††Wɛ wo ngá tǎdǎga ná Zembí nyǎ á yǎ wo séy lwólǎ wǎancím-ncím zhií, wo ngá feen bɔɔng bí yídúgúd wǎ mǎnkenya. 20 Wo ngá tǎdǎga ná Zembí nyǎ á yǎ wo séy jǎfgúlǎ ílad, ná wo jii yǎfgúli ikúkágǎ, ná mbwoomb mǎcɛɛ í má sǎ ná wo mpúg obúbálé fwámé mpu! 21 *Ká, wó ban ka jǎfgúli wóméfwó nacé jii? Wo wǎ ngá cúndǎ ná buud bwá nda júwo, nji wɛ ka ngá júwo nacé jii? 22 Wo ngá ci ná buud bwá nda sǎ mínɔɔmb, ká nacé jí wé ngá sǎ yí? Wo ngá mpíi ozembí ɔ́ áyadúg, nacé jí wó ngá júwo isǎ í ózembí bɔɔng yí? 23 Wo ngá nwa gúmǎ ná wo mpú mǎcɛɛ, wo ngá nyiingǎ caam mwo; caamúlǎ wó ngá caam mwo nǎ, wo ngá júwo Zembí gúmǎ jé!

24 ††Wo má dúg í? Kálaad Zembí ngá ci ná: «Bí ngá sǎ ná ikúl ishús í ngágǎ ná *lás nǎ nyǎ bwaasúlǎ mpu». 25 ††Jí mpu bǎ ná ábiwǎág jii nǎ mfíí shú dwó dǎ ja wó bɛ mbwoomb mǎcɛɛ yí. Wó ká yida ngá caam mǎcɛɛ, wo bǎ námǎ mísh má Zembí dǎ nda muud cúgé síyǎ ábiwǎág yé. 26 †††Nji, nkí muud cúgé síyǎ ábiwǎág yé má bɛ mbwoomb mǎcɛɛ, a bǎ mísh má Zembí dǎ nda muud jí síyǎ ábiwǎág yé. 27 Muud nyǎ áshígé byél kúl búúd í dǎ síyǎ ábiwǎág dǎ yé, nkí nywǎá ngá bɛ mǎcɛɛ, a bá sǎmb wo milésú. Nacé wo aɔgǎ ná cǎgǎ nda mǎcɛɛ má jǎí ná, í njúl ná wo jii nǎ mǎcɛɛ micilyǎ, wo námǎ ná ábiwǎág. 28 †††Jí ná, bǎlǎ Yúden cúgé nji síyǎlǎ íyuu, ábiwǎág kú bǎ nji nyɔɔng bwá sǎ nyúúlú dǎ yé. 29 Fwámé Yúden jii nyɔɔng nyǎ á má magúlǎ cǎg Yúden nyǎdǎ tǎdǎgǎ dǎ yé; fwámé ábiwǎág jii nyɔɔng nyǎ á má síyǎ lám dǎ cwú yé; nyǎnǎ má zhu wǎ Nkǎnkǎ Shíshim, kú bǎ nacé muud ngǎlǎ bɛ mǎcɛɛ. Fwámé Yúden jii nyɔɔng má ngá gúmǎ mísh má Zembí dǎ yé, kú bǎ mísh má búúd dǎ yé.

Tútǎlǎ muud cúgé shí gaád

3 Ká nkí ntó, *Oyúden bwá ntɔ́ bǔól búúd nǎ nyáyé zhií? Ábiwǎág jii nǎ wáyé mfíí? 2 ††Tɔɔ nyáyé zhiíd, tɔɔ nyáyé dǎ, Oyúden bwá ntɔ́. Bwá ntɔ́ nacé, í tǎéd fwo bǎ ná, bwá wǎ Zembí nyǎ á kala iciyǎ byé wǎ. 3 ††Ká jii? Nkí bǔól Oyúden bwá á bǎ kú bɛ mícɛɛlǎ myǎ bǎnɔ́ng Zembí, yǎ sǎ jɔɔng wǎ í é sǎ ná Zembí bég kú ná bɛ iciyǎ nyǎmǎfwó nyǎ á ci yí? 4 †††Mbǎ! Í cúgé ná nkul bǎ ntó! Buud bwá jǎlǎ ná mpu ná Zembí mǎ dǎ ci nji obúbálé, buud bǎsh bwá njúl obwiingyɛ ɔ́ íjǔ. Sǎ jɔɔng wǎ jí cilyǎ Kálaad Zembí dǎ yí, ná:

Buud bwá jǎlǎ ná mpu ná
† 2:17 9.4; Iza 48.1 †† 2:19 Mat 15.14 † 2:21 Mat 23.3-4; Yuá 7.19 †† 2:24 Eze 36.20 †† 2:25 1Kr 7.19; Gal 5.3 ††† 2:26 Gal 5.6 ††† 2:28 9.6; Zhe 4.4; Flp 3.2-3; Kol 2.11 § 3:2 9.4; Sòm 147.19-20 †† 3:3 9.6; 11.29; Ilɔ 23.19; 2Tm 2.13 ††† 3:4 Sòm 51.6

iciyǎ byó bí nji obúbálé; nkí bwá tǎl wo kɔɔd dǎ, wo ntɔ́.
5 †††Nkí olíingǎ búsbú bwá dǎ sǎ ná otútǎlǎ ɔ́ Zembí ††† bwá mpúg nyín, sǎ ka ci cínɔɔng ná jii? Ye sǎ é ci ná Zem-bí má dǎ námǎ sǎ ócícéndé ja á dǎ lwóya mpimbǎ jé ná sǎ yí? Mǎ fwóg ná lás zhizhe lásúlǎ á buud. 6 Mbǎ! Í cúgé ná nkul bǎ ntó! Í ká bǎ ntó, Zembí ka sǎmb búúd milésú ntúdelé?

7 «Nkí íjǔ byám í dǎ sǎ ná obúbálé ɔ́ Zembí bwá búlǎg mpu nyín, má é ka nyiingǎ nwa mǎbɛɛ má *sǎm na ntǎdele?» 8 †††Muud jii nǎ nkul ci ná ná: «Sǎ sǎágǎ mǎbɔ́w, mǎbɔ́w mɔɔng má wéeshúlǎg mǎnywa?» Bǔól búúd bwá ngá ntǎma má jínǎ wǎ, bwá ngá ci ná má á ci ntó. Zembí mǎ bá yǎ bwo intúgúlǎ í jǎla yí.

9 †††Sǎ kág ci ná jii? Ye sǎ Oyúden sǎ ngá ntɔ́ bǔól búúd ná nyúl zhií? Cwú! Sǎ ngá kúnɔw lwágúlǎ ná buud bǎsh búsbú mǎnyámǎ má mísǎmú dǎ, buud bǎsh tɔɔ Oyúden tɔɔ Ogǎrk. 10 †††Sǎ jɔɔng wǎ Mícilyǎ mí ngá lwágúlǎ kúl mí ngá ci ná:

Kú ná muud jí tǎtǎlǎ, kú ná tɔɔ ngwú d.
11 Kú ná muud jí ná fɛg, kú ná muud ngá sǔ Zembí.
12 Buud bǎsh bwá á má wú zhiíd bǎsh bwá mú ngá cwagǎwa ntó, kú ná tɔɔ ngwú d jí ná jɔ́ lám, kú ná tɔɔ ngwú d ná ngwú d.

13 ††††Nkwóominé jǎn jí nda shwon jí má bǎn yí. Júm dán jí wéeshúlǎ nji mǎshigǎ, Sǎ í wú bwo mpǎsǎ íjǎ í mpu yí jí nda mǎjǎ má nywǎ.
14 ††††Mǎzhúngúlú ná iciyǎ í ófímǎl í á má lwánd bwo mímpud ná cwó d.

15 18Mǎkuú má cáas bwo shí nji kǎlǎ gwú búúd.
16 Kúl jǎsh bwá kǎ yí, bwá ngá gwíílya mǎnywa má búud, ngá nyasúlǎ buud mántágúlǎ d.

17 Bwá ampúyé zhií mǎtǎla.
18 19Bwá abwélé bǎ ná tǎdúgǎ ná bwá fúndǎ Zembí.
19 Sǎ má mpú ná sǎ jǎsh *mbwoomb mǎcɛɛ í ngá ci yí, í ngá dúgya ná buud bwá á yéyɔw mbwoomb mǎcɛɛ wǎ. Jí ntó shú ná muud bég kú bǎny mpu, í mpúyég ná buud ɔ́ shí mishwun bǎsh bwá á má byaagúlǎ mísh má Zembí dǎ. 20 20Gwǎ wǎ jí ná, muud tɛem sǎ mísǔólúgú mǎcɛɛ má ngá jii myǎ, Zembí nyǎ abúle ci ná muud wɔɔngú jii tǎtǎlǎ nacé ntó. Nacé mǎcɛɛ mǎsǎ yidǎ bǎ shú ná muud mpúg ja á má sǎ sǎm yí.

Búgúlǎlǎ Yésus-Kríst wǎ í sǎ ná muud nyínúg tǎtǎlǎ

21 21Jaá ga jí ná, Zembí má lwóya ótútǎlǎ bé, kú ciingya mbwoomb mǎcɛɛ d. Mbwoomb mǎcɛɛ ná micilyǎ mí *búúd ɔ́ mícúndǎ mí ngá yida bwiing otútǎlǎ Zembí má lwóya wǎ. 22 22Í mú ná, muud má *búgúlǎ Yésus-Kríst yé, Zembí ci ná a jii tǎtǎlǎ muud. A dǎ sǎ ntó ná muud

§† 3:5 9.14 §†† Mbíí Zembí má dǎ ci ná muud jii tǎtǎlǎ muud yí. §† 3:8 6.1 §† 3:9 1.18-2.24; 3.23 §†† 3:10 Sòm 14.1-3 §†† 3:13 Sòm 5.10; 140.4 §†† 3:14 Sòm 10.7 18 3:15 Iza 59.7-8 19 3:18 Sòm 36.2 20 3:20 Zhb 4.17; Sòm 130.3; 143.2; Rom 4.15; Gal 2.16; 3.22 21 3:21 1.2, 17 22 3:22 2.11; 3.9; 10.12; 11.32

yêsh mə *búgɔla yé, kú nə fyasúg; ²³ †nəcə buud bêsh bwé á mə sêh, nə ndéé milwané mí Zembî mí á mə wú bwédí ícɔgɔd. ²⁴ ††Nji, Zembî nywáá, mə ci nə búsa otútálí ɔ búúd. A mə ci ntó ashwá nə jɔ lám jé, nəcə shwiy mə *Kríst Yésus í yíl bwo mánnyámád. ²⁵ †Yésus-Kríst wé Zembî nyə á yána tãh cúdú məzãh yé, shú nə məcíí mé mə shwiyɔgú, muud mə búgɔlá nyə yé bég nə ijuugá í *mísám. Yánalə Zembî nyə a yána Yésus yí, nyə a lwágɔlə ná a ji tútálí nəcə nyə á ngə bíd misám búúd bwé á ngə sá yág ja Zembî nyə á ngə ná jísɔw yí. ²⁶ Nyə á ngə jísɔw ntó a ngə mpu nə Yésus mə bá zə bə *lím ícweel. Ja gaád a mə lwóya shwiy mə Yésus dí ná a ji Zembî á otútálí. Gwé wé á mə sá ná, muud mə búgɔlá Yésus yé, a ci nə muud wɔɔngú ji tútálí muud.

²⁷ ††Ká muud ji nə ŋkul ŋkény nyúúl na nə nyáyé zhíí? Kú nə tɔɔ zhíí. Nəcə ji? Nəcə, bɛɣlə məcɛɣ dí wúsə nə mfíí, í yidá bə búgɔlálə. ²⁸ ††Sə ngə tédɔga nə Zembî mə dɛ ci nə muud ji tútálí muud ja múúd wɔɔng mə búgɔla yí; í ádí bə nəcə ngólə sá misóólúgú məcɛɣ mə ngə jii myá. ²⁹ ††Ye Zembî ji nji Zembî *Oyúden? Ye a cugé námə Zembî á bóól búúd bêsh íí? Haaw! A ji námə Zembî á bóól búúd bêsh. ³⁰ Nəcə Zembî ji nji ngwúnd. Nyə wé mə bá ci nə buud ɔ ábiwáág bí otútálí ja bwé búgɔla yí. Nyə námə wé mə bá sá ná, búúd bwé cugé búúd ɔ ábiwáág wá bwé ká búgɔla Yésus íí, a ci nə bwé músə otútálí ɔ búúd. ³¹ ††Ye ntó ji nə sá mə jimbál *mbwoomb məcɛɣ nəcə búgə? Mbó! Í cugé ntó! Sə ngə yida mpu təl mbwoomb məcɛɣ fwámé céd.

Búgə mə Abərahám jísə sə yuug

4 Shé é ka ci na nə jí shú mə dā *Abərahám? Mbên yé í á sá nə a bég nə jí? ² †Njki í á nywá ka bə nə Zembî nyə á ci nə Abərahám ji tútálí muud nəcə misóólúgú, Abərahám nyə a nywá jee bə nə zhíí nə a ŋkényɔg nyúúl; nji a kú ŋkény nyúúl mísh mə Zembî dí. ³ ††Ká Kálaad Zembî ngə ci nə jí? Ngaá a ngə ci nə: Abərahám nyə á búgɔla Zembî, Zembî mú lɔ nyə búgə jé jɔɔngú, a mú ci nə Abərahám ji tútálí muud. ⁴ Sə mə mpú nə muud mə sá gúl séy yé mə dɛ ŋwa myəna; myəna myɔɔng mí cugé nə bwé sá nyə mpaam, mísə sá bwé mbíd nyə yí. ⁵ Nji, Zembî mə dɛ sá nə muud jí kú bísh nyə yé bég tútálí muud. Muud mə jəlá nə *magɔlə ntó, kú lwóya misóólúgú. Muud mə mágɔlə ntó yé, Zembî lɔ nyə búgə jé, a ci nə a ji tútálí muud. ⁶ ††Ntó wé *Dávid ngə lás ja á ngə bwiiŋg mənywa mə múúd jí nə Zembî nyə alɔyé nyə misóólúgú, á yida ŋwa nyə nə tútálí muud yé. ⁷ Dávid nyə á ci nə: Buud Zembî mə juu nə fúlú nyáŋ a kú bísh məcɛɣ wá, á mə jimbál *mísám myáŋ wá, bwé mə jəla. ⁸ Muud Cwámba mə bə kú ná kwo lɔ *sám yé yé, mə jəla.

⁹ Jəlalə wɔɔng, ye wúsə nji shú buud ɔ ábiwáág, yé wí námə shú búúd bwé cugé nə ábiwáág wá? Gwágúgá nə sá ngə ci nə: «Zembî nyə a dɛg búgə mə Abərahám, a mú ci nə a ji tútálí muud.» ¹⁰ Jáyé ja Zembî nyə á ci nə Abərahám ji tútálí muud yí? Ye í á bə Abərahám mə shîn síya ábiwáág, ye a kú fwo síya? Í á shígé bə a mə shîn síya, í á bə a kú fwo síya. ¹¹ ††Nyə á ka ləg ábiwáág tãh məyigyé lwólə nə Zembî nyə á ci nə a ji tútálí muud. Zembî nyə á ci nə a ji tútálí muud nəcə búgə nyə á *búgɔla a kú fwo síya ábiwáág yí. Ntó, Abərahám nyə á ka zə bə sóŋgú á buud bêsh bwé búgɔlá Zembî nda nyə kú síya ábiwáág wá, nəcə Zembî mə lɔ bwo búgə ján, a mú ci nə búsa otútálí ɔ búúd nda Abərahám. ¹² ††Bɔɔng bwé mə síya ábiwáág wá, bwé ka bɛ kuú njɔɔnd sóŋgú wúsú Abərahám nyə á kyey a kú fwo síya ábiwáág yí, Abərahám ji námə sóŋgú wán.

¹³ ††Zembî nyə á kaag Abərahám bəndɔ mpwɔŋ buud nyé nə bwé wé bwé bá bə nə shí nyêsh. Í a shigé bə nəcə Abərahám mpúlə bɛ məcɛɣ; í á bə nəcə Abərahám nyə a búgɔla, Zembî mú ci nə a ji tútálí muud. ¹⁴ ††Ká bə nə buud bwé ngə bɛ məcɛɣ wá, bwé wé bí nə kɔw lú isá Zembî nyə á kaag yí, mpu nə búgə í mə bə kú nə mfíí, ŋkaagə kú nyiŋgə bə sá múúd mə wíim-bé nə kənd lám yí. ¹⁵ ††Nəcə məcɛɣ wé mə dɛ sá nə mpimbə mə Zembî í bíig muud; məcɛɣ mə á mbəm bə kú bə, caamúlə məcɛɣ kú námə bə. ¹⁶ ††Gwé wé jí nə, búgə wé í é sá nə muud ləgúg mənywa Zembî nyə á kaag má. Í bə ntó shú nə mpaam mə Zembî í mpúyɔg, ŋkaagə í mú bə nə mfíí shú mpwɔŋ buud mə Abərahám nyêsh. Mfíí wɔɔng í cugé nji shú bɔɔng bwé á ləg *mbwoomb məcɛɣ wá; wúsə námə shú bɔɔng bwé ngə búgɔla nda Abərahám sóŋgú á sə bêsh wá. ¹⁷ ††Sá jɔɔng jísə Mícilyád nə: «Mə a sá nə wo bég sóŋgú á ncúlyá ikúl nə ilwɔŋ.» Abərahám ji sóŋgú wúsú mísh mə Zembî nyə á búgɔla yéd, Zembî mə dɛ gwúmushi mímbimbə, dɛ sá nə sá í cugé yí í bəg yé. ¹⁸ Fwála í á bə nə muud kú ná bwánd nə búgə yí, Abərahám nywáá nyə á ngə gwaa kənd mísh nə búgə. Nyə a búgɔla Zembî, a músə bə sóŋgú á zhwoŋ ikúl nə ilwɔŋ. Mícilyá mí ngə ci nə: «Bímí ni wé mpwɔŋ buud nywó í bá bə yé.» ¹⁹ ††Né ndéé, Abərahám nyə á bə nə mimbú kúnə-kúnə nə təd, a ngə mpu nə nyúúl mə shîn kə nyə, mudá yé *Sara njúl kundú. Nji, Abərahám nyə á tɛem ngə dɛg isá íni ntúni, búgə jé í á shígé shímba. ²⁰ Búgə í á shígé fúfə nyə nə a shwána ŋkaagə mə Zembî. Búgə jé í á yida ləlushi nyə, a mú yə Zembî gúmə ²¹ ††19a shwu nyúúl ncindí nə ncindí nə Zembî ji nə ŋkul mə sá sá á mə kaag yí. ²² ††Sá jɔɔng wé ciyá jí nə: «Zembî mú lɔ nyə búgə jé jɔɔngú, a mú ci nə a ji tútálí muud» yí. ²³ ††Cilyá í ngə ci nə: «Zembî mú lɔ nyə búgə jé jɔɔngú» ni, í cugé nji shú mə Abərahám nyəmɛfwó, ²⁴ wúsə námə shú dúsú. Zembî mə bá námə lɔ sə jísú búgə, sə bêsh buud sə ngə *magɔlə nə Zembî nyə a

† 3:23 5.2, 12; 8.18-20; Mət 3.19 †† 3:24 5.17; Ifz 2.8; Tit 3.7 † 3:25 məcíí: Mat 26.28; Ifz 2.13; Kol 1.20; Heb 9.12-14; 1Yn 1.7; Mbú 1.5; 5.9 1.17; 3.3-4 †† 3:27 3.1, 21, 31; 8.2 †† 3:28 Gal 2.16 ††† 3:29 3.22; 4.11-12 ††† 3:31 6.15; 8.2-4 § 4:2 Zhk 2.21 §† 4:3 Mət 15.6; Gal 3.6; Zhk 2.23 §†† 4:6 Sóm 32.1-2

§† 4:11 Mət 17.9-11; Gal 3.7; Rom 2.28-29 §†† 4:12 Mat 3.9 §† 4:13 Mət 12.7; 22.17 §† 4:14 Gal 3.18 §†† 4:15 3.20; 5.13, 20; 7.7-13; Gal 3.19 §†† 4:16 Gal 3.7 §†† 4:17 Mət 15.5; 17.4-5; 2Kr 1.9; Heb 11.12, 19 18 4:19 Mət 17.1-6; Heb 11.11 19 4:21 Mət 18.14; Luk 1.37 20 4:22 4.3 21 4:23 10.9; 15.4

gwûmushi Cwamba wúsú Yésus wá. ²⁵ †Nacé Yésus nyə á kaanz zə cé iwushí bísú, Zembî nyə a gwûmushi nyə shú ná sá bág otútəlí c búúd nyədí mishúd.

Yésus nyə á zə sá ŋkwambəla

5 ††Ná ndéé, nda Zembî má ci ná sá mú otútəlí c búúd nacé búgá ná, mpwogé músə mpédúgá sənŋ Zembî nacé Cwamba wúsú Yésus-Kríst. ² ††Ntú, nda sá bí nə búgá ná, sá mú nə zhií ná sá ciingya wə Yésus ná ndéé kə bwəma nə mpaam má Zembî.

Mpaam nyawŋg dɛ́ wə sá ŋgə cəgə ja gaád kú ná fúfug yé. Sə ŋgə ntəg cəgə milúu ná sánə nacé sá ŋgə bwánd nə búgə jêsh ná sá má bá námə ŋkənəwa mənəkənəwa má Zembî. ³ ††Sá má bul nyingə bə nə milúu ná sánə ja *incwaw í ntəg í ŋgə bíí sá yí, nacé sá má mpú ná incwaw í ntəg í jífúgú sá ná sá bəg nə zény kələ shwóg.

⁴ Muud nyə á má jífúg zény kələ shwóg yé nyə any- ingəyé ná dɛ́ búla ja mábwəbúlán má é dɛ́ wós nyə yí; bələ kú búla wawŋgú í mú sá ná a mpúg ŋgə bwánd nə búgə. ⁵ ††Sá ábúlé sámba nə bwándúle sá é bwánd ntó yí, nacé Zembî nyə a má yə sá Ŋkəŋkə Shíshim ná a ŋgəg nə myeeg sá ceeílí mílamúd.

⁶ ††Kríst nyə á zə yə fwála Zembî nyə á cəglə yíid, ja sá á bə ná itag-bwool yí, ja jəwŋg wə *Kríst nyə á zə yə, zə cé búúd bí kú bish Zembî wá. ⁷ Muud cugé nə ŋkul mpu magələ ná a yə jilá má tətəlí muud; muud ji nə ŋkul yə jilá má múúd jí fwámé múúd yéd. ⁸ ††Zembî ny- wáá ŋgə yida lwəgələ ná á ceeílí sə. Ndəm á ceeílí jəwŋg nyí ná Kríst nyə á zə yə jilá jisúd sá njúl ná ósɔɔl c *mísə́m. ⁹ ††Ŋkámúsá ná Yésus fwó sá ntó sá njúl ósɔɔl c mísə́m, ŋkəmusa nə ja mácií mé má má sá ná Zembî cíg ná sá bí otútəlí c búúd ga; ŋgaá ná nyə é ka sá ná sá fáámugí nə mpimbə má Zembî í ŋgə zə yí? ¹⁰ ††Zem- bî nyə á nti mwàn yé zə yə shú ná shwiý dɛ́ í sáág ŋk- wambəla mpédúgá sənŋ. Ŋkámúsá ná á fwó sá ntó ja sá á bə mizhízhíny myé yí, ŋkəmusa nə ja sənŋ mú mp- wogé ga. Nyə e bá yə sá cəg nacé Kríst ŋgə cəgə.

¹¹ ††Jêsh námə dɛ́ cí. Sə búsa nə milúu ná sánə nə Zembî shú má Cwamba wúsú Yésus-Kríst muud nyə á má zə sá ná sənŋ Zembî bəg mpwogé jaá gaád yé.

Yésus ji Adam ábɛ́

¹² ††Sá má ŋgə ceeílí ci yí jí ná *sə́m í á zə shí mishwun nacé muud ŋgwúd, sə́m wawŋgú mú julə shwiý; shwiý mú kala nə búúd bəsh, nacé buud bəsh wə bwə á sá sə́m. ¹³ ††Shúshwóogú ná Zembî zəg yə Moyíz məcə́, sə́m í á bwey dɛ́ bə shí mishwun; njí, Zembî nyə a shígé fwo dɛ́ lɔ́ búúd misə́m nacé məcə́ kú fwo bə. ¹⁴ ††Nji, té wúlə wəla má Adam zə wós wəla má Moyíz íí, shwiý

í á ŋgə bii buud bəsh tɔɔ buud bwə á shígé sá mbií sə́m nda caamúle məcə́ Adam nyə á caam yí.

Adam nyə jisə vəgəli má múúd nyə á jəla nə zə yé. ¹⁵ Sə cúgə nə ŋkul yíga iwushí í Adam nə yána má Zembî. Jí ná, iwushí í Adam muud ŋgwúd í á sá ná zh- wog buud bwə bwəmag nə shwiý. Mpaam má Zembî í ntɔ́ mínji, yána nyə á yə zhwog buud lúu má Yésus- Kríst muud ŋgwúd yí í bul bə nə mfíí. ¹⁶ Məma salanə jisə mpédúgá sá Zembî nyə á yə buud mpáam dɛ́ yí nə sɔ́lúgú iwushí í múúd ŋgwúd í á sá yí. Nacé, sémbyé í á bə iwushí í múúd ŋgwúd yí í á bə ná muud má jəlá ná bwəma nə intúgúlí í ayíyáág. Njí, ja búúd bwə má sá mísə́m ná sá sá yí, yána má Zembî dáá í má yida sá ná buud bwə bəg otútəlí c búúd mísh méd. ¹⁷ ††Ntú, iwushí múúd ŋgwúd nyə á wush yí í á sá ná shwiý í kwágag nə buud bəsh. Njí, Zembî má sá búúd mbíya məma yána lúu má Yésus-Kríst muud ŋgwúd dɛ́; a má sá bwo mənywa, a sá ná bwə bəg otútəlí c búúd. Bwə bá cəgə nacé *Kríst, bənŋ ka bá bə mící.

¹⁸ Nda í ká bə ná wusúle múúd ŋgwúd nyə á wush yí í á sá ná buud bəsh bwə bəg nə intúgúlí ná, ntó námə, Zembî nyə ci ná buud bəsh búsa otútəlí c búúd nacé sɔ́lúgú tətəlí muud ŋgwúd nyə á sá yí. ¹⁹ Námə nda búúd bəsh bwə á má bə ósɔɔl c mísə́m nacé sɔ́lúgú málwə múúd ŋgwúd nyə a sá yí ná, ntó námə wə zh- wog buud bwə bá bə otútəlí nacé sɔ́lúgú məgwág múúd ŋgwúd nyə a sá yí.

²⁰ ††Zembî nyə á wá *mbwoomb məcə́ shú ná iwushí í mpyáánzúg. Ná ndéé, kú sə́m í á mpyáánz yí, mpaam má Zembî í á nyingə mpyáánz ntɔ́ iwushí. ²¹ ††Mpaam má Zembî í á mpyáánz ntɔ́ iwushí shú ná, nda sə́m í á ŋgə jwɔ́, í dɛ́gə sá ná buud bwə bwəmag nə shwiý ná, mpaam má Zembî í jwɔ́g ja gaád, ŋgə sá ná buud bwə bəg otútəlí c búúd; ná ndéé, sá mú nə ŋkul jee lég cəg á kandəgə kandəgə lúu má Cwamba wúsú Yésus-Kríst dɛ́.

Sə búsa mimbimbə shú sá í dɛ́gyá nə misə́m yí

6 ††Shé kág ci ná jí? Ye shé má jəlá nə ŋgə kə nə *mísə́m shwóg nə shwóg shú ná Zembî ŋgəg nə bul nyingə sá shé mpaam? ² ††Mbɔ́! Í ajəláyé nə bə ntó! Shé á má yə, shwiý dɔɔwŋg í á má sá ná shé béegyág nə misə́m; shé é ka nyingə ŋgə cəgə mísə́múd na ntədele? ³ ††Ŋgaá bí má mpú ná sá bəsh buud sá á ŋgə duwan tən buud c Yésus wá, sá á má yə námə nduwán wawŋgú? ⁴ ††Ntú jí ná duwanúle sá á duwan yí, sá á yə, sənŋ Yésus sá mú dɔw. Ntú má kə ná, nda ŋkúl ayíyáág má Sɔ́ŋgú í á gwûmushi nyə ná, shé má jəlá nə ka cəgə cəgə ágúgwáan. ⁵ ††Nacé ná, ŋkí sá má ci ná shwiý dɛ́ í músə shwiý dúsu, gwúmúle yé í é bə námə gwúmúle wúsú. ⁶ ††Shé kágá mpu ná mbií búúd shé á dɛ́ fwo bə yí í á bə mbádúgá nə *Kríst ja nyə á yə kwólós dɛ́ yí. Í á sɛ́y ntó shú ná ŋkul mísə́m mí á dɛ́ bə

† 4:25 Iza 53.4-5, 10; Rom 8.32-34; 1Kr 15.17 †† 5:1 3.21-30 3.25-26 † 5:2 mpaam: 6.14; 2Kr 6.1; 12.9; Gal 1.6; 5.4; Ifz 2.5-8; 1Pr 1.10-11; 4.13-14; 5.10, 12 Rom 3.23; 5.2; 8.17-18 8.17-18; 9.23; 1Kr 2.7; 2Kr 3.18; 4.17; Kol 1.27; 3.4; 1Te 2.12; 2Tm 2.10; 1Pr 5.1 †† 5:3 Zhk 1.2-3, 12; 1Pr 1.5-7 †† 5:5 8.39; Sóm 22.6; Heb 6.19 ††† 5:6 1Pr 3.18 ††† 5:8 Yuá 3.16 § 5:9 1.18; 1Te 1.10 §† 5:10 2Kr 5.18-20; Kol 1.20-22 ††† 5:11 8.31 §† 5:12 Mət 2.17; 3.19; Rom 6.21, 23; 7.9-10 §†† 5:13 4.15 §† 5:14 1Kr 15.21-22, 45-49

§† 5:17 bənŋ ka bá bə mící: Mat 19.28; 1Kr 6.2-3; 2Tm 2.12; Mbú 20.4, 6 §† 5:20 4.15 §† 5:21 6.23 §† 6:1 3.5-8, 31; 5.20 18 6:2 6.6; 7.4 19 6:3 Gal 3.27; Kol 2.12; Tit 3.5; 1Pr 3.21; Mat 28.19 20 6:4 2Kr 5.14-15, 17; Gal 6.15; Kol 3.1-5, 10 21 6:5 Flp 3.10-11 22 6:6 Gal 5.24

nə ndí shédí milâm dí yí í shínúg kandəgə, shé wúg mənnyámá mə misəmúd. ⁷ Mpugá nə muud mə yə yé, misəm mí ányíngáyé ná jwú nə nyə. ⁸ Nda sənónh Kríst sá á yə nə, sá mə tédúgá nə sənónh sá é cəgə nəmá. ⁹ †Sá mə mpú nə nji Kríst nyə a gwúm yí, nyə abéle ná nyingə yə, shwiy í cúgə ná nə nkul bii nyə. ¹⁰ Shwiy nyə á yə yí í á sá nə a béegyág nə misəm ja ngwúd á kandəgə; cəg á ngə cəgə yí jisə shú mə Zembî. ¹¹ †Némə mbií ngwúd wəwəgú, bi mə jəlá nə nwa bímfwó nə bi á mə yə, shwiy dəwəg í á mə sá nə bi béegyág nə misəm; nji bí ka ngə cəgə shú mə Zembî, kwəŋ mə Yésus-Kríst dî. ¹² †Səm í á jəláyé ná nə nyingə jwú nə mənnyúul mún mə bá yə mən; mbô, *səm í á jəláyé ná nə sá nə bi dəg ngə bə iyéesh ya mənnyúul mún. ¹³ Kúgá ná də balan nə ikú í nyúul bín də sá olíngí nəmə nda bí bí ná mál-waa mə misəm. Yidagá yə Zembî mənnyúul mún nəcé bi a shí yə, nə ndéé bi mú gwúm. Ntó, balanəgá nə ikú í nyúul bín dólə sá ótútəlî. ¹⁴ †Səm í abéle ná nyingə jwú nə bî; nəcé bí cugə ná íjwúga í məcəξd, bi búsə mpáam mə Zembî dî.

Sá búsə mikwám mí cəg á tútəlî

¹⁵ †Ntó wə jí? Sá sáag *misəm nəcé sá músə mpáam mə Zembî dî, kú ná bə íjwúga í məcəξ dî? Mbô! Í ajəláyé nə bə ntó! ¹⁶ †Ngaá bi mə mpú nə bí mə ká yə múud mənnyúul nə bi é də sá nyə məgwág, bí shwal bə mál-waa mé? Bi búsə məl-waa mə múud bí mə sá məgwág nə ndí yé. Bí mə ká bə məl-waa mə misəm, misəm mí kwaamb bí shwiy; bí mə ká bə məl-waa mə Zembî, Zembî ci nə bí bí otútəlî c búud. ¹⁷ †Akíba nə Zembî nəcé yág í, bi á də bə məl-waa mə cəg misəm; nji ja gaád í, bi a mə kənd milâm mín myēsh njíngúlá í ngə jíngəw buud bēsh yíid, njíngúlá bí á ləg yí. ¹⁸ †Bi a mə shwub nə misəm, bi músə məl-waa mə cəg ótútəlî. ¹⁹ Mə lās ná zhizhe lāsúlə á buud nəcé bi ádé ləel gwág. Məwə mə mpús í, bi á də balan nə ikú í nyúul bín də cəgə nda məl-waa mə misólégú mí ádədanə, məl-waa mə cəg á kú bish məcəξ; zhúgúlə a cínəwəg í á bə nə bi á də sá Zembî məl-wə. Jaá gaád í, ságá nə ikú í nyúul bín í bəg məl-waa mə cəg ótútəlî; zhúgúlə a cínəwəg í é bə nə bi é ngə cəgə cəg Zembî mə gwág nywa yí. ²⁰ Mpugá nə ja bí á də bə məl-waa mə misəm yí, í áshigé də bə bí yímbúlí nə bi kəndəg milâm ótútəlî dî. ²¹ †Wáyé mfíí bí á bə nə ndí ja jəwəg yí? Ngaá bi mú də gwág misólégú mín shwōn, nəcé mí á də bə myəwəg mí kənd múud nji shwiy dî myá? ²² Ká jaá ga, nda Zembî mə yíl bí mənnyámá mə misəmúd sá nə bi bəg məl-waa mé nə, bi mú ngə cəgə cəg á gwág nywa yí, bí mú nəmə nə cəg á kandəgə kandəgə. ²³ †Haaw, səm í kwaamb múud shwiy, nji Zembî nywáá mə yə múud cəg á kandəgə kandəgə mpáam nyéd; a yáná gwo kwəŋ mə Cwamba wúsú *Kríst Yésus dî.

Sə ngə sēy nə Zembî mbií ágúgwáan

⁷ Bwaəŋ, ja mə ngə lās nə bí yí, mə mpú nə mə ngə lās nə buud bwə mpú məcəξ wá. Ngaá bi mə mpú nə məcəξ mə də jwú nə muud nji ja múud ngə ná cəgə yí? ² †Nda mudá, nkúmba cəξ í ngə laad nyə nə ngwúm yé té wēsh ngwúm ngə ná cəgə yí. Nji, ngwúm mə ká yə, cəξ dəwəgú kú ná bii múdá. ³ Ntó ji nə, múdá mə ká ntə wúl njəw báád ngwúm ná nə mish í, bwə jəw nyə nə mudá minwəmb. Nji, nkí ngwúm mə yə, cəξ kú ná nyingə bii múdá; á ká ntə wúl njəw báád í, a kú bə múdá minwəmb.

⁴ †Bwaəŋ, jí nəmə mbií ngwúd wəwəgú shú dún, bi músə buud c *Kríst, sá jəwəg í á mə sá nə bi bəg mim-bimbə shú sá í dəgyá nə məcəξ yí. Bi á mə ntə məbwə mə múud shúséd, múud nyə a gwúm yé. Í á sēy ntó shú nə shé wúməg Zembî mpumá †. ⁵ †Nəcə, ja shé á ngə ná bə iyéesh í cəg múud yí, məcəξ mə á də shwambələ bəw-bəw iyéesh bísú. Bəw-bəw iyéesh bísú byəwəgú wə í á də ngə sēy sədí ikú í nyúuléd, mpumá a cínəwəg nyə á bə nji shwiy. ⁶ †Jaá ga, shé mú mim-bimbə shú sá í dəgyá nə məcəξ mə á də bii shé mik-wám má; ntó, shé mə wú mikwám myəwəgú. Shé mú məl-waa mə Zembî mbií ágúgwáan Nkəŋkə Shíshim ngə lwəgələ shé yí, kú ná bə mbií á yág shé á ngə bə məcəξ nda məsə cilyá ná.

Ká məcəξ mə ngə kwíind ji

⁷ †Shé kág ci nə ji? Məcəξ mə mə yidá bə *səm? Mbô! Í cúgə nə nkul bə ntó! Nji, məcəξ mə á mbəm bə kú bə, mə a shigé nywá mpu sá bwə jəw nə səm yí. Nəcə, cəξ í á mbəm bə kú ci nə mə nə: «Ci wo kú wímb sá nkán», mə a shigé nywá mpu sá bwə jəw nə iwímbúg yí. ⁸ †Səm í á nwa zhí na mpəndí níd, í mú sá nə mə téédúg ngələ wímb isá mimbí mimbií. Məcəξ mə ká bə kú bə, səm mə yə. ⁹ †Té wēsh mə á ngə ná bə kú mpu məcəξ yí, mə á ngə cəgə. Ká, nji mə á ka zə mpu mpəndí yí, səm mú bən lúu, ¹⁰ †mεe mú yə. Mpəndí í á bə nə í kwáambəg mə cəg yí, í mú yidá kwaamb mə shwiy. ¹¹ †Nəcə, səm í á nwa zhí mpəndíd, í mú jwəngələ mə nə ndéé í mú gwílya mə. ¹² †Sá ngwúdu, məcəξ máá məsə nkəŋkə sá, sá məcəξ mə ngə jí yí í njúl nəmə nkəŋkə sá, í njúl tútəlî, nkí nywa. ¹³ Ká, yə sá ányunywaá í mə yida bə sá shwiy shú dáamə? Mbô! Í cúgə ntó! Jí nə səm í á yida nwa zhí sá ányunywaá dî ná í zə gwílya mə; ntó, mpəndí í mú sá nə səm í mpúyúg, í mpúg nəmə nyín nə wúsə mbiya bəw-bəw sá.

Cəg misəm í də wá múud mənnyámád

¹⁴ †Haaw. Sá mə mpú nə məcəξ məsə sá á *shíshim, mεe mə ngə ná bə iyéesh í cəg múud, mə jí kwám á *misəm. ¹⁵ †Sá gwáméfwó mə ngə sá yí, mə aŋgə nə

† 6:9 Mis 2.27; Heb 9.25-28; 1Pr 3.18 †† 6:11 Gal 2.19; 1Pr 2.24 † 6:12 12.1 †† 6:14 5.2; Gal 5.18; 1Yn 3.6 †† 6:15 6.1 †† 6:16 Yuá 8.34; 2Pr 2.19 ††† 6:17 Yuá 8.32 § 6:18 8.15; 1Pr 2.24 †† 6:21 7.5; 8.6, 13; Zhk 1.14-15 ††† 6:23 5.21

§ 7:2 1Kr 7.39 §†† 7:4 6.4; Gal 2.19 †† Mpumá nyəwəg wə misólégú. §† 7:5 6.21 §†† 7:6 6.7; 8.2-4; 2Kr 3.6 §§† 7:7 4.15 §§§ 7:7 Mbá 5.21; Mət 2.16-17; 3.6 18 7:8 1Kr 15.56 19 7:9 5.13 20 7:10 Lev 18.5 21 7:11 Mət 3.13 22 7:12 1Tm 1.8 23 7:14 Sòm 51.7 24 7:15 Gal 5.17

wámbuɛlə gwo. Mə aŋgɛ nə sá sâ má céél sá yí, nji sâ má ŋgá mpíi yí, gwə wə má sá yí. ¹⁶ Nda jí ka bə nə sâ má ŋgá sá yí mə aŋgɛ nə cɛel gwo nə, mə má ka dɛg nə mæcɛɛ məsə jɔjɔ sâ. ¹⁷ Ntɔ́, mɛɛ ná dɛ ŋgá sá isâ má ŋgá sá yí, jísə sóm í njúl mə nyúúlúɔd yí. ¹⁸ †Mə mpú búbáɛɛ nə ŋkul mə sá mánywa yí í cúgɛ cɛg múúɔd jámɔd. Yéesh nə yéesh jâŋ wə má jí nə ŋkul gwág yí; nji, kú nə ŋkul mə sá mánywa mə ŋgá cɛel sá má. ¹⁹ Ntɔ́ jì nə, mánywa mə céél sá má, mə asáyé mwo; nji məbɔw mə acééɛɛ sá má, mə yidá mpu sá mwo. ²⁰ Nda jí ka bə nə mə ŋgá sá sâ má acééɛɛ yí nə, mə dɛ ŋgá sá isâ, jísə sóm í njúl mə nyúúlúɔd yí.

²¹ Mə má ka kwey nə nyúl ŋkúl nyísə mádɛ cɛgɔd; ŋkul nyɔɔŋg wə í dɛ sá nə, ja jêsh mə céél sá mánywa yí, mə yida sá məbɔw, ²² í njúl nə mə ŋgə gwág nywa mæcɛɛ mə Zembî mádɛ lâm dɛ cwú. ²³ ††Nji mə má kwey nə nyúl ŋkúl nyísə mə nyúúlúɔd í ŋgá lúmbəli nə isâ tédɛgə wâm í ŋgá maguɛɛ yí. Ŋkul nyɔɔŋg í ŋgə sá nə mə bəg kwám á ŋkul mísəm mí nə ndɛ mádɛ íkúɛ í nyúúlúɔd yí. ²⁴ †A ŋkúŋkwóŋɛɛ mə e! Nyúúl ga í ŋgə kə nə mə shwiyɔd. Zə e bá yíl mə mága mányámád e? ²⁵ Yé Zembî, akíba nə wo kwonɛ mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst dɛ!

Í mú ja gaád nə, fɛg nyâm í ŋgá sá nə mə bəg lwaá lú mácɛɛ mə Zembî, iyéesh byâm byân í ŋgá sá nə mə bəg lwaá lú ŋkul mísəm mí nə ndɛ yí.

Shíshim má Zembî wə ŋgá kyey nə mbúgɛɛ

8 ††Ntɔ́, jaá ga dɛ, buud bwə mú buud ɔ́ *Kríst Yésus wá bwə anyíŋgáyé ná kwo bwəma nə intúgúɛɛ í *mísəm. ² ††Ŋkul Ŋkɛŋkɛ Shíshim jí nə ndɛ yí í mé yíl wo mányámá mə mísəməd, wo abúɛɛ ná kwo yə shwiy lú mísəm, nəcɛ ŋkul nyɔɔŋg wə í dɛ yə múud mə Kríst Yésus cɛg. ³ †††Mæcɛɛ mə Moyíz mə á shígé bə nə ŋkul sâ ntɔ́ nəcɛ cɛg múúɔd í cúgɛ nə ŋkul bɛ mwo. Nji, Zembî nyə a shí sâ; nyə á nti Mwân yé zə jímbal búúɔd mísəm. Mwân mú zə ŋwa nyúúl búúɔd ɔ́ mísəm bí nə ndɛ yí, nə ndɛ Zembî mú yə nyúúl nyɔɔŋgú intúgúɛɛ í mísəm.

⁴ †††Nyə á sâ ntɔ́ shú nə shé bəg nə ŋkul mə bɛ ótútəlí bəsh mæcɛɛ mə ŋgá jii wá, nə ndɛ iyéesh í cɛg múúɔd ná dɛ í é ŋgə kyey nə shé, í é bə Ŋkɛŋkɛ Shíshim.

⁵ Buud iyéesh í cɛg múúɔd í ŋgá kyey nə ndɛ wá, isâ í cɛg múúɔd wə bāŋ bwə dɛ təl shwóg yí. Bɔɔŋg Ŋkɛŋkɛ Shíshim ŋgá kyey nə ndɛ wá, bwə dɛ təl isâ í Shíshim shwóg. ⁶ †Mpugá nə muud mə bɛ iyéesh í cɛg múúɔd yé, məshíné mé məsə nji shwiy †, í njúl nə muud mə bɛ iyéesh í Ŋkɛŋkɛ Shíshim yé, məshíné mé məsə cɛg, nyə é cɛgə nə shɛɛ. ⁷ Nəcɛ wálə lúú iyéesh í cɛg múúɔd dɛ wúsə ífəməgə ŋgələ fəmə Zembî; í aŋgɛ nə sá mæcɛɛ mə Zembî mægwág, í cúgɛ nəmá nə ŋkul bweɛ sâ mwo mægwág. ⁸ Buud bwə ŋgá bɛ iyéesh í cɛg múúɔd wá bwə cúgɛ nə ŋkul nywa Zembî lámúɔd.

⁹ †††Ká bi bá bi aŋgɛ ná bɛ iyéesh í cɛg múúɔd, bi mú ŋgə bɛ Ŋkɛŋkɛ Shíshim, nəcɛ a njul bí mányúúlúɔd. Muud cúgɛ nə Shíshim má Kríst yé, cúgɛ múúɔd má Kríst. ¹⁰ ††Nji, nda jí nə Kríst njul bí mányúúlúɔd nə, mányúúl mún mə é tɛem ŋgə yə nəcɛ mísəm, *mishíshim mín mí é ŋgə ŋwa cɛg ††† nəcɛ Zembî nyə a mə ci nə bí músə ótútəlí ɔ́ búúɔd. ¹¹ ††Ŋkí bi bí nə Shíshim má Zembî muud nyə a gwúmɔshí Yésus yé, mpugá nə nyə e bá nəmá sá nə Shíshim yé wɔɔŋgú í gwúmɔshíg mányúúl mún mā shwiy máni.

¹² ††Nda jí ntɔ́ nə, bwaŋg, mpugá nə shé búśə nə mpwəlá, nji kú bə mpwəlá nə shé ŋgág nə nyíŋgə bɛ iyéesh í cɛg múúɔd. ¹³ †††Nəcɛ, bí má ká ŋgə bɛ iyéesh í cɛg múúɔd í, bi mə bá yə; bí má ká yida ŋgə sá nə Ŋkɛŋkɛ Shíshim ŋgág nə gwílya misɔ́lúgú mányúúl má dɛ sá myá, bí bá cɛgə. ¹⁴ †††Mpugá nə buud bəsh Shíshim má Zembî ŋgá kyey nə ndɛ wá, bwə wə búśə bwân ɔ́ Zembî. ¹⁵ ††††Nəcɛ, Shíshim bí á ləg yí í cúgɛ *shíshim í sá nə bi bəg məlwáá, bí nyíŋgə ŋgə cɛg cɛg ífwaas yí. Bi á yida ləg Shíshim í sá nə bi bəg bwân ɔ́ Zembî yí; Shíshim wɔɔŋg í yə shé ŋkul nə shé kímúg nə: «Abba ¹⁸, Dâ!» ¹⁶ Ŋkɛŋkɛ Shíshim nyəmɛfwó ŋgə nəmá lwágulə *mishíshim míshé nə shé búśə bwân ɔ́ Zembî búbáɛɛ. ¹⁷ ††Nda jí nə shé búśə bwân ɔ́ Zembî ná, shé búśə nəmá nə kɔw ²⁰ wə Zembî. Shénŋ Kríst shé má bá kɔwəɛ mákɔw, ŋkí shé ŋgə nəmá kɔwəɛ micúnɛ myé. Shé ŋgə kɔwəɛ micúnɛ myé shú nə shénŋ bəsh bəg ŋkəŋwə máŋkəŋwə mé.

Milwanə myā mwōw mə ŋgá zə mə

¹⁸ ††Jugúɛɛ shé ŋgá jug mwów mága dɛ yí í cúgɛ tɔɔ sâ ja mə tédúgá bímbí Zembî mə bá sá nə shé ŋkəŋwəg yí. ¹⁹ †††Nəcɛ, Zembî mə bá zə sá nə buud búśə bwân bɛ wá bwə mpúyúg. Nə ndɛɛ, isâ byəsh Zembî nyə á tɛ yí í ŋgá bwánd sâ jɔɔŋgú nə milám nə jig-jig. ²⁰ ††Nji, ja gaád í, mɔ́ɔɔ máŋkul mə ŋgə lwáfɛɛ isâ byɔɔŋg nə í ŋgág nə bɛ cɛg á kú nə shwóg kú nə shug. Isâ byɔɔŋg dɛ í á vāŋ nə í kə biil máŋkul mɔɔŋgúɔd, Zembî wə nyə a nyasɛɛ byo cínɔŋg. Nji, isâ byɔɔŋg byésh í ŋgə bwánd nə búgá nə ²¹ dúl jwówúɔd Zembî mə bá yíl byo lwéfúɛɛ jɔɔŋgúɔd, nəcɛ lwéfúɛɛ jɔɔŋg í ŋgə caam. Ja Zembî mə bá yíl byo cínɔŋg yí, í bá ka ləg cɛg fúɛɛ bwân ɔ́ Zembî bwə ŋgá cɛgə yí nə məŋkəŋwə bwə ŋgá ŋkəŋwə má.

²² Sə má mpú nə, zə wóɔs kíkídɛgə, isâ byəsh Zembî nyə a tɛ yí í ŋgə ná jug, ŋgə leegya nda mudá ŋgá kwiy minú nə a zə byá yé. ²³ †††Í cúgɛ nəmá nji isâ byɔɔŋgú; tɔɔ sá bɔɔŋg Zembî nyə a mə yə Shíshim yé tāŋ mək-agulá wá, sá ŋgə nəmá leegya ŋgələ bwánd fwála Zembî mə bá zə təl sá cé bwân bɛ dɛ yí, fwála á bá nəmá zə yíl mányúúl mäsú mányámád yí. ²⁴ †††Nəcɛ, Zembî nyə a mə cɛg sá, nji sâ jɔɔŋg í afwóyɛ ná nyîn, sá

††† 8:9 1Kr 3.16 †† 8:10 Gal 2.20; 1Yn 3.24 ††† 8:10 Bóól bwə ŋgə ci ná: «Shíshim má Zembî ŋgá yə bí cɛg». †† 8:11 2Kr 4.14 †† 8:12 6.18 ††† 8:13 Gal 6.8; Ifz 4.22-24 ††† 8:14 1Yn 2.29-3.1 ††† 8:15 Mak 14.36; Gal 4.5-7 18 ABBA: Ciyá ní í kə ná Dâ. 19 8:17 5.12; Gal 4.7; Flp 3.10-11 20 Kɔw á jɔjɔ isâ Zembî nyə á kwəmusa shú bwân bɛ yí. 21 8:18 2Kr 4.17 22 8:19 Kol 3.4; 1Yn 3.2 23 8:20 Mæt 3.17-19 24 8:23 2Kr 5.2-5; Ifz 4.30 25 8:24 2Kr 5.7; Heb 11.1

† 7:18 Mæt 8.21; Flp 2.13 †† 7:23 Gal 5.17; Zhk 4.1; 1Pr 2.11 † 7:24 1Kr 15.57 †† 8:1 1.18; 5.1 †† 8:2 3.27; 7.7-11 ††† 8:3 Gal 4.4; Flp 2.7-8; 2Kr 5.21 ††† 8:4 6.22; 7.4; 13.10; Gal 5.16, 25 † 8:6 6.21; Gal 6.8 †† 8.6 Wa, shwiy dúsə béégyálə nə Zembî, kú bə zhizhe shwiy sá má mpú yí.

ngə ná bwánd bwándúg nə búgə. Sâ múúd ngə bwánd nə búgə yí, á ká dóg gwo, ye nyə é kwo ná bwánd? ²⁵ †Nda jí ná, sâ sá aṅgə nə dóg yí, sá ngə bwánd gwo nə búgə ná, sá ngə bwánd gwo nə jísw.

²⁶ Námə mbií ngwúd wəwəgə, Nkəṅkə Shíshim ngə námə kwiínd sá tag dúsú; sá adé mpu sâ í jíí nə sá gwáámbúg Zembí májəgəla məsúy yí. Nji, Nkəṅkə Shíshim nyáməfwó mə də jəgəla shú dúsú, də leegya mbií míleegya íciyá í lósú bísú í cugé nə ḡkul féég yí. ²⁷ †Zembí nywáá muud mə də bigas ísâ í lâm yé, á də mpu ísâ Nkəṅkə Shíshim mə də gwáámb cínəṅg yí; nəcé Nkəṅkə Shíshim ngə jəgəla shú óbúgəla námə nda Zembí mə jíí ná.

Zembí ji cəgye

²⁸ *Sá mə mpú ntəg nə Zembí mə də sá sâ jēsh í shúgúlag ḡkí nywa shú búúd bwé cēel nyə wá, buud nyə á jōw tédəga yéd wá. ²⁹ †Nəcə, buud Zembí nyə á bwey fwo tééd mpu wá, nyə á bwey féésh bwo nə bwé bəḡlag Mwān yé, Mwān yé bəg cúmbá á zhwoḡ omínyəḡ. ³⁰ †Buud nyə á bwey féésh ntó wá, bwó wé nyə á jōw wá; buud nyə á jōw wá, bwó wé nyə á ci nə búsé otútəlí c búúd wá; buud nyə á ci nə otútəlí c búúd wá, bwó wé nyə á yə gúmə wá.

Sâ cugé nə ḡkul yíl shé cēelí mə Zembí dí

³¹ †††Shé kág ná nyingə ci nə jí? ḡkí Zembí ngə kyem sâ, zó jí nə ḡkul nyingə lúmbəli nə sá? ³² †Nyə á shígé jagəla fwámé Mwán yé, nyə á kēenzh nyə shú dúsú. A tééd fwo kēenzh Mwān yé, ḡgá nə nyə é kwádələ yə sá isâ byēsh ashwā? ³³ Zó jí nə ḡkul shwə-man búúd Zembí mə féésh wá? ḡgá Zembí nywáá nyə á mə bwey ci nə búsé otútəlí c búúd? ³⁴ †Zó jí nə ḡkul sámb bwo lósú? ḡgá Yésus nyə á shí yə; bul nyingə bə ná, nyə á shí gwúm, a njul Zembí dí mbwə mənəcwúm, a ngə jəgəla shú dúsú. ³⁵ †††jí jí nə ḡkul sá nə sá béégýag nə cēelí Zembí ngə cēel sá yí? Ye *in-cwaw í ntəg, ye yágúwó, ye cúwúli, ye zha, ye məbúwa, ye isâ í áwuwəgəwə, ye shwiy nə bwé gwú sá? ³⁶ †††ḡgá jí cilyá Kálad Zembí dí ná:

Shwiy í ngə wáámb sá jwów dēsh nəcé wo.

Bwé dóg sə nji nda itw

bwé ḡkág nə ndí ná bwé ká cigə yí.

³⁷ †††Nji, sá ngə jág bul ntə isâ íni byēsh. Nəcə muud ngə cēel sá yé ngə sá nə sá ḡgəḡ nə ntə. ³⁸ †††Mε mə ngə ntəg mpu búbálé nə gúl sâ cugé nə ḡkul béég sá nə cēelí Zembí ngə cēel sá yí: təw shwiy, təw cəg, təw *wəṅgəles, təw isâ í ngə wá buud mánýámád yí, təw cəg ga, təw jəwəg zág yí, təw isâ í ngə ntə buud ḡkul yí, ³⁹ †††təw mənḡkul mā gwów, təw məwəḡ mā shí, təw gúl sá Zembí nyə á té yí, kú nə təw sâ jí nə ḡkul béég sá nə

† 8:25 2Kr 4.18 †† 8:27 Sóm 139.1 † 8:28 Zhb 2.10; Ifz 1.11 †† 8:29 Kol 1.18; Heb 1.6 †† 8:30 1.7; 5.2; 2Te 2.13-14 ††† 8:31 Iza 50.8-9 ††† 8:31 Sóm 118.6 † 8:32 5.8; Yuá 3.16 †† 8:34 4.25; Mis 2.33; Heb 7.25; 1Yn 2.1 ††† 8:35 2Kr 5.14 †† 8:36 Sóm 44.23; 2Kr 4.11 ††† 8:37 1Yn 5.4-5 †† 8:38 Ifz 1.21; 1Kr 3.22; 15.24; 1Pr 3.22 †† 8:39 5.5; Yuá 3.16; 2Kr 13.13; Ifz 1.4; 2.4; 1Te 1.4; 2Te 2.16

cēelí Zembí ngə cēel sá kwoṅ mə Cwámə wúsú *Kříst Yésus dí yí.

Izəwəyél ji fééshá mə Zembí

⁹ Námə nda mə jí múúd mə *Kříst ná, búbálé wé mə zé lās éga, mə abwíingé ijǝǝ; lâm wám Nkəṅkə Shíshim ngə kyey nə ndí yí í ngə magəla ntó. ² †††Mə ngə ci fwámé ci nə lâm cugé bwele bə mə nə shee, mə ji nə məmə mácey mə lâm mə ngə kə nji shwóg nə shwóg. ³ Mə ji námə nə ḡkul jee magəla nə məməfwó bəg nə məzhúḡgúli, nə mə wé yídag béégya nə Kříst shú bwáṅg wá kúl búúd mə á zə byél byélé á shí ga yí. ⁴ †††Bwé, bag 5 *Izəwəyél, Zembí nyə á ḡwa bwo tən bwān bé, a yə bwo mənḡkənəwə mé, a sá isə nə bwo, a yə bwo məcəx mé, a yə bwo zhií nə bwé dóg yə nyə gúmə, a kaag bwo mənḡkaagə mé. ⁵ †††Bwé wé bí nə ím-páámbé í á fwǝ ibeend, mpwoṅ buud nyáḡéd wé Kříst nyə á zə byél byélé á shí ga yé, nyə, Zembí mə ntə sâ jēsh yé, á jəla nə gúmə kandəgə á kandəgə! Amen.

⁶ ¹⁸†††Ntó cugé nə ḡkaagə mə Zembí í á mə yə íyíy-yíy, mbō. Í yidá bə ná, mpwoṅ buud Izəwəyél nyēsh dí nyísə fwámé Izəwəyél; ⁷ ¹⁹nyēsh tēem námə bə mpwoṅ buud mə *Abəraham, nyēsh dí nyí fwámé bwān bé. Nəcə Zembí nyə á ci nə Abəraham ná: «Wé *Izaag wé mpwoṅ buud mə á kaag wo í bá zhu yé.» ⁸ ²⁰†††Ntó mə ké ná, bwān múúd mə byá nə yéesh jé á muud wá, bwó dí búsé bwān 5 Zembí; bəwəḡ á byá nə ḡkaagə mə Zembí wá, bwó wé búsé nyə fwámé bwān. ⁹ ²¹†††Nəcə Zembí nyə á kaag ná: «Mə bá nyingə zə námə mbií fwála gaád, *Sara mú bá bə nə mwámudúm.»

¹⁰ †††cugé námə nji bímbí mə ngə ci nī. Gúl sâ í á bə ná, Rəbéka bá mpáámbé jísw Izaag bwé mú bə nə bum læ məwáás. ¹¹ Í á ka bə, bwān kú fwo byél, bwé kú fwo sá təw mánýwa təw məbōw, Zembí mú sá nə tédúgá yé í bwəmag. Nəcə tédúgá yé í də bə nji nda nyáməfwó mə féésh ná. ¹² A də féésh múúd, kú bə nə muud nyə ámə fwo sá mísóólúgú, nji muud á cēel jōw yé, a jōw. Ntó, nyə á ci nə Rəbéka ná: «Mwān acúmbā mə bá bə mwān á ntombú lwaá.» ¹³ ²³Gwé wé jí cilyá Kálad Zembí dí yí, ná: «Mə á cēel *Yákwab, mə mpii Iso.»

Zembí cugé nə olíingí

¹⁴ ²⁴†††Ntó mə ké ná jí? Ná Zembí ji nə olíingí? Mbō! Í cugé ntó! ¹⁵ ²⁵†††Mpuḡá nə nyə á ci nə Moyíz ná: «Nyəwəḡ mə é cēel gwág ḡkúḡkwónḡlə yé, mə gwág; nyəwəḡ mə é cēel gwág cey láméd yé, mə gwág.» ¹⁶ ²⁶†††Ntó ji nə Zembí mə də féésh múúd nə lâm inḡkúḡkwəḡ, kú bə nəcé muud bálə nə yéesh, ḡkí ntəg nə muud bulúla yímə. ¹⁷ ²⁷†††Sá jəwəḡ wé jí cilyá Kálad Zembí dí yí, nə Zembí nyə á ci nə Farəwəḡ ná, «Mə á təl wo njwú-buud shú

††† 9:2 MmN 32.32 ††† 9:4 bag 5 Izəwəyél: MmN 4.22; Ozé 11.1 MmN 16.10; 24.16-17; 40.34-35 Mət 17.7; MmN 24.7-8 MmN 20-24 3.2, 4; 4.13, 17; Gal 3.6, 14 ††† 9:5 15.8; MmN 3.6, 15 Mət 1.1; Rom 1.3-4 18 9:6 3.3-4; 2.28-29 19 9:7 Mət 21.12; Mət 3.9 20 9:8 Gal 3.7; 4.23 21 9:9 Mət 18.10, 14 22 9:10 Mət 25.21-23; Rom 11.6 23 9:13 Mal 1.2-3 24 9:14 3.5; Mbá 32.4 25 9:15 MmN 33.19; Mət 20.1-15 26 9:16 Ifz 2.8 27 9:17 MmN 9.16

nə mə lwóyá ñkúl nyâm wódí, jínə dām jwǝg shí nyêsh.»¹⁸ †Ntǝ jǝ nə Zembî mə dɛ sá nə, muud á cǝél gwág ñkúñkwónǝl yé, a gwág; nyɔwɔŋ á cǝél sá nə a bǝg nə núñ yé, a sâ.

Zembî jǝ fǝlǝ nyédí míféeshád

¹⁹ Wo é ci na ná: «Ká nəcé jǝ Zembî mə nyíngǝ dɛ jum búúd yí? Nəcə, zǝ jǝ nə ñkul lǝl lúu nə cígúlá Zembî mə ñwa yí?»²⁰ ††Eékyé, yé mwâ muud! Wo wé zǝ nə wó kaad nə Zembî? Ye mǝñ nyé nə ñkul ci nə muud nyə ámə mǝ nyə yé ná: «Nəcə jǝ wo ámə mǝ mə ntúga yí?»²¹ †Ñkǝ ntǝg nə ye mɔɔl mǝmpǝñ cugé nə zhié nə a mǝg isâ í gúmǝ, mǝ nəmǝ zhizhe isâ nə yagǝ jé ñgwúnd nə ñgwúnd?

²² ††Zembî nyə á cǝel lwóya mpimbə jé nə ñkul nyé; ñji, buud í á bə nə á jǝñgǝlǝg nə zhwuñé wá, nyə á yida jǝɔw bwo kú lámusa.²³ ††Nyə á jǝɔw bwo ntǝ shú nə buud á gwág cey lámúd wá bwé mpúg bímbí á jǝ nə milwané yí, bwó buud nyə á bwey kwəmusa nə á bá yé mílwané myɔwɔŋ wá.²⁴ †††Buud bɔɔwɔgǝ, jísə sǝ buud nyə á jǝw wá. Nyə á jǝw ntǝg sǝ, kú bə ñji wúlə *Oyúden dǝ, nyə á jǝw nəmǝ buud íkúl ishúsúnd.²⁵ †††ñ nəmǝ nda nyə á ci kálad mə Ozê dǝ né; nə:

Kúl búúd í á shígé bə kúl jǝm yí,
mə bá jǝw gwo nə kúl jǝm;
buud mə á shígé bul cǝel wá,
mə jǝw bwo nə wəabábə.

²⁶ †Námǝ kúkúl nyə á ci nə bwo ná:
bí cugé kúl jǝm yí,
bwé bá jǝw bwo cínwɔŋ nə
bwân ɔ Zembî á kuwô.

²⁷ ††Izayí nyə a shí nəmǝ bwú ñkúgú shú *Izəɾəyêl ná: Buud ɔ Izəɾəyêl tɛem bulya nda shɛ á mǝñ, Zembî mə bá cǝg ñji búbaalé.

²⁸ Nəcə, Zembî mə bá sá sǝlǝgǝ nyə á ci yí wa shí gaád; a bá casulə wə nə mǝñ kú bwánd.

²⁹ †††ñ nəmǝ nda Izayí nyə á bwey ci nə, nə: nda nəcé Cwámǝ á ñkul nyésh lúgǝlǝ sǝ búbaalé bwân,
ñkǝ sǝ á mə zə bə nda Sódóm,
námǝ nda Gomor.

³⁰ ††Shé kág ci na nə jǝ? Shé mə ci nə íkúl í cúgé Oyúden yí, í á shígé ñgǝ sǝ zhié nə Zembî cǝg nə búsa otútǝlǝ ɔ búúd; ñji, Zembî mə ci nə búsa otútǝlǝ ɔ búúd nəcé bwé jéégǝlǝ míkwɔŋ wé Yésus.³¹ ††Ká Oyúden bǝñ bwé á ñgǝ sǝ nə bwé bǝ otútǝlǝ nə baagǝlǝlǝ mǝcǝgǝ; ñji, bwé áshígé bə.³² ††Bwé á shígé ka bə otútǝlǝ nəcé jǝ? Nəcə bwé á shígé ñgǝ bwánd nə bwé é bə otútǝlǝ nəcé jéégǝlǝ kwɔŋ wé Yésus. Bwé á ñgǝ tǝduga nə bwé é bə otútǝlǝ nəcé ñgǝlǝ sá misǝlǝgǝ; bwé á ka bwíim kwóógú lú mábɔɔgúnd,³³ ††námǝ nda jǝ cilyá Kálad Zembî dǝ né; nə:

Dugá! Mə mə bwíig kwóógú lú mábɔɔgú Siyôn ††

† 9:18 MmN 4.21; 7.3; 9.12; 14.4; 1Pr 2.8 †† 9:20 Iza 29.16; 45.9 † 9:21 Zhe 18.6; 2Tm 2.20 †† 9:22 2.4, 8 †† 9:23 5.2 ††† 9:24 1.16; 10.12 ††† 9:25 Ozê 2.23; 1Pr 2.10 § 9:26 Ozê 1.10 †† 9:27 Iza 10.22-23 ††† 9:29 Iza 1.9 †† 9:30 10.20 ††† 9:31 10.2-3 †† 9:32 4.4-5 †† 9:33 Iza 8.14; 28.16; 1Pr 2.6-8 †††

kwóógú í é dɛ búlal búúd yí.
Ñji, muud mə jéég kwɔŋ cínwɔŋ yé nyə abúle sámba.

Zembî mə cǝg múúd yésh mə búgǝla yé

¹⁰ †††Bwaanǝ, mə ñgǝ bul jǝñ nə Zembî yéǝ *Oyúden cǝg, gwé wé mə jǝ nyə mǝjǝgǝla mǝm dǝ yí.² †††ñ búbǝlé nə bwé á mə mpu wá mílúú ázembî dǝ, mə jee nəmǝ mpu bwíiñg ntǝ. Ñji, bwé ñgǝ wá mílúú nda wəancím-ncím, kú mpu isâ bwé jǝlǝ nə mpu yí.³ ††ñ nə, bwé ampúyé gwág váal Zembî mə dɛ sá nə muud bǝg tǝtǝlǝ yí, bwé á mə ka ba nyǝñ zhié shú nə bwé bǝg otútǝlǝ mísh mə Zembî dǝ. Bwé á mə yida sá míñgǝádǝ nə otútǝlǝ ɔ Zembî.⁴ ††ñ nə, iséy mǝcǝgǝ mə á ñgǝ cǝel sēy yí, *Kříst wé nyə á zə casulə byo shú nə muud yésh mə *búgǝla yé, Zembî cǝg nə a jǝ tǝtǝlǝ muud.

⁵ ††ñ jǝlǝ ná, shú bǝlǝ tǝtǝlǝ nəcé mǝcǝgǝ, Moyíz nyə á cilə ná: «Muud yésh mə báágǝlǝ mǝcǝgǝ yé, nyə é *dúg cǝg nəcé mǝcǝgǝ.»⁶ ††Ñji, shú bǝlǝ tǝtǝlǝ muud nəcé búgǝ, cilyá wúsə ná: «Nda ci wódí lámúd ná: zǝ mə bá bád kə jɔŋɔd?» Ntǝ jǝ nə wó cǝel nə Kříst nyíngǝg shulə.⁷ ††Nda nəmǝ bɛɛg ci ná: zǝ mə bá shulə kə mín-jǝm?» Ngaá Kříst nyə a shí bwey wú míñjǝm? ††Micilyá myáá mí ñgǝ ci ná: «Lǝñ wé wo kúnǝ-kúnə, wé wódí mǝpud, wé wódí lámúd». Lǝñ wɔwɔŋ wé sǝ ñgǝ cúndə yí, lǝñ í ñgǝ jǝgǝlǝ buud búgǝ yí.⁹ ††ñ nə, wó ká lás nə mpu wô nə Yésus jǝ Cwámǝ, wo búgǝla nə lâm wô nə Zembî nyə a gwúmushi nyə, wo dúg cǝg.¹⁰ ††ñ ntǝ. Muud mə dɛ búgǝla nə lâm, Zembî mú ci nə a jǝ tǝtǝlǝ muud; muud lás nə mpu, Zembî mú yə nyə cǝg.

¹¹ ††Nəcə Micilyá mí ñgǝ ci ná: «Muud mə jéég kwɔŋ nyédí yé nyə abúle sámba.»¹² ††Ntǝ jǝ nə mwâ Yúden nyə ñgǝlǝ nə salan nə mwâ Gǝrék; bēsh bí nə Cwámǝ ñgwúnd. A dɛ bwádán nə buud bēsh bwé jǝw nyə wá zhwog zhwog ibwádán.¹³ ††Micilyá mí ñgǝ ci ná: «Muud yésh mə bá kámb Cwámǝ yé, a bá dúg cǝg.»

¹⁴ Ká ntǝdelé búúd bwé é kámb Zembî, bwé kú fwo búgǝla nyə yé? Ntǝdelé bwé é búgǝla, bwé kú fwo gwáduga lǝñ yé yé? Ntǝdelé bwé é gwáduga lǝñ yé, kú nə muud mə cúndə yé? ††Ntǝdelé múúd nyə e cúndə, Zembî kú fwo lwám nyə yé? Micilyá mí ñgǝ mpu ci ná: «A mǝñ jǝjǝ mǝkuú nə ndéé mǝkuú mə búúd bwé ñgǝ kyey nə jǝjǝ lǝñ wá e!»¹⁶ ††Ká, buud bēsh dǝ bwé á magǝlǝ Jǝjǝ Kéel. Jǝ nəmǝ nda Izayí nyə á ci nə, nə: «Cwámǝ e, zǝ nyə a *magǝlǝ lǝñ sǝ á ñgǝ kyey nə ndé yé?»¹⁷ ††ñ jǝlǝ ná búgǝ í dɛ zhu lǝñ múúd mə gwág yíid; lǝñ wɔwɔŋ wé Kéel mə Kříst.

¹⁸ ††Mə ñgǝ ka shílǝ ná: Ye Oyúden bwé á shígé gwág lǝñ wɔwɔŋ e? O! Bwé á shí dǝ gwág ñ? Ngaá Micilyá mí ñgǝ ci nə:

Buud bwé á shí gwág mǝkǝl shí ga nyésh dǝ;
obwíiñgɔ ɔ lǝñ iciyá byǝñ í á shí kə nə ndéé

Siyôn: Nyə á bə mǝma mbún bwé á lwǝ ñgwála á Yurúsalem cínwɔŋ gwów yí. ††† 10:1 9.1-3 ††† 10:2 Mis 22.3 18 10:3 1.17 19 10:4 Gal 3.24-25 20 10:5 Ləv 18.5; Gal 3.12 21 10:6 Mbá 30.12-14 22 10:9 1Kr 12.3; Flp 2.11 23 10:11 9.33 24 10:12 3.22 25 10:13 Zhu 3.5 26 10:15 Iza 52.7 27 10:16 Iza 53.1; Yuá 12.38 28 10:17 Yuá 17.20 29 10:18 Sóm 19.5

kə kumə ijumə i shí byēsh dī.
¹⁹ †Ká mə nyiŋgə námə jī ná: «Ye bag 5 *Izərayēl bwə á shígé wámwəlwə gwág? Bwə á shí yida gwág. Nyaá nə Moyíz nyə a shí bwey jaaw bwo nda Zembî nyə a lás ná, ná:
 Mə bá sá ná bi sáág bǝǝl búúd wú,
 í njúl nə bwə cúgé námə fwámé lwoŋ búúd,
 Mə sá ná bi fǝmɯg lwoŋ búúd jǝ kú nə fɯg yí.
²⁰ ††Izayí nyə a bále námə lás ná, Zembî mə ci ná:
 Buud bwə á shígé ŋgə sǝ mə wá bwə á kwey mə.
 Bɔɔŋg bwə á shígé ŋgə jī mə tɔɔ sâ wá,
 mə a sá ná bwə mpúg mə.
²¹ †Nji, shú bag 5 Izərayēl, á ci ná Zembî mə ci ná:
 Mə má téég məbwə jwɔw nciŋdí ŋgəlwə jɔw bwo,
 bwə kúl búúd á məlwə, kúl búúd á miŋgáádə.»

Zembî nyə a shígé myaas kúl búúd jé

11 †Mə shílə ná nə, ye Zembî nyə a mə myaas kúl búúd jé e? Mbǝ! Í cúgé ntǝ! Nyaá mə jī mwān *Izərayēl, mwān á mpwoŋ buud mə *Aburaham, bæend mə Bəŋzhamǝ dǝ? ² †Zembî nyə amyáásé kúl búúd jé nyə á bwey féesh yí. Ye bi mə jág sâ Mícilyá mí ŋgə bwiŋŋ shú mə Eli ja nyə á shwəman Izərayēl wə Zembî yí? ³ ††Nə Eli nyə á ci ná: «Cwámba, bwə mə shīn gwú *búúd ɔ mícúndə bwə, bwə shīn caam *wəálatār bwə; mə mə lég fwó, bwə ŋgə námə sǝ nə bwə gwú mə.» ⁴ †Nji, Zembî nyə á bɛsa nə nyə né jǝ? Nyaá nyə á ci ná: «Mə á kənd buud otǝǝshin zaŋgbá koogú shú dām məmǝfwó, bāŋ bwə á shígé bwelə kúd məbwóŋ shí nə bwə yə Baal gúmá.» ⁵ ††Námə mbií ŋgwúdu wɔɔŋgú, gúl búbaalé buud Zembî nyə a féesh mpáam nyéd yí jǝ ná ja gaád. ⁶ †Nyə a féesh bwo mpáam nyéd, í á shígé bə nə bwə á fwo sá wúl jǝ sǝǝlúgú; í ká bə sâ mǝsǝǝlúgú, mpaam kú ná bə mpaam.
⁷ Ntǝ mə ké nə jǝ? Nə sâ bwān wə Izərayēl bwə á ŋgə sǝ yí, bwə ábiíyé gwo; nji búbaalé Zembî nyə a féesh yí, gwə wə mə bií gwo. Bǝǝlúgú bāŋ bwə á sá miŋgáádə
⁸ ††námə nda jǝ cilyá Kálaad Zembî dǝ ná; ná:
 Zembî nyə a sá ná,
 zə wǝǝs múús ǝ
 bwə bəg minjǝmbúla,
 mísh máŋ mə bəg kú dǝg,
 məlwə máŋ mə bəg kú gwág.
⁹ ††Dávid mə ci námə ná:
 Isəŋgəyá í dəg byáŋ í bəg bwo láámb,
 í bəg bwo wód, bwə bílúg nə ndéé,
 bwə bāg lég myəna mí jǝlá nə bwo myá.
¹⁰ Mísh mə bəg bwo yídúgú nə yídúgú
 nə ndéé bwə ŋgəg nə jújufə nda wəancím-ncím;
 sáág nə bwə jíg mǝnyámád kú yɔwəla.
¹¹ ††Mə shílə ná nə, Ja *Oyúden bwə á sandəla ntúni yí,
 ye bwə á búla mbɔɔgú á kandúgə? Mbǝ! Í cúgé ntǝ!

† 10:19 Mbá 32.21; Rom 11.11 †† 10:20 Iza 65.1; Rom 9.30 †
 10:21 Iza 65.2 †† 11:1 Mis 22.30; 2Kr 11.22; Gal 1.13-14; Flp 3.5
 †† 11:2 11.29; Sòm 94.14; Zhe 31.37 ††† 11:3 10j 19.10, 14, 18
 ††† 11:5 9.27§ 11:6 4.5; Gal 3.18 §† 11:8 Iza 29.10; Mbá 29.3;
 Mat 13.14-15 §†† 11:9 Sòm 69.23-24; 35.8 §† 11:11 Mis 13.46;
 Rom 10.19

Iwushí byáŋ í á mə yida sâ nə Zembî cúgɯg ikúl ishús,
 á cɯg byo shú nə Oyúden bwə sáág wú. ¹² Dəgá, iwushí
 Oyúden bwə á wush yí í á sá nə buud ɔ shí bwə bígúg;
 búlúla bwə á búl yí sá nə ikúl ishús í bígúg. Nkámúsá
 ná í bə ntúni, ŋkəmusa nə ja Oyúden bēsh bwə bá
 magulə *Kříst nə ndéé bwə *dúg cɯg yí.
¹³ ††Yésus nyə á lwám mə nə mə bwiŋgɯg ikúl í cúgé
 Oyúden yí Kéel dé. Ntǝ, mə jaaw bí buud cúgé Oyúden
 wá nə mə ŋgə gwág nwyə iséy byām byɔɔŋgú. ¹⁴ Mə
 ŋgə gwág byo nywa ntǝ nəcé mə jǝ nə búgə nə mə e
 shwambulə bag dām Oyúden nə bwə sáág wú nə ndéé
 bǝǝl wá cíŋŋgú bwə mú dúg cɯg. ¹⁵ Yílúla Zembî nyə á
 yíl bwo máláŋhú yí í á sá nə buud ɔ shí bēsh bwə bíg
 zhiǝ bwə kwámbulə nə nyə. Í tééd ná bə ntǝ, ŋkəmusa
 nə ja bwə bá nyiŋgə zə məbwə mə Zembî dǝ yí. Nyaá í
 bá bə bwo nda bwə mə gwúm gwúmúg ǝ!
¹⁶ ††Ja múúd mə sá ná, bəléd á tééd sá nə mpumə á
 mə mwááglə yí, a kənd gwo koogú shú mə Zembî yí,
 ŋgaá nə a mə kənd mpúmə nyēsh koogú shú mə Zem-
 bî ǝ? Í ká bə ná mikǝǝl mí líǝ mǝsə sâ mə Zembî, ŋgaá
 nə məbwə mə líǝ jɔɔŋg mə é bə námə Zembî isá byé?
¹⁷ ††Sá ŋwágá ná bwān 5 Izərayēl nda olivyē Zembî nyə
 á bɛ yé. Zembî nyə á ka fēy mǝǝl məbwə mə líǝ jɔɔŋgú,
 a mú kə ŋwa wo, wo njúl mbwə á olivyē nyə á kǝ ntǝ
 yé, a zə fəen kúl nyə á fēy məbwə nyédǝ olivyē dǝ yí. Wo
 mǝsə námə ŋgə ywó məkúl mə ŋgə bád wú mikǝǝl mí
 líǝ jéd má. ¹⁸ ††Wo ajǝláyé nə sá ŋkwámá nə fwámé
 məbwə mə líǝ, wo dǝ ŋgə ŋkēny mikǝǝl, mikǝǝl wə mí
 ŋgə ŋkēny wo. ¹⁹ Wo é ci ná: «Nyaá nə nyə a fēy məb-
 wə mə líǝ shú nə mɛə mə fáánwog cíŋŋg?» ²⁰ ††jǝ
 mpu bə ntǝ. Zembî nyə a wéég məbwə mə líǝ nəcé mə
 bálə kú nə búgə; wɛə mə ka ntāŋ ŋwa jiyə nəcé wo
 bálə nə búgə. Nji, wo kú bɛeg ŋkēny nyúul, yidagú bə
 nə fúndúgú. ²¹ Zembî tééd fwo bə kú jagulə fwámé
 məbwə mə olivyē yé, wɛə wə nyə é jagulə yé? Wo 5 bey!
²² Dúgúg nə Zembî jǝ nə jǝ lâm, a njúl námə nə ŋkéd. A
 jǝ nə ŋkéd shú bɔɔŋg bwə á mə búla wá; a njúl nə jǝ
 lâm shú dwə, ŋkí wo ŋgə kə shwóg nə ŋgəlwə jéég nyúul
 jǝ lâm jé jɔɔŋgú; ŋkí ntǝ dǝ, a bá námə fēy yíl wo.
²³ Bɔɔŋg bwə á búla wá bāŋ ǝ, bwə ká yɔw cɯg jáŋ á kú
 nə búgə, Zembî ŋwa bwo, nyiŋgə fəen kúl bwə á fwo
 dɛ bə yí, nəcé a jǝ nə ŋkul mə sá ntǝ. ²⁴ Wɛə muud wó á
 bə mbwə á olivyē nyə á kǝ ntǝ yé, Zembî nyə á kə fēy
 wo zə fəen nyédǝ olivyē dǝ kúl wó áshígé byél yí.
 Nkámúsá ná á sá ntǝ nə wo, ŋkəmusa nə bɔɔŋg bwə
 bwey bə məbwə mâ líǝ jɔɔŋg wá. Nyaá nə nyə e bá
 námə zə nyiŋgə fəen bwo kúl bwə á byél yí?

Kúl búúd Izərayēl jēsh í bá dúg cɯg

²⁵ †††Bwaŋg, mə acéélé nə bi jágúg jǝjǝ yuug Zembî
 nyə á ŋgə baagulə shwoó dǝ ga, bi a bá dúg nə bi mə
 bul bə nə fɯg. Jǝ ná, bǝǝl bwān 5 *Izərayēl bwə bá
 námə bə nji miŋgáádə miŋgáádə nə ndéé kə wǝǝs ja
 bíl ikúl byēsh í bá kə wə Zembî yí. ²⁶ ††Ntǝ, kúl búúd

§†† 11:13 1.5 §† 11:16 Ilŋ 15.19-21 §† 11:17 Ifz 2.11-13
 §†† 11:18 Yuá 4.22 §†† 11:20 1Kr 10.12 §§§ 11:25 Mat 24.14;
 Yuá 10.16 18 11:26 Iza 59.20-21; 27.9; Zhe 31.33-34

Izərayêl jêsh í mú námə bá *dúg cəg nda jê cilyá Kálaad Zembî dí ná, nəəə:

Muud mə bá zə yîl búúd mənámád yé mə bá zhu Siyôn †.

A bá zə jímbal bag ɔ Yákwab cəg jáŋ á kú bîsh Zembî. 27 Sɔ mə bá sá nə bwo wə ní.

Mə bá sá gwo ja mə bá yîl bwo *misəm myáŋ yí.

28 Nda *Oyúden bwə ngə ban Jɔjɔ Kéel nə, Zembî ngə ŋwa bwo nda mizhízhíŋ myé, sâ jɔɔŋ jî shú mfíí wən; nji, nda nyə á bwey féesh impáámbə byáŋ nə, á bul cɛel bwo. 29 ††Mpugá nə Zembî nyə ádɛ nyiŋgə déég sâ nyə ámə yána yí, a kú nyiŋgə cénd njúwúlú nyə ámə jŋw múúd yí. 30 Nəcé, yág í, bi a sá Zembî məlwə. Nji, kidí-ga, a mə gwág bí ŋkúŋkwóŋhə. A gwág bí ŋkúŋkwóŋhə ntɔ nəcé Oyúden sálə nyə məlwə. 31 Nə ndɛé, bwə ngə sá Zembî məlwə ja gaád shú nə a gwágúg bwo cey lámúđ námə nda nyə á gwág bí cey lámúđ nə. 32 †Nəcé Zembî nyə a fad buud bēsh íbyeshed shú nə a bəg námə gwág bēsh ŋkúŋkwóŋhə.

Shé gúmálúgá Zembî

33 †Oó! A nyāŋ məma fwo múúd nə ndɛé Zembî e! A fəg nyé nə mpúyá yé í mə lal ŋkú! e! Muud cugé nə ŋkul shwánzələ mícígúla myé, muud cugé nə ŋkul bigas íyuug á mə yigəla yí.

34 ††Micilyá mí ngə mpu ci ná: Zə nyə a mə ná fwo mpu tédúgá mə Zembî? Nkí ná, zə nyə á mə bwelə cwíny nyə?

35 ††Zə nyə a mə fwo yə Zembî sâ shú nə a kág ngə bwánd nə Zembî nyíŋgəgú yə nyə yé?

36 †††Nəcé, sâ jêsh í zhu wə Zembî; nyə wə mə sá nə sâ jêsh í bəg; sâ jêsh jísə yí, jísə shú dé. Gúmə bəg nə nyə kandəgə á kandəgə. Amen.

Yələ Zembî nyúul
(Ífz 4.1-16; 1Kr 12.12-27)

12 5Nə ndɛé bwaŋg, nda Zembî mə gwág sə cey lámúđ nə, mə bándúlé bí nə bi yánág mənyúúl mún tâŋ *mətúnəga mâ mikuwó, mətúnəga yələ Zembî, mətúnəga nyə é gwág nywa má. Ntɔ jî yələ Zembî gúmə fwámé yə. 2 5†Kúgá bə məfúlú mâ cəg ga; yidagá bíđ nə Zembî céndúg bí, a yəg bí fəg ágúgwáan, bí dúg mpu sâ á ngə jî yí; ntɔ jî nə sâ jê nkí nywa yí, sâ í jéla yí, sâ jê kú nə tɔɔ lág yí.

3 5††Nda Zembî nyə á sá mə mpaam nə, mə lás nə muud yēsh á gwoŋg jîn; mə ci nə, muud kú bul gú-mal nyəméfwó ntɔ mínjî. Muud yēsh ŋwág nyəméfwó nda á jê nə, bə bímbí lə búgə Zembî nyə á yə nyə yí. 4 5†Mpugá nə muud jî nə nyúul ŋgwúđú, í njúl ka bə nə ikúl ŋkí bulya; ikúl í nyúul byɔɔŋg byēsh í ádɛ sēy séy ŋgwúđ. 5 Námə mbíŋ ŋgwúđ wɔɔŋgú, sə mə tɛem bə

† Siyôn: Nyə á bə məma mbúŋ bwə á lwɔŋ ŋgwəla á Yurúsəlem cínɔŋg gwów yí. †† 11:29 3.3-4; 15.8 † 11:32 3.22; Gal 3.22 †† 11:33 Zhb 11.7; Sóm 139.17 †† 11:34 Zhb 15.8; Iza 40.13 ††† 11:35 Zhb 41.3 ††† 11:36 16.27; 1Kr 8.6 § 12:1 6.13; 1Pr 2.5 §† 12:2 Ifz 4.22-24; 1Te 5.21 §†† 12:3 1.5; Mat 20.26; 1Kr 12.11, 28; Ifz 4.17 §† 12:4 1Kr 12.27

ŋkí bulya, sə bēsh sə búsa sɛɛŋgá nyúul ŋgwúđ dɛ wə *Kříst, sə bēsh sə ngə bə leedyá nda ikúl í nyúul muud. 6 5†Zembî nyə á ngə yə sâ isá í yána byə nə jɔ lām, isá í yána byɔɔŋg bísa mimbíi mimbíi. Nkí Zembî mə yə múúd ŋkul nə a cúndəg mícúndə, muud wɔɔŋg cúndəg nə bímbí lə búgə á jê nə ndɛ yí. 7 5†Nyɔɔŋg jê nə a dúg sēy nə búól yé, a séyúg; nyɔɔŋg jê nə a dúg jíŋgəli yé, a jíŋgúlig; 8 nyɔɔŋg jê nə a dúg bándələ búúd yé, a dúg bándələ; nyɔɔŋg jê nə a dúg sá yána yé, a də sá dwo nə lām ŋgwúđ; nyɔɔŋg mə də tɔw shwóg kyey nə búól yé, a dúg bə nə zény ja á dú kyey nə bwo yí; nyɔɔŋg mə kwíind íŋkúŋkwóŋhə í búúd yé, kwíindúg bwo nə məshusəg.

Mbúgəla mə Yésus mə jəlá nə cɛel múúd yēsh

9 5†Cílagá cɛelí jê kú nə məkəŋ yí. Mpiigá məbɔw, ny-wílyágá nə mənywa. 10 5††Dugá bə nə mácey mpédúgá nyíŋ nda omínyɔŋú bwə ngə cíla wá. Muud yēsh sɔɔŋg nə nyə wə búlɛg də gúmal búól búúd. 11 5††Séyúgá nə Cwámə mbíí á nə bibibi, kú sá íləm, nji zény nə zény. 12 5††Bí mə jəlá nə bə nə məshusəg nəcé bí ngə bwánd nə búgə nə Zembî mə bá sá bí mənywa; bí mə ká bwə-ma nə *incwaw í ntɛg, bí jísɔw; bi ɔ sá kááfə məjəgəla. 13 18Dugá kwíind búúd ɔ Zembî bwə ngə jî kwíindyá wá, bí də sɔ nə bí dúg lég ójón bíđí mínjɔw.

14 19Dugá bwádan nə buud bwə lwágələ bí cúwəlí wá; dugá bwádan, bí kú lweem. 15 20Búúd bíŋnəŋ njúl wá bwə ka bə nə məshusəg, bí nyíi məshusəg mɔɔŋgúđ; bwə ká bə nə yé, bí jî námə yé dɔɔŋg. 16 21Dugá bə cún mpédúgá nyíŋ. Kúgá də bə ísá í álal-ŋkul; yidagá bə byɔɔŋg bísa ŋkwóŋ á muud yēsh yí. Muud kú bɛɛg bə nə tédúgá nə nyəméfwó wə mə búl bə nə fəg.

17 22Bí kú də bweel məbɔw. Sɔgá nə bí dúg sá məny-wa mísh mə búúd bēsh dɛ. 18 Nkí jê nə ŋkul bándə, ságá mimbíi mín myēsh nə bí cəgəg nə buud bēsh nə sheɛ. 19 23Yé búúd mə búl cɛel wá, kúgá də kunda bíméfwó; dugá bíđ nə Zembî wə dúg lwóya mpimbə də kunda bí; nəcé jê cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Mə wə mə bá də kunda, mə wə mə bá də yə búúd myəna». Ntɔ wə Cwámə ngə ci yé. 20 24Í njúl námə nyiŋgə bə cilyá ná:

Múúd ngə lúmbəli nə wo yé ká gwág zha,
yəg nyə idəw;
á ká gwág shwáásələ minú,
yəg nyə sá á ngúlɛg yí.
Ja wó sá ntɔ yí, wo mə ŋkúnd nyə
máág mə kuda lúúd.

21 Wo kú bíđ nə yéesh sálə məbɔw í ntɔg wo ŋkul; yidagú də sá nə mənywa mwə mə dúg ntɔ məbɔw bwə sá wo má.

§†† 12:6 1Kr 12.4-11; 12.27-14.40; 1Pr 4.10-11 §† 12:7 Mis 6.1-3; 2Kr 9.5, 7 §† 12:9 2Kr 6.6; 8.24; 1Tm 1.5; 1Pr 1.22; 1Kr 13.4-7 §†† 12:10 14.15; Yuá 13.14-15; Gal 5.13; 6.3, 10; Ifz 4.2; Flp 2.2-3 §§† 12:11 8.9; Gal 5.25; Mbú 3.15 §§§ 12:12 5.2-3; 8.24-25; Mat 24.13, 22; Luk 18.1; 1Kr 10.13; 1Te 2.14 18 12:13 Gal 6.10; Heb 13.2 19 12:14 Mat 5.44 20 12:15 Zhb 30.25; 1Kr 12.26; 2Kr 11.29 21 12:16 Mik 3.7; 1Kr 1.10-11, 19-20, 27-28; 8.1 22 12:17 Mik 20.22; 1Kr 6.7; 1Te 5.15; 1Pr 3.9 23 12:19 Mbá 32.35; Mat 5.39 24 12:20 Mik 25.21-22; Mat 5.44

Krīsten mé jəlá nə sá micī mægwág

13 ††Muud yēsh mé jəlá nə sá micī mægwág. Nəcə, icī byēsh bí shí ga dí yí í ngə zhu wə Zembī. Zem-bī wə nyə a təl micī myēsh mísá myá. ² Ntǝ mé kə nə, muud mə ləl lúu nə cī yé mé ləl lúu nə téegyá ísə Zem-bī nyə a táag yí. Buud bwə sá ntǝ wá bwə sá nə Zembī yég bwo intúgúlí. ³ †Wo ajəláyé nə fúndə ójwú ja wó dɛ sá mənɣwa yí; nji, nkí wó dɛ sá məbɔw, wo wə mé jəlá nə fúndə. Nkí wó cɛel cɛgə kú fúndə cī, dɛgú sá mənɣwa, cī nyə é yidá faag wo. ⁴ Mpug nə cī wúsə sɔɔl məsáal mə Zembī shú dúlə bándulə wo nə wo dɛg sá mənɣwa. Nkí wó dɛ sá məbɔw, wó jəlá nə fúndə; nəcə, cī í dɛ bə nə kafwɛl shú nə a dɛg yə búúd intúgúlí. Cí wúsə sɔɔl məsáal mə dɛ lwóya mpimbə mə Zembī, dɛ lámusa nə buud bwə dɛ sá olíɪngɪ wá. ⁵ †Gwə wə jǝ nə, muud mé jəlá nə magɛlə íjwúga í cī nə jɔ lám, kú bul bə nji nəcə fúndələ nə Zembī nyə á bá gwág nyə mpimbə.

⁶ Sá jɔɔng nəmə wə bí mə dɛ jəna ótɔya yí. Buud bí nə bwə dɛg ŋwa ótɔya bɔɔng wá, Zembī wə nyə á təl bwo nə bwə dɛg sá ísɛy byɔɔng. ⁷ ††Yəgá muud yēsh sá bí mbíd nyə yí: bí jəna múúd tɔya tɔya yé; bíl ísə byēsh bí mé jəlá nə jəna yí, bí yə búúd bwə jəlá nə ŋwa wá; muud mə jəlá nə fúndúgú yé, bí fúndə nyə; nyɔɔng mə jəlá nə gúmə yé, bí yə nyə gúmə.

Cug cɛelí

⁸ ††Kúgá bə nə mpwálá nə muud; mpwálá í bəg nji cɛelí nə nyíga cɛel nyíga, nyíga cɛel nyíga. Nəcə, muud mə cɛelí bɔɔlúgá yé, ngə mpu bɛ məcɛɛ. ⁹ †††Ngəá bí mə mpú nə məmpəndí mə ngə cɪ ná: «Cɪ wo kú sá míncɔmb, cɪ wo kú gwú múúd, cɪ wo kú júwo, cɪ wo kú wímb ízhaá sá.» Məmpəndí mənɪ nə mɔɔl mēsh mə ngə cɪ nji sá ngwúnd ná: «Cɛelɛg múúd yēsh jísá wo kúnə-kúnə yé nda wó cɛelí wóméfwó ná.» ¹⁰ Muud jǝ nə cɛelí yé cugé nə ŋkul sá múúd jǝ nyə kúnə-kúnə yé məbɔw. Ntǝ jǝ nə, muud mə cɛelí bɔɔlúgá yé, ngə mpu bɛ məcɛɛ.

¹¹ †††Ngəgá nə cɛgə cɛg cɛelí jɔɔng, nəcə bí mə mpú nə fwála sə ngə cɛgə ga í músə wəla bí mə jəlá nə ju-um ígwəd yí. Nəcə ja gaəd í, jwów Cwámɔba mə bá zə yíl shé mənɣámád yí í mú bul bə kúnə-kúnə ntɔ jwów sá á magɛlə Yésus yí. ¹² †††Bulú mə bul kə. Sá myáásugá ísə í dɛ sɪy yídúgúdí yí; sə yídágá ŋwa íkeny í gwáná bwə dɛ lúmbɔli nə ndí məŋkényad yí. ¹³ ††Sá cúgəgá cɛg á otətəlí, mbií í jəlá nə məŋkenya mə mwásə yí: kú nə idína í álal-ŋkul †††, kú nə shwágúlə məlwəg; sə kú sá jaŋga, kú sá ásɪy-sɪy, kú nə ozhuyá, ku mpii tɔɔ muud. ¹⁴ †††Yidagá ŋwa *Krīst nda káándə

† 13:1 Mis 5.29; Tit 3.1; 1Pr 2.13-14; Mbú 13; 20.4 †† 13:1 Mik 8.15-16 † 13:3 1Pr 2.14; 3.13 †† 13:5 2.15 †† 13:7 Mat 22.21 ††† 13:8 Yuá 13.34; 1Kr 13; 16.14; Gal 6.10 ††† 13:9 Mbá 5.17-21; Ləv 19.18; Mat 22.34-40; Gal 5.14; Zhk 2.8-13 † 13:11 1Te 5.5-8 †† 13:11 Ifz 5.14-16; 1Kr 7.29-31 ††† 13:12 Ifz 5.11; 6.11, 13; 1Yn 2.8 †† 13:13 Luk 21.34; Ifz 5.18 ††† IDÍNA Í ÁLAL-ŊKUL: Mbií idína wɔɔng í á dɛ bə, buud də nə ngul ntɔ minji, buud sá jaŋga kú nə məsəs. †† 13:14 Flp 2.5; Kol 3.15

mə bwáád ††, bí kú bíd nə iyéesh í cɛg múúd í nyíngəg ngə kə nə bí cɛg ábúɔwɔd.

Magɛləgá bɔɔng bwə afwóyé lal wá

14 ††††Muud jǝ ná nə búgə nkí tag yé, bí ó magɛlə nyə; bí kú séŋusa məkəl nə nyə nə yé mbií mítádúgá. ² †††††Í nə ŋkul bə nə, ngwól múúd ngə tádɔga nə a jǝ nə ŋkul də sá jēsh, nyɔɔng jǝ nə búgə nkí tag yé nye ngə də nji idəw í ífambá. ³ Muud ngə də sá jēsh yé bəg kú mpyēny ngwól; nyɔɔng nyə aŋgē nə də sá jēsh yé bəg kú dɛg nə nyɔɔng ngə də yé ngə jág sá; nəcə Zembī mə magɛlə nəmə nyə. ⁴ Wɛɛ wə zə mə zə sámb ízhaá lwaábɔlə iwushí? Nkí á kyabɛ, í dɛg mása yé; nkí á ku, í dɛg nəmə nji mása yé. Nji nyə é kyabɛ, nəcə Cwámɔba jǝ nə ŋkul mə sá nə a kyábɛg.

⁵ †††††Í nəmə ná, ngwól múúd mə dɛg nə dúl jwów í búl bə fwámé jwów cɔɔ dúl, ngwólúgá nye mə ŋwa mwów mēsh cə ngwúnd; muud yēsh nádag nə sá nyáméfwó mə kwey nə jǝ tətəlí yí. ⁶ †††††Muud mə təl nkúmba jwów shwóg yé, a sá ntǝ shú mə Cwámɔba; muud mə də sá jēsh yé ngə də shú mə Cwámɔba, nəcə a ngə yə Zembī akíba; nyɔɔng nyə aŋgē nə də sá jēsh yé ngə nəmə yə Zembī akíba. ⁷ †††††Mpugá nə muud ngwúnd nə ngwúnd á gwoong jísú nyə aŋgē nə cɛgə shú nyáméfwó, ngwúnd nə ngwúnd kú nəmə yə shú nyáméfwó. ⁸ Nkí shé ngə cɛgə, shé ngə cɛgə shú mə Cwámɔba; nkí shé mə yə, shé yə shú mə Cwámɔba. Ntǝ jǝ nə, tɔɔ shé mə cɛgə, tɔɔ shé mə yə, shé búsa buud ɔ Cwámɔba. ⁹ Haaw, sá jɔɔng wə *Krīst nyə á yə, a nyíngə gwúm nə ndí yí, shú nə a jwúg nə mimbimbə, jwú nə mikuwó. ¹⁰ †††††Ká nəcə jǝ wé mə sámb *mínyɔɔŋ wó iwushí yí? Nkí ntəg ná, nəcə jǝ wé mə mpyēny mínyɔɔŋ wó yí? Mpugá nə shé bēsh shé mə bá tɔw kɔɔd dí njów mílású mə Zembī.

¹¹ †††††Mpugá nə jǝ cilyá Kálaad Zembī dí ná:

Mə Cwámɔba ngə cɛgə yé mə ngə cɪ náəə:

«Buud bēsh bwə bá kúd mə məbɔwŋ, bēsh bwə bá ságɛsə mə nə mimpu myáŋ».

¹² †††††Gwə wə jǝ nə, muud yēsh á gwoong jísú mə bá kə bwəma nə shitóg mísh mə Zembī dí.

Kú wá ngwól bɔɔgú zhííd

¹³ †††††Ntǝ, shé yówɔg dúlə yéya məbɛɛ shémé nə shémé; shé yídágá ŋwa cígúlá nə muud nyə ajəláyé nə wá ngwól bɔɔgú zhííd, kú sá gúl sá í é búlal ngwól yí.

¹⁴ †††††Sá mə zə cɪ ga, mə mpú nə jǝ búbálé, mə mpu ntǝ nəcə mə jǝ muud mə Cwámɔba Yésus. Jǝ ná, gúl sá cúgə nkí lwaagɔwo nə jǝn yé mbií wə cɪ. Nji, múúd mə ká tádúgá nə «sá ga jǝ nkí lwaagɔwo», sá jɔɔng mú bə nkí lwaagɔwo shú déd. ¹⁵ †††††Ntǝ jǝ nə, nkí dələ wó də gúl dəg yí í ntəgúlé mínyɔɔŋ wó, mpug nə sɔɔlúgú wó

††††† NYWA KRĪST NDA KÁÁNDƏ MƏ BWÁÁD: Ntǝ jǝ nə cɛgə mbií wé nə muud mə dɛg bí yé bəg nda a ngə dɛg Krīst. ††††† 14:1 1Kr 8.1-13; 9.22; 10.23-33; Kol 2.16, 20-22; 1Tm 4.4-5; Heb 13.9 ††††† 14:1 15.7 ††††† 14:2 Dan 1.8; 1Kr 10.25-28 18 14:5 Gal 4.10 19 14:6 1Tm 4.3-5 20 14:7 2Kr 5.14-15; Gal 2.19-20 21 14:10 2.6 22 14:11 Iza 45.23-24 23 14:12 Gal 6.5 24 14:13 1Kr 10.32; 1Yn 2.10 25 14:14 14.23; Mat 15.11; Mis 10.15; Tit 1.15 26 14:15 1Kr 8.1, 11-13; 13; Gal 6.10

wacɔŋgú í cúgé sɔ́lúgú cɛelí. Kú sá ná dólə wó dá gúl dæg yí í gwíílyág ŋgwól mínyɔŋɔ woó, í njúl ná *Kříst nyə á yə námə shú dé. ¹⁶ Sá jé ŋkí nywa shú dwò dɛ yí, ŋkí wo dɛg ná í é ntágulə † ŋgwól múúd ná ndéé bwə mú jág lás nə wo, wo bíd jāŋ sā. ¹⁷ ††Mpugá nə Faan mə Zembí í cúgé sā ídæg nə məŋgul. Faan mə Zembí dúsə sā á cɛg ɔ́tətəlí, cɛg á nə shɛɛ, cɛg məshusɛg, isā íni byēsh í ŋgə zhu wə Ŋkɛŋkɛ Shíshim. ¹⁸ Muud mə séy nə Yésus mbií wacɔŋg yé, Zembí gwág nyə nywa, buud magulə nyə.

¹⁹ Nda jé ntɔ́ nə, shé sɔ́gá nə shé sáág isā í é sá nə buud bwə cúgəg nə shɛɛ yí; isā í é sá nə buud ɔ́ gwoonɔg bēsh bwə ŋgəg nə lal búgád yí. ²⁰ Wo kú bɛɛg caam sɔ́lúgú mə Zembí nəcə gúl dæg. Sā jēsh jáá jé fúbán; ŋji, jé bɔ́wúlə nə wo dæg wúl ndəlúgú í é wá ŋgwól múúd bɔɔgú zhíí d yí. ²¹ †† nywa nə wo bəg kú də cúdú ŋkí nə kú ŋgul málwəg, wo cíg sá jēsh jé nə ŋkul wá mínyɔŋɔ woó bɔɔgú zhíí d yí. ²² Búgə wó ŋgə *búgəla shú sɔ́lúgú wacɔŋg yí, baaguləg gwo mpədúgá biná Zembí obá. Muud jé nə micígúlá myé mí ádɛ kənd nyə məbɛ́ɛd yé, a mə jəla. ²³ ††Muud mə dá wúl ndəlúgú a ŋgə zhízhigə yé, a mə ŋwa məbɛ́ɛ mísh mə Zembí dɛ, nəcə sɔ́lúgú wacɔŋg í cúgé sɔ́lúgú búgá. Sɔ́lúgú wēsh múúd mə sá nə milám mímbá yí wúsə *səm.

Sə bɛ́gá yuug Kříst nyə a lwágulə sá yí

15 ††Sə buud íbúgə í á mə fifə wá, sə kúgá də mpyēny ozhigə-zhigə wə bɔɔŋg bwə ŋgə ná zhízhigə wá; sə ajəláyé nə də sɔ́ ŋji isā sə mə gwág nywa yí. ² Muud yēsh á sádɛ gwoonɔg dɛ sɔ́ɔg nə ŋgwól bəg nə mənywa, shú nə nyāŋ láləg búgəd. ³ ††Mpugá nə *Kříst nyə a shígé ŋgə sɔ́ ŋji mənywa mā nyəmɛ́fwó. Nyə á yida cɛgə nda jé cilyá Kálaad Zembí dɛ nə, nəə: «Zembí, məlwíy bwə də lwíy wo má mə mə shúgəla nə mə.» ⁴ ††Mpugá nə sá jēsh Zembí nyə a sá nə bwə cíləg yág yí, í á bə nə sá ŋwág ŋjígúlá cíncɔŋg, sə bəg nə zény kálə shwóg, nə ŋkán, nə ndéé sə mú mpu bwánd nə búgə. ⁵ †Zembí muud mə də sá nə sə bəg nə zény kálə shwóg, sə bə nə ŋkán yé, ké sá nə bí dɛg bə cɛŋ mpədúgá nyín nda Kříst Yésus nyə a lwó yuug ná. ⁶ Ntɔ́, bí mú bá də yə Zembí gúmə bí njúl lám ŋgwúd, cɛŋ ŋgwúd, nyə Zembí jé Sɔ́lúgú mə Cwámba wúsú Yé-sus-Kříst yé.

⁷ ††Ntɔ́, ŋgəgá nə cɛgə kú wá mbéégí mpədúgá nyínú d, námə nda Kříst nyə á cɛgə nə bí nə. Cɛgəgá ntɔ́ shú nə Zembí bəg nə gúmə. ⁸ ††Mə ŋgə bwaagulə bí nə Zembí jé abúgúlág, gwə wə Kříst nyə á ŋwa nyəmɛ́fwó tãŋ sɔ́l məsáal á kúl *Oyúden yí, shú nə məŋkaagə Zembí nyə á kaag osɔ́lŋgú ɔ́ bɛend má mə bwəmag. ⁹ ††Jíga kɔ́mb dɛ, ikúl ishús í ŋgə mpu nə Zembí mə gwág bwo cey lámú d, bwə mú yə Zembí gúmə nda jé cilyá Kálaad Zembí dɛ nə, nəə: Sā jɔɔŋg wə mə bá də ságusə wo nə ndí

tām ikúl í cúgé Oyúden yí. Mə bá də sey ísəsa ságusə jínə dwò. ¹⁰ ††Jé námə cilyá nə: Bí ikúl ishús, binóŋ kúl búúd mə Zembí ságá məshusɛg. ¹¹ ††I nyiŋgə námə bə cilyá nə: Bí ikúl ishús byēsh ságúsəgá Cwámba, ikúl í búúd byēsh í ságúsəg nyə. ¹² ††Izayí nyə á cɛ námə nə:

Nta mə Yése mə bá bád ŋwa íjwúga, jwú nə ikúl ishús; ikúl byɔɔŋg í bá də bwánd sɔ́lúgú yé nə búgə. ¹³ ††Zembí muud mə də sá nə buud bwə dɛg bwánd isā nə búgə yé, sáág nə milám mí lwándúg bí nə fwámə məshusɛg, mí bə bí nə shɛɛ búgə bí ŋgə *búgəla yí d. Ja jɔɔŋgú ŋkul mə Ŋkɛŋkɛ Shíshim í mú sá nə bí ŋgəg nə kə shwóg nə shwóg ŋgə bwánd nə búgə.

Pwól ŋgə bá cɛel sá minjɔnd

¹⁴ Bwaanɔg, kɔ́mb jín dɛ, məmɛ́fwó mə ŋgə mpu kú nə məshwán nə bí mə lwánd nə jɔɔj mítédúgá, bí mə shín námə mpu sá jēsh bí mə jélá nə mpu yí, bí mú námə nə ŋkul də yéya məcwūŋ mpədúgá nyín. ¹⁵ ††Nji tɛem bə ntɔ́, mə mə ŋgə cílə bí nə búbaalé mənyaan bíl íkúlú d shú nə bí nyiŋgəg ŋgə tédɛga isā bí mə bwey mpu yí. Mə sá ntɔ́ nəcə Zembí nyə a sá mə mpaam, ¹⁶ ††sə sá nə mə bəg sɔ́l məsáal mə *Kříst Yésus shú ikúl í cúgé *Oyúden yí; mə ŋgə sá sáal dɔɔŋgú tãŋ nda fada mə də sá *mátúnəga nə, ŋgə cúndə Jɔɔj Kéel mə Zembí. Iséy byɔɔŋg bí nə mə sáág nə ikúl í cúgé Oyúden yí í bəg mətúnəga Zembí ŋgə magulə má, mətúnəga Ŋkɛŋkɛ Shíshim mə təl koogú shú dé d má. ¹⁷ Sā jɔɔŋg í sá nə mə ŋgəg nə bəgəwa nə bələ múúd mə Kříst Yésus, mə bəgəwa nə iséy mə ŋgə sēy shú mə Zembí yí. ¹⁸ ††Ntɔ́, mə cugé nə ŋkul bwiiŋg gúl sá shús, ŋji iséy Kříst nyə á balan nə mə nə mə sáág yí; nyə a sá nə ikúl í cúgé Oyúden yí í sáág Zembí mæg-wág; nyə á balan nə iciyá byām nə mísɔ́lúgú myām. ¹⁹ ††Nyə á balan námə nə ŋkul í də wéeshəlí *məshim-bá nə *isā í mímbúgú, ŋkul mə Shíshim mə Zembí. Sɔ́lúgú wacɔŋg í á sɛy mbií á nə mə á mə bwiiŋg Jɔɔj Kéel mə Kříst tédɛd Yurúsələm nə cíncɔŋg məkoogú məkoogú, kə kumə shí á Iliri. ²⁰ ††Mə á bul jii nə mə bwiiŋgɛg Jɔɔj Kéel kəl múúd nyə afwóyé bwelɛ cwéed Kříst yí, shú nə mə bəg kú ŋgə lwɔ́ kúl bɔ́l búúd bwə á sá məbwamə yí. ²¹ ††Mə á yida bɛ sá jé cilyá Kálaad Zembí dɛ yí, nə:

Buud cúndə í á shígé fwo kumə bwədɛ wá bwə bá gwág, bɔɔŋg bwə á shígé fwo gwág lán yé wá bwə bá wám-bələ.

† Í É NTÁGULƏ: Sə nə muud sémúg. †† 14:17 Mat 6.31-33; 1Kr 8.8; Gal 5.22-24 † 14:21 1Kr 8.13 †† 14:23 14.14 †† 15:1 14.1-2; 1Kr 8.1-2; 10.23-24 ††† 15:3 Sòm 69.10 ††† 15:4 1Kr 10.11; 2Tm 3.16 † 15:5 12.16; Flp 2.2-5 †† 15:7 14.1 ††† 15:8 Mat 15.24; Mis 3.25-26 †† 15:9 Sòm 18.50

§†† 15:10 Mbá 32.43 †† 15:11 Sòm 117.1 †† 15:12 Iza 11.10 ††† 15:13 5.1-2; 8.14-16, 24-28; 12.12 ††† 15:15 1.5 †††† 15:16 Flp 2.17 18 15:18 2Kr 3.5 19 15:19 Mak 16.17; 2Kr 12.12 20 15:20 1Kr 3.10-12; 2Kr 10.15-16 21 15:21 Iza 52.15

²² †Sâ jɔɔŋg nómá wá í á dɛ laa mə ija ija né nda zə nŋŋ bídí. ²³ Ká ja gaád í, mə cúgɛ ná nə sâ mə sá wa məshí mágaád, í njúl nə té mím̄bũ mím̄bũ mə dɛ bwey bə nə yéesh nə mə zə nŋŋ bídí; ²⁴ mə ŋgə tádɔga nə ja mə bá kə Kpanyá yí, mə bá ciŋgya zə dúg bɛ́ nə ndéé, ja mə é bá gwú yéesh dúgúlə bí yí, bí ka bá kwiínd mə nə mə kág nə njɔɔnd shwóg. ²⁵ ††Nji, ja gaád mə ké Yurúsalem kə kwiínd búúd ɔ Zembî. ²⁶ ††Ntɔ̄ jì ná okrísten wā Masedwān nə Akayí bwə á ŋwa cígúlá nə bwə sɛɛŋg mikwiíndyá kənd búúd ɔ Zembî wā Yurúsalem búésá məbúwa dí wá. ²⁷ ††Bwəméfwó bwə á ŋwa cígúlá, nji í njúl nə jísə bwo mpwólá. Jí bwo mpwólá nəcɛ okrísten wā Yurúsalem wə bwə á bə nə isá í kwiínd búúd cɛg á Shíshim dí yí, bwə mú kaaw yə íkúl ishús; í jii nómá nə íkúl ishús í ŋwág isá í ŋgə kwiínd cɛg á shí ga dí yí, kaaw yə bwo. ²⁸ Ja mə é ka bá shín sá sɔ́lúgú wɔɔŋgú nə mə mə cwám̄bɛlə bwo mikwiíndyá myɔɔŋg yí, mə ka bá zə ciŋgya nŋŋ bídí kə Kpanyá. ²⁹ Mə mpú nə mə bá zə nə ocúncɛsh ɔ Kríst bəsh ja mə bá zə nŋŋ bídí yí.

³⁰ ††Nda shé bəsh búésá búúd ɔ Cwám̄ba Yésus-Kríst ná, nda jì nómá nə Nkɛŋkɛ Shíshim ŋgə sá nə shé cíflag nə, bwaanŋ, mə bándúlə bí nə bi wág mənyúúl gwáná mə ŋgə gwána yíid, ŋgəgá nə jəgɔla nə Zembî shú dām. ³¹ †††Ŋgəgá nə jəgɔla nə Zembî shú dām nə mə fáámɔgí, buud búésá kú *búgɔla Yésus nŋŋ Yudéa wá bwə bəg kú nə zhíí bwə sá mə məbɔw; ntəg nómá nə buud ɔ Zembî wā Yurúsalem bwə ləgúg mikwiíndyá mə ŋgə kə nə ndí myá nə jɔɔɔ lām. ³² ††† jii nó í bəg ntɔ̄ shú nə mə bág bə nə məshusɛg ja mə bá zə bídí yí, mə zə bá woga ŋkí Zembî mə magɔlə. ³³ †Zembî á mpwogé jíig nə bi bəsh. Amen.

Məbədə

16 ††Mə cɛɛl nə bi mpúg kɔ́l wúsú Febe. A jì *jaák-won *Dɔ̄ lú óbúgɔla á Kankré dí. ² Bi ɔ ləg nyə tən muud mə Cwám̄ba, mbií í jəlá nə buud ɔ Zembî yí, bí kwiínd nyə mbií kwiíndyá wəsh nyə é jii yí. Nyə á mə kwiínd búúd ŋkí bulya, tɛɛm bə məméfwó.

³ ††Bi ɔ bədə mə Priska bá Akilas buud sənŋŋ ŋgə sɛy isey í *Kríst Yésus wá. ⁴ Bwə á nywá gwíílya byán ícɛg nəcɛ cɛgúlə mə; məméfwó nómá dí ŋgə yə bwo akíba, mədɔ̄ mə óbúgɔla məsh mə cúgɛ *Oyúden má mə ŋgə nómá yə bwo akíba. ⁵ ††Bi ɔ bədə nómá mə Dɔ̄ í dɛ sɛɛŋgya bwədí njɔw yí. Bi ɔ bədə Ipanét shwə waamə alám; nyə wə nyə a tɛéd *búgɔla Kríst nŋŋ Azí. ⁶ Bi ɔ bədə mə Maríya muud nyə á bul jísɔw cúŋ shú dún yé. ⁷ Bi ɔ bədə mə mimbyél myám Androníkus bá Zhuniyas sənŋŋ sá á bə mím̄bwug dí wá; báá bwə á tɛéd bə buud ɔ Kríst nə mə, bwə ŋgə cɔ̄ bɔ́l *búúd ɔ lwámá. ⁸ Bi ɔ bədə mə Ampiliyatus, muud mə ŋgə bul cɛɛl cɛg sɛɛŋgí á sənŋŋ Cwám̄ba dí yé. ⁹ Bi ɔ bədə mə Urəbɛ muud sənŋŋ ŋgə sɛy isey í Kríst yé, bí bəda nómá mə

Stakis shwə waamə alám. ¹⁰ Bi ɔ bədə mə Apeles muud sá á mə dúg nə ndéé sá magɔlə nə a jì fwámé krísten yé. Bi ɔ bədə mə buud ɔ njɔw mə Aristobúlus. ¹¹ Bi ɔ bədə mə mbyél wām Herodiyon; bí bəda mə bɔɔŋg búúd búésá búúd ɔ Cwám̄ba njɔw mə Narəsis wá. ¹² Bi ɔ bədə mə Trifen bá Trifos budá bwə á mə jísɔw yíŋgá shú mə Cwám̄ba wá; bí bəda nómá mə abábə waamə Pərusis mudá nyə á mə nómá bul jísɔw yíŋgá shú mə Cwám̄ba yé. ¹³ ††Bi ɔ bədə mə Rúfus muud Zembî nyə a féesh kwon mə Cwám̄ba dí yé; bí bəda nómá mə nyɔɔŋgú yé, nyə á bə nómá mə tən nyɔɔŋgú. ¹⁴ Bi ɔ bədə mə Aseŋkrit bá Flegon, nə Hermes nə Patrobas nə Hermas nə bɔ́lúgá bwáanŋ bəsh bənŋŋ búésá wá. ¹⁵ Bi ɔ bədə mə Filologos bá Zhuli, nə Nere bá kɔ́l yé, nə Olémpas nə bɔ́lúgá búúd ɔ Zembî bənŋŋ búésá wá. ¹⁶ ††Ŋgəgá nə kúlɔla məkúlɔla mə buud ɔ Zembî. Mədɔ̄ mə óbúgɔla ɔ Kríst məsh mə ŋgə bəda bí.

¹⁷ ††Bwaanŋ, buud bwə dú sá nə buud bwə bəg məcún məcún wá, bwə ŋgə lumbəli nə njíŋgúlá bí á ŋwa yí, oshwon bi ɔ káálúgú nə bwo; kúgá dɛ kyey nə bwo sámbá. ¹⁸ ††Nəcɛ mbií búúd wɔɔŋg í anŋé nə sá isey í Cwám̄ba wúsú Kríst, bwə ŋgə sá isey í mím̄wɔ myán. Bwə dɛ balan nə jɔɔɔ íciyá í lésú nə jɔɔɔ mikaand, dɛ jwánŋɔlə búúd bwə afwóyɛ kyé wá. ¹⁹ ††Buud bəsh bwə ŋgə gwádɔga cɛg məgwág bí báá ŋgə cɛgə yí. Mə ŋgə bul gwág məshusɛg nə bí shú dɔɔŋgú; mə jii nə bi bəg nə fɛg sálə mənywa dí, bí bə nə sán kɔ́mb á məbɔw. ²⁰ ††Zembî á mpwogé wál bá zə cwaas *Sátan bídí məkuú dí shí. Cwám̄ba íshé Yésus ké sá bí mpaam. ²¹ ††Timoté muud sá ŋgə sɛy sɛy ŋgwúd yé ŋgə bəda bí; mimbyél myám Lusyus nə Yason nə Sospater bwə ŋgə nómá bəda bí. ²² Mə Tertiyus muud ŋgə cilə kálad éga yé ¹⁹, mə ŋgə bəda bí məbədə mə sɛɛŋgyá shé á mə sɛɛŋgya nə Cwám̄ba yí. ²³ ††Gáyus ŋgə nómá bəda bí. Mə njul nyédí njɔw, cínŋŋ nómá wə Dɔ̄ lú óbúgɔla dɛsh í dɛ sɛɛŋgya yé. Erást jì bān-mása á wa ŋgwála yé ŋgə bəda bí, mwáanŋ Kwárətus ŋgə nómá bəda bí. ²⁴ ††[Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst ké sá bí bəsh mpaam. Amen.] ²⁵ ††Shé yéga Zembî gúmə, nyə muud jì nə ŋkul sá nə jɔɔɔ Kéel lúłushig bí yé. Jɔɔɔ Kéel dɔɔŋg wə mə á ŋgə cúnɔə ja mə á ŋgə bwiiŋg lán mə Yésus-Kríst yí. Na jɔɔɔ Kéel ni dí wə Zembî mə sá nə sá mpúg jɔɔɔ yuug jé nyə á ŋgə baagɔlə shwoó dí yí. ²⁶ ††Zembî á kandɔgə kandɔgə mə ka sá nə sá jɔɔŋg í búgúlíg ja gaád. Nə ndéé íkúl ishús í mú nə ŋkul jee mpu gwo ja bwə lɔ̄ micilyá mí *búúd ɔ mícúndə yí. Nyə a sá nə í búgúlíg shú nə bwə búgúlág nyə, bwə sá nyə məgwág. ²⁷ ††Nyə Zembî muud ŋgwúd nə ŋgwúd jì nə fɛg yé, nyə wə ŋwág gúmə kandɔgə á kandɔgə nəcɛ sá Yésus-Kríst nyə a sá yí. Amen.

† 15:22 1.9-13 †† 15:25 Mis 19.21; 20.22; 24.17 † 15:26 1Kr 16.1; 2Kr 8-9; Gal 2.10 †† 15:27 1Kr 9.11 †† 15:30 2Kr 1.11; Ifz 6.18-19; Kol 4.3; 2Te 3.1-2 ††† 15:31 Mis 21.10-11; 1Te 2.14-15 ††† 15:32 1.7 † 15:33 1Te 5.23 †† 16:1 Mis 18.18 ††† 16:3 Mis 18.2, 18-19, 26 †† 16:5 1Kr 16.15, 19; Kol 4.15; Flm 2

††† 16:13 Mak 15.21 †† 16:16 1Kr 16.20; 2Kr 13.12; 1Te 5.26; 1Pr 5.14 †† 16:17 Mat 7.15; 2Te 3.6; Tit 3.9-10; 2Yn 10 ††† 16:18 Flp 3.19; Kol 2.4 ††† 16:19 1.8 ††† 16:20 1.7 18 16:21 Timoté: Mis 16.1 19 Tertiyus wə Pwól nyə á ŋwa nə a cílag kálad éga yé. 20 16:23 Erást: 2Tm 4.20 21 Míl micilyá mí ayág mí cúgə nə iciyá ini. 22 16:25 Ifz 1.9; 3.4-5; Kol 1.26 23 16:26 1.2, 5 24 16:27 11.36; Flp 4.19-20; 1Tm 1.17; Yúd 25; Mbú 4.11

1 Buud 5 Kōrēnt

Isâ í dúgyá nē kálaad ashúshwóógú mē Pwōl shú Kōrēnt yí

Kōrēnt nyē á bē ngwála Ogurék. Ja Pwōl nyē á ngē sá njɔɔnd yé ábēé yí, nyē a já Kōrēnt njkumba mbū nē kēl (Mis 18.1-18). Ja jɔɔng wē nyē á fwɔ mísɔɔn yí.

Ja Pwōl nyē shīn wú Kōrēnt yí, nyē á bii məkál ija ija, mē njúl mē ákənd lám gwōw. A mú ka cilē óbúgwēla ɔ nūh okálaad jee wóɔs ónɔ, óbá wā cínɔng wē búɔs wa Kálaad Zembī dí wá.

Né ndeé, nyédí kálaad ashúshwóógú á Kōrēnt dí, ja á mē shīn bēda bwo, a yē Zembī akíba yí (1.1 nē 1.9), a ngē cwīny óbúgwēla nē bwé kú bíd nē mbéégí mēhkwómé í ngég nē bē mpédúgá nyán (1.10 nē 4.21), bwé sáág nē jaŋga í shínég mpédúgá nyánéd (lúú 5), bwé yówug dūlē kē nē milésú mēmpáanzé mē milésú mē búúd bwé aŋgē nē *búgwēla Zembī wád (6.1–6.11). A mú ka féel váál krīsten mē jálá nē dē balan nē nyúúl nyé yí (6.12–6.20), a mú ka zē bɛsa bwo mishílí bwé á ngē shílē nyē myá:

(1) shílí í dúgyá nē bā yí (lúú 7);

(2) sá í dúgyá nē ocúúú ɔ mētúnwga yí, nē váál bwé dūg cəgə nē buud bí kú búgwēla Zembī yí (8.1–11.1);

(3) váál ísɛɛngyá í okrīsten nē idēw í Zembī í jálá nē dē sīy yí (11.2-34);

(4) isâ Njékéké Shishim mē dē yē búúd njkul nē bwé dūg sá yí (lúú 12 kē wóɔs lúú 14);

(5) nē váál mímbimbē mí bá gwūm yí (lúú 15).

Nyē á ka shínal kálaad nē baalé məkál (kwásúlē mwaanē, nē byé íyuug nyē á ngē bē nē ndí yí), nē mēbádá (lúú 16).

Mēbádá

1 †Nē mē Pwōl, nē mwááŋg Sostēn, sá wē mē cílé kálaad éga. Mē Pwōl í, Yésus-Krīst nyē a jōw mē, a sá nē mē bég *muud lwámá yé nda Zembī nyē á nwa cígúlá ná. ² †Sá ngē cilē *Dɔ lú óbúgwēla ɔ Zembī dí Kōrēnt yí, bí buud Zembī nyē a sá nē bí bég mīhkwéké mi búúd nēcé binón *Krīst Yésus bí mú mbádúgá wá. Nyē a jōw bí shú nē bí bég mīhkwéké mi búúd, binón buud bēsh búɔs íkú íkúl bwé ngé kámb jíná mē Yésus-Krīst mājəgwēla dí wá, Yésus-Krīst Cwám̄ba á sánɔng. ³ Sɔ́ngyá wúsú Zembī bā Cwám̄ba Yésus-Krīst bwé ɔ sá bí mpaam, bwé ɔ sá námá nē bí ngég nē cəgə nē shɛɛ.

Pwōl mē yá Zembī akíba

⁴ Mē ngē yē Zembī waamā akíba ja jēsh shú dún nēcé mpaam á mē sá bí kwonj mē Yésus-Krīst dí yí. ⁵ †Mē ngē yē nyē akíba nēcé a mē sá nē bí bígúg mēzhí mēsh kwonj mē Yésus-Krīst dí, bí bíg nē məkál mē mílésú †, bí bíg nē mpúyá. ⁶ Ntɔ́ mē lwó nē bí a mē mpu magwēl sá jēsh sá á jaaw bí shú mē *Krīst yí. ⁷ †Mú nē, nda bí ngé bwánd nē Cwám̄ba íshé Yésus-Krīst zég lwóya nyúúl ná, bí mú nē isâ í yána mē Zembī, tɔ́ ngwúd nē ngwúd kú fúfə. ⁸ ††Nyē wē mē bá ngē

lulushi bí nē ndeé kē wóɔs mēshínéd, bí mú bá bē kú nē sá mājumā jwōw mē Cwám̄ba íshé Yésus-Krīst, mēma jwōw dɔɔng. ⁹ ††Zembī muud mē jōw bí nē bí cəgəg sɛɛngí nē Mwān yé Yésus-Krīst Cwám̄ba íshé yé jí abúgúlag.

Mbéégí dɔ́ á Kōrēnt

¹⁰ †Bwaang, oshwon, jíná mē Cwám̄ba íshé Yésus-Krīst dí «Bí bēsh dɛgá bē cúnj; mbéégí mēhkwómé í á jáláyé nē dē bē mpédúgá nyín. Yidagá bē leedyá mbií á nē sá jēsh dí, bí bēsh dē bē nē tédúgá ngwúdú, bí dē nwa cígúlá ngwúdú.» ¹¹ Bwaang, mē lās ntɔ́ nēcé bɔ́l búúd wā njōw mē Klowé bwé mē jaaw mē nē bí ngē bē nē ozhuyá mpédúgá nyín. ¹² †Sá mē ngé cɛɛl cɛ yí jí nē bí mú ngē lās nūh, nyíga ná: «Mɛɛ ngē bɛ Pwōl», nyíga «Mɛɛ ngē bɛ Apolos», ngwól ná: «Mɛɛ ngē bɛ Séfas», ngwólúgá ná: «Mɛɛ ngē bɛ *Krīst.» ¹³ Ye buud bí nē njkul ba Krīst məkɔw məkɔw? Ye Pwōl wé bwé á bwambəlē kwólós dí shú dún yé? Ja bí á ngē duwan yí, ye bí á ngē duwan jíná mē Pwōl dí? ¹⁴ ††Mē yá Zembī akíba nēcé mē a shígé duu tɔ́ muud nūh bídí, sɛsaalē nji Kríspus bá Gáyus. ¹⁵ Ntɔ́, muud cugé nē njkul cɛ nē bí á ngē duwan jíná dááməd. ¹⁶ ††Mē mē nywa wusa, mē

††† 1:9 10.13; 1Te 5.24; 2Te 3.3 § 1:10 3.3; 11.18; 2Kr 12.20; Ifz 4.2-6; Flp 2.2; Yuá 17.21-23 §† 1:12 3.4 3.5-6, 22; 4.6; 16.12; Mis 18.24; 19.1 1Kr 3.22; 9.5; 15.5; Gal 2.9, 11-14; 2Kr 10.7 §†† 1:14 Kríspus: Mis 18.8 Rom 16.23-24 §† 1:16 Stefanos: 16.15

† 1:1 Gal 1.1 Mis 18.17 †† 1:2 2Kr 1.1; Mis 18.1 † 1:5 2Kr 8.7 †† Njékéké Shishim ngé sá nē bí lásúg má. †† 1:7 2Te 1.7; Tit 2.13 ††† 1:8 Flp 1.6; 1Te 3.13; 5.23

á duu námé Stefanas bánōh buud ɔ njɔw yé. Mə abúgúlayé né mə a shí nyingə duu ngwól múúd.
¹⁷ Nəcé Yésus nyə a shígé ntɛ mə né mə zég ngə duu buud. Nyə á nti mə né mə zég ngə jaaw Jjɔ Kéel, mə zég ntāg ngə jaaw dwo, kú bə nə fəg búúd ɔ kaand bwə də lās míkaand nə ndɛ yí, nəcé shwiy Kríst nyə á yə kwolós dɛ yí í á bá bə nda sà cúgə nə mfíí yí.

Shwiy mə Yésus-Kríst í lwó fəg mə Zembî

¹⁸ †Mpugá né lân shwiy Yésus nyə á yə kwolós dɛ yí wí sá íkás shú ɔwɔng búúd bwə ngə jimb wá; nji, í njúl ŋkul mə Zembî shú shé bán buud Zembî ngə cəg †† wá.
¹⁹ ††Sá jɔwɔgɛ, Micilyá mí ngə ci gwo nɔ:

Mə bá céég búúd ɔ fəg fəg nyán,
 mə sá né mifeeshá búúd bwə ngə faas myá
 mí bég cwúdwəgɛ.

²⁰ Ká muud fəg nyə é nyingə lās ci ji? Yéegəli məcɛɛ nyə é ci ji? Lús mikaand á mwɔw məga nyə é ci ji? Ngaá né Zembî mə sá né buud ɔ shí ga fəg nyán í bég sá íkás íf?

²¹ ††Ná, Zembî mə lwóya fəg nyé. Nji buud bwə mə ca balan nə fəg á buud né bwə wámblál Zembî né ndéé, bwə akúméyé. Zembî mə ka dɔg né á balan nə lán sə ngə bwiiing yí shú né á cəg búúd bwə ngə *búgwəla wá; lán sə ngə bwiiing wɔwɔgɛ buud bwə ngə ŋwa wo nda sà íkás. ²² ††Oyúden bwə jii dɔg *máshimbá, Ogərək bwə ngə sɔ fəg; ²³ ††nji sə bán sə ngə cúndə *Kríst bwə á bwambələ kwolós dɛ yé. Cúndə wɔwɔg wúsə sà mál-wíy shú *Oyúden, í njúl sá íkás shú Ogərək. ²⁴ †Nji, Kríst ji ŋkul nə fəg mə Zembî shú búúd Zembî mə jɔw wá, tɛem bə Oyúden, tɛem bə Ogərək. ²⁵ †Nəcé kél búúd bwə dɔg né Zembî jisə kás yí, íkás yá cínɔng bísə nə fəg ntɔ búúd fəg nyán, kél búúd bwə dɔg né Zembî mə bə nə iləm yí, iləm yá cínɔng í lal ŋkúl, ntɔ búúd ŋkul nyán.

²⁶ ††Bwaang, tédúgágá ná sá bí á də bə jaá Zembî nyə á jɔw bí yí. Gwoong jín í á bə, kú nə zhwog buud bwə mbíd fəg á shí ga, kú nə zhwog inkácid í búúd, kú nə zhwog buud bwə á byél ófwámé búúd dɛ wá. ²⁷ †Nji, Zembî nyə á yida féesh isá í íkás yá shí ga shú né a wá búúd ɔ fəg shwôn, a féesh isá í cúgə nə ŋkul shí ga dɛ yí shú né a wá isá í álal-ŋkul shwôn. ²⁸ Zembî nyə á féesh isá í cúgə fwámé isá shí ga dɛ yí, isá búúd bwə mpyèny yí, isá bwə ádé kənd mísh yí. Nyə a féesh byo shú né a sá né byɔwɔng búúd bwə ngə dɔg né fwámé isá yí í bég ocwúdwəgɛ. ²⁹ Nyə a sá ntó shú né muud kú ŋkèny nyúúl nyédɛ míshúd. ³⁰ ††Zembî wə nyə a sá né bi bég buud ɔ Kríst Yésus, Kríst músə bə fəg mə Zembî shú dúsú; nyə wə mə sá né shé bég otətəlí ɔ búúd mísh mə Zembî dɛ, nyə wə mə sá né shé bég minjəŋkɛ mi búúd, nyə wə a tɔ tən shú né shé wúg mənnyámá mə *mísámúd. ³¹ †Zembî nyə a sá ntó shú né í bég nda

† 1:18 Rom 1.16; 2Kr 4.3 †† cəg múúd: Í kə ná, Zembî mə yíl múúd mənnyámá mə mísámúd, sá né a cúgəg cəg á céel yí. † 1:19 3.18-20; Rom 1.22 †† 1:19 Iza 29.14; Zhb 12.13, 17; Iza 19.12-14; 44.25 †† 1:21 Rom 1.19-20 ††† 1:22 Mat 12.38; Yuá 4.48; Mis 17.18, 32 ††† 1:23 2.14; Gal 3.1; 5.11 § 1:24 1.18; 2.5; Kol 2.3 §† 1:25 2Kr 13.4 §†† 1:26 Yuá 7.48 §† 1:27 Rom 12.16; Zhk 2.5; Luk 1.51-53; 6.20 §†† 1:30 2Kr 5.21 §† 1:31 Zhe 9.22-23; 2Kr 10.17; 11.30; 12.5; Ifz 2.9

jí cilyá Kálaad Zembî dɛ ná. Jí cilyá ná: «Muud mə céél bəgəwa yé, bəgəwag nə sá Cwámba nyə a sá yí».

Pwól nyə a shígé ngə lās nə fəg kaand

2 ††Bwaang, ja mə á zə nūh bídí mə á zə ngə cúndə *ndímba mə Zembî yí, mə a shígé zə ngə cúndə nə mpúyá kaand búúd ɔ shí ga, ŋkí ntāg fəg nyán.
² ††Mə a shígé cəel lās gúl sá shús nūh bídí, mə a lās nji sá í dɔgyá nə Yésus-Kríst yí, Yésus-Kríst bwə á bwambələ kwolós dɛ yé. ³ ††Mə á bə ntāg nūh bídí mə njúl nə iləm, nə ifwaas, mə ngə lilya. ⁴ ††Njígúlá mə á də jígúli bí yí, nə cúndə mə á də cúndə yí, í á shígé də bə nə iciyá yá fəg kaand í də teeg búúd miləm yí. Njəŋkɛ Shíshim wə nyə á də balan nə ŋkul nyé də báásələ iciyá byám. ⁵ ††Í á bə ntó shú nə búgə jín í bég kú kə bə fəg á buud, í yídagú bə ŋkúl mə Zembî.

Pwól mə lwó fəg mə Zembî

⁶ Tɛem bə ntó, kéel sə ngə bwiiing yí dúsə fəg shú búúd bwə mə fifə cəg krísten dɛ wá. Nji í cúgə fəg á buud ɔ shí ga, kú bə fəg micí myá shí ga, micí jiya ící ján í wál bá zə jimb myá. ⁷ †Nji sə ngə cúndə fəg mə Zembî í á də bə kú fwo bégəli, buud kú fwo mpu yí. Zembî nyə á bwey kwəmsə fəg nɔwɔngú shí ga kú fwo téd, nyə á kwəmsə nywo né a bá sá né sə ŋwág gúmá.
⁸ †Kú nə tɔw cɛ ²¹ ngwúnd nə ngwúnd á shí ga í á mpu fəg nɔwɔngú. Bwə á mbəm mpu nywo, bwə á shígé nywá bwambələ Cwámba á milwanə kwolós dɛ. ⁹ ††Bí mə dɔg sá Zembî nyə a sá ní? Jí námə nda Mícilyá mí ngə ci ná: Sà jús í á shígé bwele dɔg yí, lwó kú bwele gwág yí, sá í á shígé bwele wóós ləm mə múúd dɛ yí, Zembî nyə á kwəmsə gwo shú búúd bwə ngə cəel nyə wá.

¹⁰ Sə bán wə Zembî nyə a sá né sə mpúg sá jɔwɔngú nə ŋkul á Shíshim yé wá. Jísə ntó, Shíshim í də sɔ né í mpúg sá jəsh, tɛem bə isá í shwoó Zembî jé nə ndɛ nyédɛ tédúgád yí. ¹¹ Nda sə buud, zə jé ná nə ŋkul mpu isá ngwól múúd ngə tédəga yí? Ngaá nji *shíshim mə múúd wɔwɔngú nyəmɛfwó? Jí námə mbií ngwúnd wɔwɔngú nə Zembî; muud cugé nə ŋkul mpu isá Zembî ngə tédəga yí, nji Shíshim mə Zembî wə í mpú. ¹² †Sá bán, Shíshim sá á ləg yí í cúgə shíshim á shí ga; sá á ləg Shíshim mə Zembî, Zembî nyəmɛfwó nyə á nti sə wə shú né sə mpúg isá á mə yə sə mpáam nyé dɛ yí. ¹³ †Sá ádé lās lésú isá byɔwɔngú nə fəg kaand á shí ga. Iciyá í lésú bísú, Shíshim mə Zembî wə í də jígúli sə byo, sə ka də balan nə iciyá í Shíshim dɛlə féég isá í Shíshim. ¹⁴ †Nji, muud cúgə nə Shíshim mə Zembî yé nyə ádé magələ isá Shíshim mə Zembî í də nti búúd yí; isá byɔwɔng bísə isá í íkás shú dé, a cugé nə ŋkul wámblələ byo, nəcé bwə də wámblələ byo nə Shíshim. ¹⁵ Muud

§† 2:1 1.17 §†† 2:2 1.23; Gal 6.14 §†† 2:3 Mis 18.9; 2Kr 10.1, 10 §§§ 2:4 4.20; 1Te 1.5 18 2:5 1.18, 24 19 2:7 Rom 5.2; 2Kr 3.18; 4.17; Kol 1.26 20 2:8 Luk 23.34 21 cɛ Á shí GA: Iciyá ini í ngə námə ci mənŋkul mə Sátan mə ngə kung shí ga dɛ má. Wo ji nə ŋkul dɔg námə Yuá 12.31 22 2:9 Iza 52.15 23 2:12 Rom 8.15 24 2:13 2.4; 12.10 25 2:14 1.18, 23; Yuá 3.5-12; 2Kr 3.14-18

ngə bɛ Shishim mə Zembî yé, nywáá mə dɛ wámbələ sá jēsh; nji, muud kú wámbələ nyə. ¹⁶ †Cilyá wúsa Kálaad Zembî dɛ ná: «Zə mə fwó mpu tédúgá mə Cwámba? Zə jí nə nkul cwíny nyə?» Ká, sá báá sá bɛ nə tédúgá mə *Kříst.

Okrīsten wā Kōrēnt bwé á bə ná bwān 3 ntombú búgéd

3 ††Bwaang, mɛɛ mə a shígé bə nə nkul mə lás nə bí nda mə jí nə nkul lás nə buud bwé ngə bɛ Shishim mə Zembî wá ná. Mə á ngə yida lás nə bí nda mə ngə lás nə buud bwé ngə ná bɛ isá yá shí ga wá, mə á ngə nwa bí nda íkékény cɛg krīsten dɛ. ² *Mə á ngə yə bí mənýá mə bəl, kú bə fwámé ídúw. Nəcə, bi a shígé bə nə nkul mə kwág fwámé ídúw. Wóws námə nə kíkídíga, bí cugé nə nkul kwag byo, ³ ††nəcə bí ngə ná bɛ isá yá shí ga. Ja bí ngə ná bə, ngwól mpii ngwól, bi ngə bə ozhuyá biméfwó nə biméfwó yí, ngaá nə bí ngə ná bɛ isá yá shí ga? Ngaá nə bí ngə kyey kuú njɔɔnd búúd bwé ngə bɛ iyéesh byān wá? ⁴ ††Nəcə í ngə bə nūnə ná, nyān ná: «Mɛɛ ngə bɛ Pwól», nyān ná: «Mɛɛ ngə bɛ Apolos.» Ja bí ngə sá ntó yí, ngaá bí ngə sá nda ozhizhe ɔ búúd?

⁵ Apolos jí ná jí? Mɛɛ Pwól mə jí jí? Ngaá osóɔɔ ɔ mészáal Zembî nyə á nti shú nə bí búgúlag nyə wá. Sə á ngə sēy, muud yēsh ngə sá nda Zembî ngə yə nyə nkul nə a sáág ná. ⁶ ††Mɛɛ mə á bɛ mpəg, Apolos zə myeeg májúwó. Nji Zembî wə nyə a sá nə mpəg í kɔg. ⁷ Ntó, muud nyə ámə bɛ mpəg yé cugé tɔɔ sá; njɔɔng nyə ámə myeeg májúwó yé kú námə bə sá; Zembî muud nyə ámə sá nə mpəg í kɔg wə jí sá. ⁸ ††Muud mə bɛ yé, nə muud mə shwú májúwó yé bwé təl cé ngwúd. Zembî mə bá fáágɔlə múúd yēsh námə nda nyə á sēy ná. ⁹ †Nəcə, sə ngə sɛɛngya ngə sá Zembî iséy byé. Bi búsa fambá mə Zembî, bi búsa námə málwɔga mə.

Okrīsten bí nda njɔw

¹⁰ ††Mpaam mə Zembî wə í á sá nə mə bág nda muud málwɔga á ikən. Ntó, mə á lím njɔw, bóól búúd bwé ngə lwɔ límɔga jɔɔng dɛ gwɔw. Nji, muud yēsh mə zə lwɔ cíɔɔng yé kə káálúgá nə mbií á ngə lwɔ yí. ¹¹ ††Muud cugé nə nkul zə nyiŋgə lím gúl límɔga íshús; límɔga jí námə nji jɔɔng í bwéy bə nɪ, nji Yésus-Kříst. ¹² Í yidá bə ná, bóól búúd bwé ngə lwɔ límɔga jɔɔng dɛ nə or nkí kwóógú bwé dɛ lúlə *mwaané nə ndɛ yí, nkí ijimá í məkwoógú, bóólúgá lwɔ nə ilíí, nkí mimbwu, nkí ntāg bíl íkáá, ¹³ ††nji, jwɔw mə *Kříst †† í, sóólúgú múúd yēsh ngə sá yí í bá nyín nə ngəŋ. Nəcə, í bá cɔ kuda dɛ jwɔw dɔɔngú, kuda í bá zə lwó iséy í múúd yēsh, í mú nyín nkí jí fwámé iséy. ¹⁴ Sóólúgú múúd nyə á sá lwɔlə dɛ yí í ká bá bə kú jígə, muud wɔɔngú bə nə mpóógú. ¹⁵ ††Nyɔɔng yé sóólúgú í bá shín jígə yé, a bá shúb

mpóógú; nji nyəméfwó mə bá faam nda muud mə faam kuda dɛ yé.

¹⁶ ††Bi ampúyé nə bí búsa *Mpáánzə Zembî? Bi ampúyé nə Shishim mə Zembî í njul bídí? ¹⁷ Nkí muud mə céeg Mpáánzə Zembî, Zembî mə bá námə céeg nyə. Nəcə, Mpáánzə Zembî nyisə nji shú mə Zembî, bí wə búsa njɔw wɔɔng.

¹⁸ ††Muud kú ngə shiŋg nyúul. Nkí ngwól múúd mə tédúgá na bídí nə a jí nə fɔg, mbií fɔg á cɔg gaá, muud wɔɔng yídag mpu nə fɔg nyé nyisə ikás mísh mə Zembî dɛ, ja jɔɔngú a mú bə nə fwámé fɔg. ¹⁹ ††Nəcə, sá búúd ɔ shí ga bwé dɔg nə jisə sá fɔg yí, Zembî mə dɔg gwo nə sá íkás. Jisə cilyá Kálaad Zembî dɛ ná: «Zembî mə dɛ sá nə buud ɔ fúg bwé bílləg məkəŋ máŋúd». ²⁰ ††Í nyiŋgə námə bə cilyá ná: «Cwámba mə mpú búúd ɔ fúg mitédúgá myān, a mpú nə mísa ocwúd». ²¹ Nda jí ntó ná, muud kú bɛɛg nkény nyúul nəcə bələ nə wóŋgɔ nə bóól búúd. Mpugá nə isá byēsh bísa isá bín. ²² ††Pwól, Pwól wún; Apolos, Apolos wún; Séfas, Séfas wún; tɔɔ shí ga, shí nyín; tɔɔ cɔg, tɔɔ shwiy, tɔɔ isá yá cɔg ga, tɔɔ byɔɔng yá cɔg zág yí, byēsh bísa isá bín. ²³ ††Bi bāŋ bí búsa buud 3 Kříst, Kříst mə Zembî.

Nji Yésus wə mə bigás Pwól

4 Ntó, dɔgúgá sə nə sə búsa osóɔɔ ɔ mészáal 3 *Kříst, nə Zembî nyə á yə sə mbag nə sə cúndəg isá í á dɛ bə shwoó dɛ, nyə á mə sá nə sə mpúg yí. ² ††Nə ndéé, ja bwé mə yə múúd mbag yí, sá bwé dɛ bul jí dɔg yí jí nə a sáág iséy byé mbií Mása mə jíí yí. ³ Nda mə, tɔɔ bí mə bigas mə, tɔɔ wúl njɔw mílész í bigas mə, sá jɔɔng í acíyé mə tɔɔ sá. Məméfwó mə abígásé námə məméfwó. ⁴ ††Mə aŋgɛ nə mpu nə mə mə sá gúl sá májumā. Nji, ntó cugé nə mə jí kú nə wōŋ. Nji, muud ngə bigas mə wə Cwámba. ⁵ ††Gwé wə jí ná, kúgá sámb múúd lású té fwála dɔɔng í afwóyé wóws yí. Kúgá sámb té Cwámba nyə afwóyé nyiŋgə zə yí. Nəcə nyə wə mə bá zə sá nə isá bí ishwoó yídúgúd yí í nyínúg nə ngəŋ, mitédúgá myā milām mí mpúyúg; nə ndéé, Zembî mú yə muud yēsh məshwúmb mə jəlá nə nyə má.

⁶ Bwaang, mə mə ngə nwa iyuug íni byēsh sá Apolos dɛ shú nə bí jíígúg sá kaanə í ngə cɪ yí, ná: «Muud nyə ajáláyé nə ntɔ sá jí cilyá yí.» Mə cɛɛl cɪ ná, shú dúsú sá Apolos í, muud nyə ajáláyé nə bəgəwa nə ngwól ntɔ ngwólúgá. ⁷ ††Zə nyə á fwo jaaw wo nə wó ntɔ bóól búúd? Jáyé sá wó jí nə ndɛ nə bwé á shígé yə wo yí? Nkí sá jēsh wó jí nə ndɛ yí, bwé á yə wo, nəcə jí wó ká nkény nyúul nə ndɛ nda bwé á shígé yə wo yí? ⁸ ††Bí ngə tédúga nə bí mú nə sá jēsh bí mə jíí yí, bí mú lwándúlá nə íbwádán í Zembî, bí mú nə ijwúga, sə bāŋ kú nə ndɛ. Bi ɔ nywá ka bə nə ijwúga fwámé bə, sənŋŋ bí bēsh sə bəg nə byo. ⁹ ††Ká í yidá bə nda Zembî mə təl sə bāŋ *buud ɔ lwámá zhúgúlá sámbá, nda buud cígúlá í mə

† 2:16 Iza 40.13; Rom 11.34 †† 3:1 Yuá 16.12 † 3:2 Heb 5.12-13; 1Pr 2.2 †† 3:3 1.10-11; Gal 5.19-20 †† 3:4 1.12 ††† 3:6 Mis 18.4, 11, 24-28 ††† 3:8 4.5 † 3:9 Mat 13.3-9; Ifz 2.20-21; 1Pr 2.4-6 †† 3:10 1Kr 15.10 ††† 3:11 Iza 28.16; Mis 4.11-12 †† 3:13 Rom 2.6; 2Kr 5.10 ††† Jwɔw mə Kříst: Dúsə jwɔw á bá zə sámb búúd ɔ shí ga mílész yí. †† 3:15 Yūd 23

†† 3:16 6.19; Rom 8.9, 11, 15; 2Kr 6.16; Gal 5.25; 1Pr 2.5 ††† 3:18 4.10 ††† 3:19 Zhb 5.12-13; 1Kr 1.20 ††† 3:20 Sòm 94.11 18 3:22 Rom 8.38 19 3:23 15.28; Rom 14.7-9 20 4:2 Luk 12.42 21 4:4 Sòm 143.2 22 4:5 3.8; Sòm 139.1-12; Rom 2.16 23 4:7 Gal 6.3 24 4:9 Rom 8.36; Heb 10.33

bə nə bwə jəlá nə yə wá. Mésú méntágwəla mé músə á zəgá-dúg, tɔɔ mísh mé búúd dí, tɔɔ mísh mé *wəéngəles dí. ¹⁰ † †Sá mú nda mikás nəcé Kríst, bɪ bān ntāg nda mífəfúgú nəcé bəlé búúd ɔ Kríst. Sá mú nda itag-bwool, bɪ bān nda mɪŋkukúúl. Bɪ mú ŋgə ŋwa gúmá, sá bān ŋgə bwəma nə mpyón. ¹¹ Wóós nə wəla ga, sá ŋgə yə nə zha yə nə shwáásúlə minú, sá fúfə nə mikáándé. Sá ŋgə bwəma nə bígə, sá ŋgə cəgə nda minjé-gwów. ¹² †Sá ŋgə wádəga sēy nə məbwə məsú shú ná sá bəg nə isá. Muud nyə ámə lwíy sá yé, sá bwádan nə nyə; kúl bwə lwó sá cúwúlí yí, sá máánd milám. ¹³ †Buud bwə ámə ntáma sá jínə wá, sá cɪ bwo iciyá í cwéél bwo milám yí. Wóós nə kíkídíga, buud ɔ shí bwə ŋgə ŋwa sá nda isá í kund, nda shíd məwúdə.

Pwól jɪ sóŋgú

¹⁴ Mə aŋgə nə cilə bí isá íni nə mé cɛel wá bí shwón. Mə ŋgə yida sá nə bɪ mpúg kuú njɔɔnd bí mé jəlá nə kyey yí, nəcé bɪ búsə mə bwān mé búl cɛel wá. ¹⁵ †Nəcé, bí tɛem bə nə buud məwóm mé otóshin bwə ŋgə lwó bí cəg krísten, bí cugé nə ncúlyá osóŋgú, mə muud mé á zə bí nə Jɔɔ Kéél yé mə wə jí sóŋgú wén kwon mə Yésus-Kríst dí. ¹⁶ †Nda jí ntó ná, osh-won, ŋgəgá nə yagwəla mə. ¹⁷ †Gwə wə í sá nə mə ntííg bí Timoté, mwān waam mə búl cɛel yé; a jɪ mə abúgúlag cəg krísten dí. Nyə wə nyə é zə sá nə bɪ bəg kú wusa kuú njɔɔnd mə ŋgə kyey cəg krísten dí yí. Kuú njɔɔnd wɔɔŋgú wə mə ŋgə jíígwəli mədɔ mə óbúgwəla məsh kúl jəsh yí. ¹⁸ Bóólúgá búúd bwə ŋgə ŋkény mənyúúl nda sá bwə cɪ nə mə abúlé ná kwo zə nūŋ bídí. ¹⁹ †Njɪ, ŋkí Cwám̄ba mə magwəla, mə wál bá zə wóós bí nūŋ. Mə é ka bá zə mpu búúd bwə ŋgə ŋkény mənyúúl ɔni; mə abúlé zə mpu njɪ iciyá í lésú byán, mə bá bul cɛel mpu ŋkí ŋkul mə Zembí nyísə bwədí ícəgud. ²⁰ †Nəcé, Faan mə Zembí í cúgə sá á lésú mpu, dúsə sá ŋkúl. ²¹ †Bɪ mə jɪ ná jɪ? Ye mə zəg nūŋ bídí nə lwón, ye mə zəg nə cɛelí nə lám nə shee?

Okrísten bwə ajəláyé nə bə nə jaŋga

⁵ †Lāŋ mə bul shín kyey kúl jəsh nə jaŋga í ŋgə sɪy nūŋ bídí. Ná dān jaŋga dúsə ná, tɔɔ ikúl í ampúyé fwámé Zembí yí í aŋgə nə sá dwo. Bwə ŋgə bwiŋg nə ŋgwól múúd a bídí sɛɛŋgyá ŋgə cəgə nə mudá mə sóŋgú. ² †Bɪ ŋgə ná ŋkény mənyúúl? Sóólúgú wɔɔŋgú kú yidá cey bí lámúd nda shwíy? Ngaá í jɪ ná í cəyug bí lámúd, bɪ yílúg muud wɔɔŋgú bídí sɛɛŋgyád? ³ †Mɛɛ jām kóɔmb dí, tɛem bə nə mə cugé nūŋ bídí, *shíshim wām wí nūŋ; mə mə bwey sámb lésú wɔɔŋgú nda mə jɪ nūŋ. Mə mə sámb nə muud mə sá sóólúgú wɔɔŋg yé mə jág sá. ⁴ Ntó, ja bí é nyiŋgə sɛɛŋgya jínə mə Cwám̄ba Yésus dí, shíshim wām í é sɛɛŋgya nə bí, Cwám̄ba wúsú Yésus mə bá lwóya ŋkúl nyé. ⁵ †Jɪ ná bɪ bədwə

*Sátan muud wɔɔŋgú məbwəd, a ntámág nyə nyúúl nə ndé, *jɪm jé í mú bá *dúg cəg jwów mə Cwám̄ba. ⁶ †Bɪ ajəláyé ná nə ŋkény mənyúúl. Bɪ ampúyé nə búbaalé *ləvur bíbíyá í dɛ sá nə mbulyá ŋgug wəsh í bádúg í? ⁷ †Yílúgá ləvur ¹⁸ acwúlu shú nə bɪ bəg mbulyá ŋgug ágúgwáan. Nəcé bɪ mú kú ná nə ləvur. Bɪ mú ntó nəcé bwə á shí bwey cígə *Mwā Ncwəmbə á Páska íshé, mwā ncwəmbə wɔɔŋg wə *Kríst. ⁸ Ntó, shé kúgá ná sá *Páska wɔɔŋgú nə bów-bów tədúgá nə gwólə lám: ləvur acwúlu wə ni. Shé yídágá sá nyə kú nə sá á shweelúg, nə lám óbúbálé: bəléd á kú nə ləvur wə ni.

⁹ †Mə á cilə bí ŋgwól kálaad dí nə bɪnón buud ɔ jaŋga bɪ kú dɛ kéya. ¹⁰ Mə a shígé cɛel cɪ nə bɪ bəg kú ná bwele shísh kúnə-kúnə nə búúd ɔ jaŋga bəsh wá shí ga, tɔɔ buud bəsh bí nə yéesh bəlé nə məbii wá, tɔɔ buud ɔ mándá, tɔɔ bɔɔŋg bəsh bwə ŋgə yə ozembí ɔ áyadúg gúmá wá. Mbó! Í ká bə ntó, mpu nə bɪ mé jəlá nə wú shí gaád. ¹¹ †Mə á yida cɪ nə bɪ kú dɛ kéya nə buud bí ná: nyāŋ ŋgə cɪ nə a jɪ mbúgwəla, a ŋgə nyiŋgə sá jaŋga; nyāŋ ŋgə cɪ nə a jɪ mbúgwəla, a njúl nyiŋgə bə nə yéesh bəlé nə məbii; nyāŋ nə a jɪ mbúgwəla, a ŋgə nyiŋgə yə ozembí ɔ áyadúg; nyāŋ nə a jɪ mbúgwəla, a dúgə nyɛɛg búúd; nyāŋ nə a jɪ mbúgwəla, a njúl nyiŋgə bə shwíge məlwəg; nyāŋ nə a jɪ mbúgwəla, a dúgə nyiŋgə mánda búúd nə isá byán. Mimbíi mi búúd míni, bɪ kú sɛɛŋgya nə bwo, bɪnón kú dɛ səŋ ídəw ŋgwúdwəd. ¹² †Ye sá wə búsə ná sá sámbúg buud bwə cúgə *Dɔ dí wá milésú? Ngaá nə buud wə Dɔ dí cwú wə bí mə cígal mílész wá? ¹³ Buud bwə cúgə Dɔ dí wá, Zembí wə mə bá sámb bwo myán mílész. Kagá yíl bów-bów múúd bídí gwoŋgud.

Ishwəman yə mpədúgá buud ɔ Zembí

⁶ †Nkí ŋgwól múúd á sɛɛŋgyá jín mə bə nə lésú nə ŋgwól, jí í mpú sá nə a lúgə kə nə lésú búúd ɔ Zembí dí, a bəlé kə nə ndí ná ikúl ishús í kəg sámb yí? ² †Ye bɪ ampúyé nə buud ɔ Zembí bwə bá sámb búúd ɔ shí mílész? Ká, ŋkí bɪ wə mə bá sámb búúd ɔ shí mílész, ye ílúléshú yə mpədúgá nyín wə í káád bí ŋkul yí? ³ Ye bɪ ampúyé nə sá mə bá sámb *wəéngəles mílész? Ká ŋkəməsa nə mílész myā isá í shí ga! ⁴ †Nkí bɪ mə ka bə nə mílész myā isá í shí ga, ye buud *Dɔ lú óbúgwəla í dúg nə ozhizhe wá bwó wə bí mə kə dúg nə bwə sámbúg bí mílész myɔɔŋg wá? ⁵ Bɪ mə jəlá nə gwág shwón nə sá mə ŋgə cɪ ga. Ye sɛɛŋgyá jín jí kú nə tɔɔ muud jí nə fəg yé, muud jí nə ŋkul lās lésú mpədúgá mwān bá *mínyɔŋgú yé? ⁶ Ná jɪ! Mwān bá mínyɔŋgú bwə kə tɔw míkɔɔd dí? Bwə bəlé ntāg kə tɔw míkɔɔd myɔɔŋg dí óhááden dí! ⁷ †Mpugá nə dúlə bə nə ishəwəman ntəni mpədúgá nyín, bɪ mə bwey ku wə ni.

† 4:10 2Kr 11.23-29 †† 4:10 3.18 † 4:12 Luk 6.28; Mis 7.60; Rom 12.14 Mis 18.3 †† 4:13 Mit 3.45 †† 4:15 Gal 4.19 ††† 4:16 11.1; Flp 3.17; 1Te 1.6 ††† 4:17 Timoté: 16.10; Mis 16.1; 2Kr 1.1 § 4:19 ŋkí Cwám̄ba mə magwəla: Mis 18.21; Zhk 4.15 †† 4:20 2.4; 15.24 ††† 4:21 2Kr 1.23; 13.10 †† 5:1 Ləv 18.8 ††† 5:2 6.12; 10.23 †† 5:3 Kol 2.5 †† 5:5 1Tm 1.20

§†† 5:6 Gal 5.9 §†† Na jɪ kaanə nda wɔɔŋg sá mə dɛ cɪ ná: «Shú ŋgwúdwəd mə dɛ wá bóól bəsh ibwool» yí. §§§ 5:7 MmN 12.1-15; 13.7; Yuá 1.29; 1Pr 1.19 18 ləvur: Oyúden bwə á dɛ yíl ləvur yəsh bwədí mɪnjɔw, bwə də Páska nə ŋgug á kú nə ləvur; ntó mə kə nə bwə á dɛ gusa mílám myán shú zələ də Páska. 19 5:9 Mat 18.17; 2Te 3.14 20 5:11 6.9-10; 2Te 3.6; Tit 3.10; 2Yn 10.21 5:12 Mbá 13.6 22 6:2 Rom 5.17; 2Pr 2.4; Yúd 6; Mbú 1.6 23 6:7 Mat 5.39-40; Rom 12.17

Nacé jí bí búsə ɲgwól kú jísɔw ɲgwól bé ólɛ́ɲɲɔ́ yí? Nacé jí bí búsə kú bíd ná ɲkí muud mə déég bí isà, a déégúg yí? ⁸ Nji, bí wə mə yídá sá ólɛ́ɲɲɔ́, bí wə ɲgə sha búúd isà; omínyɔɲə bún ntāg wə bí mə sá mísólúgú myɔɔɲg wá. ⁹ Ye bí ampúyɛ né buud bwə sá ólɛ́ɲɲɔ́ ntəni wá bwə ábɛ́lé bə nə kɔw Faan mə Zembí dɛ́? Kúgá shiig mányúul: buud ɔ jaɲga, nə bɔɔɲg bwə ɲgə yə ozembí ɔ áyadúg gúmə wá, nə buud bwə sá mínɔɔmb wá, nə budúm bwə mə ɲwa mányúul nda budá wá, nə bɔɔɲg bwə sá íland nə bólú budúm wá, ¹⁰ nə ijúwál, nə buud bí nə yéesh bálə nə məbii wá, nə oshwége ɔ málwəg, nə bɔɔɲg bwə dɛ nyεεg búúd wá, tεem bə búúd ɔ mándá, bwə ábɛ́lé bə nə kɔw Faan mə Zembí dɛ́. ¹¹ ††Ntɔ́ námə wə bólú búúd wə gwoonɲg jɛn bwə á bə yé. Nji, Shíshim mə Zembí wúsú í á mə gusa bí, sá nə bí bəg miɲkɛɲkɛ mi búúd, sá nə Zembí dúgúg bí nə otətəlɪ ɔ búúd lúú mə Cwám̄ba Yésus dɛ́.

Baagələ nyúul shú mə Zembí

¹² †Bólú búúd bwə dɛ ci né: «Muud jɪ fɛ́lɪ nə a sáág sá jɛsh á cɛel yí.» Jɛ́ ntɔ́. Nji, sá jɛsh dɛ́ jɛ́ nə ɲkul kwíind múúd. Bwə dɛ ci né: «Muud jɪ fɛ́lɪ nə a sáág sá jɛsh á cɛel yí.» Jɛ́ ntɔ́. Nji, mə abɛ́lé bíd nə ɲkúmba sá í bíig mə kwám. ¹³ ††Bólú námə né: «Idəw bíse shú mwɔ́, mwɔ́ shú ídəw. Nə mwɔ́ nə ídəw, Zembí mə bá shínal byɛsh.» Jɛ́ ntɔ́. Nji, nyúul í cúgɛ́ shú jaɲga, nyísə nyúul mə Cwám̄ba, Cwám̄ba jisə Cwám̄ba shú nyúul. ¹⁴ ††Mpugá nə Zembí nyə a gwúmɔshi Cwám̄ba yé, a bá námə gwúmɔshi sə nə ɲkul nyé. ¹⁵ †††Ye bí ampúyɛ né mənyúul mún məsə ikúl í nyúul mə *Kɪ́st? Mə ɲwág kúl nyúul mə Kɪ́st mə sá gwo kúl nyúul mə múdá jaɲga? Mbɔ́! Á ajəláyɛ nə bə ntɔ́! ¹⁶ †††Ye bí ampúyɛ né muud mə kə seɲɲgɔ nə mudá jaɲga yé nyə é bə nyúul ɲgwúd nə mudá wɔɔɲgú? Jísə mpu bə cilyá Kálaad Zembí dɛ́ ná: «Bəsh obá bwə é bə nyúul ɲgwúdú.» ¹⁷ ††Nji, muud mə kə fɛ́la ísə nə Cwám̄ba yé, nyə é bə *shíshim ɲgwúd nə Cwám̄ba.

¹⁸ Fúndəgá jaɲga. Wúl *səm wəsh múúd mə sá yí í ádɛ́ bə nyə nyúúlú. Nji, muud mə sá jaɲga yé mə dɛ́ ntáma nyúul nyé nyámɛ́fwó. ¹⁹ ††Ye bí ampúyɛ né mənyúul mún məsə Mpáánzə mə ɲkɛ́ɲkɛ́ Shíshim Zembí nyə á yə bí yí? ɲkɛ́ɲkɛ́ Shíshim wɔɔɲg wúsə bídɛ́ mənyúúlú. Bí aɲgɛ́ ná nə jwú nə bimɛ́fwó. ²⁰ †††Mpugá nə Zembí nyə a wá lal-lal tən shú nə bí wúg mík-wámú; bí mə jəlá nə ka yə Zembí gúmə nə mənyúul mún.

Sá í dúgyá nə bə yí

7 Shú ísə bí á cilə mə yí, í nywa nə mudúm jíg kú kúnnya nə mudá. ² ††Nji, í bul jəla nə mudúm yəsh bəg nə yé múdá, mudá yəsh nə yé ɲgwúm, buud bwə sásúúlg jaɲga. ³ †††Mudúm nyə ajəláyɛ nə kaambələ

† 6:9 15.50; Gal 5.19-21 †† 6:11 Tit 3.3-7; Heb 9.14; 1Yn 1.7 † 6:12 8.9; 10.23; Gal 5.13; 1Pr 2.16 †† 6:13 Mat 15.17-19; 1Te 4.3 †† 6:14 15.15, 20; Rom 6.4; 8.11; 2Kr 4.14 ††† 6:15 12.27 ††† 6:16 Mət 2.24; Mat 19.5; Ifz 5.31 † 6:17 Yuá 17.21-23; Rom 8.9-11; 2Kr 3.17-18; Gal 2.20 † 6:19 3.16 ††† 6:20 7.23; Rom 13.14; 1Pr 1.18-19 †† 7:2 1Te 4.3-4 ††† 7:3 Ifz 5.21-29

múdá nə nyúul nyé; mudá námə ntɔ́. ⁴ Mudá cugé nə ɲkul balan nə nyúul nyé nda á cɛel nə, ɲgwúm yé wə jí nə nywo. Námə mbií ɲgwúdɛ́, ɲgwúm cugé nə ɲkul balan nə nyúul nyé nda á cɛel nə, mudá yé wə jí nə nywo. ⁵ ɲgwól kú ban ɲgwól; ka ɲjɪ nə bí mə bə cɛɲ nə bí mə béegyá ɲkúmba fwála shú nə bí mə kənd mílám məjəgəla dɛ́. Fwála dɔɔɲg ká námə shín, bí ɔ nyiɲgə fəla; nəcé bí a bá bə kú mpu máánd mílám nə ndéé *Sátan mú bwɔ́wələ bí. ⁶ Na, mə ayɛ́mbúliyɛ bí; mə cwíny bí cwínyúg. ⁷ ††Mpúlə dúg dɛ́, mə jii nə buud bəsh bwə jíg nda mə. Nji, muud yəsh jɪ nə jé sá Zembí nyə á yə nyə yí; nyíga nə jíga, nyímfí nə jímfí.

⁸ Mə ɲgə ci nə miɲgwam mi búúm nə mikúsə mí búdá ná, í nywa nə bwə jíg nda mə njúl nə, kú béya. ⁹ ††Nji, í ká bə nə bwə ampúyɛ máánd mílám, bwə béyag; nəcé í yida bul jəla nə muud béyag, ntɔ́ nə a júgəgɪ nə yéesh.

¹⁰ †††Shú bɔɔɲg bí mímbéyá wá, mə təl mpəndí; kú ntāg bə mə, Cwám̄ba wə mə təl mpəndí nə, ci mudá kú béegyá nə ɲgwúm yé. ¹¹ Múdá ká ntāg béegyá nə ɲgwúm yé, a jíg kú ná kə báád; ka ɲjɪ nə a kə sá ɲk-wambələ nə ɲgwúm yé. Ci mudúm kú yíl múdá bə.

¹² Shú bólúlgá bən, Cwám̄ba dɛ́ mə cɛ́, mə wə ɲgə ci ja nɛ́d nə, ɲkí mbúgəla Zembí jɪ nə mudá *hááden, múdá mə ká cɛel nə bá bwə baagələ bə, a kú bεeg yíl múdá wɔɔɲg. ¹³ ɲkí mudá wə jí mbúgəla, ɲgwúm nyε hááden, ɲgwúm mə ká cɛel nə bá mudá bwə baagələ bə, mudá kú bεeg gwú bə dɔɔɲg. ¹⁴ †††Nəcé, mudúm jí hááden yé nyə é bə kúnə-kúnə nə Zembí nəcé mudá yé, mudá jí hááden yé nyə é bə kúnə-kúnə nə Zembí nəcé ɲgwúm yé. Í mbəm bə kú bə ntɔ́, mpu nə bwən bən bwə é bə shwóg-shwóg nə Zembí; ɲjɪ, búsə kúnə-kúnə nə nyə. ¹⁵ †††Nji, ɲkí ɲɔɔɲg jí hááden yé mə cɛel béegyá nə ɲgwól, a jee béegyá nə nyə; í cúgɛ́ mbúgəla yɛ́mbúlí nə a jíg nə bə dɔɔɲg. Zembí nyə a jɔw bí shú nə bí jíg nə shεε. ¹⁶ †††Ntāg námə ná, wεε mudá jí mbúgəla yé, yə wo mpú ɲkí wo e bá sá nə ɲgwúm woó dúgúg cɛg? ɲkí ntāg nə wεε mudúm jí mbúgəla yé, yə wo mpú ɲkí wo e bá sá nə mudá woó dúgúg cɛg?

Zembí nyə á ɲgə təl buud icé icé

¹⁷ Sá ɲgwúd jí ná, muud yəsh tówúg cé Zembí nyə a təl nyə yíid, cé nyə á bə a təl ja Zembí nyə a jɔw nyə yí. Cɛɛ mə ɲgə yə mádɔ́ mə óbúgəla məsh yí, dwó ɔni. ¹⁸ †††Nkí Zembí nyə a jɔw ɲgwól múúd a njúl sɛ́ya ábiwáág í ²⁰, muud wɔɔɲgú jíg nə ábiwáág yé. ɲkí Zembí nyə a jɔw muud a kú bə sɛ́ya ábiwáág í, muud wɔɔɲgú kú sɛ́ya ábiwáág. ¹⁹ †††Sɛ́yalə ábiwáág cúgɛ́ tɔɔ sá, bálə kú sɛ́ya ábiwáág kú námə bə tɔɔ sá. Sá jí nə mfií yí jísə ɲjɪ bɛ́gɛ́lə məmpəndí mə Zembí. ²⁰ Muud yəsh tówúg cé nyə á bə a təl ja Zembí nyə a jɔw nyə yí. ²¹ ɲkí Zembí nyə a jɔw wo, wo njúl lwaá, kú wá fimál lámú d nə jiya lwaá gwó. Nji, wó ká dúg zhií nə wo bəg fɛ́lɪ,

† 7:7 Mat 19.11-12; 1Kr 12.11 †† 7:9 1Tm 5.14 ††† 7:10 Mat 5.32; 19.9 ††† 7:14 Rom 11.16 ††† 7:15 jíg nə shεε: 14.33; Rom 12.18; 14.19; 2Kr 13.11; Kol 3.15; Heb 12.14 18 7:16 1Pr 3.1 19 7:18 Gal 5.1 20 Muud jí sɛ́yá ábiwáág yé: na jɪ mwá Yúden. 21 7:19 Rom 2.25-29; Gal 5.6

wo bɛ zhɛ́ nɔ́wɔ́ng. 22 †Nacé ná, lwaá Cwám̄ba má j̄w yí í m̀sə f̄l̄í, í d̄úgyá nə Cwám̄ba. Nt́ nóm̄, nɔ́wɔ́ng *K̄rist má j̄w a njúl f̄l̄í yé m̀sə lwaá má K̄rist.

23 ††Mpugá ná Zemb̄i nyə a wá lal-lal t̄n̄ shú ná bi wúg m̄ík wám̄. Kúgá sá ná bi nyínḡag bə m̄əlwáá mə múú d̄. 24 Bwaan̄g, mə nyínḡə ná nóm̄ c̄í nə muud yēsh bwénúg m̄ish má Zemb̄i d̄í cé nyə á bə a t̄l̄ ja Zemb̄i nyə a j̄w nyə yí.

25 ††Shú b̄wɔ́ng b́sə ná óncwíyē wá, s̄a má zó c̄í ga í cúg é ná Cwám̄ba nyə a t̄l̄ mp̄andí; mə cwíny bí t̄n̄ nda muud bí bí nə nk̄ul je shw̄u nyúul nə nd̄í yé nəcə Cwám̄ba nyə a gwág mə nk̄ú nk̄wón̄. 26 ††M̄e ɔ́ng téd̄ga nt̄ga: ja sá má d̄úg m̄ic̄ún̄ myā wəla ga yí, mə téd̄gá ná í bul jəla ná buud bwé j̄nḡ m̄inḡwam. 27 Nj̄i t̄em bə nt́, nk̄í wo má bá múdá, wo kú b̄eeg s̄j̄ nə wo gwú bá. Nk̄í wo afwóy é bá múdá, wo kú b̄eeg s̄j̄ nə wo bá. 28 ††Nj̄i, nk̄í wo bá múdá, wo asáyé *s̄ə m̄; n̄cwíyē sás má ká kə báád ɛ́, nyə asáyé s̄ə m̄. Nj̄i, buud bwé béya wá bwé é bul d̄úg m̄inj̄ugú c̄ug gaád; mə ɔ́ng lás nt̄ni shú ná mə sá nə bi s̄ás̄l̄óḡ m̄inj̄ugú m̄yɔ́wɔ́ng.

29 ††Bwaan̄g, mə ɔ́ng c̄í nááá, fwála í mú k̄k̄k̄. Ná nd̄é, t̄éd̄ wəla ga d̄i, buud bí nə budá wá bwé c̄úḡəg nda bwé cúg é m̄imbéyá; 30 b̄wɔ́ng bwé ɔ́nḡ j̄i wá, bwé c̄úḡəg nda bwé an̄ḡ̄ nə j̄i; b̄wɔ́ng bí nə m̄əshus̄əg wá, bwé c̄uḡə nda bwé cúg é nə m̄əshus̄əg; b̄wɔ́ng bwé ɔ́nḡ kusə wá bwé c̄uḡə nda is̄a bwé ɔ́nḡ kusə yí í cúg é is̄a byán̄. 31 ††Buud bwé ɔ́nḡ də shí wá bwé c̄úḡəg nda bwé an̄ḡ̄ nə də shí. Mə lás nə bí l̄s̄ú ni wēsh nəcə shí shé bí nə nd̄í múús ga í bá c̄j̄.

32 Má c̄eəl ná bi b̄əg kú nə s̄a í k̄ənd bí mil̄əm gwó w yí. Muud cúg é mbéyá yé má d̄ə k̄ənd l̄əm is̄a í d̄úgyá nə Cwám̄ba yííd, a d̄ə s̄j̄ nə Cwám̄ba gwágúg nyə nywa.

33 ††Nj̄i, nɔ́wɔ́ng j̄i mbéyá yé má a d̄ə s̄j̄ nə mudá yé gwágúg nyə nywa, a d̄ə k̄ənd l̄əm is̄a í shíd, 34 l̄əm í mú d̄ə bə nyə k̄w. Nt́ nóm̄ wé j̄i nə mudá yé. Mudá cúg é báád yé, t̄w nɔ́wɔ́ng j̄i ná n̄cwíyē yé má d̄ə k̄ənd l̄əm is̄a í d̄úgyá nə Cwám̄ba yííd, shú ná nyān̄ b̄əg yé mə Cwám̄ba nc̄ind̄í nə nc̄ind̄í. Mudá j̄i báád yé nye má d̄ə s̄j̄ nə ɔ́nḡwúm yé gwágúg nyə nywa, a d̄ə k̄ənd l̄əm is̄a í shíd. 35 Mə an̄ḡ̄ nə lás nt̄ni nə mə c̄eəl k̄ul bí b̄ííd. Í yídá bə shú m̄ənywa m̄ún. Mə ɔ́nḡ j̄i nə bi s̄áag s̄a í búl jəla yí, nə bi b̄əg buud ɔ́ Cwám̄ba nc̄ind̄í nə nc̄ind̄í, kú bə k̄w.

36 Nk̄í n̄cwámá má bul bə nə yéesh nə land jé, ná nd̄é a mú c̄eəl ná bwé b̄éyáḡ nəcə a téd̄gá ná nyə e jág sá sás d̄wɔ́nḡ nk̄í a b̄ə kú ná bá nyə, nk̄í a d̄úg ná bwé jəlá nə béya, bwé b̄éyáḡ nda á ɔ́nḡ j̄i ná; nyə asáyé s̄ə m̄. 37 Nj̄i nk̄í n̄cwámá í ɔ́wa cíḡl̄á nyéd̄í l̄ám̄úđ s̄a nda cíndal nyə, nk̄í a j̄i nə nk̄ul m̄pu máánd l̄əm b̄i yéesh jé, á ká ɔ́wa cíḡl̄á ná bá land jé bwé ányinḡayé ná béya, a mpú s̄a. 38 Nt́ j̄i nə muud mə bá land jé yé mə mpú s̄a, nɔ́wɔ́ng mə b̄ə kú bá yé má bul m̄pu s̄a. ††

† 7:22 Ifz 6.6; Flm 16; 1Pr 2.16 †† 7:23 6.20 † Kúgá nyínḡə b̄íd nə m̄əf̄uḡ mə búud má ɔ́nḡəḡ nə j̄w nə b̄i. †† 7:25 1Tm 1.12-14 †† 7:26 Zhe 16.1-4; M̄is 14.22; 1Te 1.6; 3.3-4 ††† 7:28 Luk 21.23 ††† 7:29 Rom 13.11-13; 1Pr 4.7; Flp 4.5 † Muud nyə ajáláyé nə b̄íd ná ḡúl s̄a í t̄wúḡ shwó ḡ nyéd̄í c̄uḡəđ. †† 7:31 1Yn 2.17 ††† 7:33 Luk 14.20 †† (t̄éd̄ 36 kə wóss 38) Imp̄anzé ín̄i, b̄óól bwé ɔ́nḡ c̄í ná í jalá nə bə nt̄ga: 36 * «Nk̄í muud mə d̄úg nə a jág sá

39 ††Mudá j̄i c̄eělá nə ɔ́nḡwúm yé té wēsh ɔ́nḡwúm ɔ́nḡ ná c̄uḡ yí. ɔ́nḡwúm mə ká yə, mudá kú ná bə c̄eělá, a mú jee bá muud yēsh á c̄éél bá yé; nj̄i í j̄i nə muud wɔ́wɔ́nḡ b̄əḡ muud mə Cwám̄ba. 40 Nj̄i, í bul jəla ná a j̄íḡ kú ná kə báád. M̄e m̄əm̄ m̄əcw̄ūn̄ wé m̄əni, mə téd̄gá nə mə j̄i nóm̄ nə Shíshim má Zemb̄i.

S̄a í d̄úgyá nə ocúdu ɔ́ m̄étún̄əga

8 ††B̄óól ózemb̄í bí ɔ́ áyad̄úg. B̄óól búúd bwé ɔ́nḡ c̄iḡə ocúdu ɔ́nḡ sá iv̄əḡl̄i í ózemb̄í b̄wɔ́nḡəḡ *m̄étún̄əga. Shú sá í d̄úgyá nə ocúdu ɔ́ m̄étún̄əga b̄wɔ́nḡ yí, shé mə mpú ná: «Sé bēsh bí nə mpúyá.» Nj̄i, mpúyá wɔ́wɔ́nḡ í d̄ə sá nə muud nk̄ényé ḡ nyúul, í njúl nə c̄eəl í d̄ə sá nə gwoon̄ḡ í l̄ál̄əḡ búḡəđ. 2 Múúđ mə ká téd̄ga nə a mpú ḡúl s̄a, muud wɔ́wɔ́nḡəḡ nyə afwóy é m̄pu s̄a j̄i nə fwámé mpúyá yí. 3 ††Nj̄i, muud mə c̄eəl Zemb̄i yé, Zemb̄i mə mpú nyə.

4 ††Né nd̄é, shú d̄əl̄ə ocúdu ɔ́ m̄étún̄əga mə iv̄əḡl̄i í ózemb̄í ɔ́ áyad̄úḡ ɛ́, sə mə m̄pu nə iv̄əḡl̄i bȳwɔ́nḡəḡ í cúg é t̄w s̄a shí gaád, ɔ́nḡwól zemb̄i c̄ug é, nj̄i fwámé Zemb̄i ɔ́nḡwūd nə ɔ́nḡwūd. 5 B̄óól búúd bwé ɔ́nḡ téd̄ga nə nc̄ulyá ozemb̄i nə nc̄ulyá micwám̄ba myān̄ m̄isə. Nj̄i, bíl is̄a búúd bwé ɔ́nḡ d̄úg nə ozemb̄i yí í t̄em bə j̄on̄ d̄í, nk̄í nt̄aḡ shí ga d̄í, 6 ††shú shé bān̄, Zemb̄i j̄i ɔ́nḡwūd nj̄i Zemb̄i S̄óóɔ́nḡ. Is̄a byēsh í zhu nyéd̄í, shé ɔ́nḡ c̄uḡə shú d̄é. Cwám̄ba j̄i nóm̄ ɔ́nḡwūd, nj̄i Yésus-Kr̄íst; is̄a byēsh bí s̄ə nəcə nyə, sá bú s̄ə nóm̄ nəcə nyə.

7 18Nj̄i, buud bēsh d̄í bí nə mpúyá ni. B̄óól bwé á mə jan̄əwo nə yál̄ə ózemb̄í ɔ́ áyad̄úḡ ḡúmá, nə nd̄é, wóss nə k̄id̄íga, ja bān̄ bwé d̄é cúdu m̄étún̄əga mə ózemb̄í ɔ́ áyad̄úḡ yí, bwé é ɔ́nḡ də bwé ɔ́nḡ téd̄ga nə cúdu éga j̄i cúdu m̄étún̄əga shú zemb̄i áyad̄úḡ. S̄a j̄wɔ́nḡ í mú sá bwo f̄əŋ̄ l̄ám̄ d̄í, nəcə í b̄əl̄ə ná nk̄í tag. 8 19Í njúl ná s̄a mə d̄ə d̄í j̄i nə nk̄ul sá nə sá shíshíḡ Zemb̄i kún̄ə-kún̄ə. Nk̄í sə mə b̄ə kú də, s̄a kú j̄imb sə m̄ish má Zemb̄i d̄í; nk̄í sə mə d̄ə, s̄a kú nóm̄ kwí d̄əl̄i s̄ə. 9 Nj̄i bi ɔ́ bey nə s̄a bí bí f̄ul̄í nə bi s̄áaḡ yí í yídaḡ bə óbúḡl̄a ɔ́ á t̄ətaḡ k̄wóóḡú l̄ú m̄əb̄wɔ́nḡ. 10 Nacé, wo muud j̄i nə mpúyá yé, nk̄í bwé d̄úg wo, wo ɔ́nḡ d̄ə mp̄áanzé zemb̄i áyad̄úḡ d̄í, ɔ́nḡa nə sá j̄wɔ́nḡ í é sá nə muud j̄i ná nə l̄ám nk̄í tag yé ɔ́nḡwág nk̄ul, a kə d̄ə ocúdu bwé ám̄ə c̄iḡə yə ózemb̄i ḡúmá wá? 11 Ja j̄wɔ́nḡ, mpúyá w̄ó í má sá nə ɔ́nḡwól *m̄ínȳon̄ḡ wó j̄i nə l̄əm nk̄í tag yé j̄imb̄úḡ, í njúl ná Yésus nyə á yə nóm̄ shú d̄éd̄. 12 Nk̄í bi mə s̄ə m̄ nt́ nə om̄ínȳon̄ḡ bú n̄, b̄əw̄l̄i bwo l̄ám í kú fwo lal ɛ́, bi mə s̄ə m̄ nə Yésus-Kr̄íst. 13 Gwé wé j̄i nə, nk̄í ḡúl sá mə d̄ó í é búl l̄al ɔ́nḡwól m̄ínȳon̄ḡ waam̄ə b̄ííd ɛ́, mə kú ná bá

nə baaḡl̄əl̄ə sás d̄é n̄cwíyē wəla l̄ə b̄ə c̄j̄ a kú k̄ənd nyə báád ɛ́, nk̄í a d̄úḡ n̄é í jalá nə a k̄ənd̄uḡ nyə báád ɛ́, a s̄áaḡ s̄a á j̄i yí; nyə asáyé s̄ə m̄, b̄a í s̄ȳȳḡ. 37 * Nj̄i, muud mə ɔ́nḡwól cíḡl̄á l̄ám̄úđ, kú nə s̄a í ɔ́nḡ cíndal nyə, á ɔ́nḡ m̄pu j̄w nə téd̄gá yé yé, nk̄í a ɔ́nḡwól cíḡl̄á nyám̄éfwó d̄í l̄ám̄úđ nə a baaḡl̄əl̄ə sás d̄é n̄cwíyē, a mə m̄pu s̄a. 38

* Nt́ má lwó nə muud mə k̄ənd sás d̄é báád yé, a mpú s̄a; nɔ́wɔ́nḡ mə b̄ə kú k̄ənd yé, á bul m̄pu s̄a. » †† 7:39 Rom 7.2-3 †† 8:1 M̄is 15.29; Rom 12.16 13.1-7; 14.1; 16.14; Yuá 13.34; Rom 15.1-2; 2Kr 8.7-8, 24; Gal 6.10; Ifz 5.2 †† 8:1 Rom 14.1-15.6 †† 8:3 13.12; Gal 4.9 †† 8:4 10.19-20; Mbá 4.35, 39; 6.4-5; Gal 4.8-9 †† 8:6 12.5-6; Yuá 1.3-4; Ifz 4.5-6; Kol 1.16 18 8:7 10.23-33 19 8:8 Rom 14.13, 15, 17, 21; Gal 5.13

bwele dɛ cúdú, shú ná mɛ bág kú búlal mínyɔŋɔ wamámé bíí.

Pwôl cugé nɛ milúndâl

9 †Ye mɛ cugé fúlí? Mɛ cugé *múúd lwámá mɛ Yésus í? Ngaá mɛ a shí dúg Cwámabá wúsú Yésus? Ye bí cugé ísáy mɛ mɛ sá shú mɛ Cwámabá yí? 2 Nkí búúlgá búúd bwé dúg nɛ mɛ cugé múúd lwámá, bí kú bɛ, mɛ jì muud lwámá mɛ Yésus shú dún. Nɛcɛ bí búsa yuug í ngá lwó ísáy mɛ ngá sɛy tâŋ nda muud lwámá mɛ Cwámabá yí.

3 Shú búúd bwé ngá bɛ nɛ mɛshwán nɛ mɛ wá, sá mɛ jì nɛ nkul bɛsa nɛ bwo yí jì nɛ: 4 ††Ngaá sɛ bí nɛ zhíí nɛ sɛ ngág idêw nɛ mɛngul bídí? 5 Ye sɛ bán wé búsa ci muud kú jaand nɛ mudá yé? Ngaá nɛ búú búud ɔ lwámá bwé ngá sá ntɔ, tɔw ómínyɔŋɔ ɔ Cwámabá, tɔw Séfas? 6 †Nkí ntâg nɛ, ye sá bán Barnábas wé sɛ cugé nɛ zhíí nɛ sɛ jíg kú sɛy? 7 Zé nyɛ a mɛ bwele sɛy sɛy ízimbi a ngá jéna nɛ nyéméfwó yé? Zé nyɛ a mɛ bwele bɛ fambá nɛ ndé a kú dɛ mpúmá a cínyɔŋ yé? Nkí ntâg nɛ zé nyɛ a mɛ bwele wíil ínteny nɛ ndé a kú balan nɛ mɛnyán mɛ ínteny byɔŋ yé? 8 Ye iyuug mɛ ngá ngwa bí íni bísa nɛ ijâm nɛ ijag yâ buud? Ngaá nɛ bísa námé cilyá mɛcɛx Moyíz nyɛ á cilɛ mád? 9 ††jì mpu bɛ cilyá mɛcɛx mɛ Moyíz dí nɛ: «Wo kú fad nteny mpu ja í ngá nyaal mpumá ngélɛ lwáál nywo yí.» Ye inteny wé Zembí ngá bul téduga yí? 10 Ye nyɛ angé nɛ lás ntɔ shú dúsú? Haaw! Shú dúsú wé cilyá ga í á cilya yí. Í jì nɛ muud ngá waad mɛndɛlú yé ngég nɛ waad a ngá bwánd nɛ búgá nɛ nyɛ é bɛ nɛ mfií; nyɔŋ ngá nyífa mpumá ngélɛ lwáál yé ngég nyífa a ngá bwánd nɛ búgá nɛ nyɛ é bɛ nɛ kɔw. 11 †Sá á bɛ bí mpɛg í kwíind bí cug á Shíshim dí yí; ntɔ nɛ, sɛ mɛ ká mwáágulɛ mpúmá í kwíind sɛ cug á shí ga dí yí, bôw ntɔ aá? 12 ††Nkí búú búú búú bí nɛ zhíí nɛ bwé ngág mbií mɛnywa mɔŋg bídí, sɛ bán mɛ ban ka bul bɛ nɛ zhíí nyɔŋgá nɛcɛ jì? Njì, sɛ á shígé balan nɛ zhíí nyɔŋgá; sɛ ngá yida jísɔw sá jêsh shú nɛ sá kú ntágulɛ nɛ Jjɔ Kéel mɛ *Kríst í bág kú bwiingya.

13 ††Buud bwé dɛ sɛy ísáy í Zembí Mpáánzɛ wá, Mpáánzɛ wá í dɛ námé wíil bwo; bɔŋg bwé dɛ kɛnd Zembí *mɛtúnuga *alatâr dí wá bwé dɛ ngwa dán kɔw lú idêw alatâr dí. Ngaá bí mɛ mpú ntɔ? 14 †Mbií ngwúnd wɔŋg námé, Cwámabá nyɛ a wá cɛx nɛ buud bwé jáaw Jjɔ Kéel wá bwé jálá nɛ cugə nɛ ísáy byɔŋg. 15 †Njì mɛ mɛ a shígé balan nɛ mɛzhíí mɔŋg; mɛ angé námé nɛ cilɛ ntúga nɛ mɛ lúndal ísá byɔŋg. Mɛ yidá bul cɛel nɛ mɛ yóg, ntɔ nɛ mɛ sáág milúndâl. Jâm sá gúmá wé cɛ, muud cugé nɛ nkul yíl mɛ gwo. 16 ††Mɛ jâm kómb dí, ja mɛ ngá jaaw Jjɔ Kéel yí, mɛ cugé nɛ nkul ci nɛ mɛ ngá sa gúl sá, nɛcɛ jísɛ mɛ sá cíndúlá Zembí ngá cíndal mɛ yí. Mɛntágulɛ nɛ mɛ nkí mɛ bɛ

kú jaaw Jjɔ Kéel. 17 †† á mbêm bɛ nɛ mɛ a té nɛ lâm wâm nɛ mɛ zé jaaw Jjɔ Kéel, mɛ bɛ nɛ zhíí nɛ mɛ jííng myána. Ká, mɛ ngá sá ísáy byɔŋg cíndúlád, jísɛ mbag Zembí nyɛ á kɛel mɛ mábwád yí. 18 Nɛ ndé, myáyé myána mɛ ngá ngwa cínyɔŋ myá? Myána myâm wé mɛ jááwúg buud Jjɔ Kéel ashwá, mɛ ngá cíndɛ kú lúndal ísá mɛ jì nɛ zhíí nɛ mɛ ngág Jjɔ Kéel dí yí.

19 ††Haaw! Mɛ jì fúlí, kú bɛ lwaá mɛ múúd. Njì, tɛem bɛ ntɔ, mɛ a mɛ sá náméfwó lwaá á buud bêsh shú nɛ mɛ bág nɛ fwála mɛ sá nɛ bímbí lú búúd dêsh dí nɛ nkul gwág mɛ yí í búgúlág Yésus. 20 ††Ja sánŋ *Oyúden búsa yí, mɛ cugə námé nda Oyúden shú nɛ mɛ sá nɛ bwé kándug milâm wé Yésus. Ja sánŋ buud bwé ngá bɛ mɛcɛx mɛ Moyíz wá sɛ búsa yí, mɛ bɛ námé mɛcɛx mɔŋgá nda bwo, í njúl nɛ í cugé mɛ cíndúlá nɛ mɛ bɛg mwo. Mɛ bɛ mwo nɛ shú nɛ mɛ sá nɛ buud bwé ngá bɛ mɛcɛx wá bwé kándug milâm wé Yésus. 21 ††Ja sánŋ buud bwé ádé bish mɛcɛx mɔŋg wá sɛ búsa yí, mɛ cugə nda bwo, námé nda mɛ angé nɛ bish mɛcɛx mɔŋg, í njúl nɛ mɛ ngá bɛ Cɛx mɛ Zembí, Kríst jì Cɛx dâm. Mɛ cugə nda mɛ angé nɛ bish mɛcɛx nɛ shú nɛ mɛ sá nɛ buud bwé ádé bish mɛcɛx wá bwé kándug milâm wé Yésus. 22 ††Ja sánŋ buud bí nɛ búgá átɛtagú wá sɛ búsa yí, mɛ cugə nda bwo shú nɛ mɛ sá nɛ bwé kándug milâm wé Yésus. Mɛ a mɛ bɛ sá jêsh shú búúd bêsh shú nɛ mɛzhíí mɛsh dí, mɛ cugə búbaalé búúd. 23 Mɛ ngá sá ísá íni byêsh nɛcɛ Jjɔ Kéel, shú nɛ mɛ bág nɛ kɔw mɛnywa Jjɔ Kéel í ngá kaag mád.

24 ††Bi ampúyɛ nɛ í dɛ bɛ mbaadé ígwiimbí dí nɛ, buud nkí bulya ju íkúlá nɛ ndé muud ngwúnd ngwa mpɔ́gú? Jugá kúlá mbií wí nɛ bí ngág mpɔ́gú yí.

25 Ogwiimbe ɔ ígwiimbí bêsh bwé dɛ ci ísá nkí bulya shú nɛ bwé ngág *túm gúmá. Í njúl nɛ tím gúmá bwé dɛ ngwa yí í dɛ yéel. Sɛ bán wúsú tím gúmá í ábúlé yéel.

26 Kúlá mɛ ngá ju yí, mɛ angé nɛ ju nda muud nyɛ angé nɛ mpu kúlá á ngá kɛ yé; ja mɛ ngá wusə ikúda yí, mɛ angé nɛ wusə ikúda ntɔ ngúlú. 27 18Mɛ ngá yida jugushi nyúul nyâm, ngá nywaad nywo sá mɛ cɛel yí, shú nɛ í kú bá bɛ nɛ, mɛ shín cíndɛ Jjɔ Kéel búú búú gwág nɛ ndé, mɛ nyingə shúb mpɔ́gú.

Shé ɔ bey sá í á sɛy nɛ buud ɔ Izɛrəyél yí

10 19Ntɔ, ye bwaang, mɛ acéélɛ nɛ bí bág kú mpu ísá í á sɛy nɛ odá yí; nkúdu í á baagulɛ bêsh, bêsh bwé á ntɔ mán mɛ atítí nɛ makuú. 2 Ntɔ jì nɛ bêsh bwé á duwan nkúdu, duwan mán dí tâŋ *ompwíin ɔ Moyíz. 3 20Bêsh bwé á dɛ dɛ idêw impwúnd Shíshim mɛ Zembí í á dɛ ntɔ bwo yí. 4 21Bêsh bwé á ngul mɛjúwó mɛmpwúnd Shíshim mɛ Zembí í á ntɔ bwo má, mɛjúwó mɛ á ngá wú kwóógú má. Kwóógú dɔŋg í á bɛ fwámé kwóógú wé í á ngá lúgal bwo cɛ, í á bɛ *Kríst. 5 22Njì, tɛem bɛ ntɔ, búú ncúlúyá buud wá

† 9:1 4.9, 15; 15.8-10; 2Kr 2.14-17; 3.1-3; 5.18-20; 10.7-8, 13; 11.5, 13; 12.11-13; Gal 1.1 †† 9:4 Luk 10.7-8; Mat 10.10 † 9:6 Barnábas: Mis 4.36; 11.22-26 Mis 18.3 †† 9:9 Mbá 25.4; 1Kr 10.11; 1Tm 5.18 †† 9:11 9.4; Rom 15.27; Gal 6.6 †† 9:12 Mis 20.34-35; 2Kr 11.9 ††† 9:13 Ilɔ 18.8-19 § 9:14 9.4 † 9:15 Mis 18.3 †† 9:16 Zhe 20.9

§† 9:17 4.1 §†† 9:19 10.23-24, 32-33; Rom 15.1 † 9:19 Mat 20.26-27 §† 9:20 Mis 16.3; 21.20-26 §†† 9:21 Gal 2.3-4 §†† 9:22 Rom 1.13; 2Kr 5.11; 11.29 §§ 9:24 Flp 3.12-14; 2Tm 2.4-6; 4.7-8; Zhk 1.12; 1Pr 5.4; Mbú 2.10 18 9:27 Rom 8.13; 13.14 19 10:1 MmN 13.21; 14.21-29 20 10:3 MmN 16.13-35; Mbá 8.3; Sòm 78.24-25 21 10:4 MmN 17.6; Ilɔ 20.11; Sòm 78.15 22 10:5 Ilɔ 14.29-30; Sòm 78.31; Heb 3.17; Yúdu 5

gwoonj ján, Zembî nyə a shígé gwág bwo nywa. Gwó wə nyə á jaŋgələ bwo, a mpəŋgələ mímbimbə myáŋ shí a shwéeshád yí. ⁶ †Isâ íni í á bə nə bwo ntó shú ná í bəg shé məcwūŋ, shé kú də wímb sálə isâ í abúbwə nda bwo. ⁷ Kúgá yə ózembî ʹ áyadúg gúmə nda bóólúgá wə gwoonj ján bwə á sá ná. Sâ jəŋg jé cilyá ná: «Kúl búúd í á ji shí də, ŋgul; bwə mú tōw, zhwiim-bya.» ⁸ †Shé kúgá sá jaŋga nda bóólúgá wə gwoonj ján bwə á sá ná. Sálə bwə á sá jaŋga yí, bwə á yə jwōw ŋgwúdú buud otóʹshin məwūm məbá nə ólɔl. ⁹ †Shé kúgá shweenzh Kríst nda bóólúgá wə gwoonj ján bwə á sá ná. Bwə á shweenzh nyə, onywā bwə mú jaŋgələ bwo. ¹⁰ †Shé kúgá námə də cwadəga nda bóólúgá wə gwoonj ján bwə á cwadəga ná; bāŋ, *éŋgəles á shwiy nyə á zə jaŋgələ bwo. ¹¹ †Bwaŋg, isâ íni í á bə nə bwo ntúni shú ná í bəg shé məcwūŋ. Í á cilya shú ná shé buud shé ŋgə cəgə mwōw mā məzhúgúlá dí wá, shé mpúg nda shé mə jəlá nə ŋgə cəgə ná. ¹² †Nə ndeé, muud ŋgə tédúgá nə məbwəbúlán mə cúgə nə ŋkul sá nyə sâ yé, ké bey ná a búlag. ¹³ †Məbwəbúlán mēsh bí á mə də bwəma nə ndí má mə də námə bə nji isâ bí nə ŋkul wóʹs nə muud yí. Nji, Zembî ji abúgúlag; a cugé nə ŋkul bíd ná bi bwəmagí nə məbwəbúlán mə ntú bí ŋkul má. Ja bí má bá də bwəma nə məbwəbúlán yí, a bá də lwó bí zhí shú ná bi jísówəg kú búla.

Kúgá fəla isâ í mājamb nə isâ í Zembî

¹⁴ †Gwó wə jí nə, yé bwááŋg mə búl cəel wá, fúndəgá yələ ózembî ʹ áyadúg gúmə. ¹⁵ Mə ŋgə lás nə bí nda mə lás nə buud bí nə fəg wá. Biméfwó faasəgá sá mə ŋgə cí yí. ¹⁶ †Ja sə mə də də ídūw í Zembî yí, sə mə də ŋgul bálá; sə mə də yə Zembî akíba shú bálá jəŋgə. Ŋgulələ sə mə də ŋgul bálá jəŋgə yí í də bə nə sə bēsh sə mə də ŋwa kəw lú mənywa mā məcii *Kríst nyə á wéeshəli shú dəsú má. Féyalə sə mə də féya bələd yí í də bə nə sə bēsh sə mə də ŋwa kəw lú mənywa mā nyúul Kríst nyə a yána shú dəsú yí. ¹⁷ †Sə bēsh sə mú mbwəʹʹdá nyúul ŋgwūd nda bələd jí ŋgwúd nə. Ntú ji nə sə tɛem bə ŋkí bulya, sə búse nyúul ŋgwūd nəcə sə mə də kəwəla nji bələd ŋgwūd.

¹⁸ †Fwogá dóg mímbiyágá mí *Izərayél. Buud bwə də də ócúdu bwə də kə *mətúnəga dí wá bwə də fəla isâ nə *alatār, ntú ji nə bwə də fəla isâ nə Zembî muud jí ámədí á alatār yé. ¹⁹ †Jí mə ŋgə ka cəel cí yí? Ye nə ocúdu búúd bwə də yə ózembî ʹ áyadúg mətúnəga dí wá búse gúlúgá sâ? Ŋkí ntəg nə ozembî bəŋgə bí gúl sá? ²⁰ †Mból! Mə ŋgə cí nə ocúdu búúd bwə də kənd mətúnəga dí wá, Zembî dí bwə dý yə bwo yé; í də bə mətúnəga bwə də yə mājamb má. Mə acéélé nə binóŋ mājamb bi dóg fəla isâ. ²¹ †Bí cugé nə ŋkul ŋgul bálá mə Cwámba, bí nyiŋgə ŋgul bálá mājamb. Bí cugé nə ŋkul ŋwa kəw təwəli mə Cwámba dí, bí nyiŋgə ŋwa

kəw təwəli mājamb dí. ²² †Ye sə mə sý nə Cwámba sáag wúú? Sə mə lal məŋkul cý nyə?

²³ †Bóól búúd bwə ŋgə cí nə: «Muud ji fəli nə a sáag sá jēsh á cēel yí.» Jé ntó. Nji, sá jēsh dí jí nə ŋkul kwiínd múúd. Haaw! «Muud ji fəli nə a sáag sá jēsh á cēel yí.» Jé ntó. Nji, sá jēsh dí í də ləl gwoonj. ²⁴ †Muud nyə ajəláyé nə sý nə nyəméfwó wə bəg nə mənywa; muud yēsh sýŋg nə bóól bwə bəg nə mənywa. ²⁵ †Dagá sâ jēsh bwə kúshá mákíd ocúdu dí yí; dagá gwo nə milām nə salə, kú jī míshilí nə bí ŋgə bɛemb. ²⁶ †Dagá, nəcə shí nyé shí mə Cwámba, nə isâ byēsh bí cíŋgə yí. ²⁷ Ntú ji nə, *hááden mə ká jōw bí dína dí, bí mə ká kə, dagá mbií ídūw wēsh bwə é yə bí yí; dagá byo nə milām nə salə, kú jī míshilí nə bí ŋgə bɛemb. ²⁸ †Nji, ŋkí ŋgwól múúd mə jaaw bí nə cúdu bwə ámə jáám yé nyə ámə bə cúdu *mətúnəga, bí kú ná də. Bí kú də, nəcə muud mə jáaw bí yé, bí á bá ntəgələ nyə lám. ²⁹ Ja mə cí nə lám yí, mə acíyé lám wún, mə cí jí mə múúd nyə ámə jaaw bí yé. Nəcə jí lám mə ŋgwól múúd í é zə jum mə, mə njúl fəli yí? ³⁰ †Ŋkí mɛe mə yə Zembî akíba mə ka də, bwə é ka kə ŋgə ji nə mə íkúdgúnd nəcə jí, í njúl nə mɛe shí yə Zembî akíba? ³¹ †Ntú, təw bi mə dē, təw bi mə ŋgul, təw bi mə sá jí, ságá sá jēsh nə yéesh nə bi mə yə Zembî gúmə. ³² †Kúgá bɛeg sá nə təw mwā Ogərék, təw mwā *Oyúden, təw muud ŋgwūd á *Dý lú óbúgəla ʹ Zembî ləŋgəwóg búgd. ³³ †Ságá nda mə; isâ byēsh dí, mə cəel sá sá múúd yēsh nyə e gwág nywa yí. Mə ádé sý nə məméfwó bəg nə mənywa; mə də sý nə ncúlyá buud bwə bəg nə mənywa, nə Zembî cəgəg bwo.

11 ²⁶ †Ŋgəgá nə yagəla mə, námə nda mə ŋgə yagəla Kríst nə.

Nda sə mə jəlá nə ji míscəŋ nə

² †Mə ŋgə faag bí nəcə, bí ŋgə tédəga mə ija byēsh, bí ŋgə ntəg námə bɛ minjéŋgúlá mə á kala bí myá. ³ †Nji, mə jii nə bi mpúg sâ ŋgwūd nə: múdúm yēsh lúlúú yé wə *Kríst, múdá lúlúú yé wə mudúm, Kríst lúlúú yé wə Zembî. ⁴ Mudúm yēsh mə jəgúla nə Zembî ŋkí ntəg nə a cúndə mícúndə mí Zembî a njúl nə tūm lúúú yé, a wá lúlúú yé Kríst shwōn. ⁵ Mudá mə yídá jəgəla nə Zembî ŋkí nə a cúndə mícúndə mí Zembî shwə lúú yé, a wá lúlúú yé múdúm shwōn. Nəcə, bələ shwə lúú wúsə námə nda a mə kənya shilú. ²⁹. ⁶ Haaw. Múdá mə ká bə kú nə tūm lúúú í, í jii nə a sémbiyág námə shilú. Ŋkí jí ka bə sâ shwōn nə múdá sémbiyág shilú ŋkí nə a kənyag lúu, í jii nə a dóg cəŋə tūm lúúú. ⁷ †Múdúm nye, nyə ajəláyé nə bwáád tūm, nəcə a ji yu-ug mə Zembî, a ŋgə lwó gúmə í mpíyá nə Zembî yí, múdá nye ŋgə lwó jəŋg í mpíyá nə mudúm yí. ⁸ †Nəcə, múdúm nyə a shígé wú múdá dí, múdá nyə a

† 10:6 Ilj 11.4, 34; Sòm 106.14 †† 10:8 Ilj 25.1-9 † 10:9 Ilj 21.5-6 †† 10:10 Ilj 14.2, 36; 16.41-49; Sòm 106.25-27; Heb 3.17-18 †† 10:11 7.29-31; Rom 15.4 ††† 10:12 Gal 6.1 ††† 10:13 1.9; Zhk 1.13-14 § 10:14 1Yn 5.21 †† 10:16 11.24-25; Luk 22.17-20 ††† 10:17 12.27 †† 10:18 Ləv 7.11-21 ††† 10:19 8.4 †† 10:20 Mbá 32.17; Sòm 106.37; Mbú 9.20 †† 10:21 2Kr 6.15-16

†† 10:22 Mbá 32.21 ††† 10:23 Rom 14.1-15.6 ††† 10:23 6.12; 8.7-12 18 10:24 10.32; 13.5; Rom 15.1-2; Flp 2.4 19 10:25 Rom 14.2 20 10:26 Sòm 24.1; 89.12 21 10:28 8.7 22 10:30 Rom 14.6; 1Tm 4.4 23 10:31 Kol 3.17 24 10:32 Rom 14.13 25 10:33 9.19-22 26 11:1 4.16 27 11:2 2Te 2.15; 3.6 28 11:3 3.23; Mət 3.16; Ifz 5.23 29 Wəla mwōw Pwól nyə á cilə kálaad éga yí, í á də bə sâ shwōn nə bwə dógúg múdá nə kənyá shilú. 30 11:7 Mət 1.26-27 31 11:8 Mət 2.18-23; 1Tm 2.13

wú múdúm dí. ⁹ Zembî nyə a shígé té múdúm nəc é múdá, nyə á yida té mudá nəc é mudúm. ¹⁰ Gwə wə jís ná, mudá mé jálá nə bə nə ndəm lúúd; ntó jì shú lwólə *wáéngəles nə a jì íjwūga i múdúmúd. ¹¹ Tεem bə ntó, dógólə cəg sə ngə cəgə tǎn buud ɔ Cwám̄ba yí, mudá cugé nə nkul cəgə kú nə mudúm, mudúm kú námə cəgə kú nə mudá. ¹² Í bə ntó nəc é ná, námə nda múdá ashúshwóógú nyə a wú múdúm dí ná, ntó námə wə múdúm mé dε byēl múdá dí yé, sǎ jēsh í zhu wə Zembî. ¹³ Biméfwó faasugā ná jíga: ye jǐ jǔ sǎ nə mudá bəg shwá lúú ja á ngə jəgəla nə Zembî yí? ¹⁴ Jísə námə sǎ shwōn nə mudúm báágələg shilú nda mudá. Ngaá nə cəg shé ngə cəgə ga gwəméfwó í ngə jííngəli bí ntó? ¹⁵ Í njúl sǎ gúmá shú múdá nyε. Nəc é Zembî nyə á yə mudá shilú nkí gwaa nə í dóg búdal nyə lúu. ¹⁶ Njì nkí muud mé cεel sǎ mǎshwán na, sǎ bǎn sǎ cugé nə fúlú nyocng, mǎdǔ mé óbúgəla kú námə bə nə nywo.

Nda sǎ mé jálá nə dε dína mǎ Cwám̄ba nə

¹⁷ Mə afáágé bǐ wocng lésú mé zé lás nə bí gaád. Mə afáágé bǐ nəc é, sεengyálə bí mú dε sεengya *Dǔ dún dí yí, í ányíngéyé ná bə shú sálə nə bǐ láləg, í mú ngə teeg bí teeg teegúg. ¹⁸ Í téd fwo bə nə, ja *Dǔ lú óbúgəla dún í dε sεengya yí, mǎ gwág nə mǎnkocmú mé mú ngə bə mpédúgá nyín. Mə ngə *magələ lǎn wocngú búbaalē. ¹⁹ Mə ká ntǎg cǐ, í jǐ nə mǎnkocmú wocng mé bəg, bəcng búśé fwámé óbúgəla mpédúgá nyín wá bwé mpúyúg. ²⁰ Ntó jì nə, ja bí mú dε sεengya kǎ ngwūd yí, í ádé ná nyíngə bə shú zélə dε ídūw í Zembî. ²¹ Í mú dε bə nə, fwála lə dǎlə, muud mé lεel shǐn dε byé ídǎg nyə á mǎ zə nə ndé yí kú bwánd nə bǔól bwé wǔśśúg. Ja í bə ntó yí, í mú wǔśś nə, ngwól njúl nə zha, ngwól nyε mé dε ngul nə ndéé cǔ fudud; ²² *ye bí cugé nə minjów nə bǐ dóg dε nə ngul wu? Nəc é jǐ bí búśə kú bǐsh Dǔ lú óbúgəla ɔ Zembî yí? Bǐ mé cεel zə dε wá búúd bwé cúg é nə mǎbii wá shwōn lúúd í? Mə cǐg nə jǐ? Mə fáágəg bí? Mə afáágé bí na wúni sǔólúgú. ²³ Nəc é, njǐngúla mé á lóg nə Cwám̄ba yí, wə wə mé á kala bí yí; nǎə: Cwám̄ba Yésus nyə a sǎ nə, búlú bwé á kusha nə nyə yí, nyə á nwa bǎléd ²⁴ nə ndéé, a yə Zembî akíba, a mú fēy bǎléd, a mú cǐ nə: «Nyúúl nyām í mé kaanz shú dún dí nywə wə ga. Dúgá sǎ sǔólúgú ga, dε tédúgá mǎ.» ²⁵ Námə mbii ngwúdú, ja bwé mé shǐn dε yí, a mú nwa bálá wáan, a mú cǐ nə: «Bálá ga jísə sǔ á gúgwáan í zé sǔy mǎcií mǎm dí yí. Ja jēsh bí mé bá dε ngul gwo yí, bǐ ɔ bá dε sǎ sǔólúgú ga, dε tédúgá mǎ.» ²⁶ Ntó mé ká nə ja jēsh bí mé bá dε dε bǎléd ga nə ngul bálá wáan ga yí, bí ngə bwíing shwiy Cwám̄ba nyə á yə yí, bǐ dε bá jaaw dwo nə ndéé kə wǔśś ja á bá nyíngə zə yí. ²⁷ Sǎ jocng wə jǐ nə, muud mǎ dε bǎléd a ngul bálá mǎ Cwám̄ba yé, nkí á dε nə ngul mbii wúsú kú jəla yí, á byaagələ nə nyúúl nə mǎcií mǎ Cwám̄ba. ²⁸ Ntó, muud yēsh fáásug nyəméfwó nə ndéé, a ka dε bǎléd, a ngul bálá wáan. ²⁹ Nəc é muud mǎ dε bǎléd a

ngul bálá ntó kú tédúga nə jǐ mǎndəm mǎ nyúul mǎ Cwám̄ba yé, a ngə sǎ nə sémyé mílǎsú í bǎg bə nkí bul nyaan shú nyáméfwó. ³⁰ Sǎ jocng wə í sǎ nə, zhwoog buud bwé mú mimbǎl mpédúgá nyín, bǔól nə íjám, bǔól nkí bulya bwé á mé yə. ³¹ Sǎ mbəm dε faas séméfwó, sǎ kú nyíngə bwəma nə sémyé mílǎsú. ³² Njì, Cwám̄ba mé dε sǎmb sǎ mílǎsú, a sǔg sǎ shú nə sǎ kú bá bwəma nə sémyé mílǎsú ányinyaanə búúd bwé abishé Zembî wá bwé bá bwəma nə ndé yí. ³³ Nə ndéé bwaang, ja bí mé dε sεengya nə bǐ mǎ dε yí, dúgá sǎ nə, bǔól bwánd bǔólúgá. ³⁴ Nkí ngwól múúd ngə gwág zha, a fwóg téd dε nyádǐ njów a ka tεem zə, shú nə bí kú dε sεengya nə bǐ mǎ zé dε kwaamb sémyé mílǎsú ányinyaanə bídí ícəg dí. Shú bíl ísǎ byēsh í, mǎ e bá zə kwambələ byo ja mé bá zə yí.

Isǎ Zembî mǎ dε yə bwán bε zhǐf a shíshim dí yí

12 Bwaang, shú ísǎ Zembî mǎ dε yə bwán bε zhǐf a *shíshim dí yí, mǎ acéél nə bǐ dóg bə kú mpu. ² Bǐ mǎ mpú nə ja bí á bə kú fwo mpu fwámé Zembî yí, bwé á dε julə kə nə bǐ bǔw-bǔw zhǐf, bí kə ngə bε ózembí ɔ áyadúg, mbeé ísǎ bíśé kú nə nkul mǎ lás yí. ³ Nda jǐ ntó nə, mé cεel nə bǐ mpúg nkúm̄ba sǎ: muud Shíshim mé Zembî ngə sǎ nə a lásúg yé cugé nə nkul lweem Yésus; muud Shíshim mé Zembî í angé nə sǎ nə a lásúg yé cugé námə nə nkul cǐ nə: «Yésus jǐ Cwám̄ba». ⁴ Isǎ Zembî mǎ dε yə bwán bε mpáam dí yí bíśə mimbii mimbii, njì Shíshim ngwūd wə í dε kaaw byo. ⁵ Bulya mímbii búúd bí nə nkul sēy nə ísǎ byocng yí; njì Cwám̄ba ngwūd wə ngə jwú nə ísəy byocng byēsh. ⁶ Misǔólúgú mí mímbii mímbii, njì buud bēsh bwé ngə sǎ myo wá, Zembî ngwúd wə ngə sǎ nə bwé sǎág myo. ⁷ Muud yēsh Nkǎnkǎ Shíshim mǎ yə nkúl nə a sǎág sǎ yé, a yə nyə nkul nyocngú shú nə í kwíndúg bǔól bēsh. ⁸ Ntó, Nkǎnkǎ Shíshim mǎ yə ngwól múúd nkul nə a lásúg lésú fəg, a yə ngwól nkul nə a mpúg sǎ Zembî ngə jǐ nə buud bwé sǎág yí; Shíshim ngwūd nə ngwūd wə ngə kaaw. ⁹ Shíshim ngwúd wocngú mǎ yə ngwól múúd búgə álal-nkul, a yə ngwól nkul mǎ lwág mímbǎl, ¹⁰ *ta yə ngwól nkul mǎ sǎ *mǎshimbá, a yə ngwól nkul mǎ cúndə mícúndə mí Zembî, a yə ngwól nkul mǎ mpú faas míshíshim, a yə ngwól nkul mǎ lás mǎkǎl mimbii mimbii, a yə ngwól nkul mǎ féég sǎ í dε ciy mǎkǎl wocng dí yí. ¹¹ Isǎ íni byēsh í, njì Shíshim ngwúd nə ngwúd wə mé dε kaaw byo, a yə múúd yēsh jocng á céél yə nyə yí.

Ikél í nyúul bí nkí bulya, nyúúl njúl njì ngwūd

¹² Mpugá nə nyúúl mǎ múud nyé ngwūd, ikél nkí bulya. Ikél í nyúul tεem bulya ntó, byēsh í sǎ njì nyúul ngwūd. Ntó námə wə jǐ nə *Kříst yé. ¹³ Shé bēsh, tɔ

† 11:32 Heb 12.5-6; Mbú 3.19 †† 12:2 8.4-6; Iza 44.9-20; Gal 4.8 †† 12:3 1Yn 4.2-3; Rom 10.9 †† 12:4 12.27-14.40; Rom 12.6-8; Ifz 4.4 † 12:5 12.28-30 † 12:7 14.26 †† 12:10 14.5; Mis 2.4 †† 12:11 7.7; Rom 12.3; Ifz 4.7; 1Pr 4.10 †† 12:12 12.27 18 12:13 Gal 3.27-28

† 11:18 1.10-11 †† 11:19 Mbá 13.2-4; 1Yn 2.19 † 11:22 Zhk 2.5-6 †† 11:23 10.16; Mat 26.26-28 †† 11:25 sǔ: Zhe 31.31-34; Luk 22.20; 2Kr 3.6; Heb 8.6 MmN 24.6-8; Heb 9.12 †† 11:26 Mat 26.29 †† 11:27 11.20-22; Heb 10.29 † 11:28 2Kr 13.5

*Oyúden tɔɔ Ogurēk, tɔɔ məlwaá tɔɔ ofulí, shé á duwan Shíshim ηgwúð dǵ shú ná shé bág ikúl yá nyúul ηg-wúd. Zembî nyə á ηgulal shé bēsh Shíshim ηgwúð.

14 Ntɔ̄ jì ná nyúul í cúgέ nji kəl ηgwúð, ikúl í nyúul bí ηkí bulya. 15 Nkí kuú í sheé ná cì ná: «Nda mə cúgέ mb-wə ná, mə cugέ kúl nyúul», ye kuú í é yɔw bələ kúl nyúul? 16 Nkí lwə í shee ná cì ná: «Nda mə cúgέ jús ná, mə cugέ kúl nyúul», ye lwə í é yɔw bələ kúl nyúul?

17 Nkí nyúul nyēsh ncindí í shee ná bə nji jús ná jús, í ka dɛ gwág ntədele? Nkí nyēsh ncindí í shee ná bə nji lwə ná lwə, í ka dɛ gwág məcud ntədele? 18 Bì mə dúg í? Zembî nyə á ηgə təl ikúl í nyúul byēsh nyúuléd nda nyə á cɛel ná. 19 Muud ncindí nyə á mbəm shee bə nji kúl nyúul ηgwúð ná ηgwúð, nyúul í á nywá ka bə ηgow? 20 Ntɔ̄, nyúul muud dǵ, ikúl í nyúul bí ηkí bulya, nyúul njúl nji ηgwúð.

21 Jús í cúgέ nə ηkul cì nə mbwə ná: «Mə aηgέ nə jii wo», lúú kú námə cì nə məkuú ná: «Mə aηgέ nə jii bǵ.»

22 Í yidá bə ná, ikúl í nyúul í dɛ nyín nda bí nə iləm yí, byó wə í yidá bul kwíind yí, 23 byɔɔηg sá mə dɛ dúg ná í abúlé jəla nə gúmá yí, byó wə sá mə dɛ bul ηwa nə gúmá yí; byɔɔηg bí ná í ajəláyé nə nyín yí, byó wə sá mə dɛ bul mpu baagələ yí, 24 í njúl ná ikúl í nyúul í dɛ nyín yí í ádé jii mbií mbagələ wɔɔηg. Zembî nyə á sá nyúul muud mbií á ná nyə a wá gúmá ikúl í nyúul í cúgέ nə gúmá yíid. 25 Nyə á sá ntɔ̄ shú ná mbéégí məηkɔɔmú í kú bə nyúul muud dǵ, ikúl í nyúul í yidag dɛ bə, jíga baagələ jíga, jíga baagələ námə jíga mbií ηgwúð. 26 †Gúl kúl nyúul í ká jug, bíl jug námə; bwə ká gúmal gúl kúl nyúul, bíl byēsh bə nə məshusəg.

27 ††Ntɔ̄, bǵ bésə nyúul mə Kríst. Muud yēsh jǵ bídí *Dɔ̄ dǵ yé jì kúl á nyúul nyɔɔηg. 28 *Nə ndé, Zembî nyə á təl buud Dɔ̄ lú obúgəla dǵ ntéga: cé áshúshwóógú, nyə á təl *buud ɔ lwámá; cé ábɛé, a təl *búud ɔ mícúndə; cé áléel, a təl búud ɔ mínjǵgúlá. Ná ndé, a mú yə bǔól ηkul mə sá *məshimbá, a yə bǔól ηkul mə lwág mímbəl, bǔól ηkul mə kwíind búúd, bǔól ηkul mə cwíny gúfúgá, bǔólégá ηkul mə lás məkəl məshús. 29 Ye buud bēsh wə bí búud ɔ lwámá? Ye bēsh bí buud ɔ mícúndə? Ye bēsh bí oyíígəli? Ye bēsh bwə dɛ sá məshimbá? 30 Ye Zembî nyə á yə bēsh ηkul í dɛ lwag mímbəl yí? Ye bēsh bwə dɛ lás məkəl məshús í? Bēsh bwə dɛ féég məkəl mɔɔɔηgú? 31 ††Gwágúgá yéesh ná Nkəηkə Shíshim yəg bí isá í búl bə nə mfíí yí.

Mə zé nyiηgə lwó bí nyɔɔηg zhǵ í ntɔ̄ məzhǵ mēsh yí.

Cɛelí í ntɔ̄ sá jēsh

13 †††Mə tɛem lás məkəl mə búúd, lás məkəl mə *wəéηgəles í, ηkí mə cugέ nə cɛelí, mpug nə mə jì nda kəη í ηgə bwím yí, ηkí ntāg yaηg í ηgə lwaηgəla yí. 2 †††Mə tɛem námə cúndə mícúndə mí Zembî, tɛem mpu míndimba myēsh, tɛem bə nə mpúyá wēsh, mə tɛem námə bə nə búgə jēsh ncindí mbií á ná mə dɛ yíl mímbúη ícéd í, ηkí mə cugέ nə cɛelí, mə

† 12:26 Rom 12.15; 2Kr 11.29 †† 12:27 6.15; 10.17; 12.12; Rom 12.4-5; Ifz 4.4, 16; 5.30 † 12:28 12.8-10; 14.1-4; Mis 13.1; 15.32; Ifz 4.11-12 †† 12:31 14.1 †† 13:1 8.1; Rom 13.8-10 ††† 13:1 2Kr 12.3-4 ††† 13:2 12.8; Mat 7.22; 17.20

cugέ tɔɔ sá. 3 ††Mə tɛem námə yána isá byām byēsh, mə kɛenzh námə nyúul nyām ná bwə jéég jígal mə kudad í, ηkí mə cugέ nə cɛelí, sá jɔɔηgú kú kwíind mə tɔɔ sá.

4 Cɛelí jǵ ná jísɔw, cɛelí jǵ ná osəsa, í cúgέ nə zhín, í ádé bəgəwa, kú ηkəny nyúul, 5 ††† ádé sá isá í shwón, í ádé sɔ̄ nji mənywa mé, í ádé leel gwág zhwuηú, í ádé baagələ məbúgú †††, 6 í ádé gwág nywa olǵiηgǵ, cɛelí í yida dɛ gwág nywa óbúbálé; 7 í dɛ juu sá jēsh, dɛ bú-dal, í dɛ bə nə búgə nə sá jēsh, í dɛ bwánd sá jēsh nə búgə, í jísɔw sá jēsh.

8 ††Cɛelí í ádé shín; dúlə cúndə micúndə mí Zembî í bá bə cwúð, lásúlə məkəl í bá shín, mpúyá í bá bə cwúðgú. 9 Nəcé sá ηgə mpu isá ikúl, sá ηgə cúndə micúndə mí Zembî ikúl. 10 Nji, ja isá byēsh í bá bə óncindí yí, byɔɔηg bí ikúl yí í bá bə cwúðgú. 11 Ja mə á bə mwántombú yí, mə á dɛ lás nda mwántombú, mə dɛ tédəga nda mwántombú, mə dɛ bála nda mwán-tombú. Ja mə mú fwámé múúd gə, mə mə yɔw isá í bwân ɔ ntombú. 12 †††Nəcé isá í ηgə nyín sá nda isá sá ηgə dúg yēn †† dǵ yí, nda isá ηgúdá í mə búdal yí; nji, ja fwála dɔɔηg í bá wǔs yí, sá mə dúg ná bǵ-bǵ-bǵ. Ja gaád mə ηgə mpu isá impál, ja jɔɔηgú mə bá wám-bələ, námə nda Zembî mə wámbulə mə ná. 13 †††Isá í ábúlé shín yí bísə ílɔɔ ja gaád, byó wə: búgə, nə dúlə bwánd nə búgə, nə cɛelí; sá í ntɔ̄ na ílɔɔ ini dǵ wə cɛelí.

Yéesh isá bí nə ηkul kwíind múúd yēsh yí

14 †††Shúshwóógú nə sá jēsh í, fwogá tééd sɔ̄ nə bí bég nə cɛelí. Gwágúgá yéesh isá Zembî mə dɛ yə bwán bé zhǵ a *shíshim dǵ yí, bul bə nə ndéé cúndəle mícúndə mí Zembî. 2 †††Nəcé náəə, muud mə lás məkəl məshús yé, nyə alésháyé nə buud, a lésha nə Zembî, nəcé kú nə tɔɔ muud nyə é gwág sá á ηgə cì yí. Nji, a ηgə lás nə ηkul Nkəηkə Shíshim ηgə yə nyə yí, ηgə cì mindimba. 3 Nji muud mə cúndə mícúndə mí Zembî yé ηgə lésha nə buud; a ηgə cúndə shú ná bwə láləg búgəd, a cúndə ná a cwíny bwo, á cweel bwo milám. 4 †††Muud mə lás kəl íshús yé ηgə sá ná nyəmfwó láləg búgəd, í njúl ná muud mə cúndə mícúndə mí Zembî yé ηgə sá ná *Dɔ̄ dēsh í láləg búgəd.

5 18Mə jii ná bí bēsh bí lásúg məkəl məshús; nji mə bul jii ná bí cúndəg mícúndə mí Zembî. Nəcé náəə, muud mə cúndə myo yé mə cɔ̄ múúd mə lás məkəl məshús yé; səsaałé nji ná muud mə lás məkəl mɔɔηg yé mə féég sá nyə ámə ηgə cì yí, shú ná Dɔ̄ dēsh í láləg búgəd. 6 Ntɔ̄ bwaηg, ηkí mə shee ná zə nūη bídí zə lás nə bí nji məkəl məshúsúð, mə é kwíind bí cínɔɔηgú nə jǵ? Kú nə tɔɔ sá! Səsaałé nji ná mə bágúlə bǵ gúl sá Zembî nyə ámə lwó mə yí, ηkí ná mə yə bí wúl mpúyá, ηkí wúl cúndə mə Zembî ηkí ntāg njǵgúlá.

7 Jǵ námə nda isá í íbwaməgə-bwáməg, nda lúlwónə á bulya məkəl ηkí bíínzhá; ηkí isá byɔɔηg í ηgə lás ná

§ 13:3 Dan 3.19-20; Mat 19.21 †† 13:5 10.33; Mik 10.12; Flp 2.4 ††† Bǔól bwə cì ná «í ádé lǵ məbǔw». †† 13:8 12.10; 14.1-5 ††† 13:12 Rom 8.24; 2Kr 5.7 8.3; Gal 4.9 †† yēn: Iyēn yá fwála dɔɔηg í dɛ s̄y nə ηkwánz, ivəgəli kú dɛ nyín ná ηgəη nda iyēn yá mwɔw mágaád. †† 13:13 Kol 1.4-5, 23; 1Te 1.2-3; Tit 2.2; Heb 10.22-24; 1Yn 4.16 ††† 14:1 13.8 ††† 14:2 12.10 ††† 14:4 14.26 18 14:5 Ilr 11.29

kpɔ́dɔ́ kpɔ́dɔ́ kpɔ́dɔ́, buud bwá é ka mpu ná í ngə cɛel sey jáyé sɛsa? ⁸ Nkí laag í lás buud nda yag sá í ngə cí yí, zé nyə é kwəməsa dɔ́ɔ́mb? ⁹ Mbií ngwúd nə bɛ́. Nkí bɛ́ mə lás mákəl məshús ləsú wún kú gwííng sá bɛ́ ngə cí yí, buud bwá é ka wámɓələ nə jí bɛ́ ngə lás yí? Í é bə nə bɛ́ ngə lwábəda ntɔ́. ¹⁰ Məkəl mə ləsú mí nkí bul bulya shí gaád, nji kú nə tɔɔ ngwúd dɛ́ nə buud bwá də lás kú gwág sá bwá ngə cí yí. ¹¹ Ntɔ́ ji nə nkí mə ampúyé dúl kəl lú ləsú nda í kə nə, mə é bə múúd ngə lás dwo yé njínə muud, nyə bə nəmá mə njínə muud. ¹² Nə ndɛ́é, nda bɛ́ mə búl jii isá Zembí mə də yə bwán bɛ́ zhíí a shíshim dɛ́ yí ná, bulgá sɔ́ nə bɛ́ bəg nə byɔɔng í é sá nə Dɔ́ í láləg búgəd yí.

¹³ Gwá wá jí nə, muud mə də lás mákəl məshús yé jəgəlag nə Zembí nə a yəg nyə nkul nə a dúg fɛ́ég sá á də cí yí. ¹⁴ Nəcé nə, ja mə jəgəla yí, mə ká jəgəla kəl lə shúsúɔ́d í, shíshim wám í ngə jəgəla, nji lúu wám í aŋgɛ́ nə sá sá. ¹⁵ Ká mə sáag jí? Mə é də jəgəla shíshim dɛ́, mə é də nəmá jəgəla nə ikəŋ byám; mə də sey ísəsa ságəsə Zembí shíshim dɛ́, mə é də nəmá sey nə ikəŋ byám. ¹⁶ †Nəcé, nkí wo yá Zembí məshwúmb shíshim dɛ́, ye zhizhe mbúgəla nyə é magəla wo nə: «Amen»? Mbɔ́. Nyə ámagəlayé, nywáá nyə ampúyé sá wó ngə cí yí. ¹⁷ Wo yá Zembí məshwúmb, jí ntɔ́; nji sá jɔɔng í asáyé nə ngwól múúd láləg búgəd. ¹⁸ Mə ngə yə Zembí akíba nəcé mə də lás mákəl məshús cɔ́ bɛ́ bɛ́sh. ¹⁹ Nji, tɛem bə ntɔ́, ja mə jí Dɔ́ lú óbúgəlad yí, mə yidá bul cɛel nə mə cɛg icyá itɔɔn nə ikəŋ byám jííngúlíla búúd, ntɔ́ cɛ́lə icyá məwúm mə otɔ́shin kəl lə shúsúɔ́d. ²⁰ ††Bwaang, kúgá nyiŋgə bə nə mitédúgá myá milúu nda ikúkágé. Bəgá ikúkágé shú sá í dúgyá nə məbɔ́w yí; nji shú mítédúgá myá milúu dɛ́, bəgá oŋkwanz cɔ́ búúd. ²¹ †† cilyá kálaad məcɛɛ dɛ́ nə:

Mə bá kənd bɔ́l búúd nə bwé kəg lás nə kúl búud jám;

buud bɔɔng bwé bá ngə lás kəl lə shús.
Nji, mə tɛem bá sá ntɔ́, kúl búúd jám í abulé gwág mə. Cwámba mə cí ntɔ́ ††.

²² Ntɔ́ ji nə lásúlə mákəl məshús í cúgé yuug shú óbúgəla, wúsə shú óhááɔ́n ††; micúndə, myāŋ mí yu-ug shú óbúgəla †††, kú bə shú óhááɔ́n. ²³ †††Shé shéégá cí nə *Dɔ́ lú óbúgəla dún dɛ́sh mə sɛɛngya, bɛ́ bɛ́sh ka ngə lás mákəl məshús. Nkí ozhizhe cɔ́ búúd †, nkí óhááɔ́n bwé wóws cíɔɔng, ngaá bwé cí nə bɛ́ mú mim-bəl myēn? ²⁴ Í njúl nə nkí obúgəla bɛ́sh bwé cúndə micúndə mí Zembí, nkí *hááɔ́n, nkí zhizhe muud mə wóws cíɔɔngú, muud wɔɔngú, nyə é mpu ná a mə byaagəla nə Zembí, bɛ́sh bwé ngə yə nyə məbɛ́ɛ. ²⁵ ††† é sá nəmá nə isá í də bə nyāŋ shwoó lámúd yí í búgúlig,

† 14:16 Amen: 2Kr 1.20 †† 14:20 Ifz 4.14 † 14:21 Iza 28.11-12; Mbá 28.49 †† Ciyá ni jí cilyá Iza 28.11-12. Na kúkúl ni dɛ́, Izayí ngə cí nə Izurayél nə buud cɔ́ Asirí bwé bá zə káda bwo, bwé ngə lás kəl lú asiriyɛ dāŋ Izurayél kú gwág: sá jɔɔng í bá bə Zembí lwólə bwo nə a mə gwág bwo mpimbə. Í njúl nə ja Zembí mə də ntɛ́ búúd cɔ́ micúndə zə lás nə bwo bwé ngə gwág yí, í də bə Zembí ngəlá jísɔw bwo. †† Bwé mpúg nə Zembí mə bá yə bwo intégúli. ††† Í mpúyúg nə Zembí jí kúl bwé mə sééngya yí. ††† 14:23 Mis 2.13 † Buud bwé ngə gwágəla nə báá bwé ampúyé sá wá. † 14:25 Iza 45.14; Yuá 4.17-19

a mú kúd mpwoombú mándəlúɔ́ yə Zembí gúmá, cí nə: «Búbəlé, Zembí jí bídí sɛɛngyád.»

Zembí cugé Zembí oncúg-nculé

²⁶ †††Bwaang, jí bɛ́ mə jəlá nə ka də sá yí? Ja bɛ́ mə sééngya yí, í dúg bə nə, muud jí nə sɛsa yé, sey; nyɔɔng jí nə sá á jííngúlig yé, jííngúli; nyɔɔng jí nə sá á bágúlig yé, bágúle; nyɔɔng jí nə kəl á lásúg yé, lás; nyɔɔng jí nə nkul fɛ́ég kəl dɔɔng yé, fɛ́ég. Sá jɛ́sh í síyúg mbií á nə gúfúgá í láləg búgəd. ²⁷ Nkí buud bwé lás mákəl məshús í, í bəg nji buud obá nkí ólɔ́l, kú ntɔ́; bwé də lás ngwúd ngwúd. Í jii nəmá nə ngwól múúd bəg a ngə fɛ́ég sá bwé ngə cí yí. ²⁸ Nkí muud mə fɛ́ég yé cugé, bwé jíg kúl-kúl Dɔ́ dɛ́, muud də lás nji shú nyəmfwó nə shú mə Zembí. ²⁹ ††Shú *búúd cɔ́ micúndə, buud obá nkí ólɔ́l bwé lásúg, bɔ́l ka bigas. ³⁰ Nkí ngwól múúd jí sɛɛngyád yé mə cɛel bágəla gúl sá í á də bə kú fwo mpúy yí, nyɔɔng nyə ámə ngə lás yé fwo təl ləsú. ³¹ Bɛ́ bɛ́sh bɛ́ bɛ́sh nkul ngə cúndə ngwúd ngwúd shú nə buud bɛ́sh bwé bəg nə mpúyá, bwé nwa məcwūŋ. ³² *Muud micúndə yésh mə də shimal isá í də wóws nyə *shíshim dɛ́ yí ††. ³³ ††Nəcé, Zembí cugé Zembí oncúg-nculé, á yidá bə Zembí á nə isá í síyúg nə shee, nəmá nda jí mədɔ́ mə Zembí mɛ́sh dɛ́ nə.

³⁴ †††Budá bwé dúg jí kúl-kúl mədɔ́ mə óbúgəlad nəcé jíse bwo cí nə bwé lásúg cíɔɔng. Bwé jəlá nə yida də sá məgwág nəmá nda Cɛɛ mə Zembí í ngə cí nə. ³⁵ Nkí mudá mə cɛel jííng gúl sá, a kə jí ngwúm yé njów nəcé í ajəláyé nə mudá lásúg gúfúgá óbúgəlad. ³⁶ Ye núŋ bídí wə bwé á tɛ́éd bwiíngúle kɛ́el mə Zembí yé? Nkí ntāg nə ye í á zə nji bídí? ³⁷ †††Nkí ngwól múúd mə tédúgá nə a jí *muud micúndə mə Zembí, nkí a tédúgá ntāg nə Shíshim mə yə nyə nkul mə sá gúl sá, muud wɔɔng mə jəlá nə yag sá mə ngə cílə bɛ́ yí nə jíse mpéndí mə Cwámba. ³⁸ Nkí muud mə bə kú mpu ntɔ́, wo nə Zembí nyə ampúyé nyāŋ múúd. ³⁹ †††Nə ndɛ́é bwaang, gwágúgá yéesh nə bɛ́ cúndəg micúndə mí Zembí, nji bɛ́ kú ban nə muud kú lás mákəl məshús. ⁴⁰ †††Ságá sá jísh nə məjilə, kú nə ncúg-nculé.

Kríst nyə a shí gwúm

15 ¹⁸Bwaang, mə zə báásələ bí jɔɔɔ Kéel mə á cúndə núŋ bídí yí, jɔɔɔ Kéel bí á magəla bí mə nada nə ndí yí; ² ¹⁹jɔɔɔ Kéel dɔɔng dɛ́sə, nkí bɛ́ mə baagəla dwo nda mə á cúndə nə, í yə bɛ́ cəg. Í ká bə kú bə ntɔ́, mpu nə búgá jín mə yə íyíy-yíy.

³ ²⁰Shúshwóógú, mə á fwo tɛ́éd kala bí njíngúla mə á léng yí. Nə *Kríst nyə á yə, nyə á zə cé *míseŋ míseŋ nda Mícilyá mí ngə cí nə; ⁴ ²¹nyə á dɔw, a mú gwúm jwɔw áléel nda Mícilyá mí ngə cí nə. ⁵ ²²Nyə a lwó Séfas nyúúl, a lwó nəmá *ómpwíin wúm nə óbá. ⁶ Nə ndɛ́é,

††† 14:26 8.1; 12.7-10; 14.4; Ifz 4.11-13 †† 14:29 Mis 17.11; 1Te 5.21 ††† Ntɔ́ mə kə nə: «Muud mə lág kɛ́el wə Zembí yé mə də mpu bwánd nə nyə e lás ja í é wóws nyə dé fwála yí». † 14:33 7.15 †† 14:34 11.3; Ifz 5.22; 1Tm 2.12 ††† 14:37 1Yn 4.6 ††† 14:39 14.1, 5 ††† 14:40 14.33 18 15:1 Gal 1.11 19 15:2 Gal 2.1-2 20 15:3 11.23; Iza 53.5-12 21 15:4 Zhn 1.17; Mat 12.40; Yuá 20.9; Mis 2.24-31 22 15:5 Mat 28.16-17; Luk 24.34, 36; Yuá 20.19

nyə a lwó námé bóól bwaáŋg ɔ íshé nyúúl, bwé njúl buud cɔ́ mítəd mitɔ́ɔn, bēsh bwé á dɛ́g nyə ja ngwúd; bóól ncúlyá buud wá cínɔ́ɔg bwé ngə ná cɛ́gə, bóólúgá bwé á má yə. ⁷ †Né ndeé, nyə a lwó Zhâk nyúúl, a lwó námé *búúd ɔ lwámá bēsh.

⁸ †Zhúgúlá zhúgúlá, a má shîn lwó búni bēsh nyúul, nyə á ka námé lwóya mádí, mə muud j́ nda bwé á sheemb sheembúg yé. ⁹ ††j́ né mə wé má búl bæ kú ná mfíí búúd ɔ lwámá bēsh dī. Í ajóláyé né bwé j́wúg mə ná *muud lwámá, nəcé mə á lwó *Dɔ́ lú óbúgəla ɔ Zembî cúwúfí. ¹⁰ ††Nj́, mə j́ sá má j́sá yí nəcé mpaam mə Zembî. Mpaam nyɔɔɔgú í á shígé yə íyíy-yíy shú dááməd. Mə wé mə á yida bul wádəga, cɔ́ bóól búúd ɔ lwámá bēsh; kú ntāg bæ né mə wé mə a wádəga, mpaam Zembî ngə sá mə yí nywé wé í ngə wádəga. ¹¹ ††Né ndeé, tɔɔ mə, tɔɔ bwo, sə ngə cúndə lân ngwúd ní, wé námé wé bí á *búgəla yí.

Mimbimbə mí bá námé gwûm

¹² Nkí sá ngə cúndə ná *Kříst nyə a gwûm, ntədelé bóól búúd wá bídí bwé ngə cɔ́ né gúl sá í cúgə né mím-bimbə mí bá gwûm yí? ¹³ Nkí gúl sá í cúgə né mimbimbə mí bá gwûm, Kříst nyə a shígé námé gwûm wé écé. ¹⁴ Nkí Kříst nyə a shígé gwûm, cúndə sá ngə cúndə yí wé yíy-yíy cúndə, búgə j́n yíy-yíy búgə. ¹⁵ ††Sá mú bæ ówúshined wá məshígə ja sá mé bwaágúlé ná Zembî nyə a gwûmushi Kříst yí. Nəcé nkí mimbimbə mí ádé gwûm, Zembî nyə a shígé gwûmushi Kříst wé écé. ¹⁶ Nəcé, nkí mimbimbə mí ádé gwûm, Kříst nyə a shígé námé gwûm wé écé. ¹⁷ †Nkí Kříst nyə a shígé gwûm, mpu né búgə j́n í yə íyíy-yíy, bí bútsə ná *mísəm mínéd. ¹⁸ ††Ntɔ́ j́ námé ná bɔɔɔg bwé á ngə yə bwé njúl buud ɔ Kříst wá bwé má j́mb. ¹⁹ Nkí shwúlə sá ngə shwu mənyúul ná Kříst yí wé nj́ shú cɛ́g á wa shí mishwun ga, mpu né sá wé mə ka bul nkúnkwonə nə buud bēsh.

²⁰ ††Ká, jáá j́ búbálé ná Kříst nyə a shí gwûm, a j́ muud ashúshwóógú bwelélə gwûm, ntɔ́ mə lwó ná bɔɔɔg bwé á mə kə ígwəd wá bwé bá gwûm. ²¹ ††Nəcé muud ngwúd wé nyə a sá né buud bwé bwəmagí nə shwiy; ntɔ́ muud ngwúd námé wé mə sá né buud bwé bāg gwûm. ²² ††Námé nda búúd bēsh bwé ngə bwəma nə shwiy nəcé Adam ná, bēsh bwé bá námé nyiŋgə *dúg cɛ́g nəcé Kříst. ²³ ††Nj́, muud yēsh mə bá gwûm jé ja, Kříst nyə a tééd gwûm shúshwóógú, buud bé bwé bá ka gwûm ja á bá kwo zə yí. ²⁴ ††Né ndeé, məshíné mə shí ka bá bæ. Kříst mə bá shîn céég ísā yā məyídúgú †† í ngə wá buud mányámád yí, nə byɔɔɔg í ngə lwó buud mpəl yí, nə byɔɔɔg í ngə ntɔ́ buud nkul yí, ná ndeé a mú nyiŋgə yə Zembî Sóóŋgú ícī. ²⁵ ††Nəcé í j́i ná a bāg jwú nə ndeé kə wóós ja Zembî mə bá culəshi

† 15:7 Luk 24.50 †† 15:8 9.1; Gal 1.15-16; Mis 9.3-6 † 15:9 1Tm 1.12-16 †† 15:9 Ifz 3.8; Gal 1.13-14 †† 15:10 2Kr 11.23 †† 15:11 1.12; Gal 1.17-18; 2.6-9 †† 15:15 Mis 1.22; 4.33; 5.30-32 † 15:17 15.3; Rom 4.25 †† 15:18 1Te 4.13 †† 15:20 6.14; Kol 1.18 †† 15:21 15.45-49; Mət 3.17-19; Rom 5.12, 14, 18 †† 15:22 2Kr 5.17 †† 15:23 15.51-52; 1Te 4.16 †† 15:24 Dan 2.44 †† Na jísə wəéŋgəles bwé ngə cý Yûd 1.6 dí wá. †† 15:25 Sôm 110.1; Mat 22.44

mízhízhín myé myēsh, a nyaál myo nə məkuú yí.

²⁶ ††Zhízhín á bá kə shúgəla céég yí í bá bæ shwiy.

²⁷ ††Haaw. J́ cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Zembî nyə a mə wá ísā byēsh mányámá méd». Nj́, ja cilyá ní í cɔ́ ná ísā byēsh yí, í áŋgə nə cɛel cɔ́ ná Zembî nyəmfwó j́ námé mányámád. ²⁸ ††Ja ísā byēsh í bá bæ mányámá mə Zembî dí yí, nyə muud nyə á wá ísā byēsh Mwān dí mányámád yé, Mwān mə bá námé nyíí mányámád, Zembî mú bæ Mása á ísā byēsh. ²⁹ Nkí gúl sá cúgə né mimbimbə mí də gwûm, ká buud bwé də duwan shú búúd bwé á yə wá bwé bá sá ntədelé? Bwé də duwan shú búúd bwé á yə wá nəcé j́? ³⁰ ††Nkí j́ né mimbimbə mí ábúle gwûm, sá bāŋ buud bí micúnə nə mindɔɔlúd wəla dēsh ɔga, sá ngə yə wāŋ cúnə nəcé j́? ³¹ ††Bwaŋg, mə ngə faam nə shwiy jwōw dēsh, búbálé námé nda bí ngə sá mə lúu nə sánə nə. Lúu wé mə ná sánə nəcé bí bálə búúd ɔ Cwáməba wúsú Kříst Yésus. ³² ††Mə a gwána nə ibiini Ifēz. Nkí gwána jɔɔɔg í á bæ nj́ shú ísā í dɛ́g yá nə buud yí, máyé mánywa məsə mə cínɔɔg má? Nkí j́ né mimbimbə mí ádé gwûm íí, shé mú bɛ kaaná í ngə cɔ́ ná: «Shé dɔ́gá, shé ngúləgá, nəcé shé é yə mán». ³³ Kúgá shíg mənyúul, wúl kaaná wé ná: «Ig-woonəg í abúbōw í də yád j́j́ məcum mə múúd». ³⁴ ††Kúgá ná nyiŋgə ngə cɛ́gə nda mikás. Yɔwəgá sálə mísəm. Bóól búúd wá gúfúgá j́n bwé ampúyé Zembî. Mə lás ntúni shú né bí gwágúg shwōn.

Buud bwé bá gwûm nə mənyúul məshús

³⁵ Ngwól múúd j́ nə nkul j́ ná: «Mimbimbə mí bá gwûm ntədelé? Mí bá nyiŋgə zə nə nyáyé nyúul?» ³⁶ ††O, yé lad! Bumə wó bɛ yí í cúgə nə nkul kɔ́ í kú fwo fudə. ³⁷ Ja wó bɛ mpəg yí, yə wó bɛ gwo nə nyúul í bá kɔ́ nə ndí yí? Nyaá ná í də bæ zhizhe bumə *blé nkí gúl bumə shús? ³⁸ ††Né ndeé, Zembî mú yə gwo nyúul á céél yə gwo yí, a yə mpəg jēsh nyé nyúul.

³⁹ Mishwun myēsh mí cúgə mishwun mimpwūd. J́ né, mishwun mí búúd mí nə myé, mishwun mí ócúdu nə myé, mishwun mí ínunu nə myé, mí mí óshū nə myé. ⁴⁰ Mənyúul məsə námé, nə mənyúul mā jɔŋ, nə mənyúul mā shí. Mənyúul mā jɔŋ wāŋ nkənwálə wé nə yé, mənyúul mā shí wāŋ nkənwálə nə yé. ⁴¹ Jwōw í də nkənwə yə mbií, nkwoond yə mbií, wəacén-céní wāŋ mbií. Nkámúsá wəacén-céní mpədúgá nyāŋ, j́sə, ngwól yé nkənwálə í shwɔ́ɔla nə ngwól yé. ⁴² Ntɔ́ námé wé j́ nə gwûmúlə mímimbə yé. Mbimbə í də dɔw nə nyúul í də bwo yí, í gwûm nə nyúul í cúgə nə nkul bwo yí. ⁴³ ††Í də dɔw í kú bæ sá gúmə, í gwûm í njúl sá gúmə. Í dɔw í njúl nə iləm, í gwûm í njúl nə nkul. ⁴⁴ Í də dɔw nə nyúul á mishwun, í gwûm nə nyúul á *shíshim. Nda nyúul á mishwun nyísə nə, nyúul á shíshim nyísə námé. ⁴⁵ ††Sá jɔɔɔg wé j́ cilyá Kálaad Zembî dí yí. J́ cilyá ná:

†† 15:26 Mbú 1.18; 20.14; 21.4 18 15:27 Sôm 8.6 19 15:28 Rom 11.36 20 15:30 Rom 8.36 21 15:31 2Kr 4.10-11 22 15:32 Iza 22.13; Luk 12.19-20; 2Kr 1.8 23 15:34 Mat 22.29; Rom 13.11-14; Ifz 5.6-17 24 15:36 Yuá 12.24 25 15:38 Mət 1.11 26 15:43 Flp 3.20-21 27 15:45 15.21-22 28 15:45 Mət 2.7; Yuá 6.63; 2Kr 3.6, 17

Adam ashúshwóógú nyə á zə bə kuwó;
 Adam áməzhúgúlâ mú zə bə shíshim í yə búúd cɛg yí.
 46 Nyúul á shíshim dí í á tééd zə, í á bə nyúul á mish-
 wun; nyúul á shíshim ka shúgɔla zə. 47 Muud ashúsh-
 wóógú nyə á ɣwiny mǎndǎlúd, mɛɣɔw nə mǎndǎlú.
 Muud ábɛɛ nyɛ nyə á zhu jonɔd. 48 Buud bwé á mɛɣɔw
 nə mǎndǎlú wá bí námə nda Adam nyə á mɛɣɔw nə
 mǎndǎlú yé; buud bí búúd ɔ jon wá búəsə námə nda
 Adam nyə á zhu jon dí yé. 49 †Námə nda sá á bɛɛla
 nyɔɔɔɔ nyə á mɛɣɔw nə mǎndǎlú yé ná, sá mə bá
 námə bɛɛla nyɔɔɔɔ nyə á zhu jon dí yé.

50 Bwaanɣ, sá mə ɣgá cɪ yí jé ná, shé cúgé nə ɣkul bá
 kə nə mǎnyúul mə ámishwun nə mǎcií shé ɣgá cɛgə
 nə ndí mága kə ɣwa kɔw Faan mə Zembí dɛ; ɔɔ sá í dɛ
 bwoo yí, í cúgé nə ɣkul ɣwa kɔw lɛ sá í ádɛ bwo yí ††.
 51 †Mə zə féég bí ndimba: sá ábɛ́lé kə ígwəd sá bɛsh, nji
 sá bɛsh féég bú ndimba: sá bɛ́lé kə ígwəd sá bɛsh, nji
 sá bɛsh féég bú ndimba: sá bɛ́lé kə ígwəd sá bɛsh, nji
 sá bɛsh féég bú ndimba: sá bɛ́lé kə ígwəd sá bɛsh, nji
 nda jús í dɛ kɔwla ná; í bá bə ja cwɔɔh áməzhúgúlâ í
 bá lás yí. Nəcə cwɔɔh wɔɔɔɔ í bá lás, mimbimbə mí
 músə gwúm kú ná nə mǎnyúul mǎsə nə ɣkul bwoo
 má; sá bǎn mikuwó, mǎnyúul mə mú cénd. 53 ††Nəcə, í
 jii ná nyúul nyí nə ɣkul bwo yí í céndɛg bə nyúul í cúgé
 nə ɣkul bwoo yí, nyúul nyí nə ɣkul yə yí í cénd bə nyúul
 í cúgé nə ɣkul yə yí. 54 ††Ja nyúul nyí nə ɣkul bwoo yí í
 bá cénd bə nyúul í cúgé nə ɣkul bwoo yí, nyúul nyí nə
 ɣkul yə yí í cénd bə nyúul í cúgé nə ɣkul yə yí, ja ɔɔɔɔ
 wá ciyá jé cilyá ga í bá bwəma yí, ná:

Sá mə ntɔ, ntɔlə wúsú wɔɔɔɔ í mə minə shwiy.

55 ††Eéé, yé shwiy! Wó ntɔlə wé ɣgow?

Yé shwiy, shushwom ɣ gwɔ jé ɣgow?

56 ††Shushwom í dɛ zə nə shwiy wá *sám, sám í ɣwa
 ɣkúl mǎcɛɛd. 57 ††Ká, akíba nə Zembí muud mə sá ná
 sá ntɔɔ nə ɣkul mə Cwámɔa wúsú Yésus-Kríst yé.

58 ††Nə ndɛé, yé bwáanɣ mə búl cɛel wá, yíimúgá
 mǎnyúul, bí kú shwágɔsa, ɣgəgá nə kə nə sáal mə
 Cwámɔa nji shwóg nə shwóg, bí ɣgə mpu nə iséy bí
 ɣgə sá tǎn buud ɔ Cwámɔa yí í ábɛ́lé yə íyíy-yíy.

Sɛɣɣúɔlə isâ shú búúd ɔ Zembí

16 ††Shú sɛɣɣúɔlə *mwaanɛ mə bá kwíind búúd ɔ
 Zembí yé, dɛgá námə sá nda mə á jǐgɔli mǎdɔ
 mâ Galátia ná bwé dɛg sá ná. 2 Jwɔw dɛsh shwéndɛ mə
 dú tééd yí, muud yɛsh á bídí gwoonɣ kǎndɛg gúl sá
 koogú nyǎdí njɔw, bímbí dɛsh á dɛg ná a ji nə ɣkul
 baagɔlə yí. Í ajǐyɛ ná bí bwándɛg nə mə fwóg wóɔs, bí
 ka sɛɣɣ isâ. 3 Ja mə bá wóɔs yí, mə bá kǎnd búúd bí
 mə bá féésh wá nə okálaad, bwé kə kǎnd mwaanɛ bí á

† 15:49 Mət 5.3 †† Ntɔ mə kə nə mǎnyúul mə ámishwun nə mǎ-
 cií mága mə cúgé nə ɣkul bá nyíi Faan mə Zembí dɛ. † 15:51 1Te
 4.15 †† 15:52 cwɔɔh: Mat 24.31; 1Te 4.16 †† 15:53 2Kr 5.4
 ††† 15:54 Iza 25.8 ††† 15:55 Ozé 13.14 † Bwé á dɛ sá wúl
 mbií shushwom nə líí. Bwé ká dɛ lúma ínteny ná í kyéyug. ††
 15:56 Rom 4.15; 6.14 ††† 15:57 Rom 7.24-25 †† 15:58 16.13
 ††† 16:1 Mis 11.29-30; 2Kr 8-9

yána wɔɔɔɔɔ Yurúsələm. 4 Nkí í bá nyín nə mə jəlá nə
 kə námə, sǎnɔɔ sá mú kə.

5 ††Mə bá zə nún bídí mə mə fwo líina Masedwân, mə
 bá ciingya wu. 6 ††Mə bá jee ji bídí fwámé fúfwálá, mə
 jee námə shínal ɣkwân jɛsh, nə ndɛé bí mú bá kwíind
 mə nə kǎl kúl jɛsh mə bá kə yí. 7 ††Mə ayídáyé cɛel nə
 mə bǎg dɛg bí mə ɣgə cɔ cɔg. Mə ɣgə yida tédɛga nə
 búgə nə mə bá ji fwámé fwála bídí nkí Cwámɔa mə bá
 yə mə ɣkul nyɔɔɔɔ. 8 ††Nji, mə bá ji Ifɛz kə wóɔs jwɔw lú
 Pantekôt, 9 nəcə mpumbé í mú mpu bə mə nə bagé
 cínɔɔɔ tɛem bə nə mizhízihín mí nkí bulya. 10 ††Timoté
 ká wóɔs nún, sɔgá məzhíí nə a bəg kú nə sá í sá nyə
 ifwaas; mpugá nə a ɣgə sɛy iséy í Cwámɔa námə nda
 mə. 11 Mə cɛel cɪ cínɔɔɔ nə, muud kú mpyɛny nyə. Bí ɔ
 bá kwíind nyə nə a bǎg nyinɣə zə mádí nə shɛɛ. Mə
 ɣgə ntǎg bwánd nə bǎnɔɔ bídí ómínyɔɔɔ bwé bǎg zə.
 12 18Mwáanɣ Apolos nyɛ, mə mə bul cwíny nyə nə
 bǎnɔɔ bídí ómínyɔɔɔ bwé zəg nún bídí, nji nyə afwóyɛ
 mpu magɔlə nə a zə ja gaád. Nyə é bá ka zə ja nyé é
 bá bə nə fwála yí.

Məcwúnə nə məbədə má məzhúgúlâ

13 19Jigá ɣkasə, yíimúgá mǎnyúul búgéd, ságá isâ nda
 búdúm bwé dɛ sá ná, lɛlɛgá mǎɣkul. 14 20Ságá sǔlɛgú
 wún wɛsh nə cɛelí. 15 21Bwaanɣ, bí mə mpú nə Stefanas
 bǎnɔɔ njɔw búúd yé búəsə buud ɔ áshúshwóógú
 bwelélə *búgɔla nún shí á Akayí, bwé á mə wá
 mǎnyúul kwíindɛlə búúd ɔ Zembí dɛ. 16 Nə ndɛé, mə
 ɣgə yáag nə bí nə bí mágɔlɛg ijwúga í mbií búúd
 wɔɔɔɔɔ nə bídí bɛsh bǎnɔɔ bwé ɣgə sɛy ɣgə wádɛga
 wá.

17 Mə ji nə məshusɛg nəcə Stefanas bá Fortunatus nə
 Akayikus bwé mə zə; zələ wán í mə sá nə bí kú ná bə
 mə nə fund, 18 22bwé á mə zə sá nə lâm í sálɛg mə shí,
 milâm səl námə bí. Dɛgá lɔ mbií búúd ni.

19 23Mǎdɔ mǎsə shí á Azí má mə ɣgə bəda bí. Akilas
 bá Priska nə *Dɔ lú óbúgɔla dɛsə bwédí njɔw yí í ɣgə
 bəda bí məbədə má buud ɔ Cwámɔa má, kwo bəda
 kwo bəda. 20 24Omínyɔɔɔ bún bɛsh bwé ɣgə bəda bí.
 ɣgəgá nə kúlɔlə mǎkúlɔlə mə buud ɔ Zembí. 21 25Mə
 Pwól mə cílə məbədə mága nə mbwə wám. 22 26Nkí
 muud mə bə kú cɛel Cwámɔa, ɣkwaal nə muud wɔɔɔɔ.
 Maranata 27. 23 Cwámɔa Yésus kə sá bí bɛsh mpaam.
 24 28Mə cɛel bí bɛsh kwonɣ mə Yésus-Kríst dɛ.

†† 16:5 Mis 15.21; 2Kr 1.15-16 †† 16:6 Rom 15.24 ††† 16:7
 4.19 ††† 16:8 Mis 19.8-10 ††† 16:10 Timoté: 4.17 18 16:12
 Apolos: 1.12 19 16:13 15.38; Sôm 31.24; Ifz 6.10 20 16:14
 8.1; Yuá 13.34; Rom 13.8-10; 2Kr 6.6; Gal 6.10; Ifz 5.2 21 16:15
 Rom 16.5 1.16 22 16:18 Flp 2.29; 1Te 5.12 23 16:19
 Rom 16.5 Mbú 1.4, 11 Mis 18.2 24
 16:20 Rom 16.16 25 16:21 Gal 6.11; Kol 4.18; 2Te 3.17; Flm 19 26
 16:22 Gal 1.8-9; Mbú 22.20 Yúd 14; Mbú 1.7 27
 MARANATA: Ciyá ni í ká ná «Cwámɔa, zaág». 28 16:24 4.21; 2Kr 2.4;
 11.11; 12.15; Flp 1.8; 2.17; 1Te 2.8; 3.12; 2Tm 3.10; Flm 9

2 Buud 5 Kɔrɛnt

Isâ í dúgya nɛ kálaad ábeé mɛ Pwɔl shú Kɔrɛnt yí

Kálaad ábeé á Kɔrɛnt éga ngə lwó ná fwámé baalé zamɔdanɛ nyə a wɔ́s mpádúgá Pwɔl bánɔŋ Dɔ́ á Kɔrɛnt. Bɔ́l búud bwé á zə ngə jaaw Kɔrɛnt ná Pwɔl cúgé muud lwámá má Yésus. Ná ndéé, Pwɔl ngə lwó Dɔ́ ná Zembí wé nyə á sá ná a bəg muud lwámá mɛ Kríst.

Nyə á nyingə ná mɛ lwó bwo ná bwé sééngɔg mwaanɛ nɛ jɔ́ milám kənd ókrísten wá Yudéa (lúu 8 nɛ 9), nyə nɛ bwo ná: «Bí mɛ mpú lám yána mɛ Cwámba wúsú Yésus-Kríst; bí mɛ mpú ná nyə á bə, a mbíd zhwog kúm, a bíd dwo, a zə nyingal nyúúl mábúwa dí, shú ná bí wé yídag bíg mábúwa méd» (8.9).

Kálaad mɛ ka kə shwóg nɛ isâ ishús (tééd lúu 10 kə wɔ́s lúu 13): Pwɔl ngə jág lámusa nɛ buud bwé á ngə cí ná a cugé fwámé múúd lwámá wá. A mú kə shínal kálaad nɛ jɔ́ kál lú ómínyɔŋú wá cɛlí (13.11-13).

Məbádá

1 †Nə mɛ Pwɔl, muud Yésus nyə a sá ná mɛ bəg *muud lwámá yé nda Zembí nyə á ŋwa cígúlá ná yé, nɛ *mínyɔŋú ishé Timoté, sé wé má cíl kálaad éga. Sé ngə cíl *Dɔ́ lú óbúgɔla ɔ́ Zembí dí Kɔrɛnt yí, nɛ mɛŋkɛŋkɛ mi búúd myésh mísé Akayí myá. 2 Sɔ́ngɔ́ ishé Zembí bá Cwámba Yésus-Kríst bwé ɔ́ sá bí mpaam, bwé ɔ́ sá námé ná bí ngəg nɛ cɔgə ná shɛɛ. 3 ††Gúmá nɛ Zembí, Sɔ́ngɔ́ mɛ Cwámba wúsú Yésus-Kríst, Sɔ́ngɔ́ mɛ búl gwág búúd cey lámúd yé, Zembí mɛ dú cweel milám ja jêsh yé. 4 A ngə cweel sé milám *íncwaw í ntɔg byésh sé ngə bwəma nɛ ndí yííd, shú ná sé bəg nɛ ŋkul mɛ cwéél bɔɔng bəsh bwé ngə námé bwəma nɛ incwaw í ntɔg wá milám, váál á mɛ cweel sé mísú milám yí. 5 †Mpugá ná, námé nda sé ngə jág bul jug jugúlé mɛ *Kríst ná, ntɔ námé wé Kríst ngə jág bul cweel sé milám yé. 6 ††Nkí minjugú mí ngə bul bɛ sé, mí ngə bɛ sé shú ná milám mí cwáálɔwog bí, bí dúgúg cɔg. Nkí Zembí ngə ntəg cweel sé milám, a ngə sá ntɔ shú ná milám mí cwáálɔwog bí, bí mú jísɔw mɛnjugú mimpwúd sé ngə námé jísɔw myá. 7 Sé ngə *búgɔla kú nɛ məzhigə ná bí e tɔw búgə jɛnɛd ná shím; nɛcé, sé mɛ mpú ná nda bí ngə jug jugúlé ngwúd sé ngə jug yí ná, Zembí ngə námé cweel bí milám nda á ngə cweel sé mísú ná. 8 †Bwaang, sé acéélé ná bí bəg kú mpu yáág-yáág incwaw í ntɔg sé á bwəma nɛ ndí Azí yí. Í á bə sé mbiya nyaanúlé, ntɔ sé ŋkul, váál á ná sé áshígé ná nyingə ngə bə nɛ búgə ná sé é wú cɔɔngɔ́ mikuwó. 9 ††Má jaaw bí, sé á shín dúg ná sé mɛ yə. Njɛ, í á wɔ́s ntɔ shú ná sé kú ná ngə nyingə búgɔla sáméfwó, búgə jísú jêsh í shwálg kə njɛ wé Zembí muud mɛ dɛ

† 1:1 Gal 1.1 1Kr 4.17 †† 1:3 Ifz 1.3; 1Pr 1.3 † 1:5 4.10; Sòm 34.20; 94.19; Kol 1.24 †† 1:6 4.15, 17 †† 1:8 4.8; Mis 19.23; 1Kr 15.32 †† 1:9 Rom 4.17

gwúmushi mímbimbə yé. 10 ††Nyə wé nyə á ka fɛemushi sé bɔw-bɔw shwiy sé á nywá yə jɔɔngú, a bá námé dɛ nyingə fɛemushi sɛ. Sé ngə búgɔla njɛ nyə ná a bá námé nyingə dɛ fɛemushi sɛ, 11 †bí ngə ntəg kwiínd sé nɛ jəgɔlálə bí ngə jəgɔla nɛ Zembí shú dɔɔng yí. Ná ndéé, nda jɛ ná zhwog buud bwé ngə jəgɔla nɛ Zembí shú dúsus ná, zhwog buud bwé bá námé yə nyə akíba shú dúsus ja á bá sá sé mpaam yí.

Pwɔl má búgə njɔɔnd

12 †Sâ jɛ nɛ ŋkul sá ná sé bəgɔwag yí jísə ná: lám í ngə lwó sé ná sé ángɛ nɛ cɔgə nɛ buud milám mímbá, sé kú nɛ sá á shweelúg, námé njɛ váál Zembí ngə jɛ yí. Sé ngə ntəg bul cɔgə cɔg jɔɔngú nɛ bí, sé ángɛ nɛ bɛ məfɔg mɛ buud, mpaam mɛ Zembí wé í ngə kyey nɛ sɛ. 13 Sé ángɛ nɛ cíl bí gúl sá shús, námé njɛ jɔɔng bí ngə lɔ́ bí ngə námé mpu ní. Mə jɛ nɛ búgə ná bí é bá shúgɔla mpu sá sé ngə cɛl cí yí ncindí nɛ ncindí. 14 ††Mə jɛ nɛ búgə ntɔ nɛcé bí mú ngə bwele mpu ná bí bí nɛ ŋkul jee bəgɔwa nɛ sé námé nda sé mɛ bá bəgɔwa nɛ bí jwɔw mɛ Cwámba wúsú Yésus-Kríst dí ná.

15 ††Mə mpú ntɔ búbálé, gwé wé mɛ á ka cɛl fwo zə nɔŋ bídí, zə nyingə sá ná bí gwágúg məshusɔg ja ábeé yí. 16 Mə á ka cɛl ná mɛ bá tí nɔŋ kə Masedwán, mɛ nyingə wú Masedwán zə nɔŋ bídí ná bí zəg kwəmusa mɛ njɔɔnd kálə Yudéa. 17 ††Ye mɛ á lás mɛmpu mímbá ja mɛ á ŋwa cígúlá ná mɛ sá ntɔ yí? Ye ntɔ jɛ ná micígúlá myám mí mú ngə bɛ njɛ iyuug yá lám múúd mɛ jɛ nɛ ndí yí, mɛ ka dɛ bə mɛ ngə cí, mɛ ngə shwá-na? 18 †Zembí nyəméfwó mɛ mpú ná sé ádé bwele bə nɛ bí ná, sé ngə cí, sé ngə shwána. 19 ††Kríst Yésus

††† 1:10 2Tm 4.18 † 1:11 4.15; Rom 15.30 †† 1:12 2.17; 1Kr 1.17, 19, 31; 2.13; Heb 13.18 ††† 1:14 5.12; Flp 2.16 †† 1:15 1Kr 16.5-6 ††† 1:17 1Kr 4.18-19 †† 1:18 1.23 †† 1:19 Mis 18.5

Mwân mə Zembî, sônŋ Silvê nê Timotê sê á ngə cúndə bídí yé, nyə a shígé bə, nê ci nê shwána. Nyə á dɛ bə, á ká ci sâ, ciyá jé bə nji ciyá ngwúd. ²⁰ Məŋkaagə mēsh Zembî nyə á kaag má mē á bwəma nyədí, shé ka ngə cí Amen nyədí kwonj dí, ngələ magələ nê Zembî mə jəla nê gúmá. ²¹ Zembî nyəméfwo wə ngə ləlushi sônŋ bí cug shé ngə cugə nê Kríst yíid. Nyə námə wə nyə a gwáagələ shé məwúdə mə féeshá. ²² †Nyə wə nyə a wá shé məyigyé †† mē, a wá shé Shíshim yé mílámúd tən béeén ná a bá sá sâ jēsh nyə á kaag yí. ²³ †Mə nwa Zembî wúshined ná, mə ká shiig mə yə. Mə a shígé cēel káag bí mbag, gwə wə mə áshígé ná nyiŋgə zə nūŋ Kōrēnt yí. ²⁴ †Sə áŋgē nê cēel nywaad bí, sâ nê bí magələg; mbɔ, sə ngə yida wá məbwá ísény bínúd nê bí bəg nê məshusug, nəcé búgə jín jísə álal-ŋkul.

2 †Mεε mə á ka nwa cígúla nê mə ányingəyé ná zə nūŋ zə wá bí məcəy lámúd. ² †Nkí mə yida wá bí məcəy lámúd, zə nyə e sá nê mə gwágúg məshusug? Ngaá bí buud mə zə wá məcəy lámúd wá? ³ ††Mə á cilə bí kálaad shú nê, ja mə zə nūŋ yí, bí buud mə jəlá nê sá nê mə bəg nê məshusug wá, bí kú bá yida wá mə məcəy lámúd. Mə ngə mpu búbálé ná bí báá mə dɛ bə, mə ká gwág məshusug, í bə námə məshusug mún. ⁴ ††Mə á cilə ntāg kálaad wəŋgú nê məzhwíle míshúd, mə ngə dúg *incwaw í ntəg, lám kú bə mə nê shεε. Nji, mə a shígé cēel wá bí məcəy lámúd, mə á yida cēel nê bí mpúg nê mə ngə cēel bí váál á ntə minji.

Ijuugá

⁵ †Nkí ngwól múúd nyə a sá nê mə bəg nê məcəy mə lám, mə dí nyə á sá yé; mpúlə dúg í, bí bēsh wə nyə á sá məcəy mə lám wəŋgə wá, mə awáyé jwuŋ sá mə ngə cí yíid. ⁶ †Muud wəŋgú, bímbí búúd ɔ *Dɔ bwə á mə ŋkáand nê nyə yí í mə jəla. ⁷ †Né ndéé, mə yidá cí nê bí kág bíd nyə, yidagá cweel nyə lám; nəcé bí mə ká bə kú sá ntɔ, məcəy mə lám məsə nê ŋkul káda nyə nê ndéé nyúul shwal tag nyə.

⁸ Né ndéé, lwógá nyə nê bí mə cēel nyə, mə wə mə cí ntɔ. ⁹ ††Mpugá nê ja mə á cilə bí yí, í á bə nê mə dúg ŋkí bí e sá mə məgwág məzhíí mēsh. ¹⁰ Bí mə ká bíd múúd, kú láməsa nê nyə, mpugá nê mə mə bíd námə nyə. †Nkí mεε mə á ka ntāg bíd muud ja mə á jəla nê láməsa yí, mə a bíd nyə shú dún mísh mə *Kríst dí. ¹¹ †Mə a sá ntɔ shú nê *Sátan kú bə nê zhíí nê a nyúgúg shé, shé ajágé iyuug byé.

¹² ††Mə a wós Truwás nê mə ké bwiŋg jɔjɔ Kéel mə Kríst. Nji, tεem bə nda Cwámba nyə á juw mə mpumbé ná wúŋgúlŋ nê, ¹³ †lám í á bul kə mə gwów nê mə bəlé kú kwey mwááŋg Títus. Mə á ka ntāg jəna nê bu-ud ɔ nūŋ, mə mú kyey kə Masedwân.

Sáal á sɔ á gúgwáan

¹⁴ Mə yé Zembî akiba, nyə muud mə dú sá ja jēsh, kwonj mə *Kríst dí, nê sə dúg ntɔ ntɔlə yé yé. Mə yé nyə akiba, nyə muud ngə balan nê sə shú nê njíigúla mə Kríst í ngəg nê mpyáanz kúl jēsh nda labínda yé. ¹⁵ †Sə bí bānda bə jɔjɔ labínda mə Kríst shú mə Zembî, sə ngə sá nê buud bēsh bwə gwádúgág məcud mə Kríst, tɔɔ bəŋgə bwə ngə *dúg cug wá, tɔɔ bəŋgə bwə ngə jɛ wá. ¹⁶ ††Məcud wəŋgə məsə ka bə məcud mə shwiy shú bəŋgə bwə ngə jɛ wá; nji, shú bəŋgə bwə dúg cug wá, məsə məcud mə cug, mə ngə kə nê bāŋ cug dí. Ká, zə jí nê ŋkul sá váál ísény byəŋgə yé?

¹⁷ ††Sə báá sə cugé nda ból zhwoŋ buud bwə ngə nwa Milású mí Zembî nda sâ mákid wá. Mbɔ. Sə báá sə ngə mpu nê Zembî wə nyə á ntɔ sə, sə mə ka dɛ lás kú shweel tɔɔ sâ mísh mə Zembî dí, sônŋ Kríst sə njúl mbádúgá.

3 ††Ye sə ngə nyiŋgə sɔ ja shús nê buud bwə shwúg mənyúul nê sə? Ye í é nyiŋgə ná jii nê sə sáag nda bólúgá, nê sə zəg nê okálaad bwə yé sə ŋkul nê sə sáag ísény wá, zə lwó bɛ? †Nkí ntāg nê ye sə gwáambúg bí okálaad bəŋgə? ² †Bí wə búss kálaad wúsú, kálaad jísə cilyá sédí mílámúd yé, kálaad múúd yēsh mə mpú yé, múúd yēsh ngə lɔ yé. ³ †Haaw. Í ngə mpu nyín nê bí bí kálaad Kríst nyə á cilə yé; nyə á cilə, a mú yə sə nê sə kálag buud. Nyə a shígé cilə nyə nê tíndi ²⁰, nyə á cilə nyə nê Shíshim mə Zembî á kuwə. Nyə a shígé ntāg cilə nyə məkwóogú, nyə á cilə mílám mí búúdɔd. ⁴ Kríst wə ngə sá nê sə ngəg mpu ntɔ búbálé mísh mə Zembî dí. ⁵ †Sə áŋgē nê cēel cí nê sə mə sá gúl sâ nê ŋkul nyísú sáméfwo; mbɔ. Zembî wə ngə sá nê sə bəg nê ŋkul ngələ sá isə sə ngə sá yí. ⁶ †Nyə wə nyə á kwəməsa sə nê sə bəg osɔɔɔ wə sɔ á gúgwáan. Sɔ jəŋgə kú ntāg bə sɔ á məcəŋ nda məsə cilyá nê, í njúl yida bə sɔ ŋkəŋkə Shíshim ngə laad yí. Nəcé bɛŋlə məcəŋ í dɛ gwíílya múúd gwíílya gwíílyág, ŋkəŋkə Shíshim nywáá mə yé múúd cug.

⁷ †Məcəŋ mə á bə cilyá məkwóogú, bɛŋlə mwo í dúgə gwíílya múúd gwíílya gwíílyág. Nji, milwané mí á bə sáal dəŋgú wáál á nê Moyíz muud nyə á lég dwo yé mpwoombú í á jág bul ŋkəŋwə, bag ɔ *Izəŋyél kú ná jísəw dúgúla nyə mpwóombú, í njúl nê í á bə nji milwané myá kúl fwála. ⁸ Milwané tééd fwo bə ntɔ sáal í á dɛ kwaamb shwiy yíid, ŋkəŋwə nê dəŋgə sáal ŋkəŋkə Shíshim ngə kyey nê ndí yíid. Ngaá milwané myá cíŋgə mí é nyiŋgə bul ntɔ? ⁹ †Sáal í á dɛ kwaamb muud intúgúli yí tééd fwo bə nê bímbí lú mílwané ni, ŋkəŋwə nê sáal í ngə sá nê buud bwə bəg otútəlí mísh mə Zembî dí yí? ¹⁰ Ngaá milwané mí á ŋkəŋwə yág myá mí é bə zhizhe sá? ¹¹ †Nkí sá á kúl fwála í á bə nê milwané, ngaá sá á kandəgə kandəgə í é nyiŋgə

† 1:22 5.5; Rom 8.15-16, 23; Ifz 1.13-14 †† Məyigyé nê sə músə buud bé. † 1:23 11.31; 13.2; Rom 1.9; Flp 1.8; 1Te 2.5; 2Te 2.10 †† 1:24 1Pr 5.3 †† 2:1 12.21; 1Kr 4.21 ††† 2:3 13.10 ††† 2:4 7.8; Mis 20.31; 1Kr 16.24 § 2:6 7.11 §† 2:7 Kol 3.13 §†† 2:9 7.15; 10.6 §† 2:11 1Pr 5.8 §†† 2:12 1Kr 16.9 §† 2:13 1Te 3.1 2Kr 7.6, 13-14; 8.6, 16, 23; 12.18; Gal 2.1, 3; 2Tm 4.10; Tit 1.4 7.5; Mis 20.1

§† 2:15 1Kr 1.18 §†† 2:16 zə jí nê ŋkul sá: 3.5-6 §§† 2:17 4.2; Flp 1.15-17; 1Te 2.3, 5, 10; 1Pr 4.11 §§§ 3:1 5.12; 10.12; Mis 18.27 18 3:2 1Kr 9.1-2 19 3:3 MmN 24.12; Zhe 31.33; Eze 36.26 20 TÍNDI: Í á dɛ bə wúl mbií məjúwó nda məjúwó mə lwaaw; bwə á dɛ juwo kwas məjúwó wəŋgú dɛ dɛ cilə nê ndí. 21 3:5 2.16; Rom 15.18 22 3:6 Yuá 6.36; Rom 7.5-6; 8.2, 6, 10; 1Kr 11.25 23 3:7 MmN 34.29-30 24 3:9 Rom 8.2, 33; Gal 3.10

bul bæ nã ndí? ¹² Sã báá ngə bwánd nã búgə né í bá bæ ntó, gwə wə sã ngə sã isã né kpwoɔ kpwoɔ yí. ¹³ †Sã ángɛ nã sã nda Moyiz; nyə á dɛ shwu sɛláya lúúɗ nã bag ɔ Izurəyɛl bwə nda dúg váál mánkənəwə m̄ kúí fwála má é ngə shîn yí. ¹⁴ ††Ká, milúu mí á má shila † bwo nda jwów á kú nã yásə. Í mú dɛ bæ bwo zə wóɔs múús ná, ja bwə lɔ mícilyá myâ Sɔ a Cwúlú yí, sɛláya ngə ná búɗal bwo milám. Sɛláya wɔɔngú nyə afwóyé wú, á dɛ jimb nji ja múúɗ má bæ múúɗ má Kríst yí. ¹⁵ Jí ntó, ja jêsh bwə dɛ lɔ mícilyá mí Moyiz yí, sɛláya má dɛ búɗal bwo milám. ¹⁶ ††Nji, ja múúɗ má yíd dúg wə Cwám̄ba †† yí, ja jɔɔng wə sɛláya má wú yí. ¹⁷ †††Nəcé Cwám̄ba jisə Shíshim, kúí Shíshim má Cwám̄ba wúsə yí, cínɔɔng wə jiya fɛl̄í jisə yí. ¹⁸ †††Sã bɛsh buud ɔsɛláya bwə á má wú mámpwoombúɗ wá, sã ngə beny ⁵ milwanə mí Cwám̄ba, nda sã bí nã nkul dɛ dúg gúl sã yèn dí ná; nã ndéé, Cwám̄ba, muud jí Shíshim yé ka ngə sã ná sã ngəg nã bɛɣla sã sã ngə dúg yí, a ngə kwádɛl sã milwanə kwádɛl kwádúlg.

Tɔɔm á shíshim

4 ¹ †Né ndéé, Zembí nyə a gwág sã nkúnkwónɔlɛ, a mú yə sã iséy sã ámə ci ín̄i. Nda jí ntó nã, sã aŋgɛ nã teeg mən̄yúul. ² ††Sã á má ban mísɔ́lɛgú mí shwōn mí dɛ s̄y ishwoo myá, sã ngə cɛgə nã sán̄ kú nã məkəŋ, sã aŋgɛ nã kw̄ɛng Milésú mí Zembí; sã ngə yida lwó buud obúbálé, sã mú ka ngə sɔ́ m̄ish má Zembí dí ná buud bɛsh bwə shwúg mən̄yúul nã sã. ³ ††Nji, nkí Jɔɔɔ Kéel sã ngə bwiiŋg yé ngə ná bæ mbúɗl̄á nã sɛláya, a ngə bæ ntó shú búúɗ bwə nkág né bwə ká jimb wá, ⁴ ††ohááɗen, buud zembí á shí ga má sã ná milúú mí bég shúg nã shúg wá. A má sã bwo ntó shú ná bwə bég kú dúg mánkenya má Jɔɔɔ Kéel á milwanə, Jɔɔɔ Kéel má *Kríst muud jisə mbɛɣla má Zembí yé. ⁵ ††Sã aŋgɛ nã cúnɗə sã í dúgyá nã sómɛfwó yí. Mbó! Sã ngə cúnɗə sã í dúgyá nã Cwám̄ba Yésus-Kríst yí. Sã b̄n̄h sã b̄sə yida bæ ɔsɔ́l ɔ mäsáal b̄n̄ lúu má Yésus dí. ⁶ ††Mpugá ná Zembí muud nyə á ci ná: «Mánkenya má fááɔng yídúgúɗ» yé nyə m̄ɛfwó wə nyə á faan shé milámúɗ. Nyə á faan ntó shú nã shé mpúg milwanə myé mí ngə nkənəwə Kríst mpwóombúɗ myá. ⁷ Jí ka bæ na ná, sã buud ngə nkɛny tɔɔm wɔɔng wá, sã búsə nda mímbágə mí mp̄ɛ, mí dɛ bw̄il; í jalá nã mpu nȳn̄ ná fəmbámbə ná məma nk̄l̄ sã bússə nã ndí yí nyíssə nkul má Zembí, kú bæ sómɛfwó nkul nyíssə. ⁸ †††Minjugú mí ngə shúsə sã ikóɔmb byəsh, nji sã kú fí-na; bíl íja məfɛg shîn sã milúúɗ, nji sã ngə ná bæ nã búgə; ⁹ sã bwəma nã cúwúlí, nji sã kú myeesh; bwə

ngə bwam sã shí, nji sã kú yə. ¹⁰ †††Sã ngə nkɛny shwiy má Yésus sádí nyúúíɗ ja jêsh. Í ngə bæ ntó shú nã cɛg má Yésus í nyínɛg námə sádí mányúúíɗ. ¹¹ †††Sã tɛem ngə cɛgə, shwiy í ngə bwéel sã ja jêsh nəcé sã ngələ s̄y nã Yésus. Í ngə bæ ntó shú nã cɛg má Yésus í nyínɛg námə sádí nyúúí á shwiy gaád. ¹² †††Ntó jí nã shwiy í ngə bɛ sã, bí báá ngə ntāg nwa cɛg cínɔɔng. ¹³ †††Cilyá wúsə Kálaad Zembí dí ná: «Mə á bæ nã búgə, má ka lás». Váál búgə jɔɔng í ngə námə gw̄ɔ́ sã mílámúɗ, sã ka námə ngə lás. ¹⁴ †††Nəcé sã ngə mpu ná muud nyə á gw̄m̄sh̄i Cwám̄ba Yésus yé má bá námə gw̄m̄sh̄i sán̄ɔɔ Yésus, a mú jil shé nyədí koogú. ¹⁵ †††Bí má dúg í, sã ngə bwəma nã isã ín̄i byəsh shú d̄n̄, shú ná buud bwə búlɛg ngə nyíi mpaam má Zembí dí ná ndéé, buud bwə yé Zembí akíba wá bwə mú ngə bul bulya, Zembí mú nwa gúmá.

Ínkán̄ í mbúgɛl̄a

¹⁶ ††Gwə wə bí má dúg ná, sã aŋgɛ nã teeg mən̄yúul. Tɛem bæ ná nyúúí búúɗ bwə ngə dúg ga í ngə shîn cóɔg í, lám í ngə bæ mə cwú nji gúgwáan nã gúgwáan jwów d̄sh. ¹⁷ †††Nəcé, búbaalé minjugú sã ngə bwəma nã ndí məfwála mága dí myá mísə zhizhe sã, mí ngə yida kwəm̄sa sã ná sã bág bæ nã gúmá áyiyáag í bá jí kandɛgə kandɛgə yí. ¹⁸ †††Sã báá sã aŋgɛ nã sɔ́ sã í ngə nyín̄ yí, sã ngə yida sɔ́ sã í aŋgɛ nã nyín̄ yí; nəcé sã í ngə nyín̄ yí í dɛ jí nji fúfwálá, jɔɔng í aŋgɛ nã nyín̄ yí dɛ jí kandɛgə kandɛgə.

5 ¹ †Nyúúí sã bí nã ndí wa shí ga dí yí nyíssə banda. Sã má mpú né nkí banda dɔɔng í shîn búg í, sã bí nã njów gwów wə Zembí, njów á kandɛgə kandɛgə; Zembí nyə m̄ɛfwó wə nyə a lw̄ɔ́ wo, kú bæ mábwə má búúɗ. ² ††Gwó wə jí ná, sã ngə leegya wa banda gaád, sã má ka bul bæ nã yéesh nã njów wúsú á gwów. Sã ngə cɛel nwa nyúul nyíssə á gwów, bwáád nda káándə wa nyíga dí gwów, ³ nkí nyān̄ nyúúí nȳ nã nkul bá zə kwey sã ná nã nyíga í kú fwo wú. ⁴ ††Jisə ná, té sã ngə ná jí wa nyúúí á shí gaád yí, micúŋ mí ngə ntɔ́ sã nkul, sã ka dɛ leegya. Njí, sã aŋgɛ nã cɛel béegya nã mb-wéedí sã bí nã ndí ga, sã ngə jii ná sã má bəd nyúí cínɔɔng gwów, shú ná nyúúí á kandɛgə kandɛgə í mínəg nyúúí á shwiy ga. ⁵ †††Zembí nyə m̄ɛfwó wə nyə á kwəm̄sa sã shú cɛg jɔɔngú, a mú wá shé Shíshim yé mílámúɗ t̄n̄h béén ná a bá yə sã gwo.

⁶ Sã jɔɔng í dɛ sã ná sã bág nã nkul búgəɗ ja jêsh, tɛem bá ná sã ngə mpu ná, té sã bí ná wa nyúúí ga dí yí, sã cugé sádí mpwág, sã bí shwóg-shwóg nã Cwám̄ba. ⁷ ††Ntó jí ná, sã aŋgɛ nã dúg nyə, nji sã ngə *búgɛl̄a ná sán̄ɔɔ sã bí sámbá. ⁸ †††Sã ka ngə bæ nã nkul búgəɗ, sã ngə yida jii ná sã wúg wa nyúúí gaád kə jí Cwám̄ba dí koogú. ⁹ †††Né ndéé, tɔɔ sã má nyiŋgə ná ngə jí wa nyúúí gaád, tɔɔ sã má wú, sã ngə bul jii nji sã ngwúɗ:

† 3:13 MmN 34.33-35 †† 3:14 Iza 6.10 † MILÚU MÍ Á MÁ SHILA: Ciyá ní jisə námə Ifz 4.18; í kə ná «milúú mí músə bwo kú ná nyiŋgə dɛ mpu bii isã, kú mpu faas». †† 3:16 MmN 34.34 †† Kálaad MmN 34.34 ngə lwó nã ja Moyiz nyə á dɛ yid kə wə Zembí yí, nyə á dɛ yil sɛláya mpwóombúɗ. ††† 3:17 Yuá 8.32, 36; Rom 8.2; Gal 5.1, 13 ††† 3:18 4.6; 1Kr 2.7 † Bóól bwə ci na ná: «milwanə mí Cwám̄ba mí ngə faan sã mámpwoombúɗ ka ngə wéeshl̄i njas nda njas yèn». †† 4:1 3.4, 6 ††† 4:2 2.17; 6.4 †† 4:3 1Kr 1.18 ††† 4:4 zembí á shí ga: Yuá 12.31; Ifz 2.2 Kol 1.15; Heb 1.3 †† 4:5 1.24 †† 4:6 Mət 1.3; Iza 9.1; 2Kr 3.18; 1Pr 2.9 ††† 4:8 1.8; 7.5; 11.23-29

††† 4:10 1.5; Rom 6.8; Gal 6.17; Flp 3.10-11 ††† 4:11 Rom 8.35-36; 1Kr 15.31 18 4:12 Kol 1.24 19 4:13 Sòm 116.10 20 4:14 1Kr 6.14; Rom 8.11 21 4:15 1.5-6, 11; 9.11, 15 22 4:16 Ifz 3.16 23 4:17 3.18; Rom 5.2; 1Pr 1.6-7 24 4:18 Rom 8.25; Heb 11.1 25 5:1 Zhb 4.21; 2Pr 1.14 26 5:2 Rom 8.23-24 27 5:4 1Kr 15.53-54 28 5:5 1.22 29 5:7 1Kr 13.12; 1Pr 1.8-9 30 5:8 Flp 1.23 31 5:9 Kol 1.10; 1Te 4.1

ná sá ngɔ́g nà cɔgə váál á céel yí. ¹⁰ †Nacé shé bēsh shé mē bá kə tōw bəl-bəl dɛ́ kúl *Kɔ́rist mē bá kə cígal mílǎsú yí, muud yēsh ka bá ŋwa myəna myā misóólúgú nyə á sá ja nyə á ngə cɔgə nyúúl dɛ́ yí: misóólúgú mí anyunywaā nə myán myəna, mi abúbɔw nə myán.

Séy ŋkwambələ
(Rom 5.1-11; Ifz 4.20-24)

¹¹ †Nda sá ká ngə gwɔ́ɔ Cwamba ná, sá ka ngə cɛel sá ná buud bwə mágəlɔg nə kéel dúsú dúsə búbálé. Sə mē mpú ná mísh mē Zembí dɛ́, sá təl bəl-bəl dɛ́; sá mē tédúgá nə sá təl nəmá bəl-bəl dɛ́ bídɛ́ mílámú. ¹² †Sə ángɛ́ nə nyíngə sɔ́ ja shús nə bí shwúg mənnyúúl nə sə. Mbɔ́. Sə ngə yida cɛel yə bí zhí nə bí jéeg bəgəwa nə shé bələ sámbá. Ná ndéé, bí é bə nə ciyá bí mē cí búúd bwə ngə ŋkus nə isá yā tóón nə tóón kú bə yā lám dɛ́ cwú wá. ¹³ †Nkí sá ngə nyín nda lúu í cugé ná sá nə fɔg í, jísə nəcə sá mē yə Zembí cɔg jísú ncindí nə ncindí. †Nkí sá mē yida nyín nə sá bí nə fɔg í, jísə nəcə sá mē cɛel kwíínd bí. ¹⁴ †Nacé cɛelí *Kɔ́rist ngə cɛel sá yí í mē lwánd sá lámú, sá ngələ tédúgá nə muud ngwúnd nyə á yə shú búúd bēsh, ntɔ́ jì nə bə́nɔ́ŋ buud bēsh bwə á yə mísh mē Zembí dɛ́. ¹⁵ †Nyə á yə shú búúd bēsh, nə buud bwə ngə cɔgə wá, icɔg byán í bəg nə mfíí shú dé, kú ná nyíngə ngə bə shú dán; nəcə nyə á yə a gwúm shú dán.

¹⁶ Nda í ká bə ntɔ́ ná, sá aŋgɛ́ ná nə dúg buud mədúgya mā shí ga. †Nkí sá á fwo ngə dúg Kɔ́rist mədúgya mā shí ga, sá aŋgɛ́ ná nə dúg nyə váál dɔɔŋg. ¹⁷ †Bí mē jəlá nə ka mpu ná, múúd mē ká bə múúd mē Kɔ́rist í, a músə kukwuməga ágúgwáan, cɔg jé acwúúl í mē shín; bí mē dúg í, a músə muud agúgwáan. ¹⁸ †Zembí wə ngə sá sóólúgú wɔɔŋg wēsh, nyə muud nyə á zə wə Kɔ́rist zə sá ŋkwambələ nə shé yé, nyə á ka nəmá yə sá séy nə sá ngəg nə kala ŋkwambələ nyɔɔŋg. ¹⁹ †Ntɔ́ jì ná, Zembí nyə á bə Kɔ́rist cwú st, a ka ngə sá ŋkwambələ mpédúgá nyəmɛ́fwɔ́ nə buud ɔ́ shí ga, kú ná nyíngə kənd lám íwushí í búúdud. Nyə á ka wá sá njííngú lúúd nə sá ngəg nə kala ŋkwambələ nyɔɔŋg. ²⁰ †Sə ka ngə sá lwámá Kɔ́rist nyə á lwám sá yí. Ja sá ngə jɔ́w bí yí, Zembí nyəmɛ́fwɔ́ wə ngə jɔ́w bí éne. Sə mē jəgəla nə bí jíná mē Kɔ́rist dɛ́ nə: «Bídúgá nə Zembí sáág ŋkwambələ mpédúgá binóŋ nyə.» ²¹ †Zembí nyə á sá nə Kɔ́rist bəg *səm jílá íshéd, í njúl nə Kɔ́rist nyə á shígé bwelə bə nə sám; nyə á sá ntɔ́ shú nə shé bəg otútəlí kwon mē Kɔ́rist dɛ́.

6 †Nda jí nə sənɔ́ŋ Zembí wə ngə sēy nə, sá ka ngə cí nə bí nə: «Kúgá fándá ləg mpaam mē Zembí ntɔ́ nə ndéé, bí kú dúg mfíí á cínɔŋg.» ² †Mpugá nə Zembí nyə á cí nə:

† 5:10 11.15; Iza 2.12; Dan 7.9-10; 12.2; Mis 17.31; Rom 2.6; 1Kr 3.13-15; 4.5; Flp 3.19; 2Te 1.7-10 †† 5:11 4.2; 6.4; 1Kr 9.22 † 5:12 1.14; 3.1 †† 5:14 Yuá 17.23; Rom 8.35; Gal 2.20; Ifz 3.19; 5.2, 25; 1Yn 3.16 †† 5:15 Rom 6.3-4; 7.4; 14.7-9 ††† 5:17 Iza 43.19; Rom 6.4; Gal 6.15; Ifz 4.24; Mbú 21.5 ††† 5:18 Rom 5.10 † 5:19 Rom 3.24-26; Kol 1.20 †† Dúgúg sá Yésus ngə cí Yuá 10.30 dɛ́ yí. ††† 5:20 Mat 10.40; Iza 52.7 †† 5:21 Yuá 8.46; Rom 8.3; 1Kr 1.30; Gal 3.13; Heb 4.15 ††† 6:1 Rom 5.2; 1Kr 15.10 †† 6:2 Iza 49.8; Luk 4.19-21

Ja fwámé fwála í á bə yí, mē á magələ mējəgəla mwô. Jwów wo á ngə jì kwííndyá yí, mē a shí kwíínd wo. Fwámé fwála wə mē ka bə ga. Jwów wó jəlá nə bí kwííndyá wə ga.

Minjugú mí Pwôl

³ Sə ángɛ́ nə bwelə jì ná sá mē kwal múúd bɔɔgú, nəcə sá acééle sá nə buud bwə mpyényúg iséy bíst. ⁴ †Sə ngə yida sɔ́ nə bí shwúg mənnyúúl nə sə mészí mēsh dɛ́ nə sá bí fwámé ósól ɔ́ mäsáal ɔ́ Zembí; sá ka ngə bul bə nə jísów: jísów *incwaw í ntəg, jísów micún, jísów yágúwó. ⁵ ††jísów bígə, jísów mimbwug, jísów ocínúcində, jísów yííngá íséy, jísów məfúfə məgwə, jísów mészə. ⁶ †Sə ngə cí mənnyúul, sá nə mpúyá, sá nda nə míláməsa, sá nə jɔ́ lám, †Nkɛ́ŋkɛ́ Shíshim ngə kyey nə sá, sá njúl nə cɛelí á kú nə məkəŋ, ⁷ †Sə njúl nə ciyá jí búbálé yí, sá nə mpífə mē Zembí, sá nə mək-wɔ́ɔ mē dóómb mā otútəlí, mā lúmbúlí nə mā kaambələ nyúul. ⁸ Gúl ja buud gúmal sá, gúl ja bwə saambələ sə; gúl ja bwə mpyaam sə, gúl ja bwə sá sə məshwúmb; gúl ja bwə ŋwa sə nda buud ɔ́ mészíngə, sá báa njúl otútəlí; ⁹ †Gúl ja bwə ŋwa sə nda ojínə, í njúl nə buud bwə mpú sə, bwə ŋwa sə nda sə ngə júgəla, í njúl nə sə ngə cɔgə, bwə dúg sə nda sə bí íntəgúlí, nji muud kú gwú sə, ¹⁰ †Bwə ngə sá sə isá í céyug lámú yí, sá báa nji məshusug məshusug, sá njúl məbúwa dɛ́, nji sə ngə sá nə bóól bwə bígúg, sə ngə fúfə nə sə jēsh, nji sə mbííd byēsh.

¹¹ Yé bwááŋg wə Kɔ́rɛnt, sá á jaaw bí isá byēsh kú shweel ɔ́ ngwúnd, sá á juw bí mílám místú nə wúŋgúlún. ¹² Sə báa sá afwóyé yəw cɛelúlə bí, bí wə bí acééle ləg cɛelí sə ngə cɛelí bí yí. ¹³ †Ságá nəmá sə nda sə ngə sá bí nə. Mə ngə cí nə bí tən nda bwán bəm nááá «juwəgá nəmá sə mílám mín nə wúŋgúlún!»

Kúgá fəla sámbá nə ohááden

¹⁴ †Kúgá fəla sámbá nə ohááden ²², kə sá dúl váál mbeɛ mpwɔ́ɔda kú nə wíímbúle; nyáyé mpwəamá nyí nə ŋkul bə mpédúgá bíshúlə məcɛɛ nə bələ kú bísh məcɛɛ yí? Dáyé kəw mənkenya bənɔ́ŋ yídúgú bí nə ŋkul bə nə ndí yí? ¹⁵ Dáyé váál cún wí nə ŋkul bə mpédúgá *Kɔ́rist bá Beliár ²³ yí? Jáyé wŋngú mbúgəla bá hááden ²⁴ jí nə ŋkul bə nə ndí yí?

¹⁶ †Mpáánzə Zembí í mē bwelə fəla jí nə ozembí wə yadúg? Mpugá nə shé báa shé jí Mpáánzə mē Zembí á kuwô, nəcə Zembí nyə á cí nə:

Mə bá jí bwádɛ́, sənɔ́ŋ mē bá cɔgə, mē bə Zembí wán, bən bə kúl jām.

¹⁷ †Nə ndéé,

† 6:4 4.2 ††† 6:5 11.23-29 ††† 6:6 8.24; Rom 12.9; 1Kr 13.4-7; Gal 5.22-23; 1Tm 4.12 ††† 6:7 10.4-5; Rom 13.12; 1Kr 2.4 18 6:9 4.10 19 6:10 isá í céyug lámú yí: 7.4; Rom 5.3; 12.12 8.9; Flp 2.17; 4.12-13; 1Te 1.6 20 6:13 1Kr 4.14 21 6:14 1Kr 6.9-13; 10.21; Ifz 5.5-11 22 Naá, Pwôl ngə cɛel cí buud bwə cugé búúd ɔ́ Kɔ́rist wá. ²³ Beliár mē kə nə Sátan. ²⁴ Dúgúg sá sá ámə cí mpánzə 14 dɛ́ yí. ²⁵ 6:16 Ləv 26.12; Zhe 32.38; Eze 37.27; 1Kr 3.16 26 6:17 Iza 52.11; Mbú 18.4

wúgá na bwádí, béégyágá nà bwo, Cwám̄ba ñgə ci ntó.

Kúgá kúnya nà sà áduðanà.
Mə ka bá ñwa bí nà məshusəg.

¹⁸ †Mə bá bə bí sɔ́ŋgá,
bí bə mə bwān wəábudūm nə wəábudā.
Cwám̄ba á ñkul nyésh ñgə ci ntó.

7 ††Isà byésh Zembí nyə á ñgə kaag íni í dúgyá nə shé. Nda jí nà Zembí nyə á ñgə kaag sə byo nà, yé bwááñg mə búl cɛel wá, shé yílúgá sà jésh í ñgə lweegushi shé mənnyúul nə *mishíshim ícəg í íshéd yí. Shé ñwagá Zembí nə gwǝ́ǝgə, shé ka ñgə casələ bələ nə kuú ñjɔ́ɔnd á cɛel yí.

Məshusəg mə Pwōl

² †Juwəgá milám, jil sə cínɔ́ɔng. Sə áshígé byaagələ nə muud, sə kú díya nə muud, kú nəmə nyúg tɔɔ muud.
³ ††Mə aŋgɛ cɛel ci nə bí mə jág sá gúl sà; mə shí bwey jaaw bí nə sə mə cɛel bí váal á nə, tɔɔ bí mə yə, tɔɔ bí mə nyiŋgə cəgə, ñji sə ñgə cɛel bí.
⁴ ††Mə ñgə jág bul bə nə búgə nə bí, mə ñgə bəgəwa nə bí, lám də bul cwaaləwə mə, məshusəg də bə mə ntɔ́ mɪnɔ́jɪ *íncwaw í ntəg byésh sə ñgə bwəma nə ndí yíid.

⁵ ††Mpuɡá nà, ja sə á wɔ́s Masedwān yí, sə áshígé bə nə wogá, ñji incwaw í ntəg mənváal mēsh. Nəcə í á bə, buud bə ñgə lumbəli nə sə, milám mí ñjúl nyiŋgə bə sə ifwaas ifwaas.
⁶ ††Ñji, Zembí mə də bə, ja múúd cúgé ná nə bándáyé yí, a wá nyə ñkul lámúd. Nywáá nyə á ka nəmə sá nə Títus wɔ́səg, í mú wá sə ñkul milámúd.
⁷ Í cúgé nə ñji wɔ́sə́lə Títus nyə a wɔ́sə wə í á wá sə ñkul milámúd, í á bə nəmə nə bímbí bí á wá nyə ñkul lámúd yí. Nyə á jaaw sə váal bí ñgə yímə nə bí mə dúg sə yí, nə váal sə ñgə cey bí lámúd yí, nə váal bí ñgə cɛel ñkəny mbag wām yí. Məkəl mɔɔñg mə á nyiŋgə bul sá mə məshusəg.

⁸ †Mə mpú nə kálaad mə á ntɪ bí yé nyə a ntáɣələ bí. Bələ, mə a shíŋgi nə dúgələ nda bí á gwág bíméfwó cey lámúd ja jɔɔñg dí nə. Ñji, mə anyiŋgəyé ná shíŋgi.
⁹ Mə yidá bə nə məshusəg ja gaád. Mə ji nə məshusəg, kú bə nəcə nda bí á bə nə məcəy mə lám nà, í yidá bə nəcə, məcəy mə lám mən mɔɔñg mə á sá nə bí céndúg mítédúgá. Ntó mə lwó nə məcəy mə lám mən mə á bə váal Zembí mə dú cɛel yí. Ntó ji nə sə áshígé sá bí məbɔ́w.
¹⁰ Nəcə, múúd mə ká gwág váal məcəy mə lám Zembí mə dú cɛel yí, muud wɔɔñgə nyə e cénd mítédúgá, a mú *dúg cəg, a kú ná nyiŋgə shíŋgi məcəy mə á sá nyə lámúd má. Ñji, múúd mə ká gwág váal məcəy mə lám mən shí ga, mə kwaamb nyə shwiy.
¹¹ ††Bí a gwág váal məcəy mə lám Zembí mə də cɛel yí; bí mə ka dúg sá í á kwaamb bí yí: A mñ mājigəwa e! A wñ mpúlə kaambələ nyúul e! A wñ shíŋgílə e! A jñ gwǝ́ǝgə e! A jñ jɔ́ yéesh e! A jñ kááfə e! A wñ mpúlə súg múúd nyə á byaagələ yé e! Bí a lwó nə milám mɪn mɪ á bə otútəlɪ ja bí á kwambələ ləsú wɔɔñg yí.

† 6:18 2Sa 7.14; Iza 43.6; Amo 4.13; Mbú 11.17 †† 7:1 1Yn 3.3 ‡ 7:2 6.13; 12.17 †† 7:3 6.11; Flp 1.7 †† 7:4 6.10 ††† 7:5 2.13; 4.8 ††† 7:6 1.3-4 2.13 § 7:8 2.4 §† 7:11 2.5-6

¹² †††Kagá mpu nə ja mə á cilə bí yí, í áshígé bul bə shú múúd nyə á byaagələ yé, kú nyiŋgə bə shú múúd bwə á byaagələ nə ndí yé. Mə á cilə bí shú nə mísh mə Zembí dí, bí dúgúg váal bí ñgə jigəwa nə sə yí.
¹³ Sà í á wá sə ñkul milámúd wə ní.

Í á ka ntāg bə, ñkul mə bə sə milámúd ntəni í, sə nyiŋgə bul gwág nywa məshusəg Títus nyə á bə nə ndí má. Nyə á bə nə məshusəg nəcə bí bēsh bí a sá nə lám í jáag nyə shí.
¹⁴ ††Bí mə dúg í, bəgəwələ mə á ñgə bəgəwa nə bí nyédí míshúd yí, í á shí bə nə zhí. Nə ndéé, nda sə mə də bwey jaaw bí ñji obúbələ nə, í á shí nyiŋ nə mə a shí bə nə ñkaam nə mə bəgəwag nə bí mísh mə Títus dí.
¹⁵ †††A jí ñji kə də tédəga váal bí á də sá nyə məgwág yí, nə váal bí á ləg nyə nə gwǝ́ǝgə nə mājigəwa yí. Nyə a mə ka nyiŋgə jág bul cɛel bí.
¹⁶ Mə jí bul bə nə məshusəg nə bí mə sá nə mə búgələg bí.

Kwííndúlə ókrísten

8 ††Bwañg, sə ñgə jii nə bí mpúg váal mpaam mə Zembí í á mə sēy mэдɔ́ mən Masedwān dí yí.
² Ncú-lyá *íncwaw í ntəg í ñgə tɛ bwo məkuú shí, ñji báá búsa nə məshusəg ntɔ́ mɪnɔ́jɪ. Məshusəg mɔɔñg mə wə mə sá nə, məbúwa mə tɛem bii bwo nə nywád í, bwə mə yida lwó nə báá bwə bul bə nə lám yána.
³ Bwə á mə wá máyəna bímbí í jələ nə məbii mñ yí, mə jee nəmə ci nə bwə á cɔ́ bímbí í jələ yí; bwə á sá ntāg sɔ́lúgə wɔɔñgə nə tédúgá wñ bwəmfwó.
⁴ Bwə á zə jəgələ nə sə, bwə bul yáag nə sə sáag bwo mpaam nə bwə wáag məbwə sà sə ñgə sá buud ɔ Zembí yíid.
⁵ Bwə á wá ntāg mənnyúul ntɔ́ váal sə á ñgə tédəga yí, téed fwo yə Cwám̄ba icəg byāñ, nyiŋgə yə sə nəmə nda Zembí nyə á jii nə bwə sáag nə.
⁶ ††Sá á ka nəmə yáag nə Títus nə nyə muud á téed nə bí sáag sɔ́lúgə mpaam wɔɔñg yé, a sáag nə bí cásəlag váal í jələ yí.
⁷ †††Ká, bí báá búsa nə isà byésh məñkund məñkund: bí búsa nə búgə álal-ñkul, bí nə fəg kaand, nə mpúyá, nə kááfə áyíyáag, nə məma cɛelí bí á ləg nə sə yí. Í jii nəmə nə bí búləg wá milám sɔ́lúgə mpaam wɔɔñgúd.
⁸ Mə ayímbúlyé bí, mə ñgə yida jaaw bí váal bɔ́lúgə báá bwə ñgə jigəwa yí, shú nə mājigəwa mɔɔñg mə lwóg ñkí cɛelí jñ í ñgə bándə wú lámúd.
⁹ †††Bí mə mpú lám yána mə Cwám̄ba wúsə Yésus-Kríst; bí mə mpú nə nyə á bə, a mbíd zhwoɡ kúm, a bíd dwo, a zə nyiŋgal nyúul məbúwa dí, shú nə bí wə yidag bíg məbúwa mэд.

¹⁰ †††Mə jaaw bí váal mə ñgə dúg cínɔ́ɔng yí, í é kwíínd bí. Jí nə, téed mbú í á cɔ́ yí, bí á bə buud ɔ áshúsh-wóogú nə bí mə sɛɛŋg mwaanə; bí a shígé bə shúsh-wóogú ñji sɛɛŋgúlə dí, bí wə bí a téed bə nə yéesh.
¹¹ Casəlagá tédúgá wñ ja gaád. Ságá nə sɔ́lúgə í bwəmag nə məma yéesh bí á bə nə ndí yí, í nyiŋ nə bímbí lú məbii bí búsa nə ndí yí.
¹² ††Ja múúd mə sá yána nə í ñgə wú nyə lám dí cwú yí, ñgaá bwə ləg nyə nə sà á jí nə ndí yí; kú bə sà á cúgé nə ndí yí.
¹³ Í cúgé nə

§†† 7:12 2.5-10 §† 7:14 8.24 §†† 7:15 2.9 §† 8:1 Mis 11.29-30; Rom 15.26 §† 8:6 Títus: 2.13 §†† 8:7 1Kr 1.5; 16.1-3, 24; Gal 6.10 §†† 8:9 Mat 8.20; Flp 2.6-7 §†† 8:10 1Kr 7.25 18 8:12 Mak 12.43

muud ηgág nē yīl bōól búúd mēntágwla dē nē ndēé nye yidá ηgē nyaswla nyaswlag. Í yidá bē nē buud bēsh bwé bég nē mēbii mēbímí. ¹⁴ Í jii fwála gaád nē, sá bē mé búl bē nē ndē cō bōólúgá yí, í kég lwándwle bwo kú búsé bush yí; shú nē jwōng bwé bá námé bul bē nē ndē dúl jwōw dē yí í bág lwándwle bē kú bē mé bá bē bush yí; na, isā í mú bē bē mēbímí, ¹⁵ †nda Kálaad Zembī ηgē cī nē. A ηgē cī nē:

Muud nyē á bul cwéég yē nyē a shígé bē nē sá í ηgē ntō gwōw.

Nyōwng nyē á cwéég bíbíyá yē, nyē ashígé fúfō nē sá.

¹⁶ Mē yē Zembī akíba, nyē muud nyē á sá nē Títus bég námé nē váál zény dōwng shú dún yē. ¹⁷ Nacé Títus mé magwle sá sá á ηgē jii nē í bég yí. A mé té njōnd zélē nūη bédē nda nyē á dē bwēy bwánd. ¹⁸ Sā ámē ntī bá ηgwól *mínycōng wúsú mēdō mēsh mé ηgē ságwē sá á ηgē sá shú jōjō Kéel yí. ¹⁹ Sā í búl bē yí jē nē mēdō mé mé fēésh námé nyē nē sōnōng wé zég sá sōólúgá mpāam ga. Sā ηgē sá wo shú nē Cwám̄ba nyēmēfwō ηwág gúmá, sē lwándwle jōjō iyuu g bísú. ²⁰ Sā ηgē bwēy mpu káálwēg nē buud bwé bég kú kwēy íwushī sādē ísēyúd ja sē ηgē kala zhwo *mwaanē bwé á mé yē sē mbag yē. ²¹ Sā ηgē sō nē sá sáág mēnywa mísh mé búúd dē námé, kú bul bē nē mísh mé Zembī dē.

²² Sā mé ntī námé ηgwól mínycōng wúsú. Mínycōng wúsú wōwng, sē á mé faas kááfē jē ija ija nē ndēé, a mé ny- ηngē námé lwó sē jíga ja nē a jī nē fwámé yēésh, a ηgē bul shwu nyúul nē bē. ²³ †Títus jī muud gwoōng waamē, sá wé sē ηgē sēy nūη bédē; bōólúgá bwáāng bāη, mēdō wé mé ámē ntī bwo, bwé ηgē zē shú nē *Kříst ηwág gúmá. ²⁴ †Lwógá bwo nē bī mé cēel bwo, bī lwó námé bwo nē bī mē mpíyá nē bēgwálē sē mé dē bēgwē nē bī bwédē míshúd yí; lwógá bwo ntō mēdō mé ηgē dēg.

Lású míkwíindyá

9 †Sā ηgē sēng *mwaanē nē sē mé bá kwíind búúd cō Zembī nē ndē. Mē nyīngólē cilē bē shú dōwng, í bē nda mé ntēng. ² Mē mpú nē bī búsē nē mēma zény, mé dē bēgwē nē zény jīn jōwng búúd cō Masedwān dē míshúd nē: «Buud cō Akayī búsē bwēy bē ηkwēm̄sá té mbú í á cō yí.» Wálē bē mé wá mēnyúul sáal dōwng dē yí í mé nyīngē gwūmēshi bōól ηkí bulya yēésh. ³ †Mē mé ka ntī bwáāng shú nē bēgwálē mé dē bēgwē nē bē yí í nda bē mē ηkōngg. Í jii nē bī bég ηkwēm̄sá nda mé á cī nē. ⁴ Mē ηgē bēemb nē ηkí sōnōng buud cō Masedwān sē mé zē, sē zē kwēy nē bē cugē ηkwēm̄sá; á shwōn nē sē buud sē mé dē bul lō bē wá e, á shwōn nē bī námé e! ⁵ Gwé wé mē ámē tééd ntī bwáāng shwóg zē sá nē bī kwēm̄sag mēyōna mún yí. Bwé zē sēng mēyōna bē á bwēy kaag nē bī mē bá wá má, í mú bá lwó nē bē ηgē sá sōólúgá wōwng nē jō lām, kú bē íwú-júsúd.

⁶ †Mpugá nē í dē bē, muud mē sá ηkōng nē mēm- pēg mé bē yē, kú námé bul bē nē idūw í sēw; nyōwng

† 8:15 MmN 16.18 †† 8:23 Títus: 2.13 † 8:24 7.14; 8.7-8 †† 9:1 8.1-4; Rom 15.26 †† 9:3 8.22, 24 ††† 9:6 Mik 11.24; 19.17; 28.27

mē búl bē yē, bul námé bē nē idūw í sēw. ⁷ Muud yēsh wág mēyōna váál á mé ηwa cígúllá nē lām yē yí; muud kú ηgē sá a ηgē shúsēla, kú nyīngē sá nda sá cīndúllá; nēcē Zembī mē cēel múúd mē wá mēyōna nē mēshusēg yē. ⁸ Zembī jī ntāg nē ηkul nyīngē bul sá bē mpaam shú nē bī dēg bē nē isā í kwágá nē bē mēzhiē mēsh yí, wēla dēsh, bē dē námé bē nē jwōng váál á nē bī dē sá mīsōólúgá mí anyunywāá myēsh mí jēllá nē sēy myá. ⁹ †††Í mú bē námé nda jē cilyá Kálaad Zembī dē nē, nē: «A mé bē nē yána, a mé kaaw mímbúmbúwá isā, otútəlí bē bwé jī kandēgē kandēgē».

¹⁰ †Zembī wé mé dē yē búúd mēmpēg nē idūw yā dē. A bá námé yē bē mēmpēg, a sá nē mēmpēg mōwng mé fwúg, bī mú bá bul nyīngē ηgē sá jōjō mīsōólúgá. ¹¹ ††Nē ndēé, bē ka bá big mímbii myēsh, bī mú námé bá bul nyīngē bē nē yána. Nē ndēé, ja sē mé bá dē kala búúd isā bē mé bá dē wá yí, buud bōwng bwé mé bá dē lō Zembī nēcē yána dún. ¹² Sēnggólē bē ηgē sēng mwaanē nē, í é kwíind búúd cō Zembī; í áshúgē ntāg námé shúg cíncōng, í é sá námé nē buud bwé búlwg lō Zembī. ¹³ Buud cō Zembī bwé é dēg nē bē ηgē ηwa jōjō Kéel mē *Kříst nē mēgwág, bē ηgē fēla isā nē buud cō Zembī wā Yurúsēlem, nē bōólúgá bēsh, bī angē ntāg sá sōólúgá wōwng nē mílām mímbá. Ja búúd cō Zembī bwé é dēg ntō yí, bwé é magwle nē bē ηgē sá fwámé sá, bwé ka yē Zembī gúmá. ¹⁴ Bāη bwé é bul cēel bē †††, bwé ka dē jēgwēla nē Zembī shú dún nēcē a mé sá bē mpaam í ηgē ntō minjī. ¹⁵ ††Akíba nē Zembī, nē mēma yána á ntō ηkwōng nyē á mé sá sē yí.

Pwōl jī námé sōól mēsáal mé Kříst

10 ††††Mēmēfwō Pwōl, mē mé teeg kēl nē bē; ηgāá bī mé dē cī nē mé dē bē fufwáás múud ja shē búsé kēl ηgwūd yí, nē ja mé jē shwóg-shwóg nē bē yí mē bē nē ηkūd. Námé nda shē mé mpú nē Yésus nyē á bē nē lām nē shēē, nē jō lām nē, ² ††mē téég bē mēbwé nē: kúgá sá nē mē bág nyīngē zē bē nē ηkūd ja mé é wōós nūη yí. Bōól búúd bwé ηgē cī nūη nē mē ηgē bē iyēésh yā shí ga. Mē jī ηkwēm̄sá nē mē zē fwo lwó búúd bōwnggē ηkūd nē ijōjō. ³ Jē mpu bē bēbálē nē sē búsē buud cō shí ga; nē, sē angē gwána nda buud cō shí ga. ⁴ †††Mpugá ntāg nē mēkwōz mē dōwmb sē mé dē kē nē ndē dōwmb dē má mé cugē mēkwōz mā shí ga; nē, mēsē nē ηkul mé Zembī, mē dē cēég íkōógúllá í dōwmb †††. Sē mé dē caam mēēē fēg mēshīgā, ⁵ †††caam námé sá jēsh í lāá búúd zhē nē bwé bég kú mpu Zembī yí. Sē mé dē wá tédúgá wēsh mímbwugūd, sá nē í bég nē mēgwág nē *Kříst. ⁶ ††Ja bē mé bá bē bī mú ηgē mpu gwág nē Zembī yí, sē mé bá ka bē ηkwēm̄sá mé yē búúd cō mēbún intégúllí.

⁷ ††Dēgá mpu dēg ísā. Nkí muud mē dēg nē nywáá mūsē muud mé Kříst íē, á jēla námé nē mpu ja ηgwūd

††† 9:9 Sōm 112.9 § 9:10 Iza 55.10; Ozē 10.12 †† 9:11 1.11; 4.15 ††† Na jī námé nē ηkul bē nē: «Bāη bwé é bul bē nē yēésh nē bwé dēg bē...» †† 9:15 9.11 ††† 10:1 1Kr 9.3 †† 10:1 10.10; 1Kr 2.3 †† 10:2 13.10; 1Kr 13.2 ††† 10:4 6.7; Rom 13.12; Ifz 6.13-17 ††† Sē ηgē cēel cī na nē: «mēkwōz mē dōwmb mēsú mé dē búgē bíl ísā byēsh múúd jē nē ηkul búgwēla yí». ††† 10:5 Iza 2.12-17 18 10:6 2.9 19 10:7 1Kr 1.12

á kanduḡa ná, nda á jǐ múúd má Kríst ná, sá búsa námá búúd 3 Kríst. ⁸†Í ká bə ná mə ḡa nywá bul bəḡwa nə ḡkul Cwám̄ba nyə á yə mə yí, mə kú ntāḡ ḡwáḡ shwōn. Nji mə mpú ná Cwám̄ba nyə á yə mə ḡkul nyɔɔḡḡ ná mə sááḡ ná bǐ láləḡ búḡəd, kú yida bə ná mə zəḡ búlal bǐ. ⁹ Mə ḡḡé nə jǐ ná okálad bām bwə ḡḡé ná sá bǐ ikukwendɛ. ¹⁰ Mə mpú ná búúł búúł bwə dɛ cí ná okálad má dɛ cilə bǐ wá bwə dɛ bə nə mpəl, bwə njúl ḡkí lal ḡkúl; nji ja məmɛfwó mə wóɔs yí, mə njúl zhizhe, lésú wām kú nə mǐfí. ¹¹††Muud yēsh mə cǐ ntó yé mpúḡ ná, váál íciyá byām bísə ja mə ḡḡé cilə shwóḡ-shwóḡ yí, ntó námá wə mǐsɔ́lḡḡú myām mǐ é bə ja mə é wóɔs yí.

¹² *Sá jísə yí jǐ ná, sə cugé nə ḡkul cí ná sánḡḡ buud bwə ḡḡé sǔ ná buud bwə shwúḡ mənyúúł nə bwo wá sə búsa váál ḡḡwúł; sə cugé námá nə ḡkul sheé yagula micé nə bwo; ḡwálə bwə má ḡwa bwámɛfwó nda iyuug yí í lwó ná fḡḡ í mə ncundɔw bwo. ¹³††Sá báá sə acéélé bəḡwa ná ndéé ntɔ mǐnji, sə ḡḡə námá bəḡwa nji nə bímbí Zembí nyə á yigula ná sə zəḡ nə Jǔǔ Kéel ná ndéé zə wóɔs bídí ní. ¹⁴ Sə ḡḡé nə ntɔ minji, námá kǐ sə á shíḡé zə wóɔs nūḡ bídí. Ngaá ná sə wə sə á tээ́d zə nə Jǔǔ Kéel má Kríst nūḡ bídí? ¹⁵††Sə cugé nə bəḡwa ántɔ mǐnji, váál á ná sə kə ḡḡə bəḡwa nə ízhaá iséy. Mbɔ. Sə má yida tэдḡa ná búḡé jín í é ḡḡə lal láləḡ ǐ, iséy bísú í mú ḡḡə nyiḡḡə mpu nyin kúl Zembí nyə təl sə ná sə séyúḡ yí. ¹⁶ Ja iséy bísú í é mpu nyin na bídí yí, sə mú ka cǔ kə nə jǔǔ Kéel shwóḡ, nda kə bəḡwa nə iséy búúł bwə á bwey sá yí. ¹⁷†††Muud mə céél bəḡwa yé, bəḡwag nə sá Cwám̄ba nyə a sá yí. ¹⁸†††Muud mə sǔ ná buud bwə shwúḡ mənyúúł nə nyə yé, nyə dí bwə dɛ magulə yé; nji nyɔɔḡ Cwám̄ba mə sá ná bwə shwúḡ mənyúúł nə nyə yé.

Pwōl, fwámé múúd lwámá má Kríst

11 Mə zə ná nywá lás nda mpúfú, bǐ cǔ jísow mə. Bálé, jísowúḡá mə. ² *Mə ḡḡə baag bí mbɔɔḡ má Zembí. Nəcə mə á jǐ bí bā shú ḡḡwúm ḡḡwúł, nji *Kríst. Má jǐ ná mə bág kə nteḡḡəli bí nyədǐ bǐ njúl nda ncwíyē sás dúsə ná ná fwǔ-fwǔ yí. ³ *Nji, mə ḡḡə fúndə ná bǐ bág gwaa kənd mǐtédúḡá ná ndéé bǐ músə bá ḡḡə kyey nə Kríst milám mǐmbá; nəcə ntó wə nywá nyə á zə nə məkəḡ zə shiḡ Ifa yé. ⁴††Mə ḡḡə fúndə ntó nəcə bí ḡḡə bə ná, nji ná muud mə zə bídí zə cúndə Yésus ishús, kú bə nyɔɔḡ sə á cúndə yé, ḡkí ntāḡ ná bǐ mə ləḡ *shíshim ishús, kú bə wɔɔḡḡ bí á ləḡ nə sə yí, ḡkí ná bí mə ləḡ kéél ishús, kú bə nyɔɔḡḡ bí á ləḡ nə sə yé, bí ḡḡə mpu jísow isá inǐ byēsh. ⁵††Mə yida mpu ná, bɔɔḡḡ bí ḡḡé ḡwa ná *buud cǔ lwámá wəashílə-shwánú 3nǐ bwə antǔyé mə nə tɔɔ sá. ⁶†††Mə je bə nə shúḡ lésú; nji, kóɔmb á mpúyá, mə cugé nə shúḡ; sə á shí lwó bí ntó isá byēsh dí nə məzhǐ mēsh dí.

⁷††Ntó ná səlélə mə á səl məmɛfwó shí, zə bwiiḡ bí Jǔǔ Kéel má Zembí ashwá, shú ná bǐ búnyḡ ḡwōw yí, mə a sá *səm aá? ⁸††Ja mə á ḡḡə séy bídí yí, mədɔ məshús má á lúḡ məbwə məbwə nə mə ḡḡəlá yida yə mə myəna shú dɛn. ⁹ Ja ḡwámɛfwó mə á bə məfúfə dí nūḡ bídí yí, mə a shíḡé sá ná muud ḡkényúḡ mbag wām, bwáāḡ bwə á zhu Masedwān wá bwə á shí bwíḡḡ mə isá í á ḡḡə fúfə mə yí. Mə a sá nə bǐ kú ḡkény mbag wām; mə é dɛ námá sá nji ntó. ¹⁰†††Námá nda mə jǐ ná búbálé mə Kríst ná, mə mpú jaaw bí ná muud nyə abúle sá ná mə yówḡḡ bəḡwálə Akayí yēsh dí. ¹¹†††Mə ḡḡə cí ntúni nəcə jǐ? Ye nə mə acéélé bí? Mbɔ. Zembí mə mpú ná mə cɛel bǐ.

¹²††Mə áyówéé sálə sá mə ḡḡé sá bí yí. Mə é kə nə ndǐ shwóḡ, buud bwə ḡḡé cɛel ḡkény mənyúúł ná sánḡḡ sə ḡḡə séy váál ḡḡwúł 3nǐ, bwə bəḡ kú ná nə zhiǐ bwə ḡkény mənyúúł. ¹³††Buud 3nǐ bwə cúḡé fwámé búúł cǔ lwámá, búsa mbéé osóɔl cǔ məsáal wá íbamb. Bwə á má shweel sá búsa yí, ka yida dɛ sá ná bwə nyínyúḡ ná buud cǔ lwámá 3 Kríst. ¹⁴ Ntó cugé námá sá ákáámúḡ, nəcə *Sátan nyámɛfwó mə dɛ námá shweel sá á jísə yí, ka yida dɛ nyin nda *éḡḡales á məḡkenya. ¹⁵†††Nda *Sátan má dɛ sá ntó ná, osóɔl cǔ məsáal bé bwə ka námá dɛ sá nda bwə ḡḡə kyey ótətəlǐ 3 Zembí dí; muud ka káam jǐ cínḡḡḡ? Nji, bwə bá shúḡəla nji váál í mpúyá nə mǐsɔ́lḡḡú myáḡ yí.

Pwōl nyə a má bul jug

(2Kr 4.9-13; 6.3-10; 1Kr 4.8-13; Mis 20.18-27)

¹⁶††Mə nyiḡḡə cí ja ábéé ná, muud kú ḡwa mə nda mpúfú. Nkǐ ntó dí, jega ḡwa mə nda mpúfú; sá jɔɔḡḡ í é yə mə zhiǐ ná mə kág námá nywá bəḡwa. ¹⁷ Mə mpú ná lésú mə zə lás ga í cúḡé váál Cwám̄ba mə céel yí, jísə lésú ímpwúfú. Nji mə mpú ná mə jǐ ná sá mə jǐ ná ḡkul bəḡwa nə ndǐ yí. ¹⁸ Nda ncúlyá buud bwə ḡḡə bəḡwa bəḡwa á buud cǔ shí ga ná, mə zə námá ka bəḡwa jām ja. ¹⁹ Bǐ báá mǐfufúḡú bí ḡḡə ntāḡ jísow ímpwúfú kú nə njugú. ²⁰ Bwə ḡḡə wá bí mənyámád, ḡḡə díya nə bí, ḡḡə nyúḡ bí, ḡḡə sá bí isá ilan ilan, ḡḡə cwíil bí məmpóɔnz; bí ḡḡə jísow isá inǐ byēsh. ²¹ Í mú ka yida nyin ná sə bāḡ sə á bə mǐfufwáású; á shwōn ey! Í njúl ná, mə jǐ ná zhiǐ ná mə bəḡwag námá nda búúł bwə ḡḡə bəḡwa ná. Mə mpú ná mə mə ná nyiḡḡə lás nda mpúfú. ²²††Nkǐ búsa bwán 3 wəhebərə, mə jǐ námá mwā hebərə; ḡkǐ búsa bwán 3 *Izərəyél, mə jǐ námá mwā Izərəyél; ḡkǐ búsa onta 3 *Abərəham, mə jǐ námá nta mə Abərəham. ²³†††Bwə cí ná bwə ḡḡə sá iséy í *Kríst ǐ, mə je námá lás nda mpúfú ná, məe ḡḡə bul mpu sá byo cǔ bwo. Mə cǔ bwo nə ḡḡəlá wádḡa, cǔ bwo nə ḡḡəlá kə mím̄bwug dí, nyiḡḡə bul cǔ bwo nə ḡḡəlá bwəma nə bíḡé. Mə cǔ bwo nə ḡḡəlá faam nə shwiy ija ija. ²⁴†††Oyúden bwə á mə búł mə shí ija itɔɔn, dɛ yíd mə zhud á milwón məwúm məlɔɔl nə ibuu ²⁵.

† 10:8 13.10†† 10:11 13.1-2‡ 10:12 3.1†† 10:13 Rom 12.3‡† 10:15 Mis 19.21; Rom 15.20††† 10:17 Zhe 9.22-23; 1Kr 1.31††† 10:18 1Kr 4.4-5 § 11:2 Ifz 5.25-27§† 11:3 Mət 3.1-5, 13§†† 11:4 Gal 1.8-9§‡ 11:5 12.11; 1Kr 15.10; Gal 2.6, 9§‡† 11:6 1Kr 2.6-16; Ifz 3.4

§† 11:7 12.13; 1Kr 9.12, 18§‡ 11:8 Flp 4.15-18§†† 11:10 1Kr 9.15-18§§‡ 11:11 1Kr 16.24§§§ 11:12 11.5; 12.11 18 11:13 Flp 3.2; Mbú 2.2 19 11:15 4.10; Rom 2.6 20 11:16 12.6 21 11:22 Flp 3.5; Rom 11.1 22 11:23 4.8-12; 1Kr 4.11-13; 12.26 23 11:23 Mə cǔ bwo nə ḡḡəlá wádḡa: 1Kr 15.10 Mis 16.23 24 11:24 Mbá 25.3 25 Mbá 25.1-3 ḡḡə lwó nə bwə áshíḡé jəlá nə

25 †Ijwū i ηgwāmēna yíd mē nē milwónj ija ilóɔl, buud lúmā mē mēkwóógú ja ηgwūd ††, byóɔl búg nē mē ija ilóɔl. Mē a mē já mēn mwásē ncindí nē bulú ncindí.
 26 †Minjcwnd mē ηgē kē myá mí ηgē bē mē mēwagēwo mēwagēwo: mē a mē ηgē ntɔ wagēwo wagēwo mīng-wɔɔ́, ηgē bwēma nē izhilēηgaanē, kúl jām ηgē ndēny mē mēláám, ohááden bwē ηgē kwal mē mēbɔɔgú. Mē a mē bwēma nē kakúlē mīlɔɔm dē, bwēma nē ndí íbugád. Mē a mē ηgē ntɔ mēn váál áwuwagēwē. Bɔɔɔg bwē ηgē shīg nē búsa nēmá ókrīsten nda sá wá, wá nēmá mēwagēwo. 27 ††Mē dē wáduga nē iséy í ayíyáág, mē dē ji mífum, yē nē mēzha, yē nē mēshwáás mē minú; dē ci ídēw, jug nē mēyōn, fúfē nē sá mē bwáád.
 28 Mē akéé mēel ci sá mē ηgē yímā nē ndí jwów dēsh yí: nē mēdɔ mēsh mē bég váál í jála yí. 29 ††Zé mē tag dúl *Dɔ dē nē ndéé mē kú bish yé? Zé mē biil nē ndéé í kú cey mē lámúd yé?
 30 ††Nkí í jii nē mē bégwagí, mē yida bēgēwa nē ilēm byām. 31 ††Zembí mē mpú nē mē anǵē nē bwīng ijɔɔ́, nyē Sónǵú mē Cwám̄ba Yésus; gúmá bég nē nyē kandugē kandugē. 32 ††Ja mē á bē Damás yí, ηgwāmēna Njwú-buud ánúní Aretas nyē a tēl yé, nyē á tēl buud nē bwé ηgēg nē baagēsā mimpumbé mí ηgwála ná bwé bíig mē. 33 Njī, buud ɔ Zembí báá bwé á wá mē kúdéd, bwé cēǵlē míkwoolú ka cǵǵlī vúnde dē kēnd tóɔn, ka ηgē shul nyuηg nē nyuηg nē ndéé kē wóɔs shí; ntúní wé mē á faam yé.

Isā múúd cúgē nē ηkul mpu yí

12 Ye í jii nē mē bégwagí? Mbô! Í avwóléé tɔɔ sâ. Tēem bē ntɔ, mē zé nēmá fwo yida jaaw isâ Cwám̄ba nyē a lwó mē *mēntamē mā mīsh nē bagád yí, nē byɔɔɔg nyē á bágulē mē *shíshim dē yí. 2 Mē mpú ηgwól múúd mē *Kříst nyē á ηkān kē nē ndéé kē kumē jōn álélē dē. Nkí nyē á kē nē nyúúl nyé ncindí ɔ, ηkí í á bē ntāg nji shíshim yé ɔ, mē ampúyē, Zembí wé mē mpú. Sâ jɔɔɔg í mē sēy múús mimbú wúm nē mīnǵ. 3 Muud wɔɔɔgú, ηkí nyē á kē nē nyúúl nyé ncindí ɔ, ηkí í á bē ntāg nji shíshim, mē ηgē ci nē mē ampúyē, Zembí wé mē mpú. 4 Njī mē mpú nē nyē a ηkān kē nē ndéé kē kumē *Paradis, a mú gwág íciyá í cúgē nē ηkul ciy mākál mē búúd dē yí, íciyá múúd cúgē nē zhíí mē cǵ yí. 5 ††Mē é bēgēwa nē váál isâ múúd wɔɔɔgú nyē a gwág byɔɔɔgú; nji, shú dām mēmēfwó, mē yidá bēgēwa nē ilēm mē jē nē ndé yí. 6 Mē mbēm cēel nē mē bēgēwa, í kú bē mē impwúfú; isâ mē jáaw yí bē óbúbálé. Njī mē mē ajááwé, bwé á bá ηwa mē ntɔ sâ mē ηgē sá yí, nē sâ mē ηgē ci yí. 7 ††Zembí nyē a lwó mē yáág-yáág isâ. Nē ndéé, shú nē mē bég kú ηkēny nyúúl nē mpúlē isâ byɔɔɔgú, nyē á ka bíd nē fimāl bég mē nyúúléd, ηgwól *ēngāles mē *Sátan zē yíd mē nē mē kú dē ηkēny

yíd múúd cǵ milwónj mēwúm mēnǵ; bígē Oyúden í á ka dē kē shúg milwónj mēwúm mēlɔɔl nē ibuú; ntɔ jī nē, yíl ηgwūd mēwúm mēnǵ dē. † 11:25 Mis 14.19; 16.22 †† LÚMÁLÉ MĒKWÓÓGÚ: Í á dē bē, bwé kúd múúd mēbwónǵd ka dē lúmā nē ndéé muud yē. Wo jī nē ηkul dǵg laη mē Pwól nē Mīs 14.19 dē. † 11:26 Mis 9.23; 14.5 †† 11:27 6.5 †† 11:29 1Kr 9.22; Gal 6.2 ††† 11:30 12.5; 1Kr 1.31 ††† 11:31 1.23 § 11:32 Mis 9.23-25 †† 12:5 11.16, 30; 12.1 ††† 12:7 Gal 3.13-14; Zhb 2.6

nyúul. 8 Mē á jēgēla nē Cwám̄ba ija ilóɔl nē a yílǵg mē fimāl wɔɔɔg. 9 ††Nyē a shígé yíl, nyē á yida ci nē mē ná: «Mpaam mē ηgē sá wo yí í kwagá nē wo. Nkul í dē sēy ílēmud.» Nē ndéé, mē mē yida bēgēwa nē lám wēsh ja mē jē nē ilēm yí, shú nē ηkul mē Kříst í ηgēg nē sēy mēdē cǵgud. 10 Gwé wé jē nē, mē gwág nywa ja mē bē nē ilēm yí, ja bwé lwīy mē yí, ja cǵg í kē mē mbwɔ́ yí, ja mē bwēmá nē cúwúlí nē yágúwó nēcē Kříst yí.
 Nēcé, mē jī nē ηkul ja mē jē nē ilēm yí.

Lám wí Pwól gwōw

11 Ngaá mē mú ηgē lás nda mpúfú! Bī wé mē nyasulē mē váál sóɔlǵgú dɔɔɔgú. Bī wé mē jéálā nē sá nē buud bwé shwúg mēnyúul nē mē. Nēcé ná, tēem bē nē mē cugé tɔɔ sâ, bɔɔɔg bwé ηgē nyīn nda *buud ɔ lwámá wēashílā-shwánū óni, bwé ántǵyē mē nē tɔɔ sâ. 12 ††Bī a shí dǵg nda mēma jísów jām í á wēesheli mēyīgēyē mē múúd lwámá mē *Kříst nē: isâ í ntɔ búúd ηkul yí, nē *isâ í mímbégú, nē *mēshimbá mē á ηgē sēy. 13 ††Móɔl mēdɔ mē á ntɔ bē nē jē? Ngaá nji nē sâ ηgwūd nē mē a shígé sá nē bī ηkēnyég mbag wām. Juugá mē nē mē sálē bí bōw kóɔmb jɔɔɔgú.
 14 ††Mē wál nēmá nyīngē zē nūη ja álélē, mē é sá nēmá nē bī bég kú ηkēny mbag wām. Mpugá nē mē anǵē nē sǵ mēbii mún, bī wé mē ηgē sǵ wá. Ye bwán wé bwé dē wíil obyǵl? Ngaá nē obyǵl wé bwé dē wíil bwân? 15 ††Mē gwág nywa jām kóɔmbéd nē mē kéénzhēg sâ jēsh, mē kēenzh nēmá mēmēfwó shú dēn. Ye í é bē, mē ηgē jág bul cēel bí ntɔ, bī bān nda nyīngē mpu cēel mē? 16 Shé búsa dē cǵn nē mē a shígé sá nē bī ηkēnyég mbag wām? Njī bóɔl búúd bwé ηgē ci nē mē á ηgē kyey nē bí mākānǵd; nē mē a ηgē ηwa bí isâ bī kú mpu. 17 ††Búúd bēsh mē á dē nti bí wá, ye mē a shí bwele nti ηgwól zē nyúg bē? 18 ††Mē a yáág nē Titus nē a zég, mē mú nti bá *mínyɔnǵ wún bí mē mpú yé; ye Titus nyē a shí nyúg bē? Ngaá bī a shí dǵg nē sá sē búsa nē mítédǵgá mimpwūd sē ηgē kyey kuú ηjɔɔnd ηgwūd? 19 Bwēyúlē bí á tēéd nē ηgálē ci nē sē ηgē bul lás ntúní nē sē ηgē shwɔ́ mēnyúul bídē mīshéd. Mbô! Sē ηgē lás mīsh mē Zembí dē, sónǵn Kříst sē njúl cǵn. Yé bwááηg mē búl cēel wá, lésú wēsh sē ηgē ntāg lás ga wúsē shú nē bī lálǵg búgád. 20 ††Mē ηgē bēemb nē ja mē bá zē yí mē bág zē kwey bí dúl váál, kú bē váál mē ηgē cēel yí; bī bān kwey nēmá mē dúl váál, kú bē váál bí mē cēel yí. Mē ηgē bēemb nē mē bág zē kwey nē bí ηgē bē nē ozhuyā, nē mbiya lám, nē dúlē nyada, nē mēfendyā, nē ojaawú-jaawú, nē ikúdǵgú, nē ηngūn, nē oncúg-nculē. 21 ††Mē ηgē bēemb nē ja mē bá nyīngē zē nūη yí, Zembí waam bág sá nē mē gwágúg shwōn bídē mīshéd. Nēcé, ηkí mē zé kwey nē zhwoη buud bwé á ηgē sá *mīsēm wá bwé acéndē mítédǵgá nē bwé yówēg mīsóɔlǵgú mí ádēdanā, yow jaηga, yow ástý-sēy bwé á ηgē sá yé, mē bá jii yé nda yē lú shwiy.

§† 12:9 Iza 40.29-31; Rom 5.2; Flp 4.13 ††† 12:12 Mis 13.6-12; 14.8-10; 16.16-18; 19.11-16; Rom 15.19 †† 12:13 11.7-9 ††† 12:14 13.1 ††† 12:15 1Kr 16.24 ††† 12:17 7.2 ††† 12:18 2.13; 8.6, 16-17 18 12:20 1.23; 1Kr 1.10-11 19 12:21 13.2

Mæcwûn mæ ámæzhúgúlâ

13 †Ja aléel wé mæ wál zæ bídí ga. Sá é zæ dæ cígal mílâsú nji owúshined óbá ólól bwá mæ fwo bwi-
ing mpu ngwûd. ² †Ja mæ á fwo bæ nûn ja ábêé yí, mæ a
shí fwo bwey lás næ buud bwá á ngæ sá *misám wá, næ
bóólúgá bêsh. Mæ tééd námé bwey nyiingæ lás næ bwo ja
gaád mæ kú fwo wócs nûn ná: Mæ ájagælâyé tæ muud
ja mæ é zæ yí, ³ næcé bí ngæ jii dúg mæyigyé mæ lwó ná
*Kříst ngæ lás mædí nyúúlúdí í. Bî mæ mpú ná Kříst ngæ
sêy nûn bídí næ ngkulú, a cugé næ ilæm. ⁴ †Ji mpu bæ ná
bwá á bwambælæ nyæ kwolós dí a njúl ná næ ilæm; ká, a
ngæ cugæ næ ngkul mæ Zembî ja gaád. Nda sá báá sá
búsæ buud bē †† ná, sá mæ ka bæ næ ilæm; nji, sánónj sá é
cugæ shú dún næ ngkul mæ Zembî.

⁵ Ná ndéé, muud yêsh fáásæ nyæméfwó, bigas cæg
jé, dúg nkí a ngæ cugæ cæg mbúgæla. Bî angê næ kwey
mæyigyé ná Yésus-Kříst njul bí mænyúúlúdí í? Bí mæ ká
bigas bíméfwo ná ndéé bí nda kwey mæyigyé, mpu ná
bí cugé ótútélí 5 óbúgæla. ⁶ Mæ tédúgá ná, tæ jé tæ jí, bî
é kwey ná sá báá sá búsæ næ mæyigyé mæcng. ⁷ Sá ngæ
jægæla næ Zembî ná bî kú ná bæeg sá tæ sâ ábúbdw. Sá

† 13:1 12.14; Mbá 19.15; Mat 18.16; 1Tm 5.19 †† 13:2 1.23;
10.11; 12.20; 13.10 † 13:4 12.9-10; 1Kr 1.25; Flp 2.7-8 †† Buud 5
Kříst: Ciyá ní í ká ná buud bæcngú cæg jánjísæ mbádúgá næ Kříst.

abúlé jægæla ntó ná í nyínúg ná sá á mæ mpu sêy. Sá
ngæ yida jii ná bî ngæg næ sá mænywa, tæ í yida nyîn ná
sá bân sá a shígé mpu sêy. ⁸ Næcé sá báá sá cugé næ
ngkul í dú julya næ obúbálé yí, sá mæ yida bæ næ ngkul í
dú nywaadælæ óbúbálé. ⁹ Sá mæ gwág mæshusæg ná sá
bæg næ ilæm, bí yidá bæ næ ngkul. Sá ngæ bul jii sâ ng-
wûd, nji ná búgá í fífæg bî. ¹⁰ ††Gwé wé mæ ngæ bwey
cilæ bí mæ kú fwo wócs yí, shú ná ja mæ bá wócs yí, mæ
bág bæ kú zæ ngæ nkáánd næ bí næ ngkul Cwámba nyæ á
yæ mæ yí. Nyæ a shígé yæ mæ ngkul nyæcngú ná mæ zæg
ngæ ntáma buud, nyæ á yæ mæ ná mæ sáág ná buud
bwá lálæg búgád.

¹¹ ††Bwaang, mæ shúgúlá cî næ bí nááá, dægá bæ næ
mæshusæg, ngægá næ sý ná búgá í ngæg fifæ bî, sýgá ná
muud yêsh mækuú mæ tówúg shí, dægá bæ cúnj, kúgá
dæ sý mæbyaagælæ. Ná ndéé, Zembî á cæelí, Zembî á ná
shæe nyæ é bá ji næ bî. ¹² ††Ngægá næ kúlæla mækúlæla
mæ buud 5 Zembî. ¹³ †Buud 5 Zembî bêsh bwá ngæ báda
bî. ¹⁴ Mpaam mæ Cwámba Yésus-Kříst í jíig bí bêsh dí,
næ cæelí mæ Zembî, næ cæg sængí mílâm mæ Nkênkê
Shíshim.

‡‡ 13:10 13.2; 10.8; 1Kr 4.21 ‡‡† 13:11 Yuá 14.27; Rom 15.33;
1Kr 7.15; Ifz 6.23; Flp 4.9; 1Te 5.23; 2Te 3.16; Heb 13.20; 1Pr 5.14
‡‡‡ 13:12 1Kr 16.20 § 13:13 Mak 13.11; Rom 8.26, 39; Gal 6.18

Buud 5 Galátia

Isâ í dúgyá nê Kálaad mæ Pwôl shú Galátia yí

Pwôl nyê a sá mæma mínjwond ngélê jaaw milánj mí Zembî. Njwond ábéé nê aléel dí wê nyê á kâ nê milánj mí Zembî shí á Galátia yé (Mis 16.6 nê 18.23).

Nji, b3ól búúd bwé á nyíngâ kâ wu, Pwôl kú bâ, kâ ngâ jfíngeli buud ná okrísten bêsh bwé cúgé Oyúden wá bwé jêlá nê bÿ máççÿ má Moyíz, bul bâ ná ndéé ççÿ lú ábiwáág.

Ná ndéé, ja Pwôl nyê á gwág ná okrísten wâ Galátia bwé ngâ bâ nda bwé magelê njfíngúla wawng yí (í á jee bâ a njúl Iféz), nyê á ka cilê bwo kálaad éga, shú ná bwé bág kú bÿ njfíngúla wawng, bwé nyíngâg ñwa Jjÿ Kéel. Nyê á ka tâl kálaad yé icé íl3w:

(1) A fwo tééd jaaw bwo sâ í á sÿy nê nyæmfwó yí; nda nyê á cénd kuú njwond ná, nê nda okrísten wâ Yurúsalem bwé á magelê nyê ná (lúu 1 nê lúu 2).

(2) A mú nyíngâ lwó ná t3w micilyá myá Sÿ a Cwúlú mí ngâ jfíngeli ná Zembî cúgé nê ñkul ci ná muud ji tétálí nê a bÿélê máççÿ má Oyúden (lúu 3 nê lúu 4).

(3) A mú kâ shínal nê bándúléê ná bwé cúgâg váál çÿg Nkÿñkÿ Shishim ngé lwó bwo yí (lúu 5 nê lúu 6).

Dÿ dêsh t3w mbúgela yêsh má jêlá nê gwáduga Nkÿñkÿ Shishim wawng nyédí lámúé, a wú míkwámúé.

Mæbádá

1 †Mæ Pwôl wé má cilá kálaad éga, mæ *muud lwámá mæ Yésus-Kríst. Mæ cúgé múúd lwámá ná buud bwé á féesh mæ, kú nyíngâ bâ nê muud nyê á tâl mæ; Yésus-Kríst bá S3óngú wúsú Zembî muud nyê á gwúmushi nyê yé, bwé wé bwé á féesh mæ ná mæ bág muud lwámá. ² †Næ mæ, nê bwááng † bêsh sán3ng búsá sámbá wá, sé ngâ cilê mádÿ mésá Galátia má. ³ S3óngú íshé Zembî bâ Cwámba Yésus-Kríst bwé 3 sá bí mpaam, bwé 3 sá námá nê bi ngâg nê çÿg nê shæ. ⁴ †Kríst nyê á kæenzh nyæmfwó, zæ sá nê Zembî júúg shé nê *misám, nyê á zæ yíl shé mányámá mâ b3w-b3w çÿg á mw3w mágaád. Nyê a sá námá nda S3óngú wúsú Zembî nyê á ci ná. ⁵ Zembî ñwág gúmá kanduga á kanduga. Amen.

Jjÿ Kéel jisæ nji ngwûd

⁶ †Bí má læel béégya nê Zembî muud nyê á j3w bí nê mpaam mæ *Kríst yé, kâ bÿ dúl kéel íf? Mæ ngâ bul káam sá j3wngú éé. ⁷ †Mæ acÿyé ná dúlégá kéel í nyíngâ bâ. Mb3. Jí yida bâ ná, b3ól búúd bwé má zæ sá nê fÿg í jímbúg bí, çeel zæ sá nê Jjÿ Kéel má Kríst í gwíngúg dúl váál. ⁸ †Mæ ci nááá, ñkí ngw3l múúd mæ zé nê kéel ishús í ngé shw3pla nê d3wng sé á bwiing bí yé, t3w í ny-

† 1:1 1.11-12; Rom 1.5; 1Kr 9.1-2 †† 1:2 1Kr 16.1 † Na cúgé óminy3hú wâ byélé, jisæ buud bân3ng bwé ngé búgela Yésus wá. †† 1:4 2.20; Mat 20.28; Yuá 1.29; 2Kr 5.21; Ifz 5.2; 1Tm 2.6; Tit 2.14; Heb 9.12-14, 26; 1Yn 5.19 †† 1:6 Heb 12.15 ††† 1:7 5.8, 10; 2.4; Mis 15.1, 24 ††† 1:8 1Kr 16.22

íngâ bâ sámfwó, t3w jisæ ná *éngæles nyê ámæ zhu gw3w, ñkwaal nê nyê. ⁹ Sé á shí fwo bwey ci nt3, má nyíngâ námé ci nê, ñkí muud mæ zé bwiing bí kéel ngé shw3pla nê d3wng bí á *magelê yé, ñkwaal nê muud wawng. ¹⁰ †Né ji? Ye mæ ngâ sÿ ná sán3ng buud wé sé bág çÿg, ye sâ Zembî? Ye mæ ngâ j3i nê buud wé bwé gwágúg mæ nywa? Má ká ngâ j3i nê buud wé bwé gwágúg mæ nywa, mæ kú ná bæ s33l mæsáal má Kríst.

Zembî wé nyê a j3w Pwôl

¹¹ †Bwaang, mæ mpú jaaw bí ná, Jjÿ Kéel má ngé bwiing yí cúgé sâ nê muud nyê ámæ bwænde nê fÿg nyé. ¹² Muud ntâg dí nyê á bwiing mæ dwo, ñkí jfíngeli mæ dwo. Yésus-Kríst wé nyê a sá nê mæ mpúg isâ mæ mpú yí.

¹³ ††Ngaá bi a shí gwág sâ má á dÿ sá ja má á bæ náá yábá *Oyúden dí yí? Bi a shí gwág ná mæ á dÿ lwó *Dÿ lú óbúgela 3 Zembî cúwúlí nê ñkúé, mæ á dÿ çugas bwo nê bwé jÿçÿg. ¹⁴ Mæ á ngâ læel kâ shw3g yábá Oyúden dí çÿ bíl zhwoig ikala byâm mádí kúl búúd dí, mæ á bul wá lúu mæcum má ódá dí. ¹⁵ †Nji, Zembî muud nyê á bwey féesh mæ mæ njúl ná mw3 mæ ny33ngú waam dí yé, múúd nyé á j3w mæ mpáam dí yé, ja nyê á kwey ná fwámé wæla má w33s yí, ¹⁶ nyê a sá nê mæ mpúg Mwán yé mádí lámúé, mæ kâg nê nyê kâ bwiing íkúl ishús. Ná ndéé, mæ a shígé kâ j3i t3w mæcwûñ wé muud, ¹⁷ mæ kú námá fwo kâ Yurúsalem nê mæ kâ bwæma nê *buud 3 lwámá bwé á tééd ñwa j3ya nê mæ

§ 1:10 1Te 2.4-6 †† 1:11 1.1 ††† 1:13 Mis 8.3; 9.1; Flp 3.5-6; 1Kr 15.9 †† 1:15 Zhe 1.5; Mis 9.3-5; 22.21; Rom 1.5; 1Kr 9.1; 15.10

wá. Mə á yida fwo kə shí á Arabî, mə nyingə zə Damás. ¹⁸ †Nə ndeé, mpúsə mimbú mílɔɔl wə mə á ka tɛem bád kə Yurúsəlem nə mə kə bwəma nə Séfas †† yé. Mə a já ntāg nyədə mwōw wūm nə mətóɔn. ¹⁹ †Mə a shíge námə bwəma nə tɔɔ *muud lwámá ngwūd mwōw wūm nə mətóɔn mɔɔngúɔd, mə a dúg nji Zhâk á mínyɔŋɔ mə Cwám̄ba. ²⁰ Mísh mə Zembî dí, mə angé nə bwiiŋg ijǔǔ, sâ mə ngə jaaw bí ga jísə búbálé. ²¹ †Nə ndeé, mə á ka zə kə mǎfaan mǎ Sirí nə Silisî. ²² Nji, mǎdɔ mə *Kříst mǎ Yudéa mə áshíge námə fwo mpu mə mpwoombú. ²³ Bwə á yida ngə gwág nji lán nə: «Muud nyə á dɛ sá shé cúwǎlí yé mú ngə bwiiŋg búgə nyə á ngə cɛel janɣǎlə yí.» ²⁴ Bwə á ka ngə yə Zembî gúmá nə sâ nyə á sá mə jɔɔngú.

Pwôl bǎnđŋ bǔól búúd ɔ lwámá

2 †††Nə ndeé, mə á ka nyingə zə kə Yurúsəlem nji mpúsə mimbú wūm nə mínŋ; jǎn jaa, sá Barnábas wə sá á kə, mə nkág nə Titus sám̄bád. ² †††Mə á kə ntāg nəcé Zembî wə nyə a lwó mə nə a ngə jii nə mə kég. Sǎnđŋ otówe ɔ shwóg sá á ka kə sɛɛngya, mə mú kə lwó bwo Jǔǔ Kéel mə ngə cúndə ikûl ishús yí, nə ngəŋ. Bwó otówe ɔ shwóg í, mə á lwó bwo Jǔǔ Kéel dɔɔngú, nəcé mə a shíge jii nə iséy byâm í yég iyíy-yíy, tɔɔ byɔɔng mə á sá mwōw mə mpús yí, tɔɔ byɔɔng mə ngə sá mwōw mǎga dí yí byêsh. ³ Mə ngə ci nə sǎnđŋ Títus wə sá á bə sám̄ba, a njúl mwâ Gǎrék; otówe ɔ shwóg bwə áshíge námə yǎmbəli nyə nə a síyág ábiwáág. ⁴ †Nji bǔól búúd bwə á ngə shiŋg nə bútsə gwoong dí wá bwə á ngə ci nə a síyág. Nəcé buud bɔɔngú bwə á zə nyii gwoong jísúd nda bútsə námə ókřisten nda sá, ndug bwə á yida zə nə bwə zə ngə baagʊsə sá ishwoó ishwoó, nə bwə dúg váál sá ngə cɛgə cɛg ə kú nə mǎnyámá Yésus-Kříst ngə yə sá yí. Bwə á ngə baagʊsə ntó nə bwə cɛel nyingə wá sá mǎnyámád ††. ⁵ Nji, sá áshíge bwəle kúd lúu nə bwo, kú námə bwəle yə bwo zhí; sá á ngə jii nji nə obúbálé wá Jǔǔ Kéel sá ngə bwiiŋg bí wá bwə bág kú fúfug.

⁶ †††Buud bwə á bwey mpúy nə otówe ɔ shwóg wá bwə áshíge námə yǎmbəli mə nə tɔɔ gúl sâ shús. Mɛɛ mə abíshé sâ otówe ɔ shwóg bɔɔngú bwə á dɛ bə yí, Zembî nyə ádé bish nə mbɛé jii jíga, kɛel jii jíga. ⁷ †††Otówe ɔ shwóg bɔɔngú bwə á yida kwey nə Zembî nyə á yə mə mbag nə mə bwiiŋgúg ikûl ishús Jǔǔ Kéel, námə nda nyə á yə Pyêr nə a bwiiŋgúg *Oyúden ná. ⁸ Nəcé Zembî muud nyə á sá nə Pyêr bág *muud lwámá shú Oyúden yé, nyə námə wə nyə a sá nə mə bág muud lwámá shú ikûl ishús. ⁹ Nə ndeé, buud bwə á ngə ŋwa Zhâk bá Séfas ††† nə Yuánes nə omǎnci-mǎnci wá *Dɔ. Omǎnci-mǎnci ŋni báá bwə á magǎlə nə Zembî nyə a mə féesh mə féeshá mpáam; báá bwə á ka bǎda sá Barnábas, lwó nə bwə mə magǎlə nə sá mə fɛla nə bwo iséy bwə

ngə sêy yíid, sá kég ikûl ishúsúɔ, bǎn bwə kə Oyúden dí. ¹⁰ ††Bwə á yida ci nə sá bág dɛ tédɔga mímbúm-búwá myá Dɔ; mə á bwey námə wá lâm nə mə dɛ sá ntó.

Pwôl bá Séfas

¹¹ Nji, ja Séfas nyə á zə Antyósh yí, mə a ləl lúu nə nyə tǎm buud, nəcé nyə a sá sâ mǎbɛɛ. ¹² †††Nyə á bə nə, shúshwóógú nə buud Zhâk nyə á ntɛ wá bwə wóɔsúg í, nyə á ngə də səŋ ngwúɔdú nə ikûl ishús †††; nji ja búúd ɔ Zhâk bwə á wóɔs yí, a mú fúndə nə buud bwə dú yáág nə ábiwáág wá bwə á bá dúg nyə, a mú julə nyúúl, kú ná fɛla nə ikûl ishús. ¹³ Dúgǎlə bǔól *Oyúden bwə á dúg ntó yí, bwə mú námə julə mǎnyúúl, Barnábas mú námə nyii mǎshíigá mɔɔngúɔd. ¹⁴ Nda mə á dúg nə kuú njɔɔnd wǎŋ í á shíge ná ngə bɛ obúbálé sá ngə bwiiŋg Jǔǔ Kéel dí wá nə, mə á ka ci nə Séfas buud bēsh bwə njúl, nə: «Ja wée mwâ Yúden wó téed bə kú sá nda Yúden, ngə yida sá nda ikûl ishús yí, ntəɔdele wó jé nə ŋkul ka yǎmbəli ikûl ishús nə í ŋwág kuú njɔɔnd Oyúden yé?

¹⁵ «Shé bǎn, shé á byêl Oyúden, shé cugé ikûl ishús í ngə sá *misám íni. ¹⁶ †††Nji, shé mə yida mpu nə Zembî cugé nə ŋkul ci nə muud jii tǎtəlɛ nə sálə míśóǎlúgú mǎcɛɛ mə ngə jii myá; Zembî mə ci nə muud jii tǎtəlɛ nji ja á búgǎlá Yésus-Kříst yí; shé bǎn shé á mə *búgǎla Yésus-Kříst shú nə búgə jɔɔng í sáág shé otǎtəlɛ mísh mə Zembî dí, kú bə sálə míśóǎlúgú mí mǎcɛɛ. Shé mə mpú nə sálə míśóǎlúgú mí mǎcɛɛ í cugé nə ŋkul sá múúd tǎtəlɛ mísh mə Zembî dí. ¹⁷ †††Shé ngə sɔ nə Zembî ŋwág shé nə otǎtəlɛ ɔ búúd nəcé Kříst; nji, í ká yida ngə nyín cínɔng nə shé músə osóɔɔ ɔ míśám nda ikûl ishús í, ntó ka kə nə jii? *Kříst ngə yida kə nə buud míśámúɔ í? Gúl sâ cugé nə ŋkul bə ntó.» ¹⁸ Mə ká nyingə ngə wɛel mǎcɛɛ mə á bwey myaas má, ŋgaá mə nyingə tǎl mǎmǎfwó cé múúd mə cáám mǎcɛɛ yé? ¹⁹ †††Nə, Mǎcɛɛ mə á gwú mə, mə músə ka bə mbimbə shú sâ í dúgyá nə mǎcɛɛ yí ¹⁹; mə jii mbimbə jini kóɔm-búɔ shú nə mə ngəg nə ka cɛgə nji shú mə Zembî. Mə á bə mbádúgá nə Kříst ja nyə á yə kwolós dí yí. ²⁰ †††Ntó jii nə, mə ná dí ngə cɛgə yé, Kříst wə ngə cɛgə mǎdí cwû. Cɛg mə ngə cɛgə nyúúl nyám dí ja gaád yí, mə ngə cɛgə gwo nji nə búgə ngǎlə búgǎla Mwân mə Zembî, nyə muud nyə á cɛel mə nə ndeé a yána cɛg jé shú dām yé. ²¹ Mə acéélé sá nə mpaam mə Zembî í bég kú nə mfíí. Nəcé, í ká bə nə muud jii nə ŋkul bə tǎtəlɛ mísh mə Zembî dí nə sálə míśóǎlúgú mí mǎcɛɛ, mpu nə Kříst nyə a fǎnda zə yə shwiy kú nə mfíí.

Ye búgá, ye mǎcɛɛ

3 ²¹Heé, yé íwagǎla-wagǎla i búúd yá Galátia! Zé mə nyingə zə kənd bí mícwagǎwa dí éne? Nɔgaá sé

† 1:18 Mis 9.26-28 †† SÉFAS: Jisə dúl jíná mə Pyêr. † 1:19 Mat 13.55 †† 1:21 Mis 9.30 †† 2:1 Mis 15.1-19 ††† 2:1 1Kr 15.2; Flp 2.16 Mis 4.36 2Kr 2.13 ††† 2:2 2.6, 9 § 2:4 1.7; 5.1, 13; Mis 15.1, 24; 1Kr 9.21 †† Mǎnyámá mə mǎcɛɛ mə Moyíz. ††† 2:6 Rom 2.11 §† 2:7 1.15-16; Rom 1.5 §†† SÉFAS: Jisə dúl jíná mə Pyêr.

§† 2:10 Rom 15.26 §† 2:12 Mis 11.3 §†† IKÛL ISHÚS: Na jisə bɔɔngú ókřisten bwə á shíge bə Oyúden wá. §†† 2:16 3.10-12; Rom 3.20-30 §§§ 2:17 Rom 2.17-3.20 18 2:19 6.14; Rom 7.6; 6.2-4 19 Mə jii mbimbə shú sâ í dúgyá nə mǎcɛɛ yí: Ntó mə kə nə «mə a mə yow ngǎlə cɛgə nji shú lú mǎcɛɛ». 20 2:20 1.4; Yuá 17.23; Rom 8.10-11; 2Kr 5.14 21 3:1 5.7

á shí mpu lwó bí Yésus, nà nda bwé á bwambələ nyə kwolós dí ná? ² †Mpugá ná jaaw mə sà ga: Jí í á sá nà bí ləgúg Nkəŋkə Shishim, ye sálə mísóólúgú máccəx má ŋgá jii myá, ye magələlə bí á magələ jɔɔ lán sá á bwi- ing bí yí? ³ Dúni váal wagəla wə jii? Ngaá bí á ŋgə mpu tééd cəg krísten nà Nkəŋkə Shishim? Bi wál nyingə tédəga ná bí é shínál gwo nə məŋkul mən? ⁴ ††Ow! Zh- wog mənywa bí á bwəma nə ndí má † má á bə ntó cwag í? Mbɔ, má cúgé nə ŋkul bə ntó cwag. ⁵ Zembî muud ŋgə yə bí Nkəŋkə Shishim a ŋgə sá bí *məshim- bá yé, a ŋgə sá bí mwo nəcé bí ŋgəlé sá mísóólúgú máccəx má ŋgə jii myá? Ngaá a ŋgə sá bí mwo nəcé magələlə bí á magələ jɔɔ lán sá á bwiing bí yí?

⁶ ††Ngaá ntó wá í á bə nə *Abəraham yé? «Nyə a *búgəla Zembî, Zembî mú lɔ nyə búgə jí jɔɔŋgú, a mú cí nə Abəraham ji tətəli muud». ⁷ ††Mpugá gwág cínɔŋg nà buud bənɔŋ Zembî búsó mpwogé nəcé búgə wá, bwé wə búsó bwán ɔ Abəraham. ⁸ ††Ngaá Kálaad Zembî nyə á bwey jaaw Abəraham jɔɔ lán ga nə: «Ikúli nə il- won byəsh í bá zə bwəma nə ibwádán wódí». Kúkúli Kálaad Zembî jɔɔŋg í á bwey lwó nə ikúli ishús í bá bii búgə ná ndéé Zembî mú cí nə búsó otətəli. ⁹ ††Ntó ji ná, nda Zembî nyə a bwádán nə Abəraham nəcé a búgəlélə ná, Zembî má bwádán nəmə nə buud bəsh bwé ŋgə búgəla nda Abəraham wá.

¹⁰ †Məlwemyə má ŋgə yida bə buud bəsh bwé ŋgə dúg ná baagəlélə máccəx wá í é kənd bwo wə Zembî wá; ŋgaá jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Muud mə bé kú baagələ súsusá jəsh jísə cilyá Kálaad Zembî dí ná a dúg sá gwo yé, ŋkwaal nə nyə». ¹¹ ††ŋgə ntəg mpu nyin nə sán sán ná muud cugé nə ŋkul bə tətəli mísh má Zembî dí nəcé mísóólúgú mí máccəx; í cúgé nə ŋkul bə ntó nəcé cilyá wúsə ná: «Tətəli muud mə bá *dúg cəg nəcé bəlé nə búgə.» ¹² ††Mpugá ntəg ná baagəlélə máccəx í cugé bul bə yuug búgə; cilyá í yida bə ná: «Muud mə báagəlélə súsusá jəsh jísə cilyá máccəx dí ná á də sá gwo yé, máccəx yə nyə cəg.» ¹³ ††Kríst nyə á ka tɔ tən shú ná ŋkwaal á máccəx bídúg shé. Nyə a ŋkəny ŋkwaal wɔɔŋgú nyédí nyúúléd nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, nəə: «Muud yəsh bwé kéel lífid yé, ŋkwaal nə nyə» ††. ¹⁴ ††Kríst nyə á ŋkəny ŋkwaal wɔɔŋgú shú ná, nyédí kwon dí, ibwádán í Abəraham í kálag ikúli ishúsə, shé buud ŋgə búgəla wá shé ləgúg Nkəŋkə Shishim Zembî nyə á kaag yé.

Fwámé mpwon buud má Abəraham

¹⁵ Bwaəŋg, shé ŋwagá ná yuug nə gúl sà shé má dú dúg búúd bwé də sá yí. Ngaá í də bə nə zhizhe kálaad lúgə múúd mə sá yé, á ká sɔy váal í jəla yí, muud kú ná nyingə jímbal tɔɔ cilyá, kú nəmə kwádələ tɔɔ gúl sà cínɔŋgú? ¹⁶ ††Abəraham wə Zembî nyə á kaag

† 3:2 4.6; Rom 8.9-16; 2Kr 3.6, 17†† 3:4 4.11 † Ciyá ni jí nəmə nə ŋkul bə ná «Zhwoŋ micúnj bí á má jísəw myá». †† 3:6 Mət 15.6; Rom 4.3, 22; Zhk 2.23 †† 3:7 Rom 4.11-12 ††† 3:8 Mət 12.3 ††† 3:9 Rom 4.16 † 3:10 Mbá 27.26; Zhk 2.10 †† 3:11 Aba 2.4; Rom 1.17; 3.20 ††† 3:12 Ləv 18.5; Rom 10.5 †† 3:13 Mbá 21.23; Rom 8.3; 2Kr 5.21 ††† Cilyá ni wúsə Mbá 21.23 dí; ntó ji ná, shwi y lú kwolós dúsə shwi y lú məzhúŋgúlu. †† 3:14 3.2-5; Zhu 3.1-2 †† 3:16 Mət 12.7; 17.7-8

məŋkaagə yé, *Abəraham nə mpwon buud nyé. Bwé áŋgə nə cí nə Abəraham nə məmpwon mə búúd mé, nda sà má cí nə məmpwon mɔɔŋg məsə ŋkí bulya. Jísə nə «mpwon buud nyé», ntó ji ná *Kríst. ¹⁷ ††Mə ŋgə ceel cí nə: Zembî nyə a bwey fwo sá kálaad lúgə váal í jəla yí, a mú ka zə yə *Oyúden Məccəx mpúsə mimbú mitəd minɔ nə məwúm məlóló. Məccəx mɔɔŋg má á shígə bə nə ŋkul mə cénd sà kálaad lúgə wɔɔŋg dí, ná má zə sá nə ŋkaagə í yəg ntó cwag. ¹⁸ ††Nəcé í ká bə nə muud mə lúg nə lúgə nəcé sálə mísóólúgú mí máccəx, í nda ná nyingə bə sà Zembî nyə á kaag yí. Zembî nywáa nyə a sá Abəraham mpaam, bəxələ ŋkaagə nyə á kaag yí.

Mfii máccəx má nə ndí yí

¹⁹ ††Ká Məccəx məsə nə wáyé mfii? Məccəx mə á zə kwídəli shú nə buud bwé dúg mpu ja bwé é də caam mwo yí, té mpwon buud Zembî nyə á yə ŋkaagə yí í afwóyé wós yí. *Wəéŋgəles wə bwé á ka zə nə máccəx, ŋkúmba múúd mú bə kala-məjwú, a mú kala búúd mwo. ²⁰ ††Ká, kala-məjwú nyə ádé bə ja múúd ŋgə sá sá nyəmfwó yí. Zembî ji ntəg fwó ¹⁹.

²¹ ††Ye ntó ji ná Məccəx mə ŋgə lúbəli nə məŋkaagə Zembî nyə á ŋgə kaag má? Gúl sà cúgé nə ŋkul bə ntó. Dúl cəx í á mbəm bə nə dúsə nə ŋkul yə búúd cəg í, muud jee bə tətəli mísh má Zembî dí nə sálə mísóólúgú mí máccəx. ²² ††Ká, Kálaad Zembî ŋgə lwó nə buud ɔ shí ga bəsh búsó mənyámá má *mísəməd. Mənyámá mɔɔŋg məsə shú nə obúgəla bwé ŋwág ŋkaagə má Zembî, nəcé báá ŋgəlé búgəlá Yésus-Kríst. ²³ ††Ntó ji ná shé á bə mənyámád té fwála lə búgəlá Yésus í á shígə fwo wós yí; Məccəx wə mə á ka də fad shé, ŋgəlé bwánd nə Zembî lwóg shé zhií shé búgəlag Yésus-Kríst yí. ²⁴ ††Ntó má kə ná, Məccəx má á ŋgə kyey nə shé nda muud ŋgə fála múmwán yé, ŋgəlé bwánd nə *Kríst zəg, shé búgəlag nyə, shé mú bə otətəli mísh má Zembî dí. ²⁵ ††Nə ndéé, ŋgaá nə fwála lə búgəlá Kríst í á má wós? Məccəx má aŋgə ná nə fála shé.

²⁶ ††Nəcé, bí bəsh má *búgəla, bí músə bwán ɔ Zembî ²⁵ kwon má Yésus-Kríst dí. ²⁷ ††Mpugá nə bí bəsh buud bí á ŋgə duwan tən buud ɔ Yésus wá, bí a mə ŋwa Kríst nda káándə má bwáád ²⁸. ²⁸ Muud nda ná nyingə də bə nə tédúgá ná mwə *Yúden wə éga, mwə Gərək wə éga; lwaá wəga, fəlí muud wə éga; nyíga ji mudúm, nyíga mudá. Mbɔ! Bí bəsh mú sà ŋgwúd kwon má Yésus-Kríst dí. ²⁹ ††Nda bí músə búúd ɔ Kríst ná, bí wə músə mpwon buud má *Abəraham. Ntó, bəxələ ŋkaagə Zembî nyə á kaag yí, bí búsó nə kɔw ³⁰ wə Zembî.

4 Mə ŋgə ceel cí nə, té wəsh mwán má lúg nə lúgə yé jí ná mwán ntombú yí, a tɔem bə ámədí, a ji

†† 3:17 MmN 12.40 ††† 3:18 Rom 4.14; 11.6 †††† 3:19 Rom 4.15 Mis 7.38, 53; Heb 2.2 18 3:20 Mbá 6.4 19 Zembî nyə a kaag ŋkaagə kú nə kala-məjwú. ²⁰ 3:21 Rom 7.13; 8.2 21 3:22 Rom 3.9-30; 11.32 22 3:23 4.3 23 3:24 Rom 10.4 24 3:26 4.5, 7; Yuá 1.12; Rom 8.14-17 25 Ja Pwól mə cí na ná: «bwán ɔ Zembî» yí, a ŋgə ceel cí bwán bwé mú fwámé íkala wá, ná bwəmfwó mpu ísá í dúgyá nə bwo yí. ²⁶ 3:27 Rom 10.12; 1Kr 12.13; Kol 3.9-11 27 3:27 Rom 6.3; Ifz 4.24 28 Cəgə mbii wí nə muud mə dúg bí yé bəg nda a ŋgə dúg Yésus. ²⁹ 3:29 3.7, 14, 18; 4.7 30 Kɔw ni dúsə kɔw á jɔɔ isá Zembî nyə á kwəməsa shú bwán bé yí.

námé nda lwaá, kú nà kow ísád. ² Nyə é ngə gwág nà buud bwé é ngə kweemb nyə wá, nà bɔɔɔɔ bwé é ngə vyeə nyə júš ísá dɛ́ wá. A bá cugə ntó nà ndéé kə kumə ja fwála sɔ́ɔ́ngú nyə á cɛ́ɛ́lə í bá wɔ́s yí. ³ †Ntɔ́ námé wá í á bə nə shé yé. Ja shé á bə ná bwán ɔ́ ntombú yí, shé á ngə gwág nə mishíshim mí ngə kyey nə isá yá shí ga myá ††. ⁴ †Nə ndéé, ja fwála í á wɔ́s yí, Zembí nyə á nti Mwān yé, zə byēl mwɔ́ mə mudád, íjwūga í Mécɛ́ɛ́d. ⁵ Zembí nyə á nti nyə nà Mécɛ́ɛ́ mə jwúg nə nyə shú nà a jónág tãɲ í yíl búúd mánnyámá mə mécɛ́ɛ́d yí, zə sá nà shé bág nə zhiɛ́ mə bá bwān ɔ́ Zembí. ⁶ †Bí mūsə bwān ɔ́ Zembí; məyigyé mə cínɔ́ng māsə nà Zembí nyə a mə nti shé Shíshim mə Mwān yé mílámúd, Shíshim wɔ́ɔ́ng í dɛ́ kɛ́m nà: «Abba †, Dâ!» ⁷ ††Ntɔ́ jì nà wo cugé nyiŋgə bə lwaá, wo mūsə mbyágá; nà ndéé, nda wó mūsə mbyágá nà, Zembí mə sá nə wo bág nə dwó kow ísá nyə á bwíŋg bwān bé yíid.

Pwól lâm wúsə gwŋw

⁸ ††Yág ja bí á shígé dɛ́ mpu Zembí yí, bí á dɛ́ bə məl-waá mə ózembí bwé cugé námé mpu bə ózembí wá. ⁹ †⁵ †Ká ja bí mə mpu Zembí gaá, bul bə nà ndéé ja Zembí mə mpu bí gaá, dáyé váál bí bí nə ŋkul nyiŋgə kə *búgəla mbéé ítag-bwool í míshíshim mí ngə kyey nə isá yá shí ga myá? Ye bí mə cɛ́el nyiŋgə kə bə məlwaá? ¹⁰ ††Bí ngə bul kaŋəsə mɔ́l mɔ́w, nə bɔ́l ŋkwoond, nə bíl ísəw, nə míl mímbú! ¹¹ † Bí ngə kənd mə lâm gwŋw é! Mə ngə bɛ́emb nə iséy mə á sá bídí yí í yəg íyíy-yíy é! ¹² ††Bwaang, ngaá mə a mə sá məmɛ́fwó nda bí, mə téég bí məbwə, ngəgá nə cugə váál mə ngə cugə yí †. Bí a shígé bwele sá mə məbɔ́w. ¹³ †Bimɛ́fwó bí mə mpú nə ja mə á tééd bwiiŋg bí jɔ́jɔ́ Lān ja áshúshwóógú yí, bwás wá í á sá nə mə shígəlag bídí. ¹⁴ Bwás dɔ́ɔ́ng í á sá ntāg mə nyúul ŋkí dana, nji bí a shígé gwág mə nyéé, kú kál mə. Bí á yida lég mə nda mə jì ngwól *éŋgəles mə Zembí, nda mə wə *Kríst Yésus. ¹⁵ Ká məshusəg bí á dɛ́ gwág mə ja jɔ́ɔ́ng má mə á mə ka kə ngow? Mə ngə mpu bwaagələ nà bí á dɛ́ gwág mə məshusəg váál á nə, bí á mbəm bə nə zhiɛ́, bí a nywá jee tí mísh mún yə mə. ¹⁶ Ká, mə mūsə bí zhízhín ja gaad nəcə mə jaawúl bí obúbálé aá? ¹⁷ ††Yambán bɔ́l búúd bwé ngə zə nə ndí bídí nì í cugé fwámé yambán; jísə nji nà bwé cɛ́el zə béég bí nə mə shú nà bí nywílyág nji nə bwo. ¹⁸ Jísə jɔ́jɔ́ sá nə bí

† 4:3 4.9-10 †† Ciyá sá áma ci na ná: «mishíshim mí ngə kyey nə isá yá shí myá» nì, buud bēsh bwé cugé bul bə nə cúnŋ ngwūd na. Sə bān sɛ́ ngə ci ntəni nəcə sá mə dúg nə Pwól ngə ci mənŋkul mə dɛ́ ngə jwú nə muud shí ga dí té nyə afwóyé magəla Yésus-Kríst yí. Bɔ́l bwé ngə ci nà jísə «isá í á tééd shí ga yí». Dúgúg námə Kol 2.8, 20. † 4:4 3.13; Yuá 1.14 †† 4:6 Rom 8.15-16 †† ABBA: Ciyá nì í ká nə «Dâ». ††† 4:7 Rom 4.13; 8.17 ††† 4:8 1Kr 8.4-6 § 4:9 Ifz 1.21; Kol 2.8-23 †† 4:9 1Kr 8.3; Kol 2.15 ††† 4:10 Mbá 4.19; Mis 7.42; Rom 14.5 † Na, Pwól ngə jəla nə ci məzan mə Oyúden, ŋkí ntāg bíl ísá íkúl ishús í á dɛ́ sá dɛ́lə yə wəacén-cení gúmə yí. Nyə a lás námə lésú ngwūd wɔ́ɔ́ng Kol 2.16 nə 2.23 dɛ́. ††† 4:12 1Kr 9.19-21 † Pwól ngə jì nə obúgəla ɔ́ Galátia bwé cugəgú nda nyə, kú nà kənd mílám gwŋw nə nyá mécɛ́; mécɛ́ mə cugé nə ŋkul sá nə bwé bíig cug, mə cugé námə nə ŋkul sá nə bwé shúbəg cug. †† 4:13 Mis 16.6; 2Kr 12.7 ††† 4:17 1.7

nywílyág nə sá ányunywaá; nji í jəla nə bí nywílyág nə gwo ja jēsh, kú bə nji ja mə jí kúnə-kúnə nə bí yí. ¹⁹ ††Yé bwán bām, mə mú ngə nyiŋgə jug shú dúnúd nda mudá ngə kwiy minú nə a zə byá yé; mə é jug ntó nə ndéé kə wɔ́s ja Kríst nyə é mpu shín ŋwa jiya bídí ícug dí yí. ²⁰ Mə ngə jì ja gaád nə mə bəg nūŋ bídí, mə mpúg váál mə é ləsha nə bí yí. Mə anyiŋgəyé nà mpu sá mə sáág shú dún yí.

Mpwokwoond mə Agar bá Sara

²¹ Bí buud mə cɛ́el nyiŋgə kə nyíi məlwaá mə Mécɛ́ɛ́d wá, jaawəgá nà mə: yé bí ngə námé mpu gwág sá Mécɛ́ɛ́ mə ngə ci yí? ²² †††Ciyá Kálad Zembí dí nə *Aburaham nyə á byá bwán óbá, a byá nyíga nə lwaá dɛ́, a byá nyíga nə mudá yé, kú bə sɔ́l məsáal. ²³ ††Mwán mə lwaá nyə á byēl yéesh á muud dɛ́; yé mə mudá nyə a shígé bə lwaá yé, nyə a byēl ŋkaagə mə Zembí dɛ́. ²⁴ ††Budá óbá ɔ́nì búəsə mpwokwoond á isɔ́ ibá: nyíga sɔ́ á mbún Sinayí, sɔ́ jɔ́ɔ́ng í byá məlwaá: Agar wə éne. ²⁵ Agar wɔ́ɔ́ng wə mbún Sinayí wúsə Arabí yí, a jì ntāg mpwokwoond á Yurúsəlem a múús, Yurúsəlem wɔ́ɔ́ngú bəndŋ mimbyágá myé myésh búəsə məlwaá. ²⁶ ††Yurúsəlem a gwŋw nywáá cugé lwaá, nyə ntāg wə jí nyɔ́ɔ́ngú wúshé. ²⁷ ††Nəcə jí cilyá Kálad Zembí dí nà:

Wo mudá wó abwélé byá yé, gwágúg məshusəg; wo wá yánɡá, wo muud wó abwélé gwág məcɛ́y mə byéyí yé.

Nəcə bwán wə mudá nyə á myeesh yé bwé bul bulya, cɔ́ bɔ́ɔ́ng wə mudá jísə nə báá yé.

²⁸ Bwaang, bí báá bí búəsə bwán bwé á byēl ŋkaagə mə Zembí dí nda *Izaag wá. ²⁹ ††Nə ndéé, mwān nyə á byēl yéesh á muud dɛ́ yé nyə a lwó nyɔ́ɔ́ng nyə á byēl nə ŋkul mə Nkɛ́ŋkɛ́ Shíshim yé cúwəlí; ntó námé wə í ngə bə ja gaád yé. ³⁰ ††Ká Mícilyá mí ngə ci nə jì? Ngaá mí ngə ci nà: «Wíŋgúg mudá á lwaá bá mwán yé; í ajíyí nə mwán yé zəg kaaw məŋkəw nə mwān mə mudá cugé lwaá yé.» ³¹ Nə ndéé bwaang, shé cugé bwán ɔ́ lwaá, shé búəsə bwán ɔ́ nyɔ́ɔ́ng cugé lwaá yé.

5 ††Kríst nyə a yíl shé mánnyámád nə shé cugəg ofulí. Yíimúgá mənnyúul, kúgá nyiŋgə kə nyiŋgal mənnyúul məlwaád.

Jiya fulí

² Mə Pwól mə ngə ci nə, bí mə ká kə ngə síya ábiwáág í, sá *Kríst nyə á sá yí í kú ná bə bí nə mfíí. ³ ††Mə nyiŋgə báágələ jaaw múúd yēsh mə síyá ábiwáág yé fwámé jaaw nà, jísə nyə yíimbúlí nə a bəg námé məcɛ́ mēsh. ⁴ Bí buud ngə dúg nə baagələlə Mécɛ́ɛ́ wá í é təl bí otútəlí mísh mə Zembí dí wá, bí mə ntāma bíndŋ Kríst shwé, bí mə wú kúl bí á dɛ́ bwəma nə mpaam mə Zembí yí. ⁵ ††Sə báá, sə ngə jì nə búgə nə Zembí wə mə bá sá nə sə bəg otútəlí; Nkɛ́ŋkɛ́

††† 4:19 1Kr 4.15 ††† 4:22 Mət 16.15; 21.3 18 4:23 Mət 17.18-19; Rom 4.17-20; 9.7-9 19 4:24 MmN 19-20; Gal 3.23; 4.1; 5.1 Mət 16.1 20 4:26 Heb 12.22; Mbú 21.2 21 4:27 Iza 54.1 22 4:29 Mət 21.9 23 4:30 Mət 21.10 24 5:1 2.4; 4.5, 9; 5.3 25 5:3 3.10, 12; Rom 2.25 26 5:5 2.16; Rom 8.23-25

Shíshim wé ngá balan nà búgá jísú, ngá sá né sá ngáé nà bwánd ná Zembí nyè e sá sá sósólógú wáwng. ⁶ †Nacé, muud músá múúd mæ Yésus-Kríst yé mæ mpú nà: muud tæem síya ábiwáág, í nda bæ nà mfíí; muud ny- ingá bæ kú síya, kú námá nà mfíí; sâ ngwúd wé ngá kwíínd: nji búgá. Búgá jwng í dæ ntâg nyín cæelíd.

⁷ A jɔ̄ kuú njwond bí á tééd nà ndí yí ey! Zé nyè a mæ zé jándæwo bí zhííd nà bí kú ná nyiŋgæ bɛ óbúbólé éne? ⁸ †Váál lííngúlé bwé mæ lííng bí ní í ángé nà zhu wé Zembí muud ngá jw bí yé. ⁹ †Nygaá bí mæ mpú ná búbaalé *lævur bíbíyá í dæ sá ná mbulyá ngug wêsh í bádúg? ¹⁰ †Jâm kósmbúd íí, mæ jì nà búgá nà bí mú buud ɔ̄ Cwám̄ba, bí abúle nyiŋgæ bɛ nyúl zhíí shús. Nji, muud nyè á mæ zæ sá ná fɛg í jímbúg bí éne, tɔ̄ ná nyè wé zé tɔ̄ zæ, Zembí mæ bá yá nà nyè.

¹¹ †Bwaang, í mbæm bæ búbálé ná mæ ngá ná nyiŋgæ cúndæ ábiwáág, bwé ka nyiŋgæ wáám̄b mæ nà cúwáíl nacé jì? Mæ ká nyiŋgæ ngá jííngúli buud ntó, mpu ná mæ aŋgé ná jííngúli kwolós, sâ í kwál bwo bɔ̄wá yí kú ná bæ. ¹² Buud bwé mæ zæ zamædan bí ðni, bwé jéég námá kæ cwíya mímyáágá!

Fwámé jiya fúli

¹³ †Bwaang, *Kríst nyè á mæ sá ná bí cúgæg cug fúli. Nji, cug fúli jwngú í ájáláyé nà yida tæ bí mækuú shí ná bí sáág isâ mílâm mín mí ngá gwág yéesh yí. Yidagá bæ nà váál cæelí í é sá ná bí dúg bæ, ngwól kwíínd ngwól, ngwól kwíínd ngwól yí. ¹⁴ †Nacé, mæmpándí mæsh mæ Mæcɛx mæ ká bwæma mpándí ngwúd dæ ná: «Cæelug múúd yêsh jísú wo kúná-kúná yé nda wó cæél wóméfwó ná». ¹⁵ †Ká, bí mæ ká yida ngá kwagæla mpádúgá nyín, nkí ntâg ná bí ngá bæ, ngwól fæeg ngwól, ngwól fæeg ngwól, bí ɔ̄ ka bey ná í bág shúgæla bí ná bósól kweemæshi bósólúgá!

¹⁶ †Mæ ngá yida cì náaá: cugægá váál cug Nkɛŋkɛ Shíshim ngá lwó bí yí; ja jwngú, bí anyiŋgæyé ná ngá bɛ iwíímbúg í cug mæ múud. ¹⁷ †Nacé, iyéesh í cug múúd í ngá lúmbæli nà iyéesh í Nkɛŋkɛ Shíshim, iyéesh í Nkɛŋkɛ Shíshim lúmbæli nà bí í múúd; isâ íbá íni í ngá síya lúmbæli bídí mílámú, váál á ná bí nda sá sâ bí mæ cæél sá yí. ¹⁸ †Nji, bí mæ ká ngá cugá váál cug Nkɛŋkɛ Shíshim ngá lwó bí yí, bí nda ná nyiŋgæ bæ málwaa mæ mæcɛx.

¹⁹ †Mísósólógú mí dæ zhu íyéesh í cug múúd dæ myá mí cúgé nà njúg, myó wá: nà jaŋga, nà mísósólógú mí ádædanâ, nà asíy-síy, ²⁰ nà yólæ ózembí ɔ̄ áyadúg gúmá, nà sálæ jamb, nà ífæmuga, nà ozhuyâ, nà mbiya lâm, nà dúlæ nyada, nà mæfendyâ, nà dúlæ bæ mæcúrj mæcúrj, nà mæŋkɔ̄wómú, ²¹ nà mæzhúrj, nà iŋgulæga, nà idína í álal-ŋkul ²², nà bíl váál isâ yâ ntó. Mæ tééd fwo bwey kéwæli bí námá nda mæ á fwo bwey jaaw ná, ná:

† 5:6 3.28; 5.22; 6.15; Rom 4.11; 1Kr 7.19; Ifz 6.23 †† 5:8 1.6-7 † 5:9 1Kr 5.6 †† Kaaná ní wí námá fwo bæ 1Kr 5.6 dæ; wúsæ námá nda kaaná sá mæ dæ cì ná: «Shú ngwúd mæ dæ wá bósól bêsh ib-wool» yí. †† 5:10 1.7 ††† 5:11 6.12, 14; 1Kr 1.23 ††† 5:13 1Kr 6.12; 10.23-24; 1Pr 2.16 § 5:14 Læv 19.18; Rom 13.9 †† 5:15 Zhk 4.1-2 ††† 5:16 5.25; Rom 8.2-13 †† 5:17 Rom 7.13-23 ††† 5:18 Rom 6.14; 7.4 †† 5:19 Rom 1.28-32; 1Kr 6.9-10; Ifz 5.3-5; Kol 3.5-8; 1Tm 1.9-10; 2Tm 3.2-5; 1Pr 4.3; Mbú 22.15 †† IDÍNA Í ÁLAL-ŊKUL:

buud bwé ngá sá váál isâ íni wá bwé ábúlé bæ nà kɔw Faan mæ Zembí dæ.

²² †Ká, Nkɛŋkɛ Shíshim nywáá mæ dæ sá nà muud bág nà cæelí, nà mæshusug, nà mætæla, kú nà mílámæsa, nji jɔ̄ lâm, nà jɔ̄ fúlú, mæŋkaagá mæ nda salan, ²³ †næ lâm ná shæe, næ dúlæ mpu bii lâm; kú nà tɔ̄ cɛx í ngá ban váál isâ íni. ²⁴ †Buud bwé músá búúd ɔ̄ Kríst wá, bwé á mæ bwambæla mbíí búúd bwé á dæ fwo bæ yí kwolós dæ, í yæ nà iyéesh byé nà iwíímbúg byé byêsh. ²⁵ †Nkí shé mæ mpú ná Nkɛŋkɛ Shíshim wé ngá sá ná shé cúgægú, shé kágá bíd ná nyè wé kyéyug nà shé. ²⁶ †Shé yówægá íbæmb, shé yɔw dúlæ ngá sɔ̄ mæbyaagæla nà dúlæ sá ófimál sáméfwó nà sáméfwó.

Dugá wá mébwé

6 ²⁰Bwaang, nkí í wós ná muud mæ biil nà iwushí, bí buud ngá bɛ Shíshim mæ Zembí wá, ŋwagá nyè nà lâm ná shæe, bí sá ná a cíg sósólógú wáwng. Bí ɔ̄ dæ námá káálugá nà bí bílúg mæbwæbálanúd. ² ²¹Dugá sá ná, ngwól mæ ká bæ nà mækwowæla, bósól wá mæbwé; sálæ ntó wí ná bí ngá bɛ cɛx *Kríst nyè a lúgá shé nà ndí yí. ³ ²²Nacé, nkí muud ngá tædúgá ná a jì gúl mæma sâ, í njúl ná a cúgé tɔ̄ sâ, a ngá shiig nyæméfwó. ⁴ Ná ndæé, muud yêsh fáásug mísósólógú nyæméfwó ngá sá myá; á ká dúg ná mí mpíyá nà gúmá, a mú ŋwa gúmá nà nyæméfwó, kú bæ mænyúúl mæ búúdæd. ⁵ ²³Nacé muud nyæméfwó mæ jælá nà fwo wáduga nà micúrj myé.

⁶ ²⁴Muud ngá jííngú Milésú mí Zembí yé yéng muud ngá jííngúli nyè yé kɔw á isâ byêsh á jì nà ndí yí.

⁷ Kúgá shiig mænyúul; bwé ádé kæ nà mæshigá wé Zembí; mpæg múúd mæ bɛ yí, gwo námá wé á bá mwáág yí. ⁸ ²⁵Múúd mæ ká bɛ mpæg á nyúúl ²⁶, mpæg jwng í bá wúmæ nyè shwi, dwé wé á bá mwáág tâŋ mpumá yí. Muud mæ ká yida bɛ mpæg Shíshim ²⁷, mpæg jwngú wúmæ nyè cug á kandugá kandugá, gwé wé nywáá mæ bá mwáág tâŋ mpumá yí. ⁹ ²⁸Shé kúgá káád sálæ mænywa; shé mpúgá ná, shé mæ ká bæ kú káád íí, shé mæ bá mwáág mpúmá á mænywa mɔ̄wngú fwála í bá jæla yí. ¹⁰ ²⁹Næ ndæé, té shé ngá ná bæ nà fwála yí, shé sáágá buud bêsh mænywa, bul bæ ná ndæé bɔ̄wng bússá óbúgæla nda shé wá.

Mæshiné mæ kálaad

¹¹ ³⁰Bwaang, bí mæ dúg mæma íkaŋgá mæ ngá cilæ bí nà mbwé wám yí. ¹² ³¹Buud bwé ngá yíímbæli bí ná bí síyág ábiwáág ðni, bwé ngá sɔ̄ ná bwé ŋwa gúmá nà

Mbí ídína wáwng í á dæ bæ, buud dæ nà ŋgul ntɔ̄ mínji, buud sá jaŋ- ga kú nà mæsus. ††† 5:22 Ifz 5.9 ††† 5:23 1Tm 1.9; 2Pr 1.6 ††† 5:24 2.19; 6.14; Rom 6.6; Kol 3.5; 1Yn 3.6 18 5:25 5.16; 1Kr 6.19; Ifz 4.30 19 5:26 Rom 12.10; Flp 2.3 20 6:1 Mat 18.15; Zhk 5.19; 1Kr 10.12 21 6:2 1Kr 9.21; 2Kr 11.29 22 6:3 1Kr 4.7 23 6:5 Rom 2.6; 14.12 24 6:6 1Kr 9.11, 14 25 6:8 Yuá 3.6; 6.63; Rom 8.6, 13 26 Bɛ MPÆG Á NYÚÚL: Ntó mæ ká ná: «Wá lúu ŋgólæ sɔ̄ mænywa mæ dúgyá nà nyúul má». 27 Bɛ MPÆG SHÍSHIM: Ntó mæ ká ná: «Wá lúu ŋgólæ sɔ̄ mænywa mæ dúgyá nà Shíshim má». 28 6:9 2Te 3.13 29 6:10 Yuá 13.34; Rom 12.10; 13.8; 14.15; 1Kr 8.1; 2Kr 8.7-8; Gal 5.6, 13-14; Ifz 5.2; Flp 2.2; 1Te 3.12; 4.9; 1Tm 1.5; Heb 13.1; 2Pr 1.7 30 6:11 1Kr 16.21 31 6:12 5.2, 11

misóólúgú myâ buud. Jísə nji né bwə acéélé bwəma nə cúwúlí kwolós má *Kríst í ηgə kwaamb yí. ¹³ Dəgá, buud ɔ ábiwáág bwəméfwó bwə aηgê nə baagələ məcəξ, nji bwə ηgə jii né bi síyág ábiwáág. Jísə bwo nji né bwə ceeł bá dɛ bəgəwa nə bwə wə bwə á sá nə bi síyág ábiwáág. ¹⁴ †Ká məε jâm kómb dɪ, mə cugé nə gúl sâ mə jí nə ηkul bəgəwa nə ndɪ yí, nəmə nji kwolós mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst; nəcé Kríst nyə a mə sá nə mə dúgúg shí ga nda nyísə kwolós dɪ, shí ga dúg mə nda mə jii kwolós dɪ. ¹⁵ ††Gwə wə má cí nə, síyálə

† 6:14 1Kr 1.23, 29, 31; 2.2; Gal 2.19 †† 6:15 5.6; Rom 6.3-4; 2Kr 5.17; Ifz 4.24

ábiwáág cúgé nə mfíí, nyiηgələ bə kú síya, nda nə mfíí; sá jí nə mfíí yí jí nji bələ kukwuməga ágúgwáan. ¹⁶ †Buud bēsh bwə é bɛ njiŋgúłá nɛ wá, Zembî ké sá nə bwə cəgəg nə shεε, ké gwág bwo cey lámúɔ, ké sá nəmə *Izəɾəyél yé ntó.

¹⁷ ††Tééd múús íí, muud nda ná nyiηgə ntágələ mə lúu; mpugá nə nyúúl nyâm nyí nə məyígyé mə ηgə lwó nə mə a mə jug shú má Yésus má. ¹⁸ ††Bwaηg, Mpaam mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst í jíg mítédúgá mínúɔ. Amen.

‡ 6:16 Sòm 125.4-5 †† 6:17 2Kr 4.10 †† 6:18 Flp 4.23; 2Te 3.18; 2Tm 4.22; Flm 25; Mbú 22.21

Buud 5 Ifêz

Isâ í dúgyá nà kálad mæ Pwôl shú Ifêz yí

Pwôl nyê á cilê bǝǝl ókálád a njúl mímbwugêd, bwé dɛ jǝw ókálád bɔɔɔg né «ókálád ɔ mwâ mimbwug». Bɛǝlê sâ jisê Ifz 3.1 nê 4.1 dɛ yí, í ngê nyîn nê kálad á buud 5 Ifêz jisê cínɔɔgú mbwoomb «ókálád ɔ mwâ mimbwug» dɛ, bânɔɔg nyɔɔɔg á buud 5 Filipî, nê á buud 5 Kolósia, nê nyɔɔɔg nyê á cilê Falmɔɔg yé. Minjǝgúlá mísê kálad wɔɔɔg dɛ myá mí ngê nyîn nda sâ mé cí nê Pwôl nyê a shígé cilê nyê nji shú Dɔ ngwûd. Shug lú minjǝgúlá myɔɔɔg wé yuug á kandugê kandugê Zembî nyê á yágulê yí; yuug nê á sheeng isâ yâ jɔɔg nê ya shí byêsh Kríst dɛ shí mækuú (1.10). Pwôl nyê á ka kaaw njǝgúlá wɔɔɔgú mæɔkɔw mæbâ. (1) Nkɔw áshúshwóógú í ngê lwó nê Zembî nyê á sheeng Oyúden bânɔɔg ikûl ishús, a sâ nê bwé bég kûl ngwûd kwɔɔg mæ Kríst dɛ (1.3–3.21). (2) Nkɔw ábêé í ngê lwó nê obúgula bêsh bwé jêlá nê cugê cug á bálê sɛɛngyá kûl ngwûd, nêcê bêsh bwé músê buud ɔ Yésus-Kríst (4.1–6.20).

Mæbáda

1 †Mæ Pwôl, muud Zembî nyê a féesh nê mæ bég *muud lwámá mæ Yésus-Kríst yé, mé cilê bí minjǝgúlá mí búúd 5 Yésus-Kríst, buud 5 abúgúlag. ²Sóɔɔgú wúsú Zembî bá Cwámba Yésus-Kríst bwé 5 sâ bí mpaam, bwé 5 sâ námê nê bi ngóg nê cugê nê shee.

Mpaam ántɔ minji

³†Gúmê nê Zembî, Sóɔɔgú mæ Cwámba wúsú Yésus-Kríst, nyê muud nyê á mé bwádan nê sê kwɔɔg mæ *Kríst dɛ, sâ sâ mænywa mâ *shishim mæváál mêsh jɔɔg dɛ gwɔw yé. ⁴†Nyê á bwey féesh sâ kwɔɔg mæ Kríst dɛ a nda fwo fwɔ shí nê gwɔw. Nyê a féesh sâ nê sâ bég minjǝgúlá, kú nê sâ á jumúg nyédí míshúd. Ngálê bɛ cêlí nyê á cêl sâ yí, ⁵†nyê á bwey bæ nê cɛǝlê nê a bá nyê sâ tâɔ bwán bê kwɔɔg mæ Yésus-Kríst dɛ, váál jɔɔg yéesh jé í á bæ yí. ⁶†Yéesh jé í á bæ ntɔ shú nê sâ ságúsóg mæma mpaam nyê á sâ sâ kwɔɔg mé ábábê yé dɛ yí.

⁷††Zembî nyê a mé yíl sâ mányámád nêcê mæcíí mé ábábê yé wɔɔɔgú, a mé juu sâ nê iwushí bísú nyédí kwɔɔg dɛ, nê ijuugá námê bímbí mæma mpáam nyé. ⁸Zembî nyê a mé bul bul sâ sâ mpaam nyɔɔɔgú, juw sâ zhií mæ bé nê fɔg nê ikéɔ. ⁹†††Nyê a mé sâ nê sâ mpúg jɔɔg yuug jé nyê á ngê baagulê shwoó nê a bá zê sâ lúu mé Kríst dɛ yí. ¹⁰Nyê á ngê baagulê yuug jɔɔɔg nê a bá zê casulê gwo mwów mâ mæzhúgúlá: í á bæ nê a bá

† 1:1 muud lwámá: Gal 1.1 Mis 18.19-21; 19.1 †† 1:3 2.6; 2Kr 1.3 † 1:4 5.27; Yuá 15.16; 17.24; 2Te 2.13 †† 1:5 Yuá 1.12 †† 1:6 Mat 3.17; Rom 5.2; Kol 1.13 ††† 1:7 Zembî nyê a mé yíl sâ mányámád: Kol 1.13-14 Ifz 2.13; Rom 3.25-26; Kol 1.20; 1Yn 5.7 Ifz 2.7 ††† 1:9 1.22; Kol 1.16, 20

sɛɛng isâ byêsh yê Kríst nê Kríst nyeméfwó a jwúg nê byo: tɔɔ isâ bísê gwɔw jɔɔg dɛ yí, tɔɔ byɔɔɔg bísê wa shí yí.

¹¹§Zembî nyê a mé nyê sâ tâɔ kwɔw §† dé lúu mé Kríst dɛ. Nyê a tééd bwey féesh sâ námê nda yuug jé í á bwey bæ nê, nyê muud mé dú kyey nê isâ byêsh nda á cêl nê yé. ¹²Nyê á nyê sâ tâɔ kwɔw dé shú nê, sâ buud sâ á tééd fwo bwey kwey bwágé lúu wé Kríst wá, sâ dúg ságusê váál á mpíyá nê gúmê yí. ¹³§††Nyédí kwɔɔg dɛ wé Zembî nyê á wá bí Njǝgúlá Shishim nyê á bwey kaag buud yé, nyê á wá bí nyê tâɔ mæyǝgyé mé ja bí á gwág ciyá á búbélé yí, ja bí á gwág jɔɔg Lân ngê cug bí yí, nê ndêé bí mú *búgula nyê yí. ¹⁴§††Nyê a wá shé Shishim yé wɔɔɔg mílamúd tâɔ béeɔ nê a bá yê sâ dúúsú kwɔw lú mænywa ja á bá zê mæel yíl kûl búúd jé mányámád yí. Nêcê, nyê á kusê kûl búúd jɔɔɔgú nê í bág dɛ ságusê váál á mpíyá nê gúmê yí.

Mæjɔgula

¹⁵Sâ jɔɔɔg wé bí é gwág nê, té mé á gwáduga nê bí ngê *búgula Cwámba Yésus, bí ngê námê cêl obúgula bêsh yí, ¹⁶§††mæ ayówé ngálê yê Zembî akíba shú dún ja jêsh mé ngê wá bí mæjɔgula mâm dɛ yí. ¹⁷§†Mæ ngê jɔgula nê, Zembî mæ Cwámba wúsú Yésus-Kríst, Pwá á milwané yég bí *shishim á fɔg í é lwó bí nyê, sâ nê bí mpúg nyê yí; ¹⁸§†a wág bí ingúngúgú mísh mâ lámúd, bí mpúg váál bwágé lúu búúd bwé dú bæ nê ndí ja á jǝw bwo yí, bí mpu bímbí lú zhwog ijímê isâ á dú kaaw minjǝgúlá mí búúd myé yí, ¹⁹§††nê mæma yáág-yáág míszǝlúgú á dɛ sâ shú sâ obúgula myá, míszǝlúgú á dɛ

§ 1:11 1.4; Rom 8.28-29 §† Bǝǝl bwé ci na ná: «Zembî nyê a mé yê sâ dúúsú kwɔw.» §†† 1:13 4.30; 2Kr 1.22; Kol 1.5 §† 1:14 4.30; 2Kr 1.22 §†† 1:16 Kol 1.3 §† 1:17 5.17; Mik 2.6; Kol 1.9-10 §† 1:18 4.4; Kol 1.12 §†† 1:19 2Kr 13.4; Kol 2.12

sá nà mæma ñkûl nyé ántɔ minji myá. ²⁰ Mæma ñkûl ántɔ minji nyɔɔɔŋ wá nyé á wæef gwúmúshílæ *Kríst ná ndeé kà jil nyé nyádí mbwê mæncwúm jonɔ dɛ gwɔw yí. ²¹ Nyé á bèn Kríst gwɔw a ntɔ isâ yâ mæyídúgú † í ñgá wá buud mánnyámád yí, nà byɔɔɔŋ í ñgá lwó buud mpêl yí, nà byɔɔɔŋ í ñgá ntɔ buud ñkul yí, nà byɔɔɔŋ bísá nà icwám̄ba yí; á ntɔ sâ jêsh jí nà ñkul gwiidɔw jíná tɔɔ wá cug ga dɛ, tɔɔ jɔɔɔŋ cug í ñgá zə shwóg yíid. ²² Zembî nyé a mé wá isâ byêsh Kríst dɛ mánnyámád, ná ndeé, nda Kríst mæ jwú nà isâ byêsh ná, Zembî mú têl nyé lúu á *Dɔ lú óbúgɔla, ²³ Dɔ dɔɔɔŋgú í njúl nyúúl nyé, í njúl lwándúlá nà nyé, nyé muud ñgá lwándúlá sâ jêsh kúl jêsh yé.

Kríst nyé á zə nà cug

2 ††† Bî bân, nà iwushí nà *misém bí á dɛ sá myá, mí á sá né bî bág mimbimbə. ² ††† Bî a wá mænyúúl cug iwushí nà misémú d yág, ñwa kuú ñjɔɔnd á buud ɔ shí ga, ñgə bɛ mása ñgə kyey nà lal-lal májamb míŋgúléd yé, nyé *shíshim ñgə lwáfɔlæ buud ɔ míŋgáád yé. ³ Sə bêsh óga, sá á bə námé gwoonɔ jɔɔɔŋgú d, cug jísú í á ñgə bɛ iyéesh yâ milâm mísú, sá á dɛ sɔ ñjî ná sá mé lwándúlá iyéesh byɔɔɔŋgú nà bɔw-bɔw mítédúgá myâ cíncɔŋg; sá á bwey byêl sá njúl námé nda bɔ́l bêsh, sá njúl ñjî ná Zembî gwágúg sá zhwuŋú. ⁴ ††† Njî, Zembî jî bul bə nà lâm mæcey, nyé á cɛel shé nà fwámé mæma cɛelí. ⁵ ††† Gwə wé í á sá né, shé buud shé á bə mimbimbə nəcə iwushí bishé wá, nyé á nyiŋgə yə shé cug ja nyé á gwúmæshi *Kríst yí. Mpaam mé Zembî wé í á mé sá né bî dúgúg cug. ⁶ ††† Zembî nyé a gwúmæshi shénɔŋ Yésus-Kríst, ná ndeé, lúu yé dɛ, nyé a mé kə jil shénɔŋ gwɔw jonɔ dɛ. ⁷ ††† Nyé a sá shé bímbí lú mánnywa dɔɔɔŋgú lúu mé Yésus-Kríst dɛ, shú ná a lwó ikala í búúd í é ñgə byêl yí ná, mpaam á jî nà ndɛ yí, í ntɔ sâ shé bân mæ jɔw ná mpaam yí. ⁸ ††† Mpuɡá ná mpaam mé Zembî wé í á mé sá né bî dúgúg cug, bî a mé ka ntâg bii mpaam nyɔɔɔŋgú nà zhií a búgá. Sɔ́lúgú wɔɔɔŋ í cúgə sɔ́lúgú wən, jísə yána mé Zembî. ⁹ ††† Shé á dúgə cug nəcə fwólə sá wúl sɔ́lúgú, mbɔ. Muud nda jee ñkény nyúul. ¹⁰ ††† Shé búsa yida bə sâ Zembî nyáméfwó mé shîn lúlə yí. Nyé á nyiŋgə té shé ncuncúmbə lúu mé Yésus-Kríst dɛ, shú ná shé kág sá jɔjɔ mísɔ́lúgú nyé á bwey kwəmæsa shé myá.

Kúl búúd mé Zembî

¹¹ ††† ††† Bî buud bí á byêl yág íkúl ishús dɛ wá, bî ɔ tédúgá sá bí á dɛ bə yí, ja *Oyúden bwé á dɛ ñwa ná bí cugə nà ábîwáág yí, í njúl ná bân bwé á bə nə nyé ñjî

† 1:20 Mis 2.33; Kol 3.1 †† 1:21 6.12; Rom 8.38; Gal 4.8-9; Kol 1.13, 16, 20; 2.9-10, 15, 20 † Na jísə wæŋgales bwé ñgə cíy Yúd 1.6 dɛ wá. †† 1:22 1.10; 4.15; 5.23; Sòm 8.7; Kol 1.18; 2.19 †† 1:23 Dɔ dɔɔɔŋgú í njúl nyúúl nyé: 2.16; 4.1-16, 25; 5.30; 1Kr 12.4-11, 27; Kol 2.19 2.14, 18; 4.1-6; Kol 3.15 3.19; 4.10 ††† 2:1 2.5 ††† 2:2 6.12; Yuá 12.31; 14.30; Mis 26.18; 1Yn 2.16 § 2:3 5.6, 8; Rom 1.28; Kol 3.6 †† 2:4 Rom 8.39; 9.16; Zhk 5.11 ††† 2:5 2.8; Rom 3.24; 6.13; Kol 2.12-13 †† 2:6 1.3; Kol 2.12; 3.1 ††† 2:7 1.7; Rom 5.20 †† 2:8 Mat 20.15; Yuá 4.10; Mís 15.11; Gal 2.16 †† 2:9 Rom 3.28;

mánnyúúléd, mæbwé mé búúd sálə. ¹² Bî á dɛ bə, kú nà wónɔgú nà *Kríst, kú nà zhií bí mé bə búúd ɔ Izəɔyêl; bî á dɛ bə ojínə, kú nà kɔw isâ Zembî nyé á dɛ kaag buud ɔ isɔ́ bə yíid, ñgə cugə kú nə bwágə lúu, ñgə cugə kú nə wónɔgú nə Zembî. ¹³ ††† Ká ja gaád í, bí buud bí á dɛ bə Zembî shwóg-shwóg wá, mæcií mé Kríst mé á mé sá ná bî bág nyé kúnə-kúnə, kwonɔ mé Yésus-Kríst dɛ.

¹⁴ ††† Nyé wé jísə mətəla məsú, nyé muud nyé á sá né, a ñwa ká ñwa ká, a sɛɛŋg yé. Nəcə yánálə nyé á yána nyúúl nyé yí, nyé a caam kɔ́gúlé í á dɛ wá mbéégí mpédúgá Oyúden nə ikúl ishús yí, kɔ́gúlé í á dɛ sá ná bwé dúgú fiiima yí. ¹⁵ ††† Nyé a mé yíl mæmpándí nə ici yâ *mbwoomb mæcɛɛ, shú ná mwá Yúden bá bêsh mwá ikúl bwé bág mbii múúd agúgwáan ñgúwɔd nyádí kwonɔ dɛ, bwé cugə mətala dɛ. ¹⁶ ††† Yələ nyé á yə kwolós dɛ yí, nyé á sá ñkwambələ mpédúgá bənɔŋ Zembî, a sɛɛŋg mwá Yúden bá mwá ikúl bwé bə sâ ñgwúdu, nyé a shínal ifiiimuga. ¹⁷ ††† Nyé á zə nə məkəl zə jaaw bí buud bí á bə shwóg-shwóg nə Zembî wá, jaaw bɔɔɔŋgú bwé á bə nyé kúnə-kúnə wá ná ifiiimuga í mé shîn. ¹⁸ ††† Nyé wé nyé a mé sá né sá bêsh, nə Oyúden nə ikúl ishús, sá kúmæg wé Dâ nə ñkul mæ ñkɛŋkɛ Shíshim ñgwú d nə ñgwú d.

¹⁹ ††† Nə ndeé, bí cugə ná nyiŋgə bə ojínə, ñkí ntâg mintɔɔ. Bî músə buud ɔ mpwág mé Zembî, námé nda míl míŋkɛŋkɛ mí búúd myêsh, bî músə ñjɔw búúd mé Zembî dɛ. ²⁰ ††† Bî búsa nda isâ í málwɔga bwé ñgə zə lwɔ nə ndɛ lúmuga dɛ gwów yí; lúmuga jɔɔŋgú wá *buud ɔ lwámá nə *buud ɔ mícúndá, Yésus-Kríst wé jísə kwóógú áshúshwóógú í á tééd kə bwamé dɛ yí. ²¹ ††† Njɔw wêsh í ka zə ñgə lwíny nyádí kwonɔ dɛ ka zə bə ñkɛŋkɛ Mpaánzə mé Cwám̄ba. ²² ††† Nyédí kwonɔ dɛ wé bí mé zə námé ñgə bwɔɔɔda málwɔga dɛ yé. Bî mé ñgə bwɔɔɔda málwɔga dɛ ná ndeé í mú bə ñjɔw Zembî ñgə jil Shíshim yé yí.

Kríst jî námé Kríst á ikúl ishús

3 ²⁹ ††† Gwə wé jî ná, mæ Pwól, mæ muud jî mímbwug dɛ nəcə ñgələ sɛy nə *Kríst Yésus shú dún, bí ikúl ishús yé, mé dɛ jəgəla nə Zembî shú dún. ² Bî a mé jələ nə jee gwág váál Zembî ñgə kyey nə mpaam nyé yí, nə nyé á ñwa mæ wá nyádí mísɔ́lúgú d, a yə mæ iséy ná mæ sáág shú dún. ³ ††† Zembî wé nyé a bágələ mæ *ndimba mé mé ndəm cilə bí ñi. ⁴ ††† Ja bí é ñgə lú kálaad éga yí, bí méfwó bî é jee dúgú váál mé mé mpu ndimba mé Kríst yí. ⁵ ††† Zembî nyé a shígé fwo lwó ikala

1Kr 1.31; 2Tm 1.9; Tit 3.5 ††† 2:10 Tit 2.14 ††† 2:11 Rom 11.17 ††† 2:11 5.8 Gal 5.6; Flp 3.3 18 2:12 Rom 9.4; 1Kr 15.19; Kol 1.21-22; 1Te 4.13 2.19 19 2:13 bí á dɛ bə Zembî shwóg-shwóg: 2.17; 3.6 1.7; Gal 1.4 20 2:14 mətala: 2.16; 4.3; Kol 1.20 1.23; Rom 10.12; 1Kr 12.13; Gal 3.28 21 2:15 2Kr 5.17; Kol 2.14 22 2:16 1.23; Rom 5.10; Kol 1.20-22 23 2:17 Iza 57.18-19; Mis 2.39 24 2:18 3.12; Rom 5.2 25 2:19 2.12; 3.6; Heb 12.22-23 26 2:20 Mat 16.18; 1Kr 3.10-11; Mbú 21.14 27 2:21 1Kr 3.16 28 2:22 1Pr 2.5 29 3:1 Kol 1.25 30 3:1 mæ muud jî mímbwug dɛ: 4.1; Flp 1.7; Kol 4.18; Flm 1, 9 31 3:3 3.6 32 3:4 Rom 16.24; 2Kr 11.6 33 3:5 Kol 1.26

i búúd í ayág ndím̄ba wɔɔŋgú nda á m̄ó ka sá ja gaád ná. A m̄ó sá ná Nk̄k̄ŋk̄ Shíshim zég wéesh̄li nyə, lwó m̄ínk̄ŋk̄ mí *búúd ɔ lwámá ná *buud ɔ micúndá. ⁶ †A m̄ó lwó bwo ná, ja búúd ɔ íkúl ishús bwá m̄ó maḡl̄ Jɔɔ Láŋ yí, b̄ónɔŋ b̄esh *Oyúden bwá músə nám̄é ná kɔw ŋgwúd m̄ish m̄ó Zembí d̄í, b̄ónɔŋ b̄esh bwá músə íkúl í nyúul ŋgwú; ŋkaagá Zembí nyə á kaag lúu m̄ó Kríst Yésus d̄í yí, í dúgyá nám̄é ná bwo b̄esh.

⁷ Jɔɔ Láŋ wɔɔŋg wá Zembí nyə a sá m̄ə m̄paam, wɛɛf ŋkúl nyé, ŋwa m̄ə ís̄yú d̄ ná m̄ə kyéyug ná nd̄í yí. ⁸ ††M̄ə muud m̄ə búl b̄ə kú ná m̄fíí m̄ínk̄ŋk̄ mí búúd myēsh d̄í yé, Zembí nyə a sá m̄ə m̄paam ná m̄ə zég jaaw íkúl ishús t̄an̄ jɔɔ m̄ákál ná, Kríst ŋgə sá buud mbii m̄ənywa m̄úud cúgɛ ná ŋkul shwánz̄l̄ má. ⁹ †M̄ə jaaw bwo m̄ákál, m̄ə báḡl̄ bwo ndím̄ba: ndím̄ba Zembí nyə m̄f̄wó muud nyə á t̄é is̄á byēsh nyə á d̄ə baaḡl̄ shwó d̄í kwóm yí. ¹⁰ ††Nyə a sá ná m̄ə zég báḡl̄ b̄úbálé wɔɔŋg shú ná *D̄ɔ lú óbúḡl̄ í lwóg váál Zembí j̄í ná f̄ug is̄á byēsh d̄í yí, is̄á yá jon̄, byɔɔŋg í ŋgə wá buud m̄ənyámád yí, ná byɔɔŋg í ŋgə lwó buud m̄p̄əl yí í m̄p̄úg. ¹¹ Zembí nyə á bwey b̄ə ná yuug j̄é á kandugə kandugə shú is̄á ín̄i byēsh, nyə á m̄ó ka zə sá s̄ólúgú kwon̄ m̄ó Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst d̄í. ¹² †Sá músə ná ŋkul jee kumə wá Zembí kú hízhigə, n̄écé s̄é mú búúd ɔ Kríst, s̄é ŋgə nt̄ag *búḡl̄ nyə. ¹³ ††M̄ə ka ŋgə c̄í ná, b̄í t̄em d̄ug nda m̄ó ŋgə bwəma ná *incwaw í nt̄ug shú d̄ún éga, b̄í kú wá m̄ənyúul íŋkún̄kwon̄ d̄í; incwaw í nt̄ug íga í bá shúḡl̄ b̄í s̄á gú m̄ó.

Ceelí m̄ó Kríst

¹⁴ ††Gwá wé j̄í ná, m̄ə ŋgə kúd D̄a m̄əbwón̄, ¹⁵ nyə muud nyə á gwiid ⁵ minj̄w mí búúd myēsh mín̄ə, tɔɔ mya wa shí, tɔɔ mya jon̄ d̄í yé, ¹⁶ ††m̄ə ŋgə j̄əḡl̄ ná nyə ná, nda nywáá j̄í ná yáág-yáág m̄ilwané ná, a sáág ná Nk̄k̄ŋk̄ Shíshim yé wáág b̄í m̄əma m̄p̄íf̄ m̄ilám d̄í cwú, l̄l̄l̄shí b̄í. ¹⁷ ††M̄ə ŋgə nám̄é j̄əḡl̄ ná, nda b̄í ŋgə *búḡl̄ nyə ná, a sáág ná *Kríst zég ji b̄í m̄ilámú d̄, b̄í nádag ná ceelí, b̄í ŋgə maḡl̄ ŋji s̄á í zə nywad̄l̄ ceelí yí, ¹⁸ †shú ná b̄í b̄ég ná ŋkul ná, b̄ín̄ɔŋ m̄il m̄ínk̄ŋk̄ mí búúd myēsh b̄í wám̄b̄l̄ḡ bímbí ceelí m̄ó Kríst í bwáag yí, ná bímbí í gwáá yí, ná bímbí j̄í ná cé k̄l̄ gwó w yí, ná bímbí j̄ísə ná gwaál̄ shí yí. ¹⁹ ††B̄í b̄ég nám̄é ná ŋkul m̄ə m̄p̄ú ceelí m̄ó Kríst í ŋgə ná nt̄ɔ s̄é f̄ug n̄i, shú ná m̄ilám mí lwánd̄úḡ b̄í ná f̄ug ná ceelí ná cwó nám̄é nda Zembí j̄í lwánd̄l̄ ná.

²⁰ †Zembí muud j̄í ná ŋkul bul sá s̄é m̄ənywa nt̄ɔ bímbí s̄é m̄ə gwáám̄b nyə yí ná bímbí s̄é m̄ó t̄éd̄úgá ná nyə e sá yé, nyə muud ŋgə sá ná ŋkul nyé í ŋgəg ná s̄éy s̄ád̄í ícug d̄í yé, ²¹ *D̄ɔ í sáág ná ikala í búúd byēsh í yóg nyə gú m̄ó kwon̄ m̄ó Yésus-Kríst d̄í, kandugə á kandugə. Amen!

Nyúul ŋgwú

⁴ †Nda j̄í nt̄ó ná, m̄ə muud j̄í mimbwug d̄í ná ŋgəl̄ə s̄éy ná Cwám̄ba yé, m̄ə c̄í nááá, c̄əgəgá m̄bíí c̄əg í m̄p̄iyá ná muud m̄ə b̄ii njúwúl Zembí ŋgə j̄w buud yé. ² †††Nt̄ó j̄í ná, muud kú bwel̄e ŋk̄eny nyúul, d̄ə b̄ə ŋji ná lám ná shee, kú ná m̄ilám̄usa, ŋgwól j̄is̄əw ŋgwól ceelíd. ³ ††Nk̄k̄ŋk̄ Shíshim m̄ó seɛŋg b̄í ná b̄í ŋgəg ná c̄əgə búmbá ŋgwú; bul̄əgá wá ŋkul ná c̄əg búmbá j̄ɔɔŋg í b̄ég kú nt̄ama; b̄i ɔ shúḡal̄ gwo ná lám m̄át̄əla, n̄écé lám m̄át̄əla wá ŋgə b̄éd̄əga b̄í búmbá ŋgwú.

⁴ †B̄í m̄ó j̄əl̄á ná c̄əgə búmbá ŋgwú n̄écé Zembí nyə a j̄w obúḡl̄a b̄esh ná bwá bwánd̄úḡ bwágé lúu ŋgwú ¹⁹; nt̄ó, obúḡl̄a b̄esh búsa mbwɔɔdá nyúul ŋgwú, bwá á l̄əg Nk̄k̄ŋk̄ Shíshim ŋgwú, ⁵ ²⁰ búsa ná Cwám̄ba ŋgwú, bwá ŋgə maḡl̄ə minj̄ḡl̄á m̄impwú d̄, búsa ná nduwán ŋgwú ²¹, ⁶ ²² Zembí j̄í ŋji ŋgwú, á j̄í S̄ól̄ŋgú a shé b̄esh yé; nyə wé m̄ó j̄wú ná shé b̄esh, á d̄ə balan ná shé b̄esh shú s̄ál̄é ís̄éy byé, a j̄is̄ə shé b̄esh d̄í.

⁷ ²³ Nji, mbúḡl̄a yēsh nyə a shí l̄əg dé kɔw lú yána váál *Kríst nyə á yiḡl̄a nyə dwo m̄p̄áam d̄í yí. ⁸ ²⁴ Sá j̄ɔɔŋg wé j̄í c̄ilyá Kálaad Zembí d̄í ná:

Ja nyə á kə gwó w yí,
nyə á b̄ii mikwám kə ná nd̄í;
a mú yə búúd m̄əȳəna.

⁹ ²⁵ Ká, ja bwá c̄í ná nyə á kə gwó w yí, nt̄ó m̄ó kə ná j̄í? Ngaá nt̄ó m̄ó kə ná nyə á fwo t̄éed̄ shulə kə shí ga d̄í shí? ¹⁰ ²⁶ Muud nyə á shulə yé, nyə nám̄é wé nyə a bád kə zhwaáŋḡe, c̄ɔ jon̄ l̄ə gwó w d̄esh; í á b̄ə nt̄ó shú né ná shí ná gwó w byēsh í b̄ég ŋji nyə ná nyə. ¹¹ ²⁷ M̄əȳəna nyə á ŋgə yə buud má m̄ó á ŋgə b̄ə ná, nyə a sá ná b̄ól̄l̄ búúd bwá b̄ég *buud ɔ lwámá, b̄ól̄l̄ *buud ɔ micúndá, b̄ól̄l̄ obwiiŋgye ɔ l̄an̄, b̄ól̄l̄ obaaḡl̄ ɔ gwoon̄g ná oȳŋḡl̄i. ¹² ²⁸ Nyə a sá nt̄ó shú ná m̄ínk̄ŋk̄ mí búúd mí b̄ég fwámé ŋkwəmsá m̄ó sá ís̄éy, ŋgəl̄ə ná nyúul m̄ó Kríst, *D̄ɔ lú óbúḡl̄ í l̄al̄əg. ¹³ ²⁹ Bwá sáág ís̄éy byɔɔŋg ná nd̄é kə wó s̄ ná shé b̄esh shé m̄ó bá b̄ə ná váál búḡ ŋgwú, shé b̄esh m̄pu *Mwân m̄ó Zembí váál ŋgwú, shé b̄esh fifə nám̄é bímbí Kríst m̄ə fifə yí.

¹⁴ ³⁰ † b̄ég nt̄ó shú ná s̄ə nda ná n̄ȳŋgə b̄ə ík̄k̄ágə, s̄ə nda n̄ȳŋgə d̄ə ŋgə ȳan̄ḡl̄a nda ifúl̄ í ínt̄əl̄ í d̄ə ȳan̄ḡl̄a ŋgwɔɔ ná ŋgwɔɔ ná; nda ná n̄ȳŋgə d̄ə ŋgə b̄ə n̄j̄ŋḡl̄á wēsh í wó s̄ yí, buud bwá á m̄ó k̄ú ná d̄l̄ə k̄l̄ b̄ól̄l̄ íb̄í d̄ wá bwá nda ná n̄ȳŋgə nyúḡ s̄ə. ¹⁵ ³¹ ³² Sá mú bá yida d̄ə jaaw óbúbálé ná lám ceelí, s̄ə ka ŋgə w̄iy m̄əzh̄í m̄ēsh ŋgə b̄ə nda Kríst muud j̄í lúu yé. ¹⁶ ³³ N̄écé nyə Kríst wé ŋgə sá ná D̄ɔ d̄esh ncindí í b̄ég fwámé t̄éégyá nda nyúul muud, k̄l̄ nyúul j̄ēsh j̄é j̄iya d̄í, mis-
usagə myā m̄əbwɔɔ m̄ə nyúul ka ŋgə laad byo. D̄ɔ ka

† 3:6 ndím̄ba: 1.9-10; 2.13-14, 18-19; 3.9-11; Rom 16.25; Kol 1.26-27 †† 3:8 búl b̄ə kú ná m̄fíí: 1Kr 15.8-10; Gal 1.13-16; Flp 3.6-8; 1Tm 1.12-16 † 3:9 1.4 †† 3:10 1.21, 23 †† 3:12 Rom 5.2; Heb 4.16; 10.19 ††† 3:13 Kol 1.24 ††† 3:14 6.18-19 † B̄ól̄l̄ bwá c̄í ná gwiid ní m̄ə k̄é ná «nyə wé nyə a t̄ē». †† 3:16 Kol 1.11 ††† 3:17 Yuá 14.23; Ifz 5.2; Kol 1.23; 2.7 †† 3:18 Kol 2.2 ††† 3:19 1.23; 5.2, 25; 2Kr 5.14; Kol 2.9-10 †† 3:20 Kol 1.29

† 3:6 ndím̄ba: 1.9-10; 2.13-14, 18-19; 3.9-11; Rom 16.25; Kol 1.26-27 †† 3:8 búl b̄ə kú ná m̄fíí: 1Kr 15.8-10; Gal 1.13-16; Flp 3.6-8; 1Tm 1.12-16 † 3:9 1.4 †† 3:10 1.21, 23 †† 3:12 Rom 5.2; Heb 4.16; 10.19 ††† 3:13 Kol 1.24 ††† 3:14 6.18-19 † B̄ól̄l̄ bwá c̄í ná gwiid ní m̄ə k̄é ná «nyə wé nyə a t̄ē». †† 3:16 Kol 1.11 ††† 3:17 Yuá 14.23; Ifz 5.2; Kol 1.23; 2.7 †† 3:18 Kol 2.2 ††† 3:19 1.23; 5.2, 25; 2Kr 5.14; Kol 2.9-10 †† 3:20 Kol 1.29

†† 4:1 3.1 ††† 4:2 5.2; Kol 3.12-13 ††† 4:2 Rom 8.13; Gal 6.8; Kol 3.9 ††† 4:3 2.14-16; Kol 3.14-15 18 4:4 1.23; 2.18 19 BWÁG 10.16; 1Kr 8.6 Mat 28.19; Rom 6.3-4 21 NDUWÁN ŋgwú: Bwá á ŋgə duwan shú m̄ó C̄əgye ŋgwú. 22 4:6 1Kr 12.6 23 4:7 Rom 12.3, 6; 1Kr 12.11 24 4:8 S̄ôm 68.19 25 4:9 Yuá 3.13 26 4:10 1.23 27 4:11 1Kr 12.28 28 4:12 1Kr 14.26 29 4:13 Kol 1.28 30 4:14 1Kr 14.20; Heb 5.13-14; Zhk 1.6 31 4:15 5.2 32 4:15 1.22 33 4:16 1.23; 2.21-22; 4.13, 25; Kol 2.19

bə ntó, kúł nyúúl jêsh ngə séy váál í jíf yí, nyúúl nyêsh ka ngə wîy nə ceełí.

Kuú njɔɔnd ágúgwáan

17 †Mə ka ngə ceeł lás fwámé lás Cwám̄ba ngə mpu, ngə ci nááá: kúgá ná ngə kyey kuú njɔɔnd óhááden; bwé ngə sá isâ nə milúu myán, milúu ka ngə zhífng bwo ntó kú nə wífmbúlé. 18 Milúu mí á mé shila †† bwo, bwé cúgə nə ɲkɔw cəg Zembî nyə a mé yə búúd yííd nəcé shúg dúsá bwo mílúúd yí nə bimbəłálə mílám mí á mé bimbəla bwo yí. 19 †Milám mí músə bwo kú ná nə məcəy, bwé á mé ka wusə mənyúúl ástý-sŷy dĕ, ka ngə bɛ misóólúgú mí ádɔdanā mənáál mēsh, nə mbeé ncwəngə antɔ minji.

20 Nji bi báá, kéel mé *Kříst bí á gwág yí í áshígé jífɣəli bí ntó. 21 Ngaá nə kéel mə Kříst wé bí á gwág yí? Ngaá nə minjífɣəlá myé bí á ɲwa myá mí á bə obúbálé wé Yésus? 22 Ká ji? Í jii nə bi myáásəg kukwuməga múúd bí á fwo dɛ bə kuú njɔɔnd ácwúlúd yí, kukwuməga múúd í dɛ ngə yúúd yúúdúg, ɲgélə bɛ məshġgá íwífmbúg í ngə shġg nyə yí. 23 †† jii nə milám nə milúu mí ngəg nə nyiŋgə bul bə bí gúgwáan nə gúgwáan. 24 †† jii nə bi bwáádúg kukwuməga múúd ágúgwáan, kukwuməga Zembî nyə a mé sá nə í bəg nda nyəmėfwó, í ngə bɛ otútəlí nə cəg mənġkúł í ngə zhu óbúbálé dĕ yí.

25 ††† Nda jí ntó nə, myaasəgá ijɔɔ. Nə ndéé, muud yêsh mé jəłá nə bwiiŋg ɲgwól ɲi obúbálé, nəcé shé músə leedyá nda ikúł í nyúul muud. 26 ††† ká bə nə muud mé gwág zhwuŋá, ké bey nə a sáág *sám; a kú ntāg bíd nə jwów í jíməg a ɲjúl ná nə zhwuŋá. 27 Bi kú bɛɛg yə Njwú məjamb zhíf. 28 †Muud nyə á dɛ júwo yé yówəg júwo; a yídag sēy nə məbwé mé shú nə a bəg nə sâ jí nə ɲkul kwíind nyəmėfwó, kwíind námə ɲgwól múúd jí nə məyāŋgan yé. 29 ††Muud kú ná nyiŋgə cúwal ícúwəlı-cúwəli nyədĕ mpu; ɲkí í jii nə bí lásúg ġ, bí ci ɲi jɔɔjɔ íciyá bíśə nə ɲkul sá nə muud láləg búgəd yí, íciyá bíśə nə ɲkul kwíind búúd bwé gwág wá yí. 30 ††† Zembî nyə a wá bí Nġġġ Shishim tāŋ məyġgyé nə á bá yíl bí mənġyámád. Kúgá sá nə Nġġġ Shishim wɔɔŋg shúsúłág. 31 Ofimál, nə dúlə nyada, nə impimbə, nə ozhuyā, nə *bwaasúłə mpu, tɛem bə dúl váál gwólə lám dēsh, byēsh íni í shínúg bídĕ ícəg dĕ. 32 ††† Yidagá bə nə osusa, bí dɛ gwág búúd bēsh cey lámúđ, bí dɛ sá nə, ɲgwól juu ɲgwól, ɲgwól juu ɲgwól, námə nda Zembî nyə á juu bí lúu mé Kříst dĕ ná.

Kuú njɔɔnd ceełí

5 ††† Ngaá bí jisə bwán Zembî mə búł ceeł wá, ɲgəgá nə sá nda nyə. 2 ††† Nwagá kuú njɔɔnd ceełí námé

† 4:17 5.8; Rom 1.21; 1Pr 1.14 †† MILÚU MÍ Á MƏ SHILA: Ciyá ni jisə námə 2Kr 3.14; í kə ná «milúú mí músə bwo kú ná nyiŋgə dɛ mpu bii isā, kú mpu faas». † 4:19 Kol 3.5 †† 4:23 Rom 12.2 †† 4:24 Mət 1.26-27; 2Kr 5.17; Kol 3.10 ††† 4:25 4.16; Zak 8.16-17; Kol 3.8-9 ††† 4:26 Zhk 1.19-20 † 4:28 1Te 4.11 † 4:29 5.4; Kol 3.8; 4.6; Zhk 3.10 ††† 4:30 1.13-14; Iza 63.10; Rom 8.23; Gal 5.25 †† 4:32 Mat 6.14; 18.22-35; Kol 3.12-13 ††† 5:1 Mat 5.48; 1Yn 3.1 † 5:2 3.17-18; 4.2, 15-16; 1Kr 8.1; 2Kr 5.14; Gal 6.10; Flp 2.2; Kol 2.2; 3.14-15 Gal 1.4; Heb 10.5-10

nda *Kříst nyə á ceeł sə nə; nyə á ceeł sə váál á nə nyə á kɛenzh cəg jé yə Zembî shú dúsú, a bə sə *mətúnəga mə anywa məcud wə Zembî.

3 ††† Bwé nda ná dɛ cwéed bí nə jaŋga, nə dúł váál míśóólúgú mí ádɔdanā myēsh, tɔɔ yéesh məbii. Isā íni í ájəłáyé nə miŋkġġ mi búúd. 4 ††† Kúgá ná nyiŋgə dɛ cúwal ícúwəlı-cúwəli, muud nda ná lás nda a cugé nə lúu, kú sá bɔw-bɔw fyəŋga. Ntó nyə ajəłáyé. Yidagá dɛ lɔ mənywa Zembî ngə sá bí má. 5 ††† Bi mə jəłá nə wám-bəłə mpu nə, tɔɔ muud jaŋga, ɲkí muud jí nə cəg ádɔdanā yé, ɲkí ntāg muud jí nə yéesh məbii yé, ɲgwúd nə ɲgwúd nyə abəłə bə nə kɔw Faan mə Kříst bá Pəpá Zembî dĕ; yéesh məbii jisə dúł váál yəłə zembî áyadúg gúmə.

6 ††† Bi kú bíd nə muud zəg shġg bí nə mbeé zhizhe kaand. Váál isā byɔɔŋg wé í dɛ sá nə mpimbə mə Zembî í bíig buud ɔ məbún. 7 Kúgá dɛ fəla sámbá nə bwo. 8 19 Yág, bi á bə nə milám yídúgú nə yídúgú; ká, bi músə nə məŋkenya mílámúđ ja gaád; ɲwagá kuú njɔɔnd á məŋkenya. 9 20 Məŋkenya máá mə dɛ bə, nə jɔ lám, nə otútəlí, nə obúbálé. 10 21 Bi ɔ dɛ sɔ ɲi sâ Zembî mə gwág nywa yí. 11 Kúgá dɛ nyii misóólúgú myā məyídúgúđ, mí cúgə nə mfií. Yidagá dɛ lwó nə misóólúgú myɔɔŋg mí anywáyé. 12 Isā bwé dɛ ngə sá məyídúgúđ yí í cúgə sá mə dɛ bwiiŋg, sálə shwôn. 13 22 Ja məŋkenya mə mə kwan gúl sá yí, sâ jɔɔŋg mú nyin nda jí ná. 14 23 Nəcə məŋkenya wé mə dɛ sá nə sâ jêsh nyínúg nda jí nə. Gwé wé bí mə gwág gúl ciyá nə:

Wo muud jí gwəd yé, juumúg.
Wɔɔlúg wú mí múŋúđ,
Kříst ka kwan wo.

15 Bi ɔ mpú dɛ baagəsə kuú njɔɔnd wén nə bi kú ngə cəgə nda iwagəłálə, bi cəgəg nda buud bwé mə kyġ wá. 16 24 Yílúgá fwála míkwámúđ 25, bɔw mwɔw məga. 17 26 Nə ndéé, kúgá dɛ wagəla, dɛgá mpu wám-bəłə sâ Zembî mə jí yí. 18 27 Kúgá dɛ ɲgul nə ndéé shwág, váál íŋguləga dɔɔŋg í dɛ kənd múúd íntíwúłíd. Yidagá dɛ sɔ nə bi lwándúg 28 nə Nġġġ Shishim. 19 29 Dɛgá sey ósôm nə miŋgwa nə isusa yā Zembî ja bí mə dɛ ləsha yí; dɛgá ságəsə Cwám̄ba ísusa dĕ nə lám wēsh. 20 Dɛgá lɔ Zembî Sóŋgú kwon mə Cwám̄ba wúsú Yésus-Kříst dĕ ja jêsh dĕ nə sâ jêsh dĕ. 21 30 31 Dɛgá sá mpədúgá nyin nə muud yēsh jweeg lúu magəłə nə ɲgwól jwúg nə nyə nəcé gwɔɔlə bí ngə gwɔɔ Kříst yí.

†† 5:3 Gal 5.19-21 ††† 5:3 Kol 3.5 ††† 5:4 4.29; Kol 3.8 ††† 5:5 Rom 5.17 18 5:6 Rom 1.18; Ifz 2.3; Kol 2.4, 8; 3.6 19 5:8 yídúgú nə yídúgú: 2.3, 11-12; 4.17-18, 22; Kol 3.7; Tit 3.3 Yuá 8.12; Kol 1.13; 1Pr 2.9 20 5:9 Gal 5.22-23 21 5:10 Rom 12.2; 1Te 5.22 22 5:13 Yuá 3.20-21 23 5:14 Iza 26.19; 60.1; Rom 13.11; Zhk 5.8 24 5:16 Kol 4.5 25 Ciyá Pwól nyə á balan na ndĕ na ni, bóól bwé ci gwo ná: «Mpuğá balan nə məfwála mə cəg». 26 5:17 1.17; Rom 12.2 27 5:18 Mik 23.31-35; Rom 13.13 28 Na ngə ceeł ci nə «bi shwágúg nə Nġġġ Shishim» nda búúd bwé dɛ shwág nə məlwəg ná. 29 5:19 Sôm 33.2-3; Kol 3.16-17; Heb 13.15 30 5:21 Kol 3.18-4.1; 1Pr 2.18-3.7; 1Tm 2.1-13; Tit 2.1-10; 1Yn 2.12-17 31 5:21 1Pr 5.5

Cug á njów bâ

22 † ††Budá o, bídúgá ná ogwúm bún bwé jwúg nà bí váál í jéla nà Cwám̄ba yí. 23 ††Nacé mudúm mé jwú nà mudá yé námé nda *Kríst mæ jwú nà *Dɔ́ lú óbúgɔla ná; Dɔ́ dɔ́wɔ́gú, nyə á cug dwo, dúsə nyúúl nyé. 24 Ná ndéé, váál Dɔ́ í ngé sá Kríst mægwág yí, ntó námé wé búdá bwé jéla nà sá ógwúm bán mægwág mæzhí mēsh yé.

25 †††Bí bān ogwūm, cæelugá budá bún váál Kríst nyə á cæel Dɔ́ yí, váál cæelí á ná nyə á kæenzh cug jé shú Dɔ́. 26 †††Nyə a sá ntó ná á gusa dwo nà mæjúwó nà ciyá jé shú ná í bég nkéngkɛ́ Dɔ́, 27 †††nyínúg nyə milwané mi cúwɛla nda mudá, kú nà lág, kú nà mbwad, nkí gúl váál sâ nî, nji nkí nkɛ́, kú nà sá á jumúg. 28 Váál cæelí jɔ́wɔ́g wé ngwúm mé jéla nà cæel múdá yé yí, cæel nyə tân nyúúl nyé á nyəméfwo. Muud mæ céel múdá yé yé, á cæel nyəméfwo. 29 Muud nyə abwélé mpii nyúúl nyé á nyəméfwo, mbɔ́. Muud yêsh mé dɛ wíil nyúúl nyé, dɛ nyə njugú nà nywo námé nda Kríst ngé nyə njugú nà Dɔ́ ná, 30 ††Dɔ́ dúsə nyúúl nyé yí, sá búse ikúil ya nyúúl nyé nyɔ́wɔ́g. 31 ††Sâ jɔ́wɔ́g wé jí cilyá Kálaad Zembí dî yí, ná: «Nda mé mé kwambɛlə bwo ntúní ná, mudúm mé bá lúgə sɔ́ngú bá nyɔ́wɔ́g, a kə leedya nà mudá yé, bá obá bwé mú bə nyúúl ngwúdɛ.» 32 †††Ndím̄ba nî wúsə ayíyáág; mé jaaw bí ná í dúgyá nà Kríst bəndɔ́ Dɔ́ lú óbúgɔla. 33 Nji, í dúgyá námé nà bî: muud yêsh céelug mudá yé nda nyəméfwo, mudá yég ngwūm yé gúmé.

A bwān nə obyɔl

6 †††Bwān ɔ, ságá obyɔl bún váál mægwág mé jéla nà Cwám̄ba má, ntó jî tútálí. 2 †††Nacé nyúl mpéndí í ngə cí ná «gúmálúg sɔ́ngú wɔ́ bá nyɔ́wɔ́g wɔ́», mpéndí nyɔ́wɔ́g ntāg ɔ í tééd bə nə nkəagə, 3 nyísə nə nkəagə ná: «Wo dúgúg mən̄ywa, wo cugə kwóm kwóm shí gaád». 4 †††Bí bān obyɔl ntāg íí, kúgá sá ná kuú njɔ́wɔ́g wún í bág cındal bwán ná bwé dúg sá bí mĩngáádá. Yidagá ngə wíil bwo, ngə lwó bwo cug, ngə yə bwo fwámé njíngúilá í ngé zhu wé Cwám̄ba yí.

A mælwaá nə omása

5 †††Yé mælwaá, ságá omása bún bā wa shí mægwág; mægwág mɔ́wɔ́g mé dúg bə nə gwɔ́ɔ́gə nə mæjigɛwa, nə lám ngwúd, váál mægwág í jéla nə *Kríst yí. 6 †††Í kú ntāg dɛ bə nji bwé mé fwo fála bî, nda sá mé cí ná bí ngə sɔ́ ná buud ɔ́ bwé gwágúg bí nywa. Dugá sá mægwág m̄a ná bí búse mælwaá mé Kríst, bí ngə læel sá sâ Zembí mæ jíí yí. 7 Séyúgá nə bwo váál í ngé wú lám dí cwú yí, nda sá mé cí ná bí ngə sēy nə Cwám̄ba, kú bə búúd. 8 †††Ngaá bí mæ mpú ná tɔ́ lwaá tɔ́ muud cúgə

† 5:22 Kol 3.18; Tit 2.5; 1Pr 3.1 †† 5:22 1Kr 14.34-35 † 5:23 1.22; 1Kr 11.3 †† 5:25 1.23; Kol 3.19; 1Pr 3.7 †† 5:25 3.19 ††† 5:26 gusa dwə nə mæjúwó: Rom 6.3-4; Tit 3.5; Heb 10.22 ††† 5:27 1.4; 2Kr 11.2; Flp 1.10; Kol 1.22 § 5:30 1.23; 1Kr 12.27 †† 5:31 Mæt 2.24 ††† 5:32 Mbú 19.7 †† 6:1 Kol 3.20 ††† 6:2 Mbá 5.16 †† 6:4 Kol 3.21 †† 6:5 Kol 3.22-25; 1Tm 6.1-2; Tit 2.9-10; 1Pr 2.18-21 ††† 6:6 1Kr 7.22 ††† 6:8 2Kr 5.10; Kol 3.24-25

lwaá yé, muud yêsh mæ sá jɔ́jɔ́ sɔ́lúgú yé, mæ bá nyə mýəna wé Cwám̄ba? 9 †††Bí bān omása ntāg íí, cugəgá nə mælwaá mún váál ngwúd dɔ́wɔ́g. Yɔ́wɔ́gá cwambɛlə. Ngaá bí mæ mpú ná nə mælwaá mún nə bí, Mása wún á bínɔ́g bēsh jî gwów jɔ́wɔ́d, nyə ádé ntāg baam nə ngwól múúd ntɔ́ ngwól?

Lúmbúlí mé mbúgɛla

10 18Ciyá mé zé jəna cí bí yí jí ná, nyəwágá yáág-yáág nkúil mæ Cwám̄ba, í lúlushig bí nyádí kwɔ́ng dî. 11 19 20Nyəwágá mækwɔ́ɔ́ mæ dɔ́ɔ́mb mēsh Zembí mæ yé búúd má, bí bég nə nkul mæ dɛ tál kuú ja Njwú mæjamb mé dɛ zé nə zhwoɔ́g məkə́ng mé zə dɛ cæel nyúg bí yí. 12 21Buud dí sá ngé lúmbɛli nə ndí wá. Sé ngə lúmbɛli nə isâ yā mæyídúgú í ngé wá buud mən̄yámád yí, nə isâ byēsh í ngé lwó buud mpəl yí, nə byɔ́wɔ́g í ngé bə nə mĩnkɔ́wɔ́ng wa shí á mæyídúgú yí, nə mæjamb məsə gwów jɔ́ng dí má. 13 22Gwé wé mé cí ná, nyəwágá mækwɔ́ɔ́ mæ dɔ́ɔ́mb mēsh Zembí mæ yé búúd má, dɛ jî nə ndí, bî bág bə kú fúfug ja mæfwála mé bá nkəngɛla bí yí, bí lúmbɛli nə ndéé ntɔ́, bí tál ná shím. 14 23Bí ɔ́ yíim mən̄yúul! Bí ɔ́ dɛ cugə nji óbúbaléd, óbúbalé bwé bəg bí tân nda kandá ízimbí. Bí dɛ námé cugə ótútəlí dí, ótútəlí bwé bəg bí nda wáma ínkwánz bwé dɛ búdal bɛd nə ndí yí. 15 24Ságá nə mækuú mún mé dúg bə kwéeshá kələ bwiiing Jɔ́jɔ́ Lān í dú wá búúd mətala mílámúd yí. 16 Na isâ íni byēsh dí, bí ka námé dɛ bii búgə nda bənú, gwé wé í é dɛ jíimə ílá í kuda Múúd Lúmbúlí nyé é dɛ wusə bí yí. 17 25Ságá nə cug á kandugə kandugə í bég bí nda tūm ínkwánz zimbí mé dɛ búdal lúu nə ndí yí; bí nyə Milésú mí Zembí, kafwele mæ Nkəngkɛ́ Shíshim ɔ́ nî. 18 26Nkəngkɛ́ Shíshim dúg yə bí mæváál mé mæjəgɛla mēsh tɔ́ bí tál jáyé cé tɔ́ jáyé, bí dɛ jəgɛla nə Zembí, dɛ téég nyə mæbwə. Bí ɔ́ yáág ná bí dúg sá sɔ́lúgú wɔ́wɔ́g kú bwele káád. Bí ɔ́ dɛ wá búúd ɔ́ Zembí bēsh bídí mæjəgɛlad. 19 Bí dɛ námé wá mæ shú ná Zembí wág mæ Kéel dé mpu dí, mæ dúg jaaw búúd *ndím̄ba á Jɔ́jɔ́ Lān nə kpwɔ́ɔ́ kpwɔ́ɔ́, 20 27wām lwámá Zembí nyə á yə mæ wé Jɔ́jɔ́ Lān, tæem bə ná í mé kənd mæ mímbwug dí. Dugá wá mæ mæjəgɛla dí nə mæ dúg bwiiing Jɔ́jɔ́ Lān wɔ́wɔ́g nə kpwɔ́ɔ́ kpwɔ́ɔ́ váál í jéla yí.

Məbədə

21 28Shú ná bí mpúg cé mé tál yí nə sâ mé ngé sá yí, mwááng Tishík mé búl cæel yé, sɔ́ɔ́l məsáal mæ Cwám̄ba, sɔ́ɔ́l məsáal abúgúlag ngə zə, nyə é zə bá jaaw bí. 22 Mə wé mé ntí nyə ná a zəg jaaw bí nda mé jisə ná, a zə wá bí nkul mən̄yúúlúud. 23 29Zembí Sɔ́ngúgá bá Cwám̄ba Yésus-Kríst bwé ɔ́ sá nə bí bwááng bēsh bí cugəg nə shee, bwé ɔ́ sá námé

§§§ 6:9 Kol 3.25; 4.1; Zhk 2.1 18 6:10 Yuá 15.5; 1Kr 16.13 19 6:11 2Kr 10.4; 1Te 5.8; Iza 59.17 20 6:11 Zhk 4.7 21 6:12 1.21; 2.2; 1Pr 5.8-9 22 6:13 Rom 13.12 23 6:14 Iza 11.5 24 6:15 Iza 52.7; Rom 10.15 25 6:17 Iza 40.2; Heb 4.12 26 6:18 3.14; Luk 18.1; Mis 4.29; Rom 15.30; Kol 4.2-4 27 6:20 3.2; 2Kr 5.20; Kol 4.4 28 6:21 Tishík: Mis 20.4; Kol 4.7-8; 2Tm 4.12; Tit 3.12 29 6:23 bí cugəg nə shee ... bí cugəg cæelíd: 2Kr 13.11

ná bi cùgəg cɛelíd nə búgəd. ²⁴ †Buud bēsh bwə ηgə
cɛel Cwám̄ba Yésus-Kríst nə váál cɛelí í cùgə nə ηkul
shîn wá, Zembî ké sá bwo mpaam!

† 6:24 Gal 6.18; 1Pr 1.8

Buud 5 Filipî

Isâ í dúgyá nà kálaad mæ Pwôl shú Filipî yí

Pwôl nyæ á fwɔ Dɔ mæ Yésus á Filipî ja nyæ á ngæ sá njɔɔnd míɔɔɔn yé ábɛé yí (Mis 16.6-40).

Nyæ á ka zæ cilæ bwo kálaad éga búbaalé mímbú má cɔ, a njúl mímbwug dɛ (1.13). Nyæ á cilæ ná a yá ókrísten wá Filipî akíba, a wá bwo njkul mílámúɔ nácé á bul cæel bwo.

Shug læ lésú á kálaad éga wá Yésus (2.6-11). Yésus nyæ a bíɔ isâ byêsh nyæ á bæ næ ndí yí, ná ndéé Zembî ka bûn nyæ gwóɔw ntɔ isâ byêsh næ buud bêsh.

Pwôl nyæ á ka tæi njííngúla mænjɔw zanjɔbá:

(1) Cɔg mæ mbúgula í jælá næ bɛɛla jé má Yésus (2.5-11).

(2) Krísten má jælá næ faan mænkenya (2.14-15).

(3) Muud má mpu Yésus yé má dæ dúg bíl isâ byêsh nyéé næ nyéé (3.7-8).

(4) Yíl lám cɔg á yágúɔ, nádæwo kæ shwóg (3.13-14).

(5) Dɔgá bæ mæshusug mæshusug (4.4).

(6) Kú næ yágúwó, dæ yida lésha næ Zembî (4.6).

(7) Dæ faas mítédúgá mí lám (4.8).

Mæbádá

1 †Mæ Pwôl, sá Timotê mælwaá má *Kríst Yésus sá wá má cilé kálaad éga. Sá ngæ cilæ bí bêsh buud 5 Filipî bí búúsá búúɔ 5 Zembî kwoɔ mæ Kríst Yésus dɛ wá. Sá ngæ cilæ bínɔɔ otówe ɔ shwóg búɔ næ *ojaákwoɔn búɔ. ² Sóɔngú wúsú Zembî bá Cwámbe Yésus-Kríst bwá 3 sá bí mpaam, bwá 3 sá námá ná bí ngóg næ cɔgæ ná shee.

Pwôl ngæ yæ Zembî akíba

³ †Má dæ yæ Zembî waamá akíba ja jêsh má dú tædæ-ga bí yí. ⁴ Ja jêsh má dæ jægula næ Zembî shú bí bêsh yí, má dæ jægula næ mæshusug. ⁵ Má dæ jægula næ mæshusug ntó nácé, té wúlæ jwôw ashúshwóógú zæ wóús múús í, bí ngæ fæla næ mæ shú bwíingúla Jɔɔ Kéel. ⁶ †Mæ ngæ mpu búbálé ná Zembî muud nyæ á má tééd bí jɔ sóɔlégú wɔɔng yé nyæ é kæ næ wæ shwóg ná ndéé kæ bá casulæ jwôw má Kríst Yésus †. ⁷ †Má jælá næ bæ næ mbií tédúgá wɔɔng shú dúnúɔ nácé bí búúsá mæ njí jág nywa lámúɔ. Bí búúsá mæ njí jág nywa lámúɔ nácé bí ngæ njwa dún kɔw lé byâm íbwádán Zembî nyæ a má bwádán næ mæ yí, njwa kɔw mímbwug myâm dɛ, njwa kɔw shwɔɔlælæ Jɔɔ Kéel dɛ, ngólæ lwó ná a jì tútæí. ⁸ ††Zembî jì wúshined waamá ná yéesh má ngé gwág bí bêsh yí jísæ yéesh jí Kríst Yésus lámúɔ yí.

⁹ ††Mæjægula má ngé jægula næ Zembî shú dún dɛ má mæsá ná cæelí jín í ngóg næ kwíɔɔli kúɔlíg, ngæ bæ næ fwámé mpúyá næ délæ wámbeulé isâ. ¹⁰ †Í bæg ntó shú ná bí dúg mpu isâ í búl bæ næ mfíí isâ í ányunywaá dɛ yí. Ntó bí músá bá bæ næ mítédúgá ná sán, kú næ sá á jumúg jwôw má Kríst. ¹¹ ††Jwôw dɔɔngú bí bæg bæ njí næ mpumá †† á tútæí Yésus-Kríst nyæ é ngæ sá ná bí wúmæg shú ná buud bwá yég Zembî mæshwúmb yí.

Pwôl tæem bæ mímbwug dɛ, a jì næ mæshusug

¹² ††Bwaang, má jì ná bí mpúg ná isâ byêsh í má bæ næ mæ yí í ngæ yida sá ná Jɔɔ Kéel ngóg næ kæ shwóg ngæ mpu bwíingya. ¹³ Gwé wá í mú ná, tɔɔ ozimbi bwá ngé baagulé luɔ mæ ngwámæna wá bêsh, tɔɔ kúkúí jêsh í, í má mpúy ná mæ jì mímbwug dɛ nácé *Kríst. ¹⁴ Bóɔlégú ncúlyá bwáang sánɔɔ ngé bɛ Cwámbe wá, bálæ má má zæ bæ mímbwug dɛ ga í má sá ná bwá yídag mpu shwu mænnyúul næ Cwámbe, bwá mú ngé bálæ cúndæ kéel dé kú næ ifwaas.

¹⁵ ††Bóɔl bân bwá ngé cúndæ Kríst næ lám íwímbúg, ngæ fendya næ mæ; bóɔlégú bá bwá ngé cúndæ næ jɔ lám. ¹⁶ Búga báá bwá ngé sá næ cæelí, bwá ngæ mpu ná njí mæ jì wa, jísæ shú ná mæ shwɔɔlag Jɔɔ Kéel. ¹⁷ Bóɔlégú bân, ja bwá ngé cúndæ Kríst yí, bwá angé næ cúndæ næ jɔ lám, bwá ngé sá njí ngólæ fendya næ mæ. Bwá tédúgá ná fendyálæ næ mæ í é sá ná mímbwug myâm mí búlæɔ cey mæ lámúɔ.

† 1:1 Timotê: Mis 16.1; 1Kr 4.17; Flp 2.19 †† 1:3 Rom 1.8-10; 1Kr 1.4; 1Te 1.2-3 † 1:6 2.13 1.10
†† Jwôw má Kríst: Dúsæ jwôw á bá zæ sámbe búúɔ ɔ shí ga mílæsú yí.
†† 1:7 2Kr 7.3; Ifz 3.1 ††† 1:8 1Kr 16.24; 2Kr 5.14

††† 1:9 Kol 1.9-10 § 1:10 Rom 12.2; Ifz 5.27; Heb 5.14
1Kr 1.8; 2Kr 5.10; Flp 1.6; 2.16 †† 1:11 Yuá 15.8; Zhk 3.17
§†† MPUM: Mpumá ga wá misóɔlégú. §† 1:12 Ifz 3.1; 2Tm 2.9
§†† 1:15 2Kr 2.17

¹⁸ Ká jî í ntágúlé cínɔŋg yí? Kú nà sâ! Tɔɔ bwé sêy nà bôw-bôw yuug, tɔɔ bwé sá fwámé sâ, mímbíí myêsh dí Kríst wá bwé ñgá bwiing yé. Sá jɔɔŋg jísà mæ sá mæshusug, mæ é ðe námé bə nji mæshusug nə mæshusug. ¹⁹ †Mæ mæ mpú nə, nə mæjəgəla bí ñgá jəgəla shú dām má, nə shúgálúle Shíshim má Yésus-Kríst ñgá shúgal mæ yí í bá sá nə micúŋ myâm mí shúgúlag mæ tɔɔm. ²⁰ Mæ abúlé bwele bə nə mæsáám nə mbií mé ñgá bwánd sá mé ñgá *búgəla yí. Nji mæ mpú kú nə mæshwán nə tɔɔ jáyé ja, tɔɔ kíkídiga, tɔɔ má cugə, tɔɔ mæ yə, Kríst nyə é ñwa gúmá mádí nyúúúld. ²¹ ††Nacé, cug jam jêsh jísə nji shú má Kríst; má ká ntâg yə, shwi y bə mæ nə mfií. ²² Nji, nda jî nə, mæ cugələ wa shí mishwun, mæ e sá ísý í mfií nə, mæ akáyé ná mpu sá mé fééshúg yí. ²³ †Mæ mú ñgə zhízhigə mpédúgá iyéesh íbá: mæ jî nə yéesh nə mæ wúg wa shí gaád, sá Kríst kəg cugə kəl ñgwúd; jāŋ ɔ jî mæ sá má búl cɛel yí. ²⁴ Nji mæ dúg nə í bul bə mæ nə mfií nə mæ ñgəg ná cugə wa shí mishwun shú dúnúld. ²⁵ Nacé ntɔ, mæ ñgə mpu búbálé ná mæ é cugə, shé é jî kəl ñgwúd sánŋə bí bēsh shú nə mæ kwííndúg bí, bí búgəbanugí, bí bə nə mæshusug búgəd. ²⁶ Ntɔ, ja má é nyiŋgə zə bídí yí, zələ wām í mú sá nə bí bəg nə milúu nə sán kwonj má Yésus-Kríst dí.

Bì má jəlá nə wá ñkúl gwánáð

²⁷ ††Sá ñgwúd jî nə, bí má jəlá nə cugə mísh má búúð dí, mbií cug í mpyá nə Jɔɔ Kéel má *Kríst yí. Nacé, tɔɔ nə mæ zə dúg bí, tɔɔ mæ anyiŋgé zə, má jî nə mæ dúg gwádugə nə bí ñgə yim mənnyúul cug á yéesh ñgwúd dí, bí ñgə gwána gwáná á magələlə Jɔɔ Kéel, bí njúl lám ñgwúd. ²⁸ Bí nda bwele bə nə ifwaas nə buud bwé lúmbúlí nə bí wá. Inkán bín í é sá nə bwé mpúg nə búśé zhíí á shwi y dí, bí bāŋ njúl zhíí á cugəd; Zembí wé mé sá ntɔ. ²⁹ Nacé ibwádán í ñgə zhu bí wé Zembí yí bíśə nə bí búgúlag Kríst; nji, kú bə nji búgúlalə, jísə námé bí ibwádán nə bí bwəmagí nə micúŋ shú déd. ³⁰ ††Bì má jəlá nə ñwa dún kow gwáná bí á dúg mæ ñgə gwána yííd, gwáná bí ñgə gwág nə mæ ñgə ná gwána yí.

Muud yêsh səlɛg nyəmɛfwó shí

2 Nkí cug sɛɛŋgí á bínɔŋ *Kríst í wá bí ñkul mílām dí, ñkí cɛelí í yə bí ñkán, ñkí bí mú ñgə cugə sɛɛŋgí nə Shíshim má Zembí, ñkí bí mú nə lám ñkúnjkwonj nə ñgwól gwág ñgwól cey lámúð íí, ² ††ságá nə mæshusug mām má bəg lwándúlá. Í é bə ntɔ ja bí é ñgə cugə mbií ñgwúd yí, bí mbíd mbií cɛelí ñgwúd, lám ñgwúd, bí ñgə cugə leedyá. ³ †††Muud nda sá sâ nə yéesh máfendyá, nda sá sâ nə a sɔ́ mísh. Nji, muud yêsh səlɛg nyəmɛfwó shí, gúmal búól búúð ntɔ mbií á gúmál nyəmɛfwó yí. ⁴ †Muud nda sɔ́ nji mənnywa mā nyəmɛfwó; muud yêsh sɔ́ɔg nə búól bwé bəg námé nə mənnywa. ⁵ ††Ñgəgá nə cugə mpédúgá nyin nda búúð bwé ðe cugə kwonj má Yésus-Kríst dí nə.

† 1:19 Rom 15.30 †† 1:21 Gal 2.20; Kol 3.3-4 † 1:23 2Kr 5.8-9 †† 1:27 Kol 1.10; 1Te 2.12 †† 1:30 Mis 16.19-40; Flp 1.13 ††† 2:2 Yuá 13.34; 1Kr 1.10-11; Gal 6.10; Ifz 5.2; 1Yn 4.12 ††† 2:3

Tédúgá Yésus nyə á bə nə ndí yí

⁶ †††Yésus nyə á bə mbií ñgwúd nə Zembí. Nji, tɛem bə ntɔ, mfií nyə á bə nə ndí wɔɔŋgə, nyə a shígé nada nə wə nə a bwèn nda Zembí. ⁷ ††Nji, nyəmɛfwó nə lám yé, nyə a bíð gúmá nyə á bə nə ndí yí, a yidá zə bə mbií ñgwúd nə lwaá, a bə múúð, buud bēsh mpu námé dúg ná a jî muud. ⁸ †††Nyə á səl nyəmɛfwó shí, sá mágwág nə ndeé magələ shwi y, shwi y yələ kwolós dí ntâg. ⁹ ††Gwə námé wé Zembí nyə a bən nyə gwôw nə ndí yí, a yə nyə jínə í ntɔ́ mínə mēsh yí. ¹⁰ †††Nyə á yə nyə dwo shú ná isà byêsh, tɔɔ byɔɔŋg bí jon dí gwów yí, tɔɔ byɔɔŋg bí wa shí yí, tɔɔ byɔɔŋg bí shí ga dí shí yí, í dúg kúd məbwón shí ja í gwág jínə má Yésus yí, ¹¹ buud bēsh bwé mágəlag nə Yésus-Kríst jî Cwámba, bwé lás ntɔ mímpu dí, yələ Zembí gúmá.

Bì má jəlá nə faan mənkenya

¹² Bwááŋg má búl cɛel wá, nda jî ntɔ́ nə, bí má ðe bwey bə nə mágwág. Í ajíyé nə məgwág mɔɔŋg má dúg bə nji ja má jî nūŋ bídí yí. Í jî nə bí búlɛg bə nə məgwág ja má cúgé nūŋ bídí ga. Ságá nə cugələ Zembí má cug bí yí í nyínɛg bídí ícug dí; ságá ntɔ́ nə gwɔ́ɔgə nə məjigəwa. ¹³ †††Nacé Zembí wé ñgə sá nə bí bəg nə fwámé iyéesh, bí sá mísóólúgú á gwág nywa myá. ¹⁴ Ságá sóólúgú wēsh kú cwadugə, kú sɛŋɛsa məkəl, ¹⁵ †††shú nə bí bəg kú nə sá á jumúg, kú nə cúcwán lé məbwam. Bí má jəlá nə bə bwān ɔ́ Zembí, kú nə sá á jumúg na kala búúð á lílŋgí bínɔŋ ñgə cugə nfiíd, bí ñgə faan mpédúgá nyánúð nda imɔɔs í wá mənkenya shí gaád yí; ¹⁶ nacé bí ñgə kala bwo kéel á cug kuú ñjɔɔnd wəhúð. Sá jɔɔŋg í bá sá nə mæ bāg bə lúu nə sán jwôw má *Kríst, nacé í bá mpúy nə mæ a shígé ñgə wádugə nə micúŋ nə mindɔɔlú ntɔ́ ñgwas. ¹⁷ †††Séyələ bí ñgə sêy nə búgá yí í má bwey bə bí *mətúnugə. Í ká bə nə mæ yəg, shwi y dām zə casələ mətúnugə mún mɔɔŋgə, mæ bə nə mæshusug, mæ kala bí bēsh mæshusug mɔɔŋgə. ¹⁸ ††Mbií ñgwúd wɔɔŋgə námé, í jî nə bí bəg nə mæshusug, bí kala mæ mæshusug mɔɔŋgə.

Rom 12.10; Gal 5.26 § 2:4 1Kr 10.24 † 2:5 Yuá 13.15; Rom 13.14; 15.5 †† 2:6 Yuá 1.1-2; 17.5; Heb 1.3 † 2:7 Yuá 1.14; Rom 8.3; 2Kr 8.9; Heb 2.14, 17 ††† 2:8 Yuá 10.17; Heb 5.8; 12.2 † 2:9 Mis 2.33; Ifz 1.21; Heb 1.4 † 2:10 Iza 45.23; Yuá 5.23; Rom 10.9; Mbú 5.13 †† 2:13 1.6; Yuá 15.5; Rom 7.18; 15.18; 1Kr 12.6; 15.10; 2Kr 3.5 †† 2:15 1.10; Mbá 32.5; Dan 12.3; Mat 5.14; 10.16; 1Kr 1.31; 2Kr 1.14; Gal 2.1-2; Ifz 5.8; 1Te 2.19 ††† 2:17 Rom 15.16; 2Tm 4.6; 1Yn 3.16 18 2:18 3.1; 4.4

Pwôl má kænd Ipafërodit Filipî

¹⁹ †Mæ ngæ bwánd næ búgá ná Cwám̄ba Yésus nyæ e sá ná mæ léélæg nti bí Timotê shú ná nyúúl bâg námé zæ lal mæ ja á bá nyingæ nûŋ zæ jaaw mæ mæcwama mún yí. ²⁰ †Kú næ ngwól múúd má jí næ ndí wa ná sá sá ngæ bæ næ mæcy mæ lâm mbií ngwúd, né ndé a ji næ ŋkul mpu wá lúú isâ í dúgyá næ bí dî yé. ²¹ †Bêsh bwá mú ngæ wá milúu nji isâ í dúgyá næ bwáméfwó yííd, kú bæ byawŋ í dúgyá næ Yésus-Kríst yí. ²² Biméfwó bi mæ mpú ná Timotê nyæ a shí lwó bí sá á jísé yí. Námé nda mwân má dæ nada næ sówŋgú ná, ntó wé nyæ á má nada næ mæ, sá sá ngé bwiiŋg Jjɔɔ Kéel yé. ²³ Nyæ wé má ngé téduga ná mæ é nti ja má é wám̄bælæ nda má é shúgula ná yé. ²⁴ Cwám̄ba má lwó mæ búbálé ná mæméfwó mæ é lælú zæ nûŋ. ²⁵ †Nji mæ ámæ kwey ná í bul jæla ná mæ ntííŋ bí *mínyowŋ wæamé Ipafërodit bí á nti ná a zég dæ kwíind mæ ja má jíí kwíindyá yé. Nyæ a má zæ wá nyúul, kwiid mæ næ iséy, zæ bæ mæ muud gwoong lúmbáííd. ²⁶ Má ntí nyæ næcé a ngæ bul bæ næ yéesh ná a dúg bî. Nyæ a shígé ngæ bæ næ shæe nda nyæ á mpu ná bi a má gwáduga bwás dé né. ²⁷ Jí mpu bæ ná nyæ á bwás. Nyæ a lúg kúná-kúná ná á yæ. Ká Zembî nyæ a bwííŋ nyæ ná ŋkwonjú. Kú námé bæ nji nyæ, Zembî nyæ a bwííŋ námé mæ ná ŋkwonjú ná mæ á bá bæ, mólól mæcy mæ lâm káda mólól. ²⁸ Mæ má ka lælú ntí nyæ shú ná bi gwágúg mæshusug næ nyingálæ dúg nyæ, byâm ímpimbæ í mú námé bówg. ²⁹ †Bi ɔ lóg nyæ tâŋ muud mæ Cwám̄ba, næ zhwoŋ mæshusug. Dugá ŋwa mbií búúd dé næ mæjilæ, ³⁰ næcé nyæ a má nywá zæ yæ næcé iséy í *Kríst. A zélæ ná a zé wá mbwé wún í á ngæ fúfæ mæ mædí iséyú dî yí, a má nywá zæ bwæma næ shwiy.

Fwámé ábiwáág wé yólæ Kríst lâm

3 ††Bwaang, mæ shúgúlá ci næ bí ná, dugá bæ næ mæshusug tâŋ buud ɔ Cwám̄ba. Mæ akáádé ngálæ báásælæ bí isâ ímpwúd. Mæ báásélá bí byo ntó shú ná bí sásélóg isâ í abúbdw. ² ††Bi ɔ káálúgá næ bów-bów ósól ɔ mésáal, mbeé ómpyæ bawŋ, bi ɔ káálúgá næ bwo, wán ábiwáág ³ bwé á sýa yé cugé næ mfíí. ³ †Shé bân wé búsé næ fwámé ábiwáág, shé buud shé ngé yæ Zembî gúmá næ zhií á Shíshim yé wá, shé buud shé búsé milúu ná sán næ bálæ kwonj má Yésus-Kríst dî wá, shé buud shé aŋgê næ ŋwa gúmá mísólúgú mí cug múúd dî wá.

⁴ ††Í njúl ná nda mæ, mæ ji næ mæzhíí ná mæ jee ŋkény nyúúl næ mísólúgú mí cug múúd. Njí muud ji næ ŋkul ŋwa gúmá næcé mísólúgú, mæ wé jí ná mæ búlæŋ ŋwa gúmá jowŋ. ⁵ †Næcé bwé á sá mæ ábiwáág jwów lú mwawmb mpúsæ byélé dâm; mæ ji mwân *Izëræyél byélélæ bæend má Bæŋzhamé dî, mbyágá heburæ. Kóómb bæélæ mæcé, mæ á bæ *Farizyên, ⁶ ††Shú wálæ lúú mísoww *Oyúden dî, mæ á dæ lwó Dú lú óbúgula ɔ

† 2:19 1.1 †† 2:20 Mís 16.2 † 2:21 2Tm 4.10 †† 2:25 4.18 †† 2:29 1Kr 16.16, 18 ††† 3:1 2.18 ††† 3:2 2Kr 11.13 § Ábiwáág nyæ á dæ bæ yuug lwólæ ná muud jisæ mbyágá má Aburaham, ntó ji ná a ji muud á kúl mæ Zembî. §† 3:3 Rom 2.28-29 §††

Yésus cúwúlí. Kóómb cugálæ tútálí nda mæcéxé má jí ná, mæ á bæ kú næ kúl búsé næ ŋkul jum mæ yí. ⁷ ††Mæfúlú má á dæ bæ mæ isâ í mfíí máni, mæ mú ngæ dúg mwo múús kú næ mfíí næcé mæ músæ muud má *Kríst.

⁸ Mpúlæ mæ má mpu Cwám̄ba waamé Kríst Yésus yí, ja má dúg mfíí á cínwŋg yí, mæ má kwey ná bíl isâ byêsh bíse zhizhe. Næcé Kríst í, mæ a má myaas isâ byêsh, mæ dúg byo shíd mæwúdæ shú ná mæ bæg næ nyæ cug jâm jêsh dî, ⁹ ††mæ bæg muud yé ncindí næ ncindí; ja jowŋgú mæ jee tów Zembî míshúd, kú bæ næcé tútálí waamé ná mæ ngæ bæ mæcé, í yidá bæ næcé tútálí má Zembî; a má kalá mæ nyæ næcé mæ ngæ *búgula Kríst. ¹⁰ ††Mæ má dúg isâ byêsh shíd mæwúdæ ntó næcé mæ ngæ jii nji ná mæ mpúŋ Kríst, mæ bæ næ ŋkul í á sá ná a gwúmúŋ yí, mæ ŋwa dâm kwæ á micúnj myé, mæ dúg mæméfwó nda mbimbæ næcé shwiy dé, ¹¹ shú ná taw wáyé mbií taw wáyé, mæ bâg gwúm nda nyæ.

Pwôl jisæ yuug shú óbúgula

¹² †††Ntó cugé ná mæ má kumæ mæshíné, ŋkí ná mæ bii sâ jêsh. Mbô! Mæ ngæ ná wá ŋkul ná mæ bííŋ dáás næ mbwé wám næcé *Kríst Yésus má bíí mæ næ mbwé yé. ¹³ Bwaang, mæméfwó mæ aŋgê næ ci ná mæ má bwey bii dáás. Mbô! Nji, tédúgá wám wí nji ngwúd; nji náéé, mæ má yíl lâm cug má á fwo dæ cugæ yííd. Mæ ka ngæ nádæwo ná mæ ká nji shwóg. ¹⁴ †††Mæ ngæ wá ŋkul nyâm nyêsh ná mæ cásælæŋ ŋjownd, mæ bii dáás Zembî ngé jów sá ná sá kæg ŋwa nûŋ gwów kwonj má Yésus-Kríst dî yí. ¹⁵ Shé bêsh buud shé mú óŋkwanz ɔ búúd cug sæŋgí á sánŋ Yésus dî wá, shé bæg næ tédúgá ngwúd wawŋ. Njí bi mæ bæ næ tédúgá íshús gúl súsúsá dî íí, Zembî nyæ é fæen bí mæŋkenya cínwŋg. ¹⁶ ††Sá ngwú dî, nda shé má bwey bæ ntúga éga, shé kyéyugá kuú ŋjownd ngwúd. ¹⁷ ††Bwaang, yagælágá mæ. Mpugá dæ dúg buud bwé ngé cugæ mbií cug bí á dúg sá ngé cugæ yí. ¹⁸ †††Mpugá ná ncúlyá buud kuú ŋjownd wán í ngæ lwó ná bwé ngæ lúmbæli næ sá Kríst nyæ á zæ sá ja nyæ á zæ yæ kwólós dî yí. Mæ a shí bwey dæ jaaw bí gwo, má nyingæ jaaw bí gwo jaá gaád næ mæzhwííle míshúd. ¹⁹ ††Zembî mæ bá jaŋgælæ bwo, næcé bân, iyéesh byánj wé bíse bwo wán Zembî, bwé yidá dæ mamæda næ sá í jálá næ sá bwo shwôn yí, milâm myánj mí ká nji isâ í shíd. ²⁰ ††Shé bân nyíshé mpwág nyísæ gwów, wú shé ngé bwánd ná Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst mæ bá zhu, zæ cug shé wá. ²¹ ††Nyæ wé mæ bá zæ cénd shé mænyúúl má mántágula shé búsé næ ndí mága, sá ná má ŋkónæwag nda nyúúl nyé; a bá sá sá ntó næcé a ji næ mpíí í dæ sá ná a wág isâ byêsh nyédí mányámád yí.

4 ††Gwé wé má cí næ bí ná, yé bwáang mæ búl cæel wá, bwáang mæ ngé gwág yéesh wá, yíímúgá mænyúul sá jêsh í dúgyá næ Cwám̄ba yííd. Bwaang má

3:4 2Kr 11.18, 21 §† 3:5 Luk 1.59; Rom 11.1 §†† 3:6 Mís 8.3; 22.4; 26.9-11 §† 3:7 Mat 13.44, 46 §† 3:9 Rom 1.17 §†† 3:10 Rom 6.8-11 2Kr 4.10-11 Mis 4.2; Rom 5.1-7 §§† 3:12 1Tm 6.12; 2Tm 4.7; Heb 12.1 §§§ 3:14 1Kr 9.24-25 18 3:16 Gal 6.15-16 19 3:17 1Kr 4.16; 1Pr 5.3 20 3:18 1Kr 1.23; Gal 6.12 21 3:19 Rom 16.18 22 3:20 Ifz 2.6; Heb 13.14 23 3:21 Rom 8.29; 1Kr 15.25, 28, 43-53; Kol 3.4 24 4:1 1Te 2.19-20

búl cœel wá, bí wé ngé wá mæ mæshusug lámúd, bi wé ngé sá nê bwé ságúség iséy byâm.

Krîsten má jálá nê cugê lâm né salá

² Mæ ngæ yáág nê Ivodî mæ yáág nê Sçtish né bwé dúg bæ cúnj ngwúnd tân buud c Cwámbea. ³ †Wæe ntâg íí, fwámé shwé waamá shwé ngé sêy séy ngwúnd yé, mæ ngæ ci nê wo né wo kwííndúg bwo. Ngaá wo mpú ná sánîng bwo, nê Kwlæmanj nê búból búúd 3 gwoong, sá á gwána shú Jçjç Kéel. Buud bççngú míné máng mæsæ cilyá kálaad á cug dî. ⁴ †Dugá bæ nê mæshusug ja jêsh tân buud c Cwámbea. Mæ nyiingæ ci gúl ja né: dugá bæ nê mæshusug. ⁵ †Fúlú nyîn á né shæe í dúg nyîn, muud yêsh dúg. Cwámbea wál bá zæ. ⁶ †Bi nda yágæwo tçç sâ. Nji, dugá lwó Zembî iyéesh bín, tçç bí tæl jáyé cé tçç jáyé, bí dæ jægula nê nyæ, dæ téég nyæ mæbwê, bi dúgá yæ nyæ akíba. ⁷ †Ja jççngú, Zembî nyæ e sá né bi bæg né shæe; sççlúgú wççngú, í ngæ ntçç ikêj byêsh yí, í é sá né milâm mín nê mitédúgá mín mí nádag wé *Krîst Yé-sus. ⁸ †Bwaang, má nyiingæ shúgula ci nê bí né, kændugá milâm sâ jêsh jí búbélé yíid, í jéla nê gúmá, jí tútélí, í cúgé fælá nê mæbwê, jí né buud magulæ yí, jí njí nywa bwiiingúla, í njúl sâ á jçç fúlú, sâ á ságúség yí. ⁹ †Sâ jêsh bí á jííng mædí yí, bi á lág nê mæ yí, bí á gwág má cî yí, bí dúg má sá yí, ságá gwo. Né ndéé, Zembî á mpwogé nyæ é bá ji nê bî.

Pwól jî nê mæshusug nê cé jêsh á tál yí

¹⁰ Mæ má bul bæ nê mæshusug cug má ngé cugæ nê Cwámbea yíid næcé mæcey bí ngé gwág mæ má má má ka tæem nyiingæ nyîn. Mæ mpú ná bí á dæ bwey bæ nê mæcey nê mæ, nji bí a shígé dæ bæ nê fwála mæ lwóyá mæcey mççng. ¹¹ †Mæ alásé ntúga næcé mæ bálæ

† 4:3 Mis 3.5 †† 4:4 2.18 † 4:5 1.10; Rom 13.11-12; 1Kr 16.22; Heb 10.25; Zhk 5.8; 1Te 5.1-2 †† 4:6 Sôm 37.5; Mat 6.25; 1Pr 5.7 †† 4:7 Yuá 14.27; Kol 3.15 ††† 4:8 Rom 12.17-18 ††† 4:9 3.17; 1Kr 13.11 § 4:11 1Tm 6.6-8; Heb 13.5

máfúfæd. Mbô! Mæ a jííng cug dúla bæ nê mæshusug nê mbíí cé jêsh má tál yí. ¹² Mæ mpú dæ cugæ mántágula dî, mæ mpú námé dæ cugæ mábugæbaanæd. Ja jêsh, tçç kúl jêsh íí, mæ a má jííng cugólæ nê jílá, mæ jííng cugólæ nê zha; mæ mpú dæ cugæ tççmæd, mæ mpú námé dæ cugæ máfúfæd. ¹³ †Mæ jî nê njkul jíççw mbíí cug wêsh næcé mæ jî nê muud ngé lwlwshi †† mæ yé. ¹⁴ Nji tæem bæ ntçç, bi a má mpu sá nê njwálæ kçw *íncwaw í ntæg byâm dî.

¹⁵ †Bí buud 5 Filipî, bí mæ mpú nê ja íséy í Jçjç Kéel í á ngæ bwelæ tééd yí, ja má á wú Masedwân yí, kú nê dúl *Dçç lú óbúgula 3 Yésus í á wá lâm né í dæ yéya ísâ nê mæ; nji bi námé wé bí á sá ntçç. ¹⁶ †Gwé wé í á bæ nê mæ njúl ná Tesaloníka, bi á nti mæ mikwíindyá çç ja ng-wúid.

¹⁷ †Mæ angê nê lás ntúga nê mæ ngæ sçç nê buud bwé yóg mæ isâ. Mæ ngæ yida sçç nê Zembî kwáduólæg bí mpumé íséy bí ngé sá yíid. ¹⁸ †Mæ a má shîn bæ nê isâ byêsh í jéla yí, ntçç námé bímbí í jéla yí. Mæcwúm bí á nti mæ nê Ipaftærodit má má á mpu nyiingæ zæ lwándwæ mæ nê cwçç. Mæcwúm mççng mæsæ mæ nda bi á nti mæ labínda á nywa mæcud, mæsæ jççç mætúnæga Zembî ngé magulæ a ngé gwág nywa má. ¹⁹ Zembî waamá nyæ é lwándwæ bí nê isâ byêsh bí é jî yí, nda zhwoj tççm yé wúsé kwonj má Yésus-Krîst dî nê. ²⁰ Zembî sççngú wúsé njwág gúmá kandugæ á kandugæ. Amen.

Mæbádá

²¹ Bi c bádá mæ muud yêsh jí múúd má Zembî kwonj mæ *Krîst dî yé. Omínyççngú bâm sánççng bússé wa wá bwé ngæ báda bî. ²² Buud 5 Zembî bêsh bwé ngæ báda bî, bul bæ nê ndéé bççng wâ njçw má *Káázæi. ²³ †† Mpaam mæ Cwámbea Yésus-Krîst í jig mítédúgá mínúid.

§† 4:13 2Kr 12.9-10 §†† MUUD NGÉ LWLWSHI MÆ YÉ: JÍISÆ KRÍST. §† 4:15 2Kr 11.8-9 §†† 4:16 Mis 17.1 §† 4:17 1Kr 9.11 §† 4:18 2.25; Læv 1.9, 12-13, 17; 2.2; 3.5 §§† 4:23 Gal 6.18; Ifz 6.24

Buud 5 Filipî

Isâ í dúgyá nê kálaad mæ Pwôl shú Kolósia yí

Pwôl njúl mímbwug dí, Ipafras nyê á zæ jaaw nyê (Flp 1.23) nê bóól búúd bwé á zæ shiig okristen wâ Kolósia nê bôw-bôw mínjígúlá. Bwé á ngæ jíigúli nê, shú nê muud mpúg Zembî, a dæg cæg íí, á jêlá nê yæ mængkul má míshishim gúmá, a bę íjâm nê ijag yí Oyúden, sýa ábiwáág, baagulé bíl íci í ídêw nê mænggul... Njî Pwôl má gwág ntó yí, a má cilæ bwo kálaad éga, lwó bwo nê cæg Zembî má yæ búúd kwoŋ mæ Yésus dí yí í kwaga. Tishik bá Onezím wé bwé á kæ nê kálaad (4.7-8).

Kálaad á Kolósia ngæ lás sâ í dúgyá nê Kríst yí, nê a jî muud Zembî nyê á nti nê a zég cæg búúd yé. A jî nê mpífé í ntɔ mæmpífæ má dú sá búúd ifwaas má, nê jî ntó næcé nyédí wé ngkul má Zembî í á dæ wú, í ka ngæ té isâ byêsh yâ gwôw nê shí yé (1.16).

Kálaad á Kolósia jî ka bæ nê, Pwôl mæ tééd báda okristen wâ Kolósia, a mú jægúla nê Zembî shú dán (1.3-14). A mú ka zæ cilæ nda susa í ngæ yæ Kríst mæzhwámá (1.1-2.5), nê a jî Cwámba, a jwú nê shí ndon nyêsh, a jwú nê Dɔ (1.15-20). Mpúsæ susa, Pwôl mæ lwó gwáná á ngæ gwána shú Dɔ yí (1.24-2.5).

Nê ndeé, kálaad ngæ kæ shwóg nê mæcwûŋ mâ váál mbúgúla mæ jéla nê cæg nê buud tééd nyédí njów búúd dí kæ kumæ tóón nê tóón yí (3.1-4.6). Í ka kæ shîn nê mæbáda.

Mæbáda

1 †Mæ Pwôl muud Zembî nyê a féésh nê mæ bæg *muud lwámá mæ Yésus-Kríst yé, nê mæ, nê *mínyoŋú wúsú Timotê, sê wé má cílá kálaad éga. ²Sá má cilæ bí mĩŋkĩŋkĩ mí ómínyoŋú búúsú búúsá Kolósia wá, omínyoŋú á abúgúlag næcé shé bǎlæ búúd ɔ *Kríst. Sóóŋgú wúsú Zembî sáág bí mpaam, kæ sá námé nê bí cúgæg nê shæε.

Pwôl ngæ yæ Zembî akíba

³†Sá ngæ yæ Zembî akíba ja jêsh sê ngé jægúla nê nyê shú dán yí, nyê Sóóŋgú mæ Cwámba íshé Yésus-Kríst; ⁴†næcé sê má gwág nê bí ngæ *búgúla *Kríst Yésus íí, bí ngæ námé cæel obúgúla bêsh. ⁵†Bí ngæ sá ntó næcé bí ngæ bwánd nê búgú nê Zembî mæ bá yæ bí isâ í anyunywaá byêsh nyê á má bwííŋ bĩ gwôw yí. Bĩ a mpu nê bí má jêlá nê bwánd nê búgú ja milésú myâ obúbálé, Jɔɔ Kéel nyê á bwelæ wóós bídí yí. ⁶†Ja Jɔɔ Lân wacŋŋ í á kumæ bídí yí, í á wúmæ mpúmá námé nda í ngé wúmæ kúl jêsh ná. Í á tééd wúmélæ námé jwów bwé á bwelæ jaaw bí mpaam má Zembî yí. Jwów dɔɔŋgú, bí a wámbeulé nê mpaam nyacŋŋ nyísæ búbálé. ⁷†Ipafras muud sê má búl cæel wé nyê a jíigúli bí ntó; a jî shwé wúsú sánóŋ sê ngé sêy yé. A jî jílá jísú nûŋ bídí ngǎlæ sêy nê Kríst shú dán, a ngæ sêy mbií á

búgúlag. ⁸††Nyê wé nyê á jaaw sê mbií cæelí Shíshim má Zembî má yæ bí yí.

⁹†Sâ jɔɔŋŋ wé í sá nê, tééd jwów bwé á bwiŋŋ sê lán wún yí, sê má dæ jægúla nê Zembî shú dán ja jêsh nê a yég bí fæg nê mpúyá á *shíshim shú nê bí mpúg sâ jêsh á ngé jî yí. ¹⁰†Ntó, bí mú bæ nê ngkul mæ kyéy kuú njɔɔnd í yé Cwámba gúmá yí, bí mú bæ nyê ngkí nywa lámú d mæzhíí mêsh, bí ngé sá jɔɔŋ mĩsóólúgú mimbií myêsh, bí ngé nyiŋgæ bul mpu Zembî. ¹¹††Sá ngæ námé jægúla nê Zembî nê a lúlushig bí mæzhíí mêsh nê mæma ngkúl nyé ántɔ minjî, shú nê bí bæg nê zény kǎlæ shwóg, bí kú lámúsa ja bí má bwémá nê mækwéulæ yí. ¹²Dægá yæ Zembî Sóóŋgú akíba nê mæshusæg, nyê muud nyê á má sá nê bí bæg nê ngkul bií dán kow lú ísâ nyê á má kwémúsa shú búúd bé yí, bwé ngé cægæ mæŋkenya mé dí wá.

Yésus-Kríst, amédí á isâ byêsh

¹³††Nyê a tí yíl shé mpêl á mæyídúgú d, nteŋŋgúli shé Faan mæ Mwán yé abábæ dí. ¹⁴Mwán yé wacŋŋ wé nyê á balan nê ndí zæ tɔ tãŋ, yíl shé mányámád yé, a juu ntág shé *mĩsóm.

¹⁵††Nyê á zæ lwó buud sâ Zembî jî yí, Zembî múúd cúgé nê ngkul dúg yé. A jî Mwán acúmbâ má Zembî †, á ntɔ ísâ byêsh Zembî nyê a té yí. ¹⁶††Næcé nyédí wé ngkúl má Zembî í á ngæ wú ††, í ka ngæ té isâ byêsh yâ gwôw nê shí yé. Isâ byêsh, nê byacŋŋ í ngé nyín yí, nê byacŋŋ

† 1:1 muud lwámá: Gal 1.1 †† 1:3 Ifz 1.16; 1Te 1.2-3 † 1:4 Ifz 1.15 †† 1:5 1Pr 1.3-4; Ifz 1.13 †† 1:6 Mis 2.41; Rom 1.13; 1Tm 3.16; ††† 1:7 Ipafras: 4.12; Flm 23

††† 1:8 1Kr 8.1 † 1:9 Ifz 1.17; Flp 1.9 †† 1:10 Ifz 4.1; 2.10; Flp 1.27 ††† 1:11 Rom 5.2; Ifz 1.18; †† 1:13 Yuá 5.18; Luk 22.53; Mis 26.18; Ifz 1.6, 7, 21; 2.2; 6.12 ††† 1:15 Yuá 1.18; 2Kr 4.4; 1Tm 6.16; Heb 1.3 †† Mwán ACÚMBÂ: Ciyá ní í ngæ lwó mfíí Yésus jî nê ndí yí,

í ángê nà nyîñ yí, tɔɔ otɔwe ɔ shwóg wâ mǎyídúgú, tɔɔ byɔɔng bísé nà icwám̄ba yí, nà byɔɔng í ngé wá buud mǎnyámád yí, nà byɔɔng í ngé lwó buud mp̄l yí, nyè wé nyè a té byèsh, nyè a té byo shú dé nyǎmǎfwó.

17 †Nyè á dɛ bwey bæ, isâ byèsh nda fwo bæ; nyè wé ngé shúgal isâ byèsh. 18 ††A jî lúu á *Dɔ, Dɔ í njúl nyè kug nyúul †. Nyè wé jísé shug lú cɛg ágúgwáan, a jî muud áshúshwóógú bwelélá gwûm; í á s̄y ntɔ shú ná a bág shúshwóógú ikɔ́ɔmb byèsh. 19 †Zembî nyè a sá ntɔ nǎcé nyè á gwág nywa ná nyǎmǎfwó jíg wé *Kríst ncindí nà ncindí. 20 †Zembî nyè a gwág nǎmǎ nywa ná á nyiṅgá sá ṅkwambùlè mpédúgá nyè nà isâ byèsh, tɔɔ byɔɔng bí wa shí yí, tɔɔ byɔɔng bí gwów yí. Nyè á ka ntî Mwán yé Kríst zè yè kwolós d̄í, shwiy dɔɔng d̄í wé Zembî nyè a wá mǎtala mpédúgá bǎnṅh isâ byèsh yé.

21 ††Bî bǎñ, bî a shigé dɛ bæ nà wóngɔ nà Zembî yág, mitédúgá mín nà bów-bów mísɔ́lúgú mín mí á sá nǎ bǎg mizhízhíṅ myé. 22 Zembî mǎ sá ja gaád nǎ, shwiy nyúul mǎ Kríst í á yè yí, í sáág ṅkwambùlè mpédúgá binṅh nyè, shú ná a bág kè t̄l bí nyédí mǎshú d̄ bî njúl miṅk̄ṅk̄ṅk̄, kú nà lág, kú nà sá á jumúg. 23 ††† bǎ bæ ntɔ ṅkí bî mǎ nada nà búgá fwámé nada nǎ bɔ́ɔ, kú fúfug; ṅkí bî mǎ bæ kú magùlè nǎ gúl sá í zég t̄l bwándùlè bí ṅgá bwánd sá bí á gwág Jɔ́ɔ Lán d̄í yí. Jɔ́ɔ Lán wɔɔng wé os̄ɔɔl ɔ mǎsáal ɔ Zembî bwé á cúndə shí ga nyèsh yí. Mǎ Pwól mǎ jî ṅgwól sɔ́ɔl mǎsáal ṅgá cúndə Jɔ́ɔ Lán wɔɔng yé.

Pwól nyè á bul wáduga

24 †Mǎ ṅgə gwág mǎshusɛg ja mǎ ṅgá jug shú dún ga. Nǎcé jugùlè mǎ ṅgá jug mǎd̄í nyúúléd yí, mǎ ṅgə jusa *incwaw í ntɛg nyúúl mǎ *Kríst í jǎlá nǎ bwəma nǎ nd̄í yí, nyúúl mǎ Kríst nyɔɔng wé *Dɔ lú óbúgula. 25 †Mǎ á zə bæ sɔ́ɔl mǎsáal Dɔ dɔɔngú d̄ nǎ yǎlè Zembî nyè á yə mǎ iséy nǎ mǎ bwíṅgɛg bí Lán yé wèsh ncindí yí, 26 ††mǎ bwíṅgɛg bí *ndím̄ba nyè á ṅgə baagùlè shwoó d̄í ikala í búúd í d̄úgá c̄ɔ, dɛ c̄ɔ, dɛ c̄ɔ yí; nyè a mǎ ka zə wéeshùli byo, lwó miṅk̄ṅk̄ṅk̄ mi búúd myé. 27 ††Nǎcé á cɛl nǎ bwé mpúg bím̄bî ndím̄ba wɔɔngú j̄ nǎ milwané íkùl ishús d̄í yí, yuug jé jɔɔng j̄ nǎ: Kríst jísə bíd̄í ícɛgɔ; ntɔ, bî je ṅgə jî nǎ búgá nǎ bî mǎ bá jî nyédí jiya gúmád. 28 ††Kríst wɔɔngú, nyè wé sǎ bǎñ ṅgá bwíṅg yé. Sǎ ṅgə bwíṅg sǎ ṅgá sá nǎ muud yèsh sáág nc̄ə, sǎ ṅgá lwó muud yèsh sá í jǎlá nǎ s̄y yí. Sǎ ṅgə sá iséy byɔɔngú nǎ bím̄bî lú fúg d̄èsh sǎ bí nǎ nd̄í yí, nǎcé í j̄ nǎ sǎ sáág nǎ muud yèsh mǎ bá t̄w mǎsh mǎ Zembî d̄í yé fífag búgád. 29 ††Shú dɔɔng wé mǎ ṅgá líduga

kú bæ fwo-byél. †† 1:16 1.13; Yuá 1.3, 19; Heb 1.2 ††† Yésus wé nyè á ṅgə wéeshùli ṅkul mǎ Zembî, ṅgə té isâ nǎ nd̄í. † 1:17 Yuá 1.1; 8.58 †† 1:18 lúu á Dɔ: 2.19; 3.15; Ifz 1.22-23; Mís 4.2; 26.23; 1Kr 15.20; Mbú 1.5 † Nǎmǎ nda lúu í dɛ yə nyúul cɛg í d̄úgá lwó nyúul mǎzhí nǎ, a ṅgə yə Dɔ dé cɛg, a ṅgá lwó bwo mǎzhí. †† 1:19 2.9-10; Yuá 1.16; Ifz 1.23 †† 1:20 Rom 3.25-26; Ifz 1.9-10, 21; 2.13-16 ††† 1:21 Rom 5.10; Ifz 2.12-13; 5.27 ††† 1:23 2.7; Ifz 3.17; 1Tm 3.16; Heb 3.6 † 1:24 2Kr 1.5; 11.23-29; Ifz 3.13 †† 1:25 Ifz 3.1-3 ††† 1:26 2.2; 4.4; Ifz 3.6 †† 1:27 gúmád: 3.4; Rom 5.2; Ifz 1.18 ††† 1:28 Ifz 4.13 †† 1:29 Ifz 3.20; Flp 4.13

nə cúná yí, mǎ ṅgə cúná cúná jɔɔngú nǎ ṅkul mǎ Kríst í ṅgá nyîñ mǎd̄í cɛg d̄í yí.

2 Mǎ ṅgə bul j̄ nǎ bí mpúg nǎ mǎ ṅgə cúná mǎma cúná shú dún, nǎ shú ókrísten wá Lɔwdísè, nǎ shú bɔ́ɔlúgá b̄esh bwé abwélé d̄úg mǎ wá. 2 ††Mǎ ṅgə cúná shú ná milám mí sálɛg bwo shí, nǎ bwé céélagí, cɛelí jɔɔng í sáág nǎ bwé búlɛg bæ leedyá; mǎ ṅgə nǎmǎ cúna shú ná bwé bíg ibwádán múúd mǎ dɛ bii ja fúg í mú nyè lwándùlá yí, bwé mú mpu ndím̄ba Zembî nyè á ṅgə ná baagùlè shwoód yí, ndím̄ba wɔɔngú wúse: Kríst. 3 †††Njî nyédí wé múúd j̄ nǎ ṅkul kwey sá j̄esh í d̄úgá nǎ fɛg nǎ mpúyá yí.

Pwól ṅgə kéwuli obúgula

4 ††Mǎ ṅgə cî ntúñi shú ná muud nda zə nǎ jɔ mbúlá kaand zə shiig b̄í. 5 †††Mpuhá ná, tɛem bæ nǎ mǎ cugé nùṅ bíd̄í, *shíshim wám wí nùṅ; mǎ j̄ nǎ mǎshusɛg nǎ ṅgá d̄úg nǎ bí ṅgə mpu táág isâ bíd̄í ícɛg d̄í, búgá bí ṅgə *búgula *Kríst yí í t̄l nǎ shím.

6 Nǎ ndeé, nda bí á mǎ lég Kríst Yésus nǎ nyè wé j̄ Cwám̄ba wún nǎ, cɛgɛgá cɛg í lwó nǎ bí bí buud bé yí. 7 ††Bî é cɛgə ntɔ bî mǎ nada nǎ nyè, bî ṅgə magùlè njî sá í ṅgə zhu nyédí yí, bî ṅgə kyey nǎ búgá j̄ñ njî nda bwé á j̄f̄guli bí nǎ, bî d̄úgá bul l̄j mǎnywa bwé sá bí mǎ.

8 ††Bî ɔ bey nǎ muud zég nǎ dúl váál mbeé faasùlè íciyá zə sá nǎ bî gwágúg njî nǎ nyè, mbeé mǎshigá wé mǎni. Mǎshigá mɔɔng mǎ ṅgə ṅwa ṅkul íj̄am nǎ ijag d̄í, nǎ mǎshíshim mí ṅgə kyey nǎ isâ yá shí ga myáád 20, kú bé wé Kríst. 9 †††Nǎcé Zembî nyǎmǎfwó njul nyúúl mǎ Kríst d̄í ncindí nǎ ncindí. 10 Kríst wɔɔng d̄í wé isâ í ṅgə zhu bí shú nǎ bî bág lwándùlá mǎzhí m̄esh yé, nyè muud mǎ jwú nǎ isâ yá mǎyídúgú í ṅgə wá buud mǎnyámád yí, nǎ byɔɔng í ṅgə lwó buud mp̄l yí. 11 ††Bî a síya wún ábìwáág Kríst d̄í kwoṅd; mbwé mǎ múúd d̄í í á sá bí nyè. Nyàn nyè á zhu wé Kríst, nyè a yíl ṅkul *mísám mí á dɛ bæ nǎ nd̄í bíd̄í milám d̄í yí. 12 †††Ntɔ j̄ nǎ duwanùlè bí á duwan yí, binṅh Yésus bî á dɔw, binṅh mú gwûm. J̄ nǎ nǎcé bî a búgula ṅkul mǎ Zembî í á gwúmushi Yésus yí 24. 13 ††Nǎ ndeé, nǎ iwushí bí á dɛ wush yí, nǎ bálè bí á bæ kú nǎ ábìwáág yí, í á sá nǎ bî bág mimimbə. Njî, ja gaád í, Zembî mǎ nyiṅgə yə b̄ñṅh Kríst cɛg, a mǎ jím̄bal shé iwushí byèsh. 14 †††Nyè a mǎ yíl mícilyá mí á ṅgə lwó nǎ shé á jag sá myá. Mícilyá myɔɔng wé mí á dɛ bæ nǎ mǎmpéndí mǎ á dɛ bwaagùlè sǎ mǎbɛg má. Nyè a mǎ bwambùlè myo kwolós d̄í, caam myo. 15 †††Isâ yá mǎyídúgú í ṅgə wá buud mǎnyámád yí, nǎ byɔɔng í ṅgə lwó buud mp̄l yí,

†† 2:2 1.26-27; Ifz 5.2 ††† 2:3 Mik 2.4-5; 1Kr 1.24, 30; Ifz 3.19 ††† 2:4 2.8; Rom 16.18 ††† 2:5 1Kr 5.3 18 2:7 1.23 19 2:8 1Tm 6.20 20 MÍSÍSHIM MÍ NGÓ KYEY NƏ ISÁ YÁ SHÍ GA MYÁ: Ofeeshe ɔ Kálad Zembî b̄esh bwé cugé bul bæ cún ṅgwúd na ciyá n̄d. Sǎ bǎñ sǎ ṅgə cî ntúñi nǎcé sǎ mǎ d̄úg nǎ Pwól ṅgə cî mǎṅkul mǎ d̄ú ṅgə jwú nǎ muud shí ga d̄í té nyè afwóyè magùlè Yésus-Kríst yí. Bɔ́ɔl bwé ṅgə cî nǎ jísə «isâ í á t̄éd shí ga yí». D̄úgúg nǎmǎ Gal 4.3, 9. 21 2:9 1.19; 2.15, 20; Ifz 1.21 22 2:11 Ifz 2.11 23 2:12 3.1; Rom 6.3-4; Ifz 1.19-20; 2.6 24 Sǎ bí nǎ ṅkul f̄ég na nǎ «b̄í ṅgə búgula nǎ ṅkul mǎ Zembî í á gwúmushi Yésus yí í mǎ yíl bí mǎnyámá mǎ mísámú d̄». 25 2:13 Ifz 2.1, 5 26 2:14 Ifz 2.15-16; 1Pr 2.24 27 2:15 2.9-10

Zembî nyə a mə déég byo ŋkul dɔɔmb nyán, a ŋgə jula kə nə byo mbaadé nə mbaadé tām buud, ŋgələ lwó nɔ́ í músə mikwám myé.

¹⁶ †Ntɔ́, muud nyə ajələyé nə cígə bɛ́ iwushî shú sá í dúgyá nə dæg nə məŋgul yí, ŋkí ntág sá í dúgyá nə zaŋ məcúwo mə mbyól ŋkí osábaad yí. ¹⁷ ††Məççə mā isâ ínɪ mə á bə nji tãŋ nda shishîm í á ŋgə lwó nə isâ í ŋgə zə yí; nji, wə Yésus-Kríst wə fwámé isâ bísə yé. ¹⁸ †Muud nyə ajələyé nə kənd bɛ́ koogú nə ijwad nyúúl í məshiiɡá, nə ŋgələ yə *wəéŋgəles gúmə. Buud bwə sá mísóólégú myɔɔŋg wá bwə dɛ́ bul wá lúú isâ bwə dɛ́ dúg məntaməd yí, bwə ŋkəny mənyúul ntɔ́ cwúd, í njúl nə milúú myán wə mí ŋgə fwɔ́ mitédúgá myán. ¹⁹ ††Bwə ánádáyé nə Kríst. Í njúl nə, nyə muud jɛ́ lúú yé, nyə wə ŋgə wɛ́il kug nyúul wəsh, a ŋgə námə mpu táág iséy í məbwɔ́ɔ́ mə nyúul nə misəsagə, shú nə nyúúl í wýyug váál Zembî mə cɛ́el yí †.

Cɛg mə krísten

²⁰ ††Binɔŋ *Kríst bi á yə, shwiy dɔɔŋg í á mə sá nə bi béegyág nə bów-bów *míshishim mí ŋgə kyey nə isâ yá shí ga myá. Ká nəcé jɛ́ bɛ́ ŋgə ná cɛgə nda buud ɔ́ shí ga yí? Nəcé jɛ́ bɛ́ ŋgə magələ nə bwə ŋgəg nə yɛ́mbəli bɛ́ nə məmpéndí mäsə ná: ²¹ ††Ci wo kú ŋwa sâ ga! Ci wo kú də jíní! Ci wo kú kúnnya nə jímí! ²² Məmpéndí mənɪ mə ŋgə dúgya nə isâ bísə nə, wó ká shîn balan nə jãŋ, í shîn yí. Məsə nji məççə nə minjígúlá myá buud. ²³ Məmpéndí mɔɔŋgú mə ŋgə jɛ́gúli nə muud sáág míl mísóólégú bwə á mə ŋgə wá yəbəd myá, yə wəéŋgəles gúmə, səl mənyúul shí, cùg nyúúl. Min-jɛ́gúlá myɔɔŋg mí ŋgə bə nda mí ŋgə yə buud fwámé fúg, nji í njúl nə mí cúgə nə ŋkul sá nə muud mpúg máánd iyéesh yá lâm yé.

3 ⁵ Nɡaá bi mə mpú nə binɔŋ Kríst bi a gwúm? Ntɔ́, ŋgəgá nə sɔ́ isâ í dúgyá nə cɛg á gwów kél Kríst njúl Zembî dɛ́ mbwə məncwúm yí. ² ††Wágá milúú isâ í dúgyá nə cɛg á gwów yíid, kú bə byɔɔŋg yá shí gaád. ³ †††Nəcé, binɔŋ Kríst bi á yə, cɛg jɛ́n jísə shwoód wə Zembî kél Yésus jísə yí. ⁴ ††Ja Kríst muud jɛ́ cɛg jɛ́n yé mə bá zə lwóya nyúúl yí, binɔŋ mə bá nyîn, bi ŋgə námə ŋkənwə nda nyə.

⁵ †††Nda jɛ́ ntɔ́ ná, ŋgəgá nə gwíílya ijâm bín yá cɛg á shí ga; ntɔ́ jɛ́ nə isâ nda jaŋga, nə mísóólégú mí á dɛ́-danâ, nə iyéesh í ayíyáág, nə bów-bów iyéesh, nə yéesh məbii, nəcé yéesh bəle nə məbii jísə yələ ŋkúmba zem-bí ayadúg gúmə. ⁶ ††Bów-bów isâ ínɪ wə í dɛ́ sá nə mpimbə mə Zembî í bíig buud ɔ́ məlwə. ⁷ †††Kuú ŋjɔɔnd wún í á bə námə ntɔ́ ja bɛ́ á dɛ́ ná bɛ́ isâ byɔɔŋg yág yí. ⁸ †††Nə ndéé, ja gaád í, myáásugá isâ byɔɔŋg: myáásugá impimbə, nə dúlə nyada, nə gwɔ́lə lâm, nə

† 2:16 Rom 14.1-6 †† 2:17 Heb 8.5 † 2:18 Ifz 1.21 †† 2:19 1.18; Ifz 4.16 †† Váál lúú í dɛ́ wɛ́il kug nyúul, dɛ́ námə mpu táág iséy í məbwɔ́ɔ́ mə nyúul nə misəsagə yí, ntɔ́ námə wə Kríst muud jɛ́ lúú yé ŋgə wɛ́il Dɔ́ lú óbúgəla dɛ́sh ncindí yé. ††† 2:20 2.9-10; Gal 4.3-5, 9 ††† 2:21 Iza 29.13; Mat 15.9; 1Tm 4.3; Heb 13.9 † 3:1 2.12; Ifz 1.20 †† 3:2 Mat 6.33 ††† 3:3 Rom 6.4; 2Kr 5.14 †† 3:4 Gal 2.20; Flp 1.21; 1.27; Flp 3.21; 1Kr 15.43; 1Yn 3.2 ††† 3:5 Gal 5.19-21 †† 3:5 Rom 6.6, 11; Gal 5.24; Ifz 4.19; 5.3 †† 3:6 Ifz 5.6 ††† 3:7 Rom 1.18; Ifz 5.8 ††† 3:8 Ifz 4.29; 5.4

məlwíy, nə dúlə cúwal ícúwəlí-cúwəli. ⁹ †††Kúgá ná dɛ́ bwiingya jɛ́ɔ́ mpédúgá nyîn, nəcé, nda múúd mə dɛ́ yíl káándə nə, bi a mə yíl mbií múúd bɛ́ á dɛ́ fwo dɛ́ bə yí nə mísóólégú myé myésh, ¹⁰ ††bi a mə bwáád kuk-wuməga múúd ágúgwáan. Mbií múúd wɔɔŋgú, Zembî mə dɛ́ sá nə í nyíŋgəg ŋgə bul bə gúgwáan ŋgə bɛ́gəla nyə muud nyə á té nyə yé. A dɛ́ sá ntɔ́ shú nə buud bwə mpúg nyə váál í jəla yí. ¹¹ ††Na músə nə, muud nda ná nyíŋgə dɛ́ bə nə tédúgá nə mwá Gərək wə éga, mwá *Yúden wə éga, ŋkí nə nyíga nyə a sɛ́ya ábiwáág, nyíga nyə a shígé sɛ́ya; nyíga nyə ampúyé cɛg, nyíga jɛ́ jool; lwaá wəga, fəlí muud wə éga. Mbɔ́, bínɪ í cúgə ná nə mfíí, nji Kríst wə jɛ́ nə mfíí, a njul ntág múúd yésh ŋgə *búgəla yé lámúd.

¹² ††Ntɔ́ jɛ́ nə Zembî nyə a mə féesh bɛ́, nyə a mə sá nə bi bəg minkɛ́ŋkɛ́ mí búúd, á bul cɛel bɛ́. Ntɔ́, bwáádúgá mbwéedí ágúgwáan, ntɔ́ jɛ́ nə: bɛ́ gwág búúd cey lámúd, bə nə jɔ́ lâm, muud kú bwəle ŋkəny nyúúl, dɛ́ bə nji lám nə shee, kú nə milámusa. ¹³ ††Dugá bə nə jísów mpédúgá nyîn. Nkí ŋgwól *mínyɔŋgú woó mə byaagələ nə wo, wo juu nyə námə nda Cwámba nyə a juu bɛ́ nə. ¹⁴ ††Sâ í ká bul bə wə cɛelí; gwə wə í é sá nə bi mpúg bə leedyá.

¹⁵ ††Kríst nyə a jɔ́w bɛ́ zə sɛɛŋg búmbə ŋgwúd shú nə bi cúgəgí mpwogé mpédúgá nyîn. Ságá nə mpwogé wɔɔŋg lwándúg bɛ́ mílámúd. Dugá lɔ́ mənywa.

¹⁶ ††Ságá nə Kéel mə Kríst í lwándúg bɛ́ mílámúd nə cwóɔ́; dugá yéya mínjígúlá, bɛ́ dɛ́ sá nə nyíga kéwəli nyíga, nyíga kéwəli nyíga nə fɛg nyîn nyésh; bi dúgə sey ósóm nə miŋgwa nə isəsa yá Zembî. Dugá sey byo nə lám wəsh, bi ŋgə lɔ́ Zembî. ¹⁷ Nə iciyá bɛ́ mə cɛ́ yí, nə isâ bɛ́ mə sá yí, dugá sá byésh jínə mə Cwámba dɛ́, bi dúgə lɔ́ Zembî Sóŋgú kwoŋ yéd.

Cɛg á mpédúgá okrísten

(Ifz 5.22-33; 6.1-9; 1Pr 2.18-25; 3.1-7)

¹⁸ ††Budá ɔ́, magələgá nə ogwúm bín bwə jwúg nə bɛ́. Ntɔ́ í jəlá nə buud ɔ́ Cwámba yé. ¹⁹ Budúm ɔ́, cɛeləgá budá bín, nda dɛ́ ŋwa bwo nə ŋkúd.

²⁰ Yé bwân, ságá obyól bín məgwág məzhí məsh, ntɔ́ jɛ́ jɔ́ sâ mísh mə Cwámba. ²¹ Yé ósóŋgú, kúgá dɛ́ sá nə bwân bín bwə dúg gwág izhuŋé, mənyúul mə á bá tag bwo.

²² Yé ósól ɔ́ mäsáal, ságá omása bín bə wa shí mish-wun məgwág; kú bə nji ja bwə ŋgə dúg bɛ́ yí, í á bá bə nda bɛ́ ŋgə sɔ́ nə bi nyínúg mísh mə búúdɛ́. Ságá bwo məgwág nə lâm ŋgwúd, váál í yé Zembî gúmə yí. ²³ Sâ jésh bɛ́ mə sá yí, bɛ́ sá sóólégú í ŋgə wú lám dɛ́ cwú yí, nda sá mə cɛ́ nə bi ŋgə sá shú mə Cwámba, kú bə shú búúd. ²⁴ ††Dugá sá ntɔ́ bi ŋgə mpu nə Cwámba mə bá yə bɛ́ kow lú isâ nyə á mə kwəmusa tãŋ myéna shú búúd bɛ́ yí. ²⁵ ††Nəcé muud yésh mə sá ólíŋgɛ́ yé mə bá ŋwa myéna myá olíŋgɛ́ bɛ́, na jɛ́ kú nə səsaałé.

§§§ 3:9 Ifz 4.22, 25 18 3:10 Mət 1.26-27; Ifz 4.24 19 3:11 2.11; Gal 3.28; 1Kr 12.13 20 3:12 Ifz 4.2-4 21 3:13 Ifz 4.32 22 3:14 Ifz 5.2 23 3:15 1.18, 20; 2Kr 13.11; Ifz 1.23; 4.4 24 3:16 Ifz 5.19-20; Heb 13.15 25 3:18 Ifz 5.21-6.9 26 3:24 Ifz 6.8 27 3:25 Zhk 2.1

4 †Yé ómása, balanɛgá nà osóol ɔ mäsáal búñ váál dúsá tútəlí kú nà ñkwíílí yí, mpugá nà bí bí námá nà Mása jon dɛ.

Pwól mæ cwíny ókrîsten
(Ifz 5.14-17; 6.18-20)

² †Dɛgá jægɛla nà Zembî ja jêsh, wágá lúu cínɔngú bí dúgá yə nyə akíba. ³ ††Ngəgá námá jægɛla nà Zembî shú dúsú nà a júwɛg mpumbé shú kéel sé ngé bwíing yé nà mæ bwíingɛg *ndím̄ba má *Kríst, sâ í má sá nà mæ kég mímbwug dɛ yí. ⁴ ††Ngəgá nà jægɛla námá nà Zembî shú nà mæ bwíingɛg kéel dɔɔngú nà sán sán nda í jǐí nà mæ sáág nà.

⁵ ††Buud bwé cúgá *Dɔ dɛ wá, bí ɔ dɛ bə nə fɛg ja í wóos nà bínɔng bəg yí. Mpugá balan nà mæfwála mɔɔng mēsh. ⁶ †††Iciyá bín í dúg bə ja jêsh ñji iciyá í mpaam, ñkí nywa nda bwé ámə wá ca, shú nà bí dúg mpu bɛsa nə muud yêsh váál í jéla yí.

⁷ †Mwááñg Tishik má búl cɛel yé, sóol mäsáal mæ Cwám̄ba, sóol mäsáal abúgúlag, nyə e bá jaaw bí isâ byêsh í dúgyá nà mæ yí; a jisə shwé waamé sá ngé sêy nà Cwám̄ba yé. ⁸ Mə ngə bul nti nyə nà a zəg lwó bí cé sé tál yí, zə səl bí milām shí. ⁹ ††Mə má nti bá *mínyɔngú waamé abúgúlag má búl cɛel yé, Onezîm, mbyágá á nûñ bídí. Bwé é zə jaaw bí sá jêsh í ngé cɔ káadé yí.

Məbədə

¹⁰ ††Aristárɛg muud sá jǐ mímbwug dɛ yé ngə bəda bí, tɔ Márkus mínyɔngú mæ Barnábas; nyə wə mæ á nti bí məkəl ná: «A ká zə nûñ, bí ɔ lég nyə váál í jéla yí».

¹¹ Yésus jǐ nà dúl jínə nà Yustos yé ngə námá bəda bí. Mpédúgá *Oyúden bwé á má *búgɛla Yésus wá, ñji ólɔɔl ɔñi wə sənɔng ngé séy Faan mæ Zembî wá; bwé á má bul wá mæ ñkul lámú. ¹² ††Ipafras, mbyágá á nûñ bídí ngə námá bəda bí. Sóol mäsáal mæ Yésus-Kríst wɔɔngú nyə aṅgê nə yɔw gwánálə shú dún mājəgɛla méd. A ngə jægɛla nə bí tɔwɛg búgéd nə shîm, bí bəg okrísten bwé á má lal wá, bí dúgá bə cɛñ ja jêsh nə sâ Zembî ngé jǐ nà bí sáág yí. ¹³ Mə ngə bwíing lán yé nà a ngə bul ñwa ñjugú shú dún nə shú bɔɔng wá Lɔwdisê, nə bɔɔng wá Ierapolis. ¹⁴ ††Lúkas, jwówɛda mæ búl cɛel yé ngə bəda bí, tɔ Demas.

¹⁵ ††Bí ɔ bədə sé bwááñg wá Lɔwdisê, bí bəda námá Nemɛfâ, nə Dɔ í dɛ sɛɛngya nyédí ñjów yí. ¹⁶ Ja bí má bá shîn lɔ kálaad éga yí, bí ɔ bá kənd Dɔ á Lɔwdisê nyə, bwé ɔ bá lɔ, bí ka námá bá lɔ nyɔɔng mæ bá wú bí wu yé. ¹⁷ ††Cigá nə Arship nə a kwéembɛg séy Cwám̄ba nyə á yə nyə yí, shú nə a sáág gwo váál í jéla yí. ¹⁸ ††† Mə Pwól má cilə bí məbədə méga nə mbwé wām: Bí ɔ tédúgá nə mæ jǐ mímbwugɛd. Zembî ké sá bí mpaam.

† 4:1 Ləv 25.43 †† 4:2 Rom 15.30; Ifz 6.18-19 † 4:2 Flp 4.6; 1Te 5.17 †† 4:3 Rom 15.30 †† 4:4 1.26 ††† 4:5 Ifz 5.16 ††† 4:6 Ifz 4.29; 1Pr 3.15 § 4:7 Tishik; Ifz 6.21-22 †† 4:9 Onezîm: Flm 10-12

§†† 4:10 Aristárɛg: Mis 19.29; 20.4; 27.2; Mis 12.12 §† 4:12 Ipafras: 1.7; Flm 23 §†† 4:14 Lúkas: 2Tm 4.11; Flm 24; 2Tm 4.10 † 4:15 Lɔwdisê: Mbú 3.14 §† 4:17 Arship: Flm 2 §†† 4:18 1Kr 16.21; Ifz 1.1; 3.1

1 Buud 3 Tesalonika

Isâ í dúgyá nà kálaad ashúshwóógú mæ Pwôl shú Tesalonika yí

Ja Pwôl nyé á ngə sá njɔɔnd yé ábɛé yí, nyə á kumə Tesalonika a ngə zhu Filipî. Ja jɔɔng wə nyé á fwɔ Dɔ á cínɔng yí. Nji, Oyúden bwé á læl zə fəm nyə, obúgɛla bwé mú sá nə bá Sílas bwé túbúg ibulú ibulú kə Berê. (Mis 17.1-10).

Ná ndɛé, ja Pwôl bánɔng gwoong jé bwé á bə Atên yí, nyə á kənd Timotê ná a kág dúg nda mísɔɔng ngə bə Tesalonika ná. Timotê nyə á ka kə, a mú nyiingə, kə bwəma nə gwoong Kɔrɛnt. A mú jaaw Pwôl nə obúgɛla wə Tesalonika bwé ngə kə nə búgə shwóg, nji, búsa nə bíl isâ bwé ngə cɛel mpu yí. Pwôl nyə á ka cilə bwo kálaad éga. Sá bí nə nkul ci nə kálaad wɔɔngú ji nə mənkwə ntúga:

(1) Pwôl mæ yé Zembî akíba nəcə məkəl á mé bii má mé lwó nə obúgɛla wə Tesalonika búsa nə kuú njɔɔnd í jələ nə bə yuug yí.

(2) A nyiingə báágɛlə jaaw bwo iséy nyé á tééd yí, a ngə ntág cɛel nə bánɔng bwé nyiingəg dúgya (1.1–3.13).

(3) A bándúlə bwo nə bwé wáág nkul nə ngələ kwambələ kuú njɔɔnd wán (4.1-12).

(4) A mú námə ka jííngəli bwo sá í dúgya nə shwi yə zíy mæ Yésus-Kríst yí (4.13–5.11).

(5) A ka kə shínal kálaad nə baalé məcwúng nə məbədə (5.12-28).

Məbədə

1 †Mə Pwôl wə mé cilə bí kálaad éga, sánɔng Silvɛ nə Timotê. Sá mé cilə bî *Dɔ á Tesalonika, Dɔ dúsó Dɔ mæ Zembî Sɔɔngú bá Cwamba Yésus-Kríst yí. Zembî kə sá bí mpaam, kə sá námə nə bî cúgəg nə shee.

Obúgɛla wə Tesalonika bwé á bə nə fwámé búgə

² †Sá ngə yə Zembî akíba ja jêsh shú dún bî bêsh, sá aŋgə nə bwele yəw ngələ wá bí mājəgɛla məsúd. ³ †Sá ngə bul téduga bí mísh mé Zembî Sɔɔngú íshéd nəcə: búgə jín í cúgə ná á shíləg; cɛelí jín nda bə á shwánag; bwándúlə bí ngə bwánd Cwamba íshé Yésus-Kríst nə búgə yí wúsə álal-nkul. ⁴ †Yé bwááng Zembî mæ cɛel wá, sə ngə téduga bí ntɔ, sə ngə mpu nə Zembî nyə a féesh bî. ⁵ †Jí ntɔ. Jɔɔng Kéel sá á ngə bwiing bí yé nyə a shígé bə nji icyá í mpu; Nkɛŋkɛ Shíshim nyə á ngə lwándúlə icyá byɔɔngú nə nkul mé Zembî, sə ngə *búgɛla nə milám mísú myêsh. Kuú njɔɔnd sá á ngə kyey yí, í á bə shú mənɔywa mún, bî a shí dúg wə.

⁶ †Bî a dúg, bî mú námə sá nda sə, sá námə nda Cwamba, bí léng Jɔɔng Kéel nə məshusəg mé á ngə zhu wə Nkɛŋkɛ Shíshim má, í njúl nə bî á bə *íncwaw í ntəg dí nə liid. ⁷ Sâ jɔɔng í mé sá nə obúgɛla bêsh wə Masedwân nə bɔɔng wə Akayí bwé mú dɛ nɔywa yuug nə bî.

† 1:1 Silvɛ: 2Kr 1.19; 2Te 1.1; 1Pr 5.12 1Kr 4.17
Mis 17.1 †† 1:2 2.13; Flp 1.3; Kol 1.3; 2Te 1.3; 2.13
‡ 1:3 5.1-2 †† 1:4 2Te 2.13, 16 †† 1:5 1Kr 4.20 ††† 1:6 Mis
17.5-9; 2Kr 6.10; 2Te 3.7, 9

⁸ ††Kéel mæ Cwamba í á mé lás nún bídí nda kwólóng; lân í mé kyey kúl jêsh nə bî mú fwámé obúgɛla 3 Zembî; mæ ngə ci nə kúl jêsh, kú ná bə nji Masedwân nə Akayí. Í cúgə ná nyiingə bə sâ sə bwíingə. ⁹ †Jí ntɔ. Buud bwáméfwó bwé ngə jaaw nda bí á mé léng sə fwámé léng nə; nə bî a mé yíl mílám ózembî 3 áyadúg dí, kənd wə Zembî shú nə bî séyúg nə Zembî jí fwámé Zembî yé, Zembî á kuwô. ¹⁰ †Bwé ngə námə jaaw nə bí ngə bwánd Mwân yé nə a bá zhu gwôw, Mwân yé Yésus nyáméfwó nyə a gwúmushi yé, nyə wə nyə a mé sá nə shé fááməgí nə mɔimbə mé Zembî.

Iséy Pwôl nyə á séy Tesalonika yí

2 ††Bwaang, ngaá nə biméfwó bî mæ mpú ná njɔɔnd wúsú sá á zə bídí yí í áshígé bə nə sá á fán-da zə ngə kyey ntɔ? ² †Bî mæ mpú nə sá á zə wócs bídí sá mé fwo bul jug, sá á bwəma nə cúgə Filipî. Nji, Zembî wúsú nyə á yə sə inkáŋ í á jəla yí. Inkáŋ byɔɔng wə í á sá nə, mizhízihí mí á tɛem ngə lumbəli nə sə məzhíí mēsh íí, sə báá sá á ngə námə bwiing bí Jɔɔng Kéel mé Zembî. ³ †Bî mé jələ nə mpu cínɔng nə sə a shígé ngə bwiing bí Kéel dɔɔngú nə mitédúgá mí íwushî, sə áshígé ngə séy nə milám mímbá, kú sá íséy í məkəŋ. ⁴ †Í yidá bə nə, Zembî nyə á fwo faas sə nə ndɛé a mú magɛlə sə, a mú yə sə Jɔɔng Kéel nə sə kəg ngə bwiing. Ntɔ, lésú sá á ngə lás yí, sá a shígé ngə lás wə mbií á nə buud bwé fáágəg sə; sá á ngə yida lás mbií á nə

††† 1:8 Rom 1.8 § 1:9 Yuá 17.3; Mis 14.15 †† 1:10 5.1-2, 9;
Rom 5.9 ††† 2:1 1.5, 9 †† 2:2 Mis 16.19-24; 17.1-9 ††† 2:3 2Kr
4.2 †† 2:4 Zhe 11.20; 1Tm 1.11; Gal 1.10; Ifz 3.2

Zembî gwágúg sê nywa, nyə muud mə dɛ dúg mítédúgá myá milâm yé.

⁵ †Haaw. Bi mə mpú ná sá a shígé bwele jwáŋgɔlə múúd nə iciyá í mpu, sá nda sá mísóólúgú mí nɔwɔŋgá, Zembî ji wúshined. ⁶ ††Sé áshígé ŋgə sɔ́ gúmá tɔɔ bídí, tɔɔ bóól búúd dí. ⁷ Í njúl ná sá á shí bə nə zhiɛ ná sá zəg lwó bí mpəl. Ngaá nə *buud ɔ lwámá ɔ *Kříst bí nə ŋkul lwó búud mpəl? Nji, sá á yida ŋwa bí nə lâm mɛcey nda nyɔɔŋgú mə ŋkánɔ́lɔ́ bwân yé. ⁸ Mətag mɔɔŋg mə á sá ná, sá á tɛem yə bí Jɔɔ Kéel, sá á ŋgə jii jiiŋ ná sá mə yá nómá bí icɔg bísú yá sóméfwó, nəcé bí á shîn zə bə sá wəalâm.

⁹ †Bwaanɔ, ŋgaá bí ŋgə tédúga wádúgálə sá á ŋgə wádúga sɛy yí. Sə á ŋgə cúndə bí Jɔɔ Kéel sóméfwó sá dúgá sɛy bulú nə mwásə shú nə tɔɔ muud ŋgwúnd nə ŋgwúnd nda ŋkêny mɔag wúsú. ¹⁰ ††Bí bí owúshined, Zembî nómá wúshined nə kuú njɔɔnd sá á ŋgə kyey nə bí obúgɔlə yí í á bə kuú njɔɔnd Zembî mə céel yí, kuú njɔɔnd á otútəlí, nda nə sá á jumúg. ¹¹ ††Bi mə mpú nómá ná sá á ŋgə ŋwa muud yésh a bídí nda sɔ́ŋgú mə dɛ ŋwa bwân ná. ¹² ††Sé á dɛ cwíny bî, dɛ ləl bí mɔnyúul, sá dɛ báásɔlə bí ná bi kyéyɔg kuú njɔɔnd Zembî mə céel yí. Bi mə jəlá nə cɔgə ntɔ nəcé Zembî nyə á jɔw bí ná bi bəg buud ɔ Faan dé, ŋwa dɛn kɔw nyédí gúmád.

¹³ ††Sé ŋgə nómá yə Zembî akíba nə gúl sá; jé ná, ja bí á gwág Milésú mí Zembî sá á bwiiŋg bí myá, bi á ləg myo nda mísé ná. Bi a ləg myo ná mísə Milésú mí Zembî, kú bə kéel yá buud ɔ shí ga. Milésú mí Zembî nyɔɔŋg wə mí ŋgə sɛy bí obúgɔlə dí icɔgɔd.

¹⁴ †Né ndeé bwaanɔ, bi a mə sá nómá nda mədɔ mə Zembî mäsə Yudéa mə ŋgə bɛ Yésus-Kříst má. Buud ɔ lɔɔm bɛn bwé á mə nómá wáámb bî nə ifɔmɔga nómá nda *Oyúden bwé á wáámb mədɔ mɔɔŋgú nə ifɔmɔga ná.

¹⁵ ††Oyúden bɔɔŋg bwé á gwú Cwámɔa Yésus-Kříst, bwé gwú *buud ɔ mícúndə, bwé á jág nómá bul wáámb sá nə ifɔmɔga. Zembî nyə anɔɔ nə gwág bwo nywa, bwé ŋgə lúmbɔli nə buud bɛsh. ¹⁶ ††Bwé ŋgə ntágɔlə sê ná sá nda bwiiŋg íkúl ishús Jɔɔ Kéel, bwé acéélé ná ikúl byɔɔŋg í dúgúg cɔg. Sálə bwé ŋgə sá ntɔ yí, bwé ŋgə casɔlə *səm wáŋ ná í bəg ncindí. Bwé á mə ka bwəma nə mpimbə mə Zembî.

Pwól nə yéesh ná a ké dúg ókrísten wá Tesaloníka

¹⁷ ††Bwaanɔ, sá bāŋ jísú kóɔmb di, tɛem bə ná sá á mə béegyá nə bí fúfwálá mísh mäsú nda ná dúg bí, milâm mísú myáá mí leedyá nə bî. Ntɔ, nda sá á bul bə nə məma yéesh ná sá nyíŋgəg dúg bî ná, sá á ŋgə yáág ná sá mə zə nūŋ bídí. ¹⁸ Búbálé sá á mə yáág ŋkí ja ŋg-wúnd ŋkí ija ibá ná sá mə zə dúg bî, ná ndeé mə Pwól; ká, *Sátan nyə a mə ntágɔlə ná sá nda zə. ¹⁹ ††Ye bi

† 2:5 2.10; Mis 20.33; 2Kr 1.23 †† 2:6 Yuá 5.41, 44 † 2:9 2Te 3.7-9; Mis 18.3 †† 2:10 2.5 †† 2:11 Mis 20.31 ††† 2:12 4.1; Rom 5.2; Flp 1.27 ††† 2:13 1.2-3; Gal 1.11-12 § 2:14 Mis 17.5 §† 2:15 Mis 2.23; 9.23, 29; 13.45, 50; 14.2, 5, 19; 17.5, 13; Rom 11.28; 2Kr 11.23-29 §†† 2:16 Mat 23.31-33 §† 2:17 3.10 §†† 2:19 1Kr 9.24-25; Flp 4.1; 2Te 1.4

ampúyé ná bi wə ŋgə sá ná sá ŋgəg nə bwánd Cwámɔa Yésus nə búgá? Ngaá məshusɔg mäsú mə ŋgə zhu bídí? Bi wə jí *túm gúmá sá mə bá ŋgə bəgɔwa ná ndí Yésus dí míshéd ja á bá nyiŋgə zə yí. ²⁰ Mpugá ná bi wə bí sá sá gúmá, bi wə bí sá sá məshusɔg.

Pwól nyə á kənd Timoté Tesaloníka

³ ††Zhúgúlá zhúgúlá, nda sá áshígé ná nyiŋgə jísɔw ŋgələ ji nda gwádúga bî ná, sá á dúg ná í nywa ná sá lúgúg fwó Atên. ² ††Sá mú ntí *mínyɔŋɔt wúsú Timoté muud bá Zembî bwé ŋgə nómá sɛy séy bwiiŋgɔlə Jɔɔ Kéel yé. Sə mú ntí nyə ná a zəg sá ná bi bəg nə ŋkánɔ́ búgá jínéd, zə cwíny bî. ³ ††Haaw. Í á jii ná bi bəg nə ŋkánɔ́ búgá jínéd shú ná məntágɔlə mə nda tí múúd məkuú shí. Biméfwó bi mə mpú ná məntágɔlə mənɔ mäsə dúsú kɔw Zembî nyə á yə sá yí. ⁴ ††Ngaá ná ja sá á bə nūŋ bídí yí sá á shí bwey ŋgə jaaw bí ná sá é bwəma nə məntágɔlə? Ntɔ nómá wə í mə bə éga, bi mə mpú ntɔ. ⁵ ††Né ndeé, nda mée mə áshígé ná nyiŋgə jísɔw ŋgələ ji nda gwádúga bî ná, mə á ntí Timoté ná a zəg wámɔlə nda bí ŋgə cɔgə cɔgə búgá jín ná. Mə á ŋgə bɛemb ná Mása məbwəbúlán nyə a bá bwówɔlə bí ná ndeé njugú sá á ŋwa yí mú yə íyíy-yíy.

⁶ ††Né ndeé, Timoté mə wóɔs wa wúle nūŋ bídí. A mə zə nə sá Jɔɔ məkəl ná bí ŋgə ná kə shwóg nə búgá jín nə céelí jín. A jaaw nómá sá ná bí ŋgə ná tédúga sá tédúgálə ányunywaá, bi njúl nə məma yéesh ná bi mə dúg sá, nda sá bí nómá nə yéesh ná sá mə dúg bí ná. ⁷ ††Gwé wə jí ná, bwaanɔ, məfúfə nə məbwəbúlán mə tɛem ŋgə ntágɔlə sá, mɔnyúul mə mə bul nyiŋgə lal sá nə gwádúgálə búgá jín. ⁸ Sə mə nyiŋgə cɔgə ja gaád nəcé sá mə gwág ná bi mə nada nə Cwámɔa. ⁹ Sə bí bul bə nə məshusɔg nə bí mísh mə Zembî íshéd, nda ná mpu bímbí sá bí nə ŋkul yə nyə akíba yí. ¹⁰ ††Sé ŋgə jəgɔlə nə Zembî ntɔ mínji. Bulú nə mwásə sá ŋgə jəgɔlə ná shé nyíŋgəg dúgya, sá zəg lwándɔlə sá í ŋgə ná fúfə bí búgá dí yí.

¹¹ Sɔ́ŋgú íshé Zembî nyəméfwó bá Cwámɔa íshé Yésus bwé sáág ná zhiɛ zələ nūŋ bídí í bəg sá ná wəŋ wəŋ. ¹² ††Bí ŋgə cihla mpédúgá nyín, bi ŋgə nómá céel bóól búúd bɛsh. Cwámɔa sáág nə céelí jɔɔŋg í ŋgəg nə yáág yáágúg nómá nda céelí sá ŋgə céel bí yí. ¹³ ††A sáág ná milâm mí bəg nda ŋkúŋkulə bî, bi bəg bə nə kuú njɔɔnd Zembî mə céel yí, kú nə sá á jumúg mísh mə Sɔ́ŋgú íshé Zembî dí ja Cwámɔa íshé Yésus bəŋŋŋ buud bə bɛsh bwé bá zə yí. Amen.

Fwámé kuú njɔɔnd

⁴ ††Né ndeé bwaanɔ, sá á shí lwó bí kuú njɔɔnd Zembî mə céel yí, bi mú nómá ŋgə kyey wə. Ná ndeé, kəgá nə kuú njɔɔnd wɔɔŋg shwóg ŋgə yáág yáágúg; sá ŋgə bándɔlə bí ntɔ jínə mə Cwámɔa Yésus dí. ² Bi mə mpú məcwún sá á cwíny bí nə ŋkul mə

†† 3:1 Mis 17.15 §† 3:2 Timoté: 1.1 §† 3:3 Ifz 3.13; 2Te 1.4; 2Tm 3.12 §† 3:4 Mis 14.22 §§ 3:5 Flp 2.16 18 3:6 Mis 18.5; 2Te 1.3; 1Tm 1.5; Flm 5-7; Gal 5.6 19 3:7 2Te 1.4 20 3:10 2.17 21 3:12 Gal 6.10 22 3:13 5.1-2; Flp 1.10 23 4:1 2.13; Kol 1.10; 2Te 3.6

Cwámba Yésus má. ³ †Njúmba sâ Zembî ngó jii yí jî ná bi cùgag mbií á céel yí. Kwanzéga jaŋga. ⁴ Muud yêsh cùgag nà nyúul nyé †† mbií Zembî mæ céel yí, ŋwa nyæ nà mæjilæ; ⁵ kú bɛ bɔw-bɔw iyéesh nda buud bwæ am-púyé Zembî wá. ⁶ Muud nda nyúg *mínyɔŋɔ na sâ nɛ́d, nda ntɔ́ mínji. Næcé Cwámba má dæ kunda búúd isâ iníéd; sá á shí bwey dæ jaaw bí ntɔ́, sá ŋgæ námé nyiŋgæ báásulæ jaaw bí ntɔ́. ⁷ †Mpugá ná njúwúlú Zembî nyæ a jŋw shé yí í áshígé bæ ná shé ŋgág nà kæ shwóg ŋgæ sá isâ í ádɔdanâ; í á yida bæ ná shé cùgag mbií á céel yí. ⁸ ††Né ndéé, muud mæ bán mæcwûŋ mæga yé nyæ abáné múud, á ban Zembî muud ŋgæ yæ bí Njêŋkê Shíshim yé.

⁹ †Shú sâ í dúgyá nà cæelí á mpédúgá omínyɔŋɔ yí, í ajííyé ná mæ cílæg bí, næcé mæ mpú ná Zembî nyæmefwó nyæ á má jííŋguli bí nda bí má jélá nà ciiila mpédúgá nyín ná. ¹⁰ ††Bí ŋgæ ntâg námé bwey lwóya cæelí jɔwŋgú nà omínyɔŋɔ ɔ ishé bêsh wâ Masedwân yêsh. Bwaanŋ, sá má bándúlé bí ná bi kæg nà cæelí jɔwŋg shwóg ŋgæ yáág yáágúg, ¹¹ ††bulugá sɔ́ cug máátæla, muud bul sɔ́ ná á dúgúg nji sâ í dúgyá nà nyæ yí, sɔ́ ná á séyúg nà mæbwé mé nda sá á cwîny bí ná. ¹² †Ságá ntɔ́ shú ná bi cùgag cug í é bæ nà mæjilæ mísh má buud bwæ cúgé *Dɔ́ dí wá; bí nda sá ná bɔ́l búúd bwæ ŋgág nà ŋkény mbag wún.

Zembî mæ bá gwûmushi omínyɔŋɔ ɔ ishé

¹³ †††Bwaanŋ, sá acéélé ná bi dúg jág sâ í dúgyá nà okrísten bwæ á má kæ ígwéd wá yí. Í jii ná bi dúg mpu, shú ná bí kú dæ bæ ná shúsúlu shúsúlu nda buud bwæ áŋgê nà bwánd nà búgé wá. ¹⁴ ††Shé ŋgæ *magulæ ná Yésus nyæ á yæ a mú nyiŋgæ gwûm, shé mágælægá námé ná, bɔwŋg bwæ á yæ bwæ ŋgæ *búgæla Yésus wá, Zembî mæ bá gwûmushi bwo a mú kæ nà bânɔŋ Yésus.

¹⁵ †††Gúl sâ sé ŋgæ jaaw bí Cwámba nyæ a cí wé ga: ja Cwámba mæ bá nyiŋgæ zæ yí, shé buud mæ bá bæ shé ŋgæ ná dúgya wá, shé ábúlé kæ shwóg, lúgæ bɔwŋg bwæ má yæ wá mpúsæ. ¹⁶ ††Næcé í bá bæ ná, buud bwæ bá gwág kæl ŋgæ cúndæ, wúl kúkúma *wáéŋgales ŋgæ wéeshuli kæl, laag má Zembî ŋgæ lás, Cwámba nyæmefwó mú shulæ wú jɔŋ dí, buud bwæ á yæ bwæ njúl búúd ɔ *Kríst wá bwæ mú tééd gwûm. ¹⁷ ††Bwæ ká shîn gwûm ntúní, shé buud mæ bá bæ shé ŋgæ ná dúgya wá, shé mú sɛŋgya nà bwo ná ndéé sánɔŋ mú ŋkân kæ míŋkúdúd kæ bwæma nà Cwámba nûŋ míŋgúléd; sánɔŋ sá mú jii kandugæ á kandugæ. ¹⁸ Dugá wíya ŋkul mílamúd nà iciyá ini.

Muud nyæ ampúyé jwów Cwámba mæ bá zæ yí

5 Bwaanŋ, í ányíngáyé jii ná mæ cílæg bí shú sâ í dúgyá nà mæfwála nà ija isâ í bá sýy yí. ² †††Næcé

† 4:3 5:23; 1Kr 6.13; Heb 10.10 †† Bóól bwæ cí na ná: «Muud yêsh cùgag nà yé múdá». † 4:7 4.3; 1Pr 1.15-16 †† 4:8 1Kr 6.19-20 †† 4:9 Zhe 31.33-34; Gal 6.10; Ifz 5.2 ††† 4:10 2Te 3.4 ††† 4:11 2.9; Ifz 4.28; 2Te 3.10, 12 § 4:12 1Kr 5.12-13; Kol 4.5 §† 4:13 5.1-2; 1Kr 15.51-52 §†† 4:13 1Kr 15.18-19; Ifz 2.12 §† 4:14 Rom 14.9; 1Kr 15.3-4, 12, 20 §†† 4:15 1Kr 7.10, 25 §† 4:16 1Kr 15.23 §† 4:17 Yuá 12.26; Rom 5.17; Flp 3.20 §†† 5:2 1.2-3,

bíméfwó bi mæ mpú ná sán sán ná jwów má Cwámba í bá zæ wóós nda júwál í dæ zæ mpwó-bulú ná. ³ †††Buud bwæ bá ŋgæ cí ná: «Hæúŋ! A mæn mætæla e! Kú ná tɔɔ sâ í kænd múúd lám gwów!» Í bá bæ, buud bwæ ŋgæ lás ntɔ́, byéndí í ɔ wóós bwo mæseegyá, námé nda mácey má minú má dæ wóós múdá á bum mæshiiiga ná. Bwæ ábúlé faam. ⁴ Ká, bwaanŋ, bi báá cugé yídúgúg ††. Jwów dɔwŋgú í ábúlé wóós bí nda júwál. ⁵ †††Bí báá búsa bwán ɔ máŋkenya bi bêsh, bwán ɔ mwásá. Shé cugé búúd ɔ búlú, búúd ɔ yídúgúg. ⁶ Nda jî ntɔ́ ná, shé ajéláyé nà kæ ígwéd nda bɔ́l búúd bwæ ŋgæ kæ ígwéd ná; shé má jéla nà jii ŋkasæ, shé dæ cunal iyéesh íshé.

⁷ Næcé ná, buud bwæ dæ kæ ígwéd wá bwæ dæ kæ ígwéd íbulú, oŋgule dæ fudæ nà mælwæg íbulú. ⁸ ††Shé bân buud ɔ mwásá, shé dúgá cunal iyéesh í ishé. Ntɔ́, í jii ná shé ŋwág búgá nà cæelí búdal íbéd dí tånŋ nda búduga í ŋkwánz ózimbi bwæ dæ bwáád bwe dí yí, shé ká ŋgæ bwánd nà búgé ná Cwámba mæ bá sá ná shé fáámæg nà intúgúlí, bwándúlé wɔwŋgú í bæ shé nda tûm íŋkwánz zimbi má dæ búdal lúúd yí. ⁹ ††Næcé ná, Zembî nyæ a shígé féesh shé ná shé zág yida bwæma nà mpimbæ jé; nyæ a féesh shé ná shé dúgúg cug zhíí mæ Cwámba ishé Yésus-Kríst dí. ¹⁰ †††Njáá ná Yésus wɔwŋg wé nyæ á yæ shwiy dúsú? Haaw! Nyæ á yæ shú ná sánɔŋ sá cùgag, tɔɔ shé má jii ŋkasæ, tɔɔ shé má nyiŋgæ kæ ígwéd. ¹¹ Næ ndéé, dugá sá ná, bɔ́l wá bɔ́l ŋkúl mílamúd, bɔ́l sá ná bɔ́l búgé í lálæg, nda bí mú ŋgæ bwey sá ná.

Mæcwûŋ mâ mæzhúgúlá

¹² †††Bwaanŋ, sá ŋgæ námé cí nà bí ná, bɔwŋg bwæ tál bí shwóg bwæ ŋgæ wáduga ŋgæ cwîny bí cug krísten dí wá, dugá ŋwa bwo nà mæjilæ. ¹³ Dugá yæ bwo gúmá, bí cæel bwo nà fwámé cæelí næcé séy bwæ ŋgæ séy yí. Cugægá ná shee mpédúgá nyín.

¹⁴ †††Bwaanŋ, sá ŋgæ yáág nà bí ná bi dúg lás nà bɔwŋg bwæ acéélé séy wá; bí sá ná bɔwŋg búsa nà inkwó wá bwæ wíinzhæg mænyúul, ná bɔwŋg búsa nà ilæm wá mækuú má tówúg shí; bágá nà jisów, dæ jisow búúd bêsh. ¹⁵ †††Bí ɔ bey. Muud nda bweel mábɔw ŋgwól má sá nyæ má; yidagá dæ síya mænnywa mpédúgá nyín, dæ námé sá búúd bêsh. ¹⁶ †††Dugá bæ nà mæshusæg ja jêsh, ¹⁷ †††dæ jægæla nà Zembî kú káád, ¹⁸ †††dæ yæ Zembî akíba nà mæfwála mæsh mâ cug jín. Bí buud bí búsa búúd ɔ *Kríst Yésus wá, isâ Zembî mæ jíí ná bi dúg sá wé ini.

¹⁹ †††Kúgá ntágæla ná Shíshim má Zembî bæg kú séy séy jé.

²⁰ Kúgá bæeg mpyeny iciyá í *búúd ɔ mícúndá ɔ Zem-bí.

²¹ †††Dugá faas isâ byêsh, bí dæ bii nji byɔwŋg í nywá yí.

10; 2.19; 3.13; 5.23; Mat 24.36; Flp 4.5; 2Te 1.7, 10; 2.1-2

Mat 24.43; 2Pr 3.10; Mbú 3.3; 16.15 §§† 5:3 Zhe

6.14-15; Mat 24.39 §§§ Buud bwæ afwóyé magulæ Yésus wá bwæ ŋgæ ŋkúnkulæ nà cug kú mpu shwóg kú mpu shug: búsa yídúgúg. 18 5:5 Rom 13.11-12; Ifz 5.8-9 19 5:8 Ifz 6.11-17 20 5:9 1.10; 2Te 2.14 21 5:10 4.14; Rom 14.8-9 22 5:12 1Kr 16.15-18; 1Tm 5.17 23 5:14 2Te 3.6, 11, 15 24 5:15 Rom 12.17; Flp 1.10 25 5:16 Flp 4.4 26 5:17 5.25; Luk 18.1; Rom 12.12; Ifz 6.18; Kol 4.2

²² Bi ɔ káálúgá nà mbií mæbɔw wêsh wúsə nà ŋkul shweenzh bí yí.

Ibwádán nà mæbédá

²³ †Zembî á mpwogé nyaméfwó ká fúb bí ikómb byêsh; ká baagɛlə bí ikómb byêsh, nà *shíshim, nà *jîm, nà nyúú, byêsh í bág bæ kú nà sá á jumúg ja

²⁷ 5:18 Ifz 5.19-20 ²⁸ 5:19 Ifz 4.30 ²⁹ 5:21 1Kr 14.29; Ifz 5.10; 1Yn 4.1 † 5:23 5.1-2; 2Kr 13.11

Cwámba íshé Yésus-Krîst mæ bá nyingə zə yí. ²⁴ ††Muud ŋgə jɔw bí yé ji abúgúlág; nyə wə mé bá sá sɔ́lúgú wɔɔŋg.

²⁵ †Bwaanɔ, dɛgá jəgɛlə nà Zembî shú dɛsú.

²⁶ ††Kúlálúgá mæ bwáanɔ bɛsh məkúlɛlə mé buud 3 Zembî. ²⁷ †† Mé jəgɛlə nà bí jínə mé Cwámba dɛ né bi lɔg bwáanɔ bɛsh kálaad éga. ²⁸ Cwámba íshé Yésus-Krîst kə sá bí mpaam.

†† 5:24 1Kr 1.8-9; Flp 1.6; 2Te 3.3 † 5:25 1.2-3; Rom 15.30 †† 5:26 Rom 16.16 †† 5:27 Kol 4.16

1 Buud 3 Tesaloníka

Isâ í dúgyá nê kálaad ábêê mæ Pwôl shú Tesaloníka yí

Míl mínjǵǵú lá mí á kə wóʒs Tesaloníka, zhwoɡ obúgəla bwé mú bɛ myo, isâ Pwôl nyə á ngə ci kálaad ashúsh-wóogú d yí í kú mpu bæ nə cé. Bóól óbúgəla bwé á magəla nê jwów mé Cwámba í á mé bwey bæ (2.2), bóólúgá bwé á ban nê bwé ányíngá yé ná sêy nəc é shí í zé shín (3.6-12).

Í á ka jǵi ná Pwôl cílag bwo nyíga kálaad nê a sǵúg bwo mitédúgá. Nyə á jee cílə nyə baalé óngkwoond mpésə nyooŋ nyé á fwo kə yé, í á jəla nə bæ a njúl námé Kɔrɛnt, a kú fwo kə Tesaloníka ja ábêê (Mis 20.1-6). Kálaad jǵi nə icé ntúga:

(1) Pwôl mé téed yə Zembî akíba nəc é buud bwé ngə gwáduga búgá ókrísten wâ Tesaloníka bússə nə ndé yí; a mú jǵi Zembî nê bwé bəg nə zény kələ shwóg tɔɔ bwé bwəmə nə cúwúlí (1.1-12).

(2) A mú ntəg zə ŋwa lúu ciyá wáméfwó á kálaad, isâ í bá ngə sɪy ja í bá bæ ná Yésus wál zə yí: Mbéwúlu múúd mæ bá sááfələ shí (2.1-12), í bá jǵi nê obúgəla bwé jísówúg (2.13-3.5).

(3) A mú ka kə shínal nə ibwádán nə iciyá yâ məshíné (3.16-18).

Yáag-yáag ciyá jǵi ná: «Ŋkí muud nyə acéélé sêy nə məbwé mé, nyə ajəláyé námé də» (3.10).

Məbədə

1 †Mə Pwôl wé mé cílə bí kálaad éga, sóná Silvɛ nə Timoté. Sé mé cílə bí *Dɔ á Tesalinika, Dɔ dúsə Dɔ mə Zembî Sóŋgú bá Cwámba Yésus-Kríst yí. 2 Zembî Sóŋgú bá Cwámba Yésus-Kríst bwé 3 sá bí mpaam, bwé 3 sá námé nê bí cǵgəg nê shɛɛ.

Cwámba mæ bá zə sámb shí ga mílészú

3 †Bwaang, sé bússə nê sé dúg yə Zembî akíba ja jêsh shú sâ á ngə sá bí dɛ cɛg dɛ yí. Í jəla nê sé dúg yə nyə akíba, nəc é búgá jǵi í ngə lal lalúg ɸ, cɛɛlí bí ngə cɪla mpédúgá nyín yí í ngə námé yáag yáagúg. 4 †Sâ jɔɔŋg í mé sá nê séméfwó sé ngə bwiiŋg mól médɔ mə Zembî ləŋ wún nə milúú nê sán. Milúú míssə sé nê sán nə bí nəc é bí bússə nə zény kələ shwóg, buud bwé ngə tɛem wáamb bí nə cúwúlí bímbí bwé ngə wáamb yí, búgá jǵi í atágé, bí ngə jísɔw məntágəla. 5 †Sâ jɔɔŋg jísə yu-ug í ngə lwó nê Zembî mé dɛ cígal mílészú sémyé á tútəlí. Na mə lwó nê bí mə mpíyá nə Faan mə Zembî bí ngə jug nə ifuməga yâ cíɔŋg yí. 6 †Búbələ jísə nê Zembî jǵi tútəlí muud, a bá bweel *incwaw í ntəg búúd bwé ngə lwó bí íni. 7 †Bí buud ngə bwəma nə məntágəla wá, a bá sá nê shé yówəlag ja Cwámba Yésus mə bá zə lwóya nyúul nə ŋkácíd í *wééŋgəles byé yí. 8 †Bwé bá zə bəmb-bəmb kuda dɛ, zə yə íkúl ishús nə buud bwé ngə ban magələlə Jɔɔ Kéel mə Cwámba íshé Yésus wá intúgúlí. 9 Buud bɔɔŋgú intúgúlí byán í bá bæ ná, bwé

† 1:1 1Te 1.1 †† 1:3 2.13; 1Te 1.2-3 † 1:4 1Te 2.19-20; 3.3, 7 †† 1:5 Flp 1.28 †† 1:6 Rom 12.19; Mbú 18.6 ††† 1:7 Mat 25.31; 1Te 5.1-2 ††† 1:8 Iza 66.15; Rom 2.8; 1Pr 4.17

bá kə yúúd kandəgə kandəgə shwóg-shwóg nə Cwám-ba, kú kumə kúl á bá lwóya yáag-yáag ŋkúl nyé á mil-wanə yí. 10 Í bá bæ jwów á bá zə nê gúmə jé í nyínúg búúd bə dɛ yí, nê bɔɔŋg bēsh bwé á *búgəla nyə wá bwé bényug nyə. Bí mə bá bæ gwoong jɔɔŋgú d, nəc é bí á magəla sâ sé á bwiiŋg bí yí. 11 †Gwé wé í sá nê sé ngəg nə jəgəla ja jêsh shú dún yí. Sé ngə jəgəla nê Zembî íshé sáag nê bí cǵgəg cɛg í mpíyá nə njúwúlu nyə á jəw bí yí. Sé ngə námé jəgəla nê a kwííndúg bí nə ŋkul nyé, bí sáag mənywa məsh bí ngə gwág yéesh nê bí mə sá má; a sáag námé nê búgá jǵi í nda ná bæ á shíləg. 12 Ntɔ, bí e sá nê jínə mə Yésus Cwámba íshé í ŋwág gúmə, bí mú námé ŋwa gúmə nyédí. Mpaam mə Zembî íshé bá Cwámba íshé Yésus-Kríst wé í é sá sóólúgú wəŋg wēsh.

Isâ í bá sɪy shúshwóogú nê Cwámba zəg yí

2 †Bwaang, shú zələ Cwámba íshé Yésus-Kríst mə bá nyiŋgə zə yí nə nda shé mə bá sɛɛŋgya nyédí nê, sé ngə ci nê bí ná 2 ††bí kú fándə lɛɛl cugəla ntɔ, námé nda sá mə cɛ nê jwów dɔɔŋg í mə bwey wóʒs. Tɔɔ nê ngwól múúd mə jaaw bí ná *shishim í ámə jaaw nyə gúl sâ, tɔɔ muud mə jaaw bí jǵi, tɔɔ muud mə jaaw bí nê sé wé sé ámə cílə, kúgá fándə bæ nə ifwaas ntɔ. 3 †Muud tɛem zə jwáŋgəla bí ntədɛlé, kúgá bɛ nyə. Nəc é Cwámba nyə abúle fándə zə ntúni; dúl fwála í bá fwo bæ buud bwé bá ŋgaan nə Zembî mbii áyíyáag, Mása miŋgáádé ngə sá nê buud bwé bəg kú bish Zembî yé mə bá fwo lwóya nyúul nê ngəŋ, mása wəŋgú

§ 1:11 1Te 1.2-3; 5.24 †† 2:1 1Te 4.15-17; 5.1-2 ††† 2:2 2.15 †† 2:3 1Tm 4.1; 1Yn 2.18

nye mə bwey bæ ná a bá jɛɛ. ⁴†Mása wɔɔŋg mə bá zə bɛn lúu, lúmbɛli nə sâ jêsh bwə jɔw nə zembî yí, bwə ŋgə yə gúmá yí. A bá sá ntɔ́ nə ndeé kə nyíi *Mpáánzə Zembî kə ji wu, nyəméfwó kə kudə bəd nə nyə wə Zembî.

⁵Mə á dɛ bwey jaaw bí sâ ni mə njúl ná nŋ bídí; bi anyíngáyé ná téduga ntɔ́? ⁶Ja gaád bi mə mpu sâ í ŋgə bii Mása wɔɔŋg nə a nda lwóya nyúul yí. A bá nómə ka lwóya nyúul nji ja fwála dɔɔŋg í bá wɔ́s yí. ⁷Teem bæ ntɔ́, sâ *ndímba í ŋgə sá nə buud bwə bəg kú bish Zembî yí í ŋgə bwey sɛy. Í bá sɛy nə ŋgəŋ ja sâ í ŋgə laa gwo yí í bá wú yí. ⁸†Nə ndeé, Mása á kú bish Zembî mú bá lwóya nyúul. Nji, Cwám̄ba mə bá yámb nyə ŋgúl nə mpu yé, a mú jimb, zələ Cwám̄ba Yésus mə bá zə a ŋgə ŋkənwə yí, í bá zə shínal nyə nə mán. ⁹*Mása á kú bish Zembî yé wɔɔŋg mə bá zə nə ŋkul mə *Sátan zə ŋgə sá *məshimbá mimbii mimbii, nə isâ í ntɔ́ búud ŋkul yí, nə *isâ í mímbúgú ŋgələ shiig buud. ¹⁰A bá zə sá olíŋgɛ, zə shiig búud bwə jálá nə jimb wá. Bwə bá jimb nəcə bwə á bæ nda cɛel óbúbálé shú nə bwə dúgúg cɛg. ¹¹†Sâ jɔɔŋg wə Zembî mə bá ntɛ bwo nyúl ŋkul í bá zə kənd bwo jugú yí, shú nə bwə *mágwəg ijɔ́. ¹²†Nə ndeé, buud bēsh bwə ŋgə bæ kú magwə sâ jé búbálé wá, bwə ŋgə yida gwág nywa olíŋgɛ wá bwə bá bwəma nə intúgúli.

Obúgwəla bwə yíimúg mənnyúul

¹³††Nji, yé bwááŋg Cwám̄ba mə cɛél wá, sə bāŋ sə mə jəlá nə dɛ yə Zembî akíba ja jêsh nəcə sâ nyə á mə sá bí yí; nəcə Zembî nyə a mə féesh bí nə bi wə téédúg †† dúg cɛg nə sálə Shíshim yé í sá nə bi bəg miŋkɛŋkɛ mi búud, bi mú magwəla sâ jé búbálé yí. ¹⁴†Cúndələ sá á zə ŋgə cúndə Jɔ́jɔ́ Kéel bídí yí, Zembî nyə á balan nə wə, a mú jɔw bí shú nə bi dúgúg cɛg, bi bəg nə milwané mí Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst. ¹⁵†Nə ndeé bwaanɔ́, yíimúgá mənnyúul; sá á jíigwəli bí minjígúli, míl sá lás nə mimpu bi ŋgə gwág, mílúgá sá cilə bí ciləg, nadagá nə minjígúli myɔɔŋg.

¹⁶††Sóŋgú íshé Zembî nyə á cɛel shé a sá shé mpaam, wá shé ŋkul mənnyúulú, sá nə shé ŋgəg nə bwánd nə búgə. Nə Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst nyəméfwó, nə Sóŋgú íshé Zembî wɔɔŋgú ¹⁷bwə wág bí ŋkul mənnyúulú, bwə sá nə bi yíimúg mənnyúul sá ányunywaá jêsh bí mə sá yíid, tɔɔ lə́sú ányunywaá wêsh bí mə lás yíid.

Cwám̄ba jisə abúgúli

3 ††Nə ndeé bwaanɔ́, jəgwəlagá nə Zembî shú dú́sú. Jəgwəlagá nə lān mə Cwám̄ba í lééləg mpyáánz, bu-

† 2:4 Eze 28.2; Dan 11.36; Mbú 13.5-6 †† 2:8 Iza 11.4; Mbú 19.15 † 2:9 Mat 24.24; Mbú 13.11-13 †† 2:11 2Tm 4.4 †† 2:12 1.6-8 †† 2:13 1.3 ††† Bóli bwə cí nə nyə á féesh bí ná mətéédúli. § 2:14 1Te 5.9 † 2:15 3.6; 1Kr 11.2 †† 2:16 1Te 1.4 † 3:1 Mis 2.4; Rom 15.30; 1Te 5.25

ud bwə ŋwág nómə wə nə gúmə nda nŋ bídí.

²Jəgwəlagá nómə nə a yílúg sə mənnyámá mə íbɔw-bɔw i búud í ányinyaanə dɛ; buud bēsh dɛ bwə ŋgə magwəla *búgwəla. ³††Nji Cwám̄ba nywáá ji abúgúli, nyə wə mə bá sá nə bi yíimúg mənnyúul, a sá nə Mbéwəli múud nda sá bí məbɔw. ⁴†Sə bí nə búgə tāŋ buud ɔ Cwám̄ba nə bí ŋgə sá nda sə ŋgə cí nə bi sáág nə, bi é ŋgə nómə nə sá nji ntɔ́. ⁵Cwám̄ba sáág nə milām mín mí cɛéləg Zembî, mí bəg nə zény kələ shwóg nda *Kríst.

Obúgwəla bwə séyúg nə məbwə mán

⁶††Bwaanɔ́, sə ŋgə cwíny bí jínə mə Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst dɛ nəə: bi a ləg njígúli nə sə; *mínnyə wén yésh mə bé nda bɛ njígúli wɔɔŋgú, a yida ŋgə ji kú sɛy yé, sásúli gá nyə.

⁷Biméfwó bi mə mpu nda bí mə jálá nə ŋgə yagwəla sə nə. Ja sá á bæ nŋ bídí yí, sá áshígé ŋgə cəgə cəg íləm. ⁸††Sə áshígé dɛ bídí nə buud bwə wíli gú sə ash-wá. Mbɔ. Sə á yida dɛ wáduga sɛy bulú nə mwásə shú nə mbag wúsú í bəg kú badəwo múud məbagwə. ⁹††Ntɔ́ cugé nə sá áshígé bæ nə zhií mə sá nə buud bwə ŋkényúg mbag wúsú. Sə á bæ nə zhií nyɔɔŋgú, nji sá á yida cɛel lwó bí yuug bí mə jálá nə yagwəla yí.

¹⁰†††Ngaá nə ja sá á bæ nŋ yí sá á shí bwey dɛ jígúli bí nə ŋkí muud nyə acéélé sɛy nə məbwə mé a nda nómə nyiŋgə dɛ də?

¹¹†Ká, sə ŋgə gwág nə bɔ́li búud wá gwoonɔ́ jín bwə mú ŋgə cəgə cəg íləm; bwə lúgə sɛy nə məbwə mán, búə nji ŋgələ kənd milām ízháá isád. ¹²†Mbií búud wɔɔŋgú, sə ŋgə yíimwəli bwo, ŋgə bándwə bwo jínə mə Cwám̄ba Yésus-Kríst dɛ nə bwə ŋgəg nə sɛy nə shɛɛ, bwə bág də ídúw bwə á sɛy nə məbwə mán yí. ¹³††Bwaanɔ́, bi bāŋ bí nda káád sálə mənnywa.

¹⁴††Muud mə bé kú sá məgwág nə sá sə ŋgə cí wa kálaad éga dɛ yé, bi ɔ́ ŋwa nyə jínə, bi mú béégyá nə nyə shú nə í sáág nyə shwôn. ¹⁵††Bi nda yida ŋwa nyə nda zhízhín, mbɔ. Yidagá láməsa nə nyə nda múud mə láməsa nə *mínnyə nɛ.

Ibwádán nə məbədá

¹⁶††Cwám̄ba á mpwogé nyəméfwó kə sá nə bi cúgəg mpwogé ija byésh mázhií mēsh dɛ. Cwám̄ba jíig nə bi bēsh. ¹⁷††Mə Pwól wə mə cílá məbədá məga; ntúga wə mə dɛ sán ókálaad bām yé. Mbwə wām wə í amə cilə. ¹⁸††Cwám̄ba íshé Yésus-Kríst kə sá bí bēsh mpaam.

††† 3:3 1Kr 10.13; 1Yn 5.18 †† 3:4 1Kr 4.16; Gal 5.10 †† 3:6 3.12; 1Te 5.14 ††† 3:8 1Te 2.9 ††† 3:9 Mis 18.3; 1Te 1.6; 1Kr 9.4 ††† 3:10 1Te 4.11 18 3:11 1Tm 5.13 19 3:12 Ifz 4.28 20 3:13 Gal 6.9 21 3:14 1Kr 5.9, 11 22 3:15 Mat 18.15-17; 1Te 5.14 23 3:16 2Kr 13.11 24 3:17 1Kr 16.21 25 3:18 Gal 6.18

1 Timotê

Isâ í dúgyá nê kálaad ashúshwóogú mæ Pwôl shú má Timotê yí

Timotê nyɔɔŋgú nyə á bæ shilə Yúden, sɔ́ɔŋgú mwâ Gərêk. Ja Pwôl nyə á ngə sá njɔɔnd yé ábɛé wé nyə á kwey Timotê ngwəla á Listra, shí bwé ngə jɔ́w múús nê Turki yí (Mis 16.1). Njɔ́ bwé á bwəma cíɔɔŋg yí, Timotê nyə á shwal bæ ngwól múúd gwoonŋ mæ Pwôl. Nə okálaad obá Pwôl nyə á cilə Timotê wá, nə nyɔɔŋg nyə á cilə Titus yé búəsə wán mbwoomb bwé jɔ́w ná «okálaad ɔ́ məwɛil sɔ́ɔɔɔ». Bwé jɔ́w bwo ntɔ́ nəcé búəsə nə mæcwúnŋ shú óbaagələ ɔ́ incwəmbɛ nə bɔ́l ótɔ́wɛ ɔ́ shwóg wá Dɔ́.

Timotê ashúshwóogú jisə nə mənŋkɔw məbá:

(1) Minjɛ́gúla mí dúgyá nə Dɔ́ dēsh nə otɔ́wɛ ɔ́ shwóg myá (milúú 1-3).

(2) Məmpəndí Timotê mæ jéla nə bɛ́ shú ná iséy byé í kyéyug mpwogé má (milúú 4-6).

Pwôl nyə ashígé ngə jɔ́ nê Dɔ́ nə otɔ́wɛ ɔ́ shwóg bwé ngəg nə bɛ́ mæcɛɛ nda mimbwaamb-julə; nyə á yida lwó nə bwé ngəg nə sá isâ nə jɔ́ lâm, bwé ngə ságusə Kríst muud má yil sá míkwám dɛ́ yé (2.3-6).

Məbáda

1 †Mə Pwôl wé má cílə kálaad éga. Mə jɔ́ *muud lwámá mæ *Kríst Yésus. Nyə Kríst sá ngə bwánd nə búgə yé, bá Cɛgye wúsú Zembí wé bwé á nwa cígúla nə mæ bég muud lwámá. **2** †Mə cilə wo Timotê fwámé mwán waamé má á byə cug krísten dɛ́ yé. Zembí Sɔ́ɔŋgú bá Cwámba wúsú Kríst Yésus bwé ɔ́ sá wo mpaam, bwé ɔ́ gwág wo cey lámúɔ́, bwé ɔ́ sá námé nə wo cɛgəg mpwogé.

Minjɛ́gúla myá məshigá mí shínúg

3 †Ja má á ngə kə Masedwán yí, mæ a yáág nə wo ná wo jíg Iféz. Í á bæ shú ná, buud bwé ngə jɛ́gúli min-jɛ́gúla mishús nún wá, wo tálúg mpəndí nə bwé kú ná kwo jɛ́gúli minjɛ́gúla myɔɔŋg. Jígú nún, wo tálúg bwo mpəndí nyɔɔŋg. **4** †Gúl sá jé námé ná, nə mikanda, nə lɔ́lə mábyél nə lɔ́ lɔ́ kú nə məshíné †; tálúg námé bwo mpəndí nə bwé kú dɛ́ kənd mílám mbíí ísá byɔɔŋgúɔ́. Isá byɔɔŋg í ádɛ́ kwíind múúd nə muud bɛ́g tédúgá má Zembí. Í yidá dɛ́ shwambələ búúd nə bwé dúg sénusə mákəl. **5** †Ja má lás ntúní yí, mæ ngə jɔ́ nê obúgəla bwé bég nə fwámé cɛelí. Muud jé nə lâm fúbán, lâm nə sán, búgə jé kú nə məkəŋ yé, nyə wé má dɛ́ cɛel búúd fwámé cɛel yé, váál cɛelí jɔɔŋg wé má jɛ́ né bí bég nə ndí yí.

6 †Bɔ́l búúd bwé á má yil mílám jɔ́ minjɛ́gúla míníɔ́, bwé á má kə cwagəwa bɛ́ dúlə lás mbɛɛ ílís-lís kú nə shwóg kú nə shug. **7** Bwé ngə jɔ́ nê buud bwé ngwág bwo nda *Onkumɛ ɔ́ mæcɛɛ má Zembí, njɔ́ í njúl nə bwé anŋé nə wámɔ́lə sá bwé ngə cí yí, kú wám-ɔ́lə sá gwáméfwó bwé ngə lás nə nŋkán yí.

8 †Sá báá sá ngə mpu nə mæcɛɛ məsə jɔ́jɔ́ sá ja múúd mæ bálán nə mwo mbíí í jéla yí. **9** †Nda jé ntɔ́ ná, sá dúgá mpu nə mæcɛɛ má áshígé təlɔw shú múúd jé tətəlí yé. Mbɔ́. Má á yida təlɔw shú búúd bí kú bísh mæcɛɛ wá, nə buud ɔ́ málwə, nə buud bí kú bísh Zembí wá, nə bɔ́l ósɔ́ɔ ɔ́ *mísəm, nə buud búəsə kú gwɔ́ɔ́ Zembí wá, nə bɔɔŋg bwé ngwá ísá í Zembí zhizhe nə zhizhe wá, nə búúd bwé gwú ósɔ́ɔŋgú wá, nə bɔɔŋg bwé gwú ónyɔɔŋgú wá, nə bɔ́l ógwúl ɔ́ búúd bēsh. **10** †Mæcɛɛ má á təlɔw námé shú búúd ɔ́ jaŋga, nə budúm bwé sá íland nə bɔ́l búdúm wá, nə buud bwé kúshá kənd bɔ́l míkwám dɛ́ wá, nə obwiingye ɔ́ íjɔ́, nə bɔɔŋg bwé kéén jínə má Zembí məshigád wá. Mæcɛɛ má á təlɔw shú sá jēsh í lumbəli nə fwámé njɛ́gúla yí. **11** †Fwámé njɛ́gúla wɔɔŋg í ngə bɛ́ jɔ́jɔ́ lâŋ má Zembí á milwané búúd bwé dɛ́ ságusə nə nywáá má jəla yé. Jɔ́jɔ́ Lâŋ wɔɔŋg wé bwé á yə mæ ná mæ zəg ngə bwiing yí.

Pwôl ngə yə Yésus akíba

12 †Mə ngə yə Cwámba wúsú *Kríst Yésus akíba, nyə muud nyə a má ləlushi mæ yé. Mə yə nyə akíba nəcé nyə wé nyə á kwey nə á jɔ́ nê nŋkul jee shwu nyúul nə mæ, a mú sá nə mæ bég nyə sɔ́ɔ́l məsáal. **13** †Í njúl nə mæ á dɛ́ bul jág lás nə nyə yág, mæ á dɛ́ jugəshi bu-

† 1:1 muud lwámá: 2.7 Tit 3.4
Kol 1.26-27†† 1:2 Timotê: 1Kr 4.17
1Kr 4.15; 1Te 2.11; Tit 1.4† 1:3 Iféz: Mis 20.1
4.1-10; 6.3-5, 20-21; 2Tm 2.16-18, 23-26; Tit 1.10-16; 3.9-11 †† 1:4 4.7; 6.20; 2Tm 2.16, 23; 4.4; Tit 1.14 ††
Oyúden bwé á dɛ́ baagələ məbyél mán micilyá, dɛ́ lɔ́ micilyá myɔɔŋg
mísɔɔɔ, sá jɔɔŋg wé Pwôl ngə ban na yí. ††† 1:5 1.14, 19; 2.15;
4.12; Rom 12.9; 13.10; 1Kr 8.1; Gal 6.10; 2Tm 1.3, 13; 3.10; Tit 1.15

††† 1:6 1.4; 6.4, 20; Tit 1.10 § 1:8 Rom 7.12, 16 †† 1:9 Gal 5.19-21 ††† 1:10 4.6; 6.3; 2Tm 1.13; 2.2, 15; 3.14; 4.2-3; Tit 1.9; 2.1, 7-8 †† 1:11 1Te 2.4 ††† 1:12 2.7 †† 1:12 Gal 1.15-16 †† 1:13 Mis 8.3; 9.1-5; 1Kr 15.9; Gal 1.13

ud bé mə njúl ħkí jág gwǝ lām; nji, nywáá nyə a mə bwíǝg mə nə ħkwonǝ nəcə mə á ħgə sá isâ byɔɔɔg jág dǝ, mə kú nə búgá. ¹⁴†Cwám̃ba íshé nyə a mə sá mə mpaam ntǝ mínji, nyə a mə sá nə mə bəg nə búgá, nə ceeí í ħgə zhu wə Kríst Yésus. ¹⁵††Ciyá ga jí abúgúlag, sá mə jəlá nə magələ gwo sá bēsh: jí nə, Kríst Yésus nyə á zə shí ga dí zə cəg ósɔɔɔ ɔ *mísə́m; ósɔɔɔ ɔ mísə́m ɔɔɔɔgú dí, mə wə jí áshúshwóógú. ¹⁶†Nji, Zembí nyə á bul gwág mə ħkúħkwónǝlə shú nə jǝ lām mə Kríst Yésus í nyínǝg mádí, mə mú bæ yuug shú búúd bwə bá *búgəla mǝwɔw mə ħgə zə má, yuug nə bwə bá ləg cəg á kandəgə kandəgə. ¹⁷††Buud bwə yəg Njwú-buud á kandəgə kandəgə gúmá. Zembí nyə abúle bwelə yə yé, Zembí jí kú nyín nə mísh yé, á jí Zembí nji nyə ħgwúud nə ħgwúud yé, a ħkəḡwəgə kandəgə á kandəgə. Amen.

Gwánág jǝjǝ gwáná

¹⁸††Timotê mwān waam, mə zə yə wo nyíga mpándí bə nə iciyá *búúd ɔ mícúndə bwə á ci shú dwó yág yí. Iciyá byɔɔɔg í ɔ yé wo ħkul nə wo gwánág jǝjǝ gwáná. ¹⁹†††Ngagú nə gwána wo mbíd búgá, wo njúl nə lām nə sán. Búúú búúd bwə á mə də ban délə gwágələ lām nə ndeé búgá ján í á mə nyasələ nda byóúú í də búg ħgwǝzǝ ná. ²⁰†††Imene bá Aləgəzándrə búse sámbá búúd jɔɔɔgú; mə a mə cwám̃bələ *Sátan bwo shú nə bwə ħwág ħjǝǝgúla nə bwə nda ná bá bwele *lās nə Zembí bwaasúle mpu.

Də sá məjəgəla shú múúd yēsh

2 [§]Sá mə ħgə téeđ fwo yáág nə ndí yí jí nə, obúgəla bwə dúg kə nə mǝḡwóombúúú wə Zembí, də jəgəla nə nyə, də gwáám̃b nyə isâ, də lǝ nyə. Bwə dúg sá ntǝ shú búúd bēsh í, ²†shú ójwú-buud nə shú búúd bēsh bí nə mǝḡwón wá. Sâ jɔɔɔg í é sá nə shé cǝgəg nə shee, kú nə intǝgúlí, nəcə cǝgələ cəg í yé Zembí gúmá yí, nə cǝgələ mbií cəg í jəla yí. ³†††Ntǝ jí jǝ sâ, C- gye wúsú Zembí mə gwág nywa ntǝ. ⁴†††A jí nə buud bēsh bwə dúgúg cəg, bwə mpu óbúbálé.

⁵†††Nəcə, Zembí jí nji ħgwúud, lǝí-nji námə ħgwúud mpədəgá Zembí bəḡḡḡ buud, lǝí-nji jɔɔɔgú jisə muud, nyə wə Yésus-Kríst.

⁶†††Nyə wə nyə á yána cəg jé shú ná buud bēsh bwə bəg ofulí †.

Nyə á sá sǝǝlǝgú wɔɔɔg námə fwála í á jəla yí, zə lwó búúd nə Zembí ħgə jí nə bēsh bwə dúgúg cəg. ⁷†††Shú dɔɔɔg wə Zembí nyə a təl mə mbwíingye lān yí, nyə a sá nə mə bəg *muud lwámá, á yə mə mbag nə

† 1:14 1.5; 1Kr 15.10†† 1:15 Luk 15.2; 19.10; Rom 5.8† 1:16 Ifz 3.7-9; Kol 1.25†† 1:17 Rom 16.27†† 1:18 4.14; 6.12; 1Kr 9.24-25; 2Tm 4.7-8; Yúd 3††† 1:19 1.5††† 1:20 Imene: 2Tm 2.17 2Tm 4.14 1Kr 5.5 § 2:1 Ifz 6.18-19; Flp 4.6 †† 2:2 Esd 6.10 ††† 2:3 Tit 3.4 †† 2:4 Eze 18.23; 2Tm 2.25-26; 2Pr 3.9 ††† 2:5 Mbá 6.4-5; 1Kr 8.6; Rom 3.29-30; 10.12-13 †† 2:6 Mak 10.45; 2Kr 5.15; Gal 1.4; Tit 2.14; 1Yn 3.16 Gal 4.4; Tit 1.3 †† Bwə á də jəna ħkúmba tən shú nə ħkúmba kwám í bəg fulí. Tən nyɔɔɔg wə Yésus nyə a jəna nə cəg jé shú búúd bēsh yí. ††† 2:7 muud lwámá: 1.11-17; Gal 1.1; 2.7-8; Ifz 3.7; 2Tm 1.11

mə jǝǝgúlig ikúl í cúgə *Oyúden yí obúbálé bwə jəlá nə *búgəla wá. Búbálé mə aḡgə nə bwiing ijǝ.

Cəg búđúm nə budá dǝ dǝ

⁸†††Mə ka jí nə budúm bwə dúg sá məjəgəla kúl jēsh. Bwə dúg jəgəla bwə ħgə bən məbwə wə Zembí, məbwə mə njúl kú nə məbyaagələ. Bwə dúg sá ntǝ kú nə mpimbə, nda nə məzhuzhəwa.

⁹†††Mə jí nəmə nə budá bwə dúg bwáád mbií í jəla yí, mimbwéedí mpu shweel nyúul, kú bæ mí asǝ mísh; bwə nda də síya mífínd mí ázəgá-dúg, nda də bwáád isâ í or, ħkí ntəg oḡkaaw ɔ álal-kus, nə ivuḡá nə mikáándé mí álal-kus. ¹⁰†††Bwə dúg bwáád mimbwéedí mí jəlá nə budá bwə ħgə cəgə cəg məgəwág nə Zembí wá; mimbwéedí mɔɔɔg wə jǝjǝ mísǝǝlǝgú. ¹¹†††Mudá mə jəlá nə də ħwa ħjǝǝgúla a njúl kúl-kúl, kú bwele bən lúu. ¹²†††Mə ayəyé múdá ħkul nə a jǝǝgúlig, ħkí ntəg nə a jwúg nə mudúm. A dúg jí kúl-kúl. ¹³†††Jí nə, Adam wə Zembí nyə téeđ sá yé, Ifa ka zə bæ mpúsə. ¹⁴†††Adam ntəg dí nyə á magələ məshigə. Mudá wə nyə á magələ məshigə, a mú caam məcǝǝ. ¹⁵†††Nji, mudá mə bá *dúg cəg nə byále á bá byá yí. Nji, í bá jí nə a bəg nə zény búgə, nə zény ceeí, nə zény cəgələ mbií Zembí mə ceeí yí, a mbíd lām ájijilə.

Sâ í dúgyá nə otówe ɔ shwóg wə Dǝ yí

3 Sá jí kú nə məshwán wə ga: ħkí muud mə gwág yéesh nə a sá séy dúlə fála *Dǝ mə Zembí, jǝjǝ mp-wóombú isey wə múúd wɔɔɔg ħgə jí ní. ²††† ka jí nə tówe shwóg bəg kú nə sâ á jumúg, a bəg ħgwúm mə múdá ħgwúud; a bəg muud mə də cunal iyéesh yé, a də shimal isâ, a mpíya nə gúmá, a bəg muud mə də mpu ħwa ójón yé, a njúl nə a jí nə ħkul mpu jǝǝgəli. ³†††Nyə ajəláye nə bæ ħgule məlwəg, kú bæ múúd mándá; a yidag bæ kú də yá, kú bæ múúd icwoomb. A bəg kú ceeí *mwaané. ⁴†††A jəlá nə sá nə njǝw búúd yé í kyéyug jǝjǝ kuú ħjɔɔnd, bwán bé kú nə məbún, bwə ħgə cəgə mbií cəg í jəla yí. ⁵†††Nkí muud mə yidá bæ kú mpu sá nə njǝw búúd yé í kyéyug jǝjǝ kuú ħjɔɔnd í, ntədəlé nyə é mpu kweemb Dǝ mə Zembí yé? ⁶†††Muud mə fála Dǝ yé nyə ajəláye nə bæ múúd ħgə ndəm *búgəla yé, nəcə nyə á bá ħwa nyəmfwó nda gúl məma sâ, a mú bæ kú ná mpu nda á fálág Dǝ ná, nə ndeé a mú bwəma nə intǝgúlí Njwú məjamb nyə á bwəma nə ndí yí. ⁷†††A jəlá námə nə bæ váal múúd dí nə buud bwə cúgə Dǝ dí wá də lǝ nyə nə jǝ múúd; ntǝ, nyə abúle bwəma nə mpyóḡ nə ndeé a biil láám̃b mə Njwú məjamb dǝ.

Sâ í dúgyá nə ojaákwon yí

⁸†††Nəmə mbií ħgwúud wɔɔɔgú, *jaákwon mə jəlá nə bæ nə jǝ fúlú, a nda də lās sâ ħgwúud mimpu mimbá; nyə ajəláye nə wá lúu məlwəg dǝ, a nda də sǝ *mwaané nə məcií míshúd. ⁹†††A jəlá nə magələ *ndím̃ba a búgə lām

††† 2:8 1Pr 3.7††† 2:9 1Pr 3.3-5 18 2:10 5.10 19 2:11 1Kr 14.34 20 2:13 Mət 2.7, 21-22; 1Kr 11.8-9 21 2:14 Mət 3.1-6, 13; 2Kr 11.3 22 3:2 Tit 1.6-9; 1Pr 5.1-4 23 3:3 2Tm 2.24 24 3:7 2Kr 8.21; Mis 6.3

á fúbánú. ¹⁰ Muud mə céél bə jaákwon ntó yé, í jî ná buud bwé fwóg faas váál múúd á jé yí; á ká bə kú ná sá á jumúg íf, a mú ka sēy séy jaákwon. ¹¹ †Budá †† bwé jəla námə nə bə nə jə fúlú, nda dɛ ci búúd iciyá í bəwélí bwo milám yí, bwé mpúg dɛ cunal íyéesh byán, bwé bəg ɔ abúgúlag məzhiíf mēsh. ¹² Jaákwon mə jəlá nə bə ηgwúm mə múdá ηgwúd, bwán bə kú bwele bən mílúú, a jəlá nə sá nə njów búúd yé í kyéyug jəjə kúú njənd. ¹³ Bəwəg bwé sá ísēy byán váál í jəlá wá, buud bwé é ηwa bwo nə məjilə. Búgə bwé ηgə *búgəla Yésus-Kríst yí í é sá nə bwé dúg lésa nə buud kú nə ifwaas.

¹⁴ Mə ηgə cilə wo kálaad éga nə búgə nə mə wál bá zə nūη. ¹⁵ †Nj, ηkí mə bə kú ləel zə, kálaad éga ηyə e sá nə wo mpúg kúú njənd í jəlá nə muud á njów mə Zembí yí. Njəw mə Zembí wəwəg wə Də mə Zembí á kuwó í ηgə shúgə ηgə baagələ obúbələ yí. ¹⁶ †Haaw, kúú nə məshwán, mpúyá búgə í ηgə yə sé yí wí məma ndímba ánəñí.

Kríst ηyə á zə byél muud,
Nkəñkə Shíshim ηyə a lwó nə a jì tətəlí,
*wəéngəles bwé á beny ηyə,
cúndə yé í á mə s̄y ílwoη í búúd byēsh d̄í,
ncúlyá buud bwé á mə búgəla ηyə wa shí mishwun,
Zembí ηyə a bən ηyə gwəw, yə ηyə gúmə jé.

Gwánág ni ibów-bów i mínjǐgúla

4 †††Nkəñkə Shíshim ηgə ci nə sán sán nə mwów mə áməzhúgúla d̄í, bóól búúd bwé bá yíl mílám ísá í dúgyá nə búgə yíid, bwé yidá kə sá məgwág nə míshíshim mí məshíigə, kə ηgə bə mínjǐgúla mí mín-jumbúlu. ² Bwé bá kə ηgə cwagəwa bə mikaand mí ijǐjú búúd ɔ kwába bwé bá dɛ shíig bwé nə ndí myá. Buud ɔ məkəη bəwəg iwushí í á mə nada bwo lámúú nda məyígyé múúd ηyə a lánd nə ηkwánz ágúgwǐ †† má. ³ †Bwé tál búúd mpándí nə ci muud kú bā; bwé ciləshi búúd bíl ídúw, í njúl nə Zembí ηyə á tē byo shú búúd ɔ abúgúlag bwé mpú obúbələ wá ná, bwé dúg də byo nə akíba. ⁴ †Sá jēsh Zembí ηyə a tē yí jé ηkí nywa; kú nə tɔɔ sá í jəlá nə myeesh yí; í jî njí nə sá dúg yə Zembí akíba shú sá jēsh sá mə ηwá yí. ⁵ Nəcé ná, nə Milésú mí Zembí, nə məjəgəla í dɛ sá nə ísá byēsh í bəg íkəñkə í ísá. ⁶ †††jǐgúlig ómínycəηú bwó ɔ abúgúlag ísá íni, ntó ηyə e lwó nə wo jì jǐjǐ sɔɔl məsáal mə *Kríst Yésus, bwé á wíil wo nə jǐjǐ íciyá í búgə nə fwámé njǐgúla, wo ηgə námə mpu bə njǐgúla wəwəg. ⁷ †Dəgú ban mbií míkanda ícwúcwúú í búdá í dɛ kənd, mikanda mísé kú bish Zembí myá. Yidagú wá ηkúl nə wo ηgəg nə cəgə cəg í yə Zembí gúmə yí. ⁸ †††Igwíimbí í dɛ lələshi nyúú yí bí nə búbaalé mfíí bíbíyá. Cəg í yə Zembí gúmə yí,

† 3:11 Tit 2.3 †† Na jì nə ηkul bə búdá ɔ ójaákwon, jé námə nə ηkul bə ójaákwon ɔ ábudá. † 3:15 Ifz 1.23; 2.19-22 †† 3:16 Mat 28.18-19; Mak 16.19; Yuá 1.14; Mis 2.33; Ifz 1.20-21; Flp 2.6-11; Kol 1.6, 23; 2Tm 4.17 †† 4:1 1.10 ††† 4:1 2Tm 3.1 ††† Bóól bwé ci ná: «Milám mí á mə bimbəla bwo». § 4:3 bā: 1Kr 7.1 Mət 9.3; Rom 14.2; Kol 2.21; Heb 13.9 Rom 14.6; 1Kr 10.30 †† 4:4 Mət 1.31; Mis 10.15 ††† 4:6 1.10 †† 4:7 1.4 ††† 4:8 6.6

jáá jé nə mfíí məzhiíf mēsh, ηkaagə njúl námə nə muud mə cəgə cəg jəwəg yé, ηyə é cəgə mpwogé ja gaád, a kə námə bá cəgə mpwogé jəwəg cəg í ηgə zə yíid. ⁹ Ciyá ga jé abúgúlag, sá mə jəlá nə magələ gwo sá bēsh. ¹⁰ ††Ciyá jəwəg jé nə, sá ηgə wádəga ηgə gwána nəcé sá ηgə bwánd nə búgə nə Zembí á kuwó mə bá lǐ sá sá ηgə sá yí. Zembí á kuwó wəwəg wə jé cəgye á buud bēsh, bul bə nə ndéé obúgəla. ¹¹ Isá wó jəlá nə jǐgúli búúd wə íni, wo ci nə bwo nə bwé bəg mínjǐgúla myəwəg.

¹² ††Muud ηyə ajəláyé nə mpyēny wo nə wo jì mwán-tombú. Yidagú sá nə obúgəla bwé ηwág yuug wódí, yuug lésú á mpu, yuug kúú njənd, yuug céelí, nə yuug cəg á kú as̄y-s̄y. ¹³ ††Té mə afwóyé wóws yí, wo ɔ wá lúú d̄lə lǐ micilyá mí Zembí ísəηgyád. Wo ɔ wá námə lúú d̄lə sá nə obúgəla bwé bəg nda teeg mənyúul, wo wá lúú d̄lə lǐ jǐgúli bwo d̄í. ¹⁴ ††Zembí ηyə á yə wo ηkul nə fəg ja *búúd ɔ mícúndə bwé á cúndə, ocúmbá buud bəd wo məbwé lúú yí; wo nda bəeg ηwa yána mə Zembí dəwəgú nda zhizhe. ¹⁵ Kəndúg lám ísá íníid, wo wá lúú sáal dwó d̄í, buud bēsh bwé dúgúg nda wó ηgə bugəban ná. ¹⁶ †††Wo ɔ mpú baagəwə cəg gwó, mpu baagəwə mínjǐgúla wó ηgə jǐgúli buud myá. Nadagú mínjǐgúla myəwəgú. Wó ká sá ntó, wo é cəg wóméfwó, wo cəg námə búúd bwé ηgə gwəgəla wo wá.

Lásúla nə buud bwé sá íwushí wá

5 ¹⁸ηkí í wóws nə wo lámúsá nə cúmbá muud íf, wo kú ηkáánd nə ηyə, wo ɔ lás nə ηyə tən nda shwóogú. Wo ɔ dɛ námə lás nə məncwəmə tən nda omínycəηú bwó, ² lás nə ocúmbá budá tən nda onycəwəgú bwó, məsás tən nda okóól bwó, nə kúlgú í jəla yí.

Sá í dúgyá nə mikúsé mí búdá yí

³ Wo ɔ kweemb míkúsé mí búdá mí cúgə ná nə jǐgúwé myá. ⁴ Kúsé í ká bə nə bwán nə onta, bwé jəlá nə tēéd fwo jǐgú d̄lə cəgə nə buud ɔ njów bāη nda Zembí mə jǐf nə; bwé mpúg nə wíilə obyóíl bāη bwé á wíil bwo yí wúsə mpwólá bwé jəlá nə nyíη yí. ⁵ ¹⁹Kúsé múdá í mə mpu lúg kú ná nə jǐgúwé yí í dɛ kənd búgə jēsh wə Zembí. Mbií kúsə wəwəg í dɛ jəgəla nə Zembí bulú nə mwásə dɛ gwáamb ηyə kwíindyá nda káád. ⁶ Shú myəwəg míkúsé mí búdá mí ηgə ná bə mənywa mə cəg myá, bwé mpúg nə bwé tēem bə míkuwó, bwé mə yə. ⁷ Kalagú míkúsé mí búdá məlúbúgá məga shú nə bwé cəgəgú kú nə məjumá. ⁸ ηkí muud mə bə kú kweemb búúd bē, nə ndéé buud ɔ njów yé ntəg íf, nyíni múúd mə kǐlyá búgə jé, a mə bə mbéwélú ntə *háádən.

⁹ Shú nə wo cílag kúsé múdá sámbá á míkúsé míscəwə mə jəlá kweemb myá d̄í, í jì nə kúsə wəwəg í bəg nə mimbú tēéd məwúm məsaman kə gwəw; í jì námə nə a bəg kúsé í á bə nə njí ηgwúm ηgwúd yí. ¹⁰ ²⁰Í jî námə

†† 4:10 Tit 3.4 †† 4:12 1.5; Tit 2.7 ††† 4:13 2Tm 3.15-16 ††† 4:14 1.18; 5.22; Mis 6.6; 2Tm 1.6; 2.2 ††† 4:16 1.10; 4.12;

nə a bəg nə nyə a shí dɛ sá jɔjɔ mɨ́sɔ́lúgú mí dúgá nyîñ, a bəg nə nyə á mpu jǐǐgɛli bwán bɛ́, nyə á dɛ ləg búúd nyədəí njɔw, dɛ gusa búúd ɔ́ Zembî mækuú, dɛ kwíind intágúla-ntágúla i búúd. A bəg nə nyə á dɛ sá fwámé mɨ́sɔ́lúgú mimbíi mimbii.

¹¹ Wo nda magɛlə cilələ míkúsə myā mæsás; nəcé myāñ, iyéesh byāñ í dɛ gwūm, bwə mú ηgə yɔw sáal sáal mə Zembî, bwə mú bə nə yéesh nə bwə kə məbáád. ¹² Ja nyāñ mə sá ntɔ́ yí, a mə byaagɛlə, nəcé a mə ntɔ́ ηkəl nyə á təl nə á jɨ́ fwó yé. ¹³ Bwə dɛ bə cíncɔ́ngú, bwə mú kú ná nyiηgə sá tɔɔ sâ, nji ηgələ jêla mínjɔw minjɔw; jêlálə wɔɔngú kú ntāg bə nji nə bwə cúgé nə sâ mə sá, nji bwə fwáfɛla, bwə wá mimpu ízhaá isád, bwə cí icigə-cígə.

¹⁴ Gwə wə jí nə, mə yidá jɨ́ nə kúsə wí sás yí í kəg báád kə byá bwān, baagɛlə njɔw bā mpwogé shú nə buud bwə ηgə lúmbɛli nə sá wá bwə bəg kú nə zɦí mə cí sá sá ábúɔ́w. ¹⁵ Mə cí ntɔ́ nəcé bɔ́lɔ́ ηkí bulya bwə mə bwey wú fwámé zɦííd kə bɛ́ zɦíí mə *Sátan.

¹⁶ Njki ηgwól mbúgɛla á mudá jɨ́ nə míkúsə nyədəí njɔw búud dɛ́, í jɨ́ nə a ηkényúg mbag á míkúsə myɔɔngú shú nə í nda nyiηgə bə mbag á *Dɔ́ mə Zembî. Dɔ́ í ηkényúg mbag á myɔɔngú mí kú nə jégúwé myá.

Sâ í dúgyá nə otówe ɔ́ shwóg wā Dɔ́ yí

¹⁷ Ocúmbá buud bwə ηgə mpu kyey nə Dɔ́ wá bwə mpíyá nə gúmá ikɔ́mb ibá, nə ndéé bɔɔngú bwə mə wá mənnyúúl bwiηgúla jɔjɔ kéel nə jǐǐgɛlílə óbúgɛla dɛ́ wá. ¹⁸ Kálaad Zembî ηgə cí nə: «Wo nda fad nteny mpu ja í ηgə nyaal mpumá ηgələ lwáál nywo yí», a nyiηgə nəmé cí nə: «Sɔ́l mæsáal mə jəlá nə bə nə myəna.» ¹⁹ Njki bwə zé shwəman ηgwól Acúmbá muud á Dɔ́ mə Zembî, wo é jisə magɛlə shwəman jɔɔngú buud obá ηkí ólɔ́l bwə mə fwo bwiηng mpu ηgwūd. ²⁰ Bɔɔngú ótówe ɔ́ shwóg bwə sá *sə́m wá, wo lās nə bwo tām buud; sâ jɔɔngú í é sá nə bɔ́l bwə bəg nə ifwaas.

²¹ Mə ηgə cí nə wo mísh mə Zembî dɛ́, mísh mə Yésus-Kríst dɛ́ nə mísh mə *wəəngəles Zembî nyə a féesh wá dɛ́ nə, wo ɔ́ bɛ́ mínjǐǐgɛlí mə míni, kú kə ηkɔɔmú, kú yag múúd mpwoombú. ²² Wo nda jigəwa bəd múúd məbwə; wo nda kə wá nyúúl ízhaá sə́múd. Wo ɔ́ baagɛlə wóméfwó nə fwɔ́-fwɔ́. ²³ Wo kú ná dɛ́ ηgul nji məjúwó; dɛ́gú nəmé ηgul búbaalé məlwəg nə məcey mə dɛ́ bii wo ija ija məni.

²⁴ Bɔ́l búúd myāñ mɨ́sə́m mí dɛ́ búgɛli buud nda fwo faas, bɔ́lúgá bāñ myāñ zə dɛ́ mpúy fwála mə fwo cɔ́. ²⁵ Jɔjɔ mɨ́sɔ́lúgú mí dɛ́ nəmé bə, bɔ́l búúd myāñ lɛel nyîñ. Njɨ́, míl tɛem bə nda lɛel nyîñ, mí ábúle bwən shwoód.

Sâ í dúgyá nə məlwaa nə omása yí

⁶ Obúgɛla bí məlwaa wá bwə jəlá nə magɛlə nə omása bāñ bwə mpíyá nə gúmá jêsh. Ntɔ́ nyə e sá nə buud bwə nda *lās nə Zembî bwaasúlə mpu, tɔɔ nə nǐǐgɛlí wúsú. ² Bɔɔngú ómása bāñ bí óbúgɛla wá, bwə nda mpyəny bwo nə jisə omínyɔɔñ bāñ. Í yidá jɨ́ nə bwə búlɛg mpu sɛy nə bwo, bwə ηgə mpu nə óbúgɛla Zembî mə céel wá bwə wá bwə ηgə balan nə məbwə mə ísəy máñ. Sâ wó jəlá nə jǐǐgɛli búúd wəni, wo yáag nə bwo nə bwə magɛləg.

Nə fwámé óyǐǐgɛli, nə wəáyibəmb

³ Njki ηgwól múúd mə jǐǐgɛlí gúl sâ shús, yida bíd fwámé íciyá í Cwamba wúsú Yésus-Kríst, ηkí ntāg nə a bíd nǐǐgɛlí í dúgyá nə cɛg í yə́ Zembî gúmá yí, ⁴ nyāñ múúd mə jág bul ηkény nyúul, a mə bul nəmé bə nə jág. Í mú nyə nda bwás á nə a dúg ηgə shuya ózhuyá ɔ́ dúlə ηgə faas bíl íciyá. Jí í dɛ́ wɔ́s cíncɔ́ngú yí? Ngaá nji zhíñ nə ozhuyá, nə *bwaasúlə mpu, nə dúlə bɛemb bɔ́l búúd? ⁵ Dɛ́ nəmé bə buud mítédúgá mí mə lánɔ́wə wá, dɛ́ sɛ́ɔ́sə məkəl nə sɛ́ɔ́sə sɛ́ɔ́sə, kú nə məshíné. Nəcə buud mítédúgá mí mə lánɔ́wə wá bwə ampúyé ná óbúɔ́lé, bwə mə yida dɛ́g nə cɛg í yə́ Zembî gúmá yí jisə bwo zɦíí bwə é bii kúm yí.

⁶ Cɛg í yə́ Zembî gúmá yí í yida nəmé bə zɦíí múúd mə bíl kúm yí, nji í bə ntɔ́ ja múúd mə mpú dɛ́ gwág məshusɛg nə sâ á jɨ́ nə ndí yí. ⁷ Shé áshígé zə nə sâ ja shé á zə byél wa shí gaád yí; shé cugé nəmé nə ηkul kə nə sâ ja shé mə kó yí. ⁸ Ntɔ́ jɨ́ nə, shé mə ká bə nə idəg nə mikáándə, bímbí dɔɔngú kwaga.

⁹ Buud bwə dɛ́ yáag nə bwə cɛel bə nə kúm wá, bwə dɛ́ bágɛlə mənyúúl nə məbwəbúlán mə wáámbúg bwo, bwə mú biil láámbúú nə ndéé, bwə mú bə nə iyéesh mimbíi mimbii í ntágúlé bwo, í njúl iyéesh í ímp-wúfú. Iyéesh byɔɔngú wá í dɛ́ sá nə muud kweemushi nyə́mɛfwó nə ndéé a yə́ yí. ¹⁰ Mpugá nə, «cɛelúlə *mwaanɛ́ wúsə kɔ́lɔ́ á mimbii mí məbɔ́w myésh» ¹¹ Nda bɔ́l búúd bwə á wá mənyúúl cɛelí jɔɔngú dɛ́ nə, bwə á béégya nə kuú njɔɔnd búgə kə ηgə gwaa cwagəwa; bwə á mə təl bwə́mɛfwó cwúnd dɛ́.

Gwánág fwámé gwáná

¹¹ Njɨ́, wɛɛ muud mə Zembî, túbúg isá íni. Yidagú sɔ́ nə wo cúgəg títəlí, wo kəndɛg lám wə́ Zembî, wo bəg nə búgə, nə cɛelí, nə jisɔ́w nə lám mətəla. ¹² Mpugú nə cɛgəlé cɛg búgə jɨ́ fwámé gwáná, gwánág gwáná jɔɔngú shú nə wo bííng cɛg á kandɛgə kandɛgə. Cɛg jɔɔngú wə́ Zembî nyə a jɔ́w wo nə wo zəg ηwa yí. Njúwúlú wɔɔngú wə́ wó á bwaagɛlə zhwoɡ buud bwə ηgə gwág yí. ¹³ Mə zə təl wo ηkəl mísh mə Zembî dɛ́, nəcé nyə wə́ ηgə yə́ isá byésh cɛg. Mə təl nəmé wo

2Tm 2.22; 3.10 18 5:1 Ləv 19.32 19 5:5 Luk 2.37; 18.720 5:10 2.10; Heb 13.2; Yuá 13.14 † 5:13 2Te 3.11 †† 5:14 1Kr 7.9 † 5:17 1Te 5.12 †† 5:18 Mbá 25.4; Luk 10.7; 1Kr 9.9, 12-14 †† 5:19 Mbá 19.15; Mat 18.16; 2Kr 13.1 ††† 5:20 Gal 2.14; Ifz 5.11 ††† 5:22 4.14

§ 6:1 Ifz 6.5; Tit 2.9-10; Flm 8-20; 1Pr 2.18 §† 6:3 1.3-7 §†† 6:3 1.10; Gal 1.6-9 §† 6:4 1.4; 6.20; 2Tm 2.14 §†† 6:5 Yuá 10.12; Mis 20.33-34; 1Te 2.5; Tit 1.11; 1Pr 2.14; 5.2 §† 6:6 4.8; Flp 4.11; Heb 13.5 §† 6:7 Zhb 1.21; Ekl 5.14 §†† 6:8 Mik 30.8-9 §†† Na jɨ́ kaaná búúd bwə á dɛ́ bwey cí fwála mwəw mə Pwól dɛ́ yí. §§§ 6:12 1.18; 4.14 18 6:13 Mat 27.11-26; Yuá 18.28-19.16

ηκᾱλ ηγῶηγῶ μίση μά Ἰέσους-Κρίστ δί, Ἰέσους muud nya á magwələ Zembî mísh má Pons Pilât dí yé. ¹⁴ †ηκᾱλ ηγῶηγῶ nyísə né wo mpúg baagwələ mámpándí má á yə wo má, wo sá né wo cúgəgí nə mwo kú sá sá məjumâ, kú fúfug né ndéé kə wós jwów Cwám̄ba wúsú Ἰέσους-Κρίστ mə bá nyiηgə zə yí. ¹⁵ ††Nəcé, Zembî wə má bá lwóya nyə ja dāη fwála í bá námə wós yí, Zembî muud jé Ajəláci anúní yé, Cí í jwú nə micí myésh yí, Cwám̄ba míl mícwám̄ba myésh mí ηgə gwǝǝ yé. ¹⁶ †Njì nyəməfwó wə jé ná nyə abúle yə, a njul kú! jé nə mbií məηkenya mísh má múúd mə cúgə nə ηkul jísow yí; muud ηgwúud nə ηgwúud nyə afwóyé bwelə dúg nyə, muud cugé námə nə ηkul dúg nyə. A ηwág gúmá nə ηkul á kandwəgə kandwəgə! Amen! ¹⁷ ††Buud bí nə kúm á cəg ga wá, tálúg bwo mpándí nə ci bwə nda ηkény mənyúul, bwə nda kə wá búgə jáη kúm dɔwηg dí, nəcé í bá cǝ. Bwə yídag kənd mílām wə Zembî muud ηgə yə sá isā

† 6:14 1.3, 18; Flp 1.10; 1Te 5.1-2 †† 6:15 Mís 1.7; 2Pr 3.3-9; Mbú 17.14 † 6:16 MmN 33.20; Sôm 104.2; Yuá 1.18; Kol 1.15; 1Yn 4.12 †† 6:17 Sôm 62.11; Luk 12.15, 20; Zhk 5.1

byésh nə jǝ lām yé, nyə wə ηgə sá né sə ηgəg nə balan nə isā byɔwηgῶ shú mənywa məsú. ¹⁸ Cíηg nə bwo né bwə dúg sá mənywa, bwə dúg sá jǝjǝ mísɔɔlúgῶ məηkund məηkund; bwə dúg sá váál yána í ηgə wú lám dí cwú yí, bwə dɛ bə kwéeshá nə bwə dɛ kaaw məbii máη nə bɔɔl búúd. ¹⁹ †† ká yidá bə né dán kúm wə ηgələ sá mbií mísɔɔlúgῶ míni, í é kwəməsá bwo cəg í ηgə zə yí, kú nə sá í ntágwələ.

Məbádá

²⁰ ††É yé Timotê, mpug baagwələ sá Zembî nyə á yə wo yí. Wo nda dɛ kənd məlwə məbéé zhizhe mikaand mí ηgə lúmbəli nə búgə myáád, wo ɔ sásəl é námə óηk-wafad ɔ búúd bwə ηgə jaaw mənyúul né búsə nə mpúyá wá. ²¹ ††Búú! búúd bwə á jaaw mənyúul ntɔ wá bwə á mə lāηgəwo wú búgəd.

Zembî ké sá bí mpaam.

†† 6:19 Mat 6.20 ††† 6:20 1.4; 6.4; 2Tm 1.14 ††† 6:21 mpaam: Gal 6.18

2 Timotê

Isâ í dúgyá nê kálaad ábêê mæ Pwôl shú má Timotê yí

Kálaad ábêê má Timotê ngæ nyîn ná Pwôl nyæ á bæ Róma ja nyé á cilæ nyæ yí (1.17). Í á jæla nê bæ Pwôl ngæ jág jug mímbwugæd (2.9) a músæ a tál fwó (4.10, 16). Nda nyé á mpu né iséy byé í má shín a wál zæ yæ ná (4.6), nyæ á ka cilæ muud nyæ á bæ nyæ fwámé múúd gwoong á cælí yé (1.2), yæ nyæ mæcwûŋ.

Pwôl mæ tééd fwo yæ Zembî akíba nê búgæ Timotê jî nê ndí yí. Nda á bwey mpu né obwiingye ó Jjzj Lâŋ bwá dæ jug, dæ bwæma nê cúwúlí ná, a bándúlí Timotê nê a yíimúg nyúul ja mækwæmæ má bô yí, a gwána nda fwámé «mwâ zimbî má Kríst», lwóya íŋkán. (1.3–2.13). A mpú bándúla nyæ ná a jíig ncê nê buud bwá dæ té mbeé ílís-lís nê ozhuyá nê isâ í dæ sá nê buud bwé wúg búgá dí wá. A mú cí ná a bæg yuug jé, nyæ Pwôl, a dæ cægæ nda mílísú mí Zembî mí ngæ cí ná, kú fúfug (2.14–4.5). A mú kæ shínal kálaad nê ŋkánjúla ŋkánjúla cé nyáméfwó tál yí, a ngæ lú Zembî muud nyæ á ngæ shúgal nyæ yé (4.6–22).

Pwôl ngæ lwó ná nyæ a má gwána gwáná á kaambúléla nê Jjzj Lâŋ ná ndéé kæ wócs máshíné má cæg jé (4.7). A ngæ jî ja jêsh ná buud bwé lú kálaad éga wá bwé gwánág gwáná jcwŋgú kú nê ifwaas, nda fúndæ mízhízhín, ngæ gwána nê búgá, nê jisów, nê cælí, nê nadâ.

Mæbádá

1 †Mæ wé ngæ cilæ kálaad éga, mæ Pwôl. Zembî nyæ a jî ná mæ bæg *muud lwámá mæ *Kríst Yésus, shú ná mæ bwíingæg buud cæg nyæ á kaag nê a bá yæ bwo wé Kríst Yésus yí. ² †Mæ cilæ wo Timotê mwân waam má búl cæel yé. Zembî Sóŋgú bá Cwámba wúsú Kríst Yésus bwé ó sá wo mpaam, bwé ó gwág wo cey lámúd, bwé ó sá námé nê wo cúgæg mpwogé.

Pwôl ngæ yæ Zembî akíba

³ †Mæ ngæ yæ Zembî ódá bwé á dæ yæ gúmé yé akíba. Nyæ námé wé má ngæ yæ gúmé mitédúgá myâ lâm mí njúl mæ fúbán yé. Mæ dæ wá wo mædí mójægæla dí ja jêsh, tæc ibulú tæc mimwásé. ⁴ Mæ ngæ bul tédúgá yé dwô, mæ ka ngæ bul jî ná shwé dúgyág mæ búlæg bæ nê mæshusæg. ⁵ †Mæ ngæ tédúga búgá gwô, búgá á kú nê mækéŋ, búgá ngwúd nê ngwúd mpáámbé gwô Loyís bá ngæcŋgú woó Enís bwé á bæ nê ndí yí. Mæ ngæ mpu búbálé nê búgá jcwŋg námé wé wó jí nê ndí yí.

Magúæg jug shú Jjzj Kéel

⁶ †Gwé wé má bándúlí wo ná: ngagú nê gwíing sâ Zembî nyæ á yæ wo ja má á bæd wo mæbwé yí. ⁷ †Næcé *shíshim Zembî nyæ á yæ shé yí í cúgé shíshim ífwaas; í yidá bæ shíshim í dæ sá ná muud búlæg bæ nê ŋkul, nê cælí, a dæ jwú nê lâm yé yí. ⁸ †Ntó má kê ná wo ajáláyé nê gwág shwôn nê ngólæ bwiing lâŋ má Cwámba íshé

† 1:1 1Tm 2.7 †† 1:2 Timotê: 1Tm 1.2; 1Kr 4.17 † 1:3 Flp 3.5; 1Tm 1.5 †† 1:5 Mis 16.1 †† 1:6 bæd wo mæbwé: 1Tm 4.14; 5.22 ††† 1:7 Rom 8.15 ††† 1:8 2.9; Rom 1.16

tâm buud, wo nda námé gwág mæ shwôn nda má jí mímbwug dí ná. Yídagú magúla nê wo júgæg námé nda má shú Jjzj Kéel, shwé ngæ *búgæla ŋkul má Zembî. ⁹ †Næcé nyæ wé nyæ á cæg shé, a jôw shé nê shé bæg buud bé; nyæ a shígé jôw shé ntó nê shé á fwo sá jzjz míssólúgú, í á bæ nji næcé nyáméfwó nyæ á ŋwa cígúla ná a sá shé mpaam. Nyæ á bwey cægæ shé mpaam nyæcŋg kwon mæ *Kríst Yésus dí, shí ga nda fwo tééd. ¹⁰ †A má ka lwó shé mpaam nyæcŋgú ja gaád nê zólæ cægæ íshé Kríst Yésus nyæ á zæ lwóya nyúul yí. Nyæ wé nyæ a má zæ caam ŋkul shwíy í á dæ bæ nê ndí yí, a zæ nê Jjzj Kéel zæ sá nê shé mpúg cæg jí kú bá bwele shín yí.

¹¹ †Jjzj Kéel dæcŋg wé Zembî nyæ á tál mæ ná mæ ngéng nê bwiing yí, mæ bæg *muud lwámá, mæ bæ nê zhí mæ jíígúlí búúd. ¹² Gwé wé má ngæ jíscw minjugú yí; nji mæ agwágé myo shwôn, næcé mæ mæ mpú múúd má á má búgæla yé; mæ mpú búbálé ná a jî nê ŋkul mpu baagæla sâ jêsh má yé nyæ ná a báagælag yí, mæ kæ bá ŋwa gwo jwôw á mæzhúgúla.

¹³ †Iciyá yâ obúbálé wó á lég nê mæ yí, ŋwag byo tâŋ yuug, ŋwag byo nê búgá nê cælí í ngæ zhu wé Kríst Yésus yí. ¹⁴ †Sâ wo á yícw yí, wo ó baagæla gwo nê kwíindyá má ŋkæŋkê Shíshim njúl shédí yé.

¹⁵ †Wo mpú ná buud c Azí bêsh bwé á má myaas mæ, tæem bæ Fízhêl bá Eræmozhên. ¹⁶ †Cwámba gwágúg njôw búúd má Onezifôr cey lámúd. Næcé nywáá nyæ á dæ wá mæ ŋkul nyúulú, kú gwág mæ shwôn nê mæ jî

§ 1:9 Ifz 2.8-9; Tit 3.5 †† 1:10 Yuá 1.14; Tit 3.6 1Kr 15.20, 55, 57; Heb 2.14-15 ††† 1:11 1Tm 2.7 †† 1:13 1.5; 1Tm 1.10 ††† 1:14 1Tm 6.20 †† 1:15 4.16 †† 1:16 Onezifôr: 4.19

mímbwugud. ¹⁷ Nyə á yida ngə sɔ̄ mə nə zény ja nyə á wóós Róma yí, a mú kwey mə. ¹⁸ Cwám̄ba Yésus sáág nə Zembî bág gwág nyə cey láméd jwów á məzhúgúlâ. Wo ntâg wə mə búl mpu bímbí lú kwíindyá nyə á kwíind mə Iféz yí.

Pwôl ngə cwîny mwân yé

2 Mwân waam, ság nə mpaam má *Kríst Yésus í lúləshig wo! ² †Sâ jêsh wó á gwág mə á jǐǐgəli zh-wog owúshined bwé njúl yí, kalagú gwo, yə búúd wó mə dég nə bí abúgúlág wá, bân bwé bəg nə ñkul mə jǐǐgəlí bóólúgá búúd. ³ Jísówúg dwó kow lú mínjugú tân nda fwámé zimbi mə Kríst Yésus. ⁴ Muud ngə sêy séy izimbi yé, ja á cœel nə mása yé gwágúg nyə nywa yí, nyə ádé na nyiŋgə kənd lám zhizhe ísád. ⁵ ††Bwé dɛ bwééd ngwiimbe igwiimbî *túm gúmá nji ja á ntɔ̄ nda mǎcœx mə ígwiimbí mə cí ná. ⁶ Mbɛye mǎmpɛg nyə á wáduga yé, nyə wə mə jǐlâ nə fwo tééd mwáágulə mpúmá. ⁷ Faasúg ísâ mə ngə cɪ yí, Cwám̄ba nyə e sá nə wo wám̄búlég byésh.

⁸ †Wo ɔ̄ tádégá Yésus-Kríst nyə á byél mpwoŋ buud mə *Dávid dɛ, nyə á gwúm yé. Jɔ̄jɔ̄ Kéel mə ngə bwiiŋg wə ñi. ⁹ ††Mə jɪ mímbwug dɛ nda zhiləŋgaané nǎcé mə ngələ bwiiŋg Milésú mí Zembî mycɔ̄ŋg. Nji, mə tɛem bə mímbwug dɛ, muud cugé nə ñkul wóólə Milésú mí Zembî mǎŋkəda. ¹⁰ ††Gwə wə í sá nə mə ngəg nə jísow ísâ byésh, shú nə buud Zembî nyə a féesh wá bwé bíig cɛg Yésus nyə á zə nə ndí yí, bwé ka bá bə nə milwané mí ábúle bwele shîn yí. ¹¹ †††Ciyá ábúgúlág jǐ ná:

Ñkí shénɔ̄ŋ Yésus shé á yə, shénɔ̄ŋ mə bá nǎmə nyiŋgə cɛgə.

¹² †††Shé mə ká yím mǎnyúul, shénɔ̄ŋ ka bá jwú.

Shé mə ká kǐílya nyə, a bá nǎmə kǐílya shé.

¹³ ††Shé mə ká bə kú sá sâ á cí yí, nywáá bə nǎmə nji abúgúlág, nǎcé a cugé nə ñkul kǐílya nyǎmǎfwo.

Wo ngə sêy mísh má Zembî dɛ

¹⁴ †††Báásúlég búúd ísâ ñni. Yíimbúlíg bwo mísh má Zembî dɛ ná bwé bəg kú dɛ bɛ dɛlə bigas íciyá nə ndé mbigas kə nyɛ ózhuyâ. Sâ jɔ̄ŋg í akwíndé ɔ̄ɔ̄ sâ, í yida kweeməshi búúd bwé gwágulə wá. ¹⁵ †††Wáág ñkúl nə wo dég nyín mísh má Zembî dɛ ná wo mə ntɔ̄ mǎkəgəlɛ, wo jɪ sɔ̄ɔ̄l mǎsáal cugé nə sâ shwôn yé, sɔ̄ɔ̄l mǎsáal ngə bwiiŋg búbálé mə Zembî mbií í jəla yé. ¹⁶ †††Wo nda dɛ kənd mǎlwə mbeé zhizhe mikaand mí ngə lumbəli nə búgá myáád. Buud bwé dɛ lás mbií mikaand mycɔ̄ŋg wá bwé bá ngə kə nji shwóg-shwóg nə Zembî. ¹⁷ ††††Ciyá byán í bá dɛ də búúd nda fəŋ ñk-waambá í dɛ də múúd nyúul ná. Imene bá Filét bí mbií búúd wɔ̄ŋg. ¹⁸ Bwé ngə jaaw buud nə gwúmúshilə sə

† 2:2 1Tm 1.10; 4.14 †† 2:5 4.7-8 † 2:8 Rom 1.3-4; 1Kr 15.4 †† 2:9 1.8; Ifz 3.1; Flp 1.12-14 †† 2:10 Rom 5.2; Kol 1.24 ††† 2:11 Rom 6.8 ††† 2:12 Mat 10.32-33; Rom 5.17 † 2:13 Rom 3.3-4 †† 2:14 1Tm 1.3-7; 6.4; Tit 3.9 ††† 2:15 1Tm 1.10 †† 2:16 1Tm 1.4 ††† 2:17 Imene: 1Tm 1.20

ngə cɪ nə Zembî mə bá gwúməshi búúd yí í á mə bwey bə. Ja bə ngə cɪ ntɔ̄ yí, bwé mə shwáda wú óbúbaléd kə koogú, bwé ngə sá nə bóól búúd búgá í shwágúság.

¹⁹ †††Nji, ɔ̄ɔ̄ jǐ ɔ̄ɔ̄ jǐ, lal-lal lúməga Zembî nyə ləm yí, jáá jǐ ná nǎmə nə shím; Zembî nyə á cilə cíŋŋg lúməga jɔ̄ŋg dɛ ná: «Cwám̄ba mə mpú búúd bí búúd bə wá», a nyiŋgə nǎmə cilə ná: «Muud yésh mə dɛ kám̄b Cwám̄ba yé mə jəlá nə béégya nə olíŋŋɛ».

²⁰ †††Njów mə fwámé múúd í ádé bə nji nə ishúyá bwé á lúlə nə or ñkí ntâg kwóógú bwé dɛ lúlə *mwaané nə ndí yí; í dɛ nǎmə bə nə bycɔ̄ŋg ísâ bwé á caag nə ilí yí, nə bycɔ̄ŋg bwé á mɛ nə yagá yí. Bíl bíə bycɔ̄ŋg bwé dɛ balan nə ndí mǎfwála mə gúmá dɛ yí; bílúgá, bwé dɛ balan nə ndí ja í cugé fwála gúmá yí. ²¹ †††Muud mə myáás bów-bów mínjǐǐgúlâ mə ámə ngə cɪ míni yé, nyə é bə shúyá gúmá. Muud wɔ̄ŋgú nyə é bə ñkɛŋkɛ kúúud, a bə nə mǎfí shú mə Zembî muud njów, a bə kwésha nə búə nə ñkul balan nə nyə shú wúl jɔ̄jɔ̄ sɔ̄ɔ̄lúgú wésh.

²² †††Túbúg íyéesh í ngə bul julə mǎsás nə mǎncwómá yí; wo yida sɔ̄ ná wo cúgəg cɛg á tɛtəlí, cɛg búgá, cɛg cœlí, cɛg á nə shɛɛ. Binɔ̄ŋ buud bwé ngə jów Cwám̄ba nə milám fúbán wá, bí cúgəg gwo nə lâm wésh.

²³ †††Dugú ban séŋsálə búúd bwé dɛ séŋsá mǎkəl kú nə wúm̄búlé nda mikás yí. Nǎcé séŋsálə mǎkəl wɔ̄ŋgú í ábweyé nə dɛ shúgəla ózhuyâ. ²⁴ ††††njúl nə sɔ̄ɔ̄l mǎsáal mə Cwám̄ba nyə ajóláyé nə dɛ bə nə ózhuyâ, á jəlá nə yidá bə nə osusa nə muud yésh, a dɛ mpu jǐǐgəli búúd, a dɛ bə nə jilálə lâm. ²⁵ †††††jəlá nə dɛ sá nə, bɔ̄ŋg bwé sá nyə ñkwafad wá, a cwîny bwo nə shɛɛ, a ngə bwánd nə ka Zembî nyə é yə bwo fwála ná bwé céndúg mǎtédúgá nə ndéé bwé zə mpu óbúbalé, ²⁶ bwé mú nyiŋgə bii fwámé mǎtédúgá nə ndéé bwé mú cugya wú ñkwaŋg mə Njwú mǎjamb dɛ kúl nyə á wá bwo mímbwug myéd nə bwé dég gwág nji nə nyə yí.

Bów-bów ísâ í bá sɛy mwów mǎ məzhúgúlâ dɛ

3 ²⁰ Mpug nə mwów mǎ məzhúgúlâ dɛ, mǎɔ̄l mǎfwála mə bá bə ñkí lal cɛg. ² †††Nǎcé buud bwé bá bə nə íbɛí, bwé bul cœel *mwaané. Bwé bá bə nə bəgəwa, bwé dɛ ñkény mǎnyúul, dɛ *lás nə Zembî bwaasúlə mpu, sá obyíl bǎŋ mǎlwə, nda dɛ lɔ̄ mǎny-wa, kú gwɔ̄ɔ̄ Zembî. ³ Bwé bá bə nə ñkúud, bwé ábúle dɛ magulə juu búúd, bwé bá dɛ sá íkúúgú, dɛ sá ísâ nə jwuŋ, dɛ bə nə mǎnyaan, kú cœel mǎnywa. ⁴ Bwé bá dɛ bə ngwól kusha ngwól, ngwól kusha ngwól, bwé bá bə nda bwé cugé nə milúu, dɛ jág ñkény mǎnyúul, bwé bá cœel mǎshweesh mə cɛg ntɔ̄ Zembî. ⁵ †††Bwé bá dɛ nyín nda buud bwé ngə gwɔ̄ɔ̄ Zembî wá, nji bwé nda mpu ñkúl mə Zembî í dɛ cénd búúd yí. Wo ɔ̄ bá dɛ tów búúd bɔ̄ŋg shwóg-shwóg.

⁶ ††††Bóól bɔ̄ŋg bwé dɛ kyey nə mínjǐǐgúlâ myán mín-jów mínjów; budá bwé ngə wáduga nə kúúú lú *mis-

†† 2:19 Ilɔ̄ 16.5; Yuá 10.14 †† 2:20 Rom 9.21 ††† 2:21 3.17 ††† 2:22 1Tm 6.11 ††† 2:23 2.16 18 2:24 1Tm 3.3; Tit 2.7-8 19 2:25 1Tm 2.4 20 3:1 1Tm 4.1; 2Pr 3.3; 1Yn 2.18; Yúd 18 21 3:2 Gal 5.19-21 22 3:5 Mat 7.15, 21; Rom 2.19-20; Tit 1.16 23 3:6 Tit 1.11

ám, íyéesh mimbii mimbii í ngá kə nə bwo cê kə nə bwo cê wá, bwə də biil mínjǵgúlá myɔɔŋg dǵ, nda óshú bwə də biil ŋkwaanŋ dǵ ná. ⁷ Búsə ŋji bwə ʒ də ŋwa mínjǵgúlá, nda ka bwəle mpu óbúbálé. ⁸ †Námə nda Zhanés bá Zhambres bwə á lúmbəli nə Moyíz ná, ntó námə wə óyǵgəli bɔɔŋg bwə ngə lúmbəli nə obúbálé yé. Mitédúgá mí mú bwo oncúg-nculé mílúúd, jáŋ búgú í á má yə íyíy-yíy. ⁹ ŋji, sǔólúgú wán í ábúlé bugəban, nəcé buud bēsh bwə é mpu nə bāŋ bwə ngə cəgə íwushí dǵ námə nda íwushí í Zhanés bá Zhambres í á mpúy ná.

Nadagú ni ísâ wó á jǵg mǔdí yí

¹⁰ ††Wəe gwó kóómb dǵ, wo á bə mínjǵgúlá myâm, wo ŋwa kuú ŋjɔɔnd wâm, wo mpu íyuug mé ngə yigəla yí, nə búgú jám, nə cəg mé ngə cəgə kú nə míláməsa yí, nə cəelí jám, nə zény má jǵ nə ndǵ shú kələ shwóg yí. ¹¹ †Wo mpú nda búúd bwə á wáámə mə nə cúwélí ná, wo mpú bímbí jugúlə má á jug Antyósh nə Ikóniyum nə Lístrə yí. Byáyé ífəməga má áshígé jísɔw yí? ŋji, ísâ íni byēsh í á tɛem ngə wáámə mə, Cwáməba nyə á ngə sá nə mə fááməg. ¹² ††Mpug nə buud bēsh bwə céel cəgə cəg í yə Zembí gúmə kwoŋ mə Yésus-Kríst wá bwə bá bwəma nə cúwélí. ¹³ ŋji, bɔɔŋg bí mímbəwélú wá nə bɔɔŋg wá məshígá bwə bá yida ngə jág bul sá məbɔw, bwə ngə yíl bǔól búúd zhǵd, bwéméfwó bwə ngə námə yílw. ¹⁴ ††Wəe gwó kóómb dǵ, nadagú nə ísâ wó á jǵg wo magələ nə lám wə yí; wo mpú ntāg buud wó á jǵg ísâ byɔɔŋg bwédǵ wá. ¹⁵ ††Wó bwey mpu Micilyá mí Zembí tééd ná wo ŋjúl mwántombú. Micilyá myɔɔŋg mí nə ŋkul sá nə muud bəg nə fəg shú cəg búúd bwə ngə bí nə búgúlalé Yésus-Kríst yí. ¹⁶ Zembí wə nyə a lwó buud cilyá wēsh bwə á cilə yí; ntó, cilyá wēsh wúsə nə mfíí shú jǵgúlílə búúd óbúbálé, nə bágúlalé íwushí, nə sǵgúle yíl búúd íwushí dǵ, nə jǵgúlílə búúd cəg á tǵtəlí, ¹⁷ ††shú nə muud má Zembí bəg nə ŋkul kwag sá jēsh, sá nda fúfə nyə shú sálə sǔólúgú wēsh wé ŋkí nywa yí.

Timotê bwíŋgəg Jjǵ Kéel

4 [§]Mə ngə lás nə wo mísh má Zembí bá Yésus-Kríst dǵ. Mə lás nə wo, námə nda á *Kríst Yésus mə bá nyiŋgə zə nə, námə nda á bá zə sámb búúd mílǵsú tɔw mímbimbə tɔw mikuwó ná, námə nda á bá zə təl íjwú-ga byé ná. ² †Mə lás nə wo ná, cúndəg Ciyá má Zembí, báásúlég tɔw fwála í jəla, tɔw í ajəláyé; dəgú lwó búúd íwushí byán, dəgú jum, də cwíny; ísâ íni byēsh dǵ, kú nə míláməsa, wo mbíd ŋji yéesh jǵgúlílə. ³ ††Nəcə dúl fwála í bá bə, buud bwə ábúle ná də cəel gwág fwámé ŋjǵgúlá. Bwə bá yidá də bə íyéesh byán, də sɛɛŋgya nə

† 3:8 MmN 7.11, 22; 8.3, 14; 1Tm 6.4-5 †† 3:10 Rom 16.24; 1Tm 1.5 † 3:11 Mis 13.50; 14.5; 14.19 Sòm 34.20; 2Kr 11.23-29 †† 3:12 Mat 16.24; Yuá 15.20; Mis 14.22; 1Te 3.3 †† 3:14 2.2; 1Tm 1.10 ††† 3:15 Yuá 5.39; Rom 15.4; 1Tm 4.13; 2Pr 1.21 ††† 3:17 2.21 § 4:1 Mis 10.42; 2Kr 5.10; 1Pr 4.5 §† 4:2 Mis 20.20, 31; Tit 1.13 §†† 4:3 1Tm 1.10; 4.1

oyǵgəli bwə də jaaw bwo ísâ í də lugə bwo mǔlwəd yí. ⁴ ††Bwə ábúle ná də kənd mǔlwə óbúbáléd, bwə bá yida də gwágəle míkaanə. ⁵ ŋji wəe dəgú cunal iyéesh byə ja jēsh, wo ɔ jísɔw micúŋ, wo ɔ wá nyúúl bwíiŋgúle Jjǵ Lánúd, sá ísəy byə mbíí í jəla yí. ⁶ ††Məe mú nda cúdú bwə zə cígə yə Zembí *mətúnə-ga yé, wəla lú ŋjɔɔnd dām í má wóó. ⁷ †Mə á má gwá-na jǵjǵ gwáná, mə mə casələ kúlé má á ngə ju yí, mə a mə baagələ búgú. ⁸ Tééd kíkidíga, *túm gúmá í músə mə ŋkwəməsá, túm gúmá í lwó nə Zembí mə cí nə mə jǵ tǵtəlí yí. Cwáməba, muud jǵ sémbye mílǵsú atǵtəlí yé, nyə wə má bá yə mə yuug jɔɔŋg jwɔw dɔɔŋgúd; nyə abúle yə ŋji mə, a bá námə yə bɔɔŋg bēsh bwə ngə cəel nə a nyíŋgəg zə wá.

Ísâ í lám

⁹ Wáág ŋkúl nə wo láləg zə kwey mə. ¹⁰ ††Démas má myaas mə nəcé a jág bul cəel cəg á mwɔw mēga. Nyə a mə kə Tesalonika, Kresáns mə kə Galátia, Titus kə Dal-matí. ¹¹ ††ŋji Lúkas wə sá bí wa yé. Wo ɔ ŋwa Márkus zə nə nyə, nyə é zə kwíínd mə ísəyúd. ¹² ††Mə a mə kənd Tishik Ífēz. ¹³ †††Ja wó bá zə yí, wo ɔ bá zə nə mə káándə yŋ mə á lúgə Truwás wə Karəpus yí; wo ɔ bá námə zə nə okálaad, bul bə nə ndéé bɔɔŋg bí sýyá nə ikúúdú í cúdú wá. ¹⁴ ††Aləgəzándrə álúlə míkwambə nyə á bul sá mə məbɔw. Cwáməba mə bá yə nyə myəna myā míśólúgú myé. ¹⁵ Wo ʒ də námə kááləgə nə nyə, nyə á bul lúmbəli nə kéel dúsú. ¹⁶ ††Jwɔw mə á tééd kə shwɔ nyúúl mpáánzə mílǵsú yí, mə a shígé bə nə muud mə kwíínd mə, buud bēsh bwə á myaas mə. Zembí kə juu bwo nə bɔw-bɔw sǔólúgú wán wɔɔŋgú. ¹⁷ ††ŋji, Cwáməba nyə a shí kwíínd mə, nyə á lələshi mə mbíí á nə mə á bwíiŋg kéel dé dēsh, mə sá nə ikúl ishús byēsh í gwágúg dwo. Nyə a tǵ yíl mə májə má zhwambánkwə dǵ. ¹⁸ ††Cwáməba nyə e bá námə də yíl mə bíl ísâ í məbɔw byēsh dǵ, a mú bá sá nə mə kəg nyíí Faan dé á gwówúd kú shwúg júk kú bwíim bɔɔgú. A bəg nə gúmá kandəgə á kandəgə! Amen.

Məbədə

¹⁹ ††Wo ɔ bədə mə Priska bá Akilas nə ŋjɔw búúd mə Oneziför. ²⁰ ††Erást nyə a lúg Kərənt, mə a lúgə Trofím Milēt a ngə bwas. ²¹ Wáág ŋkúl nə wo zəg ŋkwān nda fwo zə shí. Nə Ibulus nə Púdens nə Línus nə Klodía nə bǔól bwáánŋg bēsh bwə ngə bəda wo. ²² ††Cwáməba jǵg nə *shishim wó! Zembí kə sá bí mpaam.

§† 4:4 1Tm 1.4 §†† 4:6 Flp 2.17; 2Pr 1.14 §† 4:7 1Kr 9.24-25; Flp 3.12-14; 1Tm 1.18 §† 4:10 Flp 2.21 Kol 4.14; Flm 24; 1Yn 2.15; Tit 1.4 §†† 4:11 Lúkas: Kol 4.14 Kol 4.10 §†† 4:12 Tishik: Kol 4.7-8 §†† 4:13 Mis 20.6 18 4:14 Mat 16.27 1Tm 1.20 19 4:16 1.15 20 4:17 Dan 6.21; Sòm 22.22; Mis 1.8; 23.11 21 4:18 2Kr 1.10; Flp 1.19-20 22 4:19 Priska bá Akilas: Mis 18.2 2Tm 1.16-17 23 4:20 Erást: Mis 19.22; Rom 16.23 Mis 21.29 24 4:22 Gal 6.18

2 Timotê

Isâ í dúgyá nê kálad mæ Pwôl shú mæ Títus yí

Títus nyê á bæ váál krísten á né nyê a shígé bæ kúl Oyúden dē (Gal 2.1-3). Bá Pwôl bwé á shí kyey sámbá, nyê á bul nêmé sá ñkwambêlê mpédúgá Pwôl bônîñ nê obúgêla wâ Kôrênt (2Kr 7.6-16). Ja Pwôl mæ zé cilê nyê kálad éga yí, í á bæ nyê Títus ñjúl lɔcm bwé jów né Kôrênt yí; í á bæ Pwôl mæ têl ná a ñgóg nê fála ñgê kwambêlê isâ yâ Dɔ á ññ ñkwamé nyɔɔñg dē (1.5).

Pwôl mæ bwey lwó shug læ kálad ná nêmé mátéédúlé mæ cilyád (1.1-4). Kálê zê kê shwóg nê lúú áshúshwóógú, a lwó kuú ñjɔɔnd múúd mæ jêla bæ nê ndē shú né bwé tálég nyê tówe shwóg á Dɔ yí (1.5-16). Lúú ábêê wúsê mæcwûñg á ñgê cwîny Títus shú isâ í dúgá nê ikínda í búúd nyê é bá dæ bwêma nê ndē Dɔ dē yí: nê icwúcwúúl í búdûm nê icwúcwúúl í búdá (bwó buud bwé jêla nê cwîny míngwɔɔl wá), nê mæncwámá, nê mælwáá (2.1-15). Lúú áléel í nyíngê báásêlê ókrísten isâ bwé jêla nê sá yí, nê váál bwé jêla nê cêgê né shêe ñgê kwanz mbéégí mênkɔɔmú yí (3.1-11), né ndéé, a mú kê shínal kálad nê mæcwûñg nê mæbá dá (3.12-15).

Olɔyê ɔ kálad éga búsê nê ñkul læel gwág né Pwôl nyê añgê nê cî ñjî isâ í dúgá nê Títus nyêmfwó yí. Isâ á ñgê lás cínɔñg yí bísê isâ í dúgyá nê Dɔ dêsh yí: isâ nda váál gúfúgá í jêla kyey yí, nê kuú ñjɔɔnd ótôwe ɔ shwóg, nê kuú ñjɔɔnd obúgêla bêsh.

Mæbá dá

1 †Mæ Pwôl, mæ jî lwaá mæ Zembî, *muud lwámá mæ Yésus-Kríst né mæ ñkényúg mbag á sálê né mifééshá mí búúd myé mí bég nê búgá. Mæ jî né mæ sáág né buud bwé mpúg obúbá lé bwé lwó né muud mæ kænd lâm wé Zembî wá. 2 †Í bég ntó shú né bwé ñgóg nê bwánd nê búgá né bwé bá cêgê cêg á kandêgê kandêgê. Zembî nyê á bwey kaag buud cêg jɔɔñgú shí nê gwów í nda fwo bæ. Zembî nyê ádê bwêlê bwíing ijɔɔ. 3 †Ja dâñ fwála í á wóós yí, nyê a sá né buud bwé mpúg ñkaagê nyê á kaag nyɔɔñgú. Lâñ wɔɔñg wé Cêgye wúsú Zembî nyê á yê mæ séy né mæ ñgóg nê bwíing yí. 4 †Mæ cilê wo kálad éga, wo Títus, mwân waamê kómb á búgá sá bêsh ñgê *búgêla yí. Zembî Sɔɔñgú bá Cêgye wúsú Yésus-Kríst bwé ɔ sá wo mpaam, bwé ɔ sá nêmé né wo cêgêg nê mætêla.

Titus mæ jêlá nê táág isâ yâ Zembî Kôrênt

5 †Ja mæ á lúgê wo né wo jíg ññ Kôrênt yí, í á bæ shú né wo shínég táág isâ byêsh, wo têl ócúmbá buud ɔ *Dɔ mæ Zembî míngwála myêsh dē nda mæ á cî né wo sáág né. 6 †Cúmbá muud mæ jêlá nê bæ múúd ñgê cêgê kú nê sâ á jumég yé. A jêlá nê bæ ñgwûm mæ mudá ñgwûd. Bwán bē bwé jêlá nê bæ obúgêla, bwé nda bwêlê bæ nê ñjagê né bwé ñgê bæ nê intíwúlé, ñkí

† 1:1 muud lwámá: 1Tm 2.7†† 1:2 1Pr 1.3-5; Gal 3.6, 17-18
‡ 1:3 3.4; 1Tm 2.6 †† 1:4 Titus: 2Kr 2.13;
1Tm 1.2 †† 1:5 Mis 14.23 ††† 1:6 1Tm 3.2-7;
1Pr 5.1-4

ntâg né bí nê mæbún. 7 Í ka jî né tówe shwóg mæ dæ fála Dɔ yé bég kú nê sâ á jumég, nêcé a jî tówe shwóg mæ Zembî. Nyê ajélayé nê bæ mbií múúd í dæ tédêga nê nyêmfwó jî nê ñkul sá sâ jêsh yí, kú bæ mbií múúd í dæ kuya mpimbê yí, kú bæ ñgulê mælwæg, kú bæ múúd icwoomb, a nda dæ sɔ *mwaanê nê mæcîí míshéd. 8 A bég muud mæ dæ mpu ñwa ójón yé, a dúgê cêel isâ í ányunywaâ, a dæ cunal íyéesh byé, a ñjúl tétêlí muud, a dúgê sɔ ñjî sâ Zembî mæ gwág nywa yí, a dæ mpu jwú nê lâm. 9 ††A jêlá nê bæ múúd mæ wá lâm ñjîgúla ábúgúlag sê ñgê jîgúli yíid. Ntó, nyê é bæ nê ñkul mæ bándúlé búúd né bwé bég fwámé ñjîgúla, a lwó búúd ɔ óñkwafad iwushí byáñ.

Bów-bów míñjîgúla mí jêlá nê shîn

10 § †Mæ mpú né zhwo obúgêla bí nê mælwê; í bul bæ né ndéé sámbá *Oyúden bwé á magêlê Yésus wá. Bwé dæ sá míkaand kú nê wúmbúlé, dæ shîg buud nê myo. 11 ††Í jî né wo júwalæg bwo mimpu, nêcé bwé ñgê têl minjów mí búúd oncindí né shwu nê ñgêlê jîgúli bwo isâ bí kú jêla yí; bwé ñgê jîgúli isâ byɔɔñgú ñjî shú né bwé bég nê myéna bów-bów zhî jɔɔñgú. 12 Wúl mbyágá á Kôrênt í á dæ cúndê micúndê yí í á cî ná: «Buud ɔ Kôrênt búsê ja jêsh ñjî bwíingúlé ijɔɔ, ñjî gwɔɔ-ñgɔɔ mílâm nda ñkweny, mílêlâm dæ tédêga ñjî dæg.» 13 †Ciyá nyê á cî jɔɔñgú jî búbá lé. Né ndéé, ñkáándúg nê bwo fwámé ñkáándúlé, bwé bég nê fwámé búgá, 14 ††bwé nda kænd mílâm mbéé míkanda

††† 1:9 2.1; 1Tm 1.10 § 1:10 3.9-11; 1Tm 1.3-7 †† 1:10 1Tm 1.6 ††† 1:11 1Tm 6.5; 2Tm 3.6 §† 1:13 2Tm 4.2

mí Oyúden dē, bwə nda bē máccēé má búúd bwə ηgə ban obúbálé wá. ¹⁵ Buud bē ná fwǝ-fwǝ wá, isā byēsh bí námə bwo ná fwǝ-fwǝ; nji, shú bɔɔŋg bē ná nyéé wá, bwə ηgə ban ná bwə abúgúlayé wá, kú ná tɔɔ sá jē bwo ná fwǝ-fwǝ, fɛg nyán nyé nyéé ná nyéé, lâm wán nyéé ná nyéé. ¹⁶ Bwə ηgə cǝ ná bwə mpú Zembî, nji isā bwə ηgə sá yí í njúl sá shús. Bwə cúgέ á cεelúg, bē ná mabún, bwə cúgέ ná ηkul bwεle sá sá ányunywaâ.

Minjǝgúlá shú ócwámbá buud

2 [†]Wεε jaawúg búúd nji sá í ηgə bwəma ná fwámé njǝgúlá yí. ² Cǝfǝg ná ocwámbá buud ná bwə dǝg cunal íyéesh byán, bwə jəlá ná mpíya ná gúmə, cɛgə cɛg íkəŋ, bwə jəlá ná bə ná lal-lal búgə ná məma cεelí, ná fwámé jísɔw. ³ Cǝfǝg ná ocwámbá budá ná bwə cǝgəg námə mbií cɛg Zembî mə gwág nywa yí, bwə nda dɛ cǝ búúd iciyá í bəwúlí bwo milâm yí, bwə nda bə málwaa má málwəg. Cǝfǝg ná bwo ná bwə dǝg bə ná jǝjǝ məcwûŋ, ⁴ shú ná bwə jǝfǝgúlig miŋgwɔɔl mbií bwə jəlá ná cεel ógwúm bán ná bwán yí, ⁵ nə mbií bwə cǝgəg cɛg íkəŋ yí, bwə baagɛlə ményúul nji shú óg-wúm bán, kənd milâm ísəy yâ mínjɔw myánɛd, bə ná jǝ mǝfúlu yí. Bwə ɔ jǝfǝgúli ηgwɔɔl wēsh mbií á jəlá ná magɛlə íjwúga í ηgwúm yé, shú ná buud bwə nda *lás ná Milású mí Zembî bwaasúlə mpu.

Minjǝgúlá shú ηgwíinzhá

⁶ Yáágúg ná məcwəmə ná má cǝgəg cɛg íkəŋ mǝzhíí mēsh. ⁷ Woméfwó téédúg sá ná bwə ηwág yu-ug mǝsɔ́lúgú mí ányunywaâ wódí, wo dɛ bə tútəlí ja wó jǝfǝgúli bwo yí, wo ηwa mínjǝfǝgúlá myô ná mǝjilə. ⁸ Iciyá wó cwééd wódí mpu dǝ yí í bág kú ná mədana, í bág iciyá búúd bwə cúgέ ná ηkul jum wo ná ndí yí. Ntɔ nyə e sá ná buud bwə ηgə lúmbəli ná sá wá bwə bág kú ná zhíí ná bwə mpyaam sə, bwə yidá bə ná shwôn.

⁹ Yáágúg ná məlwaa ná má magɛləg íjwúga í ómása bán mǝzhíí mēsh, bwə sáág ná omása bán bwə gwágúg bwo nywa; bwə nda dɛ fadɛlə íciyá ná omása bán. ¹⁰ Bwə nda dɛ júwo ómása bán isā; bwə yidag bə bwo buud ɔ abúgúlag íja byēsh. Ntɔ nyə e sá ná, njǝfǝgúlá sá ηgə jǝfǝgúli shú má Cɛgye wúsú Zembî yí, buud bwə ηwág wə ná gúmá.

Zembî nyə a má lwóya mpaam nyé

¹¹ Zembî nyə á má lwóya mpaam nyé í ηgə yə muud yēsh cɛg yí. ¹² Mpaam nyɔɔŋgú í ηgə jǝfǝgúli sə ná sə bánɛg cɛg á kú bish Zembî, sə ban íyéesh yâ cɛg ga; ntɔ sə mú cɛgə cɛg íkəŋ wa kala búúd gaád, cɛg á tútəlí, cɛg á kəndúlə lâm wá Zembî. ¹³ Sə má jəlá ná cɛgə ntɔ té sə ηgə bwánd jǝjǝ jwôw má Cwáməba ná búgə yí. Nəcə jwôw dɔɔŋgú, Zembî wúsú ánúnî, Cɛgye

§† 1:14 3.9; 1Tm 1.14 † 1:15 1Tm 1.5; Mat 15.11; Rom 14.14, 20 †† 1:16 2Tm 3.5; 1Yn 2.4 † 2:1 Ifz 5.21-6.9; †† 2:1 1Tm 1.10 †† 2:2 1Kr 13.13 ††† 2:3 1Tm 3.11; 1Pr 3.1-5 ††† 2:5 Ifz 5.22-24 § 2:6 1Yn 2.14 §† 2:7 1Tm 4.12; Flp 3.17 §†† 2:8 1Pr 2.15 §† 2:9 1Tm 6.1-2 §†† 2:10 3.4 §† 2:12 Ifz 1.4; 1Yn 2.16 §† 2:13 1Kr 1.7; 1Te 1.10

wúsú Yésus-Kríst mə bá lwóya mílwanə myé. ¹⁴ Nyə a yána nyəméfwó shú dəsú, zə yíl sə ményámá má cɛg sə á ηgə cɛgə kú bish máccēé yíid, zə fúb ηkúmba kúl búúd, kúl búúd í é dɛ bə ηkwəməsá ja jēsh ná í sá jǝjǝ mǝsɔ́lúgú yí.

¹⁵ Sə wó jəlá ná jaaw búúd wəni. Dɛgú cwíny búúd, dɛ ηkáánd ná bwo ná mpəl gwô jēsh. Muud nda mpyəny wo.

Okrísten cɛg ágúgwáan ján

3 ^{§§†} Báásúlag óbúgəla bēsh ná bwə nda dɛ sá lal lúu ná micí ná otɔwe ɔ shwóg, bwə mágələg íjwú-ga byán, bwə dɛ bə ηkwəməsá ná bwə sá sá jēsh jé ηkí nywa yí. ² Bwə nda mpyaam múúd, bwə dǝg sásələ ózhuyá, dɛ bə ná yéesh ηkwəmbələ, dɛ bul cɛgə ná muud yēsh ná shεε. ³ Shé mpúgá ná shé á fwo námə dɛ bə kú ná fɛg, nji miŋgáádə, ηgə bɛ bów-bôw mǝzhíí, iwímbúg ná yéesh zhwiimbyálə ná cɛg mimbii mimbii í á bii shé mikwám; shé á bə ná gwɔlə mílâm, ná iwímbúg, nda bə sá múúd jé ná ηkul cεel yí, shé á ηgə mpiiya shémé ná shémé. ⁴ Nji, ja Cɛgye wúsú Zembî nyə a má lwóya jǝ lâm jé ná cεelí jé á ηgə cεel buud bēsh yí, ⁵ nyə á cɛg sə, kú bə nəcə sə sálə mǝsɔ́lúgú myâ tútəlí, nji nəcə nyə á gwág sə cey lámúd. Nyə á cɛg sə ná ηgusa nyə á gusa sə yí, ná séy Nkəŋkə Shíshim nyə á sēy yí. Nəcə ηgusa í á sá ná sə byélúg byélé ágúgwáan, Nkəŋkə Shíshim nyə á yə sə cɛg ágúgwáan. ⁶ Zembî nyə á shwu sə Shíshim yé wɔɔŋg nyúúléd məŋkund məŋkund kwonə má Cɛgye wúsú Yésus-Kríst. ⁷ Nyə a sá ntɔ shú ná sə bág bii cɛg á kandɛgə kandɛgə sə ηgə bwánd ná búgə ná sə má bá bii yí, nəcə a má cǝ mpáam nyé dǝ ná sə mú otútəlí ɔ búúd.

Məcwûŋ

⁸ Ciyá ni jé abúgúlag. Má ka jii ná wo lásúg gwo ná iŋkán, buud bwə ηgə *búgəla Zembî wá bwə mpúg shimal sálə jǝjǝ mǝsɔ́lúgú. Ntɔ jǝ jǝ sá, í njúl ná mfíí shú búúd bēsh. ⁹ Nji, wo ɔ dɛ kwanz mbeé sēŋsálə mákəli, ná lǝlə mábyél ná lǝ lǝ lǝ kú ná məshíné ²⁴, ná ozhuyá, ná icigá-cígə buud bwə dɛ ηgə cǝ shú máccēé má Moyíz yí. Isā íni byēsh í cúgέ ná mfíí, bísə ocwúd. ¹⁰ Muud mə sá mbéégí məŋkɔɔmú yé, wo ɔ ηkáánd ná nyə ja áshúshwóógú, wo ηkáánd ja ábεé; ηkí a kə shwóg íí, bē béégya sámbá ná nyə. ¹¹ Mpug ná mbií múúd wɔɔŋg má ηwa bów-bôw zhíí, sálə á ηgə sá *misém ni, a ηgə gwíílya nyəméfwó.

§§† 2:14 3.14; MmN 19.5; Eze 11.20; Gal 1.4; Ifz 2.10; 1Tm 2.6; Heb 13.12; 1Pr 2.9; 1Yn 3.16 §§† 3:1 Rom 13.1-7; 1Pr 1.13-17 §§§ 3:3 1Kr 6.11; Ifz 5.8 18 3:4 1.3; 2.10-11; 1Tm 1.1; 2.3; 4.10; Tit 3.6 19 3:5 Yuá 3.5; Rom 6.4; Ifz 2.8-9; 5.26; 2Tm 1.9; 1Pr 1.3 20 3:6 Rom 8.9-16; 1Kr 6.11; Gal 5.25; 2.13; Flp 3.20; 2Tm 1.10; Tit 3.4; 2Pr 1.11; 1Yn 4.14 21 3:7 Rom 3.24 22 3:9 1.10-16 23 3:9 1.14; 1Tm 1.4 24 Oyúden bwə á dɛ baagɛlə məbyél máŋ micí-lyá, dɛ lǝ micílyá myɔɔŋg mǝsɔɔn, sá jɔɔŋg wə Pwól ηgə ban na yí. 25 3:10 Mat 18.15-17

Məbədə

¹² †Mə bá nti wo Artémas, gúl ja Tishik. Wó ká bá dég ηgwól á bwo mə wós nûη, wo ɔ bá lɛɛl zə kwey mə Nikopolis, nəcé cíncηg wé mə mə cɛɣlə ná mə kə cíngɛli ηkwân yé. ¹³ ††Wo ɔ sɣ ná sâ í bég kú fúfə lwóya bwé jɔw ná Zénas yé, bá Apolos ηjɔɔnd bwé é sá yíid.

† 3:12 *Tishik: Kol 4.7-8* †† 3:13 *Apolos: 1Kr 1.12*

¹⁴ †† jii némə né omínyɔηê búsu bwé jígúg dúlə shimal sá jɔjɔ mísɔ́légé, dɛ ju míkúlé mí wós məshigá myá shú né bwé bég kú fúfə mpúmá. ¹⁵ Buud bēsh sánóη búsu wa wá bwé ηgə bədə wo. Wo ɔ bədə óshwé búsu sánóη sé bí nə búgə ηgwúd wá.

Zembî ké sá bí bēsh mpaam.

‡ 3:14 2.14; 2Kr 8.8-9; Gal 5.22; Ifz 4.28; Kol 1.10

Fəlmōŋ

Isā í dúgyá nə kálaad mə Pwōl shú mə Fəlmōŋ yí

Fəlmōŋ nyə á bə fwámé múúd, nyə á ka cénd kuú njɔɔnd búgəla Yésus, je bə Dɔ́ á Kolósia dɛ. Nyə á bə shwə mə Pwōl (v. 1). Lwaá dé Onezím í á ka túb nyə, ka kə bwəma nə Pwōl, Pwōl nyə njúl mímbwug dɛ. Onezím nyə á ka námə zə bə krísten. Pwōl mú ka zə ŋwa cígúlá ná a nyiŋg kənd nyə wə mása yé, a ka cilə mása wɔɔŋg kálaad é-ga, ná a ləgúg Onezím.

Pwōl mə tééd fwo bəda Fəlmōŋ nə buud bəndəŋ bwə ŋgə ji wá (1-3), a mú yə Zembí akíba nə búgə nə zény Fəlmōŋ jí nə ndɛ yí (4-7). Ná ndéé, a mú ka jaaw sá á ŋgə jii ná Fəlmōŋ sáág lwaá dé Onezím yí (8-22). Məbədə má məshíné di, Pwōl ŋgə cwééd zhwoŋg buud á ŋgə námə nə cwééd kálaad á Kolósia dɛ wá, jí nə ŋkul bə nə Onezím wə nyə á kə nə okálaad obá bəsh, nə nyɔɔŋg á Kolósia, nə yé mə Fəlmōŋ.

Ja wó lɔ́ kálaad mə Fəlmōŋ yí, wo dúg ná Pwōl nyə á mpu ŋwa shwə yé Fəlmōŋ nə mətag: kú yímbúli nyə nə tɔ́ sá, kú yə nyə ŋkúmba wáda, a ŋgə mpu ná Fəlmōŋ ji nə ŋkul ban sá á ŋgə ci nyə yí. Pwōl mə lwó ná, cəelí Kríst nyə á cəel sá yí, í ŋgə fəen sá məŋkenya ŋgə kwambələ wŋgú mpədəgá sá buud.

Məbədə

1 †Mə Pwōl wə mə cíl kálaad éga, mə muud jí mímbwug dɛ nəcə ŋgəla səy nə *Kríst Yésus yé. Sá mwááŋg Timoté sá ŋgə cilə wo, abábə wúsú Fəlmōŋ, wo muud ŋgə námə bədəga nə sá ŋgəla səy nə Yésus yé. 2 †Sá mə cilə námə mwááŋg-shilə wúsú Afiya, nə Arship muud gwoŋg wúsú ŋgəla lúmbəli dɔɔmb. Sá mə cilə námə *Dɔ́ lú óbúgəla í dɛ sɛɛŋgə Fəlmōŋ dɛ njɔ́w yí. 3 Sɔ́ŋgú wúsú Zembí bá Cwámba Yésus-Kríst bwə ɔ́ sá bí mpaam, bwə ɔ́ sá námə ná bi cúgəg ná shee.

Fəlmōŋ nyə á bə nə fwámé cəelí nə fwámé búgə

4 †Mə dɛ yə Zembí waamə akíba ja jəsh mə tədəgá wo mэдí májəgəla dɛ yí. 5 †Mə dɛ yə Zembí akíba ntɔ́ nəcə mə gwág ná wo ŋgə kə shwóg nə búgəlálə Cwámba Yésus, wo ŋgə námə lwó ná wó cəel búúd bəsh Zembí nyə a mə féesh wá. 6 †Mə ŋgə jəgəla nə Zembí ná búgə í ŋgə sɛɛŋgə shwə yí í wúmég, wo mpúg bímbí lú mánywa *Kríst mə sá sá má. 7 †Mwaŋg, mə ámə bul bə nə məshusəg, nyúul bul bə mə nə ŋkul nə dúgəla nda cəelí gwó í mə lələshi okrísten mənyúul ná.

Fəlmōŋ nyiŋgə ŋwa Onezím

8 †Ná ndéé, mə ji nə zhií kwoŋ mə *Kríst dɛ ná mə yímbúlig wo nə wo sáág gúl sá. 9 †Nji, tɛem bə ntɔ́, mə yida téég wo məbwə nəcə cəelí Zembí ŋgə yə sá yí, mə

† 1:1 Timoté: 1Kr 4.17†† 1:2 Rom 16.5 Kol 4.17
‡ 1:4 Rom 1.8†† 1:5 1Te 3.6†† 1:6 Flp 1.9; Kol 1.9-10†††
1:7 Rom 12.10; 2Kr 7.4; Heb 13.1††† 1:8 1Tm 6.1-2§ 1:9
mímbwug 1; Ifz 3.1

Pwōl, cwúcwúul múúd í, mə njúl nyiŋgə bə mímbwug dɛ ja gaád nəcə mə ŋgəla səy nə Kríst Yésus. 10 †Mə téég wo məbwə shú mə Onezím. A músə mwán mə ámə byá cəg krísten dɛ mə njúl wa mímbwug dɛ yé.

11 Nyə a shígé fwo dɛ bə wo nə mfíi ja bína bí á fwo dɛ cəgə yí; jaá ga di, a músə shwə bəsh nə mfíi.

12 Mə nyiŋgə nyə ná a nyiŋgəgə zə wódí, a ŋgə zə tən nda gúl kál nyúul jám. 13 †Mə ámə nywá yida jí nə a jíg wa mэдí koogú té mə jí mímbwug dɛ nəcə jɔ́jɔ́ Kéel yí, a ŋgəgə nə səy nə mə jilá gwó dɛ. 14 †Nji, mə shígé cəel ná mə sá gúl sá shwə nda fwo bə cún; mə acéelí ná wo sáág mənywa yímbúlid, í jí nə wo sáág nə jɔ́jɔ́ lâm. 15 Jí nə ŋkul bə nə Onezím nyə a béegya nə wo búbaalé fwála shú ná wo nyiŋgəgə légə nyə kandəgə kandəgə. 16 †Nya ányingəyé ná bə wo lwaá, nyə é ntɔ́ lwaá, nyə é bə wo *mínyɔŋú wó búl cəel yé. A mə bə mə abábə, nyə é nyiŋgə bul bə shú dwó dɛ; nəcə, a jí fwo bə múúd woó, a mə nyiŋgə bə krísten nda wo.

17 Gwə wə mə cəelí ci ná, ŋkí wo mpú ná mə jí wo shwə, ŋwaág Onezím nda wó jí nə ŋkul ŋwa mə ná.

18 Ŋkí nyə á byaagəla nə wo, ŋkí ntəg ná a jí nə wo mp-wálá, lɔ́g ná mə wə mbíd wo nywo. 19 †Mə Pwōl mə ŋgə cilə nə mbwə wám ná mə bá jəna wo mpwálá nyɔɔŋg; mə abúlé cəel nyiŋgə jaaw wo ná cəg gwó jí námə wo mpwálá wó mbíd mə yí. 20 Ná ndéé mwaŋg, ság mə kwíindyá mə ŋgə jí wo ní jínə mə Cwámba dɛ; námə nda shwə bí okrísten ná, sələg mə lâm shí.

21 Mə ŋgə cilə wo kálaad éga mə njúl nə búgə ná wo é sá sá mə ŋgə jí nə wo sáág yí; mə mpú ná wo é sá mə isá cɔ́ jini. 22 Mə jí námə ná wo kwambələg mə

§† 1:10 Onezím: Kol 4.9 1Tm 1.2§†† 1:13 Flp 2.30§† 1:14 2Kr 9.7; 1Pr 5.2§†† 1:16 1Kr 7.22; 1Tm 6.2§† 1:19 1Kr 16.21

bwágá, mə ηgə dúg nə shé wál bá zə nyiηgə dúgyá,
məjəgəla mún mə ηgə gwíīg.

Məbədə

²³ †Ipafras muud sá jí mímbwug dí nəcé ηgélə sēy nə
*Kríst Yésus yé ηgə bəda wo. ²⁴ ††Buud ó gwoonη ηsēy

bām Márkus, nə Aristárug, nə Démas, nə Lúkas bwé
ηgə námə bəda wo. ²⁵ †Mpaam mə Cwám̄ba Yésus-
Kríst í jíη bídí.

† 1:23 *Ipafras: Kol 4.12* †† 1:24 *Márkus: Mis 12.12;*
2Tm 4.11 *Kol 4.10* *Kol 4.14* †
1:25 Gal 6.18

Wəhebərê

Isâ í dúgyá nê kálaad Wəhebərê yí

Muud yêsh mæ mpú shimal l̥ kálaad éga yé nyə e téduga ná í cúgé kálaad, í yidá bæ bwiingúla mílanj mí Zembî. Mátéédúlé mäsə, kú nê muud mæ cilə yé, kú nê muud bwé cilə yé. Nji məbədə mäsə ímpánzə yâ məshíné má lúu 13 wé má sá nê muud mpúg ná jisə kálaad ná bwé á kənd buud.

Muud nyə á cilə yé ngə bándulə okristen ná bwé kú nyiŋgə kənd mítédúgá Mácçé má Moyíz d̥. A ka ngə lwó bwo ná cug mæ Kríst nê iséy byé í nt̥ sâ jêsh búúd búsə nê nkul téduga ná í d̥ cug búúd yí.

Kálaad má bwey na námə lwó mátéédúléd nê Zembî nyə a lwóya sâ á jisə yí wé Yésus-Kríst (1.1-3). Kálaad éga ji nê fwámé mæma mēŋkəw məlɔɔ:

(1) Kríst mæ jág bul nt̥ sâ jêsh (1.4–10.18).

(2) Ol̥ye bwé nádag búgəd (10.19–12.11).

(3) Baalé mæcwûŋ nê ibwádán (12.12–13.25).

Zembî ngə lésha nê buud nê zhiŋ a Mwân yé

1 Yág íŋ, Zembî nyə á d̥ lás nê odâ ija ija, mimbii mimbii nê zhiŋ á *buud ɔ mícúndə bé. ² †Né ndéé, mwów mæ məzhúgúla mága d̥, a má lás nê shé nê zhiŋ a Mwân yé. Mwân yé wəwŋ wé nyə á balan nê ndí sála shí nê gwów yé; nyə a má t̥l nyə nê a bág lúg nê isâ byêsh. ³ ††A ji njəs í ngə zhu mílwanə mí Zembî d̥ yí, a ji zhiŋim mbɛɛla má Zembî, a ngə shúgal isâ byêsh nê ciyá jé álal-ŋkul, isâ byêsh yâ shí nê gwów. Ja nyə á shîn fúb buud, yíl bwo *misóm yí, nyə á kə ji gwów, mbwə mæncwûm má Zembî á nkul nyêsh d̥.

Mwân má Zembî mæ nt̥ wéŋgəles

⁴ †A nt̥ *wéŋgəles, jínə Zembî nyə á gwiid nyə yí nt̥ jínə dán. ⁵ ††Mpugá nê Zembî nyə abwélé ci nê ngwól *éŋgəles ná: «Wo ji Mwân waamə, mæ má byá wo múús». Nda námə nyiŋgə ci ná: «Mə é bæ nyə sóŋgú, a bæ mæ mwân». ⁶ ††Nji, ja Zembî mæ nyiŋgə zə jil Mwân yé a cúmbá shí ga d̥ yí, nyə ná:

Wéŋgəles ɔ Zembî bēsh
bwé kúdég mæmpwoombú
mándəlúd yə nyə gúmə.

⁷ †††Nyə á ci shú wéŋgəles ná:

A d̥ sá nê wéŋgəles bé bwé bég nda fuf̥,
a sá nê osóɔɔ ɔ mäsáal bé bwé bég nda ngwiile kuda.

⁸ †††Nji nyə á ci shú má Mwân yé ná:

Yé Zembî, ijwûga byô í bá ji kú nê zhúgə.
Otútəlí wé bwé ngə lwó nê wo ngə jwú nê faan dwô.

† 1:2 Mwân: 5.8 Yuá 1.2; Kol 1.16; Heb 11.3 †† 1:3
2Kr 4.4; Kol 1.15 8.1 † 1:4 Ifz 1.21; Flp 2.9
†† 1:5 Sôm 2.7; 2Sa 7.14; Mat 3.17; Mis 13.33; Heb 5.5 †† 1:6
Sôm 89.28; 97.7 ††† 1:7 Sôm 104.4 ††† 1:8 Sôm 45.7-8

⁹ Wo á c̥el otútəlí, wo mp̥ii fúlú a kú bish mæççé;
sâ jəwŋ wé j̥í nê, yé Zembî,
Zembî woó nyə a gwáágulə wo mæwúdə má
mëshusug;

nt̥ ji nê nyə á yə wo cé í nt̥ búúd ɔ gwoŋg bwô yí.

¹⁰ †Zembî nyə á ci námə ná:

Yé Cwám̥ba, mátéédúlé d̥, wo wé wo á fwɔ shí,
wo a sá námə jəwŋ nê məbwé mwô.

¹¹ Isâ byəwŋ byêsh í bá shîn,

nji w̥e njul kú nê zhúgə;

byêsh í bá bæ íbwoodú nda mikáándə,

¹² wo bá báág byo nda bwé d̥ báág jud né.

Haaw. Í bá shîn c̥énd nda káándə.

Nji w̥e wo njúl nji mbií ngwûd,

mimbú myô kú bw̥e shîn.

¹³ ††Zembî nyə abwélé námə ci nê ngwól éŋgəles ná:

Jig shí wa mád̥ mbwə mæncwûm
kə wós ja mæ é culəshi mízhízhíŋ myô,
mí bæ wo sâ wó d̥ t̥l mákuú yí!

¹⁴ †††Wéŋgəles b̥an ná wé ozə? Ngaá bēsh búsə
mishíshim mí ngə s̥y nê Zembî, Zembî ka d̥ kənd
bwo ná bwé kég ngə kwíind buud bwé bá ŋwa cug t̥an
ilégí Zembî mæ bá yə sá yí?

Zembî má cug shé

2 ††Nda j̥í nt̥ ná, í bul j̥i nê shé mpúg wá mílúú sá
bwé á jaaw shé yíid, ŋkwaŋgá sá á bá kwab zhiŋ.

² †††Shé mpúgá ná kéel *wéŋgəles bwé á zə nê ndí yág
yí, í á bæ álal-ŋkul; muud yêsh nyə á caam mæççé, nda
bish dwo yé, nyə a shí bwəma nê int̥gúlí í á jəla yí.

³ ††Nda j̥í nt̥ ná, shé má ká bæ kú bish shísha mæma

§ 1:10 Sôm 102.26-28 †† 1:13 8.1; Sôm 110.1 ††† 1:14 Sôm
34.8; 91.11 †† 2:1 6.4-6 ††† 2:2 Mis 7.38, 53; Gal 3.19

cug bwə ngə jaaw shé yí, shé nda bá bwele faam. Cwamba nyəmэфwó wə nyə a tééd jaawúlə lán á cug jɔɔŋgú, buud bwə á gwág nə nyə wá bwə mú zə báásulə shé wə. ⁴ †Shú lwólə námə nə kéel dɔɔŋg dúsə fwámé kéel, Zembî nyəmэфwó nyə a wéeshəli isâ í ntɔ buud ŋkul yí, nə *isâ í mímbúgú nə *məshimbá mim-bíi mimbii. A mú námə yə bwo idáás Shíshim mé dɔ dáás búúd yí, nda nyə á cɛel ná.

Yésus, Mwân mé Zembî nyə á zə bæ muud

⁵ Haaw. Kala búúd sá ngə ci ná í bá bæ yí, wəéŋgəles dɛ bwə bá jwú nə gwo, Zembî nyə a shígé sá nə í bág bæ ntɔ. ⁶ ††I yidá bæ cilyá Kálaad Zembî dɛ ná:

Yé Zembî, wo ngə tédɔga muud nəcé a ji jí?

Wo ngə kweemb kukwumɔga múúd nəcé í bálə jí?

⁷ Wo mé səl nyə shí fúfwála, cɔ wəéŋgəles.

Nə ndéé, wo mé sá nə a ŋkənwag, a bəg nə gúmə nda cí.

⁸ †Wo mé wá isâ byēsh mənyámá mé múúd dɛ.

Haaw. Sálə Zembî mé sá nə a jwúg nə isâ byēsh yí, tɔɔ sâ ŋgwúd nə ŋgwúd í alúgə. Nji, shé cugé nə ŋkul fwo dúg ja gaád nə a ngə jwú nə isâ byēsh. ⁹ †Nji, sâ shé mú ngə dúg yí jí nə, Yésus muud Zembî nyə á səl shí fúfwála cɔ wəéŋgəles yé, a mú ngə ŋkənwə, a njúl nə gúmə nda cí, nəcé nyə á jug nə ndéé a yə. Nyə á zə cé buud bēsh, lwóyálə mpaam Zembî nyə á baam nə bwo yí.

¹⁰ †Zembî wə nyə a té isâ byēsh, nyə wə ngə sá nə byēsh í ngəg nə kyey mpwogé, nyə námə wə nyə á jii nə ncúlyá zhwoɔg bwān bé bwə ŋkənwag məŋkənwə mé. Í á ka jəla nə a sáág nə micúŋ mí bíig Yésus muud nyə á juw zhí nə bwán ɔ Zembî bwə bíig cug yé, micúŋ mɔɔɔŋg mí mú meel sá nə Zembî jíluɔg nyə jiya í á jəla nə nyə yí. ¹¹ ††Ntɔ, nə Yésus muud ngə sá nə buud bwə bəg mɔŋkəŋkə mí búúd yé, nə buud á ngə sá ntɔ wá, bēsh búəsə nə shug ŋgwúd. Gwə wə á jí kú gwág shwōn jɔwúlə bwo nə omínyɔŋú bé yí. ¹² ††Ntɔ wə á cí ná:

Mə bá dɔ bwiiŋg omínyɔŋú bām bímbí lə múúd wo jí yí,

mə sey wo isəsa í gúmə ja bwə sééŋgyá nə bwə gú-mal wo yí.

¹³ †A nyiŋgə námə cí ná:

Mɛɛ jām júgúwé jēsh í bá bæ nyádɛ.

Nyə námə ná: «Mə wə éga, nə bwān Zembî nyə á yə mə wá». ¹⁴ †Nda jí nə bwān á ngə cí ɔni búəsə nə mish-wun nə məcií nə, Yésus nyə á ŋwa námə nyúul muud, a bæ nə mishwun nə məcií shú nə a yəg, shwiý dé mú culəshi ŋkúl mə Njwú məjamb, nye muud nyə á ngə kyey nə shwiý yé. ¹⁵ ††Nyə á yə ntɔ shú nə a yíl búúd bēsh mənnyámád, nəcé bwə á ngə cugə ŋkúmba cug nji ŋgələ fúndə shwiý, cug mənnyámá. ¹⁶ ††I mé mpu nyín

† 2:3 10.29; 12.25 † 2:4 Yuá 2.11; Mís 2.22; 1Kr 12.4-11; 2Kr 12.12 †† 2:6 Sôm 8.5-7 † 2:8 1Kr 15.27 †† 2:9 Flp 2.8-9 †† 2:10 1Kr 8.6; 12.2; Mís 3.15 ††† 2:11 Mat 25.40; 12.50; Yuá 20.17 ††† 2:12 Sôm 22.23 † 2:13 Iza 8.17-18 †† 2:14 2.17; Yuá 1.14 Yuá 8.44; 12.31; 1Yn 3.8; Mbú 12.10 ††† 2:15 Rom 8.21 †† 2:16 Iza 41.8-9

nə Yésus nyə a shígé zə kwiid wəéŋgəles; nyə á yida zə kwiid mpwɔŋ buud mé *Abərahám. ¹⁷ ††Sá jɔɔŋg wə í á sá nə a céndúg bæ nda omínyɔŋú bé məzhíí mēsh, shú nə a bəg bwo fwámé Ajəláci á ofada mə gwág bwo cey lámúd yé, á sá iséy váál Zembî mə céel yí. A ji Ajəláci á ofada nə a sáág *mátúnəga, yíl búúd *misəm myáŋ. ¹⁸ ††Yésus ji nə ŋkul kwíind búúd məbwəbúlán mə ngə fwágəsa məkuú shí wá, nəcé nyəmэфwó nyə á fwo námə bwəma nə məbwəbúlán, nyə á jug.

Yésus-Kríst mé ntɔ Moyíz

3 †Nə ndéé yé mɔŋkəŋkə mí omínyɔŋú bām, bí buud Zembî nyə a mə námə jɔw nə bí bág ŋwa ŋkɔw cug á gwówúd wá, kəndəgá mitédúgá wə Yésus. Nyə wə sə ngə magələ tām buud nə a jí *muud lwámá mé Zembî, a njúl Ajəláci á ofada yé. ² ††Nyə á sá iséy byé váál í á kwaga mísh mé múúd nyə á ntɔ nyə yí, námə nda Moyíz nyə á kyey nə njɔw búúd mə Zembî wēsh váál í á kwaga yí ná. ³ Mpugá nə Zembî nyə a dúg nə Yésus mé jəlá nə bul ŋwa gúmə ntɔ Moyíz, námə nda múúd mə lwɔ njɔw mé dɔ ŋwa gúmə ntɔ njɔw wəméfwó ná. ⁴ Bi mə mpú nə njɔw wēsh í dɔ bæ nə muud nyə ámə lwɔ yé; nji, Zembî wə mé dɔ lwɔ isâ byēsh. ⁵ Moyíz nyə á kyey nə njɔw búúd mə Zembî wēsh váál í á kwaga yí. Nye, nyə á bæ sɔɔl məsáal, ŋgəlwó nə sâ Zembî mə bá jaaw búúd yí í bá bæ búbálé. ⁶ ††Kríst ngə sá iséy byé váál í kwaga yí. Nywá ji Mwân á njɔw mé Zembî. Njɔw mé Zembî wɔɔŋg wə shé, ŋkí shé mé ké nə inkáŋ shwóg, kə námə shwóg nə ŋgəlwə bæ nə milúú nə sáŋ nəcé sə ngə bwánd nyə nə búgə.

Zembî mé dɔ yə búúd bí nə búgə wá wogá

⁷ †††Gwə wə Nkəŋkə Shíshim ngə cí yí, ná:

Ŋkí bí mə gwág kál dé múús í,

⁸ ††kúgá sá nún

nda ja búúd bwə á sá mɔŋgáádə yí.

Jwɔw dɔɔŋgú, buud bwə á kə nə məkəgələ wə Zembî nún shí a shwééshá dɛ.

⁹ Osɔɔŋgú bún bwə á shweenzh mə cíɔŋg nə bwə dúg sâ mé é sá yí.

Bwə á shweenzh mə, í njúl nə bwə á shí dúg isâ mé á sá bwo ¹⁰ tən mimbú məwúm mənɔ yí.

Nda bwə á dɔ she nə bwə dúg sâ mé é sá yí ná, mə á nyada nə kala búúd jɔɔŋgú,

mə mú cí ná: «Búsə ja jēsh nji dɔlə wush; bwə afwóyé mpu zhíí mé ngə lwó bwo yí».

¹¹ ††Mə mú ka kɛen nə mpimbə ná:

«Bwə ábúle bwele kumə

kúl mə á kwəməsa bwo wogá yí».

¹² Bwaŋg, bí ɔ bey nə ŋgwɔl múúd gwoŋg wén bəg nə bɔw-bɔw lám, lám á kú nə búgə nə ndéé a mú yid kwɔŋ nə Zembî á kuwò. ¹³ Yidagá dɔ sá nə, jwɔw dēsh búúd bí nə ŋkul jɔw nə «múús» yí, ŋgwɔl cwíny ŋgwɔl,

††† 2:17 4.14; 5.2; Flp 2.7; 1Yn 2.2 †† 2:18 4.15; Mat 4.1-11 ††

3:1 4.14 ††† 3:2 Ilɔ 12.7 ††† 3:6 Mwân: 5.8

3.14; 4.14; 6.18-19; 9.28; 10.22-24, 35; 13.14; Kol 1.23; Flp 3.20;

2Tm 4.8 ††† 3:7 Sôm 95.7-11 18 3:8 MmN 17.7; Ilɔ 20.2-5 19

3:11 Ilɔ 14.21-23

ngwól cwīny ngwól. Dəgá sá ntó shú ná *sám í nda bá shiig tɔɔ muud á bídfi gwoonɔg né ndéé nyān mú bæ nə nūŋ. ¹⁴†Nəcə shé mūsə *Kříst buud ɔ gwoonɔg bé, ŋkí shé má bii búgə məbwə məbá kə wóɔs məshínéd, námə nda shé á tééd mətéédúléd ná. ¹⁵ Shé kúgá wusa ná jísə cilyá Kálaad Zembí dfí ná:

Ŋkí bi mə gwág kəl dé múús íf,
kúgá sá nūŋ

nda ja búúd bwə á sá miŋgáádə yí.

¹⁶††Ozə bān bwə á gwág kəl mə Zembí ná ndéé bwə mú sá miŋgáádə wá? Ŋgáá í á bæ buud bēsh Moyíz nyə a wú nə ndí Igípten wá? ¹⁷†Ozə Zembí nyə á nyada nə ndí tān mimbú məwúm mánɔ wá? Ŋgáá í á bæ buud bwə á səm ná ndéé mimbimbə myān mí mú ŋgə mɔpɔŋgəli shí a shwéeshád wá? ¹⁸††Ozə nyə á kɛen ná bwə á bəwle bwele kumə kəl nyə á kwəmusa bwo wogá yí? Ŋgáá í á bæ buud bwə á sá nyə miŋgáádə wá?

¹⁹ Haaw! Shé mə dúg na ná bwə á shígé kumə kəl Zembí nyə á kwəmusa bwo wogá yí nəcə jí? Nəcə bwə á ban ná bwə abúgúlayé.

Shé á jəláyé nə shúb wogá mə Zembí

4 Zembí nyə á bwey kaag né a bá sá ná buud bwə yɔwəlag; ŋkaagə nyɔɔŋg nyí ná. Bi ɔ ka bey né ŋg-wól múúd á gwoonɔg jín bág shúb wogá jɔɔŋg. ² Shé á shí námə gwág kéel mə Zembí nda bwo. Nji, wān gwágúlə bwə á gwág yí í á shígé kwíind bwo tɔɔ sá, nəcə bwə á shígé *búgəla sá bwə á gwág yí. ³ Shé báá obúgəla shé mú ŋgə yɔwəla, kú bæ bwo, nəcə nyə á ci shú dánúđ ná:

Mə mú ka kɛen nə mpimbə ná:

«Bwə á bəwle bwele kumə

kəl mə á kwəmusa bwo wogá yí».

Zembí nyə á ci ntó í njúl né, ja nyə á fwɔ shí nə gwów yí, nyə á shí shínal ísəy byé byēsh. ⁴††Shú sá í dégyá nə jwów á zaŋgbá yí, sə mə mpú ná Zembí nyə á ci gúl kúkúléd nyédí kálaad dfí ná: «Zembí nyə á ka yɔwəla nə ísəy byé byēsh jwów á zaŋgbá». ⁵††Gwə námə wə á cí wa jíga kúkúléd ná: «Mə abúlé bwele sá ná bwə yɔwəlag». ⁶ Ntó ji né cígúla í bwey bæ nə Zembí mə bá sá ná bɔ́l búúd bwə yɔwəlag. Nji, buud bwə á tééd gwág kéel wá, bwə á shígé yɔwəla, nəcə məlwə.

⁷††Nda jí ntó ná, Zembí mə təl dúl jwów búúd bwə é ci ná «múús» yí. Nyə á zə təl jwów dɔɔŋgú mimbú mí mə bwey bul cɔ́ té wulə fwála mə Moyíz; nyə á ka ci mpu mə *Dávid dfí nda nyə ámə fwo ci ná, ná: «Ŋkí bi mə gwág kəl dé múús íf, kúgá sá nūŋ».

⁸††Í á mbəm bæ nə Yeshuwa nyə a sá ná kúl búúd í yɔwəlag ja bwə á shín nyí shí á cɔ́láy yí, Zembí nyə a shígé nywá nyiŋgə ci ná dúl jwów lú wogá dúsə. ⁹ Ntó mə lwó ná gúlúgá wogá jísə ná shú búúd ɔ Zembí, í njúl nda fwámé wogá Zembí nyə á woga jwów lú zaŋgbá yí. ¹⁰††Nəcə, muud Zembí mə sá ná a yɔwəlag yé, nyə é yɔwəla nə ísəy byé byēsh námə nda Zembí nyə á yɔwəla nə byé ná. ¹¹ Nda jí ntó ná, shé wágá mənɔkúl ná

shé bág yɔwəla nda Zembí nyə á kaag né; shé wágá mənɔkúl shú ná muud nda bá shúb nəcə sálə mbií məl-wə bwə á sá má.

¹²††Mpugá ná Milésú mí Zembí mísə mikuwó, mí njúl mí aŋkál-ŋkálú. Mí dɛ bəwəli ntɔ́ kafwəle jēsh bwə dɛ jɔw íkɔ́mb íbá yí. Mí dɛ nyí múúd nyúúlúđ kə kumə kəl mí béég *jím bá *shíshim yí; mí dɛ béég məbwɔ́ɔ́ mə nyúúl nə óshú ɔ íyasəd. Milésú mí Zembí wə mí dɛ lwó ŋkí mitédúgá nə iyuug yā lām, bísə ŋkí bōw, ŋkí bísə ŋkí nywa. ¹³ Kú ntāg nə tɔɔ sá Zembí nyə á té yí jí nə ŋkul shwaaw Zembí. Isā byēsh bísə oshushwáás, ompajáá nyédí míshúđ, nyə muud mə bá sá sə shitɔ́g yé.

Yésus ji wúsú Ajəláci á ofada

¹⁴††Shé mú nə wúsú shísha Ajəláci á ofada nyə á líina jɔŋ lə gwów yé ††, nyə wə Yésus, Mwān mə Zembí. Nda jí ntó ná, shé kégá nə búgə jísə shwóg, kú bwele tag.

¹⁵††Nəcə, Ajəláci á ofada shé mú nə ndí yé, cúgə nyɔɔŋg jí nda gwág shé cey lámúđ nə tag dúsú yé. A yidá bæ nyɔɔŋg jí né nyə á bwəma nə məbwəbúlán məzhíí mēsh nda shé, nji a nda sá *sám yé. ¹⁶††Ntó, shé shíshúgá Zembí kúnə-kúnə kú fúndə. Shé shíshúgá nyédí caaŋgəd kəl á ŋgə lwóya mpaam yí, a gwágúg shé cey lámúđ a sá shé mpaam, a kwíind shé ja shé mə jíí kwíindyá yí.

5 ††Bi mə mpú ná bwə dɛ féésh múúd yēsh mə bád Ajəláci á ofada yé mpédúgá buud, bwə təl nyə ná a dúg sēy nə Zembí shú dán. A dɛ kala ísā bwə yé Zembí yí, dɛ sá *mátúnəga shú ná *mísəm myān mí jím-búg. ² ††A ji nə ŋkul mpu mícúŋ íwugélu nə minjé-gwów mí ŋgə bwəma nə ndí myá, nəcə a ji námə múúd nə iləm námə nda bwo. ³ ††Sá jɔɔŋg wə jí né, á jəlá nə dɛ sá mətúnəga shú jimbálélə mísəm myā nyəmfwó, nə nyɔɔŋg myā kúl búúd námə. ⁴ ††Muud cugé nə ŋkul wánda jiya jɔɔŋgú wánda wándág né á ŋwa gúmá; Zembí wə mə dɛ jwó búúd bwə ŋwá jiya jɔɔŋg wá námə nda nyə á jwó Arɔɔn ná.

⁵ ††Ntó námə wə jí nə *Kříst yé. Kříst nyə a shígé wánda jiya jɔɔŋgú wánda wándág né á ŋwa gúmá; Zembí wə nyə á yə nyə gwo, Zembí muud nyə á ci nə nyə ná: «Wo ji Mwān waamə, mə mə byá wo múús».

⁶ ††A nyiŋgə námə ci gúl kúkúléd ná: «Wo ji fada, wo é ji jiya fada dfí kandəgə á kandəgə nda Məlkisedek».

⁷ ††Ja Kříst nyə á ŋgə cəgə wa shí ga dfí yí, nyə á dɛ bul jəgəla, dɛ téég Zembí məbwə, Zembí muud nyə á bæ nə ŋkul sá ná a kú yə yé. Nyə á dɛ kím, a jii, məzh-wíllé wóɔs. Zembí mú gwág nyə, nəcə nyə á bæ nə məg-wág nə Zembí. ⁸ ††Tɛem bæ nə nyə á bæ *Mwān mə Zembí, nyə á bwəma nə mícúŋ, mí mú jíígəli nyə məg-wág. ⁹ ††Zembí mú sá ná a bəg váál í jəla yí. A mú bæ

†† 4:12 Iza 49.2; 55.11; Zhe 17.10; Yuá 12.48; Ifz 6.17; 1Pr 1.23; Mbú 1.16 †† 4:14 5.8; 8.1 2.17-18; 3.1; 5.1, 4-6; 7.24-28; 8.3; 9.7, 11 †† Nyə á kə kumə kəl Zembí jí yí. †† 4:15 2.18; 5.2; 7.26; 9.12; 1Yn 3.5 †† 4:16 10.19 †† 5:1 4.14 †† 5:2 2.17-18; 4.15; 7.28 †† 5:3 7.27; 9.7; Lav 9.7; 16.6, 15 18 5:4 Arɔɔn: MmN 28.1 19 5:5 1.5 20 5:6 Sòm 110.4; Heb 6.20 21 5:7 Mat 26.36-46 22 5:8 1.2; 4.14; 6.4-6; 7.3, 28; 10.29; Yuá 1.34 4.15; Flp 2.8 23 5:9 7.27

† 3:14 3.6 †† 3:16 Ilŋ 14.1-35 † 3:17 Ilŋ 14.29; 1Kr 10.5, 10 †† 3:18 Ilŋ 14.1-4 †† 4:4 Mət 2.2 ††† 4:5 3.11 ††† 4:7 3.7-8; 3.15 † 4:8 Mbá 31.7; Zho 22.4 †† 4:10 4.4

ámédí á cəg á kandəgə kandəgə, də yə búúd bēsh
bwé sá nyə məgwág wá. ¹⁰ †Haaw! Zembî nyə á təl nyə
mbií Ajəláci á ofada má Meləkisedek.

Bōw ja múúd mə béégyá nə Zembî yí

¹¹ Bulya isâ sé bí nə sé cíg na yí. Nji, shú nə sé fēégyúg
bí byo, í bul kwowəla, nəcé bí ádé ná ləel mpu gwág.
¹² ††Bweyélə bí á jəla nə bwey bə oyíggəli. Nji, í ngə ná
jii nə muud jíggúlig bí isâ bwé jəlá nə fwo tēéd mpu
mínjígúgá mí Zembî dí yí. Í ngə ná jii bí mənýá má bəl,
kú bə fwámé ídêw. ¹³ Muud ngé ná cəgə nə mənýá má
bəl yé nyə afwóyé wámələ nda á cəgəg tətəlí mísh
má Zembî dí nə; a ji ná kúkény. ¹⁴ †Nji, buud bwé á má
lal wá, báá wé bwé jəlá nə fwámé ídêw, nəcé bwé á má
jíg cəg nə ndéé milám mí á má janələ bwo nə dólə
wá mímbéégí mpédúgá mənýwa nə məbōw.

6 ††Nə ndéé, shé kəgá shwóg, shé jígúgá isâ í Zem-
bî í jəlá nə buud bwé má lal búgéd yí. Shé yówəg
dólə nyiŋgə kə mpús kə də ŋwa mínjígúgá mí *Kříst
myā mətédúlé. Shé kúgá nyiŋgə tēéd límúlə líməga ja
shús. Ntš ji nə shé kúgá nyiŋgə ngə ŋwa mínjígúgá
myā nda múúd mə jəlá nə yíl lám míśólúgú mí shwiy
dí, *búgəla Zembî nə; ² ††nə mínjígúgá mí dúgyá nə
minduwán ††† nə dólə bəd búúd məbwə yí; ŋkí ntāg
mínjígúgá mí dúgyá nə gwúmúlə mímbimbə mí bá
gwúm yí, nə sémyé milású á kandəgə kandəgə yí.
³ Mbō! Shé ányŋgəye ngə bə bini; ŋkí Zembî mə
magələ, shé mə zə yida ŋwa mínjígúgá mí jəlá nə bu-
ud bwé á má lal wá yí.

⁴ †††Bóól búúd bí ná, məŋkenya má Zembî mə á shí
kwan bwo, bwé á shí bə nə kow á isâ Zembî ngə yə bu-
ud bé yí, bəñŋ bóólúgá bwé á shí ləg Ŋkəŋkə Shíshim,
⁵ bwé á shí kəgələ mənýwa má Milású mí Zembî, bwé á
shí námə kəgələ ŋkul Zembî mə bá yə búúd mwōw má
zág má yí. ⁶ Mbií búúd ni, ja bwé má yid kwonə nə Kříst
yí, muud cugé ná nə ŋkul nyiŋgə sá nə bwé nyiŋgəg
kənd milám wə Kříst. Nəcé banúlə bwé mə ban *Mwān
mə Zembî yí wúsə bwo nda bwé ngə nyiŋgə bwambələ
nyə kwolós dí ján ja, ngə nyiŋgə sá nə a nyiŋgəg bwə-
ma nə shwōn tām buud.

⁷ Mpugá nə, nyúl shí í ká tag nə ompú nə ndéé í kú
ídêw, Zembî bwádan nə shí nyəng, buud bwé á bə
məmpəg wá bə nə mfíí. ⁸ †Nji, í ká yida kú ibiin-biin nə
məgwəagələ, í lúg kúnə-kúnə nə Zembî lwéeməg ny-
wo nəcé í cúgə nə mfíí; zhúgúgá zhúgúgá, bwé jígal ny-
wo.

⁹ Nji, yé bwááŋg mə búl cəel wá, təem bə nə sé ngə
lás ntúni, sé ngə mpu búbálé nə bí báá bí təl fwámé
zhííd, bí ngə sá isâ í lwó nə bí mú nə cəg yí. ¹⁰ ††Nəcé,
Zembî cugé nə olíŋgə ná a bá wusa sá bí ngə sá yí nə
mbií bí má céél nyə yí. Cəelí jəng í ngə nyiŋ nə séyúlə
bí ngə séy nə buud bé wú yág zə wóśs múús yí. ¹¹ Sá

† 5:10 5.6; 6.20 †† 5:12 1Kr 3.2 † 5:14 13.9; Rom 16.19; 1Kr
14.20; Ifz 4.14 †† 6:1 9.14 †† 6:2 Yuá 3.25-26; Mis 19.1-6 †††
Na cugé nji nduwán óbúgəla bwé də duwan yí, Oyúden bwé á də
námə bə nə wāŋ nduwán nə myāŋ míśólúgú. ††† 6:4 2.1-3; 5.8;
10.26-29; 12.25; Mat 12.31; 1Yn 5.16 § 6:8 Mat 13.7, 22 §† 6:10
10.32-34; 13.1; 1Yn 4.7-12, 19-21

ngə bul jii nə muud yēsh á sámbá jín yáágúg nə ngələ
cəgə cəg jəngú cé cəg, ja jəngú bí mú bá bii isâ bí
ngə bwánd nə búgə nə í bá bə yí. ¹² †††Kúgá sá
íkóśdúgú; yidagá ngə sá nda buud bwé má jéég
mənýúúl wə Zembî kú nə miláməsa wá, bwé wə bwé
bá bə nə kow lú isâ Zembî nyə á kaag bwo yí.

Ŋkaagə Zembî nyə á kaag Abərahám yí

¹³ ††Ja Zembî nyə á kaag *Abərahám ŋkaagə yí, nyə á
keen ŋkaanə. Nda jé nə ngwól múúd cúgə fwámé múúd
ntš Zembî nə, Zembî nyə á keen jínə dé nyəmfwó,
¹⁴ nyə nə:

Búbálé, mə bá bwádan nə wo,
mə sá nə mpwonə buud nywō
í búləg bul bulya.

¹⁵ Abərahám nyə á ka námə bwánd ŋkaagə nyəngú
nə lám jisów nə ndéé, í mú námə bə nda Zembî nyə á
kaag nyə nə. ¹⁶ †††Ja múúd mə də keen ŋkaanə yí, á də
keen múúd jé fwámé múúd ntš nyə yé, ŋkaanə mú jə,
muud kú ná sá məshwán. ¹⁷ Ntš, Zembî nyə á cəel nə
buud bwé á lúg nə isâ nyə á kaag yí bwé mpúg nə nyə
abúle nyiŋgə cénd cígúgá á mə ŋwa yí, a mú keen
ŋkaanə. ¹⁸ ††Nə ndéé, nə ŋkaagə Zembî nyə á kaag yí,
nə keenúlə nyə á keen búbálé yí, ngwūd nə ngwūd á na
í cúgə nə ŋkul salan, nəcé Zembî cugé nə ŋkul bwiŋg
íjžž. Nyə á kaag, a nyiŋgə keen búbálé nəcé ji? Í á bə
shú nə mənýúúl má láləg shé buud shé mə kə shwaaw
nyédí, ngə bwánd sá á mə kaag shé wá. ¹⁹ ††Bwándúlə
shé ngə bwánd nə búgə wəngú, wúsə shé shwamá
shú nə lám nda ŋkúŋkulə. Nda jé ntš nə, shé mə bá
kumə kúl Zembî jisə yí, lífnálə kə mpúsə sanda †††.
²⁰ †††Wu wə Yésus nyə á kə shé shwóg kə nyíi shú dúsú
yé. A músə Ajəláci á ofada á kandəgə kandəgə námə
nda Meləkisedek nyə á bə nə.

Meləkisedek

7 †††Meləkisedek sé ngə cí éne nyə á bə njwú-buud á
Salem, a njúl námə fada mə Zembî á gwōw-gwōw.
*Abərahám nyə á kə lúmbəli dəmbə nə bóól ójwú-bu-
ud, a mú ntš bwo. Ja nyə á ngə nyiŋgə yí, Meləkisedek
nyə á kə bwəma nə nyə zhííd kə bwádan nə nyə. ² Ja
jəng wə Abərahám nyə á yə nyə *ŋkəw wúm á isâ
byēsh nyə á wú nə ndí dóśmb dí yí. Jínə lú Meləkisedek
í tēéd fwo kə nə «njwú-buud jé nə otútəlí yé». Nyə á ny-
iŋgə ntāg bə njwú-buud á Salem, ntš nyiŋgə kə nə
«njwú-buud á mpwogé». ³ Meləkisedek nyə a shigé bə
nə sóŋgú, kú nə nyəngú, kú nə byél, muud nyə am-
púyé ja nyə á byél yí, muud kú mpu ja nyə á yə yí. Nda
Zembî nyə a sá nə a bəğlag *Mwān mə Zembî nə, a ji
fada á kandəgə kandəgə, kú nə cénd.

⁴ Fwogá ná dúg bímbí lú fwámé múúd Meləkisedek
nyə á bə yí! Mbií fwámé múúd á nə mpáámə jisú

††† 6:12 11.1-12; Luk 21.19 †† 6:13 Mat 22.16-17; Heb 11.12
§†† 6:16 MmN 22.10; Mat 5.34; 23.16-22 †† 6:18 Ilŋ 23.19 ††
6:19 3.6; Rom 5.5; Heb 9.3 ††† Lúg Mat 27.51, ŋkí Mak 15.58, ŋkí
ntāg Luk 23.45 jisə sanda í á də wə nji mpédúgá fúm á cí nə
mpáánzə nyēsh yí. ††† 6:20 4.14 Sōm 110.4; Heb
5.6, 10; 7.1-4 ††† 7:1 Meləkisedek: Mat 14.17-20; Heb 5.6

Aburaham yə nyə ŋkaw wūm á isâ byēsh nyə á wú nə ndí dǒǒmb dí yí. ⁵ Buud bēsh bwə á dɛ tɔw ofada mpwoŋ buud mə Lévi dí wá, nyúl mpəndí á Məççə mə Moyíz í ŋgə yə bwo ŋkul ná bwə dúg gwáám̄b búúd ɔ *Izərayēl ŋkaw wūm á isâ byán. Ntǔ jǐ ná bwə jəlá nə ŋwa kɔw dɔwŋg ómínyɔŋɛ bāŋ dí, í njúl ná ómínyɔŋɛ bāŋ búəsə nəmá bwān ɔ Aburaham. ⁶ Sá ŋgwúdu, Melukisedek nyə á shígé bə múúd á mpwoŋ buud nyán; nji, tɛem bə ntǔ, nyə á ŋwa kɔw dɔwŋg wə Aburaham, a bwádan ntāg nə Aburaham, í njúl ná Aburaham wə Zembí nyə á kaag mənkaagə mā kúl jé yé. ⁷ Shé mə mpú kú nə məshwán ná fwámé múúd wə mə dɛ bwádan nə zhizhe muud. ⁸ Jísə na nə, jiga kǒǒmb dí, ofada bwə dɛ ŋwa kɔw dɔwŋg wá, bēsh bwə dɛ bə búúd bwə bá yə wá. Nji, Micilyá mí ŋgə ci ná Melukisedek nywáá ŋgə ná cugə. ⁹ Sá bí nə ŋkul ka ci na nə, ja Aburaham nyə á yə Melukisedek ŋkaw wūm yí, Lévi muud mə jəlá nə ŋwa dwo yé, nyə a shí nəmá yə Melukisedek kɔw dɔwŋg na məbwə mə Aburaham dí. ¹⁰ Sá bí nə ŋkul ci ntǔ nəcé, ja Aburaham nyə á yə Melukisedek ŋkaw wūm yí, í á bə Lévi njúl Aburaham məbwugúlu dí cwú †.

Yésus jǐ mbií fada mə Melukisedek

¹¹ Məççə Moyíz nyə á yə buud ɔ *Izərayēl má mə ŋgə ci ná ofada bwə dúg zhu bɛend mə Lévi dí. Ká, jiya fada á bɛend mə Lévi í á shígé mpu sá nə isâ í bəg váál í á jəla nə bə yí. Í á mbəm mpu sá ntǔ, ki í á shígé nyingə jǐ ŋgwól fada njúl nda Melukisedek; í á nywá nəmá ka bə nji ofada wá váál mə Arɔɔn. ¹² Nə ndé, ja jiya fada í mə cénd yí, í jǐ nəmá nə məççə mə á dɛ fwo bə má mə céndúg. ¹³ Shé mə mpú nə muud sə ŋgə ci éne nyə a byēl bɛend shúsú; tɔw mbyágá ŋgwúdu nə ŋgwúdu á bɛend jɔwŋg í á shígé fwo bwele sɛy *alatâr dí. ¹⁴ Buud bēsh bwə mpú ná Cwám̄ba wúsú nyə a byēl bɛend mə Yúda dí, Moyíz nyə á shígé ntāg bwele cwéed bɛend jɔwŋgú ja nyə á lás sâ í dúgyá nə sɛy fada yí. ¹⁵ Í mə nyingə mpu nyín nə isâ í á cénd, nəcé wúl mbɛɛla mə Melukisedek í á tɔw fada. ¹⁶ Nyə atówé fada nə nyə a byēl byélé dɔwŋg, kú nəmá bə nə micçəlá mí búúd wə mí tál nyə; cug ŋkúl jé wə í sá nə a bəg fada, nəcé cug jé jɔwŋg í cúgé nə ŋkul shîn. ¹⁷ †Jǐ ntǔ! Micilyá mí Kálad Zembí mí ŋgə bwiiŋg lán yé nə: «Wo jǐ fada, wo é jǐ fada kandugə á kandugə nda Melukisedek». ¹⁸ Na mə lwó nə ççə acwúlú í á mə kəndɔw koogú, nəcé í á bə ŋkí tag, í á shígé bə nə mfíí. ¹⁹ †Məççə mə Moyíz mə á shígé mpu sá nə isâ í bəg váál í á jəla nə bə yí. Zembí mə yida yə sə fwámé sâ ántəntǔ sə mə jəlá bwánd nə búgú yí, sâ jɔwŋg wə í mə sá nə shé shishúg Zembí kúná-kúná.

²⁰ Sâ í búl nyín cínɔwŋg yí jǐ ná, Zembí nyə á də ŋkəl ja nyə á təl Yésus fada yí. Í njúl ná nyə a shígé dɛ də ŋkəl ja búólúgá bwə á dɛ tɔw ofada yí. ²¹ †Nji, Yésus nyə a tɔw fada nə ŋkəl mə Zembí ná,

† 7:5 Ilŋ 18.21 †† Lévi nyə á bə mwān mə Yákwab, Yákwab mwān mə Izaag, Izaag mwān mə Aburaham; ntǔ jǐ ná Lévi nyə á bə Aburaham məbwugúlu. † 7:14 Mat 49.10; Mat 2.6; Mis 13.23; Mbú 5.5 †† 7:17 5.6 †† 7:19 9.9; Rom 3.20 ††† 7:21 7.17

Zembí Cwám̄ba nyə á kɛen ŋkaanə ná:

«Wo jǐ fada, wo é jǐ fada kandugə á kandugə.»

Nyə abúle nyingə shwána ŋkaanə nyé nyɔwŋg.

²² ††Kɛenúle Zembí nyə á kɛen ntǔ yí í lwó nə sɔ Yésus nyə a jéég bəd dí yí í ntǔ jɔwŋg áshúshwóógú. ²³ Gúl sâ jǐ nəmá ná, ofada wá bɛend mə Lévi bwə á bə ŋkí bulya nəcé shwiy í á dɛ sá nə bwə bəg kú sɛy kandugə kandugə. ²⁴ †Nji, Yésus nywáá nyə abúle bwele yə, sɛy fada jé í abúlé bwele shîn. ²⁵ ††Ntǔ jǐ ná, buud bwə cín-gyá wə Yésus ná bwə shish wə Zembí wá, Yésus jǐ nə ŋkul cug bwo ja ŋgwúdu á kandugə, nəcé a jǐ kuwó, nyə é dɛ jəgəla nə Zembí shú dán ja jēsh.

²⁶ †††A jǐ mbií Ajəláci á ofada í jǐ shé yí nəcé a jǐ ŋkɛŋkɛ múúd, kú nə məbyaagəle, fúbán, mbéégí wúsə mpədúgá bəñŋ ōsǒl ɔ *mísəm, a njul jiya gúmá í ntǔ jǐjiya byēsh yíí. ²⁷ †††A cugə nda búól wáájəláci wá ofada. Bwə á dɛ bə jwów dēsh í, nyāŋ fwo téeđ sá *mátúnuga shú mísəm myé, a mú ka sá shú mísəm mí búól búúd. Í ajíyí ná Yésus dúg sá ntǔ, nyə a shí bwey sá mátúnuga mɔwŋgú ja ŋgwúdu á kandugə ja nyə á yána nyúúl nyé yí. ²⁸ †††Məççə mə Moyíz mə dɛ ŋwa buud bwə njúl kú bə lwándúlá məzhií mēsh, dɛ təl bwo wáájəláci wá ofada; nji, Zembí nyə á zə də ŋkəl mpúsə Məççə, a təl Mwān yé fada. Nyə a mə lwándulə nyə məzhií mēsh kandugə á kandugə.

Yésus jǐ wúsú Ajəláci á ofada sɔ á gúgwáan dí

8 [†]Lúú ciyá á isâ sə ŋgə ci íni wúsə nə: mbií Ajəláci á ofada shé búəsə nə ndí wə ní; nyɔwŋg nyə á mə kə jǐ jiya gúmáđ jɔŋ dí, mbwə mənɔwúm mə Zembí á ŋkul nyēsh dí yé, ² †nyɔwŋg ŋgə sá iséy í fada fwámé kúl Zembí njúl yí, fwámé banda *mátúnuga dí yé. Dāŋ banda mátúnuga, Cwám̄ba wə nyə a lwɔ, kú bə múúd.

³ Bwə dɛ təl Ajəláci á ofada nə a dúg kala isâ búúd bwə yə Zembí yí, a dɛ nəmá sá mátúnuga. Í á jǐ ná wúsú Ajəláci á ofada bəg nəmá nə jé sâ á kálá Zembí yí. ⁴ A mbəm bə shí gaád í, a kú bə fada. Mból! A kú bə, nəcé ofada bwə ŋgə kala Zembí isâ wá búəsə, bwə ŋgə sɛy nda Məççə mə Moyíz mə ŋgə ci ná. ⁵ †††Wán yələ bwə ŋgə yə Zembí gúmá yí wúsə nji yuug á fwámé gúmá jǐ jɔŋ dí yí, sə jee nəmá ci ná jísə shishím á fwámé iséy byɔwŋg. Nəcé, ja Moyíz nyə a lwɔ banda mátúnuga yí, Zembí nyə á ci nə nyə ná: «Dugé, wo ɔ bá sá sâ jēsh bɛ yuug mə á lwó wo mbúŋúdu yí.» ⁶ †††Nji, jaá ga dí, iséy Yésus nyə a ləg yí í bul bə fwámé iséy, jǐ ntǔ nəcé nyə wə jǐ lǐí-nji mpədúgá sənŋ Zembí shú sɔ í ntǔ yí. Sɔ jɔwŋg í ntǔ nəcé mənkaagə mə mə ntǔ mɔwŋg mā sɔ áshúshwóógú.

††† 7:22 8.6 † 7:24 6.20 †† 7:25 2.11; 10.14; Rom 8.34; 1Yn 2.1 ††† 7:26 4.15 †† 7:27 5.3, 9; 7.25; 9.12, 26, 28; 10.10, 12; Rom 6.10; 1Pr 3.18 ††† 7:28 5.1-2, 8; 7.19; Sóm 2.7 †† 8:1 4.14 1.3, 13; 7.25; 10.12; 12.2, 25; Sóm 110.1; Mat 22.44; Mis 2.33; Rom 8.34; Ifz 1.20; Kol 3.1 †† 8:2 8.5 ††† 8:5 9.9; 10.1; Kol 2.17 9.2; MmN 25.9, 40 ††† 8:6 7.22; 8.2, 6, 13; 9.11, 15; 12.24; Iza 55.3; Zhe 31.31-33; Eze 37.26; 1Kr 11.25

7 Sɔ̄ áshúshwóógú † í á mbê̄m bæ kú nə sá á jumúg íf, í á shígé nywá nyingə̄ jiī nə sɔ̄ ábɛ̄ɛ̄ í zəg s̄y, zə cénd gwo. 8 ††Nji, Zembî nyə á jum kúl búúd jé, nyə ná:

Fwála í zag, mə Cwám̄ba mə ɲgə̄ ci ntɔ̄.
Fwála mə bá sá sɔ̄ ágúgwáan yí.
Mə bá sá sɔ̄ jɔ̄ɔ̄ɲgú nə kúl búúd Izə̄rəyél,
nə kúl búúd Yúda.

9 Jā̄ɲ sɔ̄ í ábúlé bæ nda jɔ̄ɔ̄ɲg mə á sá nə osɔ̄ɔ̄ɲgú bā̄ɲ jwów mə á bii bwo mbwəd wú nə bwo Iḡipten yí.
Nda bwə́ á shígé baagwələ̄ jā̄ɲ sɔ̄ nə, mə á shígé ná nāmə̄ ɲgə̄ bish bwo.
Mə Cwám̄ba mə mə ci ntɔ̄.

10 Sɔ̄ mə bá sá nə kúl búúd *Izə̄rəyél yí, í bá bæ nə, ja mwɔ̄w mwɔ̄ɲg mə bá cɔ̄ yí, mə bá wá bwo məcɛ̄ɛ̄ mām mítédúgád, mə cilə̄ bwo mwo mífáməd.
Mə Cwám̄ba mə mə ci ntɔ̄
mə bá bæ Zembî wā̄ɲ,
bwə́ bæ kúl búúd jā̄m.

11 Muud nyə abúle ná nyingə̄ j̄ííɲḡuli múúd j̄í nyə kúnə-kúnə yé, ɲkí *mínyɔ̄ɔ̄ɲ yé ná:
«Í jiī ná wo mpúg Cwám̄ba».
Nəcé bēsh bwə́ bá mpu mə,
bēsh, tééd nə mwántombú kala nə cúmbá muud.

12 Mə bá juu bwo nə olíínḡi bā̄ɲ, mə yíl *mísém myā̄ɲ mǎdí tédúgád.

13 †Ja Zembî ɲgə̄ lás lású sɔ̄ á gúgwáan yí, a mə ɲwa nə sɔ̄ áshúshwóógú dé fwála í á mə ntɔ̄. Sā̄ jísé nə dé fwála í á mə ntɔ̄ yí, í mú sá acwúlú, jā̄ɲ í wál bá zə kə̄ndɔ̄w koogú.

Yələ́ búud bwə́ á dɛ̄ yə̄ Zembî gúmə yág yí

9 Sɔ̄ áshúshwóógú Zembî nyə a sá nə kúl búúd jé yí í á bæ nə məcɛ̄ɛ̄ mə dɛ̄ɲgá nə yələ́ Zembî gúmə má nə banda *mǎtúnɛ̄ga kúl bwə́ á dɛ̄ bwə̄ma nə Zembî wa shí gaád yí. 2 ††Bwə́ á lwɔ̄ɔ̄ banda dɔ̄ɔ̄ɲgú í njúl ntúga: kó̄ɔ̄mb áshúshwóógú í á bæ nə cé lám̄ba, nə tɛ̄wɛ̄li, nə ibɛ̄léd cínɔ̄ɲg tɛ̄wɛ̄li d̄ɛ̄, ibɛ̄léd í íci shú gúmə mə Zembî. Bwə́ á dɛ̄ j̄ɔ̄w kó̄ɔ̄mb jɔ̄ɔ̄ɲg nə «kúl jísə̄ ci yí». 3 ††jɔ̄ɔ̄ɲg kó̄ɔ̄mb í á dɛ̄ bæ mp̄ɛ̄sə̄ *sanda ábɛ̄ɛ̄ yí, bwə́ á dɛ̄ j̄ɔ̄w gwo nə «kúl í búl bæ ci yí». 4 ††Cínɔ̄ɲg cwú, í á dɛ̄ bæ nə *alatār bwə́ dɛ̄ jígal Zembî olabínda yé, nə *wóle sɔ̄; bwə́ á sh̄in bwadwələ̄ alatār nə wóle sɔ̄ or kúkúl jēsh. Wóle jɔ̄ɔ̄ɲg í á dɛ̄ bæ cwú, nə kwúmbu *mána, nə fiidye mə Arɔ̄ɔ̄n í mə kɔ̄ íkáá shwóógú, nə məkwóógú mə á bæ nə cilyá məcɛ̄ɛ̄ mə sɔ̄ má. Kwúmbu mána nyə á bæ síyá nə or. 5 †††Bwə́ á mɛ̄ ivə̄guli í osherubɛ̄̄ íbá, bwə́ t̄əl búdɛ̄ga wóle jɔ̄ɔ̄ɲg d̄ɛ̄ gwów shú dúlə̄ lwó nə Zembî

† Na ji sɔ̄ í á s̄y mbún á Sinayí d̄ɛ̄ yí (MmN 24.3-8). †† 8:8 Zhe 31.31-34; Heb 10.16-17 † 8:13 8.6 †† 9:2 banda mǎtúnɛ̄ga: 8.5; 9.11-12; MmN 26.1-30 MmN 25.31-39 MmN 25.23-30 †† 9:3 MmN 26.31-33; Ləv 16.2; Heb 6.19; 9.7, 12; 10.20 ††† 9:4 alatār: MmN 30.1-6 MmN 25.10-16 MmN 16.32-35 Ilɲ 17.21-25 MmN 25.16 ††† 9:5 MmN 25.18-22 § SHERUBɛ̄: jisə̄ dúl váál ɛ̄ngə̄les.

á milwané jisə̄ cínɔ̄ɲg; ivə̄guli byɔ̄ɔ̄ɲg í á bæ í mə lɛ̄esh mǎfə̄fugə́ dɛ̄ wá gúgúwá kúl ófada bwə́ á dɛ̄ myɛ̄ɛ̄g məcií shú cweelúlə̄ Zembî mpimbə̄ yí. Nji, fwála ga í cugé fwála mə fáád isá byɔ̄ɔ̄ɲg.

6 ††Nda bwə́ á sh̄in táág isá ini byēsh nt̄əni nə, ofada bwə́ á dɛ̄ nyii banda dɔ̄ɔ̄ɲgú d̄ɛ̄ nji kó̄ɔ̄mb áshúshwóógú d̄ɛ̄ jwów dēsh, dɛ̄ kə̄ sá iséy byā̄ɲ. 7 ††Kó̄ɔ̄mb ábɛ̄ɛ̄ jā̄ɲ, nji Ajəláci á ofada nyə̄mǎfwō wə̄ nyə́ á dɛ̄ nyii cínɔ̄ɲg. Nyə́ á dɛ̄ nyii cínɔ̄ɲgú ja ɲgwú̄d ɲkúmba mbú. Ja á kə̄ ntā̄g nyii cínɔ̄ɲg yí, á jə̄lá nə kə̄ nə məcií mə cúdú á kə̄ myɛ̄ɛ̄g shú déd nə shú íwushí yā̄ kúl búúd. 8 ɲkɛ̄ɲkɛ̄ Shíshim ɲgə̄ lwó na sɔ̄ɔ̄lúgú ɲíed nə zhií í kə̄ fwámé kúl Zembî njúl yí í á shígé bæ mbə̄g té wēsh séy í á ɲgə̄ ná s̄y kó̄ɔ̄mb banda áshúshwóógú d̄ɛ̄ yí. 9 ††Sā̄ jɔ̄ɔ̄ɲg jísə̄ t̄ā̄ɲ yuug shú mwɔ̄w məga. Yuug jɔ̄ɔ̄ɲg í lwó nə, wo tɛ̄em yə̄ Zembî isā̄, wo tɛ̄em sá *mǎtúnɛ̄ga, isā̄ byɔ̄ɔ̄ɲgú nə *mǎtúnɛ̄ga mwɔ̄ɲgú mə cúgə̄ nə ɲkul sá nə lām í bə̄g wo váál í jə̄la yí. 10 †††Bísə̄ nji mícɛ̄ɛ̄lá búúd bwə́ á ɲgə̄ cɛ̄ɛ̄lə̄ shú sá í d̄ɛ̄ɲgá nə də̄g nə mə̄ɲgul nə mīɲgusa mí íci yí; isā̄ byɔ̄ɔ̄ɲg mfíi wā̄ɲ í á sh̄in ja Zembî nyə́ á wá mícɛ̄ɛ̄lá mí agúgwáan yí.

Kríst̄ ji mǎtúnɛ̄ga

11 †††Kríst̄ nyə́ a mə zə, t̄ā̄ɲ Ajəláci á ofada, zə sá nə sé bə̄g nə kɔ̄w á fwámé isā̄ í á mə bwey zə yí. Nyə́ a nyii banda *mǎtúnɛ̄ga á̄nɛ̄ní d̄ɛ̄, fwámé banda mǎtúnɛ̄ga, kú bæ dɔ̄ɔ̄ɲg búúd bwə́ á lwɔ̄ɔ̄ nə məbwə́ yí. Ntɔ̄ ji nə dā̄ɲ banda mǎtúnɛ̄ga í cúgə̄ sá á shí ga. 12 ††Nyə́ a nyii cínɔ̄ɲg ja ɲgwú̄d á kandɛ̄gə̄; nyə́ a shígé nyii nə məcií mə íncwə̄mbɛ̄ nə inteny, nyə́ a yána məcií mǎ, a yíl sé mǎnyámád kandɛ̄gə̄. 13 †††Ja ófada bwə́ á dɛ̄ myɛ̄ɛ̄g buud məcií mə íncwə̄mbɛ̄ nə inteny, gúl ja ifií í cwɔ̄ myɔ̄ɔ̄lú nteny yí, isā̄ byɔ̄ɔ̄ɲg í á dɛ̄ sá nə muud nyúúl í bə̄g fúbán †††. 14 ††††ɲkə̄mɛ̄sá ná isā̄ ini í fúb búúd, ɲkə̄mɛ̄sa nə məcií mə *Kríst̄. Kríst̄ nyə́ á ɲwa nyə̄mǎfwō, yə̄ Zembî t̄ā̄ɲ *mǎtúnɛ̄ga mǎsú mə njúl kú nə tɔ̄w cúcwán lú məbwam. Nyə́ á sá nāmə̄ nda *shíshim á kandɛ̄gə̄ í á lwó nyə́ nə. ɲgaá nə məcií mə mə sá nə milām mí bə̄g shé mífúbán, shé mú yɔ̄w mísɔ̄ɔ̄lúgú mí dɛ̄ kə̄nd búúd shwiy d̄ɛ̄ myá, shé yida yə̄ Zembî á kuwə̄ gúmə?

Məcií mə Kríst̄ mǎsə̄ mbyúl á sɔ̄ á gúgwáan

15 18Sā̄ jɔ̄ɔ̄ɲg wə́ í á sá nə *Kríst̄ bə̄g líí-nji mpǎdúgá sən̄ɔ̄ɲ Zembî shú Sɔ̄ á Gúgwáan. Nyə́ á yə̄ shú nə buud bwə́ wúg míkɔ̄wám mí caamúlə̄ bwə́ á dɛ̄ caam məcɛ̄ɛ̄ bwə́ njúl ná Sɔ̄ a Cwúlú d̄ɛ̄ yí; bɔ̄ɔ̄ɲg Zembî mə j̄ɔ̄w wá bwə́ mú bæ nə kɔ̄w á jɔ̄ɔ̄ɲ isā̄ nyə́ á kaag yí. 16 Shú nə bwə́ wéé̄fug kálaad lúgə́, í dɛ̄ jiī nə bwə́ téédúg fwo mpu wámɛ̄lə̄ nə muud nyə́ á cilə̄ nyə́ yé nyə́ a mə yə̄.

§† 9:6 10.11; Ilɲ 18.2-6 §†† 9:7 5.3; 9.25; 13.11; Ləv 16.2-16 §† 9:9 7.19; 9.2 §†† 9:10 Ləv 11; 15; Ilɲ 19 §† 9:11 4.14 §† 9:12 7.27; 10.4; Ləv 16.14-16 9.25; 12.24; 13.12, 20; Mat 26.28; Rom 3.25-26; 1Pr 1.2, 18-19; 1Yn 1.7 §†† 9:13 Ilɲ 19.1-10.17 §†† Í á dɛ̄ bæ nə, ja múúd mə bæ nə mə̄lwə̄agwə̄ yí, bwə́ cígə̄ íncwə̄mbɛ̄ nə inteny ɲwa məcií, bwə́ jígal cwɔ̄ myɔ̄ɔ̄lú nteny ɲwa ifií byé, bwə́ mú myɛ̄ɛ̄g múúd wɔ̄ɔ̄ɲgú məcií nə ifií byɔ̄ɔ̄ɲg nə ndéé̄ nyúúl mú bæ nyə́ fúbán. §†§ 9:14 Rom 6.20-23; 8.2 18 9:15 8.6

17 Nacé kálaad lúgá cugé tɔɔ sâ té múúd nyə á cilə nyə yé ηgá ná cɔgə yí. Múúd wɔɔɔgə mə ká yə, kálaad lúgá ka tɛɛm bə nə ηkul. 18 Gwə wə bɛ́ mə dúg nə micɛ́ɛ́lǎ myá sɔ́ áshúshwóógú mí á tɛ́éd məcií mə mə fwo shwiy. 19 †Dúgúgá ná, ja Moyíz nyə á shín lǔ kúl *Izəɾəyêl jêsh məmpándí mə á bə cilyá Məcɛ́ɛ́d má ηg-wúd ηgwúd yí, nyə á ηwa məcií mə ikálá nə bwán ɔ́ ín-teny fula nə məjúwó, a mú ηwa mbúmbwə *ízop nə kúl káándé áttíí í njúl síyá nə mimyɔ́ɔ́ mí ncwəmbɛ, ηgə juwo cínɔɔgú, ηgə myɛɛg kálaad məcɛ́ɛ́d, ηgə myɛɛg námə búúd bēsh wá kúl búúd. 20 Nyə á ηgə myɛɛg ntɔ́ a ηgə kálə nə: «Məcií mə sɔ́ wə məga, sɔ́ Zembî ηgə ci nə bi mə jəlá nə baagwə yí.» 21 Moyíz nyə á myɛɛg námə məcií mɔɔɔgə banda *mátúnəga dɛ́ nə isá byēsh bwə dɛ́ balan nə ndí dɛ́lə sá mısɔɔɔn yííd. 22 ††Məcɛ́ɛ́ mə Zembî mə lwó nə bwə dɛ́ fúb zhwo ηsá nə məcií; məcií mə ká bə kú shwiy, ijuugá í *mısə́m nda bə. 23 †Ntúní wə ófada bwə á dɛ́ fúb isá yé, í njúl nə isá byɔɔɔgə í á dɛ́ bə nji ivugwəli yá fwámé isá bísə jɔɔg dɛ́ yí. Ntɔ́ ji nə bwə jəlá nə fúb isá byɔɔɔgú nə mətúnəga mə búl ntɔ́ má.

24 Haaw. Kríst nyə a shígé nyíi banda mátúnəga búúd bwə á lwɔ́ nə məbwə yííd; banda dɔɔɔgə í á bə vugwəli á fwámé kúl Zembî njúl yí. Kríst nyə a nyíi jɔɔg dwáméfwód, kúl á təl Zembî mışhúd shú dúsú yí.

25 Nyə a shígé nyíi wu nə a bá dɛ́ kə yána cug jé ija ija nda Ajəláci á ofada mə dɛ́ kə «kúl í búl ηkɛ́ yí» mbú wēsh ná. Ajəláci á ofada mə dɛ́ ntəg kə nyíi kúl jɔɔɔgú d nə ízháá məcií, kú bə məcií mé nyəmfwó. 26 †Í á mbəm jii nə Kríst yánag cug jé ija ija, ηki Kríst mə jug ija ija té Zembî nyə á fwó shí nə gwów yí. Ká, nyə a lwóya nyúúl nji ja ηgwúd á kandəgə mwów má məzhúgúlá dɛ́ shú nə mətúnəga mé mə zəg shínal mısə́m. 27 Nkúmba cígúla wúsə nə muud mə jəlá nə yə nji ja ηgwúd nə ndéé a mú bá kə tɔ́w kɔɔdɛ́d. 28 ††Námə mbií ηgwúd wɔɔɔgú, Kríst nyə a yána cug jé nji ja ηg-wúd nə a ηkény zhwo η buud mbag mısə́m wán. A bá zə ja ábɛ́ kú ná bə shú zələ ηkény mbag mısə́m, í bá bə shú zələ yə búúd bwə ηgə bwánd nyə wá cug.

Mátúnəga mə Yésus mə kwaga nə muud yēsh

10 ††Məcɛ́ɛ́ Moyíz nyə a təl má mə cúgə wámbə́lə bə fwámé isá í á jəla nə zə bə yí, məsə́ nji ishishîm. Məcɛ́ɛ́ mɔɔɔgə mə jǐgú́lǐ nə buud bwə dúg sá *mátúnəga məmpwú d mbú wēsh kú yɔw. Nacé mə cúgə nə ηkul sá nə buud bwə céél shísh wə Zembî wá bwə bəg váál í jəla yí. 2 †Í á mbəm bə nə mə dɛ́ sá ntɔ́, ηki bwə á mə bwey yɔw sálə mətúnəga mɔɔɔgə, ηki bu-ud bwə dɛ́ sá mwo wá bwə á mə bwey bə váál Zembî mə céel yí ja ηgwúd á kandəgə, bwə nda ná dɛ́ gwá dɛ́-ga mílám myáηúd nə búsa nə məbyaagwə. 3 Ká, mətúnəga mɔɔɔgə mə yidá dɛ́ bááswə́ bwo *mısə́m myáη bááswə́ báású́lǔg mbú wēsh, 4 ††nacé məcií mə ínteny nə ikálá mə cúgə nə ηkul jím bal mısə́m. 5 †Sá

† 9:19 MmN 24.6-8; Heb 9.12-13 Ləv 14.4, 6; Ilη 19.6 †† 9:22 Ləv 17.11 † 9:23 8.5 †† 9:26 7.27 †† 9:28 3.6; 10.10; Iza 53.11-12; Mat 26.28; 1Kr 15.50-53 ††† 10:1 8.5 ††† 10:4 9.12-13 † 10:5 Sòm 40.7-9

jɔɔɔgə wə í á sá nə, ja *Kríst nyə á bə nə a zə shí gaád yí, nyə á ci nə Zembî nə:

Wo a shígé jii nə buud bwə sáag wo tɔɔ mətúnəga, ηki ntəg nə bwə yəg wo tɔɔ sâ.

Nji wo a sá nə mə bəg nə nyúul muud.

6 Nə ocúdu bwə á dɛ́ jígal álatăr dɛ́ oncindí wá, nə mətúnəga mə mısə́m, byēsh í á shígé kwaga nə tédúgá á lâm wô.

7 Mə á ka ci nə: «Mə wə éga. É, yé Zembî, mə zə sá sâ wó jǐí yí, nda kálaad woó ηgə ci shú dâm nə».

8 Kríst nyə a tɛ́éd fwo ci nə:

Wo a shígé jii mətúnəga, kú jii nə bwə yəg wo isá, kú jii nə bwə jígalúg wo ocúdu álatăr dɛ́ oncindí, kú jii mətúnəga mə mısə́m.

Isá byɔɔɔgə í á shígé kwaga nə tédúgá á lâm wô.

Í njúl nə Məcɛ́ɛ́ mə Moyíz mə ηgə gwáám bə byo. 9 A mú nyíηgə ci nə: «Mə wə éga, mə zə sá sâ wó jǐí yí». Ntɔ́ ji nə a mə yíl mısɔ́lǔgú mí acwúlú, a cénd myo nə agúg-wáan ††. 10 †††Nə ndéé, Yésus nyə a sá sâ Zembî nyə á jii yí. Nyə a yána nyúúl nyé ja ηgwúd á kandəgə, a mú sá nə shé bəg mɪŋkɛ́ŋkɛ́ mi búúd.

11 ††Fada yēsh mə dɛ́ tɔ́w tətəlǐ jwów dēsh dɛ́ sá ísə́y mə Zembî. A dɛ́ sá mətúnəga məmpwú d ja jēsh, nji kú bwelɛ jímbal mısə́m. 12 †††Ká Kríst nywáá, sɔ́lǔgú mətúnəga nyə á sá shú mısə́m yí, í á bə nji ηgwúd. Nyə a mə kə ji shí mbwə məncwúm mə Zembî dɛ́, jíla á kandəgə. 13 ††A mú ka ηgə bwánd nji nə Zembî culəshígí mizhízihín myé, wá nyə myo məkuú dɛ́ shí.

14 Yánalə nyə á yána nyúúl nyé ja ηgwúd yí, nyə a mə sá nə shé buud mú ηgə bə mɪŋkɛ́ŋkɛ́ wá, shé bəg váál í jəla yí, kandəgə kandəgə. 15 Nkɛ́ŋkɛ́ Shíshim ηgə námə bwaagwə́ shé gwo nə jísa ntɔ́; nyə á fwo ci nə:

16 ††Cwám ba mə ci nə: «Sɔ́ mə bá sá nə bwo yí, í bá bə nə, ja mwów mɔɔɔgə mə bá cɔ́ yí, mə bá wá bwo məcɛ́ɛ́ mām mílámúd, mə cilə bwo mwo mítédúgád».

17 A mú nyíηgə kwádɛ́lə nə:

Mə bá yíl mısə́m myáη mədí mítédúgád, mə yíl námə mısɔ́lǔgú bwə á dɛ́ sá kú bish məcɛ́ɛ́ myá.

18 Ja múud mə bii ijuugá í mısə́m myé yí, í á nyíηgəyé ná jii nə muud wɔɔɔgú sáag mətúnəga shú mısə́m.

Shé shíshúgá Zembî kúnə-kúnə

19 †††Bwaang, shwúlə Yésus nyə á shwu məcií mé yí, í á mə sá nə shé jéég nyíi kúl í búl ηkɛ́ yí kú nə ifwaas.

20 †††Nacé nyə a mə juw shé zhí agúgwáan í kə nə bu-ud cug dɛ́ yí. Zhí nyɔɔɔgə nyísə lífnálə *sanda, ntɔ́ ji nə lífnálə nyúúl nyé. 21 †††Shé mú nə Ajəláci á ofada ηgə

†† Ntɔ́ ji nə Kríst mə yíl mətúnəga nə isá í acwúlú, a cénd byo nə mətúnəga má cug jé nya á yána yí. ††† 10:10 7.27 ††† 10:11 9.6; MmN 29.38 ††† 10:12 8.1 ††† 10:13 Sòm 110.1; 1Kr 15.25 ††† 10:16 Zhe 31.33-34; Heb 8.10, 12 ††† 10:19 4.16; 9.8 ††† 10:20 sanda: 9.3; Mat 27.51 2.14-15; 9.14-15; Yuá 14.6 ††† 10:21 3.6; 4.14

kyey nê njôw má Zembî yé. ²² †Shé kágá shísh Zembî kúná-kúná kú nê məkəŋ, shwu nyúul nê nyə ncindî nê ncindî. Shé shíshúgá nyə kúná-kúná, nəcê Yésus a má myeeg shé məcíí mé, milám mí mú shé mífúbán; nyə a má gusa shé mənyúul nê məjúwó má aŋkəl-ŋkəl. ²³ ††Shé kəndəgá milám ŋkaagə shé ŋgə bwaagələ yíid. Shé kúgá ná ŋgə zhízhigə, nəcê Zembî muud nyə á kaag shé ŋkaagə yé ji abúgúlag. ²⁴ †Shé bíigá mítédúgád nê shé dóg wíya mægwɔ̄ mənnyúúlúud ŋgwól wá ŋgwól, ŋgwól wá ŋgwól, shú nê shé cúgəgí cəg cəelí, shé ŋgə sá jɔ̄jɔ̄ mísóólúgú. ²⁵ Bóól búúd bwə mú də mpyəny jílə íseŋgyá bishéd, kúgá ŋwa fúlú nyəŋg. Yidagá də ŋgə wíya ŋkul mənnyúúlúud, ŋgwól wá ŋgwól, ŋgwól wá ŋgwól, bul bə nê ndeé ja bí ŋgə dóg jwɔ̄w má Cwámba í ŋgə shísh kúná-kúnə ga. ²⁶ ††Shé á má shîn mpu sâ jí búbálé yí, shé magələ gwo. Nəcê, ŋkí shé má ka nyiŋgə ŋgə sá *misəm nê kwo, móól *mátúnəga mí nê ŋkul yíl myāŋ mísəm máá má cúgə ná. ²⁷ †† mé yida lúg nji ŋgələ fúndə yáág-yáág sémyé Zembî mə bá sámb shé milésú yí, nê bəmb-bəmb kuda í bá cumbal jígal mizhízhíŋ mí Zembî yí. ²⁸ †††Muud yəsh nyə á caam məcəgə má Moyíz yé, bwə á gwú nyə nê ŋkəd ja ówúshined obá ŋkí ólɔ̄ɔ̄ bwə bwáágələ yí. ²⁹ †††Ŋkəməsá ná í bə ntó nê muud mə cáam məcəgə má Moyíz yé, ŋkəməsa nê muud mə ŋwá *Mwān má Zembî nda sâ cwag yé. Muud wəŋgú má dóg nê məcíí mé sɔ̄ má á sá nê a bəg ŋkəŋkə múúd má məsə zhizhe, a má lwíy Shíshim á mpaam. Bì mə tédúgá nê muud wəŋgú má jəlá nê bwəma nê byáyé yáág-yáág íntəgúlí? ³⁰ †††Ŋgaá nê shé má mpú múúd nyə á cì nê:

Mə wé má bá də kunda,
mə wé má bá də yə búud myəna
mí jəlá nê misóólúgú myāŋ myá.

Nyə á cì némə ná: «Cwámba mə bá cígə búúd bə milésú». ³¹ †† bul jág wagəwo nê muud kúdəg Zembî á kuwô məbwəd.

³² †††Yidagá tédəga mwɔ̄w məŋkenya má Zembî má á bwele kwan bí má. Bì a jíɔ̄w lal-lal gwáná, jíɔ̄w mícúŋ. ³³ †††Í á də bə, bíl íja bwə lwíy bí, jugəshi bí tām buud, bíl íja bí ŋwa minjugú mí bóól búúd bwə á də bwəma nê mbií mínjugú mín wá. ³⁴ †††Í nê bí á də ŋwa micúŋ mí búúd bwə á bə mímbwug dɛ wá; ja búúd bwə á də déég bí isā yí, bí á də bíd bwo nê məshusəg, nəcê bí á də mpu nê bí búə nê fwámé məbii, məŋgú má bá ji kandəgə kandəgə má. ³⁵ †††Nə ndeé, kúgá bəeg yəw yíimélə mənnyúúl íŋkəŋúud, nəcê bí mə bá bə nê məma myəna. ³⁶ Ntó, í jii nê bí bəg nê zény kələ shwóg shú nê, bí má ká sá sâ jəsh Zembî ŋgə jii nê bí sáag yí, bí ləg sâ nyə á kaag yí. ³⁷ †††Nəcê, nda jí cilyá Kálaad Zembî dɛ ná,

í má lúg wuwálá cíg-cíg,
muud ŋgə zə yé ké wóós,
nyə á bweye.

† 10:22 Eze 36.25; Ifz 5.26 †† 10:23 3.6 † 10:24 13.1 †† 10:26 6.4-6 †† 10:27 Iza 26.11 ††† 10:28 Mbá 19.15; 2Kr 13.1 ††† 10:29 2.3; 5.8; 9.12; Mat 12.31 § 10:30 Mbá 32.35, 36 †† 10:32 6.10 ††† 10:33 1Kr 4.9 †† 10:34 11.26; 13.14 ††† 10:35 3.6; 6.11-12 †† 10:37 Aba 2.3-4

³⁸ ††Zembî má nyiŋgə némə cì nê:
Muud jí tətəlí mádɛ míšhəd yé,
nyə é nti lám mádɛ, a mú dóg cəg.
Nji, á ká cúculə nê kwəŋ, mə nda ná gwág nyə nywa. ³⁹ Nji, shé cugé mbií búúd bwə də cúculə nê kwəŋ nê ndeé kə jimb wá. Shé má yidá bə bəŋgú búésə nê búgə nê ndeé bwə mú bii cəg wá.

Búgə sə má dóg nê obúgəla ó ayág yí

11 †††Búgə jísa cidwélə lám má múúd í ké cidwə nê gúl sâ nê, í é bə, kú yíl kú bəd yí; búgə jísa némə magələlə lám má múúd í mágəlú gúl sâ nê, tɔɔ nyə aŋgə nê dóg gwo, jísa búbálé yí. ² Obúgəla ó ayág bwə á bə nê búgə jəŋg. Gwə wá í á sá nê mínə máŋ má nyíig Mícilyá mí Zembî dɛ.

³ †††Búgə wə ŋgə sá nê shé ŋgəg nê magələ nê Zembî nyə á cì cilyá, shí nê gwów í mú bə. Ntó ji nê sâ jəsh shé ŋgə dóg yí í á zhu sâ shé aŋgə nê dóg yíid.

⁴ †††Búgə í á sá nê Abel sáag Zembî *mátúnəga má njúl ŋkí nywa cɔ̄ mé má Káan, Zembî magələ mwo, a mú cì nê Abel jí tətəlí muud. Nê ndeé, tɛem bə nê Abel nyə a má bwey yə, a ŋgə ná lás nyədɛ búgə nyə á *búgəla yíid.

⁵ ††Búgə í á sá nê Inɔɔg ŋkəŋgə kə wə Zembî kú fudə. Tɔɔ muud nyə a shígé ná dóg nyə nəcê Zembî nyə a sá nê a ŋkəŋgə. Kálaad Zembî ŋgə cì nê shúshwóógú nê a ŋkəŋgə í, nyə á nywa Zembî lámúud. ⁶ Í njúl nê, nda nəcê búgə, muud nda bwele nywa Zembî lámúud. Ntó ji nê, muud mə céel shísh Zembî kúná-kúnə yé má jəlá nê magələ nê Zembî jísa; á jəlá nê magələ némə nê buud bwə ŋgə wá lám nê bwə sɔ̄ Zembî wá, Zembî ŋgə yə bwo myəna.

⁷ ††Búgə í á sá nê *Nówe gwágúg məcwūŋ má Zembî a mú bwey mpu sâ í á bə nê í zə sɛy yí, sâ jəŋgú nda fwo bə. Nyə á ŋwa cilyá má Zembî nê məjilə, a mú lwɔ̄ məma byɔ̄ɔ̄, a cəg njów búúd yé. Nyə á lwó nê sóólúgú yé wəŋgú nê buud ɔ̄ shí bwə á bə nê məbɛg. Nê ndeé, búgə jé í á sá nê Zembî cíg nê a jí tətəlí muud.

⁸ ††Búgə í á sá nê *Abəraham sáag Zembî mægúg ja Zembî nyə a jɔ̄w nyə yí. Nyə a tɛ njənd kələ lɔɔm í á bə nê Zembî mə bá yə nyə tən lúgú yí, a nda fwo mpu kúl lɔɔm wəŋgú í á bə yí. ⁹ ††Búgə í á sá nê a kəg ŋgə cəgə nda njəŋ lɔɔm Zembî nyə á kaag nyə yíid. Nyə á də ŋgə jí məbanda dɛ, *Izaag jí némə ntó, tɔɔ *Yákwab, bwó buud bwə á lúg nê isā impwúd nyə á kaag Abəraham yí. ¹⁰ ††Abəraham nyə á də ŋgə jí ntó nəcê nyə á ŋgə bwánd ŋgwəla álal-líməga í á bə nê Zembî nyəməfwó mə bá cwɔ̄ yuug, nyəməfwó lwɔ̄ yí.

¹¹ ††Búgə í á sá nê kundú múdá nda *Sara zəg bə nê ŋkul mə bíí mpwəŋ buud a má bwey shîn kə ²⁴. Nyə á bwey mpu nê Zembî muud nyə á kaag ŋkaagə yé jí abúgúlag. ¹² ††Sá jəŋg wə í á sá nê, muud ŋgwúud zə

§† 10:38 Rom 1.17; Gal 3.11 §†† 11:1 Rom 8.24; 2Kr 4.18 §†† 11:3 Mət 1.1; Sòm 33.6, 9; Rom 4.17; 2Kr 4.18 §†† 11:4 Mət 4.3-10 18 11:5 Mət 5.21-24 19 11:7 Mət 6.13-22; Rom 4.3; 1Pr 3.20 20 11:8 Mət 12.1-2 21 11:9 Mət 35.12, 27 22 11:10 13.14 23 11:11 Mət 17.19; 18.11-14; 21.2; Rom 4.19-20 24 Bóólúgá bwə cì na ná: Búgə í á sá nê Abəraham zəg bə mbyól a mú cwúcwúúl, fwála lə byā mə bwey ntɔ̄, Sara ntəg kundú. ²⁵ 11:12 Mət 15.5

bə nə mpwoŋ buud, nyúúl mé shîn bwey kə. Mpwoŋ buud nyé mpyáanz nda wəacén-cénî wâ jorŋ, nda shɛ á bwûŋ lú ŋgwɔ́.

¹³ †Obúgəla ɔ́ ayág ɔ́ni bēsh bwé á ŋgə yə bwé ŋgə ná búgəla Zembî, nji bwé nda fwo bii ménywa Zembî nyə á kaag bwo má. Bwé á yida dúg mwo shwóg-shwóg, bwé mú shwas mwo. Bwé á magələ né búsə ojónŋ wa shí gaád, ijigə-jigə. ¹⁴ Ja bwé lás ntúni yí, bwé lwó né ŋgəŋ né bwé ŋgə sɔ́ wúl lɔ́m í bá bə bwo nyánŋ mpwág yí. ¹⁵ Lɔ́m wánŋ í á mbəm ná ŋgə nyiŋgə sá bwo fund ɛ́, bwé á nywá nəmə je bə nə fwála mə nyiŋgə nə mpús, kə wu. ¹⁶ ††Nji mpúlə dúg dɛ́, bwé á ŋgə jii né bwé kə lɔ́m á gwɔ́w, lɔ́m í búl nywa cɔ́ wɔ́wŋ bwé á dɛ́ ji yí. Sâ jɔ́wŋ wé Zembî jí nda gwág shwôn ja bwé jɔ́w nyə né Zembî wánŋ yí; ŋgaá nyə á mé kwəməsa bwo fwámé ŋgwéla?

¹⁷ †Zembî nyə sá Aburaham məkugələ né a yánág cúgə lú mwân dé Izaag, sá mətúnəga. Búgə í á sá né Aburaham mágələg, a ŋgə mpu né Zembî nyə á kaag nyə məŋkaagə. ¹⁸ Nəcé Zembî nyə á cɪ nə Aburaham ná: «Izaag wé mə bá byá wo mpwoŋ buud mə á kaag wo yí.» ¹⁹ ††Nji, Aburaham nyə á bə nə búgə né Zembî jii nə ŋkul gwúmushi búúd. Ntɔ́, Izaag nyə á bə Aburaham ja jɔ́wŋ nda muud nyə á mə yə né ndéé a mé nyiŋgə gwúm yé.

²⁰ †Búgə í á sá né Izaag bwádánúg nə Yákwab bá Eso shú cəg í á ŋgə zə bwo shwóg yí. ²¹ ††Búgə í á sá né, ja Yákwab nyə á bə né a zé yə yí, a ŋgəg nə bwádan nə bwân ɔ́ Yóseb ŋgwúnd ŋgwúnd né ndéé a mú jwaagəwo nyédí fiidye dɛ́, yə Zembî gúmá.

²² ††Búgə í á sá né ja Yóseb nyə á bə né a zé yə yí, a jááwəg buud nda bwân ɔ́ *Izərayél bwé bá wú Igípten, wɔ́s nə nda bwé bág sá íyasə byé né ɛ́.

²³ †Búgə í á sá né, ja Moyíz nyə a byél yí, obyɔ́l bé bwé shwéeləg nyə tənŋ oŋkwoond olɔ́l nəcé bwé á dúg né nyə á bə mbíya jɔ́jɔ́ kəkény. Mpəndí njwú-buud nyə a təl yí í á shígé sá bwo ifwaas.

²⁴ ††Búgə í á sá né, ja Moyíz nyə á bə muud yí, a bánəg né bwé kú dɛ́ jɔ́w nyə né mwân mé shilə mə Farawônŋ. ²⁵ Nyə á yida cəel né bwé cúgəg bənŋŋ kúl mə Zembî, ntɔ́ né a kəg bɛ́ ménywa mə kəkúl wəla cəg *mísəməd. ²⁶ ††Nyə á kwey né í nywa né bwé sáag nyə isá í shwôn nəmə nda bwé bá sá *Křist né, nəcé cínɔ́wŋ wé jí fwámé tɔ́m ntɔ́ wɔ́wŋ á kúm á Igípten. Mísh mé mə á ŋgə dúg nji myəna á bá bii mwôw mə zág má yí.

²⁷ ††Búgə í á sá né a wúg Igípten kú fúndə né njwú-buud nyə e nyada nə nyə. Nyə a yím nyúul nda sá mé cɛ́ né nyə á ŋgə dúg Zembî, í njúl né muud cúgə nə ŋkul dúg nyə. ²⁸ †Búgə í á sá né Moyíz fwɔ́g *Páska, a cɪ né búúd ɔ́ Izərayél bwé myéégəg məcií bwédɛ́ mím-

pumbé mí mínjɔ́wéd shú né *éŋgəles á shwiy nda gwú bwân bánŋ ɔ́ acúmbā.

²⁹ †Búgə í á sá né bwân ɔ́ Izərayél bwé ntɔ́g mənŋ mə atɛ́tɛ́ nə məkuú nda bwé á ŋgə kyey zhizhe shíd; ja búúd ɔ́ Igípten bənŋ bwé á nywá zə ntɔ́ ntɔ́ yí, məjúwó mə á zə byaləga nə bwo, mə mú shîn gwú bwo.

³⁰ ††Búgə í á sá né mənyuŋg mə Zheríko †† mə shínúg shugəla shí ja bwân ɔ́ Izərayél bwé á dɛ́ ciŋgya cínɔ́wŋ ŋgwéla tənŋ mwôw zəŋgbá yí.

³¹ ††Búgə í á sá né Ráhab mudá jaŋga bəg kú yə ja búúd bwé á sá Zembî miŋgáádə wá bwé á yə yí. Nəcé, nyə a ləg buud bwé á kə ŋgə bigas ŋgwéla shwoó wá.

³² †Mə nyiŋgəg ná jaaw bɛ́ jii? Mə ká cɪ né mə bwiŋg bɛ́ milánŋ mí Zhedeyonŋ nə Barak nə Sámúson nə Zhəfəté nə *Dávid nə Samyéł nə *buud ɔ́ mícúndə, fwála fúfə mə.

³³ †Nəcé, búgə í á sá né bwé lúmbúlig nə məfaan məshús, bwé ntɔ́ mwo; bwé á ŋgə kyey nə lɔ́m ótútəlɪ dɛ́ né ndéé bwé mú bii isá Zembî nyə á kaag yí; bwé á fad ozhwambánkwuŋ mimpu. ³⁴ †Bwé á jímə ibiimb-biimb íkuda, bwé faam íkúl í á bə né bwé gwúg bwo nə ikafwele yí. Məbwas mə á dɛ́ bii bwo, Zembî mú dɛ́ yáləshi bwo, bwé mú bə óŋkánŋ ɔ́ dɔ́mb, julya nə ig-woonŋ í dɔ́mb yá míl mílɔ́m. ³⁵ †Bɔ́lúgə búdá, buud bánŋ bwé á yə wá bwé á nyiŋgə gwúm, bənŋŋ nyiŋgə cəgə.

Bɔ́lúgə búúd bwé á yida bwəma nə cúgə áyiyáag bwé fudé fudəg. Bwé á ban né bwé cúgə nə ŋkul cuwó kwonŋ nə Zembî shú né bwé fááməgɛ́ nə cúgə. Bwé á sá ntɔ́ shú né bwé bág bə nə fwámé cəg ja bwé bá gwúm yí. ³⁶ †Bɔ́lú bwé á bwəma nə cóógé, bɔ́lú bígə, bɔ́lúgə kə mímbwug dɛ́ ŋgwówéla məŋkəda nə mikwoolú mí íŋkwánz. ³⁷ †Bwé á gwú bɔ́lú nə məkwóógé, bwé shiga bɔ́lú né ndéé sámb íkúl íbá, gwú bɔ́lú nə ikafwele. Bɔ́lúgə bənŋ, bwé á ŋgə kyey kə cɛ́ kə cɛ́, bwé dúgə bwáád nji íkúúdu í ncwəmbə nə íkúúdu í kálá, sâ jəsh fúfə bwo, bwé ŋgə bwəma nə cúgə, buud bwé ŋgə jugəshi bwo. ³⁸ †Váál búúd dánŋ í áshígé bə né í jíg nə buud ɔ́ shí ga. Bwé á ka ŋgə jɛ́ gwów məshí mə ash-wéeshád nə mímbúŋú, bwé dúgə ji míku mí mək-wóógúnd nə míku mí məndəlú.

³⁹ †Təem bə né Zembî nyə á faag buud bɔ́wŋgə nəcé búgə jáŋ, bwé á yə bwé kú fwo bii sâ Zembî nyə á kaag yí. ⁴⁰ †Jí né, Zembî nyə á ŋgə bwey kwəməsa shé sâ í búl nywa yí; né ndéé, nyə a shígé jii né bwé tɛ́édúg kə bə váál í jéla yí, sə bənŋ lúg mpús.

Zembî mə dɛ́ súg bwân bɛ́

12 ²⁵Nda shé bənŋ jishé kɔ́mb dɛ́, kúdə zhwoŋ buud ɔ́ni bwé mə lyɛ́ shé, cəg bwé á cəgə yí í ŋgə lwó shé sâ bwé jɔ́w né búgə yí. Ntɔ́, shé myáásəgá isá í ŋgə

† 11:13 11.9; 13.14; Mət 23.4; 47.9; Sòm 39.13 †† 11:16 13.14; MmN 3.6; Mat 22.32 † 11:17 Mət 21.12; 22.1-14; Zhk 2.21 †† 11:19 Rom 4.17 †† 11:20 Mət 27.27-29, 39-40 ††† 11:21 Mət 47.31-48.20 ††† 11:22 Mət 50.24-25; MmN 13.19 † Dúgúg Mət 50.24-25. Yóseb nyə á cɪ né bwé bág ŋwa íyasə byé, kyey nə byo, kə bá dɛ́l bwédɛ́ lɔ́m Zembî nyə á bwey yə ímpáámə byánŋ yí. † 11:23 MmN 1.22; 2.2 ††† 11:24 MmN 2.10-12 †† 11:26 12.2; 13.13 ††† 11:27 MmN 2.15; 12.41 †† 11:28 MmN 12.1-14

‡ 11:29 MmN 14.21-29 ††† 11:30 Zho 6.12-21 ††† Buud ɔ́ fwála dɔ́wŋ bwé á dɛ́ lwə məma mənyuŋg tənŋ ləŋgəla lyélə ŋgwéla wəsh, ka lúgə mímpumbé. ††† 11:31 Zho 2.11-12; 6.21-25; Mat 1.5; Zhk 2.25 18 11:32 OoM 6.11-8.32; 4.6-5.31; 13.2-16.31; 11.1-12.7; 1Sa 16.1-10j 2.11; 1Sa 1.1-25.1 19 11:33 OoM 14.6-7; 1Sa 17.34-36; Dan 6.1-27 20 11:34 Dan 3.23-25 21 11:35 10j 17.17-24; 20j 4.18-37 22 11:36 Zhe 20.2; 37.15 23 11:37 2Ib 24.21 24 11:38 1Sa 13.6 25 12:1 1Kr 9.24

ηκί ηκύνγηλα shé yí, nê *misəm mí ηγηé læel nada shé nyúúúld myá, shé yídag bə nê zény kəlē shwóg, ju kúlí Zembî má kwəməsa nê shé júg yí. ²†Shé kəndəgá mış ηji wə Yésus muud nyə á fwə shé búgá milámúd yé, nyə nəmá wə má bá sá nê búgá í fífəgí, bə ncindí. Ny-wá nyə á magələ shwiy kələ yə kwolós dí, kú bish bím-bí lú shwôn dúsə shwiy dəηηg dí yí. Nyə á shígé bish dwo nəcē nyə á ηgə bwey dóg məshusəg Zembî nyə á bwey kwəməsa nyə má. A ηjul jiya gúméd ja gaád, *caəηgá mē Zembî dí mbwē mənəcwūm. ³Kəndəgá mitédəgá nyədəí, nyə muud ósəwł c mısəm bwə á jág lúmbəli nē ndí ηji a ηgə jısəw jısəwəg yé. Kəndəgá mitédəgá nyədəí, bi bəg kú tag, búgú bəg kú bií bí milámúd.

⁴ Bí ηgə lúmbəli nē sâ bwə jów nē səm yí, ηji lúmbəlí jəηηg í afwóyē bə lúmbəlí á shwiy. ⁵†Nê ndeé, ye bi má wusa lésú Zembî ηgə lás nē bí tēη bwān bē shú wálə bí ηkul milámúd yí? Nəgá á cı nê:

Mwān waam,
ja Cwám̄ba mē súg wo yí,
kú ηwa sâ jəηηgú nda fyəηga.
Ja á ηkáánd nē wo yí,
kú kənd nyúúúł íbwundū.

⁶ Nəcē Cwám̄ba mē dē súg múúd yēsh á céel yé;
nyəηηg yēsh á mágúlé nē a ji mwān yé yé,
á dē yə nyə intégúlí.

⁷†Nt̄, jısəwəgá minjugú bí ηgə bwəma nē ndí myá, mısə shú ηgəlé súg bí. Mpugá nē Zembî ηgə ηwa bí cínəηgú nda bwān bē. Ye mwān abyág nyə á mē bwelē cəgə səwəgú nda dē súg nyə? ⁸ Zembî ká bə kú súg bí nda á dē súg bwān bē bēsh nē, mpu nē bí cugé bwān bē, bi má yidá bə nyə nda bwān bwə á zə nē ndí gwól dí wá. ⁹ Gúł sâ bí má jəlá nē nyəηηgá tédəga yí jí ntəga: shé bēsh á shí bə nē ósəwəgú bwə á byá shé wa shí ga dí wá, bwə á shí dē súg shé, shé dē gúmal bwo. Ká ηkəməsá ná bwo, ηkəməsa nē səwəgú íshé jí gwów yé; ηgáá shé má jəlá nē bul bul magələ íjwūga byé shú nē shé dúgúg cəg í? ¹⁰†Osəwəgú bwə á byá shé wá bwə á dē súg shé ηji shú kúkul wəla mbíi bwə á dē kwey mətəla yí; Zembî nywáá ηgə súg shé shú mənywa má íshé, á jii nē shé bəg mbíi á céel yí. ¹¹†Intégúlí bwə yé shé nē bwə súg shé yí, í ádé fwo bə shé sâ məshusəg, shé má dē shúsəla. Nji, zhúgúlá zhúgúlá, intégúlí byəηηg í dē wúmə mpúmə: shé cəgə nē shəē, cəgə cəg á otətəlí. ¹²††Nt̄, lələshigá məbwə mún má má káád məní, bí lələshi məbwə mún má ηgə tagəwa məní. ¹³†††Dəgá kyey ηji məzhíí məsə tətəlí mád, shú nē buud bí ηkí tag wá, bwə nda ləηgəwo kə koogú, bwə yídag lal məηkul.

Bí c kááləgə

¹⁴§Wágá ηkul nyín nyēsh nē bi cúgəgí nē buud bēsh nē shəē, bí wá ηkul nē bi cúgəgí ηkəηkə cəg, nəcē muud mē bē nda cəgə nt̄ yé cugé nē ηkul bá dóg

† 12:2 2.10; 8.1†† 12:5 Mik 3.11-12; Mbú 3.19† 12:7 Mbá 8.5†† 12:10 Mat 5.48; Rom 5.2; Zhk 3.17†† 12:11 12.14; Zhk 3.17-18††† 12:12 Iza 35.3††† 12:13 Mik 4.26§ 12:14 12.11; Mak 12.30-31; Sòm 34.15; 1Kr 7.15

Cwám̄ba. ¹⁵†Bi c mpú dē dóg nē muud nda shúb mpáam mē Zembî. Bi c mpú nəmá dē dóg nē muud kú sá záəgəwó, í á bá wá bí zhizhəcm nē ndeé *Də mú yúúú. ¹⁶††Bi c mpú dē dóg nē muud nda wá lúú jaη-gad, ηkí ntāg nē a mpyēny sâ í dūgyá nē Zembî yí nda Eso nyə á sá nē; Eso nyə á kusha nē jiya cúbá jé nē səη ídūw. ¹⁷†Bi mē mpú nē, shínələ nyə á shîn kusha nē jiya ntūni yí, ja nyə á nywá jii nē səwəgú wág nyə mətəfle mə lúgə yí, səwəgú nyə á ban. Eso nyə á tēem nyəηηgə jii, wéeshəli məzhwííle, nyə á shígé bə nē ηkul cénd sâ í á bwey sfy yí.

¹⁸††Bi a shígé shish kúnə-kúnə nē wúl mbəη búúd bí nē ηkul kúnə nē ndí yí, mbəη í ηgə jígə nē kuda; bi a shígé shish kúnə-kúnə nē gúl kúkul í njúl nē yídəgú á ikukwendē, kú nəmá nyəηηgə bə kúkul ηkwō nyə á ηgə kuηg yí. ¹⁹ Bi a shígé shish kúnə-kúnə nē gúl kúl laag í á lás yí, kú bə kúl dúl kál í á lás yí, buud bwə á gwəg kəl dəηηg wá bwə á jəgəla nē í kú na kwo cı bwo təc ciyá. ²⁰†Nəcē bwə áshígé bə nē ηkul kwiig mpəndí Zembî nyə a tēl yí. Mpəndí nyəηηg í á bə nē: «Nkí muud, ηkí cúdú, sâ jēsh í kúnə nē mbəη yí, bwə gwú gwo nē məkwóogú.» ²¹ Isâ bwə á dóg cínəηg yí í á bə ηkí jág wagəwo, Moyíz nyəməfwó mú cı nē: «Mə ηgə lilya nē ifwaas.»

²²†Bi bāη bi á yida shish kúnə-kúnə nē mbəη Siyôn ††, ηgwəla mē Zembî á kuwō, Yurúsəlem á jəη dí gwōw kúl ncúlyá *wəēηgəles bwə ηgə sá zaη yí. Wəēηgəles bəηηg búsə ηkí jág bulya, bímbí múúd cúgə nē ηkul lē yí. ²³††Bi a shish kúnə-kúnə nē səēηgyá bwān wə acúmbā míné má mú bwo micilyá jəη dí gwów wá; bi a shish kúnə-kúnə nē Zembî muud mē dē sámb milésú mí búúd bēsh yé, bi a shish kúnə-kúnə nē *mishíshim mí otətəlí c búúd bwə mú váál í jəla yí ²⁴†††Bi a shish kúnə-kúnə nē Yésus muud nyə á shwu məcií mē shú nē sə bəg mífubán yé. Nyə wə jí líí-ηji mpédəgá sənōη Zembî shú sə á gúgwáan, məcií mē má ηgə lás fwámé lésú cə mē mə Abel ¹⁸.

²⁵†Bi c kááləgə! Kúgá ban nē bi agwágúlyé múúd ηgə lás nē bí yé. Nəcē, muud nyə á ηgə cúndə yág nē buud wa shí gaád nē bwə kááləgəg yé, buud bwə á ban nē bwə agwágúlyé wá, bwə á shígé faam nē intégúlí. Nkəməsá ná bwə fwo bə kú faam, ηkəməsa nē shé ja shé má bān nē shé agwágúlyé múúd ηgə lás nē shé jəη dí, shé cugé nē ηkul bá faam. ²⁶†Yág í, kəl dē í á sá nē shí í júηgyag; ηji, ja gaád í, a mē kaag nē: «Mə bá nyəηηgə sá nē í júηgyag gúl ja; ηji, jāη ja, kú ntāg bə ηji shí wə í bá juηgya, gwów í bá nəmá juη-gya.» ²⁷ Ja á cı nē a bá nyəηηgə sá nē í júηgyag gúl ja yí, nt̄ má lwó nē isâ í dē juηgya yí í bá wū, nəcē byāη bısə isâ nyə á té yí; í ka bá ləg ηji isâ í cúgə nē ηkul juη-

§† 12:15 Mbá 29.17; Gal 1.6††† 12:16 Mət 25.29-34 §† 12:17 Mət 27.30-40 §††† 12:18 MmN 19.16-22; 20.18-21 §† 12:20 MmN 19.12-13 §† 12:22 13.14; Gal 4.26; Mbú 5.11; 21.2 §†† Siyôn: Nyə á bə məma mbəη bwə á lwō ηgwəla á Yurúsəlem cínəηg gwów yí. ††† 12:23 Luk 10.20 ††† 12:24 8.6; 9.12 Mət 4.10 18 Məcií mē Yésus má ηgə lás lésú íjuugá Zembî má juu sé mpáam nyé dí yí; məcií mē Abel māη má á ηgə jii nē Zembî kúndagí nyə nda mínyəηη nyə a gwú nyə nē. 19 12:25 6.4-6; 8.1; MmN 20.22 20 12:26 MmN 19.18; Azh 2.6, 21

gya yí. ²⁸ †Nə ndeé, shé yágá Zembî akíba nə a yələ shé faan í cúgə nə ŋkul ntaŋsa yí. Shé séyúgá nə nyə mbií nyə é gwág nywa yí, sêy nə gúmá nə fúndúgú. ²⁹ ††Nacé Zembî íshé ji kuda í dɛ cumbal jígal sâ jêsh yí.

Mbií cɛg Zembî mə céel yí

13 †Kúgá yow cɛlálə bíméfwó nə bíméfwó nda omínyɔŋɛ, kəgá nə ndí shwóg. ² ††Bi kú wusa dɛlə ŋwa ójón bídí mínjɔw. Mpugá nə sálə bɔ́l búúd bwé sá ntɔ́ yí, bwé á ŋwa *wəéŋgəles bwé nda mpu ná í á bə wəéŋgəles. ³ ††Bi ɔ́ dɛ tédɛgá búúd búés mímbwug dí wá, gwág bwo cey námə nda binɔ́ŋ bēsh wé búés mímbwugəd. Bi ɔ́ dɛ tédɛgá námə bɔ́ŋgə bwé ŋgə bwəma nə minjugú wá, námə nda binɔ́ŋ bēsh wé ŋgə bwəma nə minjugú myɔ́ŋgə. ⁴ ††Bi bēsh gúmálúgá bā. Muud nda kə nə isá í məbwam gwoŋú báád, nəcə Zembî mə bá yə buud ɔ́ jaŋga nə osɔ́l ɔ́ mínɔ́mb in-túgúlí.

⁵ ††Kuú ŋjɔ́nd wén í nda bɛɛg bə ŋgələ bɛ zɔ́ŋ *mwaanê. Bi mə jəlá nə gwág məshusɛg nə sâ bí bí nə ndí yí; mpugá nə Zembî nyəméfwó nyə á cɛ ná: «Mə abúlé bwele béégya nə wo, mə abúlé bwele myaas wo». ⁶ †Gwá wé jí ná, shé búésə nə ŋkul lás nə ŋkár, cɛ ná: «Cwámba ŋgə kwíind mə, mə afúndáyé ná tɔ́ sâ; muud nyə e sá mə jí?» ⁷ ††Bi ɔ́ dɛ tédúgá ótɔ́we ɔ́ shwóg búɛn bwé á bwiiŋg bí Milésú mí Zembî wá, kəndɛgá mitédúgá dɛg nda ícɛg byáŋ í á shúgəla ná, bí yágɔ́lag búgə bwé á bə nə ndí yí. ⁸ †Yésus-Kríst ji mbií ŋgwúnd wú yág, wó́s múús, kə nə ndeé kú nə zhúgá. ⁹ ††Bi kú bíd nə minjígúla mishús mísə mímbii mimbií myá mí yílúg bí zhííd kənd koogú. Nəcə í nywa nə mpaam mə Zembî wé í wág bí ŋkul mílámúnd, kú bə məcɛx mə dúgyá nə idəw má. Məcɛx mɔ́ŋgə mə aŋgə nə kwíind buud bwé ŋgə bɛ mwo wá tɔ́ sâ.

¹⁰ †Shé bāŋ shé búésə nə *alatār jí ná, buud bwé ŋgə ná sêy banda *mətúnɛgá dí wá bwé cúgə nə zhií mə ŋwá idəw cínɔ́ŋg. ¹¹ ††Ajəláci á ofada nyə á dɛ kə nə məcií mə ócúdu «kú í búl ŋkə yí», dɛ kə sá mətúnɛgá shú ná Zembî jwúg *mísə́m. Nji, ocúdu bɔ́ŋgə́ mikug

† 12:28 13.14 †† 12:29 Mbá 4.24 † 13:1 6.10; 10.24; 13.16; 1Pr 1.22 †† 13:2 Mət 18.1-8; 19.1-3; Zhb 31.32; Rom 12.13; 1Tm 3.2; 5.10; 1Pr 4.9; 3Yn 8 †† 13:3 10.34; Mat 25.36 ††† 13:4 1Kr 7.2-4; 1Te 4.3-8 ††† 13:5 Mbá 31.6, 8; Flp 4.11-12; 1Tm 6.7-10 § 13:6 Sòm 118.6 †† 13:7 6.12; 1Kr 4.16 ††† 13:9 Rom 14.2; Kol 2.20-22; 1Tm 4.3 †† 13:11 9.7; Ləv 16.27

myán, bwé á dɛ wú nə myo ŋgwəla dɛ kə jígal bugád. ¹² †††Ntɔ́ námə, shú ná Yésus ŋwág məcií mə má nyəméfwó kə sá nə kúl búúd í bəg ŋkəŋkə kúl, nyə á kə jug nə məcey bugád ná ndeé a yə. ¹³ †Nə ndeé, shé wúgá ŋgwəla kə bwəma nə nyə bugád, bwé mpyényúg námə shé nda bwé á mpyəny nyə ná. ¹⁴ ††Nəcə shé cugə nə ŋgwəla á kəndɛgə kəndɛgə wa shí gaád; shé ŋgə sɔ́ wɔ́ŋgə ŋgwəla í bá zə bə yí. ¹⁵ ††Nə ndeé, nda Yésus nyə a sá ntɔ́ ná, shé dúgá ságəsə Zembî ja jêsh, mətúnɛgá ɔ́ məcí. Ntɔ́ ji nə mimpu míshé mí jəlá nə jaaw búúd ná jínə dé dúsə nə mpífá. ¹⁶ ††Bi kú wusa dɛlə kwíind búl búúd nə dɛlə yána ísə bín, nəcə mbií mətúnɛgá wɔ́ŋgə wé Zembî mə dɛ gwág nywa yí.

¹⁷ †††Otɔ́we ɔ́ shwóg búɛn bwé ŋgə ji ŋkasə shú *míshíshim mín, bwé bá námə kə jaaw Zembî séy bwé á sêy shú dún yí. Ntɔ́, ságá bwo məgwág, kyeyugá íjwúgá byáŋúnd, shú ná bwé ságə séy ján nə məshusɛg kú tədɛwa. Bwé ká tədɛwa, í nda bə bí nə mfií. ¹⁸ ††††Dugá jəgəla nə Zembî shú dúsú. Jísú kó́mb di, sé ŋgə mpu ná mílám mísə sé ná sán, sé ŋgə ntəg námə she cɛgə ja jêsh mbií í jəla yí. ¹⁹ †Mə téég bí məbwə ná bí jəgəlag nə Zembî, a ságə ná mə láləg nyiŋgə zə kwey bí.

Ibwádán nə məbədə

²⁰ †Zembî á mpwogé, nyə muud nyə á gwúməshi Yésus, Cwámba íshé, mbaagələ itɔ́w anəŋí yé, nyə á cɛ sɔ́ á kəndɛgə kəndɛgə nə məcií mə. ²¹ †Zembî wɔ́ŋgə́ yég bí ŋkul nə bí ságə sâ ányunywaê jêsh á céel yí. A ságə nə shé bəg váál á gwág nywa yí, kwoŋ mə Yésus-Kríst dí. Yésus-Kríst ŋwág gúmə kəndɛgə á kəndɛgə! Amen! ²² †Bwaŋg, mə jəgəla nə bí ná bí jíśwúg lésú mə ŋgə yágə nə bí nə ndí ga. Kálaad nyəméfwó mə mə cilə bí yé nyə agwááyé. ²³ †Mə céel jaaw bí ná bwé mə bíd *mínyɔŋɛ íshé Timoté; á ká ləel wó́s wa, sá sé mú zə dɛg bí. ²⁴ †Bi ɔ́ bəda mə otɔ́we ɔ́ shwóg búɛn bēsh nə buud ɔ́ Zembî bēsh. Bɔ́ŋgə wá Italí bwé ŋgə bəda bí. ²⁵ †Zembî ké sá bí bēsh mpaam.

††† 13:12 11.26; Mat 27.31-33 †† 13:14 11.9-10, 13, 16; 12.22, 28; Flp 3.20; 2Kr 5.6; 1Pr 2.11; Mbú 21.2 †† 13:15 Ifz 5.19-20; Sòm 50.14, 23 ††† 13:16 Gal 6.10; Flp 4.18 ††† 13:17 Eze 3.17; Mis 20.28-31; 1Kr 16.16 ††† 13:18 10.22; Rom 15.30; 2Kr 1.12; Mis 24.16 18 13:20 mpwogé: 12.14; Rom 5.1; 2Kr 13.11 8.6 9.12 19 13:21 Ifz 2.10; Flp 2.12-13 20 13:23 Timo-tê: 1Kr 4.17 21 13:25 Gal 6.18

Wəhebərê

Isâ í dũgá nê Kálaad mæ Zhâk yí

Zhâk nyê á cilê okrísten shú nê bwé mpúg kuú njɔɔnd bwé jálá nê kyey mpédũgá nyánj dí yí nê váál bwé jálá nê cugê nê buud bwé cugé okrísten wá yí.

A ngê cî isâ ñkí bulya:

(1) Sâ í dũgá nê fũg yí: fũg í dũ wú wé Zembî (1.2-8).

(2) Sâ í dũgá nê mæbúwa nê kúm, mækugulê nê mæbwébúlán, fwámé yébbé í jálá nê dũ nyín nê misóólũgú yí (1.9-27).

(3) Zhâk ngê lámusa nê dúlê ñwa búúd nê mímbéégí gúfũgád (2.1-13).

(4) Sâ í dũgá nê búgá nê misóólũgú yí (2.14-26).

(5) Jũm nê fwámé fũg (3.1-18).

(6) Cug á mpédũgá buud mimbii myêsh (4.1-5.6).

(7) Jísów nê nadâ mäjəgula, nê mikwíindyá (5.7-20).

Ñkúmba sâ á ngê bándulê okrísten yí jísê nê «búgá jî kú nê misóólũgú yí jísê mbimbê» (2.26).

Mæbádá

1 †Mæ Zhâk, lwaá mæ Zembî bá Cwámbe Yésus-Kríst, mæ wé má cílá bí kálaad éga. Mæ bádá bí bwán ó íbænd wũm nê íbá bí á má cĩma kê ngê cugê mæshí mæshí wá.

Mækugulê mæ dũ lələshi búgá mæ múúd

2 ††Bwaang, mækugulê mēsh bí mæ bwémá nê ndí má mæ jálá nê bæ bí ñjî sâ mæshusug, tɔɔ mæsê wáyé mbií tɔɔ wáyé. **3** Bî mæ jálá nê gwág mæshusug ntɔ nê mpũlê nê búgá jín í ká ntɔ mækugulê, bí bæ nê jísów. **4** Njî, í jî nê jísów jɔɔng gwáméfwó í cásuləg bí séy jé milámúđ, shú nê bí bəg ocúbá buud, milwándúlá, kú ná fúfə nê tɔɔ jɔ fúlú ngwúđ. **5** † ká bæ nê fũg í ngê fúfə ngwól múúd á gwoong jín, a gwáámbug Zembî, Zembî é yə nyə. Nəcé Zembî mæ dũ sá yána nê muud yêsh, á dũ ntâg sá dwo nê jɔ lām, kú nê mæjumâ. **6** ††Njî, í jî nê muud mæ gwáámbug yé gwáámbug nê búgá, kú bæ nê milám mímbá. Muud mæ sá milám mímbá yé jî nda ik-wɔ́ í mânj ñkwɔ́ mæ dũ yáñgulê kənd ká kənd ká yí. **7** Mbií múúd wɔɔng kú yímbê nê téduga nê nyə é ləg sâ wé Cwámbe. **8** Nəcé muud mæzhigé jî milám mímbá, nyə ádé mpu bɛ ñkúmba zhíí ja á céél sá sâ yí.

9 ††Mbúgula jî nê mæbúwa yé gwágúg mæshusug nê Zembî nyə a mæ bñn nyə gwúw. **10** †††Nyɔɔng mæ yídá bæ nê kúm yé bəg nê lúú nê sáj nê a bəlê shí, nəcé a

bá cɔ́ nda fúlawa á jugú, kú bwey. **11** Fúlawa mæ dũ bæ, yásé í ká nəmê shigushi, mægwɔ́ mē mæ shwéesh ká, fúlawa mú bwaambəwo, ijɔɔ byé í mú shîn. Nəmê mbií ngwúđ wɔɔng wé múúd kúm mæ bá ngê bwaambəwo, misóólũgú myé myêsh mí ngé shîn yé.

12 †Muud mæ jísów mækugulê kú fúfug yé nywáá mæ jəla, nəcé á ká bá shîn ntɔ mækugulê, a bá ləg cug á kandugê kandugê, mpóógú nyɔɔng wé Zembî nyə á kaag buud bwé ngé cɛel nyə wá yí.

13 ††Ja múúd mæ bwémá nê mæbwébúlán yí, a nda bæeg cî nê: «Zembî wé ngé bwówulê mæ»; nəcé muud cugé nê ñkul bwówulê Zembî, nyə ádé nəmê bwówulê búúd. **14** †††Í yídá bæ nê, muud nyəméfwó iyéesh byé wé í dũ julə nyə, kənd nyə lām *mísámúđ; **15** nê ndeé, ja íwímbúg í mæ ñwa bum yí, səm í mú byél; ja səm í mæ wíy yí, í mú sá nê muud yəg.

16 Yé bwáang mæ búl cɛel wá, kúgá shig mənyúul! **17** ††Fwámé ísâ Zembî mæ dũ yə búúd yí, nê mənywa mēsh sə ngé bwəma nê ndí má, mæ ngê zhu gwúw, wé Sóóngú mæ dũ wéeshli məñkenya yé; a jî ñjî mbií ngwúđ kú cénd. **18** †††Sóóngú wúsə wɔɔngú nyəméfwó nyə á bæ nê jɔɔng tédúgá jé nê a zə byâ shé, a mú zə byá shé nê ciyá jî búbálé yí. Byálə nyə á byá shé yí wɔɔngú wúsə shú nê shé bəg mpumə ashúshwóógú á ísâ á má té yí.

† 1:1 Zhâk: Mat 13.55; Mis 12.17; 15.13; 21.18; 1Kr 15.7; Gal 1.19; 2.9; 1Pr 1.1 †† 1:2 Rom 5.3-5; 1Pr 1.6-7 † 1:5 Mik 2.6 †† 1:6 5.13; Mat 7.7; 21.21-22; Ifz 4.14 †† 1:9 2.5 ††† 1:10 Zhb 14.2; Sôm 90.5-6; Iza 40.6-8 ††† 1:10 5.1

§ 1:12 5.11; 1Kr 9.24-25 †† 1:13 Mik 19.3; 1Kr 10.13 ††† 1:14 Rom 6.19-21; 7.7-10; 1Yn 2.16-17 †† 1:17 Mat 1.14-18; Mat 7.11 ††† 1:18 Yuá 1.13; Rom 8.19-23; 1Pr 1.23

Du gwágulə, ka du sâ

19 †Yé bwááŋg má búl ceel wá, bi má jəlá nə mpu nə muud má jəlá nə du læl gwágulə, nji nda læl lás, nda læl gwág mpimbə. 20 Mpimbə múúd mə gwág yí, í cúgé nə ŋkul wéeshuli sâ jî tətəlí mísh má Zembî dí yí. 21 ††Gwé wé má cí nə bí né, myaasugá məlwaagəwo mēsh nə mbíya gwɔlə mílām; myaasugá myo, bí ka lég kéel Zembî nyə á bɛ bídí yí, bí lég dwo nə lám né shee; dwá wé dí nə ŋkul sá nə *mishishim mín mí dúgúg cəg.

22 †Ságə nda kéel má Zembî í ŋgə cí ná, bi kú du gwágulə gwágúlég, bi a bá ŋgə shiig biméfwó. 23 Nəcə, ŋkí muud mə gwágúlég kéel gwágulə gwágúlég a kú sá nda í ŋgə cí ná, muud wəŋgú jî nda muud má shin dúg mpwóombú yēn dí, 24 nə ndeé a kyey. Ja á má kyey yí, a má læl wusa nda mpwóombú nyé í ámə bə ná. 25 ††Nji, muud mə mpú kənd mísh məcəxə má Zembî dí nda du gwágulə nə ndeé wusa yé, nywáá má jəla. Məcəxə məŋgə má cúgé nə iwushî, máá má du yíl búúd mənýámád. Nji, shú nə í bəg nə a má jəla, í jî né a nádag nə mwo, a du sá nda má ŋgə cí ná.

26 ††Ŋkí ŋgwól múúd mə tédúgá nə a ŋgə cəgə mbií Zembî mə gwág nywa yí, á ká ŋgə shiig nyúul nda yidá du bii mpu yé, muud wəŋgú yəbə yé wúsə sâ cwag. 27 ††Yəbə Zembî mə gwág nywa yí, fwámé yəbə wúsə ná: du téduga bwán ó nyulú nə mikúsə mí búdá *íncwaw í ntəg mí ŋgə bwəma nə ndé yíid, ka baagulə nyúul nda kala məlwaagəwo mā cəg á shí ga.

Mímbéégí mpédúgá buud mí anywáyé

2 ††Bwaang, kúgá du sá ná, bi ŋgə *búgəla Yésus-Kríst, Cwámba íshé á milwanə, bi ŋgə nyiŋgə baam nə bɔ́l búúd ntɔ́ bɔ́l. 2 Nəcə ná, ja í wóos ná, bi njúl sɛɛŋgá jínú, ŋgwól múúd zə nyíi a njúl nə il-wondó í or nə mimbwéedí mí álal-ŋkul, gúl ntágúla-ntágula mú nəmá zə nyíi nə isala. 3 Ŋkí bi má ŋwa múúd jî nə mimbwéedí mí álal-ŋkul yé nə məjilə, bí nə né ná: «Zaá jî wa fwámé jiyad», bí nə ntágúla-ntágula ná: «Tówúg na tətəlí», ŋkí ntág ná: «Jig wa kúl má du təl məkuú gaád». 4 Ja bí má sá ntɔ́ yí, ŋgaá nə bi má wá mímbéégí mpédúgá buud wé ní? Ŋgaá ntɔ́ má lwó ná bí ŋgə bigas buud bi njúl nə bɔ́w-bɔ́w mítédúgá?

5 †Yé bwááŋg má búl ceel wá, gwágúlégá mə. Ye Zembî nyə a shígé fěesh mímúbmbúwá shí ga dí ná mí bəg nə kúm búgə dí? Nyə á kaag buud bwé ŋgə ceel nyə wá Faan, ŋgaá nyə a má sá nəmá nə mímúbmbúwá mí bəg nə kəw Faan dəŋgú? 6 Ká bi bəŋ bi ŋgə dúg mímúbmbúwá mpyónə nə mpyónə. Ozá bwé ŋgə lwó bí cúŋ, ŋgaá mikúkúm? Ŋgaá bwó wé bwé ŋgə kə nə bí

məmpáanzə má mílósú? 7 Ŋgaá bwó wé bwé ŋgə jág lás nə jɔ́jɔ́ jínə lú Krísten búúd bwé á gwiid bí yí?

8 ††Micilyá mí ŋgə lwó nə cɛxə mə Cí wúsú *Kríst í ŋgə cí ná: «Cɛɛɔg múúd yēsh jísə wo kúnə-kúnə yé nda wó céel wóméfwó ná.» Ŋkí bi mə lwándúlé cɛxə dəŋgú, bi mə sá jɔ́ sɔ́lúgú. 9 ††Nji, ja bí má du wá mímbéégí mpédúgá buud yí, bi má du səm; Məcəxə má lwó nə bi má jəla nə intúgúlí í búúd bwé má caam məcəxə wá.

10 ††Mpugá nə múúd mə ká bɛ məmpándí mā Məcəxə mēsh nə ndeé a wush nji nə ŋgwúduɔ́, a mə byaagulə nə mēsh. 11 ††Nəcə muud nyə á cí ná: «Cí wo kú sá míncəmb» yé, nyə nəmá wə nyə á cí ná: «Cí wo kú gwú múúd». Ŋkí wɛɛ wo ádé sá míncəmb, nji wo má gwú múúd, wo músə caam məcəxə. 12 ††Ntɔ́, dɔ́gá lás, nə du sá ísə bi ŋgə mpu nə bwé bá sámb bí mílósú bɛɛlə cɛxə í du yíl búúd mənýámád yí. 13 ††Nəcə, buud bí kú gwág búúd cey lámú, wá, bwé bá bwəma nə sémyé mílósú á kú nə məcəy mə lám. Buud bwé ŋgə gwág bɔ́l ŋkúŋkwónúlé wá, ŋkúŋkwonɔ́ í du ntɔ́ sémyé mílósú wəŋ.

Búgə jî kú nə misɔ́lúgú yí jî fudá

14 ††Bwaang, ŋkí muud má cí ná a jî nə búgə, nji mis-ɔ́lúgú kú nyín, wəŋ mbií búgə í é kwíind nyə jíd? Í é cəg nyə? 15 ††Ŋkí *mínyɔ́ŋ wén á mudúm ŋkí á mudá ŋgə fúfə nə sâ má bwáád, ŋkí ntág nə a ŋgə fúfə nə idəw yə dāŋ jwɔ́w, 16 ŋgwól múúd á gwoong jîŋ mú cí nə nyə ná: «Wo ɔ́ ké né shee; kaág bwáád, wo də!» Ŋkí a cí ntɔ́ nji nə mpu, kú yə nyə sâ í ŋgə jî nyə yí, ntɔ́ nyə é kwíind nyə jíd? 17 ††Ntɔ́ nəmá wé búgə jísə yé. Wó ká bə nə búgə, nji kú nə misɔ́lúgú, búgə gwô jísə fudá.

18 Nji, ŋgwól múúd jî nə ŋkul cí nə ŋgwól ná: «Wɛɛ jî nə búgə, mɛɛ nə misɔ́lúgú.» Lwóg ná mə búgə gwô nda nə misɔ́lúgú, mɛɛ mə e lwó mádí misɔ́lúgú ná mə jî nə búgə. 19 ††Wo ŋgə *magulə nə Zembî jî nji ŋg-wú, wo ŋgə mpu sâ; nji, məjamb má ŋgə nəmá magulə ntɔ́, má ŋgə lilya. 20 Wo muud jî kú mpu du faas ísə yé, ye wo ceel mpu nə búgə jî kú nə misɔ́lúgú yí í akwíindé tɔ́ sâ? 21 ††Ŋgaá Zembî nyə á ŋwa mpáám-bə íshé *Abərahám nə tətəlí muud mísh méd nəcé a yánalə mwān yé *Izaag tāŋ *mətúnəga *alatār dí.

22 Wo adúgə? Búgə jé í á bə mbádúgá nə misɔ́lúgú, byēsh í ŋgə sēy; misɔ́lúgú wé mí á zə sá nə búgə jé í bəg ncindí. 23 ††Nə ndeé, í mú bə nda Kálad Zembî ŋgə cí ná; ná: «Abərahám nyə á *búgəla Zembî, Zembî mú lɔ́ nyə búgə jé jəŋgú, a mú cí nə Abərahám jî tətəlí muud; bwé mú gwiid nyə nə shwə má Zembî.»

24 Bi má dúg hí? Zembî mə ŋwa múúd nə tətəlí muud nəcé misɔ́lúgú, kú bə nji nəcé búgə. 25 ††Ntɔ́ nəmá wé Ráhab mudá jaŋga nyə á bə yé. Ŋgaá nə Zembî nyə á ŋwa nyə nə tətəlí muud nəcé sɔ́lúgú nyə a sá yí? Nəcə, buud bwān ó *Izəryél bwé á kənd wá, Ráhab

† 1:19 3.2; Mik 15.1; Ekl 7.8-9 †† 1:21 Kol 3.8; 1Pr 2.1 † 1:22 2.17; Mat 7.24, 26; Rom 2.13 †† 1:25 2.12, 24; Sòm 19.8; Yuá 13.17; Rom 8.2; Gal 6.2 †† 1:26 3.2, 10; Sòm 34.14; 141.3 ††† 1:27 Sòm 10.14, 18; Iza 1.17; Mat 25.35-36 ††† 2:1 2.1-9; Mbá 1.17; 10.17; 16.19; Mbá 19.7; Zhb 34.19; Sòm 82.2; Mik 24.23; Mat 5.45; Mis 10.34; Rom 2.11; 10.12; Gal 2.6; Ifz 6.9; Kol 3.25; 1Pr 1.17 § 2:5 1.9; Luk 6.20-21; 1Kr 1.26-28; Mbú 2.9

§† 2:8 Ləv 19.18; Mat 22.39; Rom 13.9 ††† 2:9 2.1 §† 2:10 Mat 5.19; Gal 3.10; 5.3 §†† 2:11 MmN 20.13-14 §† 2:12 1.25 §† 2:13 Mat 5.7; 7.1; 18.32-35 §†† 2:14 Mat 7.21; 1Yn 3.17 §§† 2:15 Mat 25.35-36 §§§ 2:17 Gal 5.6, 16, 22-24; 1Yn 3.18 18 2:19 Mbá 6.4; Mat 8.29; Mak 1.24 19 2:21 Mat 22.9, 12; Rom 4.1-5, 13-16, 19-22; Heb 11.17 20 2:23 Mat 15.6; 2Ib 20.7; Rom 4.3 21 2:25 Zho 6.17; Mat 1.5; Heb 11.31

nyə a ləg bwo nyədí njów, a mú sá né bwə kyéyug zhíí shúsú. ²⁶†Nyúul nyísá kú nə *shíshim yí, nyísə mbimbə; ntó námə, búgá jí kú nə mísóólúgú yí jisə mbimbə.

Júm dúsə wagəwo wagəwo sâ

3 Bwaang bi mə mpú né sá buud ngə jíífgəli wá, Zembí mə bá bə nə nkúnd wúsú sémyé mílósúnd ntɔ́ bóól búúd wánúnd. Ntɔ́, í ajííyé né bi bəg zhwog oyíífgəli nkí bulya, ²†† nəcə shé bēsh shé mé də kwab mímbíi mimbii. Múúd mə ká bə kú də kwab nə lésú á mpu yé, nyíni nye mé bə váál í jəla yí, nywáá ji námə nə nkul mpu bii nyúul nyé nyēsh. ³†††Ngaá né shé mé də shwaam íkabəlí ínkwánz mpu dí shú né í sáág shé məgwág, nə ndeé shé ka bə nə nkul mə kənd bwo mánnyúul oncindí kél shé mé céel yí? ⁴ Námə nda itití-ma, bísə məma ísâ í anúní, onkwɔ́ ɔ́ anúní wə bwə də sá né í kyéyug. Nji, tɛem bə ntɔ́, nkúnkwaawé cíg-cíg wə mé də sá né titíma kəg kóómb jēsh muud ngə julə nyə yé mé céel yí. ⁵ Ntɔ́ námə wə júm dúsə yé. Í tɛem bə kúkúli nyúul cíg-cíg, dúsə nə nkul də maməda nə í ngə sá məma ísâ. Bi mé dɛg í? Kúkúdá cíg-cíg í jígal məma jugú. ⁶††Júm dúsə námə kuda, dúsə jiya olííngí sádí íkúli í nyúúlúnd. Í ngə lweegəshi nyúul nyēsh. Júm í ngə wá shé kuda ícug dí, wú byéléd kə wóós shwiyud. Kuda jɔ́ng í ngə zhu kuda á kandəgə dí. ⁷†††Muud nyə a mé kwááf mímbii mí ócúdu myá jugú myēsh, tɔ́ inunú, tɔ́ ocúdu bwé júlə mímwɔ́ shí wá, tɔ́ ocúdu wá mən, nyə a mé kwááf bēsh. ⁸†††Nji, kú nə tɔ́ muud ngwúd nə ng-wúd jí nə nkul kwááf júm yé. Júm dúsə bów-bów sâ cúgə nə nkul ji né shɛe yí, dúsə nə gwoog né cwóó. ⁹†Shé mé də balan nə júm íshé, də ságəsə Sóóngú íshé Cwám̄ba, shé də námə balan nə júm dɔ́ng də lweem búúd Zembí nyə kwambələ yuug jéd wá. ¹⁰ Mpu ng-wúd nə ngwúd í wéeshúli íbwádán wéeshúli málweemyá. Mbó bwaang! Í ajəláyé nə də bə ntɔ́. ¹¹ Ye ncwun nyí nə nkul wéeshúli májúwó mé ancúncwón nə mə águgwulú luun ngwúd dí? ¹²†††Bwaang, ye líí *figyē jí nə nkul wúmə íbumá í olivyé? Ye fambá *vínə jí nə nkul wúmə íbumá í figyē. Ncwun í də wéeshúli májúwó m̄a ca nə ca yí í cúgə nə nkul nyingə wéeshúli zhizhe májúwó.

Fwámé fəg í də zhu wə Zembí

¹³†††Zá jí nə fəg nə cón na bídí yé? Muud wɔ́ng lwóyág ntɔ́ jɔ́ kuú nkɔ́nd jéd, a dɛg sá ísâ nə lám né shɛe, nə fəg. ¹⁴††† ká yida bə né bí ngə bə nə mbíya lám, nə məfendyá mílámúnd íí, kúgá yímbē nə nkēny mánnyúul ná bi búsa nə fəg; jisə bí íjɔ́. ¹⁵†††Fəg nyɔ́ng í ángé nə zhu wə Zembí; nyísə fəg á shí ga, fəg á iyéesh í nyúul muud, fəg minjumbúlu. ¹⁶ Nəcə, kúli jí ná, bóól mpii bóól, bóól fendya nə bóól yí, isâ də s̄y ncúg-nculē, bów-bów mísóólúgú də bə mímbii mimbii. ¹⁷†††Fəg í də zhu wə Zembí yí nyáá í də bə né fwɔ́-fwɔ́, í dɛgə cɛel mətala. Fəg nyɔ́ng í ádé bə nə cwambələ, í

† 2:26 2.17, 20 †† 3:2 Sòm 141.3; Mik 10.19 † 3:2 1.26 †† 3:3 Sòm 32.9 †† 3:6 Mik 10.19; Mat 15.11, 18-19 ††† 3:7 Mat 9.2 ††† 3:8 Sòm 140.4; Rom 3.13; Ifz 4.29 § 3:9 Mat 1.26-27 †† 3:12 Mat 7.16 ††† 3:13 Rom 12.16 †† 3:14 1Kr 3.1-3; Gal

də bə fəg á nkwambələ, í dɛgə bul gwág búúd cey lámúnd, də bul sá jɔ́ mísóólúgú, kú nə mbéégí mənkwómú, kú nə məkəŋ. ¹⁸††Buud bwə ngə wá mətala mpédúgá buud wá, bwə ngə bə mpəg mətala dí. Mpəg jɔ́ngú ka ngə wúmə bwo cəg á otútəlí.

Mbúgəla nyə ajəláyé nə bə mílám mímbá

4 ¹†††Jí í ngə sá né bi bəg nə icwoomb nə igwáná? Ngaá né jisə nəcə iyéesh í zhwiimbyálə nə cəg í ngə sá lúmbúli mánnyúul mən dí? ²†††Bí ngə wímb isâ, nji bi kú ngə bii byo; nə ndeé, bi mú ngə bə nə yéesh gwúlə búúd. Bí ngə ji isâ, nji bí cugə nə nkul bii byo; nə ndeé bi mú ngə bə nə ozhuyá, ngə gwána igwáná. Bi angé nə bii nəcə bi angé nə gwáamb Zembí. ³ Bí tɛem ntág námə gwáamb íí, bi kú bii, nəcə bi mé də gwáamb nə bów-bów tédúgá, nji shú né bi mə lwándúli iyéesh bín yá zhwiimbyálə nə cəg. ⁴†††Bí búsa osóol ɔ́ míncɔ́mb; ye bi ampúyé né bí mé ká bə mənnywa m̄a shí ga, bi mé fəm Zembí? Ntɔ́ ji né muud mə cə shwə nə shí ga yé, mə bə zhizhín mə Zembí. ⁵ Jí cilyá Kálad Zembí dí ná: Zembí nyə acéélé ná gúl sâ í zəg shwɔ́ wú nə Shíshim nyə á sá né í zəg ji shédí yí ¹⁸. Ye bi mə tédúgá nə ja Mícilyá mí ngə cɪ ntɔ́ yí, jisə zhizhe icígá-cígə? ⁶†††Mbó! Zembí mə yidá bul bə nə mpaam. Sâ jɔ́ng wə Mícilyá mí ngə cɪ yí, ná: Zembí mé də lúmbəli nə buud bwə də nkēny mánnyúul wá; nji, bɔ́ng bwə səl bwəméfwo shí wá, a sá bwo mpaam. ⁷†††Né ndeé, bídúgá nə Zembí jwúg nə bí; dɛgá ləl lúu nə Njwú məjamb, nyə e fúndə bí, a kə shwóg-shwóg. ⁸†††Shíshúgá Zembí kúnə-kúnə, nyə e shísh námə bí kúnə-kúnə. Yé osóol ɔ́ *mísəm, gusagá məbwə; bí buud wá mílám mímbá, fúbúgá mílám. ⁹†††Magələgá mənágəla mən, bi gwág bímféwó cey lámúnd, bi mú jii mánnyúul. Kúgá ná ngə gwo, yidagá jii; yɔ́wəgá dúlə fándá gwág máshusəg ntɔ́, yidagá shúsəla. ¹⁰†††Sələgá bímféwó shí mísh mə Zembí dí, a mú bá b̄n bí gwɔ́w. ¹¹†††Bwaang, kúgá də cɪya ícɪyá í ábúbów. Wó ká cɪ *mínycwə wó nə muud cɪyá ábúbów, nkí ntág nə wo jéég nyə njagá, mpug nə wo mə jág lás nə məcɛɛ, wo mə jéég məcɛɛ njagá. Nkí wo jéég məcɛɛ njagá, mpug nə wo cúgə múúd mə báágúli məcɛɛ yé, wo mə yidá bə múúd mə də jéég məcɛɛ minjagá yé. ¹²†††Muud nyə á təl məcɛɛ, á də námə balan nə mwo yé, jii nji ngwúd. Nyə wə jí nə nkul sá né muud cúgəg, nyə námə wə jí nə nkul sá né muud yəg. Wo wə zə né wo yəg muud jí wo kúnə-kúnə yé məbɛɛ?

5.20-6.4 ††† 3:15 1.5, 17 †† 3:17 Mat 5.48; 1Kr 13.4-7; Gal 5.22-23; Flp 1.9-11 †† 3:18 Mat 5.9 ††† 4:1 Rom 7.5; 1Pr 2.11 ††† 4:2 1Yn 3.16 ††† 4:4 Mat 6.24; Yuá 15.18-19; 1Yn 2.15 18 Bóól bwə cɪ ná: «Shíshim Zembí nyə a sá né í zəg ji shédí yí í bul bə nə wú». 19 4:6 4.10; Mik 3.34; Mat 23.12; 1Pr 5.5 20 4:7 Ifz 6.12; 1Pr 5.8-9 21 4:8 Sòm 18.21, 25; Iza 1.16; Zak 1.2-3; Mal 3.6-7 22 4:9 Luk 6.25 23 4:10 4.6; 1Pr 5.6 24 4:11 Sòm 101.5; 1Pr 2.1 25 4:12 Rom 14.4; 1Kr 4.5

¹³ †Bi bân ntâg îf, bi mē dē cî nê: «Nkî múús nkî mán sá é kə ngwála shús ngwála kel, kə ji wu mbú ncindî ngə sá mákîd bii mwaanê» ¹⁴ ††Í njúl nê bi ampúyê nda cug jîn í é bə mán nê; bi búsa nda ngúdê í dē wóss fúfwálá nê ndeé í mú jímb yí. ¹⁵ †Bi mē jálá nê yidá dē cî nê: «Nkî Cwámba mē magələ, sá é cugə, sá sá sá shús sá kel.» ¹⁶ ††Nji bi mú ngə nkény mənyúul nə bəgəwa dún dɔɔng; váál nkényá nyúul dɔɔng dēsh dúsə nkî bɔw. ¹⁷ ††Muud mē mpú dē sá mənywa yé, á ká bə kú sá mwo, a mē səm.

Mikúkúm mí 5 kááləgə

5 †††Bi bân mikúkúm ntâg îf, jîgá mənyúul; kímúgá oŋkwiimbyé nəcə məntágəla mē zə bii bî. ² †Kúm dún í mē bwo, mikáándə mín mí mē dɛya óshê. ³ Or wún nə *mwaanê wún mú nə myáŋgəlé; myáŋgəlé wɔɔng í bá bwaagələ bî məbɛɛ mún. Í bá nəmə céég də bî mənyúul nda kuda í dē də nê, nəcə bî mē nkúnd kúm mwɔw mēgaád, í njúl nê shí í wál zə shîn. ⁴ †Dugá, bi á ban nê bi ajónáyé nə olwaábələ bwé á dē saag bî məmpəg ífambə wá. Myəna bî á mē mán-da myɔɔngú mí ngə kîm ngə shwəman bî, Cwámba á nkul nyēsh mē gwág oŋkwiimbyé olwaábələ bwé ngə kîm wá. ⁵ ††Bi mē cugə wa shí mishwun, ngə gwú iyéesh bín, ngə cugə cug nyangá. Bi a mē bwaag nda mimyáágə mí ócúdu bwé bá cígə jwɔw lú zâŋ myá. ⁶ Bi mē dē bə nê, muud kú nə məbɛɛ, bî yə nyə məbɛɛ, bî gwú nyə, a kú ləl lúu nə bî.

Mbúgəla bəg nə jísɔw

⁷ †Né ndeé bwaang, ngəgá nə jísɔw, kə kumə jwɔw Cwámba mē bá zə yí. Bi mē dē dí dóg îf? Mbɔɔl məm-pəg mē dē ngə bwánd nê nyə é bii jɔjɔ mpúmá í é wú nyə məndəlú yí. A dē jísɔw nê ndeé ompú wá mətéédələ nə wá məshíné nywɔ. ⁸ ††Jísɔwúgá nəmə ntɔ; máándúgá milám, nəcə Cwámba wál bá nyíngə zə. ⁹ ††Bwaang, bɔɔl bwé nda dē tədəwa nə bɔɔl, bi a bá ŋwa məbɛɛ. Dugá muud mē zə sámb shé miləsé yé təl

† 4:13 Mik 27.1; Luk 12.18-20 †† 4:14 Zhb 7.9-10; Sòm 39.6
‡ 4:15 Mis 18.21; Rom 1.10; 1Kr 4.19; 16.7 †† 4:16 1Tm 6.17; 1Yn 2.16 †† 4:17 Luk 12.47 ††† 5:1 Mik 15.6; Iza 5.8-10; Amo 6.3-7 ††† 5:1 1.10; Luk 6.24 § 5:2 Mat 6.19-20 †† 5:4 MmN 3.7; Ləv 19.13; Zhe 22.13; Mal 3.5 ††† 5:5 Zhe 12.3; 25.34 †† 5:7 Zhu 2.23; 2Pr 3.3 ††† 5:8 Rom 13.11-12; 1Te 5.5-8; Heb 10.25, 37 †† 5:9 Mat 7.1-2

mpumbéd îf. ¹⁰ ††Bwaang, *buud ɔ mícúndə bwé á dē lás nə nkul mē Cwámba wá bwé á jug, bwé kú láməsa; ngwagá yuug nə bwo. ¹¹ †††Nda bî mē mpú nê, shé ngə cî nê buud bwé á bə nə zény kələ shwóg wá, báá bwé mē jəla. Ngaá bi a shí gwádəga lâŋ mē Zhwəb; nyə á bə, a ngə tēem dóg mícúŋ, a ngə kə nji shwóg nə shwóg. Bi a shí nəmə dóg cé Cwámba nyə á kə shúgəla təl nyə yí. Zembî ji bul bə nə lâm ŋkúŋkwon, á dē gwág búud cey lámú d.

¹² †††Bwaang, sá bî mē jálá nə tēéd fwó mpú yí jî nê, cî bi kú dē keen jon lə gwɔw, kú keen məndəlu mē shí, kú nəmə keen tɔɔ nyúl ŋkaanə íshús. Dugá cî nji «Haaw» ja í jálá nə bə haaw yí, cî «Mbɔ» ja í jálá nə bə mbɔ yí; dugá sá ntɔ shú nê bi bág bə kú ŋwa məbɛɛ ja Zembî mē bá cígal míləsé yí.

¹³ †††Nkî ngwól múud á na bídí ngə bwəma nə min-jugú, a jəgəlag nə Zembî. Nkî ngwól ji nə məshusəg îf, a séyug isəsa ságəsa Zembî. ¹⁴ ††Nkî ngwól múud á na bídí ngə bwas îf, a jwúg ocúmbá buud wá *Dɔ lú óbúgəla, bwé zəg jəgəla nə Zembî shú dé, bwé ngə shúlə nyə məwú də jínə mē Cwámba dî. ¹⁵ ††Bwé ká sá mējəgəla mɔɔngú nə búgə, mbəl í é cugə, Cwámba nyə é wəel nyə təl tətəlí. Í ká ntâg bə nê nyə a sá *mis-əm, Cwámba juu nyə nə myo. ¹⁶ ††Né ndeé, dugá sá nê ngwól kə magələ misəm myé wé ngwól, ngwól jəgəla nə Zembî shú mē ngwólúgá, shú nê bi dóg yəl. Məjəgəla mē tətəlí muud məsə mə aŋkál-ŋkálə, mē dē səy. ¹⁷ ††Eli nyə á bə nəmə nda shé. Nyə á jəgəla nə Zembî nə lâm yé wəsh nê ompú bwé tɔwəg kú ná ny-wɔ. Ompú bwé á shí tɔw kú nywɔ tən mimbú mílɔɔl nə oŋkwoond ósaman. ¹⁸ ††A mú nyíngə jəgəla gúl ja, jon í mú nywéləshi mpú nê ndeé məndəlú mē mú sá nê məmpəg mē wúməg.

¹⁹ ††Bwaang, nkî ngwól múud á na bídí mē béegyá nə obúbələ, a kə ngə gwaa cwagəwa, ngwól mē ká sá nə a nyíngəg nə mpús îf, ²⁰ ††mpugá nê muud mē sá nê sɔɔl misəm wúg kóɔmb nyə amə ngə cwagəwa yí, a nyíngə nə mpús yé, a mē sá nê *shíshim yé í fááməg nə shwiy; a mē sá nəmə nê Zembî bəg kú ná kənd mísh ncúlyá misəm myéd.

§† 5:10 Mat 5.12; Heb 11.32-38 ††† 5:11 1.12; MmN 34.6; Zhb 1.21-22; 2.10; 42.10-17 ††† 5:12 Mat 5.34-37 ††† 5:13 1.5-6; Mis 16.25 18 5:14 Mak 6.13 19 5:15 Mat 9.2; Mak 16.18 20 5:16 Sòm 32.3-5; 38.4-6; Mik 28.13; 1Yn 1.8-9 21 5:17 1Oj 17.1 22 5:18 1Oj 18.42-45 23 5:19 Gal 6.1 24 5:20 1Pr 4.8

1 Pyêr

Isâ í dúgyá nê Pyêr ashúshwóógú yí

Pyêr, muud lwámá mæ Yésus-Kríst, bá Silvê (Silas) wé bwé á cilæ (1.1; 5.12). A ci ná í á bæ bwé njúl *Babilon (5.13). Róma wé á ngé jælá nê jîw nê Babilon éne.

Kálaad nyæmfwó ngæ nyîn ná nyæ á cilow shú búúd bwé á ngæ kúnaw nyii yábé ókrísten dí wá (2.2), mædɔ mánj mæ á bæ cîimá ntúni impál í shí ítɔɔn yâ Azî ácwáágé dí. Mæma íciyá bîsæ cínɔngú ntúga:

(1) Okrísten búse ijigæ-jigæ wa shí gaád (1.1 nê 2.11).

(2) Cæg, nê shwiy mæ Yésus-Kríst í jælá nê bæ krísten yêsh yuug á ngéng nê bæ yí.

(3) Yuug jɔɔng í lwó krísten kuú njɔɔnd á kyéyugú nê ohááden yí, nê búól okrísten yí, nê otówe ɔ shwóg yí (2.18–3.6).

(4) Kuú njɔɔnd ósɔɔl ɔ mæsáal búse nê omása ohááden wá, nê budá bwé á bá ohááden wá (5.1-7 nê 1.22–2.3). Cæg mé krísten í jælá bæ mbii á nê buud ɔ tóɔn bwé bég kú nê sâ bwé jûm ókrísten yí.

Mæbáda

1 †Mæ Pyêr, *muud lwámá mé Yésus-Kríst, mæ wé má cílæ kálaad éga. Má cilæ bí miféeshá mí Zembî mí á má cîima, kæ ngæ cægæ cæg ijigæ-jigæ Pɔɔ, nê Galátia, nê Kapados, nê Azî, nê Bitinî yí. ² †Féeshúlæ Zembî Sóɔngú nyæ a féesh bí yí, í á bæ yuug nyæ á bwey yigula ná a bá sá yí; nyæ á ka sá nê Nkêɔkê Shíshim tálúg bí koogú, bí bég nê mægwág nê Yésus-Kríst, mæcií mé má fúbúg bí.

Zembî ké bul sá bí mpaam, a bul námé sá ná bí cúgæg ná shee.

Akíba nê cæg Zembî ngé nti sé yí

³ †Gúmá nê Zembî, Sóɔngú mæ Cwámbe wúsú Yésus-Kríst. Gúmá nê nyæ muud nyæ á bul gwág sé cey lámúd, a gwúmæshi Yésus-Kríst, a mú sá nê sé byélúg ncuncúbæ cínɔngú gwúmélæ wɔɔngú dí yé. Byélúlé sé á má nyiɔngæ byél ja ábeé wɔɔngú í á má sá nê sé bég nê bwágé lúú í ábúlé bwele bæ nê mæsáam yí, ⁴ sé ka ngæ bwánd dúsú kɔw lú mánywa Zembî mé bwíɔg gwóɔw jɔɔ dí yí, mánywa mé ábúlé bwele ntáma, kú bwele kæ mébwam, kú bwele jumæ má. ⁵ A mé bwíɔg námé bí buud mpífé nyé í ngé baagulé wá, bí buud ngé bii mbaagulé wɔɔngú nê zhí a búgá wá, shú nê bí bág nwa cæg á mé bwey shín kwæmæsa búúd bé yí, cæg í bá nyîn nê ngéɔ mɔwɔw mâ mæzhúgúlá dí yí. ⁶ †Bí mú ngé jág bul bæ nê mæshusæg ja bí ngé mpu ntó yí, tæem bæ nê í é jii ná nê bí ngéng nê bwæma nê mækugulé mimbii mimbii, mé ngé sá bí mæcey mæ lâm búbaalé fwálá ja

gaád. ⁷ †Mækugulé mɔɔngú mé jælá nê bæ, næcé búgá jín jî nê mfíi ntɔ or, sâ í dú ntáma yí; nê ndéé, námé nda bwé dú wá or kuda dí fyá nyæ nê, búgá jín í jælá nê bwæma nê mækugulé shú nê í mpúyég nê jî fwámé búgá, bí ka bá nwa mæshwúmb, nwa gúmá, bwé ságæsæ bí jwóɔw Yésus-Kríst mæ bá zæ lwóya nyúúl yí. ⁸ †Bí ngæ cæel Yésus wɔɔngú í njúl nê bí a shígé dæg nyæ, bí ngæ *búgúla nyæ bí kú námé fwo dæg nyæ; gwé wé ngé yæ bí mæshusæg mâ ntɔ nkwóɔ, mbii mæshusæg múúd cúgé nê nkul bæ nê ndí jí.

⁹ †Mæshusæg mɔɔngú mæsæ næcé bí mé bii myéna mi búgá jín: *mishíshim mín mí bá bii cæg.

¹⁰ †Buud ɔ mícúndé bwé á cúndé nê Zembî mæ bá sá bí sóólúgú mpáam wá, bwé á wundæ micilyá, sɔ nê bwé wámbeulé cæg míshíshim mín mí mé bii ní st. ¹¹ Bwé á ngæ sɔ nê bwé mpúg fwála ísâ byɔɔngú í á bæ nê í bá sɔy yí, nê váál í á bæ nê í bá ngæ sɔy yí; næcé Shíshim mé *Kríst bwé á bæ nê ndí yí í á bwey jaaw bwo mæcey í á bwey bæ nê Kríst mæ bá zæ bwæma nê ndí má, nê gúmá í á bwey bæ nê í bá bæ cínɔngú mpúsé yí. ¹² †Zembî nyæ á ka lwó bwo nê lán bwé á ngæ bwiiɔngú yí í á shígé dúgya nê bwo, í á yida bæ shú dún. Nê ndéé, Nkêɔkê Shíshim mé ka wú gwóɔw zæ sá nê obwiingye bwé bwiiɔngú bí lán wɔɔngú. *Wéngæles bwæmfwó bwé ngæ cæel kænd mísh ísâ yâ lán wɔɔngú.

Kuú njɔɔnd á buud ɔ Zembî

¹³ Nda jî ntó ná, ságá nê milúú mí bég bí nkí yíisa, cunælúgá íyéesh bín, ságá nê bwágé lúú jêsh í bég bí nji mpáam mé Zembî dí, mpaam á bá sá bí ja Yésus-Kríst

† 1:1 2.11; Zhk 1.1 †† 1:2 2.9; Rom 8.29; Ifz 1.4; 2Te 2.13; 2Pr 1.10 1.19 † 1:3 1.23; 2Kr 1.3; Tit 3.5 †† 1:6 2Kr 4.17; Zhk 1.2-3

‡† 1:7 Zhb 23.10; Sôm 66.10; Iza 48.10; 1Kr 3.13 ††† 1:8 Yuá 20.29; 2Kr 5.7 ††† 1:9 Rom 5.2; 6.22; Ifz 1.14 § 1:10 Luk 24.46; 1Kr 15.3-4; 2Pr 1.19-21 †† Têéd na kə wóɔs mpánzə 12, jísə sá Yé-sus nyæ á ci Mat 13.17 nê Luk 10.24 yí. ††† 1:12 Ifz 3.9-10

mə bá lwóya nyúúl yí. ¹⁴ †Ságá nda bwán wâ mægwág, kúgá ná n̄gə b̄é iyéesh í ayíyáág bí á d̄ə bə nə nd̄é bí kú fwo mpu Kríst yí. ¹⁵ ††Muud nyə á j̄w b̄í yé nyə ád̄é s̄eengya nə məb̄w; nda jí nt̄ó ná, bí mə j̄alá nə d̄ə sásulə məb̄w kuú nj̄c̄nd w̄n w̄esh d̄í. ¹⁶ Gwə wə jí cilyá Kálaad Zembî d̄í yí, n̄: «B̄əgá mīn̄k̄ɛ̄n̄k̄ɛ̄ mi búúd, n̄c̄é mə jí n̄k̄ɛ̄n̄k̄ɛ̄.» †

¹⁷ ††Dâ mə d̄ə sámb búúd mil̄sú nda í j̄əla ná, kú kə múúd nj̄c̄m̄d; Dâ w̄c̄ng nt̄āg ́ bí mə dú kámb yé. Nda jí nt̄ó ná, nj̄gəgá nə c̄gə nə fúnd̄gú té bí bí ná wa shí mishwun yí, ¹⁸ ††bí nj̄gə mpu ná Zembî nyə á j̄əna t̄ān yíl̄əl bí mb̄é c̄g bí á l̄əg nə imp̄áámbə b̄ín yífd. T̄ān nj̄c̄ng í á sh̄ígé bə ís̄ā nda or nj̄kí kwóógú bwə d̄ə l̄úlə *mwaan̄é nə nd̄é yí, ís̄ā bí nə nj̄kul nt̄āma yí.

¹⁹ ††T̄ān Zembî nyə á j̄əna yí í á yida bə ijimá í mácií, mə njúl nda məcií mə mw̄ā n̄c̄wəmb̄é jis̄ə kú nə sá á jum̄ú, kú nə t̄w̄ c̄úcwán l̄ú məbwam yé, məcií mə Kríst. ²⁰ ††Zembî nyə á bwey t̄ān Kríst nt̄ó a nda fwo fw̄j shí nə gw̄w; a mə ka zə sá s̄w̄l̄gú w̄c̄ng shú d̄ūn mw̄w̄ mā məzh̄úḡl̄á məgáád. ²¹ †Nyə gw̄m̄ushi Kríst, a sá n̄é a nj̄wág zh̄wog ḡúm̄ə, shú n̄é búgə nə bwágá l̄ú í b̄əg bí nȳd̄í.

²² ††Nda bí á mə nj̄wa ob̄úb̄alé nə mægwág nə, mæg-wág w̄c̄ng mə á mə fúb̄ushi bí *mishishim nə bí c̄éelag fwámé c̄il̄alə á omín̄ȳn̄, kú nə m̄ək̄ə̄n̄. C̄il̄agá mp̄éd̄úgá nȳn̄ nə mil̄ám mifúb̄án, c̄il̄a nt̄ó kú ȳw.

²³ ††Bí mə j̄alá nə c̄il̄a kú ȳw, n̄c̄é, bí buud bí á mə bȳēl̄ ncuncúb̄ə wá, mp̄əg í á mə byá bí yí í c̄úgə nt̄āg mp̄əg jí nə nj̄kul bwo yí; jis̄ə mp̄əg í c̄úgə nə nj̄kul bwo yí, gwə wə Milésú mí Zembî mȳā mikuwó, mí ákand̄əgə. ²⁴ ††Ngaá jí cilyá Kálaad Zembî d̄í n̄:

Buud b̄esh búəsə nda ikáá,
ij̄j̄ byán nda fúláwa.
Káá í dú shwáás, fúláwa kud,
²⁵ n̄j̄i Milésú mí Zembî myáá
mí njúl kand̄əgə á kand̄əgə.

Milésú mí Zembî mȳc̄ng wə J̄j̄j̄ Lán bwə á bwiing bí yí.

2 ††Né nd̄é, ȳw̄w̄gá mæḡw̄j̄ mə l̄ām, ȳw̄ m̄ək̄ə̄n̄, nə kwába, nə zh̄íy, nə ojaaw̄-jaaw̄. ² ††Yidagá gwág yéesh míl̄sú mí Zembî n̄ámé nda ik̄ék̄ény í dú gwág yéesh b̄əl̄ ná. Milésú mí Zembî mí s̄ə bí m̄ūn m̄ənyá, fwámé m̄ənyá kú bə mā f̄ul̄ā. Bí mə j̄alá nə gwág myo yéesh shú n̄é mí sáág n̄é bí nj̄gəg nə w̄ȳ kə bá kumə c̄g á kand̄əgə kand̄əgə d̄í. ³ ††É bə nt̄ó nj̄kí bí a mə kaḡulə Cwám̄ba n̄é nd̄é bí kwey n̄é á nywa.

Mísc̄w̄n agúgwáan

⁴ ††Shishúgá Cwám̄ba kún̄ə-kún̄ə; a jis̄ə kwóógú á kuwó búúd bwə á myaas yí, í njúl n̄é dáá wə Zembî nyə a f̄éesh n̄é dú s̄ə jí m̄ə shú d̄é d̄í yí. ⁵ ††Bí m̄úsə mikuwó

† 1:14 Rom 12.2; Ifz 2.3; 4.17-18 †† 1:15 L̄əv 19.2 † D̄úgúg c̄iyá ni L̄əv 19.2 d̄í. Í nj̄gə c̄eel c̄i n̄ə: d̄əgá sásulə mí s̄ə m̄, n̄c̄é mə ád̄é s̄eengya nə mí s̄ə m̄. †† 1:17 Iza 63.16; Zhe 3.19; Mat 6.9; 16.27; Rom 2.6; Zhk 2.1; 1Pr 4.5 †† 1:18 Mat 20.28; 1Kr 7.23; 6.20 ††† 1:19 1.1-2; Yuá 1.29; Mis 20.28; 1Kr 5.7; Ifz 1.7; Heb 9.12 ††† 1:20 Ifz 1.4 § 1:21 ḡúm̄ə: 5.1; Rom 5.2 §† 1:22 2.17; 3.8; 4.8; Rom 12.9; Gal 6.10; 2Pr 1.7; 1Yn 4.11 §†† 1:23 Yuá 1.13; Heb 4.12; Zhk 1.18 §† 1:24 Iza 40.6-8; Zhk 1.10-11 §†† 2:1 Ifz 4.25; Zhk 1.21;

mí m̄ək̄wóógú; kwagá nj̄gə s̄eengya n̄é nd̄é bí mú bə nj̄w á *shishim shú ís̄éy í fada, í dúg k̄ənd Zembî *m̄ət̄ún̄əgá mā shishim, nyə é d̄ə maḡulə l̄úú mə Yé-sus-Kríst d̄í má. ⁶ ††Jis̄ə Kálaad Zembî d̄í n̄:

D̄əgá! Mə a mə f̄éesh jí m̄ə kwóógú,
mə bw̄if̄g dwo Siyōn ¹⁸ t̄ān kwóógú áshushwóógú.
Muud mə j̄éeg kwon̄ nȳd̄í yé nyə ab̄əle sámba.

⁷ ¹⁹ Zembî mə sá n̄é bí buud nj̄gə *b̄úḡulə wá bí nj̄wág ḡúm̄ə. Nj̄i, buud bwə nj̄ḡé nə búḡulə wá, jí shú d̄ān n̄:

Kwóógú ólw̄ȳe bwə á myaas yí,
í mə bə kwóógú l̄ú l̄um̄əgá ²⁰.

⁸ ²¹ Í nȳnj̄gə n̄ámə bə kwóógú l̄ú məb̄w̄gú,
kwóógú í é d̄ə búlal búúd yí.

Bwə é d̄ə bw̄im̄ c̄ín̄c̄ngú n̄c̄é bwə mə ban n̄é bwə *am̄áḡul̄éy c̄iyá mə Zembî; Zembî nyə á bwey n̄ámə t̄ān bwo n̄é bwə b̄ág sh̄úḡulə nt̄ó. ⁹ ²² B̄i báá bí bú s̄ə mp-won̄ buud Zembî nyə á f̄éesh yí, bí bú s̄ə k̄índa ófada c̄ Cí, lwon̄ búúd mə Zembî, kúl búúd Zembî nyə á kusə yí; nyə á f̄éesh bí n̄é bí dúg bwiing m̄əma ís̄ā byé, nyə muud nyə á j̄w b̄í ná bí wúg yid̄ḡú d̄ zə m̄ənj̄kenya m̄é mā mímb̄úgú d̄í yé. ¹⁰ ²³ B̄i a sh̄ígé bə kúl mə Zembî yág, bí m̄úsə kúl j̄é ja gaád. Zembî nyə a sh̄ígé d̄ə gwág bí c̄ey l̄ám̄d̄, a mú nj̄gə gwág bí c̄ey l̄ám̄d̄ ja gaád.

Kuú nj̄c̄nd ós̄w̄l̄ c̄ məs̄aal ́ Zembî

¹¹ ²⁴ Yé bwáāng mə búl c̄eel wá, bí bú s̄ə ijigə-jigə wa shí gaád nda buud bwə njúl ízhaá shíd n̄é bwə bá c̄j̄ wá. Né nd̄é, mə nj̄gə yáág nə bí náá: ȳw̄w̄gá nj̄ḡələ b̄é iw̄if̄mb̄úg í c̄g m̄úúd, í c̄eel gw̄if̄lyá bí *mishishim.

¹² ²⁵ D̄əgá bə n̄é j̄j̄ kuú nj̄c̄nd na c̄g b̄ín̄d̄n̄ ohááden nj̄gə c̄gə n̄ífd. Í dúg bə nt̄ó shú ná, ja bwə c̄éel d̄ə nt̄āma bí m̄ín̄ə n̄é bí bú s̄ə mímb̄w̄w̄l̄ú yí, bwə yid̄ag d̄ə dúg j̄j̄j̄ mí s̄w̄l̄gú m̄ín̄ n̄é nd̄é bwə mú bá yə Zembî ḡúm̄ə ja á bá zə yí.

¹³ ²⁶ Nda bí bú s̄ə búúd c̄ Cwám̄ba n̄é, bí d̄úgá n̄é t̄ówe shwóg ȳesh búúd bwə mə t̄ān yé jwúg nə b̄í; njwú-buud jwúg nə bí n̄é nyə wə jí áj̄al̄áci, ¹⁴ ogw̄ə m̄əna jwú n̄é bwo wə njwú-buud nyə á t̄ān n̄é bwə dúg yə ós̄w̄l̄ c̄ məb̄w̄ int̄úḡul̄í, d̄ə s̄áḡusə íj̄j̄ i búúd wá. ¹⁵ ²⁷ N̄c̄é s̄ā Zembî nj̄gə jí yí jí n̄é bí dúg sá m̄ənywa, m̄ənywa w̄c̄ng mə é d̄ə sá n̄é m̄íkás mí búúd mí b̄əg kú ná nə s̄ā mí é c̄i bí yí. ¹⁶ ²⁸ Nj̄gəgá nə c̄gə c̄g f̄ul̄í; nj̄i, c̄g f̄ul̄í j̄c̄ng í á j̄al̄áyé nə ka yida bə bí bú d̄əgá dúl̄ə shweel m̄əgw̄j̄ mə l̄ām; d̄əgá yida nj̄wa bí m̄éf̄wó n̄é bí bú s̄ə salawús mə Zembî d̄í. ¹⁷ ²⁹ Ḡúm̄ál̄éqá muud ȳesh, bí c̄eel

4.11 §† 2:2 1Kr 3.2 §† 2:3 S̄ōm 34.9 §§† 2:4 S̄ōm 118.22; Iza 28.16 §§† 2:5 2.9; Rom 12.1; Ifz 2.21-22 §§§ 2:6 Iza 28.16; Rom 9.33 18 D̄úgúg c̄iyá ni Rom 9.33. Siyōn nyə á bə m̄əma mb̄ū̄n bwə á lw̄j̄ nj̄w̄l̄á á Yurúsalem c̄ín̄c̄ng gw̄w̄ yí. 19 2:7 S̄ōm 118.22; Mat 21.42; Mis 4.11 20 D̄úgúg sá ni Mat 21.42; Mak 23.20; Mis 4.11 n̄é Ifz 2.20. Í á d̄ə bə kwóógú bwə á d̄ə t̄éed̄ jil̄ m̄ənd̄al̄úd yí, d̄wó wə bwə á d̄ə b̄é ja bwə l̄um̄ m̄ənyunḡ mə nj̄w̄ yí. 21 2:8 Iza 8.14; Rom 9.33 22 2:9 1.2; MmN 19.5-6; L̄əv 19.2; Mbá 4.20; 7.6; 14.2; Iza 9.1; 43.21; 61.6; Mis 26.18; Rom 5.17; 2Kr 4.6; Ifz 5.8; Tit 2.14; Heb 13.12; 1Pr 2.5; Mbú 1.6; 20.4 23 2:10 Oz̄è 2.23; Rom 9.25 24 2:11 1.1, 17; S̄ōm 39.13; Rom 7.15, 17-23; Gal 5.17; Heb 13.14 25 2:12 Iza 10.3; Mat 5.16; 2Kr 5.10 26 2:13 Rom 13.1-7; Tit 3.1 27 2:15 3.16 28 2:16 1Kr 6.11, 19-20; Gal 5.13 29 2:17 1.22; 3.16; Mik 24.21; Mat 22.21; Gal 6.10; Flp 2.12

ómínyoŋé búŋ wâ búgá, ŋwa Zembî nê gwǝǝgá, gúmal njwú-buud.

Cyɔ ólwaábɛlɛ

¹⁸ † ††Yé ólwaábɛlɛ †, bídúgá ná omása búŋ bwé jwúg nê bɛ, ŋwagá ijwúga byáŋ nê fwámé gwǝǝgá; tɔɔ omása búsé nê bɔw-bɔw fúlú wá, kú bul bə nɛi bɔɔŋg búsé nê jɔ fúlú wá, ŋkí ntâg bɔɔŋg bwé ádé yá wá. ¹⁹ ††Mpugá ná, jisə jɔjɔ sɔ́lúgá ná múúd jisówúg mən-táɔɔlɛ á ŋgə bwəma nə ndɛ a kú nə məbɛɛ má; a jisówúg kú lámɛsa nəcə nywáá bálə múúd má Zembî. ²⁰ ††Ŋkí muud má jisɔw bígá á bwəmə ná ndɛ nəcə a sálə məbɔw yí, dáyé dúmá nyé é ŋwa cíŋŋg yí? Wó ká ŋgə yida jisɔw njugú wo ŋgə sá mənɔw, jisə jɔjɔ sá mísh má Zembî dɛ. ²¹ ††Zembî nyə a jɔw ntâg bɛ ná bɛ zəg cɛgə ntó. Nɔgá *Kɛrist nyə á jug shú dún? Nyə a lwó bɛ yuug ná bɛ bág dɛ bɛ zhɛ nyé. ²² ††Nyə muud nyə á shígé bwele sá *sám yé, nyə muud nyə á shígé bwele lás lású məkəŋ yé, ²³ ††nyə muud nyə á dɛ bə, bwé ŋgə lwíy nyə a kú bweel yé, a tɛɛm jug, a kú cwambɛlɛ búúd, a yida dɛ jɔw nɛi Zembî muud má dú cígal mílɛsú tɛtɛlɛ yé; ²⁴ ††nyə muud nyə á ŋwa misəm mísu nyédɛ nyúúlɛd kə nə myo kwolós dɛ yé, nyə a sá ntó shú ná sé bág mimbimbə shú sá í dúgyá nə misəm yí, sé kág yida ŋgə cɛgə shú ótɛtɛlɛ; nyə muud nyúúl í á jug nə yáag-yáag mɛfəŋ bɛ bəŋ bɛ mú yál yé. ²⁵ †††Nəcə bɛ á bə nda incwəmbɛ í á jímb nə zhɛ yí. Ká, ja gaád í, bɛ mé nyiŋgə zə wé muud ŋgə wíil *míshíshim mín ŋgə baagɛlɛ myo yé.

Cyɔ á mpédúgá mudá bá mudúm

3 ††Budá o, námé nda sá ámə cí nê bɔ́lúgá ná, magɛlɛgá ná ogwúm búŋ bwé jwúg nê bɛ; ntó nyə e sá ná, tɛɛm bə ná bɔ́lú bwé ŋgə bə nə məshwán, kuú ŋjɔɔnd mə búdá bán í é sá ná bwé mágɛlɛg Milɛsú mí Zembî ntúni muud nda lésha nə bwo. ² Bwé é magɛlɛ nɛi nə dɛlɛ dúg nda bɛ ŋgə cɛgə nə lám ŋgwúnd nə, nə nda bɛ ŋgə mpu yə bwo gúmá nə. ³ ††Kúgá dɛ sá nyanɔgá á nyúúl dɛ tɔ́n, dɛ fendya mílúu, dɛ bwáád óŋkaaw nə ivuŋgá í or nə mikáándé mí álal-kus. ⁴ Yidagá dɛ sá nyanɔgá í á bɛlɛ bwele fyómb yí, nyanɔgá á lám dɛ cwú: fúlú á kú dɛ yá, dɛ bə nə shɛɛ, jəŋ nyanɔgá wé í búl bə nə mfíí mísh má Zembî dɛ. ⁵ Budá bwé á gwág nə Zembî yág wá, bwé á dɛ bwánd sá jɛsh nə búgá wé Zembî wá, ntó wé bwé á dɛ sa nyanɔgá yé, bwé dúgá magɛlɛ ná ogwúm bán bwé jwúg nə bwo. ⁶ Í á bə budá nda *Sara mudá mə *Aburaham, nywáá nyə á dɛ bə nə mɛgwág nə ŋgwúm yé, a dɛ jɔw nyə nə Cwámɛ. Bɛ músə bwán ú *Sara wɔɔŋg ka ŋgə sá mənɔw kú bíd ná ifwaas í zəg sá bɛ mitédúgá ná búl-búl-búl.

† 2:18 Ifz 5.21-6.9 †† 2:18 Ifz 6.5-8 † Ciyá sá má cí na ná «Iwaábɛlɛ» nɛ jisə námé Luk 16.13 nə Mís 10.7 nə Rom 14.14. †† 2:19 5.12 †† 2:20 4.14 ††† 2:21 Mat 16.24; 20.26-28; Yuá 13.15; Rom 15.5 ††† 2:22 Iza 53.9; Yuá 8.46; Heb 4.15 § 2:23 3.9; Iza 53.7; Mat 26.55-56, 67; 27.14, 27-31 §† 2:24 Iza 53.4, 5; Rom 6.2, 11; Kol 2.14; Heb 9.28 §†† 2:25 Iza 53.6; Eze 34.5-6; Mat 9.36; Yuá 10.16; Heb 13.20 §† 3:1 1Kr 7.16; Ifz 5.22-24 §†† 3:3 1Tm 2.9

⁷ ††Bɛ bəŋ budúm ntâg í, námé nda mé ŋgə cí nə budá ná, ŋgəgá nə cɛgə nə budá búŋ bɛ ŋgə mpu ná bəŋ búsé váál búúd áttətagə. Nwágá bwo nə gúmá ná Zembî ŋgə námé yə bwo dán kɔw á cɛg á ŋgə yə bɛ mpáam dɛ yí. Cɛgəgá nə bwo ntó shú ná məjəgɛlɛ má dúg bə bɛ kú nə mímyágə.

Cyɔ á mpédúgá omínyoŋé

⁸ ††Má cɛɛl cí nə bɛ bɛsh ná: bəgá lám ŋgwúd, bɛ ka dɛ gwíigya mɛcɛy, dɛ cɛlɛ á omínyoŋé nə omínyoŋé, dɛ bə nə lám inɔkúŋkwon, muud yɛsh səlɛg nyəmɛfwó shí; ⁹ ††kúgá dɛ bweel məbɔw, kú bweel məlwíy. Yidagá dɛ bə, múúd mə ká sá bɛ məbɔw, bɛ bwádan nə nyə, nəcə sá Zembî nyə a jɔw bɛ ná bɛ dúg sá wé cí, a ka námé bá shwu bɛ ibwádán. ¹⁰ ††Mpugá ná jisə cilyá Kálad Zembî dɛ ná:

Ŋkí muud má cɛɛl cɛgə fwámé cɛg, cɛg á nə a wɛɛf nyúul, á jəlá nə bə kú dɛ jág lás nə buud, kú dɛ bwíiŋg íjɔjɔ; ¹¹ á jəlá nə yɔw sálə məbɔw, a dɛ sá mənɔw, a dɛ sɔ́ məzhɛ mɛsh nə mpwogé bəg, a dɛ wá ŋkul nyé nyɛsh nə mpwogé wɔɔŋg kəg shwóg nə shwóg.

¹² A sáag ntó nəcə mísh má Cwámɛ má ŋgə dúg otɛtɛlɛ ɔ búúd, a ŋgə gwágɛlɛ məjəgɛlɛ máŋ; a mé yida nywaadɛlɛ mpwóombú nə buud bwé ŋgə sá məbɔw wá.

Cyɔ á fwála lɛ cúwəlɛ

¹³ †††Bɛ má ká ntâg bə nə cimɔ́ sálə mənɔw, zə nyə e sá bɛ məbɔw? ¹⁴ ††Ŋkí bɛ má ka ntâg jug nəcə ŋgəlɛ cɛgə tɛtɛlɛ, bɛ báá mé jəla. Kúgá bə nə ifwaas nə buud bwé mpíí bɛ wá, kúgá bíd nə mitédúgá mí bəg bɛ ná búl-bul-búl. ¹⁵ ††Yidagá ŋgə yə Cwámɛ wɛn *Kɛrist gúmá mílámúɔ, bɛ dɛ bə kwéeshá ja jɛsh nə ŋkí muud mə jɛ bɛ sá bɛ ŋgə *búgɛlɛ yí, bɛ mpu shwǝǝlɛ búgá jɛn. ¹⁶ ††Shwǝǝlɛlɛ wɔɔŋg í jəlá nə yida bə nə lám ná shɛɛ, nə lám nə sán, lám kú bɛɛmb tɔɔ məjumá; ntó nyə e sá nə ja bwé ŋgə ntáma bɛ mínə yí, buud bwé ŋgə cí nə bɛ aŋgɛ nə kyey fwámé kuú ŋjɔɔnd ókrɛstɛn wá bwé bəg nə shwón. ¹⁷ Nəcə, ŋkí Zembî mə bíd ná muud júgɛg nəcə a ŋgəlɛ sá mənɔw, ntó bul jəla, ntɔ́ jugúɛlɛ nəcə məbɔw.

Yésus nyə á ntɔ́ kúl jɛsh

¹⁸ ††Nəcə ná, *Kɛrist nyəmɛfwó nyə á zə yə ja ŋgwúnd nəcə *mísəm mín, nyə á zə cé buud ɔ məbyaagɛlɛ, nywáá kú nə məbyaagɛlɛ, shú ná a ké nə bɛ wé Zembî. Bwé á gwú nyə nyúul, Zembî mú sá nə Nkɛŋkɛ Shíshim nyiŋgəg yə nyə cɛg. ¹⁹ ††Nkɛŋkɛ Shíshim wɔɔŋgú ŋkul nyé wé í á sá ná a kəg nə Jɔjɔ ləŋ kə cúndə *míshíshim mí á bə mímbwug dɛ yí, ²⁰ ††míshíshim mí búúd bwé á

§† 3:7 Ifz 5.25-28; 1Tm 2.8 §† 3:8 1.22; Ifz 4.2-3; Flp 2.2-3 §†† 3:9 2.23; Zhb 31.30; Mat 5.44; Rom 12.17 §†† 3:10 Sòm 34.13-17; Zhk 1.26 §†† 3:13 Rom 13.3 18 3:14 4.14; Mat 5.10 19 3:15 1.3-5; Kol 4.6 20 3:16 2.15 21 3:18 2.21; Rom 5.6-8; 6.10; Heb 4.15; 7.27 22 3:19 Mət 6.2; 2Pr 2.4; Yúd 6 23 3:20 Mət 6.14-22

de sá miŋgáádé yág ja Zembî nyê á ñgê jísw mæbɛ́ɛ́ mæ búúd *Nówe ñgê caag byóól yí. Byóól dɔɔŋg dɛ́ cwú wê búbaalé buud í á faam nê mæjúwó † tãŋ buud mwɔɔmb yé. ²¹ ††Mæjúwó mɔɔŋg mæ á bæ mpwokwoond á nduwán, nda í ñgê cɛg bí ja gaád nê. Nduwán í cúgê ñgusa ná í yíl múúd mæbwam mæ nyúul, í yida lwó nê muud mæ yid wê Zembî nê lâm áŋkíŋkê ‡, a mæ dúg cɛg nê zhiɛ́ á gwúmúle Yésus-Kríst nyê a gwúm yí. ²² ††Ja nyê á gwúm yí, nyê á kê gwów, a ñjul Zembî dɛ́ mbwê mæncwúm; isâ byêsh í ñgê lwó buud mpêl yí nê byɔɔŋg í ñgê ntɔ́ buud ñkul yí, byêsh í mú mænyámá méd.

Icɛg í jêlá nê cénd

4 ††Nê ndeé, nda jí nê Yésus nyúul nyé í á jug nê, bweyɛgá bii tédúgá nê bí é jug námé nda nyê, bí ñgê mpu nê muud nyúul í mæ jug yé, nywáá mæ yíl lâm *sémú. ² ††A mæ yíl lâm sémú ná, té á jí ná wa shí gaad yí, a bég kú ná ñgê nyiŋgê bɛ́ iwíímbúg, a yida ñgê cɛgê váál Zembî ñgê jí yí. ³ ††Bímí bí á mæ bɛ́ cɛg óhááden yág ñi í á mæ kwaga; bí a wá mænyúul ástý-sý dɛ́, nê iwíímbúgêd, nê fud mælwægêd, nê idína í álal-ñkul ⁵ dɛ́, nê ñngulɛgá, nê mbeé yéle ózembî ú áyadúg gúméd. ⁴ Nê ndeé, óhááden bwê ñgê káam nê bí anyíŋgêyé ná ñgê fêla sámbá nê bwo íntéwúlé byɔɔŋgêd; bwê mú ka ñgê lwíy bí lwíy lwíyêg. ⁵ ††Nji, bwê bá tów kɔɔdêd mísh mæ Zembî dɛ́ nê misóólúgú mɔɔŋgú, nêcê Zembî wál bá zê sámb búúd bêsh milésú, tɔɔ bɔɔŋg bwê bá ná bæ míkuwó wá, tɔɔ bɔɔŋg bwê á bwey yê wá. ⁶ Sâ jɔɔŋg wê í á sá nê Jɔɔ lán í kég námé nê ndeé buud bwê á yê wá gwág, shú ná, ja bwê mæ shín bwêma nê cígúlé milésú á buud míshwun dɛ́ yí, bwê káág námé bwêma nê cɛg mæ Zembî *shíshim dɛ́.

Cɛg óbúgêla té sê ñgê bwánd Yésus yí

⁷ ††Mæshíné mæ isâ byêsh mæ músê kúná-kúnê. Kúgá de wagêla, dɛgá cunal iyéesh bín shú nê bí dúg sá mæjægêla. ⁸ ††Fwogá tééd bæ nê fwámé mæcey mæ omínyɔŋgê nê omínyɔŋgê, váál mæcey dɔɔŋg í de búdal ncúlyá *misám. ⁹ ††Dɛgá sá nê, bóól mpu ñwa bóól bwédɛ́ mínjów, bóól mpu ñwa bóól, bí ɔ de sá ntó kú cwadêga. ¹⁰ ††Nywagá biméfwó tãŋ ikêlág mæ á mæ bii mpaam mæ Zembî mimbii mimbii má; bí ka de sá ná, muud yêsh kwíínd bóólúgá nê jé sâ Zembî nyê a tédêga nyê nê ndé yí. ¹¹ ††Ntó jí nê, ñkí muud mæ lás í, í bég nda a ñgê kala sâ Zembî nyê ámê cí yí; ñkí muud mæ kwíínd bóólúgá, a kwííndúg bwo nê ñkul Zembî mæ yê nyê yí; í jí nê misóólúgú mín myêsh mí yêg Zembî

† Jí námá nê ñkul bæ nê «májúwó mæ á cɛg búbaalé buud». †† 3:21 Rom 6.3-4; Heb 10.22 ‡ Jí námá nê ñkul bæ nê «muud ñgê gwáám Zembî lâm áŋkíŋkê». †† 3:22 Mis 1.9; Ifz 1.21 Mat 22.44; Rom 8.34; Mis 2.33 †† 4:1 2.24; 2Kr 4.10; Gal 5.24 ††† 4:2 2.21 ††† 4:3 Gal 5.19-21; Ifz 2.3; Tit 3.3 § Idí-NA Í ÁLAL-ÑKUL: Mbíí idína wɔɔŋg í á de bæ, buud de nê ñgul ntɔ́ mínjí, buud sá jãŋga kú nê mæsê. §† 4:5 1.17; 2Tm 4.1 §†† 4:7 1Kr 10.11; 1Te 5.5-8; 1Yn 2.18 §† 4:8 1.22; Zhk 5.20 §†† 4:9 Heb 13.2 §† 4:10 Rom 12.6-8 §† 4:11 Rom 12.7; 1Kr 10.31; 12.8; Zhk 3.1

gúmê lúu mæ Yésus-Kríst dɛ́, nyê muud jí nê gúmê, nê ñkul, kandêgê á kandêgê yé. Amen.

Buud bwê ñgê bwêma nê cúwúlé wá bwê mæ jêla

¹² ††Yé bwááŋg mæ búl cêel wá, ja mækɛgêlê mæ é bádêgê bí nda kuda yí, kúgá seegya mwo nda gúl sâ í ajélayé nê bæ yí. ¹³ ††Yidagá gwág mæshusɛg nê bí ñgê ñwa dún kɔw lú mæcey *Kríst nyê á jug nê ndé má, shú nê bí bág gwág mæshusɛg, bí kɔɔs ja á bá lwóya mílwané myé yí. ¹⁴ ††Búúd bwê ká fiim bí nêcê bí bæle ókrísten í, bí mæ jêla; mpugá nê Shíshim mæ Zembî, Shíshim á gúmê wúsê bídí. ¹⁵ Nji, muud a bídí sámbá nyê ajélayé nê kê jug nê nyê ámê gwú múúd, ñkí ntâg nê nyê ámê júwo, ñkí sá móól mæbów, ñkí nê nyê ámê sá ishwiégêli. ¹⁶ ††Ñkí muud mæ yida jug nêcê a bæle krísten í, a kú bæeg gwág shwôn, a yidag yê Zembî gúmê nê jínê lú krísten. ¹⁷ ††Mpugá nê fwála lú cígúlé mílêsé í mæ wócs, í é fwo tééd nê buud wê ñjów mæ Zembî. Ja í ká bæ nê cígúlé mílêsé í tééd nê sé yí, buud bwê ñgê bán nê bwê ámagúléyê Jɔɔ Lán mæ Zembî wá bân bwê bá bæ ntêdel?

¹⁸ ††Ñkí í tééd fwo lídêga shú nê tâtélí muud dégúg cɛg,

í ka bæ ntêdelé nê muud jí kú bísh nyê yé bá bân sóol *misám?

¹⁹ ††Nê ndeé, buud bwê ñgê jug nêcê Zembî nyê ámê jí nê bwê júgɛg wá, báá bwê kég shwóg nê mænywa, bwê bédêg ijím byán mæbwê mæ múúd nyê á té bwo yéd, á dú námé sá sâ jêsh á cí yé.

Mæcwûŋ

5 ††Mæ léshá nê ocúmbá wê *Dɔ́ bwê ñgê bæ núnê bídí wá. Mæ jí námé cúmbá á Dɔ́ nda bwo, mæ á bæ ntâg ja Yésus nyê á jug yí, mæ bá námé bæ nê kɔw lú mílwané mí bá zê nyín myá. ² ††Mæ yáág nê bí ocúmbá wê Dɔ́ nááa: wíílégá ítɔw Zembî nyê a mæ yê bí yí. Bí ɔ mpú de dúg byo nê lâm wêsh váál Zembî mæ jí yí, kú bæ nda sâ cínúlé nê muud ñgê cínal bí, mbó; kúgá bæ nê yéesh mæbii, baagêlêgá bwo nê jɔ́ tédúgá. ³ ††Buud Zembî nyê á bæd bí mæbwéd ñni, kúgá yida mpáám-bêwo bwo gwów nda bí búsê bwo omása, yidagá ñwa biméfwó tãŋ iyuug sɔɔznz jêsh í jêla nê bɛ́ yí. ⁴ ††Nê ndeé, ja Mása obaagêlê ɔ ítɔw mæ bá zê lwóya nyúul yí, bí ka bá lég *túm gúmê á mílwané í cúgê nê ñkul bá bwele jumá yí.

⁵ ††Ntó námé wá mæ cí nê bí mæncwámá nááa: bídúgá nê ocúmbá buud bwê jwúg nê bí. Mpédúgá nyín ntâg í, muud yêsh sélɛg nyæmêfwó shí, nêcê Zembî mæ de lúmbêli nê buud bwê de ñkény mænyúul wá; nji, bɔɔŋg bwê sêl bwæmêfwó shí wá, a sá bwo mpaam.

§†† 4:12 1.7 §†† 4:13 5.1; 2Kr 4.10; Rom 5.2 §§§ 4:14 2.20; 3.14; Mat 5.10-12; Mak 13.11; Mis 7.55 18 4:16 2Tm 1.8 19 4:17 Zhe 25.29; Eze 9.6; 2Te 1.8 20 4:18 Mik 11.31 21 4:19 Sôm 31.6 22 5:1 1.21 23 5:2 Yuá 21.15-17; Mis 20.28; 1Tm 6.5 24 5:3 2Kr 1.24; Flp 3.17; Tit 2.7 25 5:4 1Kr 9.24-25; 1Pr 1.4 26 5:5 Mik 3.34; 29.23; Ifz 5.21; Zhk 4.6

⁶ †Səluḡá bíméfwó lal-lal mbwə má Zembî dí shí, nyəméfwó ka bá b̄n bí ja fwála dɔɔŋɔ í bá bə yí.
⁷ ††Yílúḡá isá byēsh í ŋḡé kənd bí milām gwów yí, bəd nyə məbwəd; mpugá ná nyə wə ŋḡé baagələ b̄.
⁸ †Dugá cunal íyéesh bín, jigá ŋkasə. Muud lúmbúlí wún Njwú məjamb ŋḡé kuŋḡ nda zhwambáŋkwuŋ mə dú báam ná, a ŋḡé s̄ muud á céégúḡ də yé. ⁹ ††Dugá ləl lúu nə nyə, bí kú fúfug búḡád, bí bwey dɛ mpu ná omínyɔŋɛ b̄n b̄sə shí nyēsh dí wá bwə ŋḡé námə jug váál bí ŋḡé jug n̄. ¹⁰ ††Nji, Zembî amádí á mpaam nyēsh wə nyə a j̄w bí ná bí bəḡ buud ɔ *Křst Yésus bí mú bə nə kɔw lú mílwanə myé. Zembî wɔɔŋḡú, ja bí e jug búbaalé fwála yí, nyəméfwó nyə é sá bí váál í j̄la yí, a nywaadələ b̄, a wá bí ŋkul, a sá ná bí bəḡ kú ná bwelɛ

† 5:6 Zhk 4.10 †† 5:7 Sôm 55.23; Mat 6.25-30; Flp 4.6 † 5:8 Sôm 22.14; 1Te 5.5-8 †† 5:9 Ifz 6.11-12; Zhk 4.7 †† 5:10 1Te 2.12

shwágəsa. ¹¹ A ŋwág ŋkul kandəḡə á kandəḡə. Amen.

Məbódá nə ibwádán

¹² ††Silv̄é wə mə ámə ŋwa nə a zəḡ cilə mə baalé íciyá íḡa yé. Mɛɛ ŋḡə ŋwa nyə nə *mínyɔŋɛ waamə abúḡúlag. Mə ámə c̄i nə a zəḡ cilə mə wá, mə wág bí ŋkul mílamúd, mə báásələ námə bí ná bí təl fwámé mpáam mə Zembî d̄; yíímúḡá mənyúúl na.

¹³ ††D̄ɔ d̄úsə *Babilɔn, Zembî nyə á féesh námə nda bí yí í ŋḡə bəda b̄; ncwəmə dām Márkus ŋḡə námə bəda b̄. ¹⁴ ††Ŋḡəḡá nə kúlələ məkúlələ mə cɛelí.

Zembî kə sá nə bí bēsh buud bí músə búúd ɔ Křst wá, bí c̄úḡəḡ nə shee!

††† 5:12 Silv̄é: 1Te 1.1 ††† 5:13 Márkus: Flm 24 † 5:14 Rom 16.16; 2Kr 13.11

1 Pyêr

Isâ í dúgyá nê Pyêr ábêê yí

Shímun Pyêr, muud lwámá mæ Yésus-Kríst wé nyê á cilê kálaad éga (1.1). Nyê á cilê okrísten bêsh. Wa kálaad éga di, Pyêr nyê á ngê lúmbæli nê buud bwé á ngê kyey nê wagæwo-wagæwo mínjígúlá Dɔ mæ Yésus dí wá.

Bíl íciyá yâ kálaad éga bísê nêmé nda bílúgá yâ kálaad mæ Yûd (dúg 2.1-8 nê Yûd 4-16).

Pyêr nyê á ka tâl ícê í lésú byé ntúga:

(1) A bêda búúd, a mú ka báásælê mæfúlu má krísten (1.3-21).

(2) A mú báguêlê ísêy nê kuú njɔɔnd mímbéwélú mí búúd mí ngé bæ nê ndé yí (2.1-22).

(3) Mímbéwélú mí dæ cáguêlê búúd bwé ngê bwánd zýyé má Kríst wá, bwé dæ ci nê zýyé wɔɔng í ábúle bæ (3.1-18). Nê ndéé, Pyêr ka ngê bɛsa nê mímbéwélú myɔɔng nê Kríst ngê bæ kú læel zæ nêcé Zembî ngê ná fwo jísɔw nê zhwoɔg buud bwé báɔg fwo dúg cɔg.

Kálaad éga jî nê bíl íciyá búúd ɔ Yésus bwé búl gwág nywa yí:

(1) Cwámbe nyê a mæ yê shé isâ byêsh í jêlá nê kwíind yí (1.3-4).

(2) Jwôw ngwûd dúsê mísh má Cwámbe dí nda mímbú tóóshin, mímbú tóóshin nda jwôw ngwûd (3.8).

Mæbáda

1 Mæ Shímun Pyêr, lwaá nê *muud lwámá mæ Yésus-Kríst, mæ wé má cílá kálaad éga. Yésus-Kríst, Zembî wúsú nê Cɔgye wúsú nyê á má sá nê jɔ lâm jé nê, bóól búúd bwé lágúg nêmé búgá í njúl nê mbií mfíí búgá jísú jî nê ndé yí. Buud ɔɔng wé má cílá kálaad éga wá. ² †Kálê bí é ngê kæ shwóg nê mpúlê Zembî nê Cwámbe wúsú Yésus yí í búlæɔ kwádælê bí ibwádán, í bul sá nê bí bæg nê shæe.

Cɔg krísten mæ jêlá nê cɔgê yí

³ ††Mpugá nê Cwámbe nyê á má yê shé isâ byêsh í jêlá nê kwíind shú nê shé ngéɔg nê cɔgê cɔg í yé Zembî gúmá yí. Nyê á yê shé isâ byɔɔngé njkúl Zembî nyéd, sálê nyê á má sá nê shé mpúg Zembî muud nyê a jôw shé yé; nêcé Zembî nyê a jôw shé nê zhíí á mæɔkænwæ mé nê jɔ fúlu jé. ⁴ †Mæɔkænwæ nê jɔ fúlu jé jɔɔng wé í á sá nê shé bííg mæma ísâ nyê á kaag yí, ísâ byɔɔng bí nê mæma mfíí shú dúsú. Nyê a sá ntó shú nê, ja bí má bíí mæma ísâ byɔɔng yí, bów-bôw ísâ í ngé wá mælwaagæwo shí ga dí yí í bæg kú ná nyiɔgê julê bí, mæfúlu mún má yídagú bæ nda mæfúlu mæ Zembî. ⁵ ††Nêcé ntó, wágá njkul nyín nyésh nê, nda bí mú nê búgá nê, bí kwádúléɔg jɔ fúlu búgá jɔɔng dí, bí kwádælê fwámé mpúyá, ⁶ ††bí kwádælê kuú njɔɔnd á dúlê mpu bii lâm, kwádælê zény kálê shwóg tɔɔ jí tɔɔ jí, kwádælê kændúle lâm wé Zembî, ⁷ ††kwádælê mécey mâ omínyɔgê nê

omínyɔgê, bí kwádælê cælí cælílê búúd bêsh. ⁸ Nêcé, jɔ mæfúlu mæni, bí má ká bæ nê mwo má ngé kwídæli kúdúlig íí, mwé wé má é sá nê bí bæg kú dæ báág mæb-wê, bí yidá ngê kæ shwóg nê shwóg ngê mpu Cwámbe Yésus-Kríst fwámé mpúlê. ⁹ Mpugá nê jɔ mæfúlu mæni, muud cúgé nê mwo yé, jisê nda muud má yê mísh a ka ngê bwówælê zhíí bwówælê bwówélég yé, a má wusa nê Zembî nyê á shí fúb nyê, yíl nyê *mísem myé mí ayág. ¹⁰ Gwé wé má cê nê bí nê, bwaang, wágá njkul nê njúwúlu Zembî nyê a jôw bí yí, nê fééshúle nyê á féésh bí yí, bí njwág byo nê mæjilê. Bí má ká sá ntó, bí nda bá bwele bufa mæbôwæd. ¹¹ †††Ntó, Zembî mú bæɔushi bí zhíí nê sáɔ kálê nyii faan á kandæɔgê kandæɔgê má Yésus-Kríst, Cwámbe nê Cɔgye wúsú.

Obúguêla bwé jêlá nê nada nê njííguêlá bwé á njwa yí

¹² †Gwé wé jí nê, mæ bá dæ báásælê bí ísâ íni tæem bæ nê bí má bwey mpu byo, bí má bwey nêmé nada nê búbálé bí á jííng yé. ¹³ ††Mæ dúg nê jisê mpwogé nê, té má jisê ná wa banda ga dí yí, mæ dúg báásælê bí ísâ byɔɔngê, bí bæg kú wusa mænnyúul. ¹⁴ †††Nêcé mæ ngê mpu nê mæ wál bá zæ wú banda dɔɔngéɔd, Cwámbe wúsú Yésus-Kríst nyê á má lwó mæ ntó. ¹⁵ Mæ e wá njkúl nê bí bæg dæ tædæga ísâ byɔɔngê ja jêsh, tæem bæ ja í bá bæ mæ má kyey yí.

† 1:2 Yûd 2 †† 1:3 1.16-17; Ifz 1.3 † 1:4 Rom 5.2; Zhk 1.14-15
†† 1:5 Tit 2.11-12 †† 1:6 Gal 5.22-23 ††† 1:7 Gal 6.10

††† 1:11 2Tm 4.18; 2.20; 3.18; Tit 3.6 § 1:12 Yûd 5
§† 1:13 té má ngé ná cɔgê wa nyúul mishwun dí yí: 2Kr 5.4
§†† 1:14 2Kr 5.1; 2Tm 4.6; Yuá 21.18-19

Njífígú alá má Pyêr wúsə búbá lé njífígú alá

¹⁶ †Sá á sá ná bi mpúg nda Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst má bá nyiŋgə zə nə ŋkul ná. Mpugá ná ja sá á yə bí njífígú alá wəwəŋg yí, sá á shígé ŋgə bwiing bí milán búúd bwé á té nə milúu ná ndéé bwé mpu shîn táág myá. Jísə ná sá á dúg cé ícwám̄ba jé nə mísh mésú. ¹⁷ Haaw, nyə a lég gúmé nə milwané mí ŋgé zhu wé Zembî Sósŋgú. Nyə a lég byo ja kál lú ící má Zembî á milwané í á cí nə nyə ná: «Mwân abábə waamé úga; nyédí wé lām wām wēsh wúsə yé.» ¹⁸ Sá úga sá á gwág kál dɔwŋgú í ŋgé zhu gwów jəŋ dí ja sənóŋ sá á bə mbám-bəŋ Zembî nyə a féesh yííd. ¹⁹ ††Né ndéé sá ŋgə wá milám mísú oncindí íciyá í *búúd ɔ micúndəd. Í bul jəla ná bi kəndəg mísh íciyá byəwŋgú ndəcé bísə shú dúnéd nda lám̄ba í ŋgé gwə yídúgú yí, í gwə ntó ná ndéé kə wós ja ácén-céní a kúndé mán má bá fəen bí məŋkenya mílámú yí.

²⁰ Fwogá tééd bwey mpu ná, micilyá mí búúd ɔ micúndé mísé Kálaad Zembî dí myá, mí á shígé ŋgə zhu mítédúgá mí búúd. ²¹ †Nəcé, kú nə tɔw cúndé má Zembî ŋgwúdí í á bwele zhu tédúgá má múúd. Nji, buud bwé á dɔw cúndə jínə má Zembî dí wá, Nkəŋkə Shíshim wé nyə á dɔw sá ná bwé cúndég.

Oyífígúli ɔ məshīgā bwé bá bə

2 ††Nji, *buud ɔ micúndé wá məshīgā bwé á shí nəmé dɔw bə kúl búúd *Izəryél dí. Oyífígúli ɔ məshīgā bwé bá nəmé dɔw bə bídí gwoongud. Bwé bá zə nə bɔw-bɔw mínjífígú alá mí agwílya buud, zə ŋgə nyiŋgal myo na gwoong dí nyima. Bwé bá kə nə íbəmb byáŋ ná ndéé kə shwána Mása wáŋ nyə á wá lal-lal tən shú ná bwé bəg fəlí yé. Ntɔ, bwé mú bá léél jəx kú bwey. ² Buud ŋkí bulya bwé é bə ásíy-síy wáŋ wəwəŋg, kuú ŋkɔnd wáŋ í mú sá ná cəg krísten í bəg sá cóógú. ³ †††Oyífígúli ɔ məshīgā bɔwŋgú, nda bwé ŋgə sɔ məzhíf mēsh ná bwé bəg nə zhwoŋ məbii ná, bwé é dɔw zə nyúg bí nə mikaand mí məshīgā shú ná bwé díyá nə bí. Mpugá ná intúgúli byáŋ í má bwey bə, Zembî wál bá zə jəŋgələ bwo.

⁴ †††Mpugá ná Zembî nyə a shígé jagələ *wəéŋgələs bwé á sá *səm wá; nyə á wusə bwo Tarətar dí. Búsə feedyá nŋ kúl yídúgú í búl bə ná kələd yí, bwé ŋgə bwánd sémyé mílósú. ⁵ †Nyə a shígé nəmé jagələ búúd ɔ ayág. Nyə á ntí məma mɔŋ ayíyáág zə jəŋgələ búúd bwé á bə kú bish nyə wá, nyə á baagələ nji bɔɔl búúd zəŋgbá bənŋ *Nówe, nəcé Nówe nyə á dɔw cúndə ná buud bwé bəg tətəlí má Zembî. ⁶ †Zembî nyə á jəŋgələ mŋgwəla myá Sódóm nə Gomor, a cumbal jígal myo nə kuda, mí bə ífí. Nyə á lwó yuug cíwəŋg nə buud bwé dúgúg, bwé mpu ná, mwów má ŋgé zə má, nyə abéle jagələ búúd bí kú bish nyə wá. ⁷ ††Nji, nyə á fəemushi Lót, tətəlí muud nyə áshígé dɔw bə nə shəe nə dúgələ ásíy-síy búúd ɔ ŋgwúmbú bwé á ŋgə sá yé.

† 1:16 Mat 17.1-8 †† 1:19 Sôm 119.105; Rom 1.2; 13.12; 1Pr 1.10-11 † 1:21 2Tm 3.15-16 †† 2:1 Yúd 4-13 †† 2:1 Mat 7.15 ††† 2:3 1Tm 6.5 ††† 2:4 1Pr 3.19-20; Yúd 6 § 2:5 3.6; 1Pr 3.20 †† 2:6 Mət 19.24-25; Luk 17.29; Yúd 7 ††† 2:7 Mət 19.1-16

⁸ Nəcé tətəlí muud mə Lót ja nyə á dɔw cəgə nə buud bɔwŋg yí, nyə á dɔw dúg isə bwé á dɔw sá yí, a dɔw gwág byəwəŋg bwé á dɔw lās yí: í á dɔw bə nyə lām á tətəlí yéd íf, cúgə jwów dēsh. ⁹ ††Na mə lwó sá ná, buud bí nə gwóŋgə nə Zembî wá, Zembî mə mpú dɔw tɔw yíl bwo məkəgələd. Nji, a ŋgə táág osóɔl ɔ məbɔw nə a bá jugəshi bwo jwów lú sémyé mílósú. ¹⁰ †††Buud bwé bá bul bwəma nə intúgúli byəwəŋg wá, í bá bə bɔwŋg bwé ŋgə bə bɔw-bɔw íyéesh yá milám myáŋ, bwé ŋgə sá isə í shwón wá, bwé ŋgə mpyəny jiya ícwám̄ba má Zembî wá.

Buud bɔwŋg búsə buud ɔ íməmí, búsə nə mpyaam, bwé cúgə nə ifwaas nə zhwoŋ gúmé má Yésus, bwé yida *lās nə gwo bwaasələ mpu. ¹¹ †††Í njúl ná wəéŋgələs bwé ntɔ bwo ŋkúl dí, búsə ŋkácíd cɔ bwo; nji báa bwé ádí jág lās nə gúmá jɔwŋg mísh má Cwám̄ba dí. ¹² ††Buud bɔwŋg búsə nda ocúdí wá jugé, ocúdí bwé dɔw byél ná bwé bá biil mələám̄búd ná ndéé bwé bwoo wá. Sá bwé ampúyé yí, bwé lās nə gwo bwaasələ mpu. Bwé bá nəmé dɔw yə shwiy lú ocúdí, bwé bwoo nəmé nda ocúdí, ¹³ †††Í mú bá bə bwo myəna shú ólíŋŋí bāŋ. Bwé gwág shweesh ná bwé dúg sá isə yá bɔw-bɔw íyéesh byáŋ mpwó-mwásé izhuluŋ. Bwé ŋgə zhwiimbya nə məshīgā mán. Ja bwé zé ídína bín dí yí, bwé zé sá isə í shwón, zə wá bí məlwəagəwo ídínad. ¹⁴ †††Mán mádúgya mēsə ayaas nə ayaas; búsə kú bwele káád sálə mísəm; bwé ŋgə shiig buud bwé afwóyé mpu mínjífígú alá wá nda búúd bwé dɔw shiig óshú nə mədə ŋg-wéye dí ná; myáŋ mílám mí á má janəwo nə yéesh məbii; búsə nə məzhúŋgúli má Zembî ícəg byáŋéd. ¹⁵ ††††Bwé má lúgə fwámé zhíf kə cwəgəwa bə zhíf mə Balaam mwân má Bosor, muud nyə á gwág nywa sálə ólíŋŋí shú ná a ŋwág myəna cíwəŋg yé. ¹⁶ ††Nji Balaam nyə a shí bwəma nə məŋkóndəg nəcé məlwə mé mɔwŋg. Myɔɔlú jakáás í á lās nə kál lú múúd shú ná í culəshi múúd micúndé sɔlúgú íkás yé wəwəŋg. ¹⁷ ††††Oyífígúli ɔ məshīgā bɔwŋg búsə nda mənəwəŋg mí kú nə məjúwó má, nəmé nda mŋkúdí mí dɔw fānda bāndəwo gwów ntɔ ná ndéé mí shîn nyiŋgə cŋma nə ŋkwə mpu nda nywə myá. Ján jiya í bá bə kúl yídúgú jísə nə kələd yí.

¹⁸ Bwé dɔw kə nə məma míkaand mí njúl ocwúd kə dɔw shiig búúd bwé má shîn faam ná bwé béégyá nə misəm wá, nyiŋgə dɔw kə nə mbeé íwímbéŋg yá mənýúúl mán, nə ásíy-síy, dɔw kə shiig bwo nə ndí nda bwé dú shiig óshú nə mədə ŋgwéye dí ná. ¹⁹ ††††Oyífígúli ɔ məshīgā ɔni bwé ŋgə kaag buud cəg fəlí í njúl bāŋ bwəméfwó, ásíy-síy má ŋwa bwo məlwəá. Nəcé muud yésh jisə lwaá á sá í mé ntɔ nyə ŋkul yí. ²⁰ ††††Mpugá ná buud bwé má mpu Cwám̄ba wúsú nə Cəgye Yésus-Kríst fwámé mpu wá, bwé má faam nə yéesh isə í nyé yá shí mishwun. Nji, bwé ká nyiŋgə kə wá mənýúúl isə byəwəŋgú bwé bíd ná í ntɔŋ bwo, cé bwé é tɔw yí í é jág nyiŋgə bul bɔw, ntɔ cé bwé á fwo bə bwé tál yí. ²¹ †††† á

§† 2:9 Zhb 4.7; 1Kr 10.13; Mbú 3.10 §†† 2:10 Yúd 7-8 †† 2:11 Yúd 9 §† 2:12 Yúd 10 §†† 2:13 Yúd 12 §†† 2:14 Mat 5.28; 2Tm 3.6 §§§ 2:15 Ilŋ 22.7, 17; Yúd 11 18 2:16 Ilŋ 22.28-31 19 2:17 Yúd 13 20 2:19 Yuá 8.34; Rom 6.16 21 2:20 1.11; Mat 12.45 22 2:21 Luk 12.47-48

nywá bul jəla shú dánj dí ná bwé jíg nda mpu fwámé zhíí, nda bæ ná bwé shîn mpu mpéndí má Zembî *búúd ɔ lwámá bwé á kala bwo yí ná ndéé bwé mú yí-da myaas mpéndí nyɔɔɔɔ. ²²†Ntɔ̄ jì ná, sâ ngwól mp-wokwoond ngé mpu ci yí í má bwəma nə bwo. Ngwól mpwokwoond jì ná: «Mpyə mə nyiŋgə də ɪgwílle byé.» ŋkí ntâg ná: «Nykuú ngé námə shîn gusa, a mə nyiŋgə kə bídɛga íshwáfád.»

Jwôw mə Cwám̄ba í bá wó̄s

3 ††Yé óshwé bām mə búl cɛel wá, kálaad ábɛé mə cilələ bí wé éga. Ƨɔ kálaad ashúshwóógú dí Ƨɔ nyíga dí, mə ngə cɛel gwúmɔshi bí mitédúgá, bí bég nə fəg nyísé nə sánj yí. ²†Mə jì ná bí tédúgág íciyá *búúd ɔ mícúndá ɔ Zembî bwé á ci yág yí, bí tédúga námə mpéndí mə Cwám̄ba nə Cɛgye wúsú *búúd ɔ lwámá bwé á kala bí yí. ³†Í bul jì ná bí tédúg fwo mpu ná, ja mwôw mà ngɛɛ məshíné mə cɛg ga mə bá wó̄s yí, buud ɔ cóógú bwé bá zə nə cóógú jánj zə ngə sá isâ nə milúu myánj. ⁴†Bwé bá námə də ci ná: «Ngaa nə nyə á kaag nə a bá nyiŋgə zə? Ká ŋkaagə nyɔɔɔɔ í á mə ka shúgəla ngow? Odâ bwé á mə ngə shîn yə isâ í njúl námə nji nda í á ngə bwey bæ tédú mətédúlé mə shíd ná.» ⁵††Ja bwé lás ntɔ̄ yí, bwé wusa ná, í á bæ yág nə, nji Zembî nyə á ci ciyá yí, jonj lə gwów í mú bæ, mändəlú mə mú námə bæ, mə ngé zhu məjúwód. ⁶††Məjúwó námə wé Zembî nyə á balan nə ndí má; nyə a sá nə shí a yág nyêsh í jaŋgəwog məjúwód nə ndéé isâ í shí byêsh í mú jɛɛ. ⁷†Nə ndéé, nə ciyá jé ng-wúd nə ngwúd jɔɔɔɔ, Zembî mə təl jonj nə mändəlú məga nda kulú nə a bá ntɛ kuda zə jaŋgələ byo jwôw lə sémyé mílású, jwôw búúd bí kú bísh nyə wá bwé bá jɛɛ yí.

⁸†Yé óshwé bām mə búl cɛel wá, ŋkúmba sá bí mə jéla nə bæ kú wusa yí jísə. Jwôw ngwúd dúsə mísh mə Cwám̄ba dí nda mimbú tó̄shin, mimbú tó̄shin nda jwôw ngwúd. ⁹†Bó̄l búúd bwé ngə tédúga nə Cwám̄ba ngə neela nə sálə sá nyə á kaag yí. Mbô! Nyə aŋgə nə neela. A ngə yida bæ nə jísów nə bî, nyə acééle ná bí

† 2:22 Mik 26.11 †† 3:1 1Pr 1.1 † 3:2 Yúd 17 †† 3:3 Yúd 18; 2Tm 3.1 †† 3:4 Zhe 17.15; Eze 12.22; Mat 24.27, 48-51 ††† 3:5 Mət 1.6-9; Heb 11.3 ††† 3:6 2.5; Mət 7.11-21; Mat 24.37-39 † 3:8 Sôm 90.4 †† 3:9 3.15; 1Tm 2.4

bó̄lúgá bí jímbúg. A cɛel ná bí bêsh bəg nə fwála mə cénd kuú njɔɔnd.

¹⁰††Nəcé, jwôw mə Cwám̄ba í bá zə wó̄s nda júwâl í də zə ná. Jwôw dɔɔɔɔgú, jonj í bá sá məma ncíndá, í mú jímb. Isâ í jonj byêsh í bá bumb ngwílle í mú shîn nyé. Shí nə misó̄lúgú mí shí í bá shîn jígə ¹¹†. Nda í ká bæ nə isâ byɔɔɔɔg byêsh í bá shîn nyé ná, tédúgágá mbií búúd bí mə jéla nə bæ yí! Kuú njɔɔnd wún nə gúmə bí mə yé Zembî yí í jələ nə bæ nda Zembî mə cɛel ná.

¹²††Bí mə jələ nə ngə bwánd jwôw mə Zembî nə məjigəwa nə í lééləg wó̄s, jwôw jonj í bá bumb ngwílle, isâ í jonj í mú nyé nə məgwɔ̄ mà ngwílle wɔɔɔɔg yí. ¹³†Sə ngə bwánd jonj lə gwów á gúgwáan nə shí a gúgwáan nda nyə á kaag ná. Cínɔɔɔg wé isâ byêsh í bá bæ nda tətəlí mə Zembî mə jì ná.

Bí ɔ mpú də dúg

¹⁴†Gwé wé mə cí nə bí ná, yé óshwé bām mə búl cɛel wá, nda bí ngé bwánd jwôw dɔɔɔɔg nə, wágá ŋkul nə í bəg zə kwey bí bí njúl kú nə cúcwán lé məbwam, kú nə sá á jumúg mísh mə Zembî dí, binóɔɔ nə shee.

¹⁵††Mpugá nə Cwám̄ba íshé ngə bæ kú láməsa nəcé á cɛel cɛg búúd. Sá *mínyɔɔɔg íshé Pwól nyə á cilə námə bí wé cí. Mə búl cɛel nyə, á jé nə fəg mə Zembî. ¹⁶†Gwé námə wé á ngé cilə ókálaad bé bēsh dí kúl á ngé lás lésú isâ impwúd íga yí. Nji, okálaad bé dɔɔɔɔg bí nə bíl íkúkúl bíse ŋkí kwowəla gwágúlad yí. Íkúkúl byɔɔɔɔg wé í ngé bæ nə, buud bí nə jág nda fwo mpu mɪnjíígúlá wá, bwé ngə kwííng byo, námə nda bwé ngé kwííng bíl íkúl í Mícilyá nə. Só̄lúgú wánj wɔɔɔɔg í bá jaŋgələ bwo.

¹⁷†††Bí bāŋ oshwé bām mə búl cɛel wá, mə mə kéwəli bí óni. Bí ɔ ka bey nə buud búsə kú bísh məcɛɛ wá bwé bəg julə bí cwagəwálə wánj bwé ngé cwagəwa nɛ́d. Bí ɔ bey, bí a bá wú kúl bí mə jéla nə tɔ̄w nə shîm yí. ¹⁸†††Yidagá ngə wíy, mpáam mə Zembî nə mpúyá mpúlə Cwám̄ba nə Cɛgye wúsú Yésus-Kríst dí. A ŋwág gúmə tédú kíkídíga kə wó̄s kandəgə á kandəgə. Amen.

††† 3:10 1Te 5.1-2; 1Pr 4.7 †† Bó̄l bwé cí ná: «í ábúle ná kwo bæ», bó̄lúgá ná: «ye í é bá ná kwo bæ e?» ††† 3:12 Iza 60.21; 1Kr 6.9; Mbú 21.1, 27 †† 3:15 3.9; Rom 2.4 †† 3:17 Yúd 24-25 ††† 3:17 Mak 13.5; 1Kr 10.12; 1Pr 4.7 ††† 3:18 1.11

1 Yuánes

Isâ í dúgyá nà Yuánes ashúshwóógú yí

Dɔ mə Yésus dēsh í ngə ci ná Yuánes wə nyə á cilə kálad éga, nə bɔɔng óbá bwé ngə bɛ wá, tɛem bə ná nyə a shígé ngə wá jíná dé. Nyə á cilə kálad éga a músə cwúwúúl, a njúl Iféz. Fwála dɔɔng í á bə Dɔ mə Yésus í má ngə mpu nada íkúl íkúl. Kálad éga ngə sá ná sá mpúg nə mædɔ mēsh mə á ngə dúg cúŋ nə bɔw-bɔw mínjígúlá mí á ngə mpyáánz mwɔw mɔɔng dí myá. Nə ndéé, Yuánes nyə á ka cilə kálad éga ná a bwéél isâ íbá: (1) a bándúlá múúd yēsh mə lɔ yé ná a mpúg bə nə wɔngɔ nə Zembí bá bēsh Mwán yé Yésus-Kríst; (2) a lúmbúlí nə bɔw-bɔw njígúlá í á ngə kənd buud jugú yí. Yuánes ngə ka ci ná, njígúlá wēsh í yídá lwó ná Kríst jì nə yé, Yésus nə yé yí, mbúgəla má jəlá nə bə kú kənd málwə njígúlá wɔɔng dí.

Ciyá má Zembí í ngə yə sá cug

1 †Sá ngə cilə bí sâ í á dɛ bwey bə shí nə gwɔw nda fwo bə yí. Sá bāŋ dúsú fwála dí, sá á gwág gwo, sá dúg gwo nə mísh māsú, sá mpu beny gwo, məbwə māsú kúnnya nə gwo. Sâ jɔɔng wə Ciyá má Zembí í dɛ yə búúd cug yí. ² ††Cug jɔɔng í á zə lwóya nyúul, sá dúg gwo. Gwə wə sá ngə bwiiŋg nə jí búbálé yí, cug á kandugə í á bwey dɛ bə wə Zembí Sɔ́ngú yí, sá ngə jaaw bí gwo nəcé í á zə lwóya nyúul sá dí. ³ Sâ sá á dúg sá gwág yí, gwə wə sá ngə námə jaaw bí yí shú nə shé bəg námə nə wɔngɔ. Wɔngɔ jɔɔng jí ntāg íí, nə shé, nə Zembí Sɔ́ngú bá bēsh mwán yé Yésus-Kríst. ⁴ †Sá ngə cilə bí gwo shú nə məshusug mə bəg shé kú nə nji.

Shé kyéyugá mənkenyad

⁵ ††Kéel sá á gwág nə Yésus-Kríst yí, dwə wə sá ngə jaaw bí ga. Dúsə ná, Zembí jisə mənkenya ††, yídúgú †† í cugé bwele bə nyádí. ⁶ †Shé má ká ci ná shénɔŋ Zembí búsə nə wɔngɔ, nji shé ngə nyiŋgə cugə bɔw-bɔw cug íí, shé ngə bwiiŋg ijɔ́, kuú njɔɔnd íshé í aŋgə nə bɛ obúbálé. ⁷ ††Nji, shé má ká ngə cugə mənkenya dí nda Zembí nyəméfwo jí mənkenya ná, ntó jì ná shé búsə nə wɔngɔ shémé nə shémé, məcií mə mwán yé Yésus má mú jímbal shé *mísəm myēsh. ⁸ Shé má ká cí ná shé cugé nə mísəm, shé ngə shiŋg mənnyúul, búbálé cugé shé mílamúd. ⁹ ††Nji, shé má ká magələ mísəm míshé mísh má Zembí dí, a juu shé, a jímbal shé olíŋgí bēsh shé á sá wá, nəcé a jì tətəlí, a njúl abúgúlag. ¹⁰ Shé má

† 1:1 2.13-14; Yuá 1.1-2, 14 Yuá 4.14; 6.35; 8.12; 11.25
 †† 1:2 bwiŋg: Yuá 15.27 † 1:4 Yuá 15.11 †† 1:5 Yuá 8.12
 †† 1:5 1Tm 6.16 ††† MƏŊKENYA: Ciyá ní í bádúgá zhwog isâ shú má Zembí: nə otútəlí, nə obúbálé, nə jɔ́ lām, nə məsāŋ. †††
 YÍDÚGÚ: Ciyá ní í bádúgá námə zhwog isâ: nə ijɔ́, nə olíŋgí, nə bɔw-bɔw cug mimbii myēsh. § 1:6 2.4 §† 1:7 3.5; Iza 2.5; Heb 9.12; Mbú 1.5 §†† 1:9 Sóm 32.3-5

ká cí ná shé aŋgə ná nə nyiŋgə sá mísəm, shé má ci ná Zembí jì nə ijɔ́, ciyá má Zembí cugé bwele bə shé mílamúd.

2 ††Yé bwán bām, mə ngə cilə bí isâ íni shú ná bí nda dɛ sá *mísəm. Nji, ŋkí í wóys nə muud mə sá səm, mpugá nə shé búsə nə muud ngə kyem shé mísh má Sɔ́ngú íshéd yé: nyə wə Yésus-Kríst, muud a tətəlí. ² †††Nyə a yána nyəméfwo tāŋ cúdu icweel shú mísəm míshé; í á shígé námə bə nji shú mísəm míshé shéméfwo, í á bə shú mísəm mí búúd bēsh wə shí mishwun.

Shé sáágá sâ Zembí ngə ci yí

³ Sâ í lwó ná shé má mpu Zembí fwámé mpu yí, jí ná shé ngə baagələ məcɛɛ mé. ⁴ ††Múúd mə ká ci ná a mpú Zembí, nji a nda ngə baagələ məcɛɛ mé, a jì nə ijɔ́, obúbálé bwə cugé nyə lámúd. ⁵ ††Nji, muud ngə bɛ ciyá má Zembí yé ngə mpu cɛel Zembí váál í jəla yí. Sâ í lwó ná shé bí buud bé yí jí ná: ⁶ †††muud mə cí ná a má nada nə Zembí yé má jəlá nə kyey kuú njɔɔnd Yésus nyəméfwo nyə á kyey yí.

⁷ ††††Yé búúd bām mə búl cɛel wá, cɛɛ mə cíló bí ga í cugé gúl sâ ágúgwáan nə bí abwélé gwág. Dúsə cɛɛ bí mə bwéy mpu té wúlə ja bí á tɛéd nə bí mə bɛ *Kríst yí. Haaw. Cɛɛ dɔɔng dúsə ciyá acwúlú bí á bwey gwág yí. ⁸ ††Nji, tɛem bə ná bí á bwey gwág dwo, í yida námə bə cɛɛ ágúgwáan. Í á nyín gúgwáan cug mə Kríst dí, í ngə námə nyín gúgwáan bídí cugəd. Jí ná, yídúgú í mú ngə cɔ́, fwámé mənkenya mə mú ngə ŋwa jiya.

⁹ †††Múúd mə ká ci ná a ngə cugə mənkenya dí, nji a ngə yida mpíi *mínyɔŋú yé, a jì ná yídúgú. ¹⁰ ††Muud

§† 2:1 Rom 8.34; Heb 7.25 §†† 2:2 4.10; Yuá 1.29 §† 2:4 1.6; 4.6; Yuá 3.21; 8.44; 16.13 §† 2:5 2.17; 5.3; Yuá 14.15; 2Yn 6 §†† 2:6 Yuá 13.15; 15.5 §†† 2:7 4.11; Yuá 13.34 §§ 2:7 2.24; 3.11 18 2:8 Yuá 1.9-10; 8.12; Rom 13.12 19 2:9 3.10, 15; 4.20 20 2:10 Sóm 119.165; Rom 14.13

ngá ceei mínyoñú yé yé, nywáá mé nwa jiya máñkenya dî; a cugé nâ tã sâ jí nâ ñkul kwal nyâ bõõgú yí.
 11 *Nyõõng ngá mpíi mínyoñú yé yé jí ná yídúgú. A ngá cugé yídúgú, nyâ aṅgê nâ mpu kóõmb á ngá kâ nâ cugé jé yí, nâcé yídúgú í mé búdal nyâ mísh.

Kúgá kãnd mílãm ísâ yâ shí gaád

12 ††Yé bwán bãm, mé cilã bí, nâcé Zembî mé juu bí nâ *misãm mín nâcé *Kríst.

13 †Bí ocúmbá buud, mé cilã bí nâcé bí á mé mpu nyõõng nyâ á bwey bæ tééd mâtéédúlé mé shí nâ gwów yé.

Bí ngwíinzhá, mé cilã bí nâcé bí á mé ntõ Mbéwélú múúd.

14 Yé bwán bãm, mã mé cilã bí nâcé bí mé mpu Sõõngú íshé.

Ocúmbá buud, mã mé cilã bí nâcé bí á mé mpu nyõõng nyâ á bwey bæ tééd mâtéédúlé mé shí nâ gwów yé.

Ngwíinzhá, mã mé cilã bí nâcé bí mé lal máñkul, Mílésú mí Zembî mí á mé nwa jiya bídí mílãmú, bí a mé ntõ Mbéwélú múúd.

15 ††Kúgá bẽ mánywa mã shí ga, ñkí isâ yâ shí ga. Muud mã bẽ mánywa mã shí ga yé cugé nâ ñkul bẽ Dâ.

16 ††Nâcé cugé á shí ga jísã: nâ iyéesh bísé kú nâ Zembî yí, nâ dólã wímb sâ jêsh mísh mé dúg yí, nâ dólã ñkêny nyúul nâ sâ wó jí nâ ndí yí nâ sâ wó jísé yí; isâ íni byêsh í ádé zhu wé Dâ, í dũ zhu cugé á shí gaád. 17 †††Njì, cugé á shí ga í ngá shîn, tã iwímbúg byé námã. Muud mã sã sã Zembî ngá jì yé nywáá nyâ é cugé kandugã kandugã.

Bõõl búúd bwá ngá lúmbèli nâ Kríst

18 †††Yé bwán bãm, fwála lú máshíné mé shí wé mú ngá bwey bõ ga. Sã á shí bwey jaaw bí nâ *Sátan má *Kríst ngá zã; nâ ndéé, buud c lúmbélí bõõng bwá mú ñkí bulya ja gaád, gwá wé í ngá sã nâ shé mpúg nâ máshíné mé shí mé mú ngá bwey bæ. 19 †Buud c lúmbélí bõõng bwá á wú shédí *Dõ dî, ntõ mã lwó nâ bwá áshígé námã fwo bæ búúd c íshé. Bwá á mbãm bæ búúd c íshé, ñkí bwá á shí nada nâ shé. Njì, í á jì nâ í búgúlig nâ bêsh ñni dî, kú nâ tã ñgwúd nyâ á bæ muud wúsú.

20 †††Njì, bí báá, Kríst nyâ a gwáágulã bí mawúdá yálã bí ñkêñkê Shíshim ††, nâ ndéé bí bêsh bí mã mpú óbúbálé. 21 Ja mé ngá cilã bí ga, mã acíyé nâ bí mã jág óbúbálé; mã ngá yida cí nâ bí mã mpú óbúbálé. Bí mã mpú námã nâ sã jêsh jí íjõ yí í cugé nâ ñkul wú óbúbálé dí cwú. 22 ††Ká zã jí nâ íjõ yé? Jísã muud yêsh mã shwána ná Yésus cugé Kríst yé. Muud ngá lúmbèli ná Kríst wé éne, a mé ban Zembî Sõõngú bá Mwán bêsh. 23 †††Muud yêsh mã bán *Mwán mã Zembî yé, nyâ

ampúyé námã Zembî Sõõngú. Muud mã lás nâ mpu ná Yésus jí Kríst yé, a mpú námã Sõõngú.

24 ††Nda jí ntõ ná, bí báá bí a shí gwág kéel ja bí á tééd ná bí mé bẽ Kríst yí; í jì nâ kéel dõõngú í ñwág jiya bídí mílãmú. Í ká nwa jiya bídí mílãm dî, bí nada nâ Zembî Mwán bá bêsh Sõõngú. 25 ††Nâ ndéé, ñkaagã Kríst nyãméfwõ nyâ á kaag yí nyísã ná: shé mã bá cugé cugé á kandugã kandugã.

26 Sã mã á ngá yímã nâ mã cílag bí wáni, shú ná bí mpúg buud bwá ngá ceei yíl bí zhíid wá. 27 ††Bí báá, bí a shí lág ñkêñkê Shíshim ja Kríst nyâ a gwáágulã bí mawúdá yí. ñkêñkê Shíshim wõõng mã nwa jiya bídí mílãmú; nâ ndéé, bí anyíngáyé ná jì nâ ñgwól múúd jíigúlig bí. ñkêñkê Shíshim ngá jíiguli bí sã jêsh, ñjígulá yé wúsã búbálé, nda bæ íjõ, nadagá nâ Kríst nda ñjígulá wúsã ná.

28 †††Yé bwán bãm, nda jí ntõ ná, nadagá nâ nyâ, bí bág bæ kú bæemb tã sã ja á bá nyíngã zã yí, bí nda gwág shwõn shíshúlã nyâ kúnã-kúnã.

Bwán ó Zembî bwá ngá cugé cugé ótútãlì

29 †††Bí mã mpú ná *Kríst jí tútãlì muud mísh mã Zembî dî; mpugá námã nâ muud yêsh mã cugé cugé ótútãlì yé jí mãbyá mé.

3 ††Bí mé dúg mbií ceeí Sõõngú íshé Zembî nyâ á ceei shé yí? Nyâ á ceei shé ceeí á ná a jõw shé nâ bwán bé. Ntõ, shé mpúgá nâ shé búsa bwán bé, sã jõõng wé í sã nâ buud c shí ga bwá bág kú nyíngã mpu shé nâcé bwá afwóyé mpu Sõõngú íshé. 2 ††Yé búúd bãm mã búl ceei wá, shé mú bwey bæ bwán ó Zembî, ñjì mbií shé mã bá bæ yí í afwóyé mpu nyín. Sã mã yidá mpu ná ja Kríst mã bá zã lwóya nyúul yí, shénõ mã bá bæ mbií ñgwúd, nâcé shé mã bá dúg nyâ nda á jí ná. 3 Ntõ jí ná, muud yêsh ngá bwánd nâ búgã ná a bá bæ nda Kríst yé, nyâ é ngá sásulã *misãm nâcé Kríst cugé nâ sãm.

4 Muud yêsh ngá sã misãm yé ngá caam mãcẽx mã Zembî. Sálã sãm wúsã caamúlã mãcẽx mã Zembî. 5 ††Bí mã mpú ntãg nâ Kríst nywáá muud cugé nâ ñkul sã sãm yé, nyâ á zã shí ga dí nâ a zã jímbal mísam. 6 ††Ntõ jí ná, muud yêsh mã nada nâ nyâ yé nyâ ádé kâ nâ sálã mísam shwóg. Muud yêsh ngá kâ nâ sálã mísam shwóg yé nyâ afwóyé dúg Kríst, nyâ ampúyé námã nyâ.

7 Yé bwán bãm, muud nda yíl bí zhíid. Muud yêsh ngá sã isã ótútãlì yé jí tútãlì muud nda Kríst jí tútãlì muud ná. 8 ††Nyõõng ngá kâ nâ sálã mísam shwóg yé, jí muud mã Njwú mãjamb, nâcé bwey Njwú mãjamb nyâ a tééd nâ sálã mísam. Ná ndéé, Mwán mã Zembî nyâ á zã shí ga dí zã caam míscólúgú mí Njwú mãjamb.

9 Muud yêsh jí mãbyá mã Zembî yé nyâ ádé ná nyíngã sã mísam nâ ilan; cugé mã Zembî í á mé nwa jiya nyédí

† 2:11 Yuá 12.35-36 †† 2:12 Mís 4.12 † 2:13 1.1-2 †† 2:15 Zhk 4.4 †† 2:16 Mik 27.20; Rom 13.14; Ifz 2.3; Zhk 4.16 ††† 2:17 Mat 7.21; 1Kr 7.31 ††† 2:18 4.3; Mat 7.15; 2Yn 7.5 2:19 Mís 20.30 †† 2:20 2.27 ††† Bõõl bwá cí ná «yálã bí Ciyá jé». †† 2:22 4.3; 2Yn 7.5 †† 2:23 4.15; 5.1; Yuá 5.23; 15.23; 2Yn 9

†† 2:24 2.7 †† 2:25 Yuá 5.24 ††† 2:27 Zhe 31.34; Yuá 14.16; 16.13 ††† 2:28 3.21; 4.17; Yuá 5.22; 15.5 ††† 2:29 3.10 18 3:1 3.10; 4.6; Yuá 1.12; 3.16 19 3:2 2Kr 3.18; Flp 3.21 20 3:5 1.7; 2.2; 4.10; Iza 53.9; Yuá 1.29; 8.46; 2Kr 5.21; Heb 4.15; 9.14; 1Pr 1.19; 2.22, 24; 3.18 21 3:6 3.9; 5.18; Yuá 15.5; Rom 6.2, 14 22 3:8 Mat 12.26-29; Yuá 8.44

lámúð næcé a jì mæbyá má Zembî, a cugé ná nà ñkul ñgə kə nà sála mísám shwóg. ¹⁰ †Mbéégí í dɛ bə mpədégá bwán ó Zembî nà bwán ó Njwú mǝjamb. Sâ í dɛ wá mbéégí wɔɔɱg yí jǐ nà, muud yêsh mǝ bə nda sá isâ otútǎlí yé, cúgέ mwān má Zembî, tɛem bə nyɔɔɱg mǝ bə nda cɛel *mínyɔɱɛ yé yé.

Shé cǝlagá mpədégá íshé

¹¹ †Kéel bi á gwág ja bí á tééd ná bi má bɛ *Kříst yí dúsə ná shé cǝlag mpədégá íshé. ¹² *Shé kúgá ñwa kuú ñjɔɔnd mǝ Káan muud nyə a gwú mínyɔɱɛ yé yé, nyə á bə muud mǝ Mbéwǎlú Múúd. Nyə a gwú ná mínyɔɱɛ næcé jǐ? Í á bə næcé misóólúgú myé mí á bə ñkí bɔw, mínyɔɱɛ nywáá myé mí ñjúl otútǎlí.

¹³ †Bwaanɱ, bi kú káam mpiiflǎ búúd ɔ shí ga bwé ñgə mpíi bí yí. ¹⁴ †Shé má mpú ná shé á bə mimbimbə, ñjǐ shé cugé ná mimbimbə, shé mú mikuwó ††. Shé má mpú ntó næcé shé mú ñgə cǝla mpədégá íshé. Muud jǐ kú cɛel bóól yé jǐ ná mbimbə. ¹⁵ †††Muud yêsh mǝ mpií *mínyɔɱɛ yé yé jǐ ñgwúl buud. Bi mǝ mpú ntǎg ná ñg-wúl buud ñgwúd nà ñgwúd cugé nà cɛg á kandɛgə kandɛgə. ¹⁶ †Shé má mpú sâ bwé jɔw ná cɛelí yí nà sóólúgú ga: Yésus nyə a yána cɛg jé shú dúsú. Shé má jǐla námǝ nà yána ícɛg bísu shú ómínyɔɱɛ búsu.

¹⁷ ††Muud jǐ nà mǝbii bímbí í jǐla yé, á ká dɛg mínyɔɱɛ yé ñgə fúfə nà sâ, a nda gwág nyə cɛy lámúð í, ye a jǐ nà ñkul cǐ nà a ñgə ná cɛel Zembî? ¹⁸ †††Yé bwán bām, shé kúgá dɛ jaaw cɛelí ñjǐ mímpu dǐ, shé dɛgá cɛel fwámé cɛel, misóólúgú mí cɛelí dɛ nyîn.

¹⁹ Ntó wé shé é mpu ná shé ñgə bɛ fwámé zhǐ yé, milám mí mú já shé shí mísh má Zembî dǐ. ²⁰ Ja jɔɱgú, tɛem bə ná lám í jum shé nà gúl sâ, shé bə námǝ ñjǐ nà shee, næcé Zembî má ntɔ lám wúsú, a mpú sâ jêsh jǐ nà ñkul kǎnd sá lám gwów yí. ²¹ ††Yé búúd bām má búl cɛel wá, ñkí lám í ajúmé shé nà gúl sâ, shé jee lésha nà Zembî kú nà ifwaas, ²² †††a yə shé sâ jêsh shé má gwáamb nyə yí, næcé shé ñgə baagwǎlǎ mǝcɛɛ mé, ñgə sá sâ á gwág nywa yí. ²³ †††Cɛɛ dɛ nyə á yə shé yí dúsə ná: Shé mágǎlagá ná Yésus-Kříst jǐ *Mwān má Zembî, shé cǝlag shémé nà shémé nda nyə á cǐ ná. ²⁴ †††Muud mǝ báágǎlǎ mǝcɛɛ mé yé nywáá má nada nà Zembî, Zembî nyə á má ñwa jǐya nyǎdǐ lámúð. Shíshim nyə á yə shé yí í dɛ lwó ná Zembî nyə á má ñwa jǐya shédǐ mílámúð; ntó wé shé má dɛ mpu ná Zembî nyə á má ñwa jǐya shédǐ mílámúð yé.

Dúlǎ faas míshíshim

4 †††Yé búúd bām má búl cɛel wá, bí nda dɛ kǎnd lám míshíshim myéshud. Dɛgá fwágwəsə myo shú ná bi dɛg mpu ñkí mí ñgə zhu wé Zembî. Dɛgá sá ntó

† 3:10 2.9, 29†† 3:11 Yuá 2.7-8; 4.11; 13.34† 3:12 Mǎt 4.8 †† 3:13 Yuá 15.18 †† 3:14 2.11; Yuá 5.24; 13.35 ††† MIMBIMBƏ: Ntó jǐ ñgəlǎ cɛgə kú nà wǎngó nà Zembî; MIKUWÓ: ntó jǐ bǎlǎ nà wǎngó nà Zembî. ††† 3:15 Mat 5.21-22; Mbú 21.8§ 3:16 Yuá 15.13; Gal 1.4; Flp 2.17; 1Te 2.8§† 3:17 Mbá 15.7§†† 3:18 Zhk 2.15-17§† 3:21 2.28§†† 3:22 Yuá 15.16§† 3:23 Yuá 2.23; 13.34§† 3:24 4.13; Yuá 14.16; 15.5; Rom 8.5, 9, 14§†† 4:1 2.18; Mat 7.15; 1Te 5.21

næcé ncúlǎ *buud ɔ mícúndǎ wǎ ibəmb bwé mú shí gaád. ² †††Mǝyǐgyé bí é dɛ yag Shíshim má Zembî yí mǝsə ná: shíshim wêsh í lás mpu dǐ ná Yésus-Kříst nyə á zhu wé Zembî zə ñwa nyúul muud yí, í ñgə zhu wé Zembî. ³ †††Shíshim wêsh í yídá ban lásǎlǎ mpu dǐ ná Yésus nyə á zhu wé Zembî zə bə múúd yí, wúsə shíshim mǝ Múúd lúmbúlí má *Kříst bí á gwág ná a zag yé; a má bwey wóws ja gaád.

⁴ †††Yé bwán bām, bi báá bi bí bwán ó Zembî, bi a má ntǎg bwey ntɔ búúd ó mícúndǎ wǎ ibəmb; bi á ntɔ bwo næcé Shíshim wǐ bí mílámúð yí í ntɔ wɔɔɱg wúsə búúd ɔ shí ga mílámúð yí. ⁵ ††Buud ɔ mícúndǎ wǎ ibəmb óñi búsu buud wǎ shí ga; gwé wé í sá ná bwé lásúg námǝ ñjǐ nda buud ɔ shí ga, buud ɔ shí ga ka námǝ dɛ gwágwǎlǎ bwo. ⁶ ††Ká, shé báá bí bwán ó Zembî. Muud mǝ mpú Zembî yé nyə e gwágwǎlǎ shé. Muud cúgέ yé má Zembî yé nyə agwágǎlǎyé shé. Na wé sá má dɛ yag Shíshim óbúbalé, shé mpu námǝ shíshim íwushí yé.

Shé cǝlagá mpədégá íshé

⁷ Yé búúd bām má búl cɛel wá, shé cǝlagá mpədégá íshé, næcé cɛelí í ñgə zhu wé Zembî. Muud yêsh jǐ nà cɛelí yé jǐ mǝbyá má Zembî, a mpú námǝ Zembî.

⁸ †††Muud cúgέ nà cɛelí yé nyə afwóyé mpu Zembî, næcé fúlú má Zembî nyí ná a jǐ nà cɛelí. ⁹ ††Sâ í lwó cɛelí Zembî nyə á cɛel shé yí jǐ ná, nyə á ntǐ Cúgə lú Mwán dé shí gaád shú ná shé ñgəg nà cɛgə nyǎdǐ kwonɔd. ¹⁰ ††Cɛelí jɔɱg cúgέ ná shé wé a cɛel nyə; nyə wé a cɛel shé, a mú ntǐ Mwán yə nda cúdú icweel shú *mísám míshé.

¹¹ †††Yé búúd bām má búl cɛel wá, nda Zembî nyə á cɛel shé ntǎni ná, í jǐ ná shé kág cǝla mpədégá íshé.

¹² †††Muud nyə abwélé dɛg Zembî. Njǐ, shé má ká cǝla mpədégá íshé, í mú nyîn ná Zembî má ñwa jǐya shédǐ mílámúð, cɛelí jé í músə shé mílámúð mbíi í jǐla yí.

¹³ †††Shé má nada nà Zembî, Zembî nyə a má ñwa jǐya shédǐ mílámúð. Sâ í ñgə sá ná shé mpúg ntó yí jǐ ná: nyə a má yə shé Shíshim yé. ¹⁴ †††Sá báá sá á shí dɛg nà mísh mǝsú ná Zembî nyə á ntǐ Mwán yé zə cɛg búúd ɔ shí ga. Sə ñgə bwíiing ná jǐ mpu bə ntó búbalé.

¹⁵ †††Muud yêsh mǝ lás nà mpu yé ná Yésus jǐ *Mwān má Zembî yé má nada nà Zembî, Zembî má ñwa jǐya nyǎdǐ lámúð. ¹⁶ †††Shé báá má mpú cɛelí Zembî ñgə cɛel shé yí, shé ñgə námǝ *búgǎla gwo. Fúlú má Zembî nyí ná a jǐ nà cɛelí; muud yêsh má nada nà cɛg cɛelí yé má nada nà Zembî, Zembî nyə a má ñwa jǐya nyǎdǐ lámúð.

¹⁷ †††Sâ í lwó ná cɛelí má Zembî jǐsə shé mílámúð váál í jǐla yí jǐ ná, shé mǝ shwu mǎnyúul nà jwów lú sémbyé mílǎsú. Shé mǝ shwu mǎnyúul næcé shé búsu wa shí gaád námǝ nda Yésus nyə á bə ná. ¹⁸ Cɛelí í ádɛ sɛɛɱ-gya nà ifwaas; fwámé cɛelí í yídá dɛ shínal ífwaas. Næcé ífwaas í lwó ná muud ñgə mpu ná nyə é bwəma nà in-

§§† 4:2 Yuá 1.14; Rom 10.9; 1Kr 12.3 §§§ 4:3 2.18, 22 18 4:4 5.5 19 4:5 Yuá 3.31 20 4:6 2.4; 3.1; Yuá 8.47; 18.37 21 4:8 4.16 22 4:9 Yuá 3.16 23 4:10 2.2; 3.5; Rom 5.8, 10 24 4:11 3.11; 4.21; Mat 5.44-45; 18.33; Yuá 13.34; 2Yn 5 25 4:12 2.5; 4.17; Yuá 1.18 26 4:13 3.24 27 4:14 Yuá 15.27 28 4:15 2.23 29 4:16 4.8-10; Yuá 15.5 30 4:17 2.28; 4.12

túgúlí. Ntó ji ná, muud mə sá ífwaas yé cecilí mə Zembî í afwóyé bə nyə lámúd mbií í jála yí.

¹⁹ Shé báá ngə bə nə cecilí nəcə Zembî nyə á fwo tééd cecilí shé. ²⁰ †Nkí múúd mə cí nə á cecilí Zembî, nji a ngə mpíi *mínycəhú yé, a ji nə íjǔǔ. Nəcə sá ngə dúg omínycəhú búsu nji sá cugé nə nkul dúg Zembî. Ntədəlé sá búsu nə nkul cecilí Zembî sá nda ngə cecilí omínycəhú búsu yé? ²¹ ††Cǔǔ *Kríst nyə á yə sá ntəg wə ga: muud mə cecilí Zembî yé, cecilí nəmá mínycəhú yé.

Búgə í ntǔ məbwəbəlán mə shí mishwun

5 †Muud yēsh mə mágúlá nə Yésus ji *Kríst yé mə byél byélé á Zembî. Nə ndéé, muud yēsh mə cecilí mbyǔlí yé nyə é cecilí nəmá mwán mbyǔlí nyə ámə byá yé. ² Shé mə dɛ mpú nə shé ngə cecilí bwán ǔ Zembî ja jí nə shé ngə cecilí Zembî nyəmǔwə shé ngə baagələ məcǔǔ mé yí. ³ ††Haaw, cecilí Zembî wúsə nə shé mə bǔ məcǔǔ mé. Məcǔǔ mé mə cúgə ntəg sá cúŋ. ⁴ ††Nəcə muud yēsh mə byél byélé á Zembî yé ngə ntǔ məbwəbəlán mə shí mishwun. Búgə sá ngə *búgəla Kríst wə ngə sá nə sá ngəg nə ntǔ ntó. ⁵ ††Zə jí nə nkul ka ntǔ məbwəbəlán mə shí mishwun yé? Nji muud mə magələ nə Yésus ji *Mwān mə Zembî yé.

Isá í lwó nə Yésus ji Mwān mə Zembî yí

⁶ ††Yésus-Kríst wə nyə á zə nə məjúwó nə məcií. Nyə a shígé zə nji nə məjúwó, nyə á zə nə məjúwó nə məcií nəmá. Nkǔŋkǔ Shíshim ji wúshined nə jí ntó búbálé. Nkǔŋkǔ Shíshim ngə bwaagələ ntó nəcə nyə wə obúbálé. ⁷ †Owúshined búsu ólǔǔ ††: ⁸ nə Shíshim, nə məjúwó, nə məcií; bēsh ólǔǔ bwə ngə bwiiŋg sá ng-wúd. ⁹ Shé mə dɛ magələ bwaagələl əwúshined wə buud bwə dɛ bwaagələ yí; yé mə Zembî wə í búl bə, nəcə Zembî ngə bwaagələ lán mə Mwán yé. ¹⁰ ††Muud mə búgúlá *Mwān mə Zembî yé mə dɛ gwádɛga Zembî ngə bwaagələ nyə lámúd nə ntó ji búbálé. Muud mə

† 4:20 2.9†† 4:21 4.11; Mat 22.34-40 † 5:1 1Pr 1.22-23 †† 5:3 2.5; Mbá 30.11; Mat 11.30 †† 5:4 Yuá 16.33 ††† 5:5 4.4; Rom 8.37 ††† 5:6 Yuá 16.13; 19.34 § 5:7 Yuá 5.36-37 †† Míl mícilyá mí ayág mí ngə lás na ímpánzə íni dǔ ntúga: ⁷ *Owúshined búsu ólǔǔ jon dǔ: búsu nə: nə Sǔngú, nə Ciyá, nə Nkǔŋkǔ Shíshim; bēsh ólǔǔ búsu sá ngwúd. ⁸ *Owúshined bwə njúl nəmá ólǔǔ wa shí: nə Shíshim, nə məjúwó, nə məcií; bēsh ólǔǔ búsu cǔŋ. ††† 5:10 Rom 8.16; Gal 4.6

bə kú *búgəla Zembî yé mə ngə Zembî nə mbwiingye íjǔǔ, nəcə a mə bə kú magələ sá Zembî ngə bwaagələ shú mə Mwān yé yí. ¹¹ ††Bwaagələl əwəng wí nəóó: «Zembî nyə a mə yə shé cǔg á kandɛgə kandɛgə; cǔg jǔcəng í ngə zhu wə Mwán yé. ¹² ††Muud jí nə Mwān mə Zembî yé ji nə cǔg; muud cúgə nə Mwān mə Zembî yé cúgə nə cǔg.»

Iciyá í áməzhúgúlá

¹³ ††Mə cilə bí isá íni, bí mpúg nə bí mú nə cǔg á kandɛgə kandɛgə, bí buud ngə *búgəla jínə mə *Mwān mə Zembî wá.

¹⁴ ††Shé mú nə nkul mílámúd mísh mə Zembî dǔ nə ja shé mə gwáamb nyə sá yí, ngwóómbélú wəcəng í ká bə váál á jíí yí, a gwágələ shé. ¹⁵ Nda shé mə mpú nə á dɛ gwágələ məjəgələ míshé nə, shé mə mpú nəmá nə shé é bí sá shé mə gwáamb nyə yí.

¹⁶ ††Nkí muud mə dúg *mínycəhú yé ngə sá *səm, səm wəcəngú nda bə səm í dɛ kə nə muud shwiŋ dǔ yí, a jəgələg nə Zembî; Zembî nyə é yə mínycəhú yé wəcəngú cǔg. Í é bə ntó nji shú míśəm mí ádé kə nə buud shwiŋ dǔ myá. Nəcə wúl səm í dɛ kə nə muud shwiŋ dɛ, mə aŋgə nə cí nə muud jəgələg nə Zembî ja jí səm wəcəng yí. ¹⁷ Míśǔǔlúgú myá lílŋgí myēsh míśə míśəm, nji míl míśəm míśə, myāŋ mí ádé kə nə muud shwiŋ dɛ myá.

¹⁸ ††Shé mə mpú nə muud yēsh mə byél byélé á Zembî yé nyə ádé ngə kə shwóg nə sálə míśəm, nji Mwān mə Zembî mə dɛ kyem mbií múúd wəcəngú, Mbəwélú múúd kú ná nə nkul mə sá nyə sá. ¹⁹ ††Shé mə mpú nə shé bəŋ bí buud ǔ Zembî, shí mishwun nyēsh nyāŋ í njúl mpəl mə Mbəwélú múúdɛd.

²⁰ ††Shé mə mpú nə Mwān mə Zembî nyə a shí zə, zə wá shé fəg mílámúd nə shé mpúg Fwámé Zembî, shé mə nada leedyá nə Fwámé Zembî. Mwān yé Yésus-Kríst wə mə sá nə shé bəg buud ɔ Fwámé Zembî. Nyə, Yésus-Kríst ji Fwámé Zembî, a ji cǔg á kandɛgə kandɛgə.

²¹ ††Yé bwán bəm, bí ǔ dɛ bey ózembî wə yadúg!

§† 5:11 Yuá 3.16-18 §†† 5:12 Yuá 3.36; 5.24 †† 5:13 Yuá 20.31 †† 5:14 Yuá 15.16 ††† 5:16 Mat 12.31; Heb 6.4-6 ††† 5:18 3.6, 9-10 Yuá 17.15; 2Te 3.3 ††† 5:19 Yuá 12.31; Gal 1.4 18 5:20 Yuá 1.14, 18; 11.25; 17.3; 20.28 19 5:21 1Kr 10.14

1 Yuánes

Isâ í dúgyá nê Yuánes ábeê yí

Muud nyê á cilê kálad éga yé ngê j̄w nyeméfwó nê «Acúmbá muud». Njì, wó ká mpu gwág nda á ngé lás né, wo bwey mpu né nyê á j̄la nê bə wúl lúlúú né a jee bə nê dúl bímbí lú íjwûga. A ngê cilê Cwám̄ba múdá Zembî nyê á féesh yé, b̄n̄n̄ bwán b̄é, ntó j̄i ná D̄z̄ m̄a Yésus nê buud w̄a cínc̄ng.

Kálad éga j̄i nda Yuánes nyê a kwás isâ nyê á fwo cí kálad ashúshwóógû dí yí, a wóclê byo mbwoomb: á ny-íngê báásulê bwo c̄x̄ lú c̄elí (4-6), nyíngê báásulê nê bwé ú káálúgê nê buud c̄ m̄esh̄igâ (7-11) bwé ngé cí nê Yésus nyê a shígé bə nê nyúul muud wá. Sâ Yuánes m̄a kwádúil wa yí j̄i ná a lwó váál ókr̄isten bwé c̄úḡeg nê buud c̄ m̄esh̄igâ c̄w̄ng yí: á cí ímpánzê 10 nê 11 dí nê: «Bwé nda d̄a j̄eend váál búud c̄w̄ng, bwé á bá nyínḡula b̄w- b̄w m̄is̄s̄lúḡé myán̄ḡé». A mú ka shínal kálad nê m̄akél nê a bá k̄a wu bwédí, a ka nám̄é ngê báda bwo (12-13).

Yuánes ngê nám̄é bándulê muud yêsh m̄a l̄j̄ kálad éga né a nádag nê fwámé búgê jé, nám̄é nda nyê á fwo bándulê kálad ashúshwóógû dí nê.

Mabáda

1 †M̄a, Acúmbá muud, m̄a wé m̄a cíl wo Cwám̄ba múdá †† Zembî nyê á féesh yé, b̄n̄n̄ bwán bwô. M̄a ngê c̄el bí fwámé c̄el. M̄améfwó nt̄ag nám̄é dí ngé c̄el b̄i, b̄s̄l búud b̄esh bwé á m̄a mpu óbúbálé wá bwé ngê nám̄é c̄el b̄i. 2 S̄ó ngê c̄el bí ntó n̄c̄é óbúbálé bwé á m̄a nḡa j̄iya shédí íc̄uḡé, bwé bá nám̄é j̄i shédí íc̄uḡ dí kand̄uḡé á kand̄uḡé.

3 Zembî S̄ónḡú bá Mwân yé Yésus-Kr̄ist bwé bá sá shé m̄paam, bwé gwág shé c̄ey lám̄ú, bwé sá nám̄é ná shé c̄úḡeg ná shee. Bwé bá ngê sá ntó nám̄é nda shé é ngê mpu óbúbálé shé ngé cíla nê.

Cílagá, bí ngé c̄uḡé óbúbáléd

4 †M̄a a jág bul bə nê m̄eshus̄uḡ nê gwágúla né b̄s̄l bwán bwô bwé ngê c̄uḡé m̄bíí óbúbálé bwé ngé j̄i yí, ngê b̄x̄ c̄x̄ D̄a nyê á yə s̄ó yí. 5 ††Ná ndeé, Amuda, c̄x̄ m̄á z̄é cíl wo ga í c̄úḡé gúl s̄a ágúgwáan né wo abwélé gwág. Dús̄a c̄x̄ shé bí nê ndí té wúl̄a ja shé á tééd ná shé m̄a b̄x̄ *Kr̄ist yí. C̄x̄ c̄w̄ng dús̄a né shé cílag shémé nê shémé. 6 ††B̄al̄ nê c̄elí wús̄a né muud b̄x̄ m̄óc̄x̄ m̄a Zembî. C̄x̄ bí á j̄ínḡ té wúl̄a ja bí á tééd ná bí

† 1:1 3Yn 1 †† Cwám̄ba múdá: Bwé ngé cí na ná í c̄úḡé ñkúmba múud; j̄is̄a dúl váál j̄wúla D̄z̄ lú óbúḡula. Wo j̄i nê ñkul d̄úḡ Iza 54, bwé ngé lás nê Siyôn cínc̄nḡé nda ngwól múdá. † 1:4 3Yn 3 †† 1:5 Yuá 13.34; 1Yn 4.11 †† 1:6 Yuá 14.15; 1Yn 2.5; 5.3

m̄a b̄x̄ Kr̄ist yí, dwé wé cí, né bí cílag, dwé wé bí m̄a j̄l̄á nê b̄x̄ yí.

7 ††M̄a cí ntó n̄c̄é nc̄ulyá buud c̄ m̄esh̄igâ bwé mú shí mishwun, bwé ángê nê magulê nê Yésus-Kr̄ist nyê á zhu wé Zembî z̄a nḡa nyúul muud. Muud yêsh m̄a sá ntó yé, muud m̄esh̄igá wé éne, a ngê lúmb̄eli nê Kr̄ist. 8 B̄i ú bey. Í aj̄íyé nê bí bág shúb s̄a s̄ó á ngê s̄j̄ nê is̄ey bísu yí, í yidá j̄i nê bí bág l̄eḡ myéna myêsh myâ cínc̄ng. 9 ††Muud yêsh m̄a b̄é kú b̄x̄ nj̄i nj̄ínḡúla m̄a Kr̄ist, a yidá nteenḡ yé, a cugé nê Zembî. Nȳc̄w̄ng m̄a b̄x̄ nj̄i nj̄ínḡúla c̄w̄ng yé, nywáá j̄i nê S̄ónḡú bá b̄esh Mwân. 10 †Ná ndeé, ñkí ngwól múud m̄a z̄é n̄ñ bídí a kú ngê j̄ínḡeli nj̄ínḡúla c̄w̄nḡé, bí nda l̄eḡ nyê bídí ñj̄w, bí nda j̄eend nyê. 11 N̄c̄é muud m̄a j̄éend m̄bíí múud c̄w̄ng yé m̄a nyínḡula b̄w-b̄w m̄is̄s̄lúḡé myéd.

12 ††M̄a j̄i nê zhwoz̄ zhwoz̄ isâ m̄a jááw b̄i, nj̄i m̄a shígé c̄el cíl bí byo fábú, nê tíndi ††. M̄a j̄i yidá bə nê búgê nê m̄a e bá z̄é n̄ñ z̄é lésha nê bí, bí nj̄ul m̄a nj̄ul, shú nê shé bág bə nê m̄eshus̄uḡ m̄s̄é kú nê zhúḡé m̄a.

13 Bwán ú *m̄ínȳc̄w̄ shilê woó Zembî nyê á féesh yé bwé ngê báda wo.

††† 1:7 1Yn 2.18 ††† 1:9 1Yn 2.23 § 1:10 Rom 16.17 †† 1:12 3Yn 13-14 ††† TÍNDI: Í á d̄a bə wúl m̄bíí m̄ájúwó nda m̄ájúwó m̄a lwaaw; bwé á d̄a juwo kwas m̄ájúwó c̄w̄nḡé ka d̄a cíl nê ndí.

1 Yuánes

Isâ í dúgyá nà Yuánes aláel yí

Acúmbá muud námá wá nyà á cilè kálaad éga. Nyà á cilè ñgwól shwá yé Gáyus. Sá ábulé mpu múúd wàwng jé cug, ñji ná nyà á bə dúl Dɔ mə Yésus í á ñgə bə nə icwucwu yíid. Nji, tɛem bə ntɔ nywáá nyə a shígé bə áməkúu-mə-sɔ́mbɛ́, nyə á ñgə námá bɛ ñji obúbálé (1-8). Kuú ñjɔ́nd yé í á shígé bə nda Diyotrêf (9-11). Diyotrêf nyə nyà á bə, a ñjúl ajəláci á Dɔ, a ñgə yida ntáma Acúmbá muud jínə, a kú ntəg ñgə magələ nə á baagələ ójón ɔ́ ázəm-bí.

Muud nyə á cilə kálaad yé ñgə námá ci ná muud bwá á dɛ jɔw nŭñ ná Dəmitrí yé (11-12), nyə á bə námá fwámé krísten. A mú ka kə shínal kálaad ná məbədə ñgələ bəda oshwá (13-15).

Ja wó lɔ́ kálaad éga yí, wo é dúg ná wó ká dɛ baagələ ójón, wo dɛ lég ókrísten íí, í é bə wo yuug ná wo mpú cɛelí ókrísten, wo mpu obúbálé, wo cugé ntəg áməkúu-mə-sɔ́mbɛ́.

Gáyus

1 †Yé álám waamá Gáyus má ñgə cɛel fwámé cɛel yé, mə Acúmbá muud wá má cílə wo kálaad éga. 2 Wey e, mə ñgə jəgɛla nə Zembí ná wo búgɛbanɛgí ikɔ́mb byēsh, wo bəg mpwogé námá nda *shíshim wó í ñgə bugɛban ná. 3 ††Má ci ntɔ nəcə mə a jág bul bə nə məshusɛg ja bɔ́légá ómínyɔ́ñt óshé bwá á wɔ́s wa yí. Bwá á ñgə bwiiñg ná wo ñgə mpu bɛ obúbálé, kuú ñjɔ́nd wó wí námá ñji obúbálé. 4 Má dɛ jág bul bə nə məshusɛg ja má gwág ná bwán bām kuú ñjɔ́nd wán wí ñji obúbálé yí. 5 †Wey, wo ñgə ñkēny mbag ómínyɔ́ñt óshé, bwá ñjúl ntəg ójón; wo ñgə sá jɔ́ sɔ́légá í ñgə mpíya nə búgá gwó. 6 ††Bɔ́légá bɔ́wng bwá á zə bwiiñg wa sádɛ *Dɔ dɛ ná wo jɛ bul bə nə cɛelí. Má jii ná wo yəg bwo sá í é kwíind bwo ñjɔ́nd wán dɛ yí, wo ɔ́ sá mbií í jéla nə Zembí yí, ntɔ í é bə jɔ́ sá. 7 Mpug ná bwá ñgə kə ñjɔ́nd ñi dɛ ná bwá kə ñgə bwiiñg jɔ́ jɔ́ lán má *Kríst. Ja bwá ñgə ntəg kə ñi, bwá áshígé jii ná ikúl ishús í yəg bwo ɔ́ kwíindyá. 8 Í jii ná sá dúg jéég váál búúd ñi bədɛd. Sá má ká sá ntɔ, sá má wá məbwá ísɛy bwá ñgə sɛy shú obúbálé yíid.

Diyotrêf

9 Mə á cilə Dɔ dún kékáláádú; ñji, Diyotrêf nywáá muud mə cɛélí ná nyə wá dúg ci yé, nyə aŋgɛ nə

† 1:1 2Yn 1 †† 1:3 2Yn 4 † 1:5 Heb 13.2 †† 1:6 Tit 3.13

magələ sá bísú íciyá. 10 Sâ jɔ́wng wá í bá sá ná, ñkí mə zé nŭñ, mə zə lwó bɔ́w-bɔ́w mísɔ́légá myēsh á ñgə sá myá. A ñgə jág bul lweegushi sá jínə. Ná ndéé, nyə ashúgé bímbí dɔ́wngú, a ñgə ban ná nyə alégé bwááñg má ñgə ntɛ ná bwá zəg bwiiñg jɔ́ jɔ́ lán wá. A ñgə bə, nyəmfwó ñgə ban bwo ntúni, a ñgə nyiñgə ntágɛlə bɔ́wng bwá ñgə cɛel lég bwo wá ná bwá kú lég bwo, a ñgə yíl bwo Dɔ́ dɛ. 11 ††Wey, wo kú dɛ yagɛla búúd bwá dɛ sá məbɔ́w wa, dɛgú yagɛla bɔ́wng bwá dɛ sá mánywa wá. Muud yēsh mə dɛ sá mánywa yé, jɛ yé má Zembí; ñjɔ́wng má dɛ sá məbɔ́w yé nyə afwóyɛ mpu Zembí.

Dəmitrí

12 Buud bēsh bwá ñgə ci ná Dəmitrí ñgə kyey jɔ́ kuú ñjɔ́nd, obúbálé bwá ñgə nyín nyádɛ cug dɛ wá bwá ñgə námá bwaagələ ntɔ. ɔ́w sámfwó sá ñgə námá ci ntɔ, wo mpú ntəg ná sá má dɛ lás ñji búbálé.

13 †††Mə jɛ nə zhwoɔ́ isâ má cílə wo; ñji mə acéélí cilə wo fábúd nə tíndi ††. 14 Mə jɛ yidá bə nə búgá ná shwá wál bá zə dúgya, shwá ka lésha, wo ñjúl mə ñjúl.

15 Zembí kə sá ná wo bəg ná shɛ! Oshwá bwó bwá ñgə bəda wo. Wo ɔ́ bədə námá mə oshwá bām, ñgə bəda bwo ñgwúd ñgwúd.

†† 1:11 1Yn 2.29 ††† 1:13 2Yn 12 ††† TÍNDI: Í á dɛ bə wúl mbíí májúwó nda məjúwó má lwaaw; bwá á dɛ juwo kwas májúwó mɔ́wngú dɛ dɛ cilə nə ndɛ.

Yûdê

Isâ í dúgyá nê kálad mæ Yûdê yí

Ja wó lǝ kálad éga yí wo é dúg ná mátéédúléd ná muud nyə á cilə yé nyəmэфwó ngə jaaw jínə dé ná nyə wá «Yûdê, lwaá mæ Yésus-Kríst, mínyɔŋê mæ Zhâk» (Mat 13.55).

Kálad mæ Yûdê nyə aŋgê nê dúgya nê ñkúmba Dɔ, a ngə dúgya nê okrísten bêsh. Kéel dé í ngə némə bul bæ nda dé Pyêr nyə á cilə kálad yé ábêê dí yí (na ji, wo bul dúg 2Pr 2): okálad obá bɔɔŋg bêsh bwé á ngə lúmbəli nê buud bwé á ngə kyey nê wagəwo wagəwo mínjǝgúlá wá, bwámэфwó bwé ngə cəgə cəgə mísám.

Yûdê nyə a tééd kálad yé nê isâ bwé dɛ námə cí mátéédúlé mæ kálad dí yí (1-2), ná ndéé, a mú ka zə lúmbəli nê mimbəwúlú mí búúd myɔɔŋgú nê ñkulú, buud sá ngə cí nê bwé á ngə kyey nê nyaan-nyaan mínjǝgúlá zə nyíŋgal Dɔ mæ Yésus dí wá, a lwó mábɔw bêsh bwé bá bwəma nê ndí má (3-16). Ná ndéé, Yûdê mú cí nê okrísten báá nê bwé yǝmég mənyúúl búgád (17-23), ngə kə shwóg ngə bɛ mínjǝgúlá bwé á bwey ŋwa myá. A mú ka kə shínal kálad nê yélə Zembí gúmá, «Zembí ŋgwúnd nê ŋgwúnd ngə cəgə shé nəcə Cwámba íshé Yésus-Kríst yé» (24-25).

Kálad éga ngə lwó ná ijǝ bí nê məma məma ñkul, a ka námə lwó ná məma məma kwíindyá nê bwágə lúú í ngə zhu okrísten wé Zembí nê wé Yésus-Kríst í, zhǝ á Nkǝŋkǝ Shíshim (20-21).

Məbádá

1 †Mæ Yûdê lwaá mæ Yésus-Kríst, mæ mínyɔŋê mæ Zhâk, mæ wé mé cílə kálad éga. Mé cilə bí buud Zembí Sóŋgú mæ céel wá, buud nyə á jɔw wá, á ngə baagələ kə wóos ja Yésus-Kríst mæ bá zə yí. ² †Zembí búlɔg ngə gwág bí cey lámú, a búlɔg sá nê milám mí bóg bí nê shɛɛ, a búlɔg cɛel bí.

Oyǝgúli ɔ məshígá búse

³ †Yé óshwə bām mé búl cɛel wá, í á ngə ná bul bæ mæ yéesh ná mæ cílɔg bí isâ í dúgyá nê cəg Zembí mé yə shé bêsh yí. Mæ mé ka kwey ná jísə mæ yǝmbúli nê mæ cílɔg bí, wá bí ñkul mənyúúlú. Zembí nyə á yə míféeshá mí búúd myé búgə ja ŋgwúnd á kandəgə. Ságá lúmbúli shú kaambələlə nê búgə jɔɔŋgú. ⁴ † †Mpugá nê bóol búúd bí kú bish Zembí wá bwé á mé zə nyii bídí gwoong dí nyima. Buud bɔɔŋgú bwé mé yid mpaam mé Zembí wúsú, í yida bæ nda nywə wé í ngə ye bwo ñkul nê bwé sáag ásɔy-sɔy; bwé ngə shwá-na Mása nê Cwámba wúsú Yésus-Kríst. Bweyélə búúd bɔɔŋgú intégúli byán í á bwey bæ cilyá.

⁵ ††Tɛem bæ nê bi mé bwey mpu isâ íga byêsh nê sán sán, mé cɛel báásələ bí nê Cwámba nyə á yíl kúl búúd jé mənyámád Igípten nji, nyə á zə jaŋgələ bɔɔŋgú bwé áshígé shwu mənyúúl nê nyə wá. ⁶ †††Wəéŋgəles bwé áshígé baagələ cé ján wá, bwé á yida mpáŋgələ jiya

ján wá, Cwámba nyə a wá bwo míkwoolú myá kandəgə kandəgə dí, yídúgúnd ngəlé bwánd məma jwɔw Zembí mæ bá zə cígal mílésú yí. ⁷ †Ntɔ námə, buud ɔ Sódóm nê Gomor nê miŋgwəla bənɔŋ bwé á bæ mələad wá, bwé á wusə mənyúúl ásɔy-sɔy dí nda wəéŋgəles bɔɔŋgú, bwé nê bwé kə nê jaŋga nê ndéé kə jaŋga míshwun mí cúgə mbií ŋgwúnd nê myán myá. Nda bwé á sá ntɔ nê, bwé ngə yóla nê intégúli yá kuda á kandəgə kandəgə: məma yuug wəni.

⁸ †Ná ndéé, buud bwé á mé zə nyii bídí gwoong dí nyima ɔni, bwé ngə námə sá isâ mbií ŋgwúndú wɔɔŋgú. Bwé ngə yád mənyúúl máŋ nda buud bwé ngə cəgə cəgə í dɛ bæ məntaməd wá, bwé ngə ban jiya ícwámba mé Zembí, ngə lás nê wəéŋgəles wá mílwanə *bwaasələ mpu. ⁹ ††Í njúl nê Míshiyél, kúkú má wəéŋgəles nyə a shígé sá ntɔ. Ja bá Njwú məjamb bwé á séŋɛsa məkəl shú mbimbə mé Moyíz yí, nyə a shígé bwele lás nê Njwú məjamb bwaasələ mpu. Nyə á yida cí nê nyə ná: «Zembí ñkáándúg nê wo.» ¹⁰ ††Nji, bəŋ bí nê, sá bwé ampúyé yí, bwé lás nê gwo bwaasələ mpu; bwé ngə cəgə nda ocúdu, dɛ sá isâ nda bwé cúgə nê mílám; Zembí mæ bá jaŋgələ bwo. ¹¹ ††Məntágəla nê bwo, nəcə bwé ngə bɛ kuú njɔɔnd mæ Káan; bwé mé wá mənyúúl ócíéndé dí nê bwé sɔ *mwaané nda Balaam bwé mé yə shwiy nəcə bwé mé sá míŋgáádə nda Koré. ¹² ††Səeŋgyálə bíŋŋə mæ sééŋgyá ídína dí yí í yidá bæ bí bɔɔgú; bwé sá ŋgúlgú dəg kú gwág shwôn, bwé

§ 1:7 Mæt 19.1-24; 2Pr 2.6 †† 1:8 2Pr 2.10 ††† 1:9 Mbá 34.6; Zak 3.2; 2Pr 2.11 Mbú 12.7 †† 1:10 2Pr 2.12 ††† 1:11 Káan: Mæt 4.3-8; 1Yn 3.12 Ilŋ 22.7, 17; 1Pr 2.15 Ilŋ 16.1-34 †† 1:12 2Pr 2.13, 17

† 1:1 Mat 13.55; Mak 6.3 †† 1:2 2Pr 1.2 † 1:3 1Tm 1.18 †† 1:4 2Pr 2.1-22 †† 1:4 Gal 5.13; 2Pr 2.1 ††† 1:5 MmN 12.51; Ilŋ 14.29-30; 1Kr 10.5; 2Pr 1.12-13 ††† 1:6 1Pr 3.19-20; 2Pr 2.4

yáág nji nê bwáméfwó. Búsæ nda minjúdú mí dæ bándæwo ntó nê ndéé ñkwô mú zæ caam myo mpú kú nywô myá. Búsæ nda ilíí í mæ bæ kú wúmæ wæla læ mpúmá dæ, í mæ mun nê ndéé í mæ shwáás yí. ¹³ †Nómá nda ikwô í mæn í dæ wusæ vúl nê isâ í mæbwam mimbii mimbii ncindye dæ nê, ntó námé wæ bwé dæ wéeshæli mísóólúgú mí shwôn myán mísh mæ búúd dæ yé. Bwé nyiŋgæ námé bæ nda wæacén-cénî wâ jon bwé mæ wú lwoŋ wánúð ñgæ ntún ntó wá; Zembî mæ kwambæla bwo ján jiya kúl yídúgú á nê kælúð jé kandægæ á kandægæ yí.

¹⁴ ††Incwog muud á kala búúd zanjbá mpúsæ mæ Adam, nyæ a cúndæ cúndæ wán nê: «Cwámæba ñgæ zæ nê wééŋgæles bé, búsæ bímbí múúd cúgé nê ñkul lú yí. ¹⁵ A zæ sámþ búúd bæsh milásæ, zæ bwaagæla búúd bí kú bish Zembî wá bów-bów mísóólúgú myán myá kú bish Zembî, nê iciyá í mpyón byêsh ósóol c *mísám bwoŋgæ bwé á lás nê nyæ yí.» ¹⁶ Haaw! Buud bí kú bish Zembî wá búsæ nji nê shúsúlú shúsúlú, nji bwé wæ dæ tæðwæ nê mælal mæ cæg; kuú ñjcwnd wán í ñgæ bæ nji bów-bów iyéesh byán; bwé dæ lás mæma míkaand, bwé faag múúd nji nywogæ bí nê ñkul ñwa mfíí nyédæ yé.

Mæcwûŋ shú óbúgæla

¹⁷ †Bi bæŋ oshwé bâm mæ búl cæel wá, tédúgágá isâ *búúd c lwámá ó Cwámæba wúsú Yésus-Kríst bwé á jaaw yág yí. ¹⁸ ††Ñgáá nê bwé á cî nê bí nê, «Ja í bá zæ bæ nê cæg á shí ga í wál zæ shîn yí, buud c cóógú bwé

bá bæ, kuú ñjcwnd wán í bá ñgæ bæ nji iyéesh byán yâ kú bish Zembî.» ¹⁹ Bwé wé óni; bwé ñgæ sá nê buud bwé ñgæg nê béégæ, bwé ñgæ cægæ nji nda isâ í shí í ñgæ kæ bwo mílúúd nê, bwé cúgé nê Shíshim mæ Zem-bî.

²⁰ †Bi bæŋ oshwé bâm mæ búl cæel wá, wágá ñkul nyín nyêsh nê bi dúg dæ cwínya, bóól cwíny bóól shú nê cæg jín jêsh í bæg nji isâ bí á *búgæla yíid. Dægá sá májægæla bi ñgæ bæ kwíindyá Ñkëŋkë Shíshim mæ kwíind bí yí. ²¹ Cwámæba íshé Yésus-Kríst mæ bá zæ lwó nê a gwág shé cey lámúð, a bá zæ yæ shé cæg á kandægæ kandægæ. Té bí é ñgæ bwánd wæla dwoŋg yí, ñgægá nê cægæ bi ñgæ mpæ nê Zembî ñgæ cæel bí. ²² ††Gwágúgá buud bwé ñgæ ná zhízhigæ wá ñkúŋk-wóŋúla. ²³ ††Bwoŋgæ bwé mú ñgæ kæ kuda dæ wá, dáágúsægá yíl bwo, bwé fáámæg. Bi c gwág bóólúgá ñkúŋkwóŋúla. Nji bi ó bey, mpiigá isâ bwé ñgæ sá yí, bí mpii cwo káándæ bwé ámæ sá mæbów nê ndæ yí.

Zembî ñwág gúmæ

²⁴ †Né ndéé, Zembî jé nê ñkul sá nê bi bæg kú bwim bwoŋgú, bi ka bá kæ tów nê mæshusæg nyédæ mílwanéd, bi ñjúl kú nê sá á jumég yé, ²⁵ ††nyæ Zembî ñgwúð nê ñgwúð ñgæ cæg shé næcé Cwámæba íshé Yésus-Kríst yé, a ñwág gúmæ, nê icwámæba, nê ñkul, nê ijwûga, tééd mætéédúléð, zæ wóós múús, kæ kumæ kandægæ á kandægæ! Amen.

† 1:13 Iza 57.20; 2Pr 2.17 †† 1:14 Mat 25.31 Mæt 5.18, 21-24; Heb 11.5 † 1:17 2Pr 3.2 †† 1:18 2Pr 3.3; 2Tm 3.1; 3.2-6

†† 1:20 Kol 2.7 ††† 1:22 1Te 5.11 ††† 1:23 Zak 3.2 § 1:24 Flp 1.10; 1Te 5.23 §† 1:25 Rom 16.27

Mbúgúlu

Isâ í dúgyá nà Kálaad Mbúgúlu yí

Yuánes wé nyə cilə kálaad Mbúgúlu. A ngə bágulə isâ Yésus nyə á lwó nyə yí.

Okrísten bwé á ngə bwəma nə cúwúlí nəcə Yésus-Kríst. Kálaad Mbúgúlu jì ka bə shú ná a wá bwo n̄kul, bwé kэг shwóg búgula Yésus, bwífg lúú n̄jì nyédí.

Sé bí nə n̄kul cí ná məma mən̄kɔw məsə kálaad éga dí ntúga:

(1) Okálaad zangbá shú mэдɔ zangbá m̄a Azí Min̄r, faan dúsé nə shí bwé ngə j̄w mw̄w méga dí ná Turki yí (1.4–3.22).

(2) Yuánes mé n̄k̄n̄ kə gw̄w, a mé kə dúg zhwoɡ isâ (4.1–20.10):

(a) kında á j̄n̄ í ngə yə Zembî gúmá (milúu 4 nə 5);

(b) kálaad á mífeedyá zangbá (6.1–8.1);

(c) micw̄n̄ zangbá (8.2–11.19);

(d) n̄kɔɔndú bən̄n̄ ibiin ibá (12.1–13.18);

(e) Mw̄a Ncwəmbɛ nə buud 144 000 bwé á wú míkwáméd wá;

(f) wéngəles jaaw nda cígúlé míl̄sú í bá bə ná (14.1–20);

(g) ibálá zangbá yā mpimbə mé Zembî (15.1–16.21);

(h) Babilɔn mə bá bw̄l, nə biin, nə muud micúndá á ibəmb nə Sátan bwé j̄ɛ (17.1–20.10).

(3) Milúu 21 nə 22 mí ngə cúndə ná Zembî ngə kwəməsa nə á bá té isâ ncuncúmbə.

Kálaad mə ké sh̄n̄ nə j̄j̄j̄ n̄kaagə Múúd nyə a gw̄m yé ngə kaag yí, n̄əə: «Haaw, mə wál bá nyiŋgə zə» (22.21).

Mətédúlé

1 †Kálaad éga jisə mbúgúlu Yésus-Kríst ngə bágulə isâ Zembî nyə a cw̄ny nyə ná a lwóg ósɔɔl ɔ məsáal bé yí. Jísə isâ í mú kúnə-kúnə ná í zə s̄y yí. *Kríst nyə á ka kənd *éngəles yé ná a kэг lwó sɔɔl məsáal yé Yuánes isâ byɔɔŋḡ. ² †Yuánes nyə á ka bwaagulə ná isâ byēsh nyə á dúg yí, bísə isâ Zembî nyə á n̄ti Yésus zə lwó nyə yí. ³ †Muud ngə l̄j̄ íciyá kálaad éga ngə cúndə yé, nywáá mə jəla, tɛem bə bɔɔŋg bwé ngə gwágulə isâ bísə cíyá cíɔɔŋg yí, bwé ngə baagulə byo wá, bwé mə n̄má jəla, nəcə isâ byɔɔŋg í wál zə s̄y.

Məbədə

⁴ †Mə, Yuánes wé mə cílé mэдɔ mə Zembî zangbá məsə Azí má.

Zembî nyə á bə yé, á jísə yé, á ngə zə yé, bən̄n̄ mishishim zangbá mí tál nyə mpwóómbú caangəd myá bwé ɔ sá bí mpaam, bwé ɔ sá n̄má ná bi cúgəg nə shee. ⁵ †Yésus-Kríst muud jísə wúshined abúgúlag yé ké sá n̄má bí mpaam, a sá ná bi cúgəg nə shee. Nyə wé jísə muud ashúshwóógú bwelélə gw̄m, a njúl Cí í jwú nə micí myá shí ga myēsh yé.

† 1:1 4.1; 22.6 †† 1:2 6.9 † 1:3 14.13 †† 1:4 4.5 †† 1:5 2.26; 7.14; 19.15; Kol 1.18; Heb 9.14; 1Yn 1.7

Nyə muud mə céél shé yé, muud nyə á yə kwolós dí wéesh̄li məcíí mé shú ná a cəg shé nə *misəm yé, ⁶ ††nyə a sá ná shé bəg buud ɔ faan dé, ofada ɔ Sɔɔŋgú yé Zembî, nyə Yésus ngwág gúmá nə n̄kul, kandɛgə á kandɛgə. Amen.

⁷ ††Dugá, a ngə zə míŋkúduđ, muud yēsh mə bá dúg nyə, tɛem bə bɔɔŋg bwé á cúwal nyə nyúúl wá. Ikúl í búúd byēsh í bá ngə tədɛwa shú déđ. Haaw, í bá bə ntɔ, Amen.

⁸ †Zembî Cwám̄ba ngə cí ná: «Mə jì Alúfa, mə Oméga ††, mə jisə, mə á bwey dɛ bə, mə ngə n̄má zə, mə jì áŋkul nyēsh.»

Yuánes nyə a dúg ntamə á mísh ná bagó

⁹ ††Mə *mínyɔŋḡ w̄n̄ Yuánes, mə muud shé ngə bwəma nə m̄ntágula m̄mpw̄d, shé tál cé íci ngw̄d, shé nə zény ngw̄d kélə shwóg nə Yésus yé, bwé á kənd mə míkwám dí n̄kwamə bwé j̄w ná Patmos yí. Í á bə nəcə Milésú mí Zembî, nə mə wálə cəg j̄m ná mə ngə bwiiŋg lán̄ mə Yésus. ¹⁰ †† á ka zə bə, jwów mə Cwám̄ba ††, N̄k̄ŋk̄ Shishim nyə á zə sá mə nda mə

††† 1:6 5.10; 20.4, 6; 22.5; MmN 19.6; 1Pr 2.9 ††† 1:7 1.13; Dan 7.13; Mat 24.30; Yuá 19.34, 37; 1Te 4.17 § 1:8 1.4, 8; 2.8; 4.8; 11.17; 16.5; 21.6; 22.13; MmN 3.14; Iza 44.6 †† ALÚFA NƏ OMÉGA: Bísə, nə kan̄gá áshúshwóógú nə áməzhúgúlá yā kál lú gurék. Ntɔ mə kə ná «mətédúlé nə m̄shíné». ††† 1:9 22.8 †† 1:10 17.3 †† Na jì jwów lú shw̄nde, jwów ókrísten bwé dɛ yə Cwám̄ba gúmá yí.

ngə cəgə nji *shishim dî; mə mú gwág dúl kál mǎdí mpǎsə kwon, í ngə lás gwǎw-gwǎw nda cwōn. ¹¹ †Kǎl dɔɔŋg í á ngə cǐ ná: «Cilǎg sá jêsh wó ngə dǔg yí kálaad dî, wo kǎndɔg mǎdɔ zangbá mǎgǎd: ná *Dɔ́ á Ifêz, nǎ dɔɔŋg á Simirnə, nǎ á Pərgâm, nǎ á Tiyatîr, nǎ á Sardes, nǎ á Filadelfî nǎ á Lɔwdisê.»

¹² ††Mə á ka yid nǎ mə dǔg múúd nyə á ngə lás nǎ mə yé. Ja mə mə yid ntǎni yí, mə mú dǔg ícé í lám̄ba zangbá í njúl sýá nǎ or. ¹³ †Mə mú dǔg ngwǎl múúd tǎl na mpǎdǔgǎ ícé í lám̄ba, a ngə bɛɛla nǎ Mwân mə Múúd. Nyə á bə a mə bwáád jud ngə wɔɔla kə wǎɔs mǎncíndǔgú, nǎ fwǎngə or fífú nyə kugǎd. ¹⁴ †Lúu yé nǎ shilú jé í á bə nkí jág fumə, cɔ́ mǎfumə mə fǎm. Mísh mé mə á ngə lwenya nda miŋgwiile. ¹⁵ ††Məkuú mé mə á ngə faan nda nkwǎnz bwə mə gwǎŋg kuda dǐ ná ndéé í mú tǐtǐf yí, kál dé í á ngə shwag nda ikwǔ í mǎŋ í dɛ shwag ná. ¹⁶ ††Nyə á bə a mbíd wǎcén-cénî zangbá nyǎdí mbwə mǎncwúmǎd, kafwele í á ngə cú-wo nyə mpu dǐ, í njúl njəwá ikǔǔmb íbá, mpwoombú nyé í á bə nda jwǔw ja í mə mpu cwǐil yí.

¹⁷ ††Nji mə á dǔg nyə yí, mə á búla nyǎdí shí mǎkuú, mə mú kǎn nda mbimbə. A mú bǎd mə mbwə mǎncwúm yé nyúúlú, nyə nǎ mə ná: kú bɛɛg fúndə, ¹⁸ †mə jǐ mǎtǎédúlé nǎ mǎshíné, mə jǐ nyɔɔŋg á kuwó. Mə á yə, ká dɔgǐ, mə jǐ kuwó, mə é jǐ kuwó kandɔgǎ á kandɔgə. Mə mbid shwiý nǎ banj mǐnjǐm mǎdí jwǔnz lú mbwád. ¹⁹ Cilǎg sá jêsh wó mə dǔg yí, nǎ sá í ngə sý yí, nǎ byɔɔŋg í é zə bə yí. ²⁰ Mə zǎ féég wo *ndím̄ba wǎcén-cénî zangbá wó ngə dǔg wa mǎdí mbwə mǎncwúm dǐ ǔga, nǎ ndím̄ba ícé í lám̄ba zangbá bísé sýá nǎ or yí: wǎcén-cénî zangbá ǔni búsa *wǎéngǎles wǎ mǎdɔ zangbá, ícé í lám̄ba zangbá í njúl mǎdɔ zangbá.

Kálaad á Dɔ́ á Ifêz

2 [†]Cilǎg *éngǎles á *Dɔ́ dǔsǎ Ifêz yé ná: muud mbíd wǎcén-cénî zangbá nyǎdí mbwə mǎncwúm dǐ yé, á ngə kyey mpǎdǔgǎ ícé í lám̄ba zangbá bísé sýá nǎ or yé, ngə cǐ ná: ² ††«Mə mpú mǐsǔlǔgǔ myò, mə mpú bímbí wó ngə wǎdɔga nǎ iséy yí, mə mpú zény wó jǐ nǎ ndí nǎ wó cɛel ngə kə shwóg yí; mə mpú ná wo ádɛ magwə nǎ binɔŋ mimbúwǎlú mí búud ngəg nǎ cəgə. Mə mpú ná wo á bigas buud bwə dɛ cǐ ná búsa *buud ǔ mílwámá bǎm mɛɛ nda mpu bwo wá, wo á bigas bwo ná ndéé wo mú kwey ná bwə ngə shǐg. ³ Wo jǐ nǎ zény nǎ wo kə shwóg, wo a mə dǔg micúnj shú dǎm dǐ ná dǔg dǔg, nji wo aŋgɛ nǎ kə mpǎs. ⁴ Nji mə ngə ná jum wo nǎ sá ngwú, jǐ ná wo anyǐngé ná cɛel mə nda wó á fwo dɛ cɛel mə ná. ⁵ †Tǎdǔgǎg kǎl wó ngə zhu nǎ mbɔɔgǔ yí, céndǔg tǎdǔgǎ, wo nyǐngəg tǎéd mǐsǔlǔgǔ myò mí ashúshwóogǔ. Nkí ntǔ dǐ, mə zə nǔŋ, zə yǐl cé lám̄ba gwō kǎl í dɛ tǔw yí. ⁶ Í njúl ná mə ngə gwág wo nywa nǎcé wó mpǐi mǐsǔlǔgǔ mí

† 1:11 4.5†† 1:12 Zak 4.2‡ 1:13 Dan 7.13; 10.5†† 1:14 Dan 7.9; 10.6‡† 1:15 14.2‡†† 1:16 zangbá: 4.5 2.12; 9.15; Heb 4.12‡†† 1:17 1.8; Dan 8.17-18‡ 1:18 Rom 14.9; 1Kr 15.3-4, 25-26‡† 2:1 1.16, 20; Ifz 1.1‡†† 2:2 2Kr 11.13; 1Yn 4.1‡† 2:5 2.16, 22; 3.3, 19

búud bwə ngə bɛ Níkwalá wá, nǎmə nda mə mpǐi mǐsǔlǔgǔ myɔɔŋg ná. ⁷ ††Muud jǐ nǎ mǎlwə mə gwág yé, kə mpú gwág ísǎ Nkǎŋkǎ Shishim ngə jaaw mǎdɔ mə Zembí yí. Muud mə bá ntɔ yé, mə bá yə nyə nkul ná a dǔg bumə lǐí á cəg í tǎl *Paradis mə Zembí dǐ yí.»

Kálaad á Dɔ́ á Simirnə

⁸ †Cilǎg *éngǎles á *Dɔ́ dǔsǎ Simirnə yé ná: muud jísǎ mǎtǎédúlé nǎ mǎshíné yé, nyə á yə ná ndéé a ny-ŋgə gwúm yé, ngə cǐ ná: ⁹ ††«Mə mpú bímbí wó ngə bwəma nǎ micúnj yí, mə mpú ná wo ngə cəgə mǎbúwa dǐ, í njúl ná wo jǐ nǎ kúm. Mə mpú bímbí bɔɔŋg bwə ngə shǐg nǎ búsa *Oyúden wá bwə ngə ntǎma wo jíná yí. Bwə cúgɛ fwámé Oyúden, búsa buud wá Dɔ́ mə *Sá-tan. ¹⁰ ††Wo zǎ bá jug, nji sá jɔɔŋg í ajǎláyé nǎ sá wo ifwaas. Dɔgǐ, Njwú mǎjamb mə bá zə sá ná búl búud bín bwə kǎg mǐmbwugǎd; sǎ jɔɔŋg í bá bə bí mǎkɔgɔlɔ shú ná sǎ bí búsa yí í mpúyúg. Bǐ é jug tǎn mwǔw wúm. Wo ɔ baagwə kúu njɔɔnd wō kə wǎɔs jwǔw lú shwiý, mə ka bá bwéed wo cəg nda *túm gúmá. ¹¹ ††Muud jǐ nǎ mǎlwə mə gwág yé, kə mpú gwág ísǎ Nkǎŋkǎ Shishim ngə jaaw mǎdɔ mə Zembí yí. Shwiý ábɛé í ábúle ná bii múúd mə bá ntɔ yé.»

Kálaad á Dɔ́ á Pərgâm

¹² ††Cilǎg *éngǎles á *Dɔ́ dǔsǎ Pərgâm yé ná, muud jísǎ nǎ kafwele njəwá ikǔǔmb íbá yé mə cǐ ná: ¹³ «Mə mpú kǎl wó njúl yí, *caangǎ mə *Sá-tan jǐ nǔŋ. Mə mpú ná tɛem bə ntǔ, wo mə nada nǎ jíná dǎm. Mə mpú ná tɔɔ ja bwə á gwú wúshined waamə abúgǎlǎg Antipas nǔŋ bídí kǎl Sá-tan njúl yí, wo a shígé kǎllya búgə wó ngə *búgəla mə yí. ¹⁴ ††Nji mə ngə ná jum wo nǎ búbaalé ísǎ: wo jǐ nǎ búlǔgǎ búud na bwə ngə bɛ mǐnjǐgǎlá mí Balaam. Balaam nyə a jǐgǎli Balag ná a sáag ná buud ɔ *Izərayél bwə dǔg ocúdu buud bwə ámə cǐgə shú ózembí ǔ áyadǔg wá, bwə wúsəg nǎmə mǎnyúul jaŋga dǐ shú nǎ bwə bǎg nǎ bɔɔgǔ bwádǐ ícəgǎd. ¹⁵ Wo jǐ nǎmə nǎ buud bwə ngə jǐgǎli mǐnjǐgǎlá mí búud bwə ngə bɛ Níkwalá wá. ¹⁶ Céndǔg tǎdǔgǎ, nkí ntǔ dǐ, mə lɛel nǎmə wǎɔs nǔŋ, zə lúmbəli nǎ buud bɔɔŋgǔ nǎ kafwele jǐ mə mpu dǐ yí. ¹⁷ ††Muud jǐ nǎ mǎlwə mə gwág yé, kə mpú gwág ísǎ Nkǎŋkǎ Shishim ngə jaaw mǎdɔ mə Zembí yí. Muud mə bá ntɔ yé, mə bá sá ná a dǔg *mána mə jǐ nǎ ndí shwoó dǐ yé, mə yə nǎmə nyə kwóogǔ áfufumǎ í njúl nǎ jíná ágúg-wáan cilyá, jíná dǐ ná tɔɔ muud nda mpu yí; muud mə bá nǎmə mpu dwo nji muud mə lǔg kwóogǔ yé.»

Kálaad á Dɔ́ á Tiyatîr

¹⁸ ††Cilǎg *éngǎles á *Dɔ́ dǔsǎ Tiyatîr yé ná: *Mwân mə Zembí, muud jǐ nǎ mísh mə ngə lwenya nda miŋgwiile yé, á jǐ nǎ mǎkuú nda inkwǎnz yé, ngə cǐ ná:

‡†† 2:7 22.2, 14, 19; Mǎt 2.8-9; 3.22; Eze 28.13; 31.8; Mǎt 13.9, 43‡† 2:8 1.8, 18‡† 2:9 2Kr 6.10; Zhk 2.5 3.9; 2Kr 11.14-15‡†† 2:10 Mǎt 10.28; 1Kr 9.24-25‡†† 2:11 20.6, 14; 21.8‡†† 2:12 1.16 18 2:14 2.20; Ilj 24.25; 25.1-3; 31.16; 2Pr 2.15 19 2:17 Sòm 78.23-25; Yuá 6.48-51 Zak 3.9 3.12; Iza 62.2; 65.15 20 2:18 1.14-15

¹⁹ «Mə mpú mísóólúgú myô myêsh, tɔɔ cɛelí gwô, tɔɔ búgá gwô, tɔɔ sáal dwó, tɔɔ lám jísów wó jé nə ndé yí. Mə mpú námə mísóólúgú wó mú ngə sá ja ga dɛ myá, mí bulya cɔ́ mí ashúshwóógú. ²⁰ †Nji mə ngə ná jum wo nə sá ngwúd. Wo ngə dúg mísóólúgú mí Zhézabel nə mísh. A ngə yad nə a ji mudá micúndə mə Zembî, a ngə shiig osóɔɔ ɔ mäsáal bām nə bwə ngəg nə sá jaŋga, bwə ngəg nə də ocúdu buud bwə amə cigə shú ózembî ɔ áyadúg wá. ²¹ Mə a mə yə nyə fwála nə a céndúg tédúgá, nji nyə acéélé yow jaŋga. ²² Nə ndéé, mə bá sá nyə nə, mə bwíig nyə bwágə *incwaw í ntəgud; nə ndéé, buud bēsh bānɔŋ bwə á sá minɔɔmb wá, mə bá lwó bwo incwaw í ntəg, nkí bwə acéndé mítédúgá nə bwə yow mísóólúgú mí abúbɔw myé myɔɔɔŋg. ²³ ††Mə bá námə gwú bwán bé bēsh, mədɔ́ mēsh mə ka bá mpu ná mə wə mə bigas mítédúgá nə iyéesh í búud, mə bá jəna nə muud yēsh a bídí, bɛ mísóólúgú myé. ²⁴ Nji, bí bɔɔŋg óbúgula wá Tiyatír bí aŋgē nə bɛ minjígúlá mí múdá wɔɔŋg wá, bí buud bí áshígé nyí isá bwə ngə jɔw nə mindimba mí *Sátan dí wá, mə á nyiŋgəyé ná bá káág bí wúl mbag. ²⁵ †Mə ji nji ná, bí mpúg bii sá bí bí nə ndé yí kə kumə ja mə bá nyiŋgə zə yí. ²⁶ ††Muud mə bá ntɔ́ yé, múúd mə bá sɔ́ya nə mə nə ndéé kə wóɔs ja shí ga í bá shín yé, mə bá yə nyə nkul ná a jwúg nə ikúl byēsh, ²⁷ a ka bá dɛ fála byo nə nkúd nda muud mə bwú mímbágə mí mpíí yé. ²⁸ ††Námə nda Dá nyə á yə mə nkul ná, mə bá námə yə nyə acén-cení mə dɛ faan mpúmán mpúmán yé ††. ²⁹ Muud jé nə məlwə mə gwág yé, kə mpú gwág isá Nkɛŋkɛ Shíshim ngə jaaw mədɔ́ mə Zembî yí.»

Kálaad á Dɔ́ á Sardes

3 ††Cilóg *éngəles á *Dɔ́ dúsə Sardes yí ná: muud jísə nə mishishim mí Zembî zangbá nə wəacén-cení zangbá yé mə cí ná: «Mə mpú mísóólúgú myô myēsh. Buud bwə ngə bul gwádɛga nə wo ji kuwó, í njúl nə wo ji mbimbə. ² Jigə ŋkasə, wo lúləshig súsúsá í mə lúg ni, í á bá yə. Nəcé mə mə dúg nə mísóólúgú myô mí afwóyé bə mílwándúlá mísh mə Zembî waam dí. ³ †Tédúgág nda wó á ləg njígúlá ná, nə nda wó á gwág wə nə. Céndúg tédúgá, wo nyiŋgəg baagələ njígúlá wɔɔŋg. Wó ká bə kú ji ŋkasə, mə zə nda júwəl, wo kú mpu ja mə é wóɔs yí. ⁴ †Nji, bóólúgá búúd wá wódí Dɔ́ dí nūŋ Sardes bwə a shígé wá nyéé myánj míkáándəd. Bāŋ wə sənɔŋ mə bá kyey sámbá wá, nə míkáándə mí áfufumə nəcé í jəlá nə bwo ntɔ́. ⁵ ††Nə ndéé, muud mə bá ntɔ́ yé, mə bá bwéed nyə káándə áfufumə. Mə abúlé jímbal jínə dé kálaad á cəg dí. Mə bá magələ nyə mísh mə Sóŋgú waam bānɔŋ wəéngəles béd. ⁶ Muud jé nə məlwə mə gwág yé, kə mpú gwág isá Nkɛŋkɛ Shíshim ngə jaaw mədɔ́ mə Zembî yí.»

† 2:20 Ilj 25.1-8; 10j 16.31; 20j 9.22, 30; Mis 15.20 †† 2:23 22.12; Zhe 11.20 † 2:25 3.11 †† 2:26 12.5; 19.15; Sòm 2.8-9 †† 2:28 22.16 ††† Námə nda 22.16, acén-cení mə dɛ faan mpúmán mpúmán yé jisə yuug á nkul Dá mə bá yə múúd wɔɔŋg yí. ††† 3:1 1.4, 16 § 3:3 16.15; Mat 24.43; 1Te 5.1-2 †† 3:4 6.11 ††† 3:5 Mat 10.32 13.8; 17.8; 20.15; 21.27; MmN 32.32; Sòm 69.29; Iza 4.3; Luk 10.20

Kálaad á Dɔ́ á Filadelfi

⁷ ††Cilóg *éngəles á *Dɔ́ dúsə Filadelfi yé ná: Nkɛŋkɛ muud, Muud á obúbálé, muud jé nə juwəga njɔw mə *Dávid yé; muud jé ná, á ká juw, muud nda fad; á ká fad íí, muud nda juw yé, á cí ná: ⁸ «Mə mpú mísóólúgú myô, mə mə juw mpumbé wódí shwóg, mpumbé múúd cúgé nə nkul fad yí. Mə juw wo wə nəcé wo cugé mpu bə nə nkul, nji wo mə baagələ kéel dām kú kíílya mə. ⁹ ††Mə bá yə wo buud búsdə Dɔ́ mə *Sátan dí ɔni, bwə ngə cí ná búsdə *Oyúden, bwə nda bə fwámé Oyúden ɔni; bwə ngə shiig. Mə bá sá nə bwə zəg kúd wo məmpwoombé shí, bwə mpu nə mə á cɛel wo. ¹⁰ ††Nda wo á baagələ kéel dām nə zény ná, məmɛfwó mə bá námə baagələ wo ja fwála lú məkəgələ í bá zə kwaga nə shí nyēsh yí. Muud yēsh á shí ga mə bá bwəma nə məkəgələ mɔɔŋg. ¹¹ ††Mə wál bá nyiŋgə zə. Bíig sá wó jé nə ndé yí nə kpwíny, shú nə muud kú bá déég wo *túm gúmá wô.

¹² ††«Muud mə bá ntɔ́ yé, mə bá təl nyə Zembî waam dí Mpáanzə nə shím, a nda bá nyiŋgə wú cínɔŋg. Mə bá cilə nyə jínə mə Zembî waamə nə jínə lú ngwəla mə Zembî nyúúléd. Ngwəla wɔɔŋgú wə Yurúsəlem agúgwáan mə bá wú gwów wə Zembî yé. Mə bá námə cilə nyə jínə dām ágúgwáan nyúúléd. ¹³ Muud jé nə məlwə mə gwág yé, kə mpú gwág isá Nkɛŋkɛ Shíshim ngə jaaw mədɔ́ mə Zembî yí.»

Kálaad á Dɔ́ á Lɔwdisə

¹⁴ ††Cilóg *éngəles á *Dɔ́ dúsə Lɔwdisə yí ná: muud jísə amen yé, wúshined abúgúlag, wúshined afwámé, amádí á sá jēsh Zembî nyə a té yí, a ngə cí ná: ¹⁵ «mə mpú mísóólúgú myô myēsh. Wo jisə fwaalə, kú gwɔ́, kú təla. Wo ɔ nywá bə nkí təla, nkí ntəg nkí gwɔ́, yáa. ¹⁶ Nə ndéé, nda wó jísə fwaalə, kú təla, kú gwɔ́ nə, mə bá gwú wo nda igwííle. ¹⁷ ††Wo mú ngə cí ná: “Mə mə bíg, mə músə nə byɔɔg, mə anyiŋgəyé jii tɔɔ sá.” Í njúl nə wo ampúyé nə wo ji nkúŋkwóŋgələ, ntágúlá-ntágúla, mbúmbúwá, wo njúl ancím-ncím, shushwáás. ¹⁸ ††Ntɔ́, gwágúlag məcwúŋ məga: zaág mádí, zə kusə or mə á mə shín fyá nə kuda yé, wo bígúg. Zaá kusə míkáándə mí áfufumə wo bwáádúg, wo nda ná nyiŋgə bə shushwáás, nda nyiŋgə bə nə shwón. Zaá kusə cwə cwéel míshúd, wo mpúg dúg shwóg. ¹⁹ ††Mə mə dɛ lás nə buud mə céel wá, mə dɛ súg bwo. Ləlúg nkúl, céndúg mítédúgá. ²⁰ ††Dugí, mə təl mpumbéd mə ngə kudə. Múúd mə ká gwág kəl dām, a juw mpumbé, mə nyí nyédí njɔw zə də nə nyə kəl ngwúd. ²¹ ††Muud mə bá ntɔ́ yé, mə bá sá nə a zəg, sá zə ji mədí caŋgéd; nəcé ja mə á ntɔ́ yí, mə á zə námə, sá pəpá zə ji nyádí caŋgéd. ²² Muud jé nə məlwə mə gwág yé, kə mpú

§† 3:7 Iza 22.22; Mat 16.19 ††† 3:9 2.9; Iza 49.23; 60.14 †† 3:10 1.9; Luk 21.19; 1Kr 10.13; 2Pr 2.9 †† 3:11 2.10, 25; 22.7, 12, 20; Zak 2.14 ††† 3:12 2.17; 14.1; 21.2; 22.4; Eze 48.35 ††† 3:14 1.5; 19.11; Yuá 1.3; 2Kr 1.20 ††† 3:17 Ozé 12.9; 1Kr 4.8 18 3:18 6.11; 16.15 19 3:19 Mik 3.11-12; Heb 12.5-6 20 3:20 Mat 8.11; Yuá 14.23 21 3:21 1.6; Mat 22.44; Heb 8.1

gwág isâ Nkêṅkê Shíshim ṅgá jaaw mædɔ mə Zembî yí.»

Gúmá mə Zembî

4 Mə músə nyingə kənd mísh, mə mú dǔg mpum-bé í njúl ná bagé nŭṅ jɔṅɔd. Kál mə á fwo gwág í ṅgá lwɔ̄ nda cwôṅ yí í músə cì nə mə ná: Zaá kúga gwôw, mə zég lwó wo isâ í jálá nə bá zə sɔ̄y yí.

2 †Kú námá bwey, Nkêṅkê Shíshim mú zə sá mə nda mə ṅgə cəgə nji *Shíshim dǔ. Mə músə dǔg məma *caṅgá, muud njúl cínɔṅg. 3 ††Muud wɔṅgú ké dɛ lwenya nda jɔ̄jɔ̄ mákwóogú bwé dɛ jɔ̄w ná zhâspə nə sardwân má, njumbú í mé lyɛ nyə caṅgá, njumbú wɔṅg ṅgá lwenya nda kwóogú bwé dɛ jɔ̄w ná emerôd yí.

4 †Bíl ícaṅgá məwúm məbá nə ínɔ̄ í njúl na caṅgá nɛ dǔ məkoogú məkoogú, ocúmbá buud məwúm məbá nə ónɔ̄ bwé njúl ícaṅgá byɔṅgú. Bwé nə mikáándá mí áfufumé, nə mitúm mí gúmá lúúd, mí njúl sýá nə or.

5 ††Minjəs mí mú dɛ dagɛwa, mí ṅgá zhu na caṅgád, nə məjɔ̄ú, nə ṅkél mpú. Mə mú dǔg ilámba zṅgbá minjidyá na mpwóombú caṅgád, ilámba byɔṅg bísa mishíshim zṅgbá mí dɛ tɔ̄w mísh mə Zembî dǔ myá.

6 ††Mə dǔg námá gúl sá cínɔṅg mpwóombú caṅgád nda məma mǎṅ, nə ṅkúl-ṅkúl nda yēn kristâl. Bílúgá isâ ínɔ̄ í njúl mikuwó í á bə na tâm caṅgá nə məkoogú məkoogú, isâ byɔṅg í njúl nə mísh bwəma nə nyúúl nyēsh. 7 Kuwó sá áshúshwóogú í á bə nda zh-wambánkwuṅ, ábēē nda cwɔ̄ ṅgwúm nteny, aléel nə mpwoombú nda muud, ányina nda mpal ja á ṅgá jéel yí. 8 †††Mikuwó mí isâ mínɔ̄ míni myēsh mí ṅgá bə nə məfaafɛgá məsaman məsaman, faafɛgá dēsh nə mísh kúl jēsh, tɔ̄w gwôw, tɔ̄w shí. Mikuwó mí isâ míni mí dɛ wá ṅgwa ja jēsh bulú nə mwásó ná:

Zembî Cwám̄ba jì Nkêṅkê, a jì Nkêṅkê, a jì Nkêṅkê,
Zembî á ṅkul nyēsh,
Zembî nyə á bə yé, á jísó yé, á ṅgá zə yé.

9 Isâ ínɔ̄ íni í ṅgə gúmá nyə, ṅgə ságɛsə nyə, ṅgə yə nyə akíba, nyə muud njúl caṅgád, á ṅgá cəgə kandɛgə á kandɛgə yé. 10 Ná ndéé, ja jēsh isâ íni í ṅgá wá nyə ṅgwa ntúni yí, ocúmbá buud məwúm məbá nə ónɔ̄ bwé á ṅgə kúd məmpwoombú shí, ṅgə yə muud njúl caṅgád yé gúmá, nyə muud ṅgá cəgə kandɛgə kandɛgə yé. Bwé ṅgá kəl mitúm mí gúmá myáṅ na mpwóombú caṅgád bwé ṅgá cì nə:

11 †††Yé Cwám̄ba wúsú, yé Zembî wúsú,
í jəla ná bwé yég wo milwanə, nə gúmá, nə mpífá.
Nəcé wo a té isâ byēsh;
wo wé wo á jì ná í bág, í mú ntāg námá bə.

Feedyá kálaad

5 ††Mə mú dǔg í, muud nyə á bə a njúl caṅgád yé nyə á bə nə kálaad mbwé məncwúmú, kálaad wɔṅgú njúl, micilyá cwû micilyá tóón, bwé á ka fálə nyə nə ndéé fad nə lug †† mifeedyá zṅgbá. 2 Mə mú námá dǔg gúl ṅkácíd *éṅgəles, a ṅgá cúndə gwôw-gwôw ná: «Zé mə mpíyá nə wəfúlə kálaad éga a tí mifeedyá myé yé?» 3 Ná ndéé, tɔ̄w jɔṅ dǔ gwôw, tɔ̄w wa shí, tɔ̄w shí ga dǔ shí kú nə muud nyə á bə nə ṅkul wəf kálaad nə a dǔg sá jǔ cwú yí. 4 Mə músə ṅkēny məma yə, nə dǔgúlə nə kú nə tɔ̄w muud nyə á mpíyá wəf kálaad nə a dǔg sá jǔ cwú yí. 5 †††Njì, ṅgwól cúmbá muud mú cì nə mə ná: «Kú bɛɛg jì. Dɛgí, Zhwambánkwuṅ á bɛɛnd mə Yúda, nta mə *Dávid, nyə a mə ntɔ̄ sá jēsh; nyə wé jǔ nə ṅkul wəf kálaad, a tí mifeedyá zṅgbá míni.»

Mwâ ncwəmbə

6 ††Mə mú dǔg í, na tâm *caṅgá, Mwâ ncwəmbə njúl nda buud bwé á cígə nyə tâṅ *mətúnɛga, a təl na mpédúgá mikuwó mí isâ minɔ̄ nə ocúmbá buud. A njúl nə mǎlaag zṅgbá nə mísh zṅgbá; mǎlaag zṅgbá mɔṅg wə mishíshim zṅgbá Zembî nyə á kənd shí nyēsh dǔ myá. 7 †††Mwâ ncwəmbə wɔṅg nyə á ṅgə shísh nə ndéé kə kumə wə muud nyə á bə a njúl caṅgád yé; a músə ləg kálaad múúd wɔṅg dǔ mbwé məncwúmú.

8 †††Ja Mwâ ncwəmbə nyə á shín ləg kálaad yí, mikuwó mí isâ minɔ̄ nə ocúmbá buud məwúm məbá nə ónɔ̄ bwé mú wusə mənyúul ombúmbudǔ na nyédǔ shí məkuú. Bwé á bə, muud yēsh nə bínzhá nə ikwôw í njúl sýá nə or, ikwôw íni milwándúlá nə cá: cá nɛ wə məjəgəla mə óbúgəla. 9 †††Bwé músə ṅgə sey sɛsa ágúgwáan. Bwé á ṅgə sey ná:

Wo wé mə mpíyá nə ṅwa kálaad,
wo tí mifeedyá myé
nəcé bwé á cígə wo tâṅ mətúnɛga.
Wo á ka tɔ̄ buud nə məcǐ mwô
shú nə bwé wúg mǐkwám mí *mísəməd,
bwé bəg buud ɔ̄ Zembî,
bwé ṅgá zhu íbɛɛnd byēsh dǔ,
nə məkəl mēsh dǔ, nə íkúl nə ilwəṅ byēsh dǔ.

10 †††Wo a mə sá nə bwé bəg
faan lú ófada, ṅgə sēy nə Zembî.
Bwé bá bə nə ijwúga shí ga nyēsh dǔ.

11 †††Mə músə nyingə kənd mísh, mə mú gwág məkəl mə ncúlyá wəṅgəles bímbí múúd cúgé nə ṅkul lɔ̄ yí, bə́nɔ̄ṅ mikuwó mí íkukwuməga nə ocúmbá buud. Bwé

§ 5:1 10.2; Iza 29.11; Eze 2.9-10; Dan 12.4, 9 †† Lug wúsə gúl sá í dɛ bə kəl ónciṅ ɔ̄ wɔ̄gá bwé dɛ lwɔ̄ məkwíindye dǔ yí; sá jɔṅg í dɛ nada, muud jee táamb isâ nə ndé. ††† 5:5 4.4; Mat 49.9; Mat 1.1; Rom 1.3-4; Heb 7.14 †† 5:6 4.6-7 5.9, 12; 6; 7.17; 12.11; 13.8; Iza 53.7; Zhe 11.19; Yuá 1.29; 1Pr 1.19 4.5; Zak 3.9 ††† 5:7 4.2, 9; 5.1, 13; 6.16; 7.10, 15; 19.4; 20.11; 21.5; 1Oj 22.19; Iza 6.1; Eze 1.26-28; 10.1 †† 5:8 8.3-4; Sòm 141.2 15.2 †† 5:9 4.11; 5.6; 7.9; 14.3; Sòm 96.1 ††† 5:10 1.6 ††† 5:11 wəṅgəles: Zhb 1.6; Dan 7.10; Heb 12.22

† 4:2 5.7; Sòm 11.4; 103.19 †† 4:3 Eze 1.26-28 † 4:4 ocúmbá buud: 5.5, 8, 10; 7.11, 13; 11.16; 14.3; 19.4; Iza 24.23

6.11 †† 4:5 8.5; 11.19; 16.18; 17.9; MmN 9.24; 19.16; Eze 1.13-14 †† 4:6 15.2; Eze 1.22 5.6, 8, 11; 6.1; 7.11; 14.3; 15.7; 19.4; Eze 1.5-12; 10.14 ††† 4:8 1.17; 11.17; Iza 6.2-3; Eze 1.18; 10.12 ††† 4:11 Mət 1.1, 31; Mbú 5.9, 12; 11.15, 17; 12.10; 15.3-4; 19.6

á bə bwə mə lyɛ caaŋgə ná bííí. ¹² †Bwə á ɲgə cɪ gwɔw-gwɔw ná:

Mwā nɔwəmbɛ bwə á cígə yé,
mə mpíyá nə lág mpífə, nə kúm,
nə fəg, nə ɲkul, nə gúmá,
nə milwaná, nə məzhwámá.

¹³ ††Mə mú gwág íkukwuməga byēsh Zembî nyə a sá tɔɔ jon dɛ gwɔw, tɔɔ wa shí, tɔɔ shí ga dɛ shí, tɔɔ mɔŋ yí, nə isá byēsh bíśá cínɔŋg yí, byēsh í ɲgə cɪ ná:

Nyɔɔŋg ɲjúl caaŋgəd yé bá Mwā nɔwəmbɛ,
bwə mpíyá nə məzhwámá,
nə gúmá, nə milwanə, nə ɲkul
kandəgə á kandəgə.

¹⁴ †Mikuwó mí isá mɪnɔŋ mɪnɪ mí mú cɪ ná: Amen.
Ocúmbá buud bwə mú búɔɔw shí, yə Zembî bá Mwā nɔwəmbɛ gúmá.

Mwā Nɔwəmbɛ mə zə tɛ mífɛedyá mí kálaad

6 Mə músə nyɪŋgə kənd mísh, Mwā Nɔwəmbɛ mə tɛ feedyá áshúshwóógú; mə mú gwág mikuwó mí isá mɪnɔŋ mɪnɪ, gúl mú kɪm ná: «Zaág!» Kál dé í á bə nda ɲjum-mpú. ² †Mə músə nyɪŋgə kənd mísh, mə mú dúg kabəlɪ í ɲjúl né fuŋm, muud ɲjúl gwo gwɔw nə baŋgá mbwəd. Bwə mú yə múúd wɔɔŋgú *túm gúmá. A mú tɛ ɲɔɔnd ná, nda á jɛ məntɔɔ-buud ná, a nyɪŋgə nəmá kə ɲgə ntɔɔ.

³ Mwā Nɔwəmbɛ mú tɛ feedyá ábɛɛ, mə mú gwág kuwó sá ábɛɛ mə cɪ ná: «Zaág!» ⁴ Gúl kabəlɪ í mú cúwo, í ɲjúl tɛtɛf né zhɔwɔŋ, muud ɲjúl gwo gwɔw. Bwə mú yə múúd nyə á bə a ɲjúl gwo gwɔw yé ɲkul né a kəg sá ná shí nyēsh í tɔwúg né shɔuu, kú ná nə mətəla, shú ná buud bwə ɲgəg nə gwúya. Bwə mú yə nyə məma kafwɛɛ.

⁵ Mwā Nɔwəmbɛ mə tɛ feedyá álél, mə mú gwág kuwó sá álél mə cɪ ná: «Zaág!» Mə músə nyɪŋgə kənd mísh, mə mú dúg kabəlɪ í ɲjúl yíyínd, muud ɲjúl gwo gwɔw nə lwud mbwəd. ⁶ Mə mú gwág nəmá nda kál í ɲgə cúwo mpədégá mikuwó mí isá mɪnɔŋ mɪnɪ, í ɲgə cɪ ná: «Ŋgug *blé í zə kusha, kílo ɲgwúnd *danarɪ ncindɪ; ɲgug *orzə wɔŋ, okílo olɔɔl danarɪ ncindɪ. Njɪ, cɪ wo nda ntáma məwúndə nə məlwəg.»

⁷ Mwā Nɔwəmbɛ mə tɛ feedyá ányina, mə mú gwág kuwó sá ányina kál dé mə cɪ ná: «Zaág!» ⁸ ††Mə músə nyɪŋgə kənd mísh, mə mú dúg kabəlɪ í ɲjúl nə nyúúl məjúwó mə mbədí, muud ɲjúl gwo gwɔw, muud wɔɔŋgú nə jínə né Shwiy, baŋ mɪnɔŋm í á ɲgə bɛ nyə mpɛs. Bwə mú yə shwiy bá baŋ mɪnɔŋm ɲkul né bwə gwúg buud shí nyēsh dɛ tɔŋ kɔw ɲgwúnd á məkɔw məŋɔ; bwə ɲgəg nə sá né búɔɔl búúd bwə yəg dɔɔmb dɛ, búɔɔl yə nə zha, búɔɔl yə nə kwaag-jumə bwəs, búɔɔlúgá dɛy íbiin í shí.

⁹ ††Mwā Nɔwəmbɛ mə tɛ feedyá átána, mə mú dúg íf, *míshíshim mɪ búúd shí *alatár. Í á bə míshíshim mɪ búúd bwə á gwúyɔw nəcə Miləśú mí Zembî wá, nəcə bwə á bə fwámé ówúshined, bwə á bwiing Miləśú mí

Zembî wáál í jəla yí. ¹⁰ ††Míshíshim myɔɔŋg mí á ɲgə kɪm gwɔw-gwɔw ná: «Yé ɲkɛŋkɛ Mása, Mása áfwámé, ɲgaá wó jəlá nə kunda sə, yá nə buud ɔ shí bwə á gwú sə wá? Wo é ɲgə bwey ntəni ná ndɛé kə wɔɔs jáyɛ ja?» ¹¹ ††Nə ndɛé bwə mú ɲgə yə bwo, muud yēsh jud áfu-fumá. Bwə mú cɪ nə bwo ná bwə səlɔg milám shí búbaalé fwála, kə wɔɔs ja bēsh bwə é kwaga bímbí bwə jəlá nə bə yí; nəcə í jɪi né búɔɔl óshwə báŋ bəndɔŋ bwə á ɲgə sɛy wá nə búɔɔl ómɪnyɔŋ bəŋ bwə fwóg gwúyɔw nəmá nda bwo.

¹² †Mə músə nyɪŋgə kənd mísh, Mwā Nɔwəmbɛ mə tɛ feedyá ásaməna, shí í mú jág ntaŋsə, jwɔw mú yíndə nə ncuú nda káandə íkúsə, ɲkwoond yēsh ncindɪ mú bə tɛtɛf nda məcɪí, ¹³ wəacén-cénɪ wá jon bwə mú ɲgə kud shí nəmá nda íbumá í lɛf í dɛ kud ná mɪnɔŋwɔŋ ja ɲkw-wɔŋ kung yí. ¹⁴ ††Jon í mú fúlə nyúul nda múúd mə dɛ fúlə kwɔɔl-kwɔɔl ná; mimbəŋ myēsh nə məŋkwamə mēsh mə mú tɛw ícéd. ¹⁵ ††Í mú ka zə bə, tɔɔ ojwú ɔ shí, tɔɔ ofwó búúd, tɔɔ milúlúú mí ózimbɪ, tɔɔ mikúkúm, tɔɔ onkácɪd, tɔɔ məlwəá, tɔɔ ofulɪ, bēsh ónɪ bwə mú kə ɲgə shwaaw miku mí məkwóógúnd nə məkwóógú má mimbəŋúnd. ¹⁶ ††Bwə mú ɲgə cɪ nə mimbəŋ nə məkwóógú mə anúnɪ ná: «Kádágá sə, shweeləgá sə, sə bəg shwóg-shwóg nə muud ɲjúl caaŋgəd yé, shwóg-shwóg nə kúl Mwā Nɔwəmbɛ mə kuya mpimbə yí. ¹⁷ ††Nəcə, jwɔw lú mpimbə mə Mwā Nɔwəmbɛ bá Muud ɲjúl caaŋgəd yé í mə wɔɔs, muud e faam íf?»

Məyɪgyé mə bwán ɔ Zembî

7 ††Ja isá íni í mə shɪn bə yí, mə mú dúg *wəéŋgəles onɔŋ bwə tál íkómb í shí ínɔŋ dɛ, bwə mə káágələ óŋkwɔŋ onɔŋ †† wá shí. Bwə a shígé bíd nə ɲkwɔŋ kúŋgəg tɔɔ shí, tɔɔ mɔŋ, tɔɔ məlɛfɛd. ² Mə mú nyɪŋgə dúg ɲgwól *éŋgəles ɲgə wú ɲgɛɛ kómb jwɔw í dɛ cúwo yí, a mbíd sá bwə dɛ bwadɛlə búúd məyɪgyé mə Zembî á kuwó yí. Nda bwə á yə wəéŋgəles ónɔŋ ɲkul né bwə ntámág shí nə mɔŋ ná, éŋgəles mə á nyɪŋgə dúg éne mú kɪm gwɔw-gwɔw lás nə bwo. ³ ††Nyə á cɪ nə bwo ná: «Kúgá fwo ntáma shí, ɲkí mɔŋ, ɲkí məlɛfɛ; bwándúgá, sə fwóg wá ósɔɔl ɔ məsáal ɔ Zembî wúsú məyɪgyé məmpwoombúnd.» ⁴ ††Mə músə gwág nə buud bwə á wɛyɔw məyɪgyé wá bwə á bə buud otóshin təd nə məwúm məŋɔŋ nə ónɔŋ, ɲgələ zhu íbɛend í *Izərayél byēsh dɛ.

⁵ Í á bə buud otóshin wúm nə óbá bɛend mə Yúda dɛ, otóshin wúm nə óbá bɛend mə Ruben dɛ, otóshin wúm nə óbá bɛend mə Gàd dɛ, ⁶ otóshin wúm nə óbá jé mə Azer dɛ, otóshin wúm nə óbá jé mə Neftali dɛ, otóshin wúm nə óbá jé mə Manase dɛ, ⁷ otóshin wúm nə óbá jé mə Símyon dɛ,

††† 6:10 18.24; Sòm 13.2-3; Mbá 32.43; Luk 18.7††† 6:11 jud áfufumá: 3.5, 18; 4.4; 7.9, 13; 19.8, 14; Iza 61.10 § 6:12 8.5, 12; 11.13, 19; 16.18; Zhu 2.10; Mat 24.29 §† 6:14 16.20; 20.11; Iza 34.4; Heb 1.11-12 §†† 6:15 Iza 2.10, 19, 21; 24.21 §† 6:16 5.7; Ozé 10.8; Luk 23.30 §†† 6:17 Zhu 2.11; Nah 1.6; Sof 1.14-18; Mal 3.2 §† 7:1 9.14-15; Zhe 49.36; Dan 7.2 §† Onkwɔŋ ónɪ búśə bɔɔŋg búśə nə ɲkul caam shí wá. §§† 7:3 9.4; 14.1, 3; 22.4; Eze 9.4, 6 §§† 7:4 14.1, 3; 21.12-13

† 5:12 4.11 †† 5:13 Sòm 150.6; Flp 2.10 † 6:2 19.11, 14; Zak 1.8; 6.1-7†† 6:8 Zhe 14.12; Eze 14.21; Ozé 13.14 †† 6:9 1.2, 9; 12.11, 17; 19.10; 20.4; 1Yn 1.1-2

otóóshin wúm nà óbá jé má Lévi dí,
 otóóshin wúm nà óbá jé má Isakâr dí,
⁸ otóóshin wúm nà óbá jé má Zabulon dí,
 otóóshin wúm nà óbá jé má Yóseb dí,
 otóóshin wúm nà óbá jé má Bənzhamé dí.
 Buud óni bēsh wə bwə á wýɔw məyɔgɔyé məmpwoom-
 búd wá.

Kúl má Zembî

⁹ Ja áməyɔgɔyé éne má shîn yí, mə mú dúg búúd án-
 cuncuma, bímbí múúd cúgɔé nà ɲkul lɔ yí. Bwə á bə bu-
 ud wá ilwoŋ byēsh, nà ibeend byēsh, nà ikúl byēsh, nà
 məkəl mēsh, bwə təl mpwóómbú caaŋgəd, Mwā
 Ncwəmbɛ dí míshúd, bwə má bwáád ijud í áfufumá,
 bwə nà mánjé má lándú mábwéd. ¹⁰ ††Bwə á ɲgə kɪm
 gwów-gwów ná:

Zembî wúsú muud ɲjúl caaŋgəd yé,
 bá Mwā Ncwəmbɛ wə bwə má cɔg sə.

¹¹ ††Wəéŋgəles bēsh bwə má lyɛ *caaŋgə nà ocúmbá
 buud, nà mikuwó mí ísá mínjé wá, bwə mú wusə
 mánjéyúul shí ombúmbudí na mpwóómbú caaŋgəd, yə
 Zembî gúmá, ¹² ††bwə ɲgə cí ná:

Amen. Məzhwámá, nà milwané,
 nà fəg, nà akíba, nà gúmá,
 nà mpífá, nà ɲkul,
 bísə Zembî wúsú ísá byé
 kandɔgə á kandɔgə. Amen.

¹³ ††Né ndéé, ɲgwól cúmbá muud mú lás, cí nà mə ná:
 «Ozə bāŋ bí nà ijud í áfufumá óni, bwə ɲgə wú ɲgow?»

¹⁴ ††Mə mú bɛsa nà nyə ná: «Yé Cwámá, wo wə má
 mpú.» A mú cí nà mə ná:

«Búsə buud bwə ɲgə wú yáág-yáág cúwélid wá.
 Bwə má gusa ijud byáŋ mácií mə Mwā Ncwəmbɛ dí,
 sá ná í bəg ofúfumə.

¹⁵ ††Gwə wə bwə təl na
 mpwóómbú caaŋgə má Zembî dí yí.
 Bwə é də yə Zembî gúmá bulú nà mwásə nyədəí
 Mpáánzə.

Muud ɲjúl caaŋgəd yé má bá wá bwo nyədəí gúgúwád.

¹⁶ ††Bwə ábúlé ná bwele gwág zha,
 kú nyiŋgə bwele gwág shwáásúlə minú.

Tɔɔ yásə tɔɔ ɲgwól bibibi
 nyə abúle ná nyiŋgə nyaan bwo nyúúlúd.

¹⁷ ††Nəcə Mwā ncwəmbɛ
 jé tām caaŋgə yé má bá bə mbaagwə wán,
 a bá kə nà bwo mánɔwɔŋ mə ɲgə wééshəlí
 məjúwó má cɔg mád,
 Zembî mú bá fīm bwo məzhwíle mēsh míshúd.»

Feedyá á zangbá

⁸ ††Mwā Ncwəmbɛ músə zə tí feedyá á zangbá. Ja á
 má tí wə nténi yí, mə mú gwág jɔŋ ná kufɔg tãŋ
 kúl wəla. ² ††Mə mú dúg *wəéŋgəles zangbá bwə də
 tɔw mísh má Zembî dí wá. Bwə mú yə bwo micwôŋ za-

† 7:9 5.9; 6.11; Ləv 23.40 †† 7:10 5.7 † 7:11 4.4, 6 †† 7:12
 4.11 †† 7:13 6.11; 7.9 ††† 7:14 1.5; 22.14; Sòm 51.9; Dan 12.1;
 Mat 24.21 ††† 7:15 21.3 § 7:16 Iza 49.9-10 §† 7:17 5.6; 21.6;
 Yuá 10.10, 11; Eze 34.11-16, 23-24 21.4; Sòm 126.5-6;

ɲgbá. ³ †††Eŋgəles shús mú zə tɔw álatâr dí, a mbíd
 kwôw bwə də yáŋgələ *cáá yí, í ɲjúl síyá nà or. Bwə mú
 yə nyə zhwog olabínda nà a jígalúg na álatâr dí, yíle
 jɔɔŋg í bádúg nà məjəgəla má míŋkəŋkə mí búúd
 myēsh tãŋ *mətúnəga. *Alatâr wɔɔŋgú nyə á bə síyá
 nà or cíɔɔŋg mpwóómbú caaŋgəd. ⁴ Yíle ólabínda nà
 məjəgəla má míŋkəŋkə mí búúd í mú wú *éŋgəles dí
 mbwéd, bád kə wə Zembî. ⁵ ††Eŋgəles mú ɲwa kwôw
 bwə də yáŋgələ cáá yí, ɲwa kuda álatâr dí lwándwə
 cíɔɔŋg ná cwóó, a músə wusə shí. ɲkél mpú kə kyεεg,
 nà məjuŋé, nà minjəs, shí í mú jág ntaŋəsa.

Micwôŋ mísaman mí ashúshwóógú

⁶ Wəéŋgəles zangbá bwə á bə nà micwôŋ wá bwə
 mú kwəməsa né bwə zə lwɔ myo.

⁷ †††Ashúshwóógú mú lwɔ yé cwôŋ. Nə mətálumu,
 nà kuda fəlá nà məcií í mú shwiy shí. Kɔw lə shí ɲgwú
 á məkɔw məlɔl í mú cumbəli jígə, kɔw lə ílí ɲgwú
 á məkɔw məlɔl cumbəli námə jígə, ikáá íbús byēsh í mú
 námə cumbəli jígə.

⁸ †††Eŋgəles ábɛé mú lwɔ yé cwôŋ. Bwə mú wusə gúl
 sá mǎŋ. Sá jɔɔŋg í ɲjúl námə nda məma mbúŋ í mə ja
 ɲgwíle. Kɔw lə mǎŋ ɲgwú á məkɔw məlɔl í mú shîn
 bə məcií məcií, ⁹ kɔw ɲgwú á məkɔw məlɔl má íkuk-
 wuməga í á bə mikuwó mǎŋ yí í mú yə, kɔw ɲgwú á
 məkɔw məlɔl mǎ ititíma í mú shîn cɔɔg.

¹⁰ Eŋgəles aléel mú lwɔ yé cwôŋ. Məma ácén-céní mú
 wú jɔŋ dí, a ɲgə jígə námə nda shigə lú kuda. A mú zə
 kud kɔw ɲgwú á məkɔw məlɔl mǎ míŋgwɔɔ nà mílúu
 míncwûŋ dí. ¹¹ †††Acén-céní wɔɔŋgú jíŋə dé wə Məgwul.
 Kɔw ɲgwú á məkɔw məlɔl mǎ mənɔwó í mú bə ɲkí
 gwul; ncúlyá buud bwə á ɲgə ɲgul məjúwó mǎ
 mənɔwó mɔɔŋg wá bwə mú ɲgə yə nə məgwul
 mɔɔŋg.

¹² ††Eŋgəles ányina mú lwɔ yé cwôŋ. Í mú zə bə, nà
 kɔw ɲgwú á məkɔw məlɔl mǎ jwôw, nà ɲgwú á
 mɔɔŋg mǎ ɲkwóond í, nà ɲgwú á mɔɔŋg mǎ
 wəacén-céní má mú shila. Sá jɔɔŋg mú sá ná kɔw ɲg-
 wú á məkɔw məlɔl mǎ mwásə í mú bii yídúgú, bulú
 námə ntó. ¹³ Mə músə nyiŋgə kənd mísh, mə mú gwág
 mpal ɲgə jéel tām jɔŋ a ɲgə kɪm gwów-gwów ná:

Wo buud ɔ shí ɔ! ɲkwéé bí eé!
 ɲkwéé bí ja wəéŋgəles olɔl bwə má lúg wá
 bwə é lwɔ myáŋ micwôŋ yí eé!

⁹ ¹⁹††Eŋgəles átána mú lwɔ yé cwôŋ. Mə mú dúg
 ácén-céní nyə á wú jɔŋ dí kud shí yé, bwə má yə
 nyə juwəga bí ncímə. ² ²⁰A mú juw bí ncímə, yíle í mú
 wú nûŋ nda yíle í ɲgə wú məma kuda dí yí. Yíle jɔɔŋg í
 mú lwánd ɲgúl wēsh ná ndéé jwôw shila. ³ ²¹Ikájalá í
 mú də cúwo yíle jɔɔŋg dí də shulə shí. Bwə mú yə íká-
 jalá byɔɔŋgú váál ɲkúl wəacəlaafə bwə də bə nà ndé yí.
⁴ ²²ɲji bwə mú cí nà byo ná í kú bεεg ntáma íkáá nà ílí

Iza 25.8 ††† 8:1 Zak 2.17; Aba 2.20 †† 8:2 micwôŋ: Zho 6.4,
 6; Mat 24.31 ††† 8:3 5.8; MmN 30.1, 3 †† 8:5 4.5; 6.12-13; Ləv
 16.12; Eze 10.2 †† 8:7 9.15, 18; Eze 5.2, 12 ††† 8:7 MmN 9.23-25
 ††† 8:8 16.3-4; MmN 7.20, 21 ††† 8:11 Zhe 8.14 18 8:12
 6.12-13; Iza 13.10; Eze 32.7-8 19 9:1 bí ncímə: 11.7; 20.1; Zhb
 26.6; 28.22; Luk 8.31; 2Pr 2.4 20 9:2 Mət 19.28; MmN 19.18 21
 9:3 MmN 10.12-20 22 9:4 7.2-3

byêsh, í kág ngə lúú nji buud bwé cúgé nə məyiygyé mə Zembí mpwóombéd wá. ⁵ Bwé mú námé ci nə byo nə í kú ngə gwú buud bəwəgú, í yídag təl bwo cwúnd dí tən ɔŋkwoond ɔtɔɔn. Váál cwúnd í á ngə sá yí í á bə nə ɲkíim-ɲkíim nda ja ácélaafə mə lúú múúd yí. ⁶ † bá bə mwəw mawəgú dí, buud bwé bá ngə sɔ nə bwé yə, nji muud kú yə; bwé bá ngə jii shwi, nji shwi ngə fúndə kə bwo shwóg-shwóg. ⁷ †Ikájalá byəwəgú í á ngə bə nda ikabəlí bwé mə shín cwɔ nə bwé kə nə ndí dɔ́mb dí yí. Í á bə nə isá mílúú nda mítúm mi gúmá myá síyá nə or, bwé nə məmpwoombé nda buud. ⁸ †Bwé á bə nə ishílu mílúú nda budá, məjə nda məjə mə ózhwambánkwu. ⁹ †Ibəd í á bə bwo nda íbúdəga í ɲkwánz ózimbi bwé də búdal bəd nə ndí yí, nyán ncíndə nda ncíndə ómətúwa íkabəlí ɲkí bulya í ngə julə kə nə ndí dɔ́mb dí yí. ¹⁰ Mikwundú myán mi á bə nda mikwundú mí wəacəlaafə, nə ishushwom; mikwundú myəwəgú wə bwé á də sá buud məbɔw nə ndí tən ɔŋkwoond ɔtɔɔn yí. ¹¹ Cí wán wə *éngəles a bí ncímə, bwé də jɔw nyə heberə dí nə Abadôn, gurək dí nə Apolyôn †.

¹² Intúgúlu í ashúshwóogú í mə shín ɔni. Bíl íntúgúlu í ngə ná zə, məváál məbá.

¹³ ††Éngəles ásaməna mú lwɔ yé cwəw. Mə mú gwág dúl kəl í ngə wú mélaag məɲɲ məsə álatər or mə Zembí dí má. ¹⁴ ††Kəl dɔwəgú í mú ci nə Éngəles ásaməna nə: «Cinyég wééngəles ɔɲɲ búsə ɔɲɲá ngwɔɲ Ifərət wá». ¹⁵ †Bwé mú ciny wééngəles ɔɲɲ bwé á bə ɲkwəməsá shú dən wəla, nə dən jwəw, nə nyən ɲkwoond nə wán mbú wá. Bwé mú ciny bwo nə bwé gwúg buud í, kəw ngwúd á məkəw məlɔɔ. ¹⁶ Ozimbi bwé də ju nə ikabəlí wá bwé á bə omilyɔɲ mítəd mimbá, mə a shí gwág bímbí bwé á bə yí. ¹⁷ ††Ntɔ wə mə á dɔg *ntamə a mísh nə bagəd yé, mə a dɔg ikabəlí nə ozimbi bwé də ju nə byo wá. Byán íbúdəga ɲkwánz bwé á búdal íbəd nə ndí yí í á bə, nə ɔtɔtɔ, nə nyúul jɔw lə mpú, nə nyúul ncínə. Byán íkabəlí nə mílúú nda ozhwambánkwu, kuda nə yíle nə fidə í á ngə wú bwo mímpud. ¹⁸ Okwaag-jumə ólɔɔ ɔni bwé mú gwú buud í, kəw ngwúd á məkəw məlɔɔ; í á bə, nə kuda, nə yíle nə fidə í á ngə wú ikabəlí mímpu dí yí. ¹⁹ Nəcə ikabəlí byəwəgú, ɲkul nyán nyísə bwo mímpu dí nə míkwundú; mikwundú myán mí nda onywá, míse nə mílúu, mílúu myəwəgú wə mí də lwána. ²⁰ †††Bóólúgá búúd bwé a shígé fwo yə nə okwaag-jumə ɔni wá, bwé áshígé cénd mítədúgá nə bwé yəw bəw-bəw míssólúgú bwé á də sá myá; bwé áshígé yəw yélə májamb məsə ózembí ɔ áyadúg dí má gúmá, məbé ózembí ɔ or, nə kwóogú bwé də lúle *mwaanə nə ndí yí, nə dúl wáál ɲkwánz na, ozembí ɔ məkwóogú, nə ílɔ, məbé ózembí kú nə ɲkul mə dɔgya, ɲkí gwág, ɲkí kyey. ²¹ Buud bəwəgú bwé áshígé yəw məgwú mə búúd, kú yəw ncidə, kú yəw jəngə, kú yəw júwo.

† 9:6 Zhb 3.21; Zhe 8.3 †† 9:7 Zhb 39.19-20; Zhu 2.4 † 9:8 Zhu 1.6 †† 9:9 Zhu 2.5 †† APOLYÔN: Mə kə nə «muud caamə-caamə». ††† 9:13 8.3; MmN 30.1-3 ††† 9:14 7.1; Mbá 1.7 † 9:15 8.7-12 † 9:17 Zhb 41.10-12 †† 9:20 16.9; MmN 20.13-15 † 9:20 Dan 5.4, 23; Sòm 135.15-17; Iza 44.9-20

Kúkáláád á bíbíyá

¹⁰ ††Mə á nyíngə námé dɔg gúl ɲkácíd *éngəles ngə shulə wú jɔw dí, a mə fələ ɲkúdú nyúúlúnd nda *sanda. Nyə á bə nə njumbú í mə lyɔ nyə lúú, mpwoombé ngə lwənya nda jwəw; məkuú mə mə á bə nda məmpɲ, mə njúl nda mɲngwiile mí kuda. ² ††Nyə á bə nə kúkáláádú mbwəd, kúkáláádú jəwəgú nə bagə. A mú shulə nə ndé, təl kuú áməncwúm mən, wəwəgú á məkɔ́l cínú. ³ ††A mú kím gwəw-gwəw, námə nda zh-wambánkwu mə də bəm nə. Nji nyə á kím yí, ɲkəl mpú mú saal íja zəngbá. ⁴ Ja ɲkəl mə shín saal ntəni yí, mə mú téd nə mə cilə; nji, mə mú gwág kəl mə ci nə mə jɔw dí nə: «Shweelúg sá ɲkəl mpú nyə ámə ci ja nyə ámə saal íja zəngbá ni, kú cilə gwo.» ⁵ Éngəles mə á dɔg nyə á təl məkuú wúga mən wúga cínú yé, mú bən mbwé məncwúm ɲgə jɔw dí. ⁶ †††A mú kəen Zembí ngə cəgə kandəgə kandəgə yé, nyə muud nyə á té gwəw nə isá byêsh bí cínəwəgú yí, a té shí nə isá byêsh bí cínəwəgú yí, a té námə mən nə isá byêsh bí cínəwəgú yé; nyə á kəen nyə, a ci nə: «Í ábúle ná bwey, ⁷ †††ja éngəles áza-ɲgbá mə bá lwɔ cwəw yé yí, *ndímə mə Zembí í bá ka zə nyín, námə nda nyə á bwey də jaaw ɔsɔɔ ɔ məsáal bé *búud ɔ mícúndə nə.»

⁸ †††Nə ndé, kəl mə á gwág jɔw dí í mú nyíngə lás nə mə nə: «Kaá wə éngəles mə təl məkuú wúga mən wúga cínú yé, wo kəg ɲwa kúkáláádú á jɲ nə ndí mbwəd nə bagə ni.» ⁹ Mə mú kə wə éngəles kə ci nə nyə nə a yég mə kúkáláádú. Nyə ntəg nə mə nə: «Nwag gwo wo mínəg. Í é bə wo mwɔ dí cwú nə cínú, nji ɲkí ncwəw mpu dí nda kwaan.» ¹⁰ Mə mú ɲwa éngəles kúkáláádú mbwəd, mə mú mínə; í mú bə mə ɲkí ncwəw mpu dí nda kwaan; nji, ja mə mə mínə yí, mwɔ mú bə mə cwú nə cínú. ¹¹ Bwé mú ka ci nə mə nə: «Í jii nə wo kəg nyíngə jaaw sá Zembí mə cɔɔlə shú zhwo ɲkúl nə il-wəwəgú nə məkəl, nə zhwo ɔjwú-buud yí.»

Obwiingye obá ɔ lán mə Yésu

¹¹ ¹⁸Bwé mú yə mə fiidye í njúl nda lílɔ bwé də yii-ga isá nə ndí yí, bwé nə mə nə: «Tɔwəgú yii-ga Mpáánzə mə Zembí, nə *alatər, wo lɔ búúd bwé ngə yə Zembí gúmá cínəwəgú wá. ² ¹⁹Nji, wo ɔ lúgə mbaadə wúsə lɲgəla nə lɲgəla dí yí, wo kú yii-ga wo, nəcé bwé á yə ikúl í cúgé *Oyúden yí wo. Ikúl byəwəgú í bá tagəla nyaal ɲkɔɲkɔ ngwəla tən ɔŋkwoond məwúm mənɲ nə óbá. ³ Nji, mə bá yə óbwiingye obá bəm ɲkul nə bwé cúndə mícúndə myám tən mwəw tɔ́shin nə mítəd mimbá nə məwúm məsaman, bwé bá ngə cúndə bwé mə bwáad mɲkuda.»

⁴ ²⁰Obwiingye obá bəwəgú búsə wəolivyé obá nə ícə í lámba íbá Kálad Zembí ngə ci nə í təl mísh mə Cwám-ba á shí nyêsh dí yí. ⁵ ²¹Múúd mə ká ntəgəla bwo,

††† 10:1 4.3 †† 10:2 5.1; 10.8 †† 10:3 Zhe 25.30-31; Ozé 11.10 ††† 10:6 Sòm 146.6; Dan 12.7; Mis 4.24 ††† 10:7 22.6; Zhe 25.4; Amo 3.7-8 ††† 10:8 Eze 2.8-3.3 18 11:1 21.15 19 11:2 Sòm 79.1; Luk 21.24 12.6, 14; 13.5; Dan 7.25; 12.7 20 11:4 Zak 4.1-3, 11-14; Yuá 8.17 21 11:5 20j 1.10; Sòm 97.3; Zhe 5.14

minjwiile mí wóós bwo mímpu dí, jígal búúd bwé ngé lúmbèli nà bwo wá. Haaw! Muud yésh mæ ntágúla bwo yé, á jèlá nà bá yè ntó. ⁶†Búsə nà ñkul fad jon, máánd mpú nà a kú nywɔ́ té mwɔ́w bwé ngé cúndə micúndə mí Zembí yí, búsə nà ñkul yid májúwó mǎ mǎncúwó mǎ nyee mácií, búsə nà ñkul ntí ókwaag-jumə shí mǎváál mēsh, ja jēsh bwé céel yí.

⁷†Ja bwé bá shín bwiing sǎ bwé á jéla nà bwiing yí, biin í bá wú bí ncímə dí zə sá bwo dɔɔmb, ntɔ́ bwo nà ndéé gwú bwo. ⁸†Mimbimbə myán mí bá já mbaadád, ñgwála ánúní dí, ñgwála bwé á bwambələ Cwamba kwolós dí yí. Ñgwála ánúní wɔɔng, dé jíná lú *ndímba wé Sódóm, ñkí ntág Igípten. ⁹ Buud wá ikúl, nà ibeend, nà məkə̀l, nà ilwoŋ bwé bá zə də beny mímbimbə myɔɔng tǎŋ mwɔ́w mǎlɔ́l nà kél, bwé kú magələ nà bwé dǎlɔ́g myo. ¹⁰†Buud wá shí bwé bá gwág mǎshusug nà shwiý dǎŋ dɔɔng. Bwé bá tǎl mǎzan, ñgə kənda mǎcwúm nǎc *buud ɔ́ micúndə óbá bɔɔng bwé á tǎl buud cwúnd dí wa shí gaád.

¹¹†Nji, mwɔ́w mǎlɔ́l nà kél mɔɔng mé ká cɔ́, Zembí yámb bwo wúl ñgúl á cug, bwé mú tǔw tǎtǎl í nà mǎkuú máŋ. Nə ndéé, ikukwende í bá bii búúd bwé á zə də beny bwo wá. ¹²†Bwé mú gwág dúl kél í ngé wú jon dí, í ngé cǐ nà bwo gwɔ́w-gwɔ́w nǎ: «Bádúgá zə kǎ!» Bwé músə bád míŋkúduđ kə kumə jonud, buud bwé á ngə lúmbèli nà bwo wá bwé ngé dǎg. ¹³†Shí í á jág ntaŋsa nǎmǎ wəla dɔɔngúđ, kɔw ñgwúd á məkɔw wúm mǎ ñgwála í mú shugəla shí, buud otóshin zangbá bwé mú yə nà ntaŋsǎlə shí í á ntaŋsa nǎ. Ikukwende í mú bul bii bɔɔng bwé áshígé yə wá, bwé mú ngə yə Zembí a gwɔ́w gúmá.

¹⁴ Intégúlí í ábèé í mǎ cɔ́ iní, ya aléel í wál zə bə.

Cwōŋ á zangbá

¹⁵ Nǎ ndéé, *éngəles á zangbá mú lwɔ́ yé cwōŋ. Məkəl mǎ mú kyeeɔ jon dí nà ñkulú nǎ:

Cwamba wúsú wé músə nà ijwúga juwələ nà shí ndon, nà nyə nà Kríst yé.

Nyə e jwú kandugə á kandugə.

¹⁶†Ocúmbá buud mǎwúm mǎbá nà óŋɔ́ bwé á də bə bwé njúl byán ícaangéd mísh mǎ Zembí dí wá, bwé mú wusə mǎnyúul shí ombúmbudí, yə Zembí gúmá.

¹⁷†Bwé á ngə yə nyə gúmá bwé ngé cǐ nǎ:

Sə ngə yə wo akíba, yé Zembí wúsú Cwamba, Zembí á ñkul nyésh,

Zembí jísé yé, nyə á bwey nǎmǎ də bə yé.

Sə ngə yə wo akíba nà wo wɛɛfələ mǎma ñkúl nywô, tǎl íjwúga byô.

¹⁸†Ikúl í á gwág mpimbə, nji, wo mǎ kuya mpimbə gwô,

fwála í mǎ wóós nà wo sámbúg buud bwé á yə wá milésú,

fwála á né wo yəg osóɔl ɔ́ mǎsáal bwô myəna myán; osóɔl ɔ́ mǎsáal bɔɔng búsə, nə *buud ɔ́ micúndə nə minjéŋkɛ́ mi búúd í,

nə bɔɔng bēsh bwé á ngə ñwa jíná dwô nə gúmá wá, tɔɔ ozhizhe ɔ́ búúd tɔɔ fwámé búúd.

Fwála í mǎ wóós nə wo cáámug buud bwé ngé caam shí wá.

¹⁹†Bwé mú juw Mpáanzé mǎ Zembí jonud, *wóle sɔ́ jé í mú nyín nyédí Mpáanzé. Minjəs mí mú béduga jonud, nə mǎjuné, nə ñkél mpú, shí í mú jág ntaŋsa, mǎtáləmu mǎ ngé kud mǎma íbúgú.

Mudá bá ñkɔɔndú

12 ¹†Dúl mǎma *shimbá í mú wóós jonud; í á bə, mudá mǎ bwáád yásé tǎŋ káándá, mǎkuú mǎ tǎl nyə mbyólúđ, nyə nə *túm gúmá lúúd, túm gúmá wɔɔng í njúl nə wǎcén-céní wúm nə óbá. ² Nyə á bə nə bum nǎ ntám, a ngé kǎm nə mǎcɛy mǎ minú nə a zə byá.

³†Dúlúgá shimbá í mú nyiŋgə wóós jonud. Jǎŋ í á bə, dúl wáál ñkɔɔndú ñkí bwaag, a njúl tǎtǎl nǎ zhwuŋ, a mbíd milúú zangbá nə mǎlaag wúm; milúú zangbá míni mí njúl, lúú wēsh nə *túm ícǐ. ⁴†Kwundú yé í á wéend wǎcén-céní wǎ jon, kɔw ñgwúd á məkɔw mǎlɔ́l, wusə shí. Ñkɔɔndú éne nyə á kə tǔw mudá nyə á ngə bə nǎ a zé byá yé mpwóómbúđ nǎ, nji nǎ mwán mǎ byél, a də. ⁵†Mudá éne mú byá mwán, mwá-mudúm, mwán mǎ jéla nə fála íkúl nə ñkúđ yé. Bwé mú ntág ñkény mwán yé wɔɔngú kə nə nyə wé Zembí, nyédí caangéd. ⁶†Mudá nyə mú túb kə shí a shwéeshá dí, kél Zembí nyə á bwey kwambələ nyə jiya yí, shú nǎ bwé kég wǎl nyə wu tǎŋ mwɔ́w tóóshin nə mitəd mimbá nə mǎwúm mǎsaman.

⁷ ¹⁸Nǎ ndéé, dɔɔmb í á ka zə kyeeɔ jonud. Míshiyél bǎnɔ́ŋ *wǎéngəles bé jáŋ kóómb, ñkɔɔndú bǎnɔ́ŋ bé wǎéngəles jáŋ kóómb. ⁸ Nji, ñkɔɔndú bǎnɔ́ŋ jé gwoong bwé áshígé lal mǎŋkul; nǎ ndéé bwé mú bə kú ná nə jiya jonud. ⁹ ¹⁹Nǎ ndéé, nda Míshiyél bǎnɔ́ŋ wǎéngəles bé bwé á ntɔ́ bwo nǎ, bwé á ka wǎŋgələ wusə ñkɔɔndú anúní éne kúga shí, nywá a yág bwé jów nǎ Njwú mǎ-jamb yé wɔɔngú, nyə Sátan, muud ngé shiig buud ɔ́ shí ndon bēsh yé, bwé á wǎŋgələ wusə bǎnɔ́ŋ bēsh wǎéngəles bé.

¹⁰ ²⁰Mə mú gwág dúl kél í ngé cǐ nə ñkulú jon dí nǎ:

Fwála Zembí mǎ cug búúd yí í mǎ wóós,

nə ñkul nyé, nə íjwúga byé,

nə mpəl mǎ Kríst yé.

Nǎcə bwé mǎ wǎŋgələ wusə múúd ontaandé shí.

Nyə muud nyə á də kə nə ontaandé ɔ́ ómínyɔŋú búsú kə də jaaw Zembí tɔɔ ibulú, tɔɔ mimwásé yé.

¹¹ ²¹Bwé á mǎ ntɔ́ nyə ñkul nǎcə mǎcií mǎ Mwá Ncwəmbɛ.

† 11:6 MmN 7.17-19; 10j 17.1; Zhk 5.17†† 11:7 13.1-2; 17.8

‡ 11:8 Luk 13.33-34 Mət 18.20; Iza 1.10; Eze 16.46
MmN 3.16-19; 7.3-5 †† 11:10 Yuá 16.20 †† 11:11 Eze
37.9-10 ††† 11:12 20j 2.11; Mís 1.9 ††† 11:13 6.12-13; Eze
38.19-20 † 11:15 4.11; MmN 15.18; Sòm 22.29-30; Dan 2.44; 1Kr
15.24-28 †† 11:16 4.4 ††† 11:17 1.8; 4.8; 15.3; 16.7; 19.6, 15;
21.22; Amo 4.13; 2Kr 6.18 †† 11:18 19.5; Sòm 2.1-5; 110.5-6

§†† 11:19 4.5; 6.12-13; 8.7; 15.5; Zhb 38.22-23 10j 8.1,
6 †† 12:1 Iza 7.14; 26.17 †† 12:3 ñkɔɔndú: 12.7, 9, 13; 13.2;
16.13; 20.2; Dan 7.7, 24 ††† 12:4 Dan 8.10 ††† 12:5 19.15; Sòm
2.9 ††† 12:6 10j 17.1-7; 19.5-7; Mat 2.13

¶ 11.2 18 12:7 Dan 10.13; Yúd
9 19 12:9 20.2; Mət 3.1; Iza 14.12; 27.1; Luk 10.18; Yuá 12.31 20

Bwá á mé ntɔ námé nyə ŋkul nəcə bwiiŋgúlə bwá á bwiiŋg lánj má Yésus yí, bwá áshígé cɛel cɛg jáŋ váál á ná bwé fúndé shwiy.

¹² †Gwá wé má cí ná: nə jɔŋ lə gwɔw, nə bí bɔɔŋg njúl nŋj jɔŋ dí wá, gwágúgá məshusɛg! Nji, məntágwəla nə bí, shí nə m̄n! Nəcə Njwú məjamb má shulə nŋj bídí, a mpú ná fwála í mé lúg nyə bíbíyá, a mé ntág bul nyada.

¹³ Ja məma ŋkɔɔndú éne nyə a dúg nə bwé má wánŋwələ wusə nyə shí yí, nyə á ka zə julya nə mudá nyə a byá mwān mwámudúm yé. ¹⁴ ††Nji, bwé mú yə múdá wɔɔŋgú məma məfaafugé məbá nda məfaafugé má mpal, ná a jéélug kə shí a shwééshá dí, nyédí jiyad, kú! bwé jəla nə kə w̄il nyə yí. Nyə á ji wu mimbú mílɔɔl nə kú! ŋkɔɔndú nda kumə wu. ¹⁵ Nywá a yág éne nyə á ŋgə yámb məjúbwó nə mpu yé, mé ŋgə wó nda ŋgwɔɔɔ ŋgə wáámb múdá nə mé kə cɔ nə nyə. ¹⁶ Ká, shí í mú kyem múdá, í beeg mpu, minə ŋgwɔɔɔ wésh ŋkɔɔndú nyə á ŋgə yámb nə mpu n̄. ¹⁷ ††ŋkɔɔndú mú jág gwág múdá wɔɔŋgú mpimbə. A mú ka zə kə lúmbwəli nə bɔɔŋg bwé má lúg mpwɔŋ buud mə múdád wá, búúd bwé ŋgə baagwələ isá Zembí nyə á cí ná í bég yí, bwé ŋgə bwiiŋg lánj má Yésus wá. ¹⁸ A mú ka kə tɔw shɛ á máŋwəd.

Biin á m̄n

13 †Né ndéé, mə mú dúg gúl biin ŋgə bád wú m̄n, biin n̄ njúl nə məlaag w̄m, milúú zəŋgbá.

Məlaag w̄m məni məsə na, laag dēsh nə *t̄m íc̄i; mínə má *bwaasúle mpu mé njúl nyə cilyá mílúú. ² ††Biin má á dúg jɔɔŋgú í á ŋgə bɛɛla ŋkweny, məcwəd mé njúl nyə nda məcwəd mə gúl shísha nyaan-nyaan cúdú bwé dɛ j̄w nə *ours yí, mpu í njúl nyə nda zh-wambáŋkwuŋ. Ŋkɔɔndú mú zə yə nyə mpífá nyé, nə jija íc̄i jé nə yáág-yáág íjwúga. ³ ††Wúl lúú í á bə nyə nə váál fəŋ á ná nyə é yə. Né ndéé, fəŋ nyɔɔŋg mú bəle yál. Buud ɔ shí ndon bēsh bwé mú ŋgə jág káam, bwé mú ŋgə bɛ biin jɔɔŋg kú! í á ŋgə kə yí. ⁴ ††Bwé á ka kúd ŋkɔɔndú məmpwoombú shí, nyə muud nyə á yə biin ŋkul nyé yé, bwé mú námə ŋgə kúd biin məmpwoombú shí ŋgə ságwə sə nyə nə: «Zá j̄ nda biin ga yé, zə j̄ nə ŋkul lúmbwəli dɔɔmb nə nyə yé?»

⁵ †Biin mú yéyɔw mpu shú nə a ŋgəg nə lás məbil-ŋkəndí, ŋgə lás bwaasúle mpu; a mú yéyɔw ŋkúl nə a sáág sɔɔlúgú yé t̄n ŋkwɔond məw̄m məŋɔ nə óbá. ⁶ A mú tēéd lásúle nə Zembí bwaasúle mpu, lás nə jínə dé bwaasúle mpu, lás nə kú! á dɛ ji yí bwaasúle mpu, tɔɔ buud bwé njúl jɔŋ dí wá, a lás námə nə bwo bwaasúle mpu. ⁷ ††Bwé mú yə nyə zhií nə a lúmbúlig nə miŋkɛŋkɛ mi búúd, a ntɔ bwo. Bwé á yə námə nyə

12:10 4.11; 11.15 Zhb 1.9-11; Zak 3.1 21
12:11 6.9; Mat 16.25 5.6; 1Yn 2.14; 5.4 † 12:12
18.20 †† 12:14 mimbú mílɔɔl nə kú! 11.2 † 12:17 6.9; 11.7;
13.7; Dan 7.21 †† 13:1 m̄n: Dan 7.3 11.7; 13.11-17;
16.10; 17.3, 7-13; 19.20; Dan 7.3-8, 21, 25 †† 13:2 2Te 2.9 ††
13:3 17.8 ††† 13:4 Sòm 89.7 § 13:5 Dan 7.25; 11.36
11.2 §† 13:7 12.17

ŋkul nə a sáág misɔɔlúgú myé íbɛend byēsh dí, nə íkúl byēsh dí, nə mákəl mēsh dí, nə ílwoŋ byēsh dí. ⁸ ††Bu-ud ɔ shí bēsh mínə má áshígé cilya kálaad á cɛg d̄i ja Zembí nyə a fwɔ shí nə gwɔw yí, bwé bá kúd biin n̄ məmpwoombú shí; kálaad á cɛg wɔɔŋgú ji kálaad mə Mwā Ncwəmbɛ bwé á cígə yé.

⁹ Muud j̄ nə məlwə mé gwág yé, a gwág! ¹⁰ ††Muud yēsh í á bə cɛɛlá nə a bá biil kwám yé, a biil kwám. Nyɔɔŋg í á bə nə a bá gwúyɔw nə kafwɛle yé, a gwúyɔw. Sā jɔɔŋg wé j̄ nə miŋkɛŋkɛ mi búúd mí jəlá nə bul bə nə jísɔw, bwé bii búgə məbwé məbá.

Biin á shí

¹¹ ††Né ndéé, mə mú námə dúg gúl biin ŋgə cúwo wú shí. J̄n í á bə nə məlaag məbá mə njúl nda məlaag mə mwā ncwəmbɛ; í á ŋgə lás nda ŋkɔɔndú.

¹² J̄n biin mú námə zə lwóya ŋkúl nyēsh biin áshúsh-wóógú í á bə nə ndé yí, biin jɔɔŋg ŋgə dúg. A mú sá ná, shí nə buud ɔ shí bwé kúdúg biin áshúshwóógú yáág-yáág fəŋ í á yál yí məmpwoombú shí. ¹³ ††Biin n̄ mú ŋgə sá məma *məshimbá váál á nə a j̄w kuda í shulə wú jɔŋ dí buud bwé ŋgə dúg. ¹⁴ A mú ŋgə shiig buud ɔ shí nə məma məshimbá nyə á yéyɔw zhií nə a ŋgəg nə sá, biin áshúshwóógú ŋgə dúg yí. A mú cí nə buud ɔ shí nə bwé sáág vɛgɛli mə biin í á cɛgə nə fəŋ kafwɛle yí. ¹⁵ ††Bwé mú yə nyə zhií nə a sáág nə vɛgɛli biin í kú-wog shú nə í lásúg, í sáág nə bwé gwúg buud bēsh bwé ákúdé gwo məmpwoombú shí wá. ¹⁶ A mú sá ná buud bwé wíyág məyigyé ŋkí mbwə məncwúméd ŋkí mpwóómbú, buud bēsh, tɔɔ ozhizhe ɔ búúd tɔɔ fwámé búúd, tɔɔ mimbúmbúwá tɔɔ mikúkúm myēsh, tɔɔ ofwəlí tɔɔ məlwaa mēsh, nə bēsh bwé wíyág məyigyé. ¹⁷ ††Muud yēsh mə bə kú wíya məyigyé mɔɔŋg yé nyə é bə, cí a kú kusə s̄a, cí a kú námə kusha tɔɔ s̄a. Məyigyé mɔɔŋg mə á ŋgə bə, gúl ja í bə jínə má biin áshúshwóógú, gúl ja nɔɔmbɔ á jínə dɔɔŋg.

¹⁸ Na má j̄ fɛg. Muud ji nə ikəŋ wé j̄ nə ŋkul bála nɔɔmbɔ mə biin jɔɔŋg, nəcə nɔɔmbɔ wɔɔŋgú jisə məyigyé mā jínə lə múúd. Nɔɔmbɔ wɔɔŋg wé mitəd mísamán nə məw̄m məsamán nə ísamán.

Mwā ncwəmbɛ bəŋɔŋ buud bwé á wú míkwáméd wá

14 ††Mə músə nyiŋgə kənd mísh, mə mú dúg Mwā Ncwəmbɛ tál lúú mbéŋ bwé dɛ j̄w nə Siyón yíid, bəŋɔŋ buud otɔɔshin təd nə məw̄m məŋɔ nə óŋɔ. Bu-ud bɔɔŋg bwé á bə nə jínə má Mwā Ncwəmbɛ nə dé má Sɔɔŋgú yé cilyá mpwóómbú. ² ††Mə mú gwág kál ŋgə wú gwɔw, í ŋgə shwag nda məjúbwó má mp̄n, í ŋgə saal nda ŋkél mpú áyíyáág; kəl dɔɔŋg í á ŋgə gwíig nda íb̄fnzhá nə buud bwé ŋgə bwam. ³ ††Bwé á ŋgə sey ŋgwa ágúgwáan bwé təl mpwóómbú caŋgéd,

§†† 13:8 3.5 5.6 §† 13:10 14.12; Zhe 15.2; 43.11; Luk 8.15 §†† 13:11 Mat 7.15 §† 13:13 16.14; 20.8 §† 13:15 14.9, 11; 15.2; 16.2; 19.20; 20.4; Iza 44.5; Dan 3.5 §†† 13:17 13.18; 15.2 §§† 14:1 22.4 Iza 4.5; Zhu 3.5 3.12; 7.3-4 §§§ 14:2 1.15; 15.2; 19.6; Eze 1.24-25 18 14:3 4.4, 6 5.9

mikuwó mí isâ mínj̄ n̄ ocúmbá buud bwé njúl. Kú n̄ ngwól múúd nyə á bə n̄ nkul j̄f̄ng ngwa wac̄ngú, n̄má n̄ji buud ot̄óshin t̄ad n̄ mawúm m̄n̄j̄ n̄ on̄j̄ bwé á zhu shí wá, b̄wac̄ng Zembî nyə a j̄na tâñ shú n̄ bwé wúg míkwámú wá. ⁴ †Báá bwé áshígé bwele lweegushi íc̄ng n̄ nyá budá, bwé á d̄u ji on̄cwíȳ. Bwé d̄u nḡə b̄x Mwâ Ncwəmb̄e kú j̄esh á k̄é yí. Zembî nyə a f̄éesh bwo mp̄éd̄gá buud, a j̄na tâñ shú n̄ bwé wúg míkwámú. Nyə a sá nt̄ó shú n̄ bwé b̄g bá Mwâ Ncwəmb̄e tâñ nda mpum̄é ashúshwóógú bwé d̄u k̄end koogú shú má Zembî yí. ⁵ ††Bwé áshígé bwele b̄eny mímpu myán̄ bwiiñg ij̄j̄, bwé á bə nt̄ag kú n̄ t̄w s̄á á jumúg.

Jwów á mæzhúgúlá

⁶ †Mə mú n̄yngə d̄ég ngwól *énḡəles nḡé j̄eel tâm j̄on̄. Nyə á bə n̄ j̄z̄j̄ K̄eel á kand̄ugə kand̄ugə n̄ a bwíñgug buud c̄ shí, ilwon̄ byēsh, n̄ ibeend byēsh, n̄ m̄ák̄el m̄ēsh, n̄ ik̄ul byēsh. ⁷ ††Nyə á nḡə c̄ gwów-gwōw n̄: «Gw̄j̄gá Zembî, yé gá nyə gúmá n̄c̄é fwála lú sém-byé míl̄ású má wóós. Kúd̄égá nyə m̄əmpwoombú shí, nyə wé nyə a sá gwów n̄ shí, a sá m̄āñ n̄ m̄əncwun̄!» ⁸ ††Ngwól énḡəles, énḡəles áb̄eé mú nḡə b̄x ashúshwóógú a nḡé c̄ n̄: «Babilon má bw̄il, ngwéla í á d̄u j̄w̄z̄ n̄ í má bw̄il, ngwéla í á nyw̄il ik̄ul byēsh n̄ j̄an̄ga nda bwé d̄u nyw̄il búúd n̄ m̄əlwəg n̄, í má bw̄il.» ⁹ †††Ngwól énḡəles, énḡəles al̄éel mú n̄m̄é nḡé j̄eel tâm j̄on̄ a nḡé c̄ gwów-gwōw n̄: «Múúd m̄ə ká kúd biin bá v̄uḡeli j̄é mpwoombú shí, a w̄íya máȳñḡyé m̄āñ nk̄í mpwóómbú, nk̄í mbwéd, ¹⁰ †††Zembî m̄ə bá n̄m̄é ngulal múúd wac̄ngú mpimbə j̄é nda bwé d̄u ngulal múúd m̄əlwəg n̄. A bá yə nyə gwo nyéd̄í bálá mpimbə d̄é, kú cweel n̄ gúl s̄á. Muud wac̄ng m̄ə bá bwəma n̄ cwúnd kú k̄uda n̄ fid̄é í nḡé gw̄j̄ yí. A bá bwəma n̄ cwúnd j̄ac̄ngú, miñk̄éñk̄é mí wénḡəles n̄ Mwâ Ncwəmb̄e bwé nḡé d̄ég. ¹¹ ††Buud bwé nḡé kúd biin mpwoombú shí, kúd n̄m̄é v̄uḡeli j̄é mpwoombú shí, bwé w̄íya n̄m̄é máȳñḡyé má j̄íná d̄é wá, yíle k̄uda í nḡé sá bwo cwúnd yí í bá nḡə bád kand̄ugə á kand̄ugə. Bwé bá yóola, n̄ mwásé n̄ bulú, kú n̄ wogá.» ¹² †††Í bá j̄i j̄a j̄ac̄ng n̄ miñk̄éñk̄é mi búúd mí mpúg j̄ícw, bá buud bwé nḡé baaḡel̄ isâ Zembî nyə á c̄ n̄ í b̄g yí, bwé nḡé *búḡela Yésus wá. ¹³ †††Mə mú gwág k̄al nḡé c̄ j̄on̄ d̄é n̄: «Cil̄g s̄á m̄ə z̄é jaaw wo ga: T̄ééd̄ k̄ík̄id̄ga, buud bwé é nḡə yə bwé njúl buud c̄ Cwám̄ba wá, báá bwé má j̄əla. Haaw, m̄ə Nk̄éñk̄é Shíshim, m̄ə nḡə maḡel̄ə n̄ bwé má j̄əla, bwé má yac̄wəla n̄ iséy byán̄, n̄c̄é mis-óólúgú myán̄ mí nḡə b̄x bwo.»

Bwé bá saag shí mishwun

¹⁴ ††††Mə músə n̄yngə k̄end mísh, m̄ə mú d̄ég nk̄údú áfufumá, muud njúl nk̄údú wac̄ng d̄é, a nḡé b̄x̄ela n̄ Mwân m̄ə múúd. Nyə á bə n̄ *t̄um gúmá lúúd, í njúl

† 14:4 Yúá 10.4-5 †† 14:5 Iza 53.9; Sof 3.12-13 † 14:6 Mat 24.14 †† 14:7 Sòm 146.6 †† 14:8 17.2; 18.2 ††† 14:9 13.15 ††† 14:10 15.7; 16.1, 19; 19.20; M̄et 19.24; Sòm 11.6; Zhe 25.15; Eze 38.22; Mat 25.41 † 14:11 19.3; Iza 34.10 †† 14:12 13.10 ††† 14:13 1.3; 16.15; 19.9; 20.6; 22.7, 14; Heb 4.9-10 †† 14:14 Dan 7.3-14; Mat 13.39-40; 17.5; 24.30; Mis 1.9 ††† 14:14 1.7, 13

s̄íyá n̄ or, a mbíd njəwá báágé bwé d̄u saag *blé n̄ ndé yí mbwéd. ¹⁵ Ngwól *énḡəles mú cúwo wú *Mpáanzé Zembî a nḡé k̄im gwów-gwōw nḡə c̄ n̄ muud nyə á bə a njúl nk̄údú yé n̄: «N̄wag báágé m̄əsaag dwō wo sáágug shí, n̄c̄é fwála lú m̄əsaag má wóós, id̄əw í mú miñḡwíy.» ¹⁶ Muud nyə á bə a njúl nk̄údú yé mú nḡə báágé m̄əsaag d̄é saag shí. ¹⁷ Ngwól énḡəles mú cúwo wú Mpáanzé Zembî nyísó j̄on̄ d̄é yí; nyə á bə n̄m̄é n̄ báágé m̄əsaag í njúl njəwá. ¹⁸ Ngwól énḡəles mú wú alat̄ar d̄é; nyāñ nyə á bə n̄ nkul m̄ə j̄wú n̄ k̄uda. A mú lás gwów-gwōw c̄ n̄ nyac̄ng nyə á bə n̄ njəwá báágé m̄əsaag yé n̄: «N̄wag báágé m̄əsaag dwō, wo k̄ég shí, k̄ə nḡə sámb̄ ikañ í *v̄inyə nḡə s̄eñg, í má sh̄in t̄é.» ¹⁹ †††Énḡəles mú nt̄ag nḡə báágé m̄əsaag d̄é. A mú k̄ə shí, k̄ə nḡə sámb̄ ikañ í v̄inyə n̄ nd̄éé, k̄ə d̄u shwu m̄əma fad̄uga d̄é, kú mpim-bə m̄ə Zembî í é nyām byo yí. ²⁰ Fad̄uga j̄ac̄ng í á bə, wo wú ngwéla k̄ə bugád. Bwé á ka k̄ə nyām byo wú. Í á ka bə, bwé nḡé nyām nt̄əni, m̄əcíí má mú d̄u j̄úg n̄ j̄úg j̄úg j̄úg, má sá m̄əma shwumb. Shwumb n̄ í á bád n̄ nd̄éé k̄ə wóós cé mpu kab̄elí, í á nḡə wō n̄ nd̄éé k̄ə j̄ee wóós ókilomáda mit̄ad mil̄óol ††.

Okwaag-jumə zangbá wâ mæzhúgúlá

¹⁵ †††Mə mú d̄ég dúlúgá *shimbá í má n̄yngə wóós j̄on̄əd. Í á mpu bə ázəgá-d̄ég, sá á káámúg. Í á bə, w̄énḡəles zangbá bwé mbíd okwaag-jumə zangbá wâ mæzhúgúlá, b̄wac̄ng Zembî m̄ə bá cas̄elə nyadálə yé n̄ ndé wá.

² †††Mə mú d̄ég gúl sá njúl nda m̄əma m̄āñ, í nḡé faan n̄m̄é nda yēn, í nḡé bə f̄elá n̄ k̄uda. Mə mú d̄ég ñ, buud bwé á bə n̄, nkul nyán̄ í á nt̄z̄ biin í nt̄z̄ v̄uḡeli j̄é nt̄z̄ n̄m̄é tâñ í nḡé bwəma n̄ j̄íná d̄é wá, m̄ə mú d̄ég búúd b̄wac̄ng bwé t̄él m̄əma m̄āñ m̄ac̄ngú, bwé mbíd ib̄f̄nz̄há Zembî nyə á yə bwo yí. ³ ††††Bwé á nḡə shil ngwa má Moyíz sóol m̄əsáal má Zembî, ngwa wúsé n̄m̄é ngwa m̄ə Mwâ Ncwəmb̄e yí. Bwé á nḡə c̄ ngwa wac̄ng d̄é n̄:

Yé Cwám̄ba wúsú Zembî á nkul nyēsh,
misóólúgú myō mísa mi ázəgá-d̄ég, mi á káámúg.
Mæzh̄í wó d̄u kyey má m̄əsə ot̄t̄əlí,
m̄əsə mæzh̄í m̄ā ob̄úb̄alé,
yé N̄jwū nḡé j̄wú n̄ ik̄ul í cúgə *Oyúden yé.

⁴ ††Yé Cwám̄ba,
z̄é j̄i n̄ nkul sá múd̄égú n̄ nyə afúnd̄əyé j̄íná dwō,
nyə aȳəyé dwo gúmá yé.

N̄ji wo wé j̄é Zembî;
ik̄ul byēsh í bá zə,

zə kúd wo m̄əmpwoombú shí,
n̄c̄é wóó sámb̄el̄ə wó d̄u cígal míl̄ású yí í á má nyîn.

⁵ †††Mə músə n̄yngə k̄end mísh, m̄ə mú d̄ég Mpáanzé m̄ə juw j̄on̄ d̄é, í njúl banda í d̄u lwó n̄ Zembî jisə búúd

†† 14:19 19.15; Iza 63.1-6 †† Cilyá á yág wúsə n̄ «os̄t̄ad t̄óshin n̄ mit̄ad mísamān». ††† 15:1 4.5; 15.7; 16.1; 17.1; 21.9 ††† 15:2 4.6; 5.8; 13.15, 18; 14.2 ††† 15:3 4.11 18 15:3 16.5-6; 19.2; 22.12; Mbá 32.4; Sòm 145.17 MmN 15.1; Sòm 111.2; 139.14 19 15:4 14.7; Sòm 86.9; 98.2-3; Iza 2.2-3; Zhe 10.6-7 20 15:5 11.19; MmN 40.34; Mis 7.44

bé dí yí. ⁶ *Wáéngəles zəngbá bwə mú wú cínəng cwū, wáéngəles bwə á bə ná bwə zə jág jugəshi shí nə ok-waag-jumə zəngbá wá. Mimbwéedí myán mí á bə leedyá nə fwámé lē ^{††} njúl nkí jág fumə, nkí nkənəwa; bwə á bə bwə mə fif mífwanğə mí or míkugəd. ⁷ *Mikuwó mí isā mínñ míni, gúl í mú yə wáéngəles zəngbá ɔni ikwōw zəngbá. Ikwōw byəwəng í njúl síyá nə or, í njúl lwándúlá nə mpimbə mə Zembí ná cwó, Zembí ngə cəgə kandəgə kandəgə yé. ⁸ *Yíle í mú bídugi *Mpáánzə Zembí ná nkáá; nə ndéé, kú nə muud mə bá nə nkul nyíi Mpáánzə té nē wēsh, kə wóws ja wáéngəles zəngbá bwə bá shín ntáma shí nə okwaag-jumə zəngbá yí.

Ikwōw zəngbá

16 ^{††}Mə mú gwág dúl kál í ngə zhu *Mpáánzə Zembí, í ngə cɪ nə *wáéngəles zəngbá nə nkulú ná: «Kəgá nə ikwōw zəngbá bísə nə mpimbə mə Zembí ini, bi kəg shwu shí nyēsh».

² ^{††}Engəles ashúshwóogú mú kə nə jé kwōw kə shwu shí. Buud bwə á bə nə məyigyé mə biin, bwə á ngə kúd vəgəli jé məmpwoombú shí wá, dúlúgá váál mbíya cey-cey ígúságə í mú shwiy bwo nyúúléd.

³ ^{††}Engəles ábēé mú kə nə jé kwōw kə shwu mən. Məjúwó mə mən mə mú bə məcií məcií nda bwə ámə gwú múúd cínəng, ocúdu bēsh bwə ngə cəgə mən wá bwə mú shín yə.

⁴ Engəles aléel mú kə nə jé kwōw kə shwu míngwəzú nə mənəwəhəd, myēsh mí mú bə məcií məcií. ⁵ Mə mú gwág *éngəles mə jwú nə mənəwó yé mə cɪ nə Zembí ná:

Wo wá jé bále bə Zembí, wo Zembí jísə yé, wo nyəwəng wo á bwey bə yé;

wo jé tətəlí nə váál wó mə cígal mílósú ni.

⁶ [§]Nəcé bwə á gwú míngkəngkə mí búúd myō nə *buud ɔ mícúndə bwō,

sā jəwəng wə wó mə sá ná bwə ngúləg məcií yí. Sólúgú wəwəng í kwagá nə bwo.

⁷ ^{††}Mə mú gwág dúl kál í ngə zhu *alatār dē, í ngə cɪ ná: «Haaw! Yé Cwámbe wúsə Zembí á nkul nyēsh, sémbé wó də sámb búúd mílósú yí wúsə búbálé nə tətəlí.»

⁸ Engəles ányina mú kə nə jé kwōw kə shwu jwówéd. Jwów mú ləg nkul ná í jígalúg buud nə kuda jé. ⁹ ^{†††}Yáág yáág gúñ kuda mú jígal bwo. Bwə mú ngə lás nə Zembí bwaas bwaas mpu, nyə muud mə jwú nə okwaag-jumə ɔni yé, bwə yida ban ná bwə acéndé kuú njəwənd yə Zembí gúmə.

¹⁰ ^{††}Engəles atána mú kə nə jé kwōw kə shwu *caəngə mə biin dē. Yídúgú í mú shwiy nyədí faan dē ná nkwed, məcey mə mú bii búúd váál á ná muud ngə kwagələ júm. ¹¹ Bwə mú ngə lás nə Zembí á gwōw

† 15:6 1.13; Dan 10.5 †† Lē: Jisə dúl váál káandə ájujaam-bewō, nə lalələ kus. † 15:7 4.6; 14.10; 16.1 †† 15:8 MmN 40.34-35; Iza 6.4; Eze 44.4 †† 16:1 15.1; Sòm 69.25; Iza 66.6; Zhe 10.25 ††† 16:2 13.15; MmN 9.10 ††† 16:3 8.8; MmN 7.17-21; Sòm 78.44 § 16:6 17.6; 18.24; 19.2; Mbá 32.43; Sòm 79.3, 10; Mat 23.35, 37 §† 16:7 15.3 §†† 16:9 9.20-21; 16.11, 21 §† 16:10 13.1-2 MmN 10.21-22; Iza 8.22

*bwaasələ mpu nəcé məcey nə məfəñ bwə á bə nə ndí má. Nji, bwə nda bíd bów-bów míssólúgú myán.

¹² ^{†††}Engəles ásaməna mú kə nə jé kwōw kə shwu məma ngwəzú bwə jów nə Ifrāt yí. Ngwəzú í mú yísh shú nə mícɪ myā kómb jwów í də cúwo yí mí bág bə nə zhí.

¹³ ^{††}Mə mú dóg bów-bów míshíshim mílól mí mə wóws í, wúga wú nkəwəndú mpu dē, wúga wú biin mpu dē, wúga wú múúd mícúndə á íbəmb mpu dē. Bów-bów míshíshim nyəwəng mí á bə nəmə nda míkwoñ. ¹⁴ ^{†††}Jísə míshíshim mí məjamb mí ngə sá isā í ntə búúd nkul yí. Mí də kə mícɪ myā shí ga nyēsh dē, kə də səeəng bwo shú ná bwə bág sá lúmbəlí məma jwów bwə də jwə ná jwów mə Zembí á nkul nyēsh yí.

¹⁵ ^{†††}Cwámbe ngə cɪ ná: «Dəgí, mə bá zə nda júwəl. Muud ngə jé nkasə a ngə baagələ mimbwéedí myé ná a kú bá kyey shushwáas nwa shwōn yé, nywáá mə jəla.» ¹⁶ Míshíshim míni mí mú səeəng mícɪ kəl bwə də jwə hebəwə dē nə Armagədñ yí.

¹⁷ ^{†††}Engəles ázəngbá mú kə nə jé kwōw kə shwu ngúléd. Dúl kál í mú wú caəngə mə Zembí dē zə cúwo Mpáánzə Zembí, í mú cɪ ná: «Í mə bə.» ¹⁸ ^{†††}Mínjəs mí mú dagəwa, məjuñé gwíng, nkəl mpú ké saal, shí jág ntañəsa váál í afwóyé bwele ntañəsa té búúd bwə á jé shí ga dí yí. ¹⁹ ^{††}Məma ngwəla ányíní mú bówə mənkwəw məlól. Ikúl ishús míngwəla myán mí mú bwíl. Zembí mú kənd mísh məma ngwəla á *Babilon, a mú yə ngwəla wəwəngú kwōw nə mpimbə jé í ɔ də musələ nda məlwəg. ²⁰ Í mú ka zə bə, mənkəwəmə mēsh shín wəenzh, mimbəñ myēsh shín jímb. ²¹ ^{††}Yáág-yáág mətáləmu mə mú ngə wú jəñ dē ngə zə kadəwa buud nyúúléd, búgú mətáləmu ngwúd jee jílə okílo məwóm məññ. Buud bwə mú yida *lás nə Zembí bwaasələ mpu nəcé kwaag-jumə á mətáləmu ni nyə á nyaan ntə mínji.

Babilon mə bá bwəma nə intúgúli

17 ²⁰Nə ndéé, *wáéngəles zəngbá bwə á bə nə ikwōw zəngbá wá, ngwūd a cínəng mú zə cɪ nə mə ná: «Záá, mə zəg lwó wo intúgúli í bá bii mbyóəng múdá í á mə kwambələ jija mpədúgá míshwú ni yí.

² ²¹Nyədí wə mícɪ myā shí mí á wusə mənyúul jəngə dē yé; buud ɔ shí bwə á fudə nə jəngə dé nda bwə də fudə nə məlwəg ná.»

³ ²²Engəles éne mú kə nə *jím jām nyúl shí a shwéeshád. Mə mú dóg ngwól múdá njúl gúl biin dē, biin í njúl tətíñ nda kəzú. Biin ni í á bə nə mínə mə *bwaasələ mpu cilyá nyúul nyēsh, nyə nə mílúú zəngbá nə məlaag wúm. ⁴ ²³Múdá wəwəngú mimbwéedí myé mí á bə, míl tē nda məcií, míl tē nda kəzú. Nyə á bə nə míshəngə nə oñkaaw bwə njúl síyá nə or, nə íjimə í məkwóogú, búlúgá síyá nə kwóogú álal-kus bwə də jwə ná pēlələ yí. Nyə á bə nə bálá mbwəd, í njúl nəmə

§†† 16:12 Iza 11.15; 44.27; 46.11 §† 16:13 12.3; 13.1-2; MmN 8.2; Sòm 78.45 §† 16:14 11.17; 13.13-14; 19.20; Mat 24.24; 2Te 2.9 19.11-21 §†† 16:15 3.3, 18 §†† 16:17 16.1; Iza 66.6 §§§ 16:18 4.5; 6.12-13 18 16:19 14.10; 18.2 19 16:21 11.19; 16.9 20 17:1 Zhe 51.13 21 17:2 14.8; 17.18; 18.3; Zhe 51.7; Nah 3.4 22 17:3 biin: 13.1-2 23 17:4 18.3, 16; Zhe 51.7; Eze 28.13

síyá nà or, í njúl lwándúlá nà nyéé á lwaagwò lwaagwò isâ í jaŋga dé. ⁵ †Dúl jínó lú *ndím̄ba í á bə nyə cilyá mpwóómbúéd ná:

«*Babilon anéh̄n̄i, budá 3 jaŋga nyɔɔŋgá wáŋ, nyɔɔŋgá á dana dana isâ yâ shí ndon.»

⁶ ††Mə mú dúg múdá wɔɔŋg nə fud nda fud málwəg. Í á bə nyə fud ná nyə á ŋgul məcíí mə míŋkɛŋkɛ mi búúd nə məcíí mə búúd bwé á gwúyɔw nəcé Yésus wá.

Mə a jag bul káam ja mə á dúg nyə yí. ⁷ †Ŋgəles mú cí nə mə ná: «Wo káam jí na? Mə é bágwələ wo ndím̄ba mə múdá éne, tɔɔ ndím̄ba mə biin í ŋgə ŋkɛny nyə ni, biin jí nə milúú zəŋgbá nə məlaag wúm ni.

⁸ ††«Biin wó ámə dúg ni í á shí bə, í cúgé ná. Í bá bád wú bɛ ncím̄ə dɛ kə kúl í bá kə jɛɛ yí. Ná ndéé, buud ɔ shí bwé bá káam ja bwé bá nyiŋgə dúg biin ni yí, bwé bá káam nəcé í á shí bə, í cúgé ná, nji í bá nyiŋgə nyín. Buud ɔ shí bwé bá káam 3ni, í bá bə bɔɔŋg mínə mə cúgé mícilyá kálaad dɛ wá; nəcé téeéd námə ja Zembí nyə a fwɔ shí nə gwów yí, mínə mə bwey bə mícilyá kálaad á cug dɛ.

⁹ ††«Í jii wa ná muud wám̄bəlóg isâ nə fəg. Milúú zəŋgbá wó dúg míni, jisə mimbéh̄ŋ zəŋgbá kúl múdá éne mə kə ji yí; jisə námə mící zəŋgbá. ¹⁰ Mící zəŋgbá myɔɔŋg dɛ, mítɔɔn mí cúgé ná mící, ŋgwúɔd wusə, ŋgwúɔd í afwóyé zə. Ja wāŋ í bá zə yí, í bá zə ji nji fúfwálá cíg-cíg. ¹¹ Biin í á fwo bə, í cúgé ná nyiŋgə bə ni, gwámɛfwó jisə cí á mwɔɔmb. Bəŋŋŋ mící zəŋgbá wə búésə; a ŋgə námə kə kúl á kə jɛɛ yí. ¹² ††Məlaag wúm wo ámə dúg mən̄i mēsə micí wúm. Myāŋ mí afwóyé ná bə nə məfaan mə íjwúga; nji, bəŋŋŋ biin bwé é jwú nji wəla ŋgwúɔd. ¹³ Mící myɔɔŋg myésh mísə nə tédúgá ŋgwúɔd, nə mí yə biin mpífə nyán nə ŋkul ijwúga nyán.

¹⁴ ††Myésh mí é lúmbəli nə Mwā Ncwəmbə, nji Mwā Ncwəmbə nyə e cú bwo. Nəcə nywáá jisə Cwám̄ba míl mícwám̄ba myésh mí ŋgə gwɔɔ yí, Cí í jwú nə micí myésh yí. Bəŋŋŋ buud nyə á mə jɔw wá, bwé wə bwé bá cú mící myɔɔŋg. Nəcə nyə a féésh buud nyə á jɔw wá, búesə nyə wəabúgúlág.»

¹⁵ †Ŋgəles mú nyiŋgə cí nə mə ná: «Mishwú wo ámə dúg mbyóóŋg múdá mə kwambələ jiya mpédúgá míni, jisə ikúl, nə məŋkúmbə mə búúd, nə ilwoŋ, nə məkəl. ¹⁶ ††Məlaag wúm wo ámə dúg mən̄i bəŋŋŋ biin bwé bá fəm mbyóóŋg múdá, bwé déég nyə isâ byé byésh, a lúg shushwáás, bwé bá céég də nyə ifúndə ná ndéé jígal nyə kudad. ¹⁷ ††Bwé bá sá ntó nəcé Zembí nyə a wá bwo nji yéesh ŋgwúɔd lúúɔd, nji nə bwé sáág sâ nyə Zembí ŋgə jii yí; nə bəsh bwé tówúg cūŋ nə bwé yə biin icí byán, a báləŋgí nə dɛ nə ndéé kə wóɔs ja isâ Zembí nyə á cí yí í bá bwəma yí.

¹⁸ †«Nə ndéé, mudá wo ámə dúg éne, nyə wə ŋgwəla áh̄n̄í í ŋgə jwú nə micí myā shí ga myésh yí.»

Babilon mə bwíl

18 ^{§†}Ja mə mə shín dúg mbyóóŋg múdá ni yí, mə mú dúg ŋgwól *éŋgəles ŋgə shulə wú gwów nə yáág-yáág ŋkúl ijwúga. Milwanə myé mí mú kwan shí nyésh nə ŋgəŋ. ² ††A mú kím gwów-gwów ná:

*Babilon mə bwíl, ŋgwəla í á dɛ jwɔɔ ni í mə bwíl. Í músə jiya məjamb.

Í músə, mimbii mí íbów-bów í míshishim myésh kə ji cíŋŋŋ, mimbii mí íbów-bów í ínunú í ádɛdanə byésh kə ji cíŋŋŋ ^{§†}.

³ ††Í músə ntó nəcé ikúl í cúgé *Oyúden yí byésh í á nyiŋgəla jaŋga déɔ nda bwé dɛ nyiŋgəla íŋguləga dɛ ná ^{§§†}.

Micí myā shí mí á wusə mənyúul jaŋga dɛ nə nyə, buud bwé á dɛ kusha kúm shí ndon wá, bwé á bíg nə yáág-yáág tɔɔm yé ásɔ mísh.

⁴ ††Mə mú gwág dúl kəl mə cí jɔŋ dɛ ná:

Buud bām, wúgá ŋgwəla níɔd, bɛ bəg kú nyii *mísəŋ myéd, ókwaag-jumə bwé jélá nə bii nyə wá bwé á bá námə bii bɛ.

⁵ ††Nəcə misəŋ myé mí mə bágəwo məkú məkú kə wóɔs jɔŋ dɛ,

Zembí mə kənd mísh ólíŋŋŋ bəsh wā ŋgwəla níɔd.

⁶ †Ságá nyə nda nyə á ŋgə sá búúl ná.

Sā nyə á jugəshi muud nə ndí ja ŋgwúɔd yí, jugəshigá nyə nə gwo ija íbá.

Bálá nyə á ŋgulal buud nə ndí ja ŋgwúɔd yí, bɛ ŋgulal nyə nə gwo ija íbá.

⁷ †Bím̄bí nyə á dɛ bəgəwa nə isâ í gúmə byé nə tɔɔm yé ásɔ mísh yí,

télégá nyə cwúnd dɛ bímbí dɔɔŋg,

bɛ jil nyə məntágəla dɛ bímbí dɔɔŋg.

Nəcə a ŋgə cí na lámɛd ná: «Mə njul caŋgəd nda wúl cí múdá,

mə cugé kúsə, mə abúlé bwele bə nə shwiy.»

⁸ †Nda á ŋgə tédəga ntó ná, okwaag-jumə Zembí nyə á bwey kwəməsa nyə wá

bwé bá zə káda nyə jwów ŋgwúɔd. Í bá bə:

nə shwiy, nə məcey mə shwiy, nə zha;

kuda ka bá cumbal jígal nyə.

Nəcə Zembí Cwám̄ba, muud mə sámb nyə milósú yé jisə ŋkácíɔd.

⁹ †Mící myā shí myésh bəŋŋŋ bwé á wusə mənyúul jaŋga dɛ nə tɔɔm ásɔ mísh dɛ myá, mí bá jii máyə, mí bí məbów bɔd dɛ ²² shú déɔ ja bwé bá dúg yíle í ŋgə kə gwów nə a ŋgə jígə yí. ¹⁰ Bwé bá fúndə nə bwé ashíshé

§† 18:1 Iza 13; 47; Eze 27 §†† 18:2 14.8; 16.19; Iza 13.20-22; 21.9; 34.11, 14; Zhe 50.39-40; 51.8 §† Míl mícilyá mí ayág mí ŋgə cí ná «mimbii mí íbów-bów í ínunú myésh kə ji cíŋŋŋ. §† 18:3 17.2; 18.11-19; Iza 23.8; Eze 27.22-23, 33 §§† Ntó mə kə ná jaŋga dé í á mə gwíílyá ikúl í cúgé Oyúden yí. §§† 18:4 Iza 48.20; Zhe 51.45; 2Kr 6.17 §§§ 18:5 Mət 18.20 18 18:6 Sòm 137.8; Zhe 50.29 19 18:7 Iza 47.8-9 20 18:8 17.16 21 18:9 Eze 26.16-17; 27.30-35 22 Təðəwa.

† 17:5 Zhe 2.20; Ozê 1.2 †† 17:6 16.6 † 17:7 13.1-2 †† 17:8 13.3 3.5 †† 17:9 13.18 ††† 17:12 Dan 7.7, 24 ††† 17:14 19.16, 19; Mbá 10.17; Sòm 136.3; Dan 2.47; 1Tm 6.15 § 17:15 17.1 §† 17:16 17.2; 18.8; Ləv 21.9; Eze 23.29; Ozê 2.5 §†† 17:17 17.13

kúl á jí cwúnd dí yí, bwé dɛ tɔw shwóg-shwóg ka dɛ ci ná:

Nkwéé, nkú mɛma ngwála á Babilɔn e!

Nkú ngwála ínkácíd ga e!

Sémbýé mílǎsú wò í má shîn námé nji wəla ngwúdu!

¹¹ Buud bwé dɛ kusha kúm shí ndon wá ngə jii nyə nda bwé dɛ jii mbimbə ná, nəcé kú ná nə muud mə kúsé zhwog kúm búésá nə ndí yí. ¹² †Zhwog kúm dɔɔng dúsə, nə or, nə kwóógú bwé dɛ lúlə *mwaané nə ndí yí, nə ijimé í mákwóógú, nə kwóógú álal-kus bwé dú jɔw ná pèrlə yí, nə fwámé lɛ ††, nə mikáándé mí atítí nda məcíí, nə káándé nyanǵá bwé dú jɔw ná suwá yí, nə myá otítíí nda kɔɔ, nə mənáál má ílíí mēsh má anywa məcud, nə isá bwé dɛ sá nə mimbanɛ mi zhwóg yí, nə byɔɔng bwé cáág nə jɔjɔ ílíí, nə fwámé nkwanz, nə dúl váál nkwanz námé yí, nə dúl váál kwóógú álal-kus yí. ¹³ Kúm dɔɔng dúsə námé: nə fəláwa məwúdá bwé jɔw ná sinamɔn yé, nə mɔ́l məwúdá mé anywa fwɔ, nə olabínda, nə mɔ́l mékúl má líí bwé dɛ jɔw ná *mír má, nə dúl váál áshub ánywa məcud, nə məlwəg, nə məwúdá, nə miɔngug, nə *blé, nə iwoo í anúní, nə itɔw, nə ikabəlí, nə omətúwa íkabəlí í dɛ julə yí, nə mikwám, nə icɛg i búúd †.

¹⁴ Jɔjɔ ísá lám wò í á dɛ cɛɛl yí í músə wo cé jɔɔ.

Nə tɔɔm ásɔ mísh, nə isá í ánkənkənwə, í mé wú wo mǎbwəd.

Byésh ini, muud nyə abúle ná nyingə kwey byo.

¹⁵ ††Buud bwé á kusha kúm dɔɔngú bíg nə dwo wá bwé bá fúndə né bwé ashíshé kúl á jí cwúnd dí yí, bwé bá tɔw shwóg-shwóg ka ngə jii nyə nda bwé dɛ jii mbimbə ná. ¹⁶ ††Bwé bá ngə ci ná:

Nkwéé, nkú mɛma ngwála á Babilɔn e!

Ngwála ni í á dɛ bə nə fwámé lɛ!

Mikáándé myé mí á də bə, míl tɛ nda məcíí, míl tɛ nda kɔɔ.

Ngwála ni í á dɛ bə nə or nə ijimé í mákwóógú,

nə məkwoógú mé álal-kus bwé dɛ jɔw ná pèrlə yí!

¹⁷ Bímbí lú kúm dɔɔng dēsh wé mé jímb nji wəla ngwúdu ga?

Nə omása bwé jwú nə ititíma wá, nə buud bwé jáánd ititíma byɔɔng dí wá, nə oɔɔgəɔ-shwɔngɔ bwé júlé ititíma wá, nə buud bēsh bwé ngə bə nə mənywa mənə wá, bēsh bwé á dɛ gwaa tɔw, ¹⁸ †††dɛ dúg yíle mǎjígə mə ngwála, bwé ka dɛ kím ná: «Wáyé ngwála í á bwele bə nda jɔ-jɔ ngwála ga yí?» ¹⁹ Bwé á ka dɛ shwu mifumbyá mílúúdu, bwé ngə jii, bwé ngə tədəwa, bwé ngə jii nda bwé dɛ jii mbimbə ná, bwé ngə kím onkwiiimbyé ɔ shwi y ná:

Nkwéé, nkú mɛma ngwála á Babilɔn ey!

Ngwála í á sá né buud búésá nə ititíma mán wá

bēsh bwé bígúg nə kúm dé yí!

Wé ɔ mé bándá lúg cwúdu nji wəla ngwúdu ga?

²⁰ †††O yé búúd bí jɔɔ dí wá, gwágúgá məshusəg nə ngwála ni ciiimələ!

† 18:12 Eze 27.12-24 †† Lɛ: Jisə dúl váál káándé ájujaambəwó, nə lalúlə kus. † Dɛ kusha ícɛg i búúd nda kúm. †† 18:15 Iza 47.15; Eze 27.36 †† 18:16 17.4 ††† 18:18 Eze 27.28-34 ††† 18:20 12.12; Zhe 51.48

Tɔɔ bí miɔkɛɔkɛ mi búúd, nə *buud ɔ lwámá, nə bí *buud ɔ mícúndé, gwágúgá námé məshusəg.

Nəcé, ja Zembí mé sámɔ Babilɔn lésú yé tətəlí ni, a mé kunda bí.

²¹ †Nə ndéé, gúl nkácíd éngəles mú nkény dúl mɛma kwóógú ††, a mú wánɔwə wusə dwo mənə nə nkulú, nyə ná:

Ntúni wé sé mé bá wánɔwə wusə Babilɔn yé, nə

nkulú,

mɛma ngwála ni í abúle ná nyingə bwele nyín.

²² †††Nə məkál mé íbínzhá,

nə məkál mé óseye isəsa

nə məkál mé ílúlwónj í ábulya məkəl,

nə məkál mə mícwónj í,

ngwúdu nə ngwúdu í abúle ná gwíig wódí.

Tɔɔ muud mə sá gúl séy mǎbwé yé,

tɔɔ ncíndé né bwé ngə kwaag ifwán í abúle ná námé bə.

²³ †††Bá bá bə, kú ná nə tɔɔ ingəngə né lámɔa dúsə

njidá,

kú ná gwádəga tɔɔ məshusəg mə né ncwómá bá sás bwé ngə kúnɔw béya.

Í bá bə ntɔ nəcé okusha ɔ kúm bwə wé bwé á bul bə,

wo á shig ikúl í cúgə Oyúden yí byésh

nə misóólúgú mí jamb wo á dɛ sá myá.

²⁴ †††Wo wé jí nə mpwenə shwi y

mə búúd ɔ mícúndé nə miɔkɛɔkɛ mi búúd,

tɔɔ bɔ́ólúgá bēsh bwé á cígəɔw məcúɔ shí nyésh dí wá.

Mingwa mi gúmə jɔɔɔ

19 †††Ja isá ini í má shîn yí, mə mú gwág nda kúde zhwog buud bwé ngə kím jɔɔ dí, bwé ngə ci ná:

*Aléluya! Zembí wúsú wé mé dɛ cɛg búúd,

milwané nə mpífé bíse Zembí wúsú isá byé,

² †††nəcé á dɛ cígal mílǎsú tətəlí né jəlá.

A mé sámɔ lésú mé mɛma mbyóóng múdá

í á ngə ntáma shí nə jəngə yí,

a mé kunda ósɔɔ ɔ mǎsáal bé,

a mé yá nə mbyóóng múdá í á gwú bwo yí.

³ †††Bwé mú ci ja ábeé ná:

Aléluya! Yíle jé í ngə kə gwɔw

kandəgə á kandəgə.

⁴ †††Ocúmbá buud məwúm mǎbá nə ónɔ bənɔn

mikuwó mí isá mínɔ bwé mú kúd mǎmpwoombú shí,

yə Zembí muud njúl caɔngəd yé gúmə, bwé ngə ci ná:

«Amen! *Aléluya!»

Zaɔ bá mé Mwá Ncwəmbe

⁵ †††Dúl kál í mú wú *caɔngə mə Zembí ná:

Bí bēsh osɔɔ ɔ mǎsáal ɔ Zembí wúsú,

§ 18:21 Zhe 51.63-64 †† Kwóógú dɔɔng í njúl nda məkwoógú bwé á dɛ kwaag ifwán cíɔɔng yág má. ††† 18:22 Iza 16.10; 24.8; Eze 26.13 †† 18:23 Iza 23.8; 47.12; Zhe 7.34 ††† 18:24 16.6; Iza 26.21; Zhe 51.49; Eze 24.7-8 †† 19:1 4.11 †† 19:2 15.3; 16.6; 22.12; Mbá 32.43; Sòm 79.10 ††† 19:3 Yíle: 14.11; Iza 34.10 ††† 19:4 4.4, 6; 5.7; Sòm 106.48 ††† 19:5 11.18; Sòm 22.25; 115.13; 134.1; 135.1

bí ngə gwɔ́ɔ nyə wá,
 ozhizhe ɔ búúd nə fwámé búúd, ságə́sə́gá nyə.
 6 †Mə mú sə gwág dúl kál nda kúdə zhwog buud bwə
 ngə kɛ́m, nda məjúwó mə mpə́ŋ mə ngə shwo, nda
 məma ŋkél mpú ngə saal; kál dɔɔŋg í á ngə cɪ ná:
 Alélúya! Zembí Cwám̄ba, Zembí á ŋkul nyēsh mə ŋwa
 ijwúga byé.
 7 ††Sə gwágúgá məshusəg, sə kɔɔs, sə yə nyə gú má,
 nəcé zaŋ bā mə Mwā Ncwəmbə í zə sɛ́y,
 mudá á zə bá yé mə shɪn kwəməsa.
 8 †Bwə mə yə nyə káándə́ í njúl fwámé lɛ́ ††
 í ngə fumə məfumə mə áŋkəŋkənwá.
 Fwámé lɛ́ wɔɔŋg wə misɔ́lɔ́gə́ myā tətəlí míŋkəŋkə́ mi
 búúd mí á ngə sá myá.
 9 ††Engəles mú cɪ nə mə ná: «Ciləg ná: Buud bwə mə
 jɔwɔw nə bwə zəg də dína bā mə Mwā Ncwəmbə wá,
 báá bwə mə jəla.» A mú nyiŋgə cɪ ná: «Obúbálé ɔ́ íciyá
 ɔ́ Zembí wə ɔ́nɪ.» 10 ††Ja á mə cɪ nə mə ntəni yí, mə mú
 wusə nyúul nyədí shí məkú mbúmbudí nə mə yə nyə
 gú má. Nyə ntāg nə mə ná: «Mbɔ́! Kú bɛɛg sá ntəni! Mə
 ji muud gwoonŋ wən nə shé ngə sɛ́y sɛ́y ngwúnd, binɔ́ŋ
 omínyɔŋə́ bwə́ bwə́ ngə́ bwiiŋg lán mə Yésus wá.
 Yidagú yə Zembí gú má! Obúbálé shé ngə́ bwiiŋg shú
 mə Yésus wá bwə́ ngə́ zhu sā nyə́mɛ́fwó nyə́ a cɪ yíid.»

Nda Kríst mə bá nyiŋgə zə ná

11 ††Mə mú dúg jonə nə bagə́, wo dúg kabəlí áfufumə́,
 muud njúl gwo gwɔ́w; bwə́ dúgə́ jɔw múúd wɔɔŋg nə
 Abúgə́ nə Afwámɛ́. Nyə́ wə́ mə́ də́ cígal mílɛ́sə́ ótətəlí
 dɛ́, də́ nəmə́ lúmbəli dɔ́ɔmb ótətəlí dɛ́. 12 †A ji nə mísh
 mə́ ngə́ lwenya nda miŋgwiile, a mbíd ncúlyá mitúm
 mí ícɪ lúúd. Jínə́ dé́ dɛ́sə́ cilyá váál múúd shús cúgə́ nə
 ŋkul lɔ́ yí, njɪ nyə́mɛ́fwó. 13 ††Kúúd á jɛ́ nə ndé́ nyúul
 yí jísə́ nə məcií nə lwob. Jínə́ dé́ wə́ Ciyá mə́ Zembí.
 14 ††Misám̄bá mí dɔ́ɔmb mí sə́ jonə́ dɛ́ myá mí á ngə́ bɛ́
 nyə́, bēsh bwə́ njúl íkabəlí í áfufumə́ dɛ́, bwə́ mbid
 mimbwéedí mí fwámé lɛ́, a njúl ŋkí fumə́, fúbán nə
 fwɔ́-fwɔ́. 15 ††Nyə́ á bə́ nə wál-wál kafwele í ngə́ cúwo
 nyə́ mpu dɛ́ nə́ a zə́ cugal íkúl í cúgə́ *Oyúden yí. A bá
 fála byo nə ŋkúnd, a nyām bwo nda bwə́ də́ nyām ísā
 fadə́ga dɛ́ ná, lwólə́ nə́ mpimbə́ mə́ Zembí ŋkul-nyēsh
 í mə́ bul yáág. 16 ††A ji nə cilyá nyədí kúúd dɛ́ nə nyədí
 jwu dɛ́ ná:

Cí í jwú nə micí myēsh yí,
 Cwám̄ba míl mícwám̄ba myēsh mí ngə́ gwɔ́ɔ yí.

17 ††Mə́ mú dúg ngwól *éngəles təl jwɔ́wúnd tətəlí. A
 mú kɛ́m gwɔ́w-gwɔ́w cɪ nə inunú byēsh yā gwɔ́w ná:
 Zəgá! Sɛɛŋgyagá bí zəg məma dína mə́ Zembí dɛ́,
 18 ††zə́ də́. Bí mə́ zə́ də́ míshwun mí micí, nə míshwun
 mí ójwú-buud nə ozimbí wā gwɔ́w-gwɔ́w, nə míshwun
 mí íkabəlí nə buud bwə́ ngə́ kyey nə byo wá, buud

† 19:6 11.17; 14.2; Sòm 47.5-9; 96.7-10; Zak 14.9 †† 19:7 21.2
 † 19:8 6.11 †† Lɛ́: Jísə́ dúl váál káándə́ ájɛ́jaambə́wə́, nə lalúla
 kus. †† 19:9 14.12; Iza 25.6; Mat 22.2; Luk 14.15-16
 21.5; 22.6 ††† 19:10 6.9; 22.8-9 ††† 19:11 4.1; 19.2; Sòm
 72.1-14; 98.9; Iza 11.4; Eze 1.1-3; Mís 7.56 § 19:12 1.14-15; 2.17
 §† 19:13 Iza 63.1-6 §†† 19:13 Yuá 1.1 §† 19:14 6.2-8, 11 §††
 19:15 1.16; 2.26-27; 11.17; 14.14-20; Zhe 25.30-31 §† 19:16 17.14
 §† 19:17 Eze 39.4-5, 17-19 §†† 19:18 13.16

bēsh, tɔɔ ofəlɪ tɔɔ mikwám, tɔɔ ozhizhe ɔ́ búúd tɔɔ
 fwámé búúd.
 19 ††Mə́ mú dúg biin bə́nɔ́ŋ micí myā shí nə misám̄bá
 mí dɔ́ɔmb myáŋ bwə́ mə́ sɛɛŋgya nə́ bwə́ zə́ lúmbəli nə
 Muud njúl kabəlí áfufumə́ dɛ́ yé bə́nɔ́ŋ bé ózimbi.
 20 ††Bwə́ mú ntāg bii biin, bii nəmə́ *múúd micúndə́ á
 ibəmb, nyə́ muud nyə́ á də́ shiig buud nə məma
 *məshimbá nyə́ á də́ sá mísh mə́ biin dɛ́ yí. Buud nyə́ á
 də́ shiig wá bwə́ wə́ bwə́ á də́ magələ́ nə́ bwə́ wág bwo
 məyiigyé mə́ biin, bwə́ də́ kúd və́gəli jé məmpwoombú
 shí wá. Bwə́ mú wusə́ biin bá *muud micúndə́ á ibəmb
 cwoogú kuda dɛ́ mikuwó, kuda nə́ fidə́ í ngə́ bəmb.
 21 Kafwele í á ngə́ cúwo muud kabəlí áfufumə́ mpud yí,
 í mú gwú bɔ́lɔ́gə́ bēsh. Inunú byēsh í mú də́ míshwun
 myáŋ nə́ ndéé jilə́.

Ijwúga tãŋ mimbú tɔ́shin

20 18Ja ísā íni í mə́ shɪn bə́ ntəni yí, mə́ mú dúg ng-
 wól *éngəles ngə́ shulə́ wú gwɔ́w a mbíd juwəga
 bí ncímə́ nə məma kwoolú íŋkwánz. 2 19A mú maməsə́
 bii ŋkɔɔndú éne, nywā a yág jísə́ Njwú məjamb yé
 wɔɔŋgú, nyə́ *Sátan, a mú wɔ́lə́ nyə́ məŋkəda; a bá ji
 məŋkəda mɔɔŋg dɛ́ mimbú tɔ́shin. 3 A mú wusə́ nyə́ bí
 ncímə́ dɛ́ nə ndéé a fad mpumbé, wá məyiigyé ŋguɛd.
 Nyə́ á fad ŋkɔɔndú éne ntəni nə́ a jíg kú ná nyiŋgə́ ngə́
 shiig íkúl í cúgə́ *Oyúden yí, kə́ wɔ́s ja mímbú tɔ́shin
 mí bá shɪn yí. Ja mímbú myɔɔŋg mí bá shɪn yí, í bá jɪ nə́
 bwə́ bídúg nyə́ fúfwálá.

4 20Mə́ mú dúg ícaəŋgə́, buud bwə́ mú zə́ ji ícaəŋgə́
 byɔɔŋgúnd. Zembí mú yə́ bwo ŋkul nə́ bwə́ ngə́g nə
 sámb mílɛ́sə́. Mə́ mú nəmə́ dúg *míshíshim mí búúd
 bwə́ á cígɔw məcə́ŋ wá. Bwə́ á cígɔw məcə́ŋ nəcé́ bwə́
 á wá cəg ján ngə́lə́ bwaəgələ́ lán mə́ Yésus dɛ́, nə
 ngə́lə́ bwiiŋg Mílɛ́sə́ mí Zembí wá; bɔɔŋg bwə́ áshígé
 kúd tɔɔ biin tɔɔ və́gəli jé məmpwoombú shí wá, bwə́
 áshígé wə́ya məyiigyé ŋkí mpwóombúnd ŋkí mbwəd wá.
 Buud bɔɔŋg bwə́ mú gwúm nə́ ndéé bə́nɔ́ŋ *Kríst bwə́
 mú bə́ nə ijwúga tãŋ mimbú tɔ́shin. 5 Mílúgá mímbim-
 bə́ mí áshígé fwo gwúm té mímbú tɔ́shin mí áshígé
 fwo shɪn yí. Buud bwə́ á gwúm bə́nɔ́ŋ Yésus zə́ bə́ nə
 ijwúga tãŋ mimbú tɔ́shin wá, gwúmélə́ áshúshwóógú
 wə́nɪ. 6 21Buud bwə́ gwúm gwúmélə́ áshúshwóógú wá
 bwə́ mə́ jəla, báá bú sə́ miŋkəŋkə́ mi búúd. Shwi y ábɛé í
 ábɛ́lé ná kúnnya nə́ bwo, bə́nɔ́ŋ Kríst bwə́ bá yida bə́ nə
 ijwúga tãŋ mimbú tɔ́shin.

7 Ja mímbú tɔ́shin mí bá shɪn yí, bwə́ bá yíl Sátan
 mímbwugə́d, 8 22a mú bá cúwo tɔ́n kə́ ngə́ shiig íkúl í
 cúgə́ Oyúden yí məkug mə́ shí mánɔ́ dɛ́, ntó ji nə́ Gɔg
 nə Magɔg 23; kə́ ngə́ shiig bwo nə́ ndéé bwə́ mú sɛɛŋ-
 gya ŋkí bulya nda shɛ́ nyísə́ m̄ŋ yí, nə́ bwə́ sá dɔ́ɔmb.
 9 24Bwə́ á ka mpyáánz shí nyēsh, bwə́ lyə́ ngwə́la Zem-
 bí mə́ céel yí, kúl bag dé́ dɛ́sə́ yí, lyə́ wə́ nə́ kyesh. Nji,

§§† 19:19 17.12-14; Sòm 2.2; Eze 38.2-9, 14-16; Zak 14.2 §§§
 19:20 13.1-2, 13, 15 14.10; 20.10, 14; 21.8; Iza 30.33 18
 20:1 10.1; 18.1 9.1 19 20:2 12.3, 9 20 20:4 6.9;
 13.15; Dan 7.9, 22; Luk 22.30; 1Kr 6.2 21 20:6 1.6; 2.11 22 20:8
 13.14; Zho 11.4; Eze 38.2, 10-12 23 Gɔg nə́ MAGɔG: Ntəni wə́ múúd
 micúndə́ Ezekyé́l nyə́ a jɔw buud bwə́ ngə́ lúmbəli nə́ kúl mə́ Zembí

kuda í á wu jon dǵ zə cumbal jígal bwo. ¹⁰ †Nə ndéé Njwú məjamb nyə á ngə shiig bwo yé mú wusɔw cwoogú kuda nə fidə dǵ, kúł biin bá *muud micúndə á ibəmb búśá yí. Kuda í bá təl bwo cwúnd dǵ kandəgə á kandəgə.

Sémbyé mílészú áməzhúgúłá

¹¹ ††Mə músə ka dǵg məma *caangə áfufumə, muud njúl cínɔng. Shí nə gwów í mú wəenzh wú múúd wɔɔng míshéd, í jímb kú ná nyiŋgə bə. ¹² ††Mə mú dǵg búúd bwə á yə wá, tɔɔ ozhizhe ɔ búúd, tɔɔ fwámé búúd, bwə təl otətəl í mpwóombé caangəd. Okálaad bwə músə bényɔw. Mpúsə búni, bwə mú nyiŋgə bēny ngwólégá íshús, nyān njúl kálaad á cəg. Zembí mú ngə sám̄b buud bwə á yə wá mílészú, ngə bə mǐsɔ́légú myān. ¹³ Bɔɔng búúd bwə á yə máŋ wá, máŋ mə mú nyiŋg bwo, shwiŋ nə baŋ mǐnjĩm í mú námé nyiŋg báŋ. Zembí mú ngə sám̄b muud yēsh mílészú, ngə bə mǐsɔ́légú myé. ¹⁴ ††Bwə mú wusə shwiŋ nə baŋ mǐnjĩm bí kudad: shwiŋ ábēé wə wusɔwúlə bí kuda dǵ. ¹⁵ ††Muud yēsh jíńé í á bə kú nyĩn kálaad á cəg dǵ yé nyə á wusɔw bí kudad.

Gwów ágúgwáan nə shí ágúgwáan

²¹ ††Nə ndéé, mə á ka dǵg gwów ágúgwáan nə shí ágúgwáan. Gwów áshúshwóógú nə shí ashúshwóógú í á shí jímb, tɔɔ mǎŋ, mə kú ná nyiŋgə bə. ² †Mə mú dǵg Yurúsəlem ágúgwáan, ŋkǣŋkǣ ngwəla ngə shulə wú gwów wə Zembí. Í á bə í mə shĩn cwɔ nyúul nda mudá mə kwísha ná a kə béya yé. ³ ††Mə mú gwág dúł kál í ngə wú *caangə mə Zembí dǵ, í ngə cǐ nə ŋkulú ná: «Zembí bəńɔŋ buud banda dáŋ wəga. Zembí mə zə jí búúd dǵ, buud bwə músə bə búúd bé, nyə ntāg Zembí wáŋ. ⁴ ††A bá cind bwo məzhwíle mēsh, bwə ábúlé ná bwele dɛ yə, bwə kú ná bwele dɛ sá məshwiŋ, kú ná bwele jug nə məcɛy. Isā í acwúlú í á mə cǵ.»

⁵ ††Muud nyə á bə a njúl caangəd yé mú cǐ ná: «Wo mə dǵg í? Mə ngə sá isā byēsh ogúgwáan.» Nyə námə ná: «Ciləg isā íni, nəcé iciyá byām bíśə í abúgúlag, bíśə obúbálé.» ⁶ ††A mú námə cǐ nə mə ná: «Í mə bə! Mə jí Alúfa, mə Oméga †. Mə jí Mətéédúlé, mə Məshíné. Muud ngə gwág shwáásúlə minú yé, mə e yə nyə məjúwó mə ncwuh á cəg, a ngul mwo ashwā. ⁷ ††Muud yēsh mə bá ntɔ yé, dé kɔw mə bá yə nyə wəni, mə ka námə bá bə Zembí yé, nyə bə mwān waamə. ⁸ ††Buud bwə júłə mǎnyúul fúndə cúwúlı wá bāŋ í, nə buud bwə á mə yɔw búgúłálə Yésus wá, nə bɔɔng bwə á mə

wá yé. Wo jí nə ŋkul dǵg gwo Eze 38 nə 39 dǵ. 24 20:9 Ilŋ 2; 2Oj 1.10, 12; Sóm 78.68; Eze 38.22; 39.6 † 20:10 19.20 †† 20:11 5.7; 6.14; 21.1; Sóm 114.3, 7; Mat 24.35; 2Pr 3.10 † 20:12 3.5; 22.12; Dan 7.9-10 †† 20:12 MmN 32.32 †† 20:14 20.10; 1Kr 15.26 2.11 ††† 20:15 3.5 ††† 21:1 21.5; Iza 65.17; 2Pr 3.13 § 21:2 3.12; 19.7; 21.9-22.5; 22.17; Iza 52.1; Mat 22.2; Gal 4.26; Heb 11.16; 12.22 †† 21:3 7.15; Lav 26.12; Eze 37.26-28; Zak 2.9; 2Kr 6.16 ††† 21:4 7.17; Iza 26.19; 35.10 †† 21:5 5.7; 21.1; Iza 43.19; 2Kr 5.17 19.9 ††† 21:6 1.8; 7.17; 22.1; Iza 55.1; Zak 14.8; Yuá 7.37 †† Ikaŋgá íbá íni bíśə, nə kaŋgá áshúshwóógú nə áməzhúgúłá yə kál lú gərék. †† 21:7 2Sa 7.14; Eze 11.20 ††† 21:8 2.11; 19.20; 21.27

sá icəg ŋkí dana mísh mə Zembí dǵ wá, nə ogwúl ɔ búúd í, nə buud ɔ jaŋga, nə buud ɔ ncidə, nə buud bwə ngə yə ozembí wá yadég gúmə wá, nə mǐnjĩnjǵ, búni bēsh bwə bá shúgəla ŋjí bí kuda nə fidə dǵ, shwiŋ ábēé wəni.»

Yurúsəlem ágúgwáan

⁹ ††Nə ndéé, wəéŋgəles zaŋgbá bwə á bə bwə mbíd ikwəw zaŋgbá lwándúłá nə okwaag-jumə zaŋgbá wə məzhúgúłá wá, ngwól á cínɔngú mú zə lás nə mə ná: «Záá, mə zəg lwágələ wo mudá mə zə béya yé, mudá mə Mwā Ncwəmbɛ.»

¹⁰ 18A mú kə nə *jĩm jām wúl məma mbəŋ dǵ gwəw. A mú lwágələ mə Yurúsəlem, ŋkǣŋkǣ ngwəla ngə shulə wú gwów wə Zembí. ¹¹ 19Í á bə nə mǐlwanə mí Zembí, í ɔ dɛ lwenya nda jɔɔ kwóógú bwə dɛ jɔw nə zhāspə yí, zhāspə wɔɔng njúl wo təl ká wo ngə dǵg ká, námə nda yēn kristāl. ¹² 20Yurúsəlem wɔɔng nyə á bə nə məma gwaa-gwaa mǎnyuh mə mə lyɛ íkómb byēsh nə kesh, mǎnyuh mɔɔngú nə mǐmpumbé wúm nə mǐmbá, nə wəéŋgəles wúm nə óbá bwə njúl isándálé. Mǐnə mə á bə námə mǐcilyá cínɔng mǐmpumbéd, mǐnə mə íbēend wúm nə íbá yā bwán ɔ *Izəryél. ¹³ Mǐmpumbé wúm nə mǐmbá mɔɔng mí á bə, kómb jwəw í dɛ cúwo yí mǐmpumbé mílɔɔl, *mǎncwúm mə jwəw ²¹ mǐmpumbé mílɔɔl, *mǎkɔ́l mə jwəw ²² mǐmpumbé mílɔɔl, kómb í dɛ jímə yí mǐmpumbé mílɔɔl. ¹⁴ 23Bwə á fwɔ mǎnyuh mə ngwəla wɔɔngú nə mǎvǎál mə mǎkwóógú wúm nə məbá, bwə mú cilə *búúd ɔ lwámá ɔ Mwā Ncwəmbɛ mǐnə máŋ məkwóógú mɔɔngú, búúd ɔ lwámá bwə á bə wúm nə óbá wá.

¹⁵ 24Eŋgəles nyə á ngə lésha nə mə yé nyə á bə nə máda nə a zə yigəla ngwəla nə mǐmpumbé, nə mǎnyuh; máda wɔɔng nyə á bə sýyá nə or. ¹⁶ 25Ngwəla í á bə íkómb byēsh nə jəlá, məgwaa nə məbwugúlu mēsh cé ngwú. Eŋgəles mú ngə yigəla ngwəla nə máda; a mú kwey nə nə məgwaa, nə məbwugúlu, nə cé kǎlə gwəw, byēsh í á bə cé ngwú, *osətād ²⁶ otóshin wúm nə óbá. ¹⁷ A mú námə yigəla mǎnyuh mə ngwəla, a kwey nə məsə kǎlə gwəw okudé ²⁷ təd nə məwúm mǎŋɔ nə óŋɔ, ngəle yigəla nda búúd bwə dɛ yigəla isā ná.

¹⁸ 28Bwə á mə mǎnyuh mɔɔngú nə məkwóógú bwə dɛ jɔw nə zhāspə má, bwə lwɔ ngwəla nə fwámé or áfəfaanə, a dǵg ŋkəŋwə nda fwámé yēn. ¹⁹ Bwə á ngə wá məkwóógú mǎvǎál mēsh mǐfwɔyá myā nyuh ngwəla dǵ ná í bəg ŋkí nywa dǵg. Bwə á sá ná, fwɔyá áshúshwóógú dǵ, bwə wá kwóógú bwə dɛ jɔw nə zhāspə yí; ábēé dǵ, bwə wá dɔɔng bwə dɛ jɔw nə safir yí; aléel dǵ, bwə wá dɔɔng bwə dɛ jɔw nə kalusedwān

†† 21:9 Iza 54.1-17 ††† 21:9 15.1 18 21:10 17.3; Eze 40.2; Mat 4.8 19 21:11 21.18, 23; Iza 60.1-3, 19; Eze 43.2 20 21:12 7.5-8; Mət 35.22-26; MmN 28.21; Eze 48.30-35 21 MǎNCWÚM mə jwəw: Í ká ná Nord; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ɔ iciyá dǵ. 22 məkɔ́l mə jwəw: Í ká ná Sud; wo é kwey féél-féélí yé ŋkɔw á oféél-féélí ɔ iciyá dǵ. 23 21:14 Heb 11.10; Ifz 2.20 24 21:15 11.1; Eze 40.3 25 21:16 Eze 48.16-17 26 sətād: jisə kúnə-kúnə omáda mǐtəd mǐmbá. 27 kudé: jisə kúnə-kúnə kúl máda. 28 21:18 21.11; Iza 54.11-12; Eze 28.13

yí; ányina dí, bwé wá emerôd. ²⁰ Bwé á wá dɔɔŋ bwé j̄w ná sardwân yí átána dí, konalín ásaməna dí, kri-zolít ázangbád, beríl ámwomb dí, topáz áyibuúd, kri-zopəráš áwúmúd, yasēt áwúm nə ŋgwúdəd, ametistə mú kə shúgəla áwúm nə beē dí. ²¹ Minjuwəg myā mim-pumbé wúm nə mímbá mí á bə sýyá nə kwóógú álal-kus bwé dɛ j̄w ná pērlə yí, nda mpumbé, nda pērlə. Bwé á kwaag njwón ǎnǎní á ŋgwəla nə fwámé or, or wɔɔŋ njúl, wo təl ká wo ŋgə dɛg ká, nda yēn.

²² †Mə a shígé dɛg tɔɔ *Mpáánzə Zembí ŋgwəla wɔɔŋ wēsh dí. Zembí Cwámba á ŋkul nyēsh bá *Kříst wé búšə tǎŋ Mpáánzə á ŋgwəla wɔɔŋg. ²³ ††ŋgwəla wɔɔŋg í áŋgē nə j̄i j̄wɔw, kú j̄i ŋkwoond; milwané mí Zembí wé mí ŋgə kwan wə, Mwā Ncwəmbə jisə mɔɔs í ŋgə kwan ŋgwəla wɔɔŋg yí. ²⁴ †Ikúl ishús í bá dɛ cugə nyədí məŋkenyad, micí myā shí mí bá zə dɛ tɔɔm wǎŋ cínɔŋg. ²⁵ ††Mimpumbé dɛ yé mí ábúlé bwelə dɛ feed, nəcé ibulú í ábúlé ná dɛ bə ŋgwəla wɔɔŋgú. ²⁶ Bwé bá zə dɛ ntí tɔɔm nə mílwané myā íkúl ishús cínɔŋg. ²⁷ †Sā j̄í ŋkí dana mísh má Zembí dí yí í ábúlé bwelə kə cínɔŋg, tɛem bə múúd nyə a mə wusə nyúúl isá í ádɛdaná dí nə íj̄z̄ dɛ yé. Buud bwé bá kə cínɔŋgú n̄j̄i bɔɔŋg mínə máŋ məsə cilyá kálaad á cug mə Mwā Ncwəmbə dí wá.

22 ††Né ndéé, *éŋgəles éne mú lwó mə ŋgwɔz̄ məjúwó mə cug, í njúl ná ŋkúl-ŋkúl nda yēn kristál; ŋgwɔz̄ wɔɔŋg í ŋgə zhu *caangé mə Zembí bá Mwā Ncwəmbə dí, ² †††ŋgə wə tām ŋgwəla, líí cug í təl mənciindye mə ŋgwɔz̄ məbá mēsh dí. Líí jɔɔŋgú í dɛ bə nə mpumə ŋkwoond yēsh á mbú, buud dɛ mwáag mpúmá cínɔŋgú ija wúm nə íbá ŋkúmba mbú. Ikáá byé i dɛ lwag ikúl í cúgə *Oyúden yí. ³ †Sá í ábúlé ná ny-ŋgə bwəma nə məlweemyā ŋgwəla wɔɔŋgú. Caangé mə Zembí bá Mwā Ncwəmbə í bá bə wu. Osɔɔl ó məsáal ó Zembí bwé bá sá Zembí iséy. ⁴ ††Bwé bá dɛg mpwóombú nyé, bwé bə námə nə jínə dé cilyá məmp-woombú. ⁵ †††Bulú í ábúle ná dɛ yínd wu. Buud bwé ábúle ná dɛ j̄i məŋkenya wu, kú námə j̄i məlámba, nəcé Zembí Cwámba mə bá dɛ kwan bwo. Bwé bá bə nə íjwúga kandugə á kandugə.

Yésus wál bá nyiŋgə zə

⁶ †††Éŋgəles mú cɪ nə mə nə: «Íciyá íga bíse í abúgúlag, bíse obúbále. Cwámba, Zembí mə jwú nə *mishíshim mi *búúd ɔ micúndə yé, nyə á ntí mə nə, mə *éŋgəles yé mə zəg lwágələ ósɔɔl ɔ məsáal bé sá í wál bá zə s̄y yí.» ⁷ †††Yésus mə cɪ nə: «Dɛgí, mə wál bá nyiŋgə zə. Muud mə báágúlé íciyá kálaad éga ŋgə cúndə yé, ny-wáá mə jəla.»

† 21:22 11.17 †† 21:23 22.5; Iza 60.1-2, 19-20; 24.23 † 21:24 Sòm 68.30; Iza 60.3 †† 21:25 Iza 60.11 †† 21:27 21.8; 22.15; Iza 35.8; 52.1; Eze 44.9; 1Kr 6.9-10; 2Pr 3.13 3.5 ††† 22:1 21.6; Eze 47.1-12 ††† 22:2 21.21 2.7 § 22:3 7.15; Zhe 3.17 †† 22:4 14.1; Sòm 17.15; Mat 5.8 ††† 22:5 1.6; 21.23; Dan 7.18, 27 †† 22:6 1.1; 10.7; 19.9; Mis 11.27-28; 13.1 ††† 22:7 3.11; 22.12, 20

⁸ ††Mə Yuánes wé mə á gwág isá íni, mə wé mə a dɛg byo. Ja mə á gwág mə dɛg byo yí, mə á wusə nyúul mbúbudí éŋgəles nyə á ŋgə lwó mə byo yé dí shí məkuú, nə mə yə nyə gúmá. ⁹ Nyə ntāg nə mə nə: «Mb̄! Kú beeg sá ntúni! Mə j̄i muud gwoonŋ wǎn nə shé ŋgə s̄y s̄y ŋgwúd, nə mə nə binóŋ omínyɔŋú bwó búúd ɔ micúndə, nə buud bwé ŋgə baagələ iciyá í kálaad éga wá. Yidagú yə Zembí gúmá!»

¹⁰ ††A mú nyiŋgə cɪ nə mə nə: «Wo kú shweel íciyá kálaad éga ŋgə cúndə yí, nəcé isá byɔɔŋg í wál zə s̄y. ¹¹ †††Muud mə dɛ sá olíŋgí yé, nyiŋgəg ŋgə sá olíŋgí; nyɔɔŋg múšə nə nyéé mísh má Zembí dí yé, nyiŋgəg bə nə nyéé. Muud ŋgə sá otətəlí yé, nyiŋgəg sá otətəlí, nyɔɔŋg j̄í ŋkəŋkə múúd yé sá nə a nyiŋgəg bə ŋkəŋkə múúd.» ¹² †††Yésus mú cɪ nə: «Dɛgí, mə wál bá nyiŋgə zə. Mə zag ntāg nə myəna, mə bá zə ŋgə jəna nə buud ŋgə bɛ s̄ólúgú mə múúd yēsh. ¹³ †††Mə j̄i Alúfa, mə Oméga. Mə j̄i ashúshwóógú, mə aməzhúgú. Mə j̄i Mətédúlé, mə Məshíné. ¹⁴ ††Buud bwé ŋgə gusa íjud byán wá bwé mə jəla, nəcé bwé bá bə nə zhií mə kúmá líí cug dí, bwé bə námə nə zhií mə nyíi mimpumbé mí ŋgwəlad. ¹⁵ †††ŋgwəla dí tóŋ nyə mə bá bə, nə buud bwé á lweegushi ícug nda ompyá wá, nə buud ó ncidə, nə buud ó jaŋga, nə ogwúl ɔ búúd, nə buud bwé ŋgə yə ozembí wá yadúg gúmá wá, nə muud yēsh mə céél íj̄z̄ á ŋgə námə bwiiŋg byo yé. ¹⁶ ††Mə Yésus mə a ntí éŋgəles waamə ná a zəg bwaagələ mádɔz̄ dí ná isá íni bíse obúbále. Mə j̄i mbyágá á mpwəŋ buud mə *Dávid, mə j̄i acén-cení mə dɛ faan kúndə mán yé.»

¹⁷ †††ŋkəŋkə Shíshim bá ŋgwɔɔl mə Mwā Ncwəmbə bwé ŋgə cɪ nə: «Zaág!» Muud yēsh ŋgə gwág yé cíg nə: «Zaág!» Muud ŋgə gwág shwáásúle miné yé zəg. Muud mə j̄íí məjúwó mə cug yé, légúg mwo ashwá!

¹⁸ ††23 B̄í buud ŋgə gwág iciyá kálaad éga ŋgə cúndə wá, mə Yuánes, mə ŋgə bwaagələ bí nə, muud mə kwádúlé gúl ciyá wa yé, Zembí bá námə kwádúle nyə okwaag-jumə kálaad éga ŋgə lwó wá. ¹⁹ ††Muud mə ká námə béég gúl sá wa íciyá kálaad éga ŋgə cúndə dí yé, Zembí bá béég múúd wɔɔŋgú dé kow lə isá kálaad éga ŋgə lwó yí, ntó j̄i nə a nda yə nyə ŋkul mə də íbumə í líí á cug, nda yə nyə ŋkul mə nyíi ŋkəŋkə ŋgwəlad.

²⁰ ††Muud ŋgə bwaagələ nə isá byɔɔŋg bíse obúbále yé ŋgə cɪ nə: «Haaw, mə wál bá nyiŋgə zə.» Amen! Yé Cwámba Yésus, zaág!

²¹ †††Cwámba Yésus ké sá bí bēsh mpaam.

§† 22:8 1.9; 19.10 §† 22:10 Dan 12.4 §†† 22:11 Iza 56.1; Eze 3.27; Dan 12.10 §§† 22:12 2.23; 6.10; 15.3; 16.5-6; 19.2, 11; 20.12-13; 22.7; Sòm 28.4; Mik 24.12; Zhe 17.10; Mat 16.27 §§§ 22:13 1.8 18 22:14 7.14; Sòm 118.19-20 22.2 19 22:15 21.27; Ifz 5.5 20 22:16 1.1; 5.5 2.28; Ilŋ 24.17 21 22:17 21.2, 6 22 22:18 Mbá 4.2; 13.1 23 22:18 Mbá 29.19 24 22:19 líí: 2.7 MmN 32.32 25 22:20 3.11; 22.6; 1Kr 16.22 26 22:21 Gal 6.18